SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje wowudawarni 75 zł. pj., na pósce a pola dowěrnikow 1,15 zł. hr. Do wukraja 15 Kč. Kóžde čo. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihliščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Tel. 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedaś, płaci so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnjo so stajace nawěstki a tabelo so wyšše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 203 **Budyšin — wutoru, 1. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Franzowsojo pscheeźiwo pschisamknjenju Awstriskeje k Němskej.

Dla demonstrazijow němskich politikow we Winje sa pschisamknjenje Awstriskeje k Němskej žu žo Franzowsojo do njeměra dali. Franzowske nowiny strachi rosłoźuja, kotrež bychu ſ pschisamknjenjom Awstriskeje ſ Němskej sa Europu nastałe. President němskeho žejma Loebe je ſ Winja do Parisa pućował. Franzowsow chce pscheźiwdźeć, so by žo se sjednoczenjom Awstriskeje ſ Němskej europiski měr sakoźił. Franzowske nowiny pišchu, so žo Loebe jara myśli, hdyž měni, so budźa w Franzowskej tomu polskowacź, so by Němska Awstriſku sgwała. Ani Franzowska ani jejni ſwjastarjo njebudźa taki čin podpieracź. S najcorjschimi barbami Parižźe nowiny seźěhiwki pschisamknjenja Awstriskeje k Němskej wumoluja. Praja, so by pschisamknjenje „ſ hładkej politiſkej annexiju“ było, Němska by Awstriſku hospodarſce brutalnje wunozowała a awstriſku industriju satkoźiła. Awstriska prašenje mohło žo jenoź na to waschnje rosriźacź, so by Awstriska se žuźodnymi statami hospodarſke sdźerżenje wobſamka. — Najbóle žo Parižźi „Temps“ pschisamknjenja boji. Po jeho mėnjenju by žo absolutne knjeſtwo Němskeje w Europie potajiło a žo wliw Němskeje też na Balkan a do rańſcheho kraja rosſcherił, hdy by žo Awstriska ſ Němskej sjednoczíła. Potom by Němska, hačrunje je žo we lěcze 1918 ſbita, wopraudźe wójnu dobyła a dobyeze by žwjaſtarjow do cźista sniczało.

Awstriske ſhromadne ſhromadźiny sa pschisamknjenje.

We Winje a na 214 městach w Awstriskej žu žo ſhromadźiny sa pschisamknjenje Awstriskeje k Němskej wotmėle. Jenohłósnje pschijate resolucije żadaju, so by žo Awstriska na podlożu ſamopostajazeho prawa awstriskeho ludа k Němskej pschisamkła.

Hrožazy ſtrajk żelesnizarjow w Němskej.

Sastupjerjo żelesnizarjow žu žwój namjet na němske knjeżerſtwo ſ 22. augusta na wotewrjenje jednanja rosriźaźeho žuda wrócźo wsali. Němski dźełowy minister może tohodla ſnowa ſapſchimnyć. Myśla žebi, so budźe wón to cźiniś, so by žo dźełowy měr pola němskeje żelesnizny ſwjeźił.

Se wschelakich městow hižo powěsće pschikhadźeja, so žu żelesnizarjo hižo we wulkim njemėrje. W Lipsku žu dźełacźerſke ſwjaſki dyrbjale wschón žwój wliw nałožiś, so bychu żelesnizarjow wot ſtrajka wotwjerżałe. Jeli so budźa žo jednanja wo powyſchenje nsdy dliś, maja žo tu a tam ſtraiki wocźakaś.

Pschemėnjenje w pschedsydstwje kommunistiſkeje ſtrony.

Kommunistiſka internazionala w Moſkwje je wjednistwu kommunistiſkeje ſtrony w Němskej poruczika, so dyrbi žo Ruth Fischerowa se ſtronineho pschedsydstwa wusamknyć. Pschedsydstwo budźetaj nětko Thaelmann a Dengel ſaſtupowaś. Wjele ſastojnikow radikalneho leweho kschidła žo wotſtaji.

Nowy kommunistiſki prozeſ w Lipsku.

Pśched ſtatnym žudom k ſchkitanju republiki je žo dźenża prozeſ pschećiwo kommunistam Grylewiczej we Neukölnje, redaktorej Schumacherej ſ „Cźerwjeneje Khorhoje“ w Barlinje, Paiwolej Schlachtej w Barlinje a ſpitacźelej Arkadiji Wladomėrowiczej Maßlowej ſ Barlina-Lichtenberge ſapoczaſ. S khowchym wobſtorżenym je Maßlow. Hdyž polizija w oktobrje 1923 ſtwy kommunistiſkich ſapósłanzow w němskej žejmowni w Barlinje pschepytała, Maßlowa ſajachu. Wón na cźole kommunistiſkeje ſtrony ſtejeſche. Wón je pišma a wukazy městnym ſkupinam ſłał. Wjele pišmow je žo namakało, kotrež žu ſ mjenom Abramowicz, jeho ſakrwawszym mjenom, podpiſane. Też Neumannowej cźežnej ſkupinje je Maßlow pjeźa instrukźije dawał. Dale je wón pjeźa Hamburgſki pucź jawjedł.

Sjéſd žwobodnych murjerjow w Baſelu.

W Baſelu w tu khwilu internazionalny ſjéſd wuradźuje, kotrúž žu ſchwajzarſzy žwobodni murjerjo ſwołali. Na njón je žo 300 wotpósłanzow wschelakich wulkolożow ſ Franzowskeje, Němskeje, Awſtriskeje, Hollandſkeje, Schpanſkeje, Luxemburgſkeje a Cźeſkoſłowakſkeje ſeſchło. Na ſjéſdże dyrbja žo pschecźelne ſtyki mjes němſkimi a franzowſkimi žwobodnymi murjerjemi, kaž mjes wobėmaj ludomaj wobnowicź a dyrbi žo pschećiwo nowym wójnam ſe naſtupkuńnoſchim podpieranjom mėrowje myśle wobaraca. Sjéſd je śledowaze wobſamknjenje pschijał: Dźeńſnjiſchi internazionalny ſjéſd žwobodnych murjerjow ſnowa pschipowėda, ſo na žwobodne murjerſtwo nadawk **měr Europy wobnowicź** a žo wo ſaměry prózowacź, kotrež je internazionalny ſjéſd žwobodnych murjerjow w Brüſſelu 1902 jenohłósnje jako nadawk žiwėtoweho žwobodneho murjerſtwa poſtajił. Snowa ſbliżenje a nowe ſjednanje Franzowskeje a Němskeje ma žo ſpěchowacź.

Wójna w Marokkowſkej.

Franzowſka wójſkowa rosprawa ſ 31. augusta wo poſlednich operazijach réka: Njepschecźel nadpadny na Franzowſow w Tulſkim kraju pschihotuje. Wſchė naprawy žu žo cźinile, so by žo njepschecźelowym posnytam fadźowało. Dźeńſa rano žu naſchi létarjo w njepschecźelſkim kraju na wſchelake městna bomby njetali. Na wjele městnach njepschecźelſkeje fronty a w lėhwje Abd-el-Krima žo wulki njemėr pokasuje. Abd-el-Krim ſo naſcheje offenſiwy boji. Bola Scaſa njepschecźel pschihoty cźini, ſo by nadděj Schpaniźanow, kotrúž tam wocźakuje, wotraſył. Podmórſki cźołm njeſtratcheho kraja žu pschi brjoſy pola Sidi Fetouh wohladali. Wotewrjenje żelesnizy w Kanitra-Ain-Mjara transport cźežkeje artillerije ſ fronce cźim bóle połóża, dokeļ tale nowa żelesniza żelesnizu ſ Kanitry do Uezzana khchiżuje, kotruż je marſchall Lyautey njedawno wotewrił.

*

S Feza žo powė, ſo je wjele franzowſkeje kavallerije na wojownſchcźežo doſchło. Wona žo pschi bliżſchich wojerſkich operazijach wobdźeli.

S roſprawow nowinſkich dopiſowarjow je widźecź, ſo pśched wulkimi roſtrudźazymi operazijemi ſteja. Wójſkowe roſprawy poſledniejho cźaſa ſ zyła niczo ſ pschihotowazych operazijow njepschecźadźichu. Wėſte paf je, ſo ſu na wobėmaj khchidkomaj frontu franzowſzy kaž ſchpaniſzy wojazy ſ nadděj pschihotowani. Po żyłej cźarje žu woni hacź do 20 kilometrow poſtupowali. Palaze khonzo w auguſce je operazije poczeźiło. Nětko horzota wotebėra, a ſa operazije milišchi khima žo pschipowjeda. Dokeļ žu žo wojazy khiſilu mohli wutworpocźowacź a dokeļ žu létaſke nadpady na daloku krajinu pschihotowane, a ſkónčnje marſchall Petain khowne roſkaſowarſtwo w žwojej ruzh sjednocźiże, ſda žo, ſo je dźeń wulkeje offenſiwy blišk. Na druhej ſtronje nowinſzy dopiſowarjo wo wulkej njeroſhodnoſći Abd-el-Krima pišchu. Wón pyta nėſtno ſhódacź, hdyž dże Petain nadděhowacź. Wón poczina wojakow je žrjedźiny k rańſchej a wjeczornej fronce wosyć. Sdobom Abd-el-Krim marokkowſke ſpłahi namokwja, to bychu pschećiwo Franzowſam poſtanyli. Jeho wliw pak je widźomnje poſłabjeny a jeho nahladnoſć wobłėduje.

Bombardement na pschimórſke wobtwjerdźenja riffiſkich Kabylow.

Hawaſka powėſćerńja woſjewja, ſo žu žo wobtwjerdźenja riffiſkich Kabylow pschi mórſkim brjoſy ſ bombardementom wójſkich łódźow wupuſcźile. Abd-el-Krim je dyrbjał wot tam cźekнyć.

Jendźelcźenjo wo wójnje w Marokkowſkej.

Jendźelcźenjo na roſwiecze franzowſkeje offenſiwy we Marokkowſkej ſ wulkim ſajimanjom hladaju. Kaž pak žo ſ wójſkich roſprawow jendźelſkich nowin žudźiś hodźi, njebychu Jendźelcźenjo rad widźeli, ſo bychu Franzowſoja nėkole wójnu ſe ſpěchnym dobycźom ſkónczili. Jendźelcźenjo žo boja, ſo by žo potom Franzowſka wojerſzy pschećiwo roſkhylnika. Sympathije Jendźelcźanow žu pola Abd-el-Krima. Londonſki „Daily Telegraph“ ſ Tangera powė, ſo je Abd-el-Krim ſwoju agitaziju mjes ſplahami hiſchcze powjetſchił. W rėcźi na kaidow je rjekł, ſo žu jeho ludźo rańſcho wutupiś dadźa, hacź ſo bychu ſo Franzowſam podcźiśli. „Naicha nabožina je w ſtrašche“, wón ſawoła. Kaidoju žu pjeźa hacź k žyłam hnuźi byli.

Riffaj Kabylojo žo dale horlinje na wobaranje pschihotuja. Hacźrunje žo mórſki brjóh krucze ſtrażuje, žo hiſchcze pſcheze munizija k Kabylam pſcheſtmkuje.

Bolſchewiſki pschewrót w Chinje.

We wažnym zeniru chineſkeho pschećiwojendźelſkeho a pschećiwojapańſkeho hibanja, w Kantonje, žu chineſay rewolucionarojo ſaſtdźene dny ſtatny pschewrót pschejwedli. Ruſzy bolſchewiſkiſy offizérojo chineſkich pschewróćerjow nawjedowachu. Finanzneho miniſtra ſkónczjowachu, mtniſtra ſwonkownych naležnoſćow ſajachu. Sdźerżarjo ſo ſjawnych dwarjenjow ſmozowachu a na žebje knjeżerſtwo ſtorhnychu, ſ cźimž maja nėtko wulki wliw na južnochineſke

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarſkej hasy 6. Rėči ſerbski

Najl. a najtuńša kupowanja wobućow. Pódšušowanje spěšnje a tunjo

provinzy a na zyle położenje w Chinje, kotraž pyschoo wokołozahajnymi podawkami steji.

Wojowanje w Syrisej

„Chicago Tribune“ je ſ Jerusalema powěsć dostała, ſo ſu Druſoja maku franzowſku wobžadnu w Sueidje, ſo-traž je ſo rjekowzy pyscheźiwo pschemozy wobkłóžowarjow wobaraka, pschewinyli. W poślednjej bitwje 24. augusta ſu Druſoja, kaž „Times“ ſ Beirута ſhonja, 700 muži ſhubili.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 1. septembra 1925.

Z hobrskimi kročelemi čo nětk' ke kóncej běži.

Ach, hdże ſu jeno ſwoſnale tute rjane, ſkopke a luhoſne dny. Wozchdle ſu konzerty na naſchich ſahrodach, w ležach a hajach, na łukach a we polu. Knź ſu tak nimale domoj. Mnohe pola ſu hižom ſworane. Zyle hinak na dobo w Bożei ſwórbże wonja. Tu abo tam ſaſpěwa ſebi hiſchcze druhdy ſrudne ptačkatko, kaž by ſkuło ſu-njeſech pośmjertny Krłuſch kwětkam na luzu, ſ wotawu pożnčelenym. Saźnja bźeſa hižo żołtnje, ſiſcio bźiwjeho wina wockełwjeni. Jenoż we kwětkojeſt ſahrodke je hiſchcze trochu żiwjenja. Tam ſo hiſchcze wſcho pyšnaſ ſe kwětkami, ale ſamo ſo rozumi, ſ nałymſkimi kwětkami. Rdźeja tam kwětki wſchelakich druźinow: georginy, dalije, asterki a druhe. Haj, tute krajne a luboſne asterki dań ſu wěſchczerjo yrčnich mrózow. Wſchak nam naſch niesapymnity Cźiſchinſki tak rjenje ſpěwa:

„Wſchitke kwětki morwe ſu.
Wudychale wón ſu wſchu.
Symſkich mrózow wěſchczerka
Kdźeże hiſchcze asterka.“

Haj wopraudźe, kwětki ſu pschetrjebane, wón ſmjerdźe. Khutna wěrnoſcź. Ale ſchto dha ſo dźiwamy. Symy toſa na ſemi, hdźeż je wſchitko hinite, tak krótke, tak ujedobolne. Tuż njetwaŕ, o cźłowjeko, pſchewjele na ſemju a jeje kraſnoſcze, na faſchny żiwot a jeho ſaridźenoſcź. Kolo ckaſa ko wjerczi a ani njeſchimy njeſaſtanje. Wórſh też kute poślednje kwětki w naſchich ſahrodach pſchikrěja, ſmjerſnu. — Sněh pſchikrywje żarowozu macket ſemju. — Kak dołhi ſo nam dha ckaſ hacź do pſchichodneho nalěca. Tola, ſchto je boczaka? Kak dołha ſda ſo nam ſyma a kak wobcźežna. Wěmy ſnadź, ſchtó ju pſcheżiwi? Wěmy ſnadź, hdy prěni ſněh padnje, hdy nam poślednje kwětki w ſahrodze ſmjerſnu? Niczo njewěmy. Cźěmny je pſchichod psched nami. Cźěmny je też naſch pſchichod żiwjenja. Dźe-li ſo nam derje, njewěmy, kak dołho naſch ſwój traſeć. Dźe-li ſo nam hubjenje, njeſhubimy też ženje pośledniu ſchkrićku nadźije, ſo ſo nam tola jónu naſche żiwjenje połožć. Haj, nadźija je ſłota hwězda na naſchim puću żiwjenſkim.

*

Zmije lětaja.

Wětr duje pſchez próżdne ſchczerkniſchcza. S dźela pódaja hižo kopleſchka je ſchtomowy a kčczkowy — pſchiroda pocźina ſnjadowacź. Pomału, kaž by ſo hańowała, ſo leczu **kak nahle a njeproſchena ſzeptaſ ſ ruki bjerze.** Njecha ſo nam wěrićź, ſo je to hižo naſymny wětřik, kiž pſchez ſchczerkniſchcza wěje, ſo ſo leczo ſ nami pocźina roſkoſhowacź. Sće kčczka lčczne róże a kwětki a lčczna radoſcź pſchepełnja naſche wutroby a dawa nam poſabjeź, ſo je naſyma hižo kheſko blisko, ſo mohła kožoy dźeń ſo nam hižo pſchipowědźicź.

Schtóż nětko pſches pola krocźi, kotreż ſu ſwojeje pſchi wuruhujene, móże typiſchi pſchedkhódnikow pſchikhadźaceje naſymy — wobſebje w bliskoſczi měſtow — wobkedźowacź: **Wieſele lětaju ſmije w powětrownych wyſchinach.** Naſne wocźi hołzow a hołzow ſo błyſczeja, hdyż ſ wětrom napſchemoh po ſchczerkniſchczach běharju a ſwobwonni do wyſchin ſhladuja, hdźeż ſich ſmij hordze ſwoju bróhu cźehnje abo do wyſokoſcze ſahna. To je ſnamjo, ſo ſo leczo pomału na pucź pſchichotnje. Doma pak ſo ſtuwy a komorki do błokańonow za wulke a małe ſmije pſchewobrocźa. Mack a nan dyrbitaj ſwojej ſymilnej ruzy wokewrićź a trčbne hrébki ſaplackich, tak payjeru, kije, bźernizu hoſpodźiſki, łopidło a ſchtoż je wſcho trčbne. Chzedża ſe ſwobjim ſmijom „konkurenzu“ porajiſcź. A hdyż wulběhani wjeczor domoj pſchińdu a we ſwuczenym cźaſu ſ podwoſebnym hłodom k bidu ſo ſydnu, ſaczinwamy, ſo dźeń hladaczy ſo pſchikrótſchuje. To ſo dny ſe ſaſchłym tydźenjom ſchtrunaju a ſu ſrudni, ſo hiſchcze po wjeczerj pſchi ſwětłym dnju wjazy ſej hrajkacź njemóża. Cźmi ſo ſaſzcźo. Laſtojczki hotuja ſo na dałoki ſlět. Lčczne płody ſu po cźaſu ſ wikow poſhubjene. . . . Smije ſnoſchuja ſo w powětſze — lětaja. Naſhima pſchikhadźoja ponaku ale wěcze, a hdyż ſe toho hiſchcze njeměrźili. Pſches próſjone ſchczerkniſchcze honja ſo wětrej hołzy.

„Słónco paſek wonſechuje,
Dźeń ſo krótſchi ſ njenahła,
K nowym ſtwam pſchihotuje
Bróſdu ruka rólniſka.
S trunniſchemi kročelemi,
S płowiſchimi barbami
Cźeka kto rjanej ſemi,
Pomału ſo wotſtaſi.“

*

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 740, hygrometer + 2, najwyſchſcha dnjowa cźopkota 20 ſtop. po C. Dźeńa rano we 8 hodź. barometer 734, hygrometer + 3, najniżſcha temperatura w nozy 14 ſtop. cźopłoty. — Niżina leżeſche wczera ſ dołheho ranja Islandſkeje, podżelna niżina nad Eſtonſku, wyſchina nad wjeczornej Europu. Niżina hiba ſo wot Islandiskeje k ranju. Jeje kromty doſahaju hacź do połnócznoje Němſkeje, hdźeż ſ khwilemi k deſchczam dóńdże. Pola nas woſtanje wjedro dale njewobſtajne. Jutſje ſrjedu ſłónczko 5,15 hodź. ſkhadża a ſo 6,43 hodź. khowa. Měſacźk ſkhadża jutſje wjeczor 6,59 a ſo na ranje 4,13 hodź. khowa.

— **Schkrowa powěſcź wo wjedrje ſa jutſje ſrjedu:** Jenoż w krótkowjeczornej Němſkej budże ſmórne a ſ khwilemi jaſne wjedro, hewak po zyłej Němſkej njewobſtajne a deſchczowate wjedro. Njewobſtajne wjedro budże ſo też na krótkowjeczornu Europu wupſchestrěcź.

— **Nosrmal polizije.** W nozy k 29. 8. ſu w Budyſchinje 4 ſtdowe bołbje kradnyli a to dwaj módroſchcźaſi, jeneho cźěmnomódreho a jeneho cźerwjeno-módreho. Dale kradnychu 1 błdowy pſchitrhow, 1 běłu zuchu, ſchěre muſkoze nohawzy a druhe drobne weczy.

— **Powſchitkowne ſtraſchny ſłoſtnik cźeknył.** Saźdźeny pjatk bź jednanje pſchećiwo 23lětnemu, hižo wjacy raſow khłoſtanemu mutſkamarjej, ſchikleńcerjej Joſefej Tautzej ſ Daideműhla. Laiwiſch ſhud jeho dla cźeſkeho pabuſchſtwa k 1 lěcźej a 3 měſ. jaſtwa ſaſudźił. Wón bź powołanje ſapołożił, kotreż bo ſaczińny. Wobej liſtanzy měſeſchcź jeho ſa powſchitkowne ſtraſchneho ſłoſtnika. Nimo toho jeho hiſchcze ſ jaſtwa na nowe ſudniſtwo k ſudniſtemu ſ jednanju njewjaſanego wjedźechu. Wón też njebě jaſtwowu draſtu wobleczeny, ale bź we ſwojim wobleku. Też pomozny pſchewodźeć njebě ani wobrońcźeny. Na dompuczu po jednanju jemu Tauta cźeknu. Haczrunjeż jeho hnydom ſeźehowachu, bź njedocźink dawno pſche wſche horty a njemóża ſo jeho popadnyć.

— **Sſwój 35 lětny wobkhodny jubilej** ſwjeceſche ſandźenu njedźelu k. ſchewſki mijſchtr Heinrich Mohr, mějeczel daloko a ſchěroko ſnateho wobucźerſkeho doma pſchi Zitnych wikach. Pſched 40 lětami do naſcheho měſta pſchiſchedſchi, hdźeż polom pjecź lět źiwěru dźěſcheſe, ſcźini ſo k. Mohr. 30. augusta 1890 ſamoſtatny, hdyż bź ſtedi pſched tym mijſchtrſke prawo dodył. Nětcźiſche klamy ſedkatſkeho mijſchtra Kaiſera běchu jeho prěnja dźěłarnja, ale hižo ſa dwě lěcźe bu tuta měſtnoſcź pſchemaka a k. Mohr pſcheńydli ſo tohodla na ſukelnſku hażu 14. Tola lěto wot lěta powjetſchi ſo jeho wobkhod a dyrbjeſche ſo ſaſo pſchepołożicź. Knjes Mohr kupi ſebi Lützſchez lejowniſcź rózł Sſukelnſkeje haży a Zitnych wikow. W lěcźe 1903 natwari ſwój nětcźiſchi wobkhodny dom na kupjenej lejownoſcźi. S tutym twarom wulke a wopraunjene wobdźiwanje ſhudźi; pſchetoż jeho poczinanje bź indirektnje pſchicźina k pſchekamanju Khdźorikeje dróhi, kotreż budże też ſkoro jubilej ſwjeceźicź muſ. S pilnoſczu a wobkhadniwoſczu je k. Mohr rosumił, ſwój wobkhod w běhu lětow ſ małych ſapoczatkow k najwjetſchemu wobuczowemu wobkhodej měſta pſchiwjeſeſ. Pſched 6 lětami pſchipraſwi k. Mohr pódla ruczneho dźěła fabrikaziju wobuczow ſ maſchinami, pſchi cźimż jemu iſto ſtwjoło ſ pomozu k boſej ſteja, dwaj wjedźetaj wobkhod a jedyn kupowanje a pſchedawanje. We ſamſtnym wobkhodźe ſo tu trjebanſke a luxuſowe ſtupnje a wot najjednoriſcheho hacź do najwoſebniſcheho dźěłaju a wot najjednoriſcheho hacź do najwoſebniſcheho wikowanja pſchedawaja. Hacź dotal je ſo hižo 40 000 porow wot ſamjedźenja fabrikazije ſhotowiło. Wubdźěłki Mohrez firmy buchu hacź dotal na kóždej wuſtajenjezy, hdźeż ſo wobdźělichu, mytowane, ninale wſchudobom ſ najwoſchiſchimi mytami, ſchtož je dopokas jich hódnoſcze a ſprawnoſcze wobkhoda. Pſchejemy k. Mohrej, ſo by ſo jemu też pod cźeſkimi hoſpodarſtimi wobſtejnoſcźemi poradźiło, jónu ſwój ſtoty jubilej ſwjeceźicź.

— **Wjazu cźiſtoty na żelesnicźach.** Němſkoſtatne żelesniſke towarſtwo ſo wrózuje, puczowanym pſchebywanje na dwórniſchczach a w cźakańni tak rjenje hacź mózno ſarjadowacź. Cźiſtota a porjad, ſdwórliwoſcź a pſchećelnoſcź perſonala (laſtonikow a dźełačerjow) ſu pſchi tym wobżebite wumjenjenja. Dokładne cźiſczenje cźakow a dwórniſchczow ſo nastajnje pruhuje a też wyſchiſche inſtanzy je dyż a dyż pſchehladaja. Wobſobinſke woſy pak ſo wobjet ſujeſchwarnja pſches wěſtych puczowarjow, hdyż ſo bóle pſcheſzkuju tomu rěcźało a pišało. To ſo mjetaja ſłyſzi zigarow a zigaretow do woſa, też papjera a ſadowe wohruſki. Na dwórniſchczach nastajene kolche ſa papjeru a druhe wotpadki ſo njewuźiwaja. Tuż ſo proſhy, ſo by publikum wotpohlada żelesniſkeho ſarjadniſtwa na cźiſtotu a porjad kruče podpjeraſ. Na nim ſaleži, hacź ſu woſy a dwórniſchcza cźiſte.

S **Konjez** pola Kubſchiz. Kak jara ſo někotre lěta na naſchich polach żurki ſahnjeſchja, mózeſche lětha tudomny kubleć Langa ſhonicź. Żurki běchu na wowſku a pſchezy, haj ſamo na bźernach a bźeczelowych polach wukſu ſchkodu nacźinike. Langa pocźa tohodła ſa brhmſakami rycź a ſopacź, hdźeż nětcźo pobłdnene ſo nadeńdże. Wupſchi rozy bź, ſo wuzy a ſabi 82 żurkow, kotreż mějachu ſ měſtnami 10 puntow ſornow a hiſchcze wjazy ſkhowane. Nekotre Żurkez ſwójoby běchu wobeſje ſyzlne, najſſmalſcha ſ nich wopſchiſcheſche 2 ſtarej. ſ 11 młodymi. Pſchi wucźowanju ſtorcźi Langa też na ſkhórjazu ſwójou a jemu ſo poradźi 2 ſtarcju a 3 młodych ſtónzowacź. Każ ſtedy pokaſowachu, běchu też tute ſmórjatka jara rubiłe.

S **Nědźiſchowa.** (Zyganſka cźiwila.) Nimale 15 ſt nedźachmy pſched zyganami trochu wjazy měra. Pſredy zyganjo ſ hromadami pſches naſchu wieſ a wokolnu cźahachu. Połoſczicźo pak ho nimale zyle ſhubichu. Nětko, jako Bayerſka zyganam ſaſtup do kraja ſakaſała, tu tuta wotſtubła drapa ſaſo je. Skoro kóżdy tydźeń tu zyle cźrjódy ſ wozami do naſcheje wſy pſchicźahnu a potom dale k ranju cźahnu. S wjetſcha ſu zyganjo Nowſtaſcźanjo a praja, ſo ſu němſzy ſtaczenjo. Piatk pſchijźdźe 24 wozow do wſy. Zyganjo tak kradnychu, ſo běchu ludźo nawſowani, hnydom policiju na pomoz ſaiwolacź. 16 żandarmam ſo poradźi, zyganſke paſmo ſe wſy wuhnacź. Woni ſo dale k Wojerczam podachu. Běchu jich nic 80 muži a 200 dźeczi.

S **Kiſchizowa** pola Wósporka. Wczera wudyri woheń w kólni kubleńi Tilgnerowoje pſchi wothladarni dźeczi. Diwe ſwójoby, kotreż we wothladarni dźeczi bydleſchtej, ſ tym ſwój drobny ſtót a wuhło, kotreż w kólni mějeſchtej, ſhubiſchtej. Jenoomu wobydlerjej ſo wſchón ſtót a na 80 zentnari wuhla ſobu ſpali. Hjelſſkowſka wohnjoiwa wobora bź k wohnjej pſchijźeła.

S **Wósporka.** (Njeſboże ſ kolom.) Sſobotu dopoldnja jédjeſche tudy jedyn wikowar po nahlej horje dele. Pſchi tym ſhubi móz nad ſwojim kolom a ſajéże do wokna korczmarſkeje jſtwy tudomneje pſivarnje. S tym ſo khétro ſrani. Kolo ſo zyle ſeſtama. Njech je podawk wſchém druhim ſ warnowanjom, kotſiž rady po nahłych horach dele jéżdża.

S **Kotez.** Saźdźeny pjatk mějeſche rjadownija wyſchſcheje primy Budyſchſkeho gymnaſija wulkét do Kotez. Pod wjedniſtwom ſtaroſtawne Nęczinjanſke hrodźiſchczo, potom hrodowſki park we Luſku wobeſje dla ſajina botaniſtich ſtudijow a dale ſajimawu a hiſtoriſku Wósmuſkowu horu.

„K spodźiwnje wumoženemu hajńkej.“

P. Roßeggera „Podawiſny a podawki ſ Alpow“.

(Skónczenje.)

Nětko pſchimny wón wobe jeje ruzy a prajeſche zyle ſmérom ſłowa:

„Ty ſo tola mudra holczka.“

„To wſchak jenoż zyle nabodno mje tajki hłupy ſtrach napadny, ſo mohł to ty ſ tym ménjeny być . . .“ Jeje wócźaj woproſtnyſchtej, hdyż jemu tak do wobliczka hladaſche.

„Hdyż ſebi derje rosmyſlisch, Ruſka, to drje potom ſama prajiſch, ſo je takke łépje. Sa tebje a ſa mnje. Kak rad cźe mam, to wěſch. Ale hewak zyle hromadze drje ſo „Schramsbachgrund“. A ſchtóż może ſebi połepſchicź —“

„Njecziń ſo ſchpatniſchcź, hacź ſy!“ wona wótſze ſawoła, „to njeje wérno, tak ſchpatny ty njejſy!“

Sawěſcze niz, Ruſka, a cźaſto a huſto budże pſchileżnoſcź, tebi ſ wulkeho hoſpodarſtwa nęſchto dodawacź. Zenje ſym. Njedyrbiſch mi nuſu cźerpicź, Ruſka . . .“

„Teje Trachopjeznoje ſcźeny bla njejdy mi niczo dołży“, wona praji: „Ale to druhe, jeli hiſchcze wěch . . .“

„Zanu nuſu njeſmějeſch mi cźerpjecź, Ruſka, to cźi praju!“

S jeho rukow be ſwojej ſcźahnyła, nęſchto krocźeli bź wrócźa ſtupiła. Trundlaty rěmiſki póſ ſhladowaſche je ſmudrym wócźkom to na nju, to na ſwojeho knjeſa — ſchto leż w mataj tutaj cźłowjekaj tola mieſ kodu.

Potom praji holiczka zyle potajenje: „Praj mi runjewon to jene, Bernardo, maſch ju rad?“

„Ślej tola, ſchto tu pſchikhadźa!“ Tak pſchetorhny von rosmołwu, pokaſuje na muża, kiž pomałku po pucziku horje ſtupaſche.

„Maſch ju rad, Bernardo?“

„Steinlechner!“ wón tam pſchiwołka. „Budź ſtrowjeny a hwidźany! Nimaſch cźełatko na pſchedań?“

„Leż tak wjele!“ wotmołwi burik na ſmęſchne poſtrowjenje. „Hdyż derje ſaptacźiſch, cźełatko pſchedam. Hewak ſebi je wocźahnu. To je rjane ſłocźatko.“

Hnydom běſche Bernard hłuboko pſchi wikowanju, a hdyż ſo wobroczi, ſo by jej „Bożenje!“ prajił, a ſo wſchak ras k njej horje pſchińdże do „Schramsbachgrunda“, bź wona prjecź. — Jemu běſche wokomik dźiwnje wotko wutroby, tola hdyż běſche ſ cźełatkom dobru kup ſtóncził, cźehnjeſche ſ cźerſtwa ſtupaſo a hwiſdaſo wotkal.

Nasajtra rano běſche molet pſchiſchoł a poczа wulki wuwiſ na domſke molowacź: „K ſpodźiwnje wumoženemu hajnikej“. Mjeſ tym, ménjeſche korczmarka, mohłe ſo pożlednje kuluchi roſrěſacź „pſched pſchemenjenjom“ a pſchida jemu ſchdale poſpewujo:

„Schneid' Birnbaum, ſchneid' Buchsbaum,
Schneid' birn-buchsbaum 'ne Lad'n,
's Weibl will a birn-buchsbaunners
Bettſtadl hab'n.“

Sſmějkotajo dźeſche Bernard dele k rězy „Ach“, piſu pſchiprawicź. Wona njechaſche dźenſa prawje khodźicź ſapoczecź. Běſche, jako by ſo kolo do nęczeho ſaſchmjatało, a hdyż dźeſche ſa tym pohladacź, ſchtu to po prawom je, tu namaka łkiebierdu draſtu a dothe wokomu do ſtyzow nakopjene. A ſ tuteho kopjenjeſcza wuſtupoiwaſche ſtłoczena cźłowjeczа ruka, kotraj mohł rjez thodźenje rěſakowego koka ſaraczeſche. Hnydom pſchibźaſchu ludźo hromadu, njeſbożo wohladacź, ſchtó je mowny, a to cźeſko ſ kokehym wuſtwobodźicź. Pſchi tutom dźele Bernard nadobo bolońnje ſaſchikny a cźerſcheſche w ſtromu. Wón běſche widźał, ſchtó to je. — — **Korczmarka „k winowej kyci“**, ſmjercź wuſtrózana a żałoſcze polna, ſo je tu młode żiwjeńcźko tak njeſtrażnje ſnjeſbożito, pſchipomnerji, ſo ma ſo cźěło we pódlanſkej komorje domſcheho na marx ſtajicź. Tomu ſnapſchecźiwjeſche ſo Bernard: Ø tutom domje nicź! Jemu je pſched cźełami ſatrach. Pſchi tom poczachu ſo wadźicź, hoſpoſa wſta roſhorena pſchi ſwojim ſamyſłe pſchecźanku miłoſcź wopokaſacź, Bernard, ſam błędy każ ſmjercź we wobliczu, nocźyſche wo marach w domje niczo nebźecź.

„To wſchak wěrju, ſo njemóże jej nětko nanihdy do wocźow hladacź“, prajeſche wótſze ſtary wotrocźł, „to dźe je paſtyſka kołow, kotreż je ſo na Trachopjezękej ſejenje ſe ſwojim żiwjenjom ſadałał a połpżiſcho hiſchcze wjazy . . .“

Korczmarka ſpohladny wuſkuſchnjo: „Je to wérno, Bernardo?“

Wón nęſchto wotmołwi, ale tak njejaſno, ſo njebź ſrozumiecź.

Wona pſchiſtupi k molerjej wuwęſti, kiž bźeſche pſched domſkim we wodobjagnych hobrſkich pijmikach napiſmo „K ſpodźiwnje wumoženemu hajnikej“ nimale ſhotowił.

„Wumażcze to jenoż ſaſo, miſchterje! Ja ſwoſtanu pſchi ſtarem napiſmje na wuwęzy.“

Do Bernarda ſajéżde, każ by błyſk dyrił. Wón běſche ſrozumił . . . .

— Kónz. —

Přiloha k čisłu 203 „Serb. Nowin“

Wutoru, 1. septembra 1925

Kowař — husleř.

Wšěche njedźelu popołdnju po nješchporje. Tuńinanzy „hólzy“ ſkhadźowachu ſo pola Mróikez, hdźež běšche jim jich wuj najſtrou za towařſchnu ſabawu lubje pſchipokakał. Dźensa ſo ſpěwanje. Natyrjedy wospjetowamy ſpěw po ſpěwje, kotrež běchmy dotal po hłoſu a ſłowach z hłowy nawukhnyli, dokelž „Towařſcheho ſpěwnika“ tehdom hiſchće nje njemějachmy. Potom ſmuſikhmy ſo na ſpěw „Hdźe ſtatok mój?“ Piſkach melodiju na huſlach. Mój „chór“ kebźbliwje ſcźehowaſche: cźeſſche varianty ſpěwachmy ſem a ſaſy. Po krótkej prózy na 20 muzi rjanu hymnu nje-porocźnje pſchednoſchowaſche.

Napſchecźo naſchej „budźinzy“ ſtejeſche Kowarje ſtarkoł: domſke po ſtarſſim twarjene, murjena wobłčena, hriady pak cźorne wobarbjene. Pſched domſkim łcźeſche ſahroda, hdźež Kowarjez wſchelake ſeleniny płahowachu. Nad woknami hordźachu ſo wyſſoke topoły, mjes kotrymiž drjewjana ławka ſtejeſche. Tu po ſwjatoku a na niedźelſkich popołdnjach radu naſch kowař ſyndaſche. Tež dźensa jeho tam nadeńdźemy. Hobrikł muž to je. Swoju hłowu je ſkhiſił do ruki, na kolena ſepŕeće. S napjatej kebźbnoſcźu na-ſchenu ſpěwanju pſchipoſłuchaſ. Pſchi kóždej ſaſtawzy ſo ſrunaju ſwoju hłowu poſněhnje. S jeho wócźkow cźekł ſpokojenjo. —

Spěwy ſo jemu lubjachu; a ſpěwarjo běchu jeho pſchecźelo. Haj, Tuńina mějeſche ſpěwarjow ſa ſwu. We ſzyrkwi, na kwajach, w bjeſadźe, pſchi dźele ſo ſpěwaju Tuńinjenjo wuſnamjenjowachu. Haj, naſch Bjerſch to běſche ſpěwał, kiž ſwojeho runjecka pytaſche. Hdyž wón pſchi ſwjatoczńoſci Bożeho horjeſtaca na kŕluſch: „Staſnył je horje Jězuſ Khryſt,“ kiž farař pſchi „Bożim rowje“ ſaſpěwa, „Khwalmy Boha, alleluja“ wotmołwi, a woładźi ſi ſnim, to zyła ſzyrkez rźeſche, a wutroby ſarźachu ſoboł w jutrownej wjeſelołoſci. A hdyž wón nałajtra na wyſſokim konju ſedźo jako wjednik khćiźećkeho prozeſſijona ſ ſwojenemu Skóźnikej dobyczeńſkich kŕluſch ſanjeſe a jeho wobdźělnizy ſ nim radoſtne alleluja juſſachu, to pośłěhywaſche; to ſ tak mnoheho wócźka ſyſłu poboźneho hnuca wuwabił! A hdyž wón kónz khóinowneho łěża pſched Nó-žantom, „Tebje my nutrnje witamy“ ſaſpěwa a ſo muzi, ſonow a dźěći ſo jemu pſchiſłankmy, ſo łěſ i tuńzaczym wothłoſom ſobuklinczeſche — koho wutroba ſo njeje tehdom horiła! Jako młodućſki miniſtrant hišom jućuch ſwjatoſcź hodźiny a lubosć ſa Rózeńcźańſku mać Bożu (a ſ bohom pobuch tróſchu horda na naſcheho Bjeſſcźu). Haj dobry ſpěw je wutrobne wokſchewjenjo, je natwarjenjo, je modlitwa, je pŕedowanje a duchowne poſbudźenje!

Pſchi naſchim towařſchnym ſpěwanju wobdźěli ſo na-hladna cźerjódka wjeſełych a ſwěrnych młodźenzow. Tele towařſtwo, ſtudźene wot naſcheho Wjaczławka Pětra, bźe niſnajeſche wuſtawkow, tola knjeſeſche w nim jenaka muſy, bźe niemějeſche khorhowje, tola mějachu ſo wſchitzy po jenajkim ſamérje, bźe njewuhotowaſche ſjawne konzerty, tola konzertowaſche kóždy ſ jeho bohuſtawow łoſchědźe w domje, a w polu, pſchi ſhromadnych wukhodach a bjeſadach. Stari wjeſnjenjo ſo wjeſeſachu a dźěći ſcźehowachu pſchikład — a ſpěwachu hraſkaſzy, a hraſkachu ſpěwaſzy. Běſche to źiwjenje hdyž 10 a wjacy Tuńinjanſkich pachołow njedźelu popołdnju mjes domjazymi hońomi do ſtuńodneje wſy ſpěwajo na bjeſadu cźehnješe, a po wjeſ-ſelſkich njewinowatych hodźinkach ſo ſhromadnje domoj wróćeſche! Tam njenamka njepózcźiwoſcź a ſchibałſtwo mſ-jena a cźaſa. Spěw, ſort a roſmołwa pleſcźeſche wěrnego pſchecźelſtwa a bratrowſtwa wokoło wotroſcźowajeje młodźiny Tuńinjanſkeje woſadu. Pſchi dobrej woli, pěrnym waſchniu, pſchi ſtróſwoſci a wjeſełej myſli poradźi ſo wſchitko — jenoż nźa rźb.

Sapo běſche njedźelu popołdnju. Spěwachmy. Dźeſa chazchmy ſwój „repertoir“ ſ nowym ſpěwom wobohaćicz a roſmnoźicz. Duż pilnje do ſkutka! Pſchi wodyhanju ſo wohladachmy ſ wokńom won do Kowarjez ſahrodu. Saſy tam na ſwojej ławzy mjes tulazymi topołami hedźeſche naſch ſtaty poſłuchaſ. Saſy běſche ſo jeho wuſnaſa poſtawa ſkhiłiła. Jeho hort pak ſ cźichim hłoſom ſobuſpěwkowaſche. „Hej! Jano, pój ſobu ſpěwaſ!“ pſchepŕoſchowaſche Wjaczławkez Pětr kowarja, muſa pſchi ſtkach. Tutón njedaſche ſebi dwózy kaſacz — pſchińdźe, „Że wſchěm wam wědomo, ſo drje hych radu ſobu ſpěwał, ale weſe teź, ſo mój hłóſ „meſchant“ klinczi, a tohodła mjelcu Rady pak druhich ſpěwaſ khcźu!“ tak wuſnawaſche pſchi ſaſtupje. Haj, wěrno to běſche; jeho hłóſ klinczeſche, jakoż by nakowa pod hamorom ſkoržała. Tohodła ſtaſe wſchi ſobu njeſpěwaſche, ale kŕluſch mjelcźo roſpominaſche a ſo modleſche.

Kowař, kiž po ſwojim měnjenju „meſchant“ ſpěwaſche, mějeſche wuſtoſne, zyle wurjadne roſumjenjo za hudźbu. Hač dotal hě jo ſaſtatił a wukhował. Dźensa jeho wobrótnoſcź pſchipadnje na ſjawne pſchiſłuźe a ſo pokaza. — Spěwachmy naſche najrjeńſche a najluſbiſche ſpěwy: Jano, dwaj-, tŕi-, ſamo ſchtyrihłoſne. Poſaſtachmy! Połožźch mój inſtrument na błido. „Sźmém huſłičkeli poſpytaſ?“ wapraſcha ſo kowař. Wſa huſła. Na jeho wobličzu hraješche wjeſełoſcź, jeho wocźi ſo ſwětleſchej. Saſtaji huſłe pod brodu, pſchimnuły hudźeńz do prawizy — hudźeſche a pikaſche jemu ſpěwnu melodiju po druhej. My mjelcźo pſchipoſłuchachmy, hładachmy jedyn na druheho a kedźo-wachmy pſchekwapjeni na huſłerja a widźachmy, kak jeho ſwite porſty tak wuſchiſknje, tak zunjo na trunach pſchi-maſowachu. Dźiwachmy ſo, haj bodźiwacź ſo niemóſchachmy na wuſtojnym huſłerju. „Ale Jano, praj wſchak nam jenoż, hdyž a hdźe ſy huſłe pſſkał nawukhnył?“ praſchachmy ſo naſcheho wurjadneho herza. „Nihdźe, khiba ſo ſam Bźmaſek krawzej trochu pſchiſkhładował, kak jón na te-jach“ ſwoje huſłičzki pŕeki ſchmórasche a ſ porſtami na trunach hraješche. Sźym ſebi druhdy huſłe pożźił, ſo do mojeje naſjadniſcheje iſtwiczki ſkhował a tam poſyntował.“

Nanowa młodoſcź njebě rózowa. Sahe, jara ſahe, dyr-biešche ſrúſtny hólczeź na ſtuńbu: bu burei pſchiſtajny. Jeho cźełna moź bu ſuſto pſches měru wuńita a jeho buchu dźeła pſchiwokaſane, kiž jeho hiſchće njeſtruſchenu ſtaſwam a jeho ſkrowocze ſchkodźachu. Samo po ſwjatoku, hdyž druhi měr pytachu, buchu jemu wobſtarańa napołožene. Lědma hdy ſwoſta jemu cźaſa, ſo by ſ wjeſnymi dźě-cźinzi połrałał a ſo ſ nimi ſamjeſelił. Wón jim ſo wo-zuſſni. Cźiſche a khutnje khodźeſche nimo nich a ſrdźa hdy ſo poſmělowkny — teź poſdźiſcho jako muź nii. Sa jemu wóa pak mjeſeſche hólczeź wobeźity ſmuſki, lubjeſ a nakhilitoſcź: ſa hudźbu. Cźim ſtarſchi wón bu, cźim ſalubi ſo jomu klink a ſynk. Hdyž w Bożej ſcźehodźe dźełaſche, kedźowaſche na wſchelake ſynki a ſo domoi wo-cźiwſchi, powědaſche, kak kraſnje je klinczało na luzy, we polu a w lěſu. Sa to jeho hoſpodař jeho jako njedoczinzy, kiž dźełło komdźi, huſto naſwari, haj druhdy ſmorſka. Hólczeź drje ſlubi, jo chze w pſchichodźe ſwoju kedźbnoſcź jenoż na dźełło ſłoſkicź a niz na ſynki ſluchacź. Hdyž pak won pſchińdźe, jomu ſaſo wſcho ſpěwaſche. Jědła a ſchmerźi, duby a brěźy ſunczachu. W polu ſynczachu jemu ſłuſjeła na luzy trawiczki, w ſahrodźe ſchtóry a ſydy, poo tźechu wrobliki. Jomu ſpěwaſche powětr, haj grat w ruku. A lepi-li jeho bur abo wotrocźk ſtejo poſłuchazheo, ſapali je-mu ſ kokanym paſtom dwanaſchi pſches khribjet. Wſcho-nicźo njepſchemĕni jeho nakhilnoſcź k hudźbje a njewu-tupi ſubloſcź ſa nju.

Nałeźo, hdyž młoda mjeſſa do wjerchu na wurchole cźeſcźeſche — wunźła ſebi pſchecźałku a pleſcźeſche ſe ſwoju trubu a pikaſche, — bedźo pſchi rźanym briſku. W nowu hdyž žadyn hrjechtachu, hdyž zarź na luzy abo w dźeczelu mſeſcźeſche, hdyž humpak w rośu wurubaſche, njemóże-ſche hólczeź we ſwojim łožu leźo wuſſnyć. A hdyž rano honacź w kurjenzu vŕeni krócź ſaſpěwa, wotucźi. Bóh wě, kaike ſynki a klinki wón ſe wſcheho wuſłuſchowaſche. Pſchi Bożich ſłužbach w ſzyrkwi ſydyſche po kucźiku pod thórom. Hdyž ſzyrkwine pſchiſcźele na wyſokich ſwjedźe-njach ſarźachu abo hdyž miſe hłoſy ſ nich ſo ſnoſchowachu, bedźeſche hólczeź ſjonjo a pak ſo jeho wócźkaz ſwětleſchej, pak ſrudnje a tſchnje ſyłły rozjeſchej.

Nózny ſtrażnik w nozy po wſu khodźo, wuhlada, hdyž běchu w korcźmje reje abo běſche hliſko kwaſ, cźaſto mło-deho pachoła, ſo ſpłóſchiwje tamnym domam wſej. Tu-leſche ſo pſchi muri a ſluchaſche pod woknami. Nutſka w ſzurti wjerczachu ſo hólzy a holzy ſpěwajo, inſtrukcźe a ſchkrźeźay. A ſ wjeſełej rejzy pſſkachu heraj huſłe a bórczateho trumpfowaka.

Jan pſchihłuchaſche herzam tak kedźbliwje, ſo ſedma odchaſche. Jeho wocźi ſo ſyholeſchej. Schtó ſmĕł tola taſkele klinczate drjewo jenoż jenicźki krócź do rukow wzacź! tak pſchi ſebi poſdychny. Skóncźnje ſhotowi ſebi miſeko w kucźiku na lubi podobny inſtrument. Na cźenku deſ-cźicźku poſtaji 2×4 ſtolwiki, poſpinu je ſ wołoſankami a pinkotaſche ſpokojeny na ſwojim ſtróju.

Jako 14-létny hólczeź wopuſchći burſku ſtuńbu a ſaſtupi do wucźby. Kruwař bu kowař. Wucźbny cźaſ ſtaji jemu hórki nadawk źiwjenja. — Po ſwuczenym waſchniu je ſtóncźkom ſtawaſche a ſwojeho **miſchtra we wiſchtu** na ſtolwo poſłuchaſche. Cźekkemu **dźěku brje** bě ſtworje-na a w dźeczazych dniach ſa nju wupruhowany; tola bě kowařſtwo ſa njeho wjeſela pokuta. Pſchewutra pak nu-cźenku a ſpožwonje dowukny ſwoje rjemjeſło. Pſchi-dźěle a po ſwjatoku muſſleſche na lubu hudźbu a ſwoje ſdrohe huſłičzki. A ſaſpy jemu ſpěwaſche hamor a na-kowa, wuheń a měchawa, haj ſamo żeleſo, kiž bo kuta wryſſnyły a pódkow, kiž pſchibiwaſche, jemu ſpěwaſchtej. Wo-bźicźe mile a ſimawje rźcźachu jemu zyrkwine ſwony ſe ſwojimi nźanymi ſynkami a jaſnej harmoniju. A hdyž dźeń, pódnjo ſo ſwjaty wjecźor ſwonjeſche, ſtejeſche wón, ſwoju cźapku w ruzy, kaž žiwy ſtoły pſched kowařnju a modleſche ſo tak poboźnje a ſhladowaſche tak nutrnje horje ſ wyſſokej weźi — abo ſ niebjeſkim wyſchi-nam? Sdychnjo: „Knjeże, ty daſche mi na źiwót ſobu drohotny talent, tu pak nimam wjednika, kiž bu mi pomh do wyſſoka pokaſał.“ W ſamźnym cźaſu źnježeſche wu-mjeła na huſłach ſ mjenom Wilhelmi hławu po nimale zyłej Europje a po dalokej Ameriźy. Jako dźěcźo a mło-dźenz bě namkał ſoźo a dobrych ſpěchowarjow.

Kelko potajnych wobdarjenoſcźow, kiž cźiſche k wutwo-rjenju a roſkcźeſwej nuczachu, ſu khudnje a bleſkmnje ſahubnike? — teź mjes Serbami! ſp.

Cyrkej Našeje Lub. Knj. w Budyšinje.

(Skónczenje.)

L. 1837 poſwjeczichu ſo tſi nowe ſwony, kotrež ſu byke ſ prjedawſchich pſcheliwane, dokelž běſche ſchtwórty wulki rozlecźał. Dwě łźcźe poſdźiſcho dosta zyrkej teź nowe piſchczele (ſyrgle), tola nětczińcze pokhadźeja ſ l. 1864.

L. 1848 pſchi wobnowjenju zyrkwje wotewrichu pod zyrkwju ſo namakaze rowniſchcźa — pſchi zyrkwi běſche prjedy kerchow byk — do kotrehż buchu prjedy pikarojo tachantiſtwa a tachantiſzy ſaſtojnizy ſe ſwojimi ſwójbami khowani.

L. 1879 bu zyrkej we ſwojej ſnutſkownoſcźi wſcha wu-porjedźana a wobarbjena, mjes tym ſo běchu ju hižo wokoło l. 1854 zyle pſchetwarili a jej dźenſnjiſchu podobu dali. Sſrédki ſa poſledniſche wobnowjenje nawdachu ſ wulkeho dźela wożadni.

K poſlednjemu rasnemu wobnowjenju ſerbſkeje zyrkwje da tehdyſchi farař kanonik kapitla Jakub Skala w łźcźe 1897 naſtork. Zyła zyrkej bu ſnutſka a ſwonka rjenje ponowjena, wożeźje teź ſnutſka kraſnje wumolowana. Schtoż ſo w njej ſnutſka pſchede wſchem wujima, ſtej wobe wokńe ſ prawa a ſ lěwa wulkeho waktarja ſe wobraſowanjemi na ſchtlerźu, kotrež na lěwizy pſchedſ-ſtawjeja „Pſchijeſwjenjenje ſwj. Marije“ a deleka ſwj. Sanžu a ſwj. Boſcźſjana, na prawizy horjeka „Sſſwj. Ma-rijine króniowanje“ a deleka ſwj. Madlenu a ſwj. Fidora. Jako nowe wobſtwźenje ſawjedźe ſo pſun a pſchcźele buchu ſkoſowane a doſtaczu nowy „ſoliſional“. — S zyła je ſo njeboh Skala nźehdźe 24 lét dołho — 10 lét jako kapłan a 14 lét jako farař pſchi tutej zyrkwi Bohu ſłużo — wo ſrśit a kźeźo tuteje wożady ſiwéru prózowat, hdyž bu po Górnikowem powpſchenju na ſcholaſtika l. 1891 ſa fa-rarja poſtajeny.

We wójnje l. 1917 buſchtaj ſerbſkej zyrkwi w Budy-ſchinje dwaj ſwonaj wſataj, jenoż tón najmjeńſchi wſta. Tohodła ſtaraſche ſo nětczińſchi knjes farař kanonikus Jurij Hejduſchka wożeźje w běhu lěta 1922 wo-to, ſo by zyrkej N. L. K. ſaſo nowe ſwony doſtała. Wo-rnowanoſcź wożadnych to teź ſmójni a tak buchu tſi nowe ſwony njedźelu, 3. ſeptembra 1922 wot najdoſtojniſcheho knjeża biſkopa zara ſ jutrowanje poſwjeczene. Nowe ſwony ſu mjedźane (ſ bronſy); late wot firmy Geittner ſyno-jo we Wrótſkawju. Wulki ſwón, poſwjeczeny ſwjatej Marije, waži 1034; ſrjedźanſki, poſwjeczeny ſwj. Bennej, 450; mjeńſchi, poſwjeczeny ſwj. Mikławſchej, waži 277 kilogr.; wſche hromadźe 35 zentnar 22 puntow. Jich hłoſy ſu ſ, a, e. (Podrobnu roſprawu wo ſwjeczenju ſwonow pſchinjeſe Kat. Poſoł łětnik 60, cźo. 37. 9. 9. 1922.) Pſchi pſchileſnoſcźi 25 létneho měſchniſkeho jubi-leja knjeża zara Jurja Hejduſchki njedźelu, 13. auguſta 1923, kotryż zyła wożada ſhromadnje zara ſwja-toczńje w ſerbſkej zyrkwi a w katoliſkej towařſchowni wo-ſwjeczi, běchu ſerbſzy, pſchedewſchim wjeſni wożadni jako jubilejny dar ſa 23 miliſonow hriwnow pſchiſcźele wobnowicź dali, jako běchu teź léto prjedy ſa nowe ſwony bohate pjenjeźne dary ſkładowali.

W ſamźnem łźcźe běſche ſo powěſcź roſſchěrila, ſo je ſerbſka zyrkej Naſcheje Lubeje Knjenje pſches nowoſzarjado-wanje Miſchnjanſkeho biſkopſtwa jako farſka zyrej ſdźěnje-na. Na wſchelake napraſchowanja a ſjawne dopiźy w tu-tom naſtupanju běſche ſo njeboh knjes tachant Jakub Skala pohnuty cźuł, w Kat. Pózle wotmołwicź.

S jeho wotmołwy wujimamy do ſłowa tole: „Hdyž bě ſwj. Mikławſchowa zyrkej w Budyſchinje 1634 ſo wot-palila, pſcheńdźe jeje kharakter jako farſkeje zyrkwje na zyrkej Naſcheje Lubeje Knjenje, kotraż bě hacź dotal po-hrjebna kapała była. Fara rźeſche wot nětka „Fara Naſcheje Lubeje Knjenje a ſwjateho Mikławſcha“. Do-nje ſluſchachu katolikoſo Budyſchina ſwonka murjow, ſe ſnutſkowneho města Miniſcha zyrkej a Sſerbja; dale běchu ſafarowane tute wſy: Hněwjezy, Daliży, Sajdow, Stróſ-jiſcheco, Khelno, Czemjerizy, Sſkona Borſchez, Hrubjel-cźizy, Dźeźnikezy, Bělſcheczy a Hrubocźizy; tute wſy zyle, katoliſzy a lutherſzy wobdźerjo. Na wěſtych dnjach teź lutherſzy wożadni do zyrkwje Naſcheje Lubeje Knjenje pſchihładaju a k wopoſrej dźěcźu. W běhu lét ſo wo-ſtojenja w Stróſiſchcźu a Khelnje ſ tym pſcheměniſchu, ſo jenoż na dźełło ſłoſkicź a niz na ſynki ſluchacź. Hdyž pak won pſchińdźe, jomu ſaſo wſcho ſpěwaſche. Jědła a ſchmerźi, duby a brěźy ſunczachu. W polu ſynczachu jemu ſłuſjeła na luzy trawiczki, w ſahrodźe ſchtóry a ſydy, poo tźechu wrobliki. Jomu ſpěwaſche powětr, haj grat w ruku. A lepi-li jeho bur abo wotrocźk ſtejo poſłuchazheo, ſapali je-mu ſ kokanym paſtom dwanaſchi pſches khribjet. Wſcho-nicźo njepſchemĕni jeho nakhilnoſcź k hudźbje a njewu-tupi ſubloſcź ſa nju.

Nałeźo, hdyž młoda mjeſſa do wjerchu na wurchole cźeſcźeſche — wunźła ſebi pſchecźałku a pleſcźeſche ſe ſwoju trubu a pikaſche, — bedźo pſchi rźanym briſku. W nowu hdyž žadyn hrjechtachu, hdyž zarź na luzy abo w dźeczelu mſeſcźeſche, hdyž humpak w rośu wurubaſche, njemóże-ſche hólczeź we ſwojim łožu leźo wuſſnyć. A hdyž rano honacź w kurjenzu vŕeni krócź ſaſpěwa, wotucźi. Bóh wě, kaike ſynki a klinki wón ſe wſcheho wuſłuſchowaſche. Pſchi Bożich ſłužbach w zyrkwi ſydyſche po kucźiku pod thórom. Hdyž zyrkwine pſchiſcźele na wyſokich ſwjedźe-njach ſarźachu abo hdyž miſe hłoſy ſ nich ſo ſnoſchowachu, bedźeſche hólczeź ſjonjo a pak ſo jeho wócźkaz ſwětleſchej, pak ſrudnje a tſchnje ſyłły rozjeſchej.

Nózny ſtrażnik w nozy po wſu khodźo, wuhlada, hdyž běchu w korcźmje reje abo běſche hliſko kwaſ, cźaſto mło-deho pachoła, ſo ſpłóſchiwje tamnym domam wſej. Tu-leſche ſo pſchi muri a ſluchaſche pod woknami. Nutſka w ſzurti wjerczachu ſo hólzy a holzy ſpěwajo, inſtrukcźe a ſchkrźeźay. A ſ wjeſełej rejzy pſſkachu heraj huſłe a bórczateho trumpfowaka.

Jan pſchihłuchaſche herzam tak kedźbliwje, ſo ſedma odchaſche. Jeho wocźi ſo ſyholeſchej. Schtó ſmĕł tola taſkele klinczate drjewo jenoż jenicźki krócź do rukow wzacź! tak pſchi ſebi poſdychny. Skóncźnje ſhotowi ſebi miſeko w kucźiku na lubi podobny inſtrument. Na cźenku deſ-cźicźku poſtaji 2×4 ſtolwiki, poſpinu je ſ wołoſankami a pinkotaſche ſpokojeny na ſwojim ſtróju.

Jako 14-létny hólczeź wopuſchći burſku ſtuńbu a ſaſtupi do wucźby. Kruwař bu kowař. Wucźbny cźaſ ſtaji jemu hórki nadawk źiwjenja. — Po ſwuczenym waſchniu je ſtóncźkom ſtawaſche a ſwojeho **miſchtra we wiſchtu** na ſtolwo poſłuchaſche. Cźekkemu **dźěku brje** bě ſtworje-na a w dźeczazych dniach ſa nju wupruhowany; tola bě kowařſtwo ſa njeho wjeſela pokuta. Pſchewutra pak nu-cźenku a ſpožwonje dowukny ſwoje rjemjeſło. Pſchi-dźěle a po ſwjatoku muſſleſche na lubu hudźbu a ſwoje ſdrohe huſłičzki. A ſaſpy jemu ſpěwaſche hamor a na-kowa, wuheń a měchawa, haj ſamo żeleſo, kiž bo kuta wryſſnyły a pódkow, kiž pſchibiwaſche, jemu ſpěwaſchtej. Wo-bźicźe mile a ſimawje rźcźachu jemu zyrkwine ſwony ſe ſwojimi nźanymi ſynkami a jaſnej harmoniju. A hdyž dźeń, pódnjo ſo ſwjaty wjecźor ſwonjeſche, ſtejeſche wón, ſwoju cźapku w ruzy, kaž žiwy ſtoły pſched kowařnju a modleſche ſo tak poboźnje a ſhladowaſche tak nutrnje horje ſ wyſſokej weźi — abo ſ niebjeſkim wyſchi-nam? Sdychnjo: „Knjeże, ty daſche mi na źiwót ſobu drohotny talent, tu pak nimam wjednika, kiž bu mi pomh do wyſſoka pokaſał.“ W ſamźnym cźaſu źnježeſche wu-mjeła na huſłach ſ mjenom Wilhelmi hławu po nimale zyłej Europje a po dalokej Ameriźy. Jako dźěcźo a mło-dźenz bě namkał ſoźo a dobrych ſpěchowarjow.

Kelko potajnych wobdarjenoſcźow, kiž cźiſche k wutwo-rjenju a roſkcźeſwej nuczachu, ſu khudnje a bleſkmnje ſahubnike? — teź mjes Serbami! ſp.

Pospyty z wobručkami

po nadawku statneho biologiskeho wustawa na Helgolandskej ptačzeŕni.

Wot Wjelka Matcža.

So hyschmy dróhi a symske pschebytki naschich ptačkow wuslědźili, w Němskej hižo nekotre lěta dołho ptački s hlinikowymi (aluminiowymi) wobručkami ptačzeŕnjow na Helgolandže a w Rossitach (na Kurskej polkupje) wuhotuja, t. r. mjedze hischcze njeětaze ptački dostanu wokoło nóžki lohku hlinikowu wobručku, na kotrejž mjeno pschisłuschnoje ptačzeŕnje a čisło stejitej. Wšo ptačzatko njesmě pschemłode być, hewak by ho jemu wobručka wutšunyła. S druheje strony njesmě ho ptačk krótko do wuleczenja wobručkowacz, dokelž tajke sahe hnězdo wopuschcza a kóčži, kohlizy (Wiesel) a druhe swérina lohko spopadne.

Scžěhowanych 5 wulkoscžow wobručkow naspomnjenej ptačzeŕni wudawatej:

1. Wobručkowe wulkoscže A. (za baczony, čzapy atd.)	Biologische Anstalt 70042 Helgoland	70042
2. Wobručkowe wulkoscže B. (za torhaze ptaki, kaczki atd.)	Retour ZOOL. STAT. 31059 HELGOLAND	
3. Wobručkowe wulkoscže C. (za rybački (Möve), wrony, schczěžary (Kiebitz) atd.)	RETOUR ZOOL. STAT HELGOLAND	32449
4. Wobručkowe wulkoscže D. (za drózny, schkórzy atd)	ZOOL. STAT. HELGOLAND 57076	
5. Wobručkowe wulkoscže E. (mjenjsche spěwak: lastojczki atd.)	BIOLOG. HELGOLAND 91125	

Tute schtyrirózki su we woprawdźitoscži wjele mjenjsche.

Husto zhebi ludźo myšla, sto ho ptački jenoż na kupje Helgoland abo w Rossitach wobručkuja, dokelž su na wobručkach tute mjena napisane. Wěsto, ež na tutymaj ptačzeŕnjomaj, wobsehje na nasymskich a nalěčenych ptačich čzahach, ptački k tutomu samérej lója, wobručkuja a potom saso puschczeja. Tola najwjetschi dźěl ptačkow zobudźělačerjo ptačzeŕnjow w druhich stronach Němskeje wosnamjenuja. Zobudźělačerjo ptačzeŕnjow dostawaju dźělbu wobručkow w trěbnej wulkoscži, kotrež potom sa pospyty nałožuja a kotrež ho bosch derje sapisowacz zhebja. Hewak zyle pospyty zaneho sunyšla nimaja. Pschebe wschém je trěbne, so druzinu ptaka, mjeno a čzas wobručkowanja a pschibližnu starobu napisaja. Pola starych ptačkow dołaha tuta wosnamka: stary ptačk, pola młodych pak njech ho staroba po dnjach, tydźenjach abo mětjazych sapische.

Sdźělenka na ptačzeŕnje by potom takle rěkała:

C 25151 čzaplička (Zwergreiter) Rakezy 17. 8. 25. 14 dnj.
C 25152 Kwilawka (Steinkauz) Radwot 18. 8. 25. baby?
C 25253 schczěžej (Kiebitz) Kupoj 21. 8. 25. 3-4 dnj.

Zobudźělačer takle wupjelnjenu lisčinu ptačzeŕni pschipóschcze a tam ho do hlowneje knihi sapisha.

Namaka-li ho hischcze jedyn ptačk s wobrucžku (tšěleny, popadnjeny, mornyn abo khory), namakał to napisanej ptačzeŕni wosswi a wot tudy zobudźělačer, kiž je namakaneho ptaka wobručkował, zhoni, hdźe je jeho ptačk s wobručkow . . . čz. (2479), kotrehož je . . . (25. 7. 25) pola . . . (Łupoje) wosnamjenił, ho saso nadeschoł. Ptačzeŕnja wšo na sakładze staršinych knihow a wot zobudźělačerjow pschipóschczelenych rozprawow wě, schtó je ptačk wobručku tykнył a s dobrym wschu druhe.

Schtóž ptačka s wobrucžku ptačzeŕnjow Helgoland abo Rossitu do rukow dostanje, njech hnydom cžišło wobrucžku wosswi a napische, hdźe, hdy a kak je ptaka namakał (hacž tšeleneho, popadjeneho a saso do swobody puschczeneho, thoreho abo mornewho atd.). Trjeba pak njeje zobudźělicz, kotrej druzinje ptak pschiňšluschcza, to ptačzeŕnja je starjinych knihow dowidźi. Wyšche tuho też kóždeho ptačkowego mjeno njewě. Jedna-li so wo tšelene abo mornye ptački, pscheje ho, so ho wodrěny ptak abo snadnjenjesche noha s wobrucžku ptačzeŕni pschipóschcze. Wschě wudawki ho wešo sarunaja. Adreja je: Staatliche Biologische Anstalt auf Helgoland, Abteilung Vogelwarte.

Hewak je też pšbaž tutoho nastawka kóždy cžaš rad swólniwy, wschć napraschowanja rosšaknicz. (Wolfgang Makatsch- Bautzen, Mättigstr. 491).

Nadźijam ho, so tute rjadki dorosumjenje wobrucžkowanka ptakow sbudźa a so cžitarjo jich samér spósnaja.

Pschel. Andrizki.

Dołej smjerće wuceknył.

Pola dźiwich Indianow w snutskownej Brasiliskej.

Wobjehdź schérokeje, hischcze njepschepytaneje krajiny w snutskownej Brasiliskej, mjes rěkomaj Roosevelt a Araguayo, leji dolina, kotraž ma thutne mjeno „dół smjerće“, dokelž cži, kotšiž ho hacž tam zwérchu, jenje wjazy nicz do domišnyj njenamakachu. Tež rěki, kotraj pschesecžeje dolinu, ma mjeno „rěka smjerće“. Zyla krajinu wobhyla dźiwoi Indianoja, kotšiž psched zwišajaju wucžeł ptachu. Najhrubschi ród tu Chervantojo. Sčba tomu bělenu, kiž je jej do tuteje doliny swérit. Budże wěsce wopor 2½ metrow dołhich schipow, kotrež ma je sredźiwnym jédom namasane a s wěstosczu morja. Sajatym běluchom potom hlowu wotczinu. Nop s horzym pěskom napjelnja, so by dowuschtynył, namoluja jón s pišanymi barbami a sostaja jemu kunschtne wozzi a debja žez s nim swój dom jako se znamjenjom dobreja. Psched nékotrymi létami pytachu tšo Brasiliskarjo dolinu pschepuczowacz. Dwjeoch stónzowachu a sseesi ma so žiwojim nałwocžinjam sa žiwjenje dźakowacz. Indianoja žez myšlachu, so maja nawocžnjy pschesnaturšu móz. Tohodla postajichu jeho sa swojeho lékarja, dachu jemu jemu jonu. Dołho po tym, hdyž pschiwusni jeho hižo na morwewho mějachu, poradźi so jemu cžekneez a so domoj wróczicz.

W pożledniem cžasu je žez Jendźelczan Francis Gow Smith s nékotrymi towarischemi swérit, strašchny puez k Chervantam nastupicz. Dyrbjesche na pol puesa so wróczicz, ale na kruty wotpohlad, w pschichodnym lésce žiwoju ekspedizju wospjetowacz a so nadźija, lépsche wuspěchi dożpéez Smith so wuprajt, so je tamna krajina bjes dźela jena nejdobatschich na žiwesze, na diamanty, złoto a druhe drohotne kamjenje. Vegetazija (rostlinarstwo) je krajna a njehodźi so wopisowacz. Ale krajina na też nécžeho mjenje witane, mjenujzy jédozte pschekaźanzy (insekty) a dźinje swérjata. S wudżélenjom tobaka a žyreho zokora, wobežje pak s rosdawanjom selenych koschli mjes Indianow dozpé Smith pschecželstwo domorodnych. Wodnjo běchu jara sdwórlimi a kedźlivi. Ale wérichu jim tola njemóžesch.

Pjeez dujow jédźesche Smithowa ekpedizija po rězy horze. Schtož so jim tu poschkił, njeje k wuprajenju. Prohi běchu wot husteho pralěza wobrubjene, pitšane mjetele, žadne druzinu papagajow a jaguary, kotrež na schtomach wotpoczowachu, wožiwjachu wokolinu. Nadobo pak so wobras pschemény. Cherbantojo běchu bjes dwěla wobsomkli, běłych wotehnacz. Sa schtomami łakachu domorodni, tu a tam postupowachu mróczele k njebju, so bychu žiwodnym rodam pschitomnoscž běłych wojsewili. Na schestym dniu so Chervantojo na wupad pschihotowachu. Se wschěch stron łétachu jédozte schipy. Ekpedizija dyrbjesche so ruże sawróczicz, wjeslowaki (Ruderer) so napinachu a dożdźeschu puez sa dwaj dnaj, hdyž běchu pryedy pjeez trjebali. A tak strachez wuczełnychu. Ale Smith běsche tam dołho dosez pschebywał a tak trochu nałożił a waschnja domorodnych sesnał. Ssu njemjescht hacž Indianoja w Sseewjernej Amerizy a dożpéja w pscherěšku na 1,5 metra wulkoscže, žony tu hischcze njemóže. Ssu jara hibliczine, maja ovalne (nałkolste) njeswowcza, kosczate liza, cžornej wocži a włosy. Barba njeswowcza je naczerwjen. Sso tetowérowa (na cžełko žez wobrazy wutkaja) kaž druhy Indianoja, maja bolostnu operaziju pschétraez, woni žez kožu i wótrnymi kosczemi nadrěża a do ranow brézżu dźiwich selow nałija. Delnja huba (Unterlippe) je pschełóta, w dźerze tčji pak knefl pak pjerschczeń. Hamt wlodyka ho njedźěchi, ale wlodyka woli zyły ród. Swjetscha ho najsmużnischi a najbyhlischi wuliwoli.

Pjeŕščeń.

Basla.

Dwaj wandrowskaj spaschtaj junu hromadźe w jenej hospodze. Tón jedyn starý, khorowaty muž, tamuj nadobny njedoczink. Starz pytnu, so pożledniu hodźinu ho bliži. Zyły dźeń bě žneh s njebjeża padał. Bjes saměra bě po drózhach a sastach bludźił. Wschudże jeho wotpohladachu. Nékto njetčeje jenoż hischcze jenu próstnu, njemuzy nékschto k jédźi dostacz, pryedy hacž wocži sacžini.

Tohodla dźesche k swojemu zobutowarschej: „Luby towarischo, masch-li kusk chlěba? Sym tak hłódny. Ssy sawésche wjazy zkhodow pschebéhał, hacž ja, lubjeny cžłowjek. Ty sawésche nékschto masch. Daj mi jenoż cžwacžk, Bóh njech tebi mytuje.“

„Haj“, wotmolwi młody, na sloty pjerschczeni ni ruzy starza hladajo, „mam drje nécžeho chlěbja, ale kaž wschitko, tak ma ho też tuto placzicz. Daj mi twój sloty pjerschczeń, potom możesch wschitko dostacz, schtož wobjedźu.“

Bjes dlijenja scžahnu starý muž pjerschczeń s porsta a da jón tomu njedoczinkej. Hižo dychotaty prajesche: „Mój Bozo, schto dyrbjał też s tutym pjerschczenjom. Kóždy wokomik mohł mje sbohacžicz, hdyž jón tši krócz wobwjertnył, ale to ma wschcho swój schpak. Radźu cži, njedaj ho sawjesez. Tu wimi jón! Hlej, dyrbju tak a tak wumrzecz! Daj mi nécžo hischcze w posledniej hodźinje twój chlěb! Daj mi, proschu!“ Hižo zyle krótko dychaju, njemóžesche swoje słowa wjazy posběhnycz.

To widźiaz, młody njedoczink jenoż wušmějschnje: wotmolwi: „Nó, hdyž bjes toho wumrzejesch, njetrjebasch wjazy jěcz.“

A hlej, kdom bě słowa wuprajił, šlyschesche hischcze junu starzu mjeczko sdychnycz: „Bohu dźak, nécžo je pschitrate!“ Potom ho scžahnu a bě mornyn.

Njedoczink ho wjeselesche, so bě na tak lohke waschnje k swódźiwnemu słotenu pjerschczenej pschischoł. Wo morwewho ho dale wjazy njestarasche, praschesche pak ho: „Cžełodła tón hłuny cžłowjek jenje tón pjerschczeń tši raz wobwjertnył njeze? Możesche ho tola s nim wo-nahacžicz!“ Dwélnjo ho pożmwékny a tykny pjerschczeń na porst.

„Ach schto, tón je w mrécžu hischcze žiał!“, bórbotaschesche. Khwilku myšlo, wjercžesche pjerschczeń ti krócz.

A hlej! Jedyn, dwaj, tši! Nadobo žedźesche, ruzy sdrasczeny, w krażnym wulkim hrodże, pschi wolnym blidze najšlepschich kuzkow. Wschon wjeselu pocža-wokolo skakacz, ho žmjerć a julkacz.

„Duj, to žebi dam lubicz! Nékt pożlužeże s najlepschim winom a po jédźi tež néschto ke kurjenju!“ tak wolasche na służobnikow, kiž pschi durjach stejachu.

Sskużobni ho nimale pisches hlowu mjetachu, tak dołho hacž won jédźesche. Wschitko jemu błodźesche, kaž by ženje hischcze njejdł. Pjesche žyłnje a kurjesche najtolsche trubki.

„Tak, nékto pschijidźeńcza s wosom, dyzu žebi krajinu wolhladacz a wjecžor, hdyž bo wrócżu, njech-su tu hudźbniny.“ Mjeleczaju służobnizy ho pokłonjuwschi, wunjedźechu hnydom jeho rozkazu. Hdyž bo nékto wjecžor wrócżi, žłyschesche hižo s baloka hudźbu, wschitke wokna hrodu běchu wobžwětlene. Spěschnje běžesche nuts a wolasche: „Kraźne! Nékto pschijiwedźcże mi hischcze prawje wjeselschich ludźi, so bych mohł prawje worocžisnowacz, so by było tu wjeselje žiwjenje!“

Bjes kombżenja běžachu służobniny. Knjes pak posydny bo na połstrowanej stólcži, pjesche, jédźesche a pjesche saso, na žiwoich hoscži czakajo. Nadobo bu jemu tak spodźiwnje, blesma pocža brunczecz. Skoku wsa schcheitzu schczipała a hnu jón do žo. Na to wotewrichu žo durje, hewrjekajo a rejwajo hoscžo pschicžakanych. Wschitko jeno wjeselosch!

Tu pschindże nadobo — wožrjedź wscheho wjesela — khudy, rostorhany muž, bźěsche k hrodźanej, mjeczijaz sydnym žo pschi nim. Najebacz wschitkich roskasow ho służobniny wjazy niebihachu, najebacz wscheho poschkodzenja starz jédźe njewopyta.

Njesdźesche ho skoro kaž cžłowjek być. Skerje bźěsche to postawa. Wón tu cžische žedźesche, khudy, trundlaty, cžłowjek, na rejwanzku mešchenzu hladajo.

Hrodźan, hižo troschku napojeny, njechasche ho toho njenadźiteho wopyta da mylicz dacz.

„Njech tu mojedła žeczi!“ prajesche pschi žebi. „Ja chzu ho sabawjecz.“ Dóńdże žebi po jónšku a pocža rejtracz. Prawa radosez nad žiwjenjom ho saso wrócži.

„Wostań jenoż womérje tu, schtóż žebi pschejesch, dostanjesch“, praji prosczerjej. Tola starz, jenoż s hłodom wijo, na njeho hladasche.

Hudźbniczy saso nowe reje sapiskachu, hoscžo ho wjeselesche wjercžachu. Hrodźan herjekasche a wolasche: „Wino! wino! Sskużobnizy běžachu a pschinjesechu. Sstěborny kheluch posběhnywschi, kdasche wohnjowy napoj do žo. — S jenym rasom ho jemu wjercžesche. Dyrbjesche ho posydnyncz a to runje pschi starzu. Hłowa bu pschezo cžesha. Nékto pytnu, so jeho mohł wopuschczejo, so stawy wosklabja, wolasche na pomoz. Nichtó s rejwazych, tutkazych, žadyn hudźbnik, žadyn służobnik ho wo njeho nestarasche. Jenoż starz jemu mjetczo schukotasche: „Nékto je twój cžaš ke konzej!“

„Mój cžaš? Mój cžaš? Ssym hakle tola sapoczał! Ssmil ho nade mnu!“ takle jeho proschesche a jemu służesche —

„Brajisch ty też bohudźak? Je tebi žmjerć też wunoženje, hordy njebolako?, ho jeho starz praschesche.

Tu pohladny won se słódnjenym wobliczkom na njeho a wolasche žałosczejo: „Ow, hdy bych jenoż khudy wostał!“

Nowe knihi.

Pucz k wuspěchej wjedźe pisches wědżenje. Njedostatk pak, so žo wědomoscž na jene powolanje samjesuje, po możnosczi wobšérna wědomoscž je nusna. Sso wě, žadyn cžłowjek njemóže swoje wjeselenje w žebi khowacz. Tohodla możemy s dźakom powitacz, so „Mały Brockhaus“, pschicžinjena knihа wědomoscže w jenym wsajku, sbérkowu wědomoscž w žebi sjednoza: trjebasch jenoż pschimnycz a masch, schtož pytasch. „Mały Brockhaus“ wupokaże žo s tym jako njeparujomny. So by pak žebi jón też hódźu kupicz mohł, nakład knihi w dźesacz pożtykach wudawa, s kotrychž je hižo schesta wuschła. Tak dołho, kaž pożtykli wuchadźeja, je mózno, žebi „Mały Brockhaus“ sa tunju sapišanjku placzišnu (kóžda pożtyka po 1.90 hr.) dóstacz. Tuta knjchina skónczi so kónz septembra a radźimy naschim cžitarjam, so bychu bórzy sa nim pschimnyli. Schesta pożtyka posłicża saso bohatu polnosez we słowje a wobrasu. Też tuta pożtyka dawa pschewiźdczenje, so je „Mały Brockhaus“ woprawdźe ta kniha wědomoscže.

Směški.

** Pschekłepany muzik njewědźesche žebi rady, kajkemu powolanju ma ho jeho žyn wěnowacz. Ras połoži na jeho městno bibliju, jabłuko a pjenjezy. Pschi tym žebi myšlesche: Je-li by žyn jabłuko sjědł, ma być zahrodnik, jeli by w bibliji cžitał, budże duchownym a wosmje-li žebi pjenjezy, njech pschekupstwo sjudźe. — Sa khwilu sa žynom pohlada. Ssyn cžitasche w bibliji s pjenjezami w kapzy a jědźesche jabłuko. — S tym runje telko wědźesche jako pschedtym a ménješche: „Mój žyn ho k wschěmu hodźi.“

** Mole. Mała Dora pschihladuje, kak macz symiku drastu s prochom pschecziwo molam pospypuje. „Cžehodła to cžinisch?“ praschesche pschi tym mać. „Cžehodła molam,“ napischeczéwi macz, „hewak mole drastu jeżeru.“ „Wěchu w paradihu pola Hadama a Ewy też mole?“, praschesche ho mała holczka dale. „Najšterje!“ „Schto ju te tehdom ześrali?“

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Schtwórtk 3. sept. 1925 dop. w 9 hodź. maja so we šudnišcy pschešadźowarni sešěhowaze wězy sa hotowe pjenjezy na pschešadźowanje pschedawacz: Błidowy cžapnik, 1 sloty žonjazy a mużazy cžapnik, 5 pišanskich maschinow, stejaza lampa „Phonola“, 2 powdźěschenjej garderobje, 2 panejtowej dešaj, druhe stejadło, 3 błida, 2 nóznaj khamorcžaj, łožowe wobtwarzenje, wolmjany pschikrywk, wschelake wulke a male kuchinske moble, schijaze błidło, cžałowy wós, mjene błido s marmorom, kuloata pika, 3 elektr. motory 5 PS., 3 pišanske błida, 2 sofje, mużazy pianon, dwójny pišanski pult, pišanski pult, 2 aktowaj khamoraj, 3 stólcži sa pišanske błida, wulki schpihel, 2 stejataj cžapnikaj, wobraz (Bismarck), 2 bufejej, 2 žehanskej sofje, 2 małej klawěraj, kredenza, 6 stólzom, lězny mank, jachowy žud, 3 motory 6 PS. a 4 PS., 2 pjenježnaj khamoraj, 5 klamowe tasle, klawěr, dźělba elektr. wišazych lampow wschelakich wunjedźenjow, motor sa wjercženy prud 5 PS., 10 lampow sa nózne błidła, elektr. wohrjew. kachle, próchzrěbak, 5 stejazych lampow, ventilator, 4 zajowyhi khanow, mašazowny apparat, apparat sa hórke błonzo, dźělba zigarow a zigaretow, 2 kobje (lischakaj), 55 garnitur rolkow sa sadnje koła jězdnych kolow, nékotre schewske maschiny, wschelake sitwinske moble, dźělba sofowego płysha a matrazowego drella, schijazaa maschina, dźělba mużazych a žonjazych tkaninow, fotografiski apparat, khitrowy khamor, draschla, zyklonowy kanal, tšo ma ho porjedźicz, a druhe wězy.

Nadźijomnje so tajki wulět do nascheje wokolinny w bliskim czasu swowa wospjetuje.

S Wojerez. Njesložo s motorskim kolom sta so sairdženy tydžeń tudy na Slo Komorowskej drožy. Wšěty motorski kolojesdny bě so psche wjele palenza napil a so na nahlym rózku wobsunu. Hakle jako jemu brusy pomhachu, możesche spody swojeho motorskeho kola starcyć. Haczrunjež bě sebi sniesloženy khětro hlown rosbil, a hódnje krwawjesche, jědżesche hyndom na swojim kole dale. — Tu ma so w bliskim czasu nowy měschczanosta wusmolicyć. Tři schtwórcze lčla běchu Wojerezy bjes měschczanosty.

Z Łužicy.

S **Weikersdorfa** pola Bjskopiz. 12. augusta bě tudy rjach młodeho muzjskeho pschejěł. Tehdom njemóžachu cžěko njesložowneho sesnacy. Nětko je so wupokasało, so je morwy 26 létny pohonc Pawoł Reichel, napożledku žłužesche pola kublerja Schmaiża w Budeschezach.

Se **Schěrachowa.** Njedżelu žwjeczesche tudomne towarstwo katolskich młodżengow žrwoj lěcżny žwjedżeń. Pschi tym sta so wobžarujomne njesložoze. 13 létny schulski hólc Benno Zobel, žyn fabrikskeho dżělacerja Zobela, sbrasche pschi prakatšelenju kóli. Pschi tym trjechi jemu na njesložoze żelezny kłók do mosnow. Cżejkofranjeneho hyndom do Klembergskeje khorownje dowjesechu. Wón bě žebi wobmosły (Gehirnhaut) jahorik. Lěkař prajesche, so žu so jemu tej kósti do mosnow sakłoke. Hacż cżěko sniesloženy sażo wotkhori, so jara prasche.

Se **Zitawy.** (Sajědożcenje s hribami.) Sswójba tkacerja Balamu tele dny na sajědożcenje s hribami sthorje. Jich do měschczanskeje khorownje dowjesechu. — 21 létna hójowka jenoho wobhdlerja domu, kotrež jej w khorosczi pomhasche, do brody skuża, dokelž měsesche nimo měry wulku symizu a bě wschа wowrótnjena. Rana bě samo tak straschna, so dyrbjesche so też wón k lěkarjej podacy. Najcżejo sthorjechu nan a jeho tři dżěcži. Macż bě najnjenje hribow jědła. Njeje strach wo jeje žiwjenje. Žu s khorownje domoj pózłachu.

* S **Hennersdorfa** pola Shorjelza. Wežera rano wokoło 3 hodź. wudyri woheń w brózni Arthura Schusterra. Wulka maszyna brózeń se wschěmi žnjemi, ratarskimi maschinami a druhej nadobu spali. Mjeschi słót wohnjej wulkhowachu, mjes tym so žo nětscho pjerjsny bobu spali. Stónczenje so Shorjelskim wohnjowym woboram porabił, woheń jenoż na palazu brózeń wobmjesowacs. Druhe twarzenja wohnjej wobróchu. Nastata schkoda drje je khětro wulka. Wobšizdeł pak ma sawěsczene. Kak je woheń nastał, njeje so hacż dotal hischcże wuiasnikło.

Nadawki wěcywustojnych před sudnistwow.

Jedyn cżłowjek njemóże wschо wědżeć. Kóżdy je spezialista na wěstym polu, tak derje ručny dżělacżer każ też duchowny, praktikus tak derje każ theoretikus (wědomostnik). Pschi njeskmérnej wschelakosczi nascheho hospodarskeho žiwjenja pożledných lět, schtož je nas je sakonjemi runje won pschepiakiwło, je so wożebitostwo (Spezialistentum) hischcże bóle rozmnożiło.

Dżenża je njemóże, wschě sakonje a njeliczomne pschemēnjenja tak wobknježiecz, so masch je hndom jako „žiwjeństwo" k ruzy a we khowje. Dżenżnischi žudnik dyrbi wjesoły być, hdyż w swojich pożledních hodźinach žiwoje akty pschedżéła a wjeczorne hodźiny k tomu wužiecz móże, s cżażopisow, sakonskich kopjenow a wocżischczanych wukudżenjow najwschischich žudnikowow so dale wudospolnicz. Jemu njeje mózno, pódla toho wschě nadrobnosche s industrije a witkowarstwa, s ratarstwa a s lěsarstwa, s lěkarstwa a s druhich wědomosczow wobknjesczeż. Je cżłowjek każ wschitzy druhy, jeho dżeń ma też jenoż 24 hodźin, ma tożsame prawo na měr a wotschewjenje a dyże so też swojej žiwótje wěrnowacz każ druhy stacżenjo.

Tuż trjeba w praschenjach, hdżej jemu wożebita wěda faluje, wěžywustojneho. Trjeba jeho tak derje w khłostanskim każ też zwilnym prozesu a we žiwobodnym wužiwanju. Może żej jich wuswolicz s knihow lěkarjow, ludowych hospodarjow, paedagogow, meteorologow (nastupujo wjedro), pschemyślnikow, pschekupzow, twarskich mischtrow a s worschtow druhich wożebitych powołanjow, każ je runje trjeba. Wuswoli żej jeho, so wěžywustojny jeho w taikich praschenjach podpjera, so mohe prawy a sprawny wužiwanjo wuprajicz a to we wězach, hdżej so žudnik sam jako spezialista njerzuje. Wěžywustojny je pomocnik žudnika, nic pomocnik jeneje strony.

Tute stejischczo wěžywustojneho so husto pschepófnaje a njemóże so tohodla jeho dżěło dosez wusdżěłowacz. We praksi pak so tola husto pokasuje, so wěžywustojny stejischczo objektiwneho (wězownehо) rozsudżenja wopuschczi a so prawo ako njeprawo jeneje strony wojuje. To je cżeste pschepófnjacże jeho winowatoscże a njetnjeże so s pschitżahu, kotruż je wěžywustojny wotpołożił, na kotrež ma žiwoje dobre sdacże njeztronitży a po najlepschim wědomju wotedacz. Najkrucżischa wězownosczi a žwědomitosczi so wot wěžywustojneho żada, žane khilenje k lěwizy abo k prawizy njeżmě so stacż, njech je bóle z tutej stronu spschecżelenу a s tamnej snjepschecżelenу. Dyrbi nad stronami stacż a telko sunżitosczе měcż, žiwoje dobrosdacże samo pschecżiwo žiwotnu najlepschemu pschecżelej wotedacz, je-li jej wězowne położenje to żada. To njeje lohko, ale tomu ma so cżłowjek pschinucżicz. Schtóż to njemóże, njech radscho jako pojaty (bejangen) tutón hamt stoži, hacż so

žudnika k wopacznemu wusudżej wabi. Dewak k podrkwanju dotwery luda najscheczo žudnistwu pschinoschuje. Tuta dowera je jena s najwažnischich sepjerow stata.

Wěžywustojny dyrbi žiwoje dobrosdacże (Gutachten) też wobkrucżicz. Dokelž žudnik dyrbi pruhowacz, hacż może so jemu pschisamknjez a hacż może je k podstoju swojeho wuzuda sczinicz. Dokelž dokónczene samokwizenje sa wumoznit" žudnika. Wobkrucżenje (Begründung) dobrosdacża dyrbi taste byez, so je kóżdy sdżełany wosłuchit, potajkim krótke a dospołne, jasne a logiski sarjadowane, po możnosczi bjes njedorosomliwych zuzych wurasow. Po potrebnosczi dyrbja so wujasnjenja, skizy abo wurubły pschidacz, kotrež srosemjene położa a smóżnja. Dobrosdacża, kotrež na psch. rěkaja: „Hódnosć maschiny wucżini 500 hriwnow", abo „Barbjenje awta je njedożbaboze", abo „Njesłoże sta so najsterje psches saprajene spinadła", je dla trěbnych dopołakimow zyle njedospołne a njepomha ani žudnikej, ani jenej stronje. Kóżdy nima dar, žiwoje nahlady jasnje a pschepróbczomnje wobkrucżicz a dopokasacz. Też to je wumjelstwo, kotrež ma so naiwukmjecz. Wěžywustojny, kiž njeje tomu sroseseny, njech czini žudnika wobżebicże na to kedżbnoho, so chże njejasne dypki wosobinzky rospowědacz a wujasnicz. S tym móża so wschitzy spokojicz.

Někotrymžkuli budże so dżiwacz, so žu tute pokaski trěbne, dokelž so samo rozumja a tak je lóżde dalsche złowo wyschaze. Ale prakhis, žiwjenje, dopokasa napschecziwne. Je so stało, so je młody lěkař w jenej Cżeskej wjesy we khłostanskim žudżenju jenoho pazientu jako duchachoreho wuhojił, ale pschidacz dyrbjesche, so § 51 khłostanskeje sakonja njesnajesche. Je so dale stało, so wěžywustojny hódnosczi jeneje tworne ras na 500 000 hriwnow a dórsy po tym na 150 000 hriwnow pohubżowasche. Hakle njedawno je jedyn inżeněr njesdoże z aiwtom na saprajenje spinadła wuhojił, hyrnjej ani wós, ani spinadła widżał a pschepytował njeběsche. Tajkele dobrosdacża žu jenoż możno, hdyż so elementarne żadanja — mjenujzy wěžownosczi, najkrucżischa nawědżitosczi a dokładne wobkrucżenje dobrosdacża — njewobkedżbuja. Tajke smjkli so na žadyn pad staiwacz njesmědża. Wone drje so jara rědko stanu, ale móża we jenotlinych padach psches tajke dobrosdacża cżejku njeprawdu wukonjecz. Tuż stawaju so tute wuwědżenja s pohnym prawom a dospołneho sosumjenja pola tych nadeńdu, kotříž maja dobrosdacża wustajacz abo je pruhowacz.

Najnowiše z cyłeho swěta.

Nětżenschi němski kanzler dr. Wirth s druhimi zapożčanzami němskeho žezima studijowych samyślow dla do Ameriki pojedże.

*

Do Franzowskeje žmě so saso wuhlo s Němskeje wuwožyez, tola je transport po Rheinje jenoż s franzowskimi łódźemi dowolony.

*

Sapoczatk offensiwy schpanskeho a franzowskeho wójska wot wunoschka wobhonjenja lětarjow wotwižuje. Njedźiwajcy teho so wocżakuje, so žo offensiwa 6. septembra sapocznje a so žo do spocżatka deschczowneho czasa słónczi. Wiche schpanske wójnske łódże žu nětkle pschi marokkowskim brjohu schromadżene.

*

Kheriro, jedyn s hlownych Abd-el-Krimowych wjednikow, je w poslednich wojowanjach pscheb franzowskej frontu padnył.

*

Strajk australiskich namorjakow je so na połodnischu Ameriku wupschestrěł. W Neuseelandskich pschistawach někotre jendżelske samótske łódże leja, kotrež njemóża wotjěcz, dokelž wujasnja nimaju.

*

Strajk wuhlowych dżěłacerjow w Sjednoczenych statach połnócznje Ameriki je so pondżelu sapoczał. 138 000 muži je dżěłacy pschestało.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Drježdżan.** Wot pschichodnje njedżele, 6. septembra wotměwa so wulka katarska wustajeisza w Drježdżanach. Wschi tutej pschiležnosći wobroczi so žerbske towarstwo „Cžornobóh" we Drježdżanach na Sserbowa a Sserbowki we Łužicy, kiž na wustajenżu pschijdu. Kolicż bóso žoboty do Drježdżan jědu, pscheprochuje „Cžornobóh" na swoju schromadżiznu, žobotu, 5. septembra, wjeczor we 8 hodź. pola šobuškawa Smija na Christianskej drožy 22. Tonna a tamnonu budże wěsce możno, wopytacz swojich žerbskich bratrow a žerbske žotry a s nimi někotre wjesełe hodźinki pschijimiwacz.

* **Wójnsku dopiżiznju po dżesacz létach dostał.** Pschiwuini we wójnje padnjenego wojaka § Hawelberka (Brandborska) dostachu hakle někto po 10 létach wójnsku dopiżiznju. W prénim wokomiku so wulkotnje swjesełichu, ale bórsy bu po radosczi, pschetoż so pokasa, so bésche kharta dżesacz lět wokoło puczowała, mjes tym so bésche młody wojownik na žamžnem dnju, hdyż bésche dopiżiznju pijbak a wotestkał, rjekowizy padnył.

* **Kommunista Hölz w khłostarni Großstrehlitz.** Se Wrótzkławja pschinoschu „Cżejwjena Khorhoj" powěsć, so je w nozy wot žoboty k njedżeli był Maks Hölz pod wulkej stražu § Wrótzkławskeje khłostarnje do Großstrehlitz pschewjesony. S kajkeje pschicżiny je žo to stało, njeje znate.

S **Zarkowa** w Schlesyjskej. (Nózne schercżenje.) To bésche holk a hara w saidżenej nozy. Pšy wujachu a rejachu § polnej schiju. Na cżmowym puczku k jenomu wobżedżerjej wotwiwasche žo hwitwa. Nastróżany wuskoczi fe łoża a flyschi pod wokнami stonanje, kopanje a torhanje, pschewodżane wot schcżekonkanja dwórskich stražnikow. Mhlakschery njepjech spytasche grót pschetorhnyez. Tola pryedy hacż žo muż domaża, je pomóra (Ungetium) pryecż. Nasajtra wuhladachu cżerr žylneho jelenja a wubrjudżnjeny grót. Ssylna latarnja kolejésdneho bésche stare kocżo, kotrež husto w nóznej cżmi w jahrodże žo pałże, klepika a

Hospodarski rozhlad.

Wutoru 1. septembra 1925.

Wežerawschе kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	17,71
1 jendżelski punt	20,369	100 czesłošk. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	81,27	100 półsk. markow	74,63

Produktowe wiki w Berlinje běchu wežera mało žiwe. Ratarjo jsu mało žita na wiki pschiwjesechu. Woni pjerza na wunoschowanske wopisma dżiwaju. Rožkowe a pschenične placżiny spaduja. Jeczmjeń je hischcże dotal swoju wyschoku placżiznu sdżerżał. Wowoß mjesesche pomérnje pr. czisny. Wežera placżesche zentnar

W Berlinje

pschenizy 10.75—11.10 rožki 8.25—8.50 jaczmjenja 8.25—8.65 wowoża 8.45—9.— hr.

W terminowym wikowanju:

sa sept.: pschenizy 11.65—11.25 rožki 9.05—9.02 wowoża 8.60—8.50 hr., — sa oktober: pschenizy 12.15—12.10 rožki 9.75—5.90 wowoża 9.50 hacż 9.40 hr., — sa dezember: pschenizy 12.60—12.50 rožki 9.90—9.80 wowoża 9.45—9.40 hr.

Wiki wužitkoweho skotu w Berlin-Friedrichsfelde pjatk 28. 8.: Pschithnasi běchu 361 dejnych krowow, 7 wołow, 68 bykow a 127 czelatow. Skót placżesche

Wyschokuczelne krowy

1. rjadownje	400—500 hr.
2. rjadownje	280—400 hr.

Wyschokuczelne jalowy:

1. rjadownje	250—400 hr.
2. radownje	160—280 hr.

Na pschedaż:

Dwě jězdnej kole, w Budyschinje na Zyhelniskej drožy 17.
Benzinowy motor, trjebany, kowarnja w Delnjej Kinje.
Kóń z rěsu, w Bórku czo. 6.
Krowa, wyschokuczelna, w Sdorju pola Klukscha, — we Krósławje czo. 11.
Młoda beja, w Delnjej Hórzy czo. 23.

Sso pytaja:

Pěstowarka, Gertruda Schiel na Wilhelmskej drožy czo 10.
Skluzobna, Khata Rychtarjowa na Kaubleriskej drožy 46.
Młode holzy sa lohke dżěło, Zoss na Schulerskej drožy 12.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dżenża dop. ¾11 hodź.: Wiki su njepschehladne, mało wobkhoda. Tendenza: njewuwila.

Dop. ¾12 hodź.: Wiki su dale měrne.

Płaczišny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symje po tunach abo 1000 kg, sewak 100 kg, placżišny po stotej hriwnje.

	31. 8.	29 8.
Pschenza	216-221	217-222
rožka	165-173	166-173
nakl. jeczmjeń	—	—
nas. jeczmjeń	180-185	180-185
wowoß	173-181	173-181
kukurica (Mais)	214-218	214-218
pschenična muka	31-34,00	30-34,25
rżana muka	24-26,00	24-26,25
pschenič. wotr.	12,50	12,60
rżane wotruby	12,00	12,30
rapš	355-360	355-360
lane symje	—	—
hroch	26-27,00	25-27,00
pjeluschki	23-25,00	23-25,00
rapš. wołoschki	16,00	16,00
poch. melasa	9,00	9,20
seradella	—	—
běrnjace kruschi	19-19,10	19-19,75
bumy	—	24 26,00
woka	26-29,00	26-29,00
lany wołoschki	22-22,80	22-22,80
módre łupiny	12-14,00	12-14,00
žołte łupiny	15-16,50	15-16,50
syno, 50 kg	3,60-4,20	3,60-4,20
sloma, rżana	0,90-1,80	0,90-1,20
„ pschenič.	0,90-1,20	0,80-1,20
„ wowsina	0,70-1,00	0,70-1,00
„ jeczma	0,70-1,00	0,70-1,00

Płaczišny rěsneho skotu na Drježdżanskich skotnych wikach.

31. augusta 1925. Płaczišny po zentn. a § hriwnach.

Stótne druzyny a wojnamjenjenje.

Woły: 136.

Połnomłodne, wukormjene, najwjetschcże rěsneje hódnosce hacż do 6 lět	61—64
Młode mjasne, njewukormjene, starsche wukormjene	53—57
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane starsche	41—45
Mjenje pizowane wschitch starobow	34—36

Byki: 247.

Połnomłodne, twarosczene, najwjetschcże rěsneje hódnosce	61—64
Połnomłodne, młódsche	53—57
Mjenje wukormjene młódsche a derje pizowane starsche	41—45
Schpatne	38—42

Jałowy a krowy: 897.

Połnomłodne, wukormjene krowy najwjetschcże rěsneje hódnosce	61—64
Połnomłodne, wukormjene jałowy najwjetschcże, rěsnee hódnosce hacż do 7 lět	53—57
Starsche wukormjene krowy a derje wuwite młódsche krowy a jałowy	41—45
Derje pizowane krowy a mjenje pizowane jałowy	32—38
Mjenje a schpatnje pizowane	25—30

Czelata: 553.

Najlepsche wukormjene	80—84
Mjenje wukormjene a taske wot žyza	70—76
Schpatne	58—65

Wowcy: 977.

Młódsche a starsche wukormjene	58—63
Starsche wukormjene	48—54
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	25—42

Sswinje: 1876.

Połnomłodne, wożebitych rasow a zicz tschischenjow, hacż po 1½ lět stare	91—93
Wukormjene	93—95
Mischne	88—90
Schpatne	85—87
Ranzy a kunbrozy	75—82

huž běšche do khěžow cžekko, njesmaju lokalne wobstejnosće a tak bu njewólnemu kažerjej nóznebo měra.

* **Spěchnik a cžežity automobil do žo srašyłoj.** Njedźelu popołdnju wokoło ½6 hodź. sta žo pola Wróžkławja na drózy mjez Němšćej Lipsu a Wróžkławjom wobžarujenjome njeboże. Cžežity automobil Maltzhejej zakorowjeje fabriki jědźeše krótko po 5 hodź. pśeds żelezniśke kolije po spomnjenej drózy. We žaruženym wokomiku pśichijźe Berlinšći śpěchnik. Wobaj do žo srašyšchtaj. Na automobilowym pśichipowěšchaku běchu khowjeno pućowazy, kotśiž chcychu do Hornjeje Schlesyskeje jěcź. Woni buchu, jako śpěchnik do automobila sraši, na kolije cžišnjeni. Jedyn z nich bě na městnje morwy. Wróžkławśka wobnjerowa wobora cžežko sranjenych do khorownje dowjese. Druhi z nich posdajšchno w khorownji wumrje. Wina na njeboju je sastojnik sawjerow, dokelž njeje w prawym cžasu sawrjek.

* **Berliński wobkhad z awtami.** W Berlinje žu tuton tydźeń „Pod lipami“, hdyž žo Biedrichowa dróha śchežuje, mimojěchadze auta cžišli, so buchu jich liczbu swěcžili, kotraž je žo njekrajnje pśichisporiła. Pokaja žo, ja na wobźmaj stronomaj tu a tam „Pod lipami“ sa mjeńšch. 123 awtow, na Bjarorichowej drózy, kotraž je na tuńnje městnje dróha sa żelezniju, 35—40 awtow nimo jěchadźu. Autobuży a motorke kola njejsu pśichi tom žobu ti žerc.

* **Spodźiwne žamomorodźiwo.** Magistratny sastojnik Emil Schumacher z Reinikendorfa pola Berlina tśi dny spodźiwne žamomorodźiwo. Schumacher śtejesche mjes dwěmaj pućowazymaj na wosu dróhoweje żeleznizy. Njeměšachu niczo spodźiwnego na nim wuznyć. Nadobo wuchapichu z kapy pistolu a žo do sranja tśeli. Wón žo hnydom hromadu swrjese a bě morwy.

* **K autowemu njeśpodu we Wittenau.** Kaž bě žo pisało, namakachu 16. t. m. we Wittenawje p. Berlina na Sturmowu morwu, kotruž běšche, kaž je policija wuśledźiła, motorowy wós sajźł. Też ju pśichewodźaŋy poš žo žinjernje srani. Wjednica auta žu nětko wupśeduli. Wón wudawa, so je z autom swojeho knjesa na krodnej jěbše pobył a duzy domoj pśa pśichejźł, njewě pak žo dopomnicź, so je też žonu pśicjeźł. Dokelž pak w kolesnuje wosa nimo pśyczeje krwe też hyšći cłowjeczeje krwe namakachu, ma žo sa to, ze je schyłer też žonu biśnejźł.

* **Spizy wowrótiła.** Spodźiwny podawk sta žo tele dny w Thornje. Tam rano 18cetna holza wotuczi, posa z zyłej schiju wołacź a žo sady jeneho khamora tkowa. Wona źiwojimaj starschimaj powědaše, so je žo jej wo kwaśu swojeje tawóršchi dźało. Praješe, so je wo žnje gratwocźiweho muža widźała, kotrehož na kruchi rozrubachu. Cźałeje rozrubaneho cźeła pak jej mordaŕ do wocžow mjeťaše. Holzu njemóžachu wjazy smjerowaca. Tuž lěkarja sawołachu. Tón wobkruczi, so je holza spizy wowrótiła.

* **Sćmjerź wot kalujenja wožy.** We Landsbergu na Warcźe kli wośa mlodeho cłowjeka do huby a jaśka. Niedźiwajuc hnydomneje lěkarskeje pomocy wumrě pod wulkimi bolośćemi na sajźdojeźenje krwe.

* **Poškuźenje wot mózneje ruckli.** W korcźanje w Gumbinnen w rańšchej Pruskej sapocža žo mjes hosćenc a jenej pinczinju, kotraž popušćowaše, swada. Pśi rozrěcźowanju wša pinczinja piwowu śchlenku a pjerješe z njej hosćej do wobliča, tak so jeho khětro srani, nimo toho kalaše jeho z wótrym nožom do praweje paže a roźrěza jemu prawu stronu jeho łabata.

* **Napad na kolejišćnego.** Kolejišćny duzy ho pucu do Prenzlawa powali žo pola Löcknitz z psches dróhu jezdźejucym grótowym powjazom. Na to wusłoczichu tśi hólcźiśa na njeho, poraśichu a wurubichuje ho. Druhi kolejišćny jeho bjes wědomja leža namaka.

* **Sajerje paduchow na żelezniźy.** Palizija je wjele padachstwow na cžarje Hanau-Fulda wotkrыła. Pśichpytanje wobwdźenja namaka zyły sklad pokradnjenych kufrow je żelezniźy, kotrež wotwjesć bźšche zyły sapschah koni trěbny. Też w lěsu kepicha wulki sklad pokradnjenych kufrow. Dweju paduchow žu sajeli.

Towaŕstwewski powěstnik.

Drježdźany. Serbske towaŕstwo „Čornobóh“ ma sobotu, 5. septembra, wjeċor we 8 hodź. pola sobustawa Zmija na Christianskej drózy 22 swoju zhromadźiznu. Wšitke sobustawy su wutrobnje pśeprošene. Hosćo su witani; też Serbjo z Łužicy, kiž na ratarsku wustajeńcu pśińdu, chcyli nas wopytaś.

Khróśćicy. „Ratarski Dorost“ ma štwórtk, 3. 9., wjeċor we 8 hodź. pola Natuša w Kukowje zhromadźiznu. Jednaċ budźe so wo žežbje do Drježdźan na wustajeńcu. Też přednošk je přilubjeny. Wšitcy dyrbja přińć.

Serbski Sokolski Zwjazk. Posedźenje předsydstwa a wubjerka S. S. Z. wotměwa so njedźelu, 6. sept., w Radworju (nic 30. t. m. w Komorowje) při składnosći sokolskeho swjedźenja. Wšě jednoty dyrbja dospołnje zastupjene być. Hodźina a porjadk ważneho posedźenja so jednotam wozjewitej. Předsydstwo.

Wotrow. „Jednota Sokol“ ma štwórtk 3. 9., wjeċor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolefw Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brěžnycy, — za nawěšti: A. Dučman w Budyšinie.

Z tutym dawam podwólnje k wjedźenju, zo sym na dźensnišim dnju swoje **bźurowe městnosće** z Kamjentneje hasy 19a

na Drjewowe wiki 17

do „Markhrabje“ přepołožił. Swoje składowe městnosće mam jenoż hišće na

dwórnišću w Kubšicach a Ratarjecach.

Prošu, zo by so mi dotal spožčene dowěrjenje też dalewon zakhowało a wozjewjam to z počesćowanjom

Richard Jacob w Budyšinje

wulkowikowańnja ze žitom a picowadłami.

Telefon: Kontor čo. 137 a 138. Skład w Kubšicach čo. 660.

Polstrowe twory

skotuju a wuporjedźam tunjo, kotowe mam stajnje za składźe.

Max Urban, tapecěrař, Königswall 3.

Nawěstki přinjesu wužitk!

Sym so tu jako

praktiska lěkarka

a pomocnica při porodach

zasydliła.

Rěčne hodźiny 11—1; 5—7.

Dr. med. Lamprecht

w Budyšinje na Tuchorskej drózy 22.

Parne čišćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelska hasa 3

Jurij Fuhrmasa

w Budyšinje na hornčeńskej hasy čo. 10 poruča jězdne kola, šijace maśiny, mantle a šlawchi. Samsna wuporjedź.

Čorny pos,

poslucha na mjeno Strolch, je ćeknył

w Čornym Hodlerju čo. 99 pola Radworja.

Žony

Poruczam swój wulki skład pśichepaskow, mĕšacznych a pśichedpadowych powjasow, podpołožkow.

Śeju nad 1 radze.

Wagnerowa w Budyšchinje

wšed schulerskimi wrotami cło. 9.

MERSIOVSKI

Časniki

Do kóždeho serbskeho doma słušeja „Serbske Nowiny“

Lehmannec konditorńja a kofejownja

na Serbskej hasy 8

Najpśijomniše hósćne městnosće - Konditorske pjeċwa pśenjeje pjadownje.

Wšędnje wot 4—½7 hodź. a wot 8—12 hodź. koncertuje znaty kapalny mištr Stiebitz.

K dobroćiwemu wobkedźowanju: Najlepše Slanknowske a Reichelske piwo z ćwicow.

Wić, chroniske dśenje w zhibadłach, sprostnjenje zhibadłow abo hewaše **skhorjenja zhibadłow, chroniske zahorjenja, khorosće zamĕnjenja předźĕłanjow maćiznow** (Stoffwechselkrankheiten), **žonjace khorosće a druhe** khorosće lěkuje ze

diathermiju

a z drubimi naturskimi **hojeńskimi srědkami**

Reinhold Walter, naturski hojeŕ

w Budyšinje na nowych hrjebjach 3.

Wšěm naju česćenym hosćam a přećelam, kotśiž su namaj při składnosći wotewrjenja

„Palastoweje kofejownje“

na tak wutrobne wašnje z pismom a też z krasnymi kwětkowymi darami k naju nowemu předewzaću zbožopřeća přepodali, wuprajimoj z tutym naju

najwutrobniši a najnutrniši dźak.

Z najwyšším počesćowanjom

Rudolf Lehmann a mandźelska.

konditorski mištr.

Kónc tuteho tydźenja wotewrimoj

Žonja-wotewrjenje

při mjasowych jětkach 5

dalšu filialku našeho

specialneho konfekcijoweho wobkhoda

za **žony** **mužow** **dźĕći**

daloko a šěroko znateho dla

1. kobrskeho wubjerka

2. napadnych tunich płaćiznow

a prosymoj zdwórliwje wo prawje žiwy wopyt też tuteho naju předewzaća.

Drježdźanski konfekcijowy dom

Birnberg & Co.

w Mišnu na Hahnemannskim naměsće 15.

w Drježdźanach na Scheffelskej drózy 17

w Budyšinje při mjasowych jětkach 5.

Wobkedźujće naju dalše nawěstki.

Knjezej nad žiwjenjom a smjerću je so spodobało, wčera popołdnju ¼3 hodź. mojeho z wutrobu lubowaneho, starosćiweho mandźelskeho, našeho droheho nana, bratra, swaka a přichodneho nana,

pjekarskeho mištra

Arnošta Bjedricha Bartka

po krótkej, ćežkej khorosći z tuteje časnosće wotwołać.

We hłubokej žrudźbje

Hańža zwud. Bartkowa
Jan Bartko
Arnošt Bartko
Hanka Wałti rodź. Bartkec
Jakub Wałti
Marja Wićazec.

W Njeswačidle a Zarěču, 1. septembra 1925.

Pohrjeb budźe štwórtk, 3. sept., popołdnju ¼4 hodź. wot žarowankeho domu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihtišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawětki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežuje so stajace nawětki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 204 **Budyšin — srjedu, 2. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Sozialdemokratiski namjet na rospuschczenje fakskeho sejma.

W derje wopytanej shromadźisnje sozialdemokratiskeje strony w Plawnje je so hladowaza resoluzija pschijata: Stroniny sjed wobsamkuje: Zyka frakzija sozialdemokratiskeje strony w sakskim sejmje so namolwja, so by sejmowy žadak, so by so sejm hnydom swokal. W nim ma so amnestijowy zakon wobsamknyć a so na to sejm rospuschczi.

Jednanje wo němsko-ruskim wikowańskim sréczenju so-pschetorhnyło.

Psched nekotrymi dnjemi němske knjezerstwo sdźeli, so so němsko-ruske wikowańske sréczenje w blizkim czasu podpisa. Na doho je bolschewiske knjezerstwo swoje stejischczo pschemėniło. Wono je wschitke pschistwolenja wrócyło wsako a wotzehnje nocze pschisnacz, so by so prawo Němskeje na lépschiny tež na asiatu Ruslu pocžahowało. S tym je so jednanje na mjezazy wrócyło czilo. Najskerje so němscy zastupjerjo z Ruskeje do Berlina wróca, dokelž bu dalsche jednanje pschi nerczijschich wobstejnoscach njepribo... było. Ruske knjezerstwo bjes dwela pschi wobsamknjenju wikowańskeho sréczenja Němskej wobczežnoscze czini, so by Němsku wotdźerżało, do Swjaska Ludow zastupicz. We Ruskej so boja, so by Němska je zastupjenjom do Swjaska Ludow na stronu njepschecželow Ruskeje pschescha.

Pólska a Němska.

Wolsjez telegrafuja powěsczerjnja bé powěsczi rosschérika, so je pólski ministerski president Grabski 28. augusta psched zastupjerjenj nowin a hospodarstwa prajił, so Pólska njemóże bjes wikowańskeho sréczenja z Němskej wobstacz a so dyrbi z Němskej pschi wschech wobstejnoscach sréczenje wobsamknyć. Pólski pósłanz w Barlinje na pschecžo tomu wosjewja, so ma wot swonkowneho ministerstwa porucznosć, wosjewicz, so ministerski pschedsydza Grabski njeje rjekł, so Pólska njemóże bjes wikowanskeho sréczenja se Němskej wobstacz.

Kommunistiski proczeß psched statnym sudom w Lipsku.

Hlowny wobskorżeny w kommunistiskim proczeju, Mazlow, je so pondźelu psched sudom pschekhschak. Jeho su 20. meje 1924 sajeli. Wón je 34 lét stary a je z ruskim statczanom. Mjeno Mazlow je wón 1919 pschijał, pschedy hacz je so do Ruskeje pschesydlił, a to dla pschicinowow kommunistiskeje strony; wón so zapowědźi, so dalscheho wusnacz. Po wobskorżbje je Mazlow z fanatiskim zastupjerjom kommunizma. Jeho zu do Němskeje pótkali, so by tu kommunistiske plany pschewjedowal. Sso fakinjo je wón wusna, so so bjes nazhonoscjow kommunistiska diktotura njehodźi dozpécz. Hdyż so tale zażada jako wjelepscherada wukonuje, może so wutud hnydom wuprajicz. Kóżdy kommunist ma tele zażady. Praschenje dyrbi so wujaznicz: Je w Němskej dowolene, so k zażadam kommunistiskeje strony wusnawacz a je rosschéricz abo niz? Je-li niz, potom dyrbi so kommunistiska strona jako statej njepschecželny swiask dowka zakazacz.

Hospodarska krisa.

Konflikt w zigarowej industriji.

W sakskim wokrjesnym wotdźelenju němskostatneho wjesela němskich zigarydźełarjow, kotryż pódla Sakskeje Anhalsku, Braunschweigsku, Hannoversku a dźel Durinskeje wobžaha, je so pondźelu 15 000 zigarydźełarjam wusamknjenje z dźela wot 12. septembra pschipowjedźiło. Zigarydźełarjo su dotalny mjadowy tarif wupowjedźili a žebi wo 20 prozentow wyschschu mjdu žadali, dźeładawarjo pak su jenoż 5 prozentow pschiwolili. Na to su w nekotrych městach dźełacžerjo dźełko složili. 3. septembra dyrbi so w němskim dźełowym ministerstwje mjes dźełodawarjemi a dźełacžerjemi jednacz. Dźełacžerjo žiwoje zadanje na to sakoržuja, so je mjda zigarydźełarjow wotzehnje nistka wostała. Hdy by so mjda wo 20 prozentow polepschika, by so płacżisna zigary jenoż wo 0,2 pjenjezka powyschika.

Lipsczanska maza.

Njedźelu je so Lipsczanska maza wotewrila. Wopyt mazy je tón króc hlabschi, dyžli poslednje léta. Też kupowanje je njespokojoze. Kupzy so wotwlakuja, kupowacz, so nadźizy, so so posdźischo płacżisny sniża. Wulka wjetschina pak może jenoż male dźelby kupowacz, dokelž pjenjezy pobrachuja. Wjele kupzow je hižo wotjeło. Lipsczanska maza wobras němskeho hospodarstwa podawa. Pod wulkim njedostatkom pjenjez zyke němske ludowe hospodarstwo czerpi.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Ręči serbski

Kajš. a najtuńša kupowańska wobućow. Póćuźowanje spěšnje a tunjo

Wotpóślanzy němskich stronow Czěsko-słowakskeje pola ministerskeho pschedsydy Schwehle.

Sastupjerjo němskich stron Czěskosłowakskeje su so pondźelu k ministerskemu pschedsydźe Schwehli podali, so buchu jemu pschecza a wobczežowanja Němzow, nastupaze katastrofy powodżenjow, samjesowanje němskich schulow a zebracze Marijnych Kupjelow pschedinjesli.

Ministerski pschedsyda deputaziji praji, so knjezerstwo w kotrymż budże [illegible] wo potrjebny schkodliczby rjadowniznow (klasow) w schulach, wón rjekny, so so to njesmé jako nazionalna naprawa, napschecziwo Němzam namérjena, wobhladacz; pschetoż tež w czeskich schulach so licżba rjadownjow wobmjesuje. Sa czas zwětowe wójny a po njej je licżba dźecži tkerno wotběrała. Tohodla wjele schulskich rjadownjow malo dźecži wopschija. Dokelž dyrbi schulska rjadownja 30—40 dźecži wopschijecz, so so po licżbje blabe rjadownje hromadze skladle. Němske schule su niz jenoż z wójnu, ale tež z tym wjele dźecži shubike, so so, hdyž je dobzahaza licżba czeskich dźecži, czeske schule zakozite. W zamostatnej czěskosłowakskej republizy so zamo rosumi, so maja czeske dźecži jenake prawo na czużku schulu, kaž němske dźecži na němsku. Wo niczejnym sarjadnistwje Marijnych kupjelow ministerski pschedsyda praji, so je tale naprawa jenoż nakwilna a so so městowe sarjadnistwo pschihbjerje pschi dokónczenym rosrihanju praschenja. Schtož sebracze dweju dworow, zkuschazeju Tepelskemu klóschtrej, nastupa, je so Posenskowa wyschnosczi po wobstejazym sakonju složiła.

Nawole bolharskich komitaczow do Serbije.

Belgradska „Politika“ powé, so njeje protest južnosłowjanskeho knjezerstwa w Sofiji pschecżiwo nawalam nazedonskich komitaczow do Serbije zaneho wuspécha mél. Nadpadny bandow njejsu pschestale, ale su skerje hischcze pschibérale. W sandżenym mézazu zamym je pjeć bandow w kraju wot Strumizy hacz do Tikweje zerbśe mjesy pschekrocżilo, tola je so poradźiło, je sniczicz. Dokelž so na podskotu dokumentow, kotrez su so w sebranych archiwach namakale, dopokasacz hodźi, so bolharske knjezerstwo organisaziju a nawale bandow moralisa a pjenjezne podpjeruje, zebi snutskowne ministerstwo wot knjezerstwa zada, so by pschecżiwo Bolharskej z wobaranskimi naprawami zakrocżilo. Dale snutskowne ministerstwo na tym wobstawa, so dyrbjała Bolharska za kóżdeho južnosłowjanskeho stacżana, kotryż z bandami wojujo zmjerecz pocżerpi, milijon dinarow zaplacżicz. We druhich naprawach, kotrez su so namjetowale, ko hischcze mjelczi.

Italiski podmórski czołm so shubi.

Italiski podmórski czołm „Veniero“, kotryż mějesche pschi tódźiwowych manevrach nadawk, psched kapom Passerom a kapom Mutrom di Porto (pola Sicilskeje) na kamży leżecz, njeje so hischcze domoj wrócził. Saniczaki a podmórske czołmy za nim wo dnjo a w nozy pytaju. „Verio“ bé pschi spocżatku w jara dobrym rjedze. Jejny wjednik, fregattowy kapitan Vandone, bé jedyn z najwuzkhmanjenischich kommandantow.

Wójna w Marokkowskej.

W tu chwilu je po zykej froncze sněrom. Tola so wobkedźbuje, so so njepschecżel žiwje hiba. Letarjo su swéczili, so su wulke munizske transporty po pucżu k njepschecżelowej fronze. Se strow pola Tetuana so powé, so so tam wojazy shromadźuja. Njepschecżelske wupady su so pondźelu w nozy pola Kolleina a Ketande wotraslyle. Se schpanskeje fronty so powé, so je njepschecżel dla rasneho postupanja Schpaniczanow wohrożene dźele fronty pobylnił.

Schpanske a franzowske wójnske łódze su marokkowskich mórskich brjoh wobtsélale.

Schpanske a franzowske wójnske łódze su pondźelu popoldnju zyłmy bombardement na wobtrjerdzenja riffskich Kabylow w Alhucemskim zaliwje zapoczałe. Tsélenja wójnskich łódźow so popoldnju w 3 hodźinach zapocza a wulke zapusczenje na stronje riffskich Kabylow nacżini.

S bombardementom je so operazija pschecżiwo riffskemu brjohej zapocżała. Mózno je, so so někotre dny zpytaju schpanske wójsko na brjoh pola Sidi-Druża wuładsicz. Potom dyrbi so **pschimórske město Adżir, Abd-el-Krimowy hlowny kwartér, z kraja nadběhowacz.** Pschi pondźelnischim bombardementze so też franzowszy a schpanischy letarjo wobdźělichu.

Hromadźedźelanje franzowskich a schpanskich mozow je pjeza jara dobre było. Kaž so z Fesa powé, chce Abd-el-Krim zam hlowne wjednistwo dźela swojeho wójska pschewjacz, kotryż pschecżiwo Franzowsam wojuje.

S Kasablanki so powé, so je parna łódź „Marechal Lyautey“ pondźelu dwaj bataillonaj 141. franzowskeho pésceho regimenta a stab 6. honjesskeje brigady na kraj wuładsila.

Spjeczivi algeriszy wojazy.

Franzowske [illegible] drohno położenje w Amerizy rostożuja. Wojerske wyschnoscze, praja nitzenowane nowiny, njejsu dlélschi czas so rosschérjaze powédanje sapréle, po kotrymż su so algerischke bataillony spjeczile, hdyż su so na kraj wuładsile. Algerischich su dyrbjeli hnydom sabo na łódze dowjesc. „L'Avenir“ zebi zara, so by so niz jenoż generalny resident we Syriskej, general Sarrail, psched zud stajił, ale so hnydom so też pschecżiwo generalej Michaudej napraway czinike, kotrehoż kolonnu su Drusojo sbili, z czimż je so khutne położenje sawinowało.

Abd-el-Krim je k froncze wotjél.

Po powésczach z Cesa je Abd-el-Krim swoju residenzu w Adżirje wopuschcził, so by wodźenje operazijow pschi franzowskej froncze pschewzał. 19. armeekorps je hory pola Daho wobsadźił. Wjele swojbow je so Franzowsam podczinło.

Wójnska rada w Algeciras.

Kaž Parischki „Journal“ z Algeciras, na schpanskim mórskim brjohu leżazeho, powé, je Primo de Rivera we Algeciras wójnsku radu wotmél. Pschi njej su so rosłasowarjo wschelakich schpanskich wojowanskich pazmow z dwaj zastupjerjej franzowskeho wójnskeho łódźstwa wobdźelili. Po jenohodźinskim wuradżenju je so nowinam sdźelilo, so su so dopokotne wo **dokónczenym wójnskim planje dosczinali.** Duch wojakow je wubjerny. Schpanischi direktorium jenoż njewuthlinje najnuznische wojerske operazije wuwjesej da. General Primo de Rivera je so potom se schischakom „Estramadura“ do Ceuty dowjesej dał.

Sbéžk Drusow w Syriskej.

Po telegramje, kotryż je z Jerusalema do Londona doschol, su so Drusojo pondźelu Damaskej hacz na schtyri mile pschiblížili. Franzowski letar, kotrehoż wottsélichu, je so pschi tym morił. Dwaj snataj pjedakaj w Damasku staj k Drusam pschescholi. Damaskus zam je smérom, tola **pschecżiwofranzowska agitazija so z wulkej spěšnoscżu po zyłej Syriskej rosschérja.** Drusojo su wospjet spitali, wobkhad na żelesniznu z Damaska do Deran pschetorhnyć. Ssrjedu je so jim poradźiło, żelesniznu móst njes Kirbet-el-Ghasali a Ezru wobschkodzicz. Wobkhod po żelesniznu z Damaska do Haify je tehorunja wohrożeny, czahi jenoż pschecże z wulkim sakomdźenjom jédża. Druhi telegram z Jerusalema zaczischcej czini, kaž so bychu Franzowsojo w Damasku sbéžk domorodźenych wocżakali. Na méstowych drohach su pjeza kanony a maschinske tżelby postajene, a ważne sjawne iwarjenja su z kalaczkatym grotom saraczene.

*

Times z Jerusalema powédża, so so po franzowskej wójskowej rosprawje położenje njeje pschemėniło. 1500 muzi pożywlinjenow je z Franzowskeje wotjeło, dalschich 1000 muzi je wocżakuje. Dokelž su so do Syriskeje pozzerowane wosty a tanki zadate, dreje Franzowsojo se mózmosczu licża, so su sbéžk wupschestrė. Franzowzy, kotryż w Palestinje za Drusow bróńe kupowasche, su zasli. Po werhńdźinskich powésczach stej hischcze dwé franzowskej kompagniji w jatbje Drusow. 100 Franzowsow je so z 8 wjednikow Drusow samėnito. Jeli so budża so Franzowsojo z offensiwu pschecżiwo Drusam kombinżeż, budże to sa nich se schkodu, dokelż so bórzy dešchczowy czas zapocżinje a dešchczowymi czażu pak so wjetschke wojerske operacze

jiže njehodża wuwjesć. Mjes tym może so domorodne wobydlerstwo k sdżerjej pschećiwo Franzowjam naschćuwać, a też rubjeżnistwo mohło mjes tym pschibrekać. Liež so z tym, so Franzowsojo wschitke mohamadże swoje wójsko wo 10 000 muży posthlnja. So so Druso na dlesche wojowanje pschihotuja, so z teho spósnawa, so swoje swójby do Sdaleneje kraiiny sćelu.

Wukrajne wójnske łódze psched Kantonom.

Nětko je też amerikanska wójnska eskadra łódzow psched Kanton pschišła. Tśi wójnske łódźistwa Jendželskeje, Japanskeje a Sjednoćenych statow pokrótkim z Ameriki, kotrež su wschitke hromadże 42 łódzow sylne, psched Kantonom sćehnuja.

W Shanghaiu je sazo sdżeż wudyrił, kotryž je ześi wjele franjenych a mortwych zadak.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 2. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 732, hygrometer +2%, thermometer wo dnjo +24. Dżenża rano we 8 hodź. barometer 731, hygrometer 94 thermometer w nozy +12. — Nižina leži na połnocnej Europu, Franzowskej a dožaha k ranju harć k Alpam. Dokelž schtlenża dale na hrosne pokazuje, wjedrawustojni ménja, so njewobstajne dešchećowate wjedro dale wobthowamy. Dżenża wjeczor we 9 hodź. mamy wolny mjetaczk. „Pschedżenak" nam też dešchcź slaja. — Jutsje schtwórtk błónczko 5.17 hodźin skhadża a so 6.41 hodźin khowa. Mjetaczk skhadź jutsje wjeczor 7.26 hodźin a so rano 8.56 hodźin khowa.

— **Schkrowa powješć wo wjedrje za jutsje schtwórtk:** Sa Němsku: Nětko smeja też w połodnischej Němskej deschcje, w połnocnej Němskej budże pschemjenjate wjedro. Wschudżom khłodno. Sa Europu: Nimale po zylej Europje deschcźkrótke wjedro, wschudżom khłodno.

— **Nosprawa policije.** 28. 8. pokradny so we wokolnje puczowanske korb, schérny smužkaty, bruny a běły smuhaty wobsel, brune khołowy z łazom, kolenjate khołowy, gumijowy płaschcź, cźrije, schkórnje, muske koło cźo. 4530, cźažnik, cźažnikowy rjeczaš, pjerschćeń, truhanski paž, žonjace nohawzy a pjenjezy. Wo wězypołožowace powe wokonoscji Budyschina wschelake wěcy kradnyli a to dwoje muzace cźrije, khornarje, jedna muzaca cźažnik, cźo. 5611, a nikłowy cźažnikowy rjeczaš. Wo wězywustajne [illegible] wotu kriminalna policija.

— **Njeschtja z motorowym kołom.** Kubjer, mjenowany Jurij Hendrich z Hórkow, wotpołoži motorowy kolesowy dom do jeneho łohkeho sapschahanja sraży. Pschi tym motorowym kole so wón tak sylnje do wosa sraży, so so tuton poworiezi a wón nimi mjóchtr, kiž na nim ześedżesche, spody wosa padny. Motorowe koło so sylnje wobschkodźi a motorowy bjes wědomja sežo wosta. Ludźo jeho sdżiwnychu a wobsedżer auta jeho hnydom najrjedy na policajsku stražu a posłužnistwo do měschćanskeje khorownje dowjeze. Jeho skanjenja su khětro cźežke. Schtó je na njeshodu wina, njeje hischcze jasne.

— Wot 2. harć 10. septembra budu w Budyschinskim měschćanskim dźiwadle wulke pschedstajenja Oberamergauskich pasijonskich hrow. Pschedstajenja zapoczinu so dźenża krjedu wjeczor we 8 hodź. Se swjatoczným cźerjenjenom do Jerusalema so hra zapoczina. Dale scźehuje wustrowjenje slepeho, dźelenje Jesusa se swojej maczerju, poslednja wjeczerja, Judaschowa zyherada, zahroda Gethsemani, zajetje Jesusa, Jesus psched wyssokej radu, Judaschowe sadżewolowanje, Jesus psched Pilatusom, schwikanje, z cźerjenjemi krónowanje, k smjerći wotsudźenje, cźichi zowy pucź, hischtowanje, se kschiża wsaczje, khłabanje jo rowa a stónczenje Boże horjestacze. 80 wosobow pazijonsku hru pschedstajeju. Naležnje poruczamy, so by sebi kóżdy tutu rjanu hru wobhladał. S rédka so nam w naschej blischkosći taska pschileżnosć posći. Njech žebi też kóżdy z cźałom zasunje tharki wobstara. Wschitko dalsche, kdy so hry na wschelakich bunach sapoczinaju, hischcze w blischchim czasu podamy.

— **Bjes sćeda zhubił je** so wot njedżele w nozy kowarski Marćin Liebelt z Harthy pola Schönberga, kiž scźesche tu w sćužbach pola kowarskeho mischtra O. Nemmanna. W sćužbach pola kowarskeho mischtra O. Nemmanna. Służbjeny je so 5. aug. 1908 w Harcze narodźił, wběhaze 1.58—1.60 m. wulki wobleczeny bé schéry wojerski mokel, cźorne cźrije z kožanymi gamaschemi a cźapku Stahlhelm. Starschej zuhbjeneho staj za wésce powésće wo pschebywanju so hr. myta wustajiłoj.

— **Wužiwanje starych wjeswowych listow** (Frachtbriefe) **nje dowolene.** Nowinarski wodźel němskostatneje żelesnisnjeje direkzije we Wrótkławje sdźeluje: „Po wukazu němskostatneho ministra sa wobkhad z 30. haprleje 1923 su so rosmérny wulkotsje wjeswowych listow se 310×300 milimetrow na 420×497 mm. pschemėnike. Nowe listy su so z toho cźasa zawjedrje, mjes tym so stare wjeswowe listy so hacź do 30. junija 1925 smědźachu wužiwacź. Njedźiwajcy tutoho dołheho cźasa pschesa sebi někotsi sajimanzy z wobkhodom dalsche dopuschćenje starych wjeswowych listow. Dokelž pak so njejsmé wot sakonskich postajenjow wokhilecź, su namjetowanja dla dopuschćenja starych wjeswowych listow njetrjebawschi. Napschećwo tomu pak njesmědźi so nicźo rjeź, hdyž stare wjeswowe listy jako duplikaty wužiwaju, byrnjež by na sadnich stronach byle cźischćegane, też z jeneho lista so dwaj duplikataj sjednoczitej.

S **Malešichez.** Pónoźelu pop. wokolo ½2 hodź w naschej wsy hołza z jésonym kołom z motorskim kolesarjom hromadże sajedże, kiž pola Sendźij wokolo rózka pschijedże a njetrubjesche. Hołza so jeho tehodla hnydom dohalało njeběš a njemóżesche so z cźałom wuwinycź. Sczażenje njebě tak strašchne, žadyn z njeju so njestrani. Hołza žebi žuknju rósbrě a sebi někotre spizy z koleża wuliemi.

S **Lubija.** Wonjescźesćzenje cźeła w tudomnej cźełowni njeje so pschezo hischcze wujasnilo. Ludźo nětko wschitko hnydża a wo njeskutku rěcźa. Njemóża pak nikomu nicźo wésće dopokasacź, a hacźrunjeż so bóle prózowali, njemóża k prawemu rosśudej bórzy, po kotrymż bychu mógli sudnišny sapschimnycź.

S **Ralbiz.** S 1. septembrom dostachmy nowoho kaplana knjeza nowoměschćanka Michala Zyża se Zuriz. Michał Zyż dokónczi swoje duchownske studije w Fuldze w měschćanskim seminaru. Gymnasij wopytowasche w Prahy. Prinje theologiske studije wukonjesche w Wrótkławju. Nasch dotalny knjes kaplan Jurij Handrika pschińdże sa kaplana do Lipska-Reudnizy. Wožada zaruje wo swojeho kaplana. S rédka jedyn kaplan sriumjesche so tak z zylej wožadu. S kóżdym cźłowjekom, hacź bohatym abo khudym, wobhadżesche knjes kaplan z jenajkej luboscźu. Wobsebje starasche so k. kaplan Handrik tež wo narodnosć. Cźiche wasche w nich njeswědkoważy z horliwym Serbom a je jo też we swojim posłužnym sastojnstwje wostał. Wschudże wědżesche swoje stejnscźo sakitowacź. Schkoda, so dotrjebjesche žerbsku domisnu wopuscźecź. Knjes kaplan Handrik pak też w dalokim Lipsku wésće na swój kud njesabudże.

S **Khrósćicz.** Nasch wožadny knjes farar Jakub Schewczik je do kupjelow na wuhojenje jěł.

S **Kulowa.** Tudomne spéwne towarstwo „Bratrowstwo" wuhotowa sańdżenu njedżelu w Jakubez hospodarjow swój fajrowny nasymski zwjedżeń se spéwami, dźiwadłom a rejemi. Sćerwjedżeń zapocza so z rejtu. Potom pschednjeseze „Bratrowstwo" kaž też „Dorosi" wschelake rjane spéwy. Na to mějesche wožadny k. farar Scholta zwjedżenjsku rěcź a napominaschc, so by kóżdy Serb zebi zakhowak swoje drohe namrěwstwo, a to bychu zo Serbja zudżatsiwa zladali, też pschi žerbskich zwjedżenjach. Po rěcźi k. fararja pschedstajesche so dźiwadłowa hra „Sebany nawoženja" a běchu so cźi schtyrjo hrajerjo: Jurij Cyorlich, Jan Brězan, Marja Nowotnikez z Brězkow a Marja Popjeliz derje do swojich rólow sażiwili. Sćwjedżeń so mérnje bjeze wschoho kazenja wotmě. Wutrobny dżak wschém zobudźkulkowarjam, pschedźydźitwu, dirigentej, spéwarkam, spéwarjam, hrajerjam dźiwadła za pofriżene rjane hodźinki.

S **Wojerez.** Dźełacźerjo w tudomnej schkleńcźelni maju pónđeżu dźełacź pschestacź. Woni żadaju sebi powschitkenje mjedy wo 20 proz. a sawjedżenje 8 hodźinskeho dnja.

S **Michałkow** p. Wojerez. Wudowa Marja Klimanowa je sebi na znjach pschi wotbéranju zita wozki wobsebje a je sebi za pomoc pschizwała. Poczachu pak jo pschezo bóle bolecź a wona dyrschkodźita. Poczachu pak jo pschezo bóle bolecź a wona dyrschkodźita. Jene wózko wobsebje je bjesche lekarsku pomoc pytacź. Jene wózko wobsebje je strašchne bolaze a dwéluje so, so so sazo wustrowi. Klétr

S **Biskopiz.** Mjes ludom widźimy stajnje starý njeboczink, so so dwě wobsobje na dobo na jenym kole wjesetej. Tele dny w Biskopizach 20 lětna Gertruda Zwarjej snjeTele dny w Biskopizach 20 lětna Gertruda Zwarej snjea tak jěchjeschtaj po nahlej horje dele. Pschi tym znano špinadla saprajt. Holza chyschje se swojej nohu nětkak koło saspinacz. Pschi tym pak padny a bjes wědomja leżo wosta. Koło so zyle rosrasy. Ludźo ju k sanitetarjej Geudlerjej donjeschu. Wona dě so na hłowje, wobliczu a rukach khětro zranika. Tamna se strózeemi wotenđe. Njech je njesboże kóždemu kołojěsdnemu z warnowanjom.

S **Biskopiz.** (Cźežke njesbožo z motorowym kołom.) W nozy k njedźeli sta so na drózy mjes Nowym Městom a Biskopizami. wobžarujomne njesbožo. Motorowy kołojěsdny pschijědże zo drózy a setyka so z druhim, kotryž mějesche žiwe swězy. S tym so sabkepi a sajěde so jo.ama. Koło so žiwnje wobschkodźi. Kołojěsdny žebi nohu tama a so hewak hischcze khětro srani. Jona, kotraž sady pjeschesche, so jenoż z lohka srani a žebi se strózeemi cźuwy tschaty. Snjesboženju druhi motorowy kołojěsdny do khorownje dowjese.

Se **Zitawy.** Psched króśkim cźasom bě so kudy automobilowy wobkhad wotewrił. Bórzy pak so wupokasa, so so z jěsby niczo njewunjese. Sarjadnistwo z tym wjele pjenjes pschitžadźi. Tuž je so wobkhad zaso zastajił. Derje zaplaczi pak so automobilowy wobkhad we žuzobnych Hoernjach. Tam ma so w blizschim cźasu wobkhad dale wudospołnicz a wutwaricz. Też je so hižo wo tym jednało, so ma so automobilowy wobkhad mjes Herwigsdorfom a Zitawu sajwjesć.

* Se Sswódnizy. („Wulki lóš dobył".) Pschedstejiczer wjetschego wothdźela jeneho tudomneho wobkhóda hrajesche běrtlk loša pruskeje statneje loterije a to w jenej wonkownej kolekziji. Pschi zwaczinje wobkedźowachu jeho ludźo wosipjet, kak z wulkim sajimom dobyczeństi plan cźitasche a swoju roshorjenosć njepotaji, hdyž jeho cźisło njedobu. — Jeneho dnja sajwola jeho nětko k telefonej. Samolwi so „kollektér", kiž jemu wjeseku powěsći soželi, so je na jeho lóš wulke dobyczk padnyło a so jomu pódla 65 000 hriwnow wuczini. Pschedstejiczer wjeselejsoju ani hłowa rjeź njemóżesche. Hdyž so sašo do koła swojich kobudźiačerjow wróći, njemóżesche swoje słowo zamjelczeć. To běsche wulka hara a jako pórni dopokas swojeho słowa skasa někotre kiksty piwa a sa kóždeho tych 40 kobudźiačerjow bulu kolbaš k zwaczini. Wjeczor so wjetscha sabawa wotmě. Na nicźim zo njetutowasche a byrnjež wjele pjenjes płaczisa. Korczmar pišaše šelenu worczišinu, pjenjesy dyrbjachu bórzy donez. Zan... žonweho" dobyczerja běhasche wot jeneho wobkhoda k druhemu a kupowasche do domu a hospodarstwa. Tam salowasche na nuohim. Pjenjesy tu bórzy budu. — Hdyž někto pócnje slicźbowanja dóndźechu, pjenjesy pak wuwostachu, pišasche „dobyczer" na kollektéra a bósta — aw jaw — wotmołwu, so jeho napraschowanje njerosumi. Wón njeběsche telefonował. „Dobyczer" padnje kaž z mróczelow a buoże někto léta dołho dźělacz dyrbjecz, so by napraskany dołh saplacził. Někajki schibak běsche z nim kumku hrał.

S **Jaženja.** (Paduschstwo.) S kražnym jadscekom buoże znano posdźischo jónu tudomnu Arnoschť Gr. z Jaženja. Je hakle 8 lět stary a salěše njedawno z wokonom do wobhdźenja nkkłowneho pohonca Kaplerja. Tam kradny se samtknjeneho khamora 40 hriwnow pjenjes. Jako dołhy dosez pschecźiwo, wusna bo tola skónczne swojeho njesłuchta a prajesche, so je pjenjesy maczeri dał. Hacź je to wěrnosć, wěsče žuo w bliźschich dnjach rosskudźi.

Hońtwa w nazymniku.

Liščojty lěs počźina so pišanicz a pomałku zžujemy, so nasyma nastupuje. Poslednje lěcźne dny wschał wabja niz jenoż žamych měschcźanow k wuźiwanju won do pschirody, ale posticźeja pschede wschém też hajnikam najwjschu radosć honźtwjeństwu. Pschiležnosć k honźtwje pschiběra, honźtwinska prolyka pokasuje pschezo mjenje cźornych połow.

Jesenina steji, splahaj pódła žebje hromadże, z wjetscha w blizkosći městnow ruje, léto wob lěto pschez z nowa wophtowanych. Na jesenja pschichadża swój cźas ruje, a w symnych nozach da so hłyschecź trubjenje, kiž wschě wutroby honźtwjerjow sajimuje. W horach jesenje trochu posdźischo ruja. Na rujowych městnach knjezi městny jelen. Wón ma so schkitacź psched kaźimžkuli znjepokojenjom, w jeho njepośrědnej blizkosći mjelo so jenoż w zyle mjenjch pschipadach tželecź. So by so dźiwnje zawobaralo na pola wukhadźecź, by derje cźiniło, w blizkosći městnoscow ruje (Brunstplatze) kastanje, dźiwi zad, abo běrny k pizowanju zlacź.

Danczina (Damwith) zhromadźuje brje so też hižo we blizkosći swojich rujowych městnoscow, w cźrjodach a splahi smješchane hromadże khodża, cźasy kormjenja pak traje dołje hacź pola cźerwjenej dźiwiny.

Ssorny pschezo hischcze rad w pschedłuku abo na krotnach polow steja, hdyž pytaja na polach za dźeczelom, rěpami, lupinami a hejduschu rad. Ssorniki su so pokneńcźenju ruje wot sornow dźělili a steja někto we wobžebje měrnych revěrach, z wotkelž woni z wjetscha hukle posdźe na paswischczo khodża. Cźelenje dobrych sornikow ma być wotbyte.

Honźtwa sa kurotwami a pjerisnu je najdasle dozpěła. Młode zu někto z wjetscha wotrostle, sapoczinaju linacz a so ledy hischcze wot starych rozsmatwaju. Pschi zwodatku so krycza cźahaju ludy pschi parnjenju kaž w pózdnjej nasymje często daloko prjecź.

Wscha pjerisna w tymjenjach a na wodach zimi so zdźecź. Wobžebje wulpschczne je nadpadowanje na kacźki we hatach, mochźidłach a bažinach. Nałcźnje kacźki su nětko tucźne a podawaja wuběrnu pjeczeń, napjelnjesch-li ju z morcheju, chzesch-li znadne tukowinoite žłodźenje wotbycź.

Sajaz počźnje na polu njepokojny być, dokelž schwpschezo bóle wotebéra. Běrnischcza a runklischcza poschczeja hischcze ras sa poźledni skok dźěczazu zimu. Se sapoczatkom honźtwy w druhej polozy měttaza pyta wuchacź bórzy swój nasymski pschebytk. Rewěr ma so psched honjazymi pżami a lischkami schkitacź. Na swonkownych sajrodach je nujne žiwacź za prudlami a paślem.

Racwawosć.

Pschi scźacźu wot Budyschina nimo Pschibohu do Malsicz steji se fornowza tworjeny fichiž. Na jeho cźole je schérota šekera wudypana. Schto fichiž powěda? Malscźanski mlynk mějesche rianu dźowcźicźku Hilku Mo... Mlynkowym nawachu a so za njej praschachu. Tež mlynski běsche ji zdał bloh... schimporczik a pra... Knježna běsche drje khudonu, ale frósznemu a sprózniwemu pachołej pschikhilsena. Nan pak pschesjesche žebi bohacźka sa pschichodneho zyna. So by so nałeznosć rosžudźiła, a ke kónzej pschicźicźka, staji won mlynikemu cźeśke wumélenje, wésče wocźakujo, so je wibby dopjelnicź niesmóże. Jemu praji: „Chzesch-li moju dźowku Hilku sa mandželsku měcź, dyrbiich žej tu dobrać. Dyrbiich mjenujzy kóra jahlow wot mlynzy po nahlej schcźerzu do Budyschina tak daloko njesć, doniž wżu žiwi. Pětrowskeje zyrkwje njewuhladasch." Mlynski so krutze wopasha, wsa cźekli měch jahlow na swoje žylne ramjenio a krockesche smuźicźe a so swojeho nadobneho nuża wjeselego z mlyna — pschez wješ — na hórku — wyschc — wyschc. Pšt jemu we wulkich krjepach po cźele cźeckesche, wutroba jemu pukotasche, nosy jemu dyrkotascheł, ale jenoż někotre krockele hischcze a dobytne myto bě dożpěła. Hischcze krockalku! Tu wuczahny schamnika mischtr, kiž mjerjało sa swojim mlynikim stupasche, wótry nóż a rosdźěny z nim mlodemu dobyczerjej waż wokolo žiwota. Młodźenzej pukny so žylka — so swjesu morwy k semi. —

Cźłowiek, kiž w tamnym cźasu žobucźkowjeka morjesche, bě po sakonju khlostajomny se šmjercźu. A tak też hłowa mordarskeho mlynka pod katowej šekeru padnu.

jšs.

Hospodarski rozhlad.

Sorjedu 2. septembra 1925.

Wežerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,72
1 jendželski punt	20,381	100 cźeskošk. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	81,20	100 pólsk. markow	74,78

Produktowe wiki w Berlinje. Zitne wiki maja sašo kruczischu tendenzu. Tukrajna rožża, pscheniza a wowsy so sašo mjenje porucza. Naprascheanja su žiwnische a tak postupowachu sašo płaczisny trojschu. Ratarzy nadźijeja so, so někto tak dale póndże. Winy nětcźischeho powpschecźenja su wschelake, ale žane njerukuja sa to, so płaczizny so sašo njeponiża. Jecźmjenja so tukhwilu hischcze dosez podawa. Zentnar płaczesche

w Berlinje

pschenicy 10.80—11.10 rožki 8.55—8.70 jecźmjenja 9—9.25 wowsa 8.70—9.— hr.

W termijnowym wikowanju:

sa sept.: pschenzy 11.85 rožki 9.15—9.20 wowsa 8.45 hr., — sa oktober: pschenzy 12.25 rožki 9.60 wowsa 8.80 hr., — sa dez.: pschenzy 12.60 rožki 9.60—9.85 wowsa 9.45—9.40 hr.

Na pschedaż:

Krumu, wyschekuczelena, w Krósławje cźo. 11.

Cźelo, 5/4 léta, w Němskich Pasliach cźo. 3.

Strażnisku pżaj, 1/4 léta, Nowotny w Budestezach.

Sso pytaja:

Motorjo, A. Kutschke w Budyschinje na Kamjenitej haży cźo. 36, — Artur Päßler na Seoanskej drózy cźo. 22. **Pjekatskeho**, W. Leverenz w Malym Wjelkowje.

Dolza sa pschedawarku, kiž może žerbsku, pola swud. Kießlingowoje pschi mjasowych jětkach cźo. 5 w Budyschinje.

J. G. Nowak w Budyschinje na Jerjowej haży cźo. 10.

Murjerjo, twarski mischtr Rodsch w Budyschinje na Tšelanskej drózy cźo. 20.

Mlynski, w Zitru w mlynje.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. 3/11 hodź.: Wiki su měrne, rožża so dale derje dżerżi. Tendenza: so dżerżeńe.

Dop. 3/12 hodź.: Wiczne położenje je njepschemėnjene. Wyschc Zadanki so jenoż porędko pschiswola.

Płaczizny na Barlinskich produktowych wikach.

Zito a wowsowe žnmje po tuni abo 1000 kg, jewsat 100 kg, płaczizny po štetej hriwnje.

	1. 9.	31. 8.
Pschenica	216-222	216-221
rožża	167-174	165-173
nałet. jecźmjeń	—	—
nas. jecźmjeń	180-185	180-185
wowsa	174-182	173-181
kukuryca (Mais)	214-218	214-218
pschenična muka	31-34,25	30-34,00
rżana muka	24-26,25	24-26,00
pschenicz. wotr.	12,50	12,50
rżane wotrubky	12,20	12,00
rapš	355-360	355-360
lane žymjo	—	—
hróch	25-27,00	25-27,00
pjeluschki	23-26,00	23-25,00

	1. 9.	31. 8.
rapš. wošuschki	16,20	16,00
poch. melasa	9,00	9,00
serabella	—	—
žernjaze kruźki	19-19,10	19-19,10
žuny	—	24 26,00
wola	26-29,00	26-29,00
lany wošuschki	22-22,80	22-22,80
módre lupiny	12-14,00	12-14,00
žolte lupiny	15-16,50	15-16,50
žyno, 50 kg	3,50-4,10	3,60-4,20
słoma, rżana	0,80-1,15	0,90-1,20
" pschenicz.	0,70-1,00	0,80-1,20
" wowsowa	0,85-0,95	0,70-1,00
" jecźma	0,70-1,00	0,70-1,00

Najnowše z cyleho swěta.

Swjatk ludow w Genfje pohnjenja wobmėwa. Francowzojo so wobžebje wo hospodarske wobnowjenje Madźarskeje sajimuja. Też z pschisamknjenjom Awstriskeje k Němskej budźa so sabėracź. „Matin" pische, so dyrbi so Francowzka pschecźiwo tomu stajecź.

*

Hórnikam w lothringskich podkopkach je so mšda wo 5 prozentow powyschika.

*

S Rigi so pische, so su tam sastojnika ruskeho konsulata a sastojnika estonskeho šnuiskowneho ministerstwa dla špionaže sa Ruslu sajeli. Sastojnik šnuiskowneho ministerstwa je sastojnikej ruskeho konsulata wažne statne pismo pschepodał.

*

W Ortlerskich Alpach hrabja Colonna a jeho sekretar Giuliano z hórstimaj wjednikomaj Rudolfom a Franzom Biugern na Tabarretaski kónz klupachu. Pschi tym Franz Biugera a sekretar Giuliano z 300 metrow wysokosteje skały padnyschtaj. Jeju žalostnje rosbitej cźele stej so namakałej.

*

We wuhlowych podkopkach Sjednoczenych statow połnożneje Ameriki 160 000 hórnikow strajkuje.

Ze susednych a dalšich krajow.

S **Arnsdorfa.** Pijmowe schczurki zu so też hacź do nascheje krajiny dobyte. Tele dny tu prěnju powjadnychu. Gmejnska rada je postajiła, so ma so za dożahnjenje kóżdeho swórjecza premija płaczicź. Jeli so pschecźiwo nim se wschej rasnosću njesakroczi, budu pijmowe schczurki we blišchim cźasu z wopraudźitej cźiwilu za zuku krajinu.

S **Kundraczicz** pola Königsteina. Njedawno so tudy Koppraczez statok wotpali. Dźěcźi běchu woheń samschkrile. Wone běchu žebi psched tydźenjom wohnjostroj wobkladali a tuž dyžchu jón wospjetowacź. W bróżni nešchto zapalkow zapalichu. S tym so zyła bróżnja zapali.

* S **Bergishübela** pola Birny. Ssmjertne njesbožo sta so tele dny pola żelesniskeho pschekhoda w blizkosći dwórnischcza. Jedyn pohonch wjeseche wos brjewa po drózy a želesche runje pschez żelesniske kolije, jako so z żelesniski cźah pschibliżi. Sadni dźěl wosa lokomotiwa hrabny a powali. Na wosu žedżesche 21-létny dźělacźer Mikler. Jeho bratr bě z pohnuckom. Mjeni padże z wosu a wos so na nicho wyrócźi. Snjesboženy žebi wobje nohi a ruku zamk. Mimo toho so sranichu. Pirnjanske wukhodnje družstwo jeho do khorownje dowjese. Tam bórzy na swoje žalostne rany wumrě.

* **Slimki w hornim polobstim dole.** Se Schandawy so pišа, so je slimk wobej cźarje statneje żelesniny wot Wannowa do Ustja powodźił. Tši hodźiny je trało, prjedy hacź běchu prawu cźaru wuswobodźili, mjes tym, so cźaru na druhim brjosu Łobja najprjedy z zyła wuždżěhnyć njemóżachu, tak wyschko bě zapkawjena. Pschi tutom njewjedrje swali so skalny kehel, kiž pódła restaurazilskeho domicka Franza Babinskeho w Mnischej wudrjesnjy (Nonnenschlucht) do wyschka wustupuje, a pohrjeba dospotnje pschichżaju natwarjenu verandu. Lódy jenoż smjerczi wuckeńnjchu Babinsky a jeho dwě dźěczeri. Zyle jeho wosżiwjenstwo so sniczi a so je smohami wotmjeże. Pod rospadnikami leżi wjazy hacź 100 stólczkow a blidow. Schkoda wuczini 30 000 krónow. Babinski je so z prosczeriom stal. —

* S **Döbelna.** Wulki wohenj wudyri w nozy k zbożocze w Grenzmigerez mlynje. W mlynje so hižo wot sandżeneje cźeleny wutwory žem njedźěłasche, dokelž njesesche so z nowa wuzporjedżecź. Tši twarjenja so do cźista spalichu. Też domske so z wodu khętro wobschkodźi. W mlynje bě na 5000 zentnarjow zita a 1000 muki na składze. Wschě składy so zbożu spalichu. Nowa Döbelnska motorowa fulkawa z prěnjenu rajej dźěłasche. Też wjele druhich fyrtawow bě k wohnjej pschińeło. Mlyn je jara stary a je pjeza we 16. kistotku natwarjeny. Psched stami bu ponowjeny. Cźłowjecze wopory žebi wohnjowe njesbožo njezadasche. Skót na zbożu wukhowachu. Wobsedżeć ma sawěsczenu.

* S **Lipska.** Sandżenu pónđżelu wjeczor dowjesch u so dwaj njeschmanikaj do składow juwelera Ranba. Wobsedżerja składu z hamorom a gumijowym klumpacz.m na hłowu dyrschtaj a jeho z tym cźežko franischtaj. Jako wón na pomoz wokasche, pschińdżechu druzy wobsedżerjo do składu a slóstnikow sajachu. Jich na polizaju dowjesechu.

S **Kamjenicz.** (Ssmjertne njesboże.) **Nije Markersdorfskeje dróhi dźiwchu tele dny 3 muzsjy kolije dróhoweje żelesnizy pschekrocźicź. Wokolo 5 mtr. ja nimi wos dróhowej żelesnizy jedżesche. Dwaj běschtaj kolije pschekrocźiłoj. Tsećzi pak na kolijach steto wostu. Hakle w pohlednim wokomiku na bok skocźi. Wos pak jeho zbożu hrabny a poraży. Jemu zo praiwa ruka zyle rosnjecze a nop rosrasy, tak so bě hnydom morwy. Wohnjowa wobora, kotruž hnydom na pomoz zawołachu, snjesbożeneho pod wosom wuczahny. — We tudomnej hrodowiskej piwarni tykny 24 létny dźělacźer ruku do kubicźkateho kola. Koło jemu ruku wutorhny. Cźežkokranjeneho do khorownje dowjesechu.**

S **Zwikawy.** (Ssmjertne njesboże z motorskim kołom.) Tele dny wikowaš z motorskimi kołami Korla Müller se Zwikawy cźežko snjeboži. Korla Erich Voigt, kotryž z nim zbożu jědżeschе, bo cźežko srani. Müller bě najprjedy na hromadu pjerschcze sajěł a potom do murje srafy. Wobaj buschtaj z kola wjerchnjenaj, žebi mohły sschakseschtaj a na hłowje cźežko franischtaj. Voigt krótko po njesbožu na swoje rany wumrě.

* S **Annaberga.** (Ssmjertne njesbožo.) Na Bukowskej drózy pola Annaberga tele dny 79létna žona do auta sabéża a so cźežko srani. Tu do jeje wobydlenja dowjesechu, hdyž bórzy wumrě.

* **Rodźiwjedżenje dawkow we wyschosći pok milijona.** Kak „Magdeburgska nowina" powědźi, je šlédżernja kraj-

nego finanzneho banka wobschórne podwjedźenje dawkow wuśledźika. S wośrjedź sajdźeneho tydźenja firmu Otto Lehmann kruče kontroluja a to wośebje składy, z kotrychž je so dawk zapłaćił abo tych, z kotrychž so njeje zapłaćił a pschi tom je so wschelako wukopało. Wupokaja so, jo je firma Otto Lehmann njeźakosće jednanja se znamkami za tobakowu dań a jara wobschórne podwjedźenja tobakowego dawka sawinyła, kotrejž pjeza polne pół miliona hriwnow wuczinja. Wuśledźenja njejsu hischcze skónczene. Wjacnosć je wobsamkła, składy a tobakowe twory, za kotrež so njeje dawk zapłaćił, sawrěć, a je žebi wot firmy wjetschi sawěsćenśli pjenjes wuźadała.

* **Sćmjertny wuśud pschez wubjeźnemu morderjej** Krausy wobkruczeny. Kaž je znate, bu pschi jednanju pschisahnego žuda w Potsdamje 22. a 23. meje t. l. błótlacel Otto Krause z Lipska k 14 létam chłostanje a k sćmjerći sajudźeny. Krausa běsche štrjedź meje 1924 w Lipsku miodu holcu kłonzowal a wohawbił a w dezembru t. l. miodeho muža wurubił a sabił. Sćmjertny wuśud je so wobkrucził.

* **S jastwa ćekнył.** Kaž so nam z Braunschweiga powě, je tam tele dny wjednik jeneje nutskamarskeje zwólby Pawoł Goerisch z jastwa ćekнył. Wón bu hižom wjazy rasow dla paduschiwa chłostany a je też hižom wjazy rasow z jastwa ćekнył. Kaž so jda, je Goerisch żelesne kłykći pschi wokuje pschepiłał a jenoż w koschli w ćmjanowej nozy ćekнył. Jeho běchu psched krótkim k 15 létam chłostanje sajudźili. Wón k tej zwólbje nutskamarjow pschiwzłuchu, kotrjž běchu hižom wjazy wubjeźniłowoju a nadpadow w braunschweigskej wokolinje sćinili a wjele jěsdnych kolow kradnyli. Sa nim ninaju hač dotal žanoho śledu.

* **Zadławe morderstwo z konkurenzneje sawisće.** We Dürenholzu pola Niholsburga tele dny rěznik Korla Schwaba rěznišćeho mischtra Selchera z konkurenzneje sawisće skónczowa. Zandarmski stražnischtr jeho runje pschi swojim njeskutku lapi. Rěznišći někto, jako bě tamneho skónczował, po swojim woporje teptajsche. Wobliczo bě jemu jakostnje swohidźił.

* **Cźežke autowe njeszoło** sta so wczera w Gerswéilern pola Saarbrückena. Jeoyn auto pschijědźe po rakłej horje dele a zajěźe do zyleje cźrjódy ludźi a powali dwě hermanskej budźi. Potom sawadźi do telefonskeho sćežora a poraza pschi tym jaśo zylu šyłu ludźi. Dwě žonje padnychu pschi pod kola a so cźežko sranischtej. S wulkej prózu sinjeboženej pod autom wuczeżeschtej. Žonje do tharownje dowjesechu. Dale so hischcze 5 druhich wozobow sram. Wjednika auta zajachu. Kaž so jda, je spinadło saprajiło.

* **Żelesniske njeszoło pola Hamburga.** Pondźelu rano na żelesniskej cźarje mjeź Hamburgom a Damtonom dwaj cźahaj do so trałuschtaj. Prěni cźah z dwórnischcza muzejowschi nješto dale sasta, dokelž bě wěsteje winy dla cźara psched nim sawrjena. 4 mjeńschiny poskócźiše wušćeže cźah z Damtoroweho dwórnischcza a do prěnjeho srazichu. Posledni wós tamneho prěnjeho cźaha so zyle rozbrasy. W cźahu běchu z wjetscha dźěłacźerjo. 11 wozobow so hranї. Tśoch do tharownje dowjesechu. Lekarjo so hnydom na městno njeszoła podachu. Też Hamburgska wohnjowa wobora k městnu njeszoła pschikhwata. Wjazy wosow z kolijow wuskoczi. Kolije běchu dospołnje sawrjene.

* **Wulkowoheń na pomorskim ryćerskuble.** Se Schcześina so powě: Na ryćerskuble Loist, wobsedźerja z Mašow, wotpali so hrjedu w nozy wulka hródź a brózńja. Pschi tom buchu 96 cźelatow a 10 zwini, tohorunja zyle jećmjenjowe žně z nědźe 300 jutrow snićene.

* **Hólzaj wjes japaliłoj.** 14ćinaj hólzaj w Kirchweza sahnałchaj żei njedźelu popołdnju cźaj se sapałenjom schwablickow. Sćěhnk běsche, so bórzy dwě łubje w pronjenjach stejeschtej. Woheń hrabny jenu złomjanu tśěchu po druhej a prjedy hač nóckanu wobydlerjo winy ze swojej wohnjowej woboru pomhachi, spali so 13 swarjenjow. Schkoda je jara wulka, dokelž běchu zyle žně, cźatarka a damjaza nadoba snićene. Wóńom swójbow je wjes bydlenja. Schkoda je jenoż i dźěła sawěsćena.

* **Tunje piwo we pschěrowje.** Nakładne auto Wrótslawskeje piwarnje powróći so pola Sasterhausena do pschěrowa. Pschi tom so wschě nakładjene piwowe błuschki rozbichu, na kotrež so hnydom někotre łacźne duschi namalichu, so bychu, kak daloko hač so hodźesche, khmjezowu błuschku muhrěbałe. Snjesłożene auto wuczeżechu je pomozu parneho pluha z pschěrowa.

* **Pomałe wujtrowjenje wot inflazijskich thorocźow.** Lětusche pschepytowanja prof. Rudolfa Martina w Minichowje wo rozwiću cźěła a sćežwjenskim stawje nješchto wuhaj schulskich dźěcźi tu pokasałe, so skutkowanje inflazijskich lět na schulsku młodźinu po nicźim tu minje. Dźěcźi wot 6 hač do 8 lět su so, schtož zrózt, wulkosćej a też cźěłnu wahu nastupaje, powschitkownje špěschnišo zhrabałe, hač dźěcźi wot 8 hač do 10 lět.

* **Cźmła smijizow** w Limburgskej hołi. Stajnje khłódnischi skórźbu, so tu so smijizu lětka w Limburgskej hołi khětro rosmnožiłe. W sandźentymaj dwěmaj měźazomaj su tudy na 300 rutich ižbowych wałow skónczowali. Knježeństwo je mysło na popadnjenje smijizow wunajiło. Wo wšej Ahansen dožadny tele dny jedyn ratař nimonźeny wulku smijizu, kotraž mješesche na 14 mjeńschiny pschi sebi. Wone běchu hanto na 14 zm. dołhe. Smijizy su hižo wjacy wozobow skłubałe.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokoł" ma kóždy štwórtk wječor we 8 hodź. zwučowanje w towaršowni na Hornjećerskej hasy.

Drježdźany. Serbske towarstwo „Čornobóh" ma sobotu, 5. septembra, wječor we 8 hodź. pola sobustawa Zmija na Christianskej dróze 22 swoju zhromadźiznu. Wšitke sobustawy su wutrobnje přemadźitsu. Hosćo su witani; też Serbjo z Łužicy, kiž na ratařsku wustajeńcu přińdu, chcyli nas wopytać.

Khróśćicy. „Ratařski Dorost" ma štwórtk, 3. 9., wječor we 8 hodź. pola Natuša w Kukowje zhromadźiznu. Jednać budźe so wo jězbje do Drježdźan na wustajeńcu. Też přednošk je přilubjeny. Wšitcy dyrbja přińć.

Liehań. Tow. „Zernička" ma pjatk wječor 1/2 9 hodź. zaso spěwanje. Předsydstwo.

Malešecy. Jednota „Sokoł". Stwórtk pruha hwizdarjow; sobotu pruha za wšitkich bubnarjow a hwizdarjow we Lětonju.

Nowa Wjes. Tow. „Brězyčka" spěwa tutón tydźeń štwórtk (nic srjedu). Njedźelu, 6. septembra, pop. w 4 hodź. budźe pola Heinrichec měsačne posedźenje. Předsydstwo.

Pančicy. Jednota „Sokoł" ma pjatk, 4. 9., wječor 1/2 9 hodź. pola knjeza Bělka we Wudworju měsačnu zhromadźiznu; 1/2 8 hodź. ma předsydstwo posedźenje. Kóždy bratr, aktivny a passivny, ma wěsće přińć.
Starosta.

Ralbicy. Jednota „Sokoł" ma dźensa wječor 1/2 9 hodź. zwučowanje.

Zwjazk Serb. Ratařskeho Dorosta pojědźe hromadźe z knježnami njedźelu, 6. 9. na ratařsku wustajeńcu. Za kóždeho młodeho ratarja a za kóždu młodu ratařku je nuzno, zo sebi wobhlada ratařsku wustajeńcu. W 11 hodź. trjechimy so w Drježdźanach na hłownym dwórnišću w čakarni 2. rjadownje. Dalše dostanu towarstwa pisomnje. Wječor je zhromadna wječerja w jenym hosćencu. Parola: Žadyn doma njewostanje!
Zarjadnistwo.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleŵ Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brěžnycy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Srědki k namočenju sywow:

koprowy vitriol, Uspulun, Germisan, Formalin, Tillantin
poruča

Otto Engert

drogowanja
w Budyšinje na Znutřkownej lawskej hasy 10.
Telefon 33.

Lowdowe mantle

woprawdźita Mnichowska družina

jaki do wětra

we wjele barbach, najlěpje dźěłane poruča po najtuńšich płaćiznach

Richard Nebel

specialny wobkhod nowočasnych wěcow za mužow
w Budyšinje
ná Bohatej hasy 13. Telefon 1128.

Dobrovićska originalna

symjeńtna rožka

je dóšła
a móže so kóždy dźeń wotewzać pola
Serbskeho Hospodarja w Budyšinje
Telefon čo. 156.

Při składnosći mojeho

35-lětneho wobkhodneho jubileja

dawam mojemu česćenemu woteběrańtwu wot
jutře štwórtka, 3. septembra hač do srjedy,
9. septembra t. l. na wšě wobuća

10 procentow rabata

Heinrich Mohr

Wobućowy dom ze sams. fabrikaciju.

Jurij Hänsel

w Budyšinje
na Šulkelnjej haji 34.
Telefon 736.

Hłowna pschedawatnja Rud. Sača z Lipska w Budyšinskim hamtskim heitmanstwje.

Sklad ratařskich mašinow a gratu wšěch družin.

Motorske koło

„Allright" - K.-G. 1, 9/4/10 PS,
mało jězdźene, nimale nowe, z „Bosch"-swěcu, rohom, sociusom, tošami atd. ma wurjadnje płaćizny hódno na předań. **R. Lebelt w Budyšinje**
na Zwonk. lawskej hasy.

N. S. U. motorske koło

4 PS. z 2 cylindromaj, 2 khodomaj a z próżdnym běhom je tunjo na předań. Zhonić we wudawarni „Serbskich Nowin".

Pensija

za šulerja z přisamknjenjom k swójbje je swobodna. Zhonić we wudawarni „Serb. Nowin".

MERSTYSKI
Wěrowanske pjerićenje

Parne čisćenje pjerja
E. Schmoller, Bukelnaska hasa 2

Kedźbu!

Wulki wubjerk tunich
šórcuchow
štrympow
zamkarskich woblekow
a wšelakich druhich wěcow

Frida Dähn

w Kamjencu
na Połčničanskej dróze 70.

Transmisije

kóždeje družiny
wolije, benzin atd.
podawa ze składa

Carl Gast

w Budyšinje
na drjewowych wikach čo. 27.

Wustojnu, spušćomnu, staršu

holcu

kiž je we wšěch dźěłach nazhonita, jako ienišku holcu k 1. oktobrej pyta.
Mandźelska Marja Hillerowa
při pólnym hrodźiku (Feldschlößchen) 9 I při kronprync wym mosće.

Bencinowy motor

2 PS, jako nowy, je wobstej nosćow dla za połoju kupneje płaćizny hnydom na předań. Poskićenja pod „C 31" na wudawarniu „Serbskich Nowin".

2 z fabriki nowej

syjacej mašinje

1 3/4 a 1 1/2 metra šěroke, najlěpšej němskej wudźěłki, za płaćizny hódno na předań
Otto Linke
mašinowa wikowarnja
w Kulowje.

Na puću z Radworja do Kamjenej je so wčera popołdnju šěry, dobry

gumijowy mantl zhubił.

Sprawny namakař chcył jón za dobre myto wotedać pola kublerja Čamjerje w Kamjenej p. Radworju abo we wudawarni „Serbskich Nowin".

Dweju 3 1/2 létneju a jenoho 2 1/2 létneho

zrěbca

(srěnjoćežke oldenburgske.)
ma na předań
Hunnius na swobodnym kuble w Jěšicach.

Jurij Fuhrmann
w Budyšinje na hornjećerskej hasy čo. 10 poruča **jězdne kole, šijace mašiny, mantle a šlawchi. Samsna wuporjedź.**

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na póčo a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 3 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 205 **Budyšin — štwórtk, 3. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Wobnowjenje wěrnuwuznawańskich schulow w Němskej.

„Sakska republikanska korrespondenza" hischcze potajeny nacjink němskeho knjeżerstwa „k sakujej k wuwjedżenju stawa 146 němskeje wustawy wo wudżelenju nabožeńskeje słužby w ludowych schulach" wosjerwja. S tuteho sajimawego dokumenta je widżeć, so dyrbi žo žiwetna schula wosstronicz a žo wěrnuwuznawańska schula znowa postajiś. Nabožeńske towarstwa móža žo wo tym pschestwědčeć, hač žo žadanja němskeje wustawy dopjelnjeja a móža žebi, je-li trjeba, pomoz krajneho knjeżerstwa žadaś. So by žo krajny swiž mjes nabožeńskimi towarśiwami a schulskim sarjadnistwom wutworił, maja žo sastupjerjo nabožeńskich towarstwow do organow nětneho schulskeho sarjadnistwa pschijeć. K pschetworjenju žiwetneje schule do wěrnuwuznawańskeje schule dožaha, so žo namjet sa 40 schulskich dźěći se strony starschich abo k wocżehnjenju woprawnjenych poda, sa nawopaczny pad je rosrisaze žobusstukkowanje krajneje zentralneje wyschnosce trěbne.

Dowosne wopisma žo hižo 1. oktobra wudadża.

Němske knjeżerstwo je nowu pschedkoržu němskostatnej radże pschedpokožiło, po kotrejž system dowosnych wopisnow niz, kaž bě j wopredka wotmyslene, 1. januara 1926, ale hižo 1. oktobra t. l. do mozu stupi. Sórjedu je žo wubjerk němskeho žejma j nowej pschedkoržu saberak a schtwórk němskostatna rada we pschedlosy doskóncnje wu- janknje.

*

Kaž je znate, žu žo dowosne wopisma w lěcze 1894 pod **Caprivium sawjedle.** Zlowne sarjadnistwo j nimi wuwożerjam žita, **kotrež** j Němskeje do wukraja wuwożeju, wobžwědczenje **we wyžkosci** zła podawa, kotrež žo pschi zaplaczenju dowosneho zła žita abo druhich twarow jako zlowne pjenjesy pschijimnje. Tele „zlowne pjenjesy" žo j malym wotražkom na bursy pschedawachu, běchu po tajkim sa wuwożerja tak dobre kaž pjenjesy. Tutón mózesche po tajkim sa wuwjesene žito pschezo płaczisnu žwětowych wikow a k tomu hischcze zło dostacz. Na tajke waschnje žo zło pschi tukrajnej płaczisnje žobu wobliczi, dokelž wona j płaczisny žwětowych wikow a j zła wobtjesesche.

Wudawanje dowosnych wopisnow lěto wot lěta pschiběrasche. W lěcze 1913 němska zlowna pokladnica sa wuwos 59631 tunow rožki, 185 819 tunow rżaneje muki a 59 631 tunow wowża 47 044 020 hriwnow wutwożerjam saplaczi.

Mjažowe płaczisny w Němskej.

Po pschiwjezu žitnych a skotnych zlow w němskim žejmje žu žo wobzeje mjažowe płaczisny njejasny podrožiše. So by dla powschitkowneje drohoty ludowe hospodarstwo njeczerpiło a hodnosć pjenjes njespadła, je němske knjeżerstwo wyschnosczam porucziło, so dyrbja na sniżenje płaczisnow dżelacz. Tohodla je pola pruhowarnje skotnych płaczisnow w Barlinje-Schönebergu poteženje k rosponinanju powyschenja płaczisnow na skotnych wikach było. Pschi tym je žo žledowazy namjet pruhowarnje płaczisnow pschijat: Jako pschemerjene ma žo wobhladacz, so njes płaczisnu rěsneho skota pola wulkorožnika a pschedawańskej płaczisny w mjažnowym wulkowikowanju wobežity rosdżel njeżmě dyež. Wulkorožnik žwoje wudawki a dobytki j pschedawanja droba (kožow atd.) bjerje. Pschedawar dyrbi žo j pschirażkom 15 prozentow spokojicz.

Też w **němskim ministerstwje sa żeżiwjenje a rataestwo** žu sastupjerjo wulkich swjasskow industrije a wikowanja wo praschenju sniżenja płaczisnow na zrohownych wikach rosrěczenje měli. Ministerialny direktor dr. Beyerlein je żeżiwjenskeho ministerstwa roskładowasche, so dyrbja žo po rosrizanju nahódnosczeńskeho praschenja, po wuprawjenju dawkoweho a zlowneho systema, sniżenja wobrotowneho dawka atd. płaczisny powschitkownje na normalnu a sniežliwu měru sniżicz. Wobdżeleni dże na wobežene położenje jenotlliwych hospodarstwowych skupinow (gruppow), wožebje na wulke poczeženje se sjawnymi dawkami pokasowachu, wola běchu swólniwi, němske knjeżerstwo pschi jeho wotpohladach skutkowje podpjerasch.

Wodżerja politiskeje polizije w Erfurcze zastrělili.

Hdyž w Erfurcze wutoru wjeczor jeneho muzjskeho sa- żachu, tón revolwer wuczahnywschi wodżerja politiskeho wotdżelenja schtrańskeje polizije Willya Geipela zastreli. Sajaty potom hischcze do żiwotich pschesczeżowarjow strele- sche a jeneho justizneho pomozneho strażnischtwa do sczehna tżeli. Potom jeho kulka jeneho policista trjechi. Dokelž wón žaneje mózneje njewidżesche, so mohł czekmjeć, ho wón žam do brjucha tżeli. Jeho na żmjercz franjeneho do khorownje dowjesechu.

Żelesnizarjo se strajkom hroża.

We wokolniku żelesnizarskeho swjasska w Elberfeldskim wokrjesu žo praji, so je namjetowane powyschenje mzdy pschenitke, a so žu żelesnizarjo hotowi, tež poždleni srědu, to rěka strajk, nakoržicz.

Franzowska pschecżiwo pschisamknjenju Awstriskeje k Němskej.

Prezident němskeho žejma Loebe je j Wina do Parisa puczował, so by tam sa pschisamknjenje Awstriskeje k Němskej skutkował. Kaž žo sda, pak jemu tam wuspěch njeksiwa. Wutoru je žo w Franzowskej universicze zhromadżizna internazionalneje unije wójnskeho towarstwa wotměła. Pschedżyda La Fontaine praji, so jemu Loebowe plany njejsu znate, a so wón, hdy by trjeba było, Loebje możnosć wosmje, debattu wo pschisamknjenju Awstriskeje k Němskej rosputacz.

Wuržud franzowskeho wójnskeho żuda pschecżiwo wójnskemu winikej.

Wójnski żud w Nancy je němskeho hejtmana Niemanna se 40. pěschego regimenta w jeho njepschitomnosczi k żmjerczi sażudźił, dokelž je pjeca w auguscze 1914 poła Bertrichampa bjes pschicżiny nětkotrych ziwilistow moricz dał.

Wobżadżenske wójsko j města Cleve wuczahnyło.

Belgiszy wobżadżenszy wojazy žu jako prenje město polnóżneho porheinskeho pażma, wot lěta 1918 wobżadżeneho, 1. septembra, Cleve wopuschczili. Kasarny žu žo mésczańskemu sarjadnistwu pschepodate. Njewidżomna wobżadża, wobstejaza j jeneho sastupjerja a nětkotrych żandarmow, w Cleve wosta.

Zentrumski sapósłanz Pětr Spahn †.

Zentrumski sapósłanz Pětr Spahn je wutoru w nozy we Wildungenskich kupjelach, hdyž wustrowjenje pżiasche, 79 lět stary wumrjeł. Wón do nawjedowazych żobustawow zentrumskeje strony žłuschesche. W lěcze 1882 jeho do pruskeho žejma a 1884 do němskostatneho žejma wuwolichu. Po Minthorstowej żmjerczi wón j Groeberom a hrabju Hertlingom wjedniswo zentrumskeje strony pschewża. W němskim žejmje bě wón wjazy króć j nameśtnym presidentom a 1912 j presidentom. Spahn bě po powolanju j juristom. Hdyž jeho 1905 sa presidenta wyschschego krajneho żuda pomjenowachu, žo to jako podawk wobhladowasche, dokelž žo do teho czaża njebě tak wyżoke sastojnstwo w Pruskej j katolikom wobżadżiło. W lěcze 1917 Spahn pruskemu knjeżerstwu jako justizny minister pschiżłuschesche. Jako jurist je žo wón pschi wudżełanju mésczańskich sakonjowych knihi wobdżelił. S jeho naklěd- nikom w němskim žejmje je sarjadował němski Windt- horstiski swjasskow studijowy radźiczel swonka žłużby dr. Krone.

Pschiwiżowarjo dr. Wirthe.

Wokrjesny sjezd katolskich dżełaczerskich towarstwow we Düsseldorsu je jenohłósnje wobsamknył, so sady prjedaw- schego němskeho kanzlera dr. Wirtha stajicz. Katolske dże- łaczerske towarstwa wobżaruja, so je žo dr. Wirth j politiku zentrumskeje strony w němskim žejmje ponucził, j němskostatnje zentrumskeje strony wustupicz. Żada žo, so by žo bórzy wurjadny sjezd zentrumskeje strony j zyleje Němskeje powołał.

Sahnacze schulskich rjadownjow w Czěskoslowakskej.

Němske nowiny, kotrež žo w Czěskoslowakskej a swonka njeje wudawaju, žu žo w poslednim czasu na to slobile, so žu žo někotre sta rjadownjow (klasow) w němskich schu- lach zahnałe. Tole sahnacze je žo tak stako, so stej žo dwě rjadownj do jeneje sjednoczitej. Po czěskoslowakskim sa- konju dyrbi kóžda rjadowna 20 dźěći wopschijeć. Rjad- ownje, w kotrychž telko dźěći njeje, žo hromadze kładu, a to tak w němskich kaž w czěskich schulach. So Něm- zy njejžu w žiwotich schulach pschikrócżeni, je se statistiki widżeć, kotrež žu němske nowiny „Brünner Tageblatt" wosjerwite. Po njej je na Morawje w czěskich ludowych schulach w poslednim lěcze licżba dźěći 217 945, w něm- skich schulach pak hromadze 52 726 wucżinita. Do mé- schczańskich schulow je 53 243 czěskich pornjo 12 550 něm- skim dźěćom sapisanych. W němskich ludowych schulach je do rjadownje w pschereżku 38 dźěći, do czěskeje nimale 44 dźěći khodźiło. W němskich méschczańskich schulach je rjadownja w pschereżku 35 dźěći, w czěskich schulach rjadow- nja 37,6 dźěći wopschijała.

Kónz zionistiskeho sjesda.

14. internazionalny zionistiski sjezd we Winje je žo wutoru stónczik. Dotalny president dr. Waitzmann, ko- trehoż žu swowa wustwolili, je žo sapowjedźił, wjedniswo pschewsacz, dokelž je na sjesdże žo j wulkim pschecżiwni- stwom bédżicz měł. Sa njeho je njeje žadyn naślédnik na- makał.

Juristiska konferenza w Londonje.

W Londonje w tu chwilu juristiźy wézywustojni bjes- strachowy pakt, kotrež ma žo njes Němskej a Franzowskej wobsamknycz, pruhuja. Němska je na tule konferenzu dr. Gansa pósłała. Hižo pżeni dżeń je žo, kaž „Daily Tele- graph" powi, njes swjaskatskimi juristami a dr. Gansom rosdżel měnjenja pokasał.

Poždanje Swjaska Ludow w Genfu.

Rada Swjaska Ludow je žo w Genfje žjedu na na- sjnjske poždanje seschła. Na dnjowym porjedże je 25 pschedmjetow. Wo nich pócżnu hakle pschichodny tydżeń wuradżeć. Po powěsczi Genfskich nowin budże pschi poże- dżenjach ruski zwonkowny kommisar Czicżerin pschitomny. Prenje dny budże žo wuradżowacz wo Awstriskej a Ma- dżarskej, wo grichiskich czekmjenjach a wo mjenschinowych praschenjach. Staty, j kotrychž należnosczemi žo Swjask Ludow sabéra, kotrež pak jemu njepschihłuscheja, žo k wobdżelenju pscheproschu, mjes nimi też Turkowska.

Internazionalna alkoholska konferenza.

Internazionalna alkoholska konferenza je žo w Genfu 1. septembra w pschitomnosczi 80 sastupjerjow je 24 krajow wotewrita. Pschi konferenzy žo dale wobdżeleja generalny sekretar Swjaska ludow, internazionalna dżelowa wyschn- nosć, wulke mižionske towarstwa, internazionalny komitej Czerwjeneho khżiża a wjele wotpóžlanzow czerwjenoh- khżiżowych towarstwow. Schwedski wotpóžlanz profesor Bergemann, konferenzu wotewri. Potom prjedawschi mi- nisterski president Ruus von Berenbrouk, kotryż bé sa pschedżydu wuswolony, konferenzpne samyšt a samery ros- łoži. Wschelake praschenja, j kotrymiž dyrbi žo konferenza sabéracz, alkoholske sarjadnistwo w kolonijach, potócżenje alkoholoweho pschemyslenja a wurunanje konfliktow alko- holowych interesentow, kotrež mjes alkohol wuwożowa- zymi statami a tajkimi wobsteja, kotrež žu dowos alkohola sakasale a wobmjesowale. Kommisije žu žwoje wuradżo- wanje sapoczale.

Ruska wójnska agitazija pschecżiwo Pólskej.

Pólske nowiny žo na wójnsku agitaziju ruskeho knje- żerstwa pschecżiwo Pólskej hórscha. Też žu žo w pólskim namjesnym kraju letali rosdżerjale, w kotrychž žo pschi- poweda, so bolschewikka Ruska Běłych Rużow j pólskeho wotrocżistwa wuzjiwobedźi.

Wójna w Marokkowskej.

Schpanska transportirta łódź žo pschi marokkowskim brjohu rosbita.

Schpanska wójskowa transportirta łódź „Espanna", kotraž wulku licżbu wojakow k Alhucemasej wjesesche, je žo pschi marokkowskim brjohu rosbita.

Dale žo powě, so je žo kommandant schpanskeho khżiża „Alfonso XIII." pschi khżiżowanju w Alhucemastim falivje sranik.

Wo rosbiczu łódże „Espana" žo j Parisa 2. septembra powě: Po powěsczi j Algeciras. je 31. augusta bombarde- ment franzowskich a schpanskich wójnskich łódżow na Alhu-

remaski faliw a na město Ajdir dobrý wuspěch měł, tola su Schpaniscenjo cězke schkodowanje počerpili. Wójskowa transportna łódź „Espana V.“, kotraž wojakow z Penon-seje kupy k marokkowskemu brjohej wjesesche, je so potopika. Po tutej krótkej zdźelenju hda so, so su Schpaniscenjo spytali, wójsko na marokkowski brjoh wutudźić, schtož pak so njeje poradźiło.

Offensiwa pola Melille dale traje a Abd-el-Krima nutuje, tam reserwy zhromadźić, kotrejž by wón radscho na druhim městnje nałožił. Jeho nětčišći hłowny kwartěr je w Targuisu. Jeho bratr Mohamed je komando we Schescheenje pschewzał. General Primo de Rivera, kotryž je pondźelu wjecor z lětadłom do Tetuana pschileciał, je 12 000 muzam Melillskeje garnisony nimo šehje cahnyłej dał, kotrejž dyrbja so pod roskasowarskim generala Fernandeza Pereza blížsche dny w Alhucemskim salíwje na kraj wutudźić, so bychu město Ajdir nabběhowali, hdyž bě hač dotal Abd-el-Krimowy hłowny kwartěr.

*

S Parija so 2. septembra powě: Franzowske a schpanište wójnske łódźstwo je na dwěmaj městnomaj Alhucemskeho saliwa spytało, wojakow na brjoh wutudźić. Riffzy Kabylojo so sadźewaju wobarachu a mózachu wutudźenju wojakow sadźewać. Abd-el-Krimowy hłowny kwartěr Ajdir blizko Alhucemskeho saliwa leži, wójnske łódźe jón wobtsileja.

Riffzy Kabylojo nowe wojerske mozy pola Schescheenje zhromadźuja, so bychu tam offensiwje napschećo stali.

Módrociše a muslinY k jakam a drastam, lěcne barchenty ke koslam, pisane a běte łožowe šaty, wupjerki, twjelki, trjenja, blidowe ruby, dybzaćne rubiška, spódnje šaty, trikotowe šaty, nohajcy, sórouchi.

Dobre kajkosće, tola cyle funjo

Hilger na Seminarskej Hasy 2.

Ze Serbow.

W Budyšchinje, 3. septembra 1925.

Nazymna so bliži.

Minyše su dny so žnjeńza,
Nahyma, — hłej pschikhadža.
Do brózńnjow je rožka, pscheńca —
Duje wětr pisches schcežerniščecza.

Spřežnim septembrom je so nadobo sčežna temperatura pscheměniła. Mjez tym so mějachmy w pojednich dnjach žnjeńza hischcze někotre cyste dny, dha je tola tutón tydźeń nimale stajnje syma. Dny poczinaju hladajcy wotesběracz. Symny wětr duje po schcežernischczach. Sstónjo khowa so stajnje sa mróčzejemi. Sda so, kaž bychu cyste słónčne pruhi wošłable. A k tomi hischcze tute stajne deschcze, nimo měry wulka mokrota. Wérny cierpja pod mokrotu. Natarjani njeje móžno, pospłonje swjesza žnjow domoj dokhować. Wotkawowe žně dyrje so lětha tak ruczje njesthónčza, dokelž je mała wuhladow, so je wjedro staji. A k tomu je hižo khětro syma. Njelubi dyrje so nam i zyła tuta nahle pscheměnjenje, tola dyrbimy so jumu do toho swjećicz. Zyše poruaku swěrtkosću a cyłotna wotthadźaceho lěcza łahnje. Jena cžrjódka ptaczinu po druhej nasz wopuschcza, jena dwójka po druhej sahinje a dźeń po dnju so minje a słuńt we słónčnym morju sandźenjesze. Dołho njebudże tracz, a smějenuj hižo prénje nasymiše kurjawy, prénje mróšy a słónčnje też prěni śneh.

Cžas so minje, lěcžo sandże,
Kwětki — sela sahinu.
Na posthrobu žuły so naidże,
Tak so cžasny pominu.

*

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecžor we 7 hodź. barometer 734, hygrometer — 4, najwyschscha dnjowa cyopkota 18 stop. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 731, hygrometer — 2, najnižscha temperatura w nozy 12 stop. cyopkoty. — Nižina leži pschecz hischcze nad Skandinawiskej a Finiskej a sczele swoje wubežki hacz do srjedźneje Europy; wyschina leži z wjecžora Europy. Połnozna nižina je nam symne wjedro pschinjesła, kotrejž khiwiu wobkhowamy. Jutrje pjatk złonczko 5,18 hkhadża a so 6,39 khowa. Měsacz khadża jutrje wjecžor 7,52 a so rano 6,56 khowa.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutrjischi pjatk:** Sa Němsku: Wschudże khłódne a njelubosne wjedro z pokhlenjom k dalschim deschczam. Sa Europu: Po zyłej Europje khłódne a njewobstajne wjedro.

— **Wuhladu na krutu a dołhotrajazu symu.** Kaž nam wěsty astronom dźeli, mamy kóżde 186. lěto krutu a dołhotrajazu symu wocžakowacz. Tak bě na psch. w lětomaj 1523 a 1709 nimo měry kruta a dołhotrajaza syma. Też w lětomaj 1740 a 1553 bě žylna syma. Tuton astronom nam wěschczi, so budże w pschichodnej symje žamtna syma knježicz. Wěso njemóżemy na to wulku wěstosć stajicz, dokelž tola do cžasa njeco njewěmy. Tohodla je so njedajmy satrachicz. Pschiňdże-li kruta a dołha syma, njemóżemy na njej niczo ani te namjerische pscheměnicz. Smějemy-li pak kahodnischu symu, cžim lepje za nas. Bóh je najlepschi hospodař. Kajkiž cžasy pschiňdże, tajki ma so nam spodobacz.

— **Shubila** je so wot pondźele dopoldnja 12-letna Ida Hankez z fórbarka Wingendorf p. Laubana. K pohrjebnjemu rasej tu ju na hermanku widźeli. Wona ma swětle krótke włosy a błsche cžerwjeno-sesemu „dirndl-braktu wobleczeno. mějesche cžorne kłupuje a cžorny płaschcz. Policajski hamt prošy wo wosjewjenja wo pschebytku dźěsza.

S **Tisch Hwězdow** pola Budyschina. Sesmjertne njeńzoho sta so wutoru wjecžor wokolo 6 hodź. na dróhi pola Tisch Hwězdow. 31-letny dźěłacžer Gustav Měrsch z Wolborz jědźesche ze swojeho wschědneho dźěła z Radźinez. Po žamtnej dróhi jědźesche mjelowy wós Wobstez firmy z Budyschina. Wobstez wós pschesczahny jedyn cžežny auto, kotryž do Drježdżan jědźesche. Měrsch so Wobstez wosa sady dźerżesche a njepytny, kak so tammemu awtowej pschibližischi. Měrsch wosta prędku za cžežity auto wisnjo a njemóżesche jo wjazu pschi tammym dźerżeez. Wón padny a cžežity auto jeho pschejědże. Hacžrunjcž wjednik Drježdżanskeho auta hnydom wós sapina, bě tola hižo po njeńzoho. Měrsch bě žebi hłowu tak rosmjatk, so wjazy ke znaczu njebě. Wjednik Wobstez auta wo njeńzoju i zyła nicžo njepytny. Wyschi schi statny rěčnik z Budyschina, dr. Däberiz, hischcze w nozy na městno njeńzoho pschijědże a wšy pschepyta. Wjednik Drježdżanskeho awta njebě na njeńzoju wina. Cžěło njeńzoho ceneho w połnozy do Hodźijšeje cžołownje dowjesechu.

Se **Sserschich Kundraczij.** Motorski kolojězdny tele dny dźěcžo jeneho tudomneho wobydlerja pschejědże. Dźěcžo so na sjoho jenoż 4 lohka srani. Motorowy měješche hischcze tełko cžłowjeskeho cžuca, so so wo dźěcžo starasche.

S **Kamjenza.** Na sežehowkach kalnjenja kuntwoarjenicz tele dny w tudomnej thorownji po wulkich cžerpjenjach mandżelska Döringa w Kamjenzu. Zonu bě Lankwora do hornjeje huby kalnyła. Hacžrunjcž prje lyndomi lekarišku pomoz pytasche, sajědojezi so jej krej, na cžoj wobžarujomna semrě.

S **Wojerez.** Wyschi železniski Raak, kiž pošłednje sedmjenjesy sa měschczanjku mišinarkim a pkunarnju šćerasche, skónczi swoje žiwjenja z wobwěsnjenjom. Saowšona drje, kotraž bě jemu žona a maczy 4 njewotrocženych dźěczi je dokelž bě jemu žona a macz 4 njewotrocženych dźěczi je dokelž bě jemu žona a macz 4 njewotrocženych dźěczi je mrěła. Też njedostatki w pjenježnym wobstožnju dodachu drje poślednji nastork k jeho njeskutkej.

S **Khóžnicžki.** Wobšarnjomne njeshožo sta so tele dny w naschej khóži. Zinowjeschi Rychtar i maschinu młócžesche. Jeho žona jemu snopy na młócžawine blido kładżesche. Swoje 4litne dźěcžo bě sobu do brózńnje wjesła a je na młócžawine blido hadźiła. Radobo dźěcžo wótsče zawoła — a hižo bě njeshožo hotowe. Dźěcžo bě smano tuczku do maschiny tyklo. Maschinina wała jemu hnydom prawu ruczku wutorže. Wobžarujomne dźěcžo je wjelko na cžas žiwjenja hubjene. Jenże njewěmy, kak spěschnje je njeshožo stanje.

Z Łužicy.

Se **Schkerachowa.** 13-letny schulski hólczeż Zobel, kotryż bu sajědzenu njedźelu pschi składnosczi swjedżenja do hłowy franjeny, je na swoje franjenja wumrěł.

* Se **Zitawy.** (S jasnwa cžekanyti.) S tudomneho hamtskeho sjudnistkeho jasnwa we sandźenej nozy dwaj jataj cžłowjeschtaj. Wonaj z nekajkim graton seženu pschelamaschtaj a pnschecžiščistaj so po płachtach a zonoborych powjasach se druheho postkhoda na semju. Potom pschelěsčhtaj murju pschez jasnwom a cžekmyschtaj. Na kóżdy pad staj pisches mjesy do Cžežkeje cžekmyloj. Jedyn z njeju z Cžežkeje pokhadża. Druhi je w Zitawje rodżeny. Wobaj staj wobkhódnaj pomocznikaj w starobje 21 a 22 lět. Wonaj mějeschtaj dla nutkłamanja khłostanje wotpokuczicz.

S **Nychbachu.** Cžežke njeshožo, kotrež žebi hjes mała cžłowjecze žiwjenje žadasche, sta so tele dny na kuježich polach w žuržonej wjsy. Tam pohonecz Koll z maschinu wozy špjeżesche. Maschina ścžahny jeho do cžerjenskeje naprawy. S tym so žyhnje sujecze. Jeho do Nychbachskeje khorownje dowjesechu.

Ze susednych a dalšich krajow.

* S **Pirny.** (Do Łobja skocził.) Njedźelu rano jeła jedyn wobydlež na Łobjowym mozze muzikera, kotryż na druheho sawoła, so chze do Łobja skoczicz. W tym-hym wokomiku hižo do wody skoczi a so w zołnach zhubi. Czehodła je žebi žiwjenje wzał, njeje smate.

* S **Grimy.** (Wopisa dźěcžo skušała.) Cžrjódza zygano-now, kotraž tese dny w tudomnej wokolinje wokolo cžahosche, pokasowasche pschi tutej składnosczi jeneho mło-dźenca a nogu. Jako cžyjsche jedyn z zygano-wapzu k dreżnyce namokwjeczy, rosnjemdri so wopiza tak, so jene dźěcžo, kiž pódła stejesche, do ruki skuża. S dźěsczom so k Khrarjej podachu.

* S **Zwikawy.** Cžežke autowe njeshožo sta so sandźenu njedźelu popołdnju mjes Hoscežnjom „Friedrichsruh“ a wobydlym kotołom. Auto jeneho Kamjenczanskeho fabrikanty, w kotrymž dwaj muzaj a jena žónska sedźachu, cžyjsche jedyn cžežity auto pschescežahnyczy. Pschi tym frasny najprjedy do wosa, potom do jeneje wischnizy a sdruzi-nje do telegrafiskeho sczežora. Dwaj muzikaj so lohko skranschtaj, žona pak kraženje cžežko pokuczesche. Wšo so žiwnje wobschkodži. Pschi tym so žonje noha pschi kole-nje zyle wotorže. Městno njeshoža zalohny napohlad po-skiščesche. Wobžarownej dalschi dźěl nohi wotewsachu. Lekarjo maju malo nadżije, so jej žiwjenje sdźerża.

* S **Freiberga.** (Zalosna smjerczy.) Tele dny želesa-wy trubar P. Schneider, kotryż pola tudomneje Paschkez firmy dźěła, smjerkowši. Jemu so hłowa zyle rosmjesze. Wón bě na městnje morwy.

Muž pjeći lět.

P. Rosseggera „Podawiny a postawy z Alpow“.

(Skónczenje.)

Tak dalsko su schtyrilětnischi měschczanskich lět pschi-njeschle a to žydanje sa pjatnym błidom! A wschelake ma-cžerje, kotrež je strachom sakschikmu, hdyž je žej dźěcžo na lenjoschku salěsko abo so na nětajkej lacze cžumpa! „Pro-schu cže, wostań deleka, ty mohło padnycz! Proschu cže, hraitaj žebi tola swérom z twarikimi kamjeschkami a wo-staj so toho wokkojeschdżenja, ruzy a nosy mózesch žebi sta-macz! Proschu cže, położ nóż w stromy, ty mózesch so rěsnycz! Proschu waš, no 'noż so njeczepjeze, wy rjelpuhy, wo žebi hischcze wdcžko wubijecze! Proschu cže, wobleczo so płaschcz, hdyž pódżesch so wuthodźowacz, wonka je wětschkojte! A tołste rubiško swij žebi wokolo schije, so by kreżyu njedóstał! Ale Karlo, ty masch sawěsce symnej nohy, wobuj so na blaku žuchej nohajzy! Mój Bože, tuj tola tak njeběhajcze, dźěczi, hewak žebi pluza schoriecze!“ Tak to dże zyliczki dźeń a po macžernej woli bychu dźěczi dyrbjałe rjenje w kucžiku hopacz abo pschi kruczе wumě-rjenej temperaturje wótnacze stopnjow prawje ponatku a pschijstojnje po zahrodże wokolo khodżicz. Ale ise dźěczi nje-poßłuchaju. Druhej macžeri poßłuchaja, macžeri pschi-rodże. Wone chedża so hibacz, je wschitkim ješerstwa na-wjasowacz, wschitko pospytacz a so po pschirodżinjsku pschi-hotowacz na tón wulki boj, kiž jim njebudże salutowany. Njedźiwajcy toho so wobstajnej nadkedżoje a wobmjesowa-nju mnohich starschich poradźi, žiwoje dźěczi tak sapleśicz, so njeżju poležischo niczo k niczomu. Tak podrywasch sy-stematiscy (fkladnje) žiwy žamtny ród. Macz i města by spohladujo na każoje dźěcžo, najšerschho do womery padka, mi bě so žamo sforo jenak šeschko, a z toho wuswětlisze so wurod jeneho i domu dosez derje strowcho pschirodźitelneho pachoka, hdyž jeho do zahrěwarnje zivilisazije pschesżadza.

Njebě dha ani kapti kwě wjazy žiwto se tammeho cžaża? Běsche dha wón zyle na nich zabył, na tych małych, wjeselych hólczatkow w lešnem kraju, kotříž so dźeń wote dnja do žiwjenskeho strocha podawachu tak dołho, doniž nje-wurozeschu wulzu a žyłni? W torhazej rězy Trezen běchu hižo tak pschi wokomiku, a wobaraze so rak běchu jich do palzow schcežpate. Po wuhelnischich drjewacz běchu wokolo kasyli, so bychu wotewrjaze so kótleschcža z ha-schawu zaswjali. Byli běchu schcerili a potom jim na khri-bjet skakali. Na doprědka so pohibowazych kulnchady we rěžaku běchu jechali zyle bliško hacz do borje a dele jědźa-zeje pily, kotraž by w blišchim wokomiku jich mohła rosrě-zacz. Se žobu běchu wojowali, so mali rjekowje wotlěte-towachu, cžeka na kamjenje so frasychu, tak so běsche wjazy nohew w powětsze hacz hłowow. Pschi rojazych pežolkach sdarachu woni žive kicze z kekkow. Běchu kalnjenja a wo-bodrěnjy a wschelakore rany, ale nicžo žebi z toho njesczi-nichu. Syma a horzota, hłód a lacžnosez ani so by so bo-wjele złowow wo tom rěczało. Też niž, hdyž nechto jutry pschi natykowanju procha kurjesche. Mdźwachu-li schijubo-lenje abo sahorjenje pluzow,to wědźachu stare pomy napschecžiwo tomu maly,šawobalki, prošiłki a napoje, kotrež so na-łožowachu a potom so cžatasche, doniž khorosez njesandże. Druhdy tón abo druhi wumrě, cži pak, kotříž žmjerczi wuczeknychu, běchu potom kaž worzel z wohnja.

Tak wocžehnje so žylny narod. Na kamjentnej hro-madże sesżyli cžłowjek, we wacze sababjeny sahinje.

Wo tajšich wężach ja rosmuchłowach pod lipu, mjes tym so bywa dopominanje se smužitosczu starych a mora-lizowanje i poczinkom błahych.

S kopza žem klinkotachu a trypotachu stadła. Kruwy, woły, byli a cželata jedno do druheho. Swěrjata khrůbo-lachu so, schwarachu mjes sobu, storkachu so, skakachu je-dno na druhe, sprěwachu hłowu pschecžiwo hłowje, kóżde so prósżujo, žeże rohi pschecžiwnischi do schije sadoseż. Pschi tom rujachu, žmerczachu a rywachu i nohomaj, so pěst schcežerso lětasche.

Do tutoho hołka a tołka pschicžampa mała bosynózka, uchdże žydomlétna holczka, kotraż z brěžowej hałžku zyku bobriju psched sobu cžerjeschże, cžasto howjadku skoro pod uoh stupasche, a tola z wjednicu wosta.

Tajši wot ma žydomlétne dźěcžo runje tak za polno-létne każ sczežiščlétneho onnża a da so wot njeho wodźicz, a dźěcžo ani njenapadnje jo mohło wot połdźiwjeho stadła byez rosteptane.

Pomałku jeżinichu ludżo na luzy žwjatok a pschikha-dżachu k domej. Tu rjekny mała, wobstajnje sprózniwa burowka k žwojemu mužej: „Pschi hacženjach deleka pschi rěcy mohł też ras žerdź wottkraniez. Makslik sako po njej sfacże. Njejapzy może so do wody tuliez —“

„Potom budże mokry a sa to jeho wuklepam“, wotmołwi starz, hewak nicžo njeprajesche. Makslk njemiży hižo dawno wjazy na tiśsche njebe; wonka na žynowej žerdźi, tiż leži preći pisches rěki, runje nad wódnej wjer-cžinu wulkeho tymišcheza pschi hacženjach sdajche so jemu byez wjeżelischo hacz na pomoschku doma, hdyž cžłowjek žebi wěsty njeje pschesed zusymni ludźimi.

„Kelko jich macże?“ wopraschach so bura, pschetoż wn-hladach pschezo wjazy a wjazy dźěczi, wjetsche dyżli Markl bě a tež njemische. A wschitke poine žiwjenja a njebo-jasneho wjeżela, hdyž skakachu, łětachu a łazachu.

„Schtuk dźesacz może jich byez w zylku“, wón wot-mołwi.

„Jedyn je nam wumrěł“, dowudespolni burowka.

Pschi dalschim napraschowanju zhonich, so je jedyn hólczeż był wot wulkich zani satłoczeny, tiż běsche z hory cžah-nył a na nahłej sklominje napohładnu njebě dodżerczy mohł. Jedyn bě potajšim tola we straschnosczi sahinył, mjes tym so druhe dźěczi w pschiběrazej mozy a wjeskosej smužitosczi so prědka a do pschichoda dźěchu. — Jedyn! S dźesacżich sapleśenjenych měschczanskich dźěczi semrěwa drje tola sczeż-na do cžaża.

Sskym žwojeho pucża dale krocził. A na luzy pschi schumijacej rězy, tam wusiscži z hacženjow nadobo hólczeż wodu z wótmachom z drasty tschaho, so jenoż tak zyrkasche. Tak hanjesche wón, njetrażnemu zusemu we wulkim wobluku wutwodchwinywschi, pisches luku, tola niz k domu, ale k desżatej běże. Tam we žynje nadżijesche so pschijomni-schcu jeho breży drasty wuhnischcej, hacž doma, hdyž mokreho pa-chola wupjeru. Skkaanje po žerdźi drje běsche było do-wolene, ale do wody padnycz běsche sakasane.

Hdyž žebi potom tymjeschczo wobhladach, bluboki, schk-roki kotoł, w kotremž z hacženjow maly Niagara-wodopad schumijesche a w běłem jeschczu so kołdokoła wjerczesche, wa-rjesche a kužeżesche, tu bu mi zyła wež zaśnischa. Druhi by myes tym mutska wostak. Mój Maksli pak! — Wón je mjes tym wutka wostak. Mój Maksli pak! — Wón je mjes tym wutka wostak. Mój Maksli pak! — Wón je mjes tym wutka

Přiloha k číslu 205 „Serb. Nowin“

Štwórtk, 3. septembra 1925

Wuslědk noweho mzdoweho dawka.

W §§ 69 ff noweho dokhodneho dawkoweho zakonja (Einkommensteuergesetz) je so wotczehnjenje dawka wot mzdy znowa zrjadowało. Wukas z 30. meje je so znowa schemenił, mjenujzy tón, po kotremž smědźesche so punkt- iženy podźel wot tučzeho dźěłcza započezjo podwojcź. a schi mzdy hacź bo 250 hr. měsačnje (60 hr. tydźenje, 10 hr. wschědnje) hižo wot druheho dźěłcza započezjo — ole měsęche placziwosć hakle za mzdy w juniju; z toho sukasa ma jenož hischcze placziwosć powyschenje sumy, kiž je wuzwobodzena wot wotczehnjenja, kěž je ječeńskimi pscheměnjenjemi. Dźěłodawaŕ by bi dawowe summy za wschě mzdowe konta znowa podlicźił.

S nowasarjadowanje počzahuje so powschitkownje, je wutwarjenom powyschenja zwobodneje summy (Freiberag), po zwojim stónčznem wuběrku na mzdowy dawk vroczo, kaž kěsche do mejskeho wukasa; wotstroniło je so, schtož dźiwajo na dźěći placzesche wo dwójnem wonjezju za druhe a tsecze dźěcźo. Jenož schtož najmjenschu wuzwobodźenišu dźělbu za zonu a dźěći nastupa, wuběrnje wukasa progresiwne zylnischo privileg (zwobodźinu) za dźěći, schtož pak bywa jenož hospodarjej zlabym łapschenu: nimo toho sczehuje z najnižschich dźělbow a z wuzwobodźenych wobnoschkow to, so su male dokhody jara schetkotowane. Wuzwobodźene wot dawka su na asch.: Wożenjeny z 100 hr. měsačnje, 24 hr. tydźenje, nježo dwě dźěći z 120 hr. měsačnje, 28.80 h. tydźenje, nježo tsi dźěći z 160 hr. měsačnje, 38.40 hr. tydźenje, nježo schtyri dźěći z 21 Ohr. měsačnje, 50.40 hr. tydźenje.

System (sestaw) wobsczeńenja wotczehnjenje dawka je so schemenił. Hacź dotal poniżowasche so wumjera dawka Steuersatz) 10-prozentowska zyła po zwójbnem wosstojenju, pschichodnje wostanje dawkowa wumjera jenaja, tola schtóżsha pak so wotczehnjomny usdowa summa za zonu a kóżde dźěcźo wo 10 prozentow. Jenož pschi podźelach na wunoschku Tantiemen) a pschi kaschczkuli druhich jednokróčnych płaczenjach swostanje pschi starem sestawje. We wukhodu rozpětej wobej waschni wobličzenja jenajki wunoschk.

Na městno tutoho prawidłowneho waschnja wobličzenja dawki stupja pak najnižsche wumjery (Mindestsätze), esi su za dawkownika pschihódnische. Wone so takle sestawja:

za zonu 120 hr. létnje (10 hr. měsačnje, 2.40 hr. tydźenje),

za prénje dźěcźo 120 hr. létnje (10 hr. měsačnje, 2.40 hr. tydźenje),

za druhe dźěcźo 240 hr. létnje (20 hr. měsačnje, 4.80 hr. tydźenje),

za 3. dźěcźo 480 hr. létnje (40 hr. měsačnje, 9.60 hriwnow tydźenje),

za kóżde dalsche dźěcźo 600 hr. létnje (50 hr. měsačnje, 12 hr. tydźenje).

Tute summy dyrbja nimo summow zwobodnych wot dawka też zwobodne wot dawka wostacź, schi cźiuż na so na to dźiwacź, so je z wumjenjenjom za ponjezne to, so zona a dźěći k domjazenu hospodarstwu kluczenja; na njesamóżne zwójbne zwobustawy nima so, kaž hacź dotal, runja dźěcźom prozentualnje pschi wotczehnjenju dźiwacź, ale z powyschenjom summy zwobodneho wot dawka.

Wot dawka zwobodna summa z 960 hr. létnje so rozkłonje do:

600 hr. (50 hr. měsač., 12 hr. tydźenje) summa mzdy, zwobodny wot dawka,

180 hr. (15 hr. měs., 3.60 hr. tydźenje) wotličzenje wudawkow (Werbungskosten),

180 hr. (15 hr. měs., 3.60 hr. tydźenje), wotličzenje wożebitych płaczenjow (Sonderleistungen).

Měsačne summy su kaž hacź dotal potajkim 80 hr., tydźenske summy su wot 18.60 hr. na 19.20 hr. powyschene, zylkowa zwobodna summa je potajkim pola dóstawarjow tydźenskeje mzdy wo nimale 40 hr. létnje so pschispori. Wschitke zwobodne summy móża po nawjerje być powyschene.

Wuzkutk noweho sestawa pokazuje so na slědowazych pschikładach:

1. **Měsačna mzda 150 hr., wożenjeny, jene dźěcźo.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	150 hr.	mzda	150 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	70 hr.		70 hr.
8% dawka = 5.60 hr.		wo tych zwobodne*	20 hr.
			50 hr.
		10 proz. dawka = 5 hr.	

2. **Měsačna mzda 300 hr., wożenjeny, jene dźěcźo.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	300 hr.	mzda	300 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	220 hr.		220 hr.
8% dawka = 17.60 hr.		zwobodne**	44 hr.
			176 hr.
		10 proz. dawka =	17.60 hr.

3. **Měsačna mzda 500 hr., wożenjeny, jene dźěcźo.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	500 hr.	mzda	500 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	420 hr.		420 hr.
8% dawka = 33.60 hr.		zwobodne**	84 hr.
			336 hr.
		10 proz. dawka =	33.60 hr.

4. **Měsačna mzda 150 hr., wożenjeny, tsi dźěći.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	150 hr.	mzda	150 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	70 hr.		70 hr.
4% dawka = 2.80 hr.		Zwobodne wot dawka, dokelž najnižsche hadźby wuczinja 80 hr.	

5. **Měsačna mzda 300 hr., wożenjeny, tsi dźěći.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	300 hr.	mzda	300 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	220 hr.		220 hr.
5% dawka = 11 hr.		zwobodne 40% ** =	88 hr.
			132 hr.
		10 proz. dawka =	13.20 hr.
		potajkim nješchto wjazy.	

6. **Měsačna mzda 500 hr., wożenjeny, tsi dźěći.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	500 hr.	mzda	500 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	420 hr.		420 hr.
5% dawka = 21 hr.		zwobodne 40% ** =	168 hr.
			252 hr.
		10 proz. dawka =	25.20 hr.
		(wjazy hacź dotal).	

7. **Měsačna mzda 150 hr., wożenjeny, pjecź dźěći:**

běsche hacź dotal zwobodny wot dawka a wostanje zwobodny wot dawka.

8. **Měsačna mzda 300 hr., wożenjeny, pjecź dźěći.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	300 hr.	mzda	300 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	220 hr.		220 hr.
1% dawka = 2.20 hr.		zwobodne*	180 hr.
			40 hr.
		10 proz. dawka =	4 hr.

9. **Měsačna mzda 500 hr., wożenjeny, pjecź dźěći.**

Dotal:		Nětko:	
mzda	500 hr.	mzda	500 hr.
zwobodne	80 hr.	zwobodne	80 hr.
	420 hr.		420 hr.
1% dawka = 4.20 hr.		zwobodne 60% **	252 hr.
			168 hr.
		10 proz. dawka =	16.80 hr.

10. **Měsačna mzda 1000 hr., wożenjeny, schěsć dźěći.**

Dotal:		Nětko:	
zwobodne wot wotczehnjenja!		mzda	1000 hr.
		zwobodne	80 hr.
			920 hr.
		zwobodne 70 proz.** =	644 hr.
			276 hr.
		10 proz. dawka =	27.60 hr.

*) Najnižscha hadźba (Mindestsatz).

**) Tu njenałožuje so najnižscha hadźba, dokelž by njeschpschihódna była.

Tónle nowy mzdowy dawk smjeje wot 1. oktobra płaczliwosć.

„Hm, schto měnisch?“ wobroći so druhi, z kotrehoż nakhribjetnika brodutruharske apparaty błyskotachu, na tsecźeho, „schto měnisch, hacź bychmoj w Düsseldorfje zebi dźěło pytałoj?“

Tseći, maly krawśi, Mek z mjenom, płazasche za muchami a wotmołwi: „Je wschał stónčnje wscho jedne, do kotreho lónza naju stawy njeźemoj. Mam zwje, statnje po zwérce puczowacź. Mojedła, wostanjemoj w Düsseldorfje.“

Brodnschkrabaŕ dyri z płaszu wo blido.

„To je prawje! sawoła, „tak wostanjemoj hromadźe! Na to zebi hischcze karanczk porschedźimy!“

„Ja niz!“ wobaraschе so krawz.

Tannaj so śmjeschcźaj.

„Jemu so cźerjewa satezja!“ prajesche Bonkelar. „Zezy mi schwarny pachoł! Mohł cźe wobzarowacź, wostuda. Wobhladaj zebi jenož jeho mjeschwocźo, brodnschkrabarjo. Jako by so kišała napił. Daj, błónzo dostanje błaki, hdyž so jeho mjeswocźa dohlada.“

„Mi je sle!“ wotmołwi Mek. „Mi na niczo njezdźe.“

„Daj so sałmołcź,“ wotmołwi Bonkelar, „chzu so mjes tym postaracź, so nješchto hódne do rjebkow dóstanu.“

S tym dyri mózuje wo blido a sawoła korczmarja.

„Schto macźe k jedźi?“

„Jenoż krupjanu kołbašu, ale je dobra.“

„Pschinjesjece mi łóhcź dołhi kónz.“

„Mi poł łokcza dołhi,“ prajesche brodutruhaŕ.

„A krawcźikaj tu,“ pschida Bonkelar, „kónczk każ mój maly porst, niz wjazy, hewak so z nim sadajt.“

Pachołaj so śmjeschcźachu, korczmaŕ pak dźěsche, so by jěsch pschihotował.

„Sdźiwsch, Meko,“ wobroći so Bonkelar sałso na krawza, „hdyž chzeschi tajke kišałe mjeswocźo cźinicź, njebošanjesch w Düsseldorfje dźěła. Tam chzedźa ludźo, so za nich śmjeschcź, każ kurwjerch to cźini, hdyž so hańbach so wulkhodźinje.“

„Schtóż z mojim mjeswocźom zwokojom njeje, njech mi dźěłacź njeda“, wotmołwi krawz.

„Hdyž masch zwjenje tak zyte“, měnjesche kowaŕ, „wotom njerosumju, cźehodła so pische njo tak bojisch. Wczera wieczor, hdyž psches łěź dźěchmy, zy tschepotał a dyrkotał, każ buchi docźepak w symje.“

Kowaŕ dyri se swojej kohmatej pjaścu wo blido, so schkleńzy na nim jenoż tak poskakowachu, tak so so wbohi krawcźik jara wustrózha. Potom hrabny krawza za khrbjet a tschabjesche jeho, so jemu wschě kosce pikotachu. Korczmaŕ pschinjese kołbašu.

„Ha!“ sawoła Bonkelar, „to so mi swoboda!“

Potom swjertny zebi zwoje wuzby z rózkow huby, pschi tom z jazykom mjaskajo.

„Hischcze połdra hodźiny“, sarcźa zwoju kołbašu kužajo, „potom padnje Hilza mi wokolo schije, ha, ha!“

Pschi tom hladasche je zwětłymaj wócźkomaj na zwoju towarschow.

„Abo ty wuhladasch, kak wona z druhimi rjenje cźini!“, prajesche rosmjersany krawz, kowarja wuzmějschujo.

„Dźerž hubu!“ sawoła Bonkelar, „zwoje błakanje zebi mojedła hischcze lubjeź dam, ale njepraj mi bożebła nicźo na moju Hilźku!“

„Móże zwje schwarna holza byca“, wotmołwi krawz, „ale je-li cźi zbjel dwě łécze zwérna wostała, dha na tutej krupjanej kołbašy wumrěca.“

„Satrajschne, to też dyrbjisch, hłupako!“ sawoła kowaŕ, pschimny zwoju twjerdu spjeczenu kołbašu kaž kalacź a kło z nje krawza do wutroby.

Tón poskocźi każ tšelony zornik, padny z njeswocźom, tak błym każ jaleŕ, kiž pisched nim zlejesche, na sawku, zwjese so na stronu a wosta każ měch rěpy na semi leżo.

Kowaŕ wudźěrasche z łaloho wocźinjenymaj wocźomaj, pohlada potom z wurazom wulkeho stracha na brodnschkrabarja, kotremuż běchu tohorunja strózele do stawow sajkle.

„Schto je so stało?“ mjakotasche kowaŕ, sdźiwny krawza, jeho mózanje tschažo.

„Je, krawzo, mek, mek! Holla! Satrajschne! Mek! Jesuśmarja!— Ty, wěrju woprawdźe — !!“

Njemóżesche hadu dokónczicź, tak jara jeho strózele dajachu.

„Krawz je morwy“, prajesche cźicho brodutruhaŕ. „Cźowječe, to je schwarna wobrada!“

Hižo pschihna korczmaŕ, kotryż bě podawk wot dalska wobsedźbował. Dołho njetrajesche, tu wotwjedźechu wobaleho kowarja z wumjajanymaj rukomaj do Düsseldorfskeho jatwa. Brodnschkrabaŕ pak dyrbjesche jako swědk zbu.

Bonkelara zajuździcźu k smjercźi na schibjenzy. Pschetoż, tak wulkozwocźu hudnizy, je wscho jedne, hacź je z kalacźom abo z kołbašu krawza morił, wěste je, so je krawz woprawdźe morwy a so je kowaŕ jeho morił, schtóż pak mori, dyrbi sam se smjercźu za to pokucźicź. —

Jako pak wbohi Bonkelar w jastwje zedźesche, běźesche Hilza, jeho zwérna luba, ke kurwjerchej Janej Wellmej, padny pschcźe nim na kolena a proschesche wo hnadu. Kurwjerch da zebi podawk powěbacź. Potom so pohnja a wuzwraći se schěhowazym wuzuh:

„Wuzuh wyhokeho huda drje dyrbi so wukonjecź, tola z pscheměnjenjom, kotreż so na nastroj počzahuje, z kotrymž dyrbi so smjertne khłostanje wunjesecź. Doje, każ sm zwěstkojo wobswědčził, z smjercźi zastudzeny kowaŕ krawza z krupjanej kołbašu zakłół, tak dyrbi tež wón na zamžnć waschnje se zwojenja do smjercźe zastupicź. Kat dyrbi jeho zjawnje z krupjanej kołbašu wotprawicź.

Krupjana kołbasa.

(Anekdota.)

W cźaśu, hdyž kurwjerch Jan Wilhelm knježesche, bedźachu jednoho dnja tśo wandrowazy pod wulkej wozjechinu stareje korczmy, kotraż pschi drózy do hłownoho města Düsseldorfa stejesche. Wšěche tuzny łěsnik, dźeń a tśjom wandrowskim, kotřiž běchu wózom hodźin dołho w zapazym błónzu puczowali, stejesche pót we wulkich krjepach na cźole. Na kaz wupichu banki z cźeskim piwom, kotreż bě korczmaŕ jim porjedźił. Potom zapřachu so z khribjetom na tolsty zdonk stareje worjechiny a tykachu swoje mucźne nohi pod so. —

Prěni, Jan Bonkelar z mjenom a po powołanju kowaŕ, zruna so za khwilu a zebi ruzy rybnjo sawoła:

„Hola hólzy, hischcze połdra hodźiny, potom zmy zaso domoj, znajmjenschca ja. Wamaj pak bych radźił, w Düsseldorfje wostacź. Tam je wjele dźěłacź za waju, wjazy hacź hdźe druhdźe. Jan Wellm trjeba njele rukow, so by zebi zwoje wjerchowske zživenje porjenschił!“

Jeli pak tuto waschnje wotprawjenja, schtoż je pschejo jara lohko mózno, k śmjerćeli njedowjedźe, tak njech je to wěz sabudźeneho, nit pak wěz Juda."

Pischeciwo tutomu najwyschischemu wuśudej njeznóżesche so nicżo napischeciwić. Bonkelara dowjedźechu potajkim na wotprawnischćo, hdźež so zyły Düsseldorf wokolo sudnikeho pjelka cżischeleschе, pschetoż tajki zwjerunwy podawk hischcze śwět wohladał njebe. Bonkelar dyrbjeschе s'nahej schiju psched pjelkom so poklaknyć. Kat pak, kotremuż chayschе bo bojasnje śmjerć, wuczeże dołha krupjanu kolbašu sespody cżeiwjeneho rubischka a prejeschе s njej Bonkelarej na tył. Kolbaša rozpuka so na wjele kruchow, kotrejż wyskazu pschihladowarjo popadnychu a na mężtnje sżechu. Bonkelar pak poskoći nadobo se swojeho pjelka a sawoła s zylej mozu swojeho hłoka:

„Sklawa najspravnischemu a najmudrischemu sudnikej, naschemu hnadnemu kurwjerchej Janej Wilhelmej!"

Krutobnik (asceta).

Někdy běsche pschi brjohu zwjatoje rěki Ganges jenoż krutobnik žiwy. Won běsche wećzne mjelczenje zwoh. Wschědnje thodżeschе do wsitkeho města po zalmazny. Wot durí k durjam thodżeschе, zalieha je swojim tyrom, njeprajі pak ani słowežka. Wećzne mjelczenje wobrubjeschе jeho potajne żiwjenje. Wulězu tkutkowaschе na nemóżnow a sasdżeżbjeschе jim cżełczowonoczе do juch wobodow. Zyke mękо cżełczowaschе jeho hluboko. Mękczenjo tłomachu so psched nim, hdyż j wobdżerjenej hlowu a krótkej krocżelu nimo dżěschе. Hólzy a holzy strowachu jeho sdworliwje a dawachu jemu muku, had abo hróch. Zenje njesasłyschachu dźakneho słowežka j krutobnikoweho ertа. Zenje njebłyschcżeschćej so jeho milej wóczay. Jeho mjeso wocżo wosta stajnje tkutne, cżmowe a njepohibiny so nu, runasche so każ mérne morjo w cżichej, cżmowej nozy.

Jeneho dnja pak sta so nęschto zyle njenadżizy. Krutobnik khodżeschе sasо po proschenju. Tu stupi j trażneho domu knjeżna bohateho pschekupża, so by krutobnikej jalmożnu donjeschła. Knjeżnicżka běsche rjana każ rauschе ferja a świńna każ palma. Stuhy běsche łóht każ gazelle, jeje wóczay pak runaschej tej cżmowo-módrenu kostrjanzoj. Jeje pohladnjenje běsche wobtkutłaze. Hoyż ju krutobnik wuhlada, wuskoczi j hewak sawrjeneho ertа „ach!" hnydom sasо, shraba ju a cżehnjeschе dale.

Sso so swojeje jamy wrócżiwschi, pytasche swoju mózu nje tlepaju wutrobu śmérowacz. Tola podarmo! Pschezo spěschnischo biješche jemu wutroba. Do skały knjeżniczkeje rjanosże byrnischi, běsche jo jeho ślub slamał. Jeho butra rozběża jeho ramowobknjeżenje, tak zylnje paleschе w jeho wutrobje natykнjeny woheń. Běsche jo zlabość? Měsche to wohuń? Ach ty wboha cżłowjeczka twoja, kak schpatnje wopuschczischi runje tehdy nas, hdyż cżetak nuśnje trjebamy! To je j woprawdże pschemózazym dopokasmam nascheje bjeshpomozy, hdyż naz runje we rossudnych wokomikach tczazy wostaji. Schto wsaz bęch tu wo cżłowjeczej a swobodnej woli rěczeć, hdyż tola w krutischich wokomikach nascheho żiwjenja naz wopuschczi?

Krutobnik runasche so salubowanemu blaznej. Sdebzeschе we swojej jamje każ j kamjenja, prosżo na skału wudżerajo. Jenoż jenicżka myślicżka jimaschе pschezo a pschezo jeho wutrobu. Zenje njeběsche tak njesbożowny, zenje tak sbożowny hył. O traża, ty by njebjesła a pelstri j bobom!

Krutobnik běsche khory, jara khory. Njetrjebasche dejе klarja, ale lekarstwo trjebasche nuśnje. Dyrbjeschе je měcz, hewak sahiny.

Ale kak dyrbjeschе to sapoczeć? W myślach w druhim śwěcze pschebywascheche. Kolo wokolo knjeżeschе cżischina, tola to wschitko traješche jenoż krótki cżaż.

Nadobo sabłyschа so krocżele bliżicź. Stupanje wutrohny jeho se sablubnischcha. Lohko satlecny ga do dżiwjerskich dur. Krótko po tym sastupi mlody cżłowjek. Jeho wuras běsche khěrno spórchiwy. Wěsche to bohaty pschekupżk. Won pschistupi ke krutobnikej a stykny swojej ruzu, pokloni so a koschesche putnikej nosy.

„Schto njedże cże k mni, nadobny muzo", wopraschа so krutobnik. „Moja dźowka", dżeschе pschekupż, „powěsdaschе runje, so ześe wasch ślub njeleczenja slamał, hdyż ześe moju dżowku wuhladał. Bych nětko rad sjonik, schto ma to s tym „ach", kotrejż tak nadobnje wustorczischcz, hdyż moju dżowku wuhladaschcże." Krutobnik, tiż w najwjetschej nuśy a wuskoczi wutroby nęschto wamyślі, wotmolwi: „Twoja dżowka je so j njesbożo pschihotowazym mamjom narodżiła. Pschebywa-li hischcze dlěje we waschim domje, tak ześe wschitzy bjes nadżije k śmjerći. Wascha dżowka pschihotuje waschej niestranjenej śwójože haubu a mjersanje. Mje w duschi bolesche, hdyż tuto na jeje cżole cżitach, dokeż sy ty jedyn z mojich najśwérnischich pschiwisowarjow a ja cże lubyju, każ swoje samóne żiwjenje. Nětko wěsch, cżehodla tym dżenża śwój ślub slamał."

Wustrożany wraschesche so na to pschekupż: „Wadobny, wyšokocżesćemu knjeże, schto mam cżinić, so bych tuto hrożace njesbożo wotwobrocził? Proschu, pokaż mi tola wupucz. Ach, tym tola tak sadwélowany."

„Směrni so, nadobny pschekupże", rjekny schibały krutobnik, „njesbożo da so lohko wotwobroczić. Sdadź swoju dżowku do wulkeho drjewjaneho kaschcża, sawrějі ju, stań jemu śwéżu na kaschcż a pschewostaj kaschcż dżenża w nozy żoknam śwjateje rěti."

Pschekupż cżinjeschе, każ běsche krutobnik pschikasał. Jeho dżowka pak so spjeczowaschе j nohomaj a rukomaj. Proschesche swojeho nana we bożnużelnosći. Leżeschе psched nohomaj swojeje macżerje, wo schkit wokajo. Tola wschо podarmo! Starschej běchtaj prawej rapaczej starschej, kaztichż je bohużel na śwéżce pschе wjele. Sćerownje, bjes kóżdeje zmilnoscze, bjes kóżdeho śwědomja wopruja swoje dżěcżi, so bychu żebi z tym swoju samżnu lepschim wuścżili.

Ale cżasto bliżi so nam sybolaze sbożo we wobalzy njesbożа. Ledma běsche bohaty pschekupż kaschcż na żolaty stajił, tu pschiłdże jedyn pryni ze swojim pschewodom. Hdyż na wodże pluwaza śwéżu wuhlada, porući swojim służobnikam, kaschcż z wody wuczahnyć. Nichtó njemóże tebi myślicź, kak so prynz śwjeżeli, hdyż w kaschczu najkrasnischu knjeżnu zylese wokolinu nadeidże. Knjeżnicżka swobodasche so jemu tak, so so bórsy z njej wobzeni. Do kaschcża pak sawrě schamawu wopizu a staji kaschcż sasо do wody. Potom dżěsche se swojim drohotnym kubłom do swojeho hrodu.

Krótki cżaż na to pschiłdże krutobnik a shladowaschе sa pluwazym kaschczom. Lódma běsche śwéżu wuhlada, pluwesche hižo we wodże. S wulkej próżu pschistorka kaschcż k brjohej. S wjeselej wutrobu njeseschе kaschcż do swojeje jamy. Krutownik běsche tak sbożowny — pschesbożowny! Jenu běsche, każ by so w bajkowych hajach we powětrje kołkał. Paradiże myślicżki cżeczechu w jeho kwt.

S dyrkotazymaj rukomaj motewri kaschcż. Tu: . . . sasłona, a łóża wopiza wulkoczi jemu do wobliczа a rozzdrobnowa wobseho krutobnika hrohsze. Móh a swischi běsche prenje, schtoż běsche prjecz. Schkrěcżo wuczekny j jamy. Rosklobjena wopiza sa nim. Rósbrě jemu włosy a drastu. Rosdrapa jeho zyke cżeko?, skusa jeho straschnje, so zyke kwaiwjesche. Taiki swojeje so k semi.

Druheho dnja namakachu krutobnika na pschecżiwischczu leżo skivlo. Bórsy rosnjeze so nowinka po zemi mésce. Schtoż mózesche, khwatasche j mésta won ke krutobnikej. Wschitko na bohużelnosći se krutobnikom. Jedyn praschа so druheho, nichtó njemóże hudanczko smyslicź. Krutobnik mjelczi hórje hacż hdy prjedy. Nadobo pschibližuje so j wulkej żulu mészczanow sohacz pschekupż se swojej dżowku a pschichodnym synom, prynzom jako wumożnikom. S wótrym hłosom rozsażu sdromadżenemu ludej spodżiwny podawk.

Mózuje wupražny śmjerze a schumjesche pschеs zylu wokolinu.

Ze susednych a dalších krajow.

* **Němsko wikowarja j jutwelkami sajeli.** Na italiskoschwajzarskich mjesach w Porte Ceresijo nad Luganskim jězoru italika wusnjoscz zuseho saja a pschepyta. Dokelż njemějesche wjsche papjery w papjery w porjadku. Pschi nim namakachu mnohe parlowe nasdżijine rjeczażli, pjerschczenje, brilljanty a parle, wscho hromadże w hódnoscżi ½ milijona krow. Zuły bě wokoło 45 lět stary a wudawasche so za wikowarja j jutwelkami Roberta Wolfa j Berlina. Won wudawasche, so dże jutwele jenej Milanskej firmje pschedpokoczicź. Jemu wjelo njewěrjachu, ale jeho we Varesa w jatbje sdżerżachu.

* **Njepowalny kandidat mandżelstwa.** 100-letny farmaŕ Juan Magana w Santa Anna w Kalifornifkej wojeni so je swojej schestej żonu, 56-letnej Mathildu Martinez. Sbożopschejazym nałwożenja wujaśni, so je żenitwa j potajstwom jeho dotkeho żiwjenja a so nětka stajke póczinje żiwy hyć. Prenje hłódke njedżele dże na swojej farmje pschećzinicź. Wopraschany za sićżbu swojich dżěći, wupraji so Magana, so njewě hižo lekko ich żu, so pak może so dopomnicź, so je najmlódschi skoro 12 lět stary.

Přilopk.

* **Kamjenje se źrjedznowěta w rězy Wěsarje namakali.** Sо mórśe dno nekotry drohotny pokład j podnórjenych łódżow wopschija, je dże powschitkownje znate. Spodźiwno pak je, hdyż so w rěczniischczu łódź j njeznjerenymi kamjenjemi po nekotrych stach lět namaka. W jenym starym pódlanskim rěczniischczu rěki Wěsary pola mésta Verdena namaka so w lěcze 1923, hdyż pěsk ryjachu, wobwod stareje łódże. Łódź, kotraż bě nęhdże 15—16 metrow dołha a 3 metry schěroka, bě j njeznérenymi pěskowzami pokładżena. Psches wulku wodu so łódź sasо podnóri a lětża pschi nisżej wodże so poradźi, łódź wurynć. Studijna komnisija Verdenskeho domisnischkeho swjasła je hižo nekotre Oberkirchenske sornowzu spósnała. Kamjenje su cżiste wobdżełane a se wschelakimi snamjenschkami wudebjene. Nakład łódże bě snadź sa Verden abo Bremen postajeny. Po dacżu je so łódź psched nęhdże 450 lětami podnórila.

* **S najshonjenja.** Jedyn njewuczeny dżełacżer bęsche so na druhu sasłużbu pokożił. Won khodżeschе po kraju wokolo, pschezydżowaschе a pschepytowaschе wodu w studnjach a żórkach pola wjesnego ludu. Tuto dżěło njeżeschе jemu dobru sasłużbu. Dokelż pak żam prawopiż njemóżeschе, tak pschistajі żebi 16-letneho pitarja, j nim puczowaschе nětko wokolo. Tola, każ w żiwjenju je, njeje po złowach żiwjatcho pisma dosta, jo je cżłowjek żam. Też nasch zbudżak myślesche żebi na żeitwu. Mésjesche znajomnostwo z knjezmu wyschcheho sastojnika. Chżeschi-li nje nęcż, tak postaroj so, jo dóstanjeschi nękaże sastojnske mjeno! „Moja dobra knjeżnicżka," dżěschе nawożenja, „żiwoje nętcżischе dżěło chżu dale wukonjecz, sastojnitke mjeno njebudu żane dóstacz, ale sa krótki cżaż budu j direktorom!" Schto won cżinjeschе! Won salozi se swojim 16-letnym pitarjom drużstwo i wobmjesowanym rukowanjom. Sa krótki cżaż pschedstaji so jako direktar tutoho drużstwa swojej horzo lubowanej holzy. Drużstwo j w. r. nitżesch lohko salożicź. Trjebataj jenoż dwě wożbobje bycź, jedna trjeba jenoż 5000 hr., druha pschi salożenju jenoż 25 hr., druhe 25 hr. płacżischi posbżische. — Każ bo pewéda, je wjetschi dżěl tajkich dr. j w. r. jebanischich firmow. Kedżbujcże tuż stajnje, j kim macże cżinicź, njeno żamo njedocżini.

* **90 lět w żamym łożu.** Spodżiwna żamotnina je njedawno w jendżelskim mjeże Duffield wumrěła, stara knjeżna psches 90 lět. Tuta starzowa je swoje żyke żiwjenje w żamej thězi bydliła, hdżež je wumrěła. Ani jeneje wozy njeje swoula swojeje lěhanskeje jistwy pschežiwiła, jeneje w druhim łożu spała, jenje je jeleśnjeju jěła a jenje swoje narodne mężtaczko wopuschczita. Wschе sażrana njepschecżelka jwonkowneho swěta, so jeneje wokna swojeje lěkarnje (ani w lěcze, ani w symje) njewoczini. Sa popokasa, so może cżłowjek każ pod tajkimi wobstejnosczemi sestarjicź.

* **Najstarscha khschesczanska kultura w Chinje.** Powschitkownje budże drje malo znate, so żu prenje posnyty, khcheschcżanstwo w Chinje sajwjeschi, runje tak stare każ w Němskej. Każ starochinefke żórka dopokasuja, je nestorijanska scheka hižo w lěcze 635 do Chiny pschicżahnywschi khcheschcżanstwo wucżitła a nimale 200 lět dołho nękotre zyrkwje a khóschery wudżerżała. Najstarsche dopokajmo nestorijanskeho sahnjenja w Chinje je kamjeń i napitżmom j Sjianfu i lěta 781, kotrehoż Barlinski musej wotkiwk wobhdżěł. W lěcze 1906 namakachu w Tun-huang w chinefkej prowinzy Kansu kuch nestorijanskeje hymny a njedawno namakachu też w Pekingu wobrazowe pschedstajenje nestorijanskeho méschnika w połnym ornacze.

Bajcy wo jejach.

Njeżebiczńje. „Njeje to żałożne," praji kokosch k swojim towarschkam, „my śmjeżemy wschć jutrownе jejka a jutrownу jajaz, tuta wumyślena bytosć, do njeże je do ludzi. Znjeże wschu cżęsći naschich skutkow. Won cżerpa świetaskawnosć a my — a my — —"

„A my" — dakotajo běhasche po dworje a śmjeże jejko.

„Baj," prajesche honacz, kiż na hnójnej hromadże stejesche a j fichidlomaj machasche, „to je sdawna dóśit wschech wulkich sasłużbow, so druhy cżęsći zuzych skutkow znéja. Ty pak luba kokoschka, dyrbiśch żadnu lépschinu mécz, so pola tebje to njetrjebachi."

Na to dypasche do jeja, wot kokosche śmjeżene, a sežra je.

*

Woporniwoscź. A sażu śmjeże kokosch jejko a wotmyślі śej, je nębdże zahrjebacź, so njemohł nichtó jej pschedprawo na jeje skutku wsacź.

Běhasche dakajo wokoło a njewědżesche hdże. Tuż wuhlada wotewrjene kuchinske wokno. Slecża nuts a widżesche hnéźż, j kotrejż rjana cżopkota a mika para postupowasche.

„Tamle!" prajesche a slecża na hornz, w kotrymż buchu jutrownе jejka barbjene. Dalsche żiwoje najmlódschе jejko do hornza padnycź. Pobżišcho widżesche je na wokniazej deży, hdżež so studżesche.

„Ty!" dżesche k módrennu jejku. „Ty!" Njesabudź, so běch twoja macź! Ty běsche běło — nětko sy módre — ale ja běch twoja macź."

Směški.

** **Wotpokasał.** Snateho pěśnjerja śej wobżedżer kwornje na hoścżinu picżeproży. Jemu napischeczo ludżesche pschi tafli mlody pschekupż, kiż běsche cżla swojeho hubateho waschinja hižo wschém hoscżom na cżuwoj padnyk. Jemu so sdasche, so je żortował. Wina napitk, praschesche bo hanjo pěśnjerja: „Prajeże mi, kajkeho rosdżěła je mjes pěśnjerjom a kuniku (noru)?" K i jeżelu druhich hoścżi dósta bórsy wotmolwu: „Runje tón żamy, każ mjes Wami a mi. Ja śym pěśnjer a — — —!"

*

Aphorizmy.

Żana cżłowjeczа żarliwosć njeje hlubscha, hacż prenja lubosć muża a — poslednja lubosć jeneje knjeżny!

*

Muż cżini porjad, — Żona jenoż pschestaja.

*

Schtóż chże se świeta bo żamoty hicź, tón njech strjeże wopomina, so jeho świet prjedy sapomni, hacż wón świet sapomni.

*

We wěstych padach njemóżesch nicżo mudrischeho cżinicź, — hacż hlupe mjeswocżo.

Swójbne powjesće.

Semrěli: Klara Geißlerez w Budyschinje. — Frieda Neumann w Budyschinje, 16 lět. — Wjedrich Bartl w Nieśwaczicach — Emilija swob. Röhrowa rodz. Skoetschez w Mużakowje, 58 lět.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Do registra lubkowych prawow je so dżenża zapisało, so je so sarjadowanje a wuźiwanje pschekupża Antona Paiwola Waldena w Budyschinje wot samożenja swojeje mandżelskeje Hilżbjety Marty rodż. Neumannez j mandżelskim wucżinjenjom wot 20. augusta 1925 wusamknyt.

*

Do wikowanskeho registra je so dżenża zapisało: 1. Na lopjeno 798 nastupaze firmu Korsa Kirsch w Budyschinje, prokura Luisy Kirschoweje rodż. Rensingez a firma je hasła. 2. Na lopjeno 924 nastup. firmu Raufendorf a Kluge, tow. z w. r. w Kubschizach, towarstwowa sdromadżizna 19. 8. 25 je, każ żudniski protokoll dopokasuje, wot samżneho dnja pschestajenje a z tym dale wobsamkla, sakładny kapital na 3000 hr. snjiżiła. Sniż. 23 je so j wobsamknjenjom samżneje towarstwoweje sdromadżizny w 3. § pschemeniła. 3. Na lopjeno 953 nastupaja firmu Grünberger a Co., kom. tow., drjewowa wikowarnja w Budyschinje, Anton Walden a jedyn komanditist staj wustupiloj. Mandżelska pschekupża Hilżbjeta Waldenowa rodż. Neumannez je mějeczelka. Firma rěka pschichodnje: Grünberger a Co., drjewowa wikowarnja. Mésto wikowanje je so do Dżejdżan pschepokożilo. 4. Na lopjeno 1016 nastup. firmu Seifert a Co., w Budyschinje, Towarschnikaj staj pschekupż Gustav Curt Lunge w Budyschinje a pschekupż Emil Seifert w Zarowje w Delnjej Lużicy. Towarstwo je so 15. 7. 25 sestajalo. Dżełanje a pschedawanje schtrympowych tiworow każ też wulkowarskich trikotażow a wolmow. Wobkhodna mésto: Morizowa dróha 4.

*

W mésczańskej hlownej kanzliji na radnizy po 1 schodże wuleża cżisła 36—42 1. dźela a 33—39 2. dźela statsakosiskeho lopjena, każ też cżisła 23—25 sakskeho lopjena k untswohladanju za kóżdeho.

* S Lipska. (Njeskhadźenje hrubosćow.) W Reitzendorfu pola Lipska kń. tele dny jedyn pohonc konja z widlami, dokelž pschi nakładowanju wowsa někotre kłoski muschkesche. S tym so konjej krej saždoješći. Drohe sfoczo hnydom dokłóchu. Njeschło sahłuži žebi želenu plisy, so by na nje spominał.

* Rubježnizy w juwelowym składze w Lipsku. Wječera pschichamny, kak staj tudy dwaj słóžiskaj juwelowe składy napadnyłoj. Pónđešu popołdnju wokoło 5 hodźin jastupischtaj rubježnikaj do składa Festza Reuba. Sawolawschći so by tuzy posbožnyl, poczinaschtaj jeho z znamjowymi klumpachami bicz, pistoliju jemu psched woczi dżerżo. Napadnjeny niemóžesche pschezěwo dwěmaj wuczinić a padże njemóhły na jemju. W šamsnym wokomiku dżysche žuła žona do składa sastupiwši. Durje běchu samknjene. Wona so dźiwasche, hdyž widżesche, kak w składze jedyn zuły mužiki z khribjetom k durjam wobroczeny steji. Jej so sesda, jako by nčehło na semi leżał. Runje dżyschce w žuržodnych składach słóžiłoj, schto bě widżała, pschihóże jedyn mužiki k nimu. Wobaj někko ludźi na pomoz wołaschtaj. Tuž so hnydom wusta žuła psched składami łóża. Mjes tym w składach sawěschi sacźahnychu. Jako so ludźo do składow dobrowachu, wotewrichu so nadobo durje a jedyn mužiki wuskoczi ze składow, z pistoliju wjerchajo. Hnydom so sa rubježnikom puschczachu. Na pschichodnej hrodowskej haży jeho też dopadnychu a hódnje pschescheyachu. Dokelž žebi myślachu, so je hischcze druhi rubježnik w składze, psched durjemi krucze kražowachu. Zyse skradżu wustupi nadobo zuły mužiki z khežnymi durjemi a so praschesche, schto telko ludźi tudy dżedża. Runje dżyschu jemu ludźo wěz rozsajmicź, dha pschihóża žona napadnjencho, wołajo, so bychu jeho sajeli, so je wón tón druhi rubježnik. Na jeho dracze běchu hischcze někotre kapki krewje. Jeho sajachu. Wón so pschi tym zyse měrnje sadżerża. S wobhladnjiwosću a kedźbliwosću žony napadnjeneho a z pomozu ludźi poradźi so policiji, swoju strachcznju słóžnikow sajeć. Na žoržo njebě juwelěr žmjerkne kranjeny.

* 96 žurkow popadnył. Kubłaŕ Pawoł Horn w Reinsbergu tele dny pschi wowsu domoj woženju na swojim polu 96 žurkow popadnu.

Najnowiše z cyłeho swěta.

Němske knježerstwo je zło na pscheńcu i Pólstwje 1. septembra na 10 hriwnow sa dwójny zentnar postajiło.

*

Na wschoněmskim sjezdu Durinkskeje je baron Bietinghoff nazionalnu diktaturu žadał, dokelž parlament njejamóže Němšku wukhowaś. General Liebert i mkodostojnym wobnjom k wuzwobodźerskej wójnje namołwjesche. Niz je ftomam, ale z mjeczjom dyrbi so Němska wuzwobodźiś. Wo biesstrachowym paktu njejsmě so dale jednaś.

*

Dokelž kommunistojo spytuja, jendźelske wójsko a łódźstwo sa kommunismus dobyś, je jendźelske knježerstwo wobjamknło, wožebite wotdźelenje salośiś, kotrež dyrbi kommunistiskej agitaziji sadźewaś.

*

Pytanje sa sjubnjenym italskim podmórskim cźołnom „Veniero" je hižo wuspěcha wostało. Cźołnowa wobšadka se 4 offizěrow a 43 muži wobstejesche.

*

W Bukarešću žu 19 kommunistiskich wjednikow sajeli. Woni wo revoluzionarnym spěku pschi pschichodnych wólbach jednachu.

*

W Newyorku žu so wulke petrolejowe kótła pschi morju zapalile. Hasćerjo so podarmo prózuja, woheń sadušyś. 190 hasćerjow je so z kurom pschi žarnym sadušyło; woni žu so dyrbjeli do khorownje donjeść.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokoł" ma kóždy štwórtk wječor we 8 hodź. zwučowanje w towaršowni na Hornčerskej hasy.

Drježdźany. Serbske towaŕstwo „Čornobóh" ma sobotu, 5. septembra, wječor we 8 hodź. pola sobustawa Zmija na Christianskej drózy 22 swoju zhromadźiznu. Wšitke sobustawy su wutrobnje přeprošene. Hosćo su witani; też Serbjo z Łužicy, kiž na ratafsku wustajeńcu přińdu, chcyli nas wopytać.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica" pojźe we njedźelu, 6. 9., na ratafsku wustajeńcu do Drježdźan. Wotjědźemy z Budyšina rano 1/2 6 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Khrósćicy. „Rataŕski Dorost" ma štwórtk, 3. 9., wječor we 8 hodź. pola Natuša w Kukowje zhromadźiznu. Jednać budże so wo jězbje do Drježdźan na wustajeńcu. Też přednošk je přilubjeny. Wšitcy dyrbja přińć.

Panćicy. Jednota „Sokoł" ma pjatk, 4. 9., wječor 1/2 9 hodź. pola knjeza Bělka we Wudworju měsačnu zhromadźiznu; 1/2 8 hodź. ma předsydstwo posedźenje. Kóždy bratr, aktivny a passivny, ma wšsće přińć.

Starosta.

Radwoŕ. Jednota „Sokoł" wuhotuje njedźelu, 6. 9. swój lětni swjedźeń. Wšě bratrowske Jednoty so na tutón swjedźeń přeprošа. Zhromadźujemy so wot 1/2 3 hodź. w „Herbskej grychće". Tyče sobupřinjeść.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleŕw Budyšinje — Zamolwity za hospodaŕski dźěl: Arnošt Bart w Brězyny, — za nawěštki: A. Dučman w Budyšinje.

Nowe a trjebane **šijace mašiny**
poruča pod přihódnymi płaćeńskimi wumóžnjenjemi
J. Klemm w Budyšinje na Serbskej hasy 11.

Hospodaŕski rozhlad.

Schtwórtk 3. septembra 1925.

Wječerawske kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,72
1 jendźelski punt	20,361	100 cześkosk. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	81,05	100 pólsk. markow	75,28

Produktowe wiki běchu wječera w Berlinje dale wobstajne. Pschewjese tukrajnchu žita so na wiki njepschihoje. Też kupowarjo so jara za žitom njepraschachu. Pschećeže płaćischu něschto postupowachu. Jećźmjenja so wjele poskićeschе a mało pschedachu. Wowsa wjese na wiki njepschiwjesechu, ja to pak so cźim bóle za nim prischichu. Wječera płaćeschе zentnaŕ

w Berlinje

pschenicy 11—11.20 rožći 8.50—8.90 jećźmjenja 9—9.25 wowsa 8.50—9.25 hr.

W termijnowym wikowanju:

za sept.: pschenicy 12—11.80 rožći 9.45—9.40 wowsa 8.50—8.60 hr., — za oktober: pschenicy 12.45 rožći 9.80 wowsa 8.90 hr., — za dez.: pschenicy 12.75—12.80 rožći 10.10—9.80 wowsa 9.50—9.45 hr.

Płaćizny na Barlinskich produktowych wikach.

Kito a wołijowe fleńsko po tuni abo 1000 kg, šwjak 100 kg, płaćizny po złotej hriwnje.

	2. 9.	1. 8.		2. 9.	1. 8
Pschenica	220-226	216-222	rapš, wosuški	16,40	16,02
rožka	170-178	167-174	poch. melasa	9,00	9,00
nałet. jećźmjeń	—	—	šrabella	—	—
nat. jećźmjeń	180-185	180-185	šćernjaze krući	19-19,10	19-19,10
wowsa	177-185	174-182	bumy		24 26,00
kukurica (Mais)	214-218	214-218	wołe	26-29,00	26-29,00
pschenicn. muka	31-34,75	30-34,25	łany wosuški	22-22,80	22-22,80
žitna muka	24-27,00	24-26,25	módre łupiny	12-14,00	12-14,00
pschenicz. wotr.	12,50	12,50	žołte łupiny	15-16,50	15-16,50
žitne wotruby	12,20	12,20	fijona, 50 kg	3,50-4,10	3,60-4,20
rapš	355-360	355-360	fijona, žitna	0,80-1,15	0,90-1,20
lane fijonje	—	—	„ pschenicz.	0,70-1,00	0,80-1,20
hróch	25-27,00	25-27,00	„ wowsina	0,85-0,95	0,70-1,00
jelenjschći	23-25,00	23-25,00	„ jećźna	0,70-1,00	0,70-1,00

Někotre płaćizny z wječerawschich Drježdźanskich wikow. Wječera płaćeschе w Drježdźanach po puncze: Howjaze mjaso 1.10—1.40 hr., šwinjaze 1.50—1.70 hr., połeš fijry 1.30—1.60 šuschenej 1—1.10 hr., schmalz, wukrajny 1.12—1.15 hr., łój 50—80 pf., łuboj 1.30—1.50 hr., kaćki 1.60—1.80 hr., kury 1.40—2.— hr., hołbja schć. 80 pf., haź 1.30 hr., karpy 2.20 hr., liny 2.80 hr., wuhory 3.50—3.80 hr., raki, schtuka 10—11.— hr., jabłuka 25—40 pf., kruschwy 15 pf., šjowoli 25—35 pf., bojanka 20—30 pf., cźerwjene jahody 50—60 pf., brěžki 80—1.60 hr., winowe kiće, wukrajne 35—70 pf., měd 1.60—1.80 hr., běrny zentnaŕ 4—5 hr., kwětkowy kał 40—80 pf., schpinat 20—30 pf., zybła 15—20 pf., bruny 25—30 pf., tomaty 20—30 pf., cźerwjeny kał 10—15 pf., běły kał 8 pf., kšrabi 10—25 pf., selerij 50—60 pf., žołotej keřcźk 8—15 pf., kórki 25—40 pf., kišale kórki 10—25 pf., kurjatka 40—50 pf., prawaki 50—1 hr., butra, burška 1.15—1.30 hr., mlokaćinska 1.15—1.30 hr., margarina 0.63—1.20 hr., jeja 14—17 pf., hród, šćerny 24—37 pf., njeběłeny 24—35 pf., jahły 35 pf., rajš 24—50 pf.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dźensa dop. 3/11 hodź.: Wiki žu měrne, pomérny wobrot. Tendenza: Lědma fruzena.

Dop 3/12 hodź.: Posłidźnje so trochu wjazy. Kupzy wocźakuja. Tendenza: Zlabscha.

Płaćizny rěsnego kotu na Barlinskich skótnych wikach.

2. septembra 1925. Płaćizny po zentn. a zł. hriwnach.

Słóme druzyny a wojnamjenjenje.

Woły: 534,

Połnomjasne, wukormjene, najwjetšeje rěsneje hódnosće hač do 6 lět	56—60
Młode mjasne, njewukormjene, starsche wukormjene	48—52
Mjerne wukormjene młode, derje pžowane starše	41—45
Mjerje pžowane wschěch starobow	33—38

Byki: 187,

Połnomjasne, wurosćene, najwjetšeje rěsneje hódnosće	53—65
Wukormjene, młóbsche	46—50
Mjerje wukormjene młóbsche a derje pžowane starsche	44—40
Schpatne	—

Jałowy a krowy: 880.

Połnomjasne, wukormjene krowy najwjetšeje rěsneje hódnosće	53—60
Połnomjasne, wukormjene jałowy najwjetšich, rěsneje hódnosće hač do 7 lět	45—50
Starsche wukormjene krowy a derje wukormjene młóbsche krowy a jałowy	32—40
Derje pžowane krowy a mjerje pžowane jałowy	25—28
Mjerje a schpatnje pžowane	18—22

Cźelata: 2060.

Najlepschi wukormjene	87—95
Mjerje wukormjene a tasse wot zyza	75—82
Schpatne	65—72

Mowzy: 6416.

Młóbsche a starsche wukormjene	54—60
Starsche wukormjene	37—50
Mjerje wukormjene (Merzschafe)	25—30

Schwinje: 9346.

Połnomjasne, wosebitych rasow a jich schćipjenjow, hač do 1½ lět stara	90—91
Wukormjene	88—90
Mjasne	84—87
Schpatne	80—83
Nanzy a kundrowe	80—85

Móżeće wjacy zapłaćić za ježdne koło, ale njemóżeće lěpše dostać hač.

Janko-ježdne koła

Hižo 20 lět wupruhowane, lohko běžne, njeskónjaujome, při tym nic drohe. Jenotnostna płaćizna: **Mužace koło 130 hr., žonjace koło 140 hr.** z Torpedowym samobžhom a z najlěpšimi Continentalskimi wobručemi.

Ideal-ježdne koła

mužace koło 110 hr., žonjace koło 120 hr. z Rotaxowym samobžhom a najlěpšimi Continentalskimi wobručemi. Też tute tunje koła předawam hižo 15 lět. Na wšě koła sprawne rukowanje.

Dla kupowanja we wulkich khromadach a za hotowe pjenjezy je mi možno, tak tunje wotedawać.

Wobkedźbujće **1 wagon** (200 štuk) ježdn. kołow dostanu w septembru. Też w přichodnych dźělach sym runje tak płaćizny hódny. Wuporjedźenja z rukowanjom.

J. Schieback
na Mužakowskej drózy 4. Telefon 1134.

Wurjadne poskićenje
Wobućow
Poručam tunjo:

žonjace nizke stupnje, čorne wot	**6.90**	hr.
žonjace nizke stupnje, brune wot	**7.90**	„
žonjace lakowe stupnje wot	**12.50**	„
žonjace ćrije, čorne wot	**7.90**	„
žonjace ćrije, brune wot	**9.80**	„
mužace ćrije, howj. boxowe wot	**11.90**	„
kožane domjace stupnje wot	**4.80**	„
kožane sandale wot	**2.80**	„
turnowanske stupnje z gum. podšu	**2.40**	„

Willy Sommer
tofle a wobuća
na Serbskich hrjebjach 8.

Hobrscy wulki
je wubjerk **rólkatych łobakow**
kaž też
cigarow, cigaretow, knježowych, rjapkatych a žwańsk. łobakow
firmy
Hermann Gerlich
cigarowa a łobakowa fabrika
w Budyšinje na sukelnskej hasy 7
Zasobredawarjo dostanu wysoke rabaty

Wulki skład
mužacych a pacholacych woklekow,
njedźelskich kholowow, kholowow do dźěła, kordowych a manchestrowych woklekow, gummijowych mantlow, jakow do wětra, stupnjow a ćrijow we wšěch wulkosćach předawa tunjo
H. Gedlich w Budyšinje na połnócnej dr. 7.

Fuhrmannec dom ježdnych kołow
— w Budyšinje na hornčerskej hasy 16. —

Znamkowe ježdne koła
(Marken-Fahrräder)
wo wulkem wubjerku a w najjednorišem hač najlěpšem wuwjedźenju.

Trjebane a nowe
meble

kaž też **wuhotowanja stwow** poruča tunjo
Ernst Stelzig, na Hrodowskej hasy 41
Podźělnje płaći dowolam.

Wić, chroniske drjenje w zhibadłach, sprostnjenje zhibadłow abo hewaše **skhorjenja zhibadłow, chroniske zahorjenja, khorosće zamjenjenja předźělanow maćiznow** (Stoffwechselkrankheiten), **žonjace khorosće** a druhe khorosće lěkuje ze

diathermiju
a z druhimi naturskimi hojeńskimi srědkami
Reinhold Walter, naturski hojeŕ
w Budyšinje na nowych hrjebjach 3.

Bydlu nětk
w Krjebi na Mikowskej drózy 99.
Telefon: Hamt w Mikowje čo. 26.
Dr. med. vet. Šołta
[prakt. skótny lěkaŕ.

Wotewrjenje pjatk, 4. sept. připołdnju w 12 hodź.

Naše

tunje wotewrjeńske płaćizny

Přindźće sami k nam a sudźće sami wo hódnosći a tunjosći

Někotre přikłady:

Wotdźělenje za žony

Bluza wollowa, krasnje mustrowana	95 pj.	woblečenje (nazymske) z pasom, ze smuhatych tkanin	4⁷⁵
sportska bluza smuhata	2⁷⁵	woblečenje z gabardiny čista wolma, módre ze tresami wušě	12⁹⁰
praktiska wukhodźowanska suknja we wšelakich barbach	2²⁵	nazymski mantl z homespuna, 125 dołhi	4⁷⁵
suknja z česanego přediwa, čista wolma módra a čorna	4⁷⁵	překhod. mantl z dobreho flawša	12⁷⁵
sportska suknja čista wolma a najl. homespun	5⁷⁵	suknany mantl nowočasn barb., eleg. forma	14⁹⁰
woblečenje (nazymske) z nowočesnymi kašćik., běł. khorn., młod. form.	6⁷⁵	zymski mantl młodostna forma, wosebje płać hódny	13⁵⁰

Wotdźělenje za mužow

kholowy z krutych strapacěrowanskich tkanin, homespunowo	4⁵⁰ 5⁸⁰	mantle gumijowe mantle gumij. mantle (homespunowe)	15⁹⁰ 23⁵⁰
sportsk. kholowy z homespuna, dobra hódn.	7⁶⁰	mantle šwjedska forma elegantnje dźełane	39⁵⁰
wobleki z homespuna z cheviota	24⁵⁰ 39⁵⁰	dźěćace woblečenje wobleki	9.50
wobleki z elegantnymi jehlinymi smuhami	39⁷⁵	wobleki z 3-dźělowym pasom	11⁹⁰
sport. wobleki z homespuna, kholowy z dwójnym sedłom	29⁵⁰	Wulki wubjerk holčacych a	
sportsk. wobleki z 2 kholowomaj	49⁵⁰	hólčacych mantlow	

kostumy koverkoatowe, sportska forma	14⁹⁰	kostumy z homespuna, sportska forma, podšite	16⁹⁰	kostumy z česanoho přediwa, módre, čisto-wolmjane z tresami wušite, cyle podšite	22⁹⁰

Drježdźanski konfekcijowy dom
BIRNBERG & CO. při mjasowych jětkach 5

Margarina

„Milchperle"

je runje jako dobra butra a płaći jenož punt **85**

Margarinowa centrala na zadnjej bohat. hasy 9.

Cokor

při wotewzaću wo 10 punt jenož **3.90** hriwnow

při wotewzaću wjetšich dźělbow tuńšo!

Jako wosob. wosebitosće poručam swoje nimale wše dnje čerstwe palene

kofeje

Maragogypcem šesnje, ¼ pt. jenož po 1,10 hr.

Mojej poražakaj: „Alpenmilch"-šokolada 200 gram. tafla jenož po 65 pj.

4 tafle „Block" šokolady po 100 gram. jenož po 95 pj.

Kofejowy skład

E. Eckhardt

w Budyšinje na różowej hasy 6.

Makkowe košle kholowy košle z předkošlič. nohajcy zoki

Rud. Osswald

jenož **na serbskej hasy 3.**

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3

Kupuju stajnje

po najwyšších dnjowych płaćiznach

lapy, kosće, papjeru, nowiny, knihi a akty, winowe bleše, (żelezo a metale jenož na wupokaz)

Siegfried Sußmann

na hornčerskej hasy 3a

Telefon 1340.

Wjezba sadowych tłóčakow

je dóšła.

Carl Gast w Budyšinje.

Wšě družiny

kožuchowych tworow

poručam

k Halštrowskemu hermankej

njedźelu, 6. a póndźelu, 7. septembra

we wulkim wubjerku po přihódnych płaćiznach a wotedawam na tutymaj dnjomaj

5 procentow tuńšo

E. Weidlich

kožuchowy dom w Halštrowje.

Tunje předawanje

bluzowych a drastowych tkaninow

košlacych sunow, ložowych počehnjenjow, damastow, ložowych rubow, trjenjow, twjelkow, blidowych šatow, — — frotérowych tworow atd. — —

Jenož hódnostne tworyty!

Přijomna kupowańnja za zasopředawarjcow!

Arthur Freyer na kotołskej hasy 4. (Kesselstraße).

Žane klamy!

Jabłuka k prasowanju

přijimuje kóždu sobotu dopołdnja na różowej hasy 13 a popołdnju na tworowym dwórnišću w Budyšinje

Richard Kolscher w Budyšinje

na Różowej hasy 14. **Telefon 1037.**

Zubkate młóćace mašiny

su dóšłe.

Carl Gast w Budyšinje.

Šewscy pomocnicy

wosebje tajcy, kotřiž so na dźełanje škórnjow wusteja, so pytaja,

Aksmannec wobućowy dom we Khrósćicach.

Jurij Fuhrmann

w Budyšinje na hornčerskej hasy čo. 10 poruča jězdne kola, čijace mašiny, mantle a ćlawchi. Samsna wuporjedź.

Pensija

za šulerja z přizamknjenjom k swójbje je swobodna. Zhonić we wudawarni „Serb. Nowin".

Najlěpše čerjeńske rjemjenje

we łuzy garbowanej jadriweje kože

rjemjenje k šiću a wjazanju

rjemjenjowe wósk, rjemjenjowe wjazaki

poruča

Max Hiller, kožowa wikowańnja

na Zwonkownej Lawskej hasy 42 Telefon 364

Wustojnu, spušćomnu, staršu

holcu

kiž je we wšěch dźělach nazhonjła, jako jenječku holcu k 1. oktobrej pyta.

Mandźelska Marja Hillerowa

při połnym brodźiku (Feldschlößchen) 0 l při kronpryncowym mosće.

MERSTWSKI

Wěrowanske pjerjećenje

Nowy transport najlěpšich **oldenburskich** a **rańšofriskich**

koni

w jenakich porach, kaž też **najl.**

jenopřaharje

steja pod přihódnymi płaćeńskimi wuměnjenjemi na předań abo k zaměnjenju.

Paul Wels w Budyšinje

konjaca wikowańnja na Třělanskej drózy 6. Tel. 821.

Předawanje koni

Wulki transport prěnjoklasnych

koni do woza a dźěła

mjez nimi oldenburske, hanoverske, danske a šwjedske, steja **w hosćencu „K markhrabi w Budyšinje na drjewow. wik.** pod přihódnymi płaćeńskimi wuměnjenjemi hnydom na předań abo k zaměnjenju.

Franc Pohl

z Wrótsława tón čas w hosćencu „K markhrabi" w Budyšinje. **Telefon 157.**

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde 6o. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čiści Smolerjec knihiśišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšteki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobćežnje so stajace nawěšteki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 206 **Budyšin — pjatk, 4. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Nowe femske mordarstwo.

Strašne je, nětkrym němšim wojerišim organisaziam pischitłuschećz. Schtož chze ſ nich wustupicź, abo kohoż nimaju ſa dowěrjenja hódneho, je w strašche, ſo jeho skónzuja. Hischcze ſo njeje rosherjenje wo Schwerinskim femſkim prozeſu śmjerowało a hižo ſo w Landsbergu nad Wartu podobny prozeſ wotmje. Wot augusta 1923 ſhubjenje wěſteho Greschku pschepytuja.

Elektrikaŕ Greschka, kotryż je ſo w Frankfurcze nad Wódru narodźił, ſo jako ſobuſtaw němſkoludowſkich ſwjazkow ſ tak nrjenowanej Cźornej němſkoſtatnej woboru ſesia. Dwě pschiczinje 23 lětneho młodźenza pohnuſchtej, do tejele organiſazije ſastupicź: bjesdźełoſć a wjeſele na wojerſtwje. Jeho měſachu ſa tak dowěrjenja hódneho, ſo jeho hnydom jako podwyſchka ſarjadowachu. Jako tajki wón Küſtrinſkemu wotdźełenju pschiſłuſchesche. Tamniſche pscheczivne wobſtejnoſcze, źiwjenje, kotreż ſo jeho wótczinſkemu idealej pscheczivjesche, a bjesporjadnoſcź jeho pschezo bóle jeho towarſcham wonjuſohnjachu. To pytnywſchi ſo jeho pschedſtajeni wot njeho ſtracha bojachu. S tym bě jeho ſunjerty wuſtud wuprajeny.

W lěźu pola Bárvalde chzychu jeho ſkónzowacź. Pod kommandom jeneho offizéra Cźorna wobora tutón lěź pschekhodźi a jón potom wobſtupi, ſo bychu ſo wobcźežni pschihładowarjo ſdala dźerźeli. S priwatnym automobilom ſwój wopor ſ kwartéra w Gorgeſhu pola Küſtrina wotwjeſechu. S njeměrnym wudawanjom bě ſo Greſchka k jěźbje narećzećz dał. **W mjenowanym lěźu jeho ſ woſa ſtorcźichu, poraschu a ſaſſelichu.**

Tak daloko wěz po planje wotběża. **Hdyž pak cźełko ſe-hrjebachu, mordarjo w roshorjenju wojerſti mantl leżo woſtajichu.** Sſo wuhlédźenja bojo, ſo po njón njerwócźichu, hač runje bórſly pytnychu, ſo jón njeměſachu. Tutón mantel lěźnych dźełacźerjow k namakanju cźěła dowjedźe.

Hnydom ſawjedźene ſłedźenje ſo najprjódy pſchecźiwo **zyganſkim bandam wobroczi**, kotreż ſo **tehdy w tamnych ſtronach** bruczachu. Dalſche mordarſtwa w Küſtrinſkich ſtronach pak tukanje na Cźornu němſkoſtatnu woboru do-wjedźe. Wobhonjeriſke dźeło wyſchnoſcźow do tuteje ſtrony bě pak jara poczeżene, dokelž je policijſki ſakſanec, do wojerſkich twarjenjow a leżownoſcźow ſtupicź. Hakle hdyž bě ſo Küſtrinſki pucź 1. oktobra 1923 njeſchlachćił, ſo tele wobcźežnoſcze wotſtronichu. Mordarjo ſo pola Cźorneje němſkoſtatneje woboty wuhlédźichu. **Jednoho ſcheſa, wyſchſcheho leutnanta ſwonka ſłužby Schulza a nětkrte druhe ſobuſtawy Cźorneje woboty ſajachu.** Hłowni winowoſo, kotryż ſu tež pola druhich femſkich mordarſtwow wulku rólu hrali, ſu ſo ſ cźaſom ſ procha měli.

*

Dalſchi femſki prozeſ w Lauenburgu.

Pſched Lauenburgſkim pſchiſłušnym ſudom ſo w bliſchim cźaſu femſke mordarſtwo, na prjedawſchim leutnantu Boldtu ſkuczene, wotſudźi. Terminja ſo hiſchcze njeje poſtajiła.

Mordarja poliziſkeho wyſchſcheho leutnanta Geipela wuhlédźili.

Jako mordarjo poliziſkeho wyſchſcheho leutnanta Geipela w Erfurcze ſu ſobuſtawa kommuniſtiſkeho frontſkeho wojowarſkeho ſwjaſka, 20lětneho dźełacźerja Drücker wuhlédźili.

Geipel běchu ſo we hłownym pólſkim twarjenju nětkrte wožoby podhladne ſeſdale, kotreż měſachu ſuowětſke hwězdy a t. mj. Trozkowe medaille pſchitykњene. Jedyn ſe muſow ruczny koffer njeſeſche. Wón ſo ſapowědźi rjez, ſchto ſo w kofferu khowa. Geipel jemu pſchikaſa, ſo by ſ nim na bliźiſchi poliziſtſki rewěr ſchoł. Hdyž chzyſche Geipel koffer k ſebi wſacź, kotryż njeſeſ ſo mkódy cźłowjek ſapowjedźi, tutón Geipela do ſpanja tſeli. Po puczu do khorownie tutón wumrje.

Dojednanje w ſakſkej tertilnej induſtriji.

Dźełacźerjo ſakſkeje textilneje induſtrije běchu, kaž je ſnate, roſtrißaſy wuſtud němſkeho dźełowneho miniſterſtwa wotpokaſali. Na to je ſo w němſkim dźełownym miniſterſtwje pod pschedsydſtwom wyſchſcheho knjeżeriſtwoweho radźićela Albrechta ſ nowa jednało. Pſchi tym ſu dźełodawarjo a dźełacźerjo k ſłědowazemu dojednanju doſchli: Mjeda ſo powſchitkownje wo 10 procentow powyſchi, pódla tehǫ ſo akkordźe dźełko pſchi 20 procentach pſchiraźka wo 10, pſchi 20 hač 50 procentach wo 5 a pſchi wjacy dyžli 50 procentach pſchiraźka wo 4 procenty powyſchi. Tarif njeplaćeſi hač do 5. měrza, kaž je ſo w roſtrißazym wuſtudźe poſtajiło, ale hač do 12. februara 1926. S tym je ſo ſtrach wuſamknjenja ſ dźełu w ſakſkej textilnej induſtriji na ſłoże wotſtronił. Dźełodawarjo kaž dźełacźerjo ſu wſchitke wojowańſke naprawy ſaſtajili.

Konflikt pſchi němſkej żelesnizy.

Saſtupjerjo żelesnizarjow ſu němſkeho dźełowneho miniſtra proſyli, ſo by **nowe roſtrißaſe jednanje mjes wobėmaj ſtronomaj pospjeſkował.** Żelesnizarjo pak proſcha, ſo by ſo **nowy roſtrißaŕ** ſkaſał, a ſo by ſo nowe jednanje ſawjedło, kotreż by ſ ſeſtajenju nowego tarifa dowjedło.

Wojerſke uniformy ſmědża ſo ſaſo noſyć.

W lěcze 1921 po ſkónzowanju Erzbergera je ſo wukas wudał, po kotrymż bě jenoż we wěſtych padach dowolene, wojerſku uniformu noſyć. Dokelž ſu ſo mjes tym wobſtejnoſcze pſcheměniſe, je ſo tamny wukas wrócźo wſak. Po nim wſchak ſo poſlednje lěta nichtó njeje ſłojowak, a pscheczivo tym, kotryż ſu ſo wojerſku uniformu wobleklí, njeje żana wyſchnoſcź ſakrocźiła.

Korridor mjes Cźeſkoſłowakſkej a Južnoſłowjanſkej.

Na nědźenſkim měrowym ſjěźdu w Pariſu njeje ſo poradźiło, wopraſnjenje żadanje ſa korridorom mjes Cźeſkoſłowakſkej a Južnoſłowjanſkej pſchecźiſłušnoſcź. Nětkole hdyž Němcy ſ Němſkeje a Awſtriſſeje ſa ſjenocźenje Awſtriſſeje ſ Němſkej wuſtupuja, Lublanſki „Sſlowenſki Narod“ na to dopomina, ſo tež Južnoſłowjenſko njeſłuſi ſe ſwojej połnoſnej mjeſu k Awſtriſſej, hdźež ſłowinſki lud do njeje doſahuje, ſpokojom. Nowiny wopiſuja, kakſe měłe prawe mjeſy bycź a dodawa: njeſměło ſo pſchi tym ſabyć na korridor mjes Cźeſkoſłowakſkej a Južnoſłowjanſkej. Nětko je na južnoſłowjanſkich ſtatnikach, ſo bychu pſchihódny cźaſ njeſkomdźili a wuwužili jón k dozpiecu tychle wopraw-njenych żadanjow.

Swjaſk Ludow wo Moſuliſkim praſchenju.

Hdyž ſo ſrjedu Swjaſk Ludow w Genfje ſhromadźi, ſebi turkowſki ſaſtupjeŕ żadaſche, ſo by ſo rosponinanje Moſuliſkeho praſchenja na jutſje wotſorcźiło. Jendźelſki ſwonkowny miniſter Chamberlain je do teho ſwolił, tola pſchiſłuſnik, ſo by ſo dalſchemu wotſtorcźenju pſchecźiwił. Rada pak je do wotſtorcźenja ſwolika. K roſſudźenju prjedy dyžli ſa dwě njedźeli njedóńdźe.

Swětowy měrowy ſjěźd w Pariſu.

W Pariſu je ſo ſrjedu 24. ſwětowy měrowy ſjěźd pod ſchikanſtwom franzowſkeho kulturowneho miniſterſtwa de Monzia wotewrił. 800 wotpóſłanzow ſ 20 ſtatow ſo pſchi nim wobdźeli. We wotewrjeńſkim poſłedźenju dyrbjeſche pódla preſidenta franzowſkeje deputěrſkeje komory Herriota tež preſident němſkeho ſejma Loebe ſłowo doſtacź. Dokelž Herriot dla druhich dźełow njemóſeſche do ſjeźda pſchińcź, je ſo tež Loebe po napominanju roſſudźił, ſo rěczenja woſtajicź. Němſcy ſapóſłanzy ſu na to wobſamkli, ſo, dokelž Loebe njeje ſłowo doſtał, tež druhe ſobuſtawy wotpóſłanſtwa njebudźa rěczeć.

Hłowne dźełe Loeboweje rěcze, kotraż ſo njeje pſchednjeła, ſu ſo w nowinach wocźiſchcźałe. Wón w njej ſa Němſku runoprawoſcź ſ druhimi ludami żada.

Wobſtórźby pscheczivo bolharſkemu knjeżerſtwu, ſo bandy mazedonſkich komitaczow podpjeruje.

Južnoſłowjanſke nowiny nowe wobſtórźby pscheczivo bolharſkemu knjeżerſtwu pſchinoſcheja, ſo nadpady mazedonſkich komitaczow podpjeruje. Bitoliſki a Brugalnizki župan ſtaj miniſtrej ſnutſkownych naležnoſcźow wſche dokumenty pósłałoj, kotreż ſo na nawale mazedonſkich komitaczow tuteho léta poczahuja a kotreż ſu ſo nahromadźiłe pſchi pscheczitſchenju komitaczow, ſajatych w połednich bitwiczkach na brjohach rěki Wardara. S tychle dokumentow a wopěhje ſ wuſnacja ſajatych je ſpóſnaċź, ſo bolharſke knjeżerſtwo komitaczſke bandy ſ pjenjeſami a bróńjemi ſaſtaruje. Dale je ſo wuſkuſchowało, ſo je żebi mazedonſki komitej ſa ſwoje ſobuſtawy wot żelesniſkeho miniſterſtwa darmotnu jěźbu na wſchěch żelesnizach ſaradźił. Komitej a wojerſke wyſchnoſcze najwužo hromadźe dźełaju. Bjes wědomja wojerſkich wyſchnoſcźow njemóże ſo ani jena banda komitaczow organiſowacź; pſchetož material a wobrońenje komiteje ſ wojerſkich ſkładownjow doſtawaju. W tóždej bandźe ſu wożebnići wojerſcy inſtruktorojo. Na podłožku tychle dopokaſmow južnoſłowjanſke miniſterſtwo ſwonkownych naležnicźow pola bolharſkeho knjeżerſtwa ſakrocźi, ſo by ſo komitaczſkemu hibanju kónz cźiniło.

„Shennandoah“ ſo roſtamala.

Zeppelinſka powětrowa łódź „Shennandoah“, kotraż je ſo w Němſkej natwarika a ſo roſtkładźena Ameriki dowjeſła, je ſo ſ njewjedrowym wětrom ſchćeſcź mil k ranju wot Cumberlanda ſniczika.

Njeſboże je ſo nade wſu Avu mjes měſtomaj Cambridgeom a Caldwellom ſtało. Łódź ſo ſ wětrom do diweju dźełow roſtamа a ſo dospołnje ſniczi.

S Cambridgea w Ohiojſkim ſtacje ſo 3. ſeptembra powě: Hdyž je ſo **powětrowy tichžak „Shennandoah“ ſ nje-wjedrowym wětrom ſnicził, je ſo 10 wosſobow morilo a 15 ſo ſranilo.** Położa powětrowe łódże někotre mile k połnocy wot Avy na ſemju padże, mjes tym ſo ſo druha położa nětkle 10 mil k połodniu wotehna a ſo blíſko Sharona na ſemju cźiſny. „Shennandoah“ je ſo pſched ſchtyrjomi łětami po Zeppelinowym ſyſtemje natwarika. Wocźiſcźi ſwěżdy hiſchcze wo njeſbožu powědża: Shennandoah bě nětkle ¾ hodźiny wokoło města łětała, hdyž ſo na doba-ſkaſa, ſo je ſejna wobſtajka móż nad njej ſhubiła. Wětſik nałe, kotryż ſo bórſly do wětra pożnyli. „Shennandoah“ ſo na bok lehny a ſo ſ wětrom do połodniſcheje ſtrony wotehna.

Straik jendźelſkich namoriakow.

Mjes jendźelſtinmi wobſtejerjemi łódźow a namorjakami je ſo nowy nſdowny tarif dojednał. S nim ſo mſda namorjakow měſačnje wo nětkle 20 hriwnow ſniži. Wulki dźeł namorjakow njeje ſ tutym dojednanjom ſpokojom a tohodla ſtrajkuje. W Awſtraliſſej, Neuſeelandze a połodniſchej Afrizy wjele jendźelſkich łódźow w pſchiſtawje leżi a njemóże dale jěcź, dokelž je ſo mużſtwo ſapowědźiło, po nowym nſdowym tarifje dźełacź. Hinak je w Jendźelſkej ſamej. W Southamptonje bě dźeł namorjakow łódże „Majeſtic“ łódź wopuſchcźił. Kapitanej łódże pak ſo poradźi, na měſtna ſtrajkowazych nowe mużſtwo namakacź, tak ſo mójeſche łódź w poſtajenym cźaſu wotjěcź. Też w druhich jendźelſkich pſchiſtawach ſu ſtrajkowarjo podjeli. W Jendźelſkej, hdźež bjesdźełoſcźa pſchibéra, je doſeć ludźi, kotriż na dźełko cźakaju.

W Lwowje wukrajinſkich ſtudentow ſajeli.

Po powěſcźi Lwowſkich nowin ſu poſlednje dny pjeć wukrajinſkich ſtudentow ſajeli, kotriż ſu ſobuſtawy tajneje ſabotażneje wojerſkeje organiſazije. Sajeſi ſu pjeża na wſchelakich měſtnach kaſy wobkradnyli a pólſke wſy nad-padli a wurubili. Pſchi pſchepytanju domow je polizija wjele bróńjow a munizije namakała.

Wójna w Marokkowſkej.

Do Pariſa ſu ſ Fesa powěſcźe pſchiſchłe, ſo ſo pſcheże wjazy ſiwójbow Braneſkeho a Cźuſkeho ſplaha podcźiſkuje. Runje tak ſplah Fes Aſcar a ſplah Ben Yalal wo wumě-njenach jednacaj, pod kotrymiż hyſchtej ſo podcźiſkuj. Někotre podcźiſnjene ſplahi ſu hnydom do frontu pſchecźiwo riffkim Kabylam pſcheſchłe.

Dowes bróńjow k Abd-el-Krimej.

„Timeſowy“ dopiſowaċ ſ Tangera powě, ſo je ſ dowjeſa jórła ſhoniſ, ſo Abd-el-Krim njedźiwajcy franzowſko-ſchpaniſkeje blokady dale bróńje, munizíju a grat k twarej tſelnych hrjebjoły po podmórſkim puczu doſtawa. Hižo dawno je ſo powědało, ſo někajki podmórſki cźołn ſa Abd-el-Krima wójniſki material pſcheſpinkuje. Każ dopiſowaċ měni, ſo k temu jara ſpěſchny a niſkotwarjeny podmórſki cźołn ſłuży. Blokada njeje tež Abd-el-Krimowym motorſkim cźołnam ſadźiwaċ mohła, ſo póbłu brjoha jěźdźachu. Wone ſu hakle njedawno bróńje a munizíju do Adira pſchiwjeſle, kotreż ſu ſo potom ſ muleni do Tetuana donjeſle. Motorſke cźołny pjeża w nozy póbłu brjoha jěźdźa a ſo tak kedźbliwoſcźe ſchpaniſkich a franzowſkich motorſkich cźołnow ſminu.

Abd-el-Krim je pjeża napominanje wudał, ſo bychu do jeho wójſka ſaſtupili. S tym je pjeża dobry wulſpěch měł. Dale je wón pjeża wożebite wotdźełenja wutworił,

Skóńčna rozprawa wo Stockholmskim cyrkwinskim zjězdze.

Stockholmska bilanca. — Zakładna forma za zhrómadne dźěło. — Cyrkwinski koncil a křesćanski kulturny program.

Ssobotu wječor ſo poſłednje poſpjedźenje přenjeſe „ſwětowe konferency za praktiſke kſchesćanſtwo“ ſ wuſpěwanjom khorala we wjele rěčach wobſamknu. Měrko je na czaſu wróco pohladacź. Sſwětowa konferenza, kotraž ſo wot 19. hacź do 30. auguſta w hóſtnym ſchwedſkim hłownym měſcze wotmě, bě přenja zjwojeho rasu. Saſtupjenych bě 600 hamtſkich wotpósłanzow, ſ njeje 2—3 miljony duſchow ſaſtupowachu, nimale wſchě kſchesćanſke zyrkwje ſ wuwjazom romſko-katolſkeje, wſchě dźele ſemje, běła, czorna a żołta raſa, bě to zyrkwinſka ſhromadźizna, kaſkuž ju dźensniſchi ſwět widźał njeje. Dźeſacź poſpjedźenſkich dnjow dyrbjeſche doſahacź k jednanjam wo wſchelakich połach, k roſtrisanju hoſpodarſkich, kulturelnych, ſozialnych, internazionalnych, praſchenjow. Mémſka wobdźěli ſo 7 lět po ſtónczenju wójny a rewolucije ſe 77 wotpóſłanzami a 22 dopiſowarjemi k wſchém wulkim jednaniſkim pſchedmjetam w doſpolnej runoprawnoſczi. Nječhto malo pruhowu na te tſi najwažniſche dźełanſke pola konferenzy dyrbja doſahacź.

Hoſpodarſko-induſtrialne praſchenja: Jenohłóſnje wobſamknjena roſprawa komiſije ſo pſchedpoloži, kiž ſa wiſo ſebi w jenotliwym ſhromadne dźěło ſ induſtriju, wotnowatoſcź k ſozialnemu ſkutkowanju zyrkwje wustupi, zaſtronjenje dźěſczaceho dźěła, ſyſtematiſke wojowanje pſchećziwo dźěłonjemjerſtwu. S praktiſkich pſchedewjacżow ma ſo mjenowacź namjet k pſchiprawjenju internazionalneho ſyntetiſkeho ſtuſtawa za **hoſpodarſko-ethiſke praſchenja** Nimſkaj wjednikaj dźěłaczerjow (Baltruſch ſ Barlina a Springer ſe Stuttgarta) ſtaj ſ wažnymaj mandatomaj na dźěłach tuteho dnjoweho wotrěła wobſtarjenaj.

Sozialne a pſchiſtojnoſtne praſchenja. Hłowny roſprawjeſ prelat D. Schoell ſe Stuttgarta wopiſche praſchenje: Wudźělanje jaſnjeje **kſchesćanſkeje pſchiſtojnoſtneje ethiki** ſa praſchenja, kiž ſu dźenſa ſa wjele ludźi cżěſke problemy; **mandźelſtwo**, ſwójba, młodźina, powołanje. Pod zwólkami, kiž ſu k ſaſtupowanju kſchesćanſkich ſadawow w ſiernym žiwjenju poliſkeja, mjenuje rěčnik nowinarſtwo. **Wobſedła** roſprawa placi **byłoſtſkej muły**. Jara ſaſtarjeni we wſchelakich tuthych praſchenjach ſu Němcy, kotřiž ſu zhubili z wězy wuſtojnych a praktikarjow pódſali. Wobſedźiły ſu dóſtanje ſaſtupjenje Němcow ſe ſhobuſtkutkowanja dweju němſkeju ſtatneju muzow, ſtatneho ſudniſkeho preſidenty dr. Simonſa a němſkeho ſtatneho kanzlerja dr. Luthera, kiž w piſonnuje pſchiſpóſtanej rěczi „mózny ſe wjeſelu woprawdźiteje kſchesćanſtwa“ jako pſchewinjecku pokraczowazeho wohamwjecżenja cżłowjeka naſcheho czaſa hłuboko ſaczute wuſnamarſke ſłowa wěnuje.

Internazionalne praſchenja: Jendźelczanjo a Němcy dyrbja tu hinak widźeć, niz jenoż w praſchenju politiſkeje praſkiſty (wojaſt ludowy) ale też we wulkich ſaſadnych praſchenjach a w praſchenjach nadobnu. We ſwjatoczinym wuprajenju dyrbi němſka delegacija pſches ſwojeho wjednika D. Kaplera pſchedležaze reſolucije wubjerka wo wójnje a ſwjaſku ludow jako wurjadnej cżěſkocze tuteho problema njedohańaje, wotpokaſacź. Nimale wótrje ſtorkaja wſchelake mużłenſke a ſaczuwaniſke waſchnje bo ſo. Spurwna wola, dorańnoc, hłubokoſcź, palaza požadoſcź je we wobémaj łehwomaj ſaczucź. Dramatiſke ſtankje Nimza Klingemanna a Franzowſky Gounelle bě najwyſchiſchi ſkhodźenk zyłeje konferenzy. Wujednanſki dohmk ſhvori preſident ſjam, biſkop ſ Windheſtra, hdyž rěcżnikam němſkeje delegazije ſwój wozebitny dźak wupraji ſa jich „hłuboke a wěrnoſcź lubowaze wuwjedźenja“, kotrež ſu ſabżěwale jenoż hyperſchnemu a optimiſtiſkemu roſkładowanju wurjadnje cżěſkich problemow.

To wſcho wotmětwaſche ſo pſched kraſnobarbnymi wobrasami a ważnymi ſymbolemi, kiž wobſtejachu we błyſchczatych powitanjach, w ſerkanjach zyrkwinſko-ſławiniſkeje ważnoſcże, wobżebje ſ wjednikami orientaliſkich zyrkwjow a ſ wótrych ſerkanjach cżłowjeka ſ cżłowjekom wſchelko nje pokaſowachu.

Kónz Stockholmſkeje konferenzy widżeſche konferenzu a komiſiju tjeneho měnjenja, ſo na ſo daſerwjedźenje dźěła ſwěſczicź a wołeſche ſe ſwojeje ſrjedźiny **pokraczowańſki wubjerk**, kiž wopſchija 67 ſobuſtawow. Němſka ſo wobdźěli na tutym wubjerku ſ preſidentom D. Kapferom ſ Barlina, ſaſtupjeſ D. ſwobodny tujeſ ſ Mezmann ſ Mnichowa, krajny biſkop D. Lhmers ſ Drježdżan, němſkoſtatny ſudniſki preſident dr. Simons ſ Lipika, prof. D. Deißmann ſ Barlina, prelat D. Schoell, wyſchiſchi konſiſtoradź. D. Scholz ſ Barlina. **Programatiſta** roſprawa wo nadawkach a ſamérach tuteho pokraczowańſkeho wubjerka wupraji: **Hłóſ kſchesćanſkeho ſwědomja njeſmě wjazy wonuměć.** Radoſtne ſobuſtkutkowanje zyrkwje je unjne ſa płódne ſtukowanje. Wobſamknjenja wubjerka njeſmědźa wjaſajonne być.

Też wobſtejí pſchi ſwětowej konferenzy jenake ménjenje, duchowny wunoſchk do **powjeſcże na kſchesćanſke hromadźe wſacź**. Jenownſtnje pſchijaty namjet dawa najvedowazej myſłi ſwój ras, kiž wobžiwa ducha jednanjow. Cżopje hłónzo wěnuje ſo hibanju młodźiny poſa wſchelakich ludow, kotrejž bědźenje ſo łépſche ſrjadowanje ſhromadźeńſtwowego žiwjenja konferenza wutrobnje wita, kaž też dźěłaczerjam, kotřiž pod dźenſniſchimi wobcżežnymi wobſtejnoſczemi ſwěbi ſwoje ſtukowanje w ſtarſkim Jeſuſa Khryſtuſa ſwěbi pſcheſwěpſacź dawaju.

K wobſamknjenju pokaſuje konferenza hiſchcże ſ możnymi ſłowami na ſaſadk wſcheho kſchesćanſkeho ſjednanſtwa dźěła: Cżim bliże my kſchiſtowanemu Khryſtuſej pſchińdźemy, cżim bliże pſchińdźemy ſwěbi mjes ſobu, njech ſu barby też wſchelakore, w kotrychž naſcha wěra ſwo je ſwětło ſwěcżiſcź dawa.

Sſwjatoczne wobſamknjenjſke poſpjedźenje ſ narěcżu ſchwedſkeho kronprynza, wulkiczenje konferenzy w donje a univerſiće w Upſala ſ prědowanjom arzdbiſkopa Soederbloma w 4 jaſykach a **prěnja „ſwětowa“ konferenza ſa praktiſke kſchesćanſtwo“ hłuſcha nětſi do ſtawiſnow.**

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 4. ſeptembra 1925.

Sobučuće a wjeſele.

Ssamotni ludźo, kotrychž je muſa a hubjenſtwo žiwjenje k tomu cżiniło, ale też tajzy, kotřiž ſu ſami tomu ſo podali, hdyž ſo je žiwjenja wrócżo cżahnu, ſu wobżarowanja hódne. Naſche žiwjenje wotſtanje próżdne a puſte, hdyž ſamy jenoż ſami ſa ſo žiwi. Žiwjenje wokoło naſ hyšće ſamy jenoż ſami ſa ſo žiwi. Wokna naſcheje wutroby dyrbimy ſchěroko wocżinicź, ſo by ſtónczko a wětr do nieje pſchiſchoł. To je ſe ſobnowanjom ſa naſche žiwjenje. Naſch dóſtt njeſmělny jenoż ſnjeſcź ſpytacź, ale jón też ſobu pſcheżiwicź je ſwojim wjeſelom a ſrudobu.

Wobżeje w naſchich dnjach mamy mnohich ludźi, kotrychž nadżije a plany ju ſo roſhypſe, kotřiž ſu ſwojich truchł a ſwójbu ſ ſebi wzali. Woni żedża ſa ſobużelnoſcżu. Schtóż ma wěrne kſchesćanſtwo we wutrobje, ma też ſrofumjenja ſa hyſły druhich. Nětkotryžkuli płacz moh ſo ponjeſchicź, hyšće-li tu ſobucżuciwi a ſrozumliwi ludźo byli. Jeſuſ ſnjeſche wobżeju: ſobuwjeſeloścź a ſobucżuże. Pſchi

Přiloha k čisłu 206 „Serb. Nowin“

Pjatk, 4. septembra 1925

Wustupowanje za škit narodnych mjeńšinow.

„Wjazy hač tśi̯eći̯ misi̯jonow ludźi je w Europje žiwych jako narodne mjeńšiny, wšitcy podtłóčowani, wšitcy w sypitowanjach snapśeśiwićej šo namozy s namozu, hidźe s hidu, nazionališmej s nazionaliznmem. Wścha Europa je dźenża irredentistiśkich sajednośenja. Tu mamy problem, niż mjenje ważny jako tón, sadźiwaś pśichodnym wójnam wjedźazymi šo s jědojtymi plinami: pucj dyrbi šo namakaś, nimaju-li stotśe japalmiśeśa šo daś kóždźiśkemu pospytej k spokojenju njeporadźiś. Spisaćel pśehledźejaze knihi „Europa a narodne mjeńšiny“ **Camillo Morocutti** (Europa u. die völkischen Minderheiten, Jena 1925 Eugen Diederichs, 64 Sejten, Preiß 1.60 hr.) wěźi s dołholetnych nałhonjenjow: wón je s mnohich lět němsko-mjeńšinowy l. Kłaŕ w němsko-słowjanskich namjesnych rjadach. Ale nad wošobiwosćeju śmóźa jeho muwjedźenja wo wuznam, so pśehlederje snaje wězy a ma hłuboke wědomjo wo samolutnosći: wón wotpokazuje s dorasom, bjez kajkožkuli tajenja nacionalistiśke (narodnostnje pśiśpiśate) rozśiśanja, kótrež jenje rozśiśanja bywaj njemóża. Sto njewobmjetnje wuznawa k sakładnym myślam pazijiśiwa (měrlubstwa), rozśiśażeho śuda Swjatka Ludow. Wośebitny pacj, kótrejž wón tudy pokazuje, je tón, so ma so wutworiś wśchoeuropski swjatk k sakitanju mjeńšinow, kiž by w najwažśim swišku s Genfśim Swjatkom Ludow měł hromadźe dźełaś.

Spisaćel je pśiwiśnik Coudenhove-Kalergišta; jara do wutrobi rěcźo dopokazuje woprawdźitu wuznam Coudenhovesteho projekta (naćiśa) na tutom praktiśnim pśikładze europiśeho sakita narodnostnych mjeńšinow. Tutón njewśeśbny spitz dyrbjał śebi kóždy pazilśita (lubowaŕ měra) pśiporośiś!“ —

Takle pišśe dr. Waklaŕ Fabian w 7. seśiwku měsaćnika „Friedenswarte“, wukhadźazeho w Barlinje. Nětko, hdyž šo w tutych dnjach w Genfe runje Swjatk Ludow k nowym wuradźowanjam a wobsamknjenjam sthadźuje, hdyž w Afriki a Aziji Kabyłojo, Arabojo a Druzy wo swoju politiku njewotwisnosć a narodnu swobodu wojuja, hdyž też w Europje potłóčowane narody šo mózne hibaja a duchownu wójnu wjedu, haj nětko je woprawdźe na cźasu, šo se fakitom narodnych mjeńšinow rasnje saběraś. —

Schtó je potajkim Camillo Morocutti a schto wón pisa a schto wón chce? Zdyše njesmaty wšchaŕ nam njeje. dokelž je šo s listom pśichipowědźił, kiž dóndże wošrjedź lunscheho léta se Schtyrskeho Alp-Maŕibora, hdyž jako Lkaŕ słutkuje. List wobšahowaśe namołwjenje wichitkich sapśinjerjow a pśichśesterjow, narodnych mjeńšinow, so bychu dźěłbrali pśi dźełach a jednanjach wo dorosumjenje sa narodne mjeńšiny; tajka słutkownosć sa dorosumjenje twari šo po jeho myśli, a woli na ideje, kótreż šu blisśe myślam a samźeram Fr. W. Foerstera a R. N. Coudenhove-Kalergiho, s kótrymajž wjednikomaj měra šwoja śuje jeho wošobinske znajomstwo.

K šwojemu namołwjenju a napraschowanju bźěše C. Morocutti pśichipołožił wošebitny wocźišćej s Celśkich Nowin“, w kótrychž bźěše „nacźišć k shromadnemu słutkowanju sa schkit mjeńšinowych ludow podaŕ.

We šwojim powołanju na wjednikow narodnostnych mjeńšinowm wupraja šo mjes druhim takśe, schtož ma bycj jenož, kaž wón sam praji, njedopołny nacźišć, kiž měł šo se šobudźełkom powołanych hišcźeże wjele bóle wudopołnicj:

Napišmo „Internationale Schutzaktion“.

Podpišani šu šo hromadu namakali, so bychu nastork k słutkowanju sa schkit nar. mjeńšinow dali, kotrehoż samér saleźi w tom, s njepośrědnym dótkanjom mjeńšinoweho ludu s mjeńšinowym ludom po nječim wotstronjeś śe njedostatki, pod kótrymiž tu khwilu kóžda narodnostna mjeńšina cźerpi, a to na tajke waschnje, so mjeńšina mjeńšinu mjeśkobnje a ideelnje schkita w politiku jena sa druhu satupi.

My wěmy, so słowjeńśe mjeńšiny we šušodnych statach, w Gorizy (Górz) a w Korutanskej kaž też južnotirolzy Němcy a němśe mjeńšiny Sślowinjske a tokorunja druhe mjeńšiny njewužywaju narodnostnych prawow žiwjenja, kótreż śebi zadaju.

My wěmy, so dotalne pospyty, polépschiś położenje jednotliwych mjeńšinowych ludow, běchu njedosahaje. Pschiśina, so prašenje mjeńšinow hač dotal njeznaźe a njemóześe namakaś žanoho spraweho rosśiśanja, saleźi w politiśkich wobstojenjach Europy, saleźi we wotpowědźajej tutym wobstojenjam mentalicze jednotliwych knjezeŕstwow, saleźi pak też na pschejatem narodnostnem postajenju knjezazych wjetśichinow a we spółka hišcźeże narodnostnje pschełnatym rosshladowanju mjeńšinowych ludow šamych.

Kaž šo tute woprawdźitośeze pśeś njehodźa, runje tak njeda pak šo też to pśeś, so jednotliwe mjeńšiny šu wšajomneje pomozy nusnje potrjebne, so shromadne jatitne słutkowanje sa narodnje-njestroniśke wobkhowanje žiwjeńskich prawow kóždeho mjeńšinoweho naroda je wažny nacźaśne a njejmě šo wotstorkowaś.

Ludy narodnostnych mjeńšinow šmie dyrbja zeleny rjeźaś narodneje namozy a narodneje hidy pschetorhaś, dyrbja wutworiś politiki słutk frosumjenja, s wotthwarjenjom hidy spočeś a wótrje dokumentowaś (wósćiś), so dże jedyn lud sa prawo druheho luda šo jatsapiś, so jedyn lud pschećiwo njeprawdźe druheho luda dże wojowaś.

Niż wot narodnostnje pschełnatych ludow narodnych wjetśichinow móże wukhadźeś rosśiśanje mjeńšinoweho nadawka (problema), ně, jenož wot podtłóčenych narod. mjeńšinow tamnych, kótreż śebi we mjeśkobnem frosumjenju a sastupjenju jedyn sa druheho pśiches njesmy swojich krajow ruzy podaju.

Tutón słutk cźěšnjenych narodnostnych mjeńšinow dopokasuje narodnostnje-njesadźewanym ludam narod. wjetśichinow, so jim jich narodne prakśiki wopaczne a sadźiwaju rosviciu też swojeje šamźenje narodnosćeje; tutón wuznawazy słutk narodnostnych mjeńšinow pokaże pak też wschelakemu wjedniśkowi stata jatnje, so prénje wumjenjenje hospodaŕskeho a politiśkeho sbližanja jednoho stata se druhemu hlowinje wotwisnje wot pomérow jednoho luda k druhemu a tu na prénim mésnje wot pomóra, kiž ma knjezazy lud narodneje wjetśichiny k wobknjeźenemu ludej narodneje mjeńšiny.

Prašenje sakita mjeńšiny, politiśkeje woprawnjenjeśe druhonarodnych mjeńšinow nje je mutškownopolitiśkim prašenjom, kiž šmě šo wot knjezeŕstwow šagaleśiśowaś (sa maliczke a šnadne měrj), to je prašenje njesmérneho šwonkowno-politiśkeho wušnama. . . .

Njedźiwazy toho šu knjezeźiśke praktiki najwjazy nětcźišćich statnych wjednišwow pschećiwno narodnostnym mjeńšinam bóle namozowaze a bjesprawne dyhli běchu do wójny.

Knjezeźiśtwa a ludy narodn. wjetśichinow njejsu, kaž šo šda, se stawišnow statow pošłednich lět niczo nawukle. Runje tak malo pak njejsu też narodn. mjeńšiny nawukle, wužiwaju-li dźenża k wobaraniu šwojich mjeńšinowych žiwjeńskich prawow runje tajke prakśiki kaž do wójny.

To šu šahubne a njepłódne methody (nawody) irredentišma, pscheradý stata a wschonarodnje sapschiśiwanja. Pak běchu tute nałožowane do wójny prakśiki bjez trajazeho wušpěcha, to dopokasuje nam, njedźiwajzy Wilsona, pschidźelenje 600.000 Sślowinjzow a Khorwatow k dobyczeźiśkemu krajej.

Tute politiśky wotwischmane a trajnje njewuspěšne methody (nawody) narodneho a wschonarodnostneho pódrywanja pak barbja šo wot ludow, kiž šu we wjetśichinje, a we wěstosći žiwe, tym podtłóčowanym narodnostnym mjeńšinam we žuśem kraju še šwojimi šamźenymi prakśikami narodneje hidy jako pschijomne a poruczonne.

Wjedniży narodnych mjeńšinow, kotśiž dźenża hišcźe, budź to w tom abo w tamnem kraju, i politiśiśimi srédkami wschonarodneho sapschiśiwanja, irredenty a pschekradý dźełaja, tucźi wjedniży mjeńšinowom njepowjedu šwój lud k mérej a pokoju, ale do njeśoża.

Srudny wošud runje južnotirolskich Němcow, Gorizjiskich Sślowjenzow a Istriskich Khorwatow je i jaśnym dopokasom, kak jara jednotliwe, njewobdźélene ludowe dźele dyrbja sa politiśke bludne ideje worakawskich wjednikow dowójnskeho cźasa sa krótkotrajaze bludne ideje pschejatego wschonémskeho nazionalizma dźenża njewinowacze cźerpjeś.

Se šwojeje mozy, i realnje politiśkeje pschedwidźiwosće a jaśneho narodneho pósnaća dyrbja šo dźeśiśe ludy nar. mjeńšinow wot narodnych methodow wežegrajoscheho a wot politiki nasadhladanja wužiwobudźiś a dyrbja śebi methody pschišłowjeś, kotreż jich do prédka wjedu, methody, kiž nimaju we śebi saporodk wobstajnych narodnostnych a statnych roskrow.

To réka: Prašenje nar. mjeńšinow njemóże bycj rosśiśane we narodnem a wschonarodnostnem smyśle, ale jenož we wyschenarodnostnem a dale w europejskim smyśle, we smyśle narodneho wujednanja, wudospołnjenja a wotewrjenja.

(Skónczenje pšchichodnje.)

Cyrkwinske powjesće.

S **Budyšchina.** W Michałskej zyrkwi śmjeje 13. njedź. po šwj. Trojizy karaŕ Räda rano 1/8 hodźin němsku šwjedź., 1/2 hodźin němsku a w 10 hodź. šerbsku Božu słužbu. W 10 hodź. śmje karaŕ Räda we wokrjeśnej hjadarni w Ssmołjach Božu słužbu. — Schtwórk pop. w 3 hodź. jónske tow. na kaplanstwje. — Semrěli; Johanna Merbethez, dźełaŕkeźka i Drježdźan na Zjdowje, 74 l. 8 m. 11 dn. Fryz Willy Neumann, wotrocźł we Bórku, 16 l. 6 m. 23 dn. († w měśćańskej hjerni, pokhowany na Tuchorju). Jan Arnoscht Moriz Haasa, privatus na Zjdowje, 79 l. 4 m. 4 dn.

S **Budyšchina.** Krajnozyrkwinske shromadźeństwo na rožowej haju 31. Njedźelu dop. 3/411 hodź. pop. w 3 hodź. a wječor we 8 hodź. nałuńska konferenza krajnozyrkwinskich shromadźeństwow raušeze Salkieje we Marijnej-Marcźinej zyrkwi. Pónđźelu wotmjeźa šo shromadźiny w sali krajnozyrkwinskeho shromadźeństwa na Rožowej haju 31. Réčnizy: faraŕ Keeser i Aue, shromadźeństwowy wothładaŕ Petzold i Lengenfelda, mišijonaŕ Böhma i Drježdźan a inspektor Brück i Kamjenicy. Kóždy ma darmotny wschitny. — Schtwórk wječor we 8 hodź. je biblijska hodźina. — Knjes shromadźeństwowy wothładaŕ Kschižan śmje biblijske hodźiny kóždy wječor we 8 hodź.: Wutorn w Kumschizach, śrjedu pola Aug. Schy w Hornim Hbjelsku, schtwórk pola Mičźkez šwójšy

Něšto wo mrowjach.

B. Schéża.

Dźenża chzu wam něschto wo mrowjach powědaś. Schtóž šnadź śebi myśli, so budźe to kuśe hrónczko, dokelž šo tola wjazy wo nimi praji, kaž so schcźipaja a šu wschudźom na puczu, tón šo khétro jara myli. Se žanym drobnym śkotom šo wucźeni ludźo tak saběrali njejźu, kaž s mrowjemi, a schtóž šu pola nich widźeli, to šu do knihow napišali, a tych je tak wjele, so mózesch někotre kamory s nimi napjelniś. A chzyk-li ja wo tym wschém récześ, dha móbli měźazy dołho pošnuchaś. Tuž wuwostaju wschо, schtóž je jenož sa wucźenych, wschédnemu ludej pak njeśrozumliwe, chzu šo s wjeśeha jenož toho dźerżeś, schtóž žym w dołhich létach šam widźał a jhonik, a schtóž móże kóždy druhi też wobkhadźowaś a pruhowaś, jeli so próšy njeluntje. Schtóž budźe to cźiniś, a lépje hač dotal sa mrowjemi a jich dźełom hladaś, tón jim potom wjazy „njeśniczomny stót“ rékaś njebudźe.

Naschim starym wótzam hižom běchu mrowje a jich dźeławosć derje znate, to je ś teho widźeś, so šo wone wo wschelakich prajenjach a pschirunanjach nadeńdu: pilny kaž mrowja, śpróżniwy kaž mrowja atd. A hdyž šmy wjele ludźi hromadźe widźeli, n. pšch. na hermanku, dha prajimy, so bě tam kaž w mrowišchczu. Sčy-li hat śpuschćiś a nadeńdźeśch tam wjele rybow, dha žnadź rjekhjeśch, so šo tam wšcho njerjwi ś rybami, to pak tola niczo druhe njeréka, hač so je jich tam tak wjele, kaž mrowjow w mrowišchczu. A hdyž ludźaze mjeno Mjerwa wot mrowje wotwodźujemy, dha to sa Mjerwu žaneje hańby njeje, pschetož to by był cźłowjek, kiž je tak pilny, tak śpróżniwy kaž mrowja.

S biblije šhoniny, so šu hižom w starodawnych cźašach ludźo mrowje šnali a na jich dźełko hladali; šamo kral Salomo běšche šo ś nimi pschećeźelik. W Pschisłowach Salomonowych 6, 6—8 stoji pšane: „Ty léni, dźi k mrowi, wobhladaj jeje waschnje a wukń. Haćrunje žaneho fśrchtu, hetmana abo knjeza nima, tola pschihotuje wona śebi žwój khléb w lécze, a nahromadźi śebi žyrobu wo žně.“ A dale w Psch. Sal. 30, 24 a 25: „Schtyri šu make na semi a rosumniśki, dyšli cźi mudri: Te mrowje, šłabý lud, tola nahromadźi śebi w lécze šwoju jédź“ atd.

A schto dha nětk k temu ménicze, so šu mrowje hižom wjele prjedy na semi byłe, hač je cźłowjek stworjeny? Hinak pak to njeje. Tón abo tamny drje wě, so šo we pésku na brjohach baltyskeho morja (Ostsee) wjele jantara (Bernstein) namaka, śwjetśicha drobne kuśki, tola też kule kaž pjasćé a hišcźeże wjele wjetśe. Móśśe žołmy šu jón na kraj wumjetale, a na dnje morja rybazy pośpochi kruchi namakaju, wošebje tehdy, hdyž šu žylne wichory pésk a błóto w morju pscheměśchale. Też na kraju ludźo we wschelakich stronach jantar še semje ryja, kaž na druhich blakach brunizu, wšěso niż takśe hromady. Jantar pak niczo druhe njeje hač žiwiza, kaž ju na naschich śchmrěkach a khójnach widźimy. Na měśeze baltyskeho morja šu w šwojim cźašu wulke léśy stake, śwjetśicha śchmrěki šu tam rośtle, nětchto hinaśhe hač nasche; wucźeni, kiž šu tam pośtawjeli, šu jim jantarowy śchmrěk (Bernsteinichte) narjekli. Te drje šu wjele wjaz žiwizy wot šo dawale, hewak wjele kruchow njebychu tak wulke byle. Male śwěrjatka, kiž šu šo tejele žídkeje žiwizy nékak dótknyle, šu na njej hinydom wišaźo wostale, a pschi pródzowanju, šo sašo wušiwobodźiś, pschezo hłubje do njeje šapadnyle; a w tutej žiwizy šu šo wone pschi wšém cźašu dźerżale, kaž bychu žywe byle; kaž egiptowske mumije, kiž šu šo jenož teš ś tym tyšaźy lét wukhowale, so šu cźełka do wschelakich žiwizow šawobalili a ś nimi pocźahnyli. Hdyž je šo to potom stałe, so je morjo wulki dźěł baltyskeho kraja pózréło a léžy spowalało, a hdyž šu schmrěki wostale, hač šu šhnile, abo ś pésком a błótom pokryte šo do kamjenja abo wuhla pschetworiśe, to hač dotal nichtó njewě, a hač šu po tym tyšaźy abo milijony lét šo minyle, to jenož Bóh šnaŕ wě. Žiwiza pak nieje šhnila, jenož šmjerdnyła je, so je nětk ninale kaž kamjeń; mózesch pak ś nožom do njeje rézaś, a hdyž ju do šwéžy dźerżiśch, dha šo pali a rośśerja ludośmu wóń. Ńenż jej tohodła njedyrbjał Bernstein rékaś ale Brennstein. W tajkich jantarowych kruchach šu wjele stow wschelakich śwérjatkow namakali, tola też kopjeschka, jehliun, knéblu atd., wošebje pak mrowje. Tuž je ś tym dopokasane, so nasche make brunaczki hižom wjele prjedy na semi běhachu a po schtomach kajachu, hač bu cźłowjek stworjeny.

Hdyž pak maja mrowje tajkule šajimawu šaśdźenošcź, a hdyž šu we wschéch cźašach ludźo pohnu kedźbliwošcź na nje šłožili, dha bych śa njeprawdu měł, njebychmy-li žej teź my tutón pilny a śpróżniwy ludźik a jeho dźeławošcź trochu bliže wobhladali.

Hdże šu mrowje? Wschudźom, jenož we wodże nig a na łodojtych a šnéhojtych wjerschkach wyšokich horow. Cźopłiśki kraj je, a wjazy jich nadeńdźeśch; pschi łodowych morjach pak podarmo sa nimi hladaśch. W twarjenjach šu mrowje, druhdy tak wjele, so žebi žaneje rady ś nimi njewěśch, w šahrodach a na łukach šu mrowje a natwarja cźł sa krótki cźaš pjerschćowe mrowišchcza w trawje, so masch šwoju lubu muhu pschi žwjeżenju, hdyž na njeju šedźiwjeśch, dha šu šhnile njeho mrowje; hdyž šamy pjenk rosklopnjeśch, dha šo tam wšcho njerwi, a w hajach a léžach wone wulke hromady natwarja.

(Pokračowanje.)

bu tw Bukojnje a płatk pola Lorenzez Ćwjsły w Suborniczym.

S **Budestez.** 13. njedź. po św. Trojizy — žnjsowy dźakny šwjedźeń — smje rano w 7 hodź. farat Domaška němišku spowědź, farat Bója we 8 hodź. němšku a ½10 hodźit šerbiki Božu službu. Khór spěwa „Knjeze, kak su twoje skutki", kantata wot F. M. Gasta. Sbérka za sdźerženje wošadneje diakonije. — Serjedu popoldnu šhromadźizna towarstwa žonow (½3 hodźin w Sahorcu, šhromadźizna na horje). Wječor šhromadźizna žónskeje młodźiny.

S **Bukez.** 13. njedź. po św. Trojizy rano ½7 hodź. šerbsća-špowědź, we 8 hodź. šerbska a dop. ½10 hodź. němska Boża služba. — Wumrěla: Marja Ernestina šwud. Majchatka rodź. Henczej, wumeńkarka w Mjelčichach, wumrě we Wujezku, 74 l. 11 m. 26 dn. stara. — Njedźelu pop. w 3 hodź. šchezerišša Boża službа.

S **Budyšchinka.** 13. njedź. po św. Trojizy dźakny žnjowy šwjedźeń, rano we 8 hodź. šerbska a dop. ½10 hodź. němske kemšchenje. Khór posawnišłow šobu šlutkuje. Sbérka za wérowanške biblije.

S **Barta.** 13. njedź. po św. Trojizy rano o 7 h. němska spowědź, we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. šerbške kemšchenje.

S **Hodźija.** 13. njedź. po św. Trojizy smje farat Wjesat rano w 7 hodź. němšku spowědź, farat Voigt rano we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodź. šerbske kemschenje. W 11 hodź. Boża službа za dźěći.

S **Hornjeho Wujesda.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 8 hodź. šerbske kemschenje, dop. ½10 hodź. němske kemschenje. — Kaschckiti. — Pschichodne rosrjeczenje šmłodźinu 13. sept. popołdnju. — Wutoru, 8. sept., pop. w 6 hodź. pohrjebenje zyrkwinskich pschedstejićelerjow.

S **Huski.** 13. njedź. po św. Trojizy žnjowy dźakny šwjedźeń. Rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. šerbska a dop. ¾10 hodź. šerbska Boża službа. Sbérka za khudych. Pop. w 2 hodź. dźěćikemschenje.

S **Hrodźischcza.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 7 hodź. šerbški hamt, we 8 hodź. šerbska a dop. ½10 hodź. němska Boża službа (žnjowy dźakny šwjedźeń). — Sbérka. —

S **Hucziny.** 13. njedź. po św. Trojizy žnjowy dźakny šwjedźeń. Rano w 7 hodź. šerbska spowědź, we 8 hodź. šerbska a dop. ½10 hodź. němska Boża službа. Khór spěwa. Dop. w 11 hodź. kemschenje za dźěći. Kollekta za zyrkej.

S **Khwaczizy.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. šerbske kemschenje. Předowanje budże jo čzitacź. — Wumrěła 27. aug. Hanna Ernestina Emilija Wolšez, wothladarka we Wulkej Dubrawje, 45 l. 2 m. 18 dn. stara.

S **Klukicha.** 13. njedź. po św. Trojizy jo rano we 8 hodź. němske předowanje čzita.

S **Krjebje.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. šerbska Boża Služba. Knjes kantor Schulz budże lasowacź.

S **Lupoje.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 8 hodź. šerbsća, ½10 hodźin němska Boża služba, w 11 hodź. kemschenje sa dźěći.

S **Malešchez.** 13. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. šerbska spowědź, we 8 hodź. šerbska a dop. ½10 hodź. němska dźakowna Boża službа, we 11 hodź. dźěćikemschenje. — Semrěł Korla Aug. Jul. Wognar, rěsnik a wobsedźeř hoschcenza w Delnjej Hórzy, 44 l. 11 m. 19 dn. stary.

S **Minakala.** 13. njedź. po św. Trojizy — žnjowy dźakny šwjedźeń — rano w 7 hodź. šerbska spowědź, we 8 hodź. šerbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje. Sbérka za wérowanske biblije. — Wutoru popoldnju ¼4 hodź. w Lipiczu šerbska nutrnosć a spowědź.

S **Nošaczizy.** 13. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. šerbska spowědź, we 8 hodź. šerbska a dop. ½10 hodź. němska Boża službа.

S **Njeswačzidla.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska Boża službа (knjes farat n. wotp. Mehnert z Njeswačzidła). — Serbske kemschenje wupadnje.

S **Porischiz.** 13. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. šerbske Boże wotkasanje, we 8 hodź. šerbska Boża službа. — Khschesć. tow. młodź. wobdźěli jo na posaunskim šwjedźenju w Lubiju. — Tow. žónskeje młodźiny wobdźěli jo na biblišchim šwjedźenju w Budyšchinje pop. we 3 hodź. w Marcinej zyrkwi — Wutoru wječor ½8 hodźin w Kumischizach bibliška hodźina, bratr Kschizan. Wunoschk sbérki na žnjowym dźakným šwjedźenju wuczini 155 hr.

S **Nakez.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 8 h. němska spowědź, bop. w 9 hodź. němska a ½11 hodź. šerbšća Boża službа.

Se **Sslepeho.** 13. njedź. po św. Trojizy rano we 8 hodź. šerbska spowědź a Boże wotkasanje, ½10 hodźin šerbska a ½12 hodźin němska Boża službа. Sbérka za mišijonstwo mjes morwakami.

Z Łužicy.

S **Kumwalda.** Kaž nam tamni ratarjo sdźěla, žu sažne běrny na tamnych polach zyle sniczene. S wjele dešchcjemi wone šamo na pěšcožiczných polach ſ hromadami hnija a czernja. S měšnami je też hischcze wjele wowuša wonka. S rjanych wowšownych klokow dołhe kikernacze rostu. Sklona wjazy njewušhnjeje, ale hnije. Se ſtykom šhladuja ratarjo k šamróczenemu njebju.

S **Wopakeje.** Tele dny 3 létne dźěćo do Sprewje padny. Murjeł Gubšch w šamym czašu nimo dźěšche a dźěćo žołmant wutorhny. Woda bě je hižom na 50 mtr. dale wotptawiła. — Tele dny bu tudomna 397 ha. wulka honitwa pšchenojata. Honitwu dosta na 6 lét wojeřišk wyschchi Kittel. Wón ma sa nju 1600 klinje 410 hr. sapłaczicz.

S **Biskopiz.** Dła pschišłodźenja wobstorji tuhyschi „Sächsische Erzähler" Lubijšku „Volkszeitung", dokelž běšche jo ta w pscheproschenju k wotebčranju wo nim a druhich nowinach mjes druhim wuprajika, so njewukhodźa ſ redakzije na tom měšnje, kotrež jo jako mšlno wukhodźenja wudawa a bóšawa wot němškonarodnieje hospodarskeje saradźelnje provinzialneho czišchcza w Barlinje sa zyle šnadne wotrunanje holowe materny, czimuž pak wotpraudźe tak njeje.

S **Hołbina.** (Njesłoźo abo šamomordarstwo.) Sstrjedu rano na tudomnych żelesniczkich kolijach 40 létneho ekjaserskeho mischtra Arnoschta Erlnera ſ Noweho Salza morwego namakachu. Jeho bě nózny czah pschejeł. Jeho cžełko cžełkohlowaka šudnitka kommisija wotnježe. Hacž je jo njełboże šlako abo hacž je njeſłožowny šamomordarstwo šlučił, njeje hischcze nicžo wěste.

S **Kótmarjez.** Sšmjertne njełboże šta jo tele dny wjeczor w Hornich Kotmarjezach. Dwaj muzaj ſ korczmy „Fünmuelei" dźěłchtaj. Tu jimaj na boho kołojěduy bjes šwéjo napischecžo pschijedże. Pschi tym jeneho ſ njeju, 73 létneho rentudotawarja Hajiku powali. Hajika jo we wobliczu šcarai a skorjeschcze na ju živoze bolenje. Kołojěduy šam też padny, šcani pak jo jenoż ſ łóhta. Wón pytsche cžekhcz, tola tamny pak jeho šadjerza, prajizy, so by šwoje mjeno wosſewił. Kołojěduy je šudnjetwarz Henſel ſ Habrachczizy. Hacžrunjeż mějesche tamny šranjeny muzšti wulke bolosče, bžejesche šam domoj. Na druhe ranje lětarja šawołachu. Tón wušta, so je žebi šnjesłoženy mošny ſtschažł. W šcžěkowazej nozy Hajika hižo wumrě.

Se **Zitawy.** Wulke jebanja šłuczi tu byhlazy 26-létny jebak. Tutón ſtaji do Kamjenicžanſkich, Shorjelſkich a Wrótſławſkich nowin nawołchik, pšches kotryž so bohra wožehnjetnja „ja tšiłétneho hólcža łěpschepo šhempschihdźenja" sa měčzne 12½ hrywnow wotrunanja pyta. Na tuto wosjewjenje pschikhadźerške njeſmjerjenje mnoho poficzenjow, pšches 1000 ſ njetscheho bźła ſhudnich ſudźi. Jenez ſ njenowanych nowinow to napada a tuž wosſawi w prawem czašu wodźału kriminalneje policije. Hacž do šakroczenja kriminalneje policije běšche jebak hižo 100 kartow, kaſichž bě žebi wjele ſtołowił, šamołwjerjam roſeſłał; ſ tuthymi dopiſnjazami běsche jim sdźělił, so je šwólniwy ſ nimi šo dorečzecz, ale sa pišanje ža sa pohrednistwo maju 2 hrywnje ſapłaczicz. Dokelž bě policija w prawem czašu hischcze šakroczika, to wupadny sa njeho šnadny dobytk a też ton jenu šebrachu. Hnydom šo wupokasa, so jebak nima am šwojeho ani zuſeho dźěcza ſ wukublanju wotedacz. ale so bě žebi tu wężku jenoż wumyšlił, so mohł na khóſty druhich žebi holdowacz.

S **Rychbacha.** Tu tele dny cžełko wěsteje Schindlerki ſe Dilbaziz ſ wody wucžahnychu. Wona bě bo hižom dłejchi czaſ ſhudźa. Na cžełe bě widzecz, so je dłejchi czaſ we wodze łežało. Zona je pjecza šo pschehladawschi do wody padnyła.

* Se **Shorjelza.** Njedoczinstwo wuwjedże šo pondźelu wjeczor na Briesnitzkej wulizy. Tam łežachu rosbite blesche po zylej ſchérokej wuliży rosbrojene, tak so žebi někotři kołeſowarjo, kotřiž w cžemnoce ſchklenzowne cžrjopy widżeli njebechu, šwoje kołeſowe hadźizy (ſchlalwchi) rosrěchu. Dweju ſchulišeju hólzow, kotrajž w bliškoſeji ſtojeſchtaj, a kotrajž běſchtaj najſterčzho njedoczinkaj bykoj, nuſowaſche ſnjeſłożeny kołeſowař, cžrjopy ſeſběracz. Wobaj ſaprěwaſchtaj šwoje njedoczinſtwo, ale rěczałschtaj žebi napischecžo. Kołeſowař šwěrčzi jeju mjena.

Se **Shorjelza.** Bijeża ſ cžežkim wuſłědkom nasta we tuthych dnjach w nozy wokolo 1 hodźiny tudy. psched jenej ſkorczmu na Miłkawſchſkich hrjebjach. Někotre pjane woſoby běchu jo do rosrěczowanja dale a pjerjechu jo na haſy wokolo, tak so bě jich hara daloko błyſchcheła. Hdyž poſtajia ſakroczi, wjeſechu bijakoju wyhlo. Krótko na to bu potom na Lunizy někotre 30 lét ſtary muſšti wot njeſłaſeho napadnjeny, kiž jeho do cžoła kłó. Dale bu ſ nječim tupym tara ſyſnje do noſi dyrjeny, tak so mějesche na ſcžełnje wotewrjenu ranu. S wobſtejnoſczow je wiadzecz, so tutón napad ſ bijeżu ſwišuje.

Ze susodnych a dalších krajow.

S **Peniga.** W tudomnej wokolinje su hižom wjazy rafow mnohe podsemſke kłoſby wurwli. Tele dny wurychu pola Gehappez żeleſotweje lijerje ſajo dalſche tajke kłoſby. Kłoſby wjedu ſwjetſcha ſ tak mjenowanemu duchownemu leſkej. Tam je pjecza w ſtarodawnych czaſach jedyn kłoſchtr ſtał. — W Penigu ſo nětkole wjele wo natwarjenju noweje dróhi ſa automobilowy wobkhad jedna, dokelž ſtajnje automobilowy wobkhad w mějeze pschibéra. To by wobyklerišwu wjele ſpomhało, kotrež je ſe ſtajnymi wožobowymi a cžežitymi automobilemi khětro wohrožene. Tamne dróhi ſu pschewuſte, tak ſo ſo ſtajnje nowe njeſłoża ſtanu.

S **Lipſka.** (Wojowanje je żeleſniſkim rubježnikom.) W nozy k 1. ſeptembrej napadnychu někotři muſšzy na tudomnym dworniſchczu tworowy wós a wotnjeſechu ſ njeho 95 kilogr. cžeſči kuloch płatu. Padnſchi jón ſesadu jeneje murje donjeſechu. Tam jich ſtražniſki ſaſtojnik sadźerza. Słóſtnizy wołtajiwschi płatu cžełnych. Saſtojnik ſa nimi ſłeſelche. Jako bě ſwoju munizyju ſwutſełał, wali jo jedyn je ſłóſtnikow na njeho a jeho khětro ſkała. Někotrowarasche ſo ſaſtojnik tak derje hacž mójeſche a dyri ſłóſtnika někotre raſy ſ kumijowym klumpaczom. Na to ſłóſtnik cžekny. Tamni běchu hižom priedy roscžekali. Sa nimi nimaju žanoho ſtžeda.

* **Miodośtni ſamomordarjo.** W Schcžeczinje žebi 14-létna holza tele dny ſe ſwojim bratrowzom žiwjenje wſa. Wobaj žebi ſ jédom ſarudaſchtaj. Pschicžina ſamomordarſtwa wobeju je njeſnata.

* **Pschi hracžu morjeny.** S Cheba (Eger) ſo pišche: Tu pschichodźechu k młodenmu pachałej někotři towarſchojo do bydlenja jeho ſtarſchich. Pytajo ſa někajſej hru ſ kokami namakachu na kschinje Mauſerowu piſtolu. Woni hrajkachu žebi ſ njej, pschi cžimž bróń wutřeli a kulka pšcheńdże Willibaldej Ernſtbergerej pšches wutrobnjo, tak ſo hnydom potom na ſwoju ranu wumrě.

* **Jałoſtne ſamomordarſtwo** ſta ſo na jenej dróży we Berlinje-Tempelhofje. Sawoſtajaza wudowa po podwyſchcu Buhlu, kiž bě we wójnje padnył, bydleſche dłejchi czaſ ſe wěſtym dźełačerjom Langu hromadźe. S jeju tak mjenowaneho dźiwjeho manbźeſtwa wukhadźeſche 7 mějarow ſtare dźěćo. Dwě dźěćeri běſchtej ſ prěnjeho manbźeſtwa a to w ſtarobje 19 a 12 lét. Njedźelu rano pólła Langa 12łétnu holzu po nowinu. Jako ſo dźěćo wrócži, ležeſche macž w kwi leżo. Holcžka hnydom po ſtużodow bžnje ſejeche. Jako ſo tuczi ſ jenym ſandarmom do tamneho ſejeche. Jako ſo tuczi ſ jenym ſandarmom do tamneho wobydlenja dobuchu, chzyſche žebi Langa runje ſ britwju wobydlenja dobuchu, chzyſche žebi Langa runje ſ britwju wot pscherſnyſcz. Tonu w prawym czašu jadźeweczku. Wón bě žebi hižo ſpytał na rukach hibit roſrěſnycz. Jako jeho ſajachu, wudawaſche, ſo je ſo je ſwojej lubej roſkoril. We ſwojim hněwje je jej ſ britwju łkł pscherſnył. Mordarſtwo wuwjedże w pschitomnoſczi ſeje 10ſtneho a 7 mějazow ſtareho dźěćeza.

* **Sſoro njeje k wěrjenju.** Dokelž je njeſłoźo ſadźewał, bu w Frankobrodze nad Mohanom jěſdźer elektriſkeje nadrósneje żeleſniczy khłoſtany, dokelž njeje poruczkoſej młodźeſchcu ſaſtojnika pſchewjedł a ſ tym ſrażenju dowinu woſow ſadźewał. Saſtojnik je ſnaty jako ſpuſchczonny jeſdźeř a je hižo 15 létw ſłużbje. To je wšo jeho kollegom a ſwobudźełačerjom khětro roshorilo. Też wobydlerſtwo dźiwa ſo nad tajkim wuſudom. Spodźiwne wězy ſtatwaja ſo pola ſwoj. Bürokrazija.

* **Pomjeczaſhódne wuſudźenje** cžinjeſche roſſchěrjeny pschišłužny żud w Erfurcze: Wupokaſako ſo bě, ſo běſche ſtarſchi fabrikiſi dźełačerjej Gotthold Kellermann w Erfurcze 18 létneho ſobudźełačerja Fryza Lerche bit a bajił. S druheje ſtrony pak rěczachu dopokaſy ſa to, ſo je młodźenz ſtajnje ſpjerawje pschecžiwo ſtarſchim dźełačerjam wuſtupował a wobježe wobſkorženeho ſ njeſpchihódnymi wurasami roſhorjał. Sſud pschiſpóna na wuſſwobodźenje ſ mjenowanjom ſcžehowazeje pschicžiny: Wobſkorženy je ſo ſ nuſy wobarał a ma ſo pschipóſnacz, dokelž dźełačerjo pschecžiwo njeſchwarnemu ſadźerženju młodych ludźi rasnje wuſtupja.

* **Lodowe jamy w južnej Tirolſkej.** W tirolſkich Dolomitach ſu njedawno lodowe jamy namakali. Sdźěłerjo podachu ſo 6 km. hluboko do jeneje hory a wuſhladachu dwoj lodowaj domaj a podſemſki jěſor na 160 m. ſchěroki ſe ſwodźiwnym wobſkwětlenjom. W jamje ſu noſſerje pryſedy ſudźo bydliſi, na czoż wſchelake namakanki pokazuja. Sdźěłeri ſo dale w jamach.

* **Sſwojeho nana ſurowje w ſajeczu dźerži.** S Tachowa (w Czěſkej) pišaja: Boſa ſandarmerije dachu ſ wobježenju, ſo je ſwobodna Theresija Stahl w Tachowje ſwojeho 80-létneho nana hižo ſ dweju lét ſem w ſwojeſchcznej komorzy ſawrěła. Sſudniſka komiſija namaka wopraudźe ſtarza w cžemnej komorzy w njekraſnem połoženju na ſhnilej ſlomje leżo. Na hlowje mějeſche rany, kiž bě jemu dźowka ſ hrubohczu nabiła. Nješchto kuſow ſplěſnjeneho khlěba, kiž běchu jemu ſ zyrobu, mějeſche ſtarz pschi ſebi leżo. Khłoſtanſke jednanje pschecžiwo ſurowej dźowzy je ſo ſapoczało.

* **Wot pża do wody ſtorſnjena.** S Prahi ſo pišche: 24-létna pschedawarka Marja Koznarowa w Prazy ſkhoſche ſwojeho pża we Woltawje łupacz. Pschi tom pak ſa wot njeho, mjes tym ſo je ſa wokolo ruki ſwjezaſa krucze dźerżeſche, do wody ſtorſnjena a ſhubi ſo we ſwłnach. Tu mózanch jenoż łako cžoło wukhowacz.

* **Mrowje napadnu hudźbnu kapału.** W ſaſchłych dnjach konzertowaſche jena hudźbna kapała w měſcze St. Etienne pola Parija. Nabobo buchu njelubje pschejkłapjeni. Na pabillon, notowe pulty a na hudźbnikow ſypny ſo njezajezy hobrſka mrócžel łetaſych mrowjow, kotrež hudźbnikow tak łkałachu, ſo dyrbjachu ruce cžekhcz. Jenoż ſ wulkej nuſu mózachu ſo pschecžiwo roſhorjenym pschekałanzam bowobaracz.

* **Njewjedro zuſu wjeſe ſnicžiło.** We wſy Portole w blizkosći Triesta w Italſkej je tele dny cžełe njewjedro ſałkohdźałe. Zdźe ſahony żita a winizy ſu ſnicžene. Wichor je we Poſi wjazy łóhkow roſkamał.

* **Sajeczе pohdladuje w mordarſtwje.** S Neapla ſo powě, ſo je tamniſcha policija po namjecze Innsbruckiſeho ſuda dweju zuſych ſajała, kotrajž ſtaj ſo pschi njedawno wuwjedżenem nadpadże a fabicžu bohateho łétneho pschedwarja w Innsbrucku wobdźělikoj. Wobaj mějeſchtaj jenoż mało lirow, prjeſeſchtaj, ſo ſtaj ſo pschi njeſtutku wobdźěliloj a wobkruczijchtaj, ſo chzetaj Italſku pschi pschepuczowacz. Tu jedna ſo, kaž je ſo wukſchicžiło, wo 23 lét ſtareho Hanſa Fiſchera ſ Lipſka a wo Pawoła Schickingera ſ Rakuſka.

* **Wesuw ſ nowa dźěła.** Kaž ſo nam ſ Italſkeje powě, je Wesuw tele dny ſnowa žiwjendźe łacz ſapoczał. Podſemſki ſtrašcžny hubot je hodźiny daloko błyſchczeła. Direktor Wejuſſkeho obſervatorija, prof. Mallatra, je wuprajił, ſo budże Wesuw ſa nětkore měſacy ładu bliwacz.

* **Elektriſke wobłożenje.** W Romje padny tón, kiž běſche ſo wobłożenja dółkhył, kotrež wokolo Pantheona wjedże. Pschepjetowanje wupokaſa, ſo běſche wobłożenje elektriſzy naſpjezene. Milimatnja prěje, ſo pyches dółkhnjenje wobłożenja mózhi też ludźo do ſtracha pschijeczz. Konje ſu pyches ſwoje pódkowy bóje elektriſzy pschiſhikjene. Alle wża dosta hinaſcheho mjeſwocza, dokelž buchu tež vſchelake łóczki morjene, kotrež ſo wokolo Pantheona honja. Wina na elektriſkim naſpjezenju je podſemſki kabel.

Hamtske wozjewjenje z Wojerec.

Sahrodniſkemu žiwnoſczerjej **Khorli Sahrodniſej** we Muczjowje je połizija dowolika, na jeho łežowoſczach šamowutſełe klaſcz.

Sprewiny móſt pola Lěſleje na Mužakowſko-Budyſchſej dróży je ſa cžežke woſy ſakſany. Waha njeſmě wjazy hacž 5 tunow cžeje měcz. Jeli by nětko ſ cžežiſchimi woſami po moſcze jěżdźił a ſo nětkajke njeſłoże ſtało, je šam ſa ſamołwity.

Dróha ſ Wojerez do Pjaczez je wot 7. ſept. ſa wſchón jěżduy wobſkoż ſawrjena.

Swinjazy mór je wudyrił pola jeneho ſwinjeza k. Schołky na Steinbrikſkej dróży; ſchleńcerja Hermanna Wołſa w Njedźichowje; wudowy Schimanoweje w Hóſnje, kotrejž je jeje žiwino padnyło, je ſtótny łékař ſwinjazy **mór wobkrucžił**; dale pola ratarja **Swetoſcha w Bórku.**

— **Swobodne mjasowe jatki** (Freibank) w Budyšinje. **Sobotu 5. sept. dop. wot 9—11 hodźin wotedawa so čyrje howjaze mjaso, punt po 60 a 50 pj., čyrje šwinjaze mjaso, punt po 60 pj., čyrje cjelaze mjaso, punt po 40 pj. Šwinjaze mjaso wotedawa so jenoź na cźišła 271—450 hr.**

— **Nalutowanski wobkhad pichi nalutowarni města Budyšchina.** Kónc julija wuczinjachu nalutowanja 501382.12 hr., w auguscze placzesche so 60648.45 hr., wuplaczesche so 16854.06 hr., tak bź wobstatk kónc augusta 545176.51 hr. Mjes druhim wustaji so 120 nowych knihow.

— **Jndex.** Statistiske wotdźelenje pschi policajskim hamcze města Budyšchina nam sdźeli: Po nowym wobschérnischim waschnju wobzičzena liczba němkostatneho indexa sa wudawki sa živjenje (sežiwjenje, bydlenje, tepjenje a wobšwětlenje, wobleczenje, wobkhad a hewaschu potrjebu) wuczinjesche w pschereźku mježaza augusta t. l. 1450 (1913/14 = 100).

— **Wožezbitaj żelesnikaj cźahaja dla ratarskeje wustajeźizy w Drježdźanach.** Pschi skladnoscźi ratarskeje krajneje wustajeźizy w Drježdźanach-Reicku pojedźetaj njedźelu 6. sept. wožezbitaj cźahaj po poniżenych placźišnach; S Budyšchina rano 7.54 hodźin, pschijedźe do Drježdźan-Reicka 9.35 hodźin a wróco sy Drježdźanskeho hlownego dwórnischcza wjeczor 9.42 hodźin, pschijedźe do Budyschina 11.17 hodźin. Wšdna placźisna sy wróczojesbu wuczinja wot Budyschina 3 hr. Mjene lisczíki sa tónle wozbezbitu cźah pschedawaja so jenoź hacź do sobotu 5. sept. pop. w 2 hodź. Wšcho dalsche je dowidźecź sy wupowessnjeneho plakata na Budyschkim dwórnischczu.

— **Wjesiowa kursowa kniha pichi statnej żelesnizy.** We sajinje spešcheneho wobstaranja nakładżenych woso bo wukaja a mjes dalsko leżazymi wobkhódnymi wotkrjesami w Němskej je statna żelesnica „wjesiowou kursowou knihu“ (Güterkursbuch) sestajala, sy kotrejež móże kóżdy interesent najlepschu możnosć wożenja tworow dowidźecź. Tutu knihu móżemy kóżdemu porucźecź. Bo wschém, schtoż wopschija, dawaja żelesnisske direkzije, wobkhodne hamty a pschijimarnje tworow dalsche pozadne rosjašnjenja. Tutu knihi móże šej kóżdy ja 4 hriwny kupicź.

— **Myto sa popadnjenje smijizy.** Pruski ratarski minister je psches wokosnik wosjewsk, so sa w prustich statnych lěsach popadnjene smijizy so myto wot 10 na 25 pfenjezkow powyschi a to sa schtuku. Minister snuttkownych nalesnoscźow je tohodla sa morjenje a wotedacze smijizow, swonka statnych lěsow popadnjenych, teź na 25 pjenjezkow powyschił.

S **Maleho Wjelkowa.** (Paduschi wožrjedź dźelcho dnja.) Sdrjedu popołdnju wokoło ½3 hodź. so paduschi pola jeneho tudomneho wobydlerja nutsdobychu. We bydlenskej jistwje wokno wutkóczichu, kradnychu tam 87 hr. a gumijowy plascheź. Plascheź pak podźišchu sažo w jahrodże pod jenym kerkom schowany namakachu. S paduchom bź pjeca zyle njesnaty cźłowjek. Zuby je wokoło 20—23 lět stary, wokoło 1,65 mtr. dołhi, ma kulowate wobliczo, je w schérym wobleku a w schérej cźapzy. Po paduschtwoje je so pjecza k Sskonej Borschcze podak. Hacźrunjeź hnydom policajskeho pša za nim pósźachu, njemóżesche tola niczo wuspjeźdźicź, dokelź so stajnje deschcźowasche a źeź bź hižom wotmokany. Jeli by nécźto podhladnu wożobu widźał, chyź to kriminalnej policiji w Budyschinje sdźelicź.

Dźećazu, jonjazu a mužazu

trikotowu spódnju drastu

w jara rjanej hódnoscźi a po nisich placźišnach porucza

A. Kasper, Burglehn 11

w Budyschinje.

S **Bórka** pola Budyschina. Ssmjertne njeschoźo sta so na swobodnym kuble w Bórku. Tam jedyn kórt 16-lětneho Fryzu Neumanna pschi wjazowanju do klowy kopuy a jemu sy tym strašcźnje nop srani. Jeho je sanitetnym autom do Budyschkeje khorownje dowjesechu. Tam wobsarnjonemu Hodźinu poźdźischo wumrě, wedowja wjazy njenabywschi.

S **Pančicy.** Pschichodny pjatk 11. septembra popołdnju w 2 hodź. so w Pančicźanskim hoscźenzu nacźerjam a jich cźešcznym dźećom lekarska rada a pomoz darmo poskicźitej. Lekař budźe pschitomny.

S **Wojerez.** Cźežke njeschoźe potrjechi tudomneho rataria Michalla na Sko-Komorowskej drohi. Wón wjesesche na swojim wosu se swojim sapschahom 30 zentnari kalka po dwórnischczowej drohi. W blischosci restauracije „ke krajnemu kanzlerjej“ chcyschse so pschi jedźenju na wojo zydnyez. Pschi tym so wobsunu a padże tak njesbožownje pod koła, so jemu koła psches zywot pschejedźechu. Na zboże mózesche rešbar Dürr, kotryż spěšchnje k wosej pschikhwata, konje w prawym cźasu zastajicź. Hewak bychu njesbožowneho teź hischcze sadnje koła pscheješe. Snjesboženy bź so smitka cźežko franik. Jeho sy nożbydlami do jeho wobydlenja donjesechu.

S **Trěbele.** (Wobanjenje cźěła.) Najstarschu wobydlerku naschego města w starobje 89 lět pothowachu njedźelu. Pondźelu rano namakachu row wotewrjeny a cźěło sy dźela nahe. Wurubjenje njeje so stalo. Ma so ta to, so jedna so tu wo wobanjenje rowa a cźěła njebožcźikheje. Sdjachu mlodeho cźłowjeka, kiž njeje zyle prawy; wón je wuuk semrěteje. Pschepytanje, kiž so hnydom stanje, bórsy wschitko dalsche na sjawne pschinješe.

S **Wjelzeje.** Mjes dźełacźerjemi tudomneje schkleńcźerńe je tele dny strajt wudyrił. Dźełodawarjo su dźełacźerjam mjedowy pschirażk wo 6—8 prozentow pschisiwolili. S tym bychu dźełacźerjo 6,40—6,90 hr. na dźeń sadłużili. S tym pak so njespokojeja. Jednanja so hacź dotal hischcze njeskónczichu.

S **Ludnjowa.** Tu sandźene dny wulke wětriki sakhadźachu. S tym je so wjele sadu se schlomowe sdrěbo, wotrjebje kruschwow a jabłukow. Wě tu khwilu je na naschich kukach wulka woda, tak so so njehodźi wotawa kuz.

Najnowiše z cyłeho swěta.

W Němskej so zjenjeju sa twar zeppelinskeje powětroweje łódje khromadźa, sy kotrejž chcedźa k połnóznemu polej leżeczi.

*

Amerikanski pósłanz w Barlinje, Schurman, je so ćikadom do Lipska dowjesej dał, so by sebi tamnischu mašu wobhladał.

*

Pruske knjeżerstwo je wukas wudało, po kotrymż so sa hospodowanje w priwatnych domach, pensionach a hosćencach żanych dawkow wjazy njesmě bracź.

*

Awstralske knjeżerstwo wobsedźenstwo němskich stacźanow rospschedawa. Němzy, kotrjž swonka Awstralskeje bydla, zwoje tamniske zamożenje zubja.

*

Wójski sud w Amiensu je němskeho lekarja dr. Kreepela k jastwu na dwaj mjesacźaj a k 100 hriwnam pjenjezneho tłostanja w jeho njepschitomnosći sasudźił. Dr. Kreepela winuja, so je jenemu francozskemu majorej lekarski pomoz zapowědźił, cźehoż dla je so posdźischo majorej dyrbjała noha wotciwjacź.

*

Zeppelinska łódź „Shenandoah“ kotraż je so w Němskej natwarila, je so w zylnym wětrje rozłamała. Wona bě z 42 muzjemi wobsadzena.

*

Franzowski ministerski president Painleve je presidenta němskeho zjema Loebu pschijał. Wón je so z nim dlschi cźas wo němsko-franzowskich pomerach rosrěcźał.

*

Pschi rozdruchnjenju w jenym rumunskim połvernika je so wjele wożobow morilo a sranilo.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Jednota“ tow. kat. Serbow. Pondźelu, 7. sept., we 8 hodź. předstaja so w Budyšskim dźiwadle passionska hra a to za niże płaćiny; 1,50 hr. — 1,— hr. — 0,50 hr. Zastupne lisćik dóstanješ pola Mališkec na farje.

Hornja Hórka. Tow. „Lužica“ pojédże njedźelu, 6. 9., na ratarsku wustajeńcu do Drježdźan. Wotjédźemy z Budyšina rano ½6 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Malešecy. Jednota „Sokoł“. Sobotu pruha za wšitkich bubnarjow a hwizdarjow we Lětonju.

Nowa Wjes. Tow. „Brězyčka“ změje njedźelu, 6. 9. pop. w 4 hodź. p. Heinrichec měsačne posedźenje.

Pančicy. Jednota „Sokoł“ ma pjatk, 4. 9., wječor ½9 hodź. pola knjeza Bělka we Wudworju měsačnu zhromadźiznu; ½8 hodź. ma předsydstwo posedźenje. Kóżdy bratr, aktiwny a passiwny, ma wěsće pśinć Starosta.

Radwoŕ. „Ratarski Dorost“ pojédże njedźelu, 6. 9., do Drježdźan na ratarsku wustajeńcu a wotjédże z Budyšina rano 9⁰⁰ hodź. Njedźelski jězdny lisćik (Sonntagsrückfahrkarte) 3. rjadownje. Parola: Wšitcy njech pśindu. Předsyda.

Radwoŕ. Jednota „Sokoł“ wuhotuje njedźelu, 6. 9. swój lětni swjedźeń. Wšo bratrowske Jednoty so na tutón swjedźeń přeproša. Zhromadźujemy so wot ½3 hodź. w „Herbskej grychće“. Tyče sobupśinjeseć.

Zwjazk Serb. Ratařskeho Dorosta pojédże hromadźe z knjeżnami njedźelu, 6. 9. na ratařsku wustajeńcu. Za kóždeho młodeho ratarja a za kóždu młodu ratařku je nuzno, zo sebi wobhlada ratařsku wustajeńcu. W 11 hodź. trjechimy so w Drježdźanach na hłownym dwórnišču w čakarni 2. rjadownje. Dalše dostanu towarstwa pisomnje. Wječor je zhromadna wječer w jenym hosćencu. Parola: Zadyn doma njewostanje! Zarjadnistwo.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Sjmolaŕ w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk 4. septembra 1925.

Wežerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,68
1 jendźelski punt	20,355	100 cźeskosk. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	81,05	100 półsk. markow	75,28

Efekty mějachu wežera na Berlinskej bursy pschi zwocźatku spadowaze kursy. W bźhu bursy so sbruźichu. Wójnska pożećenka mějesche wiki zwocźatku wyschene kursy, kotrejž pak posdźischo pschihadźi.

Na produktowej bursy khlěbowe žito wežera dale pschihadźowasche. Wukraj ma niske placźišny. K tomu dyrbjachu so tež pschedawarjo pschenzy a rožki podwolicź. Wot 1. sept. mamy na žito zło a tola bija žitne placźišny dale dele. Pólska ma bohate žně a mjeta wobešże wjele pschenzy na wiki. Jecźmjeń a wowsa swoje placźišny sakhowaschtej. Wežera placźesche zentnaŕ

w Lubiju

pschenzy 10.75—11.25 rožki 8.25—8.75 jecźmienja nakšin. 11—12.— wowsa 8.75—9 hr.

w Berlinje

pschenzy 10.85—11.15 rožki 8.30—8.70 jecźmienja 9.25 wowsa 8.85—9.25 hr.

W termijowym wikowanju

sa sept.: pschenzy 11.80 rožki 9.20—9.15 wowsa 8.55 hr., — sa oktober: pschenzy 12.25 rožki 9.65—9.60 wowsa 8.95 hr., — sa dezember: pschenzy 12.60 rožki 9.80 wowsa 9.45 hr.

Wiki wežera w Lubiju; Butra, kusk 1.25—1.30 hr., jeja 15—16 pj., hriby 25—70 pj., kórti k jěźi 5—15 pj., ke kładżenju: kowa 1—2 hr., žłowki 20—35 pj., kruschwy 30—40 pj., běły kał 5 pj., cźerwjeny 8—10 pj., bumy 20—30 pj., tomaty 25—35 pj., žołotej kerćźk 10 pj., banje 10 pj., jabłuka 10—30 pj., bosanki litr 10 pj., běły punt 5—6 pj., łany wolij litr 2 hr.

Wiki wežera w Shorjelu; Butra, punt 2.50 hr., kórti k kładżenju kopa 1.20—1.80 hr., k jěźi ićtuka 5—15 pj., bumy 25—30 pj., tomaty 30—35 pj., rjerwjen 10 pj., schpinat 20—25 pj., zyhła 15—20 pj., běły kał 5 pj., cźerwjeny 8—10 pj., běrny punt 4 pj., žołotej kerćźk 5—10 pj., kruschwy 30—60 pj., žłowki 25 hacź 35 pj., prunźizy 60 pj., jabłuka 15—55 pj.

Wiki wežera w Khorjecźinu; Butra punt 2—2.30 hr., jeja 17—18 pj., twaroh 30 pj. howjaze mjaso 1.10 hacź 1.30 hr., cźelaze 1—1.20 hr., skopjaze 1.20—1.30 hr., płećina 1.80—2.40 hr., wolcź 1.60 hr., schmoln 1.60 hr., łany wolij 1.60 hr., liny 1.80 hr., schcźawk 1.40 hacź 1.60 hr., karpy 1.70 hr., holbje 0.75—1.— hr., kury 3—4 hr., khaponi 1.50—3.50 hr., łuzy 1.70 hacź 1.80 hr., kacźki 1.80 hr., morchej 5—10 pj., schpunat 30—50 pj., cźerwjeny kał 8—15 pj., běły 5—10 pj., bumy 20—25 pj., žołotej kerćźk 10 pj., zyhła 15—20 pj., běrny 3.50—4.— hr., jabłuka 5—20 pj., kruschwy 20 hacź 70 pj., žłowki 20—30 pj., prunźizy 50—55 pj., tomaty 25—30 pj., prawaki 60—65 pj., kurjatka 30 pj.

Produktowe wiki w Berlinje. Na wikach je zwlne napraschowanje sa wokn, kotrejež dyrbjesche so wiele bowožowarjow. Cźerwjeny dźeczel posthcźuje wožebje Italska, w tutym kcźe wožebje schwarne symjo k wuzywanju. Dla wobstajneje mokroty su w tukraju hubjene wuhladu na žně a tohodla budźe so lětsa dyrbjeć wjazy cźerwjeneho dźeczela bowožowacź hacź loni. Placźišny sa běły dźeczel su jenak krute. Najlepschi druzinu schwedskeho dźeczela podawa Amerika bjes pschemenjenja placźišny. Sa wutrajne trawy placźišny stupachu, wožebje sa jendźelsku rajsku a druhe druzinu. — Hewak njeda so wo wuplodach na polu wjele swjećelskeho rosprawjecź, cźehoż pschi swjetschu psches wobstajne mokre wjedro. Zentnaŕ placźesche

w Berlinje

cźerwjeny dźeczel	85—120 hr.
běły dźeczel	115—170 hr.
schwedski dźeczel	60—90 hr.
luzerna	78—92 hr.
žołty dźeczel	28—36 hr.
inkarnatiki dźeczel	20—24 hr.
jendźelska rajska trawa	34—38 hr.
hejduschka	14—18 hr.
žołte lupiny	9—10 hr.
módre lupiny	9—10 hr.
lěcźna wika	15—16 hr.
žonop	38—40 hr.

Sso pytaja:

Pohonc, w Budyschinje na Mužakowskej drohi cźo. 13.
Pachol, kofejownja „Hohenzollern“ w Budyschinje.
Holza do domu, Hillerka w Budyschinje pschi pólnym hrodźiku 9, — knježi hosćenz w Njeswačidle, — Rudolfowa w Wšej Wodze na Barchiscanskej drohi 11.
Hospoza, Czarnak na Sserbskej haźy w Budyschinje.

Na pschedaj:

Tŕišr a pyna krowa, Schmidt w Debźezach pola Wósporka.
Kruwa, w Bórku cźo. 10.
Kosa, dobra bójka, Bobak w Delnjej Kinje.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. ¾11 hodź.: Powyschene placźišny njerad pschihwoleja. Tendenza: měrna ale kruta.

Dop. ¾12 hodź.: Zadanki dale wyšoke, ale malo kupzow. Tendenza so njepschemění.

Placźišny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, jewsat 100 kg, placźišny we złotej hriwnje.

	3. 9.	2. 8.		3. 9.	2. 8.
Pschenza	217-223	220-226	rapš. wožuschi	16,30	16,40
rožka	165-174	170-178	poch. melasa	8,80	9,00
nakšt. jecźmjen	—	—	ieradella	—	—
nal. jecźmjen	180-185	180-185	běrnjaze krupi	18-13,50	19-19,10
wowsa	177-185	177-185	bumy	—	24 26,00
kukuźca. Mais)	214-218	214-218	wika	26-29,00	26-29,00
pschenc. muka	31-34,25	30-34,75	łany wožuschi	22-22,80	22-22,80
rjana muka	24-26,50	24-27,00	módre lupiny	12-14,50	12-14,00
pschenic. wotr.	12,00	12,50	žołte lupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	12,00	12,20	symjo, 50 kg	3,50-4,10	3,60-4,20
rapš	355-360	355-360	symjo, rjane	0,80-1,15	0,90-1,20
lane symjo	—	—	„ pschenc.	0,70-1,00	0,80-1,20
hroch	25-27,00	25-27,00	„ wowsjane	0,85-0,95	0,70-1,00
wielučki	23-25,00	23-25,00	„ jecźma	0,70-1,00	0,70-1,00

Placźišny rěsneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

3. septembra:

12 wołow, 19 bykow, 28 jałowjow a kruwow, 740 cźelatow, 112 wowzow, 939 šwini.

Woły, byki, kruwy a wowzy běchu we wikowanju zwlne, tohodla so wěste placźišny njepostajichu.

Placźišny sa

cźelata: 2. 83—85. 3. 76—80, 4. 68—70;
šwinje: 1. 91—93, 2. 94—96, 3. 88—90, 5. 75—85.

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Póndźelu, 7. septembra, wutoru, 8. septembra

2 tunjej zbytkowaj dnjej

Zbytki a zbytkowe wotrězki kóždeje družiny ze wšěch wotdźělenjow mojich składow přindu

cyle wosebje tunjo na předań

Jan Jurij Pahn

na Hłownym torhošću **w Budyšinje** rózk Žitneje hasy

Mam wulki skład
jězdnych kołow a šijacych mašinow,
domjacych a kuchinskich gratow, wšěch ratařskich mašinow a předawam po najtuńšich płaćiznach.
Heinrich Mudra w Slepom
mašinowa wikowańnja.

MERSIOVSKY
Pućowanske budźaki

Derjo drjene
pjerje do posleśćow
so kupić pyta. Adresy z płaćiznami njech so we wudawarni „Serb. Nowin" zapodadźa.

„Piccolo"
mały awto
z dwěmaj sydłomaj, nowoća na karosserija, z nowa lakowany a z nowymi wobručemi motor 1½, starši modell, k jězdźenju hotowy předa za 1000 hriwnow
Carl Gust na Drjewowych wikach.

Młodeju psow a beju
ma na předań Pětr Schörz na Rěanskej hasy 4.

Meble a polstrowe twory
dobre a tunjo poruča
Handrij Strympa
w Budyšinje na rózowej hasy 15

Parne čišćenje pjerja
E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Po wurjadnje tunich a poniženych płaćiznach poručam we wulkim wubjerku:
Mužace wobleki, sportske wobleki, cheviotowe wobleki, wobleki z česaneho předźena, najlěpše sportske wobleki z wolmjaneho korda a manchestra (wšěch wulkosćow), wobleki za młodźencow, pacholow, hólcow a dźěći, dobre sylne zymske jupy (po sportskej fasonje a jednore) za mužow, pacholow, hólcow; dobre krute kholowy z kožaneho sukna, čorne, brune, módre, wšědne kholowy, jěchańske kordowe kholowy, Breecheske kholowy z tkanin, korda, manchestra, čorne a módre kóperowe jaki, čorne jaki z kožaneho sukna za železnicarjow, kalmukowe jaki, kholowy za młodźencow, pacholow, hólcow, krótke kholowy a ze štalćikom, barbojte a čorno-běłe smuhate tkaninowe kholowy, kholowy za tolstych ludźi, lacy, jaki do wětra (imprägněrowane, podšite a njepodšite), gummijowe mantle, ulstrowe paletoty, zwjeršnikowe paletoty, šwjedske mantle atd.

A. zwud. Mengerowa

(mějśeł Woldemar Menger)
na Serbskich hrjebjach 6.

Přez 40 lět staroznaty, kruče solidny a sprawny wobkhod.
Wosebje khudšim ludźom a dźěłačerjam dawam składnosć, tak tunjo kaž možno kupować.
Zapłaty a zbytki přidawam mojemu woteběrańtwu darmo.
Skutkuju pod wšěmi wobstejnosćemi na wottwarjenju płaćiznow sobu.

Vogtlandske gardiny

meter po **50 pj. — Madraske gardiny,** też za małe wokna, krasne mustry, hobrsey wulki wubjerk Yitražowe tkaniny, jećki po 50 pj., kupenske ruby, ložowe přikrywy, wupjerki, počełnjenja, hildowe a komodowe přikrywy, sofowe a divanowe přikrywy, wóskowane přikrywy wšo jara tunjo
J. Erlr w Budyšinje zwonkowna lawska hasa 10.

Srědki k namočenju sywow:

koprowy vitriol, Uspulun, Germisan, Formalin, Tillantin
poruča

Otto Engert

drogownja
w Budyšinje na Zuntřkownej lawskej hasy 10.
Telefon 33.

Do kóždeho serbskeho doma słušeja „Serbske Nowiny"

Na kredit

a po cyle wosebitych lohkich napłaćeńskich a wotpłaćowanskich wuměnjenjach poručam
swoje nazymske nowosće

mužaceje žonjaceje a dźěćaceje drasty
meble w kóždym stilu
dospołne pisane kuchnje, dospołne lěhańnje a jědźerńnje.
Namakaće
wšitko za wšitkich
pola mje.

Carl Horn nasl.

meblowy a tworowy kreditny dom
w Budyšinje na hłownem torhošću, nutřkhod na jerjowej hasy 21.

Gritzuerowe kulojtołódźičkowe spěšnošijaki, najlěpša **šijaca mašina** swěta
Wulki skład we wšěch wuwjedźenjach wurjadnje tunjo; podźělnje płaćić je dowolene. Dom jězdnych kołow a šijacych mašinow
Jan Witek w Ścijecach.

Schneider & Hchulze při Krónje so poručetaj, a wšelakich wěcow skład hobrski mataj.

Składnostna kupi

Dla přihódneho nakupjenja předawam jenoć tak dołho hač skład dosahn:
50 kurbidowych latarnjow, najlěpši mosaz, jenu po 4.50 a 6.— hr.
15 elektriskich wobswětladłow jězdnych kołow też jara tunjo.
Wuměnjenje: Tónle nawěšk ma so sobupřinjeść.
J. Schieback na Mrźakowskej drózy 4.

Žony

Poručam šěroki wulki skład pšichwatkow, měšacjnych a pšichwatkowych powjatkow, podpołožkow.
Steju rad k radže.
Wagnerowa w Budyšinje
pśicheš šuterjśimi wrotami cło. 9.

Časopis

„Kulturwille"

njech sebi kóždy w „Serbskej knihańni" w Budyšinje skaza. Wukhadźa měsačnje a płaći štwórćlětnje 2,30 hr.

Žonjace mantle

za zymu su dóšle

Suknjane mantle	wot	12.— hr.
flawšowe mantle	wot	9.80 hr.
kostumy	wot	13.— hr.

Paul Otte w Budyšinje
na Žitnej hasy 10.

Nowe hrónčka na sćěnu

su zaso dostać
w Serbskej knihańni w Budyšinje.

Předawanje koni

Wulki transport prěnjoklasnych

koni do woza a dźěła

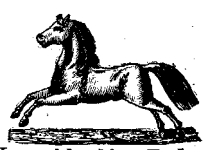

mjez nimi oldenburske, hanoverske, danske a šwjedske, steja **w hosćencu „K markhrabi, w Budyšinje na drjewow. wik.** pod přihódnymi płaćeńskimi wuměnjenjemi hnydom na předań abo k zaměnjenju.

Franc Pohl

z Wrótsława tón čas w hosćencu „K markhrabi" w Budyšinje. Telefon 157.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawańi 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihićišćerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 zlot. pj. Wobčežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšo wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 zlotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 207 **Budyšin — sobotu, 5. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Snjepolitisowanje pruskich schulow.

Pruski kulturowy minister je sa wschě provinzialne schulske kollegije a sa wschě krjeżerstwowe městna, sa powschitkowne kubłanje młodźiny dźełaze, wukaz wudał. Po nim dyrbi so schula snjepolitisować. Najwažnische je, so so wucerjow k tomu prawcho stejischcza dźerża. Schula njeńmě dowolić, so schulerjo sjednoczenstwam psichiśkuschcja, kotrež so pischećiwo statej a wobstejacej statnej formje měrja. Też so njeńmě žanchu dźěła we tym wostajić, so ma so ponižene z wustawu postajenych němskostatnych barbow jako **ponižene płaczazeje statneje formy wobhladać.**

Kóžde njeczesczenje němskostatnych barbow se strony schulskeje młodźiny ma so tohodła jako cżežke pischeńdzenje wobhladowaći, a kóžde taste pischeńdzenje, wobsebje pischeszěhanje a njewažene druhich schulerjow dla jich smyślenja ma so krucże khłostać, jeli by trjeba było, z wupokazanjom se schule. Tohodła minister z hnydomnej płacziwoscu schulerjam a schulerkam sakazuje snamjeschka, banty a druhe symbole kóžbjezkuli druźiny w schuli žamej abo pósći wuhotowanjach jenotliwych abo nětkotrych schulow, na pschikład na pruežowanjach, pschi turnowańskich hrach atd. nošyć. Też žame snamjeschka žoby pschinjeść je sakazane.

Juristiśy wězywustojni bjesstrachowy pakt pschepruhowali.

Juristiśy wězywustojni su w Londonje pruhowanje bjesstrachowego pakta skónčili. Kaž „Times“ powěźi, so swonkowni ministerjo Franzowskeje, Italskeje, Jendźelskeje a Němskeje w Schwajzarskej abo połnocnej Italskej sendu, so bychu dale wo bjesstrachowym paktu jednali. Pschi wusmolenju konferenzneho města dźensa italskemu ministerskemu presidentej Mussolinej napscheczo pschińcz, kotryž może so dla wjele dźěła jenož na krótki cżas z Roma wotsalicz.

Najwažnische je, so Němska nětko stejischcżo swojaskerjow k bjesstrachowemu paktej dospołnje znaje.

Němskostatna rada sa pschedłohu wo dowolnych wopytmach.

Němskostatna rada je so pjatk z wukazom wo dowolnych wopytmach zaběrała. Zastupjer Badenskeje namjetowaschе, so by wukas hakle 30. nowembra do mozy stupił. Zastupjerjo Hamburga, Sakskeje a Hessenskeje so pschećiwo zawjedźenju dowolnych wopytmow wuprajichu. Skónčnje so wukas z pschemjenjenjemi, kotrež bě radźiny wubjerk wobsamknył, pschija.

Gdańsk w pólskim konfliktu protestuje.

Senat swobodneho města Gdańska (Danzig) je generalnemu sekretarej Swjatka Ludow protest pschepodał, z kotrymž namjety kommisara Swjatka Ludow k postajenju namjesnje cżary so pólski pólski wobzah w Gdańsku wotpokazuje. S tutym protestom swižuje, so budże so rada Swjatka Ludow žrjedź septembra z tutym praschenjom saběrać.

Dźewjerj bolschewiskich kommižarow satsełili.

Po powěsćach pólskich nowin z Moskwy su tam pjeczo dźewjerj bolschewiskich komižarow satsełili a 32 wyschschich intendanturskich sastojnikow z khowaneho wójnskeho magazina su k khłostarni na dołhe léta sajudźili, dokelž su wjele milijonow pschekschichwili. S wójnskeho kommižariata su sa nakupowanje wójskoweje potrjeby wulke summy dostawali, kotrež su sobu sdełene namakachu.

Straik jendźelskich namorjakow.

Hobrska parna łódź „Majestic“ je, kaž so nětka zhoni, lećeć wuźita, so mohła njedźiwajcy namorjakskeho strajka na morjo wujěć. Liczbu k dźěłu swólnionych zhebi pschistajiwschi je „Majestic“ jich w nozy z makymi cżołmami na morjo bowjesć daka, hdźež je jich pschijata. Njedźiwajcy tuteho njewuspěcha namorjazy dale strajkuja. Jim je so poradźiło, w Southamptonje schéćź łódźow sadżerżeć, kotrež chcedźa do kanala wotjěć.

Kaž Reuterez powěsćeńcza z Kapstadta zhoni, je powodnjoafrikanske krjeżerstwo wjele telegramow dostało, we kotrychž so pschećiwo tonu protestuje, so so indiszy matrosojo na łódźach pschijataja. General Hertzog je wotmołwił, so indiszy matrosojo nimaju prawo, do południoscheje Afriki pschicżahnyć a so tohodła njeskedźa w jendźelskich pschistawach na kraj stupić.

Reuterez powěsćeńcza dale z Melbourna w Awstralskej powě, so su tamnischi namorjakojo wobsamkli dale strajkować. Woni so niz jenož sniženju mzdy pschećiwjachu, ale też rukowanje za to žadachu, so so zhubjene dźěłanišće duy saptacza.

Po powěsći z Londona je so wobkhad parnych łódźow pśches kanal saźo w prjedawschej zyłnosći zalwjedł.

Najwjetscha jendźelska bitwiska łódź so na morjo puschćiła.

Pjatk je so jendźelska nowa 35 000 tunow wulka bitwiska łódź „Nelson“ na morjo puschćiła. Jeje twar 8 milijenow puntow sterlingow (160 milijonow hriwnow) płaczi. Wona je najzyłnischa wójnska łódź na zwěcze. Na njej je dźewjerjo 15 zólowstich kanonow w trójnych kanonstich wěžach a dwanacze 6 zólowstich kanonow na schěrokej stronje nastajenych.

Painleve wo franzowskej politizy.

Franzowski ministerski pschedsydźa Painleve je pjatk dopołdnja do Genfa pschijěł, so by so pschi pożedźenjach Swjatka ludow wobdźělił. We zhromadźeńi delegaziskeho hotela wón nowinskich sastupjerjow pschija. Mjes druhim wón jim praji: Swonkowna politika Franzowskeje je tak jasna, so dyrje tu w Genfje wjele dźěła njesmjelenju, so bychmy znowa pschepołnjowali, so žeby měr se wschěmi ludami pschejemny. Smutkowne wobnowjenje Franzowskeje so methodiźy wotwiwa. Nadźijamy so, so so marokkowska krisa bórzy na spokojaze waschnje skónczi, a so też we zwjetskim mandatskim kraju hischcze njesjasne podawki k spokojazemu wuprawjenju dóńdu. Mózu so franzowskim kaž też wukrajnym nowinarjam salubicz, so so Franzowska wo dale nicżo njeprózuje dyžli wo wobnowjenje Europy a wo skrucżenje měrnych wobstejnosćow we wschěch dźělach zwěta, kaž daloko wliw Franzowskeje dosahа.

Straj franzowskich bankownikow.

Strajkowazy bankownizy su so schtwórtk popołdnju do wschelakich bankow dobyczej zwjtali. Srašzchu do policajstow, a na woběmaj stronomaj běchu franjeni. Bankownizy su je swojim postupanjom na operatiwm nałožce wunusowali, so je so depositska kasa zamkła. Strajkowarjo potom psched banku Credit Lyonnais pschicżežeczu a do jeje wokna kamjenje mjetachu. Druhi po Boulvardach a fužobnych dróhach cżahajo wołachu: „Nasche sto frankow!“ Pschi tym znowa do policije srašzchu, kotraž nětkotrych halekarjow łapaše.

Albert Rager fotogr. ateljej w Kamjencu

na rańšej dróhy Telefon čo. 239 na rańšej dróhy

podawa Wam najlěpše fotografije kóždeje družiny we wobchodźe a zwonka wobchoda

Skazanki za fotografowanja přijimuje zwonka wobchoda za mnjo też knjez frizěr Jupt w Pančicach

Wójna w Marokkowskej.

Dalschi bombardement na riffski brjoh.

Bombardement na riffski brjoh dale traje. Wón na marokkowske wobydlerstwo jara žłmy saczišćej cżini. Schpanišći korps so k Marokkowskej wjese, so by so na brjoh wuhadźił.

Na wjecżornej froncże so riffzy Kabylojo a Dźeballojo pola Tatuana zhromadźuja. Kóždy wokomik so nadděch pod wjednistwom Abd-el-Krimowego bratra wocżakuje. Abd-el-Krim je pschikasał, so dyrbja po tamniske stejischcza na tóždy pad dźerżeć.

S Parisa so 3. septembra wo wulkej offensiwje w Marokkowskej powě: Druhi dźeł wulkeje offensiwy je so dźenża sapoczał. Schpanišzy wojazy so dźenża dopołdnja na tśi mjetnach na riffski brjoh blizko Agadira pod schtkitom schpaniškich a franzowskich wójnskich łódźow wuhadźichu. Pschi riffzej froncże sjednoczene schpanišzo-franzowske wójnske łódźstwo z hromadźe 60 jednoscżemi wojowasche, mjes nimi z franzowskej panzerowanej łódźu „Paris“, z schcżižakomaj „Straßburg“ a „Metz“, je schpanišzim kschižakom „Alfons XIII.“, dale se 6 podmórskimi cżołmami a namórskimi letadłami. Hižo po prěnich hodźinach wojowanja so po-

Kopańcy (Fussbälle)
kopańcowe črije
kopańcowe pómiki
kopańcowe kholowy

poruča
ponajtuńšich dnjowych
płaćiznach

T. Albert w Budyšinje
na lawskich hrjobjach 10
Telefon 1078
kožane twory :-: sportske wěcy :-: sedłarnja

wědźi, so je bombardement ſ morja a namórſkich lětadłow wulki wuspěch nětk a so tu riſſzy Kabyłojo częſko ſchkodowali.

*

Madridſke nowiny powědźa, so je ſo wulka franzowſko-ſchpaniſka offenſiwa na morju a na kraju hižo ſapoczała. Po depeſchi ſ Melilla ſo w Melilłaſkim paſanje 60 lětadłow a wjele namórſkich lětadłow k bombardowanju pſchihotuje. Pola Adżira ſo dalſche namórſke mozy ſhromadźuja. Franzowſke łódźſtwo ma tam wulku admiralnu łódź „Paris“ nětkotre łopke tſchijaki, torpedowe czołmy, namórſke lětadła, wobkedźbowaze ballony atd. Schpaniſke wójſko je ſo tam hižo na kraj wuſadźiło.

Po powěſczi „Chicago Tribuny“ je ſo bombardement na Adżir hižo ſapoczał. Riffzy Kabyłojo ſu pſchi tym wo 50 morjowych a 30 ſranjenych ſchkodowali.

Sbějt Druſow w Syriſkej.

„Times“ ſ Jeruſalema powědźa: **Po arabſkich nowinach je ſo wjele Beduinow Druſam pſchiſamkło, tak ſo tu ſbějarjo nětkole 20 000 muži ſtoja.** Druſojo nadběch Franzowſow wocakaja a tohodła ſwoje wojeſcy wažne ſtejiſchcza wobſtojerdźuja.

S **Beiruta** ſo powě: Druſojo ſu w poſlednich njedźelach w Bahwaida a Huriilła a Kiwweh nětkaž 10 mil wot Damaſka żandarmiſke wotdźělenja nadpadowali, żandarmam draſtu ſebrali a jich nahich do Damaſka póſłali. Do Eſry ſtej dwě franzowſkej kompagniji pſchiczahnyłej.

Wiſchoarabiſke hibanje.

Po telegramje „Chicago Tribuny“ ſ Beiruta ſu franzowſke wyſchnoſcze w Syriſkej dopóſnałe, ſo wſchón arabſki lud ſbějt Druſow podpěruje, ſo ma potajkim wojowanje w Dżebeldruſu internazionalnu wažnoſcź.

W Němskej so narodne mjeńšiny njepoćišcuja.

K tajkemu rozſudej dóńdźechu **wukrajni Němcy** pſchi ſwojej ſhromadźiźnje, kotruż w ſaſchłych dnjach w Berlinje wotmĕchu. Na njej ſo też tukrajni wobſtĕličhu. Tuchi mĕli tola „informowani“ być, kak ſ narodnymi mjeńſchinami w Němſkej ſteji. Njejſu niczo wo wobcežeſowarjach hodźiny dołheje rĕcze ſapóſłanza Barzewſkeho w pruſkim ſejmje ſłyſcheli. To wſchak je bjes dźiwa. **Němſke nowinarſtwo ſamjeſcži we ſwojich ſeznjiſkich rozprawach wobcežowanja laſtupjerjow narodnych mjeńſchinow.** Tuż też ſchćerſcha **němſka** ſjawnoſcź wo tym niczo njeſhońi a ſtuoži runje tak, kaž jich wukrajni rĕdni. Němſke nowiny hižo ſtary nadźiwa, hdyż ſo jich wukrajnym bratram nĕkotre wlóſta ſeſchimi. Wo buchownej a narodnej nuſy ſwojich domjacych mjeńſchinow niczo njewědźa. „Sſy ty tón jenički, kiž njeſmĕ, ſchto je ſo w tutych dnjach w Jeruſalemje ſtało?“ Pſchi tym pak Němcy widźa, **kak** ſe Sserbſkowom wrócżo dże. Sprawni ſo **wobžaruja** a ſatamaju tajne a ſjawne **ſrĕdki**, kotrež ſo k niczenju **ſerbſkeje narodnoſcże** nałožuja. **W** ſpĕtowej ſjawnoſcźi trubi němſke nowinarſtwo naſtajnje, ſo wo **potlĕczowanju narodnych** mjeńſchinow w Němſkej ſaneje rĕcże njeje. Wone nochcze pſchidacź, ſo we **wutupjenju ſerbſkeje rĕcże pſches ſchulu a zyrkej a druhe ſuſtanje dawna nałożowany ſyſtem trċ.** Na to ſmy wojpjet pokaſali, ale pſchemĕniło ſo w tym wjele njeje. Sakonje ſteja **na papjerje**, ale ſo njeſwobodźuja. Dale tyłkaja ſo **ſerbſcy** wuczerjo do Němcow a **němſcy** do Sserbow. **Mĕſacy a lĕta dołho bĕhaja a bĕhaċ ſerbſcy wuczerjo bjes ſłużby, durnjeż jich w ſerbſkich ſchulach nuſnje trjebali.** Ssamo jich wotkwarja, na pſch. **w Kulowje.** Pod nĕkajſim ſakonſkim płaſchczikom ſo wĕſ wuhładkuje a wupraſni. **A** ſjawnoſcź wĕri. Mamy doſcź **ſerbſkich a namĕſchanych ſchulow, hdyż ſo ſerbſkeje wuczby njepodawa** — w Pruſkej a też w Sakſkej. Němſke a němſcy ſmuſłeni wuczerjo a **ſchulſcy laſtupjerjo** tomu **ſadżewaja. Sakoń jim to do rukow dawa a poſtoja**, hdyż **mĕło naturſke, cłowjeſke a bóſſke prawo rĕczeja.** Wo to **ſo ſakonjedawarjo** njeſtaraja. Jenož **namóż knjeſi** a ta **mjeńſchich njeczerpi**, to je w **hoſpodarſtwje** każ w **narodnych** wĕzach. Bychu-li Sserbja maczerjeneho kroja mĕli każ Danojo, Litwinojo, Poſzaſi, Czechojo a móhli ſo na **němſkej** hruboſcźi wjeczić, ſo hinak ſ nami ſtało. Tak ſmy **wot Němcow ſtajcża teptany lub, wurubjeni wot kraja a narodnoſcże**, huſto doſcź na njeczłowjeſke waſchnje, każ nam to ſtawiſny powědźa. To wuſki dźĕl nałożneho luda njewě, dokelż ſo **ſerbſka** hiſtorija w ſchulach njeuczi. Tuto wurubjenje traje dale, ale bóle njenapadnje, „ſakoſiły“. Najprjedy ſakonje wudźĕlacź k wukuſowanju **rĕcże a potom po nich ſo mĕcź, to je němſka ſprawnoſcź(!)** „Wſcho ſo ſtawa po ſakoſiſkim puczu.“ Lĕta dołho je na pſch. w Pruſkej poſtajene, ſo maja ſo Sserbam ſeſtajne narodne wołóſnoſcże dacź, każ Polakam. **A hdyż ſo wukonjeja?** Tamni wukrajni Němcy, kotrież na ſwoje knjeżerſtwa ſtorża, ſu jara mało „informowani“ w **ſukrajnych wobſtejnoſcżach.** Njech na němſke knjeżerſtwo tłócża, ſo ſwojim narodnym mjeńſchinam jich naturſke prawa dadża. **To budże** też ſ Kpſchimi ſa Němcow we wukraju. „Sprawnoſcź je ſakład knjeżazych.“

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 5. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 732, hygrometer 0, najwyſchſcha dnjowa cżopłota 15 ſtop. Dżeńſa rano we 8 hodź. barometer 733, hygrometer — 4, najniſſcha temperatura w nozy 8 ſtop. cżopłoty. — Niżiny leżachu hiſchcze wczera rano nad połnocnej Schwedſkej a Finiſkej. **Wot tam ſezelechu ſwoje wudźĕli hacź k nam. Te nakażowachu a nakażuja** hiſchcze naſche wjedro. Wot wjeczera bliżi ſo we ſchćerkoſej cżronje wyſchinu, ſahaża wot kupy Iſland hacź k Schbanifſej. Tohodła ſmĕjemy ſo tola nadźeja, ſo ſo wjedro ſtajſi, dokelż tej ſchćenża pomałku na rjane ſtupa. Jutſje, 13. njedź. po ſwj. Trojizy ſtónczko 5,21 ſtłada a ſo 6,43 khowa. Mĕſacź wjeczor 8,40 ſkhada a ſo dopołdnja 9,30 khowa.

— **Schkrowa powĕſcź wo wjedrje ſa jutſiſchu njedźelu:** Khłódno, druhdy ſo roſcżehnje, ale tej ſaſo popróſchi. Se połodnja Alpow ſo wocżopluje a wunjedrje, pomałku ſo tej pola naſ wjedro ſtaji a wocżopli.

— **Nſprawa plizije.** W nozy k 30. 8. 25 ſo do jenoho domu w ewokolnoſcźi Budyſchina paduſchi nutſkamachu a **kradnychu** tam ſtoty ſonjazu cżaſnik ſ cżornej ſchnóru, rohowe nałwocźi, nĕchto ſchatow a druheje drasty, a w nozy k 1. 9. ſlĕborny muſkazy cżaſnik, ſtutſka na wĕku je mjeno Emil Werner, Oberpuzkau napiſane, nikłowany cżaſnik, ſtoty pjerſchcźiń 333 kolkowany a żołtu pjenjezu liſtowanju. — **W** połſedniem cżaſu ſo w naſchej **wokolniſe** jebarka Margareta Schuberica wokoło bruoże ſche. Wona je hakle pſched krótkim ſ jaſtwa puſchczena a je ſo 30. 6. 1898 w Nacżiboru w Schl. narodźiła. Jebarka wudawa ſo ſa ſchleſſkeho wjeſnjanku a wuſłojnu ſchwacżku. S tym nawĕdźi ludźi, ſo by mohła nĕkotre dny pola **ſich** woſtacź, wſchelake nowe drasty ſchicź a ſtare ſmjarjodźicź. Ludźo jeje ſłowam wĕrja a ſdźerża ju w domje. Tam da ſebi tej pjenjezy ſa ſwoje dźĕła doprĕdka wupłacicź, ſo by ſebi mohła k tomu trĕbne mackiſiny nakupicź. S pjenjezami ſo cżaſto ſhubi. Druhdy tej wſchelakim ſchatam abo druhim wĕzam ſobu kaja. Njech tohodła kóżdy wobkedźbnje a pilnje kedźbuje, ſo by ſo ſ nikoho ſminuł. Jeli by nĕchtó podhladnu woſobu widźał, chatk wĕa na kriminalnej poliziji w Budyſchińſkim wotſewicź.

— **Sserbſke tow. „Radźija“** w **Budyſchinje** wotmě ſaſtajenu wutoru ſwoju mĕſacżnu ſhromadźiznu w ſali Sserbſkeho Domu. Schwarna liczba ſobuſtawkow a ſobuſtawow bĕ ſo ſeſchła. Knjes bankownik Krawz pſchednoſchowarſke najprjedy wo **„profeſor Cżernoho puczowanju po Lużiſomaj“.** S napjatoſcżu ſcżěhowachu pſchitomni zunim a lohkoſrunſtinym roſprawam wo tuttym wuczowanju. Pſchednoſchowarjeż ſo heho proża djakuje mnjowaſche. Na to woteſwori pſchedſyda, knjes Krjeżmar, ſhromadźiznu, pobanſchi roſprawu wo poſedżenju „Swjaſka ſerb. ſpěw. towarſtwow, pſchedwołożiwſchi porjad ſa dźĕławoſcź towarſtwa w bĕżnym mĕſacu, kiż ſo ſa dobre póſna. Srjadowachu ſo hiſchcze nĕkotre towarſtwowe należnoſcże. Knjes dr. Schleza nawoſe k pſtowanju „klanka mjetowaſche, ſo by ſo wotrjad k pſtowanju „klanka dźiwadła“ wutworił. Po dlĕſchej debacże pſchewza k. Hajna nawedźenſtwo tutoho wotrjada. K wukubłanju hrajcżkow a hrajerjow ſarjaduja ſo wobcżite hodźiny. Se ſonjeſcżenjom nĕkotrych ſpěwczkow ſkónczi ſo ſajimawa ſhromadźizna.

— **Towarſtwo ſa ćłudnych w Budyſchinje.** Druſtwo ſ dnoſcżnych ſchrebarſkich ſahrodnikow je tež lĕtſa ſaſo dźĕł ſwojich ſahrodnych płodow k roſbĕżenju mjes ćłudnych pſchewoſtajiło. Tute płody ſo jutſje njedźeju dopołdnja we 8 hodź. młodźinowni Drježdżanſkeho pſchekhodźowanſkeho roſdźela. Nutſkhodźicź ma ſo po internatniſkim puczu napſchecżo Michalſkej ſchuli.

— **Nowe 10-rentſko-hriwnowſke bankowki.** Němſka rentſka banka nam ſdźĕli, ſo je ſo ſ lĕtn. ſchim 1. ſeptembrom nowa 10-rentſko-hriwnowſka bankowka wudała. Tute ſu 3. julija 1925 cżiſchcżane, każ je tej na nich napiſane. Nowe bankowki ſtupja na mĕſtno nĕtcżiſchich 10-rentſko-hriwnowſkich bankowkow, kotrež ſu 1. nowembra 1923 cżiſchcżane. Nimo toho ſdóżerja 10-rentſko-hriwnowſke bankowki hiſchcże ſwoju ſtaru płacżiwoſcź.

— **Tſi hobrſke kórki** narośćeczu lĕtſa w ſahrodze ſahrodnika Hympela na Lubijſtej dróſy. Najmjeńſcha z tſich kórkow waži 4 punty a 100 gr., druhe 4 punty a 200 gr. a najwjetſcha ſaſo 6 puntow.

— **Wuſnamjenjenje.** Zlowny rada kujes Hentſchel, wſednik hlowneho zlowneho hamta w Budyſchinje, je bĕrkam mĕſtneho rĕſanſkeho dawka (Ortsſchlachtſteuer-einnehmer) Matthejej we Wóſłinku a Nowakej w Panczicach pſchipóſnawanſke wopſchne pſchepodał.

— **Nowy automobilowy wobhlad mjes Budyſchinom a Schĕrachowom.** Na dnju druheho ſeptembra je ſo mjes Budyſchinom a Schĕrachowom nowy autc mobilowy wobhlad wotewrił. Tuta nowa automobilowa cżara wjedźe pſches najbóle wobhlenu krajinu. S tym ſo nabźija, ſo budźe wobhlad na cżarje bohaty, tak ſo automobilowe ſarjadnſtwo niczo njepſchihadźi. Zuſy, kotrež do naſcheho Budyſchina pſchijedu, ſmĕja ſ tym najbliżſchu ſkładnoſcź, ſebi naſche rjane kużiſke hory wobhladacź, każ Mniſchonj, Czornoboh, Lubin atd. Leża dźe zyle w bliſkoſci automobilowoje cżary. Dla hoſpodarſkeje wažnoſcże budźe automobil wob dźeń 5 raſow tam a ſem jĕdźicź. Płeſa płacżi wot Schĕrachowa do Korſwinja na póſtu 20 pf., k Weberej hoſcżejeż tež 20 pf., do Roſwodez 40 pf., do Budeſtez 50 pf., do Raſchowa 70 pf., do Bĕlſchcez tež 70 pf. a do Budyſchina na dwórniſchcżo 1,10 hr. Dźeći wot 5—10 lĕt móża ſtamtnu cżaru ſa poł płacżiwu jĕcź. Jĕſda ſ automobilom, kotruż wotjeże ſ Budyſchina wjeczor 9,23 a je w Schĕrachowje **10,10 a ſe Schĕrachowa 10,40**, ſe **Korſwinſkeje poſty 10,48 a njedźelu ſ Korſwinſkeje poſty** 10,00 a je w Budyſchinje 10,37 a ſ Budyſchina 11,00 a je w Schĕrachowje 11,48 płacżi 50 prozentow wjazy hacź **ſyſchdna jĕſda a to jako nózny pſchirażk.**

— **Sapoczatk ſobuſtawſkeje khorobnych kaſow.** Mnohy ſu mĕnjenja, ſo ſu hakle potom ſe ſobuſtawom khorobnych kaſow, hdyż ſo dadża do khorobneje kaſy ſapiſacź. Po pſchedpiſmach krajneho ſaſwĕſcżeńſkeho ſarjadnſtwa je kóżdy dźĕlacżeſ winowaty, ſo do khorobneje pokładnizy ſapiſacź dacź, tak bórſy hacź ſ taſtim dźĕłom ſapoczinje, pſchi kotrymż je winowaty, ſwoju ſtrowotu ſaſwĕſcźicź. Tak bórſy hacź dźĕlacżeſ pſchi ſwojim dźĕle abo ſwónka njeho ſtworje a lĕkarja trjeba, płacżi khorobna kaſa wſche wudawki.

S **Bukez.** Mnohim je ſnadź hiſchcże ſnate, ſo ſu ju ſoni w nozy 10. meje paduſchi pola tudomneho rĕſnika Donatha nutſkamali. Tutuchu na puczowazeho kalicha ſ Kiny. Wón **mĕſeſche** jo **tohodła** 2. ſept. pſched lowniſkim ſudom w Lubiju ſamolwicź. Kalich we ſwojim cżaſu w Budyſchinje pola ſamkarja Dürichen bydleſche. Tam je hiſchcże dźeńſa 60 hr. dołżny. Wón ſo wſchódnje wukhebżowaſche a wukhebo knjeſa hrajeſche. 9. meje hakle rano domoj pſchińdże. Jako jeho wobydleńje pſchepytachu, na-

---

Wodolena.

Schmanowſka powĕſcź ſ łónza póhanſkeho cżaſa.

Napiſał Jwan Klicpera.

1.]

(Pokracżowanje.)

„Budź poſtrowjene, zohnowanjedawaze ſtónzo, ty zaſtny ſyno wſchelkomóżneho Swaroha! Budź cżi dżak, ſo we ſwojej njeſtónczenej dobrocże wopytujeſch naſche kraje, roſkiwajo po nich wſchudże ſwĕtło a cżopłotu, ſpodło a płódnotu. Budź khwalony a ſławjeny, dźiwopłódny Swarożicżo! Swoſtań nam pſchikhilony a roſſiwaj ſwoju **mikoſcź** po wſchĕch krajach ludu Cżechowu a ſhladuj dobroczińwje na naſ pſches zyły ſwjaty dżeńſnjiſchi dżeń!“

Dorĕcżawſchi ſſchižowa woſpjet ruzy na wutrobnju, ſwoſta ſ hłowu a natkonjenym cżełkom **take** kleczjeſche napſchecżo ſtónzu. Sa krótki **wokomik** wuńdże zyle ſtónzo a wobja zyłu krajinu ſe ſtotym błyſchcżom. A pobożnu cżeſcżowarku **wobſwĕtli** ſ jaſnym zwĕtkom a wobda tak zeje lubojny ſjew ſ wobkłuſtazej kraſnoſcżu.

Hakle ſa khwilu ſo poſdĕhny a chayſche runje na pravo woteńcź, hdyż wot dotalneje ſchcżeżki ſo wotkłonjo ſchćeroki pucź wſedżeſche runje do wjetſchcża Swojatobora, hdyż ſe ſady hebje wuſkłuſcha cżeſke ſtupy, a kĕdy ſo ſu k prĕnjej kroczaiſy pobihny, ſaſtinecża ſady njeje wokanje: „Saſtań Wodolena, ſaſtań!“

Tak krucże hacź tute ſłowa ſaſkłyſcha, wobroczi ſo ſpĕſchnje a ſpohladnuwſchi pſched ſebje, khwataſche ſtarenu nuzej napſchecżo, kiż pomałku, jako by po puczu wuſtał, błikko njeje poſtała.

Wokomiknje ſo ſeſkaſchtaj. Stary muż, widżo k ſebi napſchecżo pſchikhadżecź jónſku, wupſchejſtre ſ radoſtnym wuraſom we wobliczu ſwojej ruzu jej napſchecżo. Wona ſpĕſchnje k njemu dobĕża. Wón ſ cżeſcżownoſcżu a ſ wulkej **wažnoſcżu** ſłoji ruzu na cżichi a na wutrobnju a nakonmiwſchi ſwoju **khownu**, pohlada na nju **ienoż** ſ luboſcżu a wi-**khownej** radoſcżu.

„Roshono, ty ſiwĕrny, ſtary pſchecżelko, ſły ty to wopraſchdże?“ Saſwoła ſ radoſtnje ſo khyſchcżajym wóczkom pſchikhilowaza ſo mloda żona, a jeje ruzy **winzyſchcżej** ſo nutrnje wokoło ſtarzowieje ſchije, kiż ſ **wložnym** wóczkom a ſ wutrobnym wuraſom we wukmahnjenem a **ſmorſchcże**nym wobliczu pohlada wſchón pohnuty na nju.

„Sſym to ja, ſym, moja droha Wodolena, widżimoj ſo ſaſo!“ praji ſ tſchepotazym hłoſom ſtarz, wobjimajo Wodolenu.

„Kajka ſłóżna hwĕzda tebje ke nmi wjedźe? Hacź ſej to njeſſcże dożyła na unje ſabłyt?“ **wopraſcha** ſo Wodolena, wuwinmſchi ſo ſtarzej ſ wobjeża, ale pſchewoſtajo jemu wobĕ ſwojej ruzy, kotrejż wón napſchecżo njej ſtojo, we ſwojimaj rukomaj dżerżeſche a nĕzże tlaczeſche.

„Na tebje ſapomnicżo?“ **Wy** w Klatowſkach a na tebje ja-bycż?“ **wotpjetowaſche** ſpodźiwny ſtarz. „S taſtim njepĕkmym tukanjom naſ njeſwar, ani njemyſli **ſebi** to, Wodolena, k ſwojej ſrudobje! Kóżdożeſi dżeń ſtoro ſpomina na tebje cżeledź, na twojeho nana, hižo **zemrĕteho** Broda Klatowiza, a nĕko twojeho bratra Mĕſlava. Kóżdożiżku khwilu ſpominaju na tebje, twoje towarſchki; jedża ſa tobu a powědaju ſebi wo minjenych dnjach, hdyż ſy bywała ſ jich wodźiżkerki we hrach a ſabawach a ſ bobom ſ jich ſiwĕrnej pomocznizu a ſotru pſchi domjacych dźĕłach. A cżaſto ſdychaje ſa tobu Sdora, zona twojeho bratra, kotraż kóżdożiżki dżeń je ſyſlojtym wóczkom we tebi ſwojej makej Lubinzy powěda, pſchedſtajejo tebje ſwojemu dźĕſcżu ſa pſchikład żony, kraſnoſcże a luboſcżu, a jedżo nutrnje ſa dnjom, hdyż we ſwojim wobjezu tebje ſnowa radoſtnje pſchijimna pod tſchu wótzneho ſtajka k ſotrowſkej wutrobje!“

„A je ſtrowy Mĕſlav, mój bratr?“ wopraſcha ſo ja-doſcżiwje Wodolena, ſo by ſ nahłym praſchenczkom potaſita ſwoje **mózne** pohnuce, kiż bĕ ſo jeje pſchi wutrobnych ſtarzowych ſłowach ſmozowała. „Strowy je, a tebje ſ hłubin **„A pſchebywa ſhóżnoſcź** a płódnoſcź pod tſchu domu Mĕſ-

---

łoſławoweho?“ wopraſcha ſo Wodolena dale trochu bojaſnje.

„Khwala budź nowemu bohu, kotrehoż nĕtko ſwĕrny cżeſcżimy, ſ jeho dobroczińwoſcżu a pſchikhilnoſcżu pſchebywa a wot naſ njeſwotſtupuje!“ wotmołwi ſtarz wažnje, ale tohorunja nĕkaſ ſe ſpókhiwoſcżu.

„Roshono, to njeje ſe faſkłużbu nowemu waſcheho Boha, to je wulkomyſlnoſcź ſtarych, naſchich ſenicżnych prawych Bohow, kotrejż dobroczińwje ani ſabłudżenych, ani jim njeſwĕrnych wuſnawarjow njeſhkłoſtaja, ale darują jim luboſcź a wodacże!“ pſchipowmni horlińje ſahorjena Wodolena.

„Dowoł, Wodolena, njech wotpoczńu, ſym tola wot zyłonónjeho khodżenja wuſtał, a wupraju cżi ſwoje poſzelſtwo!“

„Aj, poſzydł ſo, tu je kamjeń njehżu ſ mochom porocżeny a powědaj!“ namołwjeſche ſpĕſchnje Wodolena, pokaſujo na błiſke kamjeniſka, pſchi kotrejż leżeze.

Starz ſo tu ſydże a ſi, wo kotrymż ſo ſepjeraſche, we ruzy podżerżawſchi a jenoż wyżoku kojanu cżapku ſ hłowy ſebi ſcżahnywſchi, wótrĕdnacże ſebi je ſchćerokej dłońu ſ cżoła pót a hładkowaſche ſebi dołhe włoſy, kiż jeho ſchćĕżkim hłowu pĕknje wokoło dźĕwjachu. Potom tróſchku wodchyhnywſchi, poczża ſa khwilku rĕcżeż:

Sczele nje k tebi twój bratr Meſchlaw, ſo bych ſo pſchezwĕdcził, hacź jeż ſtrowa a ſo bych ſo wopraſchał, nochzeſch-li ſo wrócżicź do ſwojeho wótzneho ſtatoka a ſo dżeliż do podżela namrĕteho po ſwojim nanje. Dale mam cże dopomnicź, ſo ſu ſo hižo tſi lĕta minyle, hdyż wotſchedſchi ſ Klatow ſy ſo bohoſłużbje Sſantkowitowej poſtajeczika, a ſo, każ ty ſama derje widżiſch, dżeń wote dnja pſchibĕraju wuſnawarjo ſchcżeſcżanſtwa tu a po zyłem kraju. Stare póhanſtwo ſo poſhubuje a ſaidże, a hižo bórſy pſchibliſi ſo cżaż, hdyż budu wſchitke ſwjate hajniſchcża w Cżechach wupuſczene a na pohanſkich woltarjach hażnu wſche ſwjate wohnje ſ woporami ſtarym bohami!“

(Pokracżowanje.)

Přiloha k čisłu 207 „Serb. Nowin“

Sobotu, 5. septembra 1925

Wustupowanje za šikt narodnych mjeńšinow.

Wotkhadźazy XIX. a sapoczaty XX. wěk bu wobłuźeny ſ ideju a ſ praktikami nationalizma sdźełanja, kiž sapschija so pschedewschém materialistiſkim a ſ politiſkej namozu. W

My ſmy pschešłowdołeni a ſ nami też wobźazy myſlerjo a politikarjo wſchěch krajow, — a ſtawizny wopeŕwa toſe pschešłowdźenja —, ſo ideja wurjadneho a pschinoſneho nationalizma ani dźeſacź lět wjaz Europu njewobkuſeji.

Narodnoſtne mjeńſchiny nieſmědźa ſo potajkim do ſunjertneho ſpinanja nationalizma dacź ſtorhnyć. Mohu bychu ſ tym mohłe, — a to dopokaſuja wſchědne podawiny, — cźežku ſchkodu cźerpjećź.

Nieſmědła tohodła ſwoju kótwizu do žolmjazych wodow rośnjendrjeneho nationalizma a narodnoſtneje hidy ſaſtajić, ale do kruteje ſemje wujednanja ludow!

To rěka: Narodny nahlad na žiwjenje mjeńſchinowych ludow móže jenicźay bycź a ſtacź wyſche narodnoſcźe. Jich pobłedni ſamźer ma bycź ſolidarita (towaŕſchnoſcź) europejſkeho wſdźełaneho cźłowjeſtwa. To njeje wotrjećźanje ſo narodnoſcźe, ale ſtrukcźenje, pospěchowanje narodnoſcźe, na pſchichodny wyſchi ſkhodźeńk roſwiźa ſe wyſchenarodnoſtneho, na ſkhodźeńk ſolidarnoſcźe cźłowjeſtwa.

W najſćipſchim ſmyſłu narodny je tón lud, kiž ſwój duchowny horizont roſcźeŕja pſches mjeſy ſwojeje narodnoſcźe, kiž ſwoje mozy wubina ſ naroda k narodej, kiž ma ſmužitoſcź, we ſłužbje ſwojeho ſamſneho naroda bycź mjeńſnarodnym, w najſćipſchim ſmyſłe tutoho ſłowa — international (mjeſnarodny).

Narodnoſtne mjeńſchiny dyrbja potajkim ſe wſchěmi ſrědkami pytacź pſchiſamkunjenje k ſwyſchenarodnym, europejſkim organiſazijam, kotreż wuſtupuja jaſnje ſa politiku prawa a měra.

Prakſiki nadtunjeńſtwa a methody poſtajenja narodnych mjeſow, wobſamoćenja a roſkorjenja, methody narodneje njeſnjeſłiwoſcźe ſu pſcheſtupiłe najwyſchi dźeł wjeſſchk. ſ Wuſnamne podawiny w europejſkej a ſwonkaeuropejſkej politiſy najpoſledniſchich dnjow pokaſuja tute pſchedſtajenje narodneho wotpjećźa.

Saſo pſchedobywaju ſo k ſpóſnaćźu, ſo je Europa njerozdźełomne hoſpodaŕſke a kulturne ſrośtwo. S tuteho póſnaćźa pſchihotuja ſo nowe politiſke wobſtojenja, pſchihotuja ſo nowe politiſke methody.

Mjeſ tym ſo nětko ſ mjeńſchinowych narodow w ſwyſchenarodnoſtnem ſmyſłe jedyn druheho ſo ſaſtupi, njebudźa niz jenož ſwoje narodne žiwjenſke interesy najlepje ſpěchowacź, ale budu ſe ſwojej nowej politiſkej taktiku **we wobkrućazym ſmyſłe pſchi ſawěſćenju Europy na hoſpodaŕſko-politiſkim a kulturnjepolitiſkim polu ſo ſapoczazom ſtutkowacź a móža ſe ſwojej taktiku ſwyſchenarodneje realneje politiki,** — we napſchećźiwjenju k dotalnej narodnej politizy ajetka (naiwala), — też ja politiku narodnoſtnych wjetſchinow, ſ dobrym pſchikładom ſtutkowacź.

Puć ſwyſchenarodneje politiki roſemjenja a wujednanja je potajkim ſa narodnoſtne mjeńſchiny jenicźay khodźeńk a wujednanja ſ khodźomny a jenicźay wuſpěſchny puć! . . .

Saměr tohole piſanja je w horjeka wuložłenem ſmyſłe tón, ſwyſchenarodnoſtnemu doroſemjenju najprjedy mjes naſłužiſchimi narodnoſtnymi mjeńſchinami puće ruboacź.

Wutkónz: Ma ſo ſtacź poſtupk narodnoſtne doroſemjenje, mješſobny ſchkit narodnych mjeńſchinow ſe ſcźěhowazymi ſrědkami, kiž mózemy ſwoprědka jenož we wobryſach wosnamjenicź, do ſkutka ſtajeźć:

I. Intellektualni a politiſzy wjednizy najbliſchich narodnoſnych mjeńſchinow maju ſebi wſajomnje bliže ſtupicź, a to najprjedy ſ tym, ſo ſwoje myſłiczki piſomnje wumjenjeja, potom wołoſobinſzy hromadu pſchińdu. Potajkim w naſchich krajach pſchedewſchém Gorizizy Sſkowjenzy, Iſtriſzy Khorwatojo, Korutanzy Sſlowinzy, Rakuſzy Cźeſcha, Burgenlandzy Khorwatojo, Subetźy Nimzy, Banatźy Wuherjo, Nimzy w Sſlawonii.

II. Seſtajicź ma ſo ſtatiſtika ſa ſchkit mjeńſchinow. Wjele niezy mjenowanych narod. mjeńſchinow dyrbja na wězowne, niz wotwohładane waſchnje, wołebje pak niz w narodnoſtnje pſchełnatem ſmyſłu poměry ſwojeje mjeńſchiny pſchećźiſtajićź (prawa, winowatoſcźe, narodne nałożowanje namózných ſrědkow, wotnarodnowanje, ſchuła, zyrkej, towaŕſtwowe žiwjenje, danki, ſchkit pſches wyſchnoſcźe, ſudy atd, powſchitkowne ſmyſłenje narodn. wjetſchinow napſcheco ſwobhładeſtwu narodnych mjeńſchinow, wobkhadźanje ſ mjeńſchinowym cźłowjeſtwom atd.).

III. **Pſcheměnjenje politiſkeje taktiki** mjeńſchinoweje politiki w ſmyſłe, kak mohła ſo politika nad narodnoſcźą dowjeſcź k doroſumjenju.

IV. **Politika mjeſſobneho ſaſtupjenja ſo jedneje mjeńſchiny ſa druhu:** ſchkit podkłóčowaneje mjeńſchiny tak ſo mjeńſchina jenaſkeje narodnoſcźe na ſtronu teje mjeńſchiny ſtupi, kotraž je wot wjetſchiny potłóčowana, na pſch. Nimzy Sſlowjenſkeje ſu ſa zadanja Korutanſkich Sſlowjenzow a nawopak.

V. Politikarjo narodnych mjeńſchinow maju ſo ſa to ſtaracź, ſo ſo ſ parlamentariſkim a mjeſyparlamentariſkimi interpellazijemi (powołanjenmi) jedyn ſa druheho ſo offiſielnje ſaſtupja ſ pomozu ſhromadnych interpellazijow ſjednoczenych mjeńſchinowych wjednikow pola internazionalnych (mjeſynarodnych) měſtnow, pſchede wſchěm pola „Wubjerka Swjaſka Ludow, poſtajeneho ſa narodne mjeńſchiny“, ſo bychu ſhromadne, jenaſke žadanja mjeńſchinow wuſkutkowali.

VI. Wjednizy narodnych mjeńſchinow maju ſo ſwjaſacź ſ hoſpodaŕſzy a kulturnje politiſkimi organiſazijemi (ſarjadnitſwami), kotreż ſtutkuja w ſmyſłe europiſkeho ſhromadneho hoſpodaŕſtwa a europejſkeje ſhromadneje kultury.

VII. Morocutti: Spěchowacź europejſkeje politiki ſolidarnoſcźe. Dźerżeć ſo mjeſow, kiž ſu mjeſynarodnje pſchipóſnate.

VIII. Spěchowacź publiziſtiſke dźełło a roſwinjeńſwazu dźeławoſcź w duchu narodnoſtneho doroſemjenja.

XI. Pſchihotowacź wołebiti cźiſchcź, kiž ſaſtupi ſo ſa politiku doroſemjenja mjes ludami narodnoſtnych mjeńſchinow, kiž ſtutkuje w duchu wujednanja ludow.

X. **Pſchihotowacź ſałożenje narodnoſtneho ſwjaſka ke ſchkitej wſchěch narodnych mjeńſchinow.**

Sſym žebi doſpołnje wědomy, ſo je tutón nacźiſk wokolnika ſa wjednikow narod. mjeńſchinow jenož ſ nacźiſkom, a ſ mnohimi njedoſtatkami. Toſa ſym pſcheſłowdźeny, ſo je ideja ſhromadneho ſtutkowanja ſa ſaſtupowanje wſchěch narodnoſtnych mjeńſchinow hódna bycź wuwjedźena do ſkutka. Wuprajam pſcheſłowdźenje, ſo wjednizy mjeńſchinow niz jenož w naſchim ſtacźe, ale też w druhich europiſkich ſtatach kaž tohorunja mudri a roſbłudny wjednizy wſchěch narodnoſtnych wjetſchinow khudu ſobudźećź ſa wuſkutkowanje tutoho prózowanja k łěpſchemu ſaſtitej narodnoſtnych mjeńſchinow. Hdyž pſchewodźeje ſo powſchitkowniy a ſprawny ſchkit nar. mjeńſchinow, budźeny na wažnym poſtupu ſmérowanja a ſpokojenja Europy. —“

Schtož Camillo Morocutti ſa narodnoſtne mjeńſchiny w ſtatach Rakuſkeje, Južnoſłowjanſkeje, Wuherſkeje a druhdźe žada, je w Němſkej hižo faktum, ſkutk: Narodnoſtne mjeńſchiny maju tu ſwój ſwjaſk a też ſwój ſtajićź, ſwój ſwjaſkowy organ „Kulturwille“, kotryż w 3. ſeſchiwku wołbſchérnje wo knihy Morocuttiho: Europa und die Minderheitsvölker (Juli 1925 ſtr. 133; Bücherbeſprechungen) roſwrawja. Redaktor „Kulturwille“ je łužiſki Sſerb, k. Jan Skala. My łužiſzy Sſerbjo ſmy njech też najſſnadniſchi po ſrjžbje, pŕeni byli, kotryż ſmy na měrowej konferenzy ſa ſchkit narodnych mjeńſchinow wuſtupili a wojowali. My ſ žyłej mozu ſobu dźełamy ſa wuſtutkowanje tohole ſchkita ſa wſchě narodne mjeńſchiny. My chcemy měcź pſchihódnate ſwoje narodne prawa w zyrkwi, ſchuli a we ſjawnem žiwjenju niz jenož w Sakſi, ale też wobſebje w Pŕuſicźi! A tam tohorunja też naſchi bratſja a krajenjo Polazy, Danojo, Frifojo, Mazurojo! My łužiſzy Sſerbjo ſmy ſe žyłej wutrobu ſa měr, pokoj a wujednanje wſchěch narodow w Europje, ale njech nětko też narodnoſtne mjeńſchiny, wołebje Nimzy we ſwojim kraju taku ſamu dobru wolu napſcheco ſwojim narodnoſtnym mjeńſchinam w ſkutku pokaſaju! To budźe pŕenja kročeł k wuſpěchej a ſapoczaţk toho doroſemjenja, wujednanja a ſjednoczenja we měrje a pokoju wſchěch ludow Europy, kotreż ſebi Camillo Morocutti a wſchitzy wjednizy narodnych mjeńſchinow ſ horjez wutrobu pſcheja. Njech jeho hłóſ namaka prawy wothłóſ też w Nimſkim kraju!

Jan Sserbin.

Nan a syn.

(Wobras ſe wžy).

Nan a ſyn jědźeſchtaj hromadźe do łěſa po drjewo. A ſchto to bě? Niczo dale. Sſedźeſchtaj na woſrin a jědźeſchtaj po drjewo. Na podběrnym boku jedźeſchtaj mjes prědnymaj a ſadnymaj koleſomaj. Schikwanje pódła ſo. A cźehodźła njedyrbjałoj. Pachoł chyſche najprjedy zyle ſadu jedźećź. Cźłowjek wſchak dże hyſło nječhto. A hdyž k wuži pſchińdźe, cźini tola hinak, hacź je prjedy chył. Szyła, hdyž je łuſcho jene, hacź tak abo ſnak. Ale nź, zyle jene to njebu hyło. Tak hy doſad hładał, nětko pak pŕeſi. Nó, jedźeſche dźe nětko pódła nana. Tamle łyhjerka mohł ſo mak też ſłoro wotrěſacź. A dła wcźerawſchcze njewjeſtyh. To ſej njeje dźecź dał, ſo mohła ta na taſkim horzym puju, njemuſzy ſandźemu njedźelu, ſ tſećźeje wjeſki ſo na koleſu jow „preſchwacź“. Hdyž je tam hałke juru pobył. Jedyn rěſnik je jeho na nju kedźbneho ſeźinił. To ſchcze

Něšto wo mrowjach.

B. Schěża.

(Pokračowanje.)

Kak dha nětk po prawym tajke mrowiſchcźa a tajke hromadny naſtanu? W naſchich kerkach ſenje ſanych było njeje, a kětża tam mrowje ſapoczinu twaricź; hdźe dha też to ſu ſo te jow wſake? Ja chzu cźi na tajke praſchenje wotmolwicź, luby pſcheceźo, ale ty dyrbiſch najprjedy ſobu do mrowjazeje khěžźt hicź pohladacź, hewak je njemóžeſch ſenjaćź a njeſwoſymiſch, ſchtož budu cźi powědacź. W kóždym mrowiſchcźu, njech je w tu łěku abo na łuzu pod kamjenjemi abo w ſenji, ſu tſi druźiny mrowjow, to ſu matki, truty a dźełaczerjo. Ja mohł je też hinak mjenowacź, myſłu pak ſebi, ſo budźe nam ta wěź bóle ſroſumliwa, hdyž wam ſnate mjena podawam, mjena, kiž ſu wam wot waſchich pcźołow ſnate. Mrowje ſo też wo tym pcźołam runaja, ſo ſu wone do wulkich towaŕſtwow ſjednoczene, te pola pcźołow rój mjenujemy, pola mrowjow pak mrowinu. Tele wulke towaŕſtwa, kajkež je pola naſ też mjes cźłowjekami, wołoſami a ſcherſcherjenjemi nadeźdźemy, ſu nječhto jara ſpodźiwne a mjes druhimi ſwěrjaſkami zyle njeſnate; ſpodźiwne pſches to, ſo w nimi jenož jena wola kujeźi, kruta wola k pilnemu dźełu; žadyn ſebi na ſwoje łěpſche njenuſźli, ale jedyn tu ſa druheho dźěła, a wſchitzy hromadźe ſa zyłk, t. r. ſa ſhromadny ſtatok a ſbožo a wobſtacźe zyłeho ſuda. Tu widźimy pola ſazpitych ſwěrjaſkow idealny abo doſpołny komunismus, kajkiż jón my pſchemudri ludźo ženje njedozpějemy. Pſchetoż to je zyle wuſamknjene, ſo to unjes nami hdy k tomu dóńdźe, ſchtoż mjes pcźołami a mrowjemi widźimy, k tomu njemuſzy, ſo jenoſtliwy cźłowjek zyłu ſebicźiwoſcź dospołnje ſpuſchcźi a jenicźay ſa powſchitkowne łěpſche dźełła, ſabywſchi ſam na ſo. Naſchim kommunistam pak pſchiwołamy: „Dźicźe k mrowjam a wuſkuſcźe wot nich!“

W towaŕſtwje abo we wulkej cźerjódźe drje też ſu druhe ſwěrjata žiwe; abo njeje to towaŕſtwo, hdyž w naſchim kali hyſto doſcź miliſjony huſanzow żeru, hdyž na ſchtomach njeliczomne bruki wſchě hałožki wuprózdnja, a to hdyž ſu na połach tak wjele myſchow, ſo žywy wupuſcźa? To pak njejſu towaŕſtwa po pcźołazym abo mrowjazym waſchnju, pſchetoż tu ſo kóždy jenož ſam ſa ſo ſtara a niz wo zyłk.

W pcźołjazym kołcźu je jenoż jena matka, a ta njeje wjele wjetſcha hacź jejni dźełaczerjo, t. r. pcźoły, kiž twarja, měd hromadźa a cźerjo žiwja, w mrowiſchcźu pak je jich wjele matkow, a te ſu wjele wjetſche hacź jich dźełaczerjo, druhdy dźeſacź krócź tak wulke. Jich jeniczke dźełko je, ſo jejka njeſu. W mrowiſchcźu ſu matki ſónſte mrowje a też ſony w mrowinje; nuzłe mrowje rěkaja truty, te ſu rodź. łěniki a próżdniki a njedóſtkmu ſo ſaneht dźěła, haj, wone njeſamója ſebi ſame ſwoju ſyrobu pytacź. Žyłe wobſchěrne dźełło w mrowiſchcźu a ſwonka njeho wotpocźuje na dźełaczerjach, jich je tohodła też najwjazy. Wone ſu njeſiche hacź matki. a truty, nimaja też ſanych ſchkiſleſchkowu kaž te. Kſchidła ſu mrowjam jara ſ łuhła pſchiroſcźene, tuj ſo ſa krótki cźaſ wotlemja abo ſamo wotpadnu. To najſterje mrowje njeboli, też ſ tym ſaneje ſchkody njepocźerpja.

Kſchidłate mrowje drje ſcźe wy wſchitzy hižom widźeli, hacź pak je kóždy wjedźał, ſo ſu te njeńſche mjes nimi truty, te wjetſche pak matki, to ſo praſcha. Ludźo mėnja, ſo dźe ſo deſchcźik pſchińdźe, hdyž ſo kſchidłate mrowje pokaſuja. To ſnadź druhdy trjeeh, kaž kóždy wěſchczeŕ dyrbi a dyrbi prawo wobthowa; mrowje pak ſej niczo ſa to njemóža. Hdyž kſchidłate mrowje ſ mrowiſchcźa wulecźu, dha to niczo druhe njeje, hacź ſo jo wone roja, kaž pcźoły; to je potajkim mrowjazy kwaſ. Někotre domacy kwaſnjuja, t. r. matki a truty ſo w mrowiſchcźu ſetkaja abo pódła njeho, potom je widźiſch po dwěmaj ſjenoczene na ſemi, na trawnych ſtwjelzach abo bliſchi halożkach kaſnez, njeſpchestawajo ſ kſchidłeſchkami tſchepjetaja. Dołho pak kwaſne wjeſele njetraje, bórzy ſo poru roſeńdu, a nětk pſchiběhnu ſe wſchěch ſtron dźełaczerjo, cźi matkam kſchidła wotkuſaja, ſo njebyhe cźekte, potom je do mrowiſchcźa nuts cźahaja a ſtorkaja, tam dyrbja woſtacź a jejka njeſeć, wjele jejkow, ſo by ſo mrowjazy lud pſchiſporjał.

Najwjazy kſchidłatych mrowjow pak na kwaſnym dniu ſwój narodny ſtatok wopuſchcźi, łěſu po trawje horje, po kerćźkach, ſchtomach a morjach, doponnja ſo pſchi tym też na ſwoje kſchidleſchka a ſběhnu ſo do powětra. Jich je druhdy tak wjele, ſo ſo jich wobroćź njemóżeſch. Wołoſebje hibicźiwe ſu wone, hdyž je jara tuſno, powětr potajkim ſ milimi napjelnjeny. Tuźnota też łubjom wobcźežnjećźom naczini, cźinjemy ſo ſpróżni a łkabi, a kóždy mėni, ſo bórzy njewjedro pſchicźežnje. Tajke atmoſferiſke poměry (Zuſtände) pak na ſwěrjata wjele bóle ſkutkuja hacź na naſ, to je ſo cźaſto wobkedźbowało, a wo tym by ſo hodźiło wjele powědacź. o Mje ju kſchidłate mrowje wjazy krócź nadpadźe, ſo ſym dyrbjał cźekнуćź; wone drje njeſchcźipaja, nacźinjeja pak ſe ſwojim njemėrnym běhanjom hroſny łokot a ſwjerzhenje, faleju cźi do wkoſow po nohomaj horje. Wotbłeć pak je njemóżeſch, wotbijeſch-li jene ſtadło, dha hižom ſaſo cźe druhe nadpaduja; tuj jim radźcho ſ pucźa bjeſch.

Dys a dyž pak też ſo ſtanje, ſo ſo wone ſ wjetſchim wyſchinam połběhnu, ja ſym je wjazy krócź na horach na wulhładanych kwětkach nadeſchoł. Wėm ſo dopomniećź, ſo běch pſched wjazy hacź 40 létami ſ někotrymi towaŕſchemi raſ na Wjaſońſkej horje pola Wjaſońzy. Tehdy tam nikomu nózno njebě na wězu hicź a to tam roſkładowacź, dokeĺž běchu horka miliſjony kſchidłatych mrowjow, kiž ſo ſ hromadami łóſdennu njeſwoczi a na draſtu ſydachu. Wėſo bě horkach kaž ſ kurom wobdate, tak wone tam lětachu. To bě wulki mrowjazy kwaſ. Tajke mróćeźele mrowjow ju ſo we wſchěch cźaſach wobkedźbowale, a w łkabych ſym wſchelke wo nich cźitał. Tak ſtare khroniki powědaja, ſo 2. ſnjeżna 1687 hohrſke cźrjódły kſchidłatych mrowjow we Wróćławju wyſche wėże Elisabetſkeje zyrkwje łétachu; bě to napołdań, kaž by tam mróćeł kura ſtała, a ludźo poczachu hromadu bėżeć, dokeĺž ſebi myſłachu, ſo ſo wėża pali. Krótko po tym ſo tajke mrowjaze mróćeźe też wyſche druhich wėżow pokaſowachu. Dołho pak to njetrajeſche, pſchetoż mrowje bórzy wſchě na ſemju dele ſpadachu, a na hałach a torhoſcźach bě jich potom tak wjele, ſo nichtón pſcheſtupicź njemóżeſche, hdyž tehu, ſo njeby nėſchto mrowjow roſteptał. Podobne dźiwne podawki ſu ſo też we druhich měſtach wobkedźbowale.

(Pokračowanje.)

njebješche dozyka jeho prawa njewjesta. Hdże tež to. Ludy běšche jeje wobstejnoscze trólchu fesnak a wona jeho hospodarstwo. Po prawym běšche to tež jeho, bytnjej hischcze nanej hluschaka. A tamle běješche tajki tučny wutkornjeny sajaz. „Widźiš hólcje, hu jeho widźał?" — „Haj!"

To běchu prenje zkowcka, kotrež mjes sobu powědaschtaš. Wobaj wschak běschtaj lónaj na hubu. Njerodźeschtaj wo wjele zkowoc. Dokelž, hdyž ho rěcžachu, dha dyrbjschi tež nješchto rjec. A hdyž nicžo njebě rjec njmasch, schto chcžesch potom prajicź. He? Nó, potajkim! Tajkeljej rjekaj běschtaj wonaj. Nan pachasche dołhu trubku a hladasche na prědnej kolezyu a hólz kurjesche krótti knjebl. Do lěha jědźeschtaj, sajaza běschtaj widźałoj a wo nim rěcžałoj. To běsche wschо!

Ale ně, to njebě wschо, dokelž nan chzyusche schcžeć nješchto rjez. A wopraudže, won tež nješchto prajesche, hdyž po khwilzy mênjesche: „Kak dha jej to takle myślischi?" Jedyn dróżny schtom ho minu a hischcze druhi. Słónczníje dóńdże wotmołwa: „Cžehoda dha?" — „Nó, ty žno wěsch." Sajzy puczowachu nětkotre nadwišne schtomy mimo. „Dokelž je tu wczera pobyła." — „Haj wschak, dokelž je tu pobyła. Hacž tež to je ho ji lubiło pola nah?" — „Prajiła wschak niczo dale njeje, dha drje je wězka schła. Daj mi tobakowy měschk. Abo mam jón ja? — Ně, cžakaj, smějecze drje jón." — Nan wosinje wotesčki a kichud do lěwe a wuczehnje měschk i praweho saka. Konje du hiwój stup dale. A dła kolesow, njeje tak šle, hdyž psches nětkaku łuźu pojdu. To je cžim lěpje, dha troschku namokaja.

„Zyle wólbr holza to njeje," stonasche nan psches subu, pschi tym dymku zomajo, hdyž běschtaj hižo w lěsu mutzka. Ale njedósta žaneje wotmołwy, ani zkowcka. Mužlesche jeno sažu. A to na kuntwory, kotrež dżensa kaž zbinjene kakachu tu w lěsu. A sažy na holzu, kak wczera po zwazcžinje maczeri pomhasche zwopłokacź a tak rjenje kachlowu lawku i hadrescžkom wotrě. Schtó wě, mužlesche pschi tebi, hacž by žej ju wsak. Dźiwa za porjadna je, mužlesche. To mohł mi tola rjez, kak wo tym myślł.

Ale tež žym mužlesche to a tanne. Wych-li žej ju wsak, dyrbjał jichwy wobelicź a molowacź dacź. Potom lych był woženjeny a mèł žonu. Potom mohłej macź a nan na wumjenf so scžahnycź. To mužlesche. Ale schtó wě, hacž bychtaj hižo lóschta měloj, k jschcžesbnjenju. Wón mohł mi tež prajicź, kak žej to myślł. Hakle pschi nakładżenju žo dopomni, so je wot prjedawschcžeho hischcze jemu wotmołwu dołžny. Zyle wólbr holza to njeje, tak abo podobnje běsche drje žo prjedy wuprajił. A na to chzyche jemu nětko nješchto wotmołwicź. „Myślu žej, zyle hubjena partija to njeje", mèrjesche žym. „Nó haj, tak dha žej tu wěz myślischi, hólcje?" — „Mm, ja wschak tak prawje njewèm, schto hych cžinił." A nětko mužleschtaj wobaj sažo dale. Ponakhi běsche fóra polna. Stojeschtaj tam kaž Hans Deyla a Mots Tunka, hdyž žej i jenej a tejžamej sapałku dymzo sajelischtaj. Cžehodła njedyrbjałoj lutowacź, hdyž je runje dobra pschileżnosć a woheń wobaj trjebałschtaj. Starý sałsibuu dlónje, so wětšik njeby sapałku hatyny a Michał dżerżesche sapałku i jeneje dymki na druhu. Nan dżyschе wschak wobeh měcź. A hdyž žej wsajomnje prènje módre mróczałki pod nóž dujeschtaj a dymzo i polnej wutrobu cžahałschtej, so liza sforo dżery dostawachu, prajesche knjes naiwożenja: „Khyba hischcze zyłu wężku i tej żeńtwu woštajicź?" — „Cžiń jeno, kaž bej najlepje mužlisch."

Starý jrdżesche i wosoun wokoło a Michał schcžipajesche žej pschi hicžu nětkotre bruchnizy. Ale to njeběsche nicžo zykeho. Hdyž dżyschе por bruchnizow do huby tykmyć, dyrbjesche nastajnje dymku i hubu wsacź. Schto nětko bě? Runje jemu na mužlе pschińdże, so je žej wczera krucže wotmyślił, hdyž ju nastajnje wokoło po mèjesche: Haj, to dyrbi być a budże moja. A schto dżensa wona mi prajesche? „Hólcje", haj tak rjekny, „hdyž žej tu njewosmjesch, žy pukow hódny." — Ach, njech tu, njech tam, hnydom po kermuschi chzyschtaj kwaßowacź. Tak běschtaj žej wczera pschi rożżahnowanju nimale wuczinikoj, a tuž njech pschi tym wostanje. A po puczu, hdyž nan a žym takle pornjo žebi dżeschtaj, mèjeschtaj hischcze ras wulke dorěczowanje. „Budu žej ju tola wsacź." — „Mužlisch?" — „Haj." — „Nó, muže", praschesche žo stara doma, „je dha nješchto wo tym prajił?" — „Haj, žnoj žo dorěczałoj, budże žej ju bracź." — „Ooh, ty moj luby Bożicžko", žmějesche žo, „waju rosrěczowanje chzyła rad khyschcź, wój Saspanzaj Michałaj, wój tola hubu rosdajicź njemóżetaj." — „Stara, wona ma prawje," wosbcžeřesche žo muž. — Haj, wopraudže dóńdże tež ke kwaßej. Wscho běsche jara dobre a nadosć, jdże a pieja. A tak běchu wschitzy wjeżeli a dobreje myžle. A schtó mèjesche na kwaßnym dnju najwjetschu hubu? Naiwożenja a nan.

Cyrkwinske powjesće.

S **Budyschina.** 13. njedżelu po žnjatej Trojizy smèje w **Pětrowskej zyrkwi** rano ½8 hodź. wyschschi sa:ar na wotp. Ehrler předowanje, pschip. w 12 hodź. farař Eder předowanje.

W **Marijnej-Marczinej zyrkwi** smèje rano we 8 hodź. duchownv prim. Haebler powědź a žwj. wotkasanje a dop. w 9 hodź. farař Eder předowanje. Dop. ¾11 hodź., pop. w 3 hodź. a wječor we 8 hodź. nasymka konferenza krajnozyrkwinskich zhromadżeństwow rassche Sakskeje.

Sbérka k nakupjenju wérowanskich biblijow.

Bóńdżelt pop. ¼4 hodź. w naturalskim domje wožadne žónske towarstwo. Rosprawa knjenje tajn. zyrkw. radżićelki Rosenkranzoweje wo Kussteinskej khudobowanzy k:watstwa sa Němczowstwo we wukrajnu. W 3 hodź. zetkanje pschi Tuchorskim pohrjebnischczu.

Sbrjedu pop. ¾3 hodź. je w Pětrowskej zyrkwi modletska hodźina sa njedżelnicže.

Schtwórk wječor we 8 hodź. pschihotowanje sa konfschenje sa bźiczi na Hrodowskej haży 6, farař Eder.

Pjatk pop. w 4 hodź. w „Sozietät" Gustav-Adolfske žónske towarstwo.

Tydżeńske sastojnstwo ma w Pětrowskej zyrkwi duchowny prim. Haebler, w Marijnej-Marczinej zyrkwi duchowny prim. Haebler.

Kak so naše pjenjezy dźěłaja.

Pohlad do statneje dźěłarnje. — 1½ milijona twjerdych pjenjez wšědnje.

Njedaloko Werterskeho torhoschcza w Barlinje leži statna dźěłarnja pjenjez. Hižo lětdżesatki dołho dźěłaja žo tu ja jeje murjemi kilojte tarcžki, wot kotrychž stare Barlinjske pschiškłowo praji, so wone žamo žbožowne njeczinja, ale dyrbjischi je też wobžiwnycź. Nětko pschiłdżeschtej wójna a inflazija. Psches wójnu žłubi žo nam žłěbro a złoto a khowasche žo w treżorach statneje banki. Na jich město dostachmy pižanje nacžiščzene papjerjane zedulki. Inflazija běsche hischcze hórscha a rubi nam to mało, schtož hischcze na twjerdych pjenjesach w kapży mějachmy. Tamne žróżowo-rjane aluminijowe pjenjezki po 300 a 500 hrivnach běchu pożłedni zbytk nèbdżesche kraßnoscze. Potom so papjera na wschěch stronach pschedoby. Twarjenje pschi Werterskim torhoschczu padny do hłubokeho spanja.

Nasch wumożeř „rentowy pjenjezk" (tak ponižnje sapoczinachmy pschi nowotwarje nascheho hospodarstwa) da krajej nowe žiwjenje. S napjatoscžu dyrbjesche žo dźěłacź, so bychu pschecza, kotrež so nadobo na pjenjezny wobchod stajichu, žo dopjelnikle. Dźěło bu tak pospěschene, so stónczneje dwaj milijonaj kruchow wschědnje žo thotowachu. Hdyž běsche žo prèni pjenjezny hłód nasytził, sastupichu sako normalne wobstejnoscze. Dżensa w pjenjezniženi na 200 dźěłacžerjow dźěła a napraschaja wschědnje w pschercžku pot milijona twjerdych pjenjes.

Tymi, kotříž buchu rad wědźeli, schto w žiwojej pjenjezni kapży noscha, dyzeny pscheradżicź (to szyła nicžo potajne njeje), kak žu nasche dżensnitske pjenjezy hromadże sestajane: Male kuski (1 a 2 pjenjezki) wobsteja ſ 95% kopra, 4% žyna a 1% zynka, dalsche kruchi (5, 10 a 50 pjenjezkow) ſ 91,5% kopra a 8,5 aluminia. Sšélkorne maja 50% šłébra a 50% kopra. Hacž k stotym pjenjesam njeżinny hischcze dóschli. A bjes nich dże. W tu khwilu žu nasche stote nabytki derze w statnej banzy zkhowane.

Němske pjenjezy njedźěkaja žo jenoż w Barlinje. Nuno Barlina je hischcze ſ p i e c ž druhich mětnitschczow, kotrež žo psches pjenjezne znamjenja rozesnawaja. Barlin ma znamjo A, Mnichow D, zakke lijerńje (Muldenhütten) E, Stuttgart F, Karlsruhe G a stónczenje Hamburk J.

Barlinska pjenjezna rada wobsteji ſ tżoch woldźelow: 1. zarjadowarnja materiala ſ pokładnizu, 2. wopraudźita pjenjezna rada a 3. laboratorium ſ pruhowarnju. Najwjazy sajima mamy na wopraudźitej pjenjezna rni. Tam widźimy najwjetschi dźěl kruchi, kotrež ſ materialneje zarjadowarnje pschihładżeju a žo tu rozeschrěja. Potom žo material do podołhojtych walkow lije a žo do schlebjerdkow rosrěa. Mješ tym žo macžišna wjazy rajow pscheschrěje, so by wschu wložnotu thubiła. S tuthych schlebjerdkow, kotrež maja pschedpižanu tołstotu, žo potom pjenjezy wubija. Prjedy hacž žu dożžiła hotowe, maja žo wjazy krócž cžišcžicź a dubjowacź (beizen). Nětko žu hakle hładke, žwětłe a cžiste. Po zubkowanju puczuja do tłóczenje. Łajikam žo to wschо zyle jednorje bycź žda. Pjenjezna złota žo zażunje, jedyn stork — a pjenjes je hotowy.

W druhej rumnosczi žo pjenjezy licža a wotwaža. We matkych měschkach steja pjenjezy pschihotowane. Sivjetscha wschitzy maja tu zażucže, žo jich žiwcžatý mamon pschewinjeć njesamóže. Sa nich žu pjenjezy fabrikika wèz. A hdyž stónczenje widźisch, kak žo tu tute žwětłe tarcžki wotwažuja kaž łuschene žłowki, dha je to dźěłacžerjam mischcze zyle wschědne. Spodżiwne cžuże wschak je, telko pjenjes psches porty hicź dacź, kotrež tebi njeżłuscheja. Wabjenja žu wèło wulke. Do pjenjezniženje bjeru žo jenoż žwědomnicži dźěłacžerjo, ſ kotrymiž je stat najlepsche nasthonjenicži cžinił. Tu a tam drje jedyn žwojej cžłowjeskej žłabosczi podleži, ale to žu jenoż žadne wuniwacža.

Wschitzy ludźo njejžu tak krucže pschecžiwo zusym pjenjesam. Sažo a jako dźěłaja njethmane ruzy wopacžne pjenjezy a pschinjeżu je do wobthoda. Wschě wopacžne abo napadne pjenjezy žo do Barlina pósczelu a tu žo w laboratoriju pruhuja a hromadźeja. Tu mózesch najnjelepschich, ale tež najwustojnischich wopacžnych pjenjes widźecź. Tola žu posledne khětro rědko. Też cži žo bórzy wuhłedża a njeschkodni scžinja.

Kak bohata je Europa na złotu.

Do a po mójnje.

Bohatstwo na złotu po wójnje w Europje je po hamtskich powěścžach nětko ł prènjemu rasej postajene. Licžby, kotrež žu hospodarjezy zwłaš wažne, pokazuja, so je wójna nimale tżeciznu zyleho złoteho wobstejenstwa w Europje spożerała. Do wójny mějesche Europa na 20½ miljardow hriwnow a ſ tym najwjetschi dźěł złotego zyleho zwěta. Nětko ma Europa jenoż 13 miljardow złota, wot kotrychž ma Jendźelska žama 3.1 miljardow. Dokelž mějesche Jendźelska do wójny jenoż 2.1 mil. złota, tak je jenižli kraj w Europje, kotryž je žwój skład na złoce powjetschił. Němska wobstejeńsche pscheb wójnu 4 miljardy złota, nětko jenoż hischcze 800 miljonow, potajkim jenoż pjaty dźěł. S toho widźimy, kak šmy wokhudnyli. Wobsche Jendźelskej najscheczíwo šmy khudźi. Do wójny mějesche wona jenoż połozu toho złota kaž my, dżensa schtyri krócž telko. Hischcze wjetschu schkodu ma Ruska. Mějesche do wójny 4.8 miljardow złota, nětko jenoż 400 miljonow, potajkim 12. dźěł. Ale też Francowska nje je wobsche žwoje bohatcze žadanu złotu rěku dołała. Do wójny běsche Francowska je ſ žwojimi 5.3 mil. najbohatschi kraj na złoce w Europje. Dżensa ma hischcze 2.8 miljardow złotu. Wójna je potajkim nimale połozu franzowskeho złoteho wobstejeństwa spożerała. Tu jedna žo jenoż wo złoto, kotrež ſtatne banki we žnowkich treżorach maja abo wo pjenjezy, kotrež běchu do wójny we wobthodze. Wot zyleho dowójniskeho złota hdże 12 miljardow w statnych bankach a 8 miljardow we wobthodze. Najwjetschi dźěł europskeho złota je do Amerika schoł, dokelž Amerika wójnu swjatkarjow f...rowasche. Amerika ma tuthkwilu 20 miljardow złota, potajkim telko, kaž zyła Europa do wójny. Dokelž Amerika do wójny ledy 7 miljardow złota wobsteschesche, tuž ſ toho wukhadża, so njeběsche jenoż Europa nuzowana, žwoje złoto do Amerika pschinjesecź, ale też zyły rjetomas njeeuropskich krajow, kotříž běchu na wójnje wobdźelene.

Nazyma.

Nasyma žo wala
Se špěchom do kraja,
A kaž dobyczerka
Sso wschudžom sahnéwdża.

Tam a sem w hajku
Drje ptaczk nam sapěwa.
Mlódnoh' lěcža bajku
Nam hischcze sanoscha.

Na sahrodach kwětki,
Ach pożłedne 'žno tu —
Hacž po prěnim smjerschu
Też wone wotemru.

Žo honach žo honja
Mětk ſ khwatkom wětřiki,
Po njebju pak loža
Nam deschcze mróczałki.

Schére žo nam sdadża
Mětk jażne njebjeża,
Druhdy, jenoż šwaha,
Sso wone wujażnja.

Lěcžny cžaż tak cžerce
Do bjesdna hlubiny;
Wona k žebi wlecže,
Wscho, schtož je sachodne.

Też nasch cžaż tak špěschnje
Sso žórzi do dola,
Wutroba — tuž łokżuj —
Hdyž pschińdże nasyma.

Pawoł Krjeczmar.

Jeneho Lipskowskeho dyrdomdejnika (Abenteurer) zajeli.

Austriska zawěscžerska wyschnosć je tele dny cžekże złostnitwo wotkryła, kotrež bě mětżazu dołho zacžemitjene. 17. junija, kaž šmy we žwojim cžażu pišali, w lěsu pola Seefeld pschi Karwenbelskej żeleznizy cžłowjeka zajeli turiscži ze Hamburka namakachu. Njeskutk žo tehdom jako rubježne murdarstwo wobkruczi. Samordowanu jako wěstu Hiłžbi. Schmidtez ſ Hamburka spóznachu. Wona bě za mamizelu w pschewojnej khěži „St. Pauli" a puczowasche, offer je schatanu a drasty a 160 hr. pschi žebi mějo, we ſ...rnaru na dowoł do Garmischa. Wot toho cžaża žem bě zhubjena. Hakle w juniju ju na městnje njeskutka jako cžłowjeka namakachu. Kaž žo posłyschicho wupokaja, bě wěsty muzykt wobsamordowaneje w Insbruku pschedał. Też dasche žo tam ras we wjeselym towarstwje fotografowacź. S pomocu tuteje fotografistje tele dny wobe wobžoje sajachu a to skladnostneho dźěłacžerja Hansa Fischerja ſ Lipska a wěstelo Pawoła Schillingera, kotryž žo ja sastojnika Alpinow, montanskeho druzywa we Insbruku wudawasche. Fischer pokhadża ſ jeneje Lipskowskeje žwójby, bě dże pak njepschedawny dyrdomdejnik. Wón je pjeża 23. januara ſ Lipska wotjeł. Wot teho cžaża žem njeje žaneje powěscže wo jeho khyschcež dał. Jako jeho sajachu, bu wukopa, jo tż žo we Seefeldze ja pschekwapza Hansa Wolfringa ſ Lipska wudawał. Pschi žebi mějesche wěstu žónsku, kotruž za žwoju mandżelsku wudawasche. S njej też w jenym hotelu bydlesche. Tuta žónska bě potajkim samordowana Hilžbeta Schmidtez ſ Hamburka. Wschitzy žo žnano duzy po puczu sesnałoj. Fischer a Schillinger mějeschtaj wotmyslene, žo do Marokka ke zulbnischej legiji podaczź. To mózachu ſ jeju listowu spóźcžicź, kotrejž do Insbruka pišałschtaj. Jeju nětko w Neaplu sajachu.

Nětko jimaj wotmyšlene wupuczowanje do Marokka zańdże. S podawka widźimy, so ani najpotajnischе njeskutki mjesecžo njewostanu. Sašmužene khłostanje małeho wocžakowacź.

Ze susednych a dalšich krajow.

* **Ssmjerczj w horach.** Po idźelenju ſ Grenobla je młody Parižski architekt na srudne wasche w Alpach we žiwjenje pschischoł. Młody 26 létny cžłowjek pschehowasche wot nékotrych dnjow se žiwojej jenak starej łubjenej pola žiwojeho wuja, kij ma w Chartreuse hrób. Njedżelu popołdnju wuleczeschtaj žebi wobaj bjes wożbeiteho wuhotowanja do hór. Sežehowaschtaj po puczišu, kiž wjedże ke Col de la Faita a tu pschekłapi jeju nadobo žo rosłelowaga cžma, hdyž běschtaj runje do doliny dołkrocžkoj. Shubischtaj rosłlad a pytajschtaj puez nasad. Benoit nakhili žo, so by puez wuhledżił, nad tżonkomu, pschi cžimż dżerżesche žo ja halzu krucže. Nadobo žo hasa wotlemi a architeka kuleschе žo pisches skalne kamjenje a sczerk nèhdże 200 metrow po naiwižu dele, dóniż jeho stónczenje schtom njesadżerża. Njekomdżo žo pusczeži žo nětko jeho łubjena wobhladnicže ja nim hacž k tutomu městnu dele. Wobliczo padsche běsche zyle sakrawjene a wón bě na zyłem cżele sranjeny.

Wutroba pak jenu hišcheze bijesche. Se šwojim powjasom pschiwjasa wona cžełko k schtomej, dokelž rosdźerasche jo nowa hnilna, nětkuže 200 metrow hluboka pschedo nimaj. Wona jeho potom sawjasa tak derje hač to dokonjesche, ale sa nětkuže potdra hodźiny twudycha njesbožowny. Młoda knjeżna wołasche je sadiwčołowanjom wo pomoz, tola nichtó njemóžesche ju chłubcheź. Zyku nóz šwojta pola šwojeho mowjeho nawożenje. Nasajtra wundże architektowy wuj, kotryž njemějesche žaneho měra, dokelž běschtaj młodaj cžłowjekaj tak dołho wuwostałoj, na pytanju. Wupódła někotre cžrjódki do prédka a napodśledku namakachu młodu žónsku zbje njemozmi pschipódła žałostnje sranjeneho cžeła jeneho žiubjeneho.

* **Strašchny słótnik.** We Erfurcze tele dny psched hłownej pólu wjednika polizijskeho wodbčełenja schkitanskeje tankeje polizije Willija Geipela satčełichu. S mordarjom bu jedyn słótnik, kotrehož cžasyske Geipel sajeć. Jako słótnik, widźesche, jo jeho pschesčełchaju, tčełesche też na druhe wožobu a srani ſ tym justizneho pomozneho strózmiſchtra. Skónczuje jedyn ſ polizistow bo słótnika tšli. Jako widźesche, jo je jemu wuczekanje njemóže, tšli jo šam do žiwota. Ssmjertnje sranjeneho jeho do khorownje dowjesechu.

* **Grawaczkowe mordarstwo.** We Lipšu pola Mörkendacha w Hessenſkej tele dny cžełko 29-łětneje žónstkeje namakachu. Słótnik bě šwój wopor najprjedy ſ hamorom na hłowu dyrił a potom jej hłowkowu žiwu pschereźnył. Sa nim nimaju ſlěda.

* **Hobyriki kosczowz mamuta we Sibirſkej namakali.** We bſiłkoſczi wšch Witschuri w Transbeikalijach tele dny hobyriki koſczowz mamuta namakachu. Jena kóſczowz hornjeho dźěła jeho noh waži na 5 zentnari. Jedyn ſub wjazy hdyž-li 6 puntow.

* **Petrolcjowe kužoły ſo pala.** W Dokkhowſkej wowkolinje pola Newyorka w Amerizy ſo tele dny petrolejowe kužoły ſapaſchu. Wjele ſtow dźełacžerjow ſo podarmo prózaju, wohenj ſahaſchecź. Haſchenje je dla žtylneho dyma a kura jara poczężene. Hač dotal dyrbjachu 190 wožobow do khorownje dowjesecź, dokelž běchu ſo ſ kurom ſajěbojcžili.

* **Ssmjertne njeſwoſo pschi bulkopanju.** W Okhnizy bě tele dny ſwojaſkowy ſwjedźeń bulkoparjow. Pschi hracžu ſtecža jenemu bul do ſtrony jerchenjow. Wón ſo na městnje bjes wědomja khromadu ſwjese. Snjeſwoženy bě ſo ſmutska ſtraſchnje wobſchkodžił a na druhim dnju na žiwoje ſ ranjenje ſemrě.

* **Auto ſ 30 metrow wyſokoſcze dele paadnyk.** W nozh k wutorje jědźeſche mějeczel auta Sailer w Achenſeen ſe ſwojim autom do Tengerſcea. Na dróſy prawy puch mišny a padny ſe ſwojim autom do 30 m. hłubokeje jamy. Sailer bě hnydom morwy. Se ſamžnym autom je hišo ras jedyn ſchofer ſnjeſeſožił.

* **Krwawna ſwójbna ſtruchkohra.** We wſy Spule pola Jauowizy ſta ſo tele dny žałostna ſtruchkohra. Nadrobnuje ſe žiwko podatka njejžu wěſho hiſcheze wujaſnjene. 75 létny wumjeńkař Josef Loeffelmann ſatčeli ſwoju pſchichodnu dźowku ſ piſtolu a ſwojeho ſyna cžežky ſrani. Potom ſo ſam ſatčeli. Jeho žona to widźawſchi, bo tak wuſtróża, ſo ſo jej ſezny. Jako wobſtudnjena hrabny malu wmuczku bobu a cžekny. Hačzrunjeż ju hižom wſcho pſchepytali, njemóžachu ju nihdże namakacź.

* **Sajesze rubježnoho mordarja.** S Königsberga powědža: Pſched nětkuže tſjonmi njedźelemi nadpadžechu a ſabichu w Ibenhorſtſkej borſchczi w Ranſchej Pruſkej wudowu Bierenbrot ſ Neukricha. Mordarja njeđźiwajcy wſchěch pytanjow tola njenamakachu. Tu ſta ſo podobny pſchipad w Akmenitſchkem lěſu pola Tilſita. Pod jenajkimi wobſtejnoſczemi pſchiwabi zuſy cžłowjek wobžedźerku Wittowu a nadpadny ju pſchi młynſkem hacże pola Schlitter. We wobiimaj pſchipadomaj hodźeſche ſo wopiſanje na 54-łětneho cžałko pokhłoſtaneho molerja Rich. Grunera ſ wokrjeża Schweidnitz w Schleſyſkej, kotrehož běchu pſched nětčko njedźelemi ſ khłoſtarinje w Jnſterburku wupuſcźili. Prózowanjam Tilſitſkeje kriminalneje polizije je ſo poradźiło, rubježneho mordarja wuſlědźicź a fajecź. Njeđźiwcžjy toho, ſo prěje, njediwčuje ſo na jeho njeſkutku.

* **Pſched woczomaj dźerži ſtonzowana.** Po powěſczi ſe Berlina je w Berlin-Tempelhofie njedźelu dołhocžaſ Lange wudowu po we twójnje padnjenym podwyſchku, 37 łět ſtaru Buhle, ſ kotrymž běſche khromadże žiwa była, ſtonzowak. Se tutoho wobſtejenja ſ Langu połkhadźeſche 7 mězazow ſtare dźěczo; nimo toho mějeſche Buhlowa ſ prěnjeho mandźelſtwa diweju dźěczi w ſtarobje 10 a 12 łět. Njedźelu rano pożła Lange 12 létnu holcžku prječ, ſo by noiwiny kupiła. Hdyž ſo tuta wróczi, wuhlada pſches wokno macź we wulkej luži krwe na ſemi leżo. Na napomoz wołanje dźěſcza dobywachu ſo ſuſodža a połizajcy ſaſtojniczy ſ mozu do bydlenja. Langa chałeſche žebi ſ britwu kt pſcherežnyez, tola jemu to ſadźerachu. Hižo prjedy bě ſo pospytał, žebi hibkowu žiłu pſcherežnył a bě ſo nječhto krótcź do ruki rěſnył. Mordarſtwo, kotrehož ſajachu, ſo wuprajł, ſo je ſo je ſwojej lubej ſwadźił, dokelž mějeſche pſchicžinu k žarliwoſczi. We ſłobach je žonje kt ſ britwu pſcherežnyez, tola jemu to ſadźerachu. Hižo prjedy bě ſo pospytał, žebi hibkowu žiłu pſcherežnyez

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje

Telefon 154 a 155 — Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach — Telefon 154 a 155

Agentury na wšelakich městnach Łužicy

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła. Zadanja pjenjezy z 7—11 procentami. Požčuje pjenjezy na najlěpje

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

D-kolo mod. 25, 1, 9/10 PS.

tunju hódnostnu mašinu
podawa knydom
Carl Gast w Budyšinje.
— Ratařske mašiny. —

Alfa-separatory

za ručne a mocowe čěrjenje, modell 1925.
Připrawjenje cyłych mlokowych komorow
Přijomne wotpłaćowanje!
Originalne „Alfa"-narunanske dźěle a wolij; wuporjedźenja wšěch systemow.

Oswald Liebmann
Telefon 321 **w Budyšinje** Třełanska dróha 42.

Gritznerowe kulojtołódźičkowe spěšnošijaki, najlěpša **šijaca mašina** swěta
Wulki **skład** we wšěch wuwjedźenjach wurjadnje tunjo; podźělnje płaćić je dowolene. Dom jědnych kołow a šijacych mašinow
Jan Witek w Ścijecach.

Wobročće so

Při potrjebje
časnikow, złotych a slěbornych tworow
kóždeje družiny jenož na
časnikarja Gottfried Heinzu
we Wojerecach na Hródk. dróze 18
w domje knjeza kožuchařskeho mištra Franca Bittnera.

Polstrowe twory

zhotuju a wuporjedźam tunjo, hotowe mam stajnje na składźe.
Max Urban, tapecěrař, Königswall 3.

Hdyž chcecże woprawdże dobry wobraz měć,
bźa dźicże do
fotografiskeho ateljeja

Rich. Hutha

měrjećel **Arno Lehnert**
w Budyšinje na herbstej haji 13
Wótdźěłanje njedźelu wot 1/2 11—3 hod. wotmyslene

Centrifugi

za ručne a mocowe čěrjenje, nowe modele 1925.
Přijomne wotpłaćowanja!
Originalne narunanske dźěle a wolij.
Wuporjedźenja wšěch systemow.

Ernst Falting w Njeswačidle
wikowańnja z ratařskimi mašinami. Telefon 40.
Dołholětne nazhonjenje w centrifugach je moje najlěpše rukowanje! Sym kóždu njedźelu wěsće k ręčam.

Póndźelu, 7. septembra, wutoru, 8. septembra

2 tunjej zbytkowaj dnjej

Zbytki a zbytkowe wotrězki kóždeje družiny ze wšěch wotdźělenjow mojich składow přindu

cyle wosebje tunjo na předań

Jan Jurij Pahn

na Hłownym torbošću **w Budyšinje** rózk Žitneje basy

Wuporjedźenja časnikow

wuwjeduje najlěpje po najtuńšich płaćiznach
Fritz Nerlich
we Wojerecach
na dwórniščowej dróze 40.

Diplom.-Optiker
Schmidt
SPEZIALIST FÜR AUGENGLÄSER
DRESDEN-BLASEWITZ
Gegründet 1878
BAUTZEN

Kedźbu!

Wulki wubjerk tunich
šórcuchow
štrympow
zamkarskich woblekow
a wšelakich druhich wěcow

Frida Dähn
w Kamjencu
na Połčničanskej dróze 70.

Syru wołmu

kupuje po najwyšších płaćiznach abo zamjenja na
Ia česane předźeno
Otto Oßwald
štrympowa fabrika w Budyšinje

M. Mikela

časnikař w Kukowje
poruča
dobre časniki a nawoči
(bryle) po najtuńšich płaćiznach.

MERSIOVSKI
Pučowanske budźaki

---

2 z fabriki nowej
syjacej mašinje

1 3/4 a 1 1/2 metra šěroke, najlěpšej němskej wudźělku, ma płaćiny hódno na předań
Otto Linke
mašinowa wikowańnja
w Kukowje.

Parne čišćenje pjerja
E. Schmoller, Sukelska hasa 4.

Nowe hrónčka na sćěnu

su zaso dostać
w Serbskej knihańni w Budyšinje.

Meble

podawa a zhotuje w najlěpšich kajkosćach po najtuńšich dnjowych płaćiznach

Ernst Schuster
blidańnja we Łazu
Telefoniske přizamknjenje we Łazu čo. 34
Wšě mašiske wuhěblowanja za špundowanja a wšě druhe družiny drjewa

---

Woblekowe tkaniny

rjane w módnych, jasnych a ćmnych mustrach.
Hotowe tkaninowe, kordowe a manchestrowe woblekl, jaki do wětra, gumijowe mantle, lysirowe jaki, plokajomne jupy, najlěpše tkaninowe a dźěłanske khołowy, lacy, módre bluzy atd. wšěch wulkosćow, jenož najlěpše twory a kruče soliday płaćizny, kěći serbski.
Jan Wäntschke na Šukelskej hasy 17; Telefon 365. (Tuchmacherstraße) Sym Serb.

Oskar Meister

fotografiski ateljej
w Budyšinje na khěžorskej dróze 15.
Telefon 438 — Njedźelu wotewrjeny
Po skazanju so też na wsach fotografuje, tehorunja kwasne wobrazy, grupy atd.
Powjetšenje po kóždem wobrazu.

W. KELLING

barbi - chemiscy čisći
z rukowanjom z benzinom a prasuje
mužace
žonjace
dźěćence
drasty
w Budyšinje na khěžorskej dróze 6 — Telefon 45
na Přisečanskej dróze 16
w Khoćebuzu na Hródkowskej dróze 4
we Wojerecach na cyrkwinskej dróze 22
w Běłej Wodźe na Bismarckskej dróze 26

Najlěpše celul. trajne šaty

eleganme — wotmyjomne
wyzoke khornarje, wyzoke zhibnjene khornarje, manšety, předtykowaki po jara přihódnych płaćiznach
krawaty, pisane a čorne, wšěch formow
w najwjetšem wubjerku.
samowjazaki — **ale**
A. Bokelmann nasl.

Kupuju

nowiny, akty, knihi po 4 pj.
papjerowy wotpady po 3 pj.
lapy, bleše běłeho wina
bleše čerwjeneho wina
sektowe blesze, wšě druhe bleše po powyšenych dnjowych płaćiznach, **żelezo a stare metale** jenož na wupokaz wyšnoše.
Popp na hornčerk. hasy 18 telefon 1351.

Chenillowe rubišća

štrympy, zoki, klubowe lacy
we wšěch barbach
rukawate lacy
čorne z pisanymi efektami a šěre ze zelenej smuhu
balwmjane, połwołmjane a šćatowołmjane
sportske stucy, walkowane zoki.
žonjace štrympy a mužace kholowy z jenož čisteje wołmy.
staroznate kajkosće
Tunje płaćizny.

Ernst Jordanowa wud.
w Budyšinje
na jerjowej hasy 5 a na znutřk. lawskej hasy 8

makachu pola njeho wschě wězy, kotrejž běchu pola Donatha kradnjene. Nimo toho pak Kalich prěsejche, so njeje i pa buchom. Też jeho sakitowar rasnje za njeho rěčejche, so wězy njejsu Donathowe wobjedźelstwo. Jeho wobstarna mać jo wróćo dožerjejsche a njemóžejsche wjese wuprajić. Wona prajejsche, so je snadź móżno, so je žebi druhdy jene piezo abo polěć ſ domu šobu wzak. Wobskorženy, kotryž k wotpokaćenju pokdra Kita khłostatnje hišćeze nětkle w jastwje sedźi, nad tym wobstawa, so je plezwot njesnateho stótneho wikowarja w Budyschinje kupił. Wo cžasniku, kotryž pola njeho namakachu, praji, so je sebi jón ſ wójny šobu pschinjesł. Metallowe pjenjezy a Lipsczanski jubilejny tolerje je pjecza doma leżo měł a žebi tute wězy we swojim cžasu za 40 hr. kupił. Lipsczanski jubilejny toler pak je runje tón samy, kajkiž su Donathej kradnyli. 5 tyšazhriwnowskich bankowkow, kaž bě je Donath šhubił, Kalichej wotewsachu. Kalich nad tym wobstr, so je bankowki hižo prjedy měł. Hamtfi rěčnik to dopokasa. Lawnikli šud jeho wuwinowa. Dopokasy potajkim k wotkudźenju njedožahachu.

S **Klukscha.** (Popjelnizny wutrnyli.) Pola Klukscha ryjachu wot 17.—24. augusta sa popjelnizami. Wscho hromadże 18 rowow wumrychu a kedźbuwje pschepytachu. Wserowach běchu wschelake wulke a małe žudobja a ro nekotre nitke a nětkotre hłuboke. Swjetschne běchu jeroz wokolo 25 zm. hłuboko. Tohodla běchu žo tež mnohe žudobja w běhu lět w sem thětro wobschkodźile. Tez mnohe žudobja, kotrejž běchu hłuboko zahrebane, běchu trochu wobschkodźene abo rozmjezene. Nimo toho pak wulki liczbu dobrych popjelnizow wuhrjebachu. Wo 17. rowje bě jich na 26 žudobjow. Běchu wutko hromadże sejtajane a jene na druhe składźene. Mjes žudobjom žu hornjch, pasy podobnymi schijemi, talerki, karanežki a wschelake schlorpanoh. Wse jenym rostlóczenym žudobju běchu wjele kosczy. S bota žudobjow namakachu kamjenitnu šekeru ſ pjeczrožkatym wuchom. Wschi sczenje samy hišćeze nětkotre wobjerstobdene žudobja namakachu. Sčudobja běchu ſ wjetscha Billendorfskeho typa. W blížschim cžasu ma so pjecza dale sa popjelnizami ryć.

S **Wótšlinka.** (Zyrkwinski konzert.) Jutše njedźelu popołdnju w 4 hodź. budże w tudomnej zyrkwi wulki zyrkwinski konzert. Konzert wuwjedźe ſ wulkeho dźela mužske spěwarske towarstwo w Cžišowje. Nimo toho pschewjedu žo hišćeze dwojospěw, sola na hušlach a kwartett „Kdźije“ žo kobateho wopyta, to by žo wulka nałožowana próza saplaćiła. Sastupny prajes sa dorosczenych 50 a sa dźeći 30 pf. — Wšitke budże žo tež serbšcyh spěwacy. Kak rjenje su tosa jastupowali tamneschim sczenjanskich zyrkwjow w Stockholmje do swěta trubili, so maja sanicz prawa małych ludow.

S **Wótšlinka.** 13. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němske a 1/2 10 hodźin serbske kemsczenje. Sběrka.

S **Běleje** (Biehla). Sdźeńu wjeczor wokolo 11 hodźin na drózy mjes Bělej a Bambruchom skalarja Grenda ſ Běleje cžežko sranjeneho namakachu. Jeho ſ autom do Kamjenskeje khorownje dowjesechu. Tam je sjesboženy krótko po tym wumrěł. Wón sawostaji mandźelsku ſ dźesczom. Pschicžinu njesboža policija pschepytuje.

S **Khrósczetrowa.** (Srudny podawk.) Kubsej Steinborn ſ Kundraciju bě swoju mandźelsku do Halschtrowa k lekarjej Günthertej pschiwjesł, dokelž mjesesche bolazu nohu. Jako mandźelski wonka cžakasche a lékař jonje nałožu nohu wobalasche, padny žona nadobo se stólczka. Ju bě Boża ruczka sajała. Njamakało žo dźiwachu, jako Steinborn cžežko swojeje žony domoj pschiwjese.

S **Kukowa.** Cžežko tudomneho wjeżnjana Alfreda Anforgi, kotryž bě so sańdżeny tydźeń w Dunaju sajepił, žu pondźelu w blizkosczi Wórtha w Bayerskej namakali. Jeho na Wórthskim pohrjebnischczu pokhowachu.

S **Wochos.** 13. njedź. po św. Trojizy bod. w 9 hodź. němsca a 1/2 11 hodźin serbska Boża słužba. Wjeczor 1/2 5 hodźin serbska biblisa hodźina. — Pondźelu wjeczor we 8 hodź. w schuli w Cželnom pożedźenje zyrkwinskich zastupjerjow.

S **Cžetwjenje Wody.** (Sswójbna struchłohra.) We sańdżenej nozy tudomny hórnik Langa swoju žonu sastrěli. Swojeho 3kkineho syna dwójzy do hlowy cželi a ſ tym cžežko srani. Posdźicho dźyzche žo sam sastrělić. Tola pak žo jenoż srani. Wina tajkeho njeskutka běchu hubjene mandźelske wobstejnosczo a swójbne swady.

S **Noweje Wży pola Khocžebusa.** (Wulki woheń.) Sdźeńu wjeczor wudryi we wobsedźenstwje Bjedricha Bohga w Nowej Wży wulki woheń. Sa krótki cžas žo brózeń wotpali. Woheń pschenješe žo dale na wobsedźenstwo Bjedricha Rychtarja a Bjedricha Kuhlmanna. Se žnjemi napjelnjene brózńe žo do cžista spalichu. W plominjenach žo wjese stow zentnarjow sorna, stomy a łyna sniczi. Wobsadźerjo ſ tym jara schkodźa, dokelž maju jara nikło sawěsczene. Wohenj su pjecza słóstnizy salożili.

S **Trjebjej pola Khocžebusa.** (Kolo namakali.) Jedyn tudomny ratař na swojej łuzy nimale nowe zonjaze kolo namaka. Jako žo hacž do wjeczora nichtó sa nim njeswoprascha, wsa kolo šobu domoj a wojewi wěz gmejnskemu pschedstejerjerjej. Kak je kolo na luku pschischło, njeje jatne. Sdźeńu bu wěhdże kradnjene. Komuž kolo słuscha, njech žo pola gmejnskeho pschedstejerjerja samolwi. Tam może jo po sapłaczenju wschelakich wudawkow sašo dostacz.

S **Mosta** (Heinersbrück) pola Khocžebusa. Žuł ju žo w nasczej wokolinje powschitkownje domoj dothrokale. Dokelž njeje tudy runje ſ mokrotu a stajnymi njewjedrami pschewjese forna wuroscło, móżemy na ležusche žuł na jako jene ſ najbohatschich sładowacz. Tukymiżu ju ratarjo sažnkli. Nětko pscheja žebi ratarjo rjane wjedro, so by jich nadżija dospołna była. Pósdne běrny pod mokrotu hišćeze pschewjele njeczerpjachu. Sadne pak khętro hnija.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Drježdżan.** (Se strachom pscheb khłostanjom žebi žiwjenje wsali.) Knihiwjednik Ota Thrónika ſ Drježdżan, kotryž ſsi lěta w tudomnej Ekticznej zhjarelowej sadrsy dźeła, je firmu two 35 000 hriwnow wojebak. Jako žo jebanstwo wukopa, sawda žebi samemu a žwojej 20 lět mtóbschej mandźelskej we žiwotim wobydlenju na Elisenskej drózy ſ jedom. Druhi knihiwjednik Mérczin Hecht, kotryž bě njedawno pola jeneje Drježdżanskeje wulkowikowańe wjetscha summu pjenjez pscheschiwił, žo ſ plumom sajedocjzi.

Se **Schandawy.** Sdźeńu sjesboži sańdżene dny we šulsbudnym Johnsdorfje 18 lětny rěsnišči Franz Klauert ſ tym, so ſ wiseneje padny. Wón bě na městnje morwy.

* S **Pirny.** Wulki woheń wudryi wutoru w tudomnej teerowej destillaziji fabriki Pretzschnera a Wagawa. Wobjek ſ tym nasta, so so šmola sapali. Dokelž strach wobstejesche, so so zyła fabrika sapali, sawolachu Drježdżanstu powolaniku wobnjom woboru na pomoz. Hacžrunjez wona tež hnydom pschijdże, njetrjebasche niczo pomhacz, dokelž běchu mjes tym najwjetschi strach wotwobrocili. Nastata schkoda je khętro wulka. Na 20 000 litrow swolija je so šobu spalila. Wobkhod so šmano bjes pschekorhnjenja dale powjedże.

* S **Tarandta.** (Sdźertne njesboże.) Jedyn ratarski dźěłaczer bě tele dny na polu ſ konjom sahrabowak. Jako domoj jědzesche a na hrabjach šedźesche, jemu kóń ſ hrabjemi cžekny. Hrabje rasachu do schtowna a dźěłaczer bu ſ nich wjerhnjeny. Kóń cžerjesche ſ hrabjemi dale a pschejědże dźěłaczerja, kotryž žebi nop pukny. Jeho do khorownje dowjesechu, hdźež bórzy po tym wumrě.

* S **Krimiczowa.** (Padawschtwa sjedoh loža.) Tele dny wésta wobydlerka w Krimiczowje zusu wošobu sjedoh loža leżo wuhlada. Wustrózana wobydlerka hnydom na pomoz wolasche a dźěsche na polizaju. Tuta pschiležnosczo wesso tamna derje wuzi a cžekny. Zu jako 17-lětnu dźěłaczerku ſ Krimiczowa spóznachu. Wona bě rano wokolo 7 hodź. do delnjeho wobydlenja salězła a tam wschu sa pjenjesami pschepytała. Padawschtwa ſ wobkradnjenej we šamnej zuhelnzy dźěła.

* S **Plawna.** (Sšmjertne njesboże na želesnizy.) Wěsty wikowar ſ Anerbacha cžasyche wutoru popołdnja se Helsigrünskeho dwórnischcza do Plawna jěć. Wón běži cžaš pschecžakał a cžasyche do wosa skocžeć, jako žo cžaj hižo hibasche. Pschi tym žo wobšmuł a padze pod kola. Sadni wós jemu nohi pschejědże. Wón bě na městnje morwy.

* Se **Siwódnizy.** (Stóstnika sajeti.) W lěsnych wulkodźowanischczach pola Königszelta tele dny jedyn hajnik dwoju słóstnikow w lěsu setka, kotrajž spaschtaj a mjesechtaj pschi šebi korny ſ kradnjenymi wězami. We kórach běchu wschelake drohotne šléborne a słote wězy, kotrejž běschtaj we villach abo zyrkwjach kradnyloj. Mjes kradnjenymi wězami bě tež jedyn kelich a monstranza. Wjetschi dźěł tutych wězow bě hižo sesthibowanych a wob schkodźenych. Jako jeju pschepytowachu, jedyn se słóstnikow cžežny, hacžrunjez nětkotre rasy sa nim tželachu. Tamneho słóstnika wuwjasachu. Wón njechasche nihdy a na žane waschnje tamneho pscheradźicz. Jeho do šudnischeho jastwa w Sswódnizy dowjedżechu.

* S **Wrótšlawja.** Kaž je so we šwjetym cžasu pisało, je so statne rěcžnistwo nałowane cžuło nimo podhładneje we morjenju profesora Rosena a schewja Stoka hospoda Neumannowu, tež tuteje djonku, kotruž je profesor Rosen sa šwoju pschijał, mandźelskim architekta Standtke, a jeho šamehno sajecz. Tu a tam wuprajene ménjenja, to njemóžetaj mandźelskaj Standtke dla pomozy pschi njestutku abo wobdźenja wo stónzowanju podhładnaj bycz, njejsu žo dopjelnile, nawopak šlyschimy, so ju tukanja žo tak pschiwótnile, so je pschepytowaszy šudnik tež pschepytowanje pschecžiwo architektej Standtke a jeho žonje wczera zapocžał. Wšo njejsu ani hospoza Neumannowa ani mandźelskeju Standtke pohnucz mohli, so bychu žo mord stwa wuznali.

S **Nanja** (Großräschen.) (Nowe swony sa katolsku zyrkej.) Sańdżenu njedźelu popołdnju žo nowe wony sa tudomnu katolsku zyrkej pschijwjesechu. Na dwórnischczo poda žo šwjedźenski cžaj a tak wjesechu je kraźnje ſ wonami wupyhjene pscheš zylu wješ ſ zyrkwi. Pschichodnu njedźelu 6. septembra budże šwjatoczne pożwjeczenjee.

* **Najwobschérnische europiske město.** Jednanka města Frankobroda nad Mohanom ſ druhimi w blizkosczi leżazymi městami a wjami dla pschisamknjenja žu nětko tak daloko do rjada, so trjeba jenoż Inježelskeje dowolnosczo. Pisches to pschinóżetej městze Offenbach a Höchst do Frankobroda a tak budże tuto městno najwobschérnische w zyłej Europje a se šwojim wobydlerstwom 1 milijon pschekroczi.

* **Wotprawjenje.** Dźěłaczer Franz Masuch, kiž bésche 4. nowembra 1924 hajnika Bohl-Rothwalda sstónzował, bu žrjedu rano wot kata Gröplerja ſ Magdeburka wotprawjeny.

* **Sa 18000 hr. debjerůkow kradnyli.** Wyschschemu šudniskemu radże Jürgensej w Stargardże w Pomorskej, kotryž w Kolbergiskich kupjelach pschebywa, tele dny sa 18000 hr. debjerůkow kradnychu. Wón dyzche jenamu šmołnjizowemu cžahej pschihladowacz a wotkeždże na hodźinu se šwojeje šiwicžki. Mjes tym běchu drohotnosczo prjecz.

* **Dalsche rosschérjenje tyfuha.** Nowiny piżaja, so so tyfuhowa natykowaza khorosczi w Hanawje dale rosschérja. Liczba khorych je na 77 stupiła, liczba zemrětych je so na 12 powyschika. Tež w Rheine we Wessifalskej so epidemija rosschérja. Hamtfi podawaju hižo liczbu 90 sthorjenych. W pożlednich dnjach žu so dalsche pschipadły thorosche pschisporite. Njedawno je tež w Frankenstädt w Cžešej knjeni, pschebywaza w kupjelach sthorjela.

* **Skażene nakładzene płody wuživali a wumrěli.** We Stuttgarcze běchu tele dny tři wožoby, mandźelska knihipschedawarja Richarda Holzwarta, jeje šluzobna a jeje hotowańca še schkleniżu bumy jědli, kotraž njebě dosez kruce sawrjena była. Buny běchu so skażyle. Wschě tři wožoby tak strašnje sthorichu, so w pschichodnej nozy wumrěchu.

Najnowše z cyłeho swěta.

W Barlinje słóstnizy na ludźach woheń sałożuja. Policija na wuhlédźenje japaleriow 3000 hriwnow myta lubi.

Mjes Barlinskimi pjekarskimi mischtrami a pomocznikami njeje so wo nisdolwej swadźe dojednanje dospiło. Pomocznizy wo 25 prozentow wjesichu mjeu žadaju, mischtrowje pak chcedża jenoż 12 prozentow pschihłowicz.

*

W Jendželskej je spyschny cžah ſ Manchestera do Sheffielda jědżo pola Hope do cžaha, kotryž na dwórnischczu stejesche, srażył. 14 purjowarjow je šmjerc poczerpło, dwoju stai je cžežko sraniło. S pożledniscżeju je lokomotiwnik na žiwoze sranjenje wumrjel.

*

Rosliczenje krajnych finanzow w Franzowskej na lěto 1926 3½ milijardy njedostatka pokasuje. Finanzny minister namjetnje njedostatk ſ powyschenjom direktnych dawkow ſ wuwjacżom dokhodow ſ dźěła a ſ powyschenjom kapitalowych dawkow wurunacz.

*

W Franzowskej je želesnisti ludźaj cžah pola Bayonne ſ kolijow wusłocził. Tři wosy su powalichu a so rosbichu. 3 woženy su so morile a 20 so sranilo. Cžah je pschijenym kole je spěschnosczju 70 kilometrow jěł, mjes tym so najwjetscha dowolena spěschnosczo na tutym městnje 40 kilometrow wuczinja.

*

W Italskej su so na presidenta němskeho sejma Loebu dla jeho rěcže we Minje wo pschisamknjenju Awstrilskeje ſ Němskej rosnjewali. „Agenzia di Roma“ mèni, so so ſ Loebowej rěcži njehodži dorosumjenje mjes europiskimi statami spěchowacz.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Bjesada“ skhadźuje so kóždu pónđžełu wjecor 1/2 9 hodź. w Serbskej kofejowni.

Budyšin. „Nadźija“. Mužske a žónske hłosy zeńdu so wutoru, 8. sept. w Serb. Domje k spěwnej pruzy. Prosymy wo powšitkowny zajim, wosebje ze strony mužskich. Dirigent a předsyda.

Budyšin. „Jednota“ tow. kat. Serbow. Pónđželu, 7. sept., we 8 hodź. předstaja so w Budyšskim dźiwadle passionska hra a to za niżše płaćizny; 1,50 hr. — 1,— hr. — 0,50 hr. Zastupne lisćik dóstanješ pola Mališkec na farje.

Bukecy. Spěw. tow. „Radosć“ ma srjedu, 9. póžnjenes, wjecor we 8 hodź. zhromadźiznu. Ważnych wěcow dla cheyli wšitcy wésće přiňć. Přinoški so zbéraja. Předsydstwo.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica“ pojědże njedźelu, 6. 9., na ratařsku wustajeńcu do Drježdżan. Wotjědżemy z Budyšina rano 1/2 6 hodź. Wo bohate wobdźělenje prosy předsydstwo.

Hrodźišco. Spěw. wotrjad tow. „Zerja“ ma přichodnu srjedu, 9. sept., wjecor we 8 hodź. pola Jurkec w Hrodźišču spěwanje; wšitcy spěwarjo a wšitke spěwarki maju z wěstosću přiňć, lubosć k spěwej a towarstwu při strowosći žadyn zadźěwk njeznaje. Dirigent.

Khróščicy. Jednota „Sokol“ ma přichodnu wutoru wjecor we 8 hodź. zwučowanje.

Malešecy. Jednota „Sokol“. Dźensa sobotu pruha za wšitkich bubnarjow a hwizdarjow we Lětonju.

Malešecy. Jednota „Sokol“. Jutře njedźelu zhromadźujemy so wšitcy w 1 hodź. pola bratra Barta w Brěžyncy; 1/2 2 hodź. wotjědżemy do Radworja. Pónđželu zwučowanje za dźeći, wutoru za dorost a sotry, po tym zhromadźizna. Načolnik.

Nowa Wjes. Tow. „Brěžyčka“ zmeje njedźelu, 6. 9., pop. w 4 hodź. p. Heinrichec měsačne posedźenje.

Pančicy. „Lipa Serbska“ spěwa srjedu (9. 9.) wjecor we 8 hodź. pola Šołćic we Wotrowje. Prosy so, so by chu wšitcy spěwarjo přišli dla nazymskeho koncerta. Dirigent.

Radwoŕ. „Ratařski Dorost“ pojědże njedźelu, 6. 9., do Drježdżan na ratařsku wustajeńcu a wotjědże z Budyšina rano 9^03 hodź. Njedźelski jězdny lisćik (Sonntagsrückfahrkarte) 3. rjadownje. Parola: Wšitcy njech přindu. Předsyda.

Slepo. Přich. srjedu, 9. sept., wjecor we 8 hodź. přeńa spěwna hodźina pola knj. Bastiana w Slepom. Měsačna zhromadźizna je tutón raz sobotu wjecor 26. sept. wjecor we 8 hodź. w Paulec hosćencu w Trjebinje. Tow. „Swěrnosć“.

Serbski Sokolski Zwjazk. Jutře njedźelu, posedźenje předsydstwa a wubjerka w Radworju, kaž je so pisomnje wozjewiło. Njech su wšě jednoty z dypkom zastupjene.

Zwjazk serb. spěw. towarstwow. Po wobzamknjenju posedźenja 29. augusta w Maćičnym Domje wotměwa so wulki nazymski koncert w žurli hosćenca „Krony“ w Budyšinje, a to srjedu, 25. nov. 1925. Předsydstwo so nadźija, zo so wšitke spěw. towarstwa wobdźěla. Tohodla cheyli mi dirigentoju hnydom wozjewić, kelk. žónskich a kelko mužskich spěwarjow kóžde tow. ma, zo mohł trěbne hłosy připósłać (pola mužskich ličbu jenotliwych hłosow wosebje). Prošu naležnje, zo by so ruče z wuknjenjom spěwow započinało, a to z „Dobry wječor“ čo. 3, 14 a 23 (při tym wšitcy „senza parole“ — g-dur —, dokelž budże k tomu baritonowa solo) a zo „Zerja“ čo. 25. Dale prošu, zo by so w kóždym towarstwje mužski kwartett postajił (I. a II. tenor, I. a II. bas. A tuž nětko pilnje do dźěła! Prěnja zhromadna pruha budźe druhu polojcu oktobra Pančicy (Panschwitz bei Kamenz).

Jurij Słodeńk, hłowny dirigent.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brěžynoy, — za nawěstki A. Dučman w Budyšinje.

Jednota „Sokoł“ w Radworju

wuhotuje njedźelu, 6. septembra

lětni swjedźeń.

Započatk pop. 1/4 4 hodź.

Wječor we 8 hodź.:

w Herbskej Grychće

założenski swjedźeń sokolskich dźěći

z dźiwadłom.

Wšěch wutrobnje přeprošuje **Jednota „Sokoł“.**

Hosćenc w Nowoslicach.

Jutře njedźelu, 6. septembra:

pyšne reje.

Započatk wječor 1/8 8 hodź.

K tomu přećelnje přeprošujetaj **M. Schäfer a mandźelska.**

Kofej-čaj-kakao

šokolady, konfitury a cokrowe twory

kupujeće najlěpje pola

Heinricha Kubaša jun.

::: (prjedy B. Wettengel) :::

na Žitnej hasy 5.

Wosebitosć: tity křćiznam.

Cyle wosebje tunjo! Cyle wosebje tunjo!

Dźělba ložowych damastow tež 160 cm šěrokich

Dźělba najlěpšeho ložoweho poćehnjenja

Dźělba 160×160 cm damastow za blidowe ruby

Hilger na Lotzeskej drózy 20! žane klamy

Lehmannec

konditornja a kofejownja

na Serbskej hasy 8

Najpřijomniše hóstne měsnosće - Konditorske pječwa prěnjeje rjadownje.

Wšědnje wot 4—1/2 7 hodź. a wot 8—12 hodź. koncertuje znaty kapalny mišr Stiebitz.

K dobroćiwemu wobkedźowanju: Najlěpše Stanknowske a Reichelske piwo z ćwicow.

Meble a sćołcy płaćizny bóhnu.

Max Karschner, blidarski mistr

Šołtowy nasljedźnik

w Budyšinje na garbarskej hasy 8. — Telefon 382.

Najwjetši kaščowy wobkhod.

Derjezdźerž. **pisanski sekretar** je na předań.

Žitowy kofej

kóždoje dźěłby za hospodarsku potrjebu

pali

derje a tunjo

Arnošt Hart, młody

w Brěžyncy.

Pohonča

dobreho a spušćomneho, 18 abo 20 lět stareho, při dobrej mzdźe hnydom pyta

kubleŕ Mička

w Čornym Rodterju

pola Radworju.

Domjaca holca

sprawna a pilna, wot šule swobodna, so k 15. 9. abo 1. 10. do serbskeho hosćenca do Drježdźan pyta. Dobra služba a jědź so poskića. So zamolwić pola **Augusta Zmija (Smy) we Drježdźanach**

na Christianskej dr. 22.

Ležacy, pomału běžacy

benzinowy motor 4 PS.

jenopřezna zubkata młóćaca mašina dospołna z časadłom

jenopřežny planetowy gópel

wšo derje zdźeržane, je tunjo pod přihódnymi wumjenjenjemi na předań. Zajimancy chcyli swoju adresu pod „C 22“ we wudawarni „Serbskich Nowin“ wotedać.

Kofejownja Hohenzollern

na Tuchořskej drózy 17 **Telefon 195**

Dźensa sobotu, 5. septembra, popołdnju w 6 hodźin.

wotewrjenje mojich modernje a nowočasnje připrawjenych městnosćow

Česćenemu wobydlerstwu Budyšina a wokoliny poručam tesame k přećelnemu wopytanju. :: Wšědnje 4—1/2 7 hodź. a wot 8 hodź. kaž tež kóždu njedźelu dop. wot 11—1/2 1 hodź.

KONCERT

wuherskeje wumělcowskeje kapały prěnjeje rjadownje

Za konditarski bufet prěnjeje rjadownje zaručuju so z najwyššim počesćowanjom

Adolf Voigt.

Šrótowanski młyn

z walcami, mějo za hodźinu 4 centn. drobneho abo 8 centn. hrubeho šróta kaž tež

3 PS-motor

ma na předań

Pawoł Bennewitz.

Wojerski manl

nimale nowy, je na předań. Hdźe, praji wudawarnja „Serbskich Nowin“.

Dweju 3 1/2 lětnej a jeneho 2 1/2 lětneho

zrěbca

(srěnjočežke oldenburgske.)

ma na předań

Hunnius na swobodnym kuble w Ješicach.

Zrěbc, kobła (Fuchsblässe) 4 měsacy stara, je na předań.

E. Graf w Bańce.

Wysokosućelna

kruwa

steji na předań w Zdźarju č. 3 pola Klukša.

Jałojca

blizko ćeleću steji na předań

we Łasku čo. 9.

Kruwa

blizko ćeleću je na předań w Bošecach čo. 41 p. Klukša.

Młoda kruwa

blizko ćeleću je na předań w Hlinie čo 14 p. Hudiny

Hauptec rejwanski institut

Ważene přizjewjenja k rejwanskemu kursej ratarskeje wučerńje w Budyšinje přijimuju sobotu, 12. septembra w „Třeleŕni“ wot 11—5 hodźin

Knjeni z Nattermoeller-Haupt, rejw. wučerka.

Korjeninowy a safranowy młyn

z elektriskim čerjenjom

Oscar Křižank w Hajnicach

pósta w Budestecach

Wše druziny korjeninow, cyłych a drobnje zmlětych, wosebje čistymlěty safran, wudźělany w hódnosći a sporosći po bližo lětdźesatki dołho wupruhowanym a wuspytanym mlěću firmy Ernst Jatzke we Budyšinje.

Wobsadki z tkhórow. skunksa

woblubjene wobsadki za serbske žonjace kožuchi, woprawdźity **skunks**, woprawdźity **tkhór**, amerikanski **opossum** čorny a bruny, **wallaby**, kože k podšiwkam, kaž tež wše druhe rad kupowane druziny kožow poruča we wulkim wubjerku po přihódnych płaćiznach

Kožuchowy dom

E. Weidlich w Halštrowje w Sa.

Wić, chroniske drjenje w zhibadłach, sprostnjenje zhibadłow abo howaše **skhorjenja zhibadłow, chroniske zahorjenja, khorosće zaměnjenja předźělanjow maćiznow** (Stoffwechselkrankheiten), **žonjace khorosće** a druhe khorosće lěkuje ze

diathermiju

a z druhimi naturskimi **hojeńskimi srědkami**

Reinhold Walter, naturski hojeŕ

w Budyšinje na nowych hrjebjach 3.

Specialist nowočasneje wočneje optiki

Erich Lenz

w Budyšinje

na seminarskej hasy 5.

Dr. Nonnenmacher

w Budyšinje

je so z pućowanja wrócił.

Stimulacija symjeńneho žita

powyši žnjowe wunoski. Bliže wukaże

Stimulancijowy wobkhod w Budyšinje na Žitnych wikach 12.

Korta za skót

wšěch druzin a wulkosćow kaž tež

tonowe roły a šamoty

poruča po najtuńšich płaćiznach

C. Schneider w Budyšinje na walskej drózy 14.

Sym so tu jako

praktiska lěkarka

a pomocnica při porodach

zasydliła.

Rěčne hodźiny 11—1; 5—7.

Dr. med. Lamprecht

w Budyšinje na Tuchořskej drózy 22.

Za tak wjele namaj při naju kwasu wopokazanych zbožopřećow a darow wuprajimy jenož z tutym naju

najwutrobniši dźak.

Ernst Hühnli a mandźelska

Margareta rodź. Lehmannec

w Přiwćicach w młynje w Poršicach

Kedźbu! Kedźbu!

Serbja!

Krasne nowosće!

Poručam swój bohaty skład wšěch serbsk. drastow:

Kašmer, šěroka šěr (čorny a bruny); dobre cajkowe a čisćowołnjane tkaniny (čorne a pisane) ke kemšacym suknjam, khutam, falam a rubiškam; wołnjane spódnje sukinje (čerwjene, módre a zelene) we najlěpšej kajkosći;

žiłdźane tkaniny w najwosebišich mustrach za kemšace fale rubiška atd.; čorne žiłdźane banty (šnórki), jara dobre a šěroke; žiłdźane najrjeńše motree-banty (běłe a čerwjene) za druźki a njewjesty; kwasne drasty;

najnowše bórty a posamenty we wulkim wubjerku; košlacy barchent (běły a pisany), khutowy barchent (dobra kruta twore), płatowe tkaniny k falam atd.; hotowe žonjace a mušace košle, trikoty, fale, spódnje khołowy a sukinje, rukajcy, nohajcy, soki atd. wubjerki we wšěch šěrach, jara krute a pjerjohuste; běłe a pisane ložowe poćehnjenja, damastowe a płatowe, ložowe płachty, trjenja, ruby, servijety, třěbace rubiška, dybzaćne rubiška, wěstko w najlěpšej kajkosći; dźěćace šatki, štrykowane a powijace šafy; gardiny w najnowšich mustrach, zawěški, canki, wušiwanja atd. we wulk. wubjerku.

Serbja, kupujće wěstcy pola Korchec firmy w Kulowje, tu so wam na najsprawniše posłužuje w ryzy **serbskej** rěči.

Sym Serbowka!

Nadeńdźeće pola mje krute, dobre twory při tunich płaćiznach

Kata zwud. Korchowa w Kulowje

(wudowa Pětra Korcha)

při cyrkwi na Baderskej hasy 1 Telefon 45.

Dźensa rano 1/4 4 hodź. zemrě po ćežkej khorosći moja horcelubowana mandźelska, naša luba sotra a swakowa

Wórša Bermichowa

na Horje.

Pohrjeb budźe wutoru rano 1/2 9 hodź. w Khrósćicach

Hłubokozrudźeny mandźelski

Jakob Bermich

bratr a sotry

Na Horje, 5. septembra 1925.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihličišćerja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěsthi, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěsthi a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 208 **Budyšin — póndźelu, 7. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Manevry němskostatneje wobory.

Lětša wšěch žydom pěšich divisijow němskostatneje wobory pólne manevry wotmě. Tśi dwě regimenty kavalleriskich divisijow žo na pěsche divisije rozdźěla. Zyła němskostatna wobora žo lětša też swonka wójskowych swužowanišćow w zwobudnym polu swuczuje. Jako manevrowanišćerja žu žo wubrale: Sa schtwórtu sakšku divisiju krajina wjeczornych Rudnych hór; sa 1. divisiju strony pola Němskeho Jikowa; sa 2. divisiju wokolo Noweje Wsy nad Wisu; sa 3. divisiju wokolo Schorjelza; sa 5. divisiju wokolo Erfurta; sa 6. divisiju wokolo Mindena; sa 7. divisiju wokolo Regensburga. Runje tak kaž w dwójnistim cźasu žo manewry z wojowanjemi małych detachementow sapoczeja, so bychu žo napósled z wjetschimi swjazkami stónczyle. Někotre manewry žo z nimowjerjenjom chromadźenych wojakow stónča, tak pola 2. divisije, při kotrejž pósledniu stuczowanišćinu dniu žo też němski prezident z Hindenburg wobdźěli.

Prušti žejm žo pjecza bórzy rospuschczi.

Kaž Barlinske nowiny piecza z wěsteho žórła powědża, je žo pruske knježerstwo pjecza rosčěrpdźiło, prušti žejm, hdyž žo 21. septembra sejdźe, rospuschczi. Nowowólby k pruskemu žejmej žo hromadźe z wólbami sa wokrjesne a provinzialne žejmy 25. oktobra wotmě.

Sjězd badenskeje zentrumskeje strony.

W Offenburgu je žo njedźelu sjězd badenskeje zentrumskeje strony wotmě. Na nim žu žo z prjedawschim němskim kanzlerom Wirthom rosprajili. Přichodźyda badenskeje zentrumskeje strony, prelat dr. Schofer, žo se wschej wótrošcu pschećiwo dr. Wirthej wobrocźi. Tutón sjězd dyrbi wschitkim tym, kotśi chcedźa z zentrumskeje strony kruch wotkemicź, pokazaś, so žo zentrum pschećiwo tutym elementam razuje wobara. Dr. Wirthowa swažliwa krocźel njeźmě žo powschitkownje napodobnicź.

Sjěźdowy president, rěčnik Koch, praji, so žo pschećiwnizy z nadźiju na rostorhnjenje zentrumskeje strony cźežko sjebaja. „Dyrbimy", rěčnik dale praji, „hromadźe wostaś, so žo pschećiwnizy njebychu na rošschěrjenju wješeleli. Wirthowe wustupjenje je za naš bolostna wěc, tola namy nadźiju, so žo wobcežnjosće pschewinu. Pschejemy žebi wschitkim, so muž, kajkiž je Wirth, pucź k frakziji sašo namaka.

Wirth žebi złowo k sakitanju wsa. Kaž k zwojemu złowu, wón też k krocźeli steji, kotruž je cźinik. Staroscź wo jenoscź zentrumskeje strony a wo jejnu pschichod je jeho k jeho krocźeli pohnuła. **Wón stajnje wostanje, schtož je był, wěrimy lschescźijan a aktiwny politik na wojownischcźu politiskeho žiwjenja. Zenje žo njeje z myślicźu saběrał, ani prjedy ani dźensa, wobsebiu stronu założiś. Hdy by ras k założenju strony doschło, potom žo to njeby tohodla stało, dokelž je žo zentrumska strona rosschcźěpiła, ale dokelž je žo žiwy duch w zentrje rosklamał.** Dźe pak wo to, zentrowy duch sašo słubiścź a do skutka pschesadźiś. K politiskemu prawidłu, kotrež je jako kanzler zastupował, wón steji, kaž dołho je w politiskim žiwjenju. **Dźe wo to, ludowy stat sakitowaś,** tak so móža wschě worschty w nim jako runoprawne dźěłaś, a to je politika rospalitoscź, kotraž jeho napjelnja. Wón žo prajscha, hač je w zentrje městno a możnosć k dźěłu sa muža, taśeho prawidła, za tak rosčudneho republikana, kotryž nic jenoź w tu chwilu na podłožku wustawy steji, ale kotryž w němskim ludowym stacze a jeho wutworjenju žiwój politiski ideal widźi. Hdyž žo je zwojeho amerikanskeho pucźowanja wrócźi, kschesceźijanskosocialnu myśl do wutrowy tworjazych mozow zentrumskeje strony sascheźepi a schkru nadobneho sahorjenja za kschesceźijanstu weź wubudźi. **Hdyž žo jemu praji: „Sawrócź žo!" njeje z tym weź wotbyła.** Dźe wo duch, pod kotrymž ma žo pschichodne lěta politika cźiniec.

Rólu, kotruž je zentrum w pośledniim cźasu hrał, je jemu tola pschejara róla p o p j e l a w y była. Hdyž budźe sašo strowy, budze niz jenoź rěcźeć, ale też skutkowaś!

Wojowanje wo prawu mšdu je žo sapoczało a dyrbjesche žo sapoczeć; pschetož stacjan by hlupy byt, kotryž by žo kartellam wutrjebaś dał. Dyrbimy wojowaś wo schkitanje źrěnjeho a drobneho ratarja, a nětko dyrbi knježerstwo pokazaś, schto może za nutscerpjazy lud swjesć.

S blizim nadawkom zentrumskeje strony dyrbi byś, praschenje agrarskeje krisy pschemyślicź a žiwojej ruzy schkitajo nad městami a wsami dźerźeć a sa prawu mšdu a sa cźłowjeka hódne sapłaceńje nišschich a źrěnich sastojnikow wojowaś. Jemu pschi wschěm jenoź wo wěc dźe.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Rěči serbski.

Kasl. a najtuńša kupowakńja wobućow. Pódušowanje spěšnje a tunjo

Swrěschczenje jenoho landbundskeho družstwa.

We wurjadnej generalnej zhromadźiznje delnjołužiskeho landbundskeho swjazka je rewisor němskostatneho landbunda wosjetwił, so ma **landbudowe družstwo 840 000 hriwnow dołha,** kotryž je z łobkomyślnym dawanjom kredita a drohim sastojnišćim apparatom nastał. Pschepytowańska kommišija je potom swěsćiła, so žu **pschedsydstwo a dohladowańska rada njekedźbliwje, sarjadnik łobkomyślnje hospodarili.** S tym je wulke schkodowanje nastało, na pschikład pschi pschedawanju běrnow 71 000 hr., pschi spjenjezenju kota a mjasa 40 000, pschi družstwowym landbundowym młynje 85 000 hriwnow. Dokelž je družstwo schtwórćźetne wupowjedźenje sawjedło, je wulkemu dźělu zbohatstwow nóžno było, žo z wupowjedźenjom schkodowanja smiwjeć. **Tak je žo 1. julija 80 000 podźělow wupowjedźiło, mjes nimi 50 000 z knježich dworow.** Skudnistwo je tole wupowjedźenje jako sakosćiwy płacźaze spóznało. Se nědźuschich 106 000 podźělow, jenoź hischcze 23 000 po prawje płaci. Te žo někto wurjadnje wyšoko wobcežeja, schtož wobeže źrěnich a małych ratarjow cźežko potrjechi. Rosšorjenje mjes ratarjemi Khoćebuskeho, Kalawskeho a Lubinskeho wokrjesa je dla tutych wobstejnoscźow nimo měry wulke.

Wuwokasanje Němcow z Awstriskeje?

We Winje je powěda, so knježerstwo z planom wobaranja pschećiwo bjesdźěłoscźi sabera. Mjes druhim dyrbja žo wutkrajenjo, kotśi w Awstriskej dźěłaju, wupokasaś, so mohli na jich městno awstrizy dźěłowniemjerjo stupiś. Liczba wutkrajanow, kotśi maju powołanje w Awstriskej, žo na 120 000 powažuje, z kotrymž je 40 000 pschiwšchnikow Němskeje. Praktiski njejźu hacź dotal Němcow z Němskeje jako wutkrajanow wobhladali a z nimi jako z tajkimi wobchadźeli. Jich wupokasanje dyrje tohodla žyłne pschećiwjenje słubźi.

Nad Awstriskej žo kontrolla sběhnje.

Franzowski ministerstwo pschedsydstwa Painleve je žo we Swjatym ludowu w Genfje we wubjerku za awstriske należnosće sa to wuprajił, so by žo finanzna kontrolla zbyła sběhnyła. Wobaj wězywuwstojnaj w Swjatym Ludowu, profesor Rilta z Parisa, a prěni redaktor „Economista" Loyton z Londona staj žo wo hospodarskich wobstejnoscźach w Awstriskej wuprajiłoj, so je awstriska republika jako samostatny stat dospołnje k žiwjenju khmana.

Pólszy wojazy pjecza němsku mjesu pschekrocźili.

Němske nowiny běchu zwołoni powěsći pschinjesłe, so je frjedu pólski offiźer z 12 muženi němsku mjesu pola Feytstadtu we wjeczornej Pruskej pschekrocźił a poldra kilometra do Němskeje nutsdźěchał. To je jědna patrouilla była, kotraž je ras schěsć muži žyłna a druhi króć dwanacze muži žyłna do němskeho kraja nutsdźěchała. Hodźinu w němskim kraju pschebywawschi je wona psches mjesu žo wrócźiła. Dokelž je žo mjesa pola Stuhma a Marienwerdera pschekrocźiła, hdyž žo runje rauschopruske manewry wotměwaju, měnjachu němske nowiny, so ma žo podawk jenoź jako manewrowa spionoža, abo jako wužadanje wobhladaś. Wěz žo sdałsche jara straschna byś, a němske knježerstwo dyrbjesche protest pschećiwo tomu podaś.

Kaž je žo podźěłscho pokasało, žu žo němske nowiny zyle njetrjebawschi roskhorile. Wolffej telegrafna powěsćenka k směrowanju wojewja, so žadyn pólski wojak njeje mjesu pschešchok. Jenoź cźeladni jeneho pólskeho kubła žu psches mjesu schli, hdyž žu srědża łojili. Němske knježerstwo njebudże ko tohodla w Pólskej zakrocźić trjebaś.

Połazy w Gdansku.

Pośledni mězaz je we stronje pschi pschistawje w Gdansku 18 łeżownoscźow do wobwjedźenstwa Polakow pschescho. Kaž je znate, je Swjatym ludowu na praschenje, je kajkej stronje Gdanska ma Pólska prawo, listowe kaschćiki wupowěźnyeź, wotmolkwik. Pośledni tydźeń je pólski pólźkanz we Gdansku w stronje města, kotryž j pschihtawom mjesuje, dwaj dalschej polskaj kaschćikaj wupowěźnyeź dał.

Njeporadźene kommunistiske demonstrazije we Warschawje.

Sańdźeny tydźeń je Warschawska policija wjele kommunistiskich wjednikow sajała. Kommunistiska młodźina dyrbjesche po wukazu z Moskwy njedźelu pschipołdnju wulke demonstrazije pschedwjesć a sobom plakaty kommunistiskeho wopschijeca na tyźe słepicź. Policija pak sańdźenu nóz kommunistiskich wjednikow sajamschi, demonstraziji sadźewa. Wschо w hromadźe je žo psches sto kommunistiskich.

Barmatej bratrow do Hollandskeje njepuschcza.

Hollandske knježerstwo je Barmatej bratram sakazało, do Hollandskeje pschijećahnyeź. Na Barmatej wobdźenstwa w Hollandskej je žo hižo psched někotrymi njedźelemi arrest pokazał. Jedyn z bratrow w tu chwilu w Pólskej pschebywa.

Strajk jendźelskich namorjakow.

Strajk dźěła namorjakow w jendźelskich pschistawach njeje žo w nich dale rošschěrił. Někotre ozeanske parne łódźe žu z pokrjewobwadku z Jendźelskeje wotjěle. Pschezo pak je na chwilu wobkhod łódźow nad Southamptonom a kupami w kanalu a połnóznej Franzowskej zamjesowany. Wobwadki tychle łódźow žu pak žo za wjeźerawschim z žiwojenu dźěłu wrócźile, tak so je žo normalna słužba wrócźiła. Ludźaze a pólske parne łódźe do Afriki, połodniscźeje Ameriki a Newyorka žu pjatk je Southamptona wotjěle.

Wójna w Marokkowskej.

Žiwe hibanje na marokkowskej froncje.

Hawaska telegrafna powěsćerńja z Fesa wo położenju w Marokkowskej powě: Ważnych operazijow njeje było. Tola pschi zyłej froncje je žiwa hibicźiwosć dla zaběrjenja pożylnjenjow do froncźinje cźary. **W blizschim cźasu może žo i wurjadnje ważnymi podawkami liczeć.** Eskadra létadkow je na krajinu pola Jssuala bomby mjetała. We žrjedźnej froncje franzowszy wojazy krajinu pola Araru wot njepschećela cźisća, kotryž j wulkim schkodowanjom k połnozy pyches rěku Uergbu zosa. **Tsulski splah je žo wschón podcźišnył. Branojo žebi pschesa, so bychu žo wot cźisćeja ristich Kabylow wuzwobodźili.** W Tasy je wojeń w automobilowym parku nastał.

W Algiru žu kommunistow sajeli.

Snateho kommunistiskeho wjednika Doriet a pjeć druhich kommunistow sajeli. Kommunistojo běchu po pucźu do Marokkowskeje. Tam chcedźychu ristich Kabylow narěcźeć, so bychu žo Franzowskam a Schpanistim njepodcźišli, ale dale khrobje wojowali.

Antimilitaristiska agitazija w franzowskim wójsku.

Khlostanska komora w Toursu je dla schcźiwanja wojakow k njepołuschnosći 20 wołobow k jastwu wot 20 dnjow hač do 2 mězazow sasudźichu. Dwaj wobsłorzenaj žo wuwinowaschtaj.

Wobsadźenske wójsko do tśoch mězazow z Kölnskeho pažma wuczehnje.

Konferenza zwjazkarskich ministrow w Genfje je wobschěrnje wo wuczehnjenju z Kölnskeho pažma jednała. Sadnje je žo wobsankło, so ma wójsko Kölu za tśi mězazy wopuschcźeć. Przedy to njeje wojerskich pschicźinow dla móžno.

Swada wo Mošul.

Psched radu Swjatla Ludowu žo Ruždy bej jako zastupjer Turkowskeje a Amery jako zastupjer Jendźelskeje wo Mošulski kraj w Arabskej wadźitaj. Jendźelska žebi tutón kraj, kotryž ma swjetschca arabske a kurdiske wobydlerstwo, za Irak žada, kotryž pod jejnym nadknježerstwom stejí. Jej wobsebje wo tamnuschе petrolejowe pola dźe. Ruždy bej wudawasche, so w mošulskim kraju Turkojo bydla. Amery snapschcźeji, so je 62 prozent Kurdow, 21 prozent Arabow a jenoź 5 prozentow Turkow. Kurdojo njejźu pschiwrnuli Turkow, ale do arabskich ludow słuscheja. Hospodarźaju sawdawny kraj Irakej žłuscha, a nabožeńske pschicźiny žobu njerěcźa, dokelž je mošulski kraj z Sunnitami; mnhamedanskej sekty wobydleny, niz se Schiitami, kotrymž Turkojo pschiwłuscheja. W Iraku Sunnitojo a Schiitojo we měrje mjes žobu bydla.

*

Jendželjka, kotraž nětkole ſ Turkowſkej pſched Swjatkom Bubow w Genfje wo mohuſtki kraj wojuje, po ſpadžu k ſatraſchenju Turkowſkeje pſched Makej Aſiſku manewry ſwojeho wójnſkeho łódźiwa wotmětwa. W Smyrnje je ſwučowanje w tſeleńzy jeneho wobronjeneho pſchiſtawa wulke roshorjenje ſbudźiło. Strażowaze cžołmy po Dardanellach jěduja a pſchehladuja a ſadžerżuja wikowańſke łódże, je mużuju, ſo bychu ſwoje wopytma pokaſale. W nozy na ptatk ſu pjeza podmórſke cžołmy pſches Bosporus do Czornego Morja ſajěle.

Českе nadběhi do Němskeje.

Wo tym piſaja nětnſkeje nowiny: Cžěſki łódźiny hamt w Prahy je njedawno, ſchtož ſu hakle nětko ſnate, pola ſtatneho wobkhodneho miniſterſtwa namjet ſtajił, ſo by pſchi ſakhodže do Wódrowneho pſchiſtawa w Koſtelu ſaſtarowne měſtno doſtak. Tutón namjet da ſo dale na ſtatny komunizarjat ſa reparazije doprawy. Tuta wěz je narodnje a hoſpodarſky jara wažna, cžehoż dla ma ſo ſchérſche ſjamnoſcž na to kedžbna ſcžinicž. Mérowe wuczinjenja ſu Wódru mjeſyſnarodnje a dźel Wódrowneho łódźiwa ſo Cžechan pſchipokaſa. Na to wotſtupi ſo na Cžeſkoſłowakſku 5340 PS parneje mozy a 33 700 tunow łódźneho runma. S tym njeje hiſchże doſoł! Dokelž ſo łódźna jězba na Wódri pola Koſtela ſapožina, žada ſej Cžeſkoſłowakſka — nimo ſwobodneho pſchiſtawa w Hamburku a Schežerinje, ſchtož je ſo ji po mérowych wuczinjenjach pſchipżelo — pſchi hornjej Wódrje ſaſtawne měſto. Amerikanſki jednornink ſtupi ſo na cžeſtu ſtronu a pſchiſwoli ſej jene ſaſtawne měſto we Wopolnym pſchiſtawje. Nadžijomnje je cžeſke wotpohlady pſchewidžak. Cžechojo njeczinja ſej jara munje, amerikanſku dowolnoſcž ſa ſo wutrjebacž.

Nětcžiſchi namjet je hakle doſpolnje ſroſumlúwy, hdyž jedyn ſcžehowaze wě: Koſtel-Wódrowy pſchiſtaw (Oderhafen) njeje jenož najwjetſchi pſchiſtawiſchcžo nad Wódru, ale druhi najwjetſchi krajiny pſchiſtaw Němſkeje. Tu ſo najwjetſchi dźel wobkhoda wot a bo hornjoſchleſkjeho induſtrialneho revěra wotmětka, tež je tu ſaſtaw Klodnižkeho kanala do pſchiſtawa (hižo w cžaſu Bjedricha Wulkeho tharjeny) a móże ſo tu khwilu ſa 100 tunſke cžołmy wutrjebacž, ale je ſo wobſtarnkło, ſo ſo ſa 1000 tunſke cžołmy wutwori. Sažydła-li ſo Cžechojo pſchi ſakhodže pſchiſtawa, njemóża jenoż zbły wobkhod do Hornjeje Schleſkjeje kontrolowacž, ale móża jón zyle na ſo ſtorhnycž, dokelž cžeſke Wódrowe łódźniſtwo ſtat podpjera a tohodla móże tariſowa wójna, kotruż mu wubžerjacž njebychmy mohli, lohzy naſtacž.

Dale leži Koſzelſki-Wódrowy pſchiſtaw 40 km. wot cžeſkeje hranizy, kotraž blizko Raczibora běži. Schtóż njewuſtawaze a wupſchne próżowanja Cžechow ſnaje, Raczibor hoſpodarſky doſpolnje do ſwojich rukow dołtacž, tón hnydom wotpohlady Cžechow na Koſzelſki-Wódrowy pſchiſtaw dowidži. Pſchežo dale pſchima Cžeſchſtwo do němſkeho kraja, w Cžeſko-Němſkej, w Morawſkej, w Auſtro-Schleſyſkej a Hulczinſkim krajiku pſches wotnarodženje a wuſpwojenje w němſkich namjeſnych krajinach a pſches hoſpodarſtwi wſaw. Wěſo njeby Němſka ſanoho druheho dóſtta ſaſkužiła, njeby-li ſo pſchecžiwo tomu wobaraka. A tohodla je ſpodžiwnje, ſo ſtatne wobkhodne miniſterſtwo cžeſki namjet ſkótka njewotpokaſa, ale khutnje wo nim roſmowja. Žadane ležownoſcže ſkuſcheja ſdžela ſtatnej żeleſnizy, ſdžela rěcžnemu ſiſtiſtwej. Pſched 20 létami chżyſche ſchleſyſke cžołmarſtwo je kupicž. Ale tehdom ſo kup wotpokaſa ſ pſchiſpomnjenjom, ſo żeleſniza kraj nuſnje trjeba. Dyrbi ſo nad tym ſtražowacž, ſo żeleſniza, kiž je na pódlanſke dochody pokaſana, kruta woſtanje. Na kóždy pad ſu ſchleſyſke łódźne kruhi h n y d o m pſchecžiwo cžeſkemu namjetej proteſt ſapołożile.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 7. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Dienża rano we 8 hodź. barometer 734, hygrometer + 4, thermometer w nozy + 9. Wuhlad na niestajne wjedro. — Wyſchina ſ wjeczora Eu-

rowy, nad Iriſkej, połowiſchcej Franzowſkej a Otchanitſkej njeje ſo wot ſoboty hiſchcże zara k nam hnuła. Naſche wjedro wobknjeki pſchezo hiſchcże nižina nad Schwedſkej. Tohodła mamy ſnnne, ſchertaze a wětſchołte wjedro. Wečera bě ſchkenża ſnadnje na hroſne ſchka. Wot dženſa niſcheho ranja hiba wſchak ſo ſaſo trochu na rjane. Nad Abriatiſkim morju wečera rano nižina leżeſche. Nadžijomnje nam tuta wjedro ſnowa njenakſy. Nižina ſ tutoho kuta nam druhdy rady ſyſne deſcheże pſchinjeże. Natal proſtu ſ nutrneje wutrowby wo nětkotre rjane dny wobſtajneho cžopłeho wjedra. Wjele wotawy je hiſchcże wonka. Poſpjeżena ſo kaſy. — Jutſje wuturu ſtónczko 5.25 hodź. ſkhadża a ſo 6.20 hodź. khowa. Měſjacžk ſkhadża wjeczor 9.35 hodź. a ſo dopołdnja 11.52 hodź. khowa. Jutſje je ſwj. Marije narodź.

— **Sdkrowa powěſcž wo wjedrje ſa jutſiſchu wuturu:** S khwilemi ſo wuczahuje, hiſchcże khłódno, ſnadne podeſchczowanje mózne. Pomaku ſo wuwjedruje.

— **Kajke wjedro budże we ſeptembru.** Proſeſor K. W. Cenger w Prahy nam ſa ſeptember ſcžehowaze wjedro wěſchcži: Jako hroſne a wětrojte dny ſu 3., 5., 6., 13., 15., 21., 26., 27. ſeptembra wosnamjenjene. Najwjazy hroſneho wjedra mamy ſo na ſapoczatku abo kónzu měſaza nadkjecž. Hdyž je ſo wjedro wokolo 4. ſeptembra ſkepſchilo, ſo wone wokolo 6. ſnowa ſ hórſchi. Wot 7. ſept. ſem khila pak ſo k łepſchomu, cžopłemu cžaſej. Mjes 12. a 14. dóńdże hiſchcże k nětkotrym njewjedram. Potom pak ſo wuwjedri a ſcžopli. Po 15. ſo ſ nowa pomróżkuże a ſ měſtnami deſchcž popróſchi. Deſchczożte dny pak dołho njetraja. Wokolo 26. ſo wjedro ſ nowa ſhórſchi. Wot 28. wětr wocžiſchnje a powětr ſo ſo wuſſokoſcže ſcžiſchczi. Na kónzu měſaza ſo wuwjedri a ſmějemy rjane, mile naſymjo ſ trochu khłódnymi nozami.

— **Rosprawa polizije.** W Budyſchinſke kradnychu 5. 9. 25 mużaze jěſone łoło ſnamkt „Ideal". Kolo ma cžornu podſtawu, ſwjena a ſchkitanſke blachi, horje ſhibnjene wodźidło ſ cžerwjenymi gumijowymi pſchimadlami, perdalle ſ gum. ſakładkami, prědu ſpinadło, ſchére Continentalne wobruche a torpedowy ſamoběh. — Dale kradnychu w nozy k 5. 9. we jenej ſchrebarſkej ſahrodże ſchérſcheho a cžorneho karnikla. — We wokolnoſeži Budyſchina kradnychu ſloty pſchipowěſchak ſ rjeczaſtom, ſonjaze cžrije a w nozy k 6. 9. mużaze jěſone koło ſ cžornej podſtawu, ſe żołtymi ſwjenami, brunymi tórkowymi pſchimadlami. — Jeli by ſo někomu poradźiło, paduchow ſwěſcžicž, cžuzy to na poliziji woſewicž.

— **Koſcžowna „Hohenzollern" w Budyſchinje wobnowjena.** Lětża próżuja ſo wſchitzy wobſhedżerjo wjetſchich koſcžowniow w Budyſchinje, — druhy wobſhedżerjo hežow wěſo tež — ſwoje twarjenja ſwonkownje a ſmutſkownje wobnowjeży. Mjes druhimi je nětko tež „Hohenzollern" na Tuchoriſkej haży rózk Wilhelmſkeje dróhi ſo kraſnje ponowił. Tutu koſcžownju je ſ. 1910 nětcžiſchi wobſhedżer k. Mb. Voigt pſcheiſkał a po wójnje l. 1919 trochu porjeſchił. Nětko pak je zyła koſcžownja wot 11. meje ſapoczeżo była doſpolnje pſchetwarjena a pſchiwarjena, tak ſo je ſedma k ſpóſnaczu. Wſchitke rumnoſeże dyrbjachu ſo powjetſchicž, tak ſo pſchitwark ſhaha hacž do khódnika ſchcžiżowazeju ſo hażow. Knjez architekt Wórb ſ Budyſchina je zyły twar khownje nawjedowak. Jemu je ſo nanajkſeje poradźiło, koſcžownju tak wubjernje wutwaricž, ſo móże ſo ſ łódżej wulkomělſche aniſej runacž. S wobeju dróhow ſe Tuchoriſkeje a Wilhelmſkeje móżeſche do njeje ſaſtupicž. Smutſka je ſo ſtara rumnoſcž do tſjoch wodźelow roſdželika; jedyn pſchihodża ſo ſa mjeńſche towarſtwa, ſa kwaſy a podobne ſarjadowanja, dokelž je ſawrjena nětſnoſcž. Wſchitko je ſmutſka wumoloiwał wyſchſchi moleſſki mišſtr Ernſt Kranz, dekorazije je wuwjedł dekorator Rudolf Vogt. Drjewarſke paženja je wobſtaraka firma Clemens Schmidt. Schpundowanja ſu wuſkadżene ſ korkowym linoleum, ſa cžoż je firma Julius Hartmann Syn ſwoju macžiżnu podawała. Sa ſchwarne pſchewětrowanje je ſo blachacž Schneider poſtarak. Tež wobſtżětlenje je ſo derje wuwjedło wot elektroinſtalatora Ginzela, mjes tym ſo je firma Weiſſe w Drježdżanach wobſhwětlenja (Beleuchtungskörper) podała. S marmorom wuſkadżene ſu blida, bufety

a wokna ze deſki, to dźeło je k. Henſel wukonjak. Pſchipraſowy k zentralnemu wutepjenju je podała a ſaſtajiła firma M. Eckardt. Na wſchelakich wumolowanjach je moleſt Sſmarſly ſobudźełak. Tak ſu ſo wſchitzy k tomu ſjednoczili, kotejowonu wutwaricž a wubedicž nanajpſchihodniſcho. Niż jenoż nutſka, ale tež wonka może ſebi kóždy je lécže ſ cžerſtwym piwom porjedžicž dacž, pſchi tom ſ dobrej ſ cžerſtwym piwom porjedžicž dacž, pſchi tom ſ dobrej ſ cžerſtwym piwom porjedžicž dacž, pſchi tom ſ dobrej chwilu ſwoju nowinu pſcheczitacž abo je ſwojim pſchecželom abo pſcheczelnizu tam pęknje pobjeżadowacž.

— **Maſch prawo na ſwoje rżěło?** Mnoży měnja, ſo maju ſej po ſmjerczi nad ſwojim cžełom prawo, to rěka, ſo móże jo na pſch. anatomiji pſchewoſtajicž abo ſapiſacž dacž. Tajki teſtament je wěſo njeplacžiwy, hacž runjeż je ſebi ſemrěty to wobſebje pſchał, ſo by ſ tym ſ kaſikej wědomoſcži ſłużił. Cžłowjek drje ma ſa ſiwjenje prawo nad ſwojim cžełom, niż pak po ſmjerczi. Potom ſłuſcha cžeło ſemrěteho jeho pſchiwuſnym a ſaſtajenym. Jenoż cžěła ſtamomordarjow, kotrychż pſchiwuſni njeſnaczi woſtanu, pſchewoſtaja ſo anatomiji.

— **Wěrcže ſo wołoſom na kožbu.** S hromadami ſtarych pſchežo hiſchcże wožu wokolo ſadownych ſchtomow a też wokolo ſadownych pſchedawarńjow. Huſcžiſcho ſo ſtawa, ſo do picža padnu, wołebje do piwa. Też na ſadownym tykanzu rad ſedża. Schtóż pſchi jědži a picžu na nje ſo njedohlada, ſa teho może to ſrudne ſcžěhnyki měcž. Kak cžaſto ſmy hižo cžitali, ſo ſu wožy do ſchije pſchiſchcže a tam cžłowjeka ſkalale. Swjetſcha wuſtocži wołoſa pſches ſyſne kaſchłowanje ſe ſchije, ale ſahadło woſtanje w ſchiji tſchaży. To ſane experimenty ſe ſkeſenej wobu ſ ſoganom atd. njepomhaju, kotrež ſo wſchelako nałożuja. To je nuſnje trólne, hnydom ſ lékarjej hicž a po wumałanju ſchije potom jeho pſchedbjžima ſmjerzu dopjelnicž. Dokelž ſchija ſacžka, móhli ſo ludźo ſaduhcž.

— **Warnowanje pſched wopačnymi 5-hriwnakiſkami** bankowkami. Hižo wot junija ſem ſu w Delnjej a Hornjej Łužicy, wołebje we Sorawje, Zahanu, Linderode a Shorjelcu wopačne rentiſke bankowki w hódnoſcži 5 rent. hriwnow bo wobkhodu pſchiſchcże. Pſchi nalezbſtwoſceži ſo lohzy jako falſchowanki ſpóſnaja. Ludźo ſo ſ tutym na to kedžbni cžinja a ſo warnuja pſched wopačnymi bankowkami. Proſhymy, ſo bychu pſchi wuhlédženju taſkich bankowkow to najbliſſchej polizaji wjeſewili. Sa pomoz a wuſpěſchne ſdžełenja, kotrež k wuſkédženju falſchowarja domjedu, płacži **němſka centiſka** banka hacž do 1000 hriwnow myta.

— **Pſchežo hiſchcże ſtare 1000-hriwnakiſke bankowki.** Wot ſwjatka wobſhedżerjow ſtatnych bankowkow ſo powěſcž ſ „Reichenbacher Zeitung" ſe ſaſdżeneho měſaza woſtawſcheſche, po kotrež bu jedyn n a k u p j e ſ t a t n y c h b a n k o w k o w popadnjeny, kiž je ſa ſtare 1000-hriwnarje 300 hriwnow płacžił a poſa kotrehoż ſu pſchi ſaczeżu wupokaſ ſtatneje banki namakali, w kotrejež nadawku je wón bankowki kupował. Tuta powěſcž je zyle wumyſlena a je ſo hižo porjedżenka ſtała. S t a t n a b a n k a n j e j e w ż a d n y m p a d k u ſwoje bankowki kupowała abo pſches druhich kupowacž dawa. Wona wotchopkaſa pohódnoſcženje ſtarych bankowkow, wołebje tak mjenowane dowójniſte, na wſchitzy cžaſy. Wobſtórżby pſchcžiwo banzy ſu ſo w prěnjej inſtanzy wotpokłali a banka chże proczeż pſches zyłe inſtanzy pſchewjeſcž. Termija pſched komornym ſudom w Barſinje budże we oktobru. —

S **Boranez.** Saſdżenu nóz wokolo 12 hodź. wotwałiſchtej ſo tudomnemu ryczeſtkubleriej Stajnſej kluſchcžej ſitnej ſajmje. Měnja, ſo je ſłóſmiſka ruka woheń ſałożiła. Wobſhedżet ma ſaſwjeſcženje.

S **Jawneho pola Klětneho.** S najſtarſchej wołoſow je zyłej wokolinje je naſcha wjeżmjanka ſwud. Rohowa. Wona je hižo 97 lét ſtara a leži 7 lét dołho kruce we

Wodolena.

Schmanawſka powěſcž ſ tónża pohanſkeho cžaſa.
Napiſał Iwan Klicpera.

(Pokračowanje.)

„Hiſchcże niż, Roshono, to ſo hiſchcże njeſtanje, ſnajmjeńſcha tak dołho ſo njeſtanje, hacž budże Wodolena nóż dychacž, hacž ju tutej noſy ſwólniwje ponjeſetej a tutej ruży jej poſtużitej, kotrejž ſe ſtarej dowěru do wſcheſhomóżnych bohow ſafnemu Swantowitwej w poſwjatem haju na ſławnem Sſwjatoboru bohate wopory ſtajnje rady łapałatej!"

„Ow, njeſjebaj ſo, moje drohe dźěcžo, njepokoj ſo ſ njeprawej nadžiju a dowěrn. Natkilej ſwojej wuſchi a ſwój roſum wobſhožajej, nowej a jeniczky wěrnej Khryſtuſowej wucžbje, wěrje do jeniczkeho ſiwego Boha! Wopuſchcž morſkych, jebażych pſchihowom ſwojich, wſchak jich wſchitzy, kotſiż ſu póſnali ſcheſcžanſku wěru, wopuſchczża, wotſtupuja tola wſchitzy, kiž ſu prjedy ſtarych bohow cžeſcžiwali. Prjedy, hacž by ſo nadżała, wożzantotniſch, Wodolena, ty a njeliczomni twoji pſchiſtożowarjo w tutej wokolinje doſpolnje we ſwojich bludach."

„Para a kur ſtej ſ jeho mozu! Tola njeſjpym k tebi pſchiſchoł, ſo bychmoj ſo wadżiłoj wo pſchihodach, ale tohodła ſym pſchiſchoł, ſo bych cžę k nawróczenju pohnuł. Ty pak ſłożuju ſo na ſwěrnoſcž a bytoſcž ſtarych naſchich bohow, ſy ſo ſe ſławnym ſlubom na to ſwjaſała, ſwoſtacž we pohanſtwje a jako měſchnica we wěczenem knjeżſtwiſe jim ſłużicž, a pſchipowědacž jich móz a dowěru k nim wokolnemu ludej, ſanurjenemu hiſchcże do pſchiwěrkowu pohanſtwa. A hdyž ſo po ſmjerczi twojeho nana, ſtatneho Broda Klatowſkeho, twój bratr, włodyka a župan Klatowſki, Měſtław je wſchej cželedzu pósnawſchi wěru Khryſtuſowu, ſo daſche wuſtocžicž, běſche ty jeniczka, wopominajzy ſlub, kiž ſy na ſmjertnym łożu twojemu nanej, kotryż njebě

hiſchcże wěru do khſchcžanſkeho Boha póſnał, ſebi wotmyſlika w pohanſtwje ſwoſtacž. So by ſtarym bohom ſwobodnje ſłużiłej mohła, ſy wótzowſki ſtatok, ſwótne kubła a ſwoje wumrěwſtwo wopuſchcžika a ſem wotesžała do ſamoty, a łéżneje puſtoty, do blížkoſcže ſtareho ſwjateho hajniſcheja Swantowitoweho. Tſi léta tudy hižo wohanocžena pſchebywaſch, w horach a łéżach ſy żiwa na měſtnach, kiž ſu w ſymje dożyła niepſchiſtupne, ſdaluſcheſ ſo wſchěch hołdowanjow a ſabawow ſwojich najbliſſchich pſchiwuſnych a pſcheczelow a dawaſch ſwojej kraſnoſczi tudy ſwjadnycž a ſujewużſwaſch dobry hłoſ ſwojeho ſpěſchneho roſuma."

„K cžemu tajke njenaczaſne dopomnjeczja, ſwerny ſtary pſchcžeczelo?" njepokojnje ſnapſchecžiwi Wodolena.

„O ſłyſch je ſwój, ſłyſch je jenoż dale!" njeda ſo ſtarz ſamyſlicž we bežnoſci rěcže a pokračowaſche:

„A ſ dżeczatſtwa horzo lubujeſch ſchwarneho towarſcha we wóżnem domje, Jarmera, kotryż, ſhubiwſchi wjahe ſtarſcheju a pokhadżeju ſe ſławneho rodu Pracha Goraſdovza, je wot twojeho nana w naſchim domje ſ twojim bratrom każ ſwój ſamżeny ſym łył wukubłowany a twoju horzu lubjoſcž ſebi dobył, tak ſo ſu wot nana ſa mandżeſſkeho cži w duchu poſtajeny, na wěczne ſy wotpokaſała, dokelž je ſcheſcžanſtwo pſchijał, kotrejež by cži ſłubił, ſo jako twojej mandżeſſkej tebi dowoli hjes ſadżenkow we ſtarej pohanſkej wěrje ſwoſtacž.

Hlej, Wodolena, tak ſ njerozumnym waſchnicžkom a njeprawej wutrajnoſcžu we njedobrej wězy nicžiſch ſwoje ſbożo a ſbożo druhich, pſchinoſcheſo bludej a jebażym mużliczkam wulke wopory, kiž ſu nadobniſchcži wězow hódne. Ow, dopóſnaj jażnje, roſumyſli ſebi, derje a ſkónczuje wopuſcheſ nałku dróhu, na kotrejž twjerdoſchijnje kroczíſch, a wrócž ſo ſaſo k nam!"

„Ty wěſch, ſo njemóżu a njeżnėm," wotmołwi pohnuta holejka. „Ow, ſmješch a móżeſch, hdy by jenoż dyzyła, tuż jenoż ſechżej!" namołwjeſche wutrobnje ſtary Roshen. „Nimo toho mam cži po bratrowem pſcheczu powěſcže ſdżelicž, kiž je njedawno do Klatowa ſe knjeżerſkeje Prahi dóſchła. Wużbudnyſchi ſo na knjeżerſki ſtoł w Libuſchinem ſydle pobożny wjerch Wjażſław, ſyn Wratiſława Pſchemyſłowza, kiž je khſchcžanſtwu zyle podaty, je porucził, Khryſtuſowu wěru po zyłej ſemi roſſchěricž, a je mnohich duchownych knježi ſem powołał, kotiż maju wſchemu ludej w krajach předowacž a ſwjatu khſchcžeńju wudżělicž. Zupany wſchitkich župow maja wſchěch póſłkow ſłóżnoſcže ſe ſwojej mozu a ſe ſwojim wliwom podpjerowacž. Sſamo hižo na župnu hród Prachyn, ke kotremuż tuta krajina pſchiſłuſcheja, ſu khſchcžanſcheju předowarjo wěrty dożpěli, a dokelž ſo we wży Goraſdovzach a w bliſkej ryżnowiſkej wożadże Sſuſchizach hižo khſchcžijſtwo poloſchitkownje wuſnawa, wobroczi ſo próża kneża najſtarſcho ſem do łéſow, wupytujo wotležane wożady a jich wobydlerjow, kotiż ſu dotal ſtarym bohom ſo lwałaja. Wodolena, předowarjo khſchcžanſkeje wěry we ſwojej horliwoſcži cžaſto fabywaja na měrnoſcž a ſwobodnu wolu jednotliwzow a wuſtupuja, hdyż ſo jim ſnapſchecžiwja, krucže, haj ſurowje. Pſchſindżeli ſem, namakaja li cže jako měſchnizu Sſwantowita, budżeſch-li ſo jejich prózowanjam ſpjecžiwowacž, ſwoſtanjeſch-li, hdyż budża cži Boże ſłowo horliwje předowacž, też potom hiſchcže w bludże a ſłużbje pſchibóżiſwa, — a ty pſchi ſwojim woſtanjeſch — potom ſtrachuje ſo wodyka Měſław, twój bratr, wo tebje, a boji ſo, ſo poczerpiſch ſnadź doſcž cžeſkeho poſtorjenja."

„Tam, tam to hižo dóſchło w Cžechach, ſo ſynżo ſe wukłopo hławneho prawóża Cžecha, kiž je do kraja pſchiſchoł, njeże poſwjatych bohow na ſwojich ranjenach, we mérje a pobożnoſcži tutym ſamym ſwjatym bohom ſwobodnje a ſdżakowanje ſo njebudu móz Konicž!" ſoſtyſła ſej ſrudnje Wodolena.

(Pokračowanje.)

kožu. Boha staruschka je tež slepa. Na wisché 50 lét je hižom wudowa a mježesche we swojim kiwjenju wjele wobcežnoscekow pschetrac. Je tež zyle swoje zywjenje wjele a cesty dželawa a so brela. Staruschku wobhlada a sastara jena 60-letna dziowka.

S **Marijneje Hwezdy.** Wschudze spytaja nastroje sa haschenje wohnja wudospotnicz, wobeshe pomoz popschicz a powjetschicz. Tomu weso dotalne zykawy na wjazh njedohohaju, do kotrychž dyrbja konje so pschahacz. Swjetscha dže to wo rjadu. Husto su konje w minym džele na sdelanych polach a tak so potom zykawa pschi haschenju zakomdzi, samo pschepschodže pschijedže. Tutemu njedostatkej dyrbi so po możnosczi wotpomhacz. Tohodla kupichu sej samo wjetsche wuh abo zykawske swjatzki nowozasne motorske abo automobilne zykawy. Tajki nastroj — njewjazy domoj khowacz. Wjele zita stoji hischcze w popach na polu. S mesnami njeje hischcze ani pozhenene. Najhórje potrjechena je krajina wokolo Oberwiesenthala a Jöhstadta. Tam je so tži schtwórcziny žnjow s kupami a desczemi snicklo. Krajiny, kotrež nize leza, su mnohe pod mokrotu czekrjake. Tež sadowe žne budu we tamnej wokolinje létja khetro slabe.

Lipczanska maza njeje pschedawarjow spokojila. Tu-kraj mako kupuje, dokelž je žiwjenje drohe a dokhody a sasłużba smadne. Sa wukraj je Němska hižo pschedroha. Wukrajni czuschlakojo tam wokolo brudzachu, so tychu we nowosczach a placzinach so wobhonjowali.

Na pschedań:

Krowa we Sserbskich Paslizach czo. 24.

Jalozja wyschokoczelena w Radworju 36.

Wobaj w Wjelej Wodze, Freiheitsstr. 4.

Sofa k lehanju w Budyschinje, Kamjentna hasa 31 I.

Harmonika orchesterska w Budyschinje, Sserbska hasa 4 II na lewo.

Kosy a pos, zelezinzarski domczk w Nabozach.

Khamor w Budyschinje, Hoschizka hasa 27, w kamach brodutrubarja.

Wos dželczazy w Budyschinje, na Wjeselczanskej drozy czo. 42 III, na Kaublerowej drozy 6, Dziwadlowa hasa 6II na lewo.

Koło žonjaze a muzaze, na Zidowje, Wielkowska drozha 154.

Boran, Zimmermann w Borku czo. 5.

Maschina, swjaza a bernzuwuscidowaza w Myschezach czo. 1.

Sserbzi, 3½ a 2½ letnaj, Hunius w Jeschizach.

Sserbz letny we Sslowrjezach 19.

Bykaj a kundroz k pschipuschczenju, knjezi dwor we Hrodzischczu.

Ssudnizy na pschedań:

Wutorn, 8. 9., dopoldnja w 10 hodź. blido mjesske. Kupzy seudu zo w hoschczenzu we Ssernjanjach.

Na pschenajecze:

Polo, 2 jutraj, w Kulowje, Haschcza hasa 8.

Sso pytaja:

Dzlaczerjo twarschu, Emil Patzka w **Kamjenzu,** Dübner we Wojerezach, Mittelstr. 19, meschczanska piwarnja w Kulowje.

Dzlaczerki Unaas w Hnaschczach.

Rachol (Laufjunge) w Budyschinje, Fabrikstr. 10.

Hotza do domu Opitzowa w Budyschinje, Hoschizka hasa 44 II, w Budyschinje, Hórska hasa 6II, Fiedlerka we Budyschinje, Sserbska hasa 5, w Budyschinje, Garbarska hasa 24.

Pohonez, Grose w Budyschinje na Muzakowskej drozy 13, a hospodarskeho **pomocznika,** Kliem w Budyschinje.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje, dženja dop. ¾11 hodź.: Ssnadny wobrot, malo zita, malo kupzow. Tendenza: ledma placzijny zakhowaza.

Dop. ¾12 hodź.: Wiki jara mérne. Tendenza: derje na placzijnach wobstawaza.

Placzijny na Barlinskich produktowych wikach.

Kito a woljowe žnjwje po tuni abo 1000 kg, šewak 100 kg, placzijny po stotej hriwnje.

	5. 9.	4. 8.		5. 9.	4. 8.
Pschenza	213-224	219-225	rapš. wošuschi	16,30	16,30
rožka	167-175	168-176	poch. melasa	8,90	8,90
nalet. jeczmjen	—	—	ferabella	18-18,25	18-18,50
nal. jeczmjen	180-185	180-185	bérnjaze hrožki	—	24 26,00
wowš	179-187	177-185	bamy	25-28,00	26-28,00
kukurjza (Mais)	214-218	214-218	wola	22-22,80	22-22,80
pschenicz. muka	31-34,25	30-34,25	lany wošuschi	12-14,00	12-14,00
rjana muka	24-26,75	24-26,75	módre lupiny	15-16,50	15-16,50
pschenz. wotr.	12,40	12,50	žolte lupiny	8,50-4,10	8,50-4,20
rjane wotruby	11,80	12,60	žyno, 50 kg	0,80-1,15	0,90-1,20
rapš	355-360	355-360	hlowa, rjana	0,70-1,00	0,80-1,20
lane žymjo	—	—	„ pschenicz.	0,85-0,95	0,70-1,00
hród.	25-27,00	25-27,00	„ wowšna	0,70-1,00	0,70-1,00
pjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jecna		

Placzijny rešneho skotu na Barlinskich skotnych wikach.

5. septembra 1925. Po zentn. a šl. hr.

508 bykow, 778 mokow, 1314 krukow a jalozjow, 1450 cjelatow, 9836 wowzow, 5702 šwini.

Woły: 1. druzina 58—62 hr., 2. 50—55, 3. 43—48, 4. 35—40.

Byki: 1. druž. 55—58, 2. 48—53, 3. 43—46.

Jalozy a krowy: 1. druž. 57—62, 2. 47—53, 3. 34 hacz 43, 4. 27—31, 5. 20—24.

Cjelata: 2. druž. 85—92, 3. 75—82, 4. 60—70, 5. 50—58.

Wowzy: 1. 56—63, 2. 45—52, 3. 28—36.

Sswinje: 1. druž. —, 2. 94—96, 3. 92—94, 4. 87—91, 5. 83—96, 6. — ranzy a kundrohy 84—88.

Hospodarski rozhlad.

Pondzelu, 7. septembra 1925.

Produktowe wiki sandzenu zobotu w Barlinje pschinjeschechu nam sazo sesilabjene placzijny. Wobzehe wotbrjezowachu so placzijny khlebowcho zita. Powesczke ze Ameriki, so su tam wiki slabe, njewosachu bjes sczehowkow na nasche wiki. Pobla je zito na wikach nimale zadne. Ale tež kupzow je mako, dokelž muka njeidže. Ssobotu placzesche zentnar

w Barlinje

pschenzay 10.90—11.20 hr., rožki 8.35 hr.
hacz 8.75 hr., jeczmjenja nalétnjeho hr. 10.75—12.35 hr., nalétnjeho 9—9.25 hr.
wowša 8.95—9.35 hrivnow.

We termijowym wikowanju:

sa september:

pschenzay 12.05 hr., rožki 9.30 hr.,

sa oktober:

pschenzay 12.27—12.35 hr., rožki 9.65 hr.
hacz 9.67 hr.,

sa dezember:

pschenzay 12.65 hr., wowša 9.47 hrivnow.

Srudne lého je serbskich burow w Delnjej Luzicy. Kaž posa nas, tak tu tež w Delnjej Luzicy serbzy ratarjo nimale wschitzy s organisowani w „Landbundzie". Tón je kaž pod mjenom Landbundgenossenschaft druschwo wutworik. Te je 840 000 hriwnow dolha sa krótki czas nuprajkalo a nétko swrieschczikilo. Wobstohny wjednik druschwoweho swjatzka „Landbunda" je wondano w generalnej shromadzinje rosprawu wo tutym hubjenstwje podal. Jako pschicznu mjenowasche, so su na rycżeckubjerjow lohkomyslnje kredity dawali. Potom da méli wjele a drobo placzenych sahonikow, s wjetscha wuhubjenych ofizerow. Cži bechu sdobom wjednizy Stahlhelma, Wehrwolfa a Jungdo. Na mjezach dóstawachu okolo 300 hr. a sa pschednoschki a dželu w organisaziji wschednje hischcze 60 hr. Jédzachu we wozebnych krytych autach a wotmécžu kražne hoschczny.

Pschenytowanska kommunizija je spósnała, so su pschedhdstwo a bohladowarstwo njerodnje sluzili a wjednizy wobkhódow so lohkomyslnje saderzeli. Na bérnach su pschisadzeli 71 000 hr., na skotarstwje 40 000 hr. a na mlynach 85.000 hr.

Wjenjezy sa druzstwo su s podélami swjedli. Tych su swjedli 103 000. Mésko je kózdy zemt swój podél se schtwórczestwom wupowédzicz. S tych 103 000 podélow su bylo 50 000 we rukach rycżeckubjerjow. Cži su sadrželi, so je druzstwo wjasto a su swoje 50 000 podélow s czasom wupowédzili a nétko je sahuby bjes schkody woteidu. S burskeho podéla su 30 000 podélow czasta dosch wupowédzili. Sbytkne 23 000 podélow su nétko skoro bjes wuwjacza w rukach serbskich malych burikow, kiwnoscerjow a khézkarjow. Cži s zylym swojim zamoženjom rukuja sa hobrski dobh „Landbundgenossenschafta". Sserbja w Delnjej Luzicy nimaja zanych swojich wjednikow. Fararjo a wucżerjo su skoro bjes wuwjacza Némzy. Sserbskich wucżerjow dže tam nétkrótki maja, ale to su s wjetscha renegaczi. Tak je tón wbohi serbski lud tam zyle wopuschczeny. We schulach njenawuknu ani cżitaci we swojej macżernej récži.

Wschi serbske nowiny a czasopisby su sa wschéch njepschecżelow serbskeho luda czerni we wocżomaj, dokelž su niewotwisne organy. Tohodla widzimy tež pola nas w Hornjej Luzicy, so wschitzy cži, kotrzi dzedza serbski lud pak politizny sawjecz, pak hospodarsky wuklukacz, wobeshe pschecżiwo „Sserbskim Nowinam" schczuwaju. We schulskich gmejnach, kaž na pschikład w Hornjej Hórzy sozialdemokraci, we Dziwocżizach, w Pjowjach, we Lupoi a drunhde su wobeshe rycżeckubjerjo a rycżeckubjerjow najezy hromadze i nékotrymi sasljepjennymi Sserbami rosrowcżenje we serbskej récži sadżewali. Se samoznymi srédkami kaž w Pruskej su Sserbow wottraschowali swoje sakonske prawa žadacz. Jich parola je: „Sserbow we hluposcki sakhowacz". Derje wjedzo, so Sserb, kotrzi swoju narodnoscz slubi, storczi po tež se swojeho hospodarskeho sakłada. Podawki we serbskej Delnjej Luzicy a skandalosne wuklukanje tamnych Sserbow je nasz pohnuło, tutemu wažnemu praschenju nékotre slowa wenowacz.

Dubjene žne w Rudnych horach. Žne, kotrež bo vrjedy we Rudnych horach jako jene s najskhézhich wupokazachu, su so s wjele deschczemi a s wulkej mokrotu tak kasnyle, so ma so s nich Kdom 50 proz. wotmyslenego wunoschka wocżakowacz. W hornich Rudnych horach **niemózachu ratarjo we poslednim czasu s zyla nicze**

Lipczanska maza njeje pschedawarjow spokojila. Tukraj mako kupuje, dokelž je žiwjenje drohe a dokhody a sasłużba smadne. Sa wukraj je Němska hižo pschedrohaa. Wukrajni czuschlakojo tam wokolo brudzachu, so tychu we nowosczach a **placzijnach** so wobhonjowali.

Na pschedań:

Krowa we Sserbskich Paslizach czo. 24.

Jalozja wyschokoczelena w Radworju 36.

Wobaj w Wjelej Wodze, Freiheitsstr. 4.

Sofa k lehanju w Budyschinje, Kamjentna hasa 31 I.

Harmonika orchesterska w Budyschinje, Sserbska hasa 4 II na lewo.

Kosy a pos, zelezinzarski domczk w Nabozach.

Khamor w Budyschinje, Hoschizka hasa 27, w kamach brodutrubarja.

Wos dželczazy w Budyschinje, na Wjeselczanskej drozy czo. 42 III, na Kaublerowej drozy 6, Dziwadlowa hasa 6II na lewo.

Koło žonjaze a muzaze, na Zidowje, Wielkowska drozha 154.

Boran, Zimmermann w Borku czo. 5.

Maschina, swjaza a bernzuwuscidowaza w Myschezach czo. 1.

Sserbzi, 3½ a 2½ letnaj, Hunius w Jeschizach.

Sserbz letny we Sslowrjezach 19.

Bykaj a kundroz k pschipuschczenju, knjezi dwor we Hrodzischczu.

Ssudnizy na pschedań:

Wutorn, 8. 9., dopoldnja w 10 hodź. blido mjesske. Kupzy seudu zo w hoschczenzu we Ssernjanjach.

Na pschenajecze:

Polo, 2 jutraj, w Kulowje, Haschcza hasa 8.

Sso pytaja:

Dzlaczerjo twarschu, Emil Patzka w **Kamjenzu,** Dübner we Wojerezach, Mittelstr. 19, meschczanska piwarnja w Kulowje.

Dzlaczerki Unaas w Hnaschczach.

Rachol (Laufjunge) w Budyschinje, Fabrikstr. 10.

Hotza do domu Opitzowa w Budyschinje, Hoschizka hasa 44 II, w Budyschinje, Hórska hasa 6II, Fiedlerka we Budyschinje, Sserbska hasa 5, w Budyschinje, Garbarska hasa 24.

Pohonez, Grose w Budyschinje na Muzakowskej drozy 13, a hospodarskeho **pomocznika,** Kliem w Budyschinje.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje, dženja dop. ¾11 hodź.: Ssnadny wobrot, malo zita, malo kupzow. Tendenza: ledma placzijny zakhowaza.

Dop. ¾12 hodź.: Wiki jara mérne. Tendenza: derje na placzijnach wobstawaza.

Placzijny na Barlinskich produktowych wikach.

Kito a woljowe žnjwje po tuni abo 1000 kg, šewak 100 kg, placzijny po stotej hriwnje.

	5. 9.	4. 8.		5. 9.	4. 8.
Pschenza	213-224	219-225	rapš. wošuschi	16,30	16,30
rožka	167-175	168-176	poch. melasa	8,90	8,90
nalét. jeczmjen	—	—	ferabella	18-18,25	18-18,50
nal. jeczmjen	180-185	180-185	bérnjaze hrožki	—	24 26,00
wowš	179-187	177-185	bamy	25-28,00	26-28,00
kukurjza (Mais)	214-218	214-218	wola	22-22,80	22-22,80
pschenicz. muka	31-34,25	30-34,25	lany wošuschi	12-14,00	12-14,00
rjana muka	24-26,75	24-26,75	módre lupiny	15-16,50	15-16,50
pschenz. wotr.	12,40	12,50	žolte lupiny	8,50-4,10	8,50-4,20
rjane wotruby	11,80	12,60	žyno, 50 kg	0,80-1,15	0,90-1,20
rapš	355-360	355-360	hlowa, rjana	0,70-1,00	0,80-1,20
lane žymjo	—	—	„ pschenicz.	0,85-0,95	0,70-1,00
hród.	25-27,00	25-27,00	„ wowšna	0,70-1,00	0,70-1,00
pjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jecna		

Placzijny rešneho skotu na Barlinskich skotnych wikach.

5. septembra 1925. Po zentn. a šl. hr.

508 bykow, 778 mokow, 1314 krukow a jalozjow, 1450 cjelatow, 9836 wowzow, 5702 šwini.

Woły: 1. druzina 58—62 hr., 2. 50—55, 3. 43—48, 4. 35—40.

Byki: 1. druž. 55—58, 2. 48—53, 3. 43—46.

Jalozy a krowy: 1. druž. 57—62, 2. 47—53, 3. 34 hacz 43, 4. 27—31, 5. 20—24.

Cjelata: 2. druž. 85—92, 3. 75—82, 4. 60—70, 5. 50—58.

Wowzy: 1. 56—63, 2. 45—52, 3. 28—36.

Sswinje: 1. druž. —, 2. 94—96, 3. 92—94, 4. 87—91, 5. 83—96, 6. — ranzy a kundrohy 84—88.

Jako wjele dobreho wo nowej **Barlinskej** produktowej burse rjekachu, tola su wiki hischcze mjenje hacz 14 dnjow psched tym, hdyz bu burza wotmolena, wobsedzene. Wobzehe wotbrjezowachu so placzijny khlebowcho zita. Powesczke ze Ameriki, so su tam wiki slabe, njewosachu bjes sczehowkow na nasche wiki. Pobla je zito na wikach nimale zadne. Ale tež kupzow je mako, dokelž muka njeidže. Ssobotu placzesche zentnar

w Barlinje

pschenzay 10.90—11.20 hr., rožki 8.35 hr.
hacz 8.75 hr., jeczmjenja nalétnjeho hr. 10.75—12.35 hr., nalétnjeho 9—9.25 hr.
wowša 8.95—9.35 hrivnow.

We termijowym wikowanju:

sa september:

pschenzay 12.05 hr., rožki 9.30 hr.,

sa oktober:

pschenzay 12.27—12.35 hr., rožki 9.65 hr.
hacz 9.67 hr.,

sa dezember:

pschenzay 12.65 hr., wowša 9.47 hrivnow.

Srudne lého je serbskich burow w Delnjej Luzicy. Kaž posa nas, tak tu tež w Delnjej Luzicy serbzy ratarjo nimale wschitzy s organisowani w „Landbundzie". Tón je kaž pod mjenom Landbundgenossenschaft druschwo wutworik. Te je 840 000 hriwnow dolha sa krótki czas nuprajkalo a nétko swrieschczikilo. Wobstohny wjednik druschwoweho swjatzka „Landbunda" je wondano w generalnej shromadzinje rosprawu wo tutym hubjenstwje podal. Jako pschicznu mjenowasche, so su na rycżeckubjerjow lohkomyslnje kredity dawali. Potom da méli wjele a drobo placzenych sahonikow, s wjetscha wuhubjenych ofizerow. Cži bechu sdobom wjednizy Stahlhelma, Wehrwolfa a Jungdo. Na mjezach dóstawachu okolo 300 hr. a sa pschednoschki a dželu w organisaziji wschednje hischcze 60 hr. Jédzachu we wozebnych krytych autach a wotmécžu kražne hoschczny.

Pschenytowanska kommunizija je spósnała, so su pschedhdstwo a bohladowarstwo njerodnje sluzili a wjednizy wobkhódow so lohkomyslnje saderzeli. Na bérnach su pschisadzeli 71 000 hr., na skotarstwje 40 000 hr. a na mlynach 85.000 hr.

Wjenjezy sa druzstwo su s podélami swjedli. Tych su swjedli 103 000. Mésko je kózdy zemt swój podél se schtwórczestwom wupowédzicz. S tych 103 000 podélow su bylo 50 000 we rukach rycżeckubjerjow. Cži su sadrželi, so je druzstwo wjasto a su swoje 50 000 podélow s czasom wupowédzili a nétko je sahuby bjes schkody woteidu. S burskeho podéla su 30 000 podélow czasta dosch wupowédzili. Sbytkne 23 000 podélow su nétko skoro bjes wuwjacza w rukach serbskich malych burikow, kiwnoscerjow a khézkarjow. Cži s zylym swojim zamoženjom rukuja sa hobrski dobh „Landbundgenossenschafta". Sserbja w Delnjej Luzicy nimaja zanych swojich wjednikow. Fararjo a wucżerjo su skoro bjes wuwjacza Némzy. Sserbskich wucżerjow dže tam nétkrótki maja, ale to su s wjetscha renegaczi. Tak je tón wbohi serbski lud tam zyle wopuschczeny. We schulach njenawuknu ani cżitaci we swojej macżernej récži.

Wschi serbske nowiny a czasopisby su sa wschéch njepschecżelow serbskeho luda czerni we wocżomaj, dokelž su niewotwisne organy. Tohodla widzimy tež pola nas w Hornjej Luzicy, so wschitzy cži, kotrzi dzedza serbski lud pak politizny sawjecz, pak hospodarsky wuklukacz, wobeshe pschecżiwo „Sserbskim Nowinam" schczuwaju. We schulskich gmejnach, kaž na pschikład w Hornjej Hórzy sozialdemokraci, we Dziwocżizach, w Pjowjach, we Lupoi a drunhde su wobeshe rycżeckubjerjo a rycżeckubjerjow najezy hromadze i nékotrymi sasljepjennymi Sserbami rosrowcżenje we serbskej récži sadżewali. Se samoznymi srédkami kaž w Pruskej su Sserbow wottraschowali swoje sakonske prawa žadacz. Jich parola je: „Sserbow we hluposcki sakhowacz". Derje wjedzo, so Sserb, kotrzi swoju narodnoscz slubi, storczi po tež se swojeho hospodarskeho sakłada. Podawki we serbskej Delnjej Luzicy a skandalosne wuklukanje tamnych Sserbow je nasz pohnuło, tutemu wažnemu praschenju nékotre slowa wenowacz.

Dubjene žne w Rudnych horach. Žne, kotrež bo vrjedy we Rudnych horach jako jene s najskhézhich wupokazachu, su so s wjele deschczemi a s wulkej mokrotu tak kasnyle, so ma so s nich Kdom 50 proz. wotmyslenego wunoschka wocżakowacz. W hornich Rudnych horach **niemózachu ratarjo we poslednim czasu s zyla nicze**

Ze susodnych a dalšich krajow.

* **Mordarstwo w horach.** Psched nékotrymi njedželemi **dóndze** do Barlina powésczi, so je Barlinski pósłowy raba **Bennezet,** kiž bésche se swojej zonu do Dolomitow sapuczowal, na turje, kotrež nam wuwjeshe, do hlubiny padnyl a smjertnje sranjeny. **Hlowna** pólska direkzija pósła tam jeneho sastojnika, kiž dyrjesche wež **pschepytacz. Jeho hlédzenja** pschidadża **możnosczi,** so je Bennezet **wopor rubjezneho napada.** Tuž bei myslja, so je mordar cżelo sahrjebal. Na namakanje sbuhjeneho je jeho swójba 500 hriwnow myta wustajila.

* **Blysk do walhowanskeho dyrli.** Pschi njewjedrje dyrli blysk do khézkarskeho, kluzazej ja hospodu na Pendling (Rakusa). Runje w njej pschebywazych 15 wozebow porasy k jemi, 5 s nich mjenje abo bole czézko sranj. Mjes wopytowarjemi bechu nékotsi némzisostatni pschiljubjenzy.

* **Mulki woheń w Bolharstej.** W Powsiju pola Sofije wubyri tele dwa mulki woheń w žitowym klasach. K tomu **so hischcze 24 twarjenjow** zobu spali. **Schkoda** je nimomérny wulka.

* **Amundsen pscheda swoje létadło.** Kaž Parizzka sportowa nowina pische, je **Amundsen swoje Dornier-Wal**létadło L 25, s kotrymž je k polnózmemu czopej dolezał, jendželskemu spytnikej polnózneho czopa Wilkinsej pschedał. Létadło je do Londona pschewjedżene.

Najnowiše z cyleho swéta.

W dworje žudnjskeho jastwa w Schweinfurtu su dwaczelitneho pschekupsczka **Karla Schwarza** wotprawili. **Won je** sluzobnu **holzu swojeju starschenu,** kotraž dżesko wot njeho wocżakowasche, stónzowal.

*

Bolharski ministerski pschedsydża Caukow je w sjezmje wojsewji, so budże pschecziwo bolschewikiskej fronzje dale wojowacz. Hdy bychu so ratarjo spratwnje kommunistow **wotrjekli, by jim rad ruku k dojednanju dal.**

*

W Tethakenskich podtopkach w Korejskej je so s rosa buchnjenjom sych powétrow 150 cżlowjekow **morito.**

*

W Turkowskej so duchowne rjady **sakasaju.** Cżežnje znamjenja a uniformy nabožnych rjadow so wjazy njeh dowola. Jenoz uleman je **wotpuschczene,** turban a **pschedpisanu** drastu nošecz.

*

W Aleppu w Siriskej su 11 wozebow dla stónzowanja dweju **francouzskeju majorow** k smjerczi sasudzili. W Syriskej nétkole **wschudże** mér knjezi.

Twjerda wučba.

„Cžile njethmani, cžile sli duchojo! Schtož žym žebi dołhej prózu nalutował, to žu mi se saka kradnyli, wo to žu mje w cžasu wójny a po wójny sjebali! Schtož nětk dźełom žwojeju rukow žebi saſkužam, to mi na dawkach wotebjeru! Nć, to mam žyte! Wscha pilnosć je podarmo a bjes wusprěcha a wužitka a też wschě modlenje a kemſchikodźenje! Ja dźerżu ſ kěnikami!“ Tak žmantorjesče schewz, hdyž w żelesninju žedžo do blišeho města jedžesče. Jennu napschećžo na kawzy žedžesče muž, podobnje smyślerny, a mudrowasche: „Masch žyle prawje, pschećželo. Dźěło, kutowanje a pacžerjespěwanje nam ani kročzałki k lepschemu bóſtej njedopomha. Jenož „bolschewismus“ mjoże nam sa cžłowjeka hódnu exiſtenzu pschinjeſć a ſdżerżeć, nihdy pak cžile jědarńizy a jeżžibjelozjo.“

W žamžnym wotdźełu żelesniſkeho wosa žedžesče jedyn ſtejci muž a rosmołwjenjam a hanjazym žłowam tamneju dweju žobumuczowarjow kmuſku pschipoſłuchasche. Stónczinje žo wopraſcha: „Smějeſch waju rěczam nješchto pſchidaczʼ, ſchtož žo mi derje pſchihódne bycʼ ſda?“ Wonaj womjelkmyſchtaj.

Jusy powédasche: „Ssym ſtudent lekarſtwa, 21 lět ſtary. Hlejtaj, błusnu na mojim cžole, hlejtaj moje ſbłędnjene włoſy a tu mojej bolosnje ſranjenej ruzy. Ssym tydżeń dołho w bliškoſći Bürgle na wyſoke Alpy poſtupował a ſe žiwojim naſhonitym wjednikom dźeń wotz dnja po ſnjeżowych horiſkach khodźił, ani na cžeże, ſtrach, tradanje a mučžnotu njeſedźbjujo. Tu wotmyſlicʼ žebi, pſches wyſoki, nahły ładowaz do ſtużodneho doła žo dobyczʼ a tam druhe hory ſeſnacʼ a na nje poſtupowacʼ. Mój wjednik mi wotradżesche dla hrožazeho wulkeho ſtracha. Podarmo. Jako ſtudowazy cžłowk mudriſchi bycʼ, a runje ſtrach mje ſtrowliesche. Dźěchmoj. S kóżdej krocželu muczachu žo wobcžežnoſcže. Sněhu kakaſche namaj do wocžow, haj ſlepjeſche nam. Hróſtne wunjeriſka ſawjeracha namaj pucʼ. S dołhim powjaſom ſwjaſachmoj žo, jedyn ſi kročzele wot druheho. Wrodźichmoj we wyſokim ſněhu. Nadobo ſchrěk — padnjenje — mjelcženje.

Hdyž wotucžich, leżaczy we hłubokej ſněhowej jamje. Ruzy, ſ kotrymaj běch žo padajo wótrych ſkałow pſchimnyczʼ ſpytał, běſchtej kraſwej a mjaſo na porſtach kaž wotdźernjene. Mój žiwerny wjednik pak leżejſche pſchi mni ſe ſtamanymi ſtawami — němy, błędy — mortwy.

Kołko wokoło mje wupjeraja žo na 80 metrow wyſoke ſkałne a łodowe murje. Tu žym jaty. Srudna žmjerc̆ je mój dóit. Se ſadwělowanjom měrjach žo hłowu ſthkleju na twjerde kamjeniſko. S wotmachom chžuch žo na nje ſadběcʼ a žiwoje žiwjenje ſkónczicʼ. „Ssymo!“ tak ſaſłyſchach potajnje, kaž by to był hłoſ mojeje macžerje. Jeje wobras pſched wocžomaj mějizy wubudźi mje moje ſwědomjo. Zelniwje ſpychnych: „Wumru, ale chžu wumrěcʼ rjekowſzy — po cžeſcži. Wumóženja njemóžu žo nadźijecʼ. Nikomu njeběch ſdżelił, hdże du. Nichtó njebudże mje pytacʼ. Chžych wo pomoz wołacʼ ſ tuteje hłubiny. Schtó muhł mje, ſkaleneho wot wſcheho ſwěta, wuſſyſcheſcʼ? Haj, dyrbjn ſahinjeſcʼ, ſmjerſnuſcʼ, ſawutliſcʼ!“ Stónczinje wuczahnych nóż a roſrěſnych powjaſ mjes žobu a mortwym towarſchom.

Sſo pożydnych. Běch trochu ſmĕrowany. Tu ſaczuch hłód. Wotewrich naju dubkaſaj. Namakach kruch chlěba, cžaſtku pokeża a bleſchku wina — telko, ſo móżach žo dwaj abo ſi dny ſ tym žiwicʼ. We wačzoku wjednika namakach maku modleſku knižku a rózarje. Wobej wžy běſchtej widżomnje a wjele trjebanej. Njeběch tehdom hiſchcže katolik. Wcžipnjeſej a wotſuda nje pohnuſchtej, w knižzy pocžitacʼ. Ju wocžinjiwſchi cžitach napjatmo: „Potajtotcže ſwoj. rózarija“. Cžitach — cžitach ſaſo — poſaſtach — roſpominach — a potajnoſcže a wěrnoſcže mie wurjadnje zimachu.

To žo mi bórſy nimoměry ſpodobaſche. Sadwělowaze myſle žo mi ninyhu, ſtyſk a ſtrach žo mi ſhubi, pokoj napjelniſche moju wutrobu, haj wěſta wjeſelokoſći mje pſchewža. Tak huſto hacʼ mi cžeże myſle hrožachu, wucžekach žo k žiwojemu rózowzej a pobožnej modlitwje.

Praſtaru rezept pak rěka: „Spěwaj a dźekaj!“ Też hdżelo žebi wunamakach. Wſach wotwcžku, kajkuž ma alpiſki wjednik ſtajnje pſchi ſebi, a rubach ſkhodżenki hacʼ horje wurubam, teje nadźije wſchak njemějach. Wěſcže prjedy ſłużbu mozh, dokelʼ nimam zyroby a k ſparnemu wotpočzinkej cžłowjeku krywa.

Popołdnju druheho dnja ſydnych žo muczny na najwyſchiſchi ſkhodżenk. Leżach hodźinki mi kjeſcže ſwoſtawazeho žiwjenja. Tu žo žiwje dopomnich na žiwój ſtarſchiſtri domecʼ, na žiwoju zwěrnych ſtarſchich a na žiwoju ľubu — njewjeſtu. Jich najſkerje wjazy njewohładam. Ale kak drje móhł jim žnadź powěſcʼ dacʼ, ſo a cžehodła moje koſcže w tutym lodżanym rowje ležaja?

Jaka bych žebi w žiwoj modlerſkej knižzy radu pytacʼ chžył, ju wocžinich. Poſlednija jeje ſtrona běſche próſdna. Wſach wołoſnik a pjach. Muſnach žiwoju ſwaſliwoſcʼ a žiwoje njeſbożo, wobſtrucžach žiwoju zwěru a žiwoju dźakownoſcʼ. Proſchach ſelniwje wo wodacže. Prazjach nutrnje žiwoje Boženje! A ſawdawach pod žyſlami žiwoju wutrobnu ľubosć hacʼ bliſſemu poſledniemu wokomiku.

To bě mój teſtament! Liſejſi chžych derje na kamuſchk wobwaliecʼ a jón potom hacʼ na kromu biedna cžiſnyczʼ. Hiſchcže jumu pſchecžitacʼ žłowa, a — nadobo wuhrabny mi nahły wětr moje kopjeno a wotnjeſe je — prjecʼ! Njeſtwérich žebi ſa papjerku pohladacʼ, tak ſrudny, tak porazeny běch. Njerowěm kak žym žo do žiwoje próſtnjeſzy wróczʼ. Hłód, žłakoſcʼ, ſrudoba běchu bórſy ſaſdżelite moje mučžnej wócžzy, běch wuſpnyk. Zyle pſchemjerſnjeny a wutły wotnucžich rano tſecžeho dnja; wſach do ruki roſparje a ſpěwach — wocži ſ njebju — ſpěwach moju poſledniju ranſchu modlitwu — mój poſledni ranſchi pſchſtrowi!? Ale ſchto to? O dźiw! Sſwojimaj wocžomaj njewěrju. Pſchede mnu ſtoju korbit! S njeho kiwa mi cžerſtwy napoj! A pódła leži cžopła płachta. S wotkel to? Wot horjeka žaha dołhi powjas dele, kiž mi wežy pſchipuſchczʼi. Wo mni ludźo wědża, chžeja mi pomhacʼ! Kak žu wo mni ſhonili? Papjerku, kiž bě mi wětr wutorhnył, bě njeſpt pſches horu do doła — a ju puſchczʼił na torhoſchczu w Bürgli. Dźěczo bě moju zedulku namakało a powěſcʼ wo mni dale podało. Sſnilni ludźo běchu mi na pomoz khwatali. Po cžeżkim, ſtrachnym prózowanju mje ſti dny poſdżiſcho ſ lodżaneje jamy wumóżichu. Bohu budź dżak! Spěwaj a dźekaj! — to je a woſtanje moje heſło, a mój dobrykʼ ſe ſcžeże bědy je moja wěra, kotruž dżu hordże a wjeſele wuſnawacʼ cžaſ žiwenja!“

Nĕnje, kedżliwje poſtukchaſchtaj tammaj mudraczkaj rěcʼ. Pſchi roſžohnowanju žo zuſemu ſ ruku podżakowaſchtaj.

Bitwa z wopičim cžłowjekom.

Japanſke nowiny piſaja wo ſpodżiwnej bitwje, kiž je žo njes nižoſenſkim poliziſtom a jenym domorodnym we wokrjesu Garut wotmĕwak, ſ jenym ſtrachnym ſtóſſinikom, kotrehoż hižo dołho pytachu. Rosprawa je tohodła ſajmawa, dokelʼ wobydlerſtwo domorodneho „Curdi, gorillu“ mjenowaſche. Jednaſche žo tu wo zyle niſkim ſtworjenju, kiž wjekow. Jednaſche žo tu wo zyle niſkim ſtworjenju, kiž ſwenkownje žo bóle wopiſy runaſche hacʼ cžłowjekej a kiž bě dożyła žamewnoſcže wulkeho wopiſeho cžłowjeka pſchiſłało. Schtyri krócʼ běchu jeho ſajeli, ale tóżdy raz ſo jemu poradźił, dżiwajo na žiwoje wopiſcže žamowloſcže, cžekujcʼ. Cžełne mozy a ſwiſchiknoſcʼ běchu ſpodżiwne. Jónu běchu jeho ſe žylnymi powjaſami ſwjaſali. Ruzy běchu na khribjeſcže ſwjaſane, wot nohow dżeſche powjas k kukomaj, tak ſo możeſche žo lehy hibacʼ. Dohladowaſ pſchinjeſe jemu ſchlicžku jedże, ſtaji pkhed njeho a praſche ſcheſchyzay: „Nětko. Curdi, žeſ!“ Lehy běſche žłowa wuprajił, žo wopiczi cžłowjek wottorhny, dohladowarja poraży a žo zyle mĕrnje ſ jedżi poſtydny. Druhi raz jeho poliziſta popadnyczʼ ſpyta. Na poſta wjeſnjanow (we aſiſkich kolonijach Nižoſenſkeje) žo na hontiwje wobdżĕli. Do wulkoſcže ſahnaty, ſaſe Curdi na wyſoki ſchtom, ſkakaſche wot jeneho ſchtoma na druhi a wuczeknu tak bórſy ſwojim pſchećželarjam. Kóżdy ſadżiwk pſchemóż i lohkoſcʼu. Běchu ſpěſchnje ſa nim, potom ſkoczi kaž wulki poż pſches łożdu murju.

Jónu ſlĕdżeſche poliziſa ſaſo ſa nim. Poliziſta pſchiſhidże do wyſy, hdżeż Curdi ſwoje njekhmanoſcže wukonjeſche. Wjeſnjenjo žo jemu wuſpnjachu. Hdyż běſche zyła wjeſ ſa nim a jeho popadnyczʼ njemóżeſche, kak hakle potom wón ſam? Ale poliziſta žo njedaſche wottraſchicʼ. Curdi wěděſche, ſo ſa nim žu. Jeneho dnja napadny poliziſtu, dyri jeho do žiwota tak, ſo poliziſta k ſemi padże. Rucže ſrabny ſa ſwojim revolwrom a ſtĕli do Curdeho, ale trjechi jeho jenoż łožzy do ramjenja. Nĕtko žo do poliziſty da a chžyſche jemu revolwer wſacʼ. Pſchi tym revolwer dwójzy wutĕli a trjechi Curdeho tóżdy raz do žiwota. Tak dyrbjeſche ſ bitwu pſchećželacʼ. Swjaſachu a dowjedżechu jeho do jaſtwa. Po puczu wumrě, dokelʼ ſo wukrwawi. Wobydlerſtwo běſche dla ſnježenja tuteho wopiczeho cžłowjeka tak bórſy na ſlobodu puſczeny, ſo ſti dny dołho w zyłym wokrjesu rejwanſki žiwjeſen wuhotowaſche.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Firma C. G. Thomas akt. tow. we Wjeſecžinje je k dokónczenju namjeta a wojſewjenja wot 6. junija 1925 hiſchcže wo dowolnoſcʼ proſyła, ſo by mohła cžiſczene fabriſke wody do butroweje wody na leżownoſtne cžiſło 378 Wjeſecžanſkich leżownoſtnych knihow puſchczecʼ.

Tónle namjet žo po § 33 wodowego ſakonja ſ napominanjom wojſewi, ſo bychu ſo napſchećiwjenja pſchećiwo żadanemu wužiwanju wod w běhu dweju njedżel wot dnja wojſewjenja na pobjitanym hamtſkim hejmanſtwje pſchiſjiwile, hódcʼ też plany k nutſkopſchidanju wuleża.

Wobdżĕlniży, kotiż žo w poſtajenym cžaſu njeſamołwja, ſhubja prawo k pſchećiwjenju pſchećiwo nichprawjenju, kiž amejna ſrjabutje.

W Budyſchinje, 1. ſeptembra 1925.

Hamtſke heſtmanſtwo

Hamtske wozjewjenje z Wojerec.

Murjerjej Wilhelmej Klimantej a hżdżarjej Wilhelmej Gotſchi w Michalkach je poſtajla dowolila, na połach pſchi puću kotryż ſ Michalkow do Němczow a ſe Michalkow do Cžišowa wjedże žamotſĕlaki klaſcʼ.

Towarſtwowski powěſtnik.

Budyšin. „Bjesada“ ſkhadźuje ſo kóżdu pónd̆żelu wjecžor ½9 hodż. w Serbskej kofejowni.

Budyšin. „Nadźija“. Muſzke a žónſke hłoſy zeńdu ſo wutoru, 8. ſept. w Serb. Domje k ſpěwnej pruzy. Prosymy wo powſitkowny zajim, wosebje ze ſtrony muſzkich. Dirigent a předsyda.

Bukecy. Spěw. tow. „Radoſcʼ“ ma ſrjedu, 9. póżnjeńca, wjecžor we 8 hodż. zhromadźiznu. Ważnych wěcow dla chcyli wſitcy wěſce přińcʼ. Přinoſki ſo zběraja. Předsydſtwo.

Hrodźišco. Spěw. wotrjad tow. „Zerja“ ma přichodnu ſrjedu, 9. ſept., wjecžor we 8 hodż. pola Jurkec w Hrodźišču spěwanje; wſitcy spěwarjo a wſitke spěwarki maju z wěſtoſcu přińcʼ, lubosć k spěwej a towarſtwu při ſtrowoſći žadyn zadźĕwk njeznaje. Dirigent.

Malešecy. Jednota „Sokoł“. Dźensa ſobotu pruha za wſitkich bubnarjow a hwizdarjow we Lětonju.

Malešecy. Jednota „Sokoł“. Jutře njedźelu zhromadźujemy ſo wſitcy w 1 hodż. pola bratra Barta w Brěžynecy; ½2 hodż. wotjědżemy do Radworja. Póndżelu zwučowanje za dźĕći, wutoru za dorost a ſotry, po tym zhromadźizna. Načolnik.

Pančicy. „Lipa Serbſka“ spěwa ſrjedu (9. 9.) wjecžor we 8 hodż. pola Šołćic we Wotrowje. Proſy ſo, zo bychu wſitcy ſpěwarjo přiſli dla nazymſkeho koncerta. Dirigent.

Slepo. Přich. ſrjedu, 9. ſept., wjecžor we 8 hodż. prěnja spěwna hodźina pola knj. Bastiana w Slepom. Měſačna zhromadźizna je tutón raz ſobotu wjecžor 26. ſept. wjecžor we 8 hodż. w Paulec hoſcencu w Trjebinje. Tow. „Swěrnoſcʼ“.

Wotrow. „Jednota Sokoł“ ma ſtwórtk 3. 9., wjecžor we 8 hodż. zwučowanje. Načolnik.

Zwjazk serb. spěw. towarſtwow. Po wobzamknjenju poſedżenja 29. auguſta w Maćičnym Domje wotměwa ſo wulki nazymſki koncert w žurli hoſcenca „Króny“ w Budyšinje, a to ſrjedu, 25. nov. 1925. Předsydſtwo ſo nadźija, zo ſo wſitke ſpěw. towarſtwa wobdżĕla. Tehodła chcyli mi dirigentoju hnydom wozjewić, kelk. žónſkich a kelko muſzkich spěwarjow kóżde tow. ma, zo mohł trĕbne hłoſy připoſłacʼ (pola muſzkich liběu jenotliwych hłoſow wosebje). Proſu naležnje, zo by ſo ruče z wuknjenjom ſpěwow započinało, a to z „Dobry wjecžor“ čo. 3, 14 a 23 (při tym wſitcy „senza parole“ — g-dur —, dokelž budże k temu baritonowe ſolo) a ze „Zerja“ čo. 25. Dale proſu, zo by ſo w kóżdym towarſtwje muſzki kwartett poſtajił (I. a II. tenor, I. a II. bas. A tuž nětko pilnje do dźěła! Prěnja zhromadna pruha budże dnja položeno oktobra. Pančicy (Panſchwitz bei Kamenz).

Jurij Słodeńk, hłowny dirigent.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje — Zamołwity za hospodarſki dźeł: Arnošt Bart w Brěžynecy, — za nawĕſtki: A. Dučman w Budyšinje.

Swobodne městno za
Welsec kupny dom w Kulowje
Założeny 1868. Telefon 12.

„Lanz“-lokomobilu
z léta 1908, w dospołnje dobrym rjedże předawa po přihódnej płaczinje
Carl Gast w Budyšinje.

Nowe hrónčka na sčěnu
su zaso dostać
w Serbskej knihařni w Budyšinje.

E. Pahlitzsch
homöopath, naturski hojeŕ a maśer
we Wojerecach
na Brětnjańskej drózy 9.

Parne čiśenje pjerja
E. Schmoller, Bukowska hasa 3.

Serbske
kŕeńske liśiki
Serbska knihařnja
w Serbskim Domje w Budyšinje

MERKUR
Zastawanske časniki

Wčera swječeše naš luby sobuſtaw
Jan Krawc a mandźelska
w Krakecach
swój sľěborny kwas.
Najwutrobniše zbožopřeća
wěnuje jimaj
Serbske tow. „Swěra“ w Poršicach

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihičišćornja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so haš do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za maty rjadk 20 złot. pj. Wobdźelnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 209 **Budyšin — wutoru, 8. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Meble stajnje dobre a tunje poruča **Bjarnat** **Walter** meblowa fabrika

Telefon 531 **Hošic hasa 6 a seminarska hasa 10** Założeny 1860

Paktowy naczisk žo shotowił.

Juristiśy wězynjowstojni swjatskatiśich wjeczornych mozow a Němskeje žu žo wo wopschijeczu bjesstrachowego pakta dojednali. Wudźěłany nanijet bjesstrachowego pakta dyrbi jako podłožk jednanjow pschi konferenzy swjatskatiśich swonkowničnych ministrow s němskim swonkowničnym ministrom Stresemannom słužiś.

W přenjej połojzy oktobra budźa swonkowni ministrojo Franzowskeje, Jendźelskeje, Italskeje, Belgiskeje a Němskeje wo wobsamknjenju bjesstriachowego pakta jednaś.

Wschoněnśki swjatk je njedźelu na swojim sjedźe w Detmoldze wobsamknył, němske knježerstwo namołwjeś, so by bjesstrachowy pakt wrócźo wsako.

Badenska zentrumska strona sa dr. Mirtha.

Dr. Wirth je na sjedźe zentrumskeje strony w Offenburgu se swojej rěcu sjedźonych wobdźělnikow sa swój politiski programm dobył. Shromadźizna je sćěhowaze wobsamknjenje pschijała:

„Dr. Wirth chzył žo po możnosći bórzy sasu do zentrumskeje frakzije němskeho sejma wrócić. Politiske wumělenja sa jeho nawrót do němskosejmskeje frakzije dyrbjale žo dopjelnić, a nadźija žo wupraja, so žo powschitkowny sjěd s zsyeje Němskeje dla shromadneje politiki zentrumskeje strony siwoła."

Nowy naczisk sa schulski sakoń.

Němske knježerstwo je knježerstwa němskich krajowy na 15. septembra k rosprajenju wo naczisku němskostatneho schulskeho sakonja do Lipska pscheprosyło. Oldenburgska, Hamburgska, Badenska a Hessenska žu namjetowale, so by žo konferenza hač do oktobra wotstorczyła, dokelž njeje możno, so bychu žo kraje sa tak krótki czaš wo jaraważnym naczisku rosgudźiłe. Němske knježerstwo je Oldenburgskej wotmołwiło, so njeje możno, konferenzu wotstorczyć.

Eskadra czeskich létadłow do Barlina pschileczi.

W Barlinje dźenża abo jutrje pschichad czeskosłowakskich létadłow wočakuja. Czeskosłowakscy wojerscy létarjo do Danskeje polecza a dźensa w Barlinje k jenu pschistajicz. Czeskosłowakske knježerstwo je hižo psched někotrym czasom wo dowolnosć k pschileczenju Němskeje a k pschistajenju w Barlinje prošyło a dowolnosć je žo dla derje pschemyślenych pschičinow, w němskim sajinje leżazych, daka. Czeskosłowakske létadła n Tempelhofskim létadłowym pschistawje pschistaja.

Dźełaczerjo žu žo sapowědźili, Stinnesowe darjene akzije pschijeć.

Dźełaczerjo Stinnesowych automobilowych dźełarnjow w Barlinje a Lichterfelde žu žo sapowědźili, dar diweju milijonow hriwnow akzijow pschijeć.

Sašo žmjertny wuńud pschećiwo jenemu wójnskemu winikej.

Franzowski wójnski žud w Metzu je kommandanta prjedawscheje něm. 33. kavallerijeske diwizije, generala Hetzela, w jeho njepschitomnosći k žmjerći sasudźił. Sadudźeneho winuja, so je žo wón 6. septembra z jiwojej diwizijou do wójny Reviguny nad Maasu dobył a ju dospołnje wurubił. Po roskasu swojich offizěrow žu wojazy někotre domy s petrolejom poleli a sapalili.

Pólsko-litewske wujednanje.

Poślednje powěsće wo pólsko litewskim wujednawanju žu mjenje dowěrinwe dyźi prjedawsche. Kaž Warschawske nowiny pischu, žu žo někotre žadanja Pólskeje se strony litewskich sastupjerjow wotpokasale. Tak nochze na pschikład Litwa dowolicz, so by žo w Kleipedźe žamoštatny pólski konsulat założił.

Jubilej ruskeje Pětrogradskeje akademije wědomosćow.

Jubilejski zwjedźenj ruskeje akademije wědomosćow je žo zwobotu wjeczor s powitanjom wschěch hosći wotewrił. Powitanje mějesche charakter pschećeljeneho setkanja ruskich a wukrajnych wucženjow je wschelakimi kruhami bolschewikiskeje zjawnosće a s diplomatiskim korpsom. Hosćo žo psches dwurjad cżežnje kompagnije czerwjenych gardistow k hadźin k hlownym zkodam podachu, hdźež jich akademikowy president Karpinski, městopschedsyda Steklow a sekretar Oldenburg powitachu. Sćiwjedźeńska towarschnosć bě wopraudźe internazionalna. Tež exotiske narodne kostimy běchu widźeć. Wožebitu kedźbliwosć sbudźichu wotpósłanzy s Tibeta, Indiskeje, Egyptskeje Asiskeje a Japanskeje. S Kalkutty žu pschischli profesor Raman a Rabindranath Thakurs, nětdyschi sekretar Bregenrecakuna. Jara zylnje žo Němska sastupuje. Franzowske wotpósłanzstwo je s profesorow Liradella, Sylweina, Levia a Pelliota wobsteji. S profesorow klowjauczinu žu mjenowaczej Speranski, Grot, Kariki, Manjuka a Finskeje, Polivka, Murko a Nejedly z Czeskosłowakskeje, Autmann a Gotz s Němskeje. President Karpinski, kotryž we akademiji wot léta 1886 dźela, zwjedźenske pohrjebenje s ruskej a franzowskej rěcu wotewri. W njej praji, so žo wschu wědomosć wo to prózuje, so by człowjekow derjemjerje spěchowała. Knježerstwowy sastupjeŕ Kalinin na to pokasowasche, so je žo prjedy dźeło akademije ludowych cerjódow zdalowało. Někto chze wona sozialistiska towarschnosć być. Ludowy komisar Lunazarski wo mjerwych nadawkach wědomosćow wědomosćow w revolucionarnym a sozialistiskim staczu rěczesche.

W Franzowskej žu proześijony sakasane.

Po powěsći „Petit Parisiena" s Autuna, je tam k frajenju s policijn doschło, hdyž chzyschе proześijan s powostanki žiwjatego Lazara njedźiwajcy sakasnje mšečežanskeje wyschnosće po měšczańskich drohach cżahacz a žo jemu pěscha a jěsdna policija napschećeo stajі. Někotri wobdźělnicy prozesijona žo zranichu, jeneho s nich žu s teżakom rubnyli.

Wójna w Marokkowskej.

Havaska powěsćerńja s Fesa powe: Na wjeczornej Uezzanskej fronće žu Abd-el-Krimowi wojazy pschedžmjune franzowske strażiśchezo Issiaal nadpadli a pschi tym naschinske tšelby a artilleriju wuźili. Franzowsko žu jich wotrasnyli. 19. korps je też nadběh na stejiśchezo pola Dżebel-en-Maher s cżežkim schkodowanjom sa njepschećela wotpokasał. Franzowszy wojazy žu pschi rězy Uerghi žwoje stejiśchezo mjes Mjara a Fez-el-Bali wuttwarili a wobkhad mjes woběmaj městonmaj swěćili. Pschi franzowskej, kaž też pschi schpanskej fronće žu njepschećeźel žiwje hiba. Abd-el-Krim je po wšach rossćerićz dał, so žo do Schpanicjanow s artilleriju a maschinskimi tšelbami da. Pola Tahtoffa, 13 kilometrow k połnocy rěti Sukkosa, žo njepschećel shromadźuje. Mobilne franzowske wotdźělenje, kotrejž na Jusuallskej wuńskej runinje postupuje, je žo na wyschinje sahuěsdźiła. Prjedy toho je horine wuběžti wot njepschećela wuczišćejźo. Wobšadka strażiśchcża Aina Maatusa je žo bjes pschipada saměnika, a strożiśchezo je žo sašo s zyrobu sastarało.

Psched franzowskej offensiwu.

„Times" pischu: Pschi protektoratskej mjesy žo franzowska offensiwa pschihotuje. Hischcze pak njeje znate, na kotrym městnje žo hlowny nadběh stanje. K krótkemu ranju hač k połdnju Tetuana žu žo wojazy Dżeballow shromadźili. Sda žo, so chzedża pschećeźiwo Tetunej postupowaćz. Pschi wojowanju mjes shěžkarskimi Kabylami a Schpaniczanami blisko Fondaka pschi Tangersko-Tetuanskej drohy stej wobej stronje cżežko schkodowałej.

*

S Madrida žo 7. septembra powě: Wojowanje pschi schpanskej wjeczornej froncze s njepomjeńschenej krutoscu dale traje. Hač dotal njebě mjeno wojowniczeho njemjenowane. W džensnjuschej wójskowej rosprawje pak žo jěli, so je žo pola Tetuana a to wožebje pola Beni Bozmara wojowako. Też na franzowskej stronje Kabylojo ž nowej rasnoscu postupuja. Do strażiśchezow pola Ossuana a Nahira žu s maschinskich tšelbow tjeleli. Abd-el-Krim je žo s Adira do njesnateje strony podał. Schpanjski kral, kotryž je w San Sebastianje pschebywał, je žiwój lékowanski wopyt s nowa pschetorhnył a žo do Madrida podał.

Mjes tym, so cżežke wojowanje oola Tetuana dale dże, je žo schpanska offensiwa se žylnym bombardementom na Adżir sapoczała. Kaž žo sda, je Abd-el-Krim Adżir wopuschczi a je žwoju zylu móz pschećiwo Tetunej wobrocził.

*

Londonska „Daily Mail" powě, so žu žo Schpaniczenjo k Tetunej wrócźo cżisli. Abd-el-Krim je na stronje na Rio Martin schpanjsku frontu pschekamał. Mjes Fondatom a Tetunom Schpaniczenjo ruce zofaju. 30 kanonow žu dyrljeli postupowazym Kabylam pschewostajicz.

S Parisa žo 6. sept. powě: Parizjti „Journal" s Madrida zhoni, so je žo schpanske knježerstwo rosbudźiło, 15 000 muži potpołnjenjow do Marokkowskeje pókłacz, mjes nimi je schěsć artilleristiskich regimentow. Pospołnjenja, kotrejž běchu s wopředkadow Melille postajene, žu žo na Tetoanskim frontu pópšałe, hdźež žu rjsy Kabylojo wczera krute nadběhi na schpanske wójsko cżinili.

Schpanske wójnske łódze psched Alhucemas.

Kaž žo s Gibraltara powě, schpanjska eskadra, wobstejaza s tšoch panzerowanych łódzow, tšoch lohkich tschižkow, jeneje létadłoweje łódze a mnohich fanicżakow, psched Alhucemas pojedże. Eskadru budźa pjecza wulke powětrowe łódze pschewodźeć. Měcżiśche pschihódne wjedro dyrbi žo ka bombardement na brjeh pola Alhucemas wužicz.

Pospyt wo statny pschewrót w Bolharskej.

Hižo dawno je znate, so je wotmyślenje krala Boriža, do žejma sastupjerjow pschećiwnych stron s wuwjacżom kommunistow powołacz, wulku njespokojnosć pola wojerskeje ligi sbudźiło, kohtrajž je s hlownej jepjeru ministra Cankowa. Někto je se Sofije powěsć doschła, so chze „wojerska liga" hrodowu revolucżiju pschewjesć, krala Boriža wotstronicz a na tron prjedawscheho krala Ferdinanda powołacz. Na sjawne je pschichło, so general Lafarew, kotryž na czole wojerskeje ligi stej, wuško s predawschim kralom Ferdinandom wobkhadża. Po pschikazu wojerskeje ligi je njedawno prjedawschemu kralej sdźelił, so je jeho zyn s pscheradnikom a teho dla je žo liga rosbudźiła, Ferdinanda namołwiwšej, so by žo na bolharski trón wrócźił. Ferdinand e tole postkczenje pschijał. Pokaz je Sofije dostawschi, Ferdinand s parnej łódzu z Hamburga do Sofije wotjedże a na bolharski kraj blišo Warny abo Brugasa stupi. General Lafarew jemu napschećo pojedże, kotryž potom marschi do Sofije powjedże, so by Ferdinanda na trón sašo žadźił. Cankow pjecza tole spschihajhanstwo podpjeruje.

Po druhej powěsći je žo konflikt mjes ministrami a kralom Borisom pschiwótśił, dokelž je kral k žmjerći sasudźenych wobhwadźił a žo sapowědźił, dalsche žmjertne wuńudy potwierdźićz. Knježerstwo je wo žiwoje wobitacze bojo a je mohł rjez pohlednje dny krala w jeho hrodze jatcho dźerżało.

Jenož dowěrjenja hódni knježerstwowemu pschiwiłsowarja žu žmělі z nim wobkhadźeć. Pjatk je žo w Sofiji powěsć rosćerila, so je wojerska strona spytała, krlej z tyfusowymi bazillemi sawdaċ. Knježerstwo drje prěje, so je žo to stało, tola w nozy k hodowze žu po zylej Sofiji wjele ludźi sajeli. Njedźiwajcy wscheho knježerstwoweho saprěwanja žo powěda, so žu ministrojo kralowscho kucharja pokupili.

Grichiska psched nowymi politiskimi njeměrami.

Belgradska „Politika" s Athena powě: Kompski kommandant se Ssolunja a gouvernenr grichiskeje Mazedonskeje general Seroulis je do Athena pschijeł, so by pola knježerstwoweho pschedsyhdy generala Pangala w njenje wojerskeje ligi pschećiwno diktatoriskim naprawam pschećiwno parlamentej protestował. General je Pangalej hrožył, so jeho zyła wojerska liga wopuschczi, je-li so by wón parlament rospuschcził. Pódla toho žebi žadosće, so dyrbi žo wuslawa jenchlórnje pschijeć. Wulki rosdźeł měnjenja też njes generalomaj w naštupanji wuslawy wobsteji. Pangala wotpadża; je-li so by žiwojim naczišku wuslawy wobstał. Pngles je wotmołwił, so łódze hibnje pschećiwo knježerstwu j berónjenej potkóczi.

Pangalej też je strony prjedawscheho ministerskeho pschedsyhdy Venizela strach hrožy. Tutón je žo pjecza rosbudźił, žo do Athena wrócźi, so by žo na czoło knježerstwa stajił. Venizelos, kotryž je, kaž je znate, žo wo serbsko-grichiski wujašk prózował, Pangala wojiskowicz [illegible]

by Grichiska shubjena bika, hodyj s Juzunoslowinskej swjask njewobsamknje.

Belgradska „Politika“ powesci pschinjese, so su w juzno-slowjanskim krjesestwje w njemerje, dokelz chzeda slowjanskim krjesestwje w njemerje, dokelz chzedza nekotri wyschozy offizerojo, na kotrychz so Pangalos spjera, na wotpoczink hicz, mjes nimi kommandant prenjeho armeekorpsa a generalny inspektor artillerije Manetas. Myscha hebi, so su offizerojo s Pangalosom njespokojom a woczakuja, so parlament rozpuschczi, dokelz ma opposizija pschewahu. Dale doprejdka widza, so general Kandilis nowy statny pschewrot pschihotuje.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 8. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 739, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +20. — Dzensa rano we 8 hodź. barometer 735, hygrometer —1, thermometer w nozy +10. Wuhladny na njestajne wiedro. — Wiedro nochze so hischcze prawje stajicz. Nizin a wyschinu bechu wczera rano nimale tak rosozesene, kaz njedzelu rano. Ale nad Jendzelskej be so z nowa kolma nizinu wutworiła a nizina nad Adrlatiskim morjom tez k tenu pschinoschuje, naschu nadzinu na wuwjedrjenje posbehnje. Tola je so wczera rano nowa wyschina pola kupy Island jewila. Snano wona se wjeczora Europy pschez sekzan wyschinu tak sesylni, so samozetaz nasche wjedro kazate nizinu k wotpalenju pohnucz. — Na Sneschi (Schneekoppe) w Krkonoschach (Miesengebirge) je hizo prjeni sneh padnył. — Jutse hriedu slonczko 5.26 hodź. sthadza a so 6.24 hodź. khowa. Mjezacy sthadza wjeczor 10.08 hodź. a so pschipoldnju 12.28 hodź. khowa.

— **Schkrowa powjesc wo wjedrje za jutse hrjedu.** We polodnischej Nemiskej swjetscha huchu, w poznjej Nemiskej hischcze s mjetnanj desdcze, wschudzom khlonzo.

— **Sazna symna.** Wschelazy wiedrawustojni a astronomojo nam letsa sazmu symnu wschscha. Kaz so nekto sda, maju symno prawje. Tajke symne wiedro pschi zwoczatku septembra ani stari ludzo njepomnja. Ale jenoz pola nas niele symna. Powesce wo symnym wjedrje pschi thadzeju k nam se jenoz pschez stronow Europy. Tez we Hornim Harzu je prjeni sneh padnył. We wokolnoszi Sonnenberga sathadzesche symna snehowa wjesina. Se hory Broken so nam powe, so tam khetro sneh pada. We tamnych dosinach sathadzeju symne wetry a wulke powdzenja. W Czornym lesu w jenez se saudzenych nozow siamo njeschtschesche. Temperatura je w tamnych dosinach na 7 stop. spadła. Na Feldbergu be siamo 2 stopnaj symy.

— **Prjeni sneh na horach.** Saudzenu sobotu je so na Sneschizy (Schneekoppe) w Krkonoschach prjeni s...ch gaschoł. Pschi baudze na horje Reitzraegern be wokolo pschipołdnja 5 cm. wyschoki sneh. Pschi nowej schlesyskej baudze be 3—4 cm. wyschoki sneh.

— **Rosprawa polizije.** We nozy k 4. 9. 25 so w Budyschinje wschelake wzaly kradnyczu a to 2 tyby mydła, znamki „Prima Oberschal“. Na tyzach je napischane „L. K. 3793/24“. Tyby wazeschtaj 112 kg. Dale kradnychu tenn tyby wschelakich khlobkrocow. Na tutej tyby be napischane „R. O. cso. 54582“.

— **Policija wotstwja:** (Czischenje drohow.) Po mesch-ckaulskich pschedpisach je kozdy sesomnoscet winowaty, sdawnu drohu psched swojim twarjenjom hacz do polowzu drohi a sdawne mesta abo torhoschcza hacz do 10 metrow wot swojeho twarjenja cziste dzerzecz. Drohi maju so dwojzy wot tydzen a to kozdu hrjedu a zyboty czisce wumjesc. Wosebje pak maju so briezdki pschi khodnikach pschedbuje czisce dzerzecz. Jesli na drohu proch, masch drohu pryedy hacz mjeckesch, wokrjepicz. Sakasane je, smjecze do wotkinka (Strassenbeischleuße) mjesce a papjeru, hadowe pocki, wohrusli, pomeranzowe bleti ale obodowe wezy na schczeki a drohi mjetacz. Mjeckeso yhow su sa swoje pyn samolwiczi, kiz wono khodniki sanjerodza. Napschecziwne jednanje pschecziwo tutemu postajenju so sudnijasy khlostaju.

— **Na tudomnej namakanki je so woredaz wot 1. julija sem:** kokuchowy thornat, mużazy laz, clayka wohnjowaje woboty, kupanski wosleck, akowa toschca, geoclane kleschcze, konjazy pschikrywy, zonjazy klomjann kloubuk, schulski rysowanski kaschczik, werowanski pjetschczen, schezki wojeski pschewoblek, prozdny benzinowy bud, wizazy pschedeschczenikow a zonjazych toschkow, 3 czasnizki a 11 pjenjezownych mapow s pjenjezami.

— **Smjertne njeswoso sta so** saudzenu sobotu pschinoschonju na Driezdkanskej drozy mjes Natarjezami a Tisomi Dwelbami. Hodzijski wuczeł dasche se swojej rad wunju s Budyschina do Hodzija. 13-letny holczek czamsche so w malej pschidrozinej zheżazy napicz a bezesche psches drohu. We zamknym wokomiku pschijedze auto jeneho Sebnitzankskeho fabrikanty. Hacżrunjez wjednik auta hnydom wos sapina, njemożesche jon tola wizazy dodzerzecz. Auto bjesa potorhnu, truch sobu wlezesche, jemu nowemu wjesch wotstorze a hewak hischcze czekko sani. Hnydom dobrowolnu sanitatnu kolonu s Budyschina na pomoz sawolachu, kotraz jemu prenju pomoz poskicza a jeho do Budyschkeje khorownje dowjese. Tam hischcze zamknu wjeczor wamrc. Wjednik auta, kaz moza mnoh dnuhy wobkruczicz, nieje njesboze sawinowal. Won so tez hnydom jara wo hranicneho starasche.

— **Saradzenja za zkhrivjenzow** (Krüppel) **w Kamjenzu a Wulkich Nedzerzecach.** Ssobotu, 19. septembra 1925, pop. w 2 hodź. w domje mikosczowych sotrow w Kamjenzu budzina k saradzenju za sikhrivjenzow. Na zamknym dnju pak dopoldn. w 11 hodź. we Wulkich Nedzerzecach w khownej schuli.

— **Wazne pschemenjenje pitneho dawka.** Pisches sdromadny wokolnik pruseseho smutskowneho a finanzneho ministra sa na pschemenjenje kdzbne czini, kotrez so § 13 czo. 6 statneho sakonja wo pschemenjenju finanzneho wurunanja mjes statom, krajemi a gmejnami wot 30. auguscta sashupi, nastupaju prawo gmejnow a wokrjesow, na namesne pschetrjebanje picza dawk wolozisch. Po mim niesmedza gmejny a wokrjeschy na namesne pschetrjebanje mineralnych wodow a kumschnje pschiprawjanych piczow wot 1. oktobra t. l. wiazy dawk napolozisch. Po nowym § 14 a sinanzne wurunanje sakonja nieśmedza gmejny a wokrjesy, kotrez njesbu 1. septembra t. l. zane komunalne dawki na picze sberale, jes nowa sawjescha. Hdzez so tajki dawk sberasche, njesmedza so zadyby pschetamny hizo wobstejazy powyschicz. Te hacz do 1. septembra sawjedzene dawki na komunalne pschetrjebanje picza smedza so jenoz hacz do 31. merza 1927 sberacz. Tute pschedpisma poczasuja so tez na komunalne sdawkowanje piwa.

— **Bern hnija.** Pschi nimale wobstajnym deschczownym wjedrje czerpja bern, jara a to niz jenoz na mokrach, czesticz rolach, ale tez na pesczojczanej semi. Wschudze so nahnite bern namakaju, wosebje saune. Kotrez su hischcze strowe, su trupawe abo maja husto nakolez bleczki a beze spohi, znamjenja, so tez zyle strowe wizazy njesbu.

S **Khrosczizy.** Skonczuje po 6 letach ma so letsa we naschej wsy sazo schuzisi swjedzeń wotmeczi. Jako k tomu najpschikhodnischi dzen be so swjedzeń naroda swj. Marije postajil. Dzeczi so hizo tydzenje dotho na nson wjesele-dzu. Dla stajnych deschczow a dokelz je na lukach woda, ma so swjedzeń na pschichodnu njedzelu wotstorczicz. Nadzijonnje so tuton tydzeń wuwjedri a luki derje wuschnu, so moze so swjedzeń najkrasnischo wobswjeczicz. S tym so niebychu jeno dzeczi swjeselsile, ale wschitzy ratario, kotrez maju hischcze wiele wotawy na lukach.

S **Krjebje.** Saudzenu njedzelu 6. sept. be nasch hosczencaz Marx Webrach swoju nowu zurlu poswjeczik. kotruz je letsa nalcto natwarił. Je krasnje wudzebena a jara wulka, tak so moze tam wiele wjeselych ludzi rejwacz a so sabawjecz.

S **Kamjenza.** Duschepastyr tudomneje katolskeje farn, knjes farar Jurij Rjeda, swjeczesche saudzenu njedzelu swoj 20-letny mschnistki jubilej. Dokelz je knjes farar Rjeda powschitkownje jara czesczeny a lubowany, njeschsche Bebi wosbada czesczk wsacz bacz, jeho na tutym czesnym dnju hodnje wosbławicz. Na swjedzenskim pschedwiczoru wuspewa jubilarej spewarske towarstwo „Cäcilia“ riane sastanicżko. Knjes kantor Wjazslawk pocheczi jeho se nutrohnymi slowami. Niedzelu, jako na dnju jubileja, bechu so zyrkwinske pschedstejicerstwo, kaz tez wotrjadnizy wschelakich towarstwow na farje seschli, so buchu jubilarej swoje sbozopschecza wuprajili. Jako widomne znamjo dzaka pschewodachu jubilarej nahladnu sumu pjenjez za twarski fond noweho twarjenja mikosczowych sotrow. Widzomnje swjeselesny a hnuty dzakowasche so knjes farar Rieda wschem za wschu wopokasanu luboscz a pschiwinowatosz, wosebje za swerne sobuskutkowanje pschi jeho zizenjskim skutku, twarjenju noweho domu mikosczowych sotrow. Won sludbi tez dale swoju mozu a wolu s Bozej pomozu tutemu nadawku wosbadze wenowacz. Tez „Serbske Nowiny“ czesczenemu jubilarej iwutrohne sbozo pscheja, so by Bóh Knjes jeho czikeho a strowego salhowal, so by po 5 letach wospjetowali swój sjeborny mschnistki jubilej.

S **Kamjenza.** Saudzene dny snjesboži na Lubomnym dwórnischczu wotrocek wobsedzerja mlyna Lody w Bambrusche. Won pomhasche drjewo pschekladowacz. Pschi tym hebi nohu slama. Ssobustawy dobrowolnje sanitetneje kolony jeho do Kamjenskeje khorownje dowjesechu.

S **Wochos.** Ssobotu na wjeczor nawali so wulka hromada zagaonow do nascheje wsy. Wz jich na 10 wosow kotrez wot Bjeleje Wody pschicakanych. Zaganjo njesbu Zane slostnistwo wot wsy knezkili, snaimjenischa nsebe dotal nicko sljischeck. Niedzelu rano sazo k Hamoram dale cilhnjechu. — Nasche sjeleste towarstwo mesesche sudzenu niedzelu swój zalozesitli swjedzeń, kotryż so na tkelniku a wjeczor w hosczencu pschi wjeselez reizy swjeczeschche.

S **Bjeleje Wody.** Njesbożo, kotrez mohło hischcze szezihki mecz, sta so saudzenu sobotu w tudomnej schkleńczerni. Tam teerowy kotok rosbuchny. Pschi tym so diwaj s Nackerjez wopalischtaj. Wopalenja bechu tak straschne, so dyrbjachu jeju do Khoczebuskeje khorownje dowjesez.

S **Bjeleje Wody.** Njimowe schczukli su so w tudomnym podkrjesu we poslednim czasu thetro rosmnozile. Knjesekrjehow je mjsowane, pschecziwo nim se wschej kutoscu zakroczicz. Sa dohanhnjenje pjimoweje schczukli sbkali so 1 hrivna jako myto. Schtóż Zane dohanhnje, ma je na posłajji wotedacz.

Z Łužicy.

* S **Hadraschczija.** (Strowa kupjel.) Schtwórtk wjeczor saschle pjany kolojezny tudy do Schprewje. Hacżrunjez 2 metraj wyschoko dese padny, tola njeje snjeschoził. Jenoz smjesche wody be so trochu nadrebał a tak s nowa wotstrówni. Koło so jemu trochu wobschkodzi.

S **Wostrowza.** (Swinje a knihicziscezkeske czornidło.) Dwe swinjeczi, kotrejż wjesechtej so t Wostrowza do Wulkeho Schunowa pschewjesesi, bechtej so duzy po puczu w zelesnischim wosu spodzinje pschemenkeli. We Wostrowzu bechtej swinjeczi sneh bekej — we Wulkim Schunowje pak wuhlocznej. We wosu be psched nekotrym czasom knihiczischczetske czornidło bylo. Maly shytk be s nicho we wosu sawostak. Wólhyr wez he, so so swinje njedachu myez. Tuż je hnydom sarezachu a morwe w sodowej wodze wukupachu. Tak bechu swinjeczi snaimjenischa sazo na swinjo podobnej.

Sc **Kitzowy.** (Cekkana z jastwa so wrócził.) S dwoju jatejn, kotraż bechtaj saudzenu wutoru s tudomneha jastwa czekkoi, je so wikwansti pomocnik Mühlberger se Kitzowy bobrowólnje sazo wrócził. Tamneho hischcze nimaju.

Ślezyske nazymske manevry.

We **Wrótkławju,** 4. septembra 1925.

Wot 10. hacz do 15. septembra wotmekowaju so w Schlesyskej wokolinje nazymske manevry schlesyskich

Wodolena.

Schunawska powesci s kroza pohanskeho czasa.
Napisał Ivan Klicpera.

47 (Pokraczowanje.)

„Tuż mje hysch a pój je mnu. Wopuschczi tuto straschne mesto a hwoje powolanje a wulkowaj so pod schtitazy krewy wotzowskeho domu!“ proschesche starz mutrnje, stanywschi s kninjenja, na kotrenż be wotpoczował. Pschistupi k Wodolenje a wsa ju za ruku.

Mjelcze wijesche wona jenoż s hlowu, na czoż starz pokraczowasche:

„Hlej, twój bratr ba czi rjez, so by so tola k njemu wrócziła a pschijwoli, so sjmjesch w pohanstwje wostacz, won njesadzewa czi tomu, a swjasuje so tebje schkitacz psched pschecziwnosczemi a pokorjenjemi, kotrez mohle czi tohodła hrosycz. Posluchaj na jeho luboscziwy hłoz, podiwi so jeho a mojim nutrnym proszwam so podaj a wrócz so se mnu do Klatowy!“

W tom wokomiku rosskotmjachu so w czichim powetrju, jako bychu s blizkeho wjesczka Svatoboru pschileczake, dalene zwuki lubosneho spewa, kotrez s hłowlemi na schdikach sehrawajeho rauschcheho wetra s lesa wótschicho a zwucznischo doketrowachu. Wdlena sabłyschawschi s dalka spew, zbyze so posbudzi a spohladny potom horje k Ztronzu, kiz besche hizo na hwojej drohy schwarny tuż wsche postupiło.

„Sstyschisch tute poswjate a zimaze spewy? Wschak je znajesch a dopominasch so na nje s tamnych njedawnych czasow, hdyż we zwjatych hajach a psched wopornischczemi wecznych bohow jich zkawu sy sam w nich spewał.“

Roshon, pschipoślucha hnujazemu spewu, hladasche starosczejwje na Wodolenu, kotraż wschcu wojiwi, jako by wosczesczliwjena bła se zwukami pohanskich melodijow.

„Njewobstajny a khabotwaczy ludo, kaz borsy sy na nje zapomnił a je zazył, zadoscziwje ze k notrenu, zusemu khodniki sanjerodza. Napschecziwne jednanje pschecziwo tutemu postajenju so sudnijasy khlostaju.

— **Na tudomnej namakanki je so woredaz wot 1. julija sem:** kokuchowy thornat, mużazy laz, clayka wohnjowaje woboty, kupanski wosleck, akowa toschca, geoclane kleschcze, konjazy pschikrywy, zonjazy klomjann kloubuk, schulski rysowanski kaschczik, werowanski pjetschczen, schezki wojeski pschewoblek, prozdny benzinowy bud, wizazy pschedeschczenikow a zonjazych toschkow, 3 czasnizki a 11 pjenjezownych mapow s pjenjezami.

— **Smjertne njeswoso sta so** saudzenu sobotu pschinoschonju na Driezdkanskej drozy mjes Natarjezami a Tisomi Dwelbami. Hodzijski wuczeł dasche se swojej rad wunju s Budyschina do Hodzija. 13-letny holczek czamsche so w malej pschidrozinej zheżazy napicz a bezesche psches drohu. We zamknym wokomiku pschijedze auto jeneho Sebnitzankskeho fabrikanty. Hacżrunjez wjednik auta hnydom wos sapina, njemożesche jon tola wizazy dodzerzecz. Auto bjesa potorhnu, truch sobu wlezesche, jemu nowemu wjesch wotstorze a hewak hischcze czekko sani. Hnydom dobrowolnu sanitatnu kolonu s Budyschina na pomoz sawolachu, kotraż jemu prenju pomoz poskicza a jeho do Budyschkeje khorownje dowjese. Tam hischcze zamknu wjeczor wamrc. Wjednik auta, kaz moza mnoh dnuhy wobkruczicz, nieje njesboze sawinowal. Won so tez hnydom jara wo hranicneho starasche.

— **Saradzenja za zkhrivjenzow** (Krüppel) **w Kamjenzu a Wulkich Nedzerzecach.** Ssobotu, 19. septembra 1925, pop. w 2 hodź. w domje mikosczowych sotrow w Kamjenzu budzina k saradzenju za sikhrivjenzow. Na zamknym dnju pak dopoldn. w 11 hodź. we Wulkich Nedzerzecach w khownej schuli.

— **Wazne pschemenjenje pitneho dawka.** Pisches sdromadny wokolnik pruseseho smutskowneho a finanzneho ministra so na pschemenjenje kdzbne czini, kotrez so § 13 czo. 6 statneho sakonja wo pschemenjenju finanzneho wurunanja mjes statom, krajemi a gmejnami wot 30. auguscta sashupi, nastupaju prawo gmejnow a wokrjesow, na namesne pschetrjebanje picza dawk wolozisch. Po mim niesmedza gmejny a wokrjeschy na namesne pschetrjebanje mineralnych wodow a kumschnje pschiprawjanych piczow wot 1. oktobra t. l. wiazy dawk napolozisch. Po nowym § 14 a sinanzne wurunanje sakonja nieśmedza gmejny a wokrjesy, kotrez njesbu 1. septembra t. l. zane komunalne dawki na picze sberale, jes nowa sawjescha. Hdzez so tajki dawk sberasche, njesmedza so zadyby pschetamny hizo wobstejazy powyschicz. Te hacz do 1. septembra sawjedzene dawki na komunalne pschetrjebanje picza smedza so jenoż hacz do 31. merza 1927 sberacz. Tute pschedpisma poczasuja so tez na komunalne sdawkowanje piwa.

— **Bern hnija.** Pschi nimale wobstajnym deschczownym wjedrje czerpja bern, jara a to niz jenoż na mokrach, czesticz rolach, ale tez na pesczojczanej semi. Wschudze so nahnite bern namakaju, wosebje saune. Kotrez su hischcze strowe, su trupawe abo maja husto nakolez bleczki a beze spohi, znamjenja, so tez zyle strowe wizazy njesbu.

S **Khrosczizy.** Skonczuje po 6 letach ma so letsa we naschej wsy sazo schuzisi swjedzeń wotmeczi. Jako k tomu najpschikhodnischi dzen be so swjedzeń naroda swj. Marije postajil. Dzeczi so hizo tydzenje dotho na nson wjesele-dzu. Dla stajnych deschczow a dokelz je na lukach woda, ma so swjedzeń na pschichodnu njedzelu wotstorczicz. Nadzijonnje so tuton tydzeń wuwjedri a luki derje wuschnu, so moze so swjedzeń najkrasnischo wobswjeczicz. S tym so niebychu jeno dzeczi swjeselsile, ale wschitzy ratario, kotrez maju hischcze wiele wotawy na lukach.

S **Krjebje.** Saudzenu njedzelu 6. sept. be nasch hosczencaz Marx Webrach swoju nowu zurlu poswjeczik. kotruz je letsa nalcto natwarił. Je krasnje wudzebena a jara wulka, tak so moze tam wiele wjeselych ludzi rejwacz a so sabawjecz.

S **Kamjenza.** Duschepastyr tudomneje katolskeje farn, knjes farar Jurij Rjeda, swjeczesche saudzenu njedzelu swoj 20-letny mschnistki jubilej. Dokelz je knjes farar Rjeda powschitkownje jara czesczeny a lubowany, njeschsche Bebi wosbada czesczk wsacz bacz, jeho na tutym czesnym dnju hodnje wosbławicz. Na swjedzenskim pschedwiczoru wuspewa jubilarej spewarske towarstwo „Cäcilia“ riane sastanicżko. Knjes kantor Wjazslawk pocheczi jeho se nutrohnymi slowami. Niedzelu, jako na dnju jubileja, bechu so zyrkwinske pschedstejicerstwo, kaz tez wotrjadnizy wschelakich towarstwow na farje seschli, so buchu jubilarej swoje sbozopschecza wuprajili. Jako widomne znamjo dzaka pschewodachu jubilarej nahladnu sumu pjenjez za twarski fond noweho twarjenja mikosczowych sotrow. Widzomnje swjeselesny a hnuty dzakowasche so knjes farar Rieda wschem za wschu wopokasanu luboscz a pschiwinowatosz, wosebje za swerne sobuskutkowanje pschi jeho zizenjskim skutku, twarjenju noweho domu mikosczowych sotrow. Won sludbi tez dale swoju mozu a wolu s Bozej pomozu tutemu nadawku wosbadze wenowacz. Tez „Serbske Nowiny“ czesczenemu jubilarej iwutrohne sbozo pscheja, so by Bóh Knjes jeho czikeho a strowego salhowal, so by po 5 letach wospjetowali swój sjeborny mschnistki jubilej.

S **Kamjenza.** Saudzene dny snjesboži na Lubomnym dwórnischczu wotrocek wobsedzerja mlyna Lody w Bambrusche. Won pomhasche drjewo pschekladowacz. Pschi tym hebi nohu slama. Ssobustawy dobrowolnje sanitetneje kolony jeho do Kamjenskeje khorownje dowjesechu.

S **Wochos.** Ssobotu na wjeczor nawali so wulka hromada zagaonow do nascheje wsy. Wz jich na 10 wosow kotrez wot Bjeleje Wody pschicakanych. Zaganjo njesbu Zane slostnistwo wot wsy knezkili, snaimjenischa nsebe dotal nicko sljischeck. Niedzelu rano sazo k Hamoram dale cilhnjechu. — Nasche sjeleste towarstwo mesesche sudzenu niedzelu swój zalozesitli swjedzeń, kotryż so na tkelniku a wjeczor w hosczencu pschi wjeselez reizy swjeczeschche.

S **Bjeleje Wody.** Njesbożo, kotrez mohło hischcze szezihki mecz, sta so saudzenu sobotu w tudomnej schkleńczerni. Tam teerowy kotok rosbuchny. Pschi tym so diwaj s Nackerjez wopalischtaj. Wopalenja bechu tak straschne, so dyrbjachu jeju do Khoczebuskeje khorownje dowjesez.

S **Bjeleje Wody.** Njimowe schczukli su so w tudomnym podkrjesu we poslednim czasu thetro rosmnozile. Knjesekrjehow je mjsowane, pschecziwo nim se wschej kutoscu zakroczicz. Sa dohanhnjenje pjimoweje schczukli sbkali so 1 hrivna jako myto. Schtóż Zane dohanhnje, ma je na posłajji wotedacz.

Z Łužicy.

* S **Hadraschczija.** (Strowa kupjel.) Schtwórtk wjeczor saschle pjany kolojezny tudy do Schprewje. Hacżrunjez 2 metraj wyschoko dese padny, tola njeje snjeschoził. Jenoż smjesche wody be so trochu nadrebał a tak s nowa wotstrówni. Koło so jemu trochu wobschkodzi.

S **Wostrowza.** (Swinje a knihicziscezkeske czornidło.) Dwe swinjeczi, kotrejż wjesechtej so t Wostrowza do Wulkeho Schunowa pschewjesesi, bechtej so duzy po puczu w zelesnischim wosu spodzinje pschemenkeli. We Wostrowzu bechtej swinjeczi sneh bekej — we Wulkim Schunowje pak wuhlocznej. We wosu be psched nekotrym czasom knihiczischczetske czornidło bylo. Maly shytk be s nicho we wosu sawostak. Wólhyr wez he, so so swinje njedachu myez. Tuż je hnydom sarezachu a morwe w sodowej wodze wukupachu. Tak bechu swinjeczi snaimjenischa sazo na swinjo podobnej.

Sc **Kitzowy.** (Cekkana z jastwa so wrócził.) S dwoju jatejn, kotraż bechtaj saudzenu wutoru s tudomneha jastwa czekkoi, je so wikwansti pomocnik Mühlberger se Kitzowy bobrowólnje sazo wrócził. Tamneho hischcze nimaju.

Ślezyske nazymske manevry.

We **Wrótkławju,** 4. septembra 1925.

Wot 10. hacz do 15. septembra wotmekowaju so w Schlesyskej wokolinje nazymske manevry schlesyskich

Wodolena.

Schunawska powesci s kroza pohanskeho czasa.
Napisał Ivan Klicpera.

47 (Pokraczowanje.)

„Tuż mje hysch a pój je mnu. Wopuschczi tuto straschne mesto a hwoje powolanje a wulkowaj so pod schtitazy krewy wotzowskeho domu!“ proschesche starz mutrnje, stanywschi s kninjenja, na kotrenż be wotpoczował. Pschistupi k Wodolenje a wsa ju za ruku.

Mjelcze wijesche wona jenoż s hlowu, na czoż starz pokraczowasche:

„Hlej, twój bratr ba czi rjez, so by so tola k njemu wrócziła a pschijwoli, so sjmjesch w pohanstwje wostacz, won njesadzewa czi tomu, a swjasuje so tebje schkitacz psched pschecziwnosczemi a pokorjenjemi, kotrez mohle czi tohodła hrosycz. Posluchaj na jeho luboscziwy hłoz, podiwi so jeho a mojim nutrnym proszwam so podaj a wrócz so se mnu do Klatowy!“

W tom wokomiku rosskotmjachu so w czichim powetrju, jako bychu s blizkeho wjesczka Svatoboru pschileczake, dalene zwuki lubosneho spewa, kotrez s hłowlemi na schdikach sehrawajeho rauschcheho wetra s lesa wótschicho a zwucznischo doketrowachu. Wdlena sabłyschawschi s dalka spew, zbyze so posbudzi a spohladny potom horje k Ztronzu, kiz besche hizo na hwojej drohy schwarny tuż wsche postupiło.

„Sstyschisch tute poswjate a zimaze spewy? Wschak je znajesch a dopominasch so na nje s tamnych njedawnych czasow, hdyż we zwjatych hajach a psched wopornischczemi wecznych bohow jich zkawu sy sam w nich spewał.“

Roshon, pschipoślucha hnujazemu spewu, hladasche starosczejwje na Wodolenu, kotraż wschcu wojiwi, jako by wosczesczliwjena bła se zwukami pohanskich melodijow.

„Njewobstajny a khabotwaczy ludo, kaz borsy sy na nje zapomnił a je zazył, zadoscziwje ze k notrenu, zusemu

Přiloha k číslu 209 „Serb. Nowin“

Wutoru, 8. septembra 1925

Na ratařskej wustajeńcy w Drježdžanach.

Wustajeńca howjadłow pokazuje wuſnam wobſtajnoſće na ródnej pódźe. S wuwzaćom něktoreho plahowańſkeho ſkotu njeje ſo žane dowołne howjadło pſchihnałko. Też mjes bykami je najwjaſy w Saſkej woćeſnjeneho ſkotu. Snajerjo plahowanja howjadłow maja tule woprawdźitoſć ſa poſtup, kiž je wobkedźowanja hódny. Wobdźelenje howjadłow powuczuje naš wo ſtatwe ſtjoch ſmérow plahowanja, kajſež tu w Saſkej mamy: **cžornopißany delanſki ſkót** dźerża ſebi we połnóznym dźelu Saſkeje hač do Rudnych hór a Vogtlanda; **hórſki pißany ſkót** nańdże ſo w Rudnych horach, w Vogtlandu a w makem wokreſu Lipſkowſkeho wohwoda; **Vogtlandſki cžerwjeny ſkót** namakaſch w jenom dźelu Vogtlanda. Po kajſoſći dyrbi wuſtajeńca howjadła ſmajerja zyle ſpokojić. Schtož podawanje mloka, mjaſa a pola pohórſkeho ſkotu kaž pola Vogtlandſkich howjadłow też tymanoſć cžahanja pſchi dźele naſtupa — je wſchitko jara derje wuwite, kaž hižo ſwonkowneſej ſwérjatow ſpóznawacź dawa. Wodźel howjadłow je ſiwój powuczaj ſamér dospołnje dopjelnik.

Plahowanje ſwini.

We wotdźelenju ſa plahowanje ſwini je wuſtajenych 224 ſlépſchenych krajnych ſwini, krajneho ſwjaſka Saſkeje ſ plahowanju ſlépſchenych krajnych ſwini a 107 ſwidobrjenych ſwini, (Edelſchweine) a we wodźelenju **kormnych ſwini** 35 ſlépſchenych krajnych ſwini a 237 ſwidobrjenych ſwini. Plahowańſke ſwinje ſu we woſebitych ſrjadowiſnjach wuſtajene, a to: muſźke a ſónſke ſwérjata wotdźelene w ſtarobje 8 hač do 12 měſazow, ſ 12 hač do 24 měſazow a te wjſche 24 měſazow.

W kormnej wuſtajeńcy ſu ſwinje ſa pjeczenje we ſtarobje wot 6 hač 9 měſazow; ſa pſchedacźe cžerſtweho mjaſa a pſchihotowanje kołbaſowych twarow we ſtarobje 12 hač do 18 měſazow a we woſebitej ſrjadowni ſtare kundroſty a ranje jako jednotliwe ſwinje ſa wudźełki tuka, ſchmalźa a kołbaſowych twarow. S kormnej wuſtajeńcu ma ſo pokazać, kak ſpěſchnje a kak cžeſko hodźa ſo rjadnje plahowane ſwérjata wukórmić.

Plahowanje wołzow.

ſe wſchěch we Saſkej ſaſtupjenych raſach (družinach) ſakupjene. Wuſtajene ſu ſběrki ſwidobrjenych wokmołowych wołzow hač do najcžeſſicheje mjaſnoweje wołzy. Staroſławne ſtadło Lohmen, kiž ma ſwoje ſałożenje Auguſtej Sſylnenm ſo džałowacź, ſwětoſnate ródne ſtadło w Leutowizach, maja wuſtajene typiſkich ſaſtupjerjow. Druhe wołzeńnje pokazuja ſwoje plahowańſke produkty we wubranych pſchikładach.

Plahowanje kołow je pſchedſtajiło wobaj ſamėraj plahowanja; běłe a ſornjazeje barby koły. Najwjaſy ſ tutych ſwérjatkow je ſapiſanych do knihi ſtadkowych a pokazuje wudoſpołnjeny wobraſ plahowanja kołow w kraju. Snajerjo plahowanja howjadłow maja tule woprawdźitoſć ſa poſtup, kiž je wobkedźowanja hódny. Wodźelenje howjadłow powuczuje naš wo ſtatwe ſtjoch ſmérow plahowanja, kajſež tu w Saſkej mamy: **cžornopißany delanſki ſkót** dźerża ſebi we połnóznym dźelu Saſkeje hač do Rudnych hór a Vogtlanda; **hórſki pißany ſkót** nańdże ſo w Rudnych horach, w Vogtlandu a w makem wokreſu Lipſkowſkeho wohwoda; **Vogtlandſki cžerwjeny ſkót** namakaſch w jenom dźelu Vogtlanda. Po kajſoſći dyrbi wuſtajeńca howjadła ſmajerja zyle ſpokojić. Schtož podawanje mloka, mjaſa a pola pohórſkeho ſkotu kaž pola Vogtlandſkich howjadłow też tymanoſć cžahanja pſchi dźele naſtupa — je wſchitko jara derje wuwite, kaž hižo ſwonkowneſej ſwérjatow ſpóznawacź dawa. Wodźel howjadłow je ſiwój powuczaj ſamér dospołnje dopjelnik.

Plahowanje ſwini.

We wotdźelenju ſa plahowanje ſwini je wuſtajenych 224 ſlépſchenych krajnych ſwini, krajneho ſwjaſka Saſkeje ſ plahowanju ſlépſchenych krajnych ſwini a 107 ſwidobrjenych ſwini, (Edelſchweine) a we wodźelenju **kormnych ſwini** 35 ſlépſchenych krajnych ſwini a 237 ſwidobrjenych ſwini. Plahowańſke ſwinje ſu we woſebitych ſrjadowniach wuſtajene, a to: muſźke a ſónſke ſwérjata wotdźelene w ſtarobje 8 hač do 12 měſazow, ſ 12 hač do 24 měſazow a te wjſche 24 měſazow.

W kormnej wuſtajeńcy ſu ſwinje ſa pjeczenje we ſtarobje wot 6 hač 9 měſazow; ſa pſchedacźe cžerſtweho mjaſa a pſchihotowanje kołbaſowych twarow we ſtarobje 12 hač do 18 měſazow a we woſebitej ſrjadowni ſtare kundroſty a ranje jako jednotliwe ſwinje ſa wudźełki tuka, ſchmalźa a kołbaſowych twarow. S kormnej wuſtajeńcu ma ſo pokazać, kak ſpěſchnje a kak cžeſko hodźa ſo rjadnje plahowane ſwérjata wukórmić.

Plahowanje wołzow.

ſe wſchěch we Saſkej ſaſtupjenych raſach (družinach) ſakupjene. Wuſtajene ſu ſběrki ſwidobrjenych wokmołowych wołzow hač do najcžeſſicheje mjaſnoweje wołzy. Staroſławne ſtadło Lohmen, kiž ma ſwoje ſałożenje Auguſtej Sſylnenm ſo džałowacź, ſwětoſnate ródne ſtadło w Leutowizach, maja wuſtajene typiſkich ſaſtupjerjow. Druhe wołzeńnje pokazuja ſwoje plahowańſke produkty we wubranych pſchikładach.

Rybarſtwo.

Kaž druhe wotrjadły prěnjotneje produkcije, wuſtupuje ſ pſchileżnoſću Saſkeje Hoſpodarſkeje Krajneje Wuſtajeńcy ſe ſamoſtatnym ſwojim ſtanom, w kotrejż ſu ſaſtupjene wſchitke domoródne rybły ſdobom teſ ſ rakami we najrjeſchim wubjerku. Wobhladowarjej pſchedſtajeja ſo rybły pſchi pſchikładnje ſarjadowanem wuſtajeniu w najlépſchim ſwětle, a wón ſměje ſkładnoſć, wobkedźowacź wſchelakore łětniſi makeho lehnidła rybow hač do cžeſkeho njerka rybow. Pſchi tom ſpóſnaje, ſo ſaſke rybarſtwo a hatniſtwo je na wyſokoſći, kajkaj tonu cžłowjeka, kiž njeje ſ wotrjadnikom, hiſchcže ſnata njeje.

Tale wuſtajeńca měła k tomu ſłużić, ſjawnoſći pokazać, ſo wucžinja ſaſke rybarſtwo ſchwarny faktor (cžinicźel) w domjazem hoſpodarſtwje.

Wojowanje pſcheczſiwo ſkótnym khoroſcźam.

So buchu wotdźelenja ſwérjatow na wuſtajeńcy pſcheczſiwo ſkótnym khoroſcźam byle ſchfitane, je ſo policajſka ſłużba ſkótneho lékarſtwa pod naiwjedźenjom krajneho ſkótneho lékarja ſarjadowała, kotruż wobſtarawaju pjeczo wokrjeſni ſkótni lékarjo a tſjo ſkótni lékarjo ratarſkeje komory. Tuczi ſaſtojniſzy pſchepytuja kóżde ſwérjo, hač nima ſkótnu khoroſcź. Strowotnu wuſtajenych ſwérjatow wobkedźuja ſtajnje ſkótne lékarjo. Ssu-li pſchi tom ſkocżata, kiž maju někajku druhu khoroſcź, niz nakażliwu, taſke ſaměſcża ſo w khorownej hródži. So buchu wſchón ſkót pſcheczíwo pokłromje, kotraż hodźi ſo też wot ludźi jara lohko pſchenjeſcź, ſchfitali, ſu wſche hołwadła, wołzy, koły a ſwinje ſe ſakitnej mokrinu (Schutzfeuum) byle pſcheczíwo pokłromje ſchcżěpjene. Pſchi krutem pſchewjedźenju tutych ſkótołekarſkich policajſkich poſtajenjow wobhladnikowſcże da ſo pſchi roſomnem ſobuſtatkowanju wſchěch wobſtejerjow ſkotu wocżakowacź, ſo ſo niz jenoż wuſtajeńca ſama bjes ſkótneje nakażliweje khoroſcże pomnje, ale ſo ſo też pſchi wrócźo wjeſenju ſkotu žana khoroſcź do kraja njepſchenjeſe.

Wobhladajće sebi swět!

Pſchichodny ſpłaj njebudże jón wjazy tak pitaný widźeć. Wot něktorych ſétokeſatkow je ſo ſwonkowny wobraſ ſmėta ſ njeſměrnerjej ſpěſchnoſću pſcheměnjeć poczáł. Exotiſti wukraj: Indiſka, China, Japanſka, Južnonamóſtſe kupy, kaž ſebi jón my pſchedſtajamy, a kaž jón nam ſtarſche pucźowanſke wopiſanja ryſuja, woſtejże ſ wiet ſcheho dźela jenoż hiſchcże w naſchim wumyſlenji bliſaju. W Nilowym dole kaž też w Eufhratowym a Tigrowym ſu ſo ſpěſchniki, w Pekingu a Tokiu ſu hotele, kotrež ſo chwala, ſo ſo jich towaršſchi wobraſ pſchi wjeczeri ſ niczim wot wobraſa w najpyſſiſchim Pariſkim abo Londonſkim hotelu njeroſeſnawa, a pſchiſłużeſch ſrjadź na Fidſchiſkupy, kotrychż wobydlerjow maſch hiſchcże jako ludźiſkacźkow w ponjatku, tak pſchiſłużeſch ſ parnika najprjedy do małeho Pariſa.

Najnadpadniſchi pſchikład, ſ kajkej ſpěſchnoſću ſu ſo w běhu poſłednjeho ſétokeſatka, zyle woſebje pak po wójnje, też woſteżane krajiny pſcheenurocźile, a pſchiměnile, ſu Hawaiſke kupy, kotrež po ſdacźu ſhubjene we njeſtónkżnoſći Cžicheho morja leża. Wot toho cżaſa, hač tu Amerikańcjo ſebja, ſe ſo ſtara Južnonamóſtſa kraſnoſć ſ njeſměrnej ſpěſchnoſću ſhubiła. Honolulu, hlowne město, njeroſeſnawa ſo ſ niczim, ale też ſ zyła niczim, wot cžiſće amerikańſkich kupjelow w Floridze abo Kaliforniſki. Amerikańcjo ſu ſwoje autowe dróhi natwarili, Fordike a Studebakerſke auta wěſo ſobuſtkowiſeli, kaliforniſke bungalowy natwarili, tenižowe a golfowe městna pſchiſtrawili. Tak wótre je pſcheameričańcjo, ſo je w ſmutkownym hlowneje kupy ſkameje a ſtamo na pódſtawſkich tpauch lédma jena cžěſć ſtarych prěnjotnych domoródnych draſtow a waſchnjow kanadiſkich prawobydlerjow namakaſch.

Bohu dźak njewutupja tu běli wſchudże prěnjotne waſchnja a pocźinki tak njeſměrnje, kaž Amerikańcjo na Hawai. W Chinje, w Japanſku, w Indiſku a na wot hlowneho łódźeho wobkhada njedótknjenych južnoameriſkanſkich kupach, namakaſch hiſchcże doſć toho, ſchtož je we naſchim pſchedſtajenju žiwe. Wulke pyraſchenje jenoż je, kak dołho tutón ſtarv, ſuſy ſiwót też na boku hlowneje ſcžerokeje dróhi žiwy woſtanje, je wjazy hač praſchomne, hač budże pſchichodny ſpłaj wjel ewjazy ſ toho widźeć.

Kajke budźe wjedro?

Hižo nam wěſchcża, ſo jara cžołna njebudże. Wo niej piſa hławny meteorolog dr. Franz Bauer w St. Blaſier ſcžěhowaze:

S wjedrowych doſtawiſnow, woſebje ſ běha temperaturu w ſtrjedźnej Europje a ſewjernej Amerizy a je ſtylnoſće powětrowego hibanja w ſewjernym atlantiſkim ozeanje hodźa ſo ſcžěhowaze wuhladu ſa karakter naſtupnjeje temperaturu wuliſcźi:

1. Sſrěnja naſtupna temperatura Němſkeje budże we łécże 1925 móżno wot 87% mjes 0,6° C nad a 1,6° C pod normalnej cžołotu leżeċ.

2. Móżnoſć, ſo budże naſtupna (cžaſ wot 1. ſept. hač do 30. nov. 1925) podnormalna, t. r. troſchtu ſtymniſcha, wuczini 75%.

3. Móżnoſć, ſo ſrěnja naſtupna temperatura w ſtycheriku zyłu Němſku wo wjazy hač 1° C nomalnje pſcheſahła, je jenoż 2½%.

S tutych wuprajenjow móże ſo ſtudźić, ſo budże naſtupna 1925 bźiwajo na temperaturu w najwjetſchim bźilu Němſkeje khětro khłodniſcha abo anormalna. Dokeż pſcheſtawěm, myſlu ſebi pak, ſo je jich khoroſcź ſniczika. Sſym njeminjuja druhdy njedaloko wobydlenych hromadow wjele morowych mrowjow namakaſch, ſemja ſo ſ nimi brunjeſche, tuż bě to wjele ſakraſnjenych tyłaz. Khoroſcź bě mjes nimi wudyriła, mrowjazy mór, tón bě ſej njeſměrne wopory ſadał; dźełaczerjo pak, kiž ſe ſtrachjnej khoroſcźu natykњeni njeběchu, kóżde cžłowjeſke ſ mrowiſcźa wunjeſechu a jo na ſhromadne pohrjebniſchcźo położichu. Tuż też je móżno, ſo druhdy zyła mrowina w jenej hromadże ſ taſkim mórom wotemrje. Nakażliwych khoroſcźow je mjes pſcheſkażanzami (Inſekten) wjele.

W ſymje w naſchich hórſkich leżach mało mrowiſcźow nadeńdżeſch, do kotrychż njeby dźěra wuhrjebana była, druhdy wjazy hač jena. To ma napohlad, kaž bychu tam dźiwje karnikle dźěkale; te pak to njeſżu cžiniłe, ale dypak (Grünſpecht) je ſo do nich dobywał. Tón jara rady mrowje jerje, je w łéżu tyłazy ſpożerak a njecha też we ſymje bjes nich bywſ, tuż ſ pyſkom dźěru ryje, denjż na nje w hłubokimi łéżowje njepſchiſłże.

S cžim dha ſo mrowje žiwja, ſchto wone żeru? Jich jédź je jara wſchelaka: wjele ſymjeſchkow a płodow, wulke a małe mańi, žiwe a morwe; woſebje pak wone ſa wſchém dźeja, ſchtož je ſłódke. Schtož žiwnoſć naſtupa, je to pola nich kaž pola ludźi: ſchtož jenemu wonja, to druhemu ſmjerdźi, ſchtož ſebi něſtoſi ſkwała, na to druſły ſwarja. Tak też maja mrowje w ſwojim ſcžinjenju wſchelake woſebitoſże, wo kotrychż tón abo tamny hiſchcże niczo ſłyſchak njeje. Pſchi ſapoczatku projach, ſo hižom Salomo wo mrowjach rěcźi: — a tola pſchihłutuje wona ſebi ſwój łſtéb w łéżu a nahromadźi ſebi žiwnoſć wona žně. A ſaſo: Mrowje, ſłabý lud, tola nahromadźi ſebi w łéże ſwoju jédź. — Schto dha Salomo po prawom ſ tym měni? Niczo druhe, hač ſo bě wón mrowje wobkedźował, kiž na žnjach wſchelake łornjatka, žitne, tramwe a wjele druhich do ſwojich mrowiſcźow noſchachu, ſo bychu w ſymſkim cżaſu něſchto k jédźi měłe.

(Pokračowanje.)

Kajke budźe wjedro?

Hižo nam wěſchcża, ſo jara cžołna njebudże. Wo niej piſa hławny meteorolog dr. Franz Bauer w St. Blaſier ſcžěhowaze:

S wjedrowych doſtawiſnow, woſebje ſ běha temperaturu w ſtrjedźnej Europje a ſewjernej Amerizy a je ſtylnoſće powětrowego hibanja w ſewjernym atlantiſkim ozeanje hodźa ſo ſcžěhowaze wuhladu ſa karakter naſtupnjeje temperaturu wuliſcźi:

1. Sſrěnja naſtupna temperatura Němſkeje budże we łécże 1925 móżno wot 87% mjes 0,6° C nad a 1,6° C pod normalnej cžołotu leżeċ.

2. Móżnoſć, ſo budże naſtupna (cžaſ wot 1. ſept. hač do 30. nov. 1925) podnormalna, t. r. troſchtu ſtymniſcha, wuczini 75%.

3. Móżnoſć, ſo ſrěnja naſtupna temperatura w ſtycheriku zyłu Němſku wo wjazy hač 1° C nomalnje pſcheſahła, je jenoż 2½%.

S tutych wuprajenjow móże ſo ſtudźić, ſo budże naſtupna 1925 bźiwajo na temperaturu w najwjetſchim bźilu Němſkeje khětro khłodniſcha abo anormalna. Dokeż pſcheſtawěm, myſlu ſebi pak, ſo je jich khoroſcź ſniczika. Sſym njeminjuja druhdy njedaloko wobydlenych hromadow wjele morowych mrowjow namakaſch, ſemja ſo ſ nimi brunjeſche, tuż bě to wjele ſakraſnjenych tyłaz. Khoroſcź bě mjes nimi wudyriła, mrowjazy mór, tón bě ſej njeſměrne wopory ſadał; dźełaczerjo pak, kiž ſe ſtrachjnej khoroſcźu natykњeni njeběchu, kóżde cžłowjeſke ſ mrowiſcźa wunjeſechu a jo na ſhromadne pohrjebniſchcźo położichu. Tuż też je móżno, ſo druhdy zyła mrowina w jenej hromadże ſ taſkim mórom wotemrje. Nakażliwych khoroſcźow je mjes pſcheſkażanzami (Inſekten) wjele.

W ſymje w naſchich hórſkich leżach mało mrowiſcźow nadeńdżeſch, do kotrychż njeby dźěra wuhrjebana była, druhdy wjazy hač jena. To ma napohlad, kaž bychu tam dźiwje karnikle dźěkale; te pak to njeſżu cžiniłe, ale dypak (Grünſpecht) je ſo do nich dobywał. Tón jara rady mrowje jerje, je w łéżu tyłazy ſpożerak a njecha też we ſymje bjes nich bywſ, tuż ſ pyſkom dźěru ryje, denjż na nje w hłubokimi łéżowje njepſchiſłże.

S cžim dha ſo mrowje žiwja, ſchto wone żeru? Jich jédź je jara wſchelaka: wjele ſymjeſchkow a płodow, wulke a małe mańi, žiwe a morwe; woſebje pak wone ſa wſchém dźeja, ſchtož je ſłódke. Schtož žiwnoſć naſtupa, je to pola nich kaž pola ludźi: ſchtož jenemu wonja, to druhemu ſmjerdźi, ſchtož ſebi něſtoſi ſkwała, na to druſły ſwarja. Tak też maja mrowje w ſwojim ſcžinjenju wſchelake woſebitoſże, wo kotrychż tón abo tamny hiſchcże niczo ſłyſchak njeje. Pſchi ſapoczatku projach, ſo hižom Salomo wo mrowjach rěcźi: — a tola pſchihłutuje wona ſebi ſwój łſtéb w łéżu a nahromadźi ſebi žiwnoſć wona žně. A ſaſo: Mrowje, ſłabý lud, tola nahromadźi ſebi w łéże ſwoju jédź. — Schto dha Salomo po prawom ſ tym měni? Niczo druhe, hač ſo bě wón mrowje wobkedźował, kiž na žnjach wſchelake łornjatka, žitne, tramwe a wjele druhich do ſwojich mrowiſcźow noſchachu, ſo bychu w ſymſkim cżaſu něſchto k jédźi měłe.

(Pokračowanje.)

Něšto wo mrowjach.

(Pokračowanje.)

Hdże potom po kwaſu wſchitke mrowje wostanu? Wone ſo pomału ſhubja, maja wſchak wjele njepſchećelow, kiž je żeru, a kotreż do njepſchećelſtich paſorow a ſubow njepadnu, te ſa někotre dny ſame wot ſo wumru. Woſebje płacźi to wot trutow; te po kwaſu niczo wjazy na jemi pytacź nimaju, jich dźěło je dokonjane, tuż tu niczo wjazy wuſchne njeſżu. A dokeż ſame khmane njeſżu ſebi žyrobu napytacź, dha bórſły ſawutła. Hinak je to ſ matkami, te maja dłéſche a kruczíſche žiwjenje, a runjeż też wjele, haj najwjazy mjes nimi pſches njepſchećelow kónz woſmje, dha ſo tola tu a tam jena wulkhowa, a ta potom nowe mrowiſcźo ſałoži a ſcžini ſo ſ macżerju nowego mrowjazeho luda, noweje mrowiny. Dołhi cżaſ drje najprjedy po ſemi wokoło běha, — pſcheſtoj łétanja je kónz, ſchdilelſka ſu ſwotpadale — a ſyta někajki pſchihódny kucźik, hdżeż mohła ſo ſaſydlicź. A hlej, tu je myſchcża dźěra, abo ſtary wohniſty korjeń, też někajki ſłodźik ſpody kamjenja, abo hromadka liſca. Jenej lubi ſo ta, druhej hinaſcha khowanka. Kralowſki hrodźik to wěſo njeje ſa ſwérjatko, kotreż Němcź Koenigin, kralowinu, njemuje, tón hakle ſo k łétu nattwari. Tu khwilu pak bydli w cżłowjeſkim kucźiku pod ſemju, a tón wona żenje wjazy njewopuſcźeżi. Niczo ſebi njeje ſobu pſchinjeſła hač potny brjuch jejſow, tych je jich tam wjele tyłazow. Schto nětkle? Nichtó jej njepomha, k wſchemu je ſama. Najprjedy wona něſchto jejkow ſnjeſe, ſ tych bórſły make cżerwiki wuléſu. Te dźeſa jéſcź a dacź niczo nima. Tu pod ſemju niczo k jeſi njeje, a won matka wjazy njepſchihódże; to też jej niczo pomhało njeby, pſchetoż wona ſo na žane dźěło njewuſtejı, njewě ſebi ani ſama ſa ſo něſchto k jédźi namakacź. Tola tu ſo nětk ſako ſpodźiwna wěz ſtanje: matka te cżerwiki ſe ſwojimi ſamėnymi jejkami žiwi, a hdyż ju ſamu hłód cżwiluje, dha ſebi jich něſchto nanjeſe a ſjé. Schtó by ſej to tola mułłi! W zyłej wulkej pſchihródże njeje žaneho druheho ſwérjeca wjazy, kotreż by ſwoje dźěcźi na taſkele waſchnje woczahnyła. Hdyż ſu mrowjaze cżerwiki ſa 12 abo 15 dnjow ſwoju pokmu wulkoſcź dożpěle, dha ſo do żidy ſapjchadu, a ſaſo ſa 7 abo 10 dnjow ſ kukleńki (Puppe) młode mrowje wuléſu, te žanych łkchidleſchkow nimaja, ſu potaſkim dźěłaczerjo. Nětk je matży pomhane. Młode mrowje ſo na wſche dźěła wuczíl, runjeż je nichtó wucźił njeje; wone pocźnu mrowiſchcźo wuricź, pytaja zyrobu ſa druhe młode cżerwiki a tykaju jim na drobne roſkuſane dórki do huby; macżerka pak poſpochi jejſa njeſe, tuż ſo mrowjazy lud hładaju pſchiſporja.

Nětk pak ſebi nichtó njetrjeba myſlicź, ſo ma kóżda matka tajſke hubjeny ſapoczatk, kaž to powědach, to je ſo jenoż pola něſtorych družinow mrowjow wobkedźowało, a też pola tych ſo huſto doſcź ſtanje, ſo ſo matży hiżom ſ wopředka něſtoſi dźełaczerju pſchidadża a ſo ſa nju a młode cżerwiki ſtaraja. S wjetſcha ſo wſcho dźěło we nowej koloniji hakle w nałéżu ſapocźina, ſtym pak cżaſto doſcź wobrjeda ſymy matku ſ dźełaczerjemi we wſchelakich khowankach namakaſ, a wone mějachu tam też jejſa a cżerwiki, najſkerje te pyches ſymu runje tak we wontorje leża kaž mrowje. K ſymſkemu měru ſo wſchě mrowje podadża, hdyż wětry pocźinaja ſymniſcho ducź, a hdyż prěnje mróły padnu, dha hiżom wone we ſwojich hłubinach ſpja. Mrowje wjele cżopłotu trjebaju, a jenoż płónczko jim żiwjenje dawa. Tuż je doſcź ſpodźiwna wěz, ſo pak wone pſchewjele horzoty njeſnjeſżu. Na Žnórzu pola Splótka ſym ja na pſchikład widźał, ſo běchu wſchě mrowiſchcźa, kiž ſ dźěła na płónczku leżachu, w połodniſchej hodźinje pſchi njeſnjeſłiwej horzoce ſaż wotemrěte, ſo po zyłym ſchćerkotnem pucźu ani jenoje mrowje widźeċ njebě, jenoż we khłódku ſo něktore pomału wokoło ſchnjatachu. Ja do něktorych hromadow pomachach, te běchu w ſwjerſchnych woſchtach tak parjaze, ſo mójach lédma ſ ruku wutracź, mrowje pak nahradnych hakle we hłubinje, hdżeż běſche khłódniſcho.

Wotemrěte mrowiſchcźa pak ſtym też namakaċ, hdy a na kajke waſchnje běchu ſo jich wobydlerjo ſhubili, to nje-

Nadpaduty pschiklad je Japanska. Kraj slowjanskich städzenia je we swojich wulkich a pschistawnych městach we swojim swonkownym wobrazu sdźela hižo zyle nawjesorny. We smutskownym žiwi je hischcze stara Japanska. Bjerniek je tomu pschečiwika, je so tola nawjeczorne waschnje wschudze pschedobyło. Nan chodźi na wjach zitschcze w tak mjenowanym kimano, ale hižo w europeiskim kobrazy abo cžapzu, dźeći su hižo swjetscha europejsku drastschene. Skulska wuczba na wyschich schulach je po europeiskim waschniu wudźełuje, we wschich schulach pedża dźeći hižo na lawkach a pschi blidach. Tak saschczkeji je wot dźeczatstwa sem europejske waschnje a pschiwuczowanje do luda.

Rossudźaze je, so su najwjeczorne waschnja a drasty pschihódniske a — tuniske. Pohrjeb po starym wótrowskim waschniu, njebe jenoż wobscherny, ale placzesche tež wjele wjazy, hacz hdyž auto moderneho japanskeho pohrjebneho sjednoczeństwa to same wobstara. Stary spisah složuje so wšo hischcze po tutym, po swjatym waschniu, ale pódla teho wobsteja sjednoczeństwa je moderneho raza, w kotrychž tuczi wobkhadźeja.

Hischcze su stare swjedženje swjeza. Ale kaž je so wischnjowy swjedženi pschemeniło, na kotrymž so na městnje pryedawschich smótnizow mikinowe spódzki sdźerża, tak postupuje tež kino, kotryž je žebi w Japanskej, kaž wschudżom druhdże hižo, poslednje městaczko dobył. Wone cžini starym rejam, pschemozowanjam a druhim tudowym sawjeselenjam wulke wudżiwanišwo. Dźiwaju na zusych, kotrjž chcedża wšo staru a niz nowu Japansku widżeć, hacz do wšetkje měry stary wobras sawostanje: reie, geišny (to su japanske sjawne holzy), khorejowanje, ale to njebudże tola wjazy to stare, ale jenoż rěchcto sa zusych pschiprajenje a wokkhowane.

Schtož wo Japanskej placži, to placži mjenje abo bóle wo wschich exotiskich krajach. Moderny wobkhad Srjez je pucžowanje połoži, ale wón je tutym krajam tež wjele jich pryedawscheje sajimawosce rubił. Wšo so njeh dźi prajeć, so to tak wostanje, so narańschi žiwot na pschecžo wobliczo najwjeczora pschiwoznje. Nawopak, mamy druhdy sacžišeć, so wón to jenoż wo spodzu cžini. Stare kulturne ludy Aziskeje su dowedżałe, so je na dotalne waschnje wjazy psched pokročowazej nawjeczornej zivilisazin schkitaci njemóża. Tuž so woni swoprědka temu pschipodobnjuja, ale schto je po dokonjanym pschipodobnjenju kanje, to może ležma jedyn mudry wuždźeješ. Na pschecžo wjeczorej tak zusy narańschi žiwot z europsko-amerikanskeje zivilisazije jenoż to pschewosmje, schtož so tuni lubi a jeho smutskownym potrěbnoscham so pschihódi — schtož może jenu k temu služicz, Europejcu sajo wotbyć.

A potom? Potom pschińdże hischcze wjelsche prajschenje. A wone njeje wusamknjene, so potom nawopacne hibanje nastanje a so budże so nawjeczorny žiwot dyrbjeć po narańschim složowacz.

Pola mnichow na swj. Bjarnaće.

(St. Bernhard.)

Jedyn pucžowar, kiž je jich wopytał, pisa wo nich sčežhowazy najtawk:

Wot Martigny běch pschischol z małej hórskej železnizu, kotraž wo Orsieres skónči. Něsko stejach psched hohrikami horischczemi, kotrež dwaj dołaj dźeła, kotrejž hacz bo dalokich módrinow tiwatej, na lěwo wotewrjeny, schérokt doł d'Entremont, na prawo wuzišchi, sajimawschi dol Ferez. Rossudźich so za dol d'Entremont. To dže je prastara dróha, na kotrejž psched schérymi lětami Romjenjo, Keltojo, Germanojo cžahachu pisches wottraschaze Alpy do dalokeje zulby. Wésche sahe rano, trawa błyskotaste we wrjošu, pschezo wótrischa schumjesche réka Drance. Hordże a thrable wupjerachu so hory. Běła kurjawa pschihódże blize a blize, shusseji so, samkny pucžowarja do swojeju rukow. Po hodźiny dołhim pucžowanju dozpěch tschepotazeje wutrobu do hospody. Wona leži na pschekhodże 2472 mtr. nad morjom, a runo so wjedru pschecžiwjazemu so skalnemu hrodej, wotgrjedź pschewyšokich horow, na lěwej stronje drohi stare twarjenje, žydko tujeji, zyrkej, stare hospne sriwy, na prawej stronje, i wyšokim mostom sjednoczene, nowische pschebywanške twarjenja, na boku samostatna hospoda, a trochu i boka mały, cžichi, samknjeny domcžk, tak mjenowana Morgue. Krocžach po nahłym swonkownym schodże, njes cžrjódami krajnych Bjarnatskich pžow, do klinczateje khódby, kamjentneje pschedkhěže. Tu hlada i wyšokeje pschipravwy Barry, junu najžiwotniši i Bjarnatskich pžow, wutrykany, tola kaž žiwy, a tu wižy tež swón, i kotrymž pschikhadźazych mnichow namołwja. Bórzy pschińdże tež na moje sawołanje jedyn i knjezi we dołhej cžornej wustawje Augustinskeho rjadu, kiž nje pschecželnje powita. Pruhowaze pohladnjenje. Wy drje sče jara muczny, mój knježe? Tak klinczesche pschecželnje we francowskej rěcži, a bješe wschcho druheho praschenja dowjedże mje do nowieje hospody do rjaneje wyšokeje jstwy. „Wotrocžeze preschu, ja posdźischo sašo pschińdu."

Na króttim wukhodżowanju setkach potom cžrjódu sjawnych Bjarnatskich pžow i jich wjednikom. Wone je njenujzy mjene, jo je hyšne khodzata wschědnje sjunczuja. Wone wukmu cžěr wuhledźicz a cžuez, sjuhbjenych pytacz, w stalach snjesoženeho cžłowjeka namakacz.

We jědzešni, do kotreje mje podšischo dowjedże, bě jednora, ale hyšna pojedź najtajena, a bohacze stscheschce so cžerwjene burgundske wino. Rjana cžrjódka hoseji běsche shromadżena, byrnjez so po klóschterskich pschedpismach jenoż pěschzy pohosca, niz schtož we alweze pschihédże. Hosco je wschech krajow běchu tu. A spodźiwnje: byrnjez swiché možne rěcze mjes sobu klinczeše, tak nasta tola pod dyschom pohosesenja a wěczbnych horow tajte ušchto kaž shromadżenstwo smyślenja a cžłowjekow.

Ranšchi powětr, kotryž mje wubudźi, běsche cžerstwy a symny. Tola wonjazy hosej shudźi sašo moje žiwjenje. Knjes dowjedże mje do zyrkwje. Prěni klóschter nasta tu, hdyž bě pohanski woltak, „Jupiterowe wóczko" powalony, wokoło 1049. Zyrkej po podšischo wutiwari. Wobżebity ras ma pišane dyrktotaze žiwětko wokoło woltarja, a spowjednych stołow a pischczelkow. We drohotnym kaščeju wotpocžnja seniske powostanki a jedyn pjerschczeń sakokerja. Dale dźěch do museja a do knihownje. Tu namakach woprawdźite potkady, starožitnosce, postawy, stare pjenjesy, kruchi wschelakich napijemow, kamjenje, brunki, mjeteczki, ptaczki, kotrež husto mužne na pschekhodże dele padnu. Pilna šberka, pschetoj wotbinstwo a swérinstwo njeje tu hocka khude, byrnjez tež nalěcžo a lěcžo dlěje hacz itsi měžazy njetrajetej. Dwaczeji mnichow z franzowskeje Schwizy, kotriž su na swjatym Bjarnacže žiwi, dyrbja nacžernemu domej we Martigny snajmjenscha pjecz lět pschebywanja tam horka žłubicz. Ale woni wostanu hacz do dwaczeji lět, schtož pschi žrěnjej cžłowjeze jeneho stopnja kóždemu lohko njepadne. Kóždy zusy wuziwa tu jedyn dźeń a jenu nóz pohoscenje, dóstanje jstwu, jěsez, winu darmo, a ko wot tak mjenowanych „marroniers", mnischich pomocznikow, darmo wothlada. Ale liczba hosczi je tak srostka, daty su tak woteběrale, so budże so najsterze we najbližschim cžasu wot wopytowarjow dyrbjeć sarunanje žadacz. Tak šlubi so sašo kusk cžłowjeskeje wschelakorosce z nascheho cžasa. Jenoż swólniwa pomoz tutych mnichow, kotriž su hižo mnohim žiwjenje wukhowali, wostanje.

Hrózbna nóc.

Zalostne poderžanje z najcežšischeho cžasa Ruskeje.

Ruski spisowaczel W. Nemirowicz-Daneżenko powěda w swojim runje wulkhadżazym dźeniku scžehowazu žalostnu podawk, kotryż je so w cžasu hłoda w Petrohrodże stat a dotal njesnaty wostał, dokeł swojetske knjezeństwo we swojim cžasu kóžde wosjewjenje tuteho njekrašneho pada krucze sakala.

Běsche w lecze 1920. Hischcze howrjeze wobhdleiska wójna a Ruska běsche dla wobstupjenja swjatskich mozow zyle wot wukraja wotrěsnjena. Hobrika nasi, hłód a běda knjezachu we městach. W Petrohrodże běchu dróhi nimale próżne, bjes ludi. Sahijene kowje lězachu wschudże wokoło, z kotrychž jebi na poł sahkóndzeni ludo kruchi mjasa wurěžowachu. Jich drasta běsche rostorhana.

Młody ingeněr H. běsche wjenej wojeńskej fabriki saměstnjeny a możesche so tehodła z nuzu sežiwicz. Jeneho wjecžora dźěsche do dźiwadła, so by so trochu rospjerschił. Dźiwadła hrajachu dale, so njeby so smužitosc wobhdleiska zyle słubiła. Městno pódla ingenéra běsche próżne. Městno dale šedżesche rjana mloda knjeni, kotraž běsche pomernje derje sdrasczena. Wona sdasche so w nastajnej rosshorjenosci być a hladasche pschezo na swój narucžny cžasnik. Na kónzu pschedstajenja dozpě jeje rosshorjenosc a njemér tajki stopjeń, so ingeněr smuži, so k njej pschibližiłcz a so ju sa pschicžinu swojeho horjenoscze wopraschecz. Młoda knjeni powědasche jemu, so na swojeho muża cžaka, kotryž dyžsche so z njej we dźiwadle setkacz. „Najšterje je so jemu něšakje njeršoze stało," mémjesche žónska, „Gnadź je jeho hižo cžeka sajała a saſtélila."

Ingeněr šmérowa njesložowinu žónsku tak derje, hacz bě to jemu mózno a wuproży sebi dowolnosc, ju domoj pschewodżecz šmeć. Wón dowjedże ju potom po jeje pschecžu do wotlekanje dróhi w jenym pschedmésce, hdźež jeho wona do nimale rospadaneho a wot wohnjerjow wopuschczenu doma dowjedże a to po sadnim skhoże horje, pschetoj prědkne běchu tehdy njerużijonne a rostsělane.

Po dołhim swonjenju wotewrichu so durje wobydżenja. Muż w nóznym wobleku, se samyšlenym pohladom a sajchmjatanymi wkosami stejesche na prohu. S wulkim wjeselom spóżna wón swoju žonu jako a powědasche, so je s muczanoscu a bolosczu wuhnył, a tak dźiwadłowy cžas pschesczał. Ingeněr dźiwsche so nětk wotsałicz, tola mandżelski jeho pschecžoprohu, z nimaj swou wjeczerjeczu, pschi cžimż jeho, sa jeho žonje wopokasanu bobuczuczinowicz i dźakunymi słowami sażnya. Wa khudusczay wuhotowanej stiwje nastaja so bohaty wjeczeř, schtož běsche tehdy w Petrohrodże luxus bješe wscheho runjesca. K temu so hischcze jara dobre wino pschipiwasche. Po nětkotrych schtellezach cžasnik ingeněr wotsoju cžeju we swojich stawach a dźiwsche domoj hicz. Mandżelskej narucžkaschtej pak jeho, so by hischcze wjazy pił. Bórzy pak běsche hosczej tak hubjenje, i so bjes mala do njemocy padże. Młoda žona běsche na to swólniwa, po lekarja dóicz, dokeł so tej jej, kaž prajesche, pocžinjenje hosczja sesda napadne być. Mjes tym pak dyrbjesche so wón do loża kehnycz. Ingeněr bu do jenje pódlanšeje jstwy dowjedżeny, lehny so tam na ložo, pschi cžimsch wón nabyłnje so napinasche, so njeby wědomjo sjubił.

Hdyž mandżelskaj jstwu wopuschczeschtaj, silyschesche wón, kak so durje wot swonka zamknychu.

Nětko bě jemu jaśne, so běchu jeho do pażli popadnyli. Ale schto może z pschicžinu być? Politiwaj bě wón zyle njewinowaty, wobsbinstwi njepschecželowu możesche wón sceżaka mcz, wyšche toho bě wón jednorje sdrasczeny a njemésche ani pjenjes, ani drohotnoscow pschi sebi. Ingeněr wojowaschce z bližazej khoroscu, kotraž bě jeho napadła, Nadobo, pschi błyšcze jenicžke świdcži, tiž jstwu rosshrkłowasche, jeneho muża jsrody konopeja leżo widżesche. S namazu skraba wjsche swoje mozy hromadże a wali ho, se świdcžnikom w ruzy na muża, so by so psched nadpadom wobaral. Tola wón dyri do cžáka i hrózbnje rospaczenej hlowu — — —.

We hlubokej njemocy swjese so ingeneur pódla cžáka — Odyż wón sašo k sebi pschińdże, leżesche pschezo kjicžke pódla cžáka. Wschudże je knjeżeske šmjertne cžisčina. Pschemyślowasche sebi, schto by cžinicz mohł. Tu pschińdże jemu myšlicžka do hlowy, kotruż hnydom wunjedże. Swobleka cžáko swoju drastu, położi jo do loża a sawodże hlowu i hlowakom. Potom saležu spódy konopeja a cžakasche něsko we šmjertnym strasche na to, schtož so stanje. — — —

Bórzy wuhlyscha lohke krocžele, durje so wotewrichu, a mandżelskaj sastupischtaj. Žona wésesche świdcžku we ruzy, muż nježesche žekeru.

„Ja so boju, wón njeje hischcze tak daloko!" schepta sche žona, kotreż ruzy tschepotaschtej.

„Tola to hižo późdże!" snapischczíwi muż. Žona so wotwotrocki, muż šrěbny žekeru a rospacżi s hróbnym morskom hłowu posdaczujeho wowora. Ani na wopor njeposhladajo, shubischtaj so potom se jstwy, durje wotewrjese wostajiwschi.

Po khwilzy wulkiż ingeněr, z lodowym cžołom polaty, se swojeje khowanki, wsa šekeru, kotruż mordarjaj pschi ložu leżo wostajiłoj a łésesche, jenoż jsonou drastu swobskanty, kajtiż bě, po schtyrjoch pohodżinach hacz k durjam, wocžini je bjes próhy a cžerpesche kaž bludny po shodże dele. Bjes šastacka khwatasche dale, psches dwór na dróhu a potom k polizaji. Tu jeho wosjewjenje pschijachu, na cžoż so wotdźelenje šastolnikow se strachom wobsędżenym ingenérom do šakołtneho domu poda.

Pojšaja dobu so dla bydlenja, a jako jsóstnitšaj mandżelskaj swój po sdacžu morwy wopor žiwy pšched sobu widżeschtaj, wuznaschtaj so swojich njeskutkow. Muż běsche psched revoluziju chemikař w jenej mydłowej fabrizy być. Žalostna nuza a powschitkowne wodżiwjenje w bydu nošnjosnoscow a pschewrótow pschinjese jeho na myšlicžku z pomozu jeneho, wot njeho šameho wunamakaneho srědka, i cžełow tuk k shotowjenju mydła dobywacz, dokeł tehdy w Ruskej i zyła žadyn tuk njebě, a w šuwarstwje so njeshyschane placžiny sa mydło płacžachu. Jeho žona šłużeše jemu jako wabidło. W tajnym laboratoriju so tuto hróbne dźěło cžinjesche. Pschedawanje mydła smóżni šłóstnikomaj rómérnje dobre žiwjenje.

Mandżelskaj buschtaj hnydom po sakoništim wukasu saczešenaj.

Nowinarstwo njesmědżeše we swojim cžasu nicžo wo tutym njekrašnym podawku rosprawjecz.

Nowe knihi.

Nowinski katalog 1925 nawěschtkowoje expedizije Ala Haasenstein a Vogler. Wot kóždeho nawěschtki dawarja a sajimanza sa nowinarstwo a nawěschtkarstwo hižo lětdźesatki waženy nowinski katalog nawěschtkoweje expedizije je sašo wuschol, a leži na naschim bliže. Wón je powkračowanje nowinskich sapiškow, kotreż do wójny Haasenstein a Vogler akt. tow. kóždoletnje wuda a kotreż běchu wot tódy šem dla starokcžiwego wudżełanja a jich spušcžownosce šebi powschitkowne pschipóšnace a wuznešu ważnosci dobyle. „Ala" je pschi sworjenju tutoho dźěła nowe puczе šchła, najwjedy je dała katalogej nowy pschirucžny format, k druhemu pak je jeho wopschijecze wurjadnje wobohacžiła. Wobżebje ma so witacz, so je so k prénjemu rajej w tutym katalogu bola němšich nowin a cžasopišow sa wumérjenje tak njesfóncžnje wobsekatkowych rjadkow kóždemu lohko trjebajomuy metrišti system wuził. S krótka prajene, w tutym katalogu je nadróbnje wospomjenjene, kelko milimettrow jedyn rjadk w kóždej lenotliwej nowinje měri. S tym so kóždemu smóżni, liczbu rjadkow jeneho nawěschtka wuliczicz. Katalog lubi so tež swonkownje je swojej rjanej pschu a pohladnjenje do tukraineho a wukraineho dźěła pschešpiwdeži wo tym, so je so tu i wulkej snajomnoscu wažu a hibicžiwej pilnoscu wscho hromadże snožnko, schtož je wo nowinarstwie tukraja a wukraja nusne wědżeć. Nimo toho hischcze katalog we swojim wukrajnym dźělu tohorunja k prénjemu rajej wulkotne powuczenje wo thmanoscži produkzije a pschijimanja jenotliwych wukrajnych statow wopschija.

Směški.

** Knjes runje pschikhadżazu nowu służobnu takle rosnucžuje: „Pola naš je w domje kruty porjad, wschu stuwa so w postajenym cžasu a zyle i dyrkom. Nano we 6 hodź. dyrbi kóždy domjazy i loża stanjeć, pschipołdnju w 12 hodź. wobjedujemy a wjecžor we 10 hodź. ma kóždy k mérjej we ložu być." Zyle wjeselе służobna snapschecžiwi: „Nó, hdyž dale niczo cžinicz nimam, żym zyle spokojom."

** „Knjesyko, wy pak macže so derje. Sce swobodny cžłowjek a możesche cžinicz, schtož so Wam chze. „Nè pschecželo, so khětro mylicže. Směš ja cžinicz, schtož so mi chze, njebych dożyła niczo cžinił."

** **Dwaj studenttaj** žedźitaj pschi karanczku. Prěni student: „Sdyschcz, mje šwědomnjo hrjeba, dyrbju dźensa do kollegija." „Mi so runje tak dże, ale dźensa je tu wurjadnje rjenje a mainje. Njech mój „Cäsar" rosshudźi." Prěni student: „Schtó? Twoje pžyczinkowy." Druhi student: „Haj, mój poš njech haj abo nè praji. Pinczinik njech pschinjesze kolbaschu. Zerje-li cžyk kolbaschu — wostajenjemoj, jesi pak pžyk kolbaschu sazpěwajo leżo wostaji, potom dźemy na kóždy pad do kollega."

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Wobkhodne dohladnišwo nad samożenjom pschekupze Theodora Oswalda Fichtnpyp, jenicžeho mějicžela firmu Oswalda Fichtnpyp w Budyschinje je so sdżełowało.

*

Leżownosci pschekupza Pawola Justa w Sdżeri mi so 30. oktobra 1925 dop. w 10 hodź. sudnišwje na pschedawanje pschedawacz. Leżownosci je 45,4 ara (pschez pol korza) wulka a na 5059 hr. wobliczena. K leżownosci klusicha domike a hródżeń. Kóždy może sej leżownosci wobhladacz. K wérje hódne prawa maja so nanajpodźischo w pschedawanskej termiji wosjewicz, prjedy hacz so kupzy namołwja hadżenja sdżełicz. Jeli na nječtó prawo pschecžiwo pschedadżowanju leżownosce, może prjedy hacz so pschihrażenje stanje, pschecžiwo pschedawanju zakrocžicz.

Hamtske wozjewjenje z Wojerec.

Kolpinjanski pucz je na rospuczu Kišlik-Kolpinjanskeho pucza wot 7. septembra sawrjeny, dokeł ma so tam mósć swuporjedżeć.

wojerskich swjaskow, na kotrychž so mjes druhimi minister statnese woboru dr. Geßler wobdźěli. Najwjetši dźiwo manewrow leži w rukomaj generalneho leutnanta von Horn a podwódcy pschewosmje je generalny leutnant von Loß. Smuchowanje so bjes modernych bróniow, kaž letadłow, tankow atd. Smuchowanja maju pródowy samór, wojakam pschiseżnosć dacz, z kašarnskeho dwora, z wokolinty garnisony a smuchowanskeho mešna won do swobodnych honow pschiwiez a nanuknjene praktisay nałožowacz. Dale maju samór, lud a wójsko bjez sblizacz. So by so publikum se swojimi wočami wo dźele wojakow pschestrowdźacz mohło, budźe major Hintze wot kolojesdn. wotdźěla wobjebie nawjedowanje pschihladowarjow pschewsacz. Runje tak kaž so wot wojakow žada, so njebychu njetriebawscheje schkody načinili, tak też wot pschihladowarjow. Jako wobsežite wobhdźowanjowscha pschihłoda so schehowaze mešnjo: Wot prénjeho manewerskeho dnja budźe najwjazy w blikkach Hohkirch k widźenju, dokelž so tam najskerje wot 12 hacž do 1 mjenjsche bitwa wotmě. Na druhim jaskaji wowrawobsitky manevr hakle popołdnju wokolo 5 hodźin a traje zyłeczku nóz. Potom je najskerje pschiseżnosć, wojowanje wokolo Hohkirch wobhdźowacz. 13. septembra wojazy wotpočnu, mjes tym so 14. hłowne wojowanje z ranju wot Lubanja ho wotmě. Na swuczowanjach bu bu so schehowaze wojerske wotdźěle wobdźělcy: 3. divisija pěsche regimenty 7, 8, 9 a artillerijski regiment 3, pionierski bataljon 3, kolojesdny wotdźěl 3 a motorski wotdźěl 3. Dale stab 2. kavalerijske divisije a jězdne regimenty 7, 8 a 11.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* S **Radeberga.** Autowe njesbožo, kotrež hrozi na swoju žanu cłowjeze žiwjenje njeźadasche, sta so tu sańdźeny pjatk wječor wokolo 7 hodźin. Auto twarskeho mišchtra Meltschki z Drježdźan zhajesche so jenemu kolojesdnemu wuwinycz, kotryž runje psched autom na druhu stronu pucza pschejědźe. Pschi tym srazy do nadróžneho twarjenja na Drježdźanskej dróhy a powali wokonow murju. Auto so zyłnje wobischkodźi.

* S **Drježdźan.** Pschekepane paduschstwo sta so we nozy k bobrače w pschedmjesče Strowjesinje (Strehlen). Kaž hižo ras pišachmy, bobu so 30. augusta do jeneje ville na Hórskej dróhy tak mjenowanej po murjach łažak a kradny tam z wobydlenja jeneho wumjelkarja 1000 hr. a wschelake drohotnosće w hódnosći 50 000 hr. Richtó rosmolwjesche. Nadobo boska hyjmy stork a kiwa stronu cźela zprostuny. W bałokosći bě so hrimało a Boże njewjedro bě do telefonisteho sćežora dryknó. Kaž łěkaŕ praji, bórzy wotthori.

* S **Mišchna.** (Ssmjertne njesbožo.) We tudomnej schamotowej fabrizy Tittelsbachowskeho naślendnika chżyschze dźěłaczeŕ Rudel maschinu, kotruž běchu sastźili, pomasacz. Nadobo maschinu puschczicźu a Rudla zhrabnychu maschinske koła. Won padze mjes dubiczkate wale, kotrejž mu wutrobne rosmjeczechu. Smjerjeny bě na městnje morjwy.

* S **Lipska.** (Ssmjertne njesbožo.) Na Diskawskej dróhu A)-ličtna dźěłaczerka Marja Penkerez se swojim kolom w kolizach dróhowoje żeleznje wišaju wosta. We tamnym wokomiku pschijědźe dróhowa żeleznica a holzu pschejědźe. Smjerjoženu wohnjowa wobora pod wosom wuczahny. Wona bě tak cźežko sranjena, so bórzy po tym w khorowni wumrě.

* S **Lipska.** (Ssmjertne njesbožo.) Sańdźeny pjatk chżyschze tudomny fabriski mišchtr B. na Kronprinzowej dróhy Južnu dróhu pschekročacz. Tu jeho wožobowy automobil pschejědźe. Won bě na městze morwy. Smjerjoženy je so psched automobilom pjecza jara njerosbudźeny wopokasał. Policija wjedy pschepytuje.

* S **Wrótšławja.** Wulki woheń wudyri tele dny we tudomnym hrodze Silsterwiju pschi Sobotzy (Zobten), kotryž bu wsched někotrymi cźasami jako šastarańja dźěcźi pschewarjeny. Jako woheń wudyri, wschě dźěcźi hižo spachu. Mócźachu pak i najmjeńscha ze žiwjenjom plomjenjam wuceknuc, hačrunjež běchu jenož w nóšnej drasćanskaŕ. Horni poschod bu dospołnje sniczi. Też wjele domjazeje nadobu a dźěcźazeje drasty bu bobu spali. Kak je woheń nastał, njeje znate.

* **Njesbožo z autom.** Na jězbje do Berlina wjerchny bo auto pschekupza Alexandra Rosenau z Charlottenburga, kiž běsche z 5 wozobami wobjadźene, pola Rohrderfa, we Greifenhagenskem wokrjesu, w polnej jězbje wo schkom. Auto so rozbi. Schofer a wobjedźeŕ wosa sałtowjeschtaj so do rospadankow. Rosenau je sunjerej straschnje sranjeny. Druhi, kosiŕ mutika jedźachu, skamachu jebi stawy a so sranichu. Njesbožowjerjo dowjesjechtaj dwaj sanitetkaj autaj do Barlina.

* **Tragedija 18-létneho.** Psched krótkim cźłazom wurnje w Schwerinje mały 18-létneho wučomnika Kurta Rychtara. Jn na Lanhwiczanskim pohrjebnischczu pokhowachu. Ssyn so jara wo swoju njeboh macź rudźesche. Ssrjedu dopołdnja so nětkole na jejnym rowje z pistolu sastreli.

* S **Cźeskeje Lipy.** (Mlodostna samomordarka.) Tele dny so w Neboreźanskim kupanjskim hacke 14cźtna schulerka tudomneho gymnasija Marja, błowka schkleńcerja Grabza, satepi. Jedyn mjeńcel klamow jejnymaj starschimaj zdźěli, so je jeju błowka jemu někotre króny zapožiła. Macź dźěcźu, kotreż bě hewak zyle sprawne, staje poroki cźinjesche. To dźěcźu **tak k wutrobje dźěsche,** so we wodźe smjerć wytasche.

* S **Warnorzij.** Tudomny samkaŕski mišchtr Tieza bě wopačnje jako morduaŕskowa podźaduny wobsłorzeny. Po dźěłcźich pschepytowanju so wupokasa, so je Tieza njewinowaty. Jeho z pschepytowanjeje jałby puschcźichu.

* **99 rasow z morduarjom.** W jenym sibirskim jastwje nadeńdźechu sandźene dny słósnika, kotrehoż běchu hižom dłeschi cźas pytali. Faty mejesche 3 thłoštanje dla paduschstwa wokrjesnjeje a rěka „Mischter der Fidel". Jako 13-létny bě hižom mjes rubježniki wschoł. Ssam je 99 cźłowjekow sstorzował. Ras napadny jedyn sibirski kłóschtr. We nim mori 36 munichow a wurubi wschě jich kubła. Jako jeho sajachu, njemjeschesche zelnosće. Wobjarowasche jeno, so njeje 100 cźłowjekow sstorzował.

Hospodarski rozhlad.

Wutorn, 8. septembra 1925.

Wjezerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,70
1 jendźelski punt	20,346	100 cźěskosł. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	80,95	100 półsk. markow	73,7z

Efekty mějachu wječera na Barlinskej bursy pschi zwocźatku derje skruczene kursy. Posołsisko so sešlabichu o wobrot (Umsatz) trochu wjasny. Wójnske požčonki mějachu wschelake kursy. Na kónzu bursy so za 1000 hr. wójnske požčonki 2.90 hr. žadachu.

Na **produktowych wikach** bě też znadny wobrot. Žito je nimale žadne. Deschczowe wjedro njedowoli, knjezim dworam do sajmow swožene žito mlócźicź. Pschenźza swoju hobotnu pracźiznu sakhowa. Rožka so awo nješto malo porjedźi. So zu žitowe pracźizny trochu skruczene, pschinoschuje powšesć wo cźerwjenju a hnicźu bórnow, schtož nicźo pschestrawaze delschczowe wjedro sawinuje. Jećmjenja je na wikach dosć. Sa to je wowsy wo nješto žadnischi. Wječera pracźesche zentnaŕ

w Drježdźanach

pschenźzy 11.50—11.75 hr., rožki 9.10 hr. hacź 9.35 hr., jećmjenja nałetnjeho 11 hr. hacź 12.25 hr., nasymneho 9.50—9.75 hr., wowsa I 10.50—11.25 hr., II. 9—10.50 hriwnow,

we Berlinje

pschenźzy 10.90—11.20 hr., rožki 8.45 hr. hacź 8.75 hr., jećmjenja nałetnjeho 10.65 hacź 12.25 hr., nasymneho 9—9.25 hr., ka wowsy 9—9.40 hriwnow.

we termijowym wikowanju:

sa september:

pschenźzy 12.13 hr., rožki 8.50 hr., wowsa 8.75 hriwnow,

sa oktober:

pschenźzy 12.37—12.42 hr., rožki 8.75 hr. hacź 8.72 hr.,

sa dezember:

pschenźzy 12.72 hr., rožki 8.80 hr., wowsy 8.55 hriwnow.

„Serbski Hospodar" w Budyschinje je sašo Dobrowickżu žymjentnu rožku a to cźišlo 28 dóstał. Tuta druhina je so sa nascu krajinu jako najkhmanscha wupokasała. Je wiele błonu nawdała a wurjadnje derje žnyła. Sso žnjenje rospjeńkowanschi su na dołhich, nimale kaž ścina žnjenych smjezkach dołhe kłóski narostle. Dokelž je słoma žnyła, so tuta rožka tak lohze lehnyła njeje. Pornjo lońschemu je ketuzke žymjo jaśnische, sda so bóle dosrawjene. Naschi ratarjo, kotriž su tule rožku skasali, nochcźu hebi ju pysche husku nałožcź. Dokelž je ketuzke žymjo pornjo lońschemu dosć dosrawjene, sda so wo troschku drobnische. Hižo tehodła chzdźi maschinu na bóle rédki wužywm stajicź. Rožka je w nowych a plombowanych měchach pschischła. Měch kupi sobu pschewosmje. Wschěch kupzow prosźi „Serbski Hospodar", rožku bórzy wotewsacź. Ssmolerjez družstwo je jenu swój skład na někotre dny dobrocźinje pschewostajiło, kjarnjež jón samo trjeba. Sa někotre dny dóstanje nowu stajetšu maschinu a ta dyrbi so we składze wuzkasacź.

Na pschedań:

Kóń starschi, Wawrich w Jaworje pola Kamjenza.
Khěża po dwějoch polkhodach w Rakezach. Poschicźenja pod H. 504 na Bautz. Tagebl. Bautzen.

Sso pytaja:

Konditarjeŕ, Biesold w Budyschinje, Bohata hasa 7.
Tockeŕ (Dreher) Autospezialwerkstätten w Budyschinje, na Lubijskej dróhy.
Monteŕ Bernhardt w Budyschinje, Schuska hasa 10.
Dźěłarjerjo, schachtmišchtr Gonschorek na tworowym dwórnischczu w Budyschinje.

Schkrowe depesche.

Barlinske produktowe wiki, dźensa dop. ½11 hodź.: Wurjadnje małemu poschicźenju steji runje tak małe naprašchenje napscheczo. Placźizny su njepschemeńnjene. Tendenza mérna.

Dop. ¾12 hodź.: Położenje na wikach je njepschemeńnje. Tendenza wobtwjerdjena.

Placźizny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe žymjo po tunt abo 1000 kg, jewak 100 kg, placźizny po klotej hriwnje.

	7. 9.	5. 8.		7. 9.	5. 8.
Pschenźza	218-224	218-224	rapš wošuschi	16,30	16,30
rožka	167-175	167-175	poch. melasa	8,90	8,90
nałet. jećmjeń	—	—	ferdella	—	—
nas. jećmjeń	180-185	180-185	běrnjaze kruźki	18-18,25	18-18,25
wowsy	180-188	179-187	bumy	—	24 26,00
kukuriza (Mais)	214-218	214-218	wołsa	25-28,00	26-28,00
pschenźn. muka	31-34,25	30-34,25	łany wošuschi	22-22,80	22-22,80
rjana muka	24-26,75	24-26,75	módre łupiny	12-14,00	12-14,00
pschenź. wotr.	12,40	12,40	žołte łupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	11,80	12,20	žymo, 50 kg	3,60-4,10	3,60-4,20
rapš	355-360	355-360	plona, rjana	0,80-1,15	0,90-1,20	
lane žymjo	—	—	„ pschenź.	0,70-1,00	0,80-1,20
hrós	25-27,00	25-27,00	„ wowsina	0,85-0,95	0,70-1,00
pjelušchi	23-26,00	23-25,00	„ ścina	0,70-1,00	0,70-1,00

Drježdźanska burza.

Pschenźza	230-235	**běrnaze kruźki**	21,00-21,50
rožka	182-187	**pschenź. wotruby**	12,20-12,50
nałetni jećmjeń	220-245	**rjane wotruby**	12,20-13,00
nasymski jećmjeń	190-195	**pschenźna muka**	35,00-36,50
wowsy	210-225	**rjana muka**	28,00-29,50
cźeskowiny kłeschel	225-255	**wołsa**	29,00-30,00
rapš	345-350	**pjelušchi**	32,00-33,00
kukuriza (Mais)	207-212	**hrós**	30,00-31-00
ruche truhanczki	12-12,50	**zokrotne truh.**	19,00-21,00

Placźizny rěsneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

7. septembra 1925. Placźizny po zentn. a sł. hriwnach.

Skótne druzyny a wosnamjenjenje.

Woły: 117.

Polnomjasne, wukormjene, najwjetschene rěsneje hódnosće hacź do 6 lět	64—66
Młode mjasne, njewukormjene, starsche wukormjene	54—59
Mjenje wukormjene młode, derje pjzowane starsche	44—48
Mjenje pjzowane wschitcy starosćow	37—40

Byli: 226.

Polnomjasne, wukormjene, najwjetschene rěsneje hódnosći	64—66
Nicnomjasne, młóbsche	58—60
Mjenje wukormjene młóbsche a derje pjzowane starsche	50—54
Schpatne	41—48

Jałowje a krowy: 881.

Polnomjasne, wukormjene krowy najwjetschete rěsneje hódnosće	64—66
Polnomjasne, wukormjene jałowje najwjetsch. rěsnee hódnosće hacź do 7 lět	54—59
Starsche wukormjene krowy a derje wuwite młóbsche krowy a jałowje	42—48
Derje pjzowane krowy a mjenje pjzowane jałowje	34—39
Mjenje a schpatnje pjzowane	28—32

Cźelata: 598

Najlepsche wukormjene	85—88
Mjenje wukormjene a taste wot zyła	79—83
Schpatne	70—76

Bowzy: 891

Młódsche a starsche wukormjene	62—66
Starsche wukormjene	52—58
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	28—42

Swinje: 8532.

Polnomjasne, wosebitych rasow a ich tichtcjenjow, hacź bo 1½ lět stare	94—96
Wukormjene	96—97
Mjasne	93—92
Schpatne	85—88
Ranje a kundrowe	77—84

Dźěcźazu, jonjazu a mužazu

frikotowu spódnju drastu

w jara rjanej hódnosći a po nistich płaćizjnach porucza

A. Kasper, Burglehn 11

w Budyschinje.

Wusudźenja.

§ Wěsty korcźmaŕ we Wulkej Dubrawje bě tamnemu žandarmskemu komišaŕej Wetzlej wojjewił, so je so pschekupzej Hermannej Nowakej w Khróšcźe, kotryž dowolnosć k palenj pschedawanju ninja, palenj podawał. Komišaŕ Wetzel so k Nowakej poda a nadeńdże pola njeho pod dźejzaczitrowskeje błesche palenza. Nowak wudawasche, so je druhdy někotrym pósche bruchbołsenje schkleńcźu palenza pschedał. Hewaŕ pak je druhdy listnyschcerjej, kuhnjerjej a druhim podobnym wozobam schkleńcźku palenza darił. Nowak žamo komišarjej schkleńcźku palenza postajcźesche. Tón wšo wo nju njerozdźesche, ale jón wotpokasa. Butdyschke hamtske žudnistwo jeho, dokelž bě jemu pschedawanje palenza zakasane, k 20 hr. pjenjezneho khłostnina sasudźi. Won so pschecźiwo tomu hórschesche, schtož jemu wjele nicźo njewomhasche.

* Korca Bjedrich Wünscha z Meuselwitz pola Shorjesza kotryž bu hižo 42 rasow prejdy khłostnym, 30. julija 1925 w Nowym Měsće po proschenju khodźesche. Pschi tom bě so wopił a potom so njepschistojnje zadjerżał. Nowoměschczańskí hamtski sud jeho k 4 njedźelam zastwa zasudźi. Won so pschecźiwo wužiwanej hórschesche, tola podarmo.

Najnowše z cyłeho swěta.

Jednanje wo němskoruskim witowanjskim sprjećenju je so skónczilo. Sprjećenje je so na lěto wobsamkło

*

Kaž jendźelske pósłanzistwo w Romje wozjewja, budźe so kražna nadoba Achilleiona na kupje Korfu, kotraž nětko schemu khežorej Wilhelmej žłuschu, zjawnje na pschedawanje pschedawacź.

*

Amerikanski lětaŕ je spytał, z namórskim letadłom Cźichi ozean pschelećecź. Won je so bjes śleda zhubił. Maju za to, so je do morja padnył a so zepił. Druhe namórske letadło, kotreż bě jeho pytacź wuleźało je pola Hawajskich kupow do morja padło, tola je so wukhowało.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězynoch, — za njewěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokoł“ ma kóždy štwórtk wječor we 8 hodź. zwučowanje w towaŕšownі na Hornčeŕskej hasy.

Pančicy. „Lipa Serbska“ spěwa srjedu (9. 9.) wječor we 8 hodź. pola Šołćic we Wotrowje. Prosy so, zo by chu wšitcy spěwarjo přišli dla nazymskeho koncerta.

Wotrow. „Jednota Sokoł“ ma štwórtk 10. 9., wječor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Zwjazk serb. spěw. towaŕstwow. Po wobzamknjenju posedźenja 29. augusta w Maćičnym Domje wotměwa so wulki nazymski koncert w žurli hosćenca „Krony“ w Budyšinje, a to srjedu, 25. nov. 1925. Předsydstwo so nadźija, zo so wšitke spěw. towaŕstwa wobdźěla. Tehodla chcyli mi dirigentojo hnydom wozjewić, kelk. žónskich a kelko muzskich spěwarjow kóžde tow. ma, zo mohł trěbne hłosy připósłać (pola muzskich ličbu jenotliwych hłosow wosebje). Prošu naležnje, zo by so ruče z wuknjenjom spěwow započinało, a to z „Dobry wječor“ čo. 3, 14 a 23 (při tym wšitcy „senza parole“ — g-dur —, dokelž budźe k temu baritonowe solo) a ze „Zerja“ čo. 25. Dale prošu, zo by so w kóždym towaŕstwje muzski kwartett postajił (I. a II. tenor, I. a II. bas. A tuž nětko pilnje do dźěła! Prěnja zhromadna pruha budźe druhu połojcu oktobra, Pančicy (Panschwitz bei Kamenz).

Jurij Słodeńk, hłowny dirigent.

Wšě wočakowanja přetrjechi

naše wotewrjenje, najlěpši dopokaz našeje zamóžnosće

Wšědnje so naš skład z Drježdźan wupjelnjuje a namakaće pola nas hobrski wubjerk.

Přindźće sami k nam a sudźće sami wo hódnosći a tunjosći

Někotre přikłady:

Wołdźělenje za žony

Bluza wollowa, krasnje mustrowana	95 pj	woblečenje (nazymske) z pasom zo smuhatych tkanin	4.75
sportska bluza smuhata	2.75	woblečenje z gabardiny čista wolma, módre ze tresami wuš.	12.90
praktiska wuchodźowanska suknja we wáčakich barbach	2.25	nazymski mantl z homespuna, 125 dołhi	4.75
suknja z česaneho přeđena, čista wolma módra a čorna	4.75	překhod. mantl z dobreho flawša	12.75
sportska suknja čista wolma a najl. homespun	5.75	suknany mantl nowočasn barb., eleg. forma	14.90
woblečenje (nazymske) z nowočasnymi kašćik., běł. khorn., młod. form.	6.75	zymski mantl młodostna forma, wosebje płać. hódny	13.50

Wołdźělenje za mužow

kholowy z krutych stra- pačerowanskich tkanin, homespunowe	4.50 5.60	mantle gumijowe mantle gumij. mantle (homespunowe)	15.90 23.50
sportsk. kholowy z homespuna, dobra hódn.	7.60	mantle šwjedska forma elegantnjo dźěłane	39.90
wobleki z homespuna z cheviota	24.50 39.50	dźěćace woblečenje wobleki	9.50
wobleki z elegantnymi jehlinymi smuhami	39.75	wobleki z 3-dźělowym pasom	11.90
sport. wobleki z homespuna, kholowy z dwójnym sedłom	29.50	Wulki wubjerk hólčacych a	
sportsk. wobleki z 2 kholowomaj	49.50	hólčecych mantlow	

kostumy koverkoatowe, sportska forma	14.90	kostumy z homespuna, sportska forma, podšite 16.90
kostumy z česaneho předena, módre, čisto-wolmjane z tresami wušite, cyle podšite	22.90	

Drježdźanski konfekcijowy dom

BIRNBERG & CO. **při mjasowych jatkach 5**

Prošu

čisło

687

jeli maće mały nawěštk do „Serbskich Nowin“.

Žony

Poručam swój wulki skład pschepaſkow, mězačnych a pschedpadowych powjasow, podpołožkow.

Sćeju rad k radże.

Wagnerowa w Budyšinje

psched schusterskimi wrotami cis. 9.

Sprawnu, 15—16 lětnu

holcu

za domjace hospodaŕstwo a wobkhod pyta.

Willy Sommer

w Budyšinje na Serbskich hrjebjach 8.

Nazymsku woku

ma na składze

Pawoł Bennewitz

w Budyšinje.

Makulaturu

ma na předań

Smolerjec knihiśišćefnja

w Budyšinje.

Tole je wobkhad dobreje twory a tunich płaćiznow K. Erler w Budyšinje na žitnych wikach 11. Ręči serbski.

Hić do Budyšina přindźeće, wopytajće nas; pola K. Erlera na žitnych wikach 11 kupujeće wopruwdźe derje a płaćiny hodno. Ręči serbski.

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Małe nawěštki

w „Serbskich Nowinach“ maja dobry wuspěch

Britwje, truhanske aparaty a nožiki, :: wótřeńske rjemjenje ::

poruča w najlěpšim wuwjedźenju

Ernst Frick, britwjowa točeŕnja na Třełanskej drózy 4

Wosebita točeŕnja britwjow a chirurgiskich instrumentow kaž też wšeho krawskeho gratu.

Nowe hrónčka na sćěnu

su zaso dostać

w Serbskej knihaŕni w Budyšinje.

Centrifugi

za ručne a mocowe čěrjenje, nowe modele 1925.

Přijomne wotpłaćowanja!

Originalne narunanske dźěle a wolij.

Wuporjedźenja wšěch systemow.

Ernst Falting w Njeswačidle

wikowaŕnja z ratařskimi mašinami. Telefon 40.

Dołholětne nazhonjenje w centrifugach je moje najlěpše rukowanje! Sym kóždu njedźelu wšěde k ręčam.

Pytamy sprawneho dowěrnika za

Wudwoŕ, Kozarcy, Smječkecy, Haty

Worklecy a Nowu Wjesku.

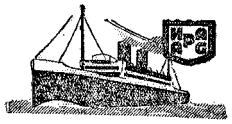

Do połnócneje Ameriki z Kanady; z Hamburga do New-Yorka wotjědže so nimale kóždy tydźeń, zhromadna słužba z **United American Lines.**

Do połodnišeje Ameriki (Brasilskeje, Argentinskeje a k wječornemu brjohej), Cuby-Mexika, wječornеje Indije, Afriki, raćišeje Asije atd. w zwjazku z druhimi čarami.

Tunje přewjezenje, wuznamne jědźe.

Radu a čišćane wěcy wo jězbnej płaćiznje a přewjezenskej móžnośe podawa

Hamburg-Amerika-Linie

w Hamburgu, Alsterdamm 25, a jeje zastupjerjo we wšěch wjetšich městach,

w Budyšinje: Ernst Sembdner,

na hórnčeŕskej hasy 21.

Nowe knihi:

G. Kral: Grammatik der Wendischen Sprache in der Oberlausitz
3. porjedźeny a powjetšeny naklad. 219 str. broš. 4,— wjaz. 5,—

Jana Hajncy: Serbske basnje a pěsnje
Ze žiwjenjoběhom a wobrazom pěsnjerja wuda prof. Ota Wićaz. 52 str. 50 pj.

Henrik Sienkiewič: Hana
přeł. Beno Cyž. 164 str. 50 pj.

Kristina Royowa: Bjez Boha na swěće
(z wobrazami) Přełožił K. W. 54 str. 30 pj.

K. B. Sěca: Člowjek w přirodze
Přednoškow I. dźěl. 92 str. 50 pj.

Mich. Nawka: Mikł. Andrickcho Listy z Prahl
z lět 1886—1895. 128 str. 30 pj.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow: Zahrodka
čitanka za sŕěni skhodźeńk lud. šulow. 240 str. 1,— hr.

Zwjazk łužisko-serbskeho studentstwa: K 50 lětnemu jubilejej hłow. skhadźowanki.
48 str. 75 pj.

Mina Witkojc: Dolnoserbske basnje
54 str. 75 pj. Dom a swět VII. zwjazk.

Dr. Josef Páta: Úvod studia lužickoserbského písemnictví 148 str. 2.50 hr.

Serbska knihaŕnja w Budyšinje

w „Serbskim Domje“.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihtišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaci so za mały rjadk 20. złot. pj. Wobdźěnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 210 **Budyšin — srjedu, 9. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Pječarjo w sejiwjeńskim ministerstwje.

Němski rjeńm je po knježeństwowym namjecje žitne zrna wobšamknył, so bychu žo žitne płacišny powyšiłe. S tym dyrbješe žo rataršstwo sašo wunoščne sežinić. Ratarjo woczakowachu, so žo někto płacišny powyšicha. Temu pak němske knježeństwo je wšchej mozu wobora. Wona je hežko wudalo, so dyrbja žo płacišny snižić. To žo wožebje na Boži chleb počahuje. Němske sejiwjeńske ministerstwo je wutoru sašupjerjow pjekaństwa k sebi pšepročyło. Pjeakrjam žo roskładaje, so dowojne wopišma, kotrež jenož płacidło pšchedstajeja a dyrbja žadnoscej pjenjes wotpomhać, žito njepodroža, a so by zyle wopak było, hdy bychu žebi pjekarjo někotre wjele muki nakupili. Jenož w tutym padže bychu mukowe płacišny horje stupałe a žo chleb podrožił. Też žka, tak žo rosłoži, žo w žitnych płacišnach njeje. Hač runje bižo wot 1. septembra wobsteja, njeje žitne płacišny horje stupałe, ale spadłe. Rjana muka je žo za dwě njedźeli wo 1 hr. 75 pj. hač 2 hr. po zentnarju stuńšiła. Kajke budža płacišny w pšichodnje, wšchak žo pjekarjam njeje prajiło. Toho dla drje žo někotry pjekař někotre wjele muki nakupił

Předwjedźenje jeneje samoćahaceje sykawy po Šěnowym zystemje.

Klumpazy zylinder ſ wodu. — Sbohna nowa konſtrukcija!

W **Marijnej Hwězdźe**, 8. pošnjeńca 1925.

Wosjewjene pschedwjedźenje motorſkeje ſykawy w dworje tudomneho klóſchtra běſche wulku czerjodu fajinzow, ale też wczitpnych ludźi na nohi wabiło. Sa nětkrotnjóſkuli běſche to „ſpodźiwna wěz", nětchto wulkoine, hdyž nadobo ſ 4 hadźizow (jich liczba hodźi ſo na 6 powyſchich) wodu nakida, ſchtož wěrje podobne nje (w 1 minuce na 2000 litrow). Dajſe poſtajenje automobilnych ſykawow ſa wjetſiche wokrjeſy a ſwjatſi je jenoż praſchenje czaſa. Bjes dwěla je to žadanje naſcheho czaſa, woſebje w tych kónczinach, kotrež maja wyſokoſtejacu induſtriju a kataſtrofe, hdyž ſo njeſměrnych człowjeſtich potrjebnoſczow nadźela a wjele kapitala w fabrikliſich leżownoſczach a w bydlenjach a hoſpodarſkich twornjach je ſmjerſcene. Tu je nuſne, ſo ſo pſchi wohnjach ſpyta, ſchkodu wotwobroczeſi abo ſnajmjenſcha ju pomjenſchiſ. Jenoż ſpěchna a doſahaca pomoz poſtrica wuſpěch a daiwa nam wěſtoſcz, ſo ſo wobhedźeſtwo blizſicheho ſchkita. To pak je naſcha winowatoſcz, naſche twornje a dźěłarnje, naſche nabytki w chěžach a na dworach ſchkitacz w ſajimje naſcheho zyłeho hoſpodarſtwa, dyrbimy ſo ſtaracz. ſo ludowe ſamoſamjenje pſched ſnicżenym wobarnujemy. Pſchi tym njedoſahaja, ſo žebi nětkajſe ruczne ſykawu pſchiſtrowiſmy, ale dyrbimy ſahadnje wſchě haſchaze pſchihotowanja měcz, ſo mohł ſo ſamo wjetſchi woheń ſ doſahajomi ſrědkami ſahaſchicz. Bjes dwěla dopjelni tutón ſamér **motorſka wohnjowa ſykawa**, kotraž ſo dźeń a bóle nakoſnje.

Pſchi jeje prakliſkim pſchedwjedźenju běſche jako ſaſtupjeŕ hamtſkeho hejtmannſtwa pſchihotowaſ kapitan Zimmermann, dale měſczanoſcza ſykawoweho ſwjaſka (Panczizy, Kukow, Jawora a Sdwinarnja), jako ſaſtupjerjo klóſchtra rentny miſchtr Kündiger, nimale dospołnje zwobodna wohnjowa wobora Marijneje Hwězdy, na czele jeje palny direktor Narczik. Prjedy hacz ſo nowa ſykawa pſchedwjedźe, roſtajnſi wobſedźeſ twornje Kurt Schěna ſ Drježdźan, kiž też tuto pſchedwjedźenje wohobinjacy nawjedowaſche ſ pomozu Drježdźanſkich naſhonitych mozow, dokładnje naſtacze tutych nowoczaſnych haſchakow. Pſchedwjedźena ſykawa běſche po prawym tſeczu twórba teje druzyny. Prěnju wjeſechu ludźo ſami k wohnju, druhu czeſnjechu konje a nětko tſeczu jědźe ſama ſ pomozu automobilneho wosa. Jenoż ſ tutymi je mózne, też dalſche wohnje haſchecz. Tamne też kóždy czaſ dźełacz njemóžachu, dokelž njehodźachu ſo wotnjeſcz, abo bliſko doſcz k wodźe dowjeſcz. Tak ſtejeſche na 42 motorſkich ſykawow pſchi wulkim wohnju ſchokoladowoje twornje Sarotti w Barlinje bjes dźěła a pſchihladowachu elementej, dokelž njemóžachu k Sprjewi, kotrejež brjohi ſu tam na 12 m. wyſoke. Tuž je muſnje, ſo nětko ſa nowoczaſnymi pſchimamy, kotrež ſo hodźa najbliſiche k wodźe ſtajicz. Na podłožku narybow roſkładje pſchedwjedźowar wſchelake druzyny klumpow. Pſchi dotal trjebanych móże hižo kuſk pěſka dopomhacz, ſo njeſunkliſmy. Tonnu pak nowa, wot dra. Neumanna wunamakana klumpa wotpomha, kotrejž ſu hižo pſchi podmórnikach we wójnje nakoſnowali. Tutón patent běſche ſej ſtatny móſiki hamt pſchiſwojił, běſche potajkim jeho ſwójſtwo. Dokelž pak je nam po Verſailleſkim wuczinjenju ſakſalane, podmórniki twarcz, dha ſo njeje móſiki hamt dale dliſił a je tutu ważnu wunamakanku induſtriji pſchepodał k dalſchemu wutrjebanju. Tuta klumpa żenje njeſaprajt.

Pſchedwjedźena motorſka ſykawa hodźi ſo kóždy czaſ ſ awtoweho woſa dele wſacz a ſo wot ludźi najbliże k wodźe dowjeſcz. Woſebje tam, hdźež cżeże a wulke awto dojcz njemóże. Kelko wodły tajka ſykawa namjeła, móżachmy na klóſchtrje widzeć, hdźež namjetana woda ſ rěkachmy na klóſchtrje widzeć, hdźež namjetana woda ſ rěkachmy na klóſchtrje widzeć, hdźež namjetana woda ſ rěkami běżeſche — po dworje a tſechow dele. Wodu mjeta tajka ſykawa hacz na 36 m. wyſoko, potajkim hacz na końcźk klóſchtrſkeje zyrkwineje wěże. Bjeſ dwěla ſamóże motorſka ſykawa, kotraž nadobo ſe ſcheſcżich hadźizow wodu bluwa, wjetſchi woheń ſama ſahaſchecz. Jeje pſchedwjedźenje je nowych pſcheczelow ſa tajki moderny haſchaz apparat dobyło a by nuſny był ſa wjetſche wokrjeſy. Na reſy hiſchcze raz ſ. Schěna ſe ſykawu poſpyta. Ale tu zaſu wodu njeſchpaſche, dokelž běſche hłowna hadźiza wobſchkodźena, wo czimż mójeſche ſo kóżdy pſchejimdźecz. Tutu hadźizu běſche jedyn pomozny dźełacżer ſmyknje na wóſ ſobu położił, dokelž Schěnowy ſarjadnik w ratarſkej wuſtajenju dźełaſche. Nadźijonmje ſo hrědł ſ wjedu, ſo ſtajenju dźełaſche. Nadźijonmje ſo hrědł ſ wjedu, ſo klóſchterſka wokolina taiku nowoczaſnu ſykawu dóſtanje.

Ze Serbow

W **Budyſchinje**, 9. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wežera wjeczor w 7 hodź. barometer 734, hygrometer +2, thermometer wo dnjo +11. — Dźeńſa rano we 8 hodź. barometer 735, hygrometer +-½, thermometer w nozy +10. Wuhladny na malo ho pſchemjenjaze wjedro. — Pſchezo hiſchcze ſu niżiny a wyſchiny tak roſpołożene, kaž ſamjeżerawſchim. Tola praja wjedrainje, ſo ſo niżina nad raniſchim morjom roſcżahuje. Wyſchina we wjeczorn Europy pak ſo hotuje, ſo k ranju hibacz. Pſche wjeſe nadźije wſchak hiſchcze měcz njemóżemy. Wuběžki niżiny móża naſche wjedro pſchezo hiſchcze nakaſnycz. Schkleiſza je wornjo wſchelakemu wjeczorjej wo něſchto malo na hrojne ſchka. — W Cżornym lěſu a też w Bayerſkich horach ſu wjetſchi horzw ſ nowym ſněhom ſawěte. Syma je tam hacz na 2 ſtopjeńkaj ſtupiła. — Jutſje ſchtwórk błónczko 5.28 hodź. ſſhadża a ſo 6.28 hodź. khowa. Měſacżk ſſhadża wjeczor 10.46 hodź. a ſo w połnozy 1.59 hodź. khowa. Jutſja je poſledni běrtlik

— **Skhrowa powěſcź wo wjedrje ſa jutſje ſchtwórk:** Trochu mitiſcho ale hiſchcze ſchorjate wjedro. Jenoż we połnoſchej a krótkowjeczornej Europje je ſo wuwjedriło.

S **Radworja.** (Sapoſožene.) Starý, nam wſchitkim tydźenje dołho ſnaty wobras wjedra, dopołdnja tak nětkaſ rjenje, pſchipołdnju ſo ſapoczinje deſcheczowacz a popołdnju zyle njeměſte wjedro. Taika běſche też ſaſtupna njedźela. Kak mołho to też nadobo hinak był. S połmnurjenym wobliczom a ſ malo nadźiju hladachu Radworczenjo k njebju. Popołdnju pak ſo tola nětkaſ wunjeſdri. Nichtó ſo tohodla bóle njewjeſeleſche, hacz Radworiſzaj hołoſlo. Chżydu tola wobſwjeczicź prěni założeniſti ſwjedźeń ſwojich hołoſkliſich dźěczi. A tón njedyrbjał ſo wjedra dla poradźicź, to by była hobrika ſchkoda. Bohu dźak, wón ſo tola poradźi, — a kak! We 4 hodź. ſapoczachu ſo popołdnjſke pſchedwjedźenja ſe ſwjedźeńſkim członom wiſches wjeſ na ſwuczowanſku měſtnoſcz ſadź zyrkwje. S wſchelakich, ſ pjetwarmi wobwitchu łchczeżorow ſtrowjeſchtej dwě kraſnej ſerbſkej khorhoji. Bratr ſtaroſta powita wſchitkich nanajwutrobniſcho. Rjana czerjóbka wołodnych wobrubjeſche ſwjedźeńſke ſwuczowanſchczo; mnohich zuſych bě wéſo pſchipołdnjſchi deſchcz wot wopyta wottrajchił. Sſokoliſke dźeczi wutſupichu ſ proſtnym ſwuczowanjom, potom ſcżěhowachu hołoſki a ſa nimi hołoſlo ſ proſtnymi ſwuczowanjemi. Po tym poręcża bratr łchczeſeł ſ pſchejwjedźowanymi ſtowami wo nadawku ſerbſkeho hołoſliwa. Nětk ſcżěhowachu pſchedwjedźenja dźěczi na pradłach a prěkuſchu. Hdyž běchu hołoſki hiſchcze jene proſtne ſwuczowanje pokaſale, wołſchewichu naſ dźěczi ſ pokaſku „Hajik a ſajaz", kiž ſo wſchitkim pſchitomnym wołſebje ſpodobaſche. Na końzu ſwuczowachu hiſchcze hołoſlo na pradłach a prěkuſchu. Pſchedſtajenja ſłónczichu ſo ſe ſymboliſkej ſkupinu, kotraž żiwy ſacżiſchcź we wſchitkich wutrobach ſawoſtanje. Sſwjedźeń běſche pruha dźěczi a jich nawjedowarja. Sa ju derje wobſtali, ſa to jim błuſcha ſława, woſebje pak bratrej nawjedowarjej. We wſchém ſchtoż pokaſachu, běſche widzeć luboſcz a ſahorjenoſcz ke hołoſliſej wěſy. Woſebje pak ſo je wſchěch jich ſwuczowanjow wobraſowanje pilne dźełło bratra nawjedowarja. Też narjadne ſwuczowanja hołoſlow pokaſachu ſ nowa, na kak wyſoku ſtopjeń ſtej ſo dźěczi ſ nim dopjeli. Nadźijomnje njepoſtoja tón poſdźiſcho w ſtronu. Chżemy ſo nadźijecz, ſo budże tutón młody doroſt pſchezo kruczíſchi rjad hołoſliſich jednotlow a poſdźiſcho njech ſ njeho wundu hódni a ſahorjeni Sſokoliſo a Sſerbja. — S wjeſelej ſadawu ſłónczi ſo derje poradźeny ſwjedźeń, kotryż zyle wjeſcz ke żdomu dołho w pomjatku woſtanje.

S **Hurzinu.** Tſjoch tudomnych wobkhódnikow ſu wjenjej ſe ſandźenych nozow padufchi wopytali. Pječaſiſti miſchtr Hoffmann bu ſ nékaſkim wrjeſkotom nahle ſe ſpanja wubudźeny. Wón hnydom ſtany, njeſaſpjeſči pak ſwězu, ale dźěſche do ſpaniſkeje komory ſwojeho wuczobnika pohladacź. Tam bě wokno wotewrjene a wětſik ſyłnje ſ durjemi praſkaſche. Hoffmann ſo tohodla jaſo lehnu, mėnjo, ſo je jeho wětſik ſ praſkanjom wubudźił. Wrjeſkot pak bě ſ tym naſtał, ſo bě nutſkamak w pódjaſniſej rumnoſczi żelesnu wokeżu wukamał. Dokelž padnuch tam dale njemóżeſche, wukama hiſchcze kuchinſke wokno. Wot tam ſo bo bydleńſkeje ſiwoh doby a pſchemjeta ve njej wſchelake papjery. Stónczuje, jaſo nicżo njenamka, dyrbjeſche ſo ſ próſdnymaj rukomaj wotſtrańcź. Dale ſpyta ſwoje rjemjeſło pola wikowarja ſe jědnimi kolami, Maxa Zanki. Tam dołho ſo ſ nowa ſ woknom do kuchiny a ſiwoh. Tu pak dyrbjeſche ſo jeno ſ jenej dyſhacżnej lampu ſyołoſcź. Stónczuje ſej měſchczańoſtu Hilbenza ſe ſwojim wopytom poczeſcź. Tutón pak bě żebi na konopeju hodźinu k lehnjcz hicżu pſchejſpał. Njemało ſo wuſtroża, hdyž ſo jemu nadobo ſ woknom do wobliczá ſaſwěcźi. Poż bě ſobu we ſiwoje a cżerjeſche njemału haru. Tuž měſeſche ſo paduch ruczo ſ prochu. Delnjo-Khinjanſki policajſki poż ſtłeł derje ſeżéhowaſche. Sſtłeł pak ſo pſchede wóſu ſhubi. Paduch je ſnano ſ kotom wotſtł.

S **Praworjiż.** Sandźenu pjatk bě naſch wjeſny wobſedźeŕ mjina Paiwoł Horbank na hontwje kurwotow na klóſchtrſkim rěwerje. Měſeſche wulke hoitwinſke ſwoje; tſeſi mjenujcy tutón dźeń ſwoju 50. liſchku. Sſława naſchemu ſerbſkemu hajnikej.

S **Wojerez.** Straſchny pſchekaſaiż (Inſekt). Pſched tydźenjom 18-letnu holzu Margaretu Wuſtigez, kotraż we tudomnej wothladarni bědnych dźěła, nékaſki pſchekaſaiż do huby kalny. Wona ſwoprědka kalnjenje dale kedźbu njemėſeſche, hacż huba ſtónczuje ſtraſchnje ſacżěkaſche a holza bo do thorownje podacz dyrbjeſche. Tam holza nětko nadoba na ſajedojcżenje krwe wumrě. Njech je ſrudny podawk mnohim ſ powuczenjom, ſo bychu na kalnjenje pſchekaſaiżow bóle dźiwali, dokelž tute druhdy ſtraſchne khorioſcze, ſamo ſmjerczi, ſawinuja.

S **Dyrbacha.** Jedyn Jammowikemu knjeżſkemu ſłuſchazy hat je ſo pſchedrěł. S wałazej wodu wjele rybow ſobu wupluwa.

S **Mužakowa.** Sandźene dny ſajeżdże jedyn auto ſa Zarowſkej dróſy pola Brambachcza khojcżowinje do żeleſneho ſłołpa a do drjewjaneho płotu pſchi Wicżaſcz twarjenju. Każ ſo ſda, njeje wjednik auta dojcz kedźbował, abo je ſo ſnadź wobzidło wobſchkodźiło. Cżežiły auto bo jara wobſchkodźi.

Wodolena.

Schmanowſka powěſcź ſ łónza pohanſkeho czaſa.
Napiſał **Iwan Klicpera.**

5] (Pokracżowanje.)

„Dobry jandźel pěſtuń njech cże ſchkita a njech wotwobroczi wot tebje kaſſekſkuli njeſbožo a ſahubu!"

A nathiliwiſchi ſo ke kamjenej, na kotremž běſchtej czapka a jeho kij leżo woſtałej, wſa jej a pohladnywſchi hiſchcze raz k wjerſchku Svatobora, wotendźe ſawróczo ſo ke Klatowam.

Krocżeſche pomałku pſches woſyk, pſchewodżany wot ſpěwa, kiž klinczeſche hiſchcze dotal ſe Svatobora, doniż ſo ſa chwiłku w huſtem lěſu njeſłubi.

II.

Wodolena ſtupaſche mjes tym ſtatnje horje po doſcź ſuteptanej ſcżežcy, ale też doſcź nahłej a kamjentnej. Cżim wyſche krocżeſche a pſchikhadżeſche bliże k wjerſchkej, cżim hubjeńſche mójeſche po njedoſtupnej ſcżežcy běżecź. Dyrbjeſche ſo tola każ wobhladnywy had pſchewicź mjes mjeńſchimi a wjetſchimi kamjenjiſkami, kiž běchu po nawiżu hory huſcze roſbyte a wuhibacz ſo pak ſcherokim pjeńkam abo też zyłym roſroſczenym wulkotonym ſdonkam, ſaroſczenym ſe mochom abo papruſchom, abo kotreż hiżo ſpruchnjwſchi tworjachu płodnu a mjelnjatu pódu, ſ kotreżej woſpjet ſnowa wubiwaſche derje roſcżaza młodżina.

Tak běſche do pot hory doſchła. Spěwy ſe ſwjerſchka hory hiſchcze wobſtajnje ſ wotkłoſom klinczachu hiżo bóle mógniſcho a pohonjowachu Wodolenu tak ſ ſpěſchniſchemu wukroczenju.

Tola nahły, pſchezo bóle njekhódny a wobcżežniſchi puczik, ale też myſlicżki, kotrymž bě ſo nimowólnje poddała, cżinjachu, ſo cżim dale dźeſche, cżim bóle bě ſwoju na wutrobnjo ſkhilita.

Běſche cżucź, ſo mnohe hłowo, wuprajene w njedawnej roſmołwje ſ Roshonom, běſche ſ pſchedmjetom nětcżiſchemu jeje roſmyſlenja. Na jeje wobliczu, kiż mężeſche wjele-prajacy, haj ſtarożcżiwy wuraz, hodżeſche ſo wuczitacz njepokojnoſcź a ſrudobu, a tola ſaża ſ tutoho wobliża wuhladowaſche mohtrjej żelesna roſſudnoſcź a krute wotmyſlenje.

Nětko wożiwi ſo wuras jeje wobliczа, każ by żiwoſcź a ſaſtna radicź roſſtrowcżiłej jeje rjane ryży a iwna potwótſe pſchi ſebi praji: „A Jaromėr? Sawěcże wėdża wo nim w Klatowach wjazy, a ſtary Roshon pak njeje rěcżeł chyba, pak njeje łżeł. Ale cżehodła jenoż, cżehodła też to je wo nim njelcżał? Hacż traſchi nékaſ wotpjetne namołwjenje mje k nawróczenju do domiſmy ſ tym ſwitzuje? Ale kajka łym ja ſłudna! Mam ja to a cżhu był żylna, roſſudna, a tola łym łłaba jenoż! Dźiwna Wodolena, njepoddawaj ſo podarmotnym ſujepokojowazym żedżenjam, ſu dźe njedopjelniwe, pſchiſłuſchejo wſchitke jenoż minyłoſci a nihdy njemóżo ſo wróczicź a wjazy wobnowicź. Sdama łym ſim roſſudnje wrota k żebi ſaſwrėła. Twoje żiwjenje, twoje prożowanje, twoje ſtutki łłuſcheju nětko jeniczky mógnym bohom! A tola, tola wutroba we mojim wutrobnje wobſtajnje njepokojnje bije; a w mojich njadrach na żane waſchnje njeſaſtupi żadoſnje wocżakowany měr a pokoj a cżiſchina; mojej wocżi ſpinatej ſo ſtajnje ſ njepotajomnym żedżenjom a jimanjom ſa jeho mjenom a wobraſom. O Jaromėrje, Jaromėrje! Nėhdy wſchak żym we twojim wobjeczu two taiſej ſbożnoſcź a telko ſboża żonika, ſo żym do wjetſcheho a dopołnſcheho na zyłem ſwėcże njewėrika, myſlo żebi, ſo je po twojim boku njepowalnje a wėſcże dożpėju. A nětko ſu ſo twoje hrody mojich widżenjow a nadźijow powróczile, ſpowalile ſu ſo kraſne ſwjatnizy mojeho ſboża, a ja żym ſama. Wopuſchczena ponjeſu moje ſjebanje a bołoſcże, wotemrėwaze nadźije a żedżenja pſches zyłe, dołhe żnadź żiwjenje! O pokłate ſnamjo łichiża, kiż maſch był ſe ſnamjenjom wėczneje, njedoſpėjomneje luboſcze k cżłowjeſtwu, a roſſywnaſch hidu a njeſbożo, ſurowoſcże a wojowanja! Njehły-li było tėże a twojich horliwych pŕėdarżow, by żdenża Jaromėr mój był, a ja bych niehyła ſe ſadwėlowanjom ſacżerżenjena k tomu, ſo bych ſwój njewotwołajomny łlub łłożiła, kiż mje wėczneje, wėczneje wjaſa a cżini mje ſ wohlej njeſbożowej żónſtej ſa żyle żiwjenje! Ow, mózni bohajo, njetamacżje mje a ja ſo mi njewėcżże, żym tola jenoż żona, haj, jenoż żona ſ njepokojnej, horżej wutroby ſ cżłowjeſkej łłabożcżu. Njewopuſchcżje, podpjerajcże wy mje, wſchelehomózni, ſo bych njepadła, ale ſo bych wutraka a ſiwoje pſchedewjaſacże dożpėła!"

A mózniże hłowu pożbėhnywſchi, jako by chżyła cżežke myſſle wotehnacź a ſ mołwu ſtſchacź, ſtupaſche ſ nowa raſniſcho a po krótkim khwatanju ſtojeſche na khribjeczu roſſahłeho a wyſkoko Swjatobora.

Buczikt winy ho nėtko k poknozy a jenoż ſ łobka ſtupajo, wjedżeſche na ſamón wjeſcźik horu. Bórſy wſchak ſtónczi ſcżežka, wubėhowaza k njepſchekhódnej młodżinje, kotraż tworjeſche njepſchehwidżomnu huſcżinu, ſadżėwaju niż jenoż daſchemu wuhładej, ale też poſtupėj. Putnika, kotryż tudy ſnaty njeje, dyrbjeſche tuto nahle pſchemėnjenje łėhnych ſchtomow njemało pſchekwapicź, hdyż ſo hużina ſe ſwojim roſtom a huſcżinu napadne wot druhich prawje wutroſczenych ſdonkow tu a tam w lėſu wſchelakich drużinow podobneho podroſta roſſenawaſche, tak ſo mózeſche żuſnika, żem pſchikhwatawſcheho, lohko ſaſtrózicź a na myſlicżki pſchinjeſcź, ſo tule njepſchekhódnu łėhnu huſcżinu

Z Łužicy.

We Schönberga pola Shorjeza. Na tudomnym Steinbrückerez zwjezełkuble je šebi šandźenu pjatk 25ćetny ženjeny na cžuwy khory dźełacžeć Adolf Stanka žiwjenje wjak. Podawk ma šo cžim bóše wobžarowacž, dokelž je šo hakle Stanka po šwjatkach woženił. Jeho mandželska njeposožowneho w kuchini morweho nadeńdże. Wón je pjeza we cžežkich myšlach mordarstwo skutčił.

Zapósłane.

„Swjazk łuž.-herb. studentstwa" a Prajska „Serbowka".

Jako w julinju tutoho leta w „Serbskich Nowinach" wo dźeławosći naschego towarstwa rosprawjach, cžinjach to myslo, so „Swjazk łuž.-herb. studentstwa", kotremuž jako towarstwo pschisamknjeni njejsmy, nam njedowoli, nasche rosprawy w „Serbskim studencže" wospjewicž, kaž bym to tehdy tež pschisporniłk. Dokelž pak buch někto pschepožčeny, so tajki a podobny wotmysł njewobstoji, nawopak swjazk je kročinowy, rosprawy tež naschego towarstwa w cžasopisu serbskeho studentstwa hack wotcžišcženej, mam wjeso za swoju winowatosć, serb skej sjawnosći tole spožčicž, so nieby swjazk wschiwadnje bjes winy do rěcži pschischoł!

Měrčzin Nowak-Njechorušći, jako jednaczel „Serbowki", towarstwa serb. studowazych w Czěskosłowakskej Republizy.

Njetrjebawša bojosć před nowej inflaciju.

Statne knjeżerstwo šo prózuje, placžiny sa wschednje potrjebnosče po možnosći snižicž a to k 1. oktobrej t. l. S toho někto někotři ludźo šudźa, so chce z tym někajkej nowej inflaziji sadźewacž. Tuta bojosć, kiž je dla postupowanja placžinow nastała, je hospodarsky a finanzpolitiski runje tak njeswadna (unbegründet) kaž tež za zyle hospodarstwo strašna.

Chzemy pschidacž, so je dla postupowanja placžinow sa kwory w poslednich tydźenjach kupna móz němskeje hriwny w tukraju wo něschto wrócžo schła, to pak njeje někajka inflazija. Móz nascheje hriwny we wukraju, němska dewiza, to rěka rošměr (Verhältnis) statneje hriwny napschecžo wschěm wukrajnym pjenjesam, zyle tažama wostaka. Tuta njekhabłaza krutosć naschich hriwny na wukrajnych wikach je tohodla **prěni a najlěpschi dopokaz**, so žo noweje inflazije bojecž njetrjebamy. Inflazija, to rěka nakopjenje papjerjanych pjenjes, je jenož mózno, hy-li stat z pomozu pjenjeżneje prašy swoje powjetschene wudawki wurunacž chcył. **To pak je psches nowy statny bankowy zakoń wusamknjene.** Statna banka je něsto zyle šamostatna a njetrjeba wjazu, kaž to pschedy běsche, wudawki stata njesecž. Tute prjedawschze sakonike postajenja k wurunanju statnych wudawkow je šobu pjenjeżnu katastrofu w lěcže 1923 sawinowało. Stat na dźensa je dawkow, zkow a dalschich dochodow wudawki swojeho hospodarstwa šam njesecž. Wón sakonisty sthła wjazy njemóže, nastałe defizity psches napinanje pjenjeżneje prašy z papjerjanymi bankowkami wurunacž. **Tuta statej pschedpisana mjesa njedowoli na žadyn pad někajku nowu inflaziju.**

Wěrno je, so je dawkowa mózy němskeho luda hacž do poslednjeho pschedpisana. Tole a pschesmata kreditna politika bankow je k podroženiu trěbnych požiwadkow wjedło. Tuto postupowanje placžisnow jenož nowym zkowanym sakonjam pschipiskacž, je wopak. Zkowne sakonje na nutskownych a zwonkownych wikach sthła hischeze njesłuchnja. Statne knjeżerstwo njeje k sniženiu placžisnow trjeba prawy wokomik wuzyło. Dokelž združene zkowneje pschedkohi z wotpohladom, placžisnu na wschědne potrěbnosče snižicž, je je pohladne cžinilo, a to hyše wschebo prawa. Budże jara cžežko, prawe pucže k sniženiu placžisnow namakacž hyes toho, so by to strašchnych sežčhkowko sa nasche zyle hospodarstwo mělo.

Zyle wopaki by bylo, bychu-li tamni bojasni někto zjwój wuczeł chcyli w tom pytacž, pjenjezy do tworow sthłacž a tak so psched wumyslenej inflaziju schkitacž. Na tajke pschekhwatane samežcženje statneje hriwny do tworowych hódnoscžow njedyły na žadyn pad někajke sniženje placžisnow nježhowało. Tak bychu so mnohe twogvy z wikow zhubiłe a naprašchowanje ja ninn by na druhej stronje placžisny powyschilo. S toho by jenož tón wužitk měł, kiž na runje někto pjenjes dosecž. Tych jich wjele njeje. Tak bychu wikowarjo nuzowani byli, jez druhdże twory, znadź z konkraja, wobstaracž. To by k podroženiu wschěch nuznych cžłowjeskich potrěbnoscžow wjedło a tak kupowazu móz wschěch wudawkow a dochodow wo wjele złóczyło. Tohodla hischeze ras: Wuczek se hrinu do tworow je wothódnoscženje. Měr wobkhowacž je prěnja winowatosć němskeho stacžana, kotremuž na tym załeži, so swoja sažkužba tež kupowazu móz wobkhowa.

Wjedro w žnjeńcu.

Po khětro mokrym prašniku možachmy wocžakowacž, so nam knježa ludzie wjedro pschinjesche. Ale to šmy šo mylili: tež knježa pschinjesche nam nadosć wodu a deschcz wuczinjesche 143% normalnoje hódnoscže. Tole a huschcžiske deschcze wocžežiku jara wuthkowanje žnjow. Dźiwadło na katastrofalne wjedro w druhich krajach, hdźež wulka schkoda nasta, dyrbimy pschipóznacž, so buchmy swjetscha pschez njebožanu wuthkowani. Schtóž je w augusce w horach wokolo brudźił, njeje pschewjele słónčnych dnjow měł. Dokelž tam, wošebje w schlesyskich, je šo nimale wschědne nje wjazy abo ménje deschcžowało. Dyrbjachmy šamo w jtinach tepicž. Kita šo we wschelakich krajach lešnyscha. Luki šejachu młodnje a płodnje. Ale běrny šu pod mokrotu jara cžežkjake a trjebaja nuzne šuchcho wjedro.

Cžopłota běsche w měsjazu normalna a pschekrocki dolhoczinu vischerěšk (17.4) wo 0.2°. Wyschě dekady (dekada je 10 dnjow) běchu pschercžinje jenak cžopłe. Najhorzyschi dźeń běsche 11. z 32°, mjes tym so Barčin na tutym dnju najwyschschim znjenčilu cžopłotu w běhu 225 lět mějesche, mjenujcy 35°. Najkhłódnischa nóz běsche 4. z 10°.

Sacžemnjenje njebja běsche njewschědnje wulke, wocžikowjesche 0.60 města 0.54 a tuk mějachmy jenoż hiwaj zyle zaźmaj dnjej. Tuto sacžemnjenje runaesche šo mnohosći deschcža, mjenujcy 83.2 mm. Mějachmy 14 deschczowych dnjow. Wot 9.—19. běchu bjes wjetschego deschcža. 3. bu na 25 mm. deschcža mérjene. Na 8 dnjach běchu hrimanja. Wětšik dnjesche swjetscha z wjeczora (14 króc), z krótkeho wjeczora (22 króc). Bjes wětšina bě 16 dnjow. Sšrěni cžischeli powětra běsche 748.6 mm, najwyschschi 13. 756.0 mm, najmišchi 3. = 738.2 mm.

Najnowiše z cyłeho swěta.

S deschczowym wjedrom šu šo žnjowe wukładły na **Rubnych horach jara pohubjenschile. Žito z dźela hischeze na polach steji. Tež žadowy wunoschk je jara hubjeny.**

*

Pola Hamburga šu šo po njepschestawanych deschczach łuki powodźile. Wotawine žně šu sniczene. Skót šu lězma mohli wukhowacž. Po wjele mostach njehodźi šo wjazy khodźicž. Zolmy šu haczenja pschi Łobju a Alsterze pschedrěte.

*

W połskej Hornjej Schlesyskej, kotraž hacž dotal Wróclawskim biskupstwu pschiškuschesche, šo samostatne biskupstwo załoži. Pschecžiwo temu tamnischi Němzy protestuja.

*

Franzowski finanzny minister je wojsewił, so Franzowska njemóže na swój dołh Ameriju lětuje wjazy wotplacžowacž, dyžli wójnskeho wotschkodźenja wot Němskeje dostanje.

*

Strajkowazy bankownizy w Franzowskej šu wobsamkli, strajk skónczicž. Je-li so pak banki strajkowazych je złužbu puschcža, šo hnydom solidarny strajk sapoczńje.

*

Sobotu je šo nad Winache w Sjedunoczenych statach slimk rospuschczeli. We wulkej wodze je šo 17 wožzobow tepiło.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* S Drježdżan. Sandźenu sobotu hóńdże na tudomnej Wienskej brósy k tragiskemu podawkej, Jena žona prjoschesche wojaka němskostatnej wobory wo pomoz. We šamšnym wokomiku napadny jeho zusy mužiki a chzyšche jeho z nožom sakórcž. Wojak se nuzowany, šo se šwojim teschkom wobaracž. Pschi tym napadnika tak cžežko skani, so krótko po tym w khorowni wumrě.

* S Rengersdorfa. (Wobeń.) We nozy k šobocže wotpalicžu šo tudy domike a brónja ratarja Emila Hartmann. Wschě žně, ratarske maschiny, kaž tež wjele nadobny šo šnu spali. Wobšedźer ma z dźela sawěrjenje. Kak šo sda, bu woheń załoženy.

* **Bitwa letarjow pschezjiwo sapalerjam.** W Barlinje šo husto tšeschne runnosče pala. A tuž dże policija tutomu njeschkanstwu z pomozu letarjow sadźewacž. Tuczi maja wobeje w sažnych ranschich hodźinach Barlin wobletowacž a to tamne dźele, kotrež su najbłuschnischo wobydlene. Letadła maja potom z pomozu schkroweje telegrafije policajskim a wohnjowym strażam powěsć dawacž. Liczba policistow je šo tam tež pschisporiła. Na popadnienje sapalerjow je šo mjło wot 3000 hr. na 9000 hr. powyschiło.

* **Wulki woheń** je něschto hodźinow sahadźeje, wudyri pónđelu wjeczor w južnem Berlinje w domje čjo. 22 Kottbuzer Damm. To je hižo wóšmy woheń na kubi, kiž nastawasche w poslednich tšioch njedźelach w tutej wokolinje a jedna šo tu we wschěch wošmich pschipadach wo sakojenje wohnja zyleje hacž dotal njesnateje zwólby štółtnikow. Woheń wuńdże na jene dobo na tšioch wschelakich městnach kóšlow. Hdyž wohnjowa wobora z wjele zykawami k wopalnischczu dojedże, běchu wschě kóšby domu na schěrokosej 40 metrow w płomjenjach. Njedźiwajcy najpilnischich prózowanjow woborow, kiž z dwanacže rolow wodu na palaze twarjenje zykachu, njemóžachu kóšby wohnju wobrócž.

* **Goethowe spitzy w cžeskej rěcži.** Pod nawjednischnym profesora Ottokara Fischera dźěkaja w tu khwilu najwuknojnischi cžežzy pschełožowarjo na dospołnym wudaczu Goethowych spitzow w cžeskim. W literarnych a wědomostnych knihach maja wulkeho sajima na tutym dźele, dokelž by to prěni shromadny wudawk Goethowych spitzow w jenej zusej rěcži był.

* S Numburga. W hosczenzu „ke kupjeli" w Kaiserwaldske bě tele dny rozhorjaza honitwa za paduchom. Młody muži se šo do twarjenja pschikłaczil a rozšama šamk duri do spanskeje izby pinczniny. Jako wobsedźer hosczenza někoho w komorje pytwu, dźěsche horje pohladacž. W pinczninynej komorje nadeńdże wschitko pschenyte, schatu sesawalane a do koffra šmykane. Paduscha pak nihdże niewidźesche. Tuž khwatasche na hornju łubju. W šamšnym wokomiku wasi so na njeho zusy muzikli. Zuby se elektrizny šwódzu rosbił a někto sapcža ho mjes nimaj po cžinje njemora pschimanjaza. Pschi tym paduch po skhobe dese padny. Hnydom sajo šamnywschi a pschi tym jenu žonu porapywschi, wuczekny z durjemi na dróhu won. Pschedy hacž druhy ludźo prawje wopschimnywschi, schto šo šnawa, bě paduch hižo wyše wschě hory a doły. Sa nim nimaja žaneho šlěda.

* **Lohkomyslnosć je žiwjenjom saplacžił.** W jenej korcžmje w Bišinje (w šakliej provinzy), šedźachu tšio młodši hólzy za blidom. Jedyn z nich stanywschi, rjekny, so chce worcžišinu saplacžicž, jeli jedyn z nich z šakliskej spirituša wuwije. S šakliu wuciahny bleschu wuhoko procentowikeho spirituša. Jedyn z nich jón wopyta, tola hnydom sajo wumjnu. Druhi napi pak šo něschto wjazy. Krótko po tym wšo sthori. Na druhe ranje na sežčhki njerozumneje wjety w žałostnych bolosčach zumrě.

* **Cžrjódy mrowjow na rězy Loire w Franzowskej.** We wotkónje njeschta St. Etienne dożežechu sandźeny tydźeń njeliczomne cžrjódy létazych mrowjow, kotrež šo na schiromu sekhodachu. Ludźo dyrbjachu durje a wokna zawrjeć, la

Hospodarski rozhlad.

Sšrjedu, 9. septembra 1925.

Wežerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,72
1 jendželski punt	20,346	100 cžeskošł. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	81,03	100 połsk. markow	73,72

Efekty šo wežera **na kursy** w Berlinje pschi słónczenju wobkhada šhrabachu a japiśachu feśhylijene kursy. We statnych a wójnskich požczońkach bě živy wobkhad. Wone na kónzu kursy njemóžachu te rano dozpyte kursy falkowacž.

Produktowe witi běchu powschitkownje jara měrne. Pschenizy bě dosecž na witkach. Zadnischa bě rožka a samóh šwoju placžisnu šnadnje powyschicž. Tehorunja bě **tež** wowsa wo **něschto malo** brózschi. Pschenica a jecžmjeń **falkowaschtaj** swoju sawcžeranischu placžisnu. Wežera **placžeschze** zentnar w Berlinje:

pschenizy 10.90—11.20 hr., rožki 8.55 hr.
hacž 8.75 hr., jecžmjenja nałetnjeho 10.65
hacž 12.25 hr., nałymnecho 9—9.25 hr.,
wowsa 9.10—9.50 šł. hr.,

We termijowym wikowanju:

za september:

pschenizy —, rožki 9.50—9.45 šł. hriwnow,

za oktober:

pschenizy 12.35—12.32 hr., rožki 9.70 hr.
hacž 9.60 hr., wowsa 9.10 šł. hriwnow,

za dezember:

pschenizy 12.65—12.62 hr., rožki 9.75 hr.
hacž 9.67 hr., wowsa 9.70—9.65 hriwnow.

Hubjene hospodarske połoženje w **narańschej Němskej.** S Hłohowa (Glogau) šo pisa: Wikowarjeta komora za šwojernu delnju Schlesynsku (se „ydłom we Bahanu) mějesche šandźenu tydźeń pjatk šwoju hłownu schromadźiznu. Pschi wotewrjenju pokasa wyschschi měschczanoša dr. Hasse na hubjene hospodarske połoženje narańschcze Němskeje, wošebje w namjesnych krajinach. We bližschich dnjach ma jena konferenza we Wrótkławju šo z wosdźełanjom šrědkow šaběracž, kotrež narańschemu fondej k ruzy šu. Měcžnik pokasa na to, so 1913 pod Hłohowskim mostom na 6 miliionow tunow twarom šedźesche, 1924 pak jenož 2.9 miliionow. Łódźny wobkhad na Wódrje je potajkim psches połozju wrócžo schoł. Podobnje je je železniskim wobkhodom, je wot 500 000 tunow na 340 000 šo snižił. Katastrofalny wliw na ratarski wobkhod karakterisuje to, so žo wobkhod se šotom we Hłohowje 1924 na 20 000 schtuk wobmjesowasche, město 100 000 w lěcže 1913, potajkim pjecž krócž mjenje. **Hospodarske połoženje dalschich městow w narańschich krajinach podawa tón šamy wobras. Konferenza dósła nadawk, tšobne šrědki a pucže wuzhładžicž k posłužbnjenju hospodarstwa w narańschich krajinach.**

Na pschedań:

Koło motorske, 4 PS., w Kopyczach čo. 20.
Sšrěžu, 4 měšazy, kobła, Graf w Barcže.
Byk z płahowańskeho towarstwa, 2½ letny, w Kettlizach čo. 14.
Konjej hytnaj, rěsak Pawok Schmidt, a kobłaj Frenzel a Felgenhauer, wobaj w Wětej Wodźe.
Jałowza 1½ letna, Schnpalek w Nowonjej.

Sso pytaju:

Dźełaczerjo Hermann Thomas w Budyschinje, Jägerstraße 8.
Měnišli, Pawok Berger we Semizach.
Kuchařki wnzožnik, hotel „ke Krónje" w Budyschinje.
Pachok (Laufjunge) Hecht, Linke a Trnöl w Budyschinje, na Smutskownej lawšej haśiju 5.
Straźnik (wajchtař) wolazy, knježi dwór w Ssmochczizach.
Dźełaczetki W. Kreczmar w Budyschinje, na Rózowej haśiju 25. — Kartonažowa fabrika w Mužakowje.
Holza do domu, dwórniscžejco w Radworim.

Schkrowe depesche.

Barlinske produktowe witi, dźenża dop. ¾11 hod.: Khlěbowe žito něschto droždsche, wowsy ležma šwoju placžisnu šakhowa, jecžmjeń šo njepschemeni, tendenza placžisnu šakhowa.

¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu.

Placžisny na Barlinskich produktowych witkach.

Žito a wolijowe šymje po tuni abo 1000 kg, wowaš 100 kg, placžisny po šotej hriwnje.

	8. 9.	7. 8.		8. 9.	7. 8
Pschenica rožka	218-224	218-224	rapš. wožuschi	16,00	16,30
nałet. jecžmjeń	171-175	167-175	poch. metasa	8,90	8,90
naš. jecžmjeń	180-185	180-185	šerabella		
wowš	182-190	180-188	šarnjaze krużki	18-18,30	18-18,25
kukuryza (Mais)	214-218	214-218	bunu	—	24 26,00
pschenicžn. muka	21-34,25	31-34,25	wola	25-28,00	26-28,00
rjana muka	24-26,75	24-26,75	lany wobuschi	22-22,80	22-22,80
pschenič. wotr.	12,30	12,40	mobre łupiny	12-14,00	13-14,00
rjane wotruby	11,80	11,60	jolte łupiny	15-16,50	15-16,50
rapš	355-360	355-360	łyno, 50 kg	3,60-4,10	3,60-4,20
tune łymje	—	—	šłoma, rjana	0,80-1.15	0,90-1,20
nuzk.	25-27,00	25-27,00	„ pschenič.	0.70-1,00	0,80-1,20
wjelischk	23-25,00	23-25,00	„ wowšna	0,85-0,95	0,70-1,00
			„ jecžna	0,65-0,95	0,70-1,00

bychu so pschecžiwo mrowstam schitali. Werowje klekaja we zerjódach na 100 metrow dołhich a cžehnjechu po wězy horje.

* **Original Raffaelowcho złakneho wobraza „Madonna del Popolo“ sako namakany.** Nawjedowar slawneho restauraziskeho mésta w Moskwje profesor Grabar je we Nižnim Taglisku w Uralu wobraz mužnjischkil, kotryž jako original Raffaeloweho wobraza „Madonna del Popolo“ wosnamjenja. Podpismo je po jeho ménjenju Raffaelowe. Wobraz wuchadza z lěta 1509 a namaka so we 19. lětstotku w Demidowskej tworni w Nižnim Taglisku. 1840 běsche wobraz we wobhedženstwu lubki Miklawschu I., kotruž zar dla njeswěry do Nižnjeho-Taglisca wuhnaty da. Wobraz je hischcze zyle derje zdźerżany.

* **Nadróżna bitwa z britwjemi.** Bitwa, kajtuž London hischcze widźał njeje, wotmě so na jenej hłownej dróży naranschego dźela. Po sawjenju korczmow běsche cyrjóda dwělownych ludźi jedyn lokal wopuschczika. Tam saporzane wadzenje trajesche na dróży dale a wuwi so dóržy k skutkam. Wobsamknuty so, hadrizu po wschěch prawidłach duella pschewjesesć. 50 rjelpuzow sesłuza so na wobě stronje dróhi, wuczahnychu britwje se saka a dźechu kaž dźiwi słót na so. Dóržy běsche hruba bitwa hotowa a bywasch dale a hórje, dokelž pschiwinjezy wobeju stronow pschibérachu. Pódła britwjow błużachu blesche a schkleizy jako brónje. Hdyž policija pschikhwata, rozesčachu rosnorjene honjacze do wschěch kutow.

* **Sloto pojrjel.** Psched žydom w Madrasu (we Jndiskej) stejesche njedawno wěsty Thanni Shetty, wjazykrócžny paduch, psched žydom a běsche wospjet wobskorženy, so je sloty njeczas pokradnył. Dokelž pola njeho w drasce niczo namakacz njemóžachu, pschepwědźichu jeho z pomocu Röntgeweho apparata. Pschi tym wuhladachu pokradnjeny rjeczas w żołdku. K pschekwapjenju lěkarja sjewi so na wobrazu póła rjeczasa hischcze jedyn złon (Elefant). Tuž paducha operowachu a namakachu ninto rjeczasa woprawdźe makeho złoteho złona. Wjazy žej skoro žadacz njemóżesch.

* **Něcz norweho pschi żywjim pohrjebje.** W amerikanskim krematoriju (hdźej so semrjecži pala) wotmětowachu so pohrjebne zwjatočnosce za starego a jara lubowaneho farmarja. Wjele znatych a pschecželow běsche pschikhwatało, so bychu jemu poslednu cześć wopokazali a pokóju chwili jako poslednu postrow na jeho kaschcz. Hdyž běsche duchowny dorěczał a posledni zynk pożmjertneho kherluscha so zhubił, zhlyschachu pschitomni nadobo znaty hłós zemrjetego. Něczesche k nim wo żiwjenju a zmjerzi, wo pokładach a wjeselach semskeho żiwjenja a strowjesche żiwych pschecželow a lubych k pożledneniu rasej. Do żiwjeje zmjerze běsche njemuży zemrěty na fonografiskich platach żiwoju réc zkrecził a réczesche tak hischcze raz pschi żiwojim pohrjebje k wschem cżłowjekam, z kotrymiž běsche in na zemi żiwy był. — Zyle amerikanske!

Přilopk.

* **Žrawzy w Balcze.** W żiwjenskich nowinach buchu we pożledninm czasu wjazy rasow powěsce wo žrawzjach wosiewjene, kotrež su w Balcze (Kattegat) widźeli. Danske parniki su tamo zyle cżahi žrawzow mjes Norwegskej a Danskej wobkedźowali abo je sa to měli, tak w Skagerraku. Wschi tym so wo tym réczesche, so su žrawzy najsterje k juhu cżahnyle, potajkim też do němskich dźelow Balca. Po powěsczach z němskich žórlow su nětko woprawdźe wsched wjazornymi dnjemi žrawzy w juhozapadu Kattegacze widźeli. S tym steja najskerje wulke wopady makrelow (makrehły) w swisku, kotrež wsched žrawzami do juhoniskich wodow cżahachu. Wschi tym rjedna so wo tak mjenowane „tocze žrawzy“. S nich su jenoż někotre wjazy metrow dołhe a tucži su straschne sa lubži. Tola dyrbi so wusběhnyć, so sa němske baltiske kupiele strachu njewobsteji, dokelž žrawzy so južnych wodow zdawa.

Pytamy sprawneho kawěrnika za

Wudwoř, Kozarcy, Smječkecy, Haty

Worklecy a Nowu Wjesku.

* **Elektriska opera.** Mjes najnowšimi ruskimi komponistami, kaž ruska nowina sa wuměłstwo wosłowja, je widźecz prózowanje, so wuběwobdźicz wot formow Wagnerowcho hudźbneho dramata a so wrócicz k formej klasiskeje opery z jeje jednotliwymi spěwnymi cżisłami a z bohatstwom melodijow, kiž su z ludowcho spěwa wuschle. Orkester ma so sasso stacz z pschewodźazym nastrojom, mjes tym so dyrbi rósa spěwarjow mécz nawjedowazy wulnam? Na kóżdy pad je dotal njeznaty ruski komponist Jwanow Borezki nětko operu napisał, kiž ma spodźiwny titul „dobyczerstwo milimy“ a pschihodza so rosemjenju ruskeho muzika. Je jenoż sa mały orkester napisana a tak jednora we swojej synkownej réczi, so może so partitura samo sa — cżahaju harmoniku wobdźelacz. S toho cżasa, so je Meyerhold „Carmen“ sa harmoniku wobdźelał, je tutón nastroj jako orkester sa operu w swojetskej Ruskej popularny. Nowa opera ma arije sta.rere formy, ma pak so harmonizy módnej hudźbje bliżicz. Kharakteristiske wschak je pschi tom wobhaj: W ruskej wjsy sarjaduja k prénjemu rasej elektriske wobdźiwdlenje. Stary bur Lefron widźi w tom czertowstwu, jeho dźowka, zwjesna kraznosc, salubuje so do elektrotechnikarja. Tón spyta starego wo Lepschinach nowsko zwétka pschesdźiwdecz, a hdyž je w ariji pschihódnosci milimy dosez wukhwalował, da so stary narécz a dawa jemu ruku swojeje dźowki. Opera sda so potajkim mjenje wuměłske dźełko hacz srédk k powuczenju ludu być.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Jutsje schwórtk, 10. septembra, dop. w 9 hodź. so we pschesadźowanskej rumnosczi na nowym hamtskim schromowace wězy na pschesadźowanje pschedawaju:

4 pižanske maschiny, wschelake meble (mjes nimi wjele dubowych a worjeschinowych), trjebany knjeżki wós, kucza, wulki pschestrjenj (Tepich), wschelake wobrazy na scżenu, 5 pižanskich bidow, 2 pschistawkaj sa domj. haptyku, matraza, dybiaczny muž. cżahnik, 3 stejace cżahniki, khamor sa bowy, dwójny pižanski pult, wjetscha dźelba zigarow, lětni pschewoblek, stejaza lampa, klawěr, 3 półstrowane stoły, 33 wolmjanych pjeslow, wulki tworowy khamor, 25 automatow, 100 elektrifikich muchomójakow, khamor do pižanskeje jstwy, 1200 rolow koksa, wjazy wschelakich pižanych ustrowskich kosmunowych tkaninow, 10 porow stupnjow sa kopaizu, schkórnje z jěchanju, wschelake dźełane kwětki, dratowy khamor, blido z kuyczku z marmorowej platu, ložo z matrazu a puzawkami, kolebatu stólcżk, schijaza maschina, wschelake cżrije, bunzle a filzowe tosle, sofa z brunym plischowym pocżehnjenjom, Coleżowe latarnje, elektriska latarnja a pschiprawy za jedne koła, 2 zyhelniczaj (Bügeleisen) elektriske lampy, wschelake mydła k truhanju, sudbjaza crema a hischcze někotre druhe wězy.

Hamtske žudnistwo a hamtsko-żudnisti wukonjet.

*

Do registra wobdźelenstich prawow je so dźensa zapisało: Wikowar Erich Hermann Gustav Bjedrich we Budyschinje nima podźěla na samożenju swojeje mandźelskeje.

Hamtske žudnistwo w Budyschinje.

*

Do registra lubkownych prawow je so dźensa zapisało, so staj pschekupz Waltaŕ Gerhard Hainich w Budyschinje a jeho manżelska Charlota Margareta rodź. Kulischez z trécżenjom wot 5. augusta 1925 powschitkowne zjednocżenstwo lubkow wuczinilo. Pschi tym je so za wobeje lubko żony wupraziło: wschitke k wożobinskej potrjebje złony postajene wězy, wobeje drasty, pyschne wězy, spodnje, ložowe a bludowe schaty a jeje meblowe wuhotowanje, wschito to, kaž jej nětk słuschca a wschito, schtoż žebi w pschichodze podobneho nakupi.

8. septembra 1925.

Hamtske žudnistwo w Budyschinje.

Wozjewjenje.

Z prawomócnym wusudom hamtskeho suda we Budyšinje wot 21. augusta 1925 je so hospodarski pomocnik

Richard Ernst Biesold

w Słonej Boršći dla falšowanja mloka z wotpohladom k

14 dnjam jastwa a 50 statn. hriwnam pjenježneho khłostanja

z njesenjom khóstow zasudźił.

Wusud ma so na jeho khósty jónkróć w běhu 2 njedźel po wuprajenju w „Bautzener Nachrichten“, „Bautzener Tageblatt“ a w Serbskich Nowinach zjawnje k wjedźenju činić.

W Budyšinje, 7. septembra 1925.

Hamtske sudnistwo.

Towařstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokol“ ma kóždy štwórtk wječor we 8 hodź. zwučowanje w towařšowni na Hornčerskej hasy.

Lichań. Tow. „Zernička“ spěwa jenoż zaso pjatk wječor, je-li popołdnju přihódne wjedro.

Serbski Sokolski Zwjazk. Njedźelu, 1. novembra t. l. pop. w 2 hodź. wotměwa so zwjazkowa lětna generalna zhromadźizna. Přizamknje so sokołski wječor jako wopomjeński swjedźeń pjećlětneho wobstaća Serbskeho Sokoła.

Předsydstwo a wubjerk.

Radwoř. „Jednota Sokol“ ma dźensa wječor we 8 hodź. zwučowanje za dorost a 1/2 10 hodź. zhromadźiznu.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolerjec w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Lehmannec
konditornja a kofejownja
na Serbskej hasy 8
Najpřijomnišе hósnе městnosce - Konditorske pjeczwa
prénjeje rjadownje.
Wšędnje wot 4—1/2 7 hodź. a wot 8—12 hodź. koncertuje znaty kapalny mištr Stiebitz.
K dobročiwemu wobkedźbowanju: Najlépše Slanknowske a Reichelske piwo z čwikow.

Jurij Hänsel
w Budyšinje
na Łukelnistej hažy 34.
Telefon 736.

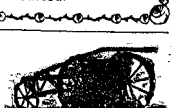

Hłowna pschedawarnja Rud. Sada z Lipska w Budyschinskim hamtskim hejtmanstwje.

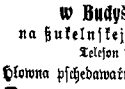

Skład ratarskich mašinow a gratu wšěch družin.

Do kóždeho serbskeho doma słušeja „Serbske Nowiny“

Wagon originalneje
Eckendorfskeje symjeńt. rožki
je dóšoł. Prošu wo skazanki.
Fritz Gretschel, žitowa wikowarnja
na Hošic hasy 8. Telefon 1194, po 7 hodź. wječor 1353.

MERSKOWSKI
Brylanty

Parne čisčenje pjerja
E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Dweju 3 1/2 lětneju a jeneho 2 1/2 lětneho
zrěbca
(srěnjoćežke oldenburgske)
ma na předań
Hunnius na swobodnym kuble w Ješlecach.

Zrěbc, kobla (Fuchsblässe)
4 měsacy stary je na předań.
E. Graj w Barće.

Transmisije
kóždeje družiny
wolije, bencin atd.
podawa ze składa
Carl Gast
w Budyšinje
na drjewowych wikach čo. 27.

Makulaturu
ma na předań
Smolerjec knihičišćernja
w Budyšinje.

Kedźbu! Kedźbu!

Serbja!

Krasne nowosće!

Poručam swój bohaty skład wšěch serbsk. drastow:

Kašmer, šěroka šěr (dorny a brunj); dobre cajkowe a čisłowolmjane tkaniny (dorne a pisane) ke kemšacym suknjam, khutam, falam a rubiškam; wolmjane spódnje suknje (čerwjene, módre a zelene) we najlěpšej kajkosći;

žiđane tkaniny w najwosebnišich mustrach za kemšace falc, rubiška atd.; dorne žiđane banty (šnórki), jara dobre a šěroke; žiđane najrjeńše molree-banty (běłe a čerwjene) za druški a njewjesty; kwasne drasty;

najnowše bórty a posamenty we wulkim wubjerku; košacy barchent (běły a pisany), khutowy barchent (dobra kruta twora), płatowe tkaniny k falam atd.; hotowe žonjace a mužace košle, trikoty, fale, spódnje, kholowy a suknje, rukajcy, nohajcy, soki atd. wubjerki we wšěch šěrach, jara krute a z pjerjohusce; běłe a pisane ložowe poćehnjenja, damastowe a płatowe, ložowe płachty, trjenja, ruby, servijety, trójace rubiška, dybjaczne rubiška, wašku w najlěpšej kajkosći; dźěcace šatki, štrykowane a powijace šaty; gardiny w najnowšich mustrach, szeweški, canki, wušiwanja atd. we wulk. wubjerku.

Serbja, kupujće wšitcy pola Korchec firmy w Kulowje, tu so wam na najsprawnišo posłužuje w rysy serbskej rěči.

Sym Serbowka!

Nadeńdźeće pola mje krute, dobre twory při tunich płaćiznach

Kata zwud. Korchowa w Kulowje
(wudowa Pětra Korcha)
při cyrkwi na Baderskej hasy 1 Telefon 45.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 587.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaci so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 211 **Budyšin — štwórtk, 10. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Wobućowy dom Ernsta Löberta
w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Ręči serbski
Najl. a najtuńša kupowarnja wobuća. Podušowanje spěšnje a tunjo

Hischeze jena juristiska konferenza w Genfu.

Painleve, Chamberlain, Briand a Vandervelde žu ſ Genfa do Aix-les-Bains na wopyt jendželskeho ministerskeho pschedsydy Baldwina, kotryž žo w tamnischich strowotnych kupjelach lekuje, wotjeli. Tam je žo wobſamkło, ſo ma žo dla wobstejazej wschelakosći měnjenjow mjes franzowskimi juristami hischeze jena juristiska konferenza w Genfu wotměć. Na njej dyrbi žo hischeze raz wo rheinskim bjezstrachowym pakcje jednać. Njelubje je pschekwapiło, ſo žo Italska nochze pschi konferenzy wobdźělić. Pschipowjedźeny italski wězywustojny Grandi njeje pschijěł, a italſky wotpósłanc praja, ſo Mussolini na Genfsku konferenzu sastupierja njepósćele. Powěda žo, ſo je žo wón k tutemu rošudej je stejischćom Jendželskeje pohnuł, **kotryž žo rasnje sapowěduje, ſa Brennerſku mjesu napischeczo Awstriſkej rukowacz.**

Ssrjedźnoeuropiſki hospodarſtwowy sjězd.

We Winje je žo wutoru europiſki hospodarſtwowy sjězd ſ powitanjej rěču měſtopschedsydy „Sswobodneho wikowańskeho ſwjatka pschećiwo drohoće a hospodarſkowenju nuczenju“, komerzialneho radźićela Meinla woteſ-ył „zjele ſastupjerjow wukrajneho a tukrajneho ludowego hospodarſtwa je žo ſeschło. S Czěſkoſłowakſkeje je pschedsydża czěſkoſłowakſkeho wuwoſneho towarſtwa Weirucha pschiſchoł. Wutoru finanzny ſtatiſtikař ſir Jurij Paiſh ſ Londona wo wosnanje interenazionalneho kredita rosprawjesche, na czoż pschedawſchi ſtatny minister Gothein w mjenje němſkeho towarſtwa wikowańskeho sćeženja a Hanſaſkeho ſwjatka sjězd powita a na nimonjerku pałżiwosć němſkeje **wikowańskeje bilanży w loniſchim lěcze pokaſa.** Dale wotpósłanc **Kempf** wo nuſnosći dorosumjenja wo **němſko-franzowſkim wikowańſkim** sćeženiu **na podłožku wſajimosće** rěczesche.

Sswobodnosć powětra.

Kaž je znate, je němſke knježeſtwo tajkim wukrajnym letadłam ſakſasko, nad němſkim krajom pschelećeć, kotrež Němſka po postajenjach měrowych sćeženjow žana njeſmě wutwarić. S tejle ſakſanju je žo we žuſkodnym ſtatam poczeżiło., letaſſki wobkhad w Europie pschiprawiło. Dokelž pak žu w poſledniem czaſu ſwólniwi, dotalne ſtejiſchcze pscheměniło, žo w interesowanych ſtatach wo wumělenjach jedna, ſ kotrymž dyrbi žo ſmóžnić, letaſſe czary na Němſkej pschiprawić. K ihromadnemu jednanju, pschi kotrychž žo pschedwidźomnje Jendželſka, Franzowſka a Czěſkoſłowakſka wobdźěla, dyrbja žo dźiwaju na nuſne pschiprawjenje letaſſkich czarow k pokonju też Madźarſka, Južnoſłowjanſka a Italſka pschewrokwić. W Prahy budże žo najſterje jednać.

W Němſkej je žo nowy pschiſłuchanſki ſwjaſk wuſłędźił.

Barlinſka kriminalna policija je czěſć ſa někotrymi tajnymi ſwjasami namakała, kotrež žu žo w poſledniem czaſu w Barlinje, Charlottenburgu, Weddingu a Moabitu wutworiłe. Jim žobuſtawy němſkich ludowzow a wojeſkich organiſazijow pschiſłuſcheja. Tele organiſazije pschećiwo republiky a je pschiwiſowarjemi wojuja. Hacž dotal je policija nehdże 40 wozbobow ſajała.

Mecklenburgſki landbund ſwrěſchczał.

Ssobuſtawy Mecklenburgſkeho landbunda žu žo do wulkeho njeměra dale. Landbundowa pokładnica (kaſa) je prózdna a njemóże 500 000 hriwnow dołha ſapłaczić. Sa czaſ inflazije bě landbund najbohatſchi družſtwo w Mecklenburgſkej. Pschi wólbach němſkonazionalnoj dobuchu a landbundſkeho wjednika na czoło konſerwatiwneho knježeſtwa ſtajichu. So bychu ſwoju móz wobtwjerdźili, ſwoje nowiny „Roſtocker Anzeiger“ ſe 400 000 hriwnami podpjerachu. Roſtockiſu žitowu firmu Marx Kreża kupichu a ju do „Landbundowego družſtwa“ pschetworichu. Dale Roſtockiſu „Tonhallu“ kupichu a Mecklenburgſku landbundowu banku ſakóžichu. Drobni ratarjo a rataſſaju dźełacźerjo žo do landbunda wabjachu. Dośtawachu „Roſtocker Anzeiger“ darmo do donu a na ſapłaczenje žobuſtawſkeho pjenjeſa žo czakaſche. Hdyž dyrbjachu po ſkruczenju hriwny też w landbundu liczicz a žobuſtawſki pjenjes žadachu, drobni ratarjo wotſkorźichu a towarſtwo drobnych ratarjow ſakóžichu. Landbund wotpadnikow na ſapłaczenje wobſtorži. Sa njedośtatk 500 000 hriwnow jenotliwe žobuſtawy ruknja. Na kóžde 15 hektarow žo někto 15 hriwnow nuczeneho pschinoſchka ſběra. To je pschi nětcziſchej pjenjezowej žadnoſći bolostne.

Rosrißazy wuſud ſa ſakſkich hórnikow.

Sa ſakſkich hórnikow je žo złędowazy rosrißazy wuſud wuprajił: Sa czaſ wot 1. ſeptembra 1925 hacž do 31. januara 1926 maja žo mjdy, wo njsdowym porjedże ſ 1. meje poſtajene, runje tak ſa muſſkich dźełacźerjow kaž ſa žónſke wo 10 prozentow powyſchiċ. Hacž do 12. septembra 1925, wjeczor w 6 hodźinach matej wobej stronje wosſiewicz, hacž rosrißazy wuſud pschijimaju. Schwórkł ſo horniczy, kotříž běchu 20 prozentſke powyſchenje žadali, wo rosrißazym wuſudże wupraja.

Dowos pólſkeho žita njedźiwajcy němſko-pólſkeſe złowneje wójny.

W preußkim krajnym ſejmje je němſko-nazionalna ſtrona male napraſchenje ſapodała, w kotrymż žo na to pokaſuje ſo žo **njedźiwajcy hoſpodarſkeje wójny** wo wokołopuczu pschez **Czěſkoſłowakſku wjetſche hromady pólſkeho žita do Němſkeje pschiłożuja.** S tym žo Pólſkej móżnosć dawa, žo ſcźehnikow hoſpodarſkeje wójny ſmijnyć. **Dla nje**

Czězke wojowanja w Marokkowſkej

Wójſkowa powěſć ſe Schpaniſkeje pschipowěda, ſo je žo po prěnim njeporadżenym poſpytcze žrjedu pschi druhim poſpytcze ſchpaniſkim wojakam na połkupje Moro Neivo w Alhucemaſkim ſaliwje poradźiło, pschi brjoſy Cebadille na kraj ſtupiez. Jim je móżno było, bjez wulkeho pschećiwjenja Kabylow tſelne žrjebje wuſtupacź. Knježeſtwo je generalej Primej de Rivera a jeho wojakam ſbožopschejazy telegramm pósłał.

*

S Feſa žo dale powě: Sadny ſchpaniſko-franzowſkeje fronty je w tu khwilu wulka hibiczliwoſć. Wobſchěrne wójſkowe transporty žu po puczu k fronczje, runje tak wulke hromady munizije. Wſchu na to pokaſuje, ſo po poradźenym wuſtupjenju ſchpaniſkich wojakow na kraj w Alhucemaſkim ſaliwje ſo wulke offenſiwne hibanje bórſy ſapoczńje. W ſrjedźnym dźelu fronty 19. franzowſkeho armeekorpſa, hdźež bě poſlednje duły thětro ſměrom, Abd-el-Krim wupadły cźini. Mjes tym ſo bě žo wón ſwoprědka ſe ſwojimi manevrami na ſchpaniſke ſchidło a franzowſke raniſke ſchidło ſamerił, poczina wón ſrjedźinu franzowſkeje fronty ſnjeměrowacź. Abd-el-Krimowe manevry pak ſchpaniſko-franzowſke pschikroty na žane wajchnje njepscheměnjeja, wone jenoż na Rifanow na tamnej ſtronje fronty faſiſchcej cźinja. Poſtkczenja podcźinjenja ſu trochu popuſchczike, dokelž je Abd-el-Krim mjes Rifanami měnjenje ſbudźił, ſo je wón offenſiwu pschećiwo Schpaniczanam a Franzowſam ſapoczał. Mjes tym ſu ſchpaniſzy letarjo tyſazy letakow w arabſkej rěczi na riffki kraj ſmjetali, ſ kotrymiż žo Rifanam rožſapjenje dawa. Primo de Rivera je Rifanam hiſchcze tſi dny khwile dał, ſo bychu žo na ſchpaniſkim bźelu podcźiſli. Po tutych tſjoch dnjach nwrdaſtu offenſiwu pschipowěda a Rifanam žanym winu dawa, hdyż w jich riadach ſ dalſchim pschećiwjenjom wjele woporow ſpada. Diktator dale psched tym warnuje, žo na ſchpaniſkich a franzowſkich jatych wjeczicz, dokelž bychu žo w tutym padże najcźeſcze wotplacźaze naprawy mjes Rifanami cźinikе.

Pódła toho je žo w Aix-les-Bains Moſſulike praſcheńje roſpominało. Licza nětkle ſ móżnotu, ſo budża žebi **Turkoſo ludowe wothłoſowanje w Moſſulſkim kraju ſadacź** a ſo, je-li ſo žo jim wono njepſchiſłuſchi, Genf wopuſchcza a ſo žo wo wobſamknjenja Swjaſka ludowy dale njepoſtaraja. Franzowſka pyta Jendželſkej w tutym naſtupanju tak daloko hacź móżno napschećeo pschińcź, wěſo ſa wotſchkodźenje na „druhej ſtronje“.

*

Kaž žo dale ſ Aix-les-Bains powě, je žo tam wobſamkło, **konferenzu žydom mozow ſwołacź, pschi kotrejż maja žo miniſtrojo Jendželſkeje, Franzowſkeje, Belgiſkeje, Italſkeje, Němſkeje, Pólſkeje a Czěſkoſłowakſkeje wobdźělicź.** Na njej maja žo nitj jenoż praſchenja rheiniſkeho pakta, ale też frjedźenja roſtrißanych žudow w naſtupanju pólſkeje a czěſkoſłowakſkeje mjeſy rospominacź.

*

Schpaniſke wójſko je žo frjedu pschipokdinju po žylnym bombardemenczje pod roſkaſowańſtwom generala Sara we Alhucemaſkim ſaliwje na kraj wuſtupiło. ½1 hodźinu Schpaniczenjo po dalſchim bombardemenczje njepschećeſelſke ſtejiſchcźo dobuchu. General Primo de Rivera, kotryż operazije ſ ſchidźaka „Alfonſo XIII.“ wodźeſche, je kralej a direktorjej hnydom bjezſrotnu powěſć pósłał, ſo je ſo wójſko ſbožownje na kraj wuſtupiło. Direktorium je na to ſ telegramom wójſku ſbožo pschało. Franzowſke wójnſke łódſtwo je ſo pschi bombardemenczje wobdźělilo. Rifanojo žu jenoż žłabje napschećeo ſtali, dokelž wuſtupjenſke měſtno trochu ſboka města leži, hdźež njeběchu ſakitanſke pschiprawy doſcź žylne. Pódła toho njemějachu doſcź wojakow k ruzy. Wocźakuje ſo, ſo budże ſchpaniſke wójſko pódła brjoha poſtupowacź a ſo budże naſzypy, kotrež Ażdir ſchkitaju, ſ boka nadběhowacź.

Schpaniſke knježeſtwo je hiſchcze złędowazy telegramm wo wójſkowym ſtupjenju na kraj pola Ażdira wojſewiko: Zyła kolonna generala Sara je ſo wulódźiła a je ſo do twjerdych ſtejiſchczow ſaſydliła. Schkodowanje Schpaniczanow ſdźiwa 50 muži dośahuje, połoja ſ nich žu domoródni. Dwě kanonje a žydom maſchinſkich ſtełbow, pódła toho wjele wójniſkeho materiala je ſo dobyło. Też žu někotrych njepſchećelow ſajeli. Pschede wſchěm na to wuſpěſchne žobudźelo franzowſkeje eſkadry wuſběhnyć, kotrejż bombardement bě wuběrne. Franzowſkemu miniſterſkemu preſidentej Painleveej je Primo de Rivera telegramm pósłał, ſ kotrymż žo wón ſa dobre žobudźelanje franzowſkich namóćnych mozow dźakuje. Pódła toho je wulkoweſir marokkowſkeho ſultana Primej de Rivera w ſultanowym a knježeſtwowym mjenje k zławnej operaziji telegrafiſky ſbože pschał. Wuſtupjenje wójſka je w ſchpaniſkim wójſku w Tetuanje wulke ſahrjenje ſbudźiło.

Abd-el-Krimowa offenſiwa pschećiwo Tetuanje

Po powěſćach jendželſkich nowin Abd-el-Krimowy bratr ſchpaniſku frontu ſ krótkeho ranja pola Tetuana nabběhuje. Sćrjedu njeje wojowanje psched Tetuanom hiſchcze pschestało. Schpaniczenjo žu pjecza cźežko ſchkodowali. Powěda žo wo 300 morwych, mjes nimi 40 offizěrow; ſchpaniſki wyſchkowſki leutnant Hermandez je padnył. Njedźelu je ſo Kabylam poradźiło, ſtejiſchcźo dobyć, ſ kotrehoż móża do Tetuana ſtrělcź. Hacź dotal je pjecza 14 granatow do města dyrilo. W Tetuanje je ſo měſchczańſka garda wutworiła, dokelž ſo ſbožka domoródneho wobydlerſtwa boja. Powěſćej jendželſkich nowin „Daily Mail“, ſo žu Schpaniczenjo 30 kanonow ſhubili, je žo jako njewěrne wupokaſała.

„Chicago Tribune“ powě, ſo žu Schpaniczenjo nuſowani byli, někotre měſtna ſpuſchczicź. Woni pak napſchećiwnje nadběh organiſuja, ſo bychu ſhubjene ſtejiſchcźa ſaſo dobyli.

Marſchall **Petain** je do Feſa pschijěł a do doma franzowſkeho generalneho reſidenta ſaſtupił. Jeho dwaj ſchpaniſkaj a dwaj franzowſkaj offiſěraj pschewodźetaj.

Hlowny roſkaſowař ſchpaniſkeje fronty, Riquelna, je žo do Larańcha wrócził. Wón je operazije wodźił, ſ kotrymiż dyrbjachu žo ſ borkow w žuſkodźiwe franzowſkeho frańcźeza njepschećeſelo wuhnacź. Franzowſzyj wojazy Freyhenbergowego wotdźělenja žu tele operazije podpjerali.

Wukas Primo de Rivera.

Primo de Rivera je wukas ſa ſchpaniſke wójſko wudał, ſ kotrymż wojakow namołwja, ſo bychu ſwoje winowatoſcze kruce dopjelnili a dopokaſali, ſo je ſchpaniſki lud žylny a derje organiſowany.

Franzowſka wójſkowa rosprawa.

Wjele wotdźělenjow riffiſkich Kabylow je do blisſkoſći internazionalneho Tangerſkeho paſma pschiſchło a ſchpaniſku frontu mjes Tangerom a Tetuanom nabběhuje. Riffiſzy Kabylojo franzowſku frontu pola Iſſuala a Taranta dale wobtſeleja. Franzowſke ſtejiſchczo Sef-el-Kanſbach, kotrež běchu Kabylojo wobſtupili, je žo wuſpěſchnje. Franzowſke letaſke wotdźělenje je na Schefchauen bomby mjetało.

*

Hórki wokoło Alhucemaſkeho ſaliwa wobſtadźiwſchi je žo ſchpaniſke wójſko na pucź do Ażdira naſtajiło. Operazija žo pjecza pschihódnje wotmiwa. Njepſchećeſel je žo hacź dotal žłabje napſchećeo ſtajał.

jkeho kursa pólskeje valuty jo tole žito niže płacźiny zwětowych wikow pschedawa a jara na žitne płacźiny w Němskej cźischcźi. Staine ministerstwo jo prajschesa, hacź ju jemu tele wobstejnosce znate a hacź je wono hotowe, jo s němskim knjezerstwom wo tym rěcźeć, kak ma jo dowos pólskeho žita sastajić.

Němska a Pólska.

Pruski ministerski president Braun je wutoru we hłownym wubórku pruskeho sejma rjekł, so jo nadźija, so budze ja krótki cźas možno, měrny wobtlad s Pólskej wobnowić.

Konferenza pólsko-franzowskeho generalneho staba.

W Jnowratźławju je wutoru rosprawjenje njes franzowskimi offizěrami, kotśi běchu s Parisa pschijěli, a s offizěrami pólskeho generalneho staba był. W konferenzy je so pjeca wo systemje pólskeho wobronjenja a wo skałankach sa pólske wójnske fódźiwo jednało.

Seniska reforma w Pólskej.

W pólskim senacze su wutoru hospodarskowa, sozialna, finanzna a rosliećerska kommisija počeli wo seniskej reformje, to je, wo rozdźelenju wulkich kubłow, jednacź. Hłownu rosprawu senator Buśef poda. Sa reformski zakoń je so 300 namjetow zapodało.

Spionaża w pólskej Hornjej Schlesyskej.

Pólske wyschnosce w Hornjej Schlesyskej su pjeca spionažnu organisaziju wuśledźile. Spionaża na swoje zydo w němskej Hornjej Schlesyskej, tola so z Barlina wodźi. Dźensa běchu ludźi, w słužbje organisazije stejazych zajeli, su wjele wobcźežowazeho materiala namakali. Potajnosce pólskeho wójska dyrbjachu so wuczuscilicź a attentaty na munizitske magazyny a wyschschich policajskich sastojnikow so wuwjesecź.

Italska powětrowna łódź sa Amundsenowy druhi lět k połnóznemu polu

Romske nowiny powedźa, so je Amundsen sa swój bliźschi lět k połnóznemu polej w bliźschim nałećźu pot prostu powětrowu łódź cźišćo 1 po pschihódnych wumjenjenjach kupił. Nowy lět k połnóznemu polej so drje pod norwegskej flagu, ale z italskim personalom wuwjedźe. Powětrowa łódź je 100 metrow dołha, ma tśi motory 245 konjazych mozow, kotrej sej spěschnoscź 77 hacź 105 kilometrow sa hodźinu dawaju.

Strajk namórjakow.

Justizny minister połodnjoafrikanskeho stata je w rěcźi wo nětcźišchim strajku namórjakow rjekł, so wo hibanje dźe, kotrej je jo pśes zyły swět rossćeriło. Knjezerstwo jo njemóże połkóźicź. Won méni, so je strajk je sadźerzenjom wobžedźerjow łódźow nastał, kotśi su miljony zašłužili a chcedźa tola namórjakam punt wot nich wotcźehnyć. Wón ménjenje sastupuje, so dyrbi stat łódźnistwo pschenjacź.

W Melbournu w Awstralskej su 400 wukasow na zajece strajkowazych namorjakow wudali, w Adelaidze je 64 strajkowazych namorjkow se 14 dnjemi zaśwa pokłostali, w Sidneju je jo 98 wukasow na zajece namórjakow wudało.

Sueida so z nowa wobtśelała.

Depesza generala Sarraila, kotraž je žrjedu popołdnju do Parija doschła, praji, so su Druzojo Sueidu wobtśelili. Schłoda so njeje nacźinła. Franzowskeju letarjo su na to jenu z kanonow, kotrež su so pschi bombardemenece wuzśile, śnjeźili.

„Daily Mail" z Jerusalema powe, so žylnosci franzowskeho wójska w Syrskej bliźschi tydzeń 25 000 muzi dosahnje. Potom so wulka offensiwa pschećiwo Druzam sapocźnje. Położenje w Alexandretu je pocźasu straschnische był, tola pschiłhad franzowskich pożylnjenjow je domorodnych satrachił.

Módrociść a muslíny k jakam a drastam, lišne barchenty ke košlam, pisane a běle ložowe šaty, wupjerki, twjelki, trjenja, błidowe ruby, dybzačne rubliška, spódnje šaty, trikotowe šaty, nohajcy, šórcuchi.

Dobre kajkosće, tola cyle tunjo

Hilger na Seminarskej Hasy 2.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 10. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wječera wjecźor w 7 hodź. barometer 733, hygrometer 0, thermometer wo dnjo +17. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 731, hygrometer 0, thermometer w nozy + 11. Wuhlady na njesajne wjedro. — Sso wodcze swjedrjeć. Ssyna nižina nad ranschim morjom drje ko, kaž wjedrarske ménja, pomaku wuczahuje. Ale nad Jendźelskej ju so małe słabsche nižiny wutworile, kotrež naš pschesćahnuschi, nam pschecźo saso wjedro nakaza. Wyschina wschak žaha wot kupy Island s wjecźora Jendźelskeje pśes polonschu Francowsku do Schpanskeje. Po zdaku nima mozy, swoje knjezerstwo nad srjedźnej Europu wupschestrěć a nam horcźo požadane rjane wjedro pschinjesć. Boże dary so na lukach a na polach kaža. Wječera so k polnozy wot Budyschina syzne njewjedro wutwori. Nad krajsnu nižu Bórka rospuschći so syzny dešcź s krupami. Wot wječerawscheho wjecźora je schleiza saso trochu na hrosne spadła. Po naśymnikich njewjedrach rady rjany cźas wichitaje. Bóh chayl nam jón bórsy wobradźić. Jutśe piatk khada słónćko ha 5.29 hodź. a so 6.29 hodź. khowa. Měsacźk khada w nozy 11.38 hodź. a so popołdnju 2.53 hodź. khowa.

— **Rosprawa policije.** S kedźiwoscu jenoho sastojnika w Budyschinskim jastwje poradźi so, policiji sandźenu wutoru popołdnju pucźowazu jehatku Margareth Schubertez, psched kotrejž sandźene duo ludźi warnowachmy, sajeć. Jn na kriminalnu policiju bowjedźechu. Na nju sasłužene khłostanje cźakachu.

— **Policija wojezwja:** Wječera popołdnju wokoło ¼4 hodź. pschejědże auto jenu 65-letnu wikowarku s Budyschina, njedaloko skały na Lubijskej drohi. Zona s małym wojezkom do Budyschina jědźesche. Sesadny njeje pschijěžděschej dwaj motorowaj kolojěsnaj. Zona, kaž so zda, jeju trubjenje njesłyschesche a chyschce runje na lewu stronu drohi pschejěchi. We samknym wokomiku jedyn auto z Budyschina pschijěžde, kiž tehorunja truhjeschе. Auto zónsku poraz. Wjednik auta hnydom auto sastaji a sranjenu ke knjesej dr. Keerlej do Budyschina dowjese. Posdźischo ju do jeje wobydlenja dowjesechu. Snjesbożena bě so na hłowje franila a lubi mohły sschadźa.

— **Pschelschiwjerjo.** Tśi wosoby w jenym tudomnym wobydlu dowěrni jich dźěłodawarja z tym snjezenzu, so wězu, kotrež běchu jim z dźěła k pschetkowanju a z dźěła k pschedźelanju dowěrjene, k swojemu wuzitku nałożowachu. Tajke njedocźinliwe hižo wjacy lět dołho dźěsche. Wosoby hižo wjele lět pola tuteje firmy dźěłaju a wolnu dowěru firmy wuzitkuchu. Pschetschimjene wězy, kotrež mózachu z dźěła saso wrócźicź, maju wjetschy hodnosć. Tuž nimaju so žanehu žnadneho zhłostanja nadźijeć.

— **Sa sozialnych rentnarjow!** Ssrjedu 16. sept. 1925 dop. wot 9—12 hodźin wuplaćuje so nusowa podpjera sozialnym rentnarjam w bohotowni na Hrodowskej hasy (w prjedawschim wuhlowym hamcźe).

— **Wustajenju zahrodnistwa a nasymskich kwětkow** wotmakuje wot žoboty, 12. hacź do wutory 15. septembra Budyschske zahrodnicke towarstwo we swojeskej swuzenarni pschi Lubijskej drohi. Wustajenja so wotewri w sobotu dop. w 11 hodź. z wotzwurjenskej rěcźu k. wyschschiho měschćanoscha Niednera a je potom wschźdnje rano wot 8 hodź. wotewrjena. Njedźelu pop. wot 2 hacź do 6 hodź. a póndźelu, pschihotowanje wot 11—1 hodź. budźe konzert we wustajeńi. Nadźimy naschim cźitarjam, so buchu wustajenjan wopytali, tam kóždy wósce wjele powuczazeho a zwjeselazeho namaka. Chłodaj naweschcik.

— **Wulku schkodu** nacźini wětr zaldźene dny na žadowych schtomach w tudomnych zahrodach a drohach. Wischdże leźi z hromadami njefraleholu abu pod schtomami. Wjetschi dźěl njehodźi so ani wjazy wuzicź, dokelź je se wosami rosšěrźeny. Hischcze bóle na so wobzarowacź, dokelź su mjes žadom z wjetscha dobre płody. Se šujnym mokrym wjedrom cźerpja teź druhe płody w schrebatschich zahrodach a na polach. Tu je hischcze s mésnanmi wjese wowsa wonka. Bórny z hromadami hnija. Rěpa njemóże wjele rosć, dokelź je pschе syna. Najwjazy schkodu mokry a symny cźas zotrowej rěpje. Tuta njemóże bjes cźopleho, słónceźneho wjedra žadyn zokor wutworicź. Natarjo maja malo nadźije na syokazyą wunschcź. Nadźijomnje so w bliźschich dnjach wjedro staji, so bychu natarjo rjanu wotawu domoj khowacź mógli.

S **Hnaschcz.** Wječera wjecźor wokoło 8 hodź. w Oliwez fabrizy kartonażow woheń wudyrił. Wobnja so tuhźo s cźasom dohladachu. Pschi tym nabeschdźechu wobhdźerja, Oliwu, wobwěsnjeneho. Ménja, so je wo samomordarstwo jedna, kiž s wolnjom swišnje. — Mjes sjukawami, kiž běchu k haschenju pschijěłe, dóńta Dźěznicźanska prěnje myto

S **Budyz.** (Radwschinstwo.) Lóma 5 njedźel hakle je zachło, so su radwschi naschu wjes se swojim wopytom počeschili a hižo pobuchu tu saso. W nozy k wutorje dochu so z wokom do bźěłarnje samkarskeho mischtra Hóhym. Wottam dźechu dale na khód, hdźež ma Hóhna z wjetscha swoje jédne kolo stejo. Kolo pokradnywschi, tśěchu druze wotewrichu a znano k Budyschinej cźerkwicu. Jako so radwschinstwo dohladachu, wźe hnydom do Lubija policiji wosewschu. Hackrunjeź hnydom z policajskim pjom sa njedocźinkom śledźachu, njemóžachu pak tola žadyn śled sa nim namakacź. Wón bź z kradnjenym kolom dawno pschе wschź hory a doły. W šamnjez nozy teź na Kopordźanskim knjezim dworje radwschi pobuchu. Tam sa pjenjesami wytachu. Tola pak žanych njenamakachu a terbjachu so tak saso wotpalicź.

S **Hodźija.** (Pśenja kermuscha.) Wizitny so saso pomaku kermuschom. Pschichodnu njedźelu na Hodźijsku wosadu pśenju. Tuhwilne wjedro so wopraudźe teź z polnym prawom kermuschom pschihodźi. Kermuschni hoscze pak śebi rjane wjedro pscheja. Nadźijomnje so wjedro k pschichodnej njedźeli skónčnje połkpschi.

S **Welzeje.** Wobžarujomne njesbożo sta so póndźelu do. połdnja w tudomnej Hauferej fabriz. Tam 52lětnu dźěłaczerja Hellwiga elektrikki wotworžowanyschi cźah pschejědże. Hellwig kotśe tamneje żelesnjoy porjedźesche. Won chcyschе so jenemu cźahej wuwinyć. Pschi tym pak njepytny, dokelź trochu cźežko słyschi, so ju druhich kollach druhi cźah błiži. Wjednikej je njemóžno, cźah w wobwjednim wokomiku sastajicź. Njesbożownemu so jena nowa rosmjerze. Jeho do khorownje dowjesechu. Won je pjeczom dźěłaczom nan. — W sandźenej nozy dóńdże mjes njejenjenymi dźěłaczerjemi w barakach tudomneje fabriki k swadźe. Skónčnje nasta njemdra pschimawza, tak so dyrbjachu policiju zawołacź. Ta wadźazych bratrow jako milý jandźel jednawaja sajsa smérowa. Ssudnik posdźischo teź klowcźo k tomu doda.

S **Wutraucźiz** pola Rychnowa. Snijiza na schtomje. Spodźiwny podawk z nadcznym tudy wobkedźowacź. Jena wobydlerka śejescheе na tudomnym pohrjebnischcźu pod jenej lipu. Tu nadobo ušchło saschezerkota a z lipy na senju padźe. Jako bliže ja wězu hladaschе, wuhlada zk swojemu wulkemu spodźiwowanyn jenu snijizu. S padnjenjom se schtoma bě so jnano trochu pohluschila. Zona waku k nydom saraschе.

S **Khorzebuza.** (Dźiwjeho wolstarjerja popadnyschi.) Dźěłacerja Wilhelma Mrózа z Wólschinje lepichu tele dny, za kotrymž hońtwjerskim lěsu, pschi rjelenju dźiwiny. Jako „Je", wotmołwi cźeschcźownje holcźka stupajo je khodow woltarja. We tom wokomiku pschistupi starz, za woltarjom pschebywazy, k Wodolenje a ju postrowinschi s pokonjenjom swojeje schedźiwnje hłowy, prajeschе:

„Płódny woheń je zakoženy. Tola cźestna Wodolena, prjedy hacź wobrjadny zapoczeschcźi, mam cźi nécźto zdźělicź, schtoż mje znepokojuje."

Wodolena spohladowny praschawje na starzowe wobliczo, widźo w nim njepokoj a strach.

„Wécźera z wjecźora, hdyž wschitko k dźenźnischemu khodźenjeci lećza pschihotowanych a dźech za pschihotowanym drjewom k wosporu na narauschu skłoninu, dha wuhladach nékotrych zuby muzi w tudyschim lěsu, kotśi so wobhladuje pschibližowachu k wjeschkej hory a potom khodźachu wokoło husenjny a swjateho haja, haj, a wuhladach jich teź njedaloko skalisku, kiž sataru pschilewa."

„Aj, Tugono, žnadź běchu to ludźo se Ssuschizkej wołsady, kotśi pytachu tehi k twarjenju trěbne rjahy?" wotmolwi z wuzwuzenym Wodolena. „A cźehdźa tu, cźehdźa na žonom wjeschkim hory, cźehdźa runje w fužodstwje swjateho haja, hdyž maju tola pschescźiwi wjetschego a kraznischeho drjewa na podnoży Ssswjatobora, hnydom blizko pschi swojej wobadźe?" wjesche starz knježa z hłowu. „Nimo toho, a to žda so mi bycź bóle podhladne," pokrazowasche starnich hnydom dale, „mjes ludom tehe wocźakowazym wuhladach psched khwilu dźiwneho zusnika, kotrehoż drasty a sjew rosesnawaju so jara wot wschoho wokolneho ludu. Wobkedźeny běsche z cźerwonohrum, wokołokotym hacź do pjatow jemu žahajcym wodźerwom, wokoło hjedrow běsche wopasany z konopowym powjazom. Hłowu pokrywasche z wodźerwom šwigowaza kapuza, z kotrejež wuhlowe spohladowanja jeho nérjachu, so njepschecźelisch a bjes cźestcźownosce a bojesce k woltarjej a swjatemu pschibohu. Runje tak wobleka so deleka we wuzy Ssuschizkje tamny pomocnik Cźernobohowy, kiž njemuje je s Khrytusowym měschnikom

Wodolena.

Schuwawska powěsć z konza pohanskeho cźasa.
Napisał Ivan Klicpera.

6] (Pokracźowanje.)

Wodolena dóńdże hischcze nehdże dwacźeći krocźeli, wukrocźi s husćiny a stojesche na kulowatem městnje, kotrež so rospschescźerkasche po zyłem khribjecze Svatobora. Hnydom za husćimi rospinasche so dosć schéroki wobkuł wutrunaneje pódy, kotraž běsche s najbohatschej trawu porosćena, na kotrejž běsche so nétke kołdokoła wulka śyła žonow a muzi młódschich a starschich rostołita. Tak rucźe hacź so Wodolena pokasa, nasta mjes wotporcźowazym ludom žiwe hibanje. Wschitzy stanychu a postrowichu pschikhodźazu méschnizu z wurazom njewopitźomneho pocźesćowanja radosinje a žiwje.

Wodolena, podjakuje so z hłowu a ruku na wschě strony sa postrow, krocźesche pśes wschelake cźrjódźi dale, tu nutrnje tśóźo podatu ruku, tam wotmołwjejo na cźesćowazu narěcź, druhdźe saso žama krótko porěcźo. Wustupiwschi je šelneho kruhu, stojesche w njewulkim haju młodych, ale hižo rjenje sroscźenych lipow, kotrež prawidłownje rosežadźene, tworjachu skoro njepschekhódny liscźowy wjelb.

A tutón haj wobjimasche jenom schéroki wobkuł a wobjedźa njeho běsche žnadna hórka, na kotrejež wjetschich stojesche mózna, stara lipa, schéroko rospuschćejuschi swoje hałoty, pod kotrymiž na kamjenitnem woltarju, bohacze s kwětkowymi wěnzami wudebjenem, stojesche wumjetnje z drjewa wucźežana postawa Svantovita, hladaza je schiromi wobliczemi na wschě strony świeta. Tutón pschibóh, nehdże tak wulki kaž dźesaczlětny pachol, mějesche na hłowje stotu krónu, wosdebjenu z mnohimi parjećkami a drohotnymi kamjenjemi, mjes tym so z kamjenjom jej wiszasche cźerlatowy płaschcź. Druhi wodźew běsche wosnamjenjeny z barbami a je stotom a šlébrom; ruzy boha běschtej wupschestrětej jako hyschtej zohnowatej. Postawa běsche z khribjetom wobroczena k blišcemu swonkej wulkeje lipy, kotrejež króna so mózne a wyhołe rospschestrěwasche nad woltarjom.

Wot woltarja, na kotremž w tutom wokomiku běchu napołożene wschelake druzjny wopornikowych darow, wobstojazych z domjazeho mjesiscźeho stotu, połnych płodow, jédźe a napojow, wschitke hižo k wopowanju pschihotowane, wjedźeschtej dwaj z kamjenja wurunanej khodaj, a wot tychżeho, nehdże tśi krocźele wotsal, stojesche psched woltarjom wotpschedu wulke, z wjetschich a mjeńschich kamjenjow runje sestajane wopornischcźo. Na nim běsche nakładzene prawje wjele běłeho, žuchcźo drjewa a trjebasche je jenoj zapalicź, so by so w zajnych płomjenjach rozžahle. Wot wopornischcźa na prawo na kamjenitnem podstawku stejesche z kamjenja wuczežana wulka schkła, polna cźišteje, pschewidźomneje kaž krystal wody, mjes tym, so wot wopornischcźa na lewo stojesche tohorunja kamjenity podstawk, na kotrejež runej płoninjeležachu z lipoweho drjewa wuzłojene wulkodzene deski, kotrymiž swjerch běsche pokryty z jara wschelakorymi a mnohimi dźiwnymi, potajnymi ryzami a znamjenjemi. Wschitko běsche tak zarjadowane, so pschistupowazy k woltarju a hładazy k pschikhodnu Svantovitej běchu z wobliczom k zanju wobroczeni.

Wodolena, zastupujo do sćina lipoweho zwjazeho haja, krocźesche w umej měrje k woltarjej, pschi kotrymž zabérachu so je frunanjom wopornych darow młoda holcźka, kotrejež tym so za woltarjom, kleżo na jeni, prózowasche so hižo wobstarny starz na njim wohnischcźu njewulki woheń zadźełacź. Kaž holcźka dźěłana pola woltarja, tak mějesche tež starz hłowu z wěnzom lipowych liscźow wobpólnjeny a lěžnymi twétkami wobwěnzowani. „Je pschi hotowane wschitko, Wělina?" wopraschа so Wodolena, pschistupujo k woltarjej, hdyž běsche so pryedy Svantovitowej postawje hłuboko pokłonika.

Přiloha k číslu 211 „Serb. Nowin“

Štwórtk, 10. septembra 1925

Skhadźowanje lutherskich w Oslo.

Hdyž so k wulkej ćwětowej konferency w Stockholmje wosebite sjednjenje lutherskich zyrkwjow přihotowaše, bu dźěl tuteje konferency tež na to wusrjadowany, zo by so wone lutherske zastupjerjo z wuznamnymi pruwowanymi mužemi z druhich krajow zetkali a wo tym rozmyslowali, kak by so dale skhadźowanje lutherskich zyrkwjow dale dźěłało. Tuta konferenca je so w lěće 1923 w Eisenachu stała a je so tam wobzamknyło, zo chcedźa so wšitke lutherske zyrkwje na swěće k tomu zmóc, zo by so wšitke lutherske zyrkwje na swěće zjednoćile. Tuta konferenca je so potom w lěće 1924 w Kopenhagenje zetkała a je tam wobzamknyła, zo chcedźa so wšitke lutherske zyrkwje na swěće k tomu zmóc, zo by so wšitke lutherske zyrkwje na swěće zjednoćile. Tuta konferenca je so potom w lěće 1925 w Oslo zetkała a je tam wobzamknyła, zo chcedźa so wšitke lutherske zyrkwje na swěće k tomu zmóc, zo by so wšitke lutherske zyrkwje na swěće zjednoćile.

Tuta konferenca je so

kim bankecze (hoscinje), kotrež so k częsći extronprynzeby wotmě a ke kotremuž běsche tež Kan pschepro-schency, měrjesche częsć, pschi Herminje (kněžorowej zonje) žedžeć. Hdyž chežor „jastupjerja nižoseńskeho knjezerstwa“ a „symbolikti nižoseński lud“ žlawjesche, wotkliwasche Kan ruce a měnjesche, so je tu jenož jako domjacy pschecel pschitomny.

Też maku afferu (podawk) dla dawka je Wilhelm pschežiwił. Dawki kaczicej wot Prusskeje sem swuczeny njebesche. Ale je so i wyschnuscu wujednak. Płacei někto mjenje dawkow hacz nižoseństi staczan, dokelž . . . Wilhelm je swojeje wole(!) w tutym wuhnanstwje njebydli ! ! Nižoseńszy nochzedža so i nim roskoricz. Schtó wě, kajku mó wuhnaty w Doornje jutse sunże! Nižoseńjenjo su wobhladniwi hacz do kocze.

Wilhelm je Nižoseńskej na czełne złowy klubik, so we Doornje žann nazionalistiskeje zentralu njesakoji. W jwo-czatku jemu krucze na porty hladachu. Tehodla pschepo-kožichu žydko monarchistiskeje propagandy najprjedy do Haarlema. Hacz je někto w Doornje? Njewěm, možno pak je. Też nižoseńske knjezerstwo też niczo njewě — žnadź njechaja wědżeć! Kan njeje niczo wo monarchistiskim žrjedžischczu w Doornje pytnył a Wilhelm a Hermina wobkruczichu wschědnje, jo staj zyle spokojenaj, hdyž we žiwojej kwětkaczej zahrodze so pschekhodżowataj abo we powiatkni swojich nemiskich hosczi pschijimujetaj. (Nižoseńszy hoscze njepschitkhadżeja nimale zenje. Wobkedni Hollandżsy nimaja na tym žaneho wjesela, so někajkemu dwórskemu rodże powuczowacz dacz, kak maju so napschecžo khežowej sadżerżecz).

Tola běsche Kanowa pschitomnosć pschi poslednej wulkej hoscinje wešty symptom. A złowo „scerpnosć“, i kotrymž so Wilhelm pched někotrymi njedżelemi wot prjedawschego salkiego krala Augusta roszohnowasche, ma žnadź wjazy być, hacz někajka frasa. Mužli so, so czaj sa njeho dżela. Kaž też za druhich(!).

Šesć dnjow žiwy zahrjebany.

Potajne njesboże jenecho noscherja wuhla.

Potajna tragedija, w kotrejž žrjedżischczu noscher wuhla i mjenom Cesare Giberti stej, so pschipadnje we Mikanu wujasni. Tutón muž běsche so wot schesć dnjowy sem shubił a bu pod njenschédnymi wobstejnosczemi sajo namakany. Jedyn elektriski dżelacżer rosjasni potajnitwo shubjeneho dżelacżerja. Běsche so do wuhloweje pinzy wulkeje khorowinje podał, hdżej je elektriska zentrala, so by tam někajke dżelo wukonjał. Pinza nima ani jenicżeho wokna a je hluboko pod semju. Hdyž dżelacżer pinczne durje wo-tewrjene wosteji, dobu so jenož malo žwětkosce do runa. Bórzy wuschschcha žlabe stonanje. Najprjódzy žej myslesche, so je so mylił. Hdyž pak ko to wotpjetowache, dżesche klize a namaka mjes wuhlom cżłowjeczje cżelo.

Elektrikar sawola pomoz a dwanzaz pschiidżechu je šwdżku. Tu špónachu muža, na tóscz a koźu jesthkmyteho a sa wuhlowym prochom pschikryteho. Hnydom donjesechu jeho do khorownje. Tam mózesche jenož žwoje mjeno Giberti wnstonacz a padnu sajo do womory. A pschesco hischcze njewědżachu, schtó tutón mjes wuhlom namakany muž je. Dalsche pschepytowanja wujasnichu, so je to prjedawschi wrótnik Cesare Giberti, kiž běsche pched krótkim žwoju służbu wopuschczik a wot toho czasa žane weste wo-bydlenje njemędżesche a też jeho w běhu thdżenja wjazy widżeli njeběchu. Sžyna a dżowku sawolachu k koju Giberta a taj spónachtaj w bjeswědomnym mużu žwojeho nana, njemózachu pak wobstejnosce wujasnjeć. Mjes tym so wuhledżi, so bě so Giberti pola jeneje wuhlowej firmy jako noscher wuhla pschijatk. Jeho pschijatchu a dosta nadawk, do hospitala Maggiore hicz a tam wuhlo do pinzy snoženc. Tuto dżelo Giberti pschewża a njewidżachu jeho wot teho czasa.

Mózno je, so je starv muž do pinzy padnył a so pschi tym na hłowje franik. Pisches dalsche pschepytowanje šhonichu, so firma, hdyž Giberti wjazy njepschihbże, hnydom druheho dżelacżerja do špitala pósła. Někto je hischcze njejasne, hacz je druhi pschischol, dokelž wo domje njesnajachu ani toho, ani tamneho. Tola rěcżi to ja to, so je tam pobył, dokelž běsche Giberti polny wuhlowego procha. Jedna so někto wo to, hacz je druhi dżelacżer tamneho pschehladał abo jeho ſ wotpohladom ſ wuhlom samjetał a tak žiwoho zahrjebał. Dale ma so wujasnjeć, kak to pschiidże, so běsche Giberti pschi namakanju jenoż koschlu šwobleczeny. Na kóždy pad je starv muž schésć dnjow bjez šwéży, jedże a dożahażeho powětra cżežšzy sranjeny w hlubokej pinzy wutracz dyrbjał. Dwěluja na tym, so pschi žiwjenju wostanje.

Dżeło a wotpjatosć.

Kak wjele so nadżěla w nawocżasnej industrijii, swiłuje ſ wěstymi wobstejnosczemi. Pódla dżelanskeho cżasa ma so pschi tym na pschi. dżelanski łóschi wažny wliw. Nimo toho ma so hischcze na to dźiwacz, hacz je mda ſ pohonom, so so wjac nadżěla abo niz, kajke su techniske pschiprawy k dżelu a sarjadowanje dżelana. Dale ma so na to hladacz, kajki wliw ma temperatura, wobžahtelenje a powětrowa wlóžnota w dżelanjach na to, kak wjele może so nadżělacz atd.

Chzyl-li so wliw jenoż jenicżki ſ tutych faktorow na wschelakich dżelanjach pschimnacz, budże to w kóždym hinajschi. P. Ss. Florence na Cambridgiskej univerzitze je tohodla swoj cpschepytanja, kajki wliw ma tracze dżela, na dżelowy wuspech, tak frjadowal, so chze postajicz, kelko nadżěla tónjanmy dżelacżer w pscherešku w kóždej je-notliwej hodżinje dżelanskeho dnja. Postupowanje a popuschczowanje dżela wojsamjenja jako dżelowu mjeru. Je-li dżelanski czaš pschedołhi, sawinuje, so dżelacżer na kónzu dżelanskeho czaża mjenje dżeł. Pschi tym wostadu wsche druhe wobstejnosce, kiž na dżelo stuknja, je-najke. Techniske pschiprawy k dżelu a srjadowanje dżela njepschemjenja so na dżelanskim dnju.

W Jenożelskej a Ameriży postaji so wjazy dżela-wych mězrow. Dżelacżer na pol šamodżelażych maschi-nach trjeba ju jenoż ſ materiałom sastaracz, puschczicz dura, so sastajicz. Powschitkownje pschemjenja so tute měry jara malo abo dożyła niz. W prěnjej połojzy dżelanskeho dnja, w kotrymž so najwjazy nadżěla, je tżecza abo schtwórta dżelanka hodżina. W druhej połojzy dżelan-skeho dnja so porjadnje wjazy nadżěla, dożeże so hižo a cżaš, w kotrymž so najwjazy nadżěla, dożeże so 9:30 w prěnjej hodżinje. Wunoschk dżěla pak ſ el rěbka tež wjazy hacz 10 prozentow niżschi, hacz w prěnjej hodżinje. W tutej so najwjazy nadżěla.

Jendżelski hamt sa wuslědżenje pschicżinow muczno-ske je pschepytował, kak wjele so nadżěla pschi pschadowniskich maschinach. Pschepytowanja su pokasale, so sastacze ma-schinow powolnuje wjazy cżasa trjeba, hacz dopoldnja. W stajnje runej temperaturje a powětrowej wlóżnosci je w dżelanjach padnje hodżinski wunoschk dżěła, ſ je w druhej dopoldnischej hodżinje najwyschschi, wo 1 proz. w tżeczej a 4,8 proz. w schwórtej hodżinje. Popoldnju nadżěła so w druhej hodżinje wo 5,1 proz. mjenje, we tżeczej wo 7,2 proz. a w schwórtej wo 12,7 proz. mjenje porujo prěnjej hodżinje.

Hdyž je w šamžnych dżelanjach pódła maschinskeho dżěła tež cżelke dżěło a ruczne wuschikne dżěło, tam pada ke kónzej dżelanska měra hłubje hacz pschi pošlużowanju pol šamodżelażych maschinow. Dżelacżerjo w jene-jetskich fabrikach, kiž wschednje 10 hodżinow dżelachu, na-dżelachu popoldnju w kóždej hodżinje w pscherešku 9 proz. mjenje, hacz dopoldnja. W poslednjej dżelanskej hodżinje nadżělachu žamo we 35 proz. mjenje, hacz w druhej ho-dżinje, w kotrejž popoldnju najwjazy nadżělachu. Pschi šamym dżěle ale wošomhodżinskim dżelanskim cżasu ne-dżěla so na popoldnischich dżelanskich hodżinach w pscherešku jenoż wo 5 proz. mjenje, hacz popoldnja a w po-slednjej dżelanskej hodżinje. Jo jenoż wo 15 proz. mjenje nadżěla, jeli so je wulka ruczna wuschikniosć a niz žyl-nosć wotrejž so też w tutym padże najwjazy nadżěla.

Sjawna strowocżinska służba Sjednoczenych štatow w Ameriży je postajicz a pschepytowacz dała, kak wjele so nadżěla, jeli so ſ ewulka ruczna wuschikniosć a niz žyl-nosć trěbna. Tu pokasa so, so dżěłowa měra tuzich dżelacżerjow ſ cżasom dżelanskeho dnja hłubje pada hacz pschi pošlużowanju pol šamodżelażych maschinow. Pschi dżesacz kaž tež wošom hodżinskim dżelanskim cżasu nadżěla so w tżeczej hodżinje najwjazy. Pschi wošom-hodżinskim dżelanskim dnju běsche rosdżěł, schtož so ja hodżinu dopoldnja a ja hodżinu popoldnju nadżěła, žyle njewažny. Popoldnju nadżěła so w hodżinje 2 proz. mje-nje. Wichi dżesacz hodżinskim dżelanskim dnju nadżěła so popoldnju w pscherešku wo 6 proz. mjenje hacz dopoldnja.. W poslednjej hodżinje popoldnju nadżěła so wo 21 proz. mjenje, pschi wošom hodżinskim dżelanskim cżasu nadżěła so w poslednjej popoldnischej dżelanskej hodżinje jenoż wo 9 proz. mjenje, hacz w najlepschej hodżinje.

W jendżelskej cżrijowni we woldżelenju, w kotrymž wodschicże pschirěsuja, namalaschtaj Vernon a Bedford, jeli so dżelanski cżaš ſ 51 tydżenskich hodżinow na 47 wunjaci, so so na hodżinu w pscherešku wo 14 proz. wjazy nadżěła a na tydżeń pak nadżěła so wo 6 proz. wjazy. Wuschikni dżelacżerjo nadżělachu ja dżeń wjazy, jeli so so sajsunu pschestawka do dopoldnischeho a do popoldni-scheho dżelanskeho cżasa, popoldnja kaž popoldnju dżelasche so 5 hodżinow. Dżelasche-li pak so ja dżeń wjazy, jeli so hom hodżinow, a jasunychu-li so pschestawki, tak wudżěła so w tżioch se schtyrjoch padach někcżto mjenje.

Pschi pošlużowanju pol šamodżelażeje maschiny staji so dżelowa měra ſ dżelanskim cżasom wo Floremowym měrjenju tohodla niże hacz hewak, dokelž dżelacżerjo stajnje njedżelaja a tak też tak lohko njewukanu. Swu-cżowanje a rhytmus wjele wažitej. Pschi druhich dżělach pak powyschi so dżelo w hodżinje, jeli so so dżelanski cżaš pschikrótschi, a wobežeje cżežkodżelacżerjo nadżělaja sa dżeń wjazy, jeli so dżelanski cżaš pschikrótschi.

Wunoschk, kotrymž su runje nawopak pokasowal, so jenje njejsiewi. F. M. Taylor pschidże je swojimi pschepy-towanjemi na podobne spósnacze. Wuslědki P. Ss. Florenze su šame, kaž wuslědki wuslědżenja pschicżinow muczność. Praja nam, so drje dżelo, sežiwjenje a po-žhtnjenje cżełowych organow ma w rosumnych mjesach sawostacz a njeżmě wěsku měru pschekrocżicz, so njeby cżełowemu organizmej schkodżiło. Pschekrocżi so mjera, tak wustanje a seslabi so cżelo. Dżelo je tak cżelo na-pinaze, so może po wobstejnosczach strowosczi na pschezo seschkodżicz. Wěste wošobinske napinanje myschkow je i winu, so so pschewobrocżi normalny mechanismuš žil-kow, to rěka žilki ſ krewju so hromadze sežahnu. Wutroba dyrbi dżelawym myschkam krej pschinoschowacz, pschi tym pak dyrbi swojeske žilki ſ nowa swupschestrěcz. Jeli so žilki dale hromadze sežahnu, tak njebudże to po wěstym cżasu wjazy możno, trěbnu służbu wukonjacz. Dokelž potom pschemalo czerstweje kreje psches myschki bži, na-žhdaja so wutwory ſ pschedżelanja wutkow (wuhlowa ki-žalina — Kohlensäure — ato.)

Dasschi sežihnu je, so so niz jenoż mjenje nadżěla, ale też mjenje khmanje, a strach snjihowżenja so powyscha-je. Muczność wobstejni pschede wschém w tym, so so wu-twory ſ pschedżelanja wutkow w myschkach spěchnischo naždżeja, hacz może je krej swotpokacz. Wustacze je mi-na, so žrědki, kiž njedostatk na sežiwjenskich wutkach (Mär-stoffen) wurmnaja, wuwostanu. Na prěnim městnje po-cżina kiżlik pobrachowacz, dokelž ſ pschenapinanjom wu-cżehnje so cżerwjenym cżežilkam (Blutkörperchen) strowy kiżlik, wjazy hacz może dychanje a zyroba narunacz. Ki-žlik narunа so w połnej měrje jenoż še šparom, dokelž je sparje pschetrjeba so najmjenje kiżlika. Muczność nad-paduje slawy kaž też cżłowj. Pschi dżěle a napinazych wu-konjenjach maja so wěste myschki a cżiwy bóle napinacz, hacz pschi dżěle, pschi kotrymž so jenotliwe organy po dżě-schich pschestawkach ſ nowa wocżerstwja.

Prjedy wopiłane dżělowe měry, mjes kotrymi so wu-šlědżi, kak wjele so w hodżinje k hodżinje, wot dnja ke dnjej nadżěła, su seschtyri muczność. Muczność dża nje-nadżěła so jenoż mjenje, ale muczność pak może też ſ wi-nu wschelakich khorosczow hycz. Jendelski wucżeny Leonhard Hill wobkrucża, so je muczność hobu ſ najważ-nischej winu šuchocżiny (Tuberkulose). Ssuchocżina nje-napaduje tak jara cżežko dżelażych muži, kaž dżelacżerki, kiž maja pschi špschinje bżżażych maschinach dżělacz. Hi-schcze na jednym sczěhnk njech so pokasuje, kiž wustanje, muczność ja scżehnje. Często pyta cżłowjek, kiž wustanje, muczność ja wopłuhjażymi štrědkami pschewinyci, wobežeje ſ alkoholom. Pschikróczenje dżelanskeho cżasa pak je pokasalo, so so mjenje palenza pije. W franzowskim parlamencze je fran-zowski dżelacżerski minister 22. nov. 1922 prajił, so je pschikróczenje dżelanskeho cżasa na wošom hodżinow wschédnje też wotebżeranje palenz picża pschinjeseło.

Přilopk.

* **Stare łschcżeńske listy.** Rjana waschnje, dawacz mótkam napisane abo wocżischczane złożopschecże do žiwjenja hobu, běsche junu w mnohich stronach Němskeje ros-schérjene, w naschich Sserbach pak je ſ dobrym waschnjom wostało, mamy dże rjane łschcżeńske listy na pschedań we naschej Sserbskej knihárni w Budyschinje Też mjes Němzami je tu a druhdżej ſ waschnjom wostało. Najprjedy łschcżeńske łschcżeńšti list abo kaž Němzy tomu rjec żraja Göttesbrief (Göttel = knótr) k tomu, wjasanje sawalecz. Potom pak dosta łschcżeńske samér. Wschelake takke sastarke łschcżeńske listy pokasuja nimo dnja, na kotrymž bu dżecżo łschcżeńske, też dżeń naroda, a to nježesche wocżiwidno ſ pra-widkom łschcż. Wone běchu potajkim prjedy mohrjez wopiš-ma narodżenja, haj to jenicżke wopiśmo, kiž mějachu. Ma pak žiwoju wošebitu pschicżinu, so je so se starschich cżasom pomérnje malo łschcżeńskich listow sakhowała. S wjetscha běsche też takke waschnje posa ludži, so położichu je žobu semrětym do kaschcża. Tohodła su nam je sahar-skich łschcżeńskich listow jenož sabyte žhożopschecżene listy wostake ado takke, na kotrejž so njejsu pschi žmjerczi dohla-dali. Swoprědka běchu łschcżeńske listy ſ ruku napisane liscżiny bjez wošebitho dobženja. Posdżischo složowachu jo k tomu, listy ſ podobisnami a kwětkami wubejcż. Na-radschcho molowachu róże a tulpy, kiž wobwěnżowachu rajsiane hrónczko. Napismo (narěcż) wuběhowasche so ſ žylnymi cżerwjenymi pismikami. Wobwěnżowanje mężesche na wjetschu dwoju holżowu abo pak njejsetschtaj ja-dżelaj kwětkoju pletwu (girlandu). S wošrjedża 19. lětstka pschidżu na městno ſ telko luboscżu a pilnosczu mo-lowanych łschcżeńskich listnow pschezo bóle cżischczane listna Pod hrónczkom wosrjedża napischachu cżasto cżłnka (djel) narodżenja a žiwj. łschcżenjaju. Strony žrjedżnoho pola a schtworaki na rózkach běchu pak ſ jandżelskimi hłowczkami a pisanymi kwětkami wutrjetnjene, pak ſ dalschimi hrónczkami powibjane. Hrónczka najstarschich łschcżeńskich listow su ſ wjetscha se spěwarskich knihow wubrane. Tak na-ložowachu na pisch. poslednje rjadki łżerkuscha: „Lubschi Jesu, my žmy tu“ abo „Ja žym łschcżeny . . .“ Dundży pak je kmótr też šam šwoje pschecże do bażnje zapżekł a je žwojimi słowami hrónczko napisał. Powschitkownje pak wukhadża se wschéch to šwědżenje, so žu w zaschłych cżasach lubżo hyli powożni a mělí žiwj. łschcżenizu za swuzy wujnamnu a tohorunja też šmótżjenu.

* **Dla lacżnoscże pyches ozean cżekuje.** Amerikanski wyschi Huston, hjes dwěla pschecżeł bobreje kapi, je nje-dawno na łódži „Franconia“ jěžbu ſ Newyorka do Europy nastupił. Dokelž njemózesche wujsěd łódże doczakacz, wu-cżahu jemu někotri nowinarjzy dopjšowarjo k tuhu, so dże žiwcej Ameriży wucżekmyc. Snadżeny wot wischeho tajenja wotmolwi starv rjeka ſ khwalobnej wotewżeno-scżu: „Mózete Waschim cżitarjam sdżělicz, so, hdyž na někotre łydżenje Ameriży wucżehnu, to jenož łohodła cżinju, so bydżeń so „wocżerświt“. S zyla njeje to moja wina, so žym nusowany, ozean pschepertowacz, so bych to w žiawnosci cżinił, schtož łóżdy w Ameriży w do-žahażej mérje w cżichej komoży cżini.“

Dary za „Tow. pomocy za studowacych Serbow“.

Dotalne dary: 262,23 hr.

Dale dari
knj. Milka Kowarjec z Budyšina 2.— „
hromadże: 264,23 hr.

Swójbne powjesće.

Sꝛmrěli: Handrij Schcżepank w Rakezach, 62 lět. Maudżelska Hanna Bernhardowa, rodż. Bjenadżij, na Hornczerskej haży w Budyschinje.

Směški.

** **Lepje cżinił.** Rjana a malo znata anekdota wo Ste-rem Bjedrichu powěda so w „Reklams Universum“: Na jenym se swojich dohladowanskich puczowanjow wopyta wón l. 1770 kacżanšku schulu w Klosterbergu. Direktor Lahn djerżeżesche jara dołhu narěcż, tak so hu kral nje-scżerpny a na kónzu njerżasy prajesche: „Psched štom je Wón lepje cżinił.“ „Wascha majestoscż, milosczjiwe pro-scżu“, snapschcżiwi Lahn, „w saitdżenym lecże ja ſ zyla niczo rěcżał njejžym.“ „Runje tohodła!“ wotmolwi Sta-ry Fryza a wotwobrocżi so ſ khribjetom wot splščże-nego rěcżnika.

** **Schto mózesche lord Byron.** Na puczowanju po Rhynje šetka so lord Byron ſ italskim lekarjom Polido-rom, kiž so wuhlwałesche, so może nimale schcżitko, schtož we cżłowjeczich mozach saleži. S dobom staji Byronej na-mjet, so by jemu tži wjac njemował, wo kotrychž wuhli, so jenož wón šam jenicżki a niz Poldori to wu-konjecz samóże. Byron bej khwilku rosmyšli. Potom praji: „Nó potajkim, ja mózu Rhynu tam pschepżiwacz hłbjež je najschérschi, mózu šiwżu na 20 kroczelow šdale-ny ſ wutrjelom ſ revolwra hasnjecz a njedawno šwo-bażeń napišał, wot kotrejež buchu sa jedyn dżeń 14000 exemplarow pschedate. Cżiniże to šame po mni!“ — Dr. Polidori praji, so to njemóże a je porażeny.

Jeho wobydlenje pschepytachu, namakachu pola njeho jenu zjetstwu, satskenu gornu a jeneho sajaza. Też ifikbu, nastykomu pistolu a wschelaku municiju w jeho dsanje namakachu. Mrós jo wuhna, so je hižo wjazy lět z dziwim hontwjerjom. Jeho sajachu a do jastwa na hauptkim sudnistwje w Khocžebuzu dowjedžechu.

S **Lubnjowa.** Kaž zilyschimy, je w Lubnjowskej wokolinje lětsa wjele kurwotkow. To na tym sakeži, so bě we cžasu lehnjenja rjane cžopke wjedro.

Z Łužicy.

S **Pokrěnizy.** (Wobeit.) W nozy k njedželi wotpalischcej so tudy brózeń ratarja Curta Mičkli a brózeń jpediteura Bawoka Grosy. Wschě žně, kotrež so hacz dotal we nimaj khowachu, wjazy wosow a ratarskich maschinow so hobu spali. Mjes tym so ma Grosa jenož z dźela, nima Mičkla z zyla niczo zaiwiscjene. Wobaj staj z tym njesmérnu schkodu poczerpiloj. Jako zapalerja jeneho tudomneho schewza sajachu. Wón je woheń tohodla zalożił, dokelž so nad wohnjom wjeselì a dokelž mjesche zdobeż za nowinkami. Jeho do tudomneho jastwa na hauptkim sudnistwje dowjedžechu.

S **Bejerez.** Hluzy zort dowoli žebi jedyn wobydlet je Wopakeje. Wón tworowy cžah, kotryž bjsche po puczu z Bejerez do Wopakeje, sastajì a potom do lěsa cžekny. Wjednk maschiny cžežki cžah, kotryž po nahlej horje dele jědżesche, lědma sastaji. Wschelake wozoby z cžaha do hnydom za njedoczinkom do lěsa puschczichu a jeho też doßahnychu. Dowjedżechu jeho na Holbinšku stazinu, hdžež mješesche so dla zwoseho njeskutka zamolwicz. Wón witdawa, so je pjecza dla nekajkeje wótbrneje wjety taiku hlubokú zworku.

S **Habrachczizy.** Schromadne ministerstwo je Habrachczizam prawo zdżeliko, to może so město mjenowacz.

Se **Zitawy.** (Samomordarstwo.) W nozy k zwonk. klasslej drózy 24-letny inżener Jurij Walter Hornig zastrěli. Hornig je so w Drježdżanach narodził a dósche hakle 5 njedżel pola tudomneje Kunicherez firmy se sastojnikom. Wina jeho zamowólmeje zmjerczje bě pjecza njesbožowna luboscz. Czehobla? na zwérzje je holzow dosczz.

Dźěczazu, zonjazu a mužazu

trikotowu spódnju drastu

w jara rjanej hódnosczi a po nišich płaczišnach poruczа

A. Kasper, Burglehn 11

w Budyschinje.

S **Bischdorfa** sadyj Lubija. (Warnowanje psched zyganami.) Cžiwila zyganow we naschej wokolinje je dżen a hórscha. Wutoru z nowa zyła cžrjoda zyganow do wsy pschilědże. Kaž hewak, proschachu dom wot domu. Pschi tym wšo wschelakim wězam sobu kasachu. Pola tudomneje wobydlerki Eichlerki jo sa jejemi praschachu. Jaka prajesche, so žanych na składze nima, žadachu sebi pjenjesy. Wona zygankomaj, dokelž mjesche wostudle pschesčahanje syte, hrimnu dari. S tym pak so njespokojischcej, ale žadasczej sebi wjazy. Jena samo kuchinški khamor pschery. Eichlerjowa sebi taiku njehaubiežiwosez sakasa. Nětko sapoczesczesczej zyganzy se wěschckenjom. Jako pak z tym niežo njewuczinischcej, so starkuzo wotstalischcej. Měsko hakle so Eichlerjowa dohlada, so bě so z nimaj rjane rubischko zobut pominyło. Hnydom po polizijin pósłachu, kotraž so za zyganami puschczi a zich pschepyta. Dwě zyganzy sajachu.

S **Lschchwiz** pola Shorjelza. (Wotmyślene mordarstwo) Sandżenu njedżelu rano wokolo 5 hodżin tudomneho murjerja a žiwnoscherja Jakela w jeho spanskej komorje we lożu satskeho. Jeho žona, kotraž z nim w samsnej komorje spasche, bě nahodu z nekajkim hołkom se spanja wubudżena a słyschesche jako jeje mandżelski sawola: „Ty njedocžinku, sto maisch ty tudy pytacz.“ W samsnym wokomiku so nětkore rasy wutkeli. Wona hnydom stany a widżesche, kak so w cžórnej pódlanskej jstwi niesnata muzika wozowa sbubi. S wutkelemi buchu tej dżeži wubudżene, kotrež w hornim poschodże spachu. Do Jakela bjschnikow 6 rajow tjelì. Dwójzy bě jeho smjertnje do wutrobnja trjechi. Jakel bě 62 lět stary a druhi muž mandżelskeje, wobsedżelki žiwnoscze. Schtó je słosmistwo skucžił, njeje hischcze wujasnjene.

S **Hójnje.** (Paduschtwo.) Hižo sašo naschu wjes padnschi wopytachu. W nozy k wutorje dobychu so do wobydlenja Oty Renglicha a kradnychu tam dwě jědnej kole. Sa nimi nimaju ani sljdba.

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk, 10. septembra 1925.

Wežerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,75
1 jendżelski punt	20,346	100 czěskosł. krónow	12,43
100 schwaiz. frankow	81,01	100 pólsk. markow	73,72

Berlinska bursa pschinjesche wežera efektam, statnym a wójnskim požeżonkam po skruczenym spoczatku spadowaze kursy.

Produktowe wiki też wežera žaneho wulkeho pschemenjenja njezapisachu. Pschesiza žiwoje dotalne płaczišny sakhowa. Nožka so wo nišcžo malo wotdrjebi. Jeczmjeń mješesche pschi swojich dotalnych płaczišnach stabuy wobrot. Wowsz wo nješcžo mala tuišcho pschdewachu. Mutu jara malo kupowachu. Wežera płaczesche zentnar

we Berlinje

pschesizy 10.90—11.15 hr., rožki 8.50 hr.
hacz 8.65 hr., jeczmjenja nałkinjeho 10.65
hacz 12.25 hr., najwuzcho 9—9.25 hr.,
wowsza 9—9.40 sł. hriwnow.

We **termijnowym wikowanju:**

za septembr:

pschesizy —, rožki 9.45 złotych hriwnow.

za oktober:

pschesizy 12.25—12.12 hr., rožki 9.55 hr.
wowsza 9 złotych hriwnow.

za dezember:

pschesizy 12.25—12.2 hr., rožki 9.55 hr.
hacz 9.42 hr., wowsza 9.55—9.40 sł. hr.

Eswinjaze wiki wežera w Berlinje (Magerviehhof Friedrichsfelde). Pschiwjezli bchu 544 proßatow, 171 běhakow. Wone płacžachu:

Běhaki:

wulke 70—85 hr., srjenje 55—65 hr., małe 35—50 hr.

Proßata:

wulke 26—35 hr., srjenje 21—26 sł. hr.

Nekotre płaczišny z wežerawischich Drjezdżanskich wikow (Markthallen). Kurwotwy stare 1.60—2 hr., sasolana pjerjina hušy 1.20—1.50 hr., kacžki 1.60 hr. hacz 1.80 hr., kury stare a młode 1.40—2 hr., holbje schtuka 0.80—1.30 hr. Karpy 2 hr., lisy 2.60 hr., raki schtuka 10—100 np. Jabluka 10—15 np., kruschwy 15—65 np., sljwki 20—35 np., bobasika 15—25 np., pruschiny 50—55 np., bżeczki 80—150 np., wino 30 hacz 180 np., mjo 1.60—1.80 hr., bérny punt 5—6 np., zentnar 4—5 hr., hrusy 25—40 np., tomaty 20 hacz 30 np., zybla 15—20 np., bély kal 6—8 np., cžerwjeny 10—15 np., złotej kcžki 8—15 np., górki 5 hacz 10 np., ale wulke 30—40 np., kurjatka 35—40 np., prawaki 60—120 np., druhe hriby 25 pj., butra mlokarnjska 2.25—2.60 hr., burska 2.30—2.60 hr., tworoh 30—35 np., jeja 14—17 np.

Wulki dżiwit we pokładnizy Landbunda w Mecklenburskej. Podobne wobstejnosczje kaž w Delnjej Łužizy su tež we Mecklenburskej wowsze. Landbund je tam 500 000 sł. hr. dołha napraschał. Sobustawy sa tutón dołh rukuja a dyrbja na kórz wobsedżerstwa psches 4 hr. dopłacžicz. Jena nowina „Rostocker Anzeiger“, so by sa Landbund pisała, dósta 400 000 hr. pobpery. Wschudżom mjetachu ju darmo do dworow a domow. Taiske postupowanje żenje k dobrenu kónzej njewjedże. Też naschi ratarjo dyrbja njewotwisne wominy cžitacz, hdyrjež so jim njeby wscho lubiło, schtož pisaja. Njewotwisne nowiny wotkrywaja někotreżkuli żdżiwoscherja a wobarnuja swojich cžitarjow psched cžežkim schkodowanjom. Schtóž jenož po hubi pisa a rěczi, cžini to swojeho wuzitka dla a stajnje ke schkodże toho, komuż lisa.

Wémy, kak wélka stwona a to wosebje też naschi serbscy burja na „Serbske Nowiny“ sljadaja a je zazpiwaju tohodla, so druhdy wótre słowczko namakaja pschecziwo temu, so naschi serbscy burja sa zuzynni wjednikami běża. To jim trjeba njeje. Sswój k swojemu. Też wy lubi Serbscy burja bo hórsy dohladacże, kak „Serbske Nowiny“ a druhe serbske, wotczehe hospodarske organizacije z Wami sprawnje mjenja. Jenož jo so někotrehożkuli a wosebje sa jeho dżeżi njeby pschepossże byko.

Na pschedań:

Maschina zyjaza (Drillmaschine) w Myschezach cžo. 1.
Wot, podsybnik, kusezi dwór w Hornim Hamowje.
Wołaj mladej w Boschezach 47.
Kruwa, bórzy so cželi, w Boschezach 41.

Sso pytaja:

Pohonez, Wosf w Kamjenzu, a dżelacžer Friedrich Berger w Kamjenzu, Robert Rowland w Lubiju.
Murjerjo Fr. Brauninger w Kamjenzu.
Schewski w Halschtrowje, Dolsha haha 202.
Tischlikrjerjow, Polk we Wojerezach, Badergasse 8.
Pekarski, w Budyschinje na Mjasowym torhoschczu 15.
Hospoin, kotraž może warjez, w Budyschinje na Cyzkowinskim namésczje 5 II.

Schkrowe depesche.

Barlinske produktowe wiki. dżenża dop. 3/11 hodż.: Wiki žłabe, žito pak žadne, tendenza jara mérna.

Płaczišny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tuni abo 1000 kg, jewal 100 kg, płaczišny po złotej hriwnje.

	9. 9.	8. 8.		9. 9.	8. 8.
Pschenza	218-224	218-224	rožk. wosuschki	16,20	16.00
rožka	171-173	171-175	poch. melasa	8,90	8,90
nałšt. jeczmjeń	213-245	—	ferdella	—	—
nał. jeczmjeń	180-185	180-185	běrnjaze krużki	18-18,30	18-18,30
wowsz	180-188	182-190	symy	—	24 26,00
kukuriza (Maisz)	217-218	214-218	wota	25-28,00	26-28,60
pschenicz. muka	31-34,0	31-34,25	lany wosuschk	22-22,86	22-22,80
rjana muka	24-26,50	24-26,75	módre lupiny	12-14,70	12-14,00
pschenicz. wotr.	12,20	12,30	žołte lupiny	15-16,50	15-16,30
rjane wotruby	11,20	11,30	symo, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
zapż	355-360	355-360	symo, rjane	0,90-1,15	0,90-1,15
rjane symjo			„ pschenicz.	0,70-1,00	0,70-1,00
prózk	25-27,00	25-27,00	„ wowsza	0,85-0,95	0,85-1,00
pjelwuschki	23-25,00	23-25,00	„ jeczma	0,65-0,95	0,65-1,00

Płaczišny rěsneho skotu na Barlinskich skótnych wikach.

9. septembra 1925. Płaczišny po zentn. a sł. hriwnach.

Stótne druzyny a wosnamjenjenje.

Woły: 555.

Polnomłasne, wukormjene, najwjetischo rěsneje hódnosce hacz do 6 lět	58—62
Młode mjasne, niewukormjene, starsche wukormjene	50—55
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane starse	43—48
Mjenje pizowane wschelki starocžow	36—40

Byli: 442.

Polnomłasne, wurolcžene, najwjetischo rěsneje hódnosce	55—58
Polnomłasne, młódsche	48—53
Mjenje wukormjene młódsche a derje pizowane starsche	43—46
Schpatne	41—42

Jałowzy a kruwy: 949.

Polnomłasne, wukormjene kruwy najwjetischeje rěsneje hódnosce	47—62
Polnomłasne, wukormjene jałowzy nahwjetischi, rěsnee hódnosce hacz do 7 lět	47—58
Starsche wukormjene kruwy a derje wuwite młódsche kruwy a jałowzy	34—43
Derje pizowane kruwy a mjenje pizowane jałowzy	27—31
Mjenje a schpatnje pizowane	20—24

Cželata: 1825.

Najlepsche wukormjene	58—95
Mjenje wukormjene a tajke wot zyza	75—85
Schpatne	55—60

Mowzy: 6245.

Młódsche a starsche wukormjene	56—64
Starsche wukormjene	42—50
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	28—35

Eswinje: 8446.

Polnomłasne, wobsedżych rasow a jich schtiržkowzow, hacz do 1½ lět stare	94—99
Wukormjene	97—98
Mjasne	96—97
Schpatne	93—95
Ranzy a kunbroża	87—90

Plahowanje pčołow a mjedowe žně.

K tomu so nam z Prinskeje pische: Sa naš pčołarjow su mjedowe žně 1925 ninu, z wuwiazacym tych, kotrjż su swoje pčoły do hole póstali. Nasnonicži pčołarjo wotkrucžeja, so w běhu 201 lět tajke hubjene žnémi kaž runje lětsa. Wschi spodżatku njebechu wuhladu tak schpatne. Nětk a wójnskeho wopytowachu pčoły pilnje. Hižo krjenja schtwórtu so z dźela satepi a z wjetscha też skowe krjenja. Noje oxrbżachu so samo pizowacz, njechaschesche-li jim pczołat sahlódnicz dacz. Někotrymżkuli spuschczesche so na hoju a jeje bohatosez na njedu. Ale tu rosrahychu so mnohe wocžakowanja na symnym, wlóżnym wjedrje. Mnohi swoje pčoły sašo tak domoj powjezu, kaž hu je pschinjesli. Tak budże dyrbjecz zokrowy hornz w kluschim lecze wobsedże swoju sluzbu wukonjecz. Sa naš pczołarjow wostanje sašo — nadżija na nowe pschichodne lěto, so bychmy wospjet lósch a tubosez k dźelu dostali. Nadżija, ty rjana . . .

Najnowiše z cyłeho swěta.

Němske ministerstwo z żiwjenje chze pschecziwo porodżenju zokora zakraczicz. Loni w dezembrje je punt najlepschego zokora z fabriki 32 pjenjezkow płacził. Někto žebi zokrowe fabriki za punt prenjeje druzinu zokora 42 pjenjezkow a za druhu druzinu 40 pjenjezkow żadaju. Wikowarstwo ma tónle pschicžinjk za njewoprawnjeny, dokelž so misda dżelacżerjow w fabrikach njeje w tej mérje powyschika.

*

W Barlinje je bildarja Bretzela jeho žona sadajika, hdyż jej wón so wopiwschi z rěsnikom nožo mhrożesche.

*

1. nowembra ma sašo 1020 němskich optantow z Polskeje wuczahnyczz.

*

W Langendiclawje w Schlesyskej je 92 ludzi na tyfus sfhorikło. 9 wohrobow je wumrjelo. Wobydlerstwo je so pische tyfus schczepjej dał.

*

Na baltiskim morju wutoru zylny wichor sakhadżesche. Parne lódże dyrbjachu wuczek w pschistawach pytacz. S lubje jeneje lódże żołmy 125 tunow jerjow wotplawichu.

*

Kónz septembra so wjetsche franzowske manewry pola Mainza, Appenheima a Aarweilera wotmeja.

Ze susednych a dalšich krajow.

* S **Kamjenzy.** (Sćmjertne njeszožo.) W Schumowje pola Kamjenzy sašedżenu sobotu 40lětny dżelacżer Seifert stary kurjenz torhasche, kotryż bě z sahrodnej murje pschitiwarjeny. Jakko bě postedżeju sepjeru, kotraż murju dżerżesche, potorhak, murja nadobo padny a Seiferta pohrjeba. Njeszožowneho jenož jako cžeło pod rosapadankami wuczahnychu.

* S **Lipiza.** Njeszožo pschi cžumpjeli potrjechi sašedżenu njedżelu 22lětneho dżelacżerja z Lindenawa pola Lipiza. Wón bě pschi cžumpjelach w jenej korcžmarcej sahrodże z pomocznikom a pschihladże pschi cžumpranju jenej cžumpjeli pische dlisko. Cžumpjel jeho do hlowy wražnjwschi jemu hnydom noz rosrasy. Snjeszoženeho do ekhorownje swj. Jakuba dowjedżechu.

* S **Limbacha** we wjeczornej Sakksej. Wobžarujomne njeszožo sta so na hlownej drózy we šušednej wsy. Jedyn muż tudy zyhnese wosżesche. Jako bě jo trochu wot swojeho sapschahaha wotžalił, sydnuschtaj so jeho zwaj na wós a jédżeschtaj někotre metry dale. Jako konjej sastaschtaj, dha hischcze nabodo sytnje satorhnyschtaj. Jedyn z wobeju hołzow padże tak njeszožowne z wosa, so kolo pisches njeho dżesche. Sranjenja 8-lětneho dżesca bě cžu tak cžežke, so na njeżu do khorownje wumrě.

* S **Frankenberga.** (S cžaha skocžił.) Nehdże sto metrow sesudy tudomneho dwócžischeża tele dwe murjerja Hatma z wotjedżenej rukn a cžežkim na hlowje sranjeneho na kolijach leżo namakachu. Halm je pjecza wjecžor z posledniim cžahom z Kamjenzy jěł. Je žeby bjsno we wosu wušmyk a tak prawn staziju pschesplwał. Tak je potom wotuczinjwschi z cžaha skocžił a so hnydom morił.

* S Jaworu we Schlesyńskej. (W brožni so bohu spalił.) Sandźenu póndźelu wotpali so wulka knježe brožeńske rycerkubleria Crenzia w Jaworje. Mjes rozpadankami nadeidźechu znuhlene muzike cźelo. Wožobu znjesbožoneho njemóžachu hischcze spóznać. Tola pak žebi myslła, so je živy spaleny 65-létny dźełownjemčł Freuzel. Wón njemjeješche žane wobydlenje a je tohodla znano we brožni pschenozował. Na wulke swoje běchu sandźene dny wschě žiwe w brožni wumłóćili. Tak so jenož 250 zentnarjow sitomy bohu spali.

* Cźežke njesbožo f autom. W nozy k póndźeli sajedże auto pschekupza Korse Hellera f Markliśy do železneho wobložena na mjesce w Delnim Meffersdorfje. 6 wosobow, kotrež w aucu sedźachu, buchu f njeho wjerhnjene. Schofer so na wutrownju a zamjenjach cźežko srani. Pjecžo druhi f lóžschimi sranjenjemi wotewjedźechu. Auto so zyle rosrasy. Sranjenych do khorownje w Markliśy dowjesechu.

* Se Schneidemühla. (Wotprawjowanje.) Sahrodnik H. Labahn f Ballenstädta dě we swojim cźasu pohonca Alberta Bětnarja se Schneidemühla wurnbił a skorzowal. Wón bu k smjerći wotsudźeny. Jeho wjezera rano we Schneidemühle wotprawichu.

* Wuhory we Wódrje. Do Wódry buchu w sajschych mězajach wjele młodych wuhorow (Aale) nasadźenych. Schlesyńske rybarśe towarśstwo je hižo w naleću 12 zentnarjow pola Wrótsława wuhadźiło, dalsche 12 zentnarjow w Bytomiu (pola Lehnitz), Steina a Brieg. Tež mjeńsche rybarśe swjatli su tutón pschikład sćěhowali. Wšitcy hromadźe wuhadźi so na 28 zentnarjow młodych wuhorow, abo 70—80 000 schtuk. Wuhor je po najnowišich wuhladkach mjese wšěmi rěčnymi wobydlerjemi nojhospodarschiska ryba.

* Schtyrjo dźełaćerjo so spalili. W munizijnej fabrizy w Pósnanju wudyri sandźeny pjatk w jenej barzy woheń pschi rozebranju munizije. Schtyrjo dźełaćerjo, kotrjž tam dźełachu, hnjerc̀ě w plomjenjach namatachu. Materialna schoda njeje pschc jara wulka.

* Zalożne wojowanje f bludnym. S Laasa w Cźechach so pischo: W jenej zyle blizko města stejajej zbehnišcy sta hu zalożny podawk. Wokoło 10 hodź. wjecźora wuhlada cźerjoda dźełaćerjow w pschirowje kleczanu muzyku postawiu. Jedyn f dźełaćerjow posdźeji kleczanemu f elektriskej bydlańej lampku do mjeswoca. Tu wuskoczi tutón a cźerjesche f njewopisownje hrósnym poćzinjenjom dźełaćerjam napschećego, so wschitzy pjanaco cźekachu. Zalożny cźłowjek běješche sakliwajo za nimi a hrożeješche, so wschitkich hromadźe skonzje. Dźełaćerjo běchu w nóznej cźmě do wschěch stron roscźekali, a hdyž duchorhory k domej wobsedźerja zbehnišcy Schmidta dobeža, cźuješche so j gwaltom do njeho dobyć. Tomu so f tym sadźiwa, so durje smitska ruce famknychu. Ale jako by hnudźił, hnakli a palił sahěża ho njemdry k wokna, kiž f wotmachom wuhehnu. Hdyž cźuješche nuts saleścź, wobarachu jemu zbehnišcźak a jeho pschichodny zyn Arnoscht Goeckka. Tutón kó wobkludźeneho dwójzy do paże, pschi cźimž jemu nóž f ruki padny. Na pomoz sawolana žona pschinjese jemu nětko kuchinski nóž, kiž storcźi wón pschezo hischcze so furowje nutsdobywazemu dwójzy do wutrowbuja. Potom cźišmy cźežzy sranjeneho f wokna wen. Tón pak hrabny nekajki cźežki zochor a poća sažo napadowaćz. Tola porabźi so, zochor jemu wuhrabnyć a f nim jeho žamoho porasyć. Hischcze ja živo pschiwjosachu jeho potom sa wudwjerjne a sawołachu żandarma. Hdyž tón pschińdże, bě wschak zuły muž hižo na swoje sranjenja wumrěł. Mordny pschiležowarjo so k wudwjerjnarjam. W nim spóznachu nětko wósteho Schindlera, kotryž běješche runje f Cheba se żelesnizu pschijeł.

* Wulke rosbuchnjenje w jenej rumunskej pólwrowej fabrizy. Kaž so f Bukaresta powě, sta so tele dny w rumunskim měsće Dudeśti straschne rosbuchnjenje w tamnym pólwerniku. S tym so telegrafiske a telefonike grotty dospołnje rostorhachu. Kaž praja, je f rosbuchnjenjom wjele ludźi žiwjenje słubiło a wjele so jich sraniło.

* Wulka kathedrala so twotpalika. Wulki dźeł domej w Alexandriji w Italskej je so tele dny wotpalił. Schkoda je so na milijon lirow wobliczika.

Towarśstwowski powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokol“ ma kóždy štwórtk wjecźor we 8 hodź. zwućowanje w towarśownji na Hornjem. hasy.

Baćoń. „Kasino młodych ratarjow“ zmjeje njedźelu, 13. sept., dop. 1/2 11 hodź. w Baćonju mesačne posedźenje. Wšitcy maju wěsće přinć. Předsyda.

Lichań. Tow. „Zernička“ spěwa jenož zaso pjatk wjecźor, je-li popołdnju přihódne wjedro.

Serbski Sokolski Zwjazk. Njedźelu, 1. novembra t. l. pop. w 2 hodź. wotměwa so zwjazkowa lětna generalna zhromadźizna. Přizamknje so sokolski wjecźor jako wopomjeński swjedźeń pjećlětneho wobstaća Serbskeho Sokoła.

Předsydstwo a wubjerk.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleń w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brěžnycy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Wustajeńca zahrodnistwa a nazymskich kwětkow w Budyšinje 12.-15. septembra 1925

kotruž zrjadnje zahrodniske towarśstwo w Budyšinje we wojerskej zwućowarni na Lubijskej drozy.

Wotewrjenje sobotu, 12. septembra, dop. w 11 hodź. přez protektora wustajeńcy **knjeza wyšš. měšćanosty Niedźera**

Wustajeńca je wotewrjena wšědnje wot rano 8 hodź. hač do 8 hodź. wjecźor. — Njedźelu, 13. septembra, pop. wot 2—6 hodź. a póndźelu, 16. sept. připołdnju wot 11—1 hodź.

koncert we wustajeńi

Zastupna płaćizna za dorosćenych 1 hr., za dźěći 75 pj. — Přewod niske knižki po wustajeńcy su při pokładnicy za 30 pj. dostać. Za wopyt šulow póndźelu a wutoru poniżene płaćizny.

I^a bunowy kofej
stajnje cźerstwy 1/4 punta po 0,90, —,1, 1,10 a 1,20 hr.
pčołacy měd
z rkuowanjom holandski měd punt ze skleńcu 1,60 hr.
wšě potrěbne wěcy ke pjećenju
kaž
sultaniny, korinty, wulke rózynki, hórke a słódke mandle
atd. poruča
k žnowemu swjedźenjej a kermuši
Walter Weise
w Budyšinje na Žitnej hasy 2 napśeśa Pahnec módoweho domu. Wikowańnja na Pauliskej drózy, rózk Jägerskeje dróhi.

Najlěpše cźerjeńske rjemjenje
we łuzy garbowanej jadrjewje kože
rjemjenje k šiću a wjazanju
rjemjenjowe wósk, rjemjenjowe wjazaki
poruča
Max Hiller, kožowa wikowańnja
na Žwonkownej Lawskej hasy 42 Telefon 864

Móżeće wjacy zapłaćić za jězdne kola, ale njemóżeće lěpše dostać hač.
Janko-jězdne kola
Hižo 20 lět wupruhowane, lohko běžne, njeskónčnjomne, při tym nic drohe. Jenotnosna płaćizna: **Mužace koło 130 hr., žonjace koło 140 hr.** z Torpedowym samoběhom a z najlěpšimi Continentalskimi wobrućemi.
Ideal-jězdne kola
mužace koło 110 hr., žonjace koło 120 hr.
z Rotaxowym samoběhom a najlěpšimi Continentalskimi wobrućemi. Tež tute tunje kola předawam hižo 15 lět.
Na wšě kola sprawne rukowanja.
Dla kupowanja we wulkich hromadach a za hotowe pjenjezy je mi móžno, tak tunje wotedawać.
Wobkedźbuje **1 wagon** (200 stuk) jězdn. kołow dostanu w septemru. Też w přisušnych dźělach sym runje tak płaćizny hódny. Wuporjedźenja z rukowanjom.
J. Schieback
na Mužakowskej drózy 4. Telefon 1134.

Košlacy barchent
běły a pisany, **łožowe šaty,** běłe a pisane,
wupjerk, najlěpši we wšěch šěrokosćach,
twjelki - trjenja - šórcuchi
poruča tunjo
J. Domsch, na Lawskich hrjebjach 16 I.
w automatowym hosćencu. Žane klamy.

Trjebane a nowe
meble
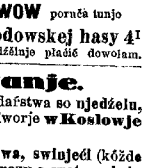
kaž też **wuhotowanja stwow** poruča tunjo
Ernst Stelzig, na Hrodowskej hasy 4 I
Podźělnje płaćiš dowolam.

Přesadźowanje.
Dla dospołneho spušćenja hospodarstwa so **njedźelu, 13. sept., pop. w 2 hodź. na knježim dworje w Koslowje** poła Njeswačidła přesadźuje:
Sylny lišak, na 16 lět stary, kruwa, swinjeći (kóždy 2 centnarjej), **kury, hospodarske wozy a grat,** wokoło **60 centnarjow syna a słomy, 6 kórcow stejaceje wotawy** kaž też **2 kórcaj běrnow** (po rynčkach).
Na kupjenje zmysleni zeńdu so na knježim dworje w Koslowje.
Wobsedźer.

Mebla wuhotowanja { **lehańjow bydleńskich stwow kuchinjow**
dospołne a jenotliwe meble po kóždej płaćizne a w kóždem wuwjedźenju, kaž **sofy, seslongi a matracy** poruča
Jurij Kiehl :: **w Budyšinje:** na serbskej hasy 1, delka

Wulki skład
mužacych a pacholacych wokleków,
njedźelskich kholowow, kholowow do dźěła, kordowych a manchestrowych wob lekow, gummijowych mantlow, jakow do wětra, stupnjow a črijow we wšěch wulkosćach předawa tunjo
H. Gedlich w Budyšinje na połnocnej dr. 7.

Dostachmoj telef. přizamknjenje čo. 931
Oswald & Röhle
wobkhod za wysoke, hluboke a żelezowe betonowe twarjenje
we Malym Wjelkowje.

Jurij Fuhrmann
w Budyšinje na hornjerskej hasy čo. 10 poruča jězdna kola šijace mašin, man tle a šlawchi. Semana wuporjedź.

Suprošna ranca
cyle blizko prostam je na předań w Brěžnyc̀e čo. 30.

Kóždu sobotu wot 8—6 hodź.
kozace kože
a wšě druhe družiny kožow a kóžkow kupujetaj stajnje
Kießling & Erdenberger
w „Polměsacu“ na Zwonkowskej Lawskej hasy.

Wottwarjenje płaćinow!
Cerstwje dóńe:
taflowy wolij 65
la. jězd. lany wolij 70
cerstwy ćišeny hrósćkowy wolij zar. čisty 77
margarina 60
Milchperle 85
(kóždy kupi ju zaso)
kokosowy tuk 68
swinjacy žmałc 95
Margariny, tukowy a jěžnowodjowy wobkhod Th. Schleinitz
na zadn. bohat. hasy 9.

Starša holca
abo samotna žona, kotraž móže dejić, so do hródże pyta. Dobra mzda.
Dom za wotkhorjacych (Genesungsheim) w Kumwaldze.

Młódšu, čistu, sprawnu, přećelnu, dźećom přichilenu
holcu
při wysokej mzdźe hnydom pyta
J. G. Noack
na jerjowej hasy 10.

Sprawnu, 15—16 lětnu
holcu
za domjace hospodarstwo a wobkhod pyta.
Willy Sommer
w Budyšinje na Serbskich hrjebjach 8.

MERSIOVSKY
Brylanty

Nowa
bürowska pisanska mašina
je wobstejnosćow dla hnydom płaćizny hódna na předań. **Max Seifert**
na Kamjenitej hasy 29.

Lobke motorske kolo 2 PS.
nowe z fabriki za 350 hr. a nowe **mužace jězdne koło** ma tunjo na předań
Max Seifert
na Kamjenitej hasy 29.

Parne čisćenje pjerja
E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Makkowe
košle
kholowy
košle z předkošlič.
nohajcy
zoki
Rud. Osswald
jenož
na serbskej hasy 3.

Cokor
jenož 38 pjenježk.
při wotewrjenju wo 10 punt
reklam. płaćizn
jězdna šokolada 200 gr. tafla jenož po 50 pj.
Haltwort-šokolada 100 gr. tafla jenož po 25 pj.
kokosowe truški 1/4 punta jenož po 20 pj.
praliny 1/4 punta po 25 pj.
Dostanjeće pola mje na wšě twory rabat.
Paleny kofej
wšědnje čerstwje paleny, jako wosebje dobry a tuni porućam 1/4 punta po 90 pj. 1 hr. a 1,10 hr.
Kofejowy skład
E. Eckhardt
w Budyšinje na różowej hasy 6.

Kupuju stajnje
po najwyšših dnjowych płaćiznach
lapy, kosće, papjeru, nowiny, knihi a akty, winowe blese, (żelezo a metale jenož na wupokaz)
Siegfried Sußmann
na hornjerskej hasy 15
Telefon 1346.

Serbske křćeńske lisćiki
Serbska knihařnja
w Serbskim Domu w Budyšinje

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaći 10 zł. pj. Wudawa a.diśći Smolerjec knihliśěrnja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobćežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobilěcheja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 212 **Budyšin — pjatk, 11. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Rjad wohniweho kschiža.

Po swětowej wójnje je žo Němska kraj tajnych organisazijow sćinika. Do nich statyžazy mkodych a też wobstarnych Němcow kluscheja. Mjes nimi je jedyn ſ najſpodźiwnischich „rjad wohniweho kschiža“. Hdyž je wscho to wěrno, schtož je policija wo tutej organisaziji do sjawnosće daka, dyrbi žo człowjek praschecź, hač je dźěl wobydlerſtwa Němskeje hischće duchownje normalny. Policija je tajnu organisaziju wusběhnyła, kotraž žo ſe žobustawow monarchistiſchich ſwjatſow iwori. Jejne wjedniſtwo w rukach tſjoch Amerićanow leži, kotſiž běchu žebi wotmyſlili, pobóčnu organisaziju ſnatehо Ku-Kluz-Klana w Němſkej ſałožić. Němſki ſwjatſ ſam mjenowaſche žo „Rjad wohniweho kschiža“, jeho žobuſtawy **„Mječerjo wohniweho kschiža!“** Rjadowu Barliniſku organisaziju žu tele dny pſchi pożćehowanju pſchehlapili a ſajeli. Po wuſnaću ſajatych ma rjad nětkhe 300 hač 400 žobuſtawow. Policija pak liczbu žobuſtawow na ſ najmjenſcha 1000 žobuſtawow powaſuje.

Sſrjedźſchcžo tajneje organiſazije na žo w Barlinju pytacź. Tu ſtaj **dwaj amerikanſkaj duchownaj a jedyn ſtudent nětkotre tajne ſwjatſi w Charlottenburgu, Weddingu** a Moabitu ſałožili. Organiſazije rěkaju „Wiking“, „Germania“ a „Heimdal“. Jim po wulkej wjetſchinje žobuſtawy nemſkoludowiſkeje ſtrony a druhich naprawizu ſłożenych ſwjatſkow pſchiſłuſchcheja. Sſobuſtawy dyrbja ſ pſchiſłahu ſ dźěła ſnjeſrosſumliwym a błasniſkim wobrjadom ſłubicź, „ſwobodu wótcznego kraja wubědźicź a Němſkſ ſ rukow ſchkodnikow wuſwobodźicź.“ Po druhich powěſećach žo žobuſtawy „Rjada wohniweho kschiža“ ſ pſchiſłuſchnikow „frontſkeje khorhoje“ a „Wikingſkich ſwjatſkow“ woerja. S pſchiſłahu dyrbja žo ryczerjo ſwjatſacź, **marſchalſku žmjerćź na žebje pſchijećź, je-li ſo ſwjatſk pſcheradźa.** Tale **pſchiſłahа žo we** wobſebitym pſchedraſcenju na **krwawy kschiž pſched cžorno-bělo-cžerwjenej khorhoju ſ hołakim kschižom ſłoži.** Policija je ſ pſchepytanjom domow a ſebrańcom pišmow wobſchěrny material do rukow dóſtała.

Mjes jatymi ſtaj też dwaj Amerićanaj, kotrejuž je po ſdaću Ku-Kluz-Klan wobſt rjeſ jako mišionarow do Němſkeje pósłał. Staj to wěſty Strobſchein a jeho žyn, dwaj Němſko-Amerićanaj, kotraž běſchtaj w Barlinje jako předarjej jeneje amerikanſkeje ſekty ſamokwjenaj. Nětkaju duchownu univerſitu mataj ſcźeła ſadu žebje. Jejn žu w Schleſyſkej ſajeli. Tſeći Amerićan bě ſtudent, Gray rěkaju, kotryž je žo pſched nětkhe tſjomi njedźelemi do Ameriki wróćił. W jatbje žo w tu khwilu nětkhe dwaceći wožobow dźerži.

Sałoženje tutoho ſpodźiwneho „rjada“ pjeća do léta 1923 doſaha. Hdyž žo tehdy němſkoludowiſke a druhe organiſazije ſakaſachu, a žo wobeſe tak mjenowane „rolowanſke komunanda“ potłóčichu, žu žo wjednizu frontſkeje khorhoje Wikingſkeho ſwjatſka do tajneho ſwjatſka ſjedinoćili, kotryž nadawk na žo wſa, „Němſku wot ſwonkownych njepſchećelow a ſuſeho ludſtwa“ wuſwobodźicź. Sa roſcherjenje ſwjatſka wobeſbje wěſty Klapproth dźěłaſche. Wón wobeſbje wotnoźki ſałožowaſche a je wjele wo wjeczornej Němſkej pſchebywał. Pódła njeho wyſchſchi leutnant ſwonka ſłužby Hildebrand a dr. Huebner, kotryž ſo ſyndikus mjenowaſche, žobuſtawy ſa ſwjatſk najimowaſchtaj. Rjad je pjeća nadawk měł, ſwoje žobuſtawy ſa „wobeſbite dźěło“ wuwuwcźicź. **Wjele ſcźitſkich mordaſtwow pożledneju lětow maja žo po měnjenju policije na ſlicžbowanje tuteho rjada ſtajicź.** Rjad je žo pjeća po waſchnju ſwobodomurjerſtkich ložow organiſował. Tſoje dźělenje bratrow do „ſłužaſchich“, „wukonjaſchich“ a „ſnjaſchich“ dyrbi ſwjatſkowe potajniſtwo ſwěſćicź. Pſchijeće žo hakle po nadrobnym pruhowanju ſtanje. Pſchi pſchijimanſkich zeremonijach žo pjeća też krej pruhuje. Wó ſtwje, ſ dwěmaj žwězomaj wobtwěrtenej, žu tſjo ſababjeni „wědomžy“. Na blidźe, ſ cžornym rubom pſchitkrytym, leża ſymbole: **kſchiž, biblija, mjecź a žmjertny nop.** Sſobuſtawy maja po amerikanſkim pſchikładze wobliczo ſ maſku pſchikryte. Druhdy też kſchiž a biblija pobrachujetej, mjenujzy potom, hdyž měſtne wotdźelenje bóle pohanſko-arikim nahladam hołduje. Jako ſymbol žo druhdy też ſłamany mjecź wužije.

Pódła Barlina žu też pjeća w Hamburgu, Jenje, Dortmundźe, Kaſſelu atd. podobne ſwjatſi. Policija je ſ pſchipadom na ſlěd ſa „wohniwym kschižom“ pſchiſchła. W Barlinje bě žo mkody człowjek ſhub ił. Wobydlenje jeho ſtarſcheju pſchepytaju papjery namaka, kotrež žo na „wohniwy kschiž“ poczahuja. Tajnemu ſwjatſej ſ wjetſcha dźěłaczerjo, niſſi ſaſtojniſy, pſchiſłuſchcheja atd. pſchiſłuſchcheja.

Wuſadźenje ſchpaniſkeho wójſka na kraj pola Alhucemaſa.

Wo wuſadźenju ſchpaniſkeho wójſka na kraj w Alhucemaſkim ſaliwje ſu Madridſke nowiny ſlědowaze ſajimawe pedrobnoſće podałe: Tſi dny ſu transportſke łódże a franzowſka a ſchpaniſka eſkadra wuſadźeńſće manewry pſchewjedźe, ſo bychu njepſchećela jabłaſnike, tak ſo žo wón ſkónčnje ſ wuſadźenjom pola Cebadille pſchethwata. Wołaczy ſ nadděłhom njepſchećelſke hrjebje dobuchu a dwě njepſchećelſkej batteriji ſnjeżichu. Schpaniſke a franzowſke namórſke lětadła nadpadu w nozy wot póndźele k wutorje podpjerachu. Pſchi cźiſchcheńſkich łodźow kanonſti cźołom do torpedowſkeho cźołna ſawadźi a jón wobſchkodźi. Torpedowki cźołni możeſche pak ſe ſamotnej mozu do Melillaſkeho pſchiſtawa dojeź. Wot 5 hač 9 hodźin lětadła a wójſke łódże ſ nowa njepſchećelſke ſtejiſchcźo bombardowachu.

Krótko do 11 hodź. žo wuſadźenje wojakow ſapoča a žo bjes wulkich ſadźewkow pſchewjedźe. Wokoło 12 hodźin ſłyſne wotdźelenja domorodnych pſchećeźiwo njepſchećelſkim ſtejiſchcźam poſtupowachu. S njepſchećelom ſ lokhemi ſrażenju dońdźe, tola pod tſelenju wójſkich łódźow won bórſy ſoſaſche a ſchpaniſkaj wojazy mójachu k wottyhnjenemu kónzej dóńcź. Někotſi njepſchećeljo žo ſajachu, a wjele wójſkeho materiala žo ſebra. Prěnje wuſadźeńſke wotdźelenje wobſtejeſche ſ dźeſaca panzerowanych wozow, dwěju wotdźelenjow ſchpaniſkeje zuſobniſkeje legije, tſjoch domorodnych wotdźelenjow, tſjoch honjeſſich wotdźelenjow, wotdźelenja pólneje artillerije a hórſkeje artillerſkeje batterije, automobilneho parka, ſchtyrjoch pioněrſkich kompagnijow a tſjoch radiotelegrafnych wotdźelenjow. Njepſchećeljſka tſelenja namórſke lětadło trjeći, kotrež dyrbjeſche žo na morjo puſcheźicź. Franzowſki torpedowſki cźołm muſješe wuchowa. Wječor wojazy njewobcźeżeni na połkupje Moro Nuvo do biwaka dźěchu.

Franzowſke wulkolětadła w Marokkowſkej.

Hawaſka powěſcźenja ſ Fesa 10. ſeptembra powě: dźeńa je pjeć bomby mjetazych leadłow w Fesu wuleczało a je na Ażdir bomby mjetało. Swěſcźicźu, ſo žu pſchi bjeſoh Alhucemaſkeho ſaliwa tſelne hrjebje wuſtypjane. Też žo poradźi, někotre kanony ſwěſcźicź a wuſkutkowanje artillerijeſke tſeleńzy pola Alhucemaſa ſ kraja a morja wobkedźbowacź. Letadła žu žo do Feſa wrócźile. Jene ſ nich běſche nuſowane, pola Ain-Aiſcha k ſemi ſchpichtajicź, możeſche pak ſe ſamotnej mozu lět ſkónčicź. Dokelž je nadpad lětadłow na Ażdir dopokaſał, ſo žu wulkolětadła w Marokkowſkej ſ wuſpěchom trjebacź hodźa, dyrbi žo dalſcha tajka eſkadra do Marokkowſkeje pósłacź.

*

Po powěſceji „Chicago Tribuny“ žu Schpaniczenjo hiſchće na **druhim měſtnje Alhucemaſkeho ſaliwa wojakow na brjoh wuſadźili. Wotdźelenje 5000 muži pod generalom Perezom je na kónzu kapa Guilates** na kraj ſtupiło. General Primo de Rivera tak wobaj wuſtupaj pokłupy wobſadźonaj dźerži, ſo by ſo někto pſcheczíwo Abd-el-Krimowemu hłownemu ſtejiſchcźu naſtajił. 25 000 muži riffiſch Kabylow ſe ſłyſnej artilleriju ſu hotowych, tole ſtejiſchcźo ſakitacź. Druhemu wuſadźenju ſo jenož ſłabe pſchećeźiwjenje napſcheczo ſtajı. Někotſi Kabylojo, kotſiž brjoh ſakitachu, ſwoje patrony wottſělichu a ſo potom do cźekanja dachu. Kaž „Daily Mail“ pſiche, je wſcho hromadźe 16 000 Schpaniczanow na kraj ſtupiło.

Mjes tym Kabylojo Tetuan njemdrje nabdĕhuja a pytaju měſto ſe wſchěch ſtron wobſtupicź. „Chicago Tribune“ powě, ſo je žo Primo de Rivera ſe wſchěm khwatkom do Tetuana podał, ſo by wojowanje pſcheczíwo njepſchećelej ſam wodźił. Riffiſy wojazy pjeća pod roſkaſowarſtwom Abd-el-Krimowemu bratra ſieja a ſ wjetſcheho dźěła ſ wuwuczenych wojakow wobſteja. Woni ſu pjeća Schpaniczanow ſ Beni Karricźeſkeje hory wuhnali, kotraž město wobkhnjeji. Tule hórku někto ſchpaniſka artillerija a letadła bombarduja. Je-li ſo „Daily Mail“ wěrnoſć powě, ſu Schpaniczenjo pſchi wojowanju pola Fondaka ſ 1000 muži 250 morſkych ſhubili.

Po powěſcźach franzowſkeho wójſkoweho wjedniſtwa w Fesu žo wulka offenſiva w bliſchich dnjach ſapoczuje. Wojazy njebudźa wjazy, kaž je to hač dotal wſchitko było, ſ hibicźiwymi wotdźelenjemi poſtupowacź, ale po europiſkich jenoſcźach (po diviſijach, brigadach, regimentach) ſrjadowani. Marſchall Petain je ſrjedu Ain-Aiſcha a Taunat wopytał. Wot ſrjedy ſu žo franzowſke deſenſiwne linije offenſiwne linije ſcźinile.

We wokolnoſci Taunata je franzowſka artillerija njepſchećelowe ſtejiſchcźo ſłyſne wobſtrělała. Franzowſojo potom nadděli po zyłym froncze ſcźinichu, ſ kotrymž je njepſchećel cźežko ſchkodował.

Wulka offenſiva žo ſapoczina.

Kaž Parizſke nowiny powědźa, je žo ſchtiwórtk rano wulka offenſiva po zyłej marokkowſkej froncze ſapoczała. Wot froncźneho wjeczorneho kónza biſko Uezana hač k raniſchemu kónzej w ſtronach rěki Mulaja kanony hrimaju, ſo bychu nadděli pěſchkow pſchihotowale. Hromady lětadłow, kaſſeż žo w Marokkowſkej biſchcźe ženje njeſłu wohladake, artilleriju ſ bombardementami podpjeraju. Pożledne dny njeje žo mjenje dyžli 8000 bombow na tſelne hrjebje a nažypny riffiſch wojakow ſmjetako.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na ſeminarſkej hasy 6. Rěći ſerbſki.

Najſt. a najtuńſa kupowańja wobućow. Pódušowanje ſpěšnje a tunjo

Konflikt w ſakſkej ſozialdemokratiji.

Sakſke ſozialdemokratiſke wokrjeſne pſchedhładſtwa, w kotrychž maja ſozialiſtojo lěwizy wjednińſtwo, ſu w jenym wobſamknjenju wočzakanje wuprajile, ſo ſjedź němſkeje ſozialdemokratije w Heidelbergu njepſchestawaze kananje diſziplinty 23 ſozialdemokratiſkich ſapóſłanzow pravizy prawije pożudźi. Pſcheczíwo tutomu pośpytej, wotpóſłanzow na ſozialdemokratiſkim ſjedźu ſe ſwojim wiſnom ſajeć, 23 ſozialdemokratiſzy pravizy proteſtuja. Dopominaju na to, ſo je němſki ſozialdemokratiſki ſjedź ſ léta 1924 wuraſnje wuprajił, ſo žo ſozialdemokratiſzy pravizy njejeju pſcheczíwo diſziplinje ſozialdemokratiſkeje ſtrony pſchiſchli, hdyž ſu do knježeńſtwoweje koalizije ſaſtupili. Też ſu roſcrićzaze żudy, kotrež ſu ſo lětha woimeńe, wſchitkich 23 ſapóſłanzow wot wobſtorżby ſłamanja diſziplinty wuwinowate. S zyła pak je politiſke roſwicze pokaſało, ſo je politika 23 ſozialiſtow pravizy prawa była.

Wuſud ſtatneho żuda wo kommuniſtiſkej wjelepſcheradźe.

Statny żud ł ſchkitanju republiki je wuſud wo prozeſu wjelepſcheradźy wobſtorżenych kommuniſtow wuprajił. Jednanje pſcheczíwo Grillewitzej, Schuhmacherej a Schlechtej je ſu na podłožku amneſtijoweho ſakonja ſaſtajiło. Ma-

Lět cźeſkoſłowakſkich lětarjow ſ Prahi do Kopenhagena.

Schtyrjo cźeſkoſłowakſkaj wojeńſkaj lětarjo ſu ſrjedu dopołdnja w 11 hodźinach po dwěhodźinſkim lěcu ſ Prahi na pſchiſtawiſchcźu němſkeho Aerollonda na Tempelhoffſkim polu pſchiſtajili. Cźeſkoſłowakſkich hoſći powitachu ſa město Barlin měſtnoſtowy twarſki radźićel dr. Adler, ſa lětarſke ſtawiſtwo měſchcźanſki radźićel Sauernhein, ſa ſtejiſcźo němſkoſtatneje wobory a cźeſkoſłowakſki wojeńſki attaſchej. Město Barlin lětarjam wobcźeſtnjenje poda. Sſamy dźeń popołdnju w 5 hodźinach 50 minutow cźeſkoſłowakſjay lětarjo do Kopenhagena pſchiléćeźichu. Tſi danſke wojeńſke lětadła běchu jim na pſchecźo lećałe a ſo ſ nimi blisko Kopenhagena ſetkachu. Na pſchiſtawiſchcźu ſchef danſkeho generalneho ſtaba, general Birk, cźeſkoſłowakſkich hoſći powita. Roſkaſowar lětarſkeho korpſa danſkeho wójſka, wyſchi Koch lětarjam powita a podjakowa ſo pſchi tej ſkładnoſći ſa pohoſcźinſke pſchijeće, kotrež je žo loni w Prahy danſkim lětarjam dóſtało.

*

Jendźelſke knježerſtwo je ſdźěliło, ſo w bliſchim cźaſu w Prahy wo pſchelećenju wutrajnych lětadłow nad Němſkej ſapocźnu jednacź. Pódła Němſkeje, Jendźelſkeje, Fran-

howiśeje a Czeskosłowakśeje so hnadź też Italska, Madjarska a Južnoslowjanska pśichi jednaniu wobdźela.

Pólski zakoń semśeje reformy so zaczińuje.

Senatowa komnitźija je zakoń wo semśej reformje z 21 pśichećiwo 19 głosami wotpokazała. Potwjerdźenje pod znamjenjom najwótśnjejšeho pśećiwstojenja 6000 pólskich wulkoležomnosćerjow stejeśeše, kótaž běchu so we Warschawje sešli. Woni hrožachu, so budźa so na kóžde waschnje pśećiwo wotedaću dźěła swojich leżomnosćow pśećiwstajeć.

Sćinjadź dla wotpokazanja zakonja semśeje reformy kujeršćerstwo wrócso stupi a so jeźim rozpušćeśi. Pśiwjedy abo posłužicho budźe so semśka reforma w Pólskej dyrbjeć pśećiwjeś. Pśichi pśichodnych wólbach budźe so wo to horzo wojowaś.

Italska pśećiwo pśichśamknjenju.

Braśenje pśichśamknjenja Awstriśeje k Němskej italskemu kujeršćerstwu wulke starośće cźini. Italske kujeršćerstwowe nowiny Němsku napominaju, so by njepśećelstwazej agitaziji za pśichśamknjenje kónc cźinika. Mussolini je tola jaśnje a frosumliwje w parlamenceje rjekł, so Italska na žane waschnje njebudźe tajkemu pśemjeńenju krajnych mjesow směrom pśichiładowaś; pśećetoj Italska njemóže dowolić, so hižo na tammej stronje Brennerskeje hory Němska leži, wobsebje dokeľ wešte mjenje wosćehi ze wśichnimi śrědkami wottorhnjenja południscheje Tirolskeje wot Italskeje dźěłaju. Pśichśamknjenje Awstriśeje k Němskej je niz jenoź prawnje, ale też politiśy njedyplomatiśe. Toho dla je so italske kujeršćerstwo wšěcze dla tuteje njepśećelskeje agitazije wobcežowało. Też awstriskemu kujeršćerstwu, kótremuž so Italska hatuje z nowa hospodarśaju napśećeśo pśichśeć, italske kujeršćerstwo swoje mnjenje prajś a jo na winowatośće dźakowinosće dopomni.

Ze Serbow.

W **Budyšinje**, 11. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wječera wječor w 7 hodź. barometer 730, hygrometer 0, thermometer we dnju +16. Dźensa rano we 8 hodź. barometer 730, hygrometer —2, thermometer w nozy +10. Wuhladny na njestajne wjedro. — *Nižina nad Narśichim morjom je so rozšěrjała a njebudźe dale nasche wjedro nakazyć, kaž je to so njedźele dołho stało.* Naš pśećećelstwo nowa nad Jendźelskej wutworjena nižina. Wjedrakuje mjenja, so so wulki pśeswrót w naschim wjedrje pśichodnje. Sćinano z wječora Jendźelskeje wot kupy Island hacź do Schpanskeje barometrowa wyšina so tola k nam hnuje. Njesłuschnjeny nadźišu rjanu. Wóh chaju so skónčnje žmišlić a nam žuchu, cźopke wjedro wobradźić. — Jutśe sobotu je Marije mjena. Sśónčko schadźa rano 5.31 hodź. a so 6.31 hodź. khowa. Měsacź schadźa we połnozy a so połnoc 3.41 hodź. khowa.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje za jutśe sobotu:** Khłodno, njewobstajno, deschćowanje. Podobne wjedro po zyłej Europie, jenoź s połonja alpow je cźopliśe.

— **Rozprawa polizije.** W nozy k 6. 9. 25 we wokolnosći Budyšina jěźdne kolo znamki „Blitz“ kradnyčhu. Kolo ma cźišło 359 969, cźornu podstawu, złote swjasna s cźornymi šmuhami a na wobźidle brune korkowe pschimadła.

— **Hladajśe na dróhach na pschepytowany porjad.** Sarišćenu sobotu sašo 3 policiśeri na Mužakowskej dróze tych sadźerżachu a hnydom wot nich pjenjezow pokutu žadachu, kótrež so pschezo hischće njemóža abo nochcedźa na pschebytowany porjad smućiś. Wschednje cźitamy wo šmjertnych njesbožach na sjawnych dróhach. Tehodła je nusno, so so tu na porjad hlada. K temu žu hamty powołane. Jich organy su policiśeri. Schtóž je wschednje na sjawnych dróhach, wě, so je dźensa kruty porjad trěbne. Schtóž ham tak wjele rosumi nima, toho dyrbi policija k temu nuckiś, nuczicź hischeze k łepschemu kutych njerosumnych.

— **Sswobodne mjasowe jětki w Budyschinje.** Ssobotu 12. sept. dop. wot 9—11 hodźin wotedawa so pśez howiaze mjaso punt po 50 pf., pśez šwinjaze mjaso punt po 50 a 70 pf., nałsełene šwinjaze mjaso punt po 50 pf. Šwinjaze mjaso wotedawa so jenoź na cźišła 451—650.

— **Sastaranje bjesdźełnych.** W poślednich tśoch měsaznach su statnemu dźełakwemu sarjadnistwu so na 1600 pśiluwoju sapodalo, w kótrychž so dźełko abo wo pschidźełanje podpjery sa bjesdźełnych abo podobne proše. Pśiłuwarjo su so tamo na statneho presidentu, na statneho dźełakweho ministra abo na statne dźełakwe sarjadnistwo wobroćili. Wospjet so na to pokasaje, so njenowane statne městna ani žanoho podpjerazeho fonda njewobsedźa, ani dźełka podawaś njemóža. Wone móža próšwy jenoź na pschiłušne sastarańe abo wupokasanje dźełka dale dacź. Pśiłuwar lutuje potajkim cźasa, próšy a njenjes, hdyž so na mjenowane instanzy njepospśednje wobroći.

— **K postajenju płaćijnow.** Minister za wikowanje a pschemysło pokasuje dla w poślednim cźasu postupowanych płaćijnow sa wschedna potrěbnosće na to, so pschez dyrbjenske swjaski (Zwangsinnungen) postajene namełsne płaćeńny sa hobustawy swjaska wjasaze njejšu, dokeľ s 100 pschemysłoweho porjada tajke wjasanje njedowola. Postuśenje płaćijnow njechodźi so pśez wšelke jeho zakonje wobkhodne waschnje wobkładowaś, a tuž je pokhłostanje swjakowych hobustawow dla podbudźenja płaćijnow (Preisunterbietung) jenoź dowolene, hdyž pschezriwo staroj cźeśeśi (Standesehre) a dobremu waschnju śeji.

— **Autowy wobkhad njes Budyschinom a Schćachowom** je so dotal jako wunoschny wupokasał. W poślednich 6 dnjach so wscho hromadźe na 1400 ludźi pschewjeseše. To je w pschereźku na dźeń 230 wošobow. Pśichi 11 jěźbach sa dźeń bě w kóždym wosu we pschereźku 21 městnow wobsadźenych. Hačrunjeź by też podźiśicho wobdźelenje na jěźbach wenje tak bohate njechyło, nadźijeju so tola, so budźe jěźba njedźiwajuc toho dosć wunoschna. Hižo su wobliczili, so, hdy by so jenoź na kóždej jěźbje 13 wošobow wobsadźiło, by jěźba njedźiwajuc teho hischeze wunoschna była. Hačź dotal jědźeśe pschipowěschak je 19 městnami šobu. Jutśe sobotu pojěźe pschipowěschak je 26 městnami šobu.

— **Rjemjeschkowane sajšowidźenje na wopaczným mějšnje.** Rjeluby pschipad dožiwi tele dny jena tudomna mandźelska. Jejny mandźelski bě wotjěł. Wona so nadźijeśeše, so by tak bórzy njewórcźi a poda so z jenym hólzom do jeneje kofejowinje. Tam so pschi bunjazym kofeju a dobrych kuśach sabawjeschtaj a ruckli nekotre hódźeschtaj. Njemało pak wocźi wudźerschtaj, jako nadobo zyle njenadźijay jejny mandźelski pśched nimaj stejeśe a šimaj wjeśeśe kasy. Won žebi žadaśe, so by so žona hnydom z nim pschistojnje na domjuci podawa. Domoj chcetaj žebi kóždy swoje wjeśeśa a njelubośnosće rozpowědaś. Žona też hnydom poślubschaśe, so by njesubu kódźbliwosći njewubudźiła. Kaž praja, je mandźelski wonka njeźiwernemu ptaćkej někotre pliny wotłožił. Nadźijomnje so tuta lubosna kóčka pschichodnje tajkich dyrdomdejow wostaji.

— **Rusna pomoz za optantow** (kotśiž su w Pólskej sa Němsku hłosowali). Po pschećeju wschelakich worschtow, pódla statneho sastarańa za optantow też na druhe waschnje, wosebje sa potrěbnych wuhnatych, so staraź, je statne městno němskeje rusowneje pomozy w pschesjednoseći z nawjedowazymi wyschnoscźemi so wuprajiło, tak daty sa wusastaranje pschijimaś. Tute móža so płaćiś na Němsku banku a Diskont-towarstwo w Berlinje, na konto „Deutsche Nothilfe — Optantenspende“ abo na póstśi schekowy konto „Deutsche Nothilfe — Optantenspende“ Berlin cźo. 4900. —

— **Němzy wolaja,** so pólskeho wuhla z Hornjeje Schlezyskeje njetrjebaja. Maja jeho žami pschewjesć. A někto nadobo pśiche jedym wešty Radźiej, so w rósnischi krotach wokoło Opola nimaja niczo k tepjenju. Skopanki leža dźeše schtyrjoch njedźel njewuwjedźene. Tak je w Opolu, w Kósłu a druhich městach. Tak je na nowinskej papjerje wjazy wuhla hač w hinzach. Cźehodła dha so němske kujeršćerstwo njestara, so jeho ludźo wuhło dostanu? Je dha sadźeranje nałwažnjuische? D. V. 198.

— **Raspjetne spožcźenje wumožerskeje medaille.** Pruski smutskowny minister je w pschesjenoseći ministerskeho prezidenta postajił, so maja so jenoź tajke namjety wo naspjetne spožcźenje wumožerskeje medaill pruhowaś, w kótrychž so wo wumožerske skutki jedna, kótrež su so po 1. auguscze 1914 wukonjale. Tuto postajenje so poda, dokeľ buchu namjety sapodate, kótrychž wumožerske skutki hač na 30 lět wrócso leža.

— **Hischcze ras noschenje wojerskich uniformow.** K zbožnjenju sakasnje, nastupajo noschenje wojerskeje uniformy, so sdźełuje: To je smyłk, hdyž kśi nječto myślił, so śmědźa na podłožku tutoho wukasa statneho presidenty oficerjo, kotśiž su je statneje wobory abo statneho łódźstwa (Reichsmarine) wuslupili, swoju uniformu dale nošyć. Skerje ma so pschi wustupje ł wójska a łódźstwa noschenje uniformy wobsebje dowoliś. Teź za to płaca wobsebje pschedpisma. Uniforma žmě so nošyć pschi wótczinskich zwjedźenjach, pschi zwojim wérowanju a pschi druzich zwjatočnych pschiležnoscźach. Pschi pschichodnych žejmiskich wurabjowanjach dla prawa noschenja uniformy dóstanje šawěsće k wótrej rosmolwje, a to cźim bóle, dokeľ je statny presidenta žejmej dopórběła pschischol a pschesakonjsći nacźiś postajene sdźełnjenje sakasnje k noschenju wojerskich uniformow sam wot so postajiś. Kaž je znate, njemóžesche so němskotatny žejm krótko do leźinych próšninow wo pschijeczu abo wotpokasanju sjednacź, dokeľ teź wotjrjedź zentra wschelakeho měnjenja běchu.

S **Kamjenza.** Dny poczinaju hladajzy wotebjerace. S nałymu pschiniju někto sašo pomaku sažne, dołhe wjecźory. Tuto pschileżnosć wuzija mnohy njedocźinkojo k zwojim słym wotmołsłenjam abo słym skutkam. Tele dny tudy na puczu ke paśtwinej horje njesnaty nadróżny rubježnik jemu žonu wobcežowasche. Wona pak so psched nim w prawym cźasu wutkowa. Druhi podobny podawk sta so na Wallšez drózy. Tam łypta njesnaty cźłowjek 12-létneho hólza z pschiłubjenjom pjenjez do cźemneho dźěła města nawabicź. Prajeśeše, so jemu tam dwaj muzłkaj dalšne rozpowědataj. Hólz pak bě dosć pschekłepany. Swoli najprjedy po sdaczu dowschełso. Na dobo pak so w jenym domje słubi. Tuž njech je kóždy prawje wobkładniwy. Wobsebje starschiscy namołkiwjamy, so bychu swoje dźeśi po cźemě won njesłali.

S **Kamjenza.** (Paduschstwo.) W jenym tudomnym hoscźenzu kradnychu w nozy k njedźeli jenej pincźnizy z jeneje komorki 700 hriwnow. Paduschi samk rosšłamachu a tak do tych komory dobuchu. Kriminalna policija pilnje za paduchami śłědźi. — Njedźelu popołdnju wokoło 4/6 hodź. na tudomnym kasarńskim dworje cźemno-schćerym gummijowym płaschcej kradnychu. Za paduchami nimaju śłěda.

S **Łuska.** (Paduschstwo.) W nozy k wutorje so paduschi do tudomneho hoscźenza kamacha a kradnychu. Paduschi wschelake wězy w 4 jitwach pscherychu a kradnychu 40 taflow schokolady, 4 puntyk kobazy, 6 zaktow, 1 bleschu wina, 1 nakhribjetnik, 150 zigarow, 190 zigaretow, a 12 hr. drobnych pjenjez. Wo padnchach njemóžachu hač dotal hischcze nicźo wěsteho wuśłěžicź.

S **Lutow** (Lautawerk). Wobžarujomne njesbožo sta so w I. kotokowni we Lutach. Kotokowy kowaŕ Henrich z Wojerez a samkaŕ Hellas z Kulowa wésejschtaj jedyn kotok swurporjedźezej. Do kotoka žaneje pary njepuschćachu. Běchu pak zabyli parawód (Dampfleitung) zawjertnyeź. S njekedźbliwosću jeneho sastojnika bu runje pschi porjedźenju para do kotoka puschćena. Henrich so z tym straschnje wopari. Hellas pak z łóschim franjenjom wotendźe.

Wodolena.

Schmanowska powěsć z łonza pohanskeho cźasa.
Napisał Iwan Klicpera.

7] (Pokračowanje.)

„Schto ty prajiśch?“ wustróża so mikoda měschnisa.

„Wěso, wěso, kaž ja praju, tak je. Runje tak z tym napoždźeły w Ssuschizy widźał kschesćanskeho knjeza wodlecźeneho. Nimo toho mějesche tutón jowle wulki kij a wokoło pasa powěźnjenu rózł, kaž so na hońtnje wuzywa!“

„A je tón zusłušnik nětkle hischcze mjes ludom?“ woprascha so Wodolena, wobrocźejo so wot woktarja a sledujo śłědźiwje do luda, kiž so pomałku w schérokem połłole k woktarjej bliže sešupowasche.

Njesawobłada pak nikoho, schtóž by jej napadnył, pschetoj hačrunjeź běsche tu jara wulka łypła pschitomnych, luježese Wodolena skoro wschitkich tudy pschitomnych. Ale tola bě cźežko wschón lud derje pschewidźeć, dokeľ so cźemny sćin rosspschescźeracshe pod hustymi hałokami lipowy zamo pschi poknem dwórśe, lipy běchu tu rozšadźene we tśioch hacź schtyrjoch rjadach kołdokoła a samjesowachu storo zyły roshład do łyjatego haja. Wodolena njewuhłada potajkim žanoho zusjeho.

„Ssym jeho je jiwojim wócźkom stajnje pschescźehował, won pak wustupiwschi z husćiny pisches naranschi sastup, swoła wobstajnje sady, dokeľ widźeśe, so wschitcy, žony a muzjo, na njeho łhadaja, a słuhi je w tom wokomiku hdyž ty wundże z husćiny na seleny trawnik pśched zwjatu haj.“

„A ſ toho ty žudźiśch, luby Tugeno?“ woprascha so njepokojnje Wodolena.

„Nicźo dobreho niz, po hidźe, kotruž na naš pschescźijanjsky žuschiczizy wožadnizy a zusohnizy wotawiwszy maju“, wupraji swobojamy Tugon.

„Njepoddajmoj so njetrjebawschemu strachej“, doda Wodolena hižo so šmužiwschi. Tu rosnješe so mócznje po cźichim lěsu wótry łychi nasplokschanych ptakow. Njepscźijomny schrěk dolětnowasche psches cźichi lěs, pschełłuschcejo daloko schepot ludu, kiž na jworzak bohoštužbowy cźahasche. Ti wulke cźorne rapaki pschibliżowachu so a leczachu nisko nad lipami runje nad woktarjom k wjecźoru, napjelnio rauschi měrny powětr je straschnym, krakanjom jako bychu nasplokschane byle a bijachu pschechotajo je swojimi kschidłami. Wustróżana spohladny Wodolena na hidźene ptaki a słoni bojasnje zwoju łłowu.

Wulki strach pokasa so też na starzowym wobliczu a tajki strach też ſ wocźow młodeje holcźi, kotraž nejdaloko po boku Wodolemy stojeśe. A bojaślivje a na pół wótrje powědachu žebi cźrjódy druhich pohanow,

„Mózni bohoju, budźasce ſ nami!“ praji wustróżany starz, hładajo wulkosłušnje za dalelecźazymi ptakami, kotrež pschezo hischcze rapachu. „To dźeń je straschne znamjo! Bohoju žnadź naš wutrascheja, wostramjenjeje nam bliže njebożo.“

„A to běchu ji rapaki, kotrychž hrožaze rapanje hacź do koscźow naš pschendże, so nje syma wobełhowasche“, ſ tschepotanjom holcźka wscha wustróżana rjekny.

Nasta cźichina kaž we rowje. Wocźi běschtej so do Wodolemy zahładakej, kotraž so nadobo trudna samyżli.

W tutom wokomiku pschiidże jej wottrascheńwanje Rosbonowe na myślo, kotrež běchu ſ Tugenowym powědanjom jeźymnite a nětko so po pohanskich nahładach najhrosnischo wospjetowasche pśches satrajschaze sjewjenje cźornych wulkich rapakow, kotrychž mějachu pohanojo sa pśełowo njeboża.

Sceźu we wutrobje njewschędnu wusłoseź a ji pschidże njeśćóžna myślicźka, so mohło nękajke sło bliško byeź. Khwilku podawasche so swojemu pschedcźuću a strachej, tola bórzy so sašo sbraba, hdyž tola widźeśeše, so na njej a na jeje sadźerżenju nětko wjele saleži a wotwitnuje wot jeje smyślenja a sadźerżenja myślenje a sadźerżenje wschech pschitomnych, cźehodła so pschewinny, swoje wobliczo rosjašni a holczaju ſ ruku kwajo prajeśeše: „Njech so wola mózných bohow stanje; jako łłabuschkojo šmy jenoź ſ wrajkami w jich žylnych rukach, njemóžemy nicźo sapocźeć, khiba podwólnje a nutrnje jich prošeć, so bychu wona dotrocźiwje wot naš sahubu wotwobrocźili. Wobwěnzuj mje, Bělina, a ty, Tugono, sapał šwjaty woheń!“

Pa tutych słowach pschistupi k Wodolenje młode holcźa, wjaschi ſ woktarja dothu płetwu ſ łiścźow a lipowych kwětkow, powěźnyj ju Wodolenje na prawe ramjo a napreki pschihwjasa ju nad łkowym bokom. Mjes tym wotstupi łpěchnje starý Tugoń sa woktar k wohnišcźu a wjaschi ſ wohnja dwě wulkej schcźěpzy, kiž so jažnje palesćtej, pschistupi ſ nimi k wopornišcźu a žnny jej pod nakładzene drjewo, so by woheń załožił.

Wodolena pak tak ruce hacź bě so wobwěnzowała pschistupi k woktarjej a padje na kolenje, swoju łłowu hacź na pśeni łshodźeńk hłuboko iffonje, a šwosta se śpjatymaj rukomaj dlešći cźaš w tom położeńcu.

W ludu nasta hłuboka cźišcina, pschetorhowasche so jenoź ſ praskanjom šapalenego wopornego drjewa. Mjes tym wsa Bělina špěchnje ſ woktarja nječko małych łnopow, łischcze selenych, ale ſ wjeśeśeho dźěła kśiżowych wschelakich druzinow žita, a rosbypowasche kóńke łłosy ſ połnymaj horschczomaj po woktarju, na łshodźeńki kołdokoła, łypasche jich też prawje wjele a na wopornischcźo do šapazeho hižo płomjenja a tak rosbyły pólne płode po zyłem maśem wjeśeschu, na kótremž woltaŕ stojeśe.

Wschón lud ſ rukomaj na wutrobnju ifschijenymaj, wali so hnydom, tak ruce hacź Wodolena so pokłaknyła, tohornnja na senju a šwosta tak ſ połkonjenej hłowu kleczo.

Hakle potom, hdyž po dlešćej łkwili pśched woltarjom šwowa šaklincza lubosny hłóš mészniczy Swantowitoweje, ſ kótrymž šanješe ztaiwošpěw na khwalbu mózneho boha, posłyšny wscha zhromadźizna swoje wobliczo a šwostawaju klecźo, šaśpěwa ſ mózným khorom se wschěmi hłoźami łobu.

(Pokračowanje.)

Přiloha k čisłu 212 „Serb. Nowin“

Pjatk, 11. septembra 1925

Z prawiznistwa.

Mylenje w prawisniskich należnoścach.

Cłowjek móże žo mylić. Taśe mylenje je tak stare kaž cłowjeństwo. Ssamo žorty žo ś nim cźinja. Milijony ludźi žo wschędnje ś njeredźbnoscže abo ś njewědomja myla. Tohodła liczi też sakoń ś tajkimi smylkami.

Tola mylenje móże wschelakeje druźiny być, też tódy smylk žo sakowiśzy jenak njeprosudnje. Czemy žej to na pschikładach rozsajnicź: 1. Kubler Schołta chce se žiwojeje hródże jenu kruwu pschedacź a to tamnu pišanu. Na wikach trjechi žo se snatym stótnym wikowarjom, kiž Schołtowu hródź sraje. Sjednataj žo na płaczišnu 500 hriwnow. Po někotrych dnjach pschijedże wikowar po kruwu. Nětko wupokasa žo, je wón jenu druhu kruwu na myślach měł hacź Schołta. Wikowar je na schtyrilětnu žylnu myślik, kotraž žo jemu sdawna lubjesche, mješ tym jo je Schołta jenu dwělětnu měnił, kotruž hischcze dołho w hródźi nima.

Wobsteji tu někajki „smylk“? Ně: ani Schołtu ani wikowarja njeje pschi wuczinjenju někajki smylk wjedł; tódy je jažnje a srozumliwje (po žiwojim měnjenju) to prajił, schtoż rješ chzyschze. Wo „smylku“ po wschędnym prajenju tu žaneje rěcże njeje. Kóždy je jenoż „myślik“, so druhi tuźanu kruwu měni kaž wón sam. Wěsoś e to „smylk“, ale žane mylenje wo tym, schtoż ha m chzyschze, ale jenoż smylk we woli d r u h e h o. To pak žane mylenje w prawisniskim smyśle njeje.

We woprawdźitoścźi njeběschtej w tutym padźe wobej stronje pschesjenej. Dokelž k prawemu kupej ślušcha ś pjenjez, so stej žej wobej wo k u p n e j w ě ź y j a ž n e j. Myślitaj pak na wschelake wězy, potom pobrachuje ważne žadanje a tak kuž žołka žo stał njeje. Potajkim je kuž mjes Schołtu a wikowarjom njeplaćiwy, niź dla „smylka“, ale dla njedožahazeho dojednanja wo kupnej wězy.

2. Wo „smylku“ w prawisniskim smyśle rěcźi žo jenoż w sćěhowazych padach: a) hdyž je něchtó pschi žiwojim wuprajenju wo jeho wobšahu žo mylił, t. r. hdyž wón wo tym, schtoż wuprajł, snutskownje žej něschto wopaczne pschedstaja, hdyž trěbnenu wuraźej wopaczny smysł da. To žo na pšch. stanje, hdyž něchtó k symnischemu tejenju žej 20 tunow wuhla skala (wobydlenje ś 3 jitwami), dokelž žej myślił, so je 1 tuna tołsame kaž 1 zentnar. Woprawdźe je 1 tuna 20 zentnarj. Hdyž jemu nětko wikowaŕ ś wuhlom 400 zentnarj wahla nawoschcź da, počźina skasarjej žwitacź, „Jo je ž o w ž i w i m w u p r a j e n j u m y l i ł.“ Podobnych pschikładow je jich dosć: myślimy na kožu (napischecźo ſkótnej koži), kumschtnu židu (napischecźo naturſkej), fournérowane a maśiwne drjewo a druhe wězy.

b) Hdyž žo něchtó pschepiša abo pschepraji — na pšch.: Něchtó poſtkca jemu maśchinu ża 1000 hriwnow, ale w pisomnej oferće (poſtkcenju) mylnje 100 hriwnow napiša, abo hdyž pschekupk chze jemu wschędnu schałku ża 2 hriwnje pschedacź, ale žo pschemaśnje a wosnje ś połzow bobru miſchnjanjku schałku a woteda ju ża 2 hriwnje.

c) Hdyž žo něchtó wo ſamotnoścach wospobu abo wězy myli, kotreż žo we wobtkodże jako ważne wobhladuja. Tu žo wo wschelake jedna: kreditna hódnoſć, ſamóžnoſć (Leiſtungsfähigkeit), moralna kajkoſć, wołsebje ſamotnoſće wuczinjeneje wězy, prawa barba płatu, wutworjenje leżomnoſće, wotnajeće khěże, wyſokoſć wobróta (Umſatz) je neje korczmy, hódnoſć drohoho kowa (Edelmetall) pschi pyschenży a tyšaz druhich wězow. Schtóž je pschi tajkich wumělenjach abo wuczinjenjach wo wěstych ſamotnoſćach žo mylił, móże pschi wikonjanju ſmyſła žo na to powołacź a tak po możnoſći zyły kup njeplaćiwy ſczinicź.

Ważne je, so ſmylk dla kalkulazije pschi płaczišnje abo wo płaczišnje ſamej psched ſakonjom bo njewobkedźbuje; dokelž płaczišna njeje žana „ſamotnoſć wězy“, ale ſamotnoſć wězy wuczinja hakle płaczišnu. Hdyž na pšch. pschekupj jenu wěź ża 15 hriwnow pscheda, njemóże połdźischo pschińcź a rjez: Ssym žo mylił, wěź płaćił 20 hriwnow. To žo njehodźi. Njeje žo wołsebicze mylił a dyrbi wěź ża postajnu płaczišnu (15 hr.) pschewoſtajicź. Schto je někto ſczěhowk mylenja, kaž ſmy je pod a—e wopiſowali?

(Stónczenje pschichodnje.)

Cyrkwinske powjesće.

S **Budyšchina.** W Michalskej zyrkwi smjeje 14. njedź. po ſwj. Trojizy — žnjowny dźakny ſrjedźeń — farar Nejda rano ½8 hodźin ſerbſku ſpowědź a ſwj. wotkasanje, farar Täschner ½9 hodźin ſerbſku a w 10 hodź. němſku Božu ſłužbu. Spěwanje zyrkw. khóra. Pop. w 3 hodź. němſke dźěćikemschenje. Sběrka ża wulki ſwón. — Semrěła: Hana Khrylčiana rodź. Renczej, nicboh Jana Siebera, žiwnoſcerja a wósnika w Dobruschi, ſaw. wudowa ża žiwnoſcerja, tam, 69 l. 3 m.

Krajnozyrkw. ſhromadźeństwo w Budyšchinje na rózowej haśy 31. Njedźelu dop. ½11 hodźin njedźelſka ſchuła wjeczor we 8 hodź. ſhromadźizna. Wutoru wjeczor ½8 hodźin ſwjaſk młodźiny ża roſchudź. kſchesćź. ża młodźenzow a ſrjedu wjeczor we 8 hodź. tohorunja ża młode holzy. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. biblijska hodźina. — K. ſhrom. wothładaŕ Zimmermann ś Budyšchina śmjeje te'e biblijske hodźiny: Njedźelu pop. w 5 hodź. pola k. Otty Henċa na Zidowje, pónđelu wjeczor we 8 hodź. pola k. Mäßlinga w Hornjej Hórzy, wutoru w Korsymju, ſrjedu w Bilschowicach, a pjatk wjeczor we 8 hodź. w ſchuli we Tuczišach. — K. ſhrom. wothładaŕ Kſchižan ś Bělcje Hory śmjeje njedźelu pop. ½2 hodźin w Bělej Horje njedźelſku ſchuli, pop. w 3 hodź. biblijsku hodźinu w Bělej Horje, wjeczor we 8 hodź. w Cźornjowje, pónđelu w Rodźaczach, wutoru w Zyżezach, ſrjedu w Konjezach, ſchtwórtk we Trjebjeńzy a pjatk w Kotezach.

S **Budeſtecz.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy śmjeje farar Bójz rano w 7 hodź. ſerbſku ſpowědź, we 8 hodź. farar Domaſchka ſerbſke a ½10 hodźin němſke předowanje. Pop. w 4 hodź. ſhrom. kſchesćź. tow. mužſkeje młodźiny. — Wutoru pop. ½6 hodźin śmjeje farar Bójz w Kobaniz domje w Cźornych Noſkizach ſerbſku ſpowědź a 7 hodź. ſerbſke předowanje. — Sſrjedu wjeczor we 8 hodź. biblijska hodźina, ¾8 hodźin kſchesćź. tow. młodych holzow.

S **Budyšchinka.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke kemſchenje a ½10 hodźin kemſchenje ża dźěći.

S **Bukez.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano ½7 hodźin ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka a ¾10 hodźin němſka Boża ſłužba. — Semrěli: Hana ſwud. Koppaczowa rodź. Wicźaſeja, wumjeńkarka we Wadezach, 78 l. 5 m. 23 dn. Ernestina Khrystiana rodź. Renczej, handrija Hänſela, želeſn. dohladowarja n. w. w Bukezach, mandželſka, 79 l. 3 m. 14 dn.

S **Barta.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a ¾10 hodźin němſke kemſchenje (w kapalzy w hrodźe).

S **Delnjeho Wujeſda.** 14. njedźelu po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſke a dop. ½10 hodź. němſke kemſchenje.

S **Huſti.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. němſka ſpowědź, we 8 hodź. němſka Boża ſłužba (kand. theol. Handrij)), w 10 hodź. dźěćikemſchenje.

S **Hodźija.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy śmjeje farar Voigt rano w 7 hodź. ſerbſku ſpowědź, farar Wehſaŕ we 8 hodź. ſerbſke a ½10 hodźin němſke kemſchenje. W 11 hodź. Boża ſłužba za dźěći. — Pónđelu — kermuſchu — śmjeje farar Voigt rano we 8 hodź. ſerbſke a ½10 hodźin němſke kemſchenje.

S **Huczinu.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy žo rano we 8 hodź. ſerbſke předowanje cźita. Sběrka na žniwotnym dźaknym ſwjedźenju je wunjeſła 60 hr.

S **Hrodźiſchcza.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano we 8 hodź. ſerbſka Boża ſłužba (farar Krauza), w 10 hodź. němſka Boża ſłužba (k. farar Konitz-Koteczanſi).

S **Hornjeho Wujeſda.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. němſka ſpowědź a ſwj. wotkasanje, w 8 hodź. němſke kemſchenje, ½10 hodźin rozrěczenje ś konfirmérowanej młodźinu. Pop. w 2 hodź. po młode holzy na ſarje ſeńdu.

S **Khmaczu.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano we 8 hodź. ſerbſke a ½10 hodźin němſke kemſchenje.

S **Klukſcha.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano w 7 hodź. ſerbſka ſpowědź, we 8 hodź. ſerbſka a ½10 hodź. němſka Boża ſłužba (k. farar Wicźas-Kuczinjanſki). Pop. we 3 hodź. ſhromadźizna žónſkeho towaŕſtwa pola Schuſterez w Kluſchcu.

S **Krjebju.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano we 8 hodź. ſerbſka a ½10 hodźin němſka Boża ſłužba (k. Juchowny Wanka ś Rychwalda).

S **Klětneho.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy dop. ½10 hodź. předowanje a ſwjeczenje Božeho wotkasanja. Rozrěczowanje młodźiny. Pop. w 3 hodź. towaŕſtwo młodych holzow.

S **Lupoje.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano we 8 hodź. němſka Boża ſłužba.

S **Maleſchez.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano we 8 hodź. němſke a ½10 hodźin ſerbſke kemſchenje. Pop. ½4 hodźin ſjenoczenje młodych holzow, w 6 hodź. młodych hólzow na ſarje.

S **Minakała.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy rano ½8 hodź. ſerbſka ſpowědź, pop. ½9 hodź. ſerbſke a w 10 h. němſke kemſchenje. — Schtwórtk pop. ½5 hodź. je we Pjawojanſkej ſchuli ſerbſka duchowna a ſpowědź. — Semrěli: Elſa Erika Röhlez w Adolſiſkej Hěcże, pak hodźinu ſtara. — Rudolf Pawol Natuſchkez w Adolſiſkej Hěcże, pak hodźinu ſtara.

Něšto wo mrowjach.

B. Schěża.

Pšched tójſchto létanmi w nowinach ſtejeſche, ſo žu we Amerizy mrowje, kiž ſtoto ryja. To žo někomužkuli njeſdaſche ś wěrze podobne być, a tola to žana łža njebě. Wuczeni w ſtarych knihach cźitawſchi namakachu, ſo hižom we ſtarych cźaſach tajkele mrowje znajachu; tak n. pſch. Plinius ſkawny romiſki pſchirodoſpytnik, pišeſe: „W połnócnej Indiſkej mrowje ſtoto ſe ſenje hrjebaja, te jim Indiancźenjo ſebjeru, hdyž žu žo w lécźu mrowje wulkeje horzoty dla do hłubiny ſcźahnyłe.“ Haj, wono žo też wukopa, ſo žo hižom w praſtarych indiſkich knihach „Mahabharata“ wo nimi rěcźi; ś tych ſhonimy, kak indiſke ludy ś połnócnych ſtron žiwjenu wjeŕchej dawki płacźachu: nékotre pſchinjeżechu měd ś himalajſkich horow, druhe mrowjaze ſtoto atd. A ſo žu mrowje pſchi žiwjim ſtarym waſchnju woſtałe, to nam pſchirodoſpytnizy wobſtrukcźeja, kiž žu je na pšch. we kraju Kotorado wobkedźbowali a jich mrowiſchcza pſchepyſkowali. Wot nich ſhonimy, ſo žu wone tak wulke kaž najsche léżne mrowje, žiwoje mrowiſchcza pak ſwonka léża twarja; te žu ſwjetſcha jenoż 18 zentimetrow, druhdy pak też poł metra wyſoke a niź ſ prócha a jehlinu nakopjene, ale ſ luthych kanuſchkow, kiž žu tak wulke kaž majſkowe ſorna. Wokoło tójdeje kamjeńcźki je wulki cźiſty kulojty dwór, 3 metrow w pſchereſku, na kotremž wone žaneje traweźki njeczerpja. Sſiwuje bydła pak maja w ſemi, hacź do 3 metrow hłuboko; tam też ſu komory a hinjy ſa poſkłady, kotreż žebi wone ſa tón cźaſ nahromadża, hdyž budźeja pſchemérneje horzoty dla měźacź dołho proſdne žedźecź dyrbjecź. Hdyž maja kanuſchki na wuběrk, tam wone jenoż te bjeru, kiž ſu ſwěże a žo najbóle ſybola; tuż je wěſte, ſo wone w tych ſtronach, hdyž w pěſku tu a tam ſornjatko ſtota leži, też te ſobu wojſnu. Wobydlerjo kanuſchich krajow to derje wjedża a ſebjeru mrowjam ſkoczane kulki. Pſchiſpomnjenja hódne też je, ſo tódża mrowja ſwój kanuſchk ſamna k mrowiſchcźu wlecze, runjeż je tón cźaſto 6—10 króć tak cźeżki, kaž wona; ſana druha jej njepomha, mješ tym ſo žo pola naſchich mrowjow druhdy zyła cźrjódła do jeneje cźeże ſapſchehnje.

Někt pak něſchto druhe. Wjele mjes wami wěſcże rady hriby jědża; ja też. Hdyž pak jich, kaž to w někotrych kětach je, wjele njerajeſce, dha dyrbimy ſ běrnami ſa lubo wſacź, a jeli macź ſacźink do nich lutowała njeje, dha bjes ſrjatkow a prawakow wutrajemy. Mjes mrowjemi pak žu někotre druźiny, kiž žo jenicźajy ſ hribami žiwja a žo niczeho druheho njedótknu. Tola pak, hdyž hdy ſaſzo do hribow dźeeże a kobjel próſdna woſtanje, dha njehrěſchcźeje žo na mrowje, ſo žu wam te wſchě ſežrałe. Pſchetož takle mrowje žu jenoż w horzych krajach, wobeżje w Brazilſkej, a hribili, kiž wone jědża, ſu zyle hinaſche hacź te, kotreż my bjerjemy. Najbóle ſpodźiwne pak je, ſo ſrěbi je wone we ſwojich podſemſkich komorach ſame cźehmu a plahuja, a ſo žo te nihdże druhdże njenamakaja, hacź jenoż tam. A tola runjewon tele mrowje ludźom wjele ſchkody a hněwanja naczinja. Nětnż je jim „Mattſchneiderameiſen“ narjeſk, a to tohodła, dokelž wone na kerki a ſchtomy każa a ſ wótrymi ſubami kuſki ſ kopjeſchkow wurěſuja, kiž žu tak wulke kaž pjenjezk. Wjele ſchtomow tam wſchudźom widźiſch, kiž maja zyle roſeżrane liſcźe, a tu a tam žu haże do cźiſta nahe. To wſcho žu mrowje naczinile, woſtań ſtejo a hladaj, kak ſich wjele ſtow w dołhim rynku khwataja po ſdónku horje běża, druhe ſta pak ſaſzo dele, tódża ſ kulojtym wurěſkom ſ liſcźa. Tute ſelene pjenjezki wone do ſwojich wulkich komorow nóſa, tam je na drobne roſkuſkaja a te roſmélete žwaczki jedyn pſchi druhim na ſcźeny ſlépja, tak ſo žu te ſkórcźnje dałeko a ſchěroko ſ nimi poczehnjene. Sa krótki cźaſ žo te žwaczki ſ cźeńkimi nitkami, każ ſ plěſniwzom poczahnu, a ſ tuteje pleczenzy make brune kulki wurołu, te žu na makowe ſymjeſcźka podobne. To pak ſu lute mólcźiſcźe hribili, ſ tymi ſo mrowje žiwja.

Tale powěſcź ſaſzo tak ſpodźiwnje klinczi, ſo dołho ju nětchtóżkuli ſa bałnicźku nécź. Ale to je proſta wěrnoſcź. Kak pak žu mrowje to nawukle? Żadyn cźłowjek to njebudże prajicź nóż. Bóh tón Knjeſ žiwoje ſtworjeńcźa druhdy na dźiwne waſchnje žiwi, ale „wón nażpeči wſchitko, ſchtoż žiwe je, ſ dobrym ſpodobanjom.“ Schto też to budźiſche Salomo ś tomu prajił, budźiſche-li to widźał? Wón tak hižom měnjeſche, ſo žu mrowje mudriſche hacź cźi mudri.

Chzu hiſchcźe ſ někotrymi ſłowami na tamne małe hribiki ſponnicź. Te my wěſo ženje widźecź njebudźemy, dokelž taſkich mrowjow pola naż njeje, ale podobne hribiki może kóżdy naléto w ſahrodźe abo na polu namakacź, jeli ſo je tam kał ſadźany był. Někotre łopjena drje tam leżo woſtachu, a ſchtóż je ſdehnje a wobhlada, hdyż je naléne błónczko dleſchi cźaſ jemu wobrjewako, dohlada ſo bórzy, ſo žu na někotrych brune kulki, tak wulke abo něſchto wjetſche hacź kakowe ſymjo. A ſtari ludźo, kiž ſu nje pſched wjele létanmi na to kedźbneho cźinjeli, njedachu žej wurěcźecź, ſo to wopraſowdże niczo druhe njeje, a ſo wone ſkhadżeja, hdyż je wobjeſchi. Tajke kulki pak niczo druhe njeſu hacź make hribiki, kotreż w ſemi ſhnija.

So žo mrowje, ja nénju mrowje w naſchim kraju, nikoho a niczeho njeboja, to je ſnate; a kóżdy jim rady ſe pucźa dże, dokelž żadyn žort njeroſumja, ale na mésce kuſaja a kalaju a pſchi tym do rany wótry jěd puſchcźa, kiž ſo m r o w j a z a k i ſ a l i n a (Ameiſenſäure) njemje. Schtóż je na pokoj woſtaji, tomu wone niczo njecźinja. Schtó pak cźahł jim ſa ſto ſwacź, ſo žo wobaraja, hdyż nénja, ſo maja njepſchecźela pšched ſobu? Mrowje žu wojeńſki lud, na to hižom jich bróńe pokaſuja: jich ſuby ſu žylne a wótre. Wiſche druźiny wſchak njeſſu jenaſkeho ducha, ja też nékotre ſtaja, kiž pſchede nmu cźékachu a ſo khowachu, hdyż běch njenadźijo jich hnězdo wotkrył; ant jena mje njekuſnu. Sa to pak ſu druhe cźim wjetſche ſadźerali a ſaſakli rubježnizu. Rubježne mrowje ſeł pola naż nadeńdźemy, ſo ſu tajke, kiž ſ wulkimi cźrjódami druhe mrowiſchcza nadpaduja a ſ nich kulkeliki (Puppen) — kotreż ludźo wopaki mrowjaze jejka mjenuja — rubja a do ſwojich bydłow noſcha. Mrowje, kotreż žo ſ nich wulahnu, dyrbja potom jako njewólniczy (Sklaven) abo wotrocźży ſuſenu ludej ſłużicź a ſa njón dźěłacź. To je wěſo jara hroſne a hrube waſchnje, ale to wěſcże žiwom miljiony lét wobſteji, a nétotre rubježne mrowje žu pſchi tym po nécźim zyle dźěłacź ſabyle, a to tak dałeko dże, ſo tej wjazy ſtani jěſcź njeſamóża, jich wotrocźży dyrbja jim roſswankane kuſki do huby tykacź. Pſchirodoſpytnizy ſu tajke pokaſene (degeneriert) mrowje w kłétkach nélli, tam pak žu bórzy wumrěle, runjeż nétjacy zyroby doſcź a nadoſcź. Tuż žu potom kóżdy dźeń nékotrych wotrocźkow na nécźto cźaſa k nim ſadźili, nétko woſtachu ſiwe. Tu widźimy, kak dałeko napoſledk cźi pſchihódu, kotrejż niczo njedóčaja a cźaſ žiwjenja próſdni khodża.

(Pokracźowanje.)

Hěcže, 1 l. 7 m. 12 d. — Erika Issa Schneiderez we Wodolskej Hěcže, 1 l. 9 m. 14 d. — Fritz Rudolf Blankenstejnez w Khrósce, 5 měsazow.

S Rosacžiz. 14. njedź. po św. Trojizy rano we 8 hodź. serbska a ½10 hodźin němska Boża słužba. Pop. 2¾3 hodźin shromadźizna młodźiny na farje.

S Rjeswarčidła. 14. njedź. po św. Trojizy rano we 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a ½10 hodźin němska Boża słužba. Pop. w 3 hodź. němske, w 4 hodź. serbske kemscenje w Sarčcu (k. farar Reuch-Lnjanski). — Sdrjedu w 3 hodź. shromadźizna žónskeho towarstwa w knježim hosćenzu.

S Porschiz. 14. njedź. po św. Trojizy rano w 7 h. němske Boże wotkazanje, we 8 hodź. němska Boża słužba: fr. Seiffert z Budyschina. — Dop. ¾10 hodź. serbske předowanje (so cžita). — Pop. w 2 hodź. dźěcžikemscenje w Boschczach. — Wjeczor we 8 hodź. ev. towarstwo žónskeje młodźiny pola wobadneje hory (vruha). — Sdrjedu wjeczor we 8 hodź. serbska biblijska hodźina w Krakezach: bratr Kschižan. — Schtwórtk wjeczor w 7 hodź. powjedzenje zyrkw. pschedstejcžerjow. — Smrěka: Berta Madslena Strudowa, wudowa w Krakezach, 78 l.

S Nakez. 14. njedź. po św. Trojizy — žnjowy dźakny swjedźeń — rano we 8 hodź. serbska spowědź, w 9 hodź. serbska a ½11 hodźin němska swjedźeńska Boża słužba. — Smrěl: Handrij Schejčpank, wumjeńkar we Nakezach, 81 l. 8 m. 7 dn.

Sa Sslepeho. 14. njedź. po św. Trojizy němska Boża słužba, serbska dop. ½11 hodź. — Kolletka so sběra sa schlesyske sjenoczenje sa Barlinske mišijónstwo. — Swěrowani: Jurij Stopora w Mutkezach z Madlenu Schuzez z Brěžowki. — Jan Hottaš je Schwirjowsk se Hanu Kreiselez z Nowneho. — Jurij Staruš w Nowsnem z Martu Ladušchez z Bělcje Wody. — Wumrěl: August Nowotnik, polbur w Liku, stary 68 l., 6 m. 26 dn. Sa njeho so žimjerny Krlušch spěwa.

S Wóšlinka. 14. njedź. po św. Trojizy — žnjowy dźakny swjedźeń — rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodźin němske kemscenje. Sběrka sa tepjenje w zyrkwi. W 11 hodź. kemscenje za dźěcži. Pop. w 4 hodź. Boża słužba we Lěsci.

S Mukranczig. 14. njedź. po św. Trojizy so rano we 8 hodź. serbska a ½10 hodźin němska Boża słužba cžita. Zyrkwinski khór sćěwórtk we 8 hodź.

Přilopk.

* **Sslódna pokuta.** Hdyž so w prozeju wo ranjenju na cžesći jedna, namaka so cžasto pschicžina k wolóžazemu mu žmjercžu. Ssudnik njeje na take zortnive pschipadły sły, dokelž jemu jeho cžasto važne sastojnstwo wołóža. Wón tež žam rad taju wěcku k zortnivemu wobroczi, so by myšle zkludźił. So pak by sudnik tej pschi wotstajeju khlostanja so na zortnu stronku wobrocził, dopokaz njedawno wuńsud w prozeju, zdnazym we ranjenju na cžesći w Deidesheimje w Pfalzy. Ssudnik napołoži sasudźenemu pokutu, telko brazlow napjez dacz, kelkož je we měsece schulskich dźěcži. Tuž mějachu dźěcži prěni dźeń po wullich prošoninach rjanu wobradźenku z tuthym pokutnym darom.

* **Hdyž lěkar list pišza.** Oßlowske nowiny pišaja wo sćěhowazym fajimawym podawku a „zyle wěrnej stawišnje". Snaty Oßlowski lěkar pišza swojim pschibuznym list je dźěžischeho wucžowanja, na kotrež bě so podał. Mjez a dźowka njemóžeschtej jón wucžitacz. Tuž dźěsche dźowka do blischeje haptyki a dasche haptykarjej tutón „rezept". Hdyž běsche tutón pišmo dźěžischi cžas napjezde studował, wrócił je knježni z pschisłopomnjenjom: „To njeje žadyn rezept. Dr. N. sdźelnje, jo chze z cžahom w 9 hodź. domoj pschijěcź", na cžož mloda knježnicžka smějo wotmohwi: „Dźakuju so! To dóž je, schtož chcych wědzeć."

Z morwych stanjeny mandźelski.

Tragedija lubosćje Newyorkskeho wulkoindustrielneho.

Newyorkske nowiny pišaja wo struchłej mandźelskej a lubosnisnej tragediji, kotraž so z dwojim zamonordatsnowm we Newyorkskich kruhach znateho wulkoindustrielneho Fitzpatrick a jeho mandźelskeje skónči. W Lěcze 1917 sejna so nětcžischa mandźelska Fritzpatricka — tehdom mloda Belgiczanka z mjenom Marja Luisa Bernier — we swojej belgiskej domisnje z mlodym jendźelskim oficerom Leacroft. Salubowaschtaj so do so a wożenischtaj so w Londonje. Bórzy po tym, po krótkim njedohwatym měšezu, bu mlody muž k swojemu regimentej swołany a wobdźěli so pschi druhej offensiwje swjatskarjow nad Marnu. Jeho regiment bu nimale dospołna sničzeny a leutnant Leacroft so na oficielnej lisčinje zhubjenych jako padnjeny wosjewi.

Jeho mandźelska wopuschcźi w krutym pschešwědcženju, so je wudowa, Belgiska a poda so do Sjednoczenych Statow k bohatemu pschecželstwu. W Lěcze 1920 sejna so z wulko-industrielnym Fitzpatrickom, Wona so jemu lubjesche a tuž proschesche wo jeje ruku a wutrobu. Wozenischtaj so, běchtaj zbožownaj žiwaj na wobsedźenstwje Fitzpatricka w Newyorkskim staczu, hacž psched létom, lhaj mandźelska Fitzpatricka w towarstwje swojeho mandźelskeho na 5. dróhy njenadźijny swojeho prjedawscheho muža wuhlada, kiž běsche morwy pranjeny.

Woprawdźe njebě Leacroft na bitwischczu padnył, ale z ranjenym do němskeho sajeca pschischol. Po pschinjetje wróci so do Londona, napraschowasche so za swojej mandźelskej a zhoni, jo je we Sjednoczenych Statach žiwa a poda so za njej. Wopytowasche swoju žonu, nětcžischu mandźelsku Fitzpatricka, po prěnim setkanju na dróhy, a prosćesche ju wotpjet, so by so wot swojeho dotalneho muža dźělila a so sasno z nim wożenila. Ale wona wotpokasa tuto žadanje krucze a rozsudźowasche, so bu jeje mandźelstwa z Fitzpatrickom dźeń a njeswobodnische, dokelž so druhi muž, hdyž nětko we prěnim wědźesche, ji wozuslubjowasche. Psched nimale pol létom wopuschcźi Fitzpatrick swoju žonu a pschešudźi so na jene ze swojich kubłow w stacze Floridas. Jeho mandźelska swosta w duschinym hubjenstwje w Newyorku. Psched nětkotrymi dnjemi nadeńdźechu mandźelsku Fitzpatricka we jeje bydlenju morwu. Wběsche plunowy honacz wocžinika a so z plunom sajedźoscžika. Hdyž Fitzpatrick telegrafisku powěsć wo smjercži swojeje mandźelskeje dósta, tšeli sej kulku do hlowy a běsche na městnje morwy. Leutnant Leacroft, kiž běsche z njepotrěbnej winu k tutej tragediji, je so wot toho cžasa zhubił.

Pytamy sprawneho dowěrnika

za

Wudwoř, Kozarcy, Smječkecy, Haty Worklecy a Nowu Wjesku.

Nakładnistwo „Serbskich Nowin".

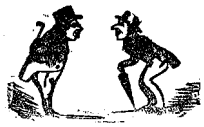

Wjedrowy wěščežeř.

Hans Depla a Mots Tunka trjechitaj so na korhoscheću.

Hans: „Kajke budże wjedro?"

Mots: „Cłowjesće."

Hans: „Cłowjesće, so ty do wjedrowischčežerjow schoł?"

Mots: „To niz, ale psches žitne wiki."

Hans: „Schto je tam nowsho?"

Mots: „Njewěsch ty, so je měschczanske sarjadnistwo tam wulkeho sběharja (Kran) stajilo?"

Hans: „Schto ma to z wjedrom cžinicź?"

Mots: „To ty njewěsch?! S tutym sběhakom cžahaja stolpik žiweho wołoja w thermometru horje, kiž je wcžera mordarsky padnył."

Listowanja.

W. B. Žadanje z kauzijow so psches wuzud porjadnych žudnistwow po jenotliwych padach pohódnoscži, tak so so wěsta hódźba postajicź njehódźi. Je-li so zjednacź njemóžesće, budźesće so dyrbjecź na prawizničke wobroczicź.

B. K. Hdyž pschijimaš žiwnosće pjenjesy po wumjenjenju balke w lěcze 1935 płacžicź trjeba, dha je tež prjedy žadacź njemóžesće a Wy sće na tute wucžinjenja swjasane.

M. J. Jako naturski wjedrowěščežeř je so husto pijeła wupokakała. Wlescha so hacž do ¾ z wodu napjelni. W lěcze so kóždy tydźeń, w symje kóždej 2 njedźeli samjeni. Wlesch stajesze na wokno. Dźěra so z hrubym płatom sawodźewa. Leži pijelza rano na dnje blesche a so njehiba a je kaž schkinć sawalena, dha budże rjane wjedro a ts tak derje štórcžnite kaž tež žurći smjersk. Pschinhdże-li deschcź abo žněh, sakle pijelza hacž k blescheju schiji a swostanje tam tak dołho, dónjž so wjedro njeporjentschi. Pschibotuje-li so žylny wětr, dha jěsdźi we wodze njemérnje tam a sem, dónjž tu wětřik njeje. Někotre dny do žylneho njewjedra z deschčom a wětrom, dźerži so pijelza swonka wody, je jara njeuměrna a mjeta so tam a sem, kaž by nawalne stoki měła.

R. W. Na Waschim wobžedźenstwje žona žaneho prawa nima. Smě jej ležma žiwoje wězy (drastu, schaty atd.) zbou wjacź. Nima žona žaneho prawa, dźělenja žiwa być, njemóže jej potom sastaranje žadacź. Je-li je prawo na Waschej stronje, móžesće skorjicź a to z wuspěchom.

F. R. Podružnisti schkitarski zakoń je hačle 1. oktobra 1923 do zkutka stupił a ma so 1. julija 1926 zaso zběhnyć. Podružne poměry podleja potajkim na dalsche pschedpisy mam tutoho zakonja a wotnajeństwo žmě so jenoż po jeho pschedpismach složowacź.

A. P. Dokelž sće Waschoho žiwna jako wucžobnika sapinał, podleži tež sawěscženskim zakonjam, dyrbi potajkim tež khorobnej kaži pschistupicź. Tuž jeho hnydom samolwosće a datujesće to wróćo hacž do cžasa, hdyž Waschoho žiwna jako wucžobnika wjedźesće. Dostanje-li wón porjadnje swoje pjenjezy do kapzy (Taschengeld), macže w tym padze tež invalidite znamki lěpicź. Samolwjecź macže jeho pola porwischikowneje khorobneje kaži.

Haptyka a drogowuja. Napschecźiwnosć mjes haptyku a drogowuju je so tež pschi žudnistich jednanjach a rozsudźenjach jewiła. Jedna je wobžeje wo praschenje, kotre artikle (wězy) šmědźa so w haptyzy a kotre tež we drogowinach pschedawacź. Tuto prawo rjaduja poštajenja ze starischeho cžasa, kotrež pak drogownje pschibósnacź nochzedźa. Sakoń cžini tej rozdźěl mjes wulko- a drobnowikowanstwom. Pschi tym nastanu dwěle, schto ma so pod wulkowikowanstwom rozumnicź. Lětkańe sprědki njesmě dźa so zsyła po domach, wokolo nožnez a pschedawacź. Stónczne hraje tež mnohosć pschedatych zworow wěstu rólu we wschěch tutych prawisnistich praschenjach.

E. P. Macź prawo na pohódnostnjenje wobeju hypothekow a po § 15 pohódnostneho zakonja. Cžinicže derje, hdyž to borzy wobstaracže. Cžim prjedy to stanje, cžim prjedy dóstanjesće sapzy dań.

H. W. Banki njemóža so k pohódnoscženju nuzowacź. Ale tež schesa njemóžesće w pschedležazym padze po naschim ménjenju po dźerżecź. Jenoż potom, jeli bě so we swojim cžasu sapowědźił, deponowanu kauzilu wudacź, kotruž sće tam sapołożił. Tuto praschenje měło so šudnisty wujašnicź a rozsrjašacź. Nahódnostne městno njeje temu pschisłušeze. Wjele wuspěcha po z dacžu z teho měł njebychcże.

K. H. Kak wyšoko ma so pohódnoscźicź, to postaja porjadny pschisłušeny žud. Tajki prozeß pak ześerje wjele chóstow. Hladajeze, so so tych sminjecze a dorěcźeze so z dołžnikom. To je wěz hamtiskeho žuda, jako městnoscže pohódnoscženja. Dajcże tomu rěsudźicź a to pola žudnistwa, hdyž je dołžnik sajdyleny, w tym padze Wojerezy. To § 71 pohódnostneho sakonja dowola.

N. S. w B. Sapłacżene hypotheki maja so najpósdźischo hacž do 31. 12. 25 k pohódnoscženju samolwicź, hewak prawo a móžnosć na nje spadnje. Potajkim macže hischcże hacž do tónza léta cžakź. Kelko to wucžini, móžeze jej žami po wossewjenej tabelli wuliczicź.

Směški.

** **Podwyschk k rekrutej, kotrehož pschi słužbje trojchka kwakla tłóczi:** „Cžłowjek cžinisch mjeswocžo, kaž wjzo Holofernes, hdyž nadobo rano bjes hlowy wotucži."

Zorty po liczbach.

Burik sajmi ras do zuseho hosćenza. Wokolo wulkeho blida žedźesche cžirjódka starischich knjesyłkow. Jedyn mudrowasche pschemoh druheho. Tu a tam sawola so licžba a wschitzy poczachu so žmjercz. Burikej cžajsche so tež žmjercz, tola njewěděsche, cžehodła. Stónczinje wopraschcha so pincžnika, cžehodła so tamni kuježa na kózu licžbu tak psches měru žmeja. A pinczinč jemu rozjasni: „Tuteji jara zortniwi a wjeselci knježa sejdu so, pola nasch hižo léta dołho kóždy dźeń pschi karanczku piwa. Dokelž jim pschę dołho trajesche, te šamžne zorty kóždy raz sawa powědaja, cžiflowachu je jednorje. Hdyž někto jedyn z nich: wjecź abo ośewjecź sawola, žebi kóždy na žmjesch cžišło 5 abo 9 myšli a potom so wschitzy žmeja."

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Schparjowne kupjele

so z dźeńšnjischim dnjom samknu.

Tehorunja wostanu

měschczanske kupjele

dla cžišcženja kotola a ponowjenišich dźěłow wot 13 hacž do 24. septembra 1925 samknjene

Pluwanińe

so 16. septembra wotewru.

Kupanišcžaży we pluwarni:

Wanjowe kupjele: Póndźelu dop. wot 9—1 hodź., pop. wot 2—8 hodź. Sdrjedu a pjatk dop. wot 10 hacž do 1 hodź., pop. wot 2—8 hodź. Schtwórtk dop. wot 8—1 hodź., pop. wot 2—8 hodź. Ssobotu dop. wot 10—1 hodź., pop. wot 2—9 hodź. Njedźelu dop wot 8—12 hodź.

Pluwańe kupjele: Póndźelu dop. wot 9—10 hodź žónske, pop. wot 6—7 hodź. mužojo a hólzy. — Sdrjedu dop. wot 10—11 hodź. swójbne kupjele, pop. wot 4—1/25 hodź. žónske, ½6—6 hodź. mužojo (wuwučowanje we pluwanju), 6—7 hodź. mužojo a hólzy, 8—9 hodź. žónske (jenoż za dorosćenych. — Schtwórtk dop. wot 9—10 hodź. swójbne kupjele, pop. pop. wot 6—7 hodź. žony a hólzy, 8—9 hodź. mužojo (jenoż za dorosćenych). — Ssobotu dop. wot 10 hacž do 11 hodź. mužojo, 2—¼4 hodź. žony a hólzy, ¼4—½7 hodź. mužojo a hólzy. — Njedźelu dop. wot 8—11 hodź. swójbne kupjele.

Wutoru je pluwańa samknjena.

Pluwańe kupjele za dorosćenych 40 pj., so schulerjow a dźěcži 20 pj., kartki w duzentach za dorosćenych 4 hr., za schulerjow a dźěcži 2 hr.

Wanjowe kupjele 1. rjadownje 90 pj., 2. rjadownje 60 pj., dźěcžaze kupjele 1. rjadownje 60 pj., 2. rjadownje 40 pj.

Pluwaništi kursus za dorosćenych 7.50 hr., je schulerjow a dźěcži 5 hr. (traje ¼ léta).

Płacžišny za wupožcženje kupanskeho cuda, wobsteka a zhawy je kóždu wěz 25 pj., za twjelku. kupanske chołowy a pluwaništi paž po 10 pj., Khowanje žamžnych schatow 50 pj. za měsacz, waženje 10 pj.

Měschczanska rada w Budyschinu: — kupanske sarjadnistwo.

*

Ležownosćej installaterja Gustaa Alfreda Vogta w Barcze ma so 13. nov. 1925 dop. w 10 hodź. na dyrbjenske waschnje žudnistwo na pschešadźowanje pschedawacź. Ležownosći je po ležownostnych knihach 4,9 ara wulka a na 11.895 hr. wobličena. Na ležownosći domsle stejі. Kóždomu je dowolene, žebi ležownosći wobhladacź. Žadanja k zjednanju na ležownosći mają so, tak dołho hacž nowe njeskónči 16. junija 1925 žudnistwu a z ležownostnych knihi pschewidźecź, nanajpósdźischo w pschešadźowankej termiji psched šadźenjom wosjewicź. Jeli ma nětko prawo pschiznaceho pschešadźowanju, ma to psched pschiznaženjom wosjewicź, so by so pschešadźowanje khwilku sastajiło.

Ležownosćej wikowarskeho pomocznika Fryza Jurja Langi a pschekupza Hermanna Reinholda w Jůschkach ma so 6. nov. 1925 dop. w 10 hodź. na dyrbjiske waschnje na pschešadźowanje pschedawacź. Ležownosćej je po ležownostnych knihach 3.3 ara wulka a na 2437 hr. wobličena. Na ležownosći steja domske, hródź a kólnja. K tomu kluczka hischcże dwór a sahroda. Do wossewjenjow ležownostnych knihow hmě kóždy pohladacź. Tež ležownosći hmě žebi kóždy wobhladacź a wobličicź. Žadanja k spokojenju z ležownosće maju so, tak dołho hacž nowe njeskónči psched sapisanjom 10. augusta žudnistwu pschewidźecź, nanajpósdźischo w pschešadźowanskej termiji psched šadźenjom wosjewicź. Ma-li někto prawo pschicžiwo pschešadźowanju, ma to tak psched pschešadźowanjom wosjewicź, so by

Z Łužicy.

S **Nowowje Wsy** posa Ortranda. (Wohoń.) W jenej se sańdźenych nozow wotkališćhtej so tuchy brózńja a kótnja kubleria Oskara Kókeriza. Domske a hródże wośnjej wobróchu. Wšchě žně so bobu spalichu. Kak je wohoń nastał, njeje znate.

S **Němšćich Jenikej.** W sańdźenej nozy wotpali so we Kuschim Ullersdorfje hrabi Fürstensteinej šlinšchaza korčma a to domske a réšatnja hač na šakladne murje. We korčmje běchu hischće tuzo, jako so hižo palesche. Tuchi też wohoń hnydom pytnuchu. Wjeńna a Němško-Jenikejanska wośnjowa wobora pschi hasčenju šlinje dźełaschej. Najenkej korčmy so wjese wězow bobu ipali. Kak je wohoń nastał, njeje znate.

S **Leschwiz** posa Sforjelza. Wječera wišachmy wo wotmyślenym mordarstwje na kublerju Jäkela w Leschwitzach. Hač dotal njeje so hischće wukopało, ichi je mordarstwo stućzi. Sswójbni sawstajeni buchu pschesłyschowani. Pódla mandźelstwa su hischće 4 dźěći w domje. Nětko su 50ětnu mandźelsku Hann Jäkelowu a jeneho 20ětneho syna Kurta Binnera sajeli a do Lěhnicz-ńskeho jastwa wowjedli, dokelž staj mordarstwa podpłahnej. So je so nětkajka zusa wośoba do domu dobyła, kaž mandźelska Jäkela wobtrucili, je se wschelakich dopokasow njemóżne. Dale tukaju hischće na wěstu wośobu w domje, kotrejž je mordarstwo pschizipicł. Mje sahšélenym a jeho mandźelskej knjeżesche druhdy trochu njepschesjenosć. Samordowaneho powschitkownje wobžarowaja, wón bě dobry a derje smyślony muž.

Dźiwny wusud.

Ssmilnosćezaze wobstejenja žónskeho rodu.

Psched pschisažnym šudom w Magdeburku jednaschе so psched nětkotrym cżasom wo jenej wězy, hdyž bě so fschiwje pschisahało. S pschesłyschenja dopokasow a šmědkow bě wuschło, so maja so tu šmilnosćezaze wobstejenja pschischwolicź. Tuž pytasche pschedsyda, krajny šudnišk rada dr. Gutjala, sa tajkuni a wón je też namaka. We wuprašże, wo njeho sestajanym, buchu se sesłyschowazymi šadanmi wuprajene:

„Pschi swjerschnoscži, kotraž je žónskemu rodu powschitkownje šamowna, pschi njedostatnaz khmanoscži (njepospřednje sasłyschane) rosšudicź to, schtož je runje a njepospřednje sasłyschała wot šamych šłedowanjow (arguwentazijow) dozyła abo hdyž ma powědanje wospjetowanje . . .“

Sa pschimérjenje khlostanja bějsche dožahało, duchowne njedostatki w tu pschedležazem jednotlivem padże jako šmilnosćezaze wobstejenja nałpomnicź. Krajny šudnišk rada dr. Gutjahr měsesche pak sa nuzne, šmilnosćezaze wobstejenja (misérende Umstände) na zyły žónski ród pschenjesć.

Najnowše z cyłeho swěta.

W němskim hospodaršim ministerstwje je so žrjedu s wusnamnymi sastupjerjemi bankownoho zwjeza wo sniženju dauje jednało. Kaž Berlinske nowiny pischu, su so wulkobanki rosšudźile, so sniža kreditnu provisiju, so pak danjowu měru njepschemėnjenu wostaja.

*

Prjedawschi němšti kanzler Wirht je do Newyorka wotjěł, so by tam na konferenzy mjesyparlamentneje unije wobdźělił.

*

W Bayerskej je na sastanischczu w Donauwörthu wojerski wołsebity cżah, s kotrymž so bataillon wojakow wjesesche, do wojow sawadźił, kotrejž běchu so dyrbjałe na pódlanšku koliju dowjesć. Se žłukym srajenjom so k lokomotiwje pschipowěznjeny brěmjenjowy wós a śledowazy wós, kotryž bě s wojakami wobsadźony, do so šunnschtaj. Cżahowy wjednik a jeho wojazy so cżejžo sranichu, 10 wojakow lózsche rany poczerpi.

*

W Mnichowje su schtwórtk 19½ létneho ratarskeho žyna Wolfganga Fertla wotprawili. Fertl je 47-létneho ratarja Strohmeiera s honitwinstwej tšélbu natšélił a cżejžo-franjeneho, kotryž so wobarasche, s tšélbnym toporom sarasył, so mohł jeho wurubicź.

*

Swonkowni ministrojo Jendźelczan Chamberlain, Cżech Benesch a Polak Skrzynski su so prjedu w Genfu wo możnosći rosrisażnych žudow mjes Pólšej a Němšej a Cżeskosłowakskej a Němšej jednali.

*

Do Yokohamy a Tokia w Japanskej je so kholera sanjesła. W Yokohamje je 50 ludźi na nju schorało.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk, 11. septembra 1925.

Wežerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,77
1 jendźelski punt	20,34	100 cżeskosł. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	81,03	100 pólsk. markow	7,68

Efekty, němske statne a wójnske požeńonki so wežera na Berlinskej burshy dale sešlabichu.

Produktowe wiki też wežera žaneho pschemėnjenja njepschinjeschu. W Amerizy su žně rjane, ale tola tam pschenza skerje horje hiješche. Pólska wjele pschenzy do wukraja pschedawa, dokelž móże ju hnydom podawacź. We Němskej woczakuja lépsche žitne placzsiny po 1. oktobrje. S tym dotal smyja dowożne wopišma (Einfuhrscheine) do mozy. Schtož je w jenej stronje Němskeje na žiczе wuwosy, šmě na tele wopišmo we druhich stronach do kraja. Kelkoż so žita wuwosy, šmě w druhich stronach bjes zła do kraja. Tola so zło też na druhe tworzy k lépschemu wobliczi. Wowsża bě sasło wjele na wikach. Jeho placzsiny so dale wotdrjebjowachu. Muku pschezo hischće mało kupuja. We wotrubach a womjeschkach je wobrót šnaony. Wežera placzeshe zentnar

w Lubiju

pschenzy 10.75—11.25 hr., rožki 8.25 hr.
hacz 8.75 hr., jecznjenja nałétnjeho 11 hr.
hacz 12 hr., wowsża I. 8.50—9.25 št. hr.,

we Berlinje

pschenzy 10.90—11.15 hr., rožki 8.50 hr.
hacz 8.65 hr., jecznjenja nałétnjeho 10.65
hacz 12.25 hr., nahmuchło 9—9.25 hr., sa
wowsż 8.95—9.35 hriwnow.

We termijowym wikowanju:

sa september:

pschenzy —, rožki 9.40 hr., wowsża 8.90 hriwnow,

sa oktober:

pschenzy 12.22—12.20 hr., rožki 9.60 hr.,
wowsża 9.05—9.10 hr.,

sa dezember:

pschenzy 12.45—12.40 hr., rožki 9.60 hr.,
wowsża 9.50—9.60 hr.

Butra wežera w Berlinje we zyłym wikowanju, zentnar:

1. kajkosće	230 hr.
2. kajkosće	186 hr.
3. kajkosće	160 hr.

Wiki wežera w Lubiju. Butra kusł 1.20—1.25 hr., jeja 15—16 np., tórki ke kładżenju kopa 1.80—2.20 hr., k jěd'i schtuka 10—15 np., beły kał 5 np., cżerwjeny 8 hacz 10 np., morchej 10—12 np., špinat 20 np., buny 20 np., tomaty 25—35 np., cżerwjena rěpa 12 np., banje (Kürbiš) 10 np., jabluka 10—25 np., kruschwy 35 np., bosańki 10—12 np., wino 50—60 np., prušnizy 70 np., běrny 5 np., łany wolij litr 1.80 hr., hriby wschelakich druzin 25—70 np.

Wiki wežera w Khorczebuju. Mjaso howjaze 1—1.40 hr., cżelaze 1.20—1.30 hr., słopjaze 1.20—1.40 hr., šwinjaze 1.20—1.40 hr., pječina (Schinken) 1.60—1.80 hr., polcź šuscheny 1.40—1.60 hr., schmalz 1.60 hr., jeja 17—18 np., butra 2.20—2.30 hr., twaroh 25—30 np., łany wolij 1.60 hr., schczuki 1.60 hr., karpy 1.70 hr., młode holbje 0.80—1 hr., kury žiwe 2.50—4.50 hr., khaponki 2—4.20 hr., hušy sarěsane 1.60—1.80 hr., kaczki 1.80—1.90 hr., žornik 0.70—2.50 hr., kolrabi 10—15 np., morchej 5—10 np., špinat 40—50 np., cżerwjeny kał 15 np., beły 10 np., žołtej keicźk 10—15 np., zybła 15—20 np., běrny zentnar 3.20—4 hr., jabluka 25—40 np., kruschwy 40—60 np., słowki 30 hacz 25 np., prušnizy 60 np., prawaki 60—70 np., kurjatka 25 np.

Na šwinjaze wiki tam běchu pschiwjezli 659 prošatow a 39 běhakow. Te placzachu:

Prošata:

małe 14—18 hr., hrěnje 18—24 hr., wulke 24—28 hr.

Běhaki:

małe 30—60 hr., hrěnje 60—90 hr., wulke 90—130 hr.

Wiki wežera pjatk w Sforjelzu. Butra mlokarnska kusł 1.20 hr., burska 1—1.15 hr., jeja 14—15 np., šwinjaze mjaso 1.20—1.50 hr., howjaze 1—1.40 hr., cżelaze 0.90—1.10 hr., słowki 15—20 np., jabluka 20—50 np., kruschwy 25—60 np., brěcźki 0.80—1.20 hr., tomaty 35 np., prušnizy 60 np., schipki 60 np., kurjatka 30 hacz 35 np., prawaki 75—90 np., schampignony 50 hacz 80 np., buny selene 20—30 np., wóskowe 30—40 np., zubła morchej a karoty 10—15 np., kolrabi 5—10 np., selerij 30—45 np., žołtej keicźk 5—10 np., beły kał 4—6 np., cżerwjeny 6—10 np., běrny punt 4—5 np., kórki schtuka 15—30 np.

Tydźenska rosprawa wulkosamjenjatnje Metz a Co. we Berlin-Steglitz. Sańdźeny tydźeń wjele nowoho njepschinjeschе. Placzsiny so lédma pschemėnichu. Scherjate wjedro sabžiwa wschelaku šymjeńtnu pizu dom dobracź. Jara cżerpi seradella. Tehodła so boja, so budże pschichodne lěto drohe. Tele placzsiny so sawšachu: Cżerwjeny dźeczel 85—120 hr., beły 115—170 hr., schwedski 60—90 hr., luzerna 73—92 hr., žołty dźeczel 28—36 hr., inkarnatski 20—24 hr., hejdušchka 14—18 hr., žołte a módre lupiny 9—10 hr., woka 15—16 hr., žonop 38—40 hr.

Na pschedań:

Kruwa, wyšokokmjeńelna, we Bělej 21 pola Kamjenza.
Ranża šmuproschna we Brěžnje 30

Sko pytaja:

Pjekarśi, Rudolf Wiesołd w Budyschinje, na Bohatej hasy.
Pjekarśi wuczobnik, Anton Fiegel w Budyschinje, Sedanska hasa.
Dźełaczerjo, Robert Bernbta žynojo na Zibowje.
Murjerjo, żelesowa industrija w Ratarjezach.
Dźowtk, Kobanizy Gusta w Dobrošchezach.
Pohonch, Heinlein w Budyschinje, na Nowosalzskej dróży cżo. 9.
Holza do domu, knježi dwór w Minakale. — Ota Fiebiger, rěsnik w Budyschinje, na Mjasowym torhoschczu cżo. 6.

Na pschešadźowanje:

Njedźelu 13. 9., pop. w 2 hodź. na knjezim dworje we Kožlowje pola Njeswačidła: žyma tischta 16 lět, kruwa, 2 šwinjecži po 2 zent. kóžde, kurty, hosp. wozy, grat, wokoło 60 zent. šyna a słomy, 6 kórzow sejazeje wotawy a 2 kórzaj běrnow.

Schkrowe depesche.

Barlinske produktowe wiki, dźenja dop. ¾11 hodź.: Mało žita, mało kupzow, šnadny wobrot. Tendenza šlaschca.

¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu.

Placzsiny na Barlinskich produktowych wikach.

Kilo a wolijowe šymje po tuni abo 1000 kg, šerowi 100 kg, placzsiny po štotej hriwnje.

	10. 9.	9. 8.		10. 9.	9. 8.
Pschenza	218-223	218-224	rapk. wožuschi	16,20	16,20
rožka	170-173	171-173	poch. melasa	8,90	8,90
nałét. jecznjeń	213-245	—	seradella	—	—
nał. jecznjeń	180-185	180-185	běrnjaze krući	18-18,20	18-18,30
wowsż	179-187	185-188	buny	—	24 26,00
kukuriza (Mals)	214-218	217-218	wola	25-28,00	25-28,00
pschenczn. mula	31-34,0	31-34,00	łany wožuschi	22-22,80	22-22,80
rjana muka	24-26,50	24-26,50	módre lupiny	12-14,00	12-14,00
pschenicź. wotr.	12,20	12,20	žołte lupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	11,20	11,20	šyma, rjana	0,80-1,15	0,80-1,15
rapš	355-360	355-360	šyma, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
łane šymje	—	—	„ pschenicź.	0,70-1,00	0,70-1,20
hrós	25-27,00	25-27,00	„ wowsża	0,85-0,95	0,85-1,00
pjeluschi	23-25,00	23-25,00	„ jecznja	0,65-0,95	0,65-1,00

Placzsiny rěsneho skotu na Drjezdźanskich skótnych wikach.

10. septembra:

— wokom, 7 bykow, 10 jałowzow a kruwow, 788 cżelatow, 57 wowzow, 498 šwini.

Woły, byki, kruwy a wowzy běchu we wikowanju zkabe, tohodła so wěste placzsiny njepostajichu.

Placzsiny sa

cżelata: 2. 86—90, 3. 78—84, 4. 68—74;
šwinje: 1. 95—96, 2. 97—98, 3. 90—92, 5. 85—88.

Ze susednych a dalšich krajow.

* S **Arnsdorja.** (Cżěło namakali.) W meji bě so tudy pschekopy Schensler šhubił. Nětko jeho cżěło we wowsu na jenym polu pola Gottleuby namakachu. Cżěło bě hižom khětro pschetlałe. Jeho jenoż na drosze šposnachu.

* S **Drjezdźan.** (Sserbšce Boże hižu.) Sa Sserbow w Drjezdźanach a wokolinje budu na 3. njedźeli septembra, to je 20., popołdnju 1¼4 hodź. serbšce Boże službu je serbskim předowanjom a to w sichijnej zyrkwi. Wschitzy Sserbja tamneje wokoliny so wutrobnje na nje pschepro-šenja.

* S **Herrnmannsdorja.** (Stóstnistwo.) W jenej se sańdźenych nozow žiwnoscżer Arthur Scheibe domoj dźěsche. Tu so na dobo dwaj zyhelnistaj dźełaczerjej do njeho daschtaj a jeho stónczinje do bjedrow skałachtaj. Policija stóstnikow saja.

S **Rožweina.** (Njesbožo s automobilom.) Wožobinski automobil wobžedźerja automobilow na wupožczenje Degi s Dübelna tele dny psched twdomnym hosczenzom sinjeschoi. Pschi wom bě so wóska skamała a automobil so s tym tak šyhnje wobschikkodźi, so wjazy dale jeć njemóżeshe. Schtyrjo se sheschczich wozbowom so wschelako franichu a dyrbjachu so do Rožweinskeje khorownje dowjesć. Najcżežo so šym wobžedźerja automobila rani. Lékarjo so prózuja, jemu žiwjenje sdźerżeć. Schofer njeje pjecza na njesbožu wina.

S **Jawory** w Schleschiskej. Hrube njedočzinstwo.) Tele dny jědźesche kolojesdna po dróży a dohlada so w prawym cżasu, so je w blischkosći jeneho twarjenja grót pisches dróhu sczepjenych. Wona na sboż s wobodrjenej kožu woteńdże. Dwaj dnjej posłyschscho bě na šamnym městnje šamo kalaty grót pisches dróhu sczepjenych. Auto pschijědże po dróży, ale dokelž picze spschinje njejědżesche, so na sboż nizky njesta. — Też na dróży s Jawory do Mitrojtz bě w nozy k njedźeli grót sczepjenych. Pohonch, kotryž je sapschahom po dróży pschijědże, grót wistroni. S tym wulke njesbože wohwobrośi, dokelž krótko po tym auto po dróży pschijědże. Policija sa straschnymi njedočzinkami šlědźi.

* **Dobrich wohoń na jenym statnym kuble.** Na statnym kuble Oesterhörner pola Mühlhausena pschi rěcy Ruhe tele dny wulki wohoń wudyri, kotryž nimale wschě twarjenja snicźi. Wschě žně su sniczene. S wohnjom nastała schoda wuczini wokoło 130 000 hr. Kaž so sda, je wohoń nékajki słósnik saložił.

* **Wohoń 250 twarjenjow sniczi.** Se Shreveport (Louisana w połnocnej Amerizy) so powě: W sańdźenych dnjach wotpali so w tamnym městcze 1 wulkim wohnjom 250 twarjenjow. Wohoń so s tym tak jara rozšěri, so wohnjowa wobora njebě dosć ruczе sapschimnyła a dokelž bě so wodowód puknył, tak woda njedobašahesche. Wjazy hač 1000 wožobow i tam swoje bydlenje šhubi. Schkoda so na 5 milijonow dollarow wobliczi.

Towaršstwowski powěstnik.

Bačoń. „Kasino młodych ratarjow“ změje njedźelu, 13. sept., dop. ½11 hodź. w Bačonju měsačne posedźenje. Wšitcy maju wěsče přinć. Předsyda.

Delni Wujezd. Serbske towaršstwo „Zahrodka“ změje njedźelu, 13. sept., pop. w 4 hodź. pola Haškec swoju měsačnu zhromadźiznu. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Minakał. Serb. towaršstwo „Statok“ wotměwa swoju měsačnu zhromadźiznu njedźelu, 13. t. m. popołdnju w 4 hodź. w Minakale w Šołcic hošćencu. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Za Khróšćansku „Pólnicu“ a Delanšku „Wrjós“ ma so cokor pola Jurja Skale w Khróšćicach hnydom wotewzać. Hila.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brěžnyy, — za nawěstkiz A. Dučman w Budyšinje.

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Tworykupowace towarstwo

w Budyšinje z. dr. z. w, r.

(Wareneinkaufsverein zu Bautzen e. G. m. b. H.)

Na wšě sobustawy stajimy napominanje: Wužiwajće samsnu

nalutowańnju

Nalutowanki so w tukhwilu z **10 procentami** zadanjeja.

Z nahódnosćenjom wo 30 procentow we wysokosći wyšše 45 000 złot. hr. maja lutowarjo pola družstwa jara wulke lěpšiny zapisać, dokelž tuto nahódnosćenje so hižo wot 1. julija 1924 z 10 procetami zadani. Tohodla dyrbja so wšě pjenjezy jenož pola družstwoweje nalutowańnje zapołožić.

Předstejićerstwo.

Wotměwam zaso rěčne hodźiny

Dentist **Thym** při krónpryncowym mosće 2 telefon 771.

Kedźbu!

Dopominam zaso na to, zo Wam

wšitko

při nizkim wotplaćenju a małych wotplaćowanjach

na podźělne płaćenje

podawam.

Carl Horn nasl.

meblowy a tworowy kreditny dom

w Budyšinje na hłownem torhošću, nutřkhod na jerjowej hasy 2 I.

Sym so domoj wrócił a

Dr. med. Lejna Handrikec

prakt. lěkarka w Slepom.

Tunje předawanje

bluzowych a drastowych tkaninow

košlacych sunow, ložowych počehnjenjow, damastow, ložowych rubow trjenjow, twjelkow, blidowych šatow, — — frotérowych tworow atd. — —

jenož hódnostne twory!

Přijemna kupowańnja za zasopředawarjow!

Arthur Freyer na kotelskej hasy 4. (Kesselstraße).

Žane klamy!

Schneider & Hohulze při Krónje so porućetaj, a wšelakich wěcow sklad hobrski mataj.

Wot njedźele, 19. septembra, steji transport **rańšopruskich wysokosućelnych**

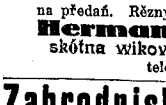

kruwow a jałojcow

a někotre

čehniwe kruwy

na předań. Rězny skót bjeru do płaćenja.

Hermann Priemel,

skótna wikowańnja w Kulowje,

telefon čo. 4.

Po wurjadnje tunich a poniženych płaćiznach poručam we wulkim wubjerku:

Mužace wobleki, sportske wobleki, cheviotowe wobleki, wobleki z česancho předźena, najlěpše sportske wobleki z wołmjancho korda a manchestra (wšěch wulkosćow), wobleki za młodźencow, pacholow, hólcow a dźěći, dobre sylne zymske jupy (po sportskej fasonje a jednore) za mužow, pacholow, hólcow; dobre krute kholowy z kožancho sukna, čorne, brune, módre, wšědne kholowy, jěchańske kordowe kholowy, Breecheske kholowy z tkanin, korda, manchestra, čorne a módre kóperowe jaki,, čorne jaki z kožaneho sukna za železničarjow, kalmukowe jaki, kholowy za młodźencow, pacholow, hólcow, krótke kholowy a ze štalćikom, barbojte a čorno-běle smuhate tkaninowe kholowy, kholowy za tolstych ludźi, lacy, jaki do wětra (imprägněrowane, podšite a njepodšite), gummijowe mantle, ulstrowe paletoty, zwjeršnikowe paletoty, šwjedske mantle atd.

A. zwud. Mengerowa

(mějećel Woldemar Menger)

na Serbskich hrjebjach 6.

Přez 40 lět staroznaty, kruće solidny a sprawny wobkhod.

Wosebje khudšim ludźom a dźěłaćerjam dawam składnosć, tak tunjo kaž možno kupować.

Zapłaty a zbytki přidawam mojemu voteběraństwu darmo.

Skutkuju pod wšěmi wobstejnosćemi na wottwarjenju płaćiznow sobu.

Vogtlandske gardiny

meter po **50 pj. — Madraske gardiny,** też za małe wokna, krasne mustry, hobrsey wulki wubjerk. Vitražowe tkaniny, ječki po 50 pj., kupeńske rubly, ložowe přikrywy, wupjerki, počehnjenja, kildowe a komodowe přikrywy, sofowe a divanowe přikrywy, wóskowane přikrywy wšo jara tunjo

J. Erler w Budyšinje zwonkowna lawska hasa 10.

Nowe hrónčka na sćěnu

su zaso dostać

w Serbskej knihańi w Budyšinje.

Serbske banty

Paul Otte

na Žitnej hasy 10.

Vogtlandske gardiny tunjo. K. Erler, Žitne wiki 11.

Jurij Fuhrmann

w Budyšinje na hornčeńskej hasy čo. 10 poruča jězdne kola šijace maśin, mantle a šlewchi. Samsna waporjadź.

Makulaturu

ma na předań

Smolerjec knihićišćerńja

w Budyšinje.

Walcowy młyn

„Saxonia"

mało t jabany, ma na předań

Lucas w Złyčinje

pola Łaza.

Parne čišćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnaska hasa 3.

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec

knihićišćerńja

w Budyšinje.

Meble a polstrowe twory

dobre a tunje poruča

Handrij Strympa

w Budyšinje na róžowej hasy 15

Mam wulki sklad

jězdnych kołow a šijacych mašinow,

domjacych a kuchinskich gratow, wšěch ratařskich mašinow a předawam po najtuńšich płaćiznach.

Heinrich Mudra w Slepom

mašinowa wikowańnja.

Bencin. motor

z fundamentom z lateho železa, 2 PS, jako nowy, ma tunjo na

předań **H. Buch w Budyšinje**

na Fabrikskej dróze 44.

Zahrodniska wustajeńca w Kamjencu

12. 13. a 14. septembra

we wšěch městnosćach a w zahrodźe hosćenca **„Město Drježdźany"** w Kamjencu. Wšě wuplody domjaceho zahrodnistwa, wulke wustajenje dahlijow, swětłasławna zběrka kaktusow ryćefkubła w Mohornje; dobve wuwiśstwo kwětkoweje pychi a wića, wumělska keramika.

Njedźelu, 13. septembra, wječor we 8 hodź.

koncert dweju spěwneju towarstwow a solowy kwartet

(muzski khór, měšany khór), reje a kwětkowe reje.

Pónđźelu, 14. septembra, popołdnju w 3 hodź.

— wažne za rataŕjow —

Předwjedźenje noweho Siemenskeho přizemskeho žnjejaka, kaž też filmowy přednošk, darmo za wšěch wopytowarjow wustajeńcy.

Wotewrjenje wustajeńcy **sobotu, 12. septembra,** dop. w 11 hodź. Wustajeńca je wotewrjena wšědnje wot 9 hodź. dopołdnja hač do 8 hodź. wječor,

Časopis

„Kulturwille"

njech sebi kóždy w „Serbskej knihańi" w Budyšinje skaza. Wukhadźa měsačnje a płaći štwórćělětnje 2,30 hr.

Dźělba płaćizny hódnych

zymskich tworow

je dóšła.

Jurij Nowotnik w Budyšinje,

Schülerstrasse 3.

Pola mje so też štrympy přišitrykuja.

5-lětny sylny dźěłanski kóń

(lišak, walach) a

zwubrany plahowanski byk

je na předań **w Nydeji čo. 1 pola Łaza.**

Lěkowanske kupjele „Zukunft"

w Budyšinje na kral. walu 3 (kónc połnócn. dróhi).

Wšě medicinske kupjele, masaže kóždeho waśanja wo wobkhodźe a zwonka wobkhoda; **wosebite wothladanje při wšěch rheumatiskich, nervosnych, wutrobinych, kožowych, asthmowych a jěrchenjowych ćerpjenjach.**

Pawoł Fuhrmann a mandźelska

Lěkarscy pruhowany masěr a kupański mištr. Ročći serbski!

Nowe knihi:

G. Kral: Grammatik der Wendischen Sprache in der Oberlausitz
3. porjedźeny a powjetšeny naklad.
219 str. broš. 4,— wjaz. 5,—

Jana Hajncy: Serbske basnje a pěsnje
Ze žiwjenjoběhom a wobrazom pěsnjerja wudał prof. Ota Wićaz. 52 str. 50 pj.

Henrik Sienkiewič: Hana
přeł. Beno Cyž. 164 str. 50 pj.

Kristina Royowa: Bjez Boha na swěće
(z wobrazami) Přełožił K. W. 54 str. 30 pj.

K. B. Šěca: Čłowjek w přirodźe
Přednoškow I. dźěl. 92 str. 50 pj.

Mich. Nawka: Mikl. Andrickeho Listy z Prahi
z lět 1886—1895. 128 str. 30 pj.

Zjednoćenstwo serbskich wuńerjow: Zahrodka
čitanka za sréni skhodźeńk lud. šulow. 240 str. 1,— hr.

Zwjazk łužisko-serbskeho studentstwa: K 50lětnemu jubilejej hłow. skhadźowanki.
48 str. 75 pj.

Mina Witkoje: Dolnoserbske basńe
54 str. 75 pj. Dom a swět VII. zwjazk.

Br. Josef Páta: Úvod studia lužickoserbskéhо písemnictví 148 str. 2.50 hr.

M. H. I. Pobožnosć na swjatym skhodźe.
II. Knižka za pobožne česćowanje sydom bolosćow swj. Marije maćerje Božeje.
5. wudawk.

Bjarnat Krawc: Žórleško.
Op. 50. 65 dwojospěwow

Serbska knihańa w Budyšinje

w „Serbskim Domje".

Žony

Poručam swój wulki sklad pschepaškow, měšaćznych a pschepadowych powjasow, podpołožkow.

Stoju rad k rozje.

Wagnerowa w Budyschinje

pschi schulerskim wrotach čo. 2.

Dźěćacy wóz

dorje zdźěłany, je za 30 st. hr. na předań na Hrodowskej hasy 2 w klamach.

Trikrócne Sława

kn. kublerec Wjezarjowej

w Krjwej Boršći

k jeje 41. narodninam.

Přiloha k číslu 213 „Serb. Nowin“

Sobotu, 12. septembra 1925

Jednotu sej přisahajmy!

Wobroćam so na zmužitych, pschestžowdźećenych Serbow. Niż na tajkich, kotříž dźe žu serbskeho pothoda, maju serbskeju starschoju, ale njerodźa wjazy wo to, schtož je jimaj sdobne, lube, žiwjate, ale na tych, kotříž cżerpjaja žiwoje duchowne mozy ſ naroda, ſ ludstwa. Woni njestaja žiwoj serbski žiwćżnik pod kórz. Dawaju jemu žiwćżicż pschez zuzkym ludom, žiwojim a zuzym. Wobroćam pak so też na tammych bojasnych, strachoćżiwych, katrachenych, sescherjenych, kotříž žej mysla, so móża wjeseli bycż, hdyż zmužda w serbskej Łużizy bycż a tracż.

Nasche narodne festiwale, nasche serbske žiwjedźenje a žiwjatoćnoscże, każ je pschećiwimy na serbskich sjedach, na posmjeczenju khorhojow a druhim, su dny wulnacża serbskeho smuzlenja a pschestžowdźećenja. To dopokasuje saborjenoscż wobdźelnikow, pschihladowarjow. Na tym swjeseluja so wosebje dobri Sserbja, kotrychż je dónt žiwjenſki do zuzby sahnał, hdyż ras do serbskeje domizny pschindu a žu žwédkojo sjawneho serbskeho žiwjedźenja. Wone njejżu dozyny wuras narodnoscże, a le ž i w j e n j e, niż duchowna zmjercż.

A na tajkich žiwjedźenjach, kotrež žu narodne kupjele a serbske žiwdomjo a wédomjo wótżja, žu wschitzy S s e r b j a w l u b o s c ż i a p s c h e s j e d n o s c ż i s t o w a ſ c h e n i. Tu so njebłada na powokanſki, stawowy rozdźel, hacż žu bur abo khežat, hacż sastojnik abo dźełacżeř, hacż knjes abo cżeladnik. Wischitzy, kotříž žu dobreje myzle, wjesela so jenak na narodnym postupje, kotryż so ſ kóždym sjawnym wuraſom cżesćżowitoscże napschecżo narodej, ludstwu, Sserbstwu jewi. Wschém žu serbska rěcż, narod, serbskaj starschej, serbske waschnja a nałożi j e n e ž w ó j ſ t w o. A to też w sjawnoſcżi pokasacż, je ž w o j o w ó l n e p r a w o k ó ž d e h o S s e r b a, njedźiwajo na połhad a staw. D y r b i m y ž o c ż u c ż j a k o ž y n o j o a d ž o w k i j e n e j e m a c ż e r j e, m a c ż e r j e ž e r b ſ k e j e — ž l o w j a n ſ k e j e. W dźele sa luby narod njeſmjemy naš dźelicż wschelakorosċż powokanja, wobsedźenja, hospodarſkeho stawa. To pak ma so też pokasacż w t o w a r ſ t w o w y m ż i w j e n j u. Niż towarſtwa so ſdalowacż, dokelż w nim wschitzy jenajzy njejżu ſ žišo naſpomnjenych pschicżinow. Je dha schtó khmanſchi abo hubjenſchi w jenajzej saborjenoſcżi za drohe narodne kubła? Njeeżesċe ſ njeje jenajza ſmužlenoſcż, tažama lubosċ ſa lud a narod? Cżehodła potom so po stawje, po cżažnych a duchownych kubłach, po nahladnoſcżi w žiwjenju so dźelicż a nasche mozy brójicż? To žłabi nasche narodne prózowanja, nasche praktiſke dźełło. J e n o ž j e d n o t a, wo kotrejż tak husto saborjeni spéwamy, n a š ž y ł n i, dawa nam móż a wutrojnoſcż pschi naschich narodnych bědźenjach. Budźimy žej teho skónczenje wédomi. Nasch wobsi lud je tak dosċż rosbity, rostschażeny, rozdźwojeny. Niż hischcże k dalſchemu rosċżeżkjenju poskłowacż. Wschudże to j e d n a z e dopomóc stajicż, po nim so mżeż. Sserbſke towarſtwa dyrbjałe w tym najprénſche ſ dobrym pschikładom bycż. Wostajmy so wscheho dźełazeho, każdeho, niczżeho. Cżujmy so jako pomnitzy jeneje macżerje Sſławy. Potom budże też ſ nami lépje. *

Z prawizistwa.

(Skónczenje.)

Někajke wuczinjenje, kotrež je so pod „mylenjom“ stało, njeje bjese wscheho njepłaczilne. Skerje wobsteji dospołnje dale, każ njeby žane mylenje so stało. To so žamo rozumi, dokelż najprjedy tola nichtó wo nim niczo njewé. Wuſłędżi pak so mylenje, potom móże tón, kiż je smyſlał, (niż pak napschecżiwna strona wumjenjenje dla mylenja wotprěwacż (ansechten). To so stanje ertnje abo pizonnje napschecżo pschecżiwnej stronje — žnadź w sċżehowajej formje:

„Sšym wecżera pola Waż 20 tunow domjazeho wuhla po dźesiſkej płaczisnje skałał. Tutu skałanku dla mylenja wotprěwacż, dokelż chżych jenoż 20 zentnarjow skałacż, myślach pak žej, so je jena tuna tożame każ 1 zentnar.“

1. Tuto wotprěcże (Anfechtungserklärung) dyrbi so hnydom sapodacż pschi wuſłędżenju smyſła, potajkim niż njeirjebawschi cżakacż dacż, hewak móże so prawo wotprěcża ſhubicż.

2. Wotprěcże dyrbi do ruki napschecżiwnje ſtrony dóńcż. Shubi so ſpitż na pólcże abo sapołoži je położ nětkże, stawa so to ke schkodże wotprějomneho.

3. Dóńdże wěz k khórżbje, potom dyrbi wotprějomny (der Ansechtende) tak derje žiwoje „mylenje“ każ też w prawym sapodate wotprěcże a wotedacże na napschecżiwnu stronu dopokasacż. Tuż dyrbiſch so ſtaracż, so mózeſch to dopokasacż. Wobſtaraj žej wotpiſli wot ważnych ſpitżow, wožebje wot pitżonnych wuczinjenjow a wotprěcża, ſtżohwaj žej połłowy wotrěſk wo ſapiżanym liſcże a ſtaraj so wo dowěrliwych świédkow, so bychu so hnydom žudnitżnu wot wscheho ſpocżatka ważne dopokasły pschedpołożile.

A nětko prawiſniſſe ſtukowanje wotprěcża: Wotprěcże cżini zyłe wuczinjenje wot ſpocżatka njeplaczilne. Wono so wobhladuje jako jenje wuczinjenje. A tak wjele zyła kup. W prjedy wopiſanym padże njeplaczi wuprawjenje „kupju 20 tunow wuhla“ jako njewotedate. S toho ſcżehuje, so žane wuczinjenje so ſtako njeje a žana ſtrona ſ njeho nětkajże prawa žej žadacż njeżmé, ani na wotedacże wuhla ani na ſapkacżenje. Je-li je ſtażał hižo nětkżo naplacził, dha móże to sażo žej wrócżo žadacż. To je lépschina mylazeho.

Ale wotprěcże móże jenu też schkodżecż. Je-li ſ napschecżiwna ſtrona schkodu měła ſ tym, so je wopraſnemu wuczinjenju ſdowérica, potom dyrbi mylazy ji schkodu ſaruznacż. Chżemy wosſpjet naſch wuhlowy pad žej pschedſtajicż: Hdyż wikowaċ ſ wuhlom dowérjesche, so chżyscże ſtażał 20 tunow měcż, a je teżame wotważicż, wotdźelicż, na wós nakłaſcż a pschinjesċ dat, potom dyrbi so mylazy jemu wſchċ naſtate wudawki ſapkacżicż. To wuprayi § 122 BGB. (ſtatny ſakoń) wožebicże a je to też prawje a ſprawnje, dokelż wina na wschém je tola jeniczży so mylazy ſłażał. Potajkim kédżbowacż!

So so žnadny a njewažny ſmyłk psched ſakonjom njewobkedźbuje, so žamo rosimy. Wotprěwacż žmé so jenoż także ſmylne wuczinjenje, kotrež so pschi dożahażym dopósnanju wězy cżiniło njeby. Hdy so to ſtawa, na to njehedźi so pschi tak mnohej liczbje wschelakich możnoſcżow powschitkownje wotmołwicż. To cżehnje we wobſtejnoſcżach kóżdeho pada, a napoſled rożsudźi ſudnik, hacż je ſmyłk ważny abo nic.

Tute powschitkowne ſażady wo mylenju a wotprěwanju dyrbi kóżdy wédżecż, kiż w hospodarſkim žiwjenju ſteji abo dyrbi hospodarſke wobſtejnoſcże pożudżowacż. To ſtuſcha k powschitkownej ſdżełanoſcżi. Tuto ſesnaċże budże nětkotrehożkuli k wobhladnoſcżi wabicż a psched ſchkodu ſakitacż. Kajke ſcżěhi mylenje pschiſtajenych pschi pschedawanju itworow a kak dałoko ſa to pschekupz rukuje — wo tym druhi raz.

Hdyż so khlěb pječe

(Wobras ſe wžy.)

„Pjekaŕ pjeże twjerdy khlěb“. To žebi jako dźěcżi powědachmy. Niż tohodła, ſo traſch chżyli naſcheho pjekarja hněwacż. To měješche jenoż k wuiwuczowanju jaſyka ſłużicż. A ſchtóż móżeſche tutu hadu dważecżi raſow prawje ſpěchnje ſa žobu rjeż, dosta ja to małe mydo. Skoro žanemu ſo nejeporadźi. Hižo pschi ſchtwórtym, pjatym wuprajenju so ſakopnjeſch a něſchto nażwantorisch, schtoż „žane žwinjo njeżerje.“ A hischcże dżenża to njewukonjam, hyrnjeż jaſyk pschi dołhich lětach žiwjeńſkich na něcżożkuli ſo ſnuċżił. Wěſo, to žej njepschemyślichmy, kak je móżno, žwjerdy khlěb pjeż. Kóżdenu dźěſcżu je ſtate, ſo pjekaŕ abo domjazy njechći khlěb pjeku. Po cżażu hakle ſtwjerdnje. Druhdy łaż kóſcż a kamjeń.

To je tajka wěżka: Twjerdy khlěb dożaha jómu tak dołho. Dokelż ho njerad je, njechći radſcho. „Macżi, budżenny ſkoro khlěb pjeż?“ praſchejeja so dźěcżi, hdyż dyrbja twjerdy, ſtórcżiežkowy khlěb dojeſcż. Sſuwa so ponału po ſchjiji. Sšu tu hischcże tſi pokrutły — dale dwě a ſtónczenje — jena. Nó, pożledni wża macż do rukow. Hejda, jutże ſmjekeny njeſchi khlěb! Haj, žohcżi ho hischcże pjecże. W Sserbach ju ſo pjezy na burſkich ſtatokach ſwjetſchowathake. W Dolnjej Łużicy nadeńdżeſch „pjaż“ hischcże cżaſcżiſcho, w Hornjej też hischcże tu a tam.

Nó, hlejeże, to hižo so ſ dźěcżu noſcha. Pschichódże ſ durjemi nuts. „To tu jako jómu ſym a dżu ſwoju wěż cżiniecż.“ Tak ſo domjazym pschechtaji. Hnydom dóńdże jeje pschecżel, měcż nuti, a kupjera ſo na kachlowej lawje. To je pola njeho „múda“, ſo ſej ſwój brjuſchk pſche nóż pschehrěje. Tſi wěży ſu wſchemu dobre. Sa kachlemi ſo rosmodł (Sauerteig) w měſchku kupjera a njeda měra, dóniż hoſpoſa, prjedy hacż lchnjeċ dże, khěts jón do dźěże ſypnje a rosmeſcha. Wjele wſchak rjeba njeje. Stare serbſke pschiſłowo praji: „Schtżicżka ſważa (rosmodła) na měcż nuti dożaha.“

Ale najſajra zano hlada hoſpoſy bromada dźěła do rukow. Najcżeżſche je to walenje. Swuhonje ſej rukawaj a ſwjaża rubiſchko wokoło ħowy. To pak ſaſo pſche ruzy pórdże. Nó, hdyż je nuſne, dyrbi ras nuż pomhacż waleċ a njſaſcż. Radſcho wſchak ſama cżini. S mużeni pschi pjeczenju tajſi prawy naporjadk njeje. Hlejeże, kak muku do dźěże ſypa, kak ryże a mjeże a wala a tołka a ſ rukomaj ſłaſaŕ 20 tunow měcż, a je teżame wotwažicż, wotdźelicż, na wós nakłaſcż a pschinjesċ dat, potom dyrbi so mylazy jemu wſchċ naſtate wudawki ſapkacżicż. To wuprayi § 122 BGB. (ſtatny ſakoń) wožebicże a je to też prawje a ſprawnje, dokelż wina na wschém je tola jeniczży so mylazy ſłażaŕ. Potajkim kédżbowacż!

So so žnadny a njewažny ſmyłk psched ſakonjom njewobkedźbuje, so žamo rosimy. Wotprěwacż žmé so jenoż także ſmylne wuczinjenje, kotrež so pschi dożahażym dopósnanju wězy cżiniło njeby. Hdy so to ſtawa, na to njehedźi so pschi tak mnohej liczbje wschelakich możnoſcżow powschitkownje wotmołwicż. To cżehnje we wobſtejnoſcżach kóżdeho pada, a napoſled rożsudźi ſudnik, hacż je ſmyłk ważny abo nic.

Tute powschitkowne ſażady wo mylenju a wotprěwanju dyrbi kóżdy wédżecż, kiż w hospodarſkim žiwjenju ſteji abo dyrbi hospodarſke wobſtejnoſcże pożudżowacż. To ſtuſcha k powschitkownej ſdżełanoſcżi. Tuto ſesnaċże budże nětkotrehożkuli k wobhladnoſcżi wabicż a psched ſchkodu ſakitacż. Kajke ſcżěhi mylenje pschiſtajenych pschi pschedawanju itworow a kak dałoko ſa to pschekupz rukuje — wo tym druhi raz.

Žiwjenje.

Žyle naſche ſeńſke bycże
Ma dźe jenoż jenu cżeſċ:
Domoj wrócżo, domoj krocżo,
Swój žej pytaċ wěcżny měr.

Wschitkich, bohatych a khudych,
Tyſchi jenoż jedyn dónt:
So ſmjerċż cżini wſchitkich ſtludnych
A ſo dyrbja psched njej klonċż.

Sa cżimż žedża, schtoż žej pscheja,
Je dźe jenoż ſachodne,
A też kolo ſeńſko cżaża
Wſchitko rucże podmlėje.

Kiż ſo raduja a ſmjeja,
W wjeſeżach ſo podmirja,
Njejapżaj ſo jim też ſjewja
So je wſchitko tucżałka.

Stajne mrěcże — porodżenje —
To je ſeńſko cżaża cżeſċ.
Tudy nimaſch pokoj ženje,
We ſmjerċżi pak nam'kaſch měr.

Pawoł Krjeżmak.

Z prawizistwa.

(Skónczenje.)

Někajke wuczinjenje, kotrež je so pod „mylenjom“ stało, njeje bjese wscheho njepłaczilne. Skerje wobsteji dospołnje dale, każ njeby žane mylenje so stało. To so žamo rosimy, dokelż najprjedy tola nichtó wo nim niczo njewé. Wuſłędżi pak so mylenje, potom móże tón, kiż je smyſlał, (niż pak napschecżiwna strona wumjenjenje dla mylenja wotprěwacż (ansechten). To so stanje ertnje abo pizonnje napschecżo pschecżiwnej stronje — žnadź w sċżehowajej formje:

„Sšym wecżera pola Waż 20 tunow domjazeho wuhla po dźesiſkej płaczisnje skałał. Tutu skałanku dla mylenja wotprěwacż, dokelż chżych jenoż 20 zentnarjow skałacż, myślach pak žej, so je jena tuna tożame każ 1 zentnar.“

1. Tuto wotprěcże (Anfechtungserklärung) dyrbi so hnydom sapodacż pschi wuſłędżenju smyſła, potajkim niż njeirjebawschi cżakacż dacż, hewak móże so prawo wotprěcża ſhubicż.

2. Wotprěcże dyrbi do ruki napschecżiwnje ſtrony dóńcż. Shubi so ſpitż na pólcże abo sapołoži je położ nětkże, stawa so to ke schkodże wotprějomneho.

3. Dóńdże wěz k khórżbje, potom dyrbi wotprějomny (der Ansechtende) tak derje žiwoje „mylenje“ każ też w prawym sapodate wotprěcże a wotedacże na napschecżiwnu stronu dopokasacż. Tuż dyrbiſch so ſtaracż, so mózeſch to dopokasacż. Wobſtaraj žej wotpiſli wot ważnych ſpitżow, wožebje wot pitżonnych wuczinjenjow a wotprěcża, ſtżohwaj žej połłowy wotrěſk wo ſapiżanym liſcże a ſtaraj so wo dowěrliwych świédkow, so bychu so hnydom žudnitżnu wot wscheho ſpocżatka ważne dopokasły pschedpołożile.

A nětko prawiſniſſe ſtukowanje wotprěcża: Wotprěcże cżini zyłe wuczinjenje wot ſpocżatka njeplaczilne. Wono so wobhladuje jako jenje wuczinjenje. A tak wjele zyła kup. W prjedy wopiſanym padże njeplaczi wuprawjenje „kupju 20 tunow wuhla“ jako njewotedate. S toho ſcżehuje, so žane wuczinjenje so ſtako njeje a žana ſtrona ſ njeho nětkajże prawa žej žadacż njeżmé, ani na wotedacże wuhla ani na ſapkacżenje. Je-li je ſtażał hižo nětkżo naplacził, dha móże to sażo žej wrócżo žadacż. To je lépschina mylazeho.

Ale wotprěcże móże jenu też schkodżecż. Je-li ſ napschecżiwna ſtrona schkodu měła ſ tym, so je wopraſnemu wuczinjenju ſdowérica, potom dyrbi mylazy ji schkodu ſaruznacż. Chżemy wosſpjet naſch wuhlowy pad žej pschedſtajicż: Hdyż wikowaċ ſ wuhlom dowérjesche, so chżyscże ſtażał 20 tunow měcż, a je teżame wotważicż, wotdźelicż, na wós nakłaſcż a pschinjesċ dat, potom dyrbi so mylazy jemu wſchċ naſtate wudawki ſapkacżicż. To wuprayi § 122 BGB. (ſtatny ſakoń) wožebicże a je to też prawje a ſprawnje, dokelż wina na wschém je tola jeniczży so mylazy ſłażaŕ. Potajkim kédżbowacż!

So so žnadny a njewažny ſmyłk psched ſakonjom njewobkedźbuje, so žamo rosimy. Wotprěwacż žmé so jenoż także ſmylne wuczinjenje, kotrež so pschi dożahażym dopósnanju wězy cżiniło njeby. Hdy so to ſtawa, na to njehedźi so pschi tak mnohej liczbje wschelakich możnoſcżow powschitkownje wotmołwicż. To cżehnje we wobſtejnoſcżach kóżdeho pada, a napoſled rożsudźi ſudnik, hacż je ſmyłk ważny abo nic.

Tute powschitkowne ſażady wo mylenju a wotprěwanju dyrbi kóżdy wédżecż, kiż w hospodarſkim žiwjenju ſteji abo dyrbi hospodarſke wobſtejnoſcże pożudżowacż. To ſtuſcha k powschitkownej ſdżełanoſcżi. Tuto ſesnaċże budże nětkotrehożkuli k wobhladnoſcżi wabicż a psched ſchkodu ſakitacż. Kajke ſcżěhi mylenje pschiſtajenych pschi pschedawanju itworow a kak dałoko ſa to pschekupz rukuje — wo tym druhi raz.

Něšto wo mrowjach.

B. S c h ě ż a.

(Pokrcżowanje.)

Wjele hórſche rubjeżne mrowje pak žu w cżopłych krajach, wožebje w Afrizy a Ameriży; tam jim h o ú t w j e r ſ k e m r o w j e (Jagdameiſen) rěkaja. Te maja jara njemérneho a dźiwjeho ducha, njejżu ſ cżichim hajſom ſpokojom. Ale cżahaja ſ wulkimi cżrjódami ſ jeneho lěża do druheho a puċżuja hodżiny dałoko wot jeneje wſy do druheje. Haj, wone dże ſzyła žanehо mrowiſchcża, žanych wobſtajnych bydłow nimaja, ale žu każ zygarnjo ſtajnje duzy po puċżu; też jejża, cżeżwiki a kuſkenji wone wſchudżom žobu noſcha. Běda kóżdemu ſtworjenju, kiż žo ſ nimi ſekka, wone žo hnydom do njeho dadża, a njemóże-li rucże doſcż cżeſnycż, je ſhubjene; prjedy hacż prawje ſa tym pschindże, je ſakuſkane a ſeżrane. Pſche wſcho prěti, pſches pola a łuki, ſahrody a haje jich pucż dże, a wſchċ trawiczki a ſeliczka wone pſchepytuja a wurjeżża, na ſchtonach a kcżkach wſcho żiwe ſanicza, wſchċ huſanży ſakuſaja a žamo ptacże hnězża wuproſdinja. Do wſchċ dżěrow a proſdnych ſchtonowo wone ſaléſu, w kamjenjach a ſpodu kamjenjow wſcho pſchecżiſchleja a wſchċ ſwérjatka ſtżonuja, ſcżo jene hacż žu to waki abo ſchlinki, hady, jeſchcżeżcy abo myſche; ſchtoż cżeſnycż njemóże, je ſhubjene; ſ hromadami žo wone na kóżde ſkoċżaſko wala, a dokho njetraje, dha je do cżiſta ſeżrane. Ssamo ludżi wone nadpaduja, a ſchtóż jim do puċża pſchindże, po tym hnydom wjele ſtow małych cżornych ripżow horje béża, ſakuſnu žo hłubоko do njiaża a kataja łaż njemdre ſe ſwojim jédżotym ſahadłom. Spytaſch-li je ſ ruku wotdźernycż, njewotbywaſch je tola, dokelż žu žo tak hłuboko ſakuſke a dżerża tak ſaſatke, ſo žebi radſcho dadża hłowu wottorhnycż, hacż ſo bychu puſchcżite. Pſchiſnidu-li na ſwojim rubjeżnym puċżu k twarjenju, dha žo do njeho wala a pſchepytaja wſchċ kucżiki horkach a delkach; ludżo dyrbja ſwój dom wostajiwſchi wſcheho wopuſchcżecż, a tóżſi a pży, wulke a małe myſche, koſy a wowzy wuſtrózane ſ durjemi won twóżnu a pſched ſym njepſchecżelom cżekaja; ſchtoż pak cżekajcż njemóże, je ſhubjene, muchi, pawki, mole a cżerwje, ikhi a wſchi: wſcho je pricżeż. Na jene waſchnje ſu potajkim rubjeżne mrowje wuzitne: wone twarjenja tak do cżiſta wurjedża, każ to żadyn cżłowjek dokonjat njeby. Wy pak dyrbjeny tola wjeſeli bycż, ſo je pola naż nimamy. Ponnyłcże žebi jenoż, kajke by to było, hdy bychu naż w nozy nadobo pocżale mrowje we łożu kuſacż. Ja chżył widżecż a ſłyſchecż, kajka by to wo wſy hara a ſchcicżeńża a wrěſchcżeńża była, kak bychu ludżo do hródżow a khlěwow khwatali ſtót puſchcżecż a won honicż, ſo jón njebychu mrowje ſeżrale. Tohodła: Wostań w kraju, to cżi praju, w ſwojim kraju narodnym!

Hdyż ſym nětko ſ wjele ſłowami wo zuſych mrowjach wſchelake ſpodżiwne węży powědał, dha chżu w dalſchim wjazy wo n a ſ c h i c h mrowjach rěcżecż. Hacż ſu wone wužitny ſtót abo ſchtódny, wo tym ſu ſo ludżo dołhe cżaſy wurěcżowali, a pscheso hischcże wujaħnjene a wuczinjene njeje, ſchtó ma prawo. S naſchimi nahladami wo tym, ſchto je wužitne a ſchto ſchkódne, my huſto dosċż nimo wernoſcże trjechimy, dokelż my kóżdu wěz na to wobhladujemy, ſchto wona ſa naż je, a kóżde ſwérjatko po tym ſudżimy, kak žo wono pſchecżiwo nam ſadżerji. Se tym pak ſo cżaſto mylimy. Tuż je bjes dźiwa, ſo žo nam najwjazy ſwérjatow ſchtódnych, jara małe pak wužitnych bycż ſda. To pak je zyle wopaczne ſtejniſchcżo. Je tola hižom we wſchċdnym żiwjenju tak, ſo jeneho ſwjeżeli, ſchtoż druheho ſrudzi. Jedyn prożdy wo deſchcżiċ, druhi wo rſane wjedro. My žo wjeżeliny, hdyż ſchkowronczk ſpéwa, poż pak wuje, hdyż jeho ſłyſchi. Schtóż dże potajkim wo tym rěcżecż, hacż je jena wěż wužitna abo niż, njeżmé na žiwojim żanitżnym ſtólcżku żedżo wóſtacż, ale dyrbi ſo na wſchċchi ſkhodżeńſ ſtupicż, wot tam hakle widżi a ſpóſnaje, ſchto je prawo abo njeprawo.

Kajke to nětko ſ mrowjemi je? Ja njejżym wſchċ knihi wo mrowjach cżitał, kotrež pak žu mi do rukow pſchiſchle, wulběhowachu a khwalachu je jich wužitnoſcże dla. Ale ja ſym w pſchirodnych a też w druhich wężach dawno ſa tym pſchiſchoł, ſo njeje wſcho wěrno, schtoż cżorne na běłym ſteji. A ſ zyłej wěrnoſcżu dyrbju praticż, ſo ja wo wužitku mrowjowo na żadyn pad pſcheſwědżeny njejżym. Ja ſym ſo wjazy w pſchirodze rozhladował dyżli nichtóżkuli mjes wami, a ſym wjazy wobkedźbował, hacż wſy wſchitzy hromadże, njemóżu pak praticż, ſo ſym mrowje hdy pſchi cżłowjekam wužitnym dżěle widżał, njechcżu pak też winowacż, ſo nam wjele ſchkodu nacżinja. Wěrno je, ſo wone huſanżcżi, huſanży a druhe waſi domoj noſcha, a to je ſa wjele ludżi dopokaſnta dosċż, ſo je wone na ſchtomach, kcżkach a druhdże pytaja a kónzuja. To też je mi wjele ludżi powědało, a hdyż jim napſchecżo rěcżach, dha ſo na mnje wobużachu, ſo to wěricż nochżu, a jedyn mènjeſche: „To mi tola wurěcżecż njebudżeſch, wſchaċ ſym to ſam widżał.“ Ja jemu praſach: „Ze ſy ty widżał, ſo mrowja huſanżu dom wlecże, ale to niż, ſo je ju popadnyła a ſakuſała.“ A hischcże wjazy jemu powědach. Ale wjele ludżi jich je, kiż ſo powuczicż njedadża, woni maja ſwoje nahlady hnydom hotowe, te ſa nich ſrale na kcżkach wiżaja abo na puċżu leża, trjebaja je jenoż ſbehnycż, a hdyż potom ſlepemu praja: to je żołte jabłuko, dha won to wěri. Woni ſami pak ſu ludżo, kiż widża, ale hladaċ njeſamoża.

Ja njewěrju, ſo mrowje huſanży kónzuja; mėjach we ſahrodże mrowiczkowe dosċż a nadoſċż, žana pak njeje ſej

mać ja wšcho prawje pschedšeła. To žana malicźkosć njeje, ſ taſkim cźeſtkim cźeſtom džełacź. Wotſchkraba ſej dłonje a ruzy ſ nožowym tykom a cźini — po ſtarym ſpōsobnym waſchnju — tſi ſchiſze na cźeſto a wodźeje wjeko na njo. Taſle, na khwilku na nětko duſcha měra. Dže dejicź, poſnjeła a ſdźeła wſcho w domjazniosći. A to ſe khwalkom.

Mjes tym ſo cźeſto hiła. A khdyž dołho traje, pſchedźi pſches dźeſu. A nětko ſa ſobu wohei do njezo. „Sſrěj ſo troſchku ſpěſchnišo“, ſawoła žona. „Haj, kuſk khěis“, ſarei cźeſto ſe ſtiwy. „Jenož měrnje a pomału“, měni pēz. Ta je cźi ſamowólna knjeni a njeda ſej wot nikoho niczo porucźeć, ſamo nic wot hoſpoſu, kotrejž heiwak wſcho w domje poſłucha — muž a dźeći, pēz a łóczki. Zyle pomału da ſo pēz ſłyſchecź: Schtoš njeje dźenſa, budze jutſje. W ſtiwje njech ma cźeſto wulku hubu. Sſej myſłi, ſo ma wſcho po ſeho huſłach rejowacź. Tu wonka ma pēz poſtajeć, nichtó druhi. Kaž budze wona dźiwcź, tak budze. Niz hinak.

A hoſpoſa doiwola. Na ſtołcźkach a lawkach na duzent ſłomjankow. Wſchē rjenje ſ muku potruſchene. So njeby ſo cźeſto pſchiłěpito a runje teſ niz na dejſp. Kak jeno cźeſto do korbjakkow płaza a potom ſ mjezkami ſaſo druhe bērje. Mjes tym khěts ſa pjezu pohladacź, hacź ſo tam pali. Haj wſchak, tepi ſo tu, ale taſti prawy duch we wohnju njetcźi. To mohło ſo troſchku ſpěſchnišo palicź, da ſo cźeſto je ſtiwy ſłyſchecź. „Tu mam ja poſtajecź a po mni pōrūdźe!“ wotmołwi jemu pēz ſyle měrnje. Cźakajcze, myſłi pſchi ſebi, wam hižo dźu pokaſacź. „Poměrje, ty hepjelo, dźi troſchku na bok. Chžu tym bratram prowje ſapyricź.“ A wětr ju poſłucha. A nětko, naſcha pēz ſo pyri. To kuſkoze a praſkoze. A dołho njetraje, je wēzka hotowa. Wjeſeli ſo kaž paduch. Chže ſawołacź, ſo je hotowa. Ale mjeleći radſcho, dźe ju pſchekwapicź. Woprawdźe, hoſpoſa pſchindże wohładacź a dźe ſo pſchesſwědczicź, kak dałoko je. Hlada nuts. Kaž by ju ſwoja drapała. „Khōts khort, dawno je cźaſ, mje pſchłhotowacź!“ Wſa hrjebło a roſdźěli wuhło ſchikwanje na ſrjedźa. Stocźi ſazo do ſtiwy a doiwala cźeſto. A pēz ſo wjeſeli kaž nowy pjecźorak. „Nó, lube cźeſto, cźiſt — cźiſt, hdźe dha woſtanjeſch? Moja horzota heiwak mjes tym ſazo ſandźe. Prjedy mějeſche wulku hubu na nnje a nětko njeiſzu ſo nnu hotowe. Wupjeraj ſo, ty ſtary lěnjochо!“ Skónčnje ſeſtorka hoſpoſa wuhło do rōžkow. „To ſej ſpomjatkuj na dalſche, lube cźeſto, po nnі wſcho dże, niż po tebi!“ — „Ach, lubſcha knjeni pēz, my wſchak prawe cźeſto wjazy njeiſzmy, ſ kotrymž chžyſche porećźeć. Ssmy jeho dźeći, pokruti, a njemóžemy pſches to ſchto ſcźe ſ naſchim nanom měła.“ To ſo pēz wuſmja, ſo ſo ji toſty brjuſchk jeno tak tſchaſeſche. „Pokruti ſcźe? Ta wēz njeje wólbr. Nó, to jeno pōcźe, wy dobre dźěcźatka, chžu waſ k dołpoknym pokruttkam ſpjeż.“

Takle, myſłi hoſpoſa, nětko mōžu raś wodychnyć. Wſcho žedźi w pjezy. Na cźaſnik hlada, ſo wē, khdy ſmē je ſaſo wincźaſnyć. A dźěju wodraja ſ nožom a cźini ſhutki do ſchtlē, ſlaji wſcho do porjada, ſwótrźe ſtołcźki, błido a lawki. Ji ſamej je nēkaſ tak mjehko. Haj, to hinak njeje pſchi pjecźenju. Tu dyrbi krucźe pſchimacź.

Luba Pēz cźini ſwoju wēz derje. A dołho njetraje, a pokruty ju hotowe. Składje je na ſynmy pleſir, je ſłonu pſchikryty. Pokaſuja ſo wſchē w brunym kabacze a po zyłym domiſkim wonja ſa njehłim khlébom. Pēz ſej myſłi, nětko je doſcź. Ale bórzy dóſtanje zyłe korby kruſchwow a ſłowkow a nětchto jabłukow. Nó, njecham runje taſka byćź. To njeje pſchezo. Swjetſcha ſo drjewo ſ kuſchenju nuts ſunje, ſo móže ſo pſchichodny ras wuſpēſchnje trjebacź. A dźeći wołaja: „Macźi, nětko pak pomaſhu wot njehkeho khléba!“ — „Nē, worźaſtice, to njeje ſtrowe.“ A tak derje ſ ſwaczinje pomaſka ſłodźi — wot njehkeho khléba.

Cyrkwinske powjesće.

S **Budyſchina.** 1.4 njedź. po ſwj. Trojazy — žnjowy dźakny ſwjedźeń — ma w Mrowej zyrkwi rano 1/2 7 hodźin ſarař Menda ſpowědź a ſwj. wotkazanje, 1/2 8 hodźin pědowanje (zyrkw. hudźba: „Nětk khwal moja duſcha toho Knjeſa“, ſa khór, orcheſter a pſchećelſke wot J. Bacha), 1/4 12 hodźin ma ſarař Eder kemſchenje ſa dźeći.

W Marijnej-Marcźinej zyrkwi ma dop. w 9 hodź. ſarař Eder pědowanje (zyrkw. hudźba: „Dźakujcze ſo tomu Knjeſej, pſchetoż wón je dobroćiwy“, moteta wot Schwalma). Hnydom po pědowanju cźeſcźenje 6 dołholetnych dobuſtawow zyrkw. khóra. Po cźeſcźenju zyrkw. hudźba: „Khowaj ſebi hłuboko we wutrobje twój kuſt ſwjatego kraja.“ W 11 hodź. kemſchenje ſa dźeći: ſarař Menda. — Sōbota ſa naſchu wogabnu diakoniju.

Sſrjedu pop. 3/4 3 hodźin w Pētrowſkej zyrkwi modleńſka hodźina ſa njedźelnicze.

Tydźeńſke ſaſtojeńſtwo ma w Pētrowſkej zyrkwi ſarař Mende, w Marijnej-Marcźinej zyrkwi ſarař Eder.

S **Łuſa.** 14. njedź. po ſwj. Trojizy dop. 1/4 9 hodź. budźe ſerbſke a w 10 hodź. němſke pědowanje cźitane. Kollekta ſa Barlinſke miſijońſtwo.

Nowe knihi

Esperanto.

Esperanto je jena pomozna rěcź. Wona dyrbi pódła macźerſkeje rěcze jako dorosumjerſka rěcź ſa wſchē ludy mjes ſobu jako ſamžna ſa wſchitkich a jako njeſtronſki ſwjaſk we mjeſynarodnym wobkhodźe ſłużićź. S tym móže ſo wuźiwanje zuſnych rěczow ſjednoriećź, macźerſka rěcź pak bóle pětowacź.

Nuſnoſć a ſamēr jeneje ſwětoweje pomozneje rěcze ſo wot rozumnych a praktiſych wuſłazych ludźi hiſze wſcheho pſchida. S eſperantom pak je ſ létdźeſatki dołhim ertnym a pilnomnym wuprowanjom dopokasane, ſo je njetraje pomozna rěcź, kotraž wſchē wocźakowanja dopjelni, też móžna.

Esperanto hodźi ſo we jara krótkim cźaſu też bjes roswuczenja zyle jednorje ſ knihowa nawukmjeć. Sskowa ſu ſo ſ najroſſchěrjenijſchich žiwych rěczow wſake. Bjes techniſkich wědomoſtnych wuraſow wopſchija eſperanto 3 000 ſłowowych korjenjow, ſ kotrychž móża ſo po jednorych njejſchemjenjonnych praſidłach wjele tyſaź wſchelakich wuraſow wutworićź.

Prawe, trěbne wuwicźe eſperanta dohładuje ſ 18 ſobuſtawow wſchelakich narodow wobſtejaza akademija ſ rěcźnym wuběrkom. Wutworjenje narěcźow, kaž pola žiwych rěczow, je tohodła wuſamknjene, dokelž eſperanto wſchédna rěcź luda njeje.

Esperanto je ſwoju njewobmjeſowanu wužitnoſcź na 16 mjeſynarodnych ſwětowych ſjéſdach jaſnje dopokaſako. — 4. ſwětwy eſperantoſjéſd běſche 1908 we Drjezdźanach, 15. we Lécze 1923 we Nürnberku a 1924 16. we Winje. Pōſledni bě wot 3 500 ſaſtupjerjow ſ 43 narodow wopytany. — We wjazy hacź 60 krajach běſche hižo pſched ſwětowej wójnu pſches 2 000 ſjednoćeńſtwow.

Jene ſ najwjetſchich ſwětowych towaſtſtwow je w lécze 1908 ſałoženа Universala Esperanto Asocio w Genfe. Tuta U. E. A. wužíka eſperanto pſchi praktiſkich potrébnoſcźach wſchédneho źiwjenja a pſchede wſchém we pſcheſkupinje a wobkhadźe. Wona je we 44 krajach na wjazy hacź 1 500 měſtnach ſ wulkóſłanzami ſaſtupjena, kotrěž ſu winowaći, roſſaſnjenja podawaćź. Skobuſtawu U. E. A. móże kóždy eſperandiſt byćź. We lětniſchim ſténiku ſu 200 naiwěſchkow ſ wſchelakich krajow najwſchelakowiſchich wobłhodow, a derje množi ſo liczba druſtwow, kotrež ſa wukraj naiwěſchi do wſchelakich cźaſopiſow podawaja a ſwoje dopiſowanje ſ eſperantom wobſtaraja.

Eſperanto ma hižo nětkle nahładnu literaturu. Pódła nětkotrych originalnych wudźełkow ſu wjele miſchirſkich dźełow ſwětowe literatury do eſperanto pſchełożene, ſ cźimſch ſo tute ſ jenej jeniczkej rěcźu też mjes taſkimi ludami roſcźerjeja, do kotrychž rěcze hiſchcźe pſchełożene njeběchu.

Roswuczeńſke knihi ſa eſperanto ſu ſa wjazy hacź 40 narodow wuſchłe. We wſchěch dźełach ſemje wudawaja ſo eſperanto cźaſopiſy a to hižo pſches 60. Eſperanto je ſo we ſchulach wjele krajow jako dobrowólny wuczbny pſchedmjet ſawjedło, a to we Němſkej, Jendźelſkej, Franzowſkej, Ruſkej, Cźeſtoſłowakiſkej, Finſkej, Nižoſemſkej, Italſkej, Schwizarſkej, Schpaniſkej, Wuherſkej, Auſtralſkej, Braſiliſkej, Mexiku, Nowomóſtkej, Sſjednoćenych Statach, Japaniſkej atd.

Też wot mjeſynarodneho ſjéſda, ſa wuczeńſtwo a wuwuczenje, kotryž ſo 1920 we Bordeauz ſeidźe, bu ſa wjedźenje eſperanta do ſchulow žadane.

We Brüſſelu je ſjednoćeńſtwo mjeſynarodnych ſtowaſtſchеńſtwow wulki ſjéſd méło. Tu běchu 112 ſaſtupjerjow ſ zyłeho ſwěta pſchitomni, ſławni wot universitow wſchěch krajow wołłóſłani wuczeni. Dwaj namjetaj, franzowſchězinu ako eſperanto jako ſjéſdowu rěcź ſawjeſcź, ſo wuradźowaſche. Eſperanto bu bjes maka jenohłóſnje pſchiwſate, jenož hłóſ pſchednoſcherja ſa franzowſchězinu bě pſcheźiwo tomu. Roſſud rěka: Bóle a bóle trěbnu nuſnoſcź pſchiſpōſacźa jeneje mjeſynarodneje pomozneje rěcze wobkhrućeju, wupraji ſwětowy ſjéſd mjeſynarodnych ſjednoćeńſtwow próſtwu, ſo bychu wſchitzy, kotrěž tutu nuſnoſcź wuſnawaja, nowemu wulkemu hibanju pſchiſtupili, kotrež je ſebi roſchěrjenje eſperanta pſchedewſałko. Trěbne pſchemēnjenja dyrbjałe ſo na nowy cźaſ wołſtorjeći, khdyž budźe kruta mjeſynarodna pomozna rěcź wot knježeńſtwow ſakoniſcź pſchiſpōſata.

We wikowaſtſtwje ſu Jendźelcźenjo prědku pſched tymi, kotrěž ſebi trjebanje eſperanta w pſchekupſtwje pſcheja, ſo bychu cźaſ, pjenjeſy a dźeło lutowali. Jendźelſke wikowaſtſke towaſtſtwa ſu ſo ſa ſawjedźenje eſperanta wuprajite, a tohodła ſo we Londonje wotžebity wotrjad k ſpěchowanju tuteje naležnoſce ſarjadowa, kotryž ſo na nuſrany wukas jendźelſkeho knjeježeńſtwa ſepjera.

We Franzowſkej a Schpaniſkej ſu wikowanſke towaſtſtwa to ſamžne wobſamkite, we wulkej liczbje krajow ſo eſperanto we wobhonjeńſkej ſłużbje ſa wulkowiki wužiwa, ako wot wobłhódnych druſenjow pſchedewſtacźow a nadpadnym waſchnju trjeba. Bóle a bóle wutworjeja pſchekupſke kruhi tajke dźěłarnje, kotrež chžedźa eſperantej ſnajmjenſcha ſamžnu waſnoſcź we pſchekupſtwje a wobłhodje ſ wulkim roſſchěrjenjom pſchipokaſacź, kaž ſu ſebi ju rychłopiſ, pišanſki naſtroj, dałokorčežak atd. bórzy wudobyłe.

We Swjaſku Ludow ſu ſo wjazore nanjety, wožebje k tomu poſtajenych druźinow wuradźowałe, ſo by ſo eſperanto jako mjeſynarodna pomozna rěcź wuſwolika. We błownym poſpjedźenju Swjaſka Ludow 1923 roſraſchchu ſo tute namjety na pſcheźiwnoſći Poincarea. Na łońſchim poſpjedźenju ſo eſperanto ſa mjeſynarodny telegrafiſki a telefoniſki wołkhód jako runoprawne ſ narodnymi rěcźemi pſchipōſna. Saſtupjeř franzowſkeho knježeńſtwa njeje tutón raś pſcheźiwo tomu był. Wjele knježeńſtwow podpjera eſperanto.

Wjele radiowych ſarjadniſtwow maja roswuczenja we eſperanće we ſwojich tydźeńſkich porjadach. Ważne wopſiwjenja ſo we eſperanće roſeſćelu, kaž na pſch. we ſwojim cźaſu rěcź jendźelſkeho kraka pſchi wotewrjenju ſwětoweje wuſtajeńſy we Wembley.

Eſperanto roſcherjuje ſo nětkole wjele ſpěchniſcho hacź pſched wójnu, njehładajo na ſtajnje wotebrawcu liczbu pſchezy hiſchcźe njeſpcheſwědczenych, ſo by ſpěrku ſwojemu ſamērej, kulturje, wědomoſći, hoſpodarſtwu wſchěch ludow, derjemēcźu ſyleho cźłowjeſtwa njeſebicźnje ſłużiło.

Čehodla so w Marokkowskej wojuje?

Mēſazy dołho cźitamy wo žałoſtnych wójnſkich powdźeſcach a myſlimy na cźaſ, hdźež naſ wójna też nětchto ſtaraſche. Nětkoże w ſewjernej Marokkowſkej wojuja franzowſcy wojaſy, ſo bychu ſej ziffich Kabylow podcźiniwſi. Po prawom je ſpodźiwne, ſo ſtej ſo runje dwě nalěwcźnej miniſterſtwoje w Franzowſkej do tuteje bitwy ſapletkoj. Tam ſteji Caillaux, muž, kiž bu dla ſwojeho njepſcheźeſtwa pſcheźiwo wójnje ſkhoſtany, na cźole kabineta. Njeje hiſchcźe ſpodźiwniſcho, ſo ſtataj kaž Franzowſka a Schpaniſka, kotrajž jenje jedyn ſa druheho niczo wyſche njemēſcheſtaj, nětko hromadźe dźěłataj?

Khdyž wēzy na dno pohladaſch, widźiſch, ſo ſhromadne intereſhi (ſajtmy) jeju w tu khwilu w Marokkowſkej ſwjazaja, wožebje praſchenja wyſokeje finanzy a dobyća rudy.

(Pokraczowanje.)

W Marokkowskej a južnej Schpanišskej leža kowowe (metallowe), jamy, kotrychž wurtwanje njeje hišcheže wuwite, byrnjež hižo z časow starehu Karthago znate byše. Jara cžišty kopr dže wot tam do Franzowskeje, hdjež žo rosbiwa, cžišeši a we wjelakich wobthodach, wošeže je w elektrifim, wutrjebuje. Nětko ma ruda (Erz), kotruž we Franzowskej maja, wjazy phosphora (koscžika) hacž ta w želwjernej Alrizy, potajkim za kiže-worzl njepschihódny. Ruda we Marokkowskej z 60% worzloweho železa, ale jenož z 15% kscžika, w Franzowskej pak 45% worzloweho železa a wo wjele wjazy koscžika. Składy w Marokkowskej wobliczuja žo na 15 miljonow tunow (300 mil. zent.), mjes tym so składu w južnej a srjedžnej Franzowskej žo wucžerpaja a kothringske pschesdalene wot kiže-worzlowych fabrikow žu. Tohodla žu žo fabrikantoje do Marokkowskeje wobrozili, hdjež nima želeso telko koscžika a tež wudobyeže je lózsche, zoharunja žu dželacžerjo tunische hacž w Franzowskej.

Hdyž žebi poczahi bankow wot Franzowskej do Schpanišskeje a Marokkowskeje z cžasa do 1914 wobgradowany, nadeńdženy wospjet mjenu Banque de Paris des Pays Bas (najwjetscha banka w Franzowskej). Wona požczowaschе marokkowskim sultanam, dosta tam dowolnosc, statnu banku farjadowacz a twarjesche želesnicy psches Marokkowsku a Schpanišku. Je pad wschelakimi mjenami firmow na słotych a koprowych podpokach zyleho žiwota wobdželena. Hdyž pschi tym druhdy mjeno Rothschilda nadeńdženy, njebsmě žo posabyez, so žu jeho poczahi k tutej banzy jara wuske. Wón a tuta banka wobknjezitaj franzowske kowowe (metallowe) witi.

Hłowne winy, kotrež žu nětczischе swjasli sawinowale, žu: wobdželenje Caillauxa, nětczischeho finanznoho ministra, na wschelakich bankowych a hypothekkich pschedewsaczach. Hischcze bóle hacž wón je Loucheur na Marokkowskej swjasany. Snajemy jeho mjeno z jednanjow z němskimi wulkoindustrielnymi a wěmy, kak wulkeho wliwa w franzowskej cžeskej industrii ma, haj, běsche po prawym za finanzneho ministra wubrany, hdyž mějesche hižo prjedy jene ministerske město. Skuschа w Franzowskej k finanzielnym kontrijam des Forges, wschehomózny swjatk cžeskeje franzowskeje industrije. A tak žu jeho žansne ważne sasiny, wo kotrež žo w tu khwilu w Marokkowskej jedna. S toho widžimy, so je wójna pschecžiwo rifiim Kabylam wojowanje wo stejischcžo pschi dobyczu rudy a tohodla dyrbi nalěwicžny kabinet jenu blisko stejazu industriju psches wobrónjene fapschimnjenje w Marokkowskej schkitacz. Pódla teho jedna žo wšo tež wo nahladnosci Franzowskeje a Schpanišskeje. Wutkoż drje dwělomny njeje. Tastimaj statomaj njebudu rissyh Kabylojo po cžasu srosczeni. Schkoda ludzi a materiala, kiž žo tam mora a ničza.

Ze susednych a dalšich krajow.

* S **Drjezdżan.** Přenjeho wucžerja Gustava Scheiblera we Wurzwizach pola Drjezdżan k dwěmomaj lětomaj

Hospodarski rozhlad.

Ssobotu, 12. septembra 1925.

Wiki wuzitkowaneho skotu wjerzera pjatk w Berlinje (Magerviehhof Friedrichsfelde). Pschihnali běchu 409 dejnych a wyšokoczuczelnych kruwow, 112 czelatow, 67 wolow do pschahanja, 28 bykow, 16 prósdnikow. Wonе placžachu:

Młode dójki a wyšokoczuczelne kruwy:
1. rjadowanje 420—580 hr.
2. rjadowanje 300—420 hr.
3. rjadowanje 200—300 hr.

Wyšokoczuczelne jalowje:
1. rjadowanje 250—450 hr.
2. rjadowanje 160—280 hr.

Wubrany rjany skót bě hischcze drósdši.

Woły do cžahanja 45—55 hr. (złoty Frankenski stót)

Prósdniki, byki a jalowje 42—52 hr. po zentnarju žiweje nahi.

Witi berje dżěchu, placžiny bijachu horje, rjane kruwy běchu žadne.

Konjaze wiki tam. Pschihnali běchu 694 koni. Te placžachu:
1. rjadowanje 1000—1300 hr.
2. rjadowanje 700—1000 hr.
3. rjadowanje 400—700 hr.
Dobijaki 200—400 hr.

Wubrane rjane konje běchu hischcze drósdše.

Na pschedaż:

Polo w Kulow-stich honach. Dalsche wukasuja na Holkowskej drósy 21.

2 truznej sawozy Handrij Pawlik w Hrodžischczu.

Wós dżěczazy, w Budyschinje Stiftstr. 51 na prawo. W Kamjenzu, Arndstr. 25.

Motor 2 PS., benzolowy, we Wikowach čo. 125. — 2 PS. benzinowy, w Budyschinje, Buch, Fabrikska haża 44.

Młyn schrotowanski sa 300 hr., Rjenczi na Holzy pola Hufki.

Jalozja lětna, w Klukschu čo. 23.

Kruwa, mloda, zylna, šuczelna w Jitru 39,

Sso pytaja:

Holza do domu, hdjež może waricz nawuknycz. G. Posenk we Wojerezach.

Samkarjo, želesarnja w Kiju pola Mužakowa.

Posonczi zenjeny, kubło w Mucžowje pola Wojerez. — Wiesoł, wěsnisti **mischtr** w Budyschinje. Taschbark.

Młynski, Kuczikez młyn w Mužakowje.

Schofer w Budyschinje, Zitne witi čo. 4.

Molerski wuczobnik, Kuczka w Budyschinje, Kamjentna haża 36.

Młynski Zwahr w Budestezach.

Na pschedażowanje pschenaja

njedżelu, 13. 9., popoldnju w 3 hodź. wumjenkowe polo a luku pschi Brětnjanskim puczu sady Nikolajez G. Krawz we Wojerezach.

Na pschenajenje:

Polo w Kulowskich honach. Dalsche wukasuje Krauz na Budyschskej drósy.

Ssudnišzy na pschedażowanje:

pschedawaja póndżelu, 14. 9., dop. w 10 hodź.: Bisset, motor, drasniy chamor, ruczny wós, wobsekaj, kožuch, kožuchowy khornat, kosr a pišanske bjido. Kupzy seidu žo w hoscženzu ke "Kwětkowej jahrodze" w Kamjenzu.

Wjezne placžiny w Budyschinje.

wot 12. septembra 1925.

Wschě placžiny žo po słotej hriwnje srošmja.

Pschedmjet		najwyscha placžizna	najwyscha placžizna
Pschenza	50 filo	10,50	11,00
Rožla	50 „	8,25	8,75
Jeczmjeń,	50 „	11,—	12,00
„ nasymski	50 „	8,50	9,00
Wowsz	50 „	11,50	12,00
„ nowy	50 „	8,50	9,25
Raps	50 „	16,00	17,00
Běrny	50 „	2,00	2,20
Sšyno	50 „	3,75	4,50
Sšloma, z masch. mlócz., prašz.	50 „	0,80	1,00
„ z masch. „ k sašz.	50 „	1,00	1,20
„ z zypami mlócžena	50 „	2,00	2,50
Pschenczna muka, 60%	50 „	19,00	20,00
Rżana muka, 70%	50 „	15,50	16,00
Pschenczne wotruby	50 „	6,50	7,00
Rżane wotruby	50 „	6,50	7,00
Prošata 645 schtuk	1 schk.	18,00	33,00

(Za lepschu tworu wyschе placžiny.)

Schkrowe depesche.

Barlinske produktowe witi, dżenża dop. 3/11 hodź.: Witi žu měrne pschi njepschemenjenych placžisnach. Tendenza měrna.

3/12 hodź.: Kaž psched hodżinu. Tendenza na placžisny dżerżaza.

Wjezne placžiny wczera Wschо po słotej hriwnje	w Kamjenzu za 1 zentn.	w Lubiju za 1 zentn.
Pschenza	10,90—11,20	10,75—11,25
Rožla	8,70—8,90	8,25—8,75
Jeczmjeń	9,80—12,00	11,00—12,00
Wowsz	8,00—9,00	8,50—9,25
Sšyno	4,25—4,50	3,75—4,25
Sšloma, z masch. mlócz.	0,80	1,00—1,50
Sšloma, k sašzanju	1,00	—
Sšloma, z ruku mlócžena	—	1,80—2,00
Běrny, pola ratarja (nowe)	2,00—2,50	2,50—3,75
„ hacž na želesnizu	—	—
Butra kg	4,60—4,80	4,80—5,00
Jeja	0,14—0,16	0,15—0,16
Pschenczne wotruby	—	7,20—7,40
Rżane wotruby	—	6,75—7,40
Pschenczna muka	—	17,50—18,50
Rżana muka	—	15,00—16,00
Prožata, wulke	20—30	—
„ srjenje	—	—
„ make	—	—
Sšuby	9,00—10,00	—

Placžisny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe symjo po tunj abo 1000 kg, sewak 100 kg, placžisny po słotej hriwnje.

	11. 9.	10. 8.		11. 9.	10. 8.
Pschenza	215-223	218-228	rapš, wosschi	16,20	16,20
rožla	166-170	170-173	poch. mekasa	8,90	8,90
nalět. jeczmjeń	210-242	—	šedatella	—	—
nas. jeczmjeń	178-183	180-185	Sšerjaze kruzki	18-18,10	18-18,20
wowsz	176-184	179-187	bumy	—	24 26,00
kukuriza (Mais)	214-218	214-218	wota	25-28,00	25-28,00
pschenczn. muka	31-38,75	31-34,00	lany wosschi	22-22,90	22-22,80
rżana muka	24-26,25	24-26,50	mohre tsepiny	12-14,00	12-14,00
pschencz. wotr.	12,00	12,20	zolte tsepiny	15-16,50	15-16,50
rżane wotruby	11,00	11,20	symo, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
rapš	355-360	355-360	sloma, rżana	0,80-1,15	0,80-1,15
lane symjo	—	—	„ pschenc.	0,70-1,00	0,70-1,20
hrósch	25-27,00	25-27,00	„ wowsna	0,85-0,95	0,85-1,00
pjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jeczna	0,65-0,95	0,65-1,00

Drjezdżanska bursa.

Pschenza	228-233	**bérnaze kruzki**	20,00-20,50
rožla	182-187	**pschenc. wotruby**	11,50-11,80
nalětni jeczmjeń	220-250	**rżane wotruby**	11,80-12,80
nasymski jeczmjeń	190-195	**pschenczna muka**	35,00-36,50
wowsz	215-230	**rżana muka**	28,00-29,50
cžerwjeny hjedsel	225-255	**wota**	29,00-30,00
rapš	345-350	**pjeluschki**	32,00-33,00
kukuriza (Mais)	205-210	**hrósch**	30,00-31-00
šuche truhamcžki	12-12,50	**zokrowe kruš.**	19,00-21,00

Drobnowikowanske placžisny w Budyschinje.

12. septembra po hamtiskim postajenju.

Wschе placžisny žo po słot. hriwnje srošmja.

Twora		najnišsch. placžizny hr.	najwyscha placžizna hr.
Howjase mjaso z koscžemi	1 kg	2,20	2,60
Cželeze mjaso	1 „	2,40	2,80
Skopjaze mjaso	1 „	2,40	2,80
Sswinjaze mjaso	1 „	2,60	3,00
Tukrasny žwinjazy schmalz	1 „	2,80	3,20
Pschenczna muka	1 „	0,48	0,60
Rżana muka	1 „	0,34	0,36
Khleb	1 „	0,30	0,33
Jedżne běrny, nowe	1 „	0,08	0,10
Rajš	1 „	0,44	1,20
Hrósch	1 „	0,48	0,72
Ssoli	1 „	0,80	1,40
Amerik. žwinjazy schmalz	1 „	1,90	2,40
Sssuscheny połcz	1 „	2,80	3,20
Dobre mloko	1 lt.	0,28	0,30
Jedżna butra	1 kg	4,80	5,20
„ „ wukrajna	1 „	—	—
Jeja	1 schk.	0,15	0,16
Jedżne buny	1 kg	0,48	0,64
Zofor drobny	1 „	0,78	0,80
Petrolej	1 „	—	0,36
Kamjentne wuhlo (domj. tepj.)	1 ztr.	—	1,90
Brunizowe briketty	1 „	—	1,25

jastwa a z tjom lekam tjubjenje czestnych prawow zadobycha, dokelž bě jo na schulerkach, kotrejž běchu jemu dowěrjene, njehanbiczliwje pschestchoł. — S e s m j e r t n j e s n j e s b o ž i k sandżene dny w Oberkarsdorfe machinisti dźełacej Biedrich Krebs. Pschi masanju jenoho loka padny do maschinty a zebi tschiž stanta. Snjesboženy krótko po njesbožu wumrě.

S **Burgkódta.** Wutoru rano na tudomnych żelesnischich kojiach często 20—23lětneje holzy namakachu. Cłah bě jej hlowu wotčěł. Morjena je wěsta Engehardtez z Göypersdorfa. Hacz jo tu wo njesbožo abo zaumomordarstwo jedna, njehodźeiche jo hischcze swětlicz.

* S **Lipska.** R u b j e ż n y n a d p a d na běłym dnju sta jo 9. septembra pschipołdnju wokoło 12 w jenym twarjenju na Salomonskej dróhy. Tam spytasche njeznaty muzšti jenej kontoristiskeje aktowu mapu z pjenjezami wutorhnuc. Holza pak mapu njepuschći, ale wo pomoz wołasche. Rubježnik holzu zhlnje do sadnjeje schije dyri a na to czekny. Sa nim nimaju zhła.

S **Lipska.** (Smjertne njesbožo na żelesnizy.) Na Borsdorffkim dwórnischcu bu tele dny revisor němskeje banki, k. Dißner, morjeny. Wobžarujomny mějesche sandżeny twożeń dowol a chcyschce sabo swoju służbu naspschić. Jeho mandżelska, z kotrejž je hakle 5dma dwě lěcze żenjeny, jeho kaz hewak na dwórnischczu pschewodżesche. Jako na cłahy z kotrymž chcyschce jěcz, czakałasche a jo z druhimi ludźimi rozmołwjesche, njeptymy, so jo tworowy cłah bliži. Jedyn wós krowowego cłaha jeho tak do hłowy dyri, so bě hnydom morwy!

* **Krwawna wjeczba.** 19 lětny młody muzšk w Steinbergu w Delnjej Bayerskej mori njedawno swoju czetu, kotraž z mordarjom jeho nana w swisku stojesche. Blizki krejny pschecel morjeneje, dźesche nětko tež jemu za żiwjenjom. Wón pak nihdże k njemu njemóżesche, dokelž běchu jeho po mordarstwje hnydom do jastwa wotwjedli. Tuž jeneho krejneho pschecela tamneho mordarja faraty. Nětko by sabo na druhej wozobje rjad był, tamneho sarasyeć. Tajka kwawna wjeczba je w prjedawschich cżahach zyle splahi wutupiła. Pschecziwo tajkim mordarstwam mělo zudnistwo se żelesnej ruku sakreczeć.

* S **Czeskeje Lipy.** Pola Kluma pschi Maleschanskej horje wotwalichu so tele dny na 100 kubikmetrow jemje a sasajmnychu jemu brózniu a jene nowe twarjenjo. S czeską budże twarjeni na zamknym městnje natwarjeć móz. Cłowjeczich woporow zhebi njesbožo njezadasche.

* **Straschne kiwa-zjiwadła.** S Kutneje Hory w Czechach so pische: 21lětna dźowka murjerja Ondraza dźesche se swojim tudym, 20lětnym schewskim pomocznikom Pawołom Widlakom do kina. Jako tam sasamknychtaj, běchtaj inzeleleje mužle. Jako pak z njeho wustupischtaj, běchtaj nimo měry zrudżenaj, podaschtaj so k blischnemu jězorej a so tepischtaj. Jeju cżła potom pschikicho z wody wucżahnychu.

* **Holza je żiwa spalila.** W Krimiku w Czechach pschiwdże tele dny 12lětna schulska holza se swojimi wołosami wohnjej w kachlach pschebliska. Wlosy so zapalichu a we zamknym wokomiku runasche so holza wohnjowemu stołpej. Rucze běżesche na dwór k studni, so by wohej zhaschała. Prjedy pak hacz k studni dobeża, so do hromady swjese. Dokelž so wobžarujomna tak strasnje, so krótko po tym w najwjetschich bolescach wumrě.

* S **wutrélom z kanonu so morił.** Se Snajmu na Morawje so pische: Czeska artillerija mějesche tele dny strocz swuczowanja w tudomnej wokolinje. Pschi tutym zda so njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na prawej stronje swojeje kanony. W zamknym wokomiku jako wyschi „wohej" sawoła, stocži Plska w runej mérje pjedy tšelnjeje trubjele. Kula z kanony jeho na zgłosne waschnje mori.

* **Wichor wjazy hacz 1000 twarjenjow sniczi.** We wjacznym wokolinje. Pschi tutym zda so njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na prawej stronje swojeje kanony. W zamknym wokomiku jako wyschi „wohej" sawoła, stocži Plska w runej mérje pjedy tšelnjeje trubjele. Kula z kanony jeho na zgłosne waschnje mori.

* **Wichor wjazy hacz 1000 twarjenjow sniczi.** We morawje so pische: Czeska artillerija mějesche tele dny strocz swuczowanja w tudomnej wokolinje. Pschi tutym zda so njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na prawej stronje swojeje kanony. W zamknym wokomiku jako wyschi „wohej" sawoła, stocži Plska w runej mérje pjedy tšelnjeje trubjele. Kula z kanony jeho na zgłosne waschnje mori.

* **Wichor wjazy hacz 1000 twarjenjow sniczi.** We morawje so pische: Czeska artillerija mějesche tele dny strocz swuczowanja w tudomnej wokolinje. Pschi tutym zda so njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na prawej stronje swojeje kanony. W zamknym wokomiku jako wyschi „wohej" sawoła, stocži Plska w runej mérje pjedy tšelnjeje trubjele. Kula z kanony jeho na zgłosne waschnje mori.

* **Wichor wjazy hacz 1000 twarjenjow sniczi.** We morawje so pische: Czeska artillerija mějesche tele dny strocz swuczowanja w tudomnej wokolinje. Pschi tutym zda so njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na prawej stronje swojeje kanony. W zamknym wokomiku jako wyschi „wohej" sawoła, stocži Plska w runej mérje pjedy tšelnjeje trubjele. Kula z kanony jeho na zgłosne waschnje mori.

* **Wichor wjazy hacz 1000 twarjenjow sniczi.** We morawje so pische: Czeska artillerija mějesche tele dny strocz swuczowanja w tudomnej wokolinje. Pschi tutym zda so njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na njewschědne njesbožo. Dźesatnik Jan Plska stejesche na prawej stronje swojeje kanony. W zamknym wokomiku jako wyschi „wohej" sawoła, stocži Plska w runej mérje pjedy tšelnjeje trubjele. Kula z kanony jeho na zgłosne waschnje mori.

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje

Telefon 154 a 155 — Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach — Telefon 154 a 155

:-: :-: Agentury na wšelakich městnach Łužicy :-: :-:

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła. Zadanja pjenjezy z 7—11 procentami. Požčuje pjenjezy na najlěpje

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Młóćenje

z fabriksko-nowym Klingerskim

młóćadłom a prasu

přewozmje

ryčefkubło w Skaskowje

pósta we Wóslinku w Sa.

Symjeńtnu rožku

Kirschowu Pfiffelbachsku worlowu

1. wotsyk z ryčefkubła w Halštrowje

Petkusku

připóznaty 1. wotsywk z Pomorskeje

Svalöfowu pancersku

připózwaty 1. wotsywk z Pomorskejo

Dale mjenowane 3 družiny w originalnym symjenju wot pomorskich plahowarjow poruča a prosy wo skazanki doprědka

Hans Valtin w Halštrowje

Telefon 13.

Wózne, skótne, přesuwanske, decimalne a taflojte

wahi poruča

Hornjołužiska wahowa fabrika Paul Ziegler w Budyšinje

Nawěštki přinjesu wužitk!

Meble

podawa a zhotuje w najlěpšich kajkosćach po najtuńšich dajowych płaćiznach

Ernst Schuster

blidarńja we Łazu

Telefoniske přizamknjenje we Łazu čo.34

Wšě mašinske wuhěblowanja za špundowanja a wšě druhe družiny drjewa

5- lětny sylny dźěłanski kóń

(lišak, walach) a

zwubrany plahowanski byk

je na předań **w Nydeji čo. 1 pola Łazu.**

D-kolo mod. 25, 1,9/10 PS.

tunju hódnostnu mašinu

:-: podawa knydom :-:

Carl Gast w Budyšinje.

— Ratarske mašiny. —

Wuporjedźenja časnikow

wuwjeduje najlěpje po najtuńšich płaćiznach

Fritz Nerlich

we Wojerecach

na dwórniščowej drózy 40.

Wobuća po měrje

zhotowja a wuporjedźenja wuwjeduje

Pawoł Krawc

we Wotrowje.

Chenillowe rubišća

štrympy, zoki, klubowe lacy

we wšěch barbach

rukawate lacy

čorne z pisanymi efektami a šěre ze zelenej smuhu

balwmjane, połwolmjane a čistowolmjane

sportske stucy, walkowane zoki,

žonjace štrympy a mužace kholowy z jenož čistoje wolmy.

staroznate kajkosće

Tunje płaćizny.

Ernst Jordanowa wud.

w Budyšinje

na jerjowej hasy 5 a na znutřk. lawskej hasy 8.

M. Mikela

časnikař w Kukowje

poruča

dobre časniki a nawoči

bryle) po najtuńšich płaćiznach.

Syru wołmu

kupuje po najwyšich płaćiznach abo zaměnja na

Ia česane předźeno

Otto Oßwald

štrympowa fabrika w Budyšinje

Benčinow. motor

6 PS, je, dokelž je so elektriska móc připrawiła, płaćizny hódno na předań

w Drěwcach čo. 25.

Rjany podsobny wol

je na předań

w Lipču čo. 25.

Starša holca

abo samotna žona, kotraž może dojić, so do hródže pyta. Dobra mzda.

Dom za wotkhorjacych

(Genesungsheim) w Kumwałdze

Dobreho towaršа do swojeho bydlenja pyta k 1. oktobrej

mužadły Serb

w Budyšinje.

Hdźe, zhonić w Serbskim Hospodarju" w Budyšinje.

MERSIOVSKI

Zletowa pycha

Nazymsku woku rybjacu mučku symjeńtne žito twjerdy a mjehki wows, bórnicy

ma na składže

Pawoł Beunewitz

w Budyšinje.

Krätzurgan wotstroni spěšnje čisće, mile, wješkódnje swjerbjenja a nim. wšě čefp. kože 1000 000 krót wopruh. pakć. 1.50

Drog. Strauch & Kolde.

Dweju 3½ lětnoju a jeneho 2½ lětneho

zrěbca

(srěnjoćeške oldenburgske) ma na předań

Hunnius na swobodnym kuble w Ješleach.

Sórcuchi z kožanego sukna tunjo. K. Erler Žitne wikl 11.

Prošu číslo

687

jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin".

Dipl.-Optiker Schmidt

SPEZIALIST FÜR AUGENGLÄSER

BAUTZEN BAHNHOFSTRASSE

Kupuju

nowiny, akty, knihi po 4 pj.

papjerowy wotpady po 3 pj.

lapy, bleše běłeho wina

bleše čerwjeneho wina

zektowe blejše, wšě druhe blejše po powyšenych dnjowych płaćiznach, **żelezo a stare metale** jenož na wupokaz wuńosće.

Popp na hornčerśk. hasy 18 telefon 1351.

Prosata

su na předań w Radworšskim Haju čo. 21 pola Radworja,

Jeli sće žebl „Serbske Nowiny" hižom skasali, prošmy, dajće tutón wotrěst Waschemu žušodej abo pschecelej dale.

Wotrěsajće tudy a wotedajće Waschemu dowěrnikej abo listnonoscherjej!

An das Postamt, hier

Für den Monat Oktober 1925 bestellt

Herr .....

Wohnung .....

Straße und Hausnummer .....

Expl.	Name der Zeitung	Erschein.-ort	Bezugs-zeit	Betrag
1	Serbske Nowiny	Bautzen	1 Monat	1,30 Rentenmark

Stempel Post

.....Mk. empfangen

.....

Unterschrift.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,80 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čiści Smolerjec knihidźićerńe, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobdźěłane so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 213 **Budyšin — sobotu, 12. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Pscheměnjenje w Dawesskim planje.

Londonske „Finanzial Times“, kotrychž hłowny redaktor Barett je so psched krótkim z Barlina do Londona wróćił, hu nastawk wo skutkowanju Dawesskeho plana pschinjesłe. Nastawk po hłownym dźelu rozwrjeczenje podawa, kotrejž je Barett se Sterretom, sobudźěłaćerjom Parkera Gilberta, měł. W tymle rozwrjeczenju so praschenje rospomina, hač budźe Němskej możno, zwoje winowatosće po Dawesowym planje dopjelnić. Sterret praji, so hu w Němskej zamej nahlady wo tutym praschenju wschelake. **Jednora wěrnosć je, so njewěźeja, kak so pschichodna płaczenja khmanosć Němskeje wutwori.**

Hłowna wěc je, so je Němska hač dotal wšě płaczenja po Dawesowym planje swjedła. Prěnje léto je so po normalnym waschnju minyło, a Němska je dale pschischła, dyžli je psched létom była. Jara wěrje podobne je, so so Němskej poradźi, raty druheho léta runje tak porjadnje zapłaćić, kaž raty prěnjeho léta, tola se zapoczatkom tśeśeho léta zapoczinu so najwotjetsche wobczežnosće zyłeho plana, njenujszy zaplaczenje niz po hrivnach, ale po druhej walucze. Barret do prědka widźi, so budźe so konferenza dyrbjeć swołacź. Na njej budźe so dyrbjeć rozsudźić, hač na so Dawesowy plan pscheměnicź.

Bjesstrachowy pakt a Pólska a Czěskosłowakska.

Dojednanju rheinskeho bjesstrachoweho pakta prasche-nje pólsko-němskeje a němsko-czěskosłowakskeje mjezy najwjetsche wobczežnosće cźini. Czěskosłowakscy a pólscy zwonkowny minister staj wufukkowałoj, so so bjes sastupjerjow Pólskeje a Czěskosłowakskeje njesmě wo pólskej a czěskosłowakskej mjezy jednacź. Kaž „Petit Journal“ pische, staj so ministraj Loucheur a Briand kruce rosrudźiłoj, so bjesstrachowy pakt prjedy njepodpisataj, doniž so Němska z Pólskej a Czěskosłowakskej njeje dojednała. Kaž Matin pische, hu pólszy sastupjerjo w tym nastupanju swoje pschecza płonnuje, czěskosłowakscy sastupjerjo extnje podali. Pólska na tym wobstawa, so by so jednanje wo rańschich němskich mjesach z bohom wo rheinskim bjesstrachowym paktu wotmě-ło; pschetož boji so, so by so po dojednanju rheinskeho bjesstrachoweho pakta na zyke praschenje rańscheho bjesstrachowego pakta zabyło. Wczerawscha konferenza pólskeho zwonkowneho ministra Skrzynskeho z jendźelskim ministrom Chamberlainom wo swjasanju rheinskeho pakta se srjeczejnjom Němskeje z Pólskej a Czěskosłowakskej je mjes sobu-stawami pólskeho wotpósłanstwa dobry zaczišćowy zawostajiło.

Barlinske nowiny pischu, so so nětczišćowe wuradźenja w Genfu wo bjesstrachowym paktu dorasnje pod wliwom Pólskeje a Czěskosłowakskeje wjedu. Powschitkowne położenje njeje so pozdnje dny za němske knježeństwo połepschiło. Polazy a Czěscha su pschedsyczeli, so so pschi konferenzy wobdźěla. S tym zyła konferenza druhi kharakter dostanje.

Rosrihazy wušud w mjedowej swadźe železnizarskich dźěłaćerjow.

Po hodźiny dołhim jednanju je w stajnym dźělowym ministerstwje statny sekretar swonka źinjeho Rüdling pśedowazy rosrihazy wušud pschećiwo khoham železnizarjow wuprajił: 1. Mjeda so powschitkownje njepowoli. Mjestne mjedy dyrbja pak so z płaćiwosću wot 1. septembra z nowa pruhowacź. 2. Mjedy sa dźěłaćerći so njepscheměnja. 3. Mjedy mlodostnych dźěłaćerjow so po namjece dźěłaćerjow powpschca. 4. Mjeda so pschi pschikrócźenju dźěłanskeho czasa pod 51 hodźin njepschikrócźi. 5. Hacź so tuton wušud pschijimja, ma so hacź do 14. septembra pschipotdinju w 12 hodźinach wosjewicź.

President Newyorkskeje National City banki hrabju Kanitza wopytał.

President Newyorkskeje national City banki, Mitchell, je němskeho ministra za sejiwjenje a rataćstwo, hrabju Kanitza, wopytał, so by z nim pschenja pożeżonki za němske ratakstwo rosprajił.

Nadpad na japanskeho późłanza w Moskwje.

Kaž so z Moskwy powě, hu chinefzy studentojo na japanskeho późłanza w Moskwje attentat skuczili, kotryž so njeje poradźił. Sydom studentow su sajeli.

Albert Rager fotogr. k. atelejej **w Kamjencu**

na rańšej drózy Telefon čo. 239 na rańšej drózy

podawa Wam najlěpše fotografije kóždeje družiny we wobkhodźe a zwonka wobkhoda

Skazanki za fotografowanja přijimuje zwon! a wobkhoda za mnje też knjez frizěr Jupt w Ps. čěsach

Grabski wo schkódnych sćežkach zlowneje wójny.

Pólski ministerski president Grabski je w sejmje wo zlowneje wójnje rospravjejo rjekł, so je zlowna wójna z Němskej najbóle k nětczišćejej hospodarskej kriży dowjedła. Spadnjenje kursa złoteho z hospodarskimi swadami z Němskej swisnuje. Pólska kaž Němska stej pod zlownej wójnu cźerpjałej. Tohodla dyrbi so pucź k dorosumjenju z Němskej namakacź. Pólske wikowarske sastupjerstwo, kotrejž je so póndźelu k nowemu jednanju do Barlina podało, zjebi pschejesć, so by z Němskej rucze k wujednanju doschło. Na kónzu swojeje rěcze ministerski president praji, so hu też wobstejnosće w kraju wulki dźěł nětczišćeje hospodarskeje krizy sawinowałe.

Wójna w Marokkowskej.

Francowska ofenziva w Marokkowskej. — Spaniska fronta pola Tetuana.

Wo wojerskich operacijach w Marokkowskej Hawaska powěsćenja z Fesa powě: Nětczišćeje operazije maja jara wobmjesowane wotthknjene kónzy. Najprjódzy wo to dźe, hischcze niz podczišnjene splahi k pośluschnosći dowjesć, potom przedawsche strażischcza tak wobmjerdźicź, so njepschećelscki žylny nabdźerža. W tychle operazijach pak so njeznmě zapoczatk woprawdźiteje offenzihy widźeć, kotraž je k tennu postajena, rjsse praschenje dospołnuje rosrihacź. Pschi tym budźe so po poczažach a po so zapoczažnym deschczowym czażu złožowacź. Dla twarjenja dróhow budźa so operazije khwilu dyrbjeć sastajicź.

Dźěl frontu pschi wobhladawschi je so marschall Petain z Taunatą do Mekines wrócźił. Njepschećelc je strażischczo pola Dahara žylnje, ale bjes wuspěcha nadděrował. Psched francowskej frontu poślusnjenja k kabylskemu wójsku pschihadźeja. **Abd-el-Krim je wuwuczenych rifskich wojakow we wschelakich dźělach frontu z wotdźělenjemi tkergiskich splahow a z domorodnymi z Azdirskich stron saměnił.** Francowske létadła dale na město Schefchauen bomby wjetachu.

Telegram z Melille, w Madridskich nowinach wosjewjeny, praji: Schpaniske stejischczo w Cebadilli je so bohacze z proviantom sastaralo a so jara žylnje wobhadźiło, tak so so nadpada, kotryž budźischze w czażu twuradźenja mohł strachny być. njetrjebaju wjacy bojecź. So by so sakitanje pełožiło, je so połupa Morro Nuovo do dweju dźělow dźesła, do rańscheho a wjeczorneho. Sa czaż njepschitomnosće generala Primo de Rivera, kotryž je so do Tetuana podał, je so hlowny kommando nad wojerskimi wlozami na kraju a na morju generalej San Jurgej pschepodał.

Francowska offensiwa w Marokkowskej.

„Times“ z Tangera powědża: **Francowska offensiwa je so z prěnim wuspěchom sapoczała.** Pola Taty su so Abd-el-Krimowe rjady pschekamałe. Pola Fesa su so Francouzskojo do Abd-el-Krimoweho hłowneho rjada pschedobyli, tola w žiwojim dalschim postupanju su so sadźerżeli.

Francouzske wojerske mozy, kotrež su 100 bataillonow žylne, w dwěmaj kolonnomaj postupuja, jena w ranjni pod generalom Pruneauom a druha we wjeczorje pod generalom Billiotteom. Francouzska artillerija je njepschećelske stejischcza z wuspěchom wobstrělała a tak infanterii puć pschihotowała. Létarjo su poslednje dny mózne dźěłali. Poslednjej dwaj dnjej njeje so ujenje dyšli 8000 bombow wschelkich kalibrow do stejischczow Kabylow sniješało.

Po poslednich powěsćach je Abd-el-Krim po wuzadźenju Schpaniežanow pschikasał, so dyrbja so poślusnjenja k morskim bróžej połožacź. Powěda so, so su stejischcza pola Ajdira z 25 000 wuwuczenymi rifskimi wojakami wobzadźene, kotrejž nad wjele kanonami poruczeja. Po dalschej tola hischcze njepotwjerdźenej powěsći, je so francowska offensiwa z podpjeru schpaniskich wojakow sapoczała.

Schpaniska fronta pola Tetuana.

Schpaniske stejischczo psched Tetuanom sda so hischcze pschjezo jara wobczežne być. „Times“ z Tangera powědża, so mnohy (wjele) domorodni, kotrjž w schpanisk. regimentach stej, cźekaju a swoje tśelby sobu bjeru. Psched Tetuanom wojowanje dale dźe. Hora Beni Karrich je hischcze w rucy Kabylow. Njedźiwajcy stajneho bombardementa woni zwoje tanmische stejischcza njespuschczeja, ale hischcze pozslusnjenja dostawaju. W lěžach je krucze wojnje. Dróha z Tangera do Tetuana je hischcze pschezo wobrożena. So bychu so Kabylojo z hórkow pola Tetuana wuhnali, je Primo de Rivera leczam kolonnu wutworił. Na hórkach so zurowje wojnje, a hischcze njeje rosrudźene, schtó budźe z dobyczerjom. Abd-el-Krimowe maschinske tśelby su Schpaniczanam wjele schkody nacźinile. Schtyrnacze offizerow je padło a dźewjatnacze je so ranjko. Cźežka artillerija Kabylow je najwjacy schpaniskich kanonow wuntjeczała. Dwě schpaniskej leiadle stej so nad kabylskej frontu wottsełiłej, a w nimaj śedźacy su so sajeli. Na nekotrych městnach schpaniskeje fronty su Kabylojo postupali.

S Madrida 10. septembra knjezerstwowa rosprawa powě, so wojowanje z połodnju Tetuana z jenakej žylnosću dale dźe. Nadběhowaca fronta Kabylow wot mórskeho brjoha hacź do Beni Karricha 5 kilometrow z połodnju Tetuana doschła. Rifzy Kabylojo, kiž Abdel-Krimowy bratr nawjeduje, pytaju so z kanonami, maschinskimi tśelbami a rucznymi granatami pschez schpanisku frontu pschekamacź, schtož pak so jim hacź dotal njeje poradźiło.

Pola **Alhucemasa** su Kabylojo pschedźunjenych schpaniskich wojakow nadpadnyli, kotrjž su 30 muži zhubili.

*

Dopisowaŕ Londonskeje „Daily Mail“ powě, so so wuzadźenje schpanskeho wójska w Alhucemaskim salіwje njeje bjes wobczežnosćow stało. So wobli swoje tanki postajicź, běchu Schpaniczenjo nuzowani, zjebi pucź pschez skalny brjóh Cebadillaskeho saliwa wubuchacź. Pschezy dyrbjachu na nahle skalisko, kotrež běchu 100 stopow wyschoke, salesćeź, prjedy hacź możachu so na pěsłojezny wyschkoj runinje wustupicź. Tam hnydom tśelne hrjebje wuzsypachu.

Schpanisk. korps pod roskasom generala Fernandeza Pereza, kotryž je njedźelu w Melilli na kódze schoł, je hischcze pschezo na morju a cźaka na reskas k wuzadźenju.

*

Kaž so z Tangera powě, je **wuzadźenje schpanskeho wójska w Alhucemaskim salіwje na domorodnych neutralneho pazma wurjadny zacźišćej cźinilo.** Běchu twjerdze pschewědzeni byli, so njebudźe Schpaniczanam możno, Abd-el-Krimowe stejischczo pola Ajdira dobyć a so by so kóždy nadběł njeperadźił. Wójsko generala Sara je z tankami a za wschěm notwocźažnym wójsnim wuhotom na kraj stupiło, tak so dyrbjało jemu po měnjenju dopisarja „Daily Telegrapha“ mózno być, z podpjerańom francouzskich a schpanskich wójnskich kóbzow sa nekotre dny Ajdir dobyć. Wschono nětko wot toho wotwinjuje, hacź Abd-el-Krim blížsche dny rosudne poražene poczerpi abo niz. Jeli so bychu jeho porazyli, nětko so z tym licźeć, so by wulki dźěl wojowanych splahow, pschedze wschěm Dźebalojo, wot njeho wotpadnyl.

Pučowanske kofry
Pučowanske toše
Pučowanske gamaše
aktowe mapy

poruča po najtuńšich dnjowych płaćiznach

T. Albert w Budyšinje

na lawskich hrjebjach 10
Telefon 1078

kožane twory :-: sportske wěcy :-: sedłarnja

Wupěschna franzowsta offensiva.

S Parisa ho 11. septembra powě: Se wschěch frontow w Marokkowskej ho wo czěskim artillerifkim wojowanju powě. Na 40 kilometrow dołhej fronce mjes **Tetronalom a Skerom** hu Franzowsojo po hodźinu dołhim artillerifkim pschihotowanju k nadběhej pschestchli. **Po franzowskej powěsczi je ho prěnje njepschecželowe stejischczo hjes wulkeje prózy dobyło.** Franzowske kładła su wězera pschede wschim wobkhadne městna sadły riffkeje fronty nadpadne a wulke proviantske a brónjowe kłady sapuscilke.

W běhu wczerawschcheho popołdnja su ho nadběhi Franzowsowi też na druhich dźelach fronty sapoczałe. Wscho hromadze je ho 85 franzowskich bataillonow w prědkowjnej linizi nastajało. 14 je w reserwje. Po wudawanju franzowskeho wójskowego wjednistwa je nětkol 200 000 franzowskich wojakow pschi marokkowskej fronce. Wschě wschitke skupinowe stawy su ho k fronce wsałe, so bychu po możnosczi we wulkim swěsu į wojowazymi wojakami byłe.

Wobłehnjenje zitadelle w Sueidże.

Dopisowar „Chicago Tribuny“ w Eżipse swojim nowinam powě, so je Druske wobydlerstwo se zjwojeho krajneho hłownjeho města Sueidy wuczahnyło. Sběžkarjazy Drusojo nětko kamjenitne khěże w Sueidże jako sejwjeranischcza pschi nadběhach na Sueidzkim zitadellu wužija. Wě tej 700 Franzowsow leži, kotrychž Drusojo hižo 50 dnjow wobkhuja.

K sakitanju Damaska.

Kaž „Timesowy“ rosprawnik powě, je ho wjetschi dźel franzowskeho wójska w Syrifkej 2½ mile psched Damaskom pola Kefr el Mezzo zhromadźił. Tam ho wobtwjerdzene lěhwo k sakitowanju Damaska pschiprawi. Też w Hajafu, hdźež ho żesenjza do Aleppa a Beiruta wotdźěli, ho wojazy hromadźeja.

Nadpad Beduinow na karawanu.

Beduinojo su nowu automobilnu kolonnu, kotraž į Bagdada do Damaska jědźesche, nětdźe 100 kilometrow wot Damaska, napadli a wurubili. Kolonnineemu pohledniczmu wojej ho poradźi, do Damaska zejěrkyć. Wot tam automobile a kładła nadpadnjenym na pomoz wotpósłachu. Beduinojo dźehu mjes tym swoju wurubili a wobschkodźili a automobilowym wjednikam hamo draftu sebrali. Hižo 26. augusta su Beduinojo transport skota rubili. Kolonnineho wjednika tehdy stórczowachu a dweju puczowarjow cźežko franichu.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 12. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor we 7 hodź. barometer 731, hygrometer +2, thermometer we dnjo +10. — Dźensa rano we 8 hodź. barometer 734, hygrometer —1, thermometer we nozy +7. Wuhladny na malo ho pscheměnjnjaze wjedro. — Nad Jendźelskej wuttworjena nizina wczera a dźensa we nozy we połnozy nimo cźehnjesche. Jeje wubłažki nam dešczejcowanje pschinjesechu. Wot dźesinischeho ranja wschak schkleńze na rjane stupa. Nadźijomnje we wjeczorn Europy hižo dołho leżaza wyschina ho hacź k nam pschedrěje a nam sdobnische wjedro pschinjeże. Jutrje, 14. njedźelu po Swjatej Trojizy słónczko 5.33 hodź. schadza a ho 6.28 hodź. Mězaczk schadza w połnozy 12.22 a ho popołdnju 4.23 hodź. khowa.

— **Schkrowa powěsczi wo wjedrje sa jutrje njedźelu:** Sso wuwjedrnje. Wot wjeczora a wot połnozy zem ho wuczahuje. Swjetscha žuchu, ale hischcze khłódno.

— **Podkrjeżnu zastarańi hamt sa Budyschin a wokolinu** sarjaduje tež kěrha wopomdźenja dźeń a to njedźelu, 13. septembra. Pschedawacź budźe ho jena aluminijowa kěsa į wubiczom a pjenjes į Mischnjanskeho porzlina we wschelakim wumjeńenju. Dary, kotrež ho na tutym dnju wopruja, maju ho potrěbnym we naschim podkrjesu rosdźělicź. Nadźijomnje ho prawje wjele darow lubosczje nahromadźi a ho mnohy na tutym skutku lubosczje wobdźěla a swoju scherpatku sa khudych wopruja.

— **Załoženska zhromadźizna** Budyschańskeje měšnostneje skupiny reserwneho pěschego polka cźo. 103. Na nastork jeneho towarischa seluże ho 5. 9. 25 na 50 towarischow nětkuschcheho reserwneho pěschego polka cźo. 103 pola towarischa Augsta w hosćencu „le karanej“ w Budyschinje na Hornjeżerskej haśy, to bychu wo załoženju městnostneje skupiny jednali. So běchu towarischojo we wulkej liczbje pschischeli, zrudźesche sa to, so ho je załoženjom pschecze wjele towarischow dopjelni. a w běhu wjeczora pokasa ho dospołna pschesejenosć sa wušsche swjasanje, į cźehoż wuńdże, so ho załoži městnostna skupina reserwneho pěschego polka cźo. 103. Shromadne pschebywstwo ho wotesche a ho wječkuje, so na zhromadźiznu, kotraż na ho njedźelu 20. sept. poł. w 4 hodź. w hamtskim hosćencu wotměri, mnoho nětk hišcze sdalenych towarischow ho sejdże.

— **Tworjenje towarstwa w Budyschinje** į. dr. į w. ruk. je swoju 41. wobkhodnu rospravu wudało sa wobkhodne kěto wot 1. julija 1924 hacź do 30. junija 1925. Kniżka wjedze najprjedy wrócźo, dopominajo na 40ćetny jubilej swojeho wobstacźa. Towarstwo mózesche njedźiwajcy cźežkich hospodarskich wobstejnosczow pomérnje dobre lětne sličbowanje podacź. Zyły wobrót we sandźenym kěcze wučzinjesche 1 407 522.79 hr., sa pjecźowe tworty samo 275 815.33 hr. Najwjeczenych bu 273 366 pokrutkow khěźba po 2 kg., kaž też 3 766 745 załtow a 12516 pschenczżnych khlěbow a kołacźow. Pjekarnja je schkodu wo 2639,34 hr. pocźerpiła, kotraż je į toho nastała, so šimdźiske jenoż w dwěmaj cźasomaj dźěłacź. Nowych bohužtawow je 612 pschistupiło. W nałutowarni je 111 360.53 hr., wobstatki twarow w jenotliwych wobkhodach mějachu 30. junija 1925 hódnosć wo 257 230.44 hr., kotrymž jenoż 25 696.45 hr. podźelow bohužtawow a 71 664.82 hr. reserwow napschecźo stej. Towarstwo je też tónkrócź mózno, na wschě twory, też pjecźowe, rabat wo 5 proz. wuplacźicź. Cźisty dobyty wo 8450.86 hr. chce sarjadnischo takle rosdźělicź: 3000 hr. sa reserwowy fond, 1000 hr. sa podpjerarniki fond, 1000 hr. sa dawkowy podpjeranski fond, 500 hr. sa konto ponowjenja maschinow, 500 hr. sa konto wosow atd., 600 hr. wotschkodźenja sa załtupjerjow a 1850.86 hr. pschipokasa ho do dispozizijskemu fondej. Dobre wuwicźe druźstwa wukhadźa į pschesejenostneho zhromadneho dźěłanja bohužtawow a załtupjerjow na jenej stronje a dohładowanjeje ludy a pschedstajcźerstwa na druhej stronje.

— **Wustajenja zahrodnistwa a wobhladanje nałymnych kwětkow w Budyschinje.** Towarschnistwo pschemyślitowych zahrodnikow wuhotuje wot dźesinischeje ßoboty 12. hacź do wutory 15. późnjenja we wjeserskej swjeczowarni (Exerzierhalle) na Lubijskej dróży krasnu wustajenju, pschi kotrejž móże žedy kóždy lubowar zahrodnistwa jeho wuprodny a wjele krasnych a wschelakich žadnych kwětkow wobhladacź. Dźensa dopołdnja we 11 hodźinach bu žwjatoczńje wotewrjena. Wophytowacź hodźi so wschędnje wot rano 8 hacź do wjeczora 8 hodźin, pschi tom hraje njedźelu wot 2—6 hodź. a póndźelu wot 11 hacź do 1 hodź. na wustajenischcu konzert. Póndźelu budźe krajny sjězd wschěch zahrodnikskich pschemyślnikow a popołdnju poskicźitaj ho diwaj schedniowschaj. Na wustajenischcu zamen je wschitko na najšerje sarjadowane. Sš Budyschim skoro wjesnyschedna wóz, hdyž žedy wschitke wobžele prawje dokkadnje wobhładachu. Nětdźe 40 wustajerjow ma tam we jednacej wobdźělach swoje wuplahowane kwětki a zahrodnische płody rjenje rozsejtajane a rozłożene. Zyła wustajenja rozskěła ho do sejchowajcych wotrjadow: cźerstwe seleninu, wjasanje kwětkow, rostliny w nopschkach, rostliny we skupinach a lětne kwětki w hornykach, wotrězane kwětki, pšychne kwětki za balkony a do wokna, wunjeschke debjenje za kěrchow, zahrodnische płany a nacźiski, wschelake schtomy se schtomowjnow. Schtomownje ho swoje schtomiki we zahrodze restawrazije „Lufatia“ napschecźo sastupej do wustajenischcza wustajike. Sastupisch do smeczowarnje, masch wobrězdźa rjany wumjesany į kwětkow pschihotowany pschesrěź (terpich) a sa nim seleny stok, tiž je měschczanske zahrodnistwo pich) a sa nim seleny stok, tiž je měschczanske zahrodnistwo Buschowe bohate wuprodny. Sa nimaj jeschkuja jednotliwi zahrodnizy se wustajenymi žiwojimi kwětkami. Wonsi su wschitcy bohužtawy towarschnistwa Budyschkeho zahrodnistwa. Zyle sady pschedstaja so nam domske (atrapa) į lubosnymi pišanymi kwětkami na wokna. Deleka psched statkom wupschesczeraju so rjane selene traunitki; też į kwětkami wobdate. Sa kwětkojtej zahrodu wjedze zeleny płót a pschi nim tam widźimy pomnik na rowach, kotrej ho se žiwojej wschelakorej pychu pěsnje wuždżiła. Wokoło nurjow su potajkim zahrodnische płody a seleniny rostkożene. Po prawej stronje na žrjedża zimatej dwě wobžele žiwe naschu kedźbnosć. W nimaj pokasuja ho į kwětkami wudebjene blida pschi kwaśach a kschcźisnach. Schtóż dże wscho podrobnischo sejnacź, njech kupi žebi sa 30 pjenjezkow cźischczaneho wjednika, kotrejž kóždemu wosytarja wo wschem sawohładanym najšerje powjeźi. Nichtó njebudże ho kacź, tak žadnu a wutrobu rosradowazu, a wócźko swjeżelazu wustajenju žebi wobhladacź. Kwětki wokrazujeja nasche žiwjenje a wotiwjedu naš wot starosczow a wschelakich spytowanjow k rospomninanju Bożeje wschehomocy, a krasnosče pschirodny: tuž, lube Sserbowki a lubi Sserbjo, wschitcy dźicze a wobleśeje a hrěwnjeje cźistoty, lubosći a wón į rjanych kwětkow do dusche a wutroby! Sawěsce budże ho wam na wustajenju žohodacź!

— Wustajenja ho dźenża dop. w 11 hodź. žwjatoczńje wotewri. Wotewrjenika wčel měsjeche k. wyschiski měschczanosta Niedner. K. Něczka, pschedsydża Budyschkeho zahrodniskeho towarstwa, powita pschepros enych hosći a druhich pschitomnych. Dale porěcza k. Seidel, druhi pschedsydża towarstwa zahrodnistwow w Sakkfej, žožopschesiwa zhowa, tohorunja k. Romer, pschedsydża sakkfeje grupy zahrodniskich towarstwow w nemšskostatnym žwjasku. Narěczam pschisiamknu ho wjednistwo po wustajenju.

— **Na tyhus wumrěli.** Pšched někotrymi njedźelemi pschiwjesechu do tudomneje thorowneje gratnischtwa Ulbrichta į Wjednarjez. Wón bě dla tyhusa podkładny. Pšched někotrymi dnjemi někto na žiwoju thorošcź wumrě.

— **Pasifijske hry,** kotrež ho su sandźenu tydźeń frjedu w tudomnym měšczanskim dźiwadle sapoczałe, ho ho někto schtwórkt stónczźe. Se wschěch stronow widźachmy wschědnje wjele ludźi pschichadźacź, to bychu žebi dramatiku hru wobhladali, kaž maju srědka pschileżnosći w naschej frjedźišnje wobladacź. Też je **wjele bě wjele ludźi na pschedstajenja pschišło.** Měšina běchu **wschědnje hacź do poslednich** wupschedate. Sa cźaš pschedstajenjow knježeše mjes pschipołdnjarjenri hłuboka cźichina a pobožnosć. Kóždy hladaše, do mnyłkow sanurjen, cźische k jewischczu a sešłowaše į wulkej kedźbliwosću thutnym pschedstajenjam. Kóždy cźłowjek, kotryž ma hišcze schćipku wěry we žebi, je ho sawěsce trochu hnuty domoj wrócźił. Hłuboki facźischcź cźinjachu wobžebje khowne wobožu na pschihładarjow. Mnohi tute žiwjatoczne pschedstajenja hišcze dołho w pomjatku wobkhowa.

— **Pohlednja termija starych 50-hriwnowskich** bankotow. Cźaš 50-hriwnowskich bankowkow, kotrež su 1. nowembra 1923 cźischczane, je nětko skoro wotběžał. Kasny němskostatneje banki je hischcze hacź do 30. sept. pschijimnja a į druhinni bankowkami samknja. Hdyž tuta termija wotběhnje, je žana banka wjazy njepschijimnje. Bankowki potajkim po 1. oktobru špadnu. Njech wobdata kóždy, kotryž hischcze tajke bankowki doma khowa, je hacź do tuteho dnja saměni, so by ho sa schkodu sminył. Njeschkowajcže pjenjezy doma. Dajcże je na dań. Sminjecże so schkody a bóstawacże dań.

S **Wótšlinka.** Pschichodnu wutoru, 15. sept., pop. we 2 hodź. bo pola knjeza dr. Bergmanna macźerjam a jich cźischcznym dźěcżom sekarska rada darmo podawa. Lěkař budźe pschitomny.

S **Kulowa.** K wobhladnjowosći pschi wupuczowanju do Cźěskoslowakskeje naponina naš sčežowazy podawk.

Wodolena.

Schmanvska powěsć į konza pohanskeho cźasa.

Napisał Jwan Klicpera.

8] (Pokračowanje.)

Rjany spěw njeježesche po borsy wyskajo mózuje dale a borzy sažo spadowasche we wažnem a wólnem postupu niże. Wobžakwjesche wschitkich bohow, pschipowědasche pak wobžebje móz a dźak Swantowitej, kotrehož zhromadźizna dźensa cźeżowasche, zdawajcy herlizne žiwój dźak sa bohate a radżene płody, kotreż běchu ho wschemu ludej dostale. Mažnje a mózuje sanoschowasche ho spěw, doletuju žwólna pod husłu liczejotu thóbbu žiwjateho haja a pod rossahlu krómi bohateje staweje lipy nad woltarjom, wotrazowasche ho na wschěch stronach wot wokolnych jedlow a khójnow, klinczesche į wothożom po lěżuej cźischinje, į wjerschka hory daloko do wokolneje krajiny.

Mjes tym, so sahorjenje ho dale spěwasche, pschistupi Bělina, towarischka a pomocnica Wodolenina pschi bohožiužbje, k měšchniku, kotraž pobožnje psched woltarjom stejesche; wona naczerpa najprjedy į kamjentneje schklě do klinacźeje zhany cźistu wodu, wulinu ju Wodolinje na wupschestrětej ruzy a wotrě jej sažu į cźenkim, cźischym rubischkom.

Hdyž bě takle dospołnje wocźischczena, pschistupi měschniza halle nětko k žanemu woltarjej psched Swantowitowu postawu a běrjesche į woltarja jedyn wopor za druhim, posłužujo jón k Sdwantowitej wyšche a scheptajo pschi tom na pol wótšje tajnoscźepołne zlowa.

Na wopornischczu wutłapnu mózny woheń, žiwjo ho wot skoku nahromadżeneho žuchebo drjewa, tola ležy sa **ho wschitko** do wuhla a popjeła pschewobroczi, pschikožowasche kedźbliwy Tugoń nowe schczepy, wudźerżujo į pschikużowanjom wobstajny woheń, kiž wjesele praskotasche a į kotrehoż wjesche ho wyšoki stok pschedźiweho dyma, stupajo į njewutstawajcy mózu rmije horje.

Wodolena pschekroczi na lěwu stronu woltarja, hdźež na nju hižo cźakachtaj Tugoń a Bělina. Spěw ludu wocźichny a pschiwitaniu khwalby pschibójstwa, kleczajo hacź dotal na kolenach, sčežowachu kedźbliwje ze žiwojim powožnym špohladnjenjom poczinanju měschniczy.

Ta wsa į ruki pšched njej kleczajej Bělinje blyschczaty dołhi wopomy nóž. Mjes tym so į druheje strony jej Tugoń dwaj běłuschkaj holbikaj į luczynymi kwětkami sdebjenaj napschecźo dźerżesche, ponóri Wodolena po krótkej modlitwje jimaj do běłych krkow dwójzy wótrinu nóża. Tak sareżaschtaj woprawanej holbikaj. Pschi tom Bělina kedźbliwje prěnju kapku cźerwjeneje, į wopornoju žwěrjatkow wustoczeneje krwe tłóji do wulkeho drjewjanego bóncźka, kiž běsche į drohotnymi kamjenjemi wobdebjeny a į njedobrym napojom napjelnjeny. Wodolena pak ßkażesche morjenaj wopornaj na woltarž pšched pschihoba, a wobroczi ho k Tugonej, tiž jej sažo k wopornej pschedstaji běłe nikde jehnjatko. Też tuto borsy sareżachu a tuczny kotoch, į cźimž ho rjad wopornych žwěrjatow sčonczi. Na to podachu Wodolenje rjenje wupjeczene khlěby a wulke į wustojnymi debjenjemi wudźěłane kołacże, kiž rostkama, a sčonczinje też małe žnopy trejdy, tiž rosmjasa, wschitko k wopornej pschihotowju a najprjedy modlitwu wuspěwaju.

Nětko běsche wschitko k wopornu hižo pschipraujene. Wodolena pola wschě wopory į wodu a potom pšched woltarž stupjo, pschitikowny Tugonjej a Bělinje, kotraj hnydom do palazeho ho plomjenja kadźeschtaj jedyn wopor za druhim; pschi tom pschiježowasche Tugoń pilnje cźerstwe drjewo, tak so woheń sažo mózuje žapasche a žerjesche tam pedate wopory.

Sčonczinje běsche wschitko na woheń složene. Tugoń a Bělina wottłupschtaj wot wohnischcza a Wodolena poczża so cźitche modlicź.

Woheń na wopornischczu, kotryž bu žyczeny į mnohim žahłym wuhłom wot spalenego drjewa, kaž też į cźerstwa pschikożenymi halożami, žapasche wyšoko njesły lipowymi halożami a sčelesche do wyšokoczje schćeroki stok dymu. Hdyž pak běchu wopory byle na woheń położene, wuwinu ho cźěmny a cźežki kur, wusmpowazy tohorunja mnohe horje. A tu běsche hižo Bělina į rjanej nadobu a žapasche į njeje prawje wjele wonjazych selow a korjenjow do wohnja, tak so ho sa krótki cźaš į wopornischcza rosschčerjowasche mózna woń, šuczejo pschecźiwnu wóń, kotraž wukhadżesche je palazych ho wopornow.

„Nětko wurunu ho Wodolena pšched wopornischczom a rosčahnywschi wobe ruzy nad wohnjom, sawoła į mózným hłosom:

„Wopor je spalenk k twojej cźesći a žławje, wótki knježa žažiny Swantowito; žohnuj a budź pschikhilseny naschemu zapoczinanju!“

A wschón lud blížesche ho pomału k woltarjej, wobstupi į cźesćezuwnejcu hórku, cźimž tej wokoło wopornischcza a woltarja wulke koło, za nimi sležowachu druhi a tśeći a sawdaju žebi ruzy, twórzachu tohorunja wulke koło, potom sašpěwachu mózny khwalospěw, pobihnjo ho pschi tom wot praweje k lěwej stronje we ważnem a prawidłowem rytmu žiwjatoczneje reje.

Słožowni cźesćezowarjo wokajcy ho bohaw, rejowachu tak hižo dlěcźch thwilu radostnje, pschi cźimž da ho jich klinczazy spěw kaž prjedy łahodnje po lěsu žtyschecź, tu nadobo špeża wocźischczej a reje wojasnuchu. Nimowuże wschitke koła sastachu a wschitke wocźi, pšched khwilu į rosmjejelenjenymi špohladnjenjemi ho błyschczaze, zahładachu ho sastrózate a į wuraseni njewocźakowanje łożesche na wopornischczo.

Nahle pschilecźa u dotalnej rauschej cźischinje dospołnje ho lehnywschi wětřik na wjeschk Svatobora, pschijma ho na špěchowych žwojich schidłach hacź na hórku horje, na kotrejž stojachu lipa a woltar a wopornischcźo, a sahowuwschi do schźrokich hałsow rosklożeneje lipy, sacźeri į jednym sadnczom wusje horje žmjazy kur į wopornow, tak so na wokanik ho žyhnywschi po žemi ho cźehnjesche, sawodżewajo wopornischczo, Wodolenu a woltar wokoło wschitkom ludu. A sa tutym jednym prěnim sadnczom ho sčežowache hnydom druhi a tśeći žyłnischi štork a nałe hischczo móznischi wětr.

(Pokračowanje.)

Ličonne syły kakolikowo pśicišćaśowachu lětša do Krupki na 500-letny jubilej Krupčanskeho hnadowneho městna. Mětkoti Sserbja pśijěźeźechu tele duy se żelesnizu do Bodmoskow (Bodenbach). Měśachu drje policajske wožobinke wupokasma ſ fotografiju. Tute pak njeźoźahachu. Pśejedy hacź žo jim dowoli, dale jěźi, dyrbjachu 60 krónow (1 hriwna płaci 8 krónow) śaplaćiś. To źebi Sserbja wěso lubiś njedachu. Pśiched nětkotrymi dnjemi móžachu nětkotśi ſ wupokasmom sa 50 pf. mjeny pśekšocyś. Cźah nuſowaſche k wotjěźeź. Hdyž pak žana wumrěła a napśeczo-rěcźenje niczo njepomhaſche, poczachu wikowaśśy mjes sobu jednaś. Skónczńze jim zkowinkaj 30 hr. śpuśćeźechu. Tuž njech je kóždy wobkładniwy, hdyž ma myśle do Czśkošłowakskeje puczowaś.

S **Wojerej.** (Kedźbujcze, hdyž žo franicze.) Do tudomneźe khorownje pśichwjeśechu tele duy śchkleńcźeśkeho mišćhtra Alfuſa ſ Hošnja, kotryž bě žo we Streitez śchkleńcźeńi na pśawej nohy franił. Krótko po śranjenju śebi krej śajěźdźeźi, na kotreż śeźěhnki tele duy 48 lět stary wumrě.

S **Werminghofa.** Ssmjertne njeśbožo. 45-létny dźěłaćeź Dorn ſ Budyśchina, kotryž w tudomnych podkopkach dźěła, cźiśchcźeśeźe żeleśniśke kolije. Wón chcyśe žo jenomu cźahej wuwinyć a śtupi na druhe kolije. W śtamtnym wokomiku pśichěźe po tamnych kolijach druhi cźah a jeho pśechěźe. Jemu žo wobej nohy wotjěźeźechtej. Dokelž wobźarujomny ſ tym wjele krwe śhubi a žo śmitka tež cźežśy franí, wumrě krótko po njeśboju.

Se **Śtehe Komorow.** (Tśi njeśboża a śamomordarśtwo.) Tele duy jdeźe 6létny hólc tudy na wóśitku jěchaśche. Pśichi tym ſ njeho padny a žo na ruzy ſkerno franí.— Makemu ſynej pjekaśkeho mišćhtra J. padny tele duy cźežke ważmo (Gewicht) na nohu, kotreż jemu nohu pśicheraśy. — 12létna śchulerka Lubiza padny tele duy na Kalawiśkej dróży ſ jěźonym kolom a źebi ruku śłamo. — Na Śtudninej dróży cźo. 2 źebi tele duy hórnik Śś. ſ wobwěśnjenjom žiwjenje wja.

S **Hródka.** Tu je žo pśiched nětkotrymi dnjemi pejźdawśći hajnik Bartelśmann na Wojerowśkej dróży bódlazy śhubił. Pśichi źebi nima žanych drohotnośćow, khiba nětkotre śtare nalutowaniśke knjiźi. Wón bě, jako znaty dźe, we śelenym hajnkowśkim wobleku.

S **Jablonja.** (Kino w śchuli.) Ważnu kročel doprědka žu śchule tudomneje wokolinY cźinile. S njeśpróźnjenym dźělom wučerja Dóhringa je žo śtónczńe poradźiło we Jabloniśkej śchuli kino śarjadowaś. Wjele wučeśniśkich a śabawnych filmow žu žo dźěśomi hižo pokasałe. Na nowy tydźeń ma žo śaso jedyn wutki film pokasowaś. Wjeczor žu pśichodźajenja śa dorośćenych.

S **Wednarjez.** Tudomna źirkeŕ ma žo ponowiś. Wośada je nowe łanki do njeje kupiła. Teź ...utka ma žo źyrkej śnowa woběliś a wumolowaś. Boże śłužby wotměwaju žo hacź do kermuśche we tśi ćełni.

S **Jajenja.** (Pózne a śahrodne paduśchiwa.) Na tudomnych pośach a we śahrodach wot nětkotreho cźaśa śem khětro kradnu. Wośebje wobźarowaczi žo ma, jo paduśchi ſ wjetśicha śwoje cźorne rjemjeśtwo na pośach a we śahrodże khudeho muża wukonjeja, kotryž je źebi je wutkej próźu po śwjatoku we pocze śwojeho wobliśa nješćto napałahował. Dokelž žo njeśpśedomići łampa-kojo śłajnje po cźime na zuśu łeśownośći podaźa, njemóżachu jich hacź dotal łapiś. Runje tak ma ſu śahrodnicy na Wérniśchcźach wjeśćich wołkeźdźerjow. Paduśchi śu tak khrobli, jo śamo na běłym dnju na pośach běrny a druhe płody kradnu. Woni śedmeje kaśnje njeśnaja. Jónu pak tola śwědomjo wotnuczi a jich do měcźnośće pśicheśeśha.

S **Běleje Wody.** Hrubje njedocźinśtwo dowoli źebi we śandźenej nozy jedyn śkładowy pomoznik ſ Běleje Wody. Wón po jenej żerdźi na Muśakowśkej dróży horje śaśkły a wuwjerceła źeśławku ełektriśkeje śwěcy. S harn. kotraż ſ tym naśta, wotnuczi jedyn wobydźeŕ a myśliśche źebi, jo žu tu wo nutśłamarjow jedna. Hižo cźiśtśe śwoju tśělbu trjebaś, jo by nutśłamarja wotehnał. Zły podawk śmjeje hišćeźe śa śwaźiwego łaśaka njeśłube śeźěhki.

S **Lubnjowa.** (Konje cźekli.) Schtwórtk dopołdnja cźekanchu jenemu pohonoŕej śkłada Pazenhoferej pśivatnje konje ſ piwowym wośom. Konje cźirjachu po dróży na torhośchcźo a śrańchu do jeneho śtołpa. Pśichi tym žo wóś rośtorhny. Konje ſ pśédkanym dźělom wośa dale cźirjachu, hacź jich śkónczńe doźahnychu. Torhośchcźo bě je ſanmy ni cźirjopami piwowych bleśchow a piwom pokryte.

S **Otaśchojiz pola Khociebuża.** Wobźarujomne njeśboźo śta žo wcźera rano 1:8 hodź. w tudomnej wołnowej fabriźy. Jena dźěłaćeźka pśichiźe maśchinje pśiśe błiśto. Maśchina jej ruku wutorhny. Śnjeśbożeny do Khociebuśkeje khorownje dowjeśechu.

Z Łužicy.

Se **Suhlanda.** (Śłožowna namakańka.) W jenej hadreśchćowej fabriźy w śuśodnych Rózjanach (Rosenthal w Cźeśi) namaka khuda dźěłaćeźka wěśta Prośchowa mjes bawłnu, kotruż mjeśeśe wobdźěłaś, a kotraż bě žo žo ſ Ameriki pśiźiwjeła, drohotny brillantowy pjerścźeń. Cźežko pak je nźto wośobu w Ameriźy namakaś, kotraż je jón śhubiła. Tohodla wyśchnoŕej śłožownej namakańy pjerścźeśeń pśichewośtaji.

S **Habrachcźiz.** (Njeśboźo ſ autom.) Ssrjedu popołdnju w pjatej hodźinje śta žo tudy njeśboźo ſ autom, kotreż hišćheśe dość śłožowne wobśtóża. Jedyn fabrikant ſ Wopałeje pśichiźeźe śe śwojim autom po hłownej dróży. Na dobo śabeża jemu maka 5létna hólcźka w runej wźeśe do wośa. Fabrikant w pózńednim wokomiku na ľéwu stronu nowniny, so by dźěćko njepśichěźeł. Pśichi tym pśicheraży wośłożenje na mośće a śajěźde do Schpŕejeje. Dokelž je Schpŕejeja rnuje na měśinje njeśboźa do dweju rěk wo dźěli, njeje wona teź tam pśichehluboka. Fabrikant, jehomandźeśka a dźowka śe śtróżeleni wotendźechu. Auto žo trochu wobśchkodźi.

Se **Żelna** pola **Kinsbórka.** Bludne śwěcźki móżemy w cźaśowych létnich nogach błiśko naścheje wśy wobkedźbowaś. Hdyž je Seleneje Grabowki do Żelna dźemy, wi-

Kedźbu
Nowe koło darmo!

Za mužśkich mužace, za žónśke žonjace a druhe drohotne dary

móźeśće darmo dostaś, hdyž nam hacź do 10. oktobra śdźělicźe, śchtó cźile śchtyrjo mužojo žu.

Na dnju 25. oktobra pod dohladom notara wuloźujemy a 5. nowembra 1925 mjena dobuźeŕjow a śchto bóśtanu, wośjewimy.

3.

4.

Hdyž nam mjena tu wobraśowanych wośobow śdźělicźe, pśichipołožcźe Waśchemu listej abonentnu kwitowancźku na měśaz oktober 1925 ſ Waśchim mjenom. Jenoż tajźy maja podźeł na wuloźowanju.

Podobne dary pśichitujemy k hodam.

Sa nadawk śtajimy potom źadanje, nam śdźělicź mjena wośobow, kotrychž wobraśy w nowembru w naśchej tydźeńśkej wobraśowej pśichiśoty wutcźiśchcźimy. Potom w nadawku 4 abo 5 tutych wobraśow pśichinjeśemy bjes toho, so podpiśchemy, śchtó žu, śchtoż dyrbi nam tón, kotryž chce na wuloźowanju žo wobdźěliś.

Tuhodla khowajcze wśchě wobraśowe pśichiśohi měśaza novembra.

Nakład „Serbskich Nowin".

---

dźimy błiśko pśichi dróży na kuzy pśichi tonidłach małe módre pkomjeśchka, kotreż pak tu pak tam pśicheśekaśuja a rejuja. Bojaśni ludźo žo jich bojachu, hdyžkuliž je wuhladachu, dokelž źebi myślachu, so žu wone nékajke śakuśtace duśchki abo ścherjeńcźka. Tohodla jim, hdyžkuliž móżachu, ſ pucźa dźěchu. Śmužicźiśchi pak śa nimi dźěchu, so bychu žo pśicheraśy wośłożenje na mośće a śajěźde do Schpŕejeje. Dokelž žo Schpŕejeja rnuje na měśinje njeśboźa do dweju rěk wo dźěli, njeje wona teź tam pśichehluboka. Fabrikant, jehomandźeśka a dźowka śe śtróżeleni wotendźechu. Auto žo trochu wobśchkodźi.

S **Wulkeho Hennersdorfa.** Cźežko śnjeśboži tudomny kowaŕ Fryza Thunig, kotryž w jenej Ochranowśkej fabriź pódźěła. Jako cźyśche śwoje kolo towporjedźejo, śakło źebi pilku tak njeśbożownje do nóźka, so jemu wóźko hnydom wunběża. Cźežko franjeneho do Zitawśkeje wóźarneje kliniki dowjeśechu.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Drježdźan.** (Njeśboźo ſ autom.) Wuotru rano śdźeśche auto wjednika wołkhodu Hoffmanna w Sónewicach po dróży ſ Morizburga do Weinböhla. Auto pocźinjaśche wjerhacź. Hoffmann ſ wośa padny a žo cźežko franí. Wobźarujomnemu žo pół wobliśa rośrany. Jeho do khorownje dowjeśechu. Lékarjo maja małe nadźije, so jemu žiwjenje śakhowaju.

S **Mišchna.** (Njeśboźo ſ autom.) Saśdźene duy jěźeśche jedyn auto ſ Mišchna do Rieśy a śrańy ſ śtym wotmachom do jeneho śchtoma na dróży. Wóś śo łomje wobśchkodźi. Mutkaźedźazy na śboźo śe śtróżeleni wotendźechu. Dyrbjachu pak žo pěśchi na pucź podaś.

S **Kamjenicy.** (Ssmjertne njeśboźo.) 33źěny barbjeŕ Jśidor Sapok śajěźdźe śe śwojim motorśkim kolom do jeneho auta. Sapok, kotryž bě na ľéwej stronje jěł, bu ſ koła wjrhnjeny. Wón žo tak cźežko franí, so bě na měśnje morwy. — 19létny kolojěźony śrańy na rózku dróży pola Hanśa Sachśy do jeneho śapichaha. Wón bu ſ koła wjerhnjeny, padny na dróhu a žo hnydom śaraży. Dokelž pak njeběše śwonkowenje dale franjeny, myślachu źebi, jo je jeho Boża ruczka śajała.

S **Flóhe** pola Kamjenicy. Gmejnśkeho pśenjeneho dźěłaćeŕa Oskara Langa tele duy wjeczor njedaleko Hennbodźeź łubła auto pśicheźeźe. Wón źebi na dźiwjej měśnomaj nop rośraśy, śtawy śeśłama a krótko po njeśboju wumrě. Schtó je na njeśboju wina, njeje hišćheźe wuśaźnjene.

S **Krimiźawa.** (Auto dźěścźo pśechěźeł.) Tese duy hraśkaśchtej źebi dwě dźěśći, 5- a 6létnej dźowćeźicźy jeneho tudomneho wobydźeŕa pśichi khódniku na Lipicźanśkej dróży. Jako 6létne dźěśćo nadobo pśeśeź dróhu pśechěźa, pśichijěźe w śamnym wokomiku auto a dźěśćo potorhny. Dźěśćo śrańy ſ tajkim wotmachom wo pleśtr, so krótko po tym wumrě.

Najnowiše z cyleho swěta.

Śtrajk żeleśniśkich dźěłaćeŕjow śaźo Němśkej hrozy. Sastupjerjo żeleźniśarjow žu roźiśaźy wuźnuź wotpokasali. Hdyž by žo roźiśaźy wuźnuź jako wjeśaźy wuprajił, by źnadź žo generalny śtrajk pśichipowědźił. Towaŕśtwo němśkich żeleśnjowm chce ſa tutón pad wobkład ſ automobilemi pśichiprawiś. Sćeźenje ſ towaŕśtwom ſa automobilny wobkład Němśkeje je žo hižo wobśamkło.

*

W Pariśu je žo kommunistiśka akcijowa banka, kotraż žo „Dźěłaćeźśka a burśka banka" mjenuje, śałožiła. Jeje śkładany kapital 8 milijonow frankow wuźinja.

*

Wośeźśe łódźe Kantonskeho knjeźeŕśtwa žu jendźeśku parnu łódź „Waśhan" śadźerjale a žo jeje śmozowale. Łódź póbla śtotu hišćheźe śtoce wěźy w hłubnośći 2000 pantow wjeśeśche.

Towaŕśtwowski powěśtnik.

Budyśin. „Bjesada" skhadźuje so kóždu póndźelu wjeczor we 8 hodź. w Serbskej kofejowni.

Budyśin. „Nadźija" zeńdźe so wutoru, 15. septembra, wjeczor ½9 hodź. w zali Serb. Domu k serb. hodźinje. Po njej dalewjedźeńje přednoškow wo prof. Černeho. „Pučowanju po Łužicomaj". Bratŕa, sotry, přindźćo wšitcy. Hosći lubje witamy. Předsydstwo.

Budyśin. „Jednota Sokoł" změje śrjedu, 16. sept., wjeczor we 8 hodź. w Serbskim Domje ważnu zhromadźiznu. Wšě sobustawy so wočakuja. Starosta.

Delni Wujezd. Serbske towaŕśtwo „Zahrodka" změje njedźelu, 13. sept., pop. w 4 hodź. pola Haškee swoju měśačnu zhromadźiznu. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Kraŭźiśćo. Spěwny wotrjad serb. tow. „Zerja" spěwa śrjedu wjeczor we 8 hodź. w Njechornju. Wšitcy chcyli wěśće přinć. Dirigent.

Khrośćicy. Jednota „Sokoł" ma přichodnu wutoru wjeczor we 8 hodź. zwučowanje.

Minakał. Serb. towaŕśtwo „Statok" wotměwa swoju měśačnu zhromadźiznu njedźelu, 13. t. m. popołdnju w 4 hodź. w Minakale w Šołćic hośćencu. Wo bohaty wopyt prosy předsydstwo.

Serbśki Sokolśki Zwjazk. Njedźelu, 1. novembra t. l. pop. w 2 hodź. wotměwa so zwjazkowa lětna generalna zhromadźizna. Přizamknje so sokolśki wjeczor jako wopomjeńśki swjedźeń pjećlětneho wobstaća Serbskeho Sokoła.

Předsydstwo a wubjerk.

Zwjazk serb. spěw. towaŕśtwow. Po wobzamknjenju posedźenja 29. augusta w Maćičnym Domje wotměwa so wulki nazymski koncert w žurli hośćenca „Krony" w Budyśinje, a to sejedu, 25. nov. 1925. Předsydstwo so nadźija, zo so wšitke spěw. towaŕśtwa wobdźěla. Tehodla chcyli mi dirigentojo hnydom wozjewić, kelko žónskich a kelko mužskich spěwarjow kóždo tow. ma, zo mohł trěbne hłosy připósłać (pola mužskich ličbu jenotliwych hłosow wosebje). Prošu naležnje, zo by so ruče z wuknjenjom spěwow započinało, a to z „Dobry wjeczor" čo. 3, 14 a 23 (při tym wšitcy „senza parole" —g-dur—, dokelž budźe k temu baritonowe solo) a ze „Zerja" čo. 25. Dale prošu, zo by so w kóždym towaŕśtwje mužski kwartett postajił (I. a II. tenor, I. a II. bas. A tuž nětko pilnje do dźěła! Přeńja zhromadna pruha budźe druhu połojcu oktobra. Pančicy (Panschwitz bei Kamenz).

Jurij Słodeńk, hłowny dirigent.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyśinje — Zamolwity za hospodaŕśki dźeł: Arnošt Bart w Brěžncy, — za nawěśtki: A. Dučman w Budyśinje.

Wustajeńca zahrodnistwa a nazymskich kwětkow w Budyšinje 12.–15. septembra 1925

kotruž zrjaduje zahrodniske towarstwo w Budyšinje we wojerskej zwučowarni na Lubijskej drózy.

Wotewrjenje sobotu, 12. septembra, dop. w 11 hodź. přez protektora wustajeńcy **knjeza wyšš. měšćanosty Niednera**

Wustajeńca je wotewrjena wšědnje wot rano 8 hodź. hač do 8 hodź. wječor. — Njedźelu, 13. septembra, pop. wot 2—6 hodź. a póndźelu, 14. sept. připołdnju wot 11—1 hodź.

koncert we wustajeńi

Zastupna płaćizna za dorosćenych 1 hr., za dźěći 75 pj. — Přewodniske knižki po wustajeńcy su při pokładnicy za 30 pj. dostać. Za wopyt šulow póndźelu a wutoru poniżene płaćizny.

Lehmannec
konditorńja a kofejownja
na Serbskej hasy 8
Najpřijomniše hóstne městnosće - Konditorske pječwa
přenjeje rjadownje.
Wšědnje wot 4—½7 hodź. a wot 8—12 hodź. koncertuje
znaty kapalny mištr Stiebitz.
K dobroćiwemu wobkedźbowanju: Najlěpše Stankowske
a Reichelske piwo z ćwicow.

Hosćenc w Khwaćicach
Jutře njedźelu su
pyšne reje
K temu přećelnje přeprošuje
Jan Nowak a mandźelska.

Hosćenc w Haslowje
Jutře njedźelu: **žnjowy swjedźeń.**
J. Měrćink a mandźelska.

Hosćenc w Pěskecach
Jutře njedźelu, 13. septembra, wječor wot 8 hodź.
pyšne reje

Hobrscy wulki
je wubjerk rólkatych tobakow
kaž też
cigarow, cigaretow, žhągowych, rjapkatych a žwańsk. tobakow
firmy
Hermann Gerlich
cigarowa a tobakowa fabrika
w Budyšinje na sukelnskej hasy 7
Zasobředawarjo dostanu wysoke rabaty

Fotowe projekcijowe powjetšeńske domjace kinowe aparaty
a wšě wěcy
za amatěrske fotografowanje
Fotowy dom
Rich. Hutha
(mějećel Arno Lehnert)
w Budyšinje na serbskej hasy 13
Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotkaht wěcywustojnje a najspěšniše.

Za
gumijowy mantl
Julius Hamburger
w Budyšinje na Bohatej hasy 12.

Alfa-separatory
za ručne a mocowe čerjenje, modell 1925.
Připrawjenje cyłych mlokowych komorow
Přijomne wotpłaćowanje!
Originalne „Alfa"-narunanske dźěle a wolij; wuporjedźenja wšěch systemow.
Oswald Liebmann
Telefon 321 w Budyšinje Třełanska dróha 42

Praktiske (přihódne)
kwasne dary
namakaće pola mje w najwjetšim wubjerku
kaž też
kofejowe servisy, jědźne servisy
myjne servisy, šklě, talerje, šalki,
kuchinske garnitury, kaž też nože
widličky a škleńčane wěcy
Jan Haješ we Łazu.

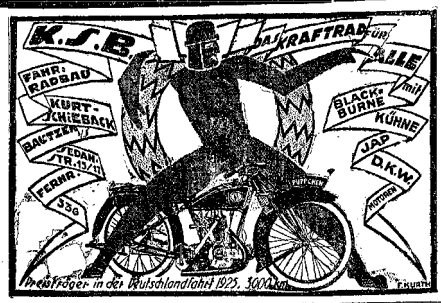

Parne čisćenje pjerja
E. Schmoller, Sukelnaska hasa 1.

Specialist nowočasneje wočneje optiki
Erich Lenz
w Budyšinje
na seminarskej hasy 4.

Centrifugi
za ručne a mocowe čerjenje, nowe modele 1925.
Přijomne wotpłaćowanja!
Originalne narunanske dźěle a wolij.
Wuporjedźenja wšěch systemow.
Ernst Falting w Njeswačidle
wikowarnja z ratarskimi mašinami. Telefon 40.
Dołholětne nazhonjenje w centrifugach je moje najlěpše rukowanje! Sym kóždu njedźelu wšěch k rěčam.

Wobroćće so
při potrjebje
časnikow, złotych a slěbornych tworow
kóždeje družiny jenož na
časnikarja Gottfried Heinzu
we Wojerecach na Hródk. drózy 18
w domje knjeza kožuchařskeho mištra Franca Bittnera.

Kedźbu! Kedźbu!
Serbja!
Krasne nowosće!
Poručam swój bohaty skład wšěch serbsk. drastow:
Kašměr, šěroka šěr (čorny a bruny); dobre cajkowe a čisćowołmjane tkaniny (čorne a pisane) ke kemšacym suknjam, khutam, falam a rubłkam; wołmjane spódnje suknje (čerwjene, módre a zelene) we najlěpšej kajkosći;
žiłdźane tkaniny w najwosebnišich mustrach za kemšace fale rubiška atd.; čorne žiłdźane banty (šnórki), jara dobre a šěroke; žiłdźane najrjeńše moree-banty (běłe a čerwjene) za družki a njewjesty; kwasne drasty;
najnowše hórty a posamenty we wulkim wubjerku; košlacy barchent (běły a pisany), khufowy barchent (dobra kruta twora), płatowe tkaniny k falam atd.; hotowe žonjace a mušace košle, trikoty, fale, spódnje kholowy a suknje, rukajcy, nohajcy, soki atd. wubjerki we wšěch šěrach, jara kruše a pjerjchusta; běłe a pisane ložowe poćahnjenja, damastowe a płatowe, ložowe płachty, trjenja, ruby, serwijety, třějace rubiška, dyžačne rubiška, wšitko w najlěpšej kajkosći; dźěćace šalki, štrykowane a powijace šaty; gardiny w najnowšich mustrach, sawěški, canki, wušiwanja atd. we wulk. wubjerku.
Serbja, kupujće wšitcy pola Korchec firmy w Kulowje, tu so wam na najsprawniše poslužuje w rysy serbskej rěči.
Sym Serbowka!
Nadeńdźeće pola mje krute, dobre twory při tunich płaćiznach.
Kata zwud. Korchowa w Kulowje
(wudowa Pětra Korcha)
při cyrkwi na Baderskej hasy 1 Telefon 45.

Najlěpše celul. trajne šaty
elegantne :-: :-: wotmyjomne
wysoke khornarje, wysoke zhibnjene khornarje,
manšety, předtykowaki po jara přihódnych płaćiznach
kšawaty, pisane a čorne, wšěch formow
w najwjetšem wubjerku.
samowjazaki šlě
A. Bokelmann nasl.

Ratař
započatk 30 lět, kiž chce nanowu wjetšu žiwnosć přewzać, pyta knjeznu z luboscziwym kharaktrom a z dobrej zaňdźenosću a něšto zamoženjom zeznać. Mjelčenje so přilubja. Adressy chcyše so je-li možno z wobrazom, kotryž so wróćopósćele, pod „C 38" na wudawarnju „Serbskich Nowin" zapodać.

Korjeninowy a safranowy młyn
z elektriskim čerjenjom
Oscar Křižank w Hajnicach
pósta w Budestecach
Wše družiny korjeninow, cyłych a dróbnje zmlětych, wosebje čistymlěty safran, wudźełany w hódnosći a sporosći po hižo lětdźesatki dołho wupruhowanym a wuspytanym mlěću firmy Ernst Jatzke we Budyšinje.

Zubna praxis w Kamjencu
na Wojerowskej drózy čo. 5
(přjedy w Hósku w Hartsteinec zubnej praxisy)
Cuze zuby . . . 2.— hr. torhanje zubow 0.50 hr
płata a srěbsk so wo- z pohłušenjom 1.— hr
sebje njewobličitej plomby . . . 1.— hr
wuporjedźenja 2,50 hač 3,— hr.
Za podawanu dźěła přeworuu rukowanje. — Prošu prawje na khěžinu čisło kedźbować: = Wojerowska dróha 5. =
Rěčne hodźiny wot 9—12, ½3—7, njedźelu 10—12 hodź.

Započinam 12. septembra zaso ze swojej praksisu.
Dr. med. Fischer
specialny lěkař za kožowe a močowe čorpjenja.
w Budyšinje na Wilhelmskej drózy 8.
Rěčne hodźiny ½9—10, ½2—3, 5—½7 hodź., sobotu ½9—1 hodź. srjedu ½9—11 hodź.

Sym pola powšitkowneje
khorobneje pokładnicy města Budyšina
kaž też pola wšěch pokładnicow Budyšskeho wokrjesa jako
lěkař za khorosće wočow
připóznaty. Dr. Rězak.
9—½1, 3—½5 (pjatk podołdnju njejsym k rěčam)

Dźěćacy lěkař dr. med. Schnabel
w Budyšinje na Khěžorskej drózy 6
hač do njedźele 20. septembra zapućuje.

Moje bydlenje je wot 15. septembra
w Bukecach čo. 11
Telefon Pomorcy čo. 16.
Skótny lěkař dr. Pommer.

Wróćiwši so wot rowa mojeje mandźelskeje, našeje swěrneje sotry a swakowje
Wórše Bermichowje z Hory,
kotruž Bóh po krotkej ćežkej khorosći ze swjatymi sakramentami derje doma wobstaranu, wotwoła, wuprajmy z tutym k. kaplanej Hórnikej, kaž też milosćiwym sotram z Radworja za wothladanje, a wšěm, kotříž su ju w jeje khorosći wopytowali, na pustym wječoru so modlili a w tak bohatej lićbje k rowu přewodźeli naš
najwutrobniši dźak a „Zapłać Bóh!"
Na Horje, na dnju pohrjeba, 8. septembra 1925.
Hłubokozrudźeny mandźelski Jakub Bermich
bratša a sotry.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjoc knihitiskečerja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaci so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobdźěnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 214 **Budyšin — póndźelu, 14. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Němsku na konferenzu swjaskarjow pschepročyli.

Franzowski swonkowny minister Briand je w Genfje, prjedy hač do Pariša wotjěł, notu na němskeho swonkownego ministra dr. Stresemanna podpisał a wotpósłał, we kotrejž so tutón na konferenzu wo bjesstrachowym praschenju pscheproše. Wona so sapočatk oktobra wotmě̌je. Nota so póndźelu abo wutoru němskemu kujeršstwu w Barlinje pschepoda.

Němski kanzler dr. Luther je póndźelu rosprawnu stalneho sekretara dr. Gausa wo Londonskej juristiskej konferenzu pschijał a na to juristiski radu na póndźelu 21. septembra swołał.

Privatne rozrěčenje Brianda se Stresemannom?

S Genfa so powě, so so mjeń sastupjerjemi Swjazka Ludow powěda, so smě̌je němski swonkowny minister dr. Stresemann rozrěčenje z franzowskim swonkownym ministrom Briandom.

Jendźelsku bjesstrachowy pakt wjazy njesajimnje.

Jendźelska a Franzowska njemóžetej so wo bjesstrachowym paktu dojednać. Tak dalako kaž so bjesstrachowy pakt na němsko-franzowske mjezy poćahuje, je Jendźelčenjo a Franzowjo sjena. W nastupanju němskeje raršeje mjezy pak jich měnjenja rózno du. Franzowska nochce dowdźić, so bychu so mjezy Pólskeje a Čěškoslowakskeje k kšěschenu Němskeje pschemě̌nite. Franzowska z tym wobstawa, so so postajenja Versailleskeho měrowego sprěčenja njepschemě̌njene wostanu. Po jenym tuthych postajenjow, njeschmědža so krajne mjezy žuřbodnych statow Němskeje pschemě̌nić. Jendźelska na to dźěla, so by so tole postajenje, schtož němsko-čěškoslowakšu a němsko-pólšu mjezu nastupa, na lěpsche Němskeje wotstroniło. Też Jendźelska njeby pschećiwo tomu była, so by so Awstriika k Němskej pschisamka. Sprawa so tak, so je Němska bjesstrachowym pakt po prjedawšchim dojednanju z Jendźelskej Franzowskej poschěrila. Jendźelska je znadź Němskej porjedźenje pólskeje a čěškoslowakskeje mjezy hlubka z wumělenjom, so by Němska sa to swój swjask z Ruskej rospuschěrjła. Jendźelskej wo to dźe, so by so bolschewikske kujeršstwo, kotrež ma nětkole swoju sepjeru w rusko-němskim swjasku, poškodźiło. Bolschewikowo jendźelske kujeršstwo w Aziji a Afriki podrywacz a wikowanje Jendźelskeje w Chinje sničiž̌cz pytaju. Bjes dźiwa je, so Jendźelska hlada, kak by bolschewikskemu kujeršstwu kónc činiła. Sa žiwoje wotpohladny chce wona Němsku do žiwoje žłuby sapschahnyć. Pódla toho so Jendźelska na to měri, nětčišče wojerske nadkuježiwo Franzowskeje w Europje samjesować. To by so najlepje hodźiło, hdy bychtej Čěškoslowakska a Pólska so sežłabitej. Franzowska wě̌so so pschećiwo tutomu planej wobara. Wona swojej swjaskarjej Čěškoslowakskim a Pólšu schkita, dokelž jeje pschichod nětkole wot wobstaeja tuteju statow wotwisuje. Dokelž Jendźelska wjazy na tym njedwěliše, so so jejne wotpohlady z bjesstrachowym swjaskom njehodźa pschewjesć, jej nic̆o wjazy na tym njesaleži, so by so wón wobsamknył. Też je do prědka widźeć, so Němska Franzowskej jejne mjezy pschi Rheinje njesarucež̌i, hdyž sa to sarunanje pschi žiwoch rańschich mjesach njenamaka.

Konflikt w sakiskej sozialdemokratiji.

Sozialdemokratoja wjetschiny w sakiskim žejmje chcedźa so też na sjězdźe němskeje sozialdemokratije w Heidelbergu pschećiwo wobškorźbam sakiskich sozialdemokratow lěwizny sakitacej. Tohodla wschitkim 23 sakiskim sozialdemokratiskim sapósłanym wjetschiny do Heidelberga pojěchu.

*

Njedźelu je so sjězd němskeje sozialdemokratiskeje strony w Heidelbergu wotewrił. Stronniny pschedsydźa sapósłanc **Wels** nadźiju wupraji, so sjězd konflikt w Sakiskej powschitkownje na spokojaze waschnje spokoji. Wón so potom pohlednich politiskich podawkow, wobsežje zjawjedźenja zlow dótyka, kotrež milijonam němskich dźěłačerjow khlěb podróža. W swonkownej politizy je sozialdemokratija wulki triumf docakała, kajšiž je so hdy jenej politiskej stronje dostał a to z tym, so nětko strony, kotrež su sozialdemokratiji njepschećelsiy smyslene, sozialdemokratiskim swonkownu politiku je wschej horliwosću pschewjeduja. Kommunistiska stronа w Němskej njesadźerjnje rospaduje.

Do pschedhydstwa so wuwolischtaj sapósłanc Wels a Emil Meyer w Heidelbergu.

Sa awstriisku sozialdemokratiju dr. Renner praji, so so awstriika sozialdemokratija z Němskej sjena cžuje a so wo dospolne statne a politiske sjednoćenje z němskimi bratrami prózuje.

Prěni Ebertowy pomnik.

Prěnjenu němskemu presidentej, zemrjetemu Eberjej, su w Saarbrückenje pomnik stajili. Poswjećenju rěcž̌ nějesche president němskeho žejma Loebe. Pomnik je jednory pěskowcowy kamjeń z posrjedźanym sapišmom.

Pruskeje finanzne położenje.

We hłownym wubjerku pruskeho žejma je finanzny minister dr. Hoepker-Aschoff sdźělił, so je po žejmownym wobsamknjenju kóždy statny sastojnik 100 hriwnow pschipomogy dostacž̌ dyrbjał. Minister je so wospjet prózował, k tomu trěbne pjenjezy wot němskeho stata dostacž̌. Tón pak je so kóždy króc̆ sapohnadźił, powołajo so na to, so je powschitkowne finanzne położenje hubjene, so bychu potom też żelesniizy a industrijowi dźěłačerjo wjazy nisdy žadali a so by so snižene płacžišnow poczeżiło. **Pruskeje finanzne położenje je hischcze hubjenische dyžli finanzy němskeho stata. Po nowschim wobličenju dyrbi finanzny minister z njedostatkom 221 milijonow hriwnow liczicž̌.** Hdy bychu so nowe wudawki wobsamkle, dyrbjał žejm so za to postarać, so bychu so žrědki za to sajwedźe. Dźenża je jara cžežko, žadanju dopjelnicž̌. **W rosrunanju z nějdźischim kralowstim domom minister měni,** so dyrbjał němski stat spolnomóznjenjski kakoń za to wudać. To pak njeje wot nětcžišcheho knježeństwa wocžakacž̌. Tuž psched nowym wurunańskim jednanjom stej. Jeli so pak dyrbi so k zylej dóstać, dyrbi tej króna napschećcžo pschińcž̌. W nastupanju statneje opery w Barlinje minister měni, so dyrbja so dale zahaze žadanja za rosschěrjenjom wócžo stajicž̌. Wo **wottwarjenskim sakonju** minister praji, so je so liczba sastojnikow we létomaj 1923 hač 1925 wot 157 000 na 149 000, liczba pschistajenjow wot 25 000 na 18 000, liczba dźěłačerjow wot 16 000 na 14 000 snižiła. Krótkowidwine kredity dyrbjake so pschi wschěch wobstejnosćach wrócžo sapłacžicž̌; stat njejmě̌ł z nimi schkodowacž̌. Finanzne ministerstwo so z praschenjom sabéra, kak mohłe so smělki statneje kapy a statne zjawne poježonki na bursu pschinjesć. Stat by žebi jara pschiał, so mohł tajke smělki wudawacž̌. Pschi tym mělo so praschenje rosponimacž̌, hacž̌ so njedwěrbjako pschi wobstejnosćach nastupowanjam winowatosćej napołožicž̌, we wěstym wobžahu statne smělki kupowacž̌.

Żelesnizarjo pschećiwo rosrižazemu wušudej.

Sastupjerjo swjazkow němskich żelesniskich dźěłačerjow su rosrižazy wušud w nastupanju swojich mjezdowych žadanjow wotpokazali. Rosrižazy wušud z wopačnjeho měnjenja wulkhodźo, so su so hižo płacžišny sniźłe, schtož hischcze njeje dopokazane, a so je towarstwo němskeje żelesnizy we pjenježnej nuzy, schtož njeje wěrne. Rosrižazy wušud dale na to njedźiwa, so je so postajenju misdowego tarifa z 13. měrza 1925 sežiwjenjowa potrjeba jara podrožiła.

Swrěschczenje landbundskich druzstwow.

Landbundske druzstwa su je žiwojimi pschedewzaczemi, kaž z nětnymi, khlěbowymi fabrikami, rěsarjemi, bankami atd. swjetsche schkodowałe. Zyła cžrjoda landbundskich druzstwow w branibórskich wokrjesach, w Schlesyskej, w Ranšchej Friesyskej, w Mecklenburgskej, sakiskej provinzy a stónc̆nje w Delnjej Luzicy su z mulkim njedostatkom swrěschczikże. W Delnjej Luzicy je znaty z Natzmer drobnych ratarjow do wobcežnjcych wobstejnosćow dowjedł. „Dajcze so žiwojim wjednikam wjesć!“ wón generalnej zhromadźiznje pschikwoła, na kotrejž bě nětkhe 3000 ratarjow pschitomnych „Do błóta sc̆e naš sawjedli!“ jemu se zhromadźiźnej wotmołwichu.

Franzowske a němske létadło sniesbožiło.

Mjeń połstkimaj sastanischcžomaj Posthałdu a Hirschsprungom żelesniizy Helikeho doła je njedźelu rano franzowske létadło k semi padło. Wono so rosrasi. Jedyn z nutskahedźazych so mori. Druzy nutska hedźazy khěrzo do schłody pschińdźechu a dyrbjachu so do Freiburgskeje khorownje dowjesć. Létadło mějesche franzowske znamjo. Nutskahedźazy pak běchu privatni ludźo.

Tón samy dźeń popołdnju je w **Bayerskej** na létanischczu **w Schleißheimje njesnatych pschicžinow dla létak G. Kröhl z letadłom z Koburgskeho létadłoweho wobłhada sniesbožił.** Létadło z kónzom do semje sawdźi. Motor rosbuchny, a létadło so sapali. Wono so do cžista sniczi. Létarja mózachu jenoż jako swuhlene cžełko pod rospadankami wucžahnyć.

Nawal bolharskich komitaczow do Sserbiskeje.

Banda 100 bolharskich komitaczow je pola Demir-Kapije južnoslowjansku mjezu pschekrocžiła. Ratarjo a žandarmowje so pschecžiwo nje wupórałachu. Dóńdże k wojowanju, w kotrymž 14 komitaczow morichu, mjes nimi jeneho Sofijskeho advokata, jedneho aktiwneho sastojnika a sćjoch studentow. Dla njepschestawajcych rubjeżnych nadpadow bolharskich komitaczow do Sserbije su někotre pomjery mjes Južnoslowjanskej a Bolharskej jara napjate.

Wójna w Marokkowskej.

Franzowska offensiwa w Marokkowskej.

S Pariża so 12. septembra powě: Wczera sapoczana franzowska offensiwa w Marokkowskej je so po nowschich powěsćach derje rozwiła. Franzowscy wojazy su pjecza hschudże žiwoje nědhusche strajišćeja dosahnyli. Jenoż na někotrych městach so jim Kabylojo pjecza krucze napschećo stajeja, wotbeje w Bibaneskich horach, kotrež pak su franzowscy wojazy dobyli. Cžara, kotruž franzowscy wojazy po poslednich nadběhach wobsadźenu dźerža, je žledowaca: Hamerine, Ain-Bu-Rissa, Beni Berkul, Aurkene. K ranju pola Taunata wojowazy franzowscy wojazy, kaž z je so hižo powědźiło, Astar-Sker dosahnyli. General Pruneau je swój stabowy kwartěr do Miary a general Billote do Taunata pschepoczeżił, so bychtaj bliže pschi fronce bykoj. **Sylnosć zyłeje franzowskeje nadběhowaniskeje armeeje pjeża 100 000 muzi wucžinja.** S nich 80 000 muzi pschi rańschej froncze a 20 000 pschi wjeczornej froncze stej. **Dalschich pionjerskich, pěschich a namórskich wojakow je so mjes tym wušudźiło, so bychu so schpanišch wojazy posylnili.** Też wulke hromady provianta a munizije je so z łódźow na kraj pschenjesło. S morja so nětka wobtrěleju, hdyž so kabylske wójsko zhromadźuje.

Dopisowar „Chicago Tribune“ w Marokkowskej, kotryž nětkole na franzowskej khorhojnej łódźi „Paris“ pschebywa, je žiwojim nowinam rosprawu **wo bombardemencje na Ujdir** póstał. Panzerowany kschižak do Alhucemaskeho saliwa sajědze a dwě hodźinje po wubagženju schpaniskeho wójska njepschećelske stejischcža wobtrělecž̌ poča. Riffaj wojazy se žiwojimi pólnymi kanonami wotmolwjachu. **Schěsć krócž̌ so franzowski panzerowany kschižak z njepschećelskimi granatami trjechi.** Jena granata w inženierskej stwje rosbuchny, hdyž tehdy runje nichtó njebě pschitomny. Druha granata psched kommandowanskim mustom rosbuchny a někotre płaty z wobkedźbowanischcža wottorhny. Kóždźny kommandant, kotryž bombardement wodźeše, hłuboki ramu na hłowje poczeżi. Wón pak na žiwojim městnje wosta a so lěkarjej zwobalicž̌ da. Dalscha granata „Paris“ pod wodowej cžaru trjechi, tola njemóžeschе panzerowane pschera-sycž̌. Też admiralowe stwy so z jenej granatu dźěła wupuscžichu. Tśeleza kschižaka „Parisa“ so z kschižakomaj „Strassburgom“ a „Metzom“ podpieraschе. Pódla toho so dwaj saniczakaj a jedyn minjnyntak pschi tśeleny wobdźělichu.

*

S Pariża so 13. septembra powě: Wuspěschne postupowanje franzowskeho wójska dale dźe. Na wjeczornej froncze su w stronach, w kotrychž wobdźelenje generala Pruneaua wojuje, franzowscy wojazy na Ramiot, hłowne město Beni Zernalskeho spłaha, postupali. Wobdźělenje generala Billota je žiwoje stejischcžo pola Skera rosschěriło. Postupanje do Bab Gwendera derje do prědka dźe. W tejle hórskej krajinje, Em Hadja rěkasej, je **njepschećel pola Tizarnana nowocžasne wobliwjerdźenja nałwarił.** Njepschećel je jenoż z městnami napschećo staja. Franzowske schkodowanje je znadne.

W rańschej froncze so z Fesa powě, so njepschećel žiwojich wojakow wócžo bjerje. Po posdźischej powěsći su Franzowsojo Ramiot wobžadźili. Mjes Ternalom a Tafrantom je franzowske pschedwobdźiło strajišćicža a Bab Gwender a wschelake druhe w tutej cžarje leżoze městna dosahnyło.

*

Schpaniška wójskowa rosprawa z 12. septembra powě, so Kabylojo z połodnja **Tetuana** žiwoje stejischcža dźerża a

schpanijskej fronce hroža. Rospraŵa pschispomuk, jo schpanijzy wojazy najskerje njepschecejela jutsle sbija.

W Alhucemaskim salidwje móža so dalsche wojeske wozy smérom na kraj wuhadźeć; pschetoż Kabylojo so z mórskeho brjoha k Adzirej wróco cahnu. Abd-el-Krim je so do Sidi Berka podak a wodźenje wojowanja pola Alhucemasa źiwojenu wuje Abd-el-Selamej pschepodak. Dale so powě, **so su wschitzy muzstwa kabylskeje artillerije pschi źiwojich kanonach padli. Skoro wschitzy běchu Europejojo.**

Dalscha rospraŵa z Madrida praji, so wojeske operazije derje do prédka du. Jara pschibódne mélina su so we wjeczornym pazmje wobsadźile. Schpanijske schkodowanje je pjeza jenoż 35 muži, mjes nimi malo mortwych, wuczinsko. We wojowanskim pazmje pola Larrascha su schpanijzy a franzowzy wojazy hromadze njepschecejela pola Gorzje Bolwischa sbili. Sa Alhucemaskim frontu su so dalschi wojazy z wójnskim materialom, kotrjż běchu sa wotdźelenja w Melilli postajeni, na kraj wuhadźili. Njepschecel je schpanijske lěhwo nadpadnyl. Njepschecelowe schkodowanje je pjeza jara wulke. Pola Ema Hadja je wón 60 morwych sbubik.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 14. septembra 1925.

— **We wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer 0, najnišcha temperatura we nozy 9 stop. zpohloty. — Schkleniza hižo wot sobroty bjes zahrjenja na rjane stupasche. Dźensa rano bliżeiche so hižo pomjenowanju „wobstajneho wjedra". Nižina, koiraž je naš **dolho traschila, je daloko do sniutskowneje Rukeje so wotstalila.** Wyschina leżeiche wczera rano nad Jendselskej a Franzowskej. Postupowaza schkleniza nam prajі, so je so k nam pschibližała a nam stónczinje rjane wjedro pschinjesła. Wotkhadźaza nižina wulimy wczera na wjeczor a dźensa we nozy hischcze žyhny dešczik na naš a nasche hona jako swoje „bożenje". Woda w Schprjewi pschibéra. Możno je, so snowa wustupi a luki poiwodźi. S tym by lóhsy njepożehenu wotawu snowa womasała, poschkodzenje je w kopjenach abo rěmo leżo wotpławiła. Naczinjena schkoda z prjedawschich poiwodźenjow je tak hižo wulka doseć. Piatk rano su měli w Londonje hižo śnéh. Tam maja hewak w januaru prěni śnéh. W Schottiskej, Kirkonschach (Riesengebirge) a rudnych horach je so tež hižo śnéh schoł. Na najwyschschej horje w Němskej „Zugspitze", leżazej we bayerskich alpach, zapjatchu hižo 9 stop. symy. — Hač snježemy dolho žuschische wjedro, je wulke praschenje. Pola kupy Island je hižo sajo nowa nižina ha wutworika. Drjeżdźanka wjedrakrinja so boji, so nam lóhzy wjedro nakasy. Jutsle wutoru žłónczko 5,36 schdaża a so 6,14 khowa. Mješacz je potnozy 2,09 schdaża a so popołnoju 3,28 khowa.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutsischu wutoru:** Ssuchy, swjescha rjenje, wodno njeschto cżoplischo. W południowej Jendselskej a Schwedskej so hižo sajo deschczuje. Hewak po zyłej Europje ssobnische wjedro.

— **Rospraŵa połizijі.** S nowa na to pokasujemy, so we nozy k 4. 9. 25 z kólnje Zidowskeho sastanischcka dwě tyhi z nawišnomt „L. K. 3793/34" kradnychu. W jenej tyhi bě mydło a we druhej nischelake khódkosche. Mydło we tyhi je po **ziecekkusatych** żerdkach z napisnom „Prima Oberschal-Seife". Wobkradnjenej je k sajeczu pabuchow 50 hriwnow myta wustajił. Mużno, so budźe padnch mydło na wuzach wonka pschedawacz. Je-li by někotrż néschto podhladne pytnył, dyrbi to kriminalnej połizіji we Budyschinje wosswěcz. — Wobkradnjeny je k sajeczu pabuchow **śiwy** posłociany mużazy cżażnikowy rjeczaż z pschispomóschakom we kotrymż bě fotografija, sloty zonjazy remontérowy cżażnik a zonka zonjazy naarucknizka. Dale kradnychu psched nékotrymi dnjemi wjetschim dźélom zigaretow, snamki „Flieb" a „Zirzi" a néschto schokolady snamki „Lobeck". — Na tudomnej kriminalnej połizіji wosswjetuja so wschudne nowe paduschstwa elektrischich śtuczow w khódownjach. Dokelż tu kradnjene śiwazy nimale wyssoko pschipraŵene, ale je njedźiwazaj toho nawjescża, ménja, so diwk wossobje kradnjesej. Paduschstwa podhladuje je njesnaty muzski wokolo 25 lét staty, 1.60 m. dołhi, schwižny se žuchim dołhim wobliczkom. Wón je w schérzym khabaczke a cżapzy, brunyne łazu a cżornych cżrijach. Hacżkhadacże

kaczerjow" kiwačku wschudže tež myta, kotrež běchu hdźela ježebrivi pschecželio dźěcži (ff. Boelkel, Hörbank, Parchmann) darili. Kóžde dźěcco dosta nimo toho kokojowy hornczk. So žo pschi tajkim „napinaznym dźele" tež žołdk wudeha, je bjes dźiwa. Sa njón postarascheraj žo wošebje ff. kidlerjej Kschijank a Pjech ſ dobrym tykanjom. Podźišcho dostachu dźěcži tež kokbaski. Jara lubjachu žo wot wjeselschich holzow pschedwjedźene pschedstajenja zamo jene žokolske, ke kotrennuž kapaka hudźesche. A hólzy hornich zjadowanjow dźělachu ſ tyczemi po takeže. A tak žu wschitzy derje wobstali a — wutkali, zamo pschi deschcžiku. Kuježa wuczerjo Pjetasch, Dittrich, Czornak, Delan a knježna Skattulez, tohorunja žobustawy schulskeho wubjerka žu nadosczi dźěla měli, so žo wscho derje poradźi. Pschi schulskim žiwjedźenju bźe tlej wjeß a gmejna wobdźělenej. A žiwjedźenska kuka, kotruž klóschterske knježstwo a schitnjo Khrószczanszy wobstarjerjo dobrocžiwje pschewostajichu, budże hischcze dolhi czas ſe žiwdkom, so je tu schulski žiwjedźen žo wotměwał. Descheze saschkych dnjow běchu ju khětro smjehczíže a na wuczach a schczejschach žo ludźo dla njedobaczenego błóta hórschicžej ujetrjebachu. Hdyž wieczorne serja žo na krajinu lěhachu, sestupa žo schulska młodźina na dompucz w czahu. A to saso po wšy, ale se saživczennymi katarnicžkami, schtož magiski saczistcz na pschihladowarjow czinjesche. Pjched zyrkwju na horje bźakowachu žo ff. kaplan Hórnik a městopschedsydźa schulskeho wubjerka, kubler Schpitank ſe Sejiz, ſa wschě dźěło a próżu wobzebje knjesam wuczerjam a tež druhej podpjerje a namokhwjachu dźěcži k dźakej ſa tak rjany wuhotowany žiwjedźeń, kyrnjež tež troschku pisches wjedro škaženy byl. S bažnju a zhromadnym spěwom a pacžerjom stónczi žo wjeselo dźeń a sawésce wobdźělnikam w dobrym pomjatku wostanje. Starschi žu pschi tym tež dosez dźěla a wudawkow měli. Mjech to dźěcži ſ pilnoscžu a poźtuschnoscžu mytuja, tež wuczerjam. Tajši žiwjedźeń sbliži schulu, starschistwo a gmejnu a njewostanje tak bjes wuspěcha ſa organy, kotrež maju žej k tajkemu dobremu skutkej wotpowědźo, ruku sawdacz.

S **Kanez** pola Klóschtra. Dźenża rano w 9. hodźinje w donschim khěžkarja Wulinka woheń wudyri. Zona bě rano zpódy kotola iwoheń sadžekala, pschipołožiła a wjedź žo dale wo woheń starala. Róla ſ kotola do iwuhnja njedě w dospolnym porjedže. To bě ſ pschiczinu, ſo woheń wudyri a ſa krótki czas zyke domske w plomjenjach stejesche. Ludźo běchu hnydom k pomozy a mózachu najprjedy ſrót a někotre meble ſ delnjeje stwy wukhowacz. Bórzy na to pschijedźechu ſykawy. Prěnja bě Klóschtrska, druha Wotrowska a tsecza Khrószczanska. Strach ſa pódlanske twarjenja bě bórzy nimo, wobezbje ſa brózeń, kotraž mějesche mažiwne swižle. Ale w hornich ſtwach bě hischcze wjele mebłow a drasty, w kotrejž bě na 60 hriwnow pjenje. Njebojasni wobornizy rozbichu wokna a ſakleschu do ſtwow, kiž běchu jenoż ſ lohkim wjetchom pschikryte a wukhowachu hischcze tójschto domjazeje nadobny. Wobhbdźeć na ſ wjetschego dźela sawéscene. Zona bě na polu, hdyž iwoheń wudyri a dźěcži w schuli. Mandźelski leži we Worlleckankiej khorownji.

S **Kukowa.** (Nahla žunjerc.) Pjatk dopoldnja namaka khěžkař Jakub Rab nahleje žunjerce. W dźeżatej hodźinje ryjesche hischcze hrjebju ſa twarjonmy wodowod a to blizko ſwojeho domſeho na „Kinkbarku". Na wokomik dźěsche k žuhodej pohladacz, hdyž běsche tej hrjebja wotkykana. Powědajo ſ nim žo nadobo ſnjese. Boja ruczka běsche jeho ſajala. Ani ſmuka wjazy wot žo njeda. Pschi dźele, schtož běsche wobžab jeho žiwjenja, pschekwata jeho žunjerc, dozpéwschi nimale 70 lět. W ſwojim dolhim žiwjenju njeběsche ant dnja khory. Jenoż loni dyrbjesche žo jemu woda pschi wutrobje wotewlacz a běsche saso dospolnje strowy. Pisches 40 lět je był klóschterski dźěłacžer a hischcze w poźledních dnjach ſwoje ſnuczene dźěło wukonjak. Wodnjo a w nozy ſtojesche na jemu pschipokasanym městnje. Někto wotpocžnje na wožadnym kerchowje wot nmoho dźěła, hdyž bu dźenża dopoldnja połkowany. Njech je nadobnemu wjeſnjanej žerbska ſemja lohka.

S **Bóssprk.** Jedyn todomny dejerški pomoznik sě w nozy ſwoje zuse ſuby ſhubił. Myślesche ſebi, ſo je je pózkł. Cžasesche žo tež wopraudze khory. Jeho do khorownje dowjesechu a žo podarmo prózowachu, jemu zuse suby ſe žołdka wotſtronicz. Lékarjo hižo operaziju namjetowachu. Jeho macz bě hižo na puczu, ſo by ſwojeho khoreho žyna wopytała. Nadobo pak pschińdże do khorownje powěsch, ſo ſu ſo ſuby doma w jeho ložu namakale. Wón bě ſ nimi ſpał a je w nozy ſhubił. Pocakaj naſ ſ nowa k wobhladnjwoſczi napomina.

S **Mužakowa.** W tudomnej Großmannez ſchczětkowej fabrizy ſmjeſbożi ſaždżene dny 20ětna dźěłaczerka Frieda Tillakez ſ Lukowa ſ tym, ſo jej lukowata pila ſmu ruku zyle wotrězny. Cžežko ſranjenu hnydom do khodżebuskeje khorownje dowjesechu.

Ze susodnych a dalších krajow.

S **Burkersdorfa.** (Mordarſtwo.) Saždżene dny wjeczor nadeidże mandżelska Bruna Seiferta ſwojeho mandżelskeho na ſahrodże ſe ſranjenym wobliczom. Sſuſkodowiny wotrocžk 19létny Jan Weigel, bě wjeczor po ſwjatoku do Seifertez ſahrody do ſlowkow ſaſél. Pschi kradnjenju jeho Seifert pschekwapi. Počzinaschtaj ſo wuréczowacz. Pschi tym dóńdże hischcze k pschimaizy. Wortocžk Seiferta ſyknje ſ drjewjanzami do hłowy hiſche. Seifert padny a wosta ležo. Jako jeho mandżelska jeho nadeidże, bě hižo morwy. Słóſnika ſajach.

S **Hohnſteina.** (Luboſczíwe wobjimanje.) W jenym tudomnym hoſczeńzu wobjimaſche 20ětna holza jeneho 77létneho ſtalza. Tkalz njemóżeſche ſo bodźiwacz a into ſwobodźiwe luboſczíwe wobjimanje ſ zyla rosſaſnuſ. Ža holza ſkubła. Mérko hafle ſo dohlada, ſo bě ſo jemu njenjeſna liſtownja ſe 100 hr. ſhubila. Tudomny lawniſki ſud holzu k jenem měſaczi jaſtwa ſaſudźi. To je hórka mſda ſa telko luboſcze.

S **Waldheimu.** Maſiy wulkt bonoli ſebi jedyn ſaty tudomneje khlostarnje. Někotri jeżi měſaczu ſo pschewjeſeſ. Jako běchu na dwórniſchczu, wotſtali ſo jedyn ſkradzu a dobéża ſady lokomotiwy. Wot tam puſcheſi ſo pyches iwowe dwórniſchczo k Mensburigez. Tutón puez ſe jemu ſmano pyche njewóſty. Tuż ſo wrócži a ſkoczi ſe ſkały do wody. Někotſi ſaſtojnizy jeho wuczahnychu. Wón pak ſebi radżicho ſunjerc pichejeſche. Jeho po taſkim króſkim wuléczu ſaſo do jaſtwa dowjedźechu.

S **Kamjenizy.** W ſuſodnym Schunowje ſta ſo tele dny wobſarujomne njeſbożo ſ njerozumiom. Dwaj młodaj dźěłaczerjej ſo wuréczowaſchtaj a pſchi tym jedyn na druheho benzin krjepeſche. Jedyn ſ njeju chazyſche ſwoju draſtu wuſuſnjcz a dźěſche k žehlenym khachlam. Nadobo ſo na ninu ſ benzinom napita draſta ſapali, tak ſo ſo njeſbożowny w ſamknym wokomiku wohnjowemu ſtołpej runaſche. Měſeſche pak hiſchcze telko duchapſchitommoſze, ſo do tołczeńnje k wodże bżeſche. Se ſpěchnym běżenjom ſo draſta hiſchcze lépje paleſche. S pomozu wody, pſchikrywadłow a wohnjoweho haſchała ſo ludźom poradźi, młodemu muſſkemu žiwenje wukhowacz a woheń podusyc. Wě pak ſo hižo tak cžežko wopaſił, ſo dyrbjachu jeho hnydom do khorownje dowjeſeſ. Lékarjo maju malo nadżije, ſo jemu žiwjenje ſdżerža.

S **Kamjenizy.** (Kedżóu ſ jehkami.) W ſuſodnym Göppersdorfje 23ětna dźěłaczerka w jenej fabrizy ſwoje pomaſki na dźěłaczeńſke blido połoži. Na njeżbożo leżeſche na ſamknym městnje jehliczka, kotraž ſo k pomaſkam pſchiſłapi. Hołza jehlu ſobu pózrě. Lékarjej pak ſo poradźi, jehlu woſtronicz.

Se **Stollberga.** Tele dny wjeczor namakachu żeleſniſzy ſaſtojniza na żeleſniſkich kolijach njedaleko Hohenſteinſkej dróhi cžežko 59létneho wikowarja Reuthera. Wón bě jenoż hiſchcze w cžrijach a tak cžežko ſranjeny, ſo hiſchcze ležema dychaſche. Na puczu do khorownje ſmjeſbożeny wumrě. Reuthera je pjecza Kamjeniczanſki cžah pſchejěł a 700 metrow ſobu nječł, dokelž běchu hacz k městnu, hdyž jeho cžełko namakachu, lute kuſti draſty roſbrójene. Reuther bě ſo pjecza pſched 6 dnjemi ſ domu woſtalił. Tohodla njeje hiſchcze zyle wěſte, hacz ſo tu wo njeſbożo abo ſamomordarſtwo jedna.

S **Krimitzjowa.** Na Lipżczańſkej dróſy tele dny 70ětnu dźowczičku mlokoſneho wikowarja Steinmüllera woſobowy auto tudomneho fabrikanty pſchejédże. Dźěcco ſo tak cžežko ſrani, ſo hnydom wumrě.

S **Lipika.** (Nowonarodżene dźěcco ſ cžaha cžiſłi.) Na kolijach pſchi Neudietikim dwórniſchczu namakachu telduy nowonarodżene dźěcco na żeleſniſkich kolijach ležo. Dźěcco bě hiſchcze żiwe. Każ ſo ſda, bu dźěcco ſ cžaha cžiſłene. Macz njeſcza njemóżachu hacz dotal wuſłědżicz.

Najnowiše z cyleho swěta.

Wojerſki organiſator Kapporoweho puca, wyſchi Bauer a hejtman Papſt a dale ſſchitkowdžeſ ſemrjeteho preſidenta Eberta ſu ſo wobhnadźili.

*

Narodny hłowny ſtan Kukluxklanu wſchón ſwiſ ſ němſkim „Wohnjowym ſchtijom" prěje.

*

Jendżelſki miniſter Chamberlain je nowinarjam rjekł, ſo wobhładżenſke wójſko Kóln a wokolinu wopuſcheſi, każ bórzy Němſka wotbronjenſke poſtajenja dopjelni.

*

Sſlědżer ſa pokuſnym polom Amundſen a jeho pilot Larſen do Prahi na internazionalnu letarſku konferenzu pſchijědżetaj, kotraž ſmjeſe ſo wot 19. hacž 25. ſeptembra.

*

Amerikaniſke wojerſke namórſke letadło bě ſe San Franziſka k Hawaiiſtim kupam, ſrjedz Cžicheho Oceana leżazym, wuleczało. Wono njeběſe na Hawaiiſke kupy doleczło. Tuż mějachu ſo ſa ſhubjene. Podmórſki cžołm, kotryž bě letadło pytacz wuſjeł, je jo na ſhožo na morju pluwaze nadeſchoł. Jeho muſſtwo bě po pjeczhdźeſowym pluwanju po morju pſchi ſamym ſahłodniſko a ſamutliko.

Zapósłane.

Wczera bě Hodźijſka kermuſcha. K tomu bě ſo woſebita jěſba ſ automobilom do Hodźija pſchipraſiła. Teſ my chzychmy ſ automobilom na kermuſchu jěcz. Wokoło ½10 hodź. pſchińdźechmy na dwórniſchczo. Tam hižom na 100 woſobow na automobil cžakasche. Schtóž w automobilu městna namaka, jědżeſche ſobu. Cžiſchchzachu ſo tam każ jerje, do ſuda nakładżene. Mnohich koſa liſmy a dyrbjachu pſchiſładowacz, kak druſy na kermuſchu woſtjedżechu. My běchmy wěſo mjes tutymi. Tuż ſo pěſchi na kermuſchu padachmy a to też zyke derje dźěſche. Tak derje też bě ale hiſchcze łépje, hdy hychmy ſo dyrbjeli w automobilu cžiſchcžeez. Njetrjebachmy ſ najmjeńſcha niczo ſapłacžeez. Wſchak tam też w prawym cžaſu dóńdżechmy a pſchińjeżechmy muſmy kermuſchmy hłód ſobu.

J. M. S.

Přilopk.

* **Żeleſniſke njeſbożo w poſledniem wokomiku wotwobrocžene.** Pucžowarjo Wrótſlawſkeho żeleſniſkeho cžaha běchu ſrjedu we wulkim ſmjertnym ſtraſche, bjes toho ſo to wěſkazuje. Jedyn twórowy cžah jědżeſche do Waldenburga. Tu wotpocžéſmy ſo nadobo 14 wołow. Dokelž tam żeleſniſka cžara khětro ſpaduje, jědżechu woły ſ zyłym wotmachkom do Niederſalzbrunna. Do tamneje ſtanzije hnydom powěſčel połſkaczu. Saſtojniſ, kiž ma tamne wuhibadło saſtaracz, mějeſche hiſchcze telko duchapſchitommoſze, ſo woły na druh ekolije puſcheſi. W ſamknym

S **Hohnſteina.** (Luboſczíwe wobjimanje.) W jenym tudomnym hoſczeńzu wobjimaſche 20ětna holza jeneho 77létneho ſtalza. Tkalz njemóżeſche ſo bodźiwacz a into ſwobodźiwe luboſczíwe wobjimanje ſ zyła rosſaſnuſ. Ža holza ſkubła. Mérko hafle ſo dohlada, ſo bě ſo jemu njenjeſna liſtownja ſe 100 hr. ſhubila. Tudomny lawniſki ſud holzu k jenem měſaczi jaſtwa ſaſudźi. To je hórka mſda ſa telko luboſcze.

S **Waldheimu.** Maſiy wulkt bonoli ſebi jedyn ſaty tudomneje khlostarnje. Někotſi jeżi měſaczu ſo pschewjeſeſ. Jako běchu na dwórniſchczu, wotſtali ſo jedyn ſkradzu a dobéża ſady lokomotiwy. Wot tam puſcheſi ſo pyches iwowe dwórniſchczo k Mensburigez. Tutón puez ſe jemu ſmano pyche njewóſty. Tuż ſo wrócži a ſkoczi ſe ſkały do wody. Někotſi ſaſtojniſy jeho wuczahnychu. Wón pak ſebi radżicho ſunjerc pichejeſche. Jeho po taſkim króſkim wuléczu ſaſo do jaſtwa dowjedźechu.

S **Kamjenizy.** W ſuſodnym Schunowje ſta ſo tele dny wobſarujomne njeſbożo ſ njerozumiom. Dwaj młodaj dźěłaczerjej ſo wuréczowaſchtaj a pſchi tym jedyn na druheho benzin krjepeſche. Jedyn ſ njeju chazyſche ſwoju draſtu wuſuſnjcz a dźěſche k žehlenym khachlam. Nadobo ſo na ninu ſ benzinom napita draſta ſapali, tak ſo ſo njeſbożowny w ſamknym wokomiku wohnjowemu ſtołpej runaſche. Měſeſche pak hiſchcze telko duchapſchitommoſze, ſo do tołczeńnje k wodże bżeſche. Se ſpěchnym běżenjom ſo draſta hiſchcze lépje paleſche. S pomozu wody, pſchikrywadłow a wohnjoweho haſchała ſo ludźom poradźi, młodemu muſſkemu žiwenje wukhowacz a woheń podusyc. Wě pak ſo hižo tak cžežko wopaſił, ſo dyrbjachu jeho hnydom do khorownje dowjeſeſ. Lékarjo maju malo nadżije, ſo jemu žiwjenje ſdżerža.

S **Kamjenizy.** (Kedżóu ſ jehkami.) W ſuſodnym Göppersdorfje 23ětna dźěłaczerka w jenej fabrizy ſwoje pomaſki na dźěłaczeńſke blido połoži. Na njeżbożo leżeſche na ſamknym městnje jehliczka, kotraž ſo k pomaſkam pſchiſłapi. Hołza jehlu ſobu pózrě. Lékarjej pak ſo poradźi, jehlu woſtronicz.

Se **Stollberga.** Tele dny wjeczor namakachu żeleſniſzy ſaſtojniza na żeleſniſkich kolijach njedaleko Hohenſteinſkej dróhi cžežko 59létneho wikowarja Reuthera. Wón bě jenoż hiſchcze w cžrijach a tak cžežko ſranjeny, ſo hiſchcze ležema dychaſche. Na puczu do khorownje ſmjeſbożeny wumrě. Reuthera je pjecza Kamjeniczanſki cžah pſchejěł a 700 metrow ſobu nječł, dokelž běchu hacz k městnu, hdyž jeho cžełko namakachu, lute kuſti draſty roſbrójene. Reuther bě ſo pjecza pſched 6 dnjemi ſ domu woſtalił. Tohodla njeje hiſchcze zyle wěſte, hacz ſo tu wo njeſbożo abo ſamomordarſtwo jedna.

S **Krimitzjowa.** Na Lipżczańſkej dróſy tele dny 70ětnu dźowczičku mlokoſneho wikowarja Steinmüllera woſobowy auto tudomneho fabrikanty pſchejédże. Dźěcco ſo tak cžežko ſrani, ſo hnydom wumrě.

S **Lipika.** (Nowonarodżene dźěcco ſ cžaha cžiſłi.) Na kolijach pſchi Neudietikim dwórniſchczu namakachu telduy nowonarodżene dźěcco na żeleſniſkich kolijach ležo. Dźěcco bě hiſchcze żiwe. Każ ſo ſda, bu dźěcco ſ cžaha cžiſłene. Macz njeſcza njemóżachu hacz dotal wuſłědżicz.

Hospodarski rozhlad.

Pondżelu 14. septembra 1925.

Bursa ſaždżenu ſobotu w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,71
1 jendżelſti punt	20,332	100 cžeſkoſł. krónow	12,42
100 ſchwajz. frankow	80,95	100 pólſt. markow	71,06

Efekty měſachu ſaždżenu ſobotu na Berlinſkej burſu ſtruczene kurſy, ſtatne a wójnſke pożczońki ſo malo pſcheměnichu.

Produktowe wiki ſaždżenu ſobotu ſaneho pſcheměnjenja njeſchſinjeſechu. Pſchenczne žně w Kanadże ſu ſwjetſke hacz wocžakowachu. Pólſka pſchenica je pornjo naſchej na wukrajnych wikach tuniſcha. Ssobotu płacžeſche zentnar

we Berlinje

pſchenzy 10.75—11.— rożi 8.30—8.50 jecžnjenja naſčin. 10.50—11.15 naſymſk. 8.90—9.185 wowża 8.80—9.20 hr.

We termińſkowym wikowanju:

ſa ſept.: pſchenzy 11.70 rożi 8.50 hr., — ſa okt.: pſchenzy 12.05 rożi 8.60—8.55 hr., — ſa nov.: WWpſchenży 12.35—12.37 rożi 9.70—962 hr.

Rentowa banka w Berlinje cže ſebi w Ameriży pjenjeſy pożczicz a to 25 miljonow dollarow abo 105 miljhrivnow. Americžanzo ſadaja 7 proz. danje, ale kurs pożczonki ho byt 92—94 prozentow, to rěka ſa 1000 hr. trjebali jenoż 920 a 940 hr. dacź. Ale hdyż dyrbjalo ſo wrócžo płacžicz, bychu ſebi polu e1000 hr. ſadali a pokne 1000 hr. dyrbja ſo ſadanicz. Tak by ſo dań nimale na 8 proz. ſtajiła. K tomu pſchidnu biſchcze wſchelake proviſije teje banki, kotraž pożczonku na amerikaniſke pjenjeſne wiki pſchinjeſe. Rentowa banka mohła tute pjenjeſy w Němſkej łéhma ſa 12 proz. kłineje danje wupożczicz, a ſo hiſchcze na prěnju hypoteku.

Sso pytaja:

Schofér, Lehmann w Budyſchinje na Hoſchiz haſy cžo. 4.

Klampnarſki, Jan Sommer w Budyſchinje.

Wóżny ſtražnik, wołazy a pſchewodnik motoriſkeho ſkuła a mamſella, knježi dwór w Sſmochežicžach.

Dźěłaczer, Alwin Beckel w Budyſchinje, Moltkowa dróha cžo. 19.

Wohonc, młyn w Małych Radměricžach.

Kramſki wuržownik, Wuhlet na Zidowje cžo. 173.

Kramſki, Pawoł Kledicž w Lubiju.

Holza do domu, ſtarſcha hacž 20 lět, Bernhard w Budyſchinje, Schulſka dróha cžo. 10, — Flöſſelka w Budyſchinje na Tſelanſkej dróży cžo. 17, — ev. towaríſchownja w Běłej Wodże, — wuſtaw ſlepych w Rakezach.

Samkarſki, maſchinſka zentrala w Lubiju, Nowe torhoſchczo cžo. 10.

Na pſchedań:

Sſyſaza maſchina, młócżeza, hnójnizowa kumpa konjazy a rólnyż grat a hſpodarſke woſy, Sſuſchka w Budyſchinje pſchi Starej winizy cžo. 3.

Sſyſaza maſchina, Kſchijan w Budyſchinje pſchi Cžornobóżſkim puczu cžo. 12.

Srěbz, 2½létny, Hunnius w Jeſchizach, — 1¼létny we Sdſarju cžo. 65 poſa Klukſcha.

Kóń, 4létny, w Dołhaczizach cžo. 7.

Wołaj, hyłnaj, do cžahanja, Pětr w Delnim Wujeſdże, — žytny, w Hněwožezach cžo. 6.

3 koły a koſoł, w Lubiju, Pólſka dróha cžo. 7.

Kruwa, młoda wyſokoſnuczelna, w Brěſyzach cžo. 8, — podżobna, wyſokoſnuczelna, w Rieſwaczidle cžo. 18, — do cžehnjenja, w Rakezach cžo. 4.

Wós ſ rdelemi, w Demjanach cžo. 11. — dźěcžazy, w Budyſchinje, Kotoſka haſa cžo. 4, — Khěžorſka dróha cžo. 6 ſadny dom na lěwo, — na Hornczeńſkej haſy cžo. 53III.

Kołо, motorſkej kraſnoſtawſka banka w Budyſchinje.

Sekretar, piſanſti, w Budyſchinje na Sserbſkej haſy cžo. 13, — w Kamjenzu na Wjedrichowej haſy 1 delka.

Büfet a kredenz, w Budyſchinje, Kantowa haſa 4II na lěwo.

Wóhnjiſchczo (Küchenherd) w Kamjenzu, Knježſka haſa cžo. 13.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dżenża dop. ¾11 hodź.: Wiki mérne a hiſchcze njeroswite. Tendenza: njeſaſna.

Dop. ¾12 hodź.: Każ pſched hodźinu. Tendenza: mérna.

Płaczizny na Barlinſkich produktowych wikach.

Kito a wołizowe ſtymże po tuni abo 1000 kg, ſewak 100 kg, płaczizny po ſtotej hriwnje.

	12. 9.	11. 8.		12. 9.	11. 8.
Pſchenica rożla	215-220 166-170	215-220 166-170	rapż. wołoſzſki poch. melaſa	16,20 8,90	16,20 8,90
nakl. jecžmjeń	210-243	210-243	ierabella	—	—
nal. jecžmjeń	173-183	173-183	běrnjaze ſkužli	18-18,10	18-18,10
wowſ	176-184	176-184	bumy	—	24 26,00
kukuriza (Mais)	214-218	214-218	woka	25-28,00	26-28,00
pſchenicžn. muka	31-33,75	31-33,75	lanz woſuſzſt	22-22,70	22-22,90
rjana muka	24-26,25	24-26,25	mórſke łupiny	12-14,00	12-14,00
pſchenicž. wotr.	12,00	12,00	lotte łupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	11,00	11,00	ſyno, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
rapż	355-360	355-360	ſkonta, rjana	0,80-1,15	0,80-1,15
lane ſymjo	—	—	„ pſchenicž.	0,70-1,00	0,70-1,20
grich	25-27,00	25-27,00	„ wowſna	0,85-0,95	0,85-1,00
pjelwſchki	23-25,00	23-25,00	„ jecžna	0,65-0,95	0,65-1,00

Płaczizny rěſneho ſkotu na Barlinſkich ſkótnych wikach.

12. ſeptembra 1925. Po zentn. a ſł. hr.

575 bykow, 832 wołow, 1339 kruwow a jałojzow, 1625 cžełatow, 12235 wowzow, 8861 ſwini.

Woły: 1. druża 58—62 hr, 2. 50—55, 3. 44—48, 4. 40—43.

Byki: 1. druż. 56—60, 2. 48—54, 3. 44—46.

Jałojzy a kruwy: 1. druż. 57—62, 2. 47—53, 3. 34 hacž 43, 4. 27—31, 5. 20—24.

Cžełata: 2. druż. 88—95, 3. 75—85, 4. 62—72, 5. 55—60.

Wowzy: 1. 52—60, 2. 35—45, 3. 25—30.

Sſwinje: 1. druż. —, 2. 97—98, 3. 93—96, 4. 88—92, 5. 84—87, 6. — ranzy a kundroży 85—89.

wokomiku pschiběźe wošobowu cłaj ſ Wrótžkanja na dwórnischčo. Se ſastojnikowej wobhladniwoſcu bu tak wulke njeſbožo wotwobroczene.

* **Republikanſki idyll.** Rhynſko-Weſtfalſka milionarija w Eſſenu je ſ wjelicha we wobſiedženſtwu měſtow, wokrjeſow, provinzow a pruſkeho ſtata. Wona ſkala nětko pola Düſſeldorfiſkeje khorhojowoje fabriki Alegra Wunderwalda 10 czorno-běłych-cżerwjenych khorhojow. Tute khorhoje běchu poſtajene ke dekoraziji na khžach militarnije pſchi wuczekanju zuſeje wobſkadi ſ města. We dohladowarſtroje tutoho wobkhoda ſtejeźa pódla ſtatucho kanzlera dra. Luthera jako pruſky ſastojnizy 2 knjeżeńſkej preſidentaj, 26 krajnych radow, k tomu 12 wyſchſich měſchčanſtow. Wſchitzy ſastojnizy republiki, kotrejež barwy ſu czorna cżerwjena-ſlota. Tamna khorhoj je tutej napſchecżiwna. Schto praji k tomu knjes Severing?

* **Na ſymnowe widły ſkoczíła.** 13-letna dźowka jeneho kubleria w Kulowońnje ſkoczi tele dny, dźeczo w rukomaj dżerżo, i jeneje hromady ſkomy na ſymnowe widły. Rožki widlow pſchekhódnu wobohmu dźeczu wokało a khowu. Wobžaromne dźeczo bórſy na to w khorowni wumrě.

* **23 cżłonow padnjenych wojatow we Franzowſſej namakali.** Na Queenseiserſkich honach w bliſkoſczi Beauvaiſa namakachu njedawno 23 cżłonow franzowſkich a němſkich wojakow. Woni buchu w juniju leta 1915 ſaſzyrpnjeni.

* **Antowa dróha pſchez Europu.** Kaž ſo nam ſ Prahi powě, jedna tukhwilu jene amerikanſko-italſke towaſſtwo wo twarje noweje autoweje dróhi pſchez pſches zylu Europu. Dróha ma wjeſcź ſ Hamburga pſches Hannoverſku, Durinſku, južnu Němſku do Schwizy a wottam na Hornjo-Italſku dróhu. Italſki fabrikantojo autow ſu na jednanjach ſobu wobdźeleni. Amerikanſki pjenježnizy chcedża twar dróhi podpěrać. Nowa dróha ma cżežkim kaž też wožobowym autam ſłužić. Pospódſtjcho ſo hiſchcże podſanſke dróhi natwarja, po kotrychž budża auta na hlownu dróhu ſchodźeć.

* **Lětaze ſtoło.** Wulke banki wſchěch krajow wužiwaju něſto ſ pózdanju wulkich pjenježnych pohybkow pucź we powětrſe, dokelž ſo ſ tym ſpěſchnoſci pózdanja ſalutuja, ſpěła ſpeſy za transport njetrjebawſcheho ſtrażowanja dla jara ponjeſcha. W pozlednim ſchtwórcżłětu ſu w zyłku 10 690 000 ſtotych puntow pſches powětr puczowałe. Tale bajowſka ſuma dospě w ſtoch pohybkach na ſiwoje měſtno, a to ſ pſchenjeſe Imperial Airways w Londonje do Baſela 5. meje 250 000 puntow, 15. auguſta 780 000 puntow po ſamſnem pucźu, mjes tym ſo 25. auguſta ſ Berlina do Londona ſ Junkerowym wulkim lětadłom wot ſtatneje banki ſo 9 660 000 puntow w Daweſowych pożczonkach pſchenjeſechu. Tole ſlotonoſchaze wulkołětadło pſchewodźeſche ſtrażne wulkołětadło, kaž ſo pſchełětowanje ſe ſlotom, wobſtarane wot kommunistow ſa němſkoſtatny doth, měwa ſwětowy rekord we ſtotych pohybkach po powěſſi.

* **Bolſchewiſtiſti polizajſti móznaŕ.** (Kaŕ je ſo we Kijewje wulki ſłóſtnik ſ polizajſtim ſchefom ſtaŕ.) Najbóle bolſchtiſche měſtno we ſowjetſkim ſeſtawje je w Ruſkej cżiſchcżerſtwo. Njeje njewotwinjowſki nowinow, dokelž ſu jenoż kommunistiſke cżłonowite dowolene, kotrež wěſo ſkoro dozhla niczo na knjeżazych wobſtojenjach njekritiſuja. Seſtawk toho je, ſo ſaſtojnizy ſo doſpołne žylni cżuja, dokelž kontrola w tajkim kraju kaž Ruſka je ſamo na žebi dyrbi ſłaba być, a tuž ſo tak kadżerjeja, ſo ſo to njeda wopiſacź. Tu a tam ſo cżiniſ ſowjeta, truſta abo nekajeſe wyſchnoſcże wot kontrolowaneje kommunizje wotkrywaju, ale potom je to hižo bohrſki ſkandal a prożeſ wuroſcże ſo do njeſkhyſchaneje wězy, ſ kotrejež da ſo ſe wſchej jaſnoſczu ſpóſtacź, kaž je wobhdeſtwo zyle bjes prawa žiwe a tak ſu wyſchnoſcże wſchehomóżne. Winowaczi ſo thłoſtaju, cżaſto jara cżežko, ale cżaſto ſo ſtawa, ſo jich „dla ſaſtużbow wa revoluziju wobhnadża. Tajki wobraz wujewi ſo ſaſo raz wulki prożeſ, kiž ſo w Kijewje pſchihotuje. Policija, „macź ruſkich měſtow", žedži tutón króć na lawzy wobſtorżenych. Je ſo wupokaſalo, ſo je Kijewſki poliaj, ſapoczeja wot Kijewſkeho pſchedſtojnizerja hacź do poſledniejho poliſiſty, hórſchi hacź najhórſicha rubjeńa zwólba. Pſchedſtojnizer policije Kijewſkeho wokrjeſa běſche, kaž ſo nětko ſhoni, wotpjet thłoſtany cżeſći ſłóſtnik, kotryż jako policajſti wyſchſich harle runje prawu pſchileżnoſcź widżeſche, ſiwoje ſłóſtniſke cżiniki dale cżiniéź. Mnohy ſ jeho poddanych ſu tohorunja ſtari ſnaſći ruſkeje kriminalneje policije. Wſchitzy tuchi knježa namakaju ſiwój wobraz we albumje ſłóſtnikow, jich podobiźny ſu wobſchérnym aktam wo jich preſedawſchich thłoſtanſtich ſkutkach pſchikożene, ale wſcho to ſchkodałko njeje, ſo ju mjes ſowjetſkimi kumpanami wuſoſkich měſtnow pola policije dozpěli. Wěſte je, ſo pſchedſtejičer (chef) Kowalenko na wjazy hacź dźeſacź morjenych a rubjeżnych napadow na ſiwdomju. Wón ſo ſtajeſche, pſchepytowaſcheju ſudnikej wupowedacź, kak je k tomu pſchiſchło, hacź ſe ſobuſtawom kommunſtiſkeje ſtrony, a ſamo ſo rozumi, też to, kak wjele ſłóſtnych ſkutkow je wón jako ſaſtojnik wuwjedł. Dokelž pak widżeſche, ſo jemu nóżno njebudże cżekanyć, wſa žebi we ſaſtowjej kompanji žiwjene. Spodżiwna wěż, ſo ſudnik dopuſchczi, ſo ſamožiwje ſebi ſwój ſłużbny revolwer dżerżeźe. Namieſtnik provinzialneje policije, wěſty Radiko, bě ſiwojeho pſchedſtojiczerja dołojty. Wón pomjenowa ſa najwideowarjow „najbóle wužitnitſchich měſtow" ſiwojich krajnych, ſiwóſobnych a pſchecżelow, a tuczi wužichu taiku ſoſadu też ſa ſebje a nałożowachu tu ſamžmu měru, hdyż pomjenowachu we nadtych měſtaczkach a na wjeſkach policajſkeho pſchedſtojiczerja. Policajſka zwólba wumnożowaſche zyły kraj, wudrżowaſche ſ wobſtarkitiwa pjenjesy a hódnoſtne wěży a ſakhadżeſche tak, ſo roſche worſchły ſo ſ hrółbu ſajachu. Schóżo ſo jich woli ſpiecżowaſche, toho ſ pucża wotſtronichu. Nětko komunizeja w nowinach najwjeſchu haru cżerja, a „Iswieſtija", kotraż „rjekowſke ſkutki" wobſtorżenych woſjewja, żada krute thłoſtanja.

Pytamy ſprawneho dowěrnika

za

Wudwoŕ, Kozarcy, Smjeckecy, Haty

Worklecy a Nowu Wjesku.

Nakładnistwo „Serbskich Nowin".

* **Pólſke żony pſchecżiwo njepſchiſtojnoſtnej draſeźe.** We Warſchawje běchżej w jenej zyrkwi dwě holzy na kemſchach thěžko njepſchiſtojnje ſdraſecżenej. K tomu ſo hiſchcże runje najpſchiſtojniſcho njeſadżerſchtej. To nětkotre pólſke żony tak roſnjewa, ſo je hnydom hódnje pſchi-kleſchachu a njepſchiſtojnu draſtu ſ cżłka ſtorhachu. Na to hołżu ſ zyrkwje wuhnachu.

* **Wohnjoſtrowaza hora Veſuw ſ nowa žylnje dźeła.** Kaž ſo ſ Italſkeje powě, Veſuw ſ nowa žylnje dźeła. Tolſte cżémne mróczeźe kura ſo ſ hory waleja. S hłubokoſcże ſemje je žylny hrimot žłyſchecź. Wjele lawy je ſo hižo wunjetało. Też plomjenja ſ hory ſapaja. Pódła toho knježi we wokolnoſceji hory, hdżeź měſto Neapel leži, wulka horżota. Wjele wežinych pſchihładowarjow ſo ſtajnje ſ horje bliži. Dokelž pak ſtrach wo ſiwjenje woſteji, ſchcżeź ſo na horu poda, je italſke knježerſtwo ſcżehom pſchiſtup na horu ſakaſalo. Kaž ſo nětke pſchewidżecź hodži, Veſuw w pſchichodże ſ nowymi wubuchami ſrały. Mjes ludom tamneje wokolinty knježi wulki ſtrach, ſo mohło po wubuchach ſenjerſenje a ſapuſcżenje ſcżěhowacź.

Nowe knihi.

Nowa ſerbſka gramatika. Pódła mnohich nowych knihi, kotrež ſu ſo w poſlednich tydżenjach w naſchej knihatni we wokniu wupołożile, je naſ woſobże ſajimało 3. rozmnożene wudacże Kralowerjeja ramatiki ſerbſkeje rěcże. Kniha, kotraż je wěnowana k wopomnjeću na njeboh tachanta Jakuba Skału je tutón króć w zyle nowym kabacże. Mjes tym, ſo mjeſcże 2. wudacże ſ njejeſcha hiſchcże frakturne piſmo, je tutón nowy nakład doſpołne we łacjonſkich piſmikach ſtajany. To naſ woſobże jara wjeſeli. Nowe wudacże je khětro rozmnożene. Wjazy hacź ſchtyrzecći nowych ſtronow w njej namkamy. Wjeſcże wudoſpołnjenja ſu ſo pola deklinazije hłownych tiežkow (Grundzahlen) ſtałe. (§ 52) kaž też pola konjugazije (§§ 58 hacź 62, hdżeź ſo w kóżdej ſtupinje pſchejonne pſchikłady ſa doſpołny prāſens pokaſuja. Runje tak ſo hłowjeża hyncź (§ 66), hicź a ſtacź (ſo) (§67) ſ kompoſitami we wſchěch cżaſach a twórbach pſchedſtajeja.

Dokelž bě ſo pſchi druhim wudaczu ſ mnohich ſtron pſchecżo wuprajilo, ſa ſunczowanja, kotrež ſo w gramatizy nadeidu, a ſa pſchidate „dwětki" vokabular pſchidacź, je knjes rada Krał tajki ſerbſko-němſki a němſko-ſerbſki ſłownik ſhotowił a pſchidał. To budże ſa wſchěch, kotriż chcedża ſerbſku rěcź nawukhnyeź, wulka pomoz, dokelž wonj njebudu trjebacź ſtajnje druhi ſłownik wſchi wukniejenje pódła mějź.

Sſerbſke a němſke roſmołwjenja ſtr. 143—151 ſu we najlepſchej ſerbſcżinje. Sſnadź bychu ſcże ſo na někotre ſtrony wjazy wupſchestrěcź mohłe.

Powſchitkownje je kniha jara derje ſhotowjena. Wobehje wjaſane exemplary maja jara rjany napohlad.

Knjeſej konſiſtorijalnemu radże Kralej dyrbimy dźakowanje wuſrjadowanja ſa wupiſchedacżu 2. wudacża njeje dołho ni być, ſo nam ſo

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

•8. N.• płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihiščerńa, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawětki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajnce nawětki a tabele so wyše wobilěcuja. Za roklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 215 **Budyšin — wutoru, 15. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Němske žitne žně.

Němska ratarska rada je dźěła k wobličenju žnjowneho wunoška słónčita. Wunošk je jako wjele lěpši wupokazuje, hač su jeho powschitkownje po wschelakim njepschihódnym pschemjenjenju wjedra myšleli. Němske žně lěta 1925 maju je jako dobre wosmanicy. Po wunošku žnjow kmě je wočakać, so **njebudźe žaneje drohoty.**

Wopyt němskeho presidenta z Hindenburga w Schwerinje.

Němski president z Hindenburga je z pschewodom swojeho syna majora z Hindenburga a statneho sekretara dr. Meißnera, pónđelu dopołdnja z manewrow pola Noweho Branibora do Schwerina pschijěł, so by schwerinske knježerstwo wopytał.

Sozialdemokratiski sjězd w Heidelbergu.

Po rozprawje, kotraž je jo na sozialdemokratiskim sjězdu podała, sozialdemokratiska strona 31. měrca 1925 844 485 jobustatowow, mjes nimi 153 693 jónskich liczesche. W swojim powschitkownym politiskim dźelu jo rosprawa z prozeßom pschečiwo Erzbergerowemu skhiwdźerjej Rothardtej a z Barmatiko-Kutiskerowej naležnosću jadera a słónčnje wo swađbje mjes sakskimi sozialdemokratami jedna. Rosprawnik na tule swađu pschenđe, pokazuje wuschka wulku horu aktow, kotraž dź z tuteje swađy nastaka. Swada dź z praschenja, hač maja sozialdemokratoju hromadźe z měschczanskimi stronami knježerstwo tworicź abo nic. Możnosć taikeho koalizišeho knježerstwa njeje dać. Sakska budźiske dospołnje reakziji wudata bych, hdy budźiske wjetschina sakskeje sozialdemokratiskeje strony napschećo woli sakskeje krajneje organisazije koaliziške knježerstwo z měschczanskimi stronami njewutworiła. Byrnjež pschedźydstwo němskeje sozialdemokratiskeje strony w tutym padze wjetschinu krajneje podpjerało, wono tola wschemu njepschihłosuje, schtož su jobustatowy frakzijineje wjetschiny činili.

Konflikt njeje dź je jednorje na to waschnje rosrišacź, so je 23 jobustatowoho frakzijineje wjetschiny jako kamarjo dišziplinu wusamknu. **Wěz dje jenoj tak, so najprjódy w krajnoježmskej frakziji wjetschina a mjenschina sadźo hromadźe dźělataj a so je potom sakski krajny zjem tak dórhi hač možno rospuschczi.** Pschi postajenju kandidatow k nowowólbje dyrbi je bjes formalneho wjasanja organisazije po możnosći na wjcže strony dźiwacź. Nječnik swoje rozkładenja wo sakskim konfliktu słónčzi žebi pschejo, so zhyli sastupjero wschelakich stron bjes pschešudkow do kommitzije sastupicź.

Nječnik potom stejischczo stronineho wjeduistwa pschi **druhej wólbje němskeho presidenta** sakitowasche. K podpjeranju a špěchowanju republiki je nusne bylo, pschi druhim wólbnym khodźe sa republikanskeho shromadneho kandidata wustupicź.

Nječnik słónčnje wschě stronine jobustatowy warnowasche, je pschi studowanskich puczowanjach do Rusleje wobdźělicź, koirež bolschewikke knježerstwo pschiprawuje. Kommunistiska strona je nadrobnje wukasała, kak dyrbja je lajke sozialistiske wolpóžkanzstwa do žłužby bolschewikskeje agitazije bracź.

W popołdnischim poštejenju sastupjeć wjetschiny a zastupjeř njemčskeho zlowa dosta. W njemje wjetschiny jejnsti sapóžłanz **Bethe** nječesche. Wón roskoži: My 23 njejimy je jenje jako winowaczi čuli. Wjeselimy je, so móżemy ras poroki, pschečiwo nam je cžinjaze, wotpokasacź. W stroninych shromadźisnach a w stroninych nowinach je je nam dźěje dyšli lěto tole prawo brako. Swada wo haj abo ně z wobstaczu stata dźe. My stworicźelo republiki nochcemy tule republiku tym pschewostajicź, kotiśi je pschečiwo republizy, kotiśi chcedźa je sniczicź.

Hdyž chzysche jejnsta frakzija koalizišći z demokratami lěpschinu dacź, je rosdźělenje zjednostajwatej kommišiji poruczi. Ta sadły naschemu khribjeta z kommunistami tajne dojednanje wobsamknu. S teho Zeignerowe knježerstwo nasta. Zeigner je politizny morwy a morwy wostanje. Hdyž němske knježerstwo ultimatum staji, kommunistiskich ministrow wotstronicź, dźěsche Zeigner k tomu swólniny. Tola Fleißner, Liebmann, Arzt a druhy to njepschipuschczichu. Tak bě je pschicžina k pschicžehnjenju němskoftatneje woboru do Sakskeje a Durinskeje dała.

S Heinzowej diktaturu budźischi je wschě prjedawsche dobyeza rosbike, hdy budźiske je nam njeporadźiko, koalizišu z demokratami pschi mjeclezaznym pschihłosowanju nětnsteje ludowcie strony bozpicź. Tale koalizija bě z pschečiwnistwom Liebmanna a druhich radikalnych tak wohrożena, so psched strachom rospuschczenja žejma a nowowólbami stejachny, pschi kotrychž budźichmy wulke porażenje pocžerpili. W tutym pokożenju je sa wulku koalizišu rosžłudźichmy.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Rěči serbski.

Najst. a najtuńša kupowarnja wobućow. Pódusowanje spěšnje a tanjo

Wot teho cžasa w sozialdemokratiskej stronje pschečiwa nam satrachnje schcžuwaju, pschi cžimž je Lipinski z plowym pohonjerjom. Wschě prózowanja wo dojednanje je je rosbike. Hindenburgowe dobyeze pschi wólbje němskeho presidenta ma je taktizy sozialdemokratow mjenschinty pschečiwo knježerstwowej koalizišu pschihitacź. Wschudże je je pschečiwo Marxowej wólbje schcžuwako. Fleißner pschečiwo Marxej nastawk napiša, kotryž jo němskonazionalni jako lětak za Hindenburga rosschérjeli.

Wojowanje přećiwo drohoće.

Wottwarjenje płaćiznow. — Někotre praktiske pokiwy.

W **Budyšinje,** 14. pożnjeńca 1925.

Hospodarske hubjenjstwo mnohich worschtow němskeho luda je skhodźeńk dozpěło, so njespokojnosć, roshorjenosć a sadźiwdowanje tradazych staczanow poczina se strachom być za hospodarske žiwjenje, sjyka sa stat. Kajke swišći je ma, je słónčnje też statne knježerstwo spóznało a tuž je je žiwjeho dotalneho napschečiwneho stejnischcza pschečiwo prawnym žadanjam na powyschenje mzdy nusnježerjazych widało. Wdyž nječesche knježerstwo zlownu pschedłohu we žejnje sakitowacź, swjasa je na to, psches rosne a skutkowne žrědki dalschemu postupowanju drohoce sadźewacź a wysche teho powschitkownemu wottwarjenju płaćiznow połěkowacź. S nowinarstwa je nam knježerstwowe prózowanja znate, ale k někajkim dorasnym a zaczuwazym wuspěchom hač dotal dóschło njeje.

Taktizy je zyle wopaki, hižo do cžasa wo njemożnosći někajkeho wuspěcha statneho knježerstwa rěcžeć. To sejžlni jenoj napischeczinikow. Możnosć wottwarjenja płaćiznow wobsteji, ale prascha je, hač budu je napschecžiwne hospodarske mozy tomu nusowacź móc a dacź, knježerstwowe žadanja dopjelnicź.

Stawne mjenjenje wjazy na tym njewobsteji, so je produzent (płahowar) **wina na postupowazych płaćišnach** (na pschi. tarać je žiwojimi płodami). Potschikowna njespokojnosć měri je sterje pschecžiwo **wikowanstwu**, wobežbe mjesewikowanju (Zwischenhandel), kiž je je nujes produzentom, njeparomnym pschekupzom a pschetrjebarjom (Konsument) „zaßunyt". Druhdy du twory na pisch. w tekstilowej (tkaninskej) branji psches 15 rukow. Tuta pjanka naschcho hospodarstwa měła je najprjódy wupłecź. Potom rěcžimy telko wo **swobodnym hospodarstwu.** Mamy tajke? **Syndikaty a kartelle postaja rosměr produkzije** (płahowanja) a postaja płaczišny. Sšada wo napraschowanju a postriczenju, kotraž běsche prjedy wulki a wěsty regulator płaćišnow, njepłaćži dalwna wjazy. S kartellami je hospodarske mozy nam narosłe, kotreż je tak lohzy je žiwojeho wobknježazeho stejnischcza wustworczicź njehodźa.

Nadawk, kotryž je žej knježerstwo stajilo, je wulki cžežki. Wón może sežiwnje zyrkelo luda połěpschicź. Njechcemy wo dozyłych njewupschechach rěcžeć k wottwarjenju płaćišnow, ale stupmy do krutow tych, kotiśi je wo mjenosći a możnosći tajcheho wobrota pschežwědcženi. A tak może cžišchcz jiawneho mjenjenja prózowanja knježerstwa wuzitnje podpjeracź.

Niż jenoj schérote kruhi pschetrjebarjow, ale jeż wobkhodnizy (Geschäftsleute) maju žanu wulki zajmu, so njeobychu płaćišny do njesmjernosće postupowale, ale so bychu kupnej mozy wobhdźerźowa pschimjerjene byle. Hižo žmy to krutne nałonicz dyrbjeli, so mnohe stare, solidne wobkhodny je wjazy dodźerżeczj njemóżachu, so běchu składy (pola wulkopschekupzow) połne, ale thlamy pola mjenischich pschekupzow prózdne. Potajkim wobkhodnistwo a tu wospschecžiwe schérowe worschty drobneho wikowarstwa sežehuja pschedewsacza knježerstwa, kotreż je na snižjenje płaćišnow měri. Cži maju runje telko sajmu każ konsumentojo a pschejа knježerstwu najběschi wuspěch. Wocžakuje pschetrjebar wot wojowanja knježerstwa pschečiwa wyšokim płaćišnam snižałowanje położenje žiwojeho sežiwjenja, dha płaćišnam snižałowanje położenje žiwojeho sežiwjenja, dha je z tym je mnohich starosczow wołožuje, kotreż jeho cžišcza pschi njewotwołeju žiwojich worowow.

Pschicžiny drohoty dre mamy pódla hižo naspomnjenych winow w powschitkownych ludowych a hospodarskich pomerach pytacź. W tym dże je wschitky mjenje pak bóle pschesjedni. Leži na ruzy, so dyrbjesche žiwotowa wójna hospodarstwo njepotrjebnje potrjechenych, ale też potrjebnje na njej wobdźelenych tschasch. To je też konferenza w Londonje spóznała. Sa Němski pschidrinja je hischcze niczaze postajenja **Versaillskeho měra** je žiwojimi njezmérnymi cžežemi a dawkami, dale sežehi žałostneje **inflazije**, kotraž zyle wikowanstwo a wobkhodnistwo žiwojich naturiskich a stronych podłohow warubi a storemu solidnemu pschekupstwu dwělonne elementy pschinjedźe, kotrychž pschekupske naihonjenje je jenoj na spadnjenje naschcje měny a jeje sežehowoho sepjerasche. Też wobudne wukonjenje kartellow a syndikatow pschi postajenju płaćišnow, na kotreż hižo pokasachmy, je tak znate, so dasschich błowow k rosżaženjenju trjeba njeje. A możemy jenoj žej pschecź, jo by postupowanje knježerstwa pschečiwo politizy trustow (hospodarskich sjednoczenstwow) lěpschcho wuspěcha měło, hač w žiwojim cžasu wudaty kartellowy sakoń, wo kotrehoż skutkowanje tak derje każ niczo žłyschecź njeje.

Nimo teho su hischcze wschelake druhe žrědki, kotreż je hodźa pschečiwo drohoce nałożowacź. Inflazija je wobkhodny kapital schérokich kruhow pschemyślnischeho žrěnjeho stawa rosbila a **pschekupz naschcho cžasa dyrbi we wobschérnischej měrje hač do wójny sa kredźiom hladacź.** Tu hraje dań a to wożebje bankowa dań jara wažnu rólu. Kredit na pór pjenježy je dźenja tři abo schtyri krócz tak drohi każ do wójny. Wuczinjesche dań tehdom 4—6%, dha je je někto snajmjenischa na 10—15% stajі. Wy-li kredit tunischi byl, dha by wobkhodnikej możno było, poměrnje niże kalkulowacź. Tu mohle niż jenoj privatne banki, ale też statna banka z dobrym pschikładom doprědka hicź a dźěl wottwarjenskeho dźěła pschi płaćišnach wukonjecź.

Dale je nusne, so stat, kraje a gmejny žami krucze sapschinnu a pches pschimjerjenu wottwar pschetrěbnych dawkow powschitkownemu wottwarej płaćišnow pucze wurunaja. To płaći najprjódy wo **wobrótnym dawku**, kotryż bu cžuczisnje wottwarjeny. Ale stutkuje tola hischcze wurjadnje podróżujo, dokelž jenu a tuźanu tworu wjazy trócz potrjechi. Dale zu pschemyślowe, dźěłodawarske a druhe dawki a cžeje, kotreż jako wożebite potrjechuja a po žiwojim waschnju k drohoce pschinoschuja. Też stat może lutowacź, każ to tożda gmejna a žiwojba cžinicź dyrbi. Sarjodawanski statny apparat płaći wo wjazy hač do wójny. Tohodła njetrjeba je hnydom na wottwarjenje žamo na žebi niskich nsdow a dokhodow wežitych dźěłacžerjow a sastojnikow myślicź. Mnohy hischcze nimaja tak mjenowany eksistenzny minimum, to rěka, schtož je snajmjenischa k sežiwjenju trěbne. Jich pomjenschenje bu wospjet kupnu mózu snižiło a tak powschitkownu krizu w njewobwjezu tworow powjetschiło.

Wożebita kedźbnosć dyrbi je na kóždy pad naspomnjenym kartellam, syndikatam a trustam pschiwobroczicź. To zu tamne mozy, kotreż płaćišny postajeja a tak z wulkeho dźěła wežy wschědneho žiwjenja podrohnja. Tu dyrbi je se želesnej ruku sapschinnyež, **tu teża korjenje nječežischeho hubjenstwa.** Tu budu pschetrjebarjo bjes dwěla njerozdźelonnym podpjeru prawneho wikowarstwa, wożebje drobneho, namakacź, kotiśi je runje tajke, hraja w rukomaj kartellow każ konsumenc. Nasche ludowe hospodarstwo porżina je amerikanskemu waschnju runacź. Chzemy je postaracź, so generalni seketarojo tutych wulkich hospodarskich swjasskow njejzu wopraudźicźe mózarjo naschcho dźenżnischeho hospodarstwa.

Bódła teho dyrbi je na wschelake waschnja dodawacżelow kedźbowacź, kotiśi je dźenża hischcze wschelake wożebite spešy (sapłaczenja) žej žadaja, kotreż psched wójnu waschim njeběchu. Też tu je kartelle pódla wobdźelene. Jich dźiwernizy kedźbuja, so bodawaczejlo (Lieferanten) też pschimjerjene spešy za sapakowanje a sawěscenje wobliczа.

Hischcze druhe winy z pschicžiny k wuspěchnemu wottwarjenju płaćišnow mohle je naspomnicź. Ale tuta mała liczba pokakkow hižo dowjaha, so bychu wobdźelenym kruhom je puczе pokakale, hdże ma je sapschinnyež, jeli je wschitcy wobdźelenі dobrcie wole.

Wojeŕska Nèmska.

„Welt am Montag“ na rèc̀ pokasuje, kotruż je nèhduchi komornik ſ Oldenburg na nèmſkim ſwjedzenju we Deutſch-Eulau mèt, w kotrejż njes druhim praji: Pſchi prènim wuiſtèlu ſ kanony, budże nèmſka młodżina tola wjeſoła hoiowa, ſa wótczinu wumrjeć. Sſym w Barlinje bola generalneho pólneho marſchalla ſ Hindenburga powyk a ſo na kołoſalnej rafnoſcèi wjeſelił, ſ kotrejż ſtraża pſchiczeże. My w ſtahlhelme, nkodonèmſkim vjeże, wehrwolfu a druhich wótczinſkich towaſtwach ſmy tu ſtónczuje k tonu, ſo bychmy naſche wójſko pſchidżelſchili, hdyż ſo to żada.

Amerikanſka poſczonka ſa nèmſku renſku banku.

Newyorkſka National City Comp. banka nèmſkej renkſkej banzy 25 milliſonow dollarow po 7 prozentach ſadanjenja poſczi. Poſczonka ma ſo ſa 25 lèt wrócżo wupkaczeć. 15. ſeptembra 1935 ſmè renſka banka poſczonku prènj króć zwupowèdżeć. Poſczonka ſo tele dny po kurſu 98 prozentow w Sjedinoczenych ſtatach k podpiſanju wupoſoži.

Żadanja Pólſkeje.

Pólſki ſwonkowny miniſter Skſzynſki je dopiſowarjow nèkotrych nowin k dlèſchenu rosrèczenju pſchijat a je jim dowolił, ſcjehowaze wojſewicʼ:

„Njeſmèmy dowolicʼ, ſo ſo naſchi wjeczorni ſwjaſarjo ſ wotmilitariſowanym porheinſkim paſmom immobiliſuja. Jeli ſo by Nèmſka Pólſku nadpadła, by Franzowſka ſwjaſana bula, Pólſkej pomhacʼ. Nochżemy jednanja myliceʼ, wjeſelimy ſo, ſo ſo k ſpokojazenu kónzej dowjedu, tola waſnoſcèi na to kłademy, ſo ſ dobom ſ Nèmſkej wo raiſchim frèczenju jednamy, kotreż je w ſiwich ſakładnych wobrychach wjeczornemu paktej podobne. Naſche jednanje je Nèmſkej dyrbi ſo jako nuſne wudoſpolnjenje k rheinſkemu paktej wobhładacʼ. Pſchiſnaiwam, ſo njebudżemy w tym ſamym cżaſu każ wjeczorne mozy ſwoje ſrèczenja ſ Nèmſkej wobſamknycʼ móz; pſchetoż to by k dołhotrajazym konfliktam dowjedło. Schtoż ſebi żadamy a ſchtoż je nam franzowſke knjeżeſtwo ſlubiło, je ſcjehowaze: Sażadny raiſcheho pakta maju ſo hižo na konferenzy ſwonkownych miniſtrow poſtajicʼ, a rheinſki pakt ſo pſredy njeſpodpiſa, dokiż njeje raiſchi pakt dowurabjeny a ſwèczeny. Mam ſa to, ſo budżemy ſchèſcʼ njedżel po ſtónczenju konferenzy wo wjeczornem paktu, ſiwoj pakt ſ Nèmſkej wobſamknycʼ móż. Hdyż budżemy ſwèſcicʼ móż, ſo je Nèmſka ſprawnje k nèrcʼ ſmyſlena, hodżi ſo wo ſiwjenja ważnych praſcheniach hoſpodarſkeho a ſnadź tèż politiſkeho waiſcha rèczecʼ. Hlowne praſchenje woſtanj jednanje roſrikazeho ſuda. Żadamy ſebi roſrikanje tèż pſchi ſwadach politiſkeho waſchnja. Po wjeczornym a raiſchim ſwjaſku budże ſo na podłożu Genfſkeho protokolla dyrbjecʼ ſwèſcicʼ, ſchtó je ſ nadpadnikom, ſo by Swjaſk Ludow pſchecżiwo njemu ſakrocżił. To je ſ njepowalnej ſażadu europiſkeje hoſpodarjeje politiki.“

*

S pólſkeje ſtrony ſo njedżelu dopodnja łdżeli, ſo je ſo w Pariſu roſrèczenje ſwonkowneju miniſtrow Skſzynſkeho a Beneſcha ſ Briandom a direktorom franzowſkeho miniſtra Berthelota wotmèło, ſo by ſo ſapiſ pólſko-cżſkich żadanjow ſeſtajał. Tónle ſapiſ dyrbi ſo hiſchcże kónz tuteho tydżenja do Londona póſłacʼ. Jendżelſke a franzowſke knjeżeſtwo dyrbitej potom ſwoje mènjenje wupraiicʼ. Sdobom budże ſo mjes Pariſom a Barlinom dale diplomatiſzy jednacʼ, ſo by ſo dorozumjenje wo roſprajenju na miniſterſkej konferenzy doſpiło. Liża ſ tym, ſo ſo hacʼ do ſtónczenja ſhromadżiſny Swjaſka Ludow dojednaju.

Każ ſo dale ſ Warſchawy powè, ſo pólſki ſwonkowny miniſter ſobotu ſ Genfa powèſcʼ dóſtacʼ, ſo je ſwèſczene, ſo ſo Beneſch a Skſzynſki pſchi bieſtrachowej konferenzy ſwjaſkarjow ſe Streſemannom wobdżelitaj.

Moſſulſke praſchenje.

Turkowſke knjeżeſtwo je radże Swjaſka Ludow ſdżelicʼ dało, ſo ſo Turkowſka Moſſulſkeho kraja njeſwotrjekuje. Wojna pak je ſwólniwa Dſjalaſki krajinu Irakej (Meſopotamiſki) pſchewoſtajicʼ.

Genfſke nowiny ſu powèſcʼ ſ Bagdada pſchijinjeże, ſo je Turkowſka 40 000 wojakow ſ lètadłami a cżeſkej artilleriju pſchi iraſkej ujeſy ſhromadżiła. Turkoſo wudawaju, ſo tale powèſcʼ njeje wèrna, tola njeſamjelcżeja, ſo może ſo wèſ k ſtennu wobroczicʼ, jeli ſo Swjaſk Ludow Moſſulſki kraj Turkowſkej njepſchirjekuje.

Radikaliſowanje jendżelſkich dżełacżerjow.

Na ſjèdżoze jendżelſkich dżełacżerſkich ſwjaſkow ſu mużjo wjednyſtwo do ruki doſtali, kotiż chżedża dżełacżerjow do revoluzionarneho a kommuniſtiſkeho łèhwa ſcjahnycʼ. Dżełacżerſki wjednik Clynes praji, ſo je ſo dżèl dżełacżerjow k revolucżiji a kommunizmej mjenje pod wliwom Moſkwy dyżli dla ſniżenja nudy a dla bjeſodżełoſcje pſchiwobroczicʼ. Sekretar dżełacżerſkeje ſtrony Cook roſkładże, ſo je Jendżelſka w najwjetſchej kriſy, pſches kaſhuż je hdy pſiedy pſcheſchła. Njech wuhlowa kommunizija ſchtoſkuli wobſamknuje, dżełacżerjo na żane waſchnje do dżeſcheho dżełaniſkeho cżaża abo do niżſcheje mſdy ſwoła. Hdyż ſo podkopki ſamknu, dżełacżerjo puczi namakaju, ſo bychu je ſaſo wótewirili.

Egiptowſki prynz ſ jendżelſkeje jatby wupſerchnył.

Egiptowſki prynz Seifeddin, kotrehoż je Jendżelſka lèta dołho w jenej bludniży pola Londona jateho dżerżała, je wot tam cżeknył a ſo do Franzowſkeje wutkował. Wo tynle podawku ſo w Pariſu żiwje powèda. Prynz je pjecża nakhwilnje w jenym hoſcżenzu w Fontainebleauſkim lèżu bydlił. Sſyła jendżelſkich detektiwow je ſo ſa prynzom puſchcżiła. Sſu pſcheſwjedżeni, ſo budże prynz jenoż krótki cżaſ w Franzowſkej pſchebywacʼ a ſo ſo potom do Konſtantinopla poda. Prynza ſu jeho pſchecżeſcio ſe cżaſom pſched jendżelſkimi detektiwami warnowali. Jemu ſe ſo poradżiło, ſwojim pſchecżeharjam twcżekнycʼ. Do kotreje ſtrony je ſo Seifeddin wobrocził, njeje ſnate. Powèda ſo ſamo, ſo je nèkotre dny jako żona pſchedraſcżeny w jenym Pariżſkim hotelu bydlił. Druhi praja, ſo ſu prynzej blizko ſtejaju woſobu hiſto we Bogeſach we wokolnoſcèi Nancya widjeli. S teho ſo hodżi ſudżicʼ, ſo ſo prynz w tamniſchej blizkoſcèi khowa.

Wójna w Marokkowſkej.

Franzowſka wójſkowa roſprawa wo położenju w Marokkowſkej 13. ſeptembra praji: Dla njepſchestawanych wojeŕſkich a materialowych transportow je nuſne bylo, puczje wupoſpodżicʼ. Naſchi poſtupowazy wojacy ſu wſchudże, haczrunje njepſchecżel chroble wojowaſche, ſiwój wotſtynjeny kónz doſahnyli. K ranju ſo dale poſtupuje. Strażiſchczo w Iffualu je ſo wuiſwobodżiło. Bab Huſſein ſmy wobhadżili a tam tèſne hriebje wuiſkyali. Njepſchecżelowe raddèhi ſmy woſpjet wotſrahli. Sdobom je na praiwym kchidle wotdżelenje pſches Anjout wupadło a je bjes wobcżehnjoſcjow wobhadżiło Mehadżar a Sidi Ben. Hadżidara Fekira, ſchèſcʼ kilometrow k połnozy je ſo doſahła. Pſchi tynle wojowanju ſu Franzowſojo dwè kononje dobyli.

Panzerowana łódż „Paris“ a panzerowanaj kſchižakaj „Metz“ a Straßburg“, tehorunja ſaniczaki, kotreż ſu ſo pſchi tſelenju pola Alhucemaſa wobdżelile, ſu ſo do ſiwojeho pſchiſtawa Orana wróciłe. Panzerowana łódż „Paris“ je ſo pſchi bombardemenczje ſe ſchtyrjomi njepſchecżelſkimi granatami wobſchkodżiła. Wèzna ſchkoda je thètro wulka.

Wuſpèch franzowſkeje offenſiwy w tym wobſteji, ſo ſu Franzowſojo pódlu reki Uergi ſyline wobtwjerdżenja riffiſkich Kabylow dobyli.

Schpaniſka offenſiwa.

Schpaniſka wójſkowa roſprawa 13. ſeptembra praji: Schpaniſzy wojacy ſu njedżiwajzy njepſchecżeloweho faſkiſeho pſchecżiwjenja po wurjadnje wobcżeżnej krajinje 2 kilometraj poſtupali. Njepſchecżel je w tutym wojowanju 60 muży ſhubił. Na ſchpaniſkej ſtronje je ſchkodowanje 70 muży wucżiniło. Hród Dargaſi je do rukow Schpaniczanow padnył. Wot tam dyrbi ſo dżenſa dale poſtupowacʼ. Pola **Alhucemaſa** je ſo jenoż mjes pſchedſtrażemi wojowało.

Nowy ſbèżk w franzowſkej Indochinje.

Pſchecżiwnizy Franzowſkeje po ſdaczu we wſchech jeju nych kolonijach ſbèżki naſchkaraju. Po Marokkowſkej a Syrifkej je Indochina na rjad pſchiſchła. Tam pjecża ſbèżk hroſy wudwiricʼ. Tamniſche wojeſke wſchelnoſcże ſu ſo pohylnjenja a material pożadałe.

Njemèry w Brafiliſkej.

Po telegrannje, kotreż je „Aſſociated Preß“ ſ Montevideo doſtała, ſu w Rio Grande w Sulſkim ſtatu w Brafiliſkej politiſke njemèry wudyrile. Po njepotwjerdżenych powèſcżach je hižo k wojowanju doſchło.

Ze Serbow.

W Budyſchinje. 15. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodż. barometer 746, hygrometer 0, thermometer we dnjo +15. Dżenja rano we 8 hodż. barometer 748, hygrometer —2%, thermometer w nozy +. — Po ſdaczu je ſo wjedro ſtejło. Wyſchina, dołhi cżaſ pſched wjeczornej Europa leżaza. I ſo hacʼ k nam pſchedrża. Schkleiza pokaje hižo na wokſtajne wjedro. Lohży móżno, ſo ſnadźenj w nozy mróży, wodnjo budże pak rjenje a cżyſtiſcho. Nikina je do najdaliſcheje połnozy ſatlóżena. Bohudżak! Tak hacʼ do kónz novembra. — Jutſje ſrjedu błónczko 5.37 hodżin ſkhadża a ſo 6.12 hodżin khowa. Mèſacżk na ranje 3.23 ſkhadża a ſo 5.54 hodżin khowa.

— **Schkrowa powèſcʼ wo wjedrje ſa jutſiſchu ſrjedu:** Rjenje a ſuchu, w nozy khłódno po zyłej Europie ſ wuwjaczom Jendżelskeje a Iriſkeje, hdżeż ſo deſcheżuje.

— **Nosprawa polizije.** Kradnyli ſu tu 14. 9. aktowu mapu ſ bruneje howjaſeje koże, **nutskach**: 4 **wokkhadne** knihi ſ **kontami wotebèrarjom**, **wſchelake ſlickowanja**, liſty, pôſtowe wotrèſki a 4 kolki, wſchón ſ firmu A. Schneider, Textilwaren, Bautzen Hauſenſtr. Dale **kradnyli** we **wokolnje** w nozy k 13. 9. **żelenu brunu kaſetu**, ſnutskach ſchamotowu. 45×30 wulku, w njej bè mjes druhim: 2 ſtarej dwaczeſiſrùbnarjej, ſiłkrowe tolerje, mjes nimi **toſcèi wot pomnika ludoweje bitwy**, nèkotre bankowſke knjżi na Albina Bruna Rychtarja wupiſane a hewaſche papjery, ſloty mużazy cżaſnik ſ **Wolfkakowazym wèlom**, na kotreż je maly wopon wudypany, bjes ſchkleńcy ſ romſkimi piſmikami, ſł. pokaſowarjomaj a ſloty panzerſki rjeczaſk. Dale kradnyli w nozy k 9. 9. **wożobinſki** auto „Saar 6050“ ſnamki „Citroen“, woczinjeny ſe ſchtyrjomi ſydkami, ſ pſchikrywom ſ płachteheho płatu, kiż ho horje ſcżahnycʼ hodżi, mòdroſelenej barbjeny, jèdny podſtawk cżo. 125 509, motorowe cżo. B. 901, D. R. 10 PS., na prèdnimaj błótowymaj ſchkitomaj ſamtaj, na ſadnym praiwym ſchkitom ſteji ſnamjo S. A. Sadż bè narunanſka wobruczʼ pſchicżinjena. Wo ſdżelenja, kiż k wuſłèdżenju paduchow ſluża. proſby kriminalna polizija w Budyſchinje.

— **Wulka woda w Schprjewi.** Sſ wulkimi deſcheżemi ſaſdżenych dnjow je Schprjewja khètro wiele wody pſchihyła. Wocheżje ve njedżelnej nozy ſo żiwnje deſcheżowaſche. Stejaza wotawa a wotawa na kopjenach je ſ deſcheżom tak ſchkodowała, ſo ſo niehdyż wjazy wuzicʼ. Bèrny ſ hromadami hnija. Se ſaſnyczy bèrnowy ſ zyła wjele wja-

Wodolena.

Schunawſka powèſcʼ ſ kónza pôhanſkeho cżaża.
Napiſał Iwan Klicpera.

(Pokracżowanje.)

Jebaniſtwo a błaſniſtwo ſu waſchi bohojo, jebanje a gratowcżiwe podwjedżenje je waſche a waſchich pſjedowniſkow błudna wèra do nich. Wèrjo do nich njewèrieże do niczeho, wèrieże do baſkow a pſchiwèrkow, bywaju wot ſiwojich mèſchnizow haubnje a njekraſnje ſjebani. Proch a dym ſu mózni waſchi Swarohowjez. Sſwantowitoju a Perunoju; nihdy a nihdy nje ſanoho Cżornoboha, Lady ani Żiwy bżło, njeje ſanych łuboleżikow ani ſtych duchow, ale na njebjeſach je jedyn jeniczki Bóh, naſch wſchehomóżny, njekónczuje dobroczinny Bóh ſchcżeżanow!“

Selhańnik ſy a bohow hanjeŕ, abo ſam jedyn ſe ſtych duchow, kotrehoż je Cżornobóh ł nam pôſtał, ſo by nam naſch ſiwjedżeń ſkaſył, wotwobroczicʼ naſ wot cżeſcżowanja Sſwantowita a naſ tak hódneho ſcżinił ſpraiwneho jeho hnèwa a ſahubu na naſ ſwolił!“ ſiwoła Wodolena nètko ſo ſhraſbawſchi ſ wobroczje, hdyż bè ſaſo ſ prènich ſtróżelow ł ſebi pſchiſchła, kotreż bèchu ſo jeje pſchi wuſtupjenju zuſbnika ſmóżnile.

„Błaſnija, pak ſama bludżaza, pak jebawa żonſka, wopjetuju cżi, ſo ſu para a dym a hole niczo mi twój Cżornoboh ſ mòznym Bèłyhoham.“

„Sſprawny hnèw wèczinje żiwych bohow njech cże poraſy!“ ſareji w najwjetſchej roſhoreniſcżi Wodolena.

„Jim ſo ja ſmèja, wdżo, ſo tak makonòżny je jako tudy tole drjewjane ſcherjenje Sſwantowitowe,“ wuſmja ſo zuſy ſ zyleje ſchije.

„Wèczini bohojo, njeſkyliſchcże dha njehańitbiteho njekhmanika, kak ſo wam ſmèje, a njekhłóſtacże jeho?!“ wupraji ſpodżiwana mèſchniza ſ mòznym hłoſom, ſpinajzy ruzy a hładaje wuſtrózana na poſtawa Sſwantowita.

„Dopokaſ ſa to, kak hluſchi a bjesmòżni ſu waſchi bohy!“ poda kſchecżiſjanſki zuſbnik.

„Nò, mjerjaży hanjerjo, njeſpòſnaju-li **tebje** nadobni bohojo hodni ſwojeho khłóſtanja, ſmy tu my ſwèrni jich cżeſcżowarjo a wuſnawarjo, a pokhłóſamy tebje ſami, każ ſy ſebi ſaſłużił. Sſwjaſajcże jeho, mużojo!“ porucji mèſchniza nètko roſſudżena.

Na ſłowa mèſchniczy wuſkoczi nèſchto ſtatnych muży ſ cżrjódow a wali ſo na zuſeho.

Pſiedy pak, hacʼ k njemu pſchiſkoczichu a jeho wumocowachu, pſchiſtaji zuſy hnidom ſwój lèſny rózk ł hubje a mòznje na njòn ſapiſka, tak ſo ſo jeho klinczaty błóż ſaſnje a wótrje po wjerſchku hory roſnjeże, poſłuſ ſo ve wokolnem lèżu a ſaklinczeja ſ njeho ſ ſahodnym wotthłóſtom wróżeſo.

„Sſsm ſankutłk a bjes bróujojo!“ ſnapſchecżiwi zuſbnik we króſkim boju ſ mnohimi mużemi.

„Na to ſy mèł pſiedy pomyſlicʼ, hacʼ ſy ſo mjes naſ mèſchał, lèſny wjelko; my tebje ſcżinimy njeſchkòdneho!“ ſaſpjeża na njeho ſaſkobjeny ſtary Tugoń, pohonjejo mużow, kotiż zuſeho ſwjaſowachu. Bòrzy bè ſwjaſany. Każ roſſłobjene żołmy roſnjembrjeneho jèſora walichu ſo wſchitſy pohanjo na zuſeho muża, a wutſchaſchechu ſo na njeho ſ tyſazorymi hróſbami a hrożenjemi.

„Wróćo!“ ſaiwoła nadobo wótry a mòzny hłóſ Wodoleniny blíſko ſputaneho zuſbnika. „Njeſłożce ruzy na njeho, hdyż je ſo pſchecżiwo bohami pſcheſchoł, budu jeho bohojo ſmjeho erta a też ſ waſcheho ſprawnje, ale kruczje ſudżicʼ a potom też ſhłoſtacʼ!“

A ſ cżeſcżowneju wotſtupichu wſchitſy wot toho, kiż bè ſo pſchehrżèchił, wuſnawajo ſe ſkutkom ſwoju pſchesjednoſcʼ ſe ſtowanji mèſchnizy.

„Njeboju ſo ani khłoſtanja, ani waſcheho ſudżenja, a dawajcże kedżbu, ſo ſo ja bòrzy ſ waſchim ſudnikom njeſtanu!“ wupraji ſo ſe ſazpèczom ſputany muż.

Wutſchiti hnèwa a njeſpodobanja dachu ſo ſ cżrjódow ludu ſłyſchecż, a hdy njebudżeſche Wodolany bylo, kotraż pſchi boku zuſbnika ſtojeſche, budżeſche ſaiwèſcże ſaczuł wjeczbu mnohich ludzi.

Też Wodolena pſchipraiwjeſche ſo na jeho ſłowa ſapècża wotmolwicʼ, hdyż ſaſłyſchła ſo njedałko ve lèżu ſmjeċ ny hłóſ rózła, a hnydom na to klinczachu typotaze krocżele ſpèſchnje bliżazych ſo ludżi, a bèchu mnohe mużſke hłoſy ſłyſchecż.

A pſiedy hacʼ ſo wſchitſy pſchitomni we ſwjatohaju dohladachu, pſchipoſłuchajo ſ pſchekwapjenjom nadobo ſo bliżazemu holku a tolku, nawalichu ſo ſyła zuſych ludżi po puczu ſem, po kotremż bèſche pſiedy Wodolena ſchła, na nutſnu pſched ſwjatym hajom a ſkwatazjy jón pſchebèżawſchi, bèchu tu hižo pod ſwjatymi ſchtomami a pſched ſhromadżenymi ſyłami pſched woltarjom. A pſchezo pſchihywaſcho ſich wjazy a wjazy zuſych muży do ſwjateho haja. Wſchitſy bèchu derje ſ mjeċenimi a hłebijemi wobronjeni.

„Pòjeże jow, hraſſa ve Khryſtu, ſiem ke mnje!“ ſaiwoła wótrje ſputany zuſbnik, widżo pomoz blíſko.

„Bohu dżak, ſy żiwy, kſchecżżano!“ wotwoła ſo radoſcżeſcżenju nèmſkich ryczerjow na czole naiprènſchich muży. Wobras tutoho wuſtupa ſo nètko pſchemèni. Tak kuczę hacʼ ſo mużojo njenadżiju we ſwjatym haju ſiewichu, wotpuſchczichu pſchekwapjeni pohanjo ſiwoje pſiedawſche ſtojniſcżo, ſtoja ſ bżeła pod lipami haja a ſ dżèła na nameſtnje pſched wopornicżeſcżom, ſ wobliczom wobroczeni k pſchibohu Sſwantowitej. Nètko wobſtupichu ſaiwòn woltarj a naiſcheſcżo pſchibohu ſaſtupichu wobronjeni mużo a wupelnichu ſpèſchnje pſchczo we wjetſchej liczbje pſchibżało zyłe połkoło pſched ſwjatej hórku.

Pohanſki lud ſeſtupa ſo tak huſto wokkło woltarja a ſeſputany muż pola njeje bèſchtaj runje woſtrjebj mjes wobèmaj pſchecżiwnikomaj.

(Pokracżowanje.)

za w rynečkach njewostanje. Ssu dospolnje symke. Też nasymskim pizam, kolijej atd. tukhwilne wjedro njehojt. Je pschejmna. Ssobotu rano bé w Drježdźanach jenoż tit ksomje ciopkoty. Rjane wuhladny na bohaty wunoschk bérnow žu sniczene. Někto hischcże na tym salezi, kake budże wjedro pschi sbéranju. Jeli žo bérny mokre do pintzow abo hromadow sypaju, budu dale hnicź. Take mokre bérny njesmédża žo pschekrucze wodźéwacź. Dyrbja žo najprjedy derje wuparicź a potom hakle krucźischo jawodźecź.

— **Krónprynzowy most** w Budyschinje hižo sasso porzedźeja. Jédyny wobkhad na nim je dospolnje sawrjeny. W létuschim nalézu mějesche žo pschepléstowacź. Pschi tym mózachu wosy a auta smajmjenscha po boku jédźicź. To pak je nětkle zyle njemózno, dokelž na mosczu runje wobžrjedźa dźélaju. Tam žu žo rolny k wotwodźenju wody žaožikle, tak so kschiwje ležachu a žo s blótom sanjesechu. Rolny žu nimale zonke s blótom sanjesene, tak so zana woda wjazy wotbéżecź njemózesche. Tuž je musne, so žo sbéhmy a wuczisczą. Někotre rolny žu žo też rostlóczikle a rosbile. Mésto ma s tym khétro wulke wudawki. Porzedźenja budu dlschi czas tracź.

— **Sjawna saraožerinja dźela** w Budyschinje. Mějaz august pschinjese wjazy dźélopytazych a mjenje posrědnikow, schtož dyrbi žo jako sczéhnk hospodarskeho położenja a z wulkeho dźela jako sczéhnk wusamknjenja kwarskich dźélaczerjow wobhladowacź. Naprascheńe sa drjewowymi dźélaczerjemi, kiž bé w julliju wosebje wulke, popuschczi, też sa metallowymi dźélaczerjemi, njewuczenymi dźélaczerjemi a dźélaczerkami dé mjenje potrjebny. Njepschikódne wosta położenje sa pschistajenjow. Bóle pytachu šedlarjow, krawzow, lakérarjow, molerjow a dźélanske mozy sa domjace hospodarstwo. W ratarskim njemózesche žo wulki dźél prósdnych městnow wobsadzicź, dokelž žo dosez wozow njesamolwi. Liczba podpjeru dóstawazych dźélonjemjerjow je wo 70 proz. pschiwa a wuczinjesche na tónzu mějaza 104, mjes kotrymiž bé z města Budyschina 69 (58 muzikich a 11 žónskich), a ze wjow 35 (33 muzikich a 2 žónskej).

— **K wurunanju** wudawkow za wotschkodzenja pschi siwonka pschemyšla sarzéane howjadła a pschi schkodowanjach na skorze psches stótne khorosce žo w blizschich dnjach pschinoschki sdźéraja a to 1. za wotschkodzenja za stótne khorosce 3.50 hr. za konja a 60 pj. za howjaseho skocžo, 2. za wotschkodzenja pschi dorésanju howjaseho skotu 3.30 za howjaze skocžo, kiž je 3 mézazy a starsche. Wschitzky wobsedżerjo koni a howjaseho skotu w Budyschinje, kiž njeżu napominanje k płaczenju wupósłane dostali, chzoli to hacź do 1. oktobra na mészchańskej hłownej pokładowizy na radnizy wosjewicź.

— **Wjazy kedźbnosce na żelezniach!** Nowinarski hamt statneje żelezniskeje direkzije w Wrótslawju pisaz: Po mnohich wobkedźbowanjach wobstezi pola mnohich puczowarjow to waschnje, hižo do sastacza czaha burze wotwiricź a potom z hischcze jedźaceho czaha wuskoczicź. S tym pschiduhu puczowarjo sami do najwjetschego stracha, ale też na dwórnischczu stejazy ludzo mózaja žo, zaes watewrjene durje jedźaczego leżaha franzicź. Pschi zwotjeshożazych leżazych wostanu, njedźiwazo na wjazore pohnuwanje dwórnischczowych a czahowych sastojnikow: „Proschu na městno", mnohi pahnjerjo na pschistupnischczu we rosmolwje z druhimi wozobami stejo, abo steja pschi wotschenjenischich abo nowinarskich městnach a skocza potom we pożlednim wokomiku na žo hibazy czaz. Sastojnizy wotewrja po namołwjenju k sastupej do wosa wotsjet durje, ale dyrbja je potom sawrjecź, hdyž czah zapoczina jeź, so njebychu puczowazy z wosa padnyli. Take sadźerżenje poczeži sastojnikam jich dźélo a służbu a też wobkedźbowanje postajenjow k swješczenju puczowazych napschecżo njesożam. Tehodla je kóždemu puczowazemu wosebje dwé žadze k wobkedźbowanju poručitej a też k sapiśanju do wutroby: „Wósnje durje hakle woczinicź a wustupicź, hdyž czah steji!" — „Jenje na jédźacym czahu skocżicź!"

S **Drożdżija**. Nahlu zmjerzej namaka tu sandźeny pjatk nasch wjeżnjan Arnoscht Szymank. Wjele lét hižo cżerpjesch na padawu khorosc (widlischczach). Pjatk popoldnju dóndże k małej rěczy, blizko bydlenja, so by někotre žudobja wumył. We tym wokomiku nadpany jeho khorosc jako, kaž posledni czah kóždy dżeń někotre krócź. Padny z hłowu do mateje, nikeje wodźiczki a dokelž żebi wěso zjuka njemózesche pomhacź abo wo żebi njewédżesche, a też nichtó blisko njebé, so tam satepi. Maczeri doma skónczaje nadpadny, so dołho z doma wuwostawa a dźésche ja nim hladacź, dokelž wjedżesche, so często na khorosc pada. Ssusodźina Schneiderez běsche jeho widżała k rězu hicź. Hdyž na tutón pokas tam dóndże, wuhlada žudobje a žynoweej nosy. S hłowu leżesche we wodże. Běsche fo zatepił. Arnoscht Szymank bé nětkle 59 lét stary a zenjeny, nima pak dźéżi. Ssmjerzej je jeho z cżeżkeje khorosce wumożiła. Bóh daj jemu sbożny wotpocżink.

S **Kamjenza**. Wustajenja wo hajenju strowoty Drježdźanskeho hygienijskeho muzeja wot 19.—29. septembra 1925 w radnizy w mészchańskej sali w Kamjenzu. — Sa wuczerjow z města a Kamjenskeho wokrjeża fo sobotu, 19. t. m. pop. ½6 hodź. wozebite wjedżenje po wustajenjy srjadnje. Tale zdźelenka płaczi žodom jako pschepschocznje. Wobdżélenje na tutym wodżenju sa wuczerjow mózemy jara porucźecź, dokelž maja wuczerjo w běhu dnjow schulske dźéczi bjes lékarskeho wobdżélenja zami wjesecź. Prěje žo dale, so bychu wuczerjo wopyt swojich rjadowizow z cżasom wosjewili. Te maju z města Kamjenza po możnosczi dopoldnja byc, mjes tym so žnidża schulske rjadowizy je wjesow po srjedżenju tej popoldnju pschiicź. So by žo lékarske wjedźenjstwo sunżilo, dyrbje žo wschelake dźélaczerske swjaski, zonjaze towarstwa, fabriki, khorobne kasy a druhi sajimanzy wokrjeża a města Kamjenza se cżasom se spomożerskimi hamtami hamtskeho hejtmanstwa a města Kamjenza kaž też z wjednizu wustajenjo srjecźecź. Sa wodżenja wo smajmjerjsche 30 wozobow płaczi sniżena płaczisna wo 30 pj. sa wozobu.

S **Kamjenza**. (Mjesłožo z antom.) Ssobotu psched wjeczorom na rózku Zyrkwinskeje a Zwingerskeje dróhi antaj bo žo srajszchtaj. Jedyn z antow pschijédże po Zyrkwinskej dróhi, dorhi pschijédże jenu napschecżo a dźéjuche nadobo na Klóschtersku dróhu wuwinuc. Dokelž wobaj schofżeraj bosej njekedźbowaschtaj, srajszchtaj khétro žnilnje hromadże. Antaj žo na sboż najhórje njewobschkodźicźelstaj, kaž so mózeschtaj sa khwilu wobaj sabo dale jeć. Na městnje njeslożoża bé žo wjeso wjele ludzi sbéhało.

S **Kamjenza**. Sandźeny pjatk wuhotowa tudomna spomożerinja dźélaczerjow sozialnym a mahym rentnarjam wjesely wjeczor. Na 300 wozobow, kotrjž bésche nébhy lépsche dny pschežiwili, zhromadzi žo w hoscżenzu „k Lawej". Tam polscżicźan jim Kamjenzsky wobkhódnizy darmo kolbaży, tykanz a zaltu. Kamjenska piwarnja dari kóždomu bleschku piwa. Dołho wjeselachu žo wokhudnjeni mali a sozijalni rentnarjo pschi wschelakich spéwach a žortnych pschedwjedżenjach, kotrež žo jim je strony tudoweho spéwarskeho khora a dźélaczerskeho turnarskeho a sportskeho towarstwa pschedwjesechu. Wschitzke starosce a nuzy starych dnjow béchu na někotre hodźinki zabyte. Weżeżele myslże a spokojeni žo domoj wróczachu.

S **Wochow**. We naschej wsy sandźenu njedźelu dźélaczerske towarstwa z wokolinu swjedżeń wuhotowachu. Tón pak žo jim njeporadzi, dokelž bé deschczojte wjedro. — Na druhim městnje mějachu sabo. Luzizisy kolojésdni dźiwadłowy wjeczor. Też tu bé deschczojte wjedro sawjeżelenjam schkodźiło.

Se **Sséedlischcża**. (Jebarka.) Njehańbita jebarka wotrożeże tese dny wobydlerjow nascheje wsy. Wonej wudawasche žo za žotru wobsedżerja tocżernje Seidela we Slym Komorowje. Prajesche, so dże běši z tym někotre pjenjezki sajsużicź, so fa swojeju bratrow skakaliż hromadzi a britwje a nożizy ki tocżenju žobu bjerże. Mnohi jej wérjachu a dachu jej wézu k tocżenju žobu. Popołdnju žo sasso z nimi wróczi a žadasche żebi dźélo derje saplacźicź. Hdyż żebi nożizy bliże wobhladachu, pytnychu, so běchu wone jeno z łohka z pékkojtej papjeru wurubowane. Jako żebi jebarka pola jenieje żony we jejnym wobkhódże 8 hrivnow sa wótżenje kasasche, bé tutej wéz napadna. Telefonizy žo pola Seidelez firmy sa tym praschesche. S tym žo jebarstwo wukopa. Mjes tym bé žo jebarka bjes śléda zhubiła. Jako wolizija pschijidże, bé hižo s cżahom wotjéła.

S **Khorżejnza**. Njesłožo sta žo sandźeny pjatk psched tudomnej němskostatnej banku. Wosłobowy auto pschijédże z Késkora-Bjedrichowje dróhi a jédźeschе na Wilhelmske městno. We hanżnym wokomiku pschijéchu pa

Hospodarski rozhlad.

Wutoru 15. septembra 1925.

Wežerawske kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,74
1 jendźelski punt	20,332	100 czeskosk. krónow	12,42
100 schwajz. frankow	80,96	100 polsk. markow	71,44

Efekty mějachu wežera na Berlinskej bursy šnadne wiki. Kursy žo skerje wotdrjebjowachu. Też w statnych a wójnskich požeżontkach wulkeho wobrota njebé.

Produktowe wiki pschiniesechu wežera we wschich druzinach žita žo wotdrjebjowaze płaczišny. We wschich krajach maja spokojaze, z dźéla wurjadnje bohate žné. Te pschinidu někto na wiki. Nitke płaczišny smjerny wésche tak dołho, doniž žo wikowarjo njebudu wulkeho dźéla žnjow sunożowacź. Potom žo hižo sa to postaraja, so płaczišny tak nitke njewostanu. Wežera płaczesche zentnar

w Drježdźanach

pschenicży 11.15—11.40 rożki 8.75—9.— jecżmjenja nałétn. 11—12.— nasymsk. 9.50—9.75 wowsa I 10.75—11.50 II 9.25—10.— hr.

we Berlinje

pschenicży 10.65—10.90 rożki 8.20—8.40 jecżmjenja nałétn. 10.40—12.05 nasymsk. 8.80 hacź 9.05 wowsa 8.75—9.15 hr.

We termijowym wikowanju:

sa sept.: rożki 9.40 hr., — sa oktober: pschenicży 12—11.95 rożki 9.45—9.42 wowsa 9.17 hacź 9.20 hr., — sa dez.: pschenicży 12.25—12.15 rożki 9.55—9.52 wowsa 9.50—9.45 hr.

S **dźélawych wikow**. W tydźenju wot 27. augusta hacź do 2. sept. žu žo dźélowe wiki w Delnjej Schlesyjskej dale pobubschenschiche. Liczba dźélopytazych rosczesche wot 21823 na 22711 a bjesdźélnych (dostawarjow podpjery) wot 7536 hacź na 7682. Liczba wotsrjenych dźélawych městnoscżow wucżini 6500. W kamjenitnej a senitskej industriji pokasowasche žo wosebje zbohatnizach spadowanje dźéla. W metallowej industriji je położenje dźéla tukhwilu njepschemjenjene, tola žu žo někotri dźélaczerjo puschczili. W Shorjelzu bésche napraschowanje sa wulkojnymi dźélaczerjemi w kowej industriji. We Waldenburgskej wokolinje ma tuta industrija hischcze dosez dźéla, też papjerowa industrija zyle derje kedźe. Drjewowa industrija njeje wobstajneho dźéla méła.

Masza w Prazy wot 6. hacź 13. t. m. je industriji we Czeskosłowakskej bohate skasanki pschinjesła. Kuzyz bécżu na nju je 38 wschelakich krajow pschikhadżeli. Czecham je žo poradźiło, też wikowanje srjedżneje Europy do swojich rukow dostacź. Jako Czechozo swój kraj sakuzicźu, stajicźu jón hnydom na strowy hospodarski sakład. Tón pak žebi njeježu i jusklanjom a sabarwjenjom pschihotowali, ale mohł rjez i tradanjom a napinazym dźélom. Wjednizy stata složicżu swoje dźélo na to, hnydom wscho symke i hospodarskeho žiwjenja wotstronicź. Jich pschemyšlo a industrija stej schkej psches cżežke cżasy krisow. To pak bécżu krisy wustrowjenja. Schtož bé schpatne, sahiny. Jenoż to dobre a strowe wosta. Tak maja někto swoje hospodarstwo na strowym sakładze. Jich w cżežkich cżasach wupruhowana industrija móże na swětnych wikach žobu. Milijony sprózniwych dźélaczerjow maja městn. khléb. Jich wulkotna semska reforma je wotworiła cżile bżnje burstwo. Hižo te wjese pschetrjeba a je dobry wotebérał domjazych wikow. W stacże knježitej mózna strona ratarjow w swjasku z nimale tak symymi, derje organisowanymi dźélaczerjemi a — wobeju derjemicże hladajzy rosczo. Pola nasz pak ratat a dźélaczeł mohł rjez i nożemi na žo dżetaj a wobémaj pjenjezník kožu psches wusychi cżasa.

Na pschedań:

Krutwi, dwé, Klauż w Borschczeji pola Mikowa.
Huża, 10, knježi dwór we Luczu.
Jakożza, rjana, w Hornim Hunjowje cżo. 5.
Djerżeł, schżernischczowy, 10 kórzow, ale też w mjeschich sastupach, tachanke kublo w Hrubjelczizach.

Sso pytaja:

Bohunez, mikyn w Małżezach.
Pjekarski, Hartmann we Wjeleczinje.
Holza do domu, Piaterka w Mużakowje.

Na pschesadźowanje:

Drjewo, wuzikłowe, pónd̆zelu 21. 9. dop. ½9 hodźin we hoscżenzu k „Cżornemu worjolej" w Kinsbórku, we Luźnicźanskej holi: sdónki, żerdże a żerdki, — palne pak wutoru 15. 9. dop. ½9 hodźin w žamżnym hoscżenzu: 98 m. schczépow, 853 kuluchow a 260 m. halożow w žamżnej holi.

Sso pschenaja:

Laubengeherez herbam žiluschaze pola schtwórk 17. 9. popołdnju w 4 hodź. na tak mjenowanym wuhonje (Toist) we Wojerezach.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. ¾11 hodź.: Pschi delebiwajzych płaczisnach žnadny wobrot. Tendenza: mérna.

Dop. ¾12 hodź.: Byrnież žito žadne bylo je tendenza słaba.

Płaczišny na Barlinskich produktowych wikach.

Kito a wolijowe žymje po tuni abo 1000 kg, żewak 100 kg, płaczišny po złotej hriwnje.

	14. 9.	12. 8.		14. 9.	12. 8.
Pschenicża	218-218	215-220	rapš. wožuschi	16,40	16,20
rożka	164 168	166-170	poč. melasa	9,00	8,90
nałét. jecżmjeń	208-241	210-243	srodella	—	—
nas. jecżmjeń	178-181	178-183	bérnjaze krużki	18-18,10	18-18,10
wowsa	175-183	176-184	buny	—	24 26,00
kukurica (Maiš)	212-216	214-218	woka	25-28,00	25-28,00
pschenicż. muka	31-33,50	31-33,75	lany wožuschk	22-22,90	22-22,70
rjana muka	24-26,00	24-26,25	móbre łupiny	12-14,00	12-14,00
pschenicż. wotr.	12,00	12,00	žołte łupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	11,00	11,00	syno, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
rapš	355-360	355-360	ziona, rjana	0,80-1,15	0,80-1,15
lane žymje	—	—	„ pschenicż.	0,70-1,00	0,70-1,20
z rjoch	25-27,00	25-27,00	„ wowsina	0,85-0,95	0,85-1,00
pjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jecżna	0,85-0,95	0,65-1,00

Drježdźanska bursa.

Pschenża	223-228	**bérnaze krużki**	20,00-20,50
rożka	175-180	**pschenicż. wotruby**	11,50-11,80
nałétni jecżmjeń	220-240	**rżane wotruby**	11,40-12,40
nahymski jecżmjeń	190-195	**pschenicżna muka**	35.00-36,00
wowsa	215-230	**rżana muka**	28,00-29,00
cżerwjeny khjeżel	225-255	**woka**	29,00-30,00
rapš	345-350	**pjeluschki**	32,00-33,00
kukurica (Maiz)	205-210	**hróch**	30,00-31-00
žuche truhanczki	12-12,50	**sokrowe truh.**	19.00-21,00

Płaczišny rěsneho skotu na Drježdźanskich skótnych wikach.

14. sepembra 1925. Płaczišny po zentn. a fl. hriwnach.

Skótne druzyny a wosnamjenjenje.

Woły: 212.

Połnomłasne, wukormjene, najwjetschoje rěsneje hódnosce hacź do 6 lét	63—65
Młode młasne, njewukormjene, starsche wukormjene	51—56
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane starše	40—45
Mjenje pizowane wschěch starosow	34—38

Byli: 337.

Połnomłasne, wukormjene, najwjetschoje rěsneje hódnosce	60—64
Połnomłasne, młóbsche	55—58
Mjenje wukormjene młóbsche a derje pizowane starsche	47—50
Schpatne	38—44

Jałožy a krowy: 523.

Połnomłasne, wukormjene krowy najwjetschoje rěsneje hódnosce	60—63
Połnomłasne, wukormjene jałožy najwjetschoje, rěsneje hódnosce hacź do 7 lét	50—56
Starsche wukormjene krowy a derje wuwite młóbsche krowy a jałožy	40—44
Derje pizowane krowy a mjenje pizowane jałožy	10—36
Mjenje a schpatnje pizowane	24—28

Cżelata: 575.

Maślěpsche wukormjene	86—90
Mjenje wukormjene a taške wot zuza	76—84
Schpatne	68—74

Mowzy: 1182.

Młóbsche a starsche wukormjene	50—65
Starsche wukormjene	50—58
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	43—45

Swinje: 2201.

Połnomłasne, wožebitych rašow a jich křižowjenjow, garaj bo 1½ lét stara	94—96
Wukormjene	98-100
Młažne	90—92
Schpatne	85—88
Ranzy a kundroty	80—86

Drježdžanskej drózy pomocnik jeneho tudomneho rěsnika. S zdyhym wutmachom srazy do auta. Sčěhać z konja padny a so we wobličzu khěrno srani. Auto so trochu wobschodźi. Kóń, kotryž so njesrani, cyčerješe jako njemdry po drózy dale. Jeho posdźišcho doňahnychu. Snjeloženeho do sawobalenje dowjezechu.

S Khorčehusa. (Autowe paše abo workakowšwo.) Na drózy z Barschcha do Khorčehusa běchu tele dny jedyn zichtom preki pisches puć położili. Jedyn wjednik auta so we prawym czasu na njón dohlada a tón możeše jón wotstronicy, prjedy hač so dalsche njeboso sta. Hač so tu we někajke autowe paše abo hrube njedočinjenstwo jedna, njehodźeše so hišcheže swójnacz.

Najnowiše z cyłeho swěta.

Na blizšej konferenzy swjatskarskich twonkowarjow mini-strow budže italski ministerski president Mussolini jadacz, so by Jendželska sa bjesstrach italsko-awstriskeje unjesy rukowała.

*

Dopjelowaŕ nowin „Temps“ z Marokkowskeje powě, so je so francowste wójsko Wibanskich horow, jenehož z khowanych dotalnych operowanskich městnow Kabylow smjoło.

Tole zhubjenje smjeje wulki wliw nasmyślenje marokkowskich spłahow.

*

Po powěsći z Chiny je rěka Yangtsekimej pisches brohi stupiła a w Shantungskej previnzy něhdže tyšaz wjow powodźiła. Něhdže 3000 cłowjekow je so tepiło.

Ze susednych a dalšich krajow.

S Lipska. (Njeswožo.) Tele dny w Lipsku na rózku konjazeho a kralowskeho městna auto do jeneje drózki srasy. Hósćel, kotryž w drózy jědźeše, so na hłowje srani. Jeneho wyšch. radźineho sekretara drózka pschejědźe, won sebi nohu slama. — Na rózku Albertskeje drózki sahdźe kolojěsna do sadneho wosa drózoweje železnizy. Wona so na hłowje khěrno srani a bjes wědomja k semi padźe. — Žadosć sa puczowanjom nawabi tudy 20ětneho wobkhodneho sastojnika, so pola jeneje tudomneje firmy 350 hr. pschekładowi a sy nimi sapuczowa. Pobu w Kasselu, Erfurcze, Gocze, Hamburku a w Drježdźanach. Hdyž bě wjenjesy na tuto waschnje rozbrójił, pschijědźe do domu sa tych, kotrjž wobhdźenja nimaju. Tam jeho sajachu. Někto smješe wokolobrundźazy ptaczk khwile, žiwoje dyrdomdejcy, njeje w cžichej jasnowej komorzy rospomina.

S Waldenburga. (Ssmjertne njesbožo w podkopkach.) Sta so tele dny w 17. wotdźelenju Fürstensteinskich podkopkow. Na hórnika Reichholda Pohla padze taka hromada kamjenjow a wuhla, so bu 20ětny zyle z nimi pohrjebany a so sadusy. Pohl bě hakle 22 lět stary a nježenjeny.

* S Plawna. (Ssmjertne njesbožo.) We žiwadnym Kirbizu 27-letny murjer Tikert z rósćikom pschi jenej brózni 4 m wysoko dese padny. Snjeloženy žebi nop rozrasty a bě na městnje morwy.

* S Wildenfelsa. (S zusbnikeje legije so wróćili.) **Tśo młodźi muzjaŕ, jedyn z Zwikawy, druhi se Schneberga a śeśi z Wildenfelsa, žu so tele dny z zusbnikeje legije wróćili. Jich w Franzowskej z wójska puschcžichu. We swojim czasu běchu jich najimowarjo ke franzowskej zusbnikej legiji pschistajili.**

* S Landskrony. (Khodobzu sahmali.) K spodźiwnemu padawkej dóndže tele dny we wjsy Landskrónje. Tam kruwa jeneho ratarja hižo dźěchi czaš mało mlóka dawasche. Stare žony žebi mjes sobu klepkachu, so je kruwu wěsta wjesnjanka sakusłała. Ssuboždźat annehdy mateho ratarja ko sweczanu a wobsamknychu, so kusłarkinczu sadźerja. 60letnu starunchu, wo kotrejž ménjachu, so ma djabola, wabjachu do hródže tamneho ratarja. Tam so wohnej derje njeńdźeše. Shromadźeni žuchowa so do njeje dachu, ju njesmilnje nabichu a jej wlósy z hłowy wutorhachu. Zyła wež smješe hišcheže šmdnsilke sćěhnyki.

* S Wrótkławja. Spodźiwny wohnj dósta tele dny hamtski lódźnik na Wódrje we Wrótkławju. We nozy mjes 12. a 1. hodź. pschijědźe k njemu njesnata Alžbina hoža a praschesche so, hač njesmě pola njeho pschenozowacz. Prajesche, so z rejow dže a so žebi tak posdźe wjazy domoj hić njeswěri, dokelž je jejny nan jara kruty. Swopředka dże so lódźnik temu pischeczinjesche. Skónczuje pak jej dowoli sastupicz a sdźerja ju tamo dwaj dnjej dźěje we lódźnym hydlenju. Na tśeczim dnju pak sapocza hoža nadobo fyzlnje khcžeczeć a we pomoz wołacz. Wołasche, so je žebi z jedom sawdala. Lódźnik hnydom kriminalnu policiju sawola, kotraž porucži, holzu do khorownje dowjesć. Tam wobtruchchichu, so bě hoža mješćenym bronsowoje tinkturu a benzola pila a žebi z tym z jedom sawdala. Někto jeji na śmjerc khora bjes nadźije w khorowni. Po dotalnym wobtruczenju lódźnika su swóšczili, so wón žaneje winy na holzynej śmjerći nima. Holza nježesche potajtim šamomordarske wotmyślenje.

* Zyła žwójba so z hribami sajedźeješla. Kaž so mami z Peißenberga powě, khori tam tele dny zyła žwójba. Wěchu jědźołe hriby jěkli. Najprjedy wumrě macz, potom nan a sa hodźinu 21-letny žyn.

* S Freiburga. (Hrózbna jěža.) Na drózy mjes Freiburgom a Polžnizu jědźeše wóza žiwnoscžeika Oleżowiczowa z Fröhlichsdorfa se žwojim 12-letnym žynom z krumami na pole. Krumje so nadobo auta nabojschtej a z wojom cžekmyschtej. Hólz padny tak njesbožownje z wosa, so žadny wiśaŋo wosta a so na 1400 metrow hobu wlecžeše. S tym so na zylym cžěle cžežko srani.

* S Numburka. Duzy z pschewodźenja žebi žiwjenje wsał. 20-letny wohnjowy wobornik Arthur Schmidt z Lichtenberga bě na pschewodźenju 36-letneje Bercty Engelmannowje. Duzy z pschewodźenja skoczi do hata a so tepi. Cžehodźa je žebi młody muzjki žiwjenje wjal, ic wowrawdźite hudańcko.

* S Liberza. S wichorom a wulkim njewjedrom naštata schkoda w nozy 11. hač 12. awgusta we wokolnosći Jablońza, Litoměřic a Wustije je so na 50 milijonow krónow wobcžiła. We ministerstwje wo tym jednaju, hač njebu stat trochu tutej nuzy wotpomhał a sumu narunał.

* Najstarscha žona w Cžechach wumrěła. We měsacu Jabłunkowje je w tutych dnjach najstarscha žona w Cžechach 111 lět stara Marja Heydrellowa nahle wumrěła.

Se Saksa w Cžesku. (Mordarstwo a samomordarstwo sapalerja.) 28letny žyn Adolf žiwnoscjerza Fickerta we Pólnje sapali je zarkliwosce žawnosći swojeho nana. Potom běžeše k statokej swojeju pschichodnuju starschinu a satrěli tam pisches wokno swoju njewjestu. Jako njemdry cžerješe na to wróco k domej swojeju starschinu a satrěli tam pomocnika wohnjowoje woboru, kotryž bě k haschenju pschijěł. Skónczuje na žo ruku złoži a žo sam satrěli.

Wot rubježniskeho hejtmana k założerjej stata.

Se žiwjenja jeneho žowjetskeho generała.

W Biessiji, žydźiskeju pschi rusko-rumunskej hranizy, běsche w sajchłych dnjach wulkotna pohrjebna žwjatocžnosć. Jědźeny general a kommandant zyłeje wokrawskeje žowjetskeje kawalerije, Kotowsky, bu w pschitomnosći njeliczomneje cžrjódy ludźi k rowej njesenty. Kotowsky njezwumrě naturlej žmjercze. Padny wot ruki žiwojeho wobdobinskeho adjutanta Majorowa.

W cžasu žrěnjeje revolucije stejesche Kotowsky na cžole rubježneje zwólby, kotraž běsche strach zyłeje južneje Russeje. Pak pschikhadźeješe sam, pak se žiwojimi pomocnikami na tutym abo druhim městnje. Kaž by njewidźomnje cžinjazu cžapka měł, dźěsche njeliczomne rady nimo policistow. Zyła daja a legendy powědachu jo wo tutym nawjedniku rubježnikow. S nich dyzemy někotre podeńdźenja wojjewcžej, kotreż žu žo wopraudźe stałe.

Jeneho dnja pschińdźe do wobydlenja wobzjelneho mješcžana w Odesy. Běsche tehdom wokoło 30 lět stary, rjany muż žiwnoscje schkaltnoscje a elegantnje sdrasczeny. Dokelž domjazy knjes doma njebě, pschijima dźowka tuteho muża a dowjedźe jeho do salona, hdjež žo na pof hodźiny z nim sajimawje rosmotrjewsche. Dźowcžička běsche zyle pschesłapjena wo lubosćiwosći hosća. Mjes tym dóndže nan. Hósćel žo pschedstajl: „Sym ... Kotowsky ...“ Nan sjedze hromadze a dźowka dosta padazu thorosć. „Trjebam wscho dohromady tyšaz rublow ... Pjecz stow sa nuze, pjecz stow sa wotkleńcych burow.“ Wjese wschěch pschisłonnjenjow pkaczesche muż žadne pjenjezy. Kotowsky wokolnosći zyle mérnje knjeńdźicžky ruku a napisa schežbowazu žadu do dźowczneho albuma, kiž wotewrjeny na blidze leżesche:

„Nan a dźowka staj na nuze najrjeńschi sacžischi cžinioj. Kotowsky.“

Kotowsky wopytowasche bežarabiskich Bojarow (bohatych wobsedźerjow) njenadźiwy a stajesche na nich wschelake žadanje, runje nic jim lube.

„Nochcžeze jnjse buram dźesacz krawow a material k nalwarjenju jich rospadowazhych statkow dacz, budże wasche wobdźelenstwo žo pkomjenicz.“ Bojarojo płacžachu pólkaczku krawy a twariki material a mjeńczachu. Wschu lepje, hacz na Kotowskeho so žlobicz, kiž nastajuje žlowo dżerżeše a dalko na njeczišowej njembyłeschc.

Hdyž w Kischinowje zhorownju wurubichu, rěkaše, so je Kotowsky to kluczit. Rano sahe, hdyž žwjetscha hischcze wscho spasche, pschińdźe Kotowsky do bydlenja pschisłuschaceho schefa. Revolwer w ruzu prajesche jemu: „Waschc nowiny wumoschuja wopaczne powěsće a wowjeczesca moje mjeno. Wjemicze žej na pomjatk, so njejžym thorownju wurubił a wsmjece dotalne wojjewjenje wróczo.“ Prajł to a wopuschcesi polizajskeho schefa.

Wojerške žudnistwo běsche Kotowskeho k 12 létam cžežkeho jastwa sasudźiło. Sajimawe je, so mjeńesche pschedbydłowi žudnitki lékaŕ, kiž tutón muż wuprajł, general Gutow, kiž běsche z Kotowskym w žowjetskej kawalerizi służił. Po wudyrjenju revolucije wróczł so Kotowsky jako jedyn z prěnich w triumfu do Odesy. Kotowsky wojowaschc pschecžiwo běłej gardze, pschecžiwo Wukrajinje a nochcžesce žanu autoritu (njjesa) pschipóznacz. So bychu jeho śmjerowałe, žu žowjetske wyschnjosce namjet stajile, so by do Pétrohródneho generalneho staba sastupił. Kotowsky pschiwsa namjet a bu sa krótki cžaš z dotalneho bandity — nowy cžerwjeny general.

W posledńich ktach operowasche Kotowsky jako general žowjetscha pschi bežarabiskej hranizy. Jeho bludna myślicžka běsche, wotkamsku republiku zakoścz. Pschewidźeze cž tutu myślicžku a wutworl republiku, kotraž so po wschěch prawidłach žowjetskich statow roswita. Pschi jenym dohladom žlubi Kotowsky žiwojim jězdnym: „Njedowjedu waš jeno do Kischinewa, ale do Budapesta!“ Nahle khnežl žiwoje žiwjenje. Kaž Moskowska nowina „Pravda“ wo-jjewja, je jeho jedyn adjutant morił.

Listowanja.

H. K. a pschecžełam. Sesze zyle prawje ſhódali. Sajim je wulki.

Janej W. w S. Ssmy wobrasy tych 4 muzow w naschim tydźenskim kopjeńku „Nasch cžaš we wobrasach“ pschinjesli. Pytajeze tam žwěru a jich namakacze.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Knjesaj měšcžanskeho sastoja Korla Schmidt, pridły w Sollandźe nad Spreju a wjednik wobkhóda Aug. z Berg, dotal w Korschnju, staj z podkrjeża Budyschskeho hamtskeho hejtmanstwa wuczahnyłoj. Tohodla staj jako sapósłanczaj z podkrjeżneho wubjerka wustupiłoj. Na jeju městna žinschtaj wjednik wobkhóda Gustav Pjetsch z Wjednarja a kłarz Bruno Kalauch z Khróstawy.

Hamtske hejtmanstwo.

*

Schwórtk 17. sept. 1925 dop. w 9 hodź. maja so we žudniskej pschesładźowarni sesčhowaze wězy sa hotowe wjenjesy na pschejadźowanje pschedawacz: 2 korbatkej dźěcžazej wosaj, 2 so sacžinjatej dźěcžazej wosaj, 3 bliba, 5 korbatkich hydlow, 4 knihowe khamory, 5 pišanskich maschinow, 4 pišanskich blidow, wulka dźelba hydlenskich a kuchińskich wuhotowanjow, klawír, 2 tepichaj, 1 garnitura korbatkich meblow, 2 mjenjesnej komodze, 2 wokhěžnej garderobje, dźelba židźanych schtrympow, schtrykowane wolnjane wězy, wulka dźelba filzowcho wobuwca, tofle, sandale, turnowanske stupnje, dźěcžaze schnórowanske cžrije, mužaze schnórowanske cžrije, 2 schcicžowej hlozy, 3 bufeje, 1 tworowy khamor, 1 schkleńczany khamor, 20 zentn. wuhla, zigary, zigarety, łyndło k pišanskemu blidu, 10 scžinowych stólzow, žlěborny zigaretowy kaschcžik, kulojta pila z mozowym cžerjenjom, 3 elektromotory, 40 m. wopicžeje koże, 10 m. homesplina, 2 m. zefira, 25 m. kaschcžikatych krepowych tkanin, 50 m. barchenta, 45 m. ložowych pocžehunjenow, 2 schijazej maschinje, 2 pišanskej puntaj, dwójny stejazy pólt, kaschcžik naftalina, 8 kartonow fenchelskeho njedu, 5 kartonow cžerstwych jej, 22 tyšow ložoweje kremy (Mouson), ovalny łoła, 1 kožanym pocžehunjenjom, kurjeżke blidko, 4 łyzba z kožu, wschelake maschiny, hzkogr. aparat z kožanej tyschu, jedne koło, dezimalna waga (14 puntow), 3 wschelake knihi, nowy cžorny wobleč.

Hamtske wozjewjenje z Wojerec.

Pola jeneho žwinjezca schkleńzutoczerja Josefa Saurmonna we Njedźichowje je žwinjazy mór wudyrił.

Pola jeneho žwinjezca ratarja Schmidtka w Němcžicku je žwinjaza pokhroma wudyrila.

Towaŕstwowski powěstnik.

Budyšin. „Jednota Sokol“ zmeje srjedu, 16. sept., wjecor we 8 hodź. w Serbskim Domje waznu zhromadźiznu. Wšě sobustawy so wocakuja. Starosta.

Pančicy. „Lipa Serbska“ spěwa srjedu 16. 9. wjecor we 8 hodź. pola sobustawa Šołty we Wotrowje. Je winowatosć wšěch spěwarjow, zo přindu. Dirigent.

Ralbicy. Jednota „Sokol“ zwuczuje štwórtk wjecor 1/2 9 hodź. (nie dźensa) pola Waldźic. Přindźeze wšitcy. Na zdar! Načolnik.

Ralbicy. Towaŕstwo młodźenczow wuhotuje njedźelu, 20. septembra w Herbskej grychće w Ralbicach nazymski swjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Zapoczatk 1/2 8 hodź. Wšě lube towaŕstwa z preprošuje předsydstwo.

Wotrow. „Jednota Sokol“ ma štwórtk 17. 9., wjecor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brěžnycy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Lehmannec konditorńja a kofejownja
na Serbskej hasy 8
Najpřijomniše hósćne městnosće - Konditorske pjeczwa
prěnjeje rjadownje.
Wšědnje wot 4—1/27 hodź. a wot 8—12 hodź. koncertuje znały kapalny mištr Stiebitz.
K dobroćiwemu wobkedźbowanju: Najlěpše Stánknowske a Reichelske piwo z ćwicow.

Zubna praxis w Kamjencu
na Wojerowskej drózy čo. 5
(prjedy w Hóšku w Hartsteinec zubnej praxisy)
Cuze zuby . . . 2.— hr. | torhanje zubow 0.50 hr.
plata a srěbak so wo- | z pohłušenjom . 1.— hr.
sebje njewobliščitej | plomby . . . 1.— hr.
wuporjedźenja 2,50 hač 3,— hr.
Za podawane dźěła přewozmu rukowanje. — Prošu prawje na khěžne čisło kedźbować: = Wojerowska dróha 5. =
Rěčne hodźiny wot 9—12, 1/23—7, njedźelu 10—12 hodź.

Nawěstki přinjesu wužitk!

Někotre kórcy
Ľučneje wotawy
přenaja
Swobodne kubło
w Lětonju.

MERSINSKY
Časnikowe rjedzazy

Zony
Poručam swój wulki sklad pischewasłowych, měšacžnych a pischepadowych powjasow, podpołožkow.
Steju rad k redźe.
Wagnerowa w Budyschinje pisched schulerskimi wrotami čo. 9.

Parne čiščenje pjerja
E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Jene jutro
stejaceje wotawy
je na předań
w Delnim Wujezdze
w Haškec h. čencu.

Nowe mustry za khuty
Paul Otte
na Žitnej hasy 10.

Strykowanska wołma
tunjo. K. Erler, Zitne wikl 11.

Dobry
swětłowobrazowy
nastroj
je na předań, dokelž jón dosć wužiłe njemóžemy. Hdže, je zhonić w Serb. Inihanej w Budyš.

Młody, spěšny
předawar
za kolonialne twory so k 1. 10. 25. pyta. Dyrbi serbsku rěč wobknježić. Pisomne poskćenje ze žiwjenjoběhom a mzdowymi žadanjemi njech so pod „O 34“ na wud. „Serb. Nowin“ pósćelu.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihtišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčasnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 216 **Budyšin — srjedu, 16. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Njewumoženi Łužiscy Serbjo!

Kaž na komando němske nowiny něšto wjele wo tym pišaja, kak so Němcowstwo w Częskosłowakskej podtóčuje. Se žiwojimi skórżbami su so tamni Němcy na Swjatk Ludowi w Genfu wobroćili. Tón pak je jich skórżbu jako dokładnje njewérne wotpokazał dyrbjał. Częskosłowakska je ſ lohkej prózu dopokazała, so žiwojim Němcam na wšěch stronach schulstwa wjazy dawa, hač je pschiwolicź swjasana.

Dokelž su so w Genfu skórżby Němcow wo Częskosłowakskej jako dokładnje bjes podłožka wupokazałe, spytaja něšto wschemu zwětcej, pschede wschěm pak žiwojim Němcam w němskej republiky narěčeć, kak jich Częchojo potłóčeja, so su jim telko schulskich „klaßow“ (potajkim niz schulow) sawrjeli a někotre žrěnje schule sawrjeli.

Njebychmy měli žanchu nadawku ani pschiczinu, so do tutych zyle snutkownych należnosćow zusych statow tykać, jeli njebychmy wčera snate, wschoněmske nowiny „Dresdner Nachrichten“ so też naš Łužiskich Serbow dótkle.

Wo snatych, ale njewěrnych skórżbach Němcow we Częskosłowakskej skholjo też do naš Łužiskich Serbow rypnychu. Huntorjachu so na to, so cźešće nowiny wo naš jako hischće „njewumoženych Łužiskich Serbach“ pišaja.

Pschirunajo nasche schulske prawa w Sakskej a Pruskej ſ prawami, kotrejž Němcy w Częskosłowakskej maja, žmy my wopraſiwje **„njewumoženy lud“**. My Łužiscy Serbjo hischće dźensa ani w Sakskej ani w Pruskej we schulach, do kotrychž dźěći žerbskich starschich chodźa, niz jenicźkeho prawa nimamy. Roswjeselowanje w žerbskej rěči, w žerbskim cźitanju, wučenje žerbskeho spěwa so w Sakskej w někotrych schulach w Serbach jenož cźerpi. Jako na cźerpjeny pschedmjet so na tuto sthromne roswjeselowanje też hladuje. Jakuny podłynk tak njemenowanych schérschich prawow žerbskeje rěcze w schulach we Serbach je, žerbsku rěcź ſ pomozu schuel ſkerje a lépje wutupjeć.

To spóſnawamy pschede wschěm na wschelakim rasu (charakter) schulow w Serbach. Mamy tu ludowe schule, kotrymž je schulske pschedstejicźerſtwo ras pak „němſkeje“ pak „němſka-žerbskeje“ pak „žerbsko-němskeje“ schule dało. Ludowu schulu w Serbach, kotruž měła so jako „žerbska“ mjenowacź, drje dźensa wjazy nimamy, byrnjež bychu do nich nimale bjes wuwisacza dźěći žerbskich starschich chodźile.

W schulskich pschedstejicźerſtwach knježa bohužel dźensa Serbam njepschećelźay smysleni Němcy, pak renegatojo a pak tajzy młódšich Serbjo, kotrychž sacźuce sa prawa žiwojeje macźerneje rěcze je schula hižo tak wotwótšiła, so wo nje njerodźa.

Schulske pschedstejicźerſtwa wukhadźeja ſ gmejnskeje rady. Kak gmejnska rada so druhdy wuſwoli, wuczi naš pschikład w Delnjej Hórzy. Tam postajichu pschi wólbje do gmejnskeje rady dwě lisćinje. Na jenej běchu ſ kandidatami němſki hrabja sdobom rycźerskubłeć a jenu podwolni, na druhej němſki rycźerskubłerſki najeńk a jenu podwolni. Schtóž nasche wobstejnosćenje na wšach snaje, wě, schto pod tajkimi wobstejnosćenji jenicźki měrudawazy wliw (Einfluß) móz žiwojeje hospodarſkeje pschewahi niz jenož w gmejnskej radźe, ale też w schuli wukonja.

K tomu pschindźe hischće jedyn druhi wažny moment. Wošoboh, kotrejž dźensa w pschedstejicźerſtwach ludowych schulow na wšach knježa, su reakcionarne, antirepublikanſke, ſ němſkeho stejiſcheja khorostnje nacionalistiſke. Přećz so njehodźi, so też wschelazy ſastojnizy, — a tych njeje mało, — w ſtatnym sarjadnistwje, schulſke też njeje wuwusate, holduja zannym nahladam. Na žerbskej stronje cźi, kotrejž so dokładne roswjeselowanje Serbow we žiwojej macźerneje rěcźi wutupuja ja demokratow a republikanow płacźa. Potom je bjes dźiwa, so so na zadaczelow a jich žadanja mjenje dźiwa hač hdyž bychu ſtali w napschećiwnym lěhwje.

Schulske pschedstejicźerſtwo ma zyle we žiwojej borſchći, pod wliwom někotrych hospodarſkich wſchehomóžnych žobudstawow pschedstejicźerſtwa ludoweje schule po žiwojej woli schuli mjenje žerbſki ras, hnano zyle němſki spožcźeć a bjerjeć w pschenóžazej wjetſchinje dźěći žerbſkich starſchich do njeje khodźile. Po tym hač na tajka schula ras, so žerbſke rozwucźowanje w njej „cźerpi“.

Potajkim pod spomnjenymi wobſtejnosćenji njeſbožowne je hromadźe ſestajane schulſke pschedſtejicźerſtwo ſantoje žerbſki ras wuwucźowanja je ſchule wotſtronicź — wotſtronicź — na wſche cźaſby.

Druhdźe ſaſo, hdźež su so žerbſcy ſtarſchi ſbrabali a žebi žerbſke roswucźowanje žadali, tam su rycźerſkubłerſo, rycźerſkubłerſcy najeńcy a pak tajzy, kotſiž pak hoſpodarſcy pak politiſcy nékaſi wliw wukonjeja, ſamóhli tuto žadanje pſchekaſnyć. Mjenujemy ſchule w Hornjej Hórzy, Łupoji, Dźiwowcźanach, Pſowjach a druhdźe. Dale praſchamy ſo, kak ſteji ſe žerbſkim roſwucźowanjom w Mužſchezach, Minakale a hiſchcźe wjele druhich ſchulach we Sſerbach.

Pſchipóſnacź dyrbimy, ſo ſo wulki dźěl naſchich žerbſkich wucźerjow žiwéru próſnje, na nowocźaſne žadanja dźiwacź, byrnjež ſo druhdy ſ njeroſumom ſtarſchich a ſchulſkeho pſchedſtejicźerſtwa bědźicź dyrbjeli. Bohužel mamy njedoſtahaju pſchiſrośt na žerbſkich wucźerjach.

Nam ſo ſda, ſo w najnowiſchim cźaſu tež we naſchej Saſkiej ſchulſka wyſchnoſcź ſo pſchiwobroćeja praktikam dowójniſkeho cźaſa. W tutych praktikach widźimy podſtyk wutupicź ſkerje a lépje žerbſku rěcź ſ pomozu ſchule.

Dopomnimy jenož na aferu knježa zyrkwiniſkeho wucźerja Schějy w Maleſchezach. Jemu hauptiki heſtman dr. Jungmann porokowaſche, ſo pſchi je: u poruczenych dźěcźach ſpytuje tež pſchi trjebanju němſkeje rěcze pſchedźěłaty žerbſki naſtyk. Dale ſo nam powěda, ſo po idźe: na jandarmerija w Sſerbach nadawk, žerbſkich wucźerjow wobkedźbowacź. Na knježa wucźerja Nawku we Radworju na pſchikład ſu donoſchowali, ſo pſchi roſwucźowanju žerbſcźiny ju pſchirunuje ſ cźeſtej rěcźu. Knjes wucźer Nawka wjele złowjanſkich rěcźow derje ſnaje. Tohodla ſe runje wón we wſchelakich praſchenjach praſwopiſa a gramatiki dźenża w žerbſkim piſmowſtwje ſ kompetenzu. Leži tola runje w ſajimje naſcheho ſtata, ſo bychu na wſcźěch ſchulach w Sſerbach tajzy wucźerjo ſkutkowali, kotſiž ſamóhli pſchi žerbſkim roſwucźowanju žerbſku rěcź ſ druhimi złowjanſkimi pſchirunacź. Potom mełe dźěcźi też némſkich ſtarſchich, kotrejž ſu žerbſcy nawukle, ſ taſkeho roſwucźowanja najwjeſchi wuſitk a naſch ſtat žobu. Schula pſchihotuje naſtawazu generaziju ſa pſchichod a niz ſa ſandźenoſcź. Ta budźe we wuſkim ſwiſku ſe złowjanſkimi ludami. Haj, pſchiſeſtejſtwo ſe złowjanſkimi ludami je ſe žiwjenſkim praſchenjom ſa wobſtacze němſkeho ſtata, na to je hižo Biſmark pokajował.

Nam ſu dowſchowali, ſo ſu organy ſchulſkeje wyſchnoſcźe kujeſej wucźerjej Nawzy porokowali, ſo tutu metodu roſwucźowanja žerbſkeje rěcźe nałożuje, kaž też zyrkwiniſkemu wucźerjej kujeſej Andrijſkemu dla pſchewulkeje žerbſkoſcźe Radworſkeje ſchule. Też druhdźe je ſo na doſtate ſkórżby (wot koho?) wucźerjam ſe ſtrony ſchulſkeje wyſchnoſcźe porokowało, ſo pſchewjele žerbſkeje wuca. Derje wěmy, ſo też na ſchulſka wyſchnoſcź w tymle nacionaliſtiſkim tohuwabohu, kotruž je ſchćeroke worſchty němſkeho luda ſaſak, cźeſke ſtejiſcheſo. Ale dźiwajo na to, ſo němſke mjeniſchiny we wukraju ſwoje prawa ſadaju, njebychmy wot njeje ſkutki wočakowali, kotrejž jaſo anti-žerbſke ſaćuwamy.

A to ſtawa ſo w Sakſkej. W Pruſkej žerbſka rěcź we ſchulach ani próſchcka prawa ninja. Tam traje ſtary wutupjeńſki ſyſtem dale.

Na gymnaſiju w Budyſchinje ſu ſo roſwucźowańſke hodźiny ſa žerbſku rěcź tak ſchpatnje połožile, ſo je žerbſkim wucźomzam pſchi najlépſchej woli abſolutnje njemóžno, ſo na nich wobdźełowacź. K tomu pſchihódźe hiſchcźe nacionaliſtiſki duch, kotryž na naſchich žrěnich ſchulach dźenża pſchećiwo wſchemu, ſchtož němſke njeje, hnjeźi a ſwoje ſłoby pſchećiwo žerbſkim wucźomzam wutſchaſy.

Wěmy pſchikłady ſ pruſkich žrěnich ſchulow, ſo žerbſcy wucźomzy tak dołho do najlépſchich ſtuſchachu, dóniž ſo wucźerjo njedohladachu, ſo maja ſajim ſa ſwój žerbſki lud.

Wucźomzy na naſchich žrěnich ſchulach wobdźiwa ſły němſki nacionaliſtiſki duch. Je-li ſo jemu podwola, wukłaja ſo nam ſ nich renegatojo. Je-li wojtanu ſwěrni ſwojemu ludej, woſmu na ſo cźeſći woſud.

My Łužiſcy Sſerbjo ſmy wopraſwdźe njewumóženy lud w tym ſmyſłe, ſo jako narodna mjeniſchina ſmy ſwobodni kaž ptacźk pod hokym njebjom. Mjes tym ſo cźi, kotſiž wſche prawa maja, ſwět ſe ſwojim ſkiwleniom napjelnjuja, ſo ju potłócźeni.

Nam Sſerbam woſtanje jenicźki appel na złowjanſke ludy, ſo bychu naſchim dźěcźom na złowjanſkej ſemi wuhotowali nam muſne žrěnje ſchule. Žadanje wo ſchkit narodnych mjeniſchinow je dźenża žiwětowe praſchenje. Wone dumpa wo durje diplomatow žiwětowych mozow. Tute žadanja ſłožuja ſo na Bóžſke prawo. Tohodla ſo też nam Sſerbam dopjelnja. Tſjebamy žrěnje ſchule, ſo bychmy ſa tónle hižo na proſy ſtejazy cźaſ trěbne duchowne moſy mełi.

Żelesniſzy ſaſtojnizy nimaju prawo ſtrajkowacź.

Direkzija němſkeje żelesniſzy je njedźelu wo ſtrajkowańſkim prawje ſaſtojnikow němſkeje żelesniſzy źiſdowaze woſjewjenje wudała:

W poſlednim cźaſu je ſaſo dźiwłowanje naſtało, hacź maja ſaſtojnizy němſkeje żelesniſzy prawo ſtrajkowacź. Knjes generalny direktor ma tohodła za muſne, ſnowa no to pokaſacź, ſo ſaſtojnizy němſkeje żelesniſzy prawo k ſtrajkowanju nimaju.

Kaž němſkoſtatni ſaſtojnizy też ſaſtojnizy němſkeje żelesniſzy nimaju prawo ſtrajkowacź. Saſtojnik, kotryž ſtrajkuje, tohodła winowatoſcźe, kotrejž ſu jemu napołożene, ſrani a ma ſo dła pſcheńdźenja w ſłużbje ſkłoſtacź. Wón pódła teho ſa cźaſ njedowołeneho wotſtalenja wot ſwojeho ſłużbneho měſtna mjdu ſłubi.

Runje tak pſchińdźenje w ſłużbje ſaſtojnik němſkeje żelesniſzy ſawinje, kotryž ſtrajk njepoſrědnje ſ tym podpjeruje, ſo dźěła, kotrejž ſu jemu poruczene, po najlépſchim wjedźenju a ſamóhlnoſcźi njecźiniwjeduje abo ſo ſapowěduje, dźěłacźeńſku ſłużbu cźiniecź. Wuſtupi němſkoſtatneho ſuda ze 17 měrza 1925, w kotrymž ſo praji, ſo maju ſaſtojnizy ſa cźaſ nałkwilnych muſnych wobſtejnoſcźow ſtrajkowańſke dźěło cźiniecź, też ſa ſaſtojnikow němſkeje żelesniſzy płacźi. Pſchećiwo ſaſtojnikam, kotſiž buchu njedźiwajzy tuteho warnowanja ſwoje ſaſtojniſke winowatoſcźe ſkranili, buchu ſo najſkrućiſche naprawy cźiniłe, a ſaſtojnizy, kotſiž su na cźaſ ſiwjenja pſchińdźenji, mohli ſo ſe ſłużby puſcźiś.

Direkzija němſkeje żelesniſzy je drje tuſoh wukaſa wudała, dokelž ſo ſtrajka żelesniſkich dźěłacźerjow boji. Jeli ſo by k tutomu ſtrajkej doſchło, buchu żelesniſzy ſaſtojnizy muſowani byli, dźěło ſtrajkowazych żelesniſkich dźěłacźerjow cźiniecź.

Sozialdemokratiſki ſjěſd w Heidelbergu.

Lipinſkeho poroki pſcheciwo 23 ſozialdemokratiſkim ſapóſłanzam wjetſchiny w ſakſim ſejmje.

Na ſjěſdźe němſkeje ſozialdemokratiſkeje ſtrony we Heidelbergu je ſaſtupjeł wjetſchiny ſakſkich ſozialdemokratiſkich ſapóſłanzow Bertke žiwoju rěcź ſe ſłedowazymi žadami ſkóncił:

Pſchi wólbje němſkeho preſidenta je ſozialdemokratiſke wokrejzje pſchedsydſtwo ſakſaſało, ſa Marxowu kandidaturu ſhromadźiły wotmeńcź. Tak mózeſche w „cźerwjenej Sakſkej“ Hindenburg wjetſchim 70 000 hłoſow dobaſnyć. Hdyž ſo napołněd njeſbožny w jenym padźe mohli po poruczjonſej ſtronineho pſchedsydſtwa ſłoſicź, to na ſtejiſchcu mjeniſchiny ſakſkeje kratkije leżeſche, kotraž do cźaſa nanujet na roſpnſchcźenje žejma ſapoda a žebi žadaſche, ſo dyrbimy to zyle bjes famyſła žobu cźiniecź a demokratiſkemu finanznemu miniſtrej njedowěrjenje wuprajcź, kotryž je w ſtatnym hoſpodarſtwje pſchikładuje a w ſozialiſtiſkim duchu dźěłał.

Nječnik ſozialdemokratiſkeje mjeniſchiny, ſapóſłanz **Lipinſki** ſo pſchećiwo Barlinſkemu „Vorwärtſej“ wobroći, kotryž je ſakſki konflikt „partikulariſtiſke hribowjeńſtwo“ mjenował. Wobrawdźe je pſchi tym wo politiſko-organiſatoriſke praſchenje žyłeje ſozialdemokratiſkeje ſtrony ſchło. Hdyž bě némſke knježeſtwo Zeignerowe knježeſtwo wotſtadźiło, ſu ſozialdemokratoju ſ němſkeho knježeſtwa wuſtupili, dokelž njemóžachu tele nałožne naprawy ſa prawe mjeź. Wjetſchina ſakſkeje frakzije je pak potom wulki koalizniu wutworiła. Něšto hakle offizialnje žłyſchimy, ſo je ſo to po poruczjonſej Barlinſkeho ſtronineho pſchedsydſtwa ſtało. Tajke wobſtejnoſcźe ſo w ſtronje ſdźerżecź njeſłodźa.

Němſka ludowa ſtrona je we wulkej koaliziji žebi wumeńła, ſo ſo w miniſterſtwje perſonalny referent, kotrehož bě pſchiſtajił, wottwari, runje kaž wjele druhich nawjedowazych ſozialdemokratiſkich ſaſtojnikow. Wjetſchina ſozialdemokratiſkeje frakzije je tole wumeńenje pſchijała. So by to wuſprawniła, njeje ſo haſbowała, we broſchurje, ſ njewěrnoſcźemi ſo mjetwjazej, wotwarjenym ſozialdemokratiſkim ſaſtojnikam, njekhmanoſcź porokowacź a tak pſchećiwowniſkam witane agitazijſke žrědki pſchećiwo ſozialdemokratiji podacź.

Gmejnſki porjad, kotryž je něſkole wulka koalizija pſchemeńiła, bě jenokomorny ſyſtem ſawjedł a móz burecauſkratije ſmjeńſchił. Pſchećiwo tomu němſka ludowa ſtrona naběhni cźiniſche, pſchede wſchitkimi wyſchſchi měſchcźanoſta Brüher. Frakzija ſozialdemokratiſkeje wje-

tschiny pschistawk pschecžischczk, ſ kotrymž ſo ſamoſarjadniſtwo ſamjeſowa, bureaukratiſki element ſo pohybli a ſo autokratiſa wutwori. W tejle należnoſcži je ſamo ſtronine pschedbydſtwo prajilo, ſo je wjeſchina frakzije pschecžiwo wérje a zwérje ſo ſadherzała. S politiſku frakziju neje wjetſchiny je ſo wjele ſozialdemokratiſkich ſaſtojnikow wottwarikło, ſtuttkowne miniſterſtwo ſo rosbiło, antirepublikanſka juſtiza ſo wutworiła a ſo ſwada do ſtronineje organiſazije ſo ſanjeſła.

We wutornišchim poſedženju ſo mjes druhim poměry mjes ſozialdemokratiju a zentrumſkej ſtronu rosprajichu. Sapóſtlanz **Fleißner** naſpomni, ſo ſozialdemokratoju ſe wjednoſtiwa po możnoſci ſamjelczeja, kak wulka je napschecžnoſcž mjes zentrom a ſozialdemokratiju. Njewutwjerdži Marxowoje ſhromadneje kandidatury pschi wólbje němſkeho preſidenta je pokoſal, ſo žebi džełacžerjow jažne ſtejiſchczo pschecžiwo měſchczanſkim ſtronam pscheja.

Liebmann ſ Lipſka měſeſche ſa wopačne, ſo je ſo Marxowa kandidatura pschi wólbje němſkeho preſidenta podpjerała. Hdy budžiſche ſo Marx wuſwolił, by zentrumu ſamu džełacžerjam njepschecžełſku politiku cžiniła. Bjes kompromiſow ſo njehodži žana politika wjeſcž. **Taktika njeſmě ſo na ſtronínych ſjedach trajne poſtajicž.** Naſche ſtejiſchczo ſ tkatej je ſo tola zgle pschemělo. Mózemy ſo wobdželicž pschi knježeſtwje ſ druhimi ſtronami hromadže, hdyž minimalny program nastaja, kotremuž mózemy pschihłoſowacž. Hdyž pak njeſmy w knježeſtwje, dyrbimy ſ bjeſwobhladnej oppoſiziju žiwoje žadanja ſaſtupowacž. Dyrbimy němſkonazionalnych do ſwěta ſtajecž, kotříž ſo nětkole ſa 3½ hriwny žitneho gła Elſaſa-Lothringſkeje wotrjekmu. Wěry, kotrež ſo nětkole w zentrumſkej ſtronje rosſiwaju, njeſmemy ſtajkoſ: Też kommuniſtiſke thoroſcž němſke džełacžerſtwo pschekraje, kaž dżeži woſpezuje.

Pjenježne hibanje pola němſkoſtatneje hłownoje pokładniży.

Po pschehladže wo pjenježnym hibanju pola němſkoſtatneje hłownoje pokładniży (kaſy) ſa august 1925 je ſumma nutſpłacženjow w auguſce 557 831 332 hriwnow, wuplacženjow 603 794 256 hriwnow wuczinika, po taſim je ſo 45 962 924 hr. wjazy wudało. Njeſwjeſczeny dołh je 31. auguſta 1925 111 272 200 hr. wuczinik.

Pruſki finanzny miniſter pſchipowěda, ſo ſo dawk podruzniſkeho pjenieſa powyſchi.

We hłownym wubjerku pruſkeho ſejma je finanzny miniſter dr. Hoepker-Aſchoff ſdżělił, ſo dla powyſchenja ſaſtojniſkich miſdow njedoſtaſk 220 miljonow hriwnow nastanje, kotrež dyrbi ſo ſ powyſchenjom dawka podruzniſkeho pjenieſa wurunacž. Wot 1. hapreje 1920 dyrbi podruzniſki pjenjes 100 prozentow wuczinicž. Wot 1. januara dyrbjaſoj ſo wobdżelerjam khěžow 2 prozentaj ſa ſadanjenje pſchiſiwolicž. Wotmyſlene je, 1. nowembra dawk podruzniſkeho pjenieſa wo 8 prozentow powyſchicž a ſ tejho 4 prozenty ſa ſtat a 4 prozenty ſa gmejny poſtajicž.

Cžiczerin do Warſchawy pſchindże.

Ruſke póſtanzſtwo we Warſchawje je pólſkemu ſwonkownemu miniſterſtwu ſdżělko, ſo ruſki ſwonkowny kommiſar Cžiczerin 20. ſeptembra do Warſchawy pſchijědże a ſo budże tam někotre dny pſchebywacž. Wot tam wón do Němſkeje pojědże, ſo by ſo w tamniſchich ſtrowotnych kupjelach lěkował.

Manewry jendželſkeho wójſka.

Prěnje manewry jendželſkeho wójſka wot ſtónczenja wójny ſo na nowy tydżeń ſapoczny. Pschi nich budże ſo na ſtrategiſke a taktiſke wuczby ſwětowneje wójny dźiwacž. Nowa organiſazija wójſka, nowe bróne a rosniſze transportſkeje a powěſczedawazeje ſłużby dyrbja ſo wupruhowacž. Też tanki a lětadła budża pschi manewrach ważnu wólu hracž.

Lětnik 1924 franzowſkeho wójſka ſo ſ dżela ſe ſłużby puſchczi.

Painleve je jako wójnſki miniſter wojeſkim wyſchnoſczam wokolnik pósłał, po kotrymž maju ſo wojacy, kotříž prěnjemu wotdżělenju lětnika 1924 pschiſłuſcheja, ſe ſłużby puſchczicž. Po tym dyrbja ſo rheinſkej armeji pschiſłuſchazy wojacy wot 31. oktobra a wojazy, kotříž we Saarſkim kraju ſłuża, ſo do domiſny puſchczicž.

Wójna w Marokkowſkej.

„Newyork Herald“ w nastawku wo wójnſkich operazijach w Marokkowſkej praji, ſo ſo marſchall Petain prózuje, cžłowjeze žiwjenje ſ tym lutowacž, ſo měſtno ſyłnych nadběhow, ſ kotrymž mohła ſo wójna bórſy ſtónczicž, rjad měſtnych nadběhow ſ wottyknjenym kónzom pschewjeduje. Se nimi je mózno, wójnſke ſmyſlenje njepschecželow ſa někotre njedżele ſcžěſnicž.

„Newyork Herald“ na wobcžežnoſcže pokaſuje, kotrež ſu mjes Abd-el-Krimom a hłownikami jenotliwych ſyłahow naſtałe, kotříž jemu hóſko porokuja, jo je riffiſki Kabylow do dyrdomdejow ſcžahnył, kotrež ſo hižo dżenża jako kataſtrofalne pokaſuja. Po tymle wótrym wurěcžowanju, k kotremuž je w Ädiru doſchło, je Abd-el-Krim wotjěł, nichtó njewě, do kotreje ſtrony.

Londonſke „Daily News“ piſchu, ſo mataj marſchall Petain a general Primo de Rivera pſched ſobu hobrike dżełko. Sa ſchěſcž njedżel ſo w Marokkowſkej deſchczowy cžaſ ſapocžne, kotryž dżenżniſke doły do rěkow pschetwori. Do teho cžaſa dyrbi ſo wójna ſkónczicž.

*

Hawaſka powěſczerja ſ Fesa powě, ſo ſu franzowſky wojacy pola Tafranta něſchto pſches cžaru pſchedawſcheje ſtrony poſtajili. Romeraſti ſpłah je ſu k południu Amjota wróczo ſcžahnył. Dżełalojo ſu je ſwojimi ſwójbami do pokrožnych ſtronow Beni-Ternalſkeho ſpłaha cželli. Też ſpłahi Aſanow w ſtronach Ain-Maatuſa k połnocy wróczo du. Pola Ternala ſu ſo někotre wotdżělenja Beni a Mesgueldeſkeho ſpłaha podcžiſłe. Zeitunſki ſpłah je ſo do ſwojich wſow wrócił. Pola Teſſana ſu Franzowſcho njepschecželа wotrafyli a ju jemu wulku ſchkodu naczinili.

*

Schpaniczenjo ſu pola Tetuana tvjerdżiſnu Kudia Fahar, kotruž ſu Kabylojo pjecž dnjow dołho wobkhałi, wujwobodżili. Kabylojo ju 150 morwych a 100 ſtżelbow na iwojowniſchczu woſtajili. W Tetuanje ju tedenj (Cže Boha khwalimy) ſpěwali.

Pódla njeſchy internazionalneho paſma Schpaniczenjo pola Tal-Al-Kra, Ted-dan-Saida a Ain-Rima ſ njepschecželom wojuja.

Kónz mnichow w Turkowſkej.

Preſident turkowſkeje republiki, Muſtafa Kemal, je ſnaty ſe ſwojim prózowanjom wo modernifowanje muhamedanſkeho ſwěta. Nětko je ſo Muſtafa Kemal roſhubžił, wſche kłóſchtry w kraju ſawrjecž a derwiſchow, muhamedanſkich mnichow, roſpuſcžicž.

S derwiſchemi ſo ſaſo jena originalnoſcž ſtareje Turkowſkeje ſhubi, kotraž bě jena ſ hłownych ſadżěwkow modernizaſije muhamedanſtwa. Schto ſu mniſchi w Turkowſkej wotnamili, je ſ tejho widżecž, ſo je w Konſtantinoplu a wokolnoſcži wjazy dyžli 300 kłóſchtrow, w kotrejž derwiſchojo je pak jich wjazy dyžli tyſaz. Muſtafa Kemal Turkowſkej je pak jich wjazy dyžli tyſaz. Muſtafa Kemal kłóſchtrſke twarjenja bo ſchulow pſchemjenicž dała, a tam, hdżež ſo kłóſchtr k tomu njehodži, ſo wón pſcheda a ſ tejho bohatymi pjenjesami ſo ſchula natwari.

Mukaſ we ſawrjecžu kłóſchtrowje ſe powſchitkowne ſwodżiwanje ſhubźił, tola wobhladerſtwo je tule nowinku ſmjerom pſchijało, kaž dźe je europiſku draſtu pſchijał, kotruž ſo turkowſky ſaſtojnizy wobleka.

S pſchicžinu rajneho ſakroczenja bě to, ſo ſo kłóſchtry nowym politiſkim poměram pſchecžiwjachu a ſo pſchi wſchěch ſpſchihabanſtwach pſchecžiwo nětžiſchemu turkowſkemu ſtatej wobdżělichu.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na ſeminarſkej hasy 6. Rěči ſerbski

Najl. a najtuńſa kupowanja wobuća. Fódušowanje ſpěšnje a tunjo

Ze Serbow.

We **Budyſchinje**, 16. ſeptembra 1925.

— **We wjedrje.** Wječera wjeczor w 7 hodź. barometer 745, hygrometer —1%, thermometer wo dnjo +18. Dżenża rano we 8 hodź. barometer 745, hygrometer —3%, thermometer w nozy +5. — Wječera rano nad ſrjedźnej a wjeczornej Europu wyſchina leżeſche a je nam rjane wjedro pſchinjeſła. Też dżenża nam jiſchcze wobſtajne wjedro ſawdſcži. Hacž pak je dołho ſmjerom, je njewěſte. Pſchetož wot kupy Island hacž do Schwanſkeje cžehnje ſo ſyna nižina. Nadźijomnje je nad nami wyſchina tak ſyna, ſo dźiſchi cžaſ nižinu wotdżerži. — Jutſje ſchwórik ſłónczko 5.39 hodźin ſtkhadża a ſo 6.09 hodźin thowa. Mětaczk rano 4.29 hodźin ſtkhadża a ſo wjeczor 6.17 hodźin thowa.

— **Schkrowa powěſcž wo wjedrje ſa jutſijchi ſchtwórk:** Sſo pomróczuje. Wyſchina ſo roſpuſcžuje. Rjane wjedro je ſaſo wohroženo.

— **Schto H. van Gerlach wo ſerbſcheſcžinje mění.** Njedawno puczowaſche tutón němſki politikar, ſdobom hłowny redaktor ſnateho Barlinſkeho tydżenika „Die Welt am Montag“, w juženej Franzowſkej a pſchińdże też do kraju, hdżež mały ludźik Bačkow bydli. Wo nich mjes druhim piſa: „Hiſchcže je baſcžina ludowa rěcž někotrych ſtotyſac. Duchowny ju w zwrkwi prěnje, ale pſchidawa hnydom pſchekejk w franzowſcžinje. Dże ſ njej kaž je ſerbſcžinu: Stari ju hiſchcže rěcža, młodźi ju wjazy njenawuknu a **ſchkoda pſchecžiwo njej wojuje.** Je to ſchkoda? Sóm pſchemało romantikar (nadpiſchirodnit), ſo bych aſſimilazijum (pſchidżełanjeje) ludowych tſchěſkow wobžarował. Wone ſu kuriozny pſchirodny pomnik, ale ſu raczidło ſa njewuſtawazy poſtup.“ — Sſam dźe wuſnawa, ſo žanchu romantiſkeho cžuca ſa **mjeńſche narody** nima. Boża pſchedwidźiwoſcž je to tak ſarjadowała, ſo wſchě ludy na jene kopyto biczi njeſmu. To runja ſo wſchelakoroſcži Bożeje pſchirody. Sajimawe je wuſnacže, ſo ma ſo ſerbſcžina ſ pomozu ſchule niczicž. To wuſnawa hewak ſprawny Němž a ma prawje. Wón ſnaje pruſke poměry, ſaſtupowaſche ſ dawna ſwem wuſtupowanje Pruſkeje pſchecžiwo Polakam a Danam a porokuje pruſkemu ſtatej, ſo dżiwchu ſamo němſky Elſaſy prjecž wot Němſkeje. **Pod Pruſkej ſo žana narodna njeniſchina ſpožowna njeczuje.**

Wodolena.

Schmanawſka powěſcž ſ tónza pohanſkeho cžaſa.

Napiſał Iwan Klipera.

(Pokračowanje.)

Lědy ſawohładachu pſchitkiwatani mužojo ſpuſtaneho, pokaſachu mnoſy ſ jich rjadow ſ wokanjom ſwój hněw a njeſpokojnoſcž. Sdobom pſchibžachu někotſi ſ nich k njemu a ſa wokomik roſwiſajachu tykowe wjaſanja, ſ kotrymž běchu ruzy a noſy ſputane, pſcherežachu je a tak ſcžinichu jeho ſaſo žiwobodneho.

Tak ruċże hacž běſche ſo to ſtalo, ſeſtupachu ſo cži mužojowje, kotříž běchu zuſlinkej na pomoz pſchikhwatali, do prawje wuſtich rjadow, poſtžežchu ſiwoje bróne a cžakachu, dóniž jim tón zuſp njeda pokiw k wojowanju ſ pohanſkim ludom.

Tola hdyž tón jich wotmyſlenje ſpóſna, prajeſche ſkoku: „Budź wam dźak, kheſcžanſkeju mužojo, ſa waſche wumnoženje, kaž je runje w prawem cžaſu pſchiſchło. Tola ſtkońże ſiwoje bróne! Tu njebudże trjeba wojowacž. Bóh ſwarnuj, ſo by wojowak krajan pſchecžiwo krajanej. Byrnjež tuċži ludźo ſo ſabłudźili we wérje a bludach, pu woni tola waſchi bratſja a Cžeſcha jako my. A wy, mužojo a žony, kiž macże pohanſke pſchibohi ſa ſwojich bohow a do nich wěrżeże, wy ſeidżeże ſo w tutych dnjach do ſuſchiſiſeje wożady, hdżež budu wam wo prawem, wiſchehomóżnem Bohu a jeho ſynu Jeſuſu Khryſtuſu nadobnu wěru kheſcžanſkeje wérły předowacž. Bóh dał, ſo wy ſpóſnajeże, ſchto je wěrnoſcž a ſchto je jebanſtwo a jenož ſta pſchiwěrka!“

„Sahubna wjeczna bohow doſcžehnje kóżdeho ſ waż, ſchtóż ſłowam tohole florečzaſeho ſyna Cžornoboha jenom na wokomik ſwoje wucho nakhili!“ ſawoła ſ warnowazym a proſzym hłoſom Wodolena, wobroczejo ſo k ſwojemu ludej.

„Jeje ſłebnym rěczam njewěrċże, pſchińdżeże a ſłyſchcże a pſchejźwědżeże ſo potom ſami. Nětko dźicże a wopruſcžeże tole měſtno, wſchitſy ſcže ſwobodni a njekhłoſtani. Ty pak, dżowka Belialowa a ſahałka prědarka najcžornſchich bludow, pſchewodżiſch nje na Prochyni, hdżež cži ſe ſtupanom twoju twjerdu hejn hižo junjehcžimy! Spytajcže ju!“

„Wěda wam, dótkunjeċże-li ſo mje, hněw bohow waſ ſaſłapi!“

„Toho ſo njebojimy!“ ſmějachu ſo ji kheſcžanſkeju mužojo, ſdobom jeje ruzy ſwjaſajo.

Poražení, hněwa polni ſtojachu tu pohanjo. Podarmo ſablyſkłachżej ſo mužam wocži a ſamtnohym ſo pjaſeże, podarmo ſony ruzy kamachu a pokleże na kheſcžanow wokachu a ſ njebjeſ pomoz bohow wuproſchachu, njebjeſa ſmjerom ſwoſtachu, njepomhachu, a kheſcžanſkich mužow, derje wobrónjenych, běſche pſchemóż, mjes tym, ſo bě na druhej ſtronje wjazy žonow a ſtarzow, k tomu hiſchcže zyle bjeſ bróniwoh. Hdyž běchu kheſcžanſcjo Wodolenu wujwjahali, wſachu ju do ſiwoje krjedźiny.

„A nětko wopuſcžcžimy hrajiſchczo djabolſke a jeho pſchiwěrki a kuſka, pryjedy pak, hacž wuteńdżemy, ſnicžeże pſchibyła a roſbicże wottak a wopornſchczo!“

Na tuto pſchikłakanje ſdża ſo dżěl mužow ſ drużiny kheſcžanſkeje ſ wottarjej. Ale někto hakle widżachu, ſo běſche poſtawa Swantowitowa a pſchichodźiwěſchczaże dejſi ſ wottarja ſo ſhubiłe, kotreż buchu na tajny potiw Wodolenin w prěnjej cžiſtſcženiży hižo w ſtromu wotnjeſene a ſ wottarjej a wopornſchczu, kiž powalichu a roſmjetachu do roſwalinow.

Krótke běſche jich dżěło. S kamjenjow, ſ kotrychž běchu wotwjerdżiſnu wokoło bykej naſtawarjenej, ſłyſchachu bórſy jenož niſke hromady, mjes tym ſ podſtawk ſiwjatych deſkow a ſchkła ſe ſwjatej wodu leżachu na jemi powalene.

Bórſy potom wopuſcžcžichu kheſcžanſcjo mužojo ſiwjaty haj, mějo na cžole kheſcžanſkeho duchownego kniježa Kheſcžeſana a w prěnim rjedże ſwjaſanu Wodolenu. Potkmu-rjenje, ſ njepſcheċželſtimi pohładani pſchewodżeſche pohanſki lud wottkhadżajcych ſe ſwjateho haja kheſcžeżanow, ſe ſawdžowanjom ſhladajo na ſłnjti ſiwjateho wohnja a bohaw poſwjeczenych woporow, kiž njeſpalene, hiſchcže ſo kurjaże, walachu ſo wokoło ſłyſkow wottarja po ſemi w próſche.

III.

Sapadowaze ſa wobſor ſłónzo ſcžełkeſche nimale wodorunje hiſchcže ſiwoje poſłednje ſłabe pruhi do pſchiſeiſteje ſhódby ſunneho hrodu Prachnitze. Běſche to niz wulke ſ cžeſanych kamjenjow wjelbowana ſórża, wobſtwětlena ſ jenickim niſkim wokhnom, w kotrejž namaka ſo hruba, njewunjeſitu ſ drjewa ſhotowjena nadoba.

Na ſydnadle hnydom pſchi wotnje ſedżeſche Wodolena du. khowajeho ſłónza ſo ſahladawſchi. Napjeczeżo njej wokrjeża ſale ſtejeſche tujeſ Kheſcžeſan, kotreħoż wobliczo ſo cžerwjenjeſche wot ſiwjateje horkiwoſcže, a dołheho rěcženja.

Nětko wotmyſlenky a jeho wócžko wotpoczowaſche pruhujo na Wodolinem wobliczu, wotwobroczenem wot njeho.

„Ty mjeleżiſch, wobſtajnje jenož mjeleżiſch, a nimaſch ſ mojim ſłowam, kiż tebi najcžiſcžiſchu a najſwjecziſchu wěrnoſcž wopowědżuja, žaneje, dożyła žaneje wotmowiwy an praſchenja?“ rjekny mjerjaſy kheſcžanſki prědar. Kak je mózno, ſo dotalne moje ſłowa twoju wutrobu hiſchcže njeſu a twój rozum hižo dawno wo wěrnoſcži a wo prawdźe hłownych tutych ſaſadow ſiwjateje wěry kheſcžanſkeje njeſu ſu pſchejźwědżiłe? Aj, je dha twoja wutroba ſ kamjenja a twoja hłowa ſ wórzła, po kotrymaż bjes wuſpěcha wotſtanjeidy ty dale we ſiwojim bludże, pſchi dotalnych ſiwojich njeſnicžejomnych pſchihohach a pſchiwěrkach?!“

(Pokračowanje.)

Přiloha k čisłu 216 „Serb. Nowin“

Srjedu, 16. septembra 1925

Pruski minister kulta wo wukublanju ludowych wuczerjow.

Pschi wuběrku pruskeho sejma rěčeše kultowy minister prof. dr. Becker wo nowosarjadowanju wukubłanja wuczerjow na ludowych schulach. Politika kultoweho sarjadnistwa je w tutym praschenju z lět sem, njeswotwizna wot wobzelu nawjedowarja, tahama wostaka, schtož możenny z jeho lonschich wuwjedjenjow w sejmje dowidżeć. Ministerstwo pschewjedże nětko reformu wuczerskeje sdźěłanosće a wukublanja jako postyt. Nětczischne sarjadowanje njeje dokónczene, ma so nětchto wuwinowace wutworić a so z nasbonjenjow wukniesć. Ministerstwo njeje „doktrinär“ (t. r. lěpschim potrjebam njepschistupne), njeboli so poradżenja žiwotich planow psches woprawdźitosć. Pschichodnemu wuczerjej njemóże so wschitko wěda na paedagogiskich akademijach pschiwjesć, kotruž k žiwjenju powołanju trjeba. Dyrbi sterje spóznać, so so njesmě ženje. pschestacz wukniesć a so na dalschim duchownym wuwiwanju w sastojnstwje a pódla njeho dźiwać.

We wuwuczowanskim planje akademijow je postarane, so pschichodny wuczer so do wschich powołanskich pschestrjenjow sawjedże. Sylne sakorjenjenje nowoje wuczerskeje sdźěłanosće do domisny a ludstwa njeje zyrkwinske swuczowanje. — Też po naschim měnjenju nic. Ludowy wuczer dyrbi w žiwojej domisnje a w žiwojim ludstwje hłuboko korjenić. Tomu žłuchu, so tej rěcz luda dospołnje znaje a wobknježi. Wo němskim wuczerju tuto wobzelte žadanje stajecz njetrjebamy. To so samo rozumi, hdyž žiwoju rěcz najprjedy 7 lět w ludowej schuli wukinje, potom dalsche 7 lět na natwarjazej a stónczinje wjazy semestrowo na akademiji wukinje. Ale je serbskej rěczu klaza to tak jara, so mnohi njedokonjeja serbske po rěcznych prawidłach maczernu rěcz nawuczić. To je bjes dźiwa. Na wukublanje serbskich wuczerjow w jich maczerskich schinje — kotruž dyrbjachu potom też serbske dźěcži wuczić — to rěka, je-li z nich w Serbach sastojnstwo dóstachu —, njeje so w Prusej dźiwało a dźenż nischi dźeń hischcze niz, byrnjež tajši abo podobny zakoń so hižo psched 5 lětami wudał a jenož na papjerze žiwoje žiwjenje wjedże. To nam nicžo nowe njeje, z nich nic za narodne mjeńschiny. W pruskich seminarach, hdyž buchu wobzelte serbscy wuczerjo wukublani — tak w Starym Darbnje, Rychbachu (Reichenbach), Lubodole (Liebenthal) a Löwenberku —, njeje so hischcze jenje serbska rěcz offizielnje wuczika. Serbscy seminarisca prózowachu so zhromadnje, kaž w Starym Darbnje, hdyž mězachu prjedy mjes sobu serbske towarstwo, wo nawukrjenje žiwoje maczerschczinu. Pruskim schulskim wyschnosćam dże na to njerdże, serbsku rěcz psches schulu pěstowacz a hajicz. Pruska hruba politika měri so na duchowne samordowanje Serbow. Ta je hižo stalcta stara. W tutym njerzłowjeskim, njenaturskim dźele je Prusska z pschikładom za zyły žiwot. Tuto wurubjenje narodnych kubkow mjenuje „kulturu“. Sdźerżenje nascheje rěcze stawa so po měnjenju pryedawschcho kulturoweho ministera dr. Boelitza z politiskich samerow. Hižo z teho widźimy, schto měšachmy wot tuteho hakatista wocakowacz (klusche mjenujzy nemitkludowej stronje, prjedawschich liberalnych, kotrjž w swjazku z nemitkonarodnymi tanne njekhmane sakonje pschecziwo narodnym mjenschinam, wosebje Polakam wobsankuchu w czasu Bismarcka. Tuczi ani próschka czuża za potłóczene ludy w Němskej njimaja. Sa to pak bě jich czuczikowosć jara kostoscziwa, hdyž so Němzam we wukrazu wołóła sbihnje. So maja starschi postajecz, hacz dźedża hiwne dźecži w serbschczinje wutwoczenje měcz a pschi tym dyrbi gmejna trěbne wudawki za serbske roswiczowanje płaczicz, to stej pschełapanej zwědkaj k wotpokasanju tuteje wuczby. A prunke knjezerstwo so w tym mylito njeje. Hacz dże serbske dźecko schicz nawukniesć. turnowacz abo spěwacz. to so žadnym człowjek starschich njeprascha. Kóżdy pschewidźi wotpohlad pruskich wyschnosćow: Spomózu schule po czasu serbsku rěcz wukorjenicz. Tohodła njewukniechu serbsku swidowazu na seminarach swoju maczernu rěcz. Po nowym sakonju budże to hischcze horje. Tohodła tykaja so po możnosći němscy wuczerjo do narodnje měschanych schulow. Sserbske dźěczi su dla wuczerjow tu. To by w Pruskej nowa móda była, so maja so pola narodnych mjenschinow wuczerjo po dźeczach sćežowacz, jich rěcz rozumiez. Schto wo to, byrnjež tajka paedagogiska psychologija njerozumna, kowrótna. kulturneho luda njechódna bya. S czasow Stareho Fryza je w Pruskej wscho możno. Wón so hižo wo smeschenje Sserbow z Němzami starasche, je-li jenu zyka hdy na myśle pschindźechmy.

Widźimy: Prusa njeje nicžo nawukła a zahyła. Duchowne a narodne pschesćehanje Sserbow dże dale. Dale knjezi hruba pjasć mócnarjow. Wjese swscheho czuża a swědomja, njekschescanszy a njeczłowjeszy wutupieja so Sserbja a njedóstanu zanje pomozy. Pósłzy Němzy su so na Swjatk Ludow wobroczili. A my Sserbja měli k temu wjazy pschiczinu a prawa. Kak dołho hischcze dyrbimy tajkemu njenormalnemu niczenju naschcho naroda pschihladowacz?

Kelko milijonow Američanoju za nowinarsku reklamu wudawaja.

Kak ma so reklama pschewjesć.

Hospodarizy wyschoko ważne je sjednoczenstwo amerikanskeje industrije z towarstwom nakładowarjow se sestajenjom wudawkow za amerikansku reklamu wukonjało. Najwjetsche wudawki za reklamu je Falking-maschinowa-company měła, wuczinjachu 3 milijonow dollarow nimale 13 milijonow hriwnow) a to 2 800 000 dollarow za nowiny (lětnje) a jenož 200 000 dollarow na plakaty, zwězowu reklamu a druhe wosjewjenja. Mydłowa firma Levers Brothers wuda 2½ milijonow dollarow, jena automobilna zabrika 2 milijonaj. Je hischcze zyła hromada firmow, kotrejž znajmjenscha 1 milijonow dollarow letnje sa nowinarsku reklamu wudawaju. Zyle prawje na kal reklamy, schtož wo tutej wuspischnosce reklamy praji. Direktor jeneho gramophonowego towarstwa, kotrejž 2½ milijonow dollarow w posledninm lecze wuda, je k temu doschoł, jenož w nowinach inserowacz. Je nasbonit, so je tuta reklama najwuspěschnischa. Wschě druhe leeza pschespěschnje nimo wócza wobkedźbowarja a njewothaja trěbneho sacziscza. Ssu pschezo sazy nowinarske nawěschtki byke, kotrejž wulke stasanki pschinjesechu. Winu widźi tuton mischtr reklamy w tom, so nowinarscy nawěschtk w měrje a z próżu so cżita a też możnosć dawa, pytajeho dospołnje informowacz Ludowa psychologija (wuczba wo duschinych mozach) dże na to, schtož chzesch kupicz, w nowinje pytacz a zej z njeje rosćuh tworicz. Druhe porucjenja nimaju telko ważnosce pola kupza, kotrejž runje w nowinarskich nawěschtkach tezi. Ale na tule autoritu so sepjeracz je nusne, dokelz kupz dyrbi dowěru měcz, kotruž won w nasjowazy padach, schtož je kral reklamy wobtrucził, z nowinow a jich porucjenjow dostawa. Hdyž maisch potajkim nětchto na pschedań, dyrbisch te w nowinach wosjewicz, kotrejž maja žiwojich stajnych cżitarjow a wschednje so do cżista pschecżitaja. Jedyn nowinarski nawěschtk pschinjese storo telko cżitarjow, kelkoż me nowina abonentow. Plakat so pschi spěchnosći a khwatka jenož wot stotoweho dźela nimodasnych wobkedźuje. A hdyž so rospomina, stawa so zyle swjerschnje. Hdyž chzesch z dorasom na kupza skutkowacz, dyrbisch tworv tam porucjerz, hdyž kupz wschednje žiwoje wocži słoknje. **A to je nowina. — Tuto rospominanje z naschonjenja je za inserentow „Serbskich Nowin“ najlepschi pokiw.**

Strowotna wustajeńca w Kamjencu

Němski hygienisti maja w Drježdżanach srjaduje wot 19.—29. septembra 1925 w měschczańskej sali (Bürgersaal) Kamjenskeje radnizy puczowańsku wustajeńzu wo hajenju strowotnosće. Njechamy skondźicz a chcemy na tule ważnu wustajeńzu zyle wosebje pokazacz. Wustajeńza budże wotewrjena njedźelu wot 11—6 hodź. a wschednje dny wot 11—7 hodź. Pokazuje so wobrazowe abo plastiske pschedstajenja wo:

1. „Anatomiji“,
2. „wuwiwje cżłowjeczeho cżłoneho płoda“,
3. „hladanju cżełschnych dźeci“ atd.,
4. „tuberkulozy“,
5. „pschenyhłowych khorosczach“,
6. „płuzanych khorosczach“,
7. wo „sozialnej hygienje“: kaž seziwjenju, hła danju lubow a cżła.

K wobziwjenju pschedstajenjow budża lekarske wjednistwa za powjedikownosć a za wosebitych, wobsebje pak kóż za schulske dźeci srjadowacz. Jenož z tym je możno, wopytowarjez cżełe strowotnisce stracht, kiż němskemu ludej z jeho wójnskimi a powójnskimi cżełemi na nastróżaze waschnje hroża, psched wocži dowjesć. Kuježa lekarjo z Kamjenza a wokolinty su swólniwje tutu spomożnu służbu na so wsali. Powsdikkowne wjednistwa po wustajeńzy budża:

njedźelu, 20. septembra t. L., pop. w 4 hodź. za mużow,
póndźelu, 21. septembra t. l. pop. w 4 hodź. za žony,
wutoru, 23. septembra t. l. pop. w 4 hodź. za mużow,
njedźelu, 27. septembra, pop. w 4 hodź. za žony.

Po wuczińzenju srjaduja so też wosebite wjednistwa. Pschisjewjenja k temu pschijimuje nawjedowarka wustajeńzy, spomožerke hamty Kamjenskeho hamtiskeho hejtmanstwa a města Kamjenza. Sastupny pjenjes je tak nisko postajeny, so może też najkhudschi njewsdźehnu składowacz?

Nětko wo mrowjach.

B. Schěza.

(Pokračowanje.)

Kóżdy drje wě, so mrowje za płódkimi wězami najbóle dźeja, a wuczuschla wone napołdrjek wschu, runjez to ludźo bóle thowali. Hdyž tehodła pod schtomami kettami kapki schmizowego mjedu namakaja, dha hnydom za tym płędźa, z waitkal su te pschischle, a dokho njetraje, dha tej na mjedowe żórleschka pschińdu, na schmizy. Te woni jenu po druhej wobłizuja, a dokelz hnadź je schmizy pschi tajkim lisanju nastróża, dha pschezo nowe kapki puschczeja, a to so mrowjam njemako lubi. Nětajkemu wuczenemu, hdyž je pschi tajkim dźele wobkedźowaschke, so z mnéschne spasche, a hdyž to dale powědasche, trjebasche pschi tym te zkowa: Mrowje schmizy deja. Tuž žebi njemyłlicze, hdyž je widźicze po schmizojtych halokkach běhacz, so wone tónle schkódny stót sboraja a żeru, ně, ale dalische wobkedźowanja su pokasale, so jón wone sprózniwje haja a so wo to staraja, so so jich lubym kruwiczkam žaneho njesboża stako njeby.

W Pomorzach běchu w jenej zahrodze małe sadowe schtomiki (Zwergbäumchen) naładdzane; nékotre běchu pokne schmizowe. Tuž zahrodnik sanjerodżene halóżki stwrsła a na semju smjeta. Wón njemóżeschke do prédka wjedżecz, so žebi z tym nowe hnéwanje naczini, hewak budźische je radscho do kachlow tytnył. Hdyż mjenujzy za nékotre dny saso do zahrody pschińdże, žedźische wulki dźel schmizowe saso na jabłuczinkach, a z wulkim spodziwanjom won widźesche, kak jich mrowje pschezo wjazy horje nosscha. — To tola sforo wérje podobne njeje, budże tón abo tamny rjez, schto hakle by prajit, hdy by wjazy wo tym zhonił, schtož wuczeni powědaja, tiž su létdżeżatki dołho mrowje wobkedźowali a pschi tym widżeli, kak njeprózninje je wone sa žiwój dójny zkót staraja a jón paju. Chzył-li wjazy wo tutym spodźiwnym pschecżełstwje powědacz, dha dyrbjak najprjedy wo schmizach žantych rěcżecz, to pak by pschedołho trako. Tuž chzu jenož hischcze na to spomnicz, kajke mjenjaje nawjedżenje (Erlbnis) žym žanu nětdy je schmizami mět.

Wjele družinow schmizow je pak pschezo, pak we wětschich cżaśach Lod senju na korjenjach a korzischkach živych a móże tam z tym, so je wuzywaja, wulku schkodu naczinicz. Dopominam jenož na to, so zu psched wjele létami w naschim kraju pschi Łobju, hdżež bě wjele winizow, wschě wukopacz dyrbjeli, dokelz běchu so schmizy (Reblaus) do korjenjow dale; tuž winowe pjenki zoknychu a njemżacu žanych kicżow wjazy. Wjele bóle hischcze je tehdy franzowske winizarstwo psches nje schkodowało. — Nětdy běch w zwojej wulkej zahrodze nětdże potdra zta trinkowych abo janskich jahodowych halokkow do semje natykał; te bórzy korjenja cżerjachu a wjeżele rozcżechu. Na druhe léto pak w julinju, jako běchu hižom rjane kerczki, pocżachu nadobo zyte rynki żołtnuczé a wjadnycz. Mnyślach žebi, so je zim najsterje žimischcz (Winhlmaus) korjenje swotkuśał, każ bě to hižom wjazy krótcz cżinił; powlecżech tohodła paklow, ale do tych so nicžo njepopadniu; tuž nakładżech zajedożejemu morchej do dżerow, teje pak pak nichtó njedótknu. Nětk žebi wsach kopacz a wurych nékotre kerczki. Tu néschto wuhladach, schtož žebi njebéch dżecz dał: korjenjow běchu tam zyle cżecże, ale kajki mężachu te napohlad! Běchu zyle se schmizami poczehnjene, ani błeczka prósdneho njebé. Njemózach žebi jazniecz, dyże běchu so milijony tychle njekrasniskow wsale; njewjedżich žebi tez žaneje rady, kak bych je saso wothył. Mrowjow mężach w zahrodze dosez, na semi a pod semju, ale wot tych žebi žaneje pomozy njewidżach, wjedżich tola hižom, so te też podseniskim schmizam žaneje łschżiwdy njecżinja, ale je haja a plahuja, każ bur žiwoje krumy. Wo tym też możach so žam pschežiwédcżicz. Po.ożich jedym trinkowy kerczk na žylne mrowiskcho pschi platowym stopje, a schtož běch žebi myślił, to so też hnydom sia: mrowje so z cżrjódanu na schmizy walichu, njecżinjachu jim pak nicžo, ale lisachu je jenož. Napołdrjek pak pocżachu je prjecz bracz a lésechu z nimi do dżerow, so bychu je tam na strowe korjenje sażadżale. Ssu tajke mrowje wužitne swérzata?

Mrowjam, kiż maja pod semju žiwoje bydła, je cżezko do jich dżełarjow hladacz, tohodła je lohko możno, so wy to zenje widżecz njebudżecze, kak wone schmizy na korjenjach plahuja, tuž hakle njechcam dale wo tym powědacz. Ale rosbladujcze so w zahrodze, na kukach, w hajku atd., hacz tam njebudżecze tola tas trawne stwjelzo abo stokpik jeneho selicżka, druhdy też topjeschka abo zyłu rostlinu z drobnej pjerschczu wobdatu widżecz. To su hródże, kotrejž zu mrowje schmizam, žiwojim lubym kruwiczkam, natwarile, a to na druhi lépjachu, so po nécżim njelelo abo krym nasta, pod kotrymż mózą schmizy bjes stracha žiwe byez.

Ale kajke strachi dha schmizam hroża? Nó, te maja, tak małe hacz su, tola zyłe cżrjódu njepschecżelow, kiż so z nimi žiwja. Wschcze też, schto je jich najbórschi njepschecżel? To je Bóże ż:ónczko, mólczki bruczk, na kotrymż maja hižom małe dżecži žiwoje wjesele, hdyż jim po ruczzu beži. Wschcżeleze so wy też, hdyż je widżicze, wono je wasch najlepschi pschecżel.

Schmizow je jich wjele druzinow, a nékotre maja tajki napohlad, so je nichtó za swérzatko nima. Schtóż ma pschi twarjenju wino nażadżene, je wschcze hižom na korje hakosow brune brjodawki widżit, druhdy zuku cżrjódku; to su też schmizy, wone so cżełwjolowki (Schildläuse) mjenuja. Też te brécżku z winowych hakosow zuzaja a jim z tym schłodża. Tuto mózeš wobkedźowacz, kak małe cżorne mrowiczki wot jenej brjodawki z druhej běhaja a pschi tóżdej stoju wostanu, niz tohodła, so bychu wot nich krumjake, ale wone je jenoż lisaja, pschetoż też te pschi prédku žłódke kapki wot so dawaja. Sa mrowje by žnadna wéz była, winowe hakosy za krótki cżaś wot tajkich schmizow wurjedżicz; to wone njerzinja, tuž też so njehodża wužitne swérzata njenowacz.

(Pokracżowanje.)

wosćej wužiću. Dorosćeni płaćeja 40 pj. Khariki sa wosebite wjednistwa, kotrež so do cźasa pschedawaja, wobliczeja so ſ 50 pj. sa wožobu. Schulske dźěći płaćeja jenož 10 pj. Nimo toho rosdźěli so 10 proz. darmotnych tharkow na potrěbne schulske dźěći.

Někotre wjeczory, najźerje wutoru, 22. sept., srjedu 23. septembra a pjatk, 25. sept. 1925, twjeczor we 8 hodź. budźe w Leśnjanskej schuli w Kamjenzu pschedźiwadło towatstwa za ludowe wukubłanje, kotrež wjschitki studijowny direktaŕ prof. dr. Muhle źiwětlowobrazy wo „hladanju ſubow", „hladanju cźěſchnych dźěći", wo „alkoholiſmje", wo „ſeſiwjenju", wo „tuberkulosy" atd. pschedwjeſeć. Tute jara ſajimawe wobrazy budźa ſ pschedniſchkami pschewodźeć: k. ſubny lěkaŕ dr. med. Lorenz ſe Kamjenza, k. dr. med. Till ſ Pančźicy, k. dr. med. Bergmann ſ Wóſſlinka, k. dr. med. Berger ſ Kamjenza a wokrjeſny lěkaŕ kuježerſtwowy medizinalny radźiczeŕ dr. Uhlig ſ Kamjenza.

Dźěławosćej ſpomožerſkeho, młodźineho a ſaſtaraczerſkeho hamta wokrjeſneho ſaſtaraczerſkeho ſwjaſka Kamjenſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa w žnjeńcu 1925.

Wokrjeſne wothładowarki ſu wſcho hromadźe 682 krócź domy wopytowale a ſ lěkarſkim ſpomóſnikowanjom na 22 dnjach maczerjam radu podawale, pſchi cźimž ſo jim 269 dźěći pschedstajowachu. W ſaſtarańnym měſtnju ſtej ſo w Ralbźicach a Bulerzach nowej měſtnje ſa radu dawanje ſ maczerjemi ſakoſtej, kotrejž běſchtej woſebje derje wopytanej. W 5 ſpomożetkich rěčnjych hodźinach w Kamjenzu, Kinsbórku, Połcźnizy a Wutkich Rědarjezach podawaſche ſo 35 thornu lěkarſka rada. Cźeſkoſnuczowarka ſa khorych je 110 hólzow a 119 hołzow pſchi pomoznym a orthopaediſkim (runaſkim) cźeſkoſnuczkowanju kaž też pſchi maſaži wobſtaraka a dale 17 rěčnych hodźinow wotmětwała. Na wocźeſtwjenje buchu dźěći do ſcźěhowazych młodźinowinjow pósłane:

9. do Schreiberhau (Krkonoſchach), 8 do Berlingen (Schwizarſka), 11 do Weilmünſtera (Taunus), 18 do Nordholza (połnóźn. morju), 13 do Wieka na Rujanje (Baltiſke morjo), 5 do Dürrenberka na Solawje, 4 do Wöllershofa (Bayerſka).

W Kamjenzu a Połcźnizach wotmě ſo po jenom dnju wuradźowanje wo wocźeſtwjenju; pſchi tom poſtaji ſo, ſo maju dalſchich 28 dźěći pſchi pſchichodnem wocźeſtwjazem lěkowanju ſobu pſchijěć. Potuſchene mloko podawaſche ſo ſaſo 234 dźěćom pod 2 lětomaj, 24 dźěćom wot 2—6, 36 ſchulſkim dźěćom a 65 dorośćenym, ſ cźehož naſta nětkuže 800 hr. wudawkow. Wokrjeſny ſaſtaraŕſki ſwjaſk bu w 19 padach ſ hamtſkim poruczńikom (Wormund). Duńkerſke jěſze podawachu ſo we Wutkich Rědarjezach, Bretniku, Połcźnizach M. S. kaž w hoſeńcach we Wutkich Rědarjezach a Kinsbórku. Saſtaraŕſki hamt měſeſche 253 malym a 816 ſoztatnym reutnarjam 14429 hr. podpjery wuplaćeć. Do hoſeńcow ſapokaſachu 55 wožobow a 33 wožobow do khorownjow, wokrjeſneho wuſtawa w Žěžowje a do druhich wuſtawow. Sa to a ſa druhich pomozy potrěbnych, kaž też njedźelniczow je ſo wſcho hromadźe 4716 hr. wudało. Rentowy pſchiraźk dóſtawachu 103 wójnſzy wobſchkodźeni ſ 164 dźěćimi a 845 wójnſkich ſewoſtajenych wſcho hromadźe 24 600 hr. Nimo podpjerow w hotowych pjenjeſach a pſchipomozow ſa wocźeſtwjaze lěkowanje (Erholungskuren) ſo runje 1100 hr. dawaſche, w 10 padach woſebje potrěbnym hiſchcźe draſta a žiwnoſć.

Přilopk.

* **Nječſaprěwaj ſwojich ſtaſchich!** Jedyn ſemſkeŕ wyſoki duchowny, wuſnawaŕ biſkop dr. Jan Bjarnat Brinkmann ſ Münſtera, pokhadźeſche wot jednotlych ludźi a běſche hač do kónca ſwojeho žiwjenja najjednoriſcho žiwy. Pſchi tom njehańbowaſche ſo jenje ſwojeho niſkeho rodu (hemſpchkidźenja), nawopak, cźaſto a rad powědaſche podawiſny ſ proſteho žiwjenja ſwojeho ſwożowneho dźěćaſtwa. Jónn k ſemjanſkeſ ſwójſke ſ hoſeńcinje pſcheproſcheny ſedźeſche pódla ſemjanſkeje kujene, kotraž cźyſche na wſach w kózke pſchebywaćz. Tuž wona dołho na to ſtorzeſche, ſo bu wſchěs jeje twarjenja na kubſe tak hubjenje ſrjadowane; žabyn ſalon, niſke ſtwy, ſaſtaŕka frankika nadoba a wſchelake druhe wězy wjazy. Wſchudźe wědźeſche něſchto wuſtajeć. Biſkyp dołhu thwiliu tomu pſchipoſłuchaſche a potom prajeſche tjenje we münſterſkej narěcźi, kotruž ſ žyta rad rěcźeſche: „Hnadna kujeni, hdyž naſcha macź tykaſ ſ hejbuſchnjeſe muki pjeczeſche, ſtejeſche ponóſne pſchimadło ſ wohnińcźa ha kuja na haſu won, tak wuſke a małe bě pola naſ, a tola njejſym nihdźe radſcheju w žiwjenju bywał hač doma pola macźerje." — Rosmołwa ſo nětko hnydom žyle hinak wobroćźi.

* **Žiwa pohrjebana.** Sſnano jara malo ludźom budźe znate, ſo nta ſo ſławny jendźelſki ſpiſowaczeŕ romanow ſa ſwoje žiwjenje njeſkutkej jenoho paducha dźakowacź. Macź Waltara Scotta bě wumrěła, bu do kaſchcźa połoźena a we ſwójſkem rowniſcheźu pohkowana. Tółka tohole měſtaczka ſalſe ſtradźu do rowneho wjelba, wotewri kaſchcź a rubi wichź drohotne kamjenje. Někotre pjerſchćenje njemóżeſche ſ porſtow ſcźahacź; ſurowy cźłowjek ſebi dołho njerozmyſlił, wja ſwój nóſ a rězny do njeja porſta. K jeho hrózbje poſłuchny ſo morwa we kaſchcźu. S njeſwědomoſću lěkarjow bě wona žyła ſa morwu prajena, njes tym, ſo běſche to jenoź po ſnaźu. Zakońne bolośeze wumóżichu ju wot wiwy (Starrkrampf) a jeje wołanje rěſeſche po nóźnej cźiſchinje. Paduch najprjedy we ſwojich ſtrożelach kaž wot Bożeje ſuźił ſajaty ſtejo woſta, potom cźerjeſche ſ wjelba na pol wowrótniſchi wot toho, ſchtož bě ſo runje ſtało. Pſches tajke nóźne wołanje pak běchu ſo ludźo wubudźili, kotříž nětko żiwej ſahrjebanej na pomoz khwatachu. Wóna ſo też

Kedźbu
Nowe koło darmo!

Za mužskich mužace, za žónske žonjace a druhe drohotne dary

możecze darmo dóſtacź, hdyž nam hač do 10. oktobra ſdźělicze, ſchtó cźile ſchtyrjo mužojo ſu.

Na dnju 25. oktobra pod dohladom notara wulośujemy a 5. novembra 1925 mjena dobywcźerjow a ſchło bohatſtwu, woſjewimy.

1.

2.

3.

4

Hdyž nam mjena tu wobraſowanych woſobow ſdźělicze, pſchipoloźcze Waſchemu liſtej abonentu kwitowanku na měſaz oktober 1925 ſ Waſchim mjenom. Jenož tajgy moja podźěł na wulośowanju. Schtóž nam wuſhudanje ſ póſtom półłacź nocźze, njech liſt ſwojemu dowěrnikej ſobu da. Schtóž ſo dopomnicź njemóże, schtó pſchedſtejaze woſobny ſu, njech je w ſtarych wobraſowych pſchiłohach pyta, tam jich mjena namaka.

ſ Podobne dary pſchihotujemy k hodam.

Sa nadawk ſtajimy potom žadanje, nam ſdźělicź mjena woſobow, kotrychž wobrazy w novembru w naſchej tydźeńſkej wobraſowej pſchiłoſy wotcźiſchcźimy. Potom we nadawku 4 abo 5 tutych wobraſow pſchinjeſemy bjes toho, jo podpiſchemy, ſchtó ſu, ſchtož dyrbi nam ión, kotryż chze na wulośowanju ſo wobdźělicź, ſdźělicź.

Tohodła khowajcze wiſchě wobraſowe pſchiłohi měſaca novembra.

Nakład „Serbskich Nowin".

---

bórty ſyraba, a ſtaſchna podawiſna ſwjeſta bjeſe wſchěch ſcźěhowkow ſa nju. Wona běſche hiſchcźe wjele lět ſtrowa a žiwa mjes ſwojimi ſwójbnymi. Pjecź lět po jeje khowanju porodźi ſwojeho žyna Waltarja. Jendźelſka literatura by wo jenoho najwjetſcheho ſpiſowaczela khudſcha była, hdy budźiſche tamne padniſchſtwo pohrjebanu ſaſo k žiwjenju njeſbudźiło.

* **Jemu ſo pſchejara deſchcźika dźěſche.** W niżoſeńſkim (hollandſkim) měſtaczku Buſſumje pſchimdźe muż na polizajſku ſtražu ſ pokłym mědźom ſlěbornych wězow a prajeſche: „Sſym ſo dźenja w nozy do jeneje bille nutſlamał a chcźych ſe ſwojim wuſtrukom do Amſterdama, ſo bych jón tam pſchedał. Ale ſo pſchejara deſchcźuje. Proſchu, ſchłowajcze mój wuſtrukł a mje tu." — Tutu próſtwu wěſo połizija wopſeſkni. Sſnadź budźe jemu „tajkale ſprawnoſcź" poſdźiſcho njeluba.

Směški.

** **Bjes rěcźe.** Towarſtwo ſej wulecźa. Wokoło pſchipołdnja pſchicźahny njewjedro. Nadobo dyri błyſk ſ mózným wrjeſkotom do błiſkeho duba. We ſamym wokomiku leźeſche mi moja pſchewodźeńca w rukomaj. „Sćże Wy njemózna," wopraſchach ſo pſchi prěnich ſtrożelach. „Boha bźał, nět, ſcheptaſche, „jenož rěcź ſym, kaž ſo mi ſda, ſhubiła!"

Nowe knihi.

Kamjeń mudrych" a „Perpetuum mobile" ſu ſamoſtatnje ſchimſkich a tajnych wědomoſcźarjow ſtrjedźeneho wěka. Runje wulkhadźaza 7. poſyłka „Maleho Brockhausa" pſchinjeſe nam dźenja wobraz taſkeho „Perpetuum mobile" w planje, jeneje maſchiny, kotraž dyrbi niepſchestajcy dźěłacź bjes ponowjenja dźěłanſkeje mozy: Młynſke koło, pſches kotrež woda běži, kotraž ſo ſe ſamſtnej mozu ſběha, ſo by ſaſo pſches młynſke koło běźała. Na tole waſchnje ma ſo wěcźny wobběh wody a ſ tym njepſchetorhnjene wjerceńenje k wali młynſkeho koła pſchijamknjeneho tóćnika dozpěć. Dźenja wěmy, ſo je „Perpetuum mobile" njemóżnoſcź, a ſo myſli, jo wuwjeſcź, wopocźuje na njeſnaću naturſkich ſaſadow. Nowa poſyłka „Maleho Brockhausa" we nam też hewak wjele łaſkmaweho powědaſ. Pſchehlad wo wuwiću hudźby a opery poda nam jaſny wobraz wo zyłym naſtaću raja ſynkow, kotrehoż ſapoczaſi hač daloko do ſtareho cźaſa wróćodoſahaja. Hromadźerjo hribow namakaju łohacze ſrjadowanej hribowej taſli, w ſotźa barbojtym wuwjeſeńu; taſli iwarnujetej pſched jědojtymi hribami, k jěđi ſhmane hriby ſo wot njeſłóbnych 'ale bjeſchkódnych hribow rozdźěla. Naſtawk wo ſtawiſnach Półſkeje poda nam wobraz wo wotměnjatym woſnudźe ſ naturſkimi kubłami žohnowanchoho kraja. W naſtawku wo němſkej mythologie ſtupi nam zyły ſwět bohow ſtarych Germanow pſched wocźi. Meteorologiſke łaſke ſoubja ſroſumjenje ſa wěſcźenje wjedra a twobłedźowanje pſchirody. Kóždenim pſchinjeſe poſyłka ſaſo něſchto noweho, dawa ſaſo ſpóſnacź, ſo je mału Brockhaus žórło wědomoſcze. Pſchihtim, kotříž chcźeja ſebi tutu ſajimawu pomocnu knjižku kupicź, radźimy, ſo bychu ſebi ju hnydom w Sćěbſkej kniharni po poniżenej ſapiſanſkej płaćijniſe ſkaſali, dokał tuta wurjadnje tunja płaćijna jenož hiſchcźe hač do 29. ſeptembra płaćeſ.

Hamtſke wozjewjenja z Budyšina.

Hoſpodarſke miniſterſtwo je wobſamkło, ſcźěhowazym woſobam pſchipóſnawanſke wopiſmo ſa plahowanſke ſyki ſpožcźicź, kiž ſu pſchi poſłednim hłownym wubranju pſchedſtajili:

Pſchecź herbjo w Porſchicźach,
najeńk wuſtawneho kubła, Dominikus Buhl we Hrubjelcźicach,
ryćeŕkubłowy najeńk Bjarnat Lippert w Hodźiju,
kubleŕ Hermann Gnauck we Weickersdorfje,
kubleŕka ſwud. Oty Gnauckowa we Weickersdorfje.

Hamtſke hejtmanſtwo.

Hamtſke wozjewjenje z Wojerec.

Tych, kotříž njejſu hiſchcźe hač do 15. ſept. ſwój podružniſki dawk, lćžownoſtny a pſchemyſłowy dawk ſapłaćili, namołwjeja, ſo bychu to w běhu tſjoch dnjach cźinili. Schtóž ſwój dawk w běhu tſjoch dnjow njeſapłaći, teho cźakaja.

Dary za „Tow. pomocy za studowacych Serbow".

Dotalne dary: 264,23 hr.

Dalše dary z Khelna; nazběrała šulerka Hańža Frankec:

k. Jakub Henka	1,— hr.
k. Franc Winaf	1,— hr.
k. Mikławš Měrćink	1,— hr.
k. Hermann Jurc	—,50 hr.
k. Hermann Šimank	—,50 hr.
k. Pawoł Hicka	—,50 hr.
k. Bohuwěr Kral	—,50 hr.
k. Jurij Běrk	1,— hr.
k. Jan Kliman	—,50 hr.
k. Michał Bjarš	—,50 hr.
k. Jan Wićaz	—,50 hr.
k. Franc Šrama	—,50 hr.
k. Korla Dürlich	—,50 hr.
k. Jan Lebza	—,50 hr.
k. Michał Rjećka	1,— hr.
k. Jurij Mjeń	1,— hr.
k. Jurij Khěžka	—,50 hr.
k. Jakub Dejka	—,50 hr.
k. M. Kobanja	—,50 hr.
k. J. Vicky	1,— hr.
k. M. Kubank	—,50 hr.
k. Arnošt Jacka	—,25 hr.
k. J. Mikela	—,30 hr.
k. Jurij Šeca	—,50 hr.
k. Max Domška	—,50 hr.
k. H. Kapler	—,50 hr.
k. Jurij Rychtar	—,50 hr.
k. Mikławš Lebza	—,50 hr.
k. Ackermann	—,50 hr.
k. Jurij Franc	—,50 hr.
hromadźe	282,28 hr.

To su rosumni Němzojo dawno spóznak, nimaja a njemějachu telko wliwa na pruskich mózgarjow, so by so tutomu njedostatkej wotpomhało. So tu a tam wósći Němcy trěbnoho rozsumjenja za naš nimaja, njetrjebamy so dźiwać. Njesnaja naš, našchu rěcź, zaudźenosć, našchu kulturu. A tuž so na kschiwych pozbudźenjach z nenutskeho pjera dźiwać a rosharić njetrjebamy.

— **Tyfus w Hornjej Łužizy** so stajnje dale rozschérja. Hačź dotal běchu we Wjednarjezach (Wehrsdorf), Klakrach a Nowym Měsće někotre wozoby na tyfus zhoriłe. Dwě wozobje wumrěchtej. Tele dny w Starym Niedźichowje z nowa 4 wozoby zhorichu a to we wschelakich šwiźbach. Wschudźom so prózuja, so buchu daschemu rozsćěrjenju khorosće zadźěwali. Wschěch na tyfus khorych do khorownje dowjedechu.

— **Njepiće wodu na žadne kórki.** Na to ćmy dźiwo wospjet kedźbnych cźinili. A pschezo ludźo, wosebje dźěći, na tuto warnowanje njemyśli. Tak stroiwy hačź žadna cźěło je, telko strachа pak je pschi jeho njerozsumnym wužiwanju. Widźimy najčźe z nastatych khorosćow w žadowym cźasu. Wužiwanje njestrachoho a njebźleneho žadu bjes khléba, kotryž so potom hischće z wodu wutschérje, wjedźe k cźežkim khorosćam žołdka a cźěrjow, haj móže žanu šmjerć sawinować. Na šwidźiczki piwo picź je nimomjerny strašne. Twjerde běłizny maja so wotstronić. Podobnje sebja poměry pschi wužiwanju kórkow. Hakle njedawno semrě w Drježdźanskej khorownji žona, kotraž bě so na kórki wody napila, a to pod załoženymi bolosćemi. Tuž kedźbujće pschi wužiwanju žadu a kórkow. Niz na nje wodu abo piwo picź.

— **Njewschědnje wjele huš** so sajdźenu žobotu na tudomnych tydźeńskich wikach posćicześe. Wjele wjesnjanskow śwjesche tu wot sajneho ranja hačź nimale do pschipołdnja. Sa hušnjanami pak so malo prasčachu, hačrunjež běchu płackišny pomérnje niske. Płaćeschе so za punt jenoż 1.10 hr. Tuta płacišna je pornjo druhim mjasowym płackišnam jara tunja. Wina tči žnadź w tym, so tu žanych Drježdźanskich wikowarjow njebě. W zwjedawschich cźasach ći hromadami hušty do Drježdźan na wiki wozchu. W póslednim cźasu mózachmy pak na butrowych wikach njedostatk burskeje butry wobkedźbowacź. Mnohy na wikach žoboty žaneje butry njedostachu. Pschicźina njechodźi so tak prawje pschewidźeć. S dźěla žnadź njedostatk butry na tym leži, so wjele hospodarjow butru snatym hnydom do domu nosćha. Tutón nałožk je so pschede wschém wo cźas wójny jara sakorjenił. Zlowna wina droje leži w tym, so mnohy ratarjo mloko do mlokarnjow woza abo wikowarjam pschedawaju, kaž wokoło Budyšchina.

— **Na cźim spóznajeśch, hačź je twoje dźěćo na cźuwy khore?** Kedźbuj na swoje dźěćo, hačź njeje na cźuwy khore (nerwós). Dźěćo pochina na cźuwy khore buch: 1. Je-li je doma stajnje mučne. 2. Je-li hakle 2—3 hodźiny po tym wušnje, hdyž je so jehnyć połožiło. 3. Je-li so lohko rosmjewa. Tutej khorosći sadźěwacź a ju po możnosći zahnacź, maju na prénim městnje starschi, wučerja, wutkubławarjo a duchowni nadawk. K tomu su trěbne scźěhowaze nałožki: Dźěćo dyrbi so stajnje a pomérnje nastawćicź, niz pak njepomérnje pschepychićź. 2. Dyrbi so wschelakich wužiwankow zdalowacź, kaž na pschikład korzeninow (Gewürze), kofeja, cźaja, alkohola, tobaka atd. 3. Dyrbi stajnje na cźeršnym powětrje pschebywacź. (Wotcawrcźe często bydleńske, schulske a spanske jtwy.) 4. Dźěći maju wjele wonka běhacź, (2—3 hodźiny wschędnje, teź we symje). 5. Dawajcźe jim dobre knihi cźitacź, niz pak pjche roshorjaze. 6. Dźěći maju so derje wuspacź. Na cźuwy khore dźěći njeśmědźa so ženje rano wubudźicź. 7. Hladaj, so so tajke dźěćo duchownje pschejara njestrapina. 8. Kedźbujće, hačź njejšu dźěći na žołdk abo cźěrjowa khore abo na krewji khude. 9. Ssu-li dźěći hdy khore byle, maju so derje dowustrowicź. Njeśćeśće je hnydom do schule. 10. Dźěći maju so wschědnje se symnej wodu myć. Na tute 10 prawidłow kedźbuj, pytnjeśćeli, so twoje dźěći trochu na cźuwy khiprja.

S **Dobrusche.** Wobžarujomne njesbožo sta so tele dny na tudomnym sportnjim městnje. Hrajerja Willija Lowaka jedyn z hrajerjow na njesbožo do nohi kopny. Lowak so z tym na kulzy strašchnje srani. Hnydom na pomoz jawolany lékar dr. Marschka z Hornjeje Hórki wupraji, so rana bórzy sabo sajźe.

S **Lubija.** (Njeśtwórny hobndźěłaćeŕ.) Pola jenehо tudomneho kubleŕa słužeśche wot někotreho cźasa šemnaśtny Fryza Wisda za wotrocźka. Wón bě swojim šobuslužazym wschelake wězy kradnył a do jenoz tyh zawasił. S kradnjenymi wězami dźiwaśche pschi blížschej pschiležnosći wuźěź. Wěz pak so runje jemu prawje njeschłachćeśche. Bur jeho pschi paduschtwje lepi. Krótko po tym so wotrocźk zhubi. Njesapomni pak wopomnjeć so na jeho sawostajitźi. Njamemu płascheźej a 17 hr. šobu kasaśche. Paduch je 25 lět stary a 165 cm. wulki.

S **Hodźija.** Na ratarskej wustajeźnju w Drježdźanach dósta tudomna mlokarnja na hódnoćej swojeje wustajenje butry a swojich twarožkow wjazy prénich mytow.

S **Brěznje** pola Kamjenza. (Njehańbiće wutskamanje.) Pola rěznistkeho mischtra Graupnera w tudomnej „Herbstkej Grychcze" so we sajdźenej nozy wutslamachu. Paduschi wutłoczichu jene wokno do zkladow a tak so nuts dobuchu. W zhlamach pokradnuchu pol zwinjezka, něschto polcza a tójschto kolbasow. Nimo toho kradnuchu hischcze pschikrywa na pschedawaniske blido, wokmowy sawěschk a 4 běle žonjage šuknje.

Se **Sémjerdźajeze.** Našch wjeśnjan a žiwnoscźeŕ Michał Cźornak a jeho mandźelska Hańža rodź. Brězanez z Delnich Ssuschez zwjeceśechtaj sajdźenu njedźelu w brjedźišnje swojich dźěći a pschecźelow swój šleborny kwaš. Jubilaraj staj we wokolnosći jara cźeścźenaj a lubowanaj. Teź je jubilar zwérny cźitaŕ „Sserbskich Nowin". Bóh spožeź jimaj hischcze dołhe strowe lěta žiwjenja, so byschtaj teź swój slotny kwaš doživiłoj.

S **Bórkowow.** S wulkej mokrotu su tudomni wobydźerjo khětro zkłodowali. Zich wuhladу na dobre hospodarśke wuhódy njejšu runje najlépsche. Błótowozahońske łuki su zyle powodźene. Wotawa njechodźi so domoj zhowacź. W nałécźu běchu śebi Błótowoczeńo wjele skotu wostajili, dokeľ běchu wuhladу na dobru a bohatu pizu. Někto dyrbjachu hižo tójschto skotu rospschedacź, dokeľ piza njedošahа. S tym tannmi ratarjo wjele dokhodow pschijšadźa. Teź běrny na tudomnych pěškotnych polach počźinaju hnicź. Kórki himu, dokeľ stajnje mokry a symny cźaš njeniesu. Podarmo z nich łěpschi wunoschk nocźakowachu. Sadu w Błótach nimale žaneho njeniesé. Jednotliwe schtomy, kotrež su bóle sa cźichim, maju brze něschto mało jablukow a krušchwow. Teź slowkow a brušchkow skoro žanych nimaju.

Se **Sićho Komorowa.** K njemórje bijeńzy bóuźe sajdźene dny w korcźmje na tudomnej Hródkowskej dróhy. Někotři młodźi muźiźy bu mjes sobu swadźichu. Pschi tym nasta njemdra pschimaiźa a herjekaźa. Jako žo bitwa sapocza, śwdzu haßnychu. To měśejsche jako šnamjo płacźicź. Ssamo piwowe karancźki po žursi wokolo klachu. Pschi tym žo jedyn dźělacźeŕ tźěrpo srani. Skónczńje, jako běchu žo do śyteje wole napraskali, a śebi chribjety wukkepali, hara sajšo wozźichnu.

S **Hródka.** (Khrobły paduch.) Njehańbite padnschtwo sta žo tele dny w tudomnej hołcźej ludowej schuli. Tam kradnu chrobły paduch za cźaš twucźohо z drastownje jedyn schtrykowany khabat a brunu aktowu tojchu. S kradnjenymi wězami žo po měśeze wokolo brudźesche. Tam jeho dźěći na kradnjenej stoschi spóznachu a wucźerka na to kedźbnu sćinichu. Wucźerka jemu toschu wutorbny a wěz poliźiji wosschwi. Poliźija jemu teź schtrykowany khabat wotwsa a jeho k śebi na hospodu pscheprożu. Paduchi hischcze z woprédka paduschtwo sašałke prześesche, skónczńje pak žo tola wusna. S pšmow, kotreź śebi mějesche, spóznachu jeho jako wěsteho Müssigbrota z Dunzlowa.

S **Hródka.** (Njesbožo z jězdnym kolom.) Młoda holza jědźesche na žwojim jězdnym kole na prawej stronje Budyšchiskeje drohi. Jej napschećzo pschijědźe kolojězdny, kotryž dźiwiše so jenemu wosej wuwinyć. Pschi tym kolojězdny so holay na lěwo wuwiny, ju powali. Holza strašchnje padny a tak z hłowu na kanjenitny chódnik srany, so dyrbjachu ju na měśtnje do khorownje dowjesć.

S **Běłeje Wody.** Zadne sbožo mějesche tele dny jedyn tudomny wobydźeŕ. Wón wjeczor je śwojim kolom na póšu dojźdźe. Jako z póštitkeho twarjenja wuźidźe, sapomni na śwoje jězdne kolo a dójšeše bjes njeho domoj. Na druhe ranje, jako swoje kolo trjebasche, a nihdże njenamaka, myślešeše śebi, so je śebi je něchto požćił. Skónczńje so dopomni, so je tola wczera z nim na wótcze pobył a so bjes njeho domoj wróćił. Rucze běžeschе na póšu. Tam wšo wo kole niczo wjazy njewidźeschе. Měśejsche pak žadne sbožo. Póštowym sastojnikam napadny, so z kolom psched jich twarjenjom nichtó njewotjědże. Tuž je tak dołho nuts stajichu. Nětko mózachu je njewobschikowdźene swjeżelenemu měśitćelej wróćicź.

S **Kalkowiz** (Kalkwitz) w Del. Luž. Ssmjertne njesbožo potrjechi tele dny tudomneho knjezeho błótcźerja M. jako z wołami worasche. Wołaj so nježeho nabojechtaj a cźežkuschtaj. Pschi tom dźělacźeŕa M. porasyschtaj o zbły kruch žobu wlecźeschtaj. Hnydom na pomoz sawołany lékar sbójna, so je snjeśbojeny cźežko zranjeny a poruczi, so by so hnydom do Khoćebuskeje khorownje dowjesł. Tam bórzy po tym na śwoje zranjenja wumrě. M. bě 63 lět stary a jara porjadny a dźělawy cźłowjek.

Z Łužicy.

S **Wjasońzy.** Pónđźelu dopołdnja wokoło 11 hodź. wudyri tudy w tśichnej komorje wikowarja z kozemi, k. Sawerta wohenj. Dokeľ so tam jara wjele kožow khowasche, so wohenj jara spěšnje po zyłym twarjenju rosschéri. Sa krótki cźaš so twarjenje hačź na sakładne murje zwali. Pódlanske twarjenja wohnjej wobróchu. Kak je wohenj nastał, njeje so hischcze wujasniło.

* Se **Zitawy.** (Dwójneho mordarja zajeli.) We śwjedownej cźežkej wjy Nowym Měśeze tele dny twójneho mordarja Kolinskeho sajachu. Wón bě w nałécze se Karthauskeho jastwa cźekmył, hdyž měśejsche 20 lět khłostanja wotpokućicź. Pschi nim namakachu dwě **pórizne** natykanej pištoli. Kolinski bě ze swojim bratrom, kotryž bě k śmjerći wotsudźeny a wotprawjeny, w Braniku pola Prahi jeneho cźaśnikarja, jeho mandźelstu a jeju dźowku skónzował a wurubił. Se swójowinym wichpadom jeho w Nowym Měśeze jesnachu a sajachu. Hdże je so zyły dołhi cźaš wot nałécza sem horje dźerżał, njehodźeschе so hischcze swésćicź.

* Se **Seitendorfa** pola Zitawy. (Nutslamarjo cźłowjeka satkélili.) Hórnik Modłeŕ tele dny je swojeho nóżneho dźěła domoj dójšeše. Tu wuhlada nadobo w Langez korcźmje nuts lamarja. Chzyšče jeho pschi jeho dźěle mylicź. To pak bě jemu se śmjertnym wošudom. Nutslamaŕ do njeho tšělesche a trjechi jeho do žiwota. Cźežko sranjeneho jeho do Waldenburskeje khorownje dowjesechu. Tam pozdźišcho wumrě. Stóšnik cźekny.

* Se **Shorjelza.** (Ssmjertne njesbožo.) Pola jeneho fabrikanta we Langenólsu słužazy 43-létny pohonc, wósty Wagenknecht, padny tele dny pschi wotkładowanju wotawy na huno, dele, hdyž bjes wědomja ležo wosta. Jeho do jeho wobydlenja donjesechu, hdyž bórzy po tym wumrě.

Hospodarski rozhlad.

Sćrjedu 16. septembra 1925.

Wjezarowske kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100	franzowsk. frank.	19,82
1 jendźelski punt	20,334	100	cźešk. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	80,96	100	półsk. markow	71,44

Efekty mějachu wczera na Berlinskej bursy žiwischi wosókach a strucźene kursy. Sa to bě wobrót w statnych a wójnischi wozeźonkach cźim schpatnischi a kursy so wotdrjebjowachu.

Produktowe wiki pschinjeśechu wczera sajšo delebitaze płacźiny. Rusa a Pólska wjele rožki na wiki mjetataj. Ale teź w Němskej wjel rožki na wiki pschindże. We Ameriźy je pschenica tunjscha. Jećźmjeń njendże. Wowoš je możno jenoż za mjézkim płacźinu wotwjeź. Wczera płaćeschе zentnar

we Berlinje

pschenzy 10.55—10.80 rožki 8.10—8.80 jećźmjenja nałétn. 10.25—11.80 nasymsk. 8.70 hačź 8.95 wowša 8.70—9.10 hr.

We termijowym wikowanju:

za sept.: rožki 9.25—9.20 hr., — za oktober: pschenzy 11.80—11.67 rožki 9.25—9.13 hr. za dec.: pschenzy 12.07—12.02 rožki 9.40 hačź 9.30 wowša 9.37—9.35 hr.

Na pschedań:

Krowa blisko cźelenja, w Wjažowje cźo. 7.

Koła, w Kamjenzu, Talstr. cźo. 21.

Wóz, hospodarski, 35 zentn., mischtrske dźělo, w Hornjej Borschcźi cźo. 11.

Sso pytaja:

Murjerjo, Bobak w Delnjej Kinje.

Krawiki, Jurij Malchar a sym, w Budyšchinje.

Schewiki, Wilda w Budyšchinje, Schlachthofstr. 13.

Wachel w Budyšchinje Sadnja bohata haßa cźo. 9.

Ssudnisty na pschehadźowanje:

Schwórtk 17. sept. dop. w 9 hodź. w **Kamjenzu**: Tobak, zigarety, dymki, dymkowe dźěle, dymkowe kónczki, zigarrowe kónczki, kobakowe tyšy, etwize zigaretam, papjera a ćistowe wobalki.

W 10 hodź. wós, špediterski, (Rollwagen) a mužaze kolo. Kupzy sebju so k wobźimaj pschehadźowanjomaj w Hosćenzu ke „Krutkowej zahrodźe".

W 11 hodź.: 44 m. cźerwjeneho drella, a motor type EW., 20 Volt, 220 Amp. 8,5. Kupzy sebju so we dworje w radnizy.

W 12 hodź.: Wucźahowaze blido. Kupzy sebju so w Hosćenzu w Swinakni.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje, dźenza dop. ¾11 hodź.: Žito žadne, wiki njejšu hischcze wuwite. Tendenza: njejasna.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu. Tendenza: mérna

Płaczišny na Barlinskich produktowych wikach.

Kito a wolijowe symje po tuni abo 1000 kg, šewak 100 kg, płaczišny po Rotej hriwnje.

	15. 9.	14. 8.
Pschenza rožla	211-216	213-218
nałét. jećźmjeń	162-166	164-168
nas. jećźmjeń	206-236	208-241
wowš	174-179	176-181
tutunja (Mais)	174-182	175-183
pschenzn. muka	211-215	214-218
rźana muka	30-33,25	31-33,50
pschenź. wotr.	23-25,75	24-26,00
rźane wotruby	11,80	12,00
rapź	10,80	11,00
lane symje	355-360	355-360
prch	—	—
pjelušchi	25-27,00	25-27,00
	23-25,00	23-25,00

	15. 9.	14. 8.
rapk. wošuschi	16,20	16,40
poch. metlaga	9,00	9,00
izradella	—	—
běrnjaze hrušli	17,80-18	18-18,10
bunty	—	24 26,00
woła	25-28,00	25-28,00
lana wošuschi	22-22,50	22-22,90
módre łupiny	12-14,00	12-14,00
zolte łupiny	15-16,50	15-16,50
symje, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
sloma, rźana	0,90-1,20	0,80-1,15
„ pschenź.	0,90-1,20	0,70-1,20
„ wowšina	0,70-0,95	0,85-1,00
„ jećźmja	0,65-0,95	0,66-1,00

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje, dźenza dop. ¾11 hodź.: Žito žadne, wiki njejšu hischcze wuwite. Tendenza: njejasna.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu. Tendenza: mérna

Najwoišše z cyłeho swěta.

Wutoru popołdnju je franzowski pósłanz w Barlinje dr Margerie němskemu śwónkownemu ministrej dr. Stresemannej pscheproschenje na konferenzu śwónkownych ministrow pschepodał, w kotrejž budźe jo w bjesstrachowych paktach jednacź.

*

W Frankfurcźe nad Mainom 12 000 dźěłacźerjow měschcźanskeje rady wsdhy dla strajkuje. Měśto so dale z wodu, plunom a elektrizitetu sastaruje.

*

Pschihotowańske wuradźenje wukrajnych ministrow wo bjesstrachowym paktu so na dwaj dźěłaj rozdźěli. W prénim, pschi kotrymž budźe so wo rheinskim paktu jednacź, so teź Belgiska wobdźěli, w druhim budźe so w pschihotnosći sašmjerjowe Cźěskosłowakiske a Pólske wo rańschim bjesstrachowym paktu jednacź.

*

W Barlinje bě 77 létny bankowny pósłednik na pósće 25000 hr. dóstał a so z nimi do banki wróćił. W banzynym twarjenju jeho na zkhodach tšo mužoju nadpadźechu a jemu pałcźit pjenjes rubichu. Pósłednik wo pomoz wokało sa nimi běžeschе. Jedyn z rubjeńkimow do jeneje khěje skoczi. Tam jeho sajachu a pschi nim rubjenych 25 000 hriwnow namakachu. Jeho jako italskeho pschekupza Santecella spóznachu.

*

Cźěskosłowakiska wyschnosć je titularneho arzybiskopa Antona ſ Pappa dla politiskeje agitazije sa Madźarsku ze republiki do madźarskeho kraja dowiedła

*

Rumunski tróński nałécznik Karol je Cźěskosłowakiju wopytacź pschijšeł. 17. septembra do Prahi pschijědże.

*

Bołharski ministeriski pschedźyda Cankow je do Genfa wotjeł.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* **Złoto we Schmrčkowach** (Fichtelgebirge) **namakali.** Kaž łžischmy, žu w blišcošci Warmensteinacha złoto wopišchjagy kamjeń nadeschli. Złota we kamjenju pak je wšo jara mało. W jenej tunje (tuna je 20 zentnarjow) kamjenja je znaca 29.5 gr. złoteho. Njebudže drje žo prózna płacišcź, dale sa złotom płódšcź.

* **S Laudeshuta.** (Sšamomordarstwo we jastwje.) Dźiłacžer Wolf, kotryž bé někotry czas w tudomnym šudniskim jastwje we pschepytowanšcej jatbje, je šo tele dny we swojej komorzy wobwěšnył. Hačrunjež bé hižo 64 lét stary, bé šo na swojej 34-létnjej dźowzy njehanbiežiwje pschechol. Tuž měsiesche šo psched šudom zamołwjecź. Pschedy hačź pak k wunšudej dóndže, hižo šamo žebje wotšudźi.

* **Znalawa namakanka.** Hrósbun wěz šu tele dny pschekhodźowarjo w lěsu pola Gierichswaldy namakali. Woni naderdźechu złe pschetłate cźelo njeznateho muzskeho. S pschepytowanjom spósnachu, ša je cźelo hižo wot lońschcej tymy šem tam leżało. Kaž šo šda, jedna šo tu wo šamomordarja, kotryž je šo tam pjeza łoni we tymje wobwěšnył. Cźelo je potom na pol pschetłate na šemju padło.

* **S Knautkleeberga.** (Sšmjertne njesbožo.) 11-létny šym tudomneho łukarja Regela padny tele dny z wosa, jako z pohonczom na polo jěchesche a z nimaj konje cźekatych. Wóz hósza pschejedže. Snjesboženy krótko po tym wumrě.

* **S rěbla padnył a šo sarasył.** W Prieššnjazach pola Naumburga tele dny 72létny gmejnski błužobnik Tanhard šlowki schcźipjasche. Sšo pschehladowschi z rěbla padnył a šebi wobruczku šlama. Wón bé na městnje morwy.

* **Mordar po 25 létach sajaty.** W měrzu 1900 bu pschi „Czertowym jězoru" w blišcošci města Ravenzberga pola Poššdama mloda schwalcža z mjenom Luiza Berger morwa namakana. Ju běchu je strychninom sajdźeili. Słušnik, wěsty Jänicke, běsche pschiwěrkowu schwalcžu narcźkał, běły pólwr wsacź pod wudawanjom, so bucže potom nješmérnje bohata. Po tym běsche jeje wobydlenje wurubił. Jeho tehdy k šmjerczi s. Judšichu, ale po wunšudže němškostatneho šuda bu jako strašny duchjathorny do bludnizy tyknjeny, z wotkeł pak cźekny. Wot toho czaša běsche go bjes błeda šłubił. Nětko jeho Berlinska policija w małej wšy w Limbarskej holi wahłódži, hdyž běsche jako ratarski dźiłacžer pschistajeny, a hdyž běsche jako wuhnaty a wotkhudnjeny hrabja i Walges posčazajuc sapisany. Mordarja spósnachu na jeho mnohich ryžowanjach na cźele.

* **Wołkadowe njesboža w Berlinje.** W Berlinje běchu w druhej schtwórcźinje léta pschi wschelakim jěsdnym wobkhadže na 2816 šrażenjow. Pschi tuich šrażenjach 43 wołkadow šiwjenje pschihadži, mjes nimi schtwórcźina dźěći njke 14 lět. Sranjenych bu 1502 wołkadow, mjes nimi 132 dźěći nje 14 lět.

* **Wujaznjenje ruježneho mordarstwa po 8 łetach.** Psched 8 létami bu w starym šlacźanskim rózku na Novaches-bróży w Berlinje na kroczmanźy Rahel Jacobyj ruježne mordarstwo wukonjane. Psched krótkim bu nětk pjedawschi pincźnik Kurt Danielowsky we žiwjim žydsenju sajaty, dokeł jeho wocźischcej porstow šo i tymi na městnje mordarstwa runachu. Wyrnjeł bóle na njeho tukali a wjazore dopokalu měli, prježesche wobšajnje tschón šwišt i tutym njeskutkom. Nětko pak šaj šo wón a jeho pomocnica Marja Böhl i Lüneburka wujznałoj. Tamne na městnje unjeskutka namakane wocźischcze porstow pósła Berlinska kriminalna policija na wukrajnu policiju. Po někotrych dnjach šdźeli hižo Kopenhagenska policija, so šu tute wocźischcze porstow leżane, kaž porstowe wocźischcze pincźnika Danielowskeho, kotrehoš njedawno dla wobcźežneho wukrajnika i Danskeje wupokłachu. Wódachu, so šo w Němskej šadźerkuje. Dla šnadneho pschestupjenja bu njedawno na policiju skasany. Tu jeho sajco sesnachu a jeho sajachu. Po dołhim prěcźu šo skónczuje wujna.

* **Se Sssbotti** (Zobten). We Wuzkim Merzdorfje namaka schulski hólz w starschiskim domje pištoł. Wón njewědźesche, so je pištola natykana. Jako chyzsche ju druhemu hólzej pokasacź, so i pištole nadobo wustrěli. Kuška trechi tamneho do hłowy a jeho šmjertnje šeant.

* **Mordarstwo na hajniku.** W Bednakecźkim lěsu we Osterodskim wokrjesu tele dny dźiwi hońtwjeć pomoznego hajnika Kaluza šatrěli. Pjeczo hajnikojo bźěru hromadze na hońtwje. Pschi tym lepschu dźiwjeho hońtwjerja cźekłu Hertiga i Rensborsa. S hnižinu šo nadobo do Kaluzy šesleschc. Krótko po tym widžachu jeneho muža pschez pola cźekacź. W nim spósnachu wójnskeho wobschkodźeneho Sendereka i Peterswaldy. Hnydom za nim tšełachu, tola pak žadyn wutšeł njetrjechi. Posdźišcho šo jim poradži dźiwjeho hońtwjerja sajecź.

* **Sajedźenjenje i hriwami.** S Berišenberka w Bayerskej šo pišche, so je zhła šwójba pschez wuživanje jědowitych hribow šemrěła. Na szźěhwłach khorjenja šemrě najprjedy mać, potom nan a hodźinu poldrschcu 21létny šym.

* **Strašchna šmyłka.** W Ludwigshafenje chyzsche tele dny 25-létny pomozny dźiłacžer Josef Krapela z wokom do šwojeho bydlenja sałsecź. Dwaj sastojnikaj, to wuhladawschi, myšlesche šo, so mataj paducha psched šobu. Jedyn i njeju do njeho tšeli. Rano nadeńdźechu Krapelowe cźelo.

* **Prahšiorišta namakanka.** Někotši podsemšiy dźiłacžerjo namakachu tele dny w jamje „Augusta Viktorija" pola Nellinghausena 4½ m. hłuboko derje sdźerżany nop hobyrskeho rhinozeroša. Žadnu namakanku do hórnišcheho muzeja we Bochumje dowjesechu.

* **Sso chtóro pałaje dopomnik.** We Winje bu w njecźischich dnjach 76létny krawski mišchtr wot žiwjeje mandželskeje prawidłownje dźěłeny. Mandželskaj běštaj psched dwěmaj łétomaj w šbožu a mérje swój 50-létny mandželski jubilej wošwjeczełoj. Potom běsche mandželskemu jena 49létna dźiłacžerka nacźinita, z kotrejž wón kotru hodźinku pschebambori. K tutej šabawje pschińdže mandželska huschcźischo a potom nastadu załoshe jsemy, tak mandželske žiwjenje do kruchow dźěłsche a šo skónczuje so rozmjasa. „Jeli tutu žonu do dźěry njetyknu, kotraš je moje 50létne hožiwne mandželstwo smješiła, šhr dam adsch wumrěć", tak załoščesche stara žónka. Ale to wšcho nicźo njepomhasche, šudnik njemóžesche jej to k woli ščinicź. Dokeł na někotre hodźinki bamborjenja hischcźe khołotanje postajene njeje.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Jednota Sokoł" zmėje srjedu, 16. sept., wječor we 8 hodź. w Serbskim Domje wažnu zhromadźiznu. Wše sobustawy so wočakuja. Starosta.

Budyšin. Jednota „Sokoł" ma kóždy štwórtk wječor we 8 hodź. zwučowanje w towaršowni na Hornčerskej hasy.

Budyšin. „Maćica Serbska". Sobustawy, kotrež bychu zwólniwe byłe; na nazymskej zhromadźiznje přednošować, prošu naležnje, zo bychu mi poskiczenja zdźělile. Dr. Herman w Budyšinje.

Serbskim towarstwam. Serbske tow., kotrež sú raz „Bursku krew" hrale a někajke eksemplary wobsejdża (abo jenotliwcy), prosymy, tute hnydom do archiva Domowiny zapósłać. Kniha je rozpředata, tuž chcemy w Zwjazku někotre eksemplary na wupožczowanje nahromadźić. Tak knihe wotkupimy, pak jako swójstwo nast. towarstwa w archivje khowamy.

Sekretariat Domowiny.

Zwjazk serb. spěw. towarstwow. Na posedźenju we Budyšinje bóchu zastupjene „Nadźija"-Budyšska, „Hudźbna Jednota"-Radwořska, „Hromadnik"-Drježdźanski, „Łužica"-Hornjohórčanska a „Lipa Serbska"-Pančičanska. Dalše towarstwa so hač dotal zamolwiłe njejsu. Wuknyć maja so z „Dolny Wjeńcor" čo. 3, 6, 14 a 23 (g-dur), ze „Zerja čo. 25 a ze Kocorowych štyrihłósnych mužskich khorow čo. 27.

Hłowny dirigent.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěštki: A. Dučman w Budyšinje.

Módowe nowosće za nazymu a zymu.

Za žony.

mantle, jaki, kasaki, štryk. jaki, štryk. drasty, wołmjane drasty, sportske suknje, bluzy, štrykowana spódnja, šaty, rukajcy, štrympy, kombinacije, wołmjane čapki, šawle, sportske štrympy, predešćniki, Mulki wubjerk kostumow!!!

Za mužow

ulstry, paletoty, gumijowe mantle, lowdowe mantle, jaki do wětra, jaki na motorske kola, wobleki, towaršnost. wobleki, sportske wobleki, Bre echeske kholowy, drasta do powołanja, sportske stucy, trikotowe spódnje, šaty, zwjeršne košle, sportske čapki, sportske gamaše, predešćniki, kije, Najwjetši skład mužaceje pacholaceje a hólčaceje konfekcije

Za dźěći.

mantle, štrykowane jaki, drasty, trikotowe spódnje, šaty, štrympy, wobleki, garnitury z wjelbłudowych kosmow, čapki, šawle, pótniki, kholowy, hawby, gamaše, hólčace wobleki, lowdowe a wołmjane manchestrowe, wołmjane štrykow. atd. drasćički a šaty za cźešne dźěći, Hobrski skład hólčaceje a dźěćaceje konfekcije

Namakaće pola mje hobrski skład najlepje wubranych mustrow a najlepšich hódnosćow po najnižšich płaćiznach.

Založene 1868. **Welsec kupny dom w Kulowje.** Telefon 12.

Serbske wotdźělenje: Filialka we Wojerecach. Filialka w Halštrowje.

Jurij Hänsel

w Budyšinje

na Łukelnjej haży 34.

Telefon 736.

Hłowna pschedawalnja Rud. Sacka z Lipšla w Budyšchšim hamtšim hejtmanstwje.

Skład ratařskich mašinow a gratu wšěch družin.

Wustajenca

wo

hajenju strowosće

Drježdźanskeho hygieniskeho museja

w měšćan. zali na radnicy w Kamjencu

wot 19.—29. septembra 1925.

— Powšitkowne wodźenja: —

20. a 23. septembra popołdnju w 4 hodź. za mužow

21. a 27. septembra popołdnju w 4 hodź. za žony.

Wosebite wodźenja po zrěčenju.

Přednošk wo hajenju strowosće

po wosebitym wozjewjenju.

Dwě **mužacej jězdnej kole** kaž też łéto stary **wowčerski pos** s rodnymi knihami je na předań **na Židowje na Wjelkowskej dróży 154.**

Starša serbska holca pyta k 1. 10. słužbu jako **holca za dom** w dobrym domje. Poskićenja pod „C 35" na „Serb. Nowiny".

Vegtlandske gardiny tunjo R. Erler. Žitne wiki 11.

Małe nawěšćki we Serbskich Nowinach maja dobry wuspěch.

Transmisije

kóždeje druziny

wolije, benzin atd.

podawa ze składa

Carl Gast

w Budyšinje

na drjewowych wikach čo. 27.

Świeańska koza

(dobra dójka) a

świeańskí kozoł

(k płahowanju) steji na předań **W Kanecach čo. 10 p. Pančic.**

Parne čišćenje pjerja

E. Schmolier, Sukelnska hasa 9.

Wubjerk z hromadami mužscheho a žonjacych

kołow

jenož najl. hódn. znamki **Presto, Schladitz, Gritzner, Torpedo, Miffa. Express a Specialnaj prihódn. płaćizn.** Do wołam podšitne płaćenje

Dom jědnych kołow

Witek w Sćijecach.

K wujasnjenju!

Sobustawy městnych a wjesnych khorobnych pokładnicow we Wojerowskim wokrjesu smědźa sebi

lěkarja wolić,

mjez tym, zo so pola khorobnych pokładnicow wuhlowych jamow hižo łéto dołho wšesty pokładnicyny lěkař předpisa.

W Kulowje, 12. 9. 25.

Dr. med. J. Deitmar.

Za wuspěšnu a wobšěrnu pomoc při njezbožownym wohnju wupraja my wjesnjanam a wobornym sykawam naš

najwutrobniši dźak

W Kanecach, 15. septembra 1925.

Wuleńkec swójba.

Nowe knihi:

G. Kral: **Grammatik der Wendischen Sprache in der Oberlausitz**
3. porjedźeny a powjetšeny nakład.
219 str. broš. 4,— wjaz. 5,—

Jana Hajncy: Serbske basnje a pěsnje
Ze žiwjenjobóhom a wobrazom pěsnjerja wudał prof. Ota Wićaz. 52 str. 50 pj.

Henrik Sienkiewicź: Hana
přeł. Beno Cyž. 164 str. 50 pj.

Kristina Royowa: Bjez Boha na swěće
(z wobrazami) Přełožił K. W. 54 str. 30 pj.

K. B. Sěca: Cłowjek w přirodze
Přednoškow I. dźěł. 92 str. 50 pj.

Mich. Nawka: Mikł. Andrickeho Listy z Prahi
z lět 1886—1895. 128 str. 30 pj.

Zjednoćenstwo serbskich wučerjow: Zahrodka
čitanka za srěni skhodźenk lud. šulow. 240 str. 1,— hr.

Zwjazk łužisko-serbskeho studentstwa: K 50 létnemu jubilejej błow. skhadźowanki.
48 str. 75 pj.

Mina Witkojc: Dolnoserbske basne
54 str. 75 pj. Dom a swět VII. zwjazk.

Dr. Josef Páta: Úvod studia łužickoserbskéhe písemnictví 148 str. 2.50 hr.

H. H. I. Pobožnosć na swjatym skhodźe.
II. Knižka za pobožne česćowanje sydom bolosćow swj. Marije maćerje Božeje.
5. wudawk.

Bjarnat Krawc: Žórleško.
Op. 50. 65 dwojospěwow

Serbska knihařnja w Budyšinje

w „Serbskim Domje".

SERBSKE NOWINY

ČASNIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 19 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čiści Smolerjec knihićišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 587.

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 217 **Budyšin — štwórtk, 17. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Morderski nadpad na generala se Seeckta?

Barlinske nowiny „Weltbühne" wo morderskim planje powedża, kotryž je žo ſ pschisamknjenjom k Küstrinskemu puczej 1. oktobra 1923 pschećiwo schefej němskostatneje wobory, generalej se Seeckej, wumysleſ dyrbjak. Jako morderšku wuwedźenju běchu ſpschihatanjy někotre ſtwy na Bülowſkej dróſy wotnajeli. Tam žu žo wschědne ſkhadźowali a ſe wschěch ſtron Němſkeje žu němſkoludowſy offiźěrojo pschikhadźeli. Wo wotmyſlenym nadpadže žo powě:

Dwě ſa tienat postajenej wožobje ſtej dyrbjakej, wołajo: **„Depesche wo cžornej němſkostatnej wobrje!" do generala-weje pišanje pschiběžeſ. Jena ſ njeju je dyrbjała generala ſaſtřeliſ a druha nadpadnikej cžekuje dacz.**

Dróhi pšched ministerſtwom němſkostatneje wobory žu žo dyrbjale ſ ludźimi w zwilnej drasče wobhađźeſ, kotřiž žu dyrbjeli, hdy by trjeba było, žo do wojerſkeje ſtraže dacz. Dwaj automobilaj ſtaj dyrbjałoj cžekażeju mordarjow pschijeſ a jeju najprjódy do Błótow dowjeſ. Dla wulkeho rozdźěła mjenjenjow mjes ſpschihatanjarjami je žo kónczije nadpadnik pschijeſ.

Pólſzy optanſoju žo namołkowjeja ſ Němſkeje wuczahnyć.

W „Reichsanzeigeru" žo wutoru 348 pólſkich optantow namołwja, ſo by němſku republiku hacz najpoſdźiſcho 1. měrza 1926 wopuſcheźili.

Kommunniſtiſke njeměry w Lipſku.

Cžerwjeni frontiſy wojowarjo pondźelu wjecžor we Lipſcžanſkim rauſchin pſchednješe tak njenowany najmanſti cžah wuhotowachu. Pſchi tym wopſjet k nahlinkejam a k ſpěwanju lyda dóſtže. We Wurzenſkej dróhy demonſtrazijli cžah wobthadej na dróhy ſadźěwſche a na polizaiſke pschikazy njepožuchaſche. Pſchi ſſchěnjenju dróhow žo cžerwjeni frontiſy wojowarjo do polizije dachu. Jeneho polizijta k ſemi porafchu. Wón bjeſ wědomja leżo woſta. Druhich polizijtow ſ kijemi nabichu a franichu. Hakle na pomoz ſawołane wotdźělenje polizijtow ſaſo porjad poſtaji. Też někotrych ludźi, kotřiž po dróſy dźěchu, kommuniſtiſzy njeměrnizy pſchejeźehachu.

Něhduſchi ſakſki kronprynz chce do jesniſkeho rjada ſaſtupicz.

„Kaž „Schleſiſche Zeitung" ſe Sibyllenorta powě, je žebi něhduſchi ſakſki kronprynz wotmyſlił, do jesniſkeho rjada ſaſtupicz a ſwoje duſchepaſtyſke ſaſtojnſtwo hacz na dalſche w Feldkirchu ſaſtawacz.

Létadłowe njeſboże.

Namórſke létadło, kotreż bě wot někotrych njedźelow we Bremenje ſamješcžene, žo ſ rosbuchnjenjom benzinoweho tanka ſapali. Hnydom na to žo wjetſchi dźěl létadła do wody ponóri. S tſjoch mutſkahedźazych wožobow žo dwě ſepiſchcej. Pilot je žo wukhowak.

Wujednanje wo „Wulko-Hamburgſkim" praſchenju.

We hłownym wubjerku je pruſki miniſterſki preſidenta Braun žo wuprajił, ſo je Pruſka ſwólniła, ſa wóſte farunanja dźěle Pruſkeje na Hamburgſki ſtat wotſtupicz, tak dałeko hacz to ſa wuwinowanje Hamburka k ſwětowemu pſchiſtawej nuſne je. S tym je žo ſa němſke ſwětowe hoſpodaſtwo pſche wſchu měru ważne „Wulko-Hamburgſke praſchenje" rośriſako, kotreż wot nowembra 1918 naſtajnje na pruſke pſcheczíwnoſcze ſtorkaſche.

Pólſki ſwonkowny minister wo bjeſtrachowym paktu.

Pólſki ſwonkowny minister je ſaſtupjerjej Schwajzarſkeje depeſchoweje agenturu ſłědowace rjekł: Pſchedſtejaze wuradźenje mjes Franzowſkej, Jendźelſtej, Belgiſkej a Němſkej wo wobſamknjenju bjeſtrachowcheho pakta móže najwjeſchu ważnoſcz nabyć, dokelž dyrbi k dorofumjenju mjes Pariſom a Barlinom dowjeſć. **Njeſmě pak žo hewak ſabnyć, ſo poleſchenje ſtykow mjes Franzowſkej a Němſkej njedožaha, hdyž žo ſ dobom dorofumjenje mjes Barlinom a Warſchawu njedozpi.** Pólſke knjeżeſtwo tohodla měni, ſo dyrbi wotmyſlena internazionalna konferenza niz jenoſ rheinſki pakt wobſamknyć, ale też ſrěczenja roſtřiżacžo žuda mjes Němſkej, Pólſkej a Cžeſkoſłowakſkej.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na ſeminarſkej hasy 6. Rěči ſerbſki.

Najſt. a najtuńša kupowaſnja wobućow. Pódsłużowanje ſpěšnje a tunjo

Kramař wo europiſkej politiy.

Wjedník cžeſkoſłowakiſeje narodneje demokratiſkeje ſtrony, dr. Kramař, je w rěcži w ſjawnej ſhromadźiznje ſwoje nahlady wo europiſkim politiſkim połoženju roſłoſił. Po nim je žo ſolidarnoſcz dobycžeſtkich ſtatow ſ roſſiſchaſka, a Franzowſka dyrbi ſwój wójnſki dołh ſanna ſapłacžicz. Tak njenowane bjeſtrachowne ſrěczenja nimaja ſa khutne pady ſaneje hódnoſcze. Po ſłowje wón praji: **Franzowſku ſ ſwjej duſchu wołarunjemy, ale ſłóncznije je wona ſwoje położenje ſama ſawinowała;** pſchetož wona je njedźiwajzy mojeho warnowanja runje ſaž Cžeſkoſłowakiſka Ruſku jejnemu bolſchewitiſkemu wožudej pſchewoſtajiła. Nětcžiſche ſłożenje ſ Ruſkej a pazifiſmus Franzowſkeje wotſamjenja pſchibliżenje Němſkej, kotreż bych wjeſele powitał, hdy by žo tajki pazifiſmus też w Němſkej namakał.

Wopraudźžity bjeſtrach móže jenoż mniſe ſwjaſanje Franzowſkeje ſe ſłowjanſko-narodnej Ruſkej poſtiċicz, kotraž je ſ bolſchewikiſtwa wuſwobodźena, hdy bychu na měſtno něhdyſchnje Awſtriſko-Wuheiſkeje wopraudźite narodne ſtaty ſtupiłe.

Jendźelſki minister wo kommuniſtiſkim ſtraſche.

Jendźelſki minister ſamoſtojnych naležnoſcžow Johnſon Hicks je ſaſtupjerjej „Daily Telegrapha" wo **cžerwjenym ſtraſche** rjekł, ſo na tym njedwěluje, ſo žo we wutrim ſwěcu ſ Moſkwu pſchihotowy cžinja, jendźelſku **wuſtawu ſnicžicz.** Lud pak móże žo na to ſpuſchcžeć, ſo miniſterſtwo ſmutkownych naležnoſcžow jara kedźbliwje na wěſy hlada. Minister pſchipowědźi, ſo ſměje w oktobrze někotre rěcže, ſ kotrymiż chce ſwojich ſobuminiſtcžanow pſchepiwědcžicz, ſo je **wopraudźe cžerwjeny ſtrach,** a ſo, hdyż nětcžiſche ſakonje pſchecžiwo revoluzionarnej agitaziji njedoſtahaju, budże knjeżeſtwo wjazy ſakońſkeje mocy pſchecžiwo powroćerjam ſtata žadacz.

S Franzowſkeje kommuniſtow wupokaſali.

Na podłožku polizajſkeho ſłědżenja ſa wukrajnymi kommunniſtami, kotřiž w Franzowſkej pſchebywaju, je Parižſki polizajſki prefekt 10 Italcžanow, 1 Schpaniczana a 2 Chineſow ſ Franzowſkeje wupokaſał.

Kraſnoſcz bolſchewikiſkeho ſtata.

W Charkowje w połodnjiſkej Ruſkej žo 20. oktobra hobrſki proſeſ pſchecžiwo 92 ſudnikam a juſtizným ſaſtojnikam dla pokupjenja powjedje. W Charkowje je žo pokupłowcžej njeſ ſudnikami a zyłym ſudniſkim perſonalom je nimo měry wulka była. Wuſudby žo po wyſokoſcži pjenez, kotreż žo ſudnikam podnyłowachu pak mile pak mjenje mile wupadżechu. Kajſe wobſtejnoſcže žu tam knjeżiłe, je dale ſ teho ſpóſnacz, ſo žo ſ pokupjeńſkimi pjenjesami w ſudniſtwje wulke pjenjezy wuhotowachu a ſo žo ſwojeho tam wotmětwachu. Dołho je trało, prjedy hacz je žo pſchecžiwo njedoſtojnym ſudnikam ſakrocžiło.

Njewójnſke ſmyſłenje bolſchewikiſkeho wójſka.

Měſtopſchedſydźba bolſchewikiſkeje revoluzionarneje wójnſkeje rady je po wojerſkich nowinach we wójnſkej radże wuſnamny pſchednoſcž mět. Wón na to pokaſowaſche, ſo je we wulkej cžerjódze cžerwjenych gardiſtow wójnſke ſmyſłenje pſchecžiwo kapitaliſtinej a měſchcžańſtwu jara woteběrało. Sa to žo pſchecžiwjenja pſchecžiwo kommuniſtiſkim blonkam, kotreż žu mjes zyłym wójſkom roſſchěrjene, ſo bychu reſpekt pſched wojerſkimi pſchedſtajenymi poddjerali. Hiba pſchecžiwo pſchedſtajenym huſto na kommuniſtiſke blonki pſchekhađża, kotreż wſchak bjeſ kritiki nahladnoſcž pſchedſtajenych poddjeraju, njedźiwajzy na to, hacž žu jich roſkaſy prawe abo njerofumne. So w cžerwjenym wójſku wójnſkeho ſmyſłenja njeje, na žnadź też w zym pſchecžinu, ſo žaneho wójnſkeho ſtracha njeje, a ſo žu žo měſchcžańſke worſchity w bolſchewikiſkej Ruſkej wutnyſle.

Franzowſka miniſterſka rada.

Franzowſka miniſterſka rada je wutoru namjetam finanzneho miniſtra Caillauxa k pſchedſtejazemu jednanju wo wójnſkim dołhu je Sjednoczenymi ſtatami pſchihłoſowała. Caillauxej je žo njewobmjeſowana połnomóz k jednanju dała.

Painleve wo położenju w Marokkowſkej roſprawjeſche. Franzowſki hłowny kommando w Marokkowſkej je nuſne pſchihódny cžinik, ſo by žo **wójna hiſchcze do ſpoczatka deſchcžowcheho cžaſa roſtuđžiła.** Painleve namjetowaſche, ſo by ſo knjeżeſtwo na to ſpjaſało, ſo bychu žo wojazy, kotřiž žu kónz oktobra ſwój ſłużbny cžaſ ſkónczili, po tutym cžaſu ſ wójſka puſcheċili.

Knjeżeſtwo je porucziło, 4. armeekorps mobiliſowacz, kotryż žo tehorunja do Marokkowſkeje wotwjeſe.

Do Syriſkeje žu trěbne wójſkowe pożylnjenja doſchle. General Gamelin je hnydom roſkaſowarſtwo jeneho wotdźělenja pſchewſał, kotreż budże nětko khrobje poſtupowacz. Na kónzu Painleve ſdźěli, ſo žo parlament kónz oktobra ſwoła.

Wójna w Marokkowſkej.

Hawaſka powěſcženja ſ Fesa 15. ſeptembra powěſ: Dżenha dopoldnja žu franzowſky wojazy w Taunatſkej krajinje dale k wjecžorje poſtupiło ſtražiſchcžo a wjeſ Maſraru wobſadźili. Dwě kolonje, ſ kotrejuż bě kóżda dwě brigadze zyłna, pódła żebje cžahnyſchtej. Hórku 657 dobuſchcej a 7 kilometrow k ranju wot Wed Sahele leżazu wjeſ dożahnyſchtej. Njepſchecžeſel je w njeporiedże k poſnozy cžekhył. Franzowſke ſchkodowanje je łohke.

Wojerſke wulkoleċadła žu na Bibane bomby njeſłałe a Kabyłoju žu žo po tajkim tam ſaſo ſaſbydlili. Wjele ſwójbow je ſwoje podeſłżnjenje poſticżiło.

Schpaniſka fronta.

Powěſcže, kotreż žu ſ Fesa wo położenju pſchi ſchpaniſkej froncze doſchle, wobkruczeja, ſo je **njepſchecžeſel pola Kudiat Tahor krwawne porażenje poczerpił a wjele morzwych na bitwiſchczu ſawoſtajił.**

W nosy žu automobil, ſ dwěmaj Europjanomaj, kotrejuż bě jedyn ſ franzowſkim wójnſkim dopiſowarjom 50 kilometrow wot Fesa napadli. Dopiſowar žo ſ tſělbnej kulku delka na nohy ſrani a dyrbjeſche žo do Fesa wróċicz. Druhi automobilowy puczowar žo jenoż lohko rani.

Schpaniczenjo wot cžeſkeho njepſchecžeſelſkeho cžiſcheża wuſwobodżeni.

Po dobyczu Kudia Tahara na hórkach, dżewjecz kilometrow wot Tetuana ſdalenych, je žo położenje Schpanicžanow khěžro połepſchiło. Město je na jeſle ſtrowje wot njepſchecžeła wuſwobodżene. Garniſona w Kudia Taharje je ſchěſcz dnjow pod żylnej tſeleżu bjeſ wody wutrała. Dobyczeſtkich wojakow w Tetuanje je ſpěwanjom tedeа powitachu. Schpaniczenjo njejżu dale poſtupali.

Pſched Alhucemaſkej frontu je powſchikowanje ſmérom. W Gibraltarſkej mórſkej wuzinje rauſchi wětr ſakhađżeſche, kotryż wuſłađżenju w Alhucemaſkim ſaliwje ſadżeva.

Po powěſcžach lětarjow žo k ranju Tetuana njepſchecžeſo ſhromadźuja. Po wſchěm ſdaczu maju žo w bliżſchim cžaſu nowe nadběhi na ſchpaniſku frontu wocžakacz.

Hawaſka powěſcženja ſ Madrida 15. ſeptembra powě, ſo je general Primo de Rivera wczera khwo w Ben Karichu wopytał a **khrobitych ſakitarjow Kadia Tahara wuſnamjenił.**

W Madridże dobyeje wołowjeczili.

Wuſwobodżenje Tetuana w Madridże jako wulke ſchpaniſke dobyeje żwjecża. Tſwarjenja żu bohacze wudebjene. Wyſchnoſcže a ſchule maju żiwobodny dżeń. Madridſke nowiny pſchipowědaju, ſo je žo marokkowſka wójna k ſpomożenju Schpaniſkeje wobroczíła. Direktorium je dalſchi armeekorps na wojowniſchczo wotwjeſeż dał.

Schmatanzy dla Moſſulſkeho kraja.

Po powěſcžach ſ jendźelſkeho żórła żu žo Turkojo pſchi mjeſadź moſſulſkeho kraja a 6000 ſchćeſcžijanow ſajeli. 200 cžeſkjejzow je zyłe wuſtawſchi do irakſkeho kraja pſchiſchło. Dale žo powě, ſo żu Turkojo żylne wotdźělenje wojakow pſchi mejepotamiſkej mjeży ſhromadźili, kotreż by žo, jeli jo by Swjatk ludow Moſſulſke praſchenje na ſchkodu Turkowſkeje roſtuđžił, žo na puċ k Moſſulej naſtajiło.

Nowiny „Exchange" ſ Bagdada powědża, ſo Turkojo wobſchěrne pſchihotowy k wuhnaczu ſchćeſcžijanow ſ Goyanſkeho kraja cžinja. **Wjazy ſchćeſcžijanſkich wjeſow je žo wobſtupiło a nětkże 8000 wožeſlow je žo ſ nich wotwjeſło.** 260 wožeſlow, kotrymż je žo poradźiło cžekuje, w ſatoſtnych wobſtejnoſcžach w Zakhu pſchebywa. Cžile ludźo żu powěſcž pſchijineſli, ſo żu Turkoja ſchćeſcžijanow w Moſſuli morili.

„Daily News“ ſu ſ kniježeſtiva ſhonile, ſo ſe turkowſke wójſko 8. ſeptembra k mjeſam pſchicžahowacž počžalo. Nětkoždže 400 Turkow je ſchcheſčijanſku wjeſ Baiju wobſtupiło a jeho wobydlerſtwo do Kearara wuhnało. To ſame je ſo w Zeraiwacu, k poſnoznu Moſſulſkeje mjeſy, ſtało. Kchcheſčijenzo, kotſiž ſu ſamohli cžekowacž, ſu w Jakku we Iraku wuczek namakali. Sa cžaſ poſlednich dwanaceh měſacžow ſu Turkojo pſchcheſcžanow w Goganaſkim wokrjeſu traſchili. Tohodla ſu někotre tyſacž ſchcheſcžanow do Iraka cžekte.

Wot jeneho „wobkedžbowarja“, kotryž je tſi lěta we tamnych ſtronach pſchebywał, ſu „Central News“ ſhonile, ſo 40 000 muži turkowſkeho wójſka pſchi Moſſulſkej mjeſy cžaka. Cžile wojazy po zyle nowej metlodje poſtupuja, kotraž ſakitanje Moſſulſkeho kraja w zyle nowym ſwětle pokazuje. Turkojo w nozy cžahnu a ſo wo dnjo w hłubokich dołach a ſkałobach khowaju. Na tajke waſchnje ſo woni ſ letadłowu njemóža wobkedžbowacž.

Wſchě tele powěſcže ſu w Londonje jara hubjeny ſa cžiſchcž cžinile. „Evening Standard“ ma wobſtejnoſcže ſa alarmowaze, dokelž ſu turkowſke nowiny w nowiſchim cžaſu ſjaiwje ſ wójnu hroſyle, jeli ſo Swjatſk Ludow Moſſulſki kraj Turkam pſchinjeſe.

„Daily News“ wo njeſwjeſelazym facžiſchcžu piſchu, kotrež ſu poſledne powěſcže w jendželſkich diplomatiſkich kruhach cžinile. Wone ſu wosnamjaze ſa ſtejiſchcžo, na kotrež ſo Turkowſka napſchecžo njeneſchinam ſtaja, kotrež ſo njemóža ſakitowacž.

„Morning Poſt“ na to dopomina, ſo ma Jendželſka k ſyriſkim kcheſcžanam, kotſiž ſu ſa cžaſ ſwětoweje wójny na ſtronje ſojaſkarjow wojowali, wěſte winowatoſcže dopjelnicž. Syriſkim kcheſcžanam by turkoſke kniježeſtwo jenož pſchcheſcžehanje, rubanzy a wuhnarſtwo pſchinjeſło. Na druhej ſtronje ſmēja w Swjatſku Ludow turkowſki nadpad ſa najſcžehe dopokaſnoſ, ſo njeje Turkowſka hódna, ſo by ſo jej ſarjadniſtwo Moſſulſkeho kraja dowěriło.

Nieporadżony attentat na mexikanſkeho preſidenta Calleſa.

Mexikanſki preſident Calles je ſo attentata ſminył. Hdyž wón ſtadion wopuſci, njeſnaty muž ſ galerije ſtrěli. Pſchi tym ſo rosbuchnjenje ſtа, ſ kotrymž ſo muž do kruchow roſtorha. Preſident njeſranjeny woſta. Maja ſa to, ſo je ſo bomba, hdyž je muž na ſemju ſkočił, wo ſemju frajſta a ſ tym rosbuchta.

Módroćiśe a musliny k jakam a drastam, łśćne barchenty ke koślam, pisane a bźele łožowe śaty, wupjerki, twjelki, trjenja, błidowe ruby, dybzaćne rubiśka, spódnje śaty, trikotowe śaty, nohajcy, śórcuchi.

Dobre kajkosśe, tola cyle tunjo

Hilger na Seminarskej Hasy 2.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 17. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wcžera wječžor w 7 hodź. barometer 741, hygrometer +2%, thermometer wo dnjo +17. — Dženja rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer —2, thermometer w nozy +6. — Wcžera rano leſeſche nad ſrjedźnej Europu wyſchina. Ju wobdawachu nižiny we dołhim rjadu mjes Islandom a Norwegſkej ſ wuběžkami hacž do Jendželſkeje a Franzowſkeje. Nowa wižina nadeńdże ſo ſ ſrótkeho wjecžora kupy Island Schkleiga hiſchcže wutžoko na rjane wjedro pokaſuje, ale tola wot wcžerawiſcheho wo pomałku ſwe-ſuje. Wcžera a dženja rano mězniačmy prěnje mróźy. W Italſkej we wſchelakich krajinach hižo ſněh padował. Tam, hdžeź ſněha ſ. ſnaja, je ſněh hodźiny dołho padał. Nadźijonnje ſo žołma ſymy bórſy pominje. — Jutſje piatk ſlónčko 5.40 hodźin ſkhadża a ſo 6.07 hodźin khowa. Měſacžk rano 5.35 hodźin ſkhadża a ſo wjecžor 6.18 hodźin khowa. Jutſe je mlodu měſacžk „Wſchedſenak“ ſtaja deſcheſ.

— **Schkrowa powěſcž wo wjedrje ſa jutſiſchi pjatk:** Sſo dale pomrócžuje, wjedro budże pſchezo bóle ſcherjaſte. Rjeneje jenož hiſchcže w Cžeſkej, Wuherſkej a Italſkej.

— **Hróžny podawk.** W jenej wſy ſ poknozu Budyſchina bě jenej dźěſacžerſkej ſwójbje polětne dźěcžo wumrěło. W nozy je kocžka cžełku pok njeſwocža wotžrała.

— **Kedźbujcže na dźěcži.** Sawcžerawſchim ſaniterny automobil po Drježdžanſkej dróży do Budyſchina jědžeſche. Jene dźěcžo ſo w Budyſchinje ſady na njón powjeſeny. Wone pak wotpadny a ſtanu ſebi rukı.

— **Njedowolene trjebanje Budyſchſkeho měſchcžanſkeho wopona.** Kaž ſo nam ſdźěli, pſchiběraju pady, hdyž ſo we wopon města Budyſchina na wobkhodnych ſnamjenjach a firmowych napiſmach, towaršſwowych wězach atd. trjeba, bjes toho, ſo by ſo ſa koždy jednotliwy pad nuſna dowolnoſcž měſchcžanſkeje rady pytała. W ſajimje ſej potrjechennych ſo ſažo na to pokaſuje, ſo ſo njedowolenoſcž rjebanje měſchcžanſkeho wopona khłoſta. Próſtwy we dowolnoſcž maju ſo na měſchcžanſku radu ſłacž.

— **Lěkarjo a khorobne kaſy.** S prenſkich lěkarſkich kruhow ſo piſa: Mjes tym, ſo na jenej ſtronje je lěkarſke powołanje w Němſkej pſchepjelnjene, dyrbi ſo na druhej ſtronje wuhnacž, ſo w jenotliwych dźělach ſtata, dźiwajo na lickbu wobydlerſtwa, hiſchcže mało lěkarjow je. Kniježeſtwo chcžiſche tu wotpomhacž, ſtorcži pak na napſchecziwnoſcže khorobnych kaſow. So pak budu wone ſtatiſtiſke licženje ſawſcžasnych hamtow počžeſcž ako ſnjemóžnicž, ſo ſo njeje wocžakowało. Dyrbjachu ſo licžbne podłohi dła lěkarſkeho ſaſtaranja w khorobnych kaſach ſawěſcženſki ſběracž. Němſki lěkarſki ſwjaſk běſche ſawěſcženſki hamt proſył, ſo bychu ſo khorobne kaſy licžiłe, tnuje też licžba ſobuſtawow a lěkarjow, ſo bychu podłohi ſa to měli, hacž ſo ſobuſtawy khorobnych kaſow na doſahaze waſchnje też ſaſtaraju. Wobkhódne khorobne kaſy (Betriebskrankenkaſſen) hroža ſ tym, ſo dźeeża tajke ſtatiſtiſke pſchepytowanje jako njewuſitne wutrjebanje hamtſkeho prawa wobſkładacž a pſcheježiwo tomu ſo hórſchcžeſ.

S **Khwaczicz.** (Cžežke njeſboło ſ jěſowym kołom.) Sandźenu pónđźelu tudy 16-lětny Erich Burkhardt, ſynſonny poſa žiwnoſcžerja Hermanna Brünera cžežko ſnjeſboli. Burkhardt jědžeſche do Delnjeje Hórki na luku wotawu dźěcžacž. Poſa transformatoroweje tyčži mjes khwaczicu ani a Jeſchcžanami ſo jemu pſchi koſe widły ſłamachu. Burkhardt, hačkuniež jara ſpěſchnje njeſdźeſche, (kaž dźěcži praſadu, kotrež huſty pažechu), padny tak ſtrajchnje, ſo bjes wědomja leżo woſta. Dźěcži hnydom ludźi na pomoz ſawołachu, kotiž jeho domoj dowjeſechu. Lěkarſku pomoz poſlicži jemu ſaſtupjer njeſa Lěkarja dr. Krawza we Wulkej Dubrawje. Snjeſłożeny bě ſebi ſ padnjenjom khětro mojny ſtſchaſt a ſo trochu ſranił. Hacž dotal njeje ſo jemu hiſchcže wědomjo wrócžiło.

S **Budyſz.** Spodźiwni ludźičkojo běchu ſo ſaſtudženu njedźelu na ſnaſnym hródſchcžu pola Mežina ſeſchli. Wěcžne tam pſchikhwatali němſky profeſorojo a dwoj abo tſio ſerbſkich wołazy. Tute nadobne ſnajomſtwo wotmě tu po jich měnjenju ſwětły ſo ſpowałazu ſłudžowanku. Cžiſe ſerbſkich wołazy ſu wažne wobjoby. S němſkimi profeſorami wěcžaju ſebi „Ty“. Ssu hromadže we ſwjatkach, we kotrychž bratrowſtwo a ſotſiſtwo kniježi. We ſotſiſtwje ſu ſaſo wſchelake rjady. Tam macže polne ſotry, połſotry, tak mjenowane pólſi a ſtónczniſe ſchtwórcž ſotry, abo kaž w korczmaſtwje praja, běrtli. Dalſchi rjad ſotrow a bratrow ſu, dokelž wſchitko po mérje dże, maſki. Hacž ſu mjes tymi maſkami ſaſo pſchekałe wotrjady, njewěmy, dołaja pak hižo, ſo ſu maſki. — Sobuſtawy wo tajkich a podobnych rjadach běchu ſo na tutym ſławnym hrodźiſchcžu ſeſchle. Tam ſanoſchowachu ſcrennijaſkowe ſaromaniſke khěrtuſche wo wohrożenym Němſkowſtwje. Jedyn Němc ſ Cžeſkoſłowakſkeje piſłaſche tam na prěnich hutłach. Pſchedewſchěm wopiſcžowaſche ſnate ſłóžby wo połitſkowanju Němcow we Cžeſkoſłowakſkej. Tute ſłóžby cžiłamy dženja we wſchěcžy němſkich nowinach ſkónczniže wobſchérniſcho, hacž by ſebi ſ nich powěſcžow ſwój pſchehonoſchował ſ tutych powěſcžow ſwój pſchehonoſchk ſa nawuknjk. Dodamy k jeho pſchehonoſchkej to, ſchtož bě nawuknył. Dodamy k jeho pſchehonoſchkej to, ſchtož bě wón w němſkej dokładnoſcži połahył: „We ſtarej, nětko wón w němſkej dokładnoſcži połahył: „We ſtarej, nětko rospadanej Awſtriſkej Němcy, hačzuniež běchu w mjerorospadanej Awſtriſkej Němcy, hačzuniež běchu w mjeriſchinje, kniježachu. Tehodła kniježachu też w Cžeſkej, Maſchinje, kniježachu. Tehodła kniježachu też w Cžeſkej, Maſrawſkej a Madźarſoju we Sſłowakſkej. Tele ſu kraje rawſkej a Madźarſoju we Sſłowakſkej. Tele ſu kraje dwórſtwa dženja Cžeſkoſłowakiju. W njej ſu Němcy dźeſa dwórſtwa dženja Cžeſkoſłowakiju. W njej ſu Němcy dźeſa wopraſowna mjeſiſchcžina. Woni nimaja wjazy tehoſa wopraſowna mjeſiſchcžina. Woni nimaja wjazy tehoſa pſchirodnje, kaž do wójny, dokelž njemóža Cžechow dale pſchirodnje, kaž do wójny, dokelž njemóža Cžechow dale germaniſowacž. Do wójny němſky wobſtejdžerjo fabrigermaniſowacž. Do wójny němſky wobſtejdžerjo fabrikow a knjeſtwa [illegible] dźěcži cžeſkich ſtarſchich na wſach kow a knjeſtwa [illegible] ſchmlow khodźicz nuſowachu, a w městach do [illegible] ſchmlow khodźicz nuſowachu, Tak mjſtach w Bes[illegible]ſa Liberza (Reichenberg) a w městach do [illegible] ſchmlow khodźicz nuſowachu, Tak mjſtach w Bes[illegible]ſa Liberza (Reichenberg) ſa 8 němſkich dźěcži nětko [illegible] a dźěcži cžeſkich ſtre ſa 8 němſkich dźěcži nětko [illegible] němſkeje ſchule ſtaj. ſchich **dyrbjachu** ſwoje dźěcži [illegible] němſkeje ſchule ſtaj. Dženja ſo wě w Cžeſkoſłowakſkej Cžechojo knježa a njedowoła, ſo bychu Němzy ſ pomozu ſchule dale dźěcži cžeſkich ſtarſchich germaniſowali. S tym nimaja němſke cžeſkich ſtarſchich germaniſowali. S tym nimaja němſke ſchule wjazy dotalny pſchirodny ſ germaniſowanjom cžeſkich dźěcži. Němcowſtwo we Cžeſkoſłowakſkej cžerpi hižo dawno do wójny na wotběranju porodow. Tehoſe wotdawno do wójny na wotběranju porodow. Tehoſe wotběranja wimy tudy pſchepytacž, njeby ſa moralu tamběranja wimy tudy pſchepytacž, njeby ſa moralu tamnych Němzow je žanej khwaſbu było. Na cžěſe a na duſchi ſtrowy cžeſki lud pak ſo mózje pſchiſporja. Do duſchi ſtrowy cžeſki lud pak ſo mózje pſchiſporja. Do taſne němſke klaſy ſame wot ſo do hromady ſypnu a taſne němſke klaſy ſame wot ſo do hromady ſypnu a dyrbja ſo ſ druhimi ſhytknymi klaſami ſjednocžicž. To dyrbja ſo ſ druhimi ſhytknymi klaſami ſjednocžicž. To ſu te wopraſowne winy, ſo Němzowſtwo w Cžeſkoſłowakſkej ſu te wopraſowne winy, ſo Němzowſtwo w Cžeſkoſłowakſkej tak rapidnje wróżo dże. Dopokaſane je, ſo na němſke tak rapidnje wróżo dże. Dopokaſane je, ſo na němſke klaſy ponđerje njenje dźěcži pſchińdże hacž na cžěſke. My klaſy ponđerje njenje dźěcži pſchińdże hacž na cžěſke. My Luſizy Sſerbjo cžujli ſa naſchu narodnoſcž w Saſkej a Luſizy Sſerbjo cžujli ſa naſchu narodnoſcž w Saſkej a Pruſſej jenicžky połojſu tych prawow měcž, kotrež Němzy Pruſſej jenicžky połojſu tych prawow měcž, kotrež Němzy w Cžeſkoſłowakſkej wužiwaja. Ssamžny rěcžnik ſo na to w Cžeſkoſłowakſkej wužiwaja. Ssamžny rěcžnik ſo na to pupoleſche, ſo je cžeſkoſłowakſke kniježeſtwo Němcam ležownoſcže ſebrało. Jedna ſo jenož wo khěže dworu a ſórnoſcže ſebrało. Jedna ſo jenož wo khěže dworu a ſórnoſcže barki. Te ſu ſtarodawne wobſtejdženſtwo cžeſkeho burſkeho barki. Te ſu ſtarodawne wobſtejdženſtwo cžeſkeho burſkeho ludu. Němſky rycžerjo ſu cžeſkemu ludej tute kubła rubili. Jich wobſtejdžerjow ſu pak ſabili, pak ſ kraja wuhnali. Tyſacži małych burow, němſkich a cžeſkich, kotiž běchu nětdy khudži khěžkarjo, ſu dženja ſamoſtatni njewotwiſnji burjo. Ležownoſcže ſu doſtali na wotpłacženje. Rycžerſkubleriam pak je kniježeſtwo ſebrane pola ſ nowa ſaptacžiło. Cži, kotſiž dženja pſchecziwo tutej wulkotnej ſenſiſej reformi ſchkrěcža, ſu ſaptacženi agenczi němſkich rycžerſkubleriow w Cžeſkoſłowakſkej. Tym je, ſo wě, do noża, ſo njemóża ſo dale wot pota ſwojich robocžanow kornicž. Cži ſu dženja wobſtejdžerjo teje ſemje, kotraž nětdy jich wótzam ſłuſchesche a kotruž ſu ſta lěta dołho jako njewolniſzy ſa zuſych němſkich kniježkrěžkow wobdźěłacž dyrbjeli. Taſchi ſ zuſych krajow ſem pſchidběhnjenych ſaplacženych ſchcheſcžiwarſow njetrjebamy, ſo bychu nam pěſt do wocžow ſypali. Nad njebohatymi ſo ſ tymle zuſym rěcžnikom ſabrali, hdyž njeby też do naſ Sſerbow ripał. Nam je porokował, ſo ſmy ſe ſtrachom ſa Němzowſtwo waiſſerje tohodła, ſo hiſchcže pſcheněmcženi njejſmy. Potom ſmano bychu Němzy wo horſtiku „raſſeechte Germanen“ bohatſchi byli. Kaž „Dresdner Nachrichten“ piſaja, dźeeża kóždoležnje w Sſerbach taſke hromadźiſny wo wohrożenym Němzowſtwu wotdźerżecž. Daj Bóh ſhoże!

S **Lubija.** W nozy k njedźeli ſalěſe paduch do ſpanſkeje jiſwy kórcžmarja Tonhalle. Tam ſtoły muſzaju cžiſtnik, cžiſtnikowy rjeczaſk a wſchelake wězy kradnuli. Dale kradny kaſchcžik ſe ſtarymi 20 hrivnjakami a ſlébornymi pjenjeſami a někotre bankowſke a pokładniſke knižki.

S **Lubija.** Někotre njeſboża ſtachu ſo ſaſudženu pódźeu w Lubiju. Na Herwigsdorfſkej dróży ſraſy kołeſdna ſ jenym kołejéſnym hromadźe. Kołejéſdna padny a ſo pſchi tom na kożenu khěžu ſrani. Ju k lěkarjej dowjeſechu. — W kumpjécžej tocžerni kamjenjow ſnjeſhoži wěſty dźěłacžer. Jako dźiwchu kamjentnu taſlu ſóbrhacž, padny tuta na dźěłacžerja, jeho na kolenu ſranywſchi. Kolſeno ſo jemu khěžru roſmjeczę, tak ſo ſyrdźajſtaj jeho k lěkarjej dowjeſechu. — Tſiecze njeſboża ſtа ſo na Herwigsdorfſkim tſělniſchcži. Tam ſo 6-létny hóſcžej wot

Wodolena.

Schumanowſka powěſcž ſ kónza pohanſkeho cžaſa.

Napiſał Iwan Klicpera.

(Pokračowanje.)

Nětčejſche **rosmjerſany**, a ſa khwilku, hdyž bě Wodolena hacž dotal bjes pohnuca ſwoſtała, poſłyſchny hróžo prawizu pſchecziwo njej a iwuraſy ſe ſyłnjatſkim hłokom:

„Nó derje, hdyž ſapſiwaſch moje měrne a dobrocžiwe ſłowa a ſadžerżiſch ſo napſcheczo nim ſe ſabatkoſczu a ſapžečzom, potom ſtejbi je napſcheczo tebi ſalutkuju a nodźu hižo k tebi rěcžecž, wſchak ſu tu hiſchcže druhe ſtrědli po ruzu, kotrež dże mjenje łahodne, ale wěſte a njejedbajce twoje pſchecziwjenje a hordoſcž ſłužba a tebje zyle wěſcze połěpſcha!“

A wſchón roſhorjeny wobroczi ſo wot njeje a woteńdże k durjam, ſe žórle wjedżazym.

Nětkole hałke, hdyž jeho kroczele ſo k wotkhadej měrjachu, wobroczi Wodolena ſpěſchnje ſwoju hłowu a hladaſche ſa wotkhadżazym.

S pohladom lodowaje hidy, pokmym ſazpěcža a njetaſeneho twiſměchowanja, měrjeſche Wodolena wotkhadżazeho bjes twiſpěcha ſchcheſcžanſkeho kniježa, kotryž bě ſo khwaſnu khwilu ſe wſchej mozu prózował, ſo by ju pſchewjedźeł ſo wěrnoſcži a twirnoſcži ſa twirnojenju khcheſcžanſkeho wuczenja.

Tutón ſchedſchi ſe žórle pſchińdże na niſku khódbu a hiſchcže raz ſo wobroczíwſchi, ſpohladowaſche pſcheczo hiſchcže ſ nadźiju a ſ wocžakowanjom ſwjeſelazeho nahleho wulpěcha na pohanſku měſchnizu. Tola hdyž ſo jeju wóczy jeſtkaſchcej pſchi tutym pohladze a wón widżeſche we jeje wocžomaj jenoż khódue ſazpěwanje a hordu kruſoſcž, to wón ſpěſchnje ſo wobroczi a ſawrjeſchi njeczežane cžežke durje, woteńdże. Snydom potom bě ſłyſchcež, ſo ſo durje ſawěraju ſ cžežkim ſamkom.

Wodolena, woſamocžena w žórli, wotſtupi wot wokna a hđžeſche do ſrjedża njewulkeje žórle. Tam poſaſta a hłuboke ſdychowanjcžko wudrě ſo jej ſ nadrow. Symny wuras ſahakkoſče a lodoweje twjerdoſcže we wobliczu ji ſo poſłubi, a na jeje cžole wuſtupi nurócžeł cžežkeje ſtaroſcže a njejſpokojnych nuzłickżow. Stykłiwje błudżeſche jeje njemérne wócžko ſ njeliczonnych pſchedmjetow w žórli ſpłoſchiwje, wot jenoho města na druhe. Bołoježiwy wuſkmělk ſeſchtiwi jeje hubje, hdyž na połwótſe ſamna pſchi ſebi praježeſche:

„Na Prachni ſym jata, ſajata na tej ſamej Prachni, wo kotrejž je ſo mi hiſchcže pſched wjaſy hacž tſjoni létami dźało, ſo budu ſ jeje hnadnej knjeżnji! Diw, bohoju, kak ſpodźiwnu, kak połny tajnoſcže je běł wotſrudow, kiž ſeje nam poſtajiłi! A ſchło wocžakżte nje hiſchcže? Po ſłowach tamneho knjeſa ſchcheſcžijanſkeho Boha ſmeju běrży ſo bżdżicz a wojowacz a ſnjeſcz traſch ſej cžerpjenja. Wy, mógni bohojo, ſchkitajcže mje, ſo bych w tutom ſwju ſtatnje ſtała a nejpadła! Tola prjedy hacž mje pſchinnecżiſch, ty ſity mużo, ſo bych, wopuſcheżiſchi bohow, ſo twojemu ſchcheſcžanſkemu Bohu kłonika, wuhladaſch uje prjedy mortwu leżo ſ twojmaj nohomaj!“

A wróczíwſchi ſo wot durjow, kroczeſche na prawu ſtronu žórle, hđžeż ſtojeſche lěžwo ſe ſłomu wuſłane a ſ kożeni pſchikryte, a pożbudowaſchi ſo na njo, podepre ſebi hłowu ſ ruku a poczja hłuboko roſumyſlecž a, wuſtawſchi wot dołheho puczja ſe Luſchiz na Prachni, pobda ſo mużnoſcži a ſadrémca.

A jej ſo dżiſeſche, ſo je ſajata w tejſamej małej měſtnoſcži na hrodże Prachni, hđżeż też wopraważe leżeſche, na łožu, na kotremž wotpocžowaſche. W tutom wokomiku ſaſłyſcha na hrodże ſtraż trubicž na rożk. Wrota ſo wotepjawaju, a żupan ſe ſwojej družinu jěcha na hród, wróco ſo ſ puczowanja. Bórſy potom — tak ſo jej to dżiſeſche — ſłyſchi ſo ſłyſchcež dak na niſkej khódbje pſched žórlu jeje hłóſk, potom ſpěſchne kroczele. Durje ſo wotewrichu, a do žórle ſaſtupi Prachyniſki żupan, hacž dotal mlody muż. Lědy běſche do žórle ſaſtupił, hđž kaž ſ błyſkom porażeny, khwiłu na nju ſhladowaſche, ſtany a ſ pohnutym hłokom, ſakoſcženje „Wodolena!“ ſawoławſchi, padże k jeje nohomaj. Wona ſe ſyna ſo wutorhny a pólna w nim towaršſa ſ dżěcżaſych lět a poſdźiſcheho ſwojeho lubeho Jaroměra. W tutem wokomiku w njewupraſnem ſłódkim horjenju, kotrež jeje cžełu pſchijomnje pſchewja, nadobo ſo ſatorhnyniſchi wolnicži.

A ſchtoż bě jej wabjazy ſon w króttkim dremanju pſchedſtajał, wukuſtajo jej kraſny wobraz njenadžitcžo ſeſtanje ſ lubym, to widżeſche nětko pſched ſobu we prawdożeſci.

Pſchi jeje lěhwje kleczeſche młody, rjany niż zyle tſjicež lět ſtary muż a kłonjeſche ſwoje lubośne wobliczo k jeje wobliczu, je ſdożnym wjeſelom na niju ſpohladujo. A hđżeż wuhlada, ſo je ſo nětko ſe żna wubudźiła a jeje wocži ſo wotewritej, ſawoła radoſtnje: „Wodolena!“

Sawołana wuſtyſcha ſwoje mjeno wopraważe tak pſchijomnje a nuritze klinczeſcz, kaž bżdże ji ſłódzy wo ſnje klinczało. Se ſpěſchnoſcżu błyſka ſo ſhraba, jeje wócžy w poſłednim ſwětle dnja, kiž ſo hiżo ſe žórlu dżeleſche, ſabłyſchcežíchtej ſo każ dwě jaſnej hwězży, a wona pſchemóże na w prěnim nawalu mózne ju wobſtrajeżageje radoſcże a żoża, padże ſe ſłowami: „Jaromérje, ty ſy to wopraważe, mój lubuſchko?!“ młodenu muża na wutrobnje. A tón wobjimuje nežmu holczku ſe ſwojimaj ſhlujmaj pażonaj, pſchitſkoži ju nutrnje k ſebi a wokoſchi ju.

Dołho wſchak njetrajeſche, ſo Wodolena w jeho wobjerſu woſta, pſchetoż na jene dołho bołoſtuje ſafżicża,wutrhny ſo ſ wotmachom ſ jeho wobjeczá, khwataſche k wokmu, hđżeż twoboby we wobliczu.

Też Jaromér ſo ſhraba, kroczeſche ſa Wodolenu a hđżeż ſtojeſche pſched njej, praježeſche hórko: „Wodolena, taſtele je po tſjoch létach naju ſażotwidżenjeſ“

(Pokračowanje.)

Šarscheju wotšaŕi a hrańšaŕke ẞebi pšchi jenej neotiowanskej maschinje. Pschi tym so nimale cžežny na ruzy ſkani. — Auto jdžeſche po Zitawskej dróży a ſrasy pschi tšeleni do murje. na mosče. Autej ſo wótška ſlama. Ludžo ſo njeſranichu.

S Kanez. (Worjedženka.) Hdyž ſaidženu pondželu wo heji wudyri, bě ſchtaj mać a ẞyn doma. Pschi ſwačinje buschtaj hake pšches ſtužodow na to kedžbnaj cžinjenaj, ſo ſo pola tuich pali. Wotheń běſche w hornim dźele domſkeho blisko wuhenja wuſchok. Tak jón w delnjej iſtwi njepohonychu.

Se Semjeczkez. (Nahła ſmjerc.) Wczera popołdnja wokoło 11 hodź. tudomna mandželska Marja kubleſkeho wumjenjerkarja Michela Seymanka zyle njenadžiju a nahle wumrě. Haczrunjež mějeſche njebožeczka léta dołho wulke bolenje we noſy, kotrež jara ſcžerpnje ſnjeſeſche, da ẞebi tola nichtó na tak ſažnu a zyle nahlu ſmjerc njeboczczkeje njemyſleſche. Schtóž je Seymankowu abo Domſchez njebohmać blize ſnał, wě, kak dobra ſerbiska, ẞwérna, miloſcžiwa a wulzy darniwa wutroba je ſ njej pſchestała bicž. Domſchez mać ſenje ſaneho proſcherja abo khudeho njewotpokaſa, njemóžeſche wihdženz nuſu blížſcheho, njemóžeſche ſnjeſcz cžerpjenje ſobuczłowieka. Cžaſto ẞebi wobežje we wójniſkim cžaſu nětchtožkuli wot huby wottorhnyl, ſo by ſ tym nuſu blížſcheho wołóžita. Każ je wſchém ſnate, bě Domſchez mać dobra ẞužodžina a mějeſche ſchczebrivnu ruku ſa khudych. Jejni nětdyſchi ẞkužowni ſu nihdy njeſabudu. Jim bě wona wopraudžita mać a bě hotowa, poł ſiwjenja ſa nich wopruowacz, by-li nuſne było. Staraſche ſo ſe wſchěmi mogami wo jich cžélne a duchowne ſbožo. Janu roſkoru, ſwadu abo donoſchowanje w domje njecžeſ-

pjeſche. S wſetſcha wſchędnje, hdyž ſu nuſnitſcho dźełacz mětła, hodžeſche ke mſchi. Wſcho ſakhodženе dźeła potom ſažo doma ſ cžim wſetſchej pilnoſcju nakhowaſa. Mějeſche pak też ẞwojim ſiwjenju ſwjele wobczerpnjenjow a ſrudoby pſchetrać. Jene ſ najhórſchich njeſbožow, kotrež ju w jejnym ſiwjenju potrjechi drje bě, ſo dyrbjeſche ſwoju horzolubowanu dźowku w najzeſnjeſchich létach Bohu Knjeſej woprowacz. Se wſchědnymi a nutrnymi modlitwami je ẞebi też zyle wětſze ſbožu ſmjercžu hodźinu wuproſyła. Bóh njedopuſchcži, ſo by dołho na khorokožo ſputana była. Tak někto ſpi w cžichim mérje dobra mać na Khórſcžanſtej ẞwjeczenej ſemi. Modlitwy khudych, każ też modlitwy wſchěch tych, kiž ju Domſchez mać blize ſnali, budža ju pſchewodžacz do wěczneje cže. Njech je jej ſemja lohka.

S Kamjenza. Wuſtajenje wo hajenju ſtrowoty Drježdžanſkeho hygieniſkeho muſeja, w měſchczanſkej ſali na radnizy w Kamjenzu. Nodzenny ſkomdźacz, ſo buchmy hiſchcze ras pokaſali na powſchitkowne wodženje pſches wuſtajenzu. Wone wotmětwaju ſo: Njedźelu 20. 9. pow. w 4 hodź. ſa mužow (dr. Bergmann), pónđźelu, 21. 9. pop. w 4 hodź. ſa mužow (dr. Bergmann), wutoru, 22. 9. pop. w 4 hodź. ſa ſony (dr. Till), ſrjedu, 23. 9. pop. w 4 hodź. ſa mužow (dr. Bergmann), njedźelu, 27. 9. pop. w 4 hodź. ſa ſony (dr. Vollhardt). Wołoženje ſa ẞobuſtawu ſónſkich towaſſtwow je potajkim pónđźelu, 21. ſept. prénja ſkładnoſcžu ke ſkrjakowemu wodženju. Po tychle powſchitkownych wodženjach móža pak ſo na pſchecže też wołoženje wodženja ſrjadowacz. Te maja pak ſo ſ cžaſom je ſpomožeſtim hamtom města Kamjenza ſrjecžeć.

S Wittgendorfa pola Kamjenzy. (Wopor njewobkhadniwoſcže.) Mjes mnohimi kołoježdźomymi widžimy cžaſto hiſchcže njeſpožnik, ſo ſo dźeczi ſobu na koła pſchiſtupaja. Jedyn 12 létny hólc bě 5 létneho ẞyna korczmarja Kłoſka ſobu na ſwoje koło wſał. Na dobo hólz wotpadny a ẞebi wobruczku ſlama. Krótko po tym na ẞwoje ſranjenje wumrě.

S Luwoczitz. Saidženu ſobotu tudomneho korczmarja Gebra ſajachu, dokelž ſo na njeho hněwcha, ſo je ſapalik. Gehr je pſched někotrym cžaſom ſnjeſenu dźeczel w ſajmje na polu wyſoko ſawěſcžik. Nětko je ſo dźeczel ſpalik: Myſla ẞebi, ſo je jón Gehr ſam ſapalił, měnjo, ſo wulku ſawěſcžerku ſunu dostanje. K ſakoſenju wohnja je ſapalidło trjebał.

S Lutobrik. (Njeſbožo na żeleſnizy wotwobročiłi.) Na żeleſnišćiſkich kolijach mjes Radworjom, Kamjenz a Lutobrikanikim dwórniſchcžom ſo ſaidženu ſobotu kr...ch żeleſniſkeje kolije ſlama. Na ſlamany wózł ſo na ſbožo we prawym cžaſu dohładachu. Pſcheh tym cžežki tworowy cžah po kolijach ẞdżeſche, ſ cžimž ſo kolija ſlama. Jako běchu na wobſchkodźene mětno druhu koliju wołożili, móżeſche cžah, hdyž bě ſo 70 mjeniſchinow ſakoudźił, dale jěd. Jako ſbožo ma ſo wobhładowacz, ſo ſo hórſche njeſbožo njeſta.

S Khorzebuſa. Saidženu njedźelu popołdnju wokoło 4 hodźin ſ tudomneho zentralneho ſaſtwa dwaj ſataj, wěſty Willy Purbs a Guſtaw Narankewicz cžekmyſchtaj. Duaj po puczu ẞebi w jenej twariſkej budże nětchto ſtarſche draſtu nakradnyſchtaj a to thoſowy, pjeſe, cžorny ſlobuk a ſchéru clapku. Cžekmyſenjaj ſtaj ſo ẞnano k Bělej Wodże podałoj. Keſi by jeju nětchto lepił, chcył to kriminalnej polizíji w Khorzebuſu wozjewicz.

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk 17. septembra 1925.

Wczerawſche kurſy w Batlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,79
1 jendželſki punt	20,335	100 cžeſkoſk. krónow	12,43
100 ſchwajz. frankow	80,96	100 pólſk. markow	71,44

Efekty měſachu wczera na Berlinſkej burſy wſchelake kurſy, na kónzu běchu ſterje ſkrucžene. Podobnje cže je ſtatiſtiki a wójniſkimi pożcžonkami.

Na produktowych wikach ſo žitne placžiny wczera ſažo wotdrjebjowachu, tola nit tak wjele każ ſawczerawſchim. Rita wſchak njebě pſchewoſeje na wikach, ale kupy ſo ẞolniſcheho kupowanja ſdalowachu. Schpatny woſtanje też wobrót w muzy. Wczera placžeſche zentnać

we Berlinje

pſchenicžny 10.50—10.75 rožki 8—8.15 jecžmenja nakłn. 10.30—11.75 naſymſk. 8.70 hacž 8.85 wowſa 8.70—9.10 hr.

We termiſowym wikowanju:

ſa ſept.: pſchenicžny 11.55 hr., — ſa oktober: pſchenicžny 11.65—11.62 rožki 9.12—9.07 wowſa 9.15 hr., — ſa dez.: pſchenicžny 12.02—11.90 rožki 9.35—9.25 wowſa 9.45—9.55 hr.

Tydźeńſka rosprawa wulkoſyndzenjeſnje Metz & Co. w Berlin-Steglitz. Sſyndzenjowe wiki tuthwilu jara žive njeſtu. Dotalne macžate wjedro je ſyndzenkym dźeczeſam ſe ſchkodu było. Tón tydźeń ſapiſchachu ſo hlédowaze placžiny:

Cžerwjeny dźeczel	85—120 hr.
Bély dźeczel	115—170 hr.
ſchwedſki dźeczel	60—90 hr.
tymotka	78—92 hr.
Żołty dźeczel	28—36 hr.
inkarnatiki	20—24 hr.
hejduſch	14—18 hr.
lupiny	9—10 hr.
wotka	15—1 hr.
wéſikowa	28—35 hr.

Někotre placžiny ſ wczerawſchich Drježdžanſkich wikow (Markthallen). Kurowy, ſtare ſchikata 1.50—2.— hr., młode 1.50—2.— hr., dźiwje karnikle 1—1.20 hr., huſy ſarčzane 1.30—1.50 hr., łacžki 1.0—1.80 hr., łany ſtace a młode 1.40—2.— hr., holcže 0.80—1.20 hr., karchy 2 hr., linh 2.60 hr., raki 10—100 pj., jabluka 10—70 pj., kruſchki 15—50 pj., ſlowki 20—25 pj., bosanki 20 hacž 50 pj., pruſnizy 30—55 pj., brócžki 80—150 pj., wino 40—70 pj., méd 1.60—1.80 pj., běrny zentnać 4—6 hr., punt 5—7 pj., zyhla 15—20 pj., bumy ſelene 25—40 pj., tomaty 25—40 pj., karoty 15—20 pj. walcžk, cžerwjeny kał 10 pj., bély 6—8 pj., ſołotej kerčžk 8—15 pj., kórki 15—10 a 35—50 pj., kurjatka 35—40 pj., prawaki 50 hacž 90 pj., druhe hriby 20 pj., butra burſa 2.30 hacž 2.60 hr., młokańska 2.35—2.60 hr., twaroh 30—35 pj., jeża 15—16 pj.

Na pſchedaż:

Kotoł, wulki miedźany, w Lubiju, Hornczeńſka hora 8.
Kruwa, wyſokoſnuczezna, Liebſch wa Wuježku p. Jickez.
Lożo ſ matrazu, w Lubiju na Kwčkowej haſy cžo. 41.
Kachle, żelezne, k warjenju, w Dobruſchi cžo. 11el na I.
Jałozja, wyſokoſnuczezna, w Njebjelczicžach cžo. 3.
Kolo, motorſke, Arndt w Dźećach, — dwě nimale nowej na Zibowje na Wjelkowſkej dróży cžo. 154.
Zywnoſcž, 30 kórzow, ſ morowym a żiwym inventarom. Daſſche wukaſuje G. Graſ w Budyſchinje na Moltkowej dróży cžo. 1a, — 20 kórzow, ſ morowym a żiwym inventarom a maſchinami twarjenjemi. Daſſche wukaſuje Bautz. Tageblatt.
Kruwa, wyſokoſnuczezna, w Semjeczezach cžo. 25.

Sſo pytaja:

Dźiwaczerjo a dźiwaczerki, je wocžakuje 21. 9. pop. we 8 hodź. pſchi pósce w Nikej Guſta Jeſchka ſ Wojerez.
Holzu do domu, Jaekel, kantor w Kulowje.
Kowarſki, Miečka w Pomorzach.
Pſchedawatka, Ernſt Liſchka w Adolfſkej Hęcže.

Na pſchepadžowanje:

Schtwórtk 28. 9. 25 dop. w 9 hodź. w hoſcženzu k „Nimtſchernu domej" w Sčepizach, palne a wužitkowe dźeſwo, kotrež w Kóſtowſkej ſtatnej hoſi liži.
Njedźelu 20. 9. pſchipołdnju w 1 hodź. palne dźeſwo a klanje pſchi dróży ſ Kinajchta do Rohołnja.

Sſudniſzu na pſchepadžowanje:

Piatk 18. 9. 25 pop. w 4 hodź. pſchi wukhodże do Němſkich Jenikez komodu jako błido k mjezu (Waſchkommode).
Sſobotu 19. 9. 25 dop. w 10 hodź. w hoſcženzu k „Stotemu lawej" radioapparat, pſchiſprawu k dźełanju mły dła a wobuczowcje kremy, mužace kolo a mužazy wo błek.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dźenſa dop. ¾11 hodź.: Pſchi ſawczerawſchich placžiſnach njejſu wiki ſo hiſchcze wuwite. Tendenza: mérna.
Dop. ¾12 hodź.: Każ pſched hodźinu.

Placžiſny na Barlinſkich produktowych wikach.

Kilo a wolijowe ẞymjo wo tunu abo 1000 kg, ſemak 100 kg, placžiſny po ſtotej hriwnje.

	16. 9.	15. 8		16. 9.	15. 8
Pſchenica	210-215	211-216	rapš. wołoſcht	16,20	16,20
rožka	160-163	162-165	woch. melaſa	8,80	9,00
nałet. jecžmjen	206-235	206-236	ſerabella	—	—
naſ. jecžmjen	174-177	174-179	běrnjaze krużki	17,60-18	18-18,10
wowſ	174-183	174-183	bumy	—	24 26,00
kukuraz (Mais)	211-215	211-215	wotka	25-28,00	25-28,00
pſchenicžn. muka	30-33,00	31-33,25	lany wołoſcht	22-22,80	22-22,80
rjana muka	23-25,50	24-25,75	modre lupiny	12-14,00	12-14,00
pſchenicž. wotr.	11,70	11,80	żolte lupiny	15-16,50	15-16,50
cžiane wotruby	10,70	10,80	ẞyno, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
rapš	355-360	355-360	ſłoma, rjana	0,90-1,20	0,80-1,15
tane ẞymjo	—	—	" pſchenicž.	0,90-1,20	0,70-1,20
hrach	25-27,00	25-27,00	" wowſina	0,70-0,95	0,85-1,00
pjelwichi	23-25,00	23-25,00	" jecžna	0,65-0,95	0,65-1,00

Placžiſny réſneho ſkotu na Barlinſkich ſkótnych wikach.

16. ſepembra 1925. Placžiſny po zentn. a ſt. hriwnach.

Stóne druzyny a wołnamjenjenje.

Woły: 573.

Polnomłaſne, wukormjene, najwjetſche réſneje hódnoſcže hacž do 6 lét	57—62
Młode mjaſne, njewukormjene, ſtarſche wukormjene	50—54
Mjenje wukormjene młode, derje pžowane ſtarſche	44—48
Mjenje pžowane wſchěch ſtarobew	40—43

Byki: 400.

Połnomłaſne, wukormjene, najwjetſche réſneje hódnoſcže	56—60
Połnomłaſne, młódſche	48—53
Mjenje wukormjene młódſche a derje pžowane ſtarſche	43—46
Schpatne	38—42

Jałožy a kruwy: 853.

Połnomłaſne, wukormjene kruwy najwjetſche réſneje hódnoſcže	57—62
Połnomłaſne, wukormjene jałožy najwjetſch, réſnee hódnoſcže hacž do 7 lét	472—53
Starſche wukormjene kruwy a derje wuwite młódſche kruwy a jałožy	34—42
Derje pžowane kruwy a mjenje pžowane jałožy	27—30
Mjenje a ſchpatnje pžowane	20—24

Cželata: 1809.

Najlépſche wukormjene	89-100
Mjenje wukormjene a taſle wot ẞyna	78—88
Schpatne	65—75

Wowzy: 6875.

Młódſche a ſtarſche wukormjene	52—60
Starſche wukormjene	32—45
Mjenje wukormjene (Merzſchafe)	24—28

Swinje: 8991.

Połnomłaſne, wotbitych raſow a jich ſchćipjenjow, hacž do 1½ lét ſtara	97—98
Wukormjene	94—97
Mjaſne	89—93
Schpatne	84—88
Nanau a kundrohy	85—89

Najnowiše z cyleho ſwěta.

Pſchi wólbje němſkeho preſidenta bě we wuſtwolenni na Potsdamſkej dróży němſkoludowſki pěſnjer Lauba do wobežderja fabriki Wachtela a jeho żonu ſtřelał. Wachtel bu hnydom morjeny, jeho żona je nětko na ſwoje rany we thorowni wumrjela.

*

Létża ſo tyfus po żtej Němſkej roſſcherża. Pola Ueckermünde je na wójach 20 wozebow na tyfus ſkorilo. Dwě wozbje ſtej wumrjetej.

*

Pola Verdunu blisko forta Douaumonda muhamedanſki dźełacžer ſa metallom ryſeſche. Pſchi tym bo granaty kopny, kotraj roſbuchny a jeho roſtorha.

*

W Kappſtadtu ẞu 43 ſtrajkowažych namorjakow dla njepokžuſchnoſcže pſchecžiwo zakonſkim wukazam k jaſtwu po 6 njedźelach ſažudźili.

*

W Meſſinje ẞu wutorn w nozy wulku liczbu kommuniſtow ſajeli, mjes nimi pſchedſydſchego kommuniſtiſkeho ſapóſtanza a měſchczanoſtu města Bologny, Gnuſa. Pſchi pſchepytowanju domow 6 zentnarjow kommuniſtiſkich agitazniſtich piſmow ſebrachu.

Towaŕſtwowski powěſtnik.

Budyšin. Jednota „Sokol" ma dźenſa ſtwórtk zwučowanje. Kóždy njech pſchindże, dokelž budże načolnik Małeſanskoje Jednoty pſchitomny.
Poršicy. Jednota „Sokol" ma jutře pjatk wječor we 8 hodź. zhromadźiznu. Pſchindźe wſitcy. Načolnik.
Rakecy. Serb. tow. „Lipa" ma njedźelu pop. w 5 hodź. na kačej korčmje poſedźenje. Z dypkom w 2 hodź. započina ſo kulenje kehelow wo wšelake myta za ſobuſtawy a też za hoſći. Wo prawje bohate wobdźelenje proſy předsydſtwo a hoſcenčar.
Ralbicy. Towaŕſtwo młodźenčow wuhotuje njedźelu, 20. ſeptembra w Herbſkej gryčhe w Ralbicach nazymſki ſwjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Započatk ½8 hodź. Wšě lube towaŕſtwa přeproſuje předsydſtwo.
Serbſkim towaŕſtwam. Serbſke tow., kotrež ſu raz „Burſku krew" hrałe a někajke eksemplary wobſejdża (abo jenotliwcy), proſymy, tute hnydom do archiva Domowiny zapóſłać. Kniha je rozpředata, tuž chcemy w Zwjazku někotre eksemplary na wupožčowanje nahromadźić. Tak knihe wotkupimy, pak jako ẞwójſtwo nast. towaŕſtwa w archivje khowamy. Sekretariat Domowiny.
Sowrjecy. Spěw. tow. „Sołobik" a „Sokolski wotrjad" wotměwataj pſchi ſrjedu, 23. póžnjeńca, wječor we 8 hodź. pola bratra Palerja w Sowrjecach jara ważnu zhromadźiznu. Prosymy wo połnoliczne wobdźelenje. Nowe sobuſtawy su wutrobnje witane. Předsydſtwo.

Ze ſusodnych a dalſich krajow.

S Drježdżan. Saidženе dny tudy cžeło njeſmateje jónſkeje ſ Łobja wuczahnychu. Cžeło hijom khětro tłaiſche. Mjerwa bě na 1,60 mtr. dołha, ſe ſchěrokimi bjedrami, cžernymi włoſami a mějeſche 10 zujych ſubow. Mějeſche jenoj hiſchcze dźeſe draſty na ſebi a bě w cžornych cžirlach a nohajzach. Na wuſchach mějeſche mjerwa ſkote nawniſchnizy ſ cžerwjenymi kamuſchkami.

S Lipſka. (S plumom ſo ſajedojcžili.) We ſaidženej nozy, jako jedyn tudomny ſaitojnik na Knauthainerſkej dróży 55 domoj pſchijdże, nadeńdże ẞwoju 35 létnu mandželſku a 2 dźeſcži, 5 a 6 lét ſtarej w kuchinje we womorje leżo. Plumowy homacz bě wotwjertujeny. Hnydom ſu pożowałſche, jich ſažo k żiwjenju ſbudźicz. Żona pak wjazy njewotwuzi. Dźeſci běſchtej jenoj ſ lohka pohłuſchenej. Hacž ſo tudy wo njeſbože mordarſkwo abo ſamomordarſkwo jedna, njechodži ſo dopokaſacz.

* Sajedojczenje ſ mjazom. Każ nam ſtrowotna policija ſdżeli, ſkhorjechu w jenej wſy pola Rittershauſena wjazy wołoſkowu na ſajedojczenje ſ mjazom, 4 wołoſby hnydom do thorownje dowjedżechu. Jena żona bórſy potom w khorownji wumrě. Mjazo daſſche policija chemiſſy pſchepytowacz.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolef w Budyſinje — Zamolwity za hospodarſki dźeł: Arnošt Bart w Brózyncy, — za nawěſtki: A. Dučman w Budyſinje.

Kakao šokolada kofej

P. P.

Našemu česćenemu woteběrařstwu a česćenemu wobydlerstwu w Budyšinje a wokolinje dawamoj podwólnje k wjedženju, zo je ponowjenje naju wobkhodneho lokala

na Znutřk. Lawskej hasy 10

(w domje knjeza Oty Engerta)

skónčene. Budžemoj so kaž hač dotal pŕcować, zo bychmoj stajnje jenož

to najlěpše wot najlěpšeho w čerstwej tworje runje z fabriki po najtuńšich płaćiznach

podawałoj.

Z najwyšším počesćowanjom

Gerling & Rockstroh

šokoladowa fabrika w Drježdžanach-A.

K zasowotewrjenju dostanje kóždy kupc při kupjenju wot 1 hr. sem

mału taflu šokolady darmo!

Wotewrjenje

mojeho frisěrskeho wobkhoda na Lawskich hrjebjach 14

jutře pjatk, 18. septembra 1925.

Willy Gläß, frisěr.

Oskar Noack w Budyšinje

na Šukelnskej hasy 1. Telefon 1098.

cigarowy dom **winowa wikowańnja.**

Poskićam

cigary po wšěch płaćiznach

5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30 a t. d.

při wotewzaću cyłych kašćikow 10 procentow rabata, cigaretty, kurjeńske tobaki a žwanske tobaki najlěpšich hódnosćow najprěnšich firmow. Ke kermuši, žnjowemu swjedženjej a druhim swjatočnosćam

běłe a čerwjene wino wot —,90 hr. sem

prěnjoklasne a derje słodźace hódnosće.

Hobrscy wulki

je wubjerk **rólkatych tobakow**

kaž też

cigarow, cigaretow, shägowych, rjapikatych a žwańsk. tobakow

firmy

Hermann Gerlich

cigarowa a tobakowa fabrika

w Budyšinje **na sukelnskej hasy 7**

Zasopředawarjo dostanu wysoke rabaty

Najlěpše čěrjeńske rjemjenje

we luzy garbowanej jadriweje kože

rjemjenje k šiću a wjazanju

rjemjenjowe wósk, rjemjenjowe wjazaki

poruča

Max Hiller, kožowa wikowańnja

na Zwonkownej lawskej hasy 42 Telefon 364

Tunje předawanje

bluzowych a drastowych tkaninow

košlacych sunow, ložowych počehnjenjow, damastow, ložowych rubow, trjenjow, fwjelkow, blidowych šatow, — — frotěrowych tworow atd. — —

jenož hódnostne twory!

Přijomna kupowańnja za zasopředawarjow!

Arthur Freyer na kotolskej hasy 4. (Kesselstraße).

Žane klamy!

Trjebane a nowe

meble

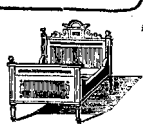

kaž też **wuhotowanja stwow** poruča tunjo

Ernst Stelzig, **na Hrodowskej hasy 41**

Podźělnje płaćidł dowolam.

Reservny pěši połk čo. 103.

K zhromadźiznje, ćotraž so **njedźelu, 20. septembra 1925** pop. w 4 hodź. wotměje, so wšitcy něhdyši płaćerjo połka a narunanskeho battaillona najwutrobnišo přeprošu.

Městnosć zhromadźizny Hosćenc „Karan“, pola towaršа Augsta w Budyšinje na Hornčerskej hasy. Městnostna grupa je so hižo 5. 9. 25. założiła.

Zhromadne předsydstwo.

Wottwarjenje płaćiznow!

Čerstwe dóńe:

taflowy wolij	65
la. jědź. lany wolij	70

čerstwy čisćeny

hrošikowy wolij	kar. čisty 77
margarina	59
Milchperle	85

(kóždy kupi ju zaso)

kokosowy tuk	68
swinjacy šmalc	95

Margariny, tukowy a jěźćnowolijowy wobkhod Th. Schleinitz

na zadn. bohat. hasy 9.

Cokor

jenož 38 pjenježk.

při wotewzaću wo 10 punt.

reklam. płaćizna

jěźdna šokoladа 200 gr. tafla jenož po 50 pj.

Halfwort-šokolada 100 gr. tafla jenož po 25 pj.

kokosowe truški 1/4 punta jenož po 20 pj.

praliny 1/4 punta po 25 pj.

Dostanjeće pola mje na wšě twory rabat.

Paleny kofej

wšědnje čerstwje paleny, jako wosebje dobry a tuni poručam 1/4 punta po 90 pj. 1 hr. a 1,10 hr.

wšu potrjebu za kermu ušne pječenje.

Kofejowy skład

E. Eckhardt

w Budyšinje

na róžowej hasy 6.

Kupuju stajnje

po najwyšších dnjowych płaćiznach

lapy, kože, papjeru, nowiny, knihi a skty, wšitkowe bleže železo a metale jenož na wupokaz)

Siegfried Sußmann

na hornčerskej hasy 11

Telefon 1346.

Jurij Fuhrmann

w Budyšinje na hornčerskej hasy čo. 10 poruča jězdne kolo, šijace mašin, plan tle a šlawchi. Samsna wupo rjedź.

Wujki

8 abo 10 wujkow (Meerschweinchen) je na předań **w Róženće čo. 7.**

N. S. U.

motorske koło

4 PS., derje zdźeržane je tunjo na předań. Poskićenja pod „C 36“ na wudawańnju „Serb. Nowin“.

Hdže

kupujeće derje a tunjo?

žonjace wobłečenje

mantle

za přechodny čas, suknane, na kromach stepowane a z knefłowym wušiwanjom, naš poražak! 11,90

zymski mantl, suknany, nowočasna forma 13,50

čistowołmjane w rjanych jasn. barbach, wos. tunjo z najl. čistowołmj. **flawša** z płyšowej wobsadku 16,90

najl. **velourowe** flawšowe z połnym płyšow. khornarjom, šěroka wulkosć za žony 21,50

suknane, z čisteje wołmy z předawšich płaćiznow hač do 80 hr., nětko jenož 29,50

bluzy

kinowe formy, mustrowane 31,50

sportska flanellowa bluza

jasna 98 pj. čěmna 2,25 2,95

suknje

kostumowe suknje z krutych dźeržliwych tkanin 2,50

drasty

žonjaca drasta z dołhimi rukawami 5,75

cheviotowa drasta, čistowołmj. čěmnomódra z dołhimi rukawami 8,75

mužace wobłečenje

mantle

z mjehkich češkich zymskich tkanin, derje sedźa a su derje dźěłane, 59,50, 38—, 33,50

koverkoatowy paletot w dobrych wuwjedženjach, podšity 58,00

žaketowe wobleki

nowočasne w krytych barbach, přečelne mustry 24,50

cheviotowe 39,50

z elegantnymi nitkowymi smuhami 39,75

sportske wobleki

homespunowe khołowy ze dwójim sedłom 29,50

z 2 khołowami 49,50

khołowy

z najlěpših strapačerow. tkaninow 4,50

sportske khołowy, homespunowe, najl. hódnosć 7,50

Wulki wubjerk

dźěćac. wobłečenja

wšeje družiny

Drježdźanski konfekcijowy dom

BIRNBERG & CO.

w Budyšinje **při mjasowych jětkach 5**

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Makkowe

košle khołowy košle z předkošlič. nohajacy zoki

Rud. Osswald

jenož

na serbskej hasy 3

Šórcuchi z kožaneho sukna tunjo. K. Erler Žitne wótk 11.

Kóždu sobotu wot 8—6 hodź.

kozace kože

a wšě druhe družiny kožow a kóžkow kupujetaj stajnje

Kießling & Erdenberger

w „Polměsacu“ na Zwonkownej Lawskej hasy.

Wysokosućelna

kruwa

je na předań

w Smječkecach čo. 25.

Tobakowe twory budža drožše

tehodła kupujće nětko hišće a Wy zalutujeće sebi wjele pjenjez.

Ja poručam:

najl. srěni rězany tobak (Mittelschnitt) 1/2 punta hišće po 75 pj. punt hišće 1,50 hr.

rjapiki, rězane a walcowane 1/2 punta po 50 pj.

wotpady Virginskich cigarow w połpuntowskich pakćikach tunjo! žwanski tobak, sylny a srěni, 5 rólkow jenož 50 pj.

J. Hultsch w Budyšinje, pjredy

Richter & Hultsch :: Schülerstrasse 6

Sobotu, 19. septembra wostanje mój wobkhod **zawrjeny.**

Julius Hamburger w Budyšinje

na Bohatej hasy 12.

Wšě čišćerske wěcy

:: serbske a němske ::

kaž zličbowanja, listowe hłowy kwitowanja, načišće na listowe wobalki, kwasne spisy, slubowe khartki, wěrowańske khartki, smjertne khartki, visitne khartki, přeprošenja, dźakne khartki atd. zhotowja spěšnje a płaćizny hódnó

Smolerjec knihićišćerńja

z. dr. z w. ruk. w Budyšinje w Serb. Domje

Za namočenje symjenjow

poručam

Uspulun a koprowy vitriol

E. O. Hennig

Viktorla-drogowńja

na Šukelnskej hasy 7. — Telefon 141.

Běrnjace cent. korby

najlěpšeje hódnosće ma tunjo na składze

Paul Böger, wobkhod korbańskich tworow

w Budyšinje na Šulskej hasy 5.

Nawěštki přinjesu wužitk!

Bóh luby Knjez je wčera wječor našemu lubemu jurkej z Boha stroweho

Janka

pósłał.

Arnošt Lorenc a mandželska Marta rodź. Wjenkec.

W Budyšinje, Lawske hrjebje 4 II, 17. 9. 25.

Přiloha k čisłu 217 „Serb. Nowin“

Štwórtk, 17. septembra 1925

Skónčnje počina switać,

W njejšim nastawku ſ nawjazmom „Schtó wustaja narańſchu Prusku Polakam?“ piša ſnata antiſemitiſka nowina „Der Hammer“, pod redaktorſtwom wěſteho Theodora Fritſchu w Lipsku:

„Dźo pſched wójnu běſche profeſor Severing dopokazał, ſo je cźekańa ſ kraja do měſtow najbłyſchcha tam, hdźež měſeſche wulkoležownoſceſtwo pſchewahu. So dychu ſnjeſkliwe poměry wjes nakrajnym a měſcheańſkim wobydleſtwom ſo ſwěſcźite, ſadaſche wón, ſo dychu wulkoležownoſceſtwo 1 miliion hektarow (3 650 000 górzow) k ſaſydlenju wjeſniſchich burow a żiwnoſcerjow pſchewoſtajili. Jeho njeſhablazym dopokazam njemóžachu pſchewulkowobſchedźerjo a měſcheańſko lukluſowych wobſchedźeńſtwow ſo napſcheczźiwicź. Woni to pſchidachu, ale ſadźěwachu ſa zhribjetom pſchewjedźenju ſa ludowy pſchichod ważne ſadanje.

Wokrjeſ ſ najbłyſchiſchej cźekańu běſche a je hiſchcze dźenſa narańſcha Pruſka. Roſhněwany piša wokrjeſny nawjednik tſcheſcźijanſko-wótcźinſkeho „Krajneho dźěłacźerja“: „W tu chwilu ninja w ranju ſanych ſaſydlenych dźěłacźerjow. Woni ſo niſtich winow dla wot jenoho wobſchedźeńſtwa do druheho honja a ſkónčnje ſo najchmaniſchi ſtyka ſ wokrjeſa wuſtorcźa.“

Skónčnje je ſo jena „Saradźerња ſa wuczahowarjow w raniſchej Pruſſej“ ſakoſtła, kotraž na woſebje k ſamějcźerju docźahowarjam ſtužiła. Ale najwažniſchim praſchenjam — **wotedacze kraja ſa burſke hoſpodaŕſtwo a wjeſnych dźěłacźerjow** — dźeſa pſcheco hiſchcze ſ pucźa. Po ſtainym ſaſydlenſtwim ſakonju dyrbjałko raniſcho-pruſke wulkowobſchedźeſtwo 300 000 hektarow (1 095 000 górzow) k nutſkownemu ſaſydlenju pſchewoſtajicź. Hakle 30. dźěl — 10 000 hektarow — ſu ſo wopraſnje wutrjebałe. Tak dźe wotſlónjenje tuteje narodnje najbóle wobroženeje prowinzy hacź dotal njecźakajo dale a budźe pſches politiku a narodnu kŕótkowidźiwoſcź tannſchich wulkowobſchedźerjow wurubł na hranizach kakazeho Pólſtwa, jeli jeno ludowſki wědome knježeŕſtwo ſ ludoweho ſajima hiſchcze w poſlednej hodźinje diktatoriſzy (krucze poruczujo) a wumožeŕſzy njeſapſchinnje.“

Tuczi wulkowobſchedźerjo, kotrymž knjes Fritſcha takle lewity cźita, ſu wuſnamnje **němſkonarodniſku Ludowoſzy**. Sa ſaſydlenje njeſeſchich burow, żiwnoſcerjow a dźěłacźerjow nimaja žanehu ſajima. Hdyž jeno jich pola a role ſa proſcheŕſtu njedu wobdźěłkaja a tak jim rjanu żiwjeniſku eksiſtenzu ſwěſcźa a maja pjenjes doſcź, ſwoje żiwjenje w drobich kupjelach a we wulkoměſcheańſkich klubach pſcheczinjeſcź. Derjemęcze druhich ludźi, woſebje jich dźěłacźerjow, jich niczo njeſtara. Jim je hiſchcze **dowójnſki** cźaſ na myſlach, hdyž pruſki „Junker“ ſ kichudom w ruce ſwojich poddatych ſ ſpěcźnenu dźěku honjeſche. Leżeſche tola weſche politiſka móz w Pruſſej w rukach nětkrych wulkowobſchedźerjow, ſ kotrymiž khěžor w najwužſchim ſwiſku ſtejeſche. Tuczi „feudalni“ njewědźa, ſo ſmy w demokratiſkim cźaſu żiwi a ſo ma kóždy ſtaczan prawo na cźłowjeſka hódnu eksiſtenzu. Wulkoležownoſcerjo ſu ſo ſtajnje jako najwjetſchi njepřećecźeľo wuſpěcźnjeho ſaſydlenja wopokazowali. To njebudże w pſchichodze hinak, jeli ſo jich dotalna hoſpodaŕſka a politiſka móz njeſlemi. =a.

Ślezyske žně w lěće 1925.

Kaž ſ ratařiſkich wobhonjenych kruhow ſłyſchimy, ſu cźakliwiu we wuſpěchu kětuſchich žnjow w Delnjej a Hornjej Schleſyſtej wóſty ſkaćiſchcź dóſtali. Wěſo njehódźi ſo hiſchcze ſ liczbami wobkruczecź. Wocźakowanja a wuſyſyk žnjow ſteja ſej kěła w napſcheczźiwnym. Tak wocźakowachu w Delnjej a Sſrzedńej Schleſyſkej dobre ſcźe-nje žně, tola je njepſchihódne wjedro tute wuhladny ſ wulkeho dźěła ſyłnje ponjeſchiło. S deſcheźom noſnyczenu a ſyłnje wuroſcźene khowaſche ſo žito do brózńjow. Tuchwilu njehodźeſche ſo w Hornjej Schleſyſkej a też w horatnych krajinach Nižoſchleſyſkeje dla ſchpatneho wjedra naſpomka pſcheniza a woiwſ pod ſnche pſchinjeſcź. Naſpomki jeczinjeń je ſo derje poraźił, ale to powſchitkowne wuſpěchi wo wjeſ enjepolěpſchi, dokelž ſo tu jenož wo 10000 hektarow jedna.

Sa ſaſne a połſaſne běrny běchu wuhladny woſebje dobre napſcheczo pózdnim druźinam. Też ſu wjedrowe wobſtejnoſcze wjeſeło ſkaſyle. Tajkeho hnicza běrnow kaž kětła ſo ludźo léta dołho dopomnjeć njemóža. Scźěkwk toho budźe, ſo njebudu ſo běrny w ſynje derje dźerżeć. Schtóž je k pjawanju wužije, cźini derje, ſo je do fabrikow k pſchedźělanju da. Hdyž ſu ſo wuhladny ſa pózdnje druźiny troſchtu połěpſchile, wobſtejі tola ſtrach, ſo ſu płody ſ dźěła jara nakażene a njechodża ſo jako dobre a ſtrowe ſymjeuſtwe wotedawacź. Hubjeńſcha kaſkoſcź kětuſchich běrnjazych žnjow w Schleſyſkej cźini nutſe, ſo ſo běrny w hromadach jara ſwědomicze dohladuja.

Wuhladу na zokrowu rěpu ſu dobre, hyrniež wocźakowanje zokrowneje maſoły dła njedobałahaceje łźiteje cźoplóty měła njeby. Někotre cźaſy a ſłónczníte dny móża hacź do oktobra wuhladу wo wjele połěpſchcź. Wotawa je ſo w mnohich krajinach nimale dobża ſatepiła. Ssu ſpytaſi ſakhowacź, ſchtož je ſo někak hodźało. Trajazy deſcheź je też ſadowłym žnjam ſeſchkodźał, płody budu na khmanoſcźi a wudźerżenju cźerpjecź. K tomu pſchidruźi ſo ſchkoda, kotraž je woſebje w Hornjoſchleſyſkej pſches ſyłne wětry na wjele ſtatnych brohach naſtała.

Mnohim deſcheźam pſchidachu ſo wſchelake powodźenja. Dołhéj wulka woda Wódry, Ohle a Nyſy wo-ſpjet namjeſne pola ſpcheplawi — wjhóże ſaracźidła njeſadźewachu—, wſa ſ wulkeho dźěła žně ſybu. Po dotalnej bilanzy je po wěſymwuſtojnym roſſudźe žnjowy wuſpěch na lěto 1925 jara njeſpokojazy.

Dźiwnuška podkrnica.

W franzowſkich Vogeſach, na wobelmaj brjohomaj rěki Moſel leži město Epinal, kruta twjerdźiſna, ſnata ſ cźaſa ſwětoweje wójny.

Wot ſtarodawna ſteji woſrjedź města jako ſwědk nědbaſcheho twarſkeho wumělſtwa zyrkej ſwj. Jurja. Wona ma dwě wěži. Schtwórtje a ſoobuje ſahatej kaž hotſje ſe ſwojim kamjentnym kónczkom, kiž je wumělſzy pſchelamany, k wyſokemu njebju. Jedyn ſ tuteju wěžow ma mjeno „La tour de Dame qui reve“, t. r. wěża ſonjatoje krjenje.

Dawno, dawno to hižo je. Tehdy mjerwjeſche ſo je neho dnja we wěži ſ rjemjeſlnikami wſchěch druźinow. Njeběchu domjazy ludźo, kiž tam ſ wulkim fłowakom dźěłachu. S daloka běchu ſem pſchiſchli, a wěcźachu zuſu wěcź. S cźrjódami ſtejachu wobydlerjo města pod wěžu a wcźipnje pſchihladowachu zuſym dźěłacźerjam. Njemóżachu drje ſebi myſlicź, ſchto ma tajke cźinjenje rěkacź, tola njeſwěrichu ſebi jich nětkak mylicź, woſebje tohodla niz, dokelž běſche měſcheańſke duchowniſtwo wſchu ſadźiwanku kruce ſakaſało.

Tak minychu ſo tydźenje a měſazy. Murjerjo, cźeſlojo a druſy běchu ſwoje dźěłaniſcheżo wopuſcźili. Skónczinje běchu też ſamkarjo, błidarjo, molerjo a wudźerjo ſwój nadawk dokonjeli. Pyſchne rumnoſcze běchu pſchiſtrawjene a jich dno ſ najchimi pſchiſtrjenzami kryte. Ale ſa koho dha?

Jeneho dnja ſaſtyhli ſo w kraſnych ſtiwach a komorach wyſokeje wěże wurjadnje rjana žónka. Zyle mjelczo, cźiſche, njepytnjena běſche pſchiſchła horoſcna knjeni. Pſane ſwětłe włoſy kryjachu jeje hłowu. Schija a tył jakuježeſchtej ſo kaž młody ſněh. Jeje poſmědwknjenje dymaſche lubоſcź a dobroczźiwoſcź. Nimo nježneje poddatoſcze dźiwaſche w njej ſyłna raſnoſcź. Mądrej wóczźy hrajeſchtej kaž milina ſ jeje woſebneho wodliczа. Druhdy pak hladaſchtej, jako bychtej nječicho pytałej, a ſtyk a cźuczźiwoſcź a njeſměrna pobużelnoſcź ſwěcźeſche ſo ſ njeju kaž ſ mich hwězdow.

Dwě ſłużobnizy ſtaraſchtej ſo ſa cźełne derjemęcze rjaneje njeſnateje knjenje. Wſchędnje pſchinoſchowaſchtej kwětki a płody a płóſke napoje. Też pſchedwołakowaſchtej jej wſchelake rukopiſy, kotrychž poczatkowe piſmiki běchu kraſnje ſe ſtotom a w piſanych barbach ſhotowjene. Na mjechim łźiwje leżo rjana žónſka huſto dołho, dołho njeſcźo ſwoju zylu kedźbnoſcź na rjane piſma ſtoſowaſche a je wcźipnje cźitaſche.

Na jaſnych dnjach wuhladowaſche ſ wokнami ſwojeje ſtwy rad na wokolnu krajinu a ſłużobnizy, na jeje wohladnjenje kedźbujzy, ſpómnaſchtej, ſo jeje wóczźy huſto wytlaſchtej hórku, ſ brěžowym łźiſom krytu. Schěrońa ſmuha dołheje cźiſcźiny wotewri łźi a poſkića wuhlad do daloka. Tuta cźiſca, womžrniwa měſtnoſcź ſo nětkuj žónſkej woſebicze lubjeſche. Tam ſe ſpodobanjom widźiſche, kak pilny wjeſny ſud płodne hona haji, kak paſtyſt ſwoje ſtada ſtražuje a je wjeczor do ſchkitazeje hródże wjeſe, kak daloko naſdala khrobje horiſka ſe ſnědźełymi wjerſchkami k njebju ſahaja, kak njembrze wětry cźemne mróczele po njebju honja, kak ſo druhe mróczele k ſurowym njenjewjedram kopja, kak muczne ſłónczko iwichdźenje Bożi domczk dźe a kak ſo na nóżnym njebju ſkoſe łwětłodźicki ſybola. Hodźiny dołho leżeſche druhdy žónſka, ſwoju hłowu na žiđżany hłowak ſłożujo, na njebjam podlożku a hladaſche a myſleſche a honjeſche. Woſebite ſpodobanje namaka a měſeſche žónſka też na rězy Moſel. Wjele khrobje wjeſche ſo rěka po dole w łużejniſkim ſwólle běſcho dnja abo hwězdneje nozy. Schtomiž a keŕli wobruſhadnu jeje rěcźniſchcźo. Dałoko pak pſchi rěcy a ſa rěku wupinachu ſo wyſoke horiſka a hory. Wſcho to běſche jej **dóſty tak** lubojne, tak domowinſte, ſo njemóżeſche je parowacź — ani dźeń.

Cźitajo, hladajo, honjo běſche tuta woſamotcźena žónſka w měrje a pokoju żiwa, a ani drohotne drasty, ani ſłódne jědże ani łahodne napoje njemóżachu ju roſbudźicź. Najlubſcha jeje pojědź běſche wowopjerczeny khlóp, juſchkojty ſad a cźerſtwa woda ſe ſtudnje. W jeje ſtichich njach a kamorach bęje khowachu ſo jara woſebne droſty; wſcho druhe ſazwiſchi pak noſchesche najradſcho ſelerowźiżany płaſcheż. Wokoło jeje połnych włoſow leżeſche źiżane ſwjaſło ſ cźerwjeno-ſybołatym dejmantom, kiž cźoło pyſchesche. We cźichocze minу ſo dźeń po dnju, a žónſka njeſtarasche ſo, ſchto lud na haſach a w domach města cźini.

A tola ſtupi jónkrótcź do ſwiſka ſe ſwětom, a to ſe zuſnikom, kiž jeneho dnja deleka pſched wěžu poſaſta, mjes tym ſo žónſka ſwoje najrjeſniſche ſpěwy tak zuniſe tak jimawje ſanoſchowaſche, ſwojej wocźi ſłożujo na tamny brěžowy łěſ. Zuſnik cźinjeſche, jako by jeniczky wumělſtwo zyrkwineho twara wobaźiwał, a tola łźuchałcze je napjatoſcźu ſpěwej, jeho mózuje jimazennu. Pſchi tym běſche drje ſawěſcźi też ſpěwarſku wohladał.

Po někotrych dnjach leżeſche na błiżo dźiwneje knjeny liſt ſ cźeſkim cźornym łźipnom ſawjercźny. Zona ſazwjacźini liſt, a tola huſto na njón ſhladowaſche tak wótrje, jako ſamóhiej jeje wocźi pſches pergament cźitacź. Wole dnja pak, na kotrymž běſche liſt dóſchol, ſapocza ſo wużne pſchemėnjenje w žiwjenju žónſkeje. —

Zyle měſto rěcźeſche wo zuſej knjeni, na wyſokej wěži bydlazej; ale jeje ſaſidźenoſcź a jeje pokhad wosta hudanczko. Hakle po jeje ſmjerczi bu pawcźniza tróſchku wotwodźena.

Wjerch Lothringſkeje běſche w tamnym cźaſu ſwjaſ pſchecźeſtiwa ſ Annunziatu, wójnowku nad Florenzom wobſamknyt. Florenza pak běſche w kraju a daloko ſwonka

Něſto wo mrowjach.

B. Schéza.

(Pokračowanje.)

Puczowarjo, kiž ſu ſo w Awſtraliſkej pſches niſte ale huſte łěſy dobywali, powědaja, ſo ſu tu a tam wſchě liſcze na kekkach ſapſchedźene widźeli, druhdy dwě a tři łopjeſchka hromadźe, huſto doſcź pak zyłe cźecźe, kiž běchu tak wulke kaž hłowa. Myſlachu ſebi, ſo ſu to huſańzy cźinile, kaž ſo to huſto doſcź ſwěta naż ſtanje. Hdyž pak pſchi daleſchicźu do kekkow ſtorcźiwſchi je ſatſchaſnychu, dha ſ hromadami wulke ſelene mrowje na nich padachu a ſo hnydom do ſchije, mjeſowczi a do rukow ſakuſnychu, ſchtož weſo bolešče, ale njepaleſche, kaž hdyž naſche mrowje ſchczipnu; abo wone ſa łoſchu ſalěſechu a łoſtołachu a kuſachu, ſo to wutracź njeběſe. Tele mrowje běchu liſcze ſapſchadźe. To ſtoro ſ wěrje podobne njeje, kóždy drje toho wě, ſo mr wie pſchaſcź njemóża kaž pawki a huſańzy; abo je ſnadź we horzych krajach tajkich, kiž to dokonjeja? Ně, też niz. Nadrobne wobkedźbowanja hakle ſu wuſaſnite, kak ſo to ſtanje, a ichtož je ſo pſchi tym pokaſalo, je też wulzy ſpodźiwna wěż. Jedyn ſ tych puczowarjow, pſchirodoſpytnik Kent ſ Jendźelſkeje, ſtejeſche nědyž pſchi tajkim ſapſchedźenym cźecźiku a pſchihladowaſche, kak bę ſo tam rynk mrowjow, jena pſchi druhej ſtoja, do kromy druheho łopjeſchka ſakuſnyt, a ſjawnje bę widźecź, ſo ſo wone ſ zyłej mocu prózuja, je ſ ſapſchedźenym bliże ſcźahnyc. To bę próżniwe dźěło, kiž někotre hodźiny dołho trajeſche. Najſkerje bu mjes tym łopjeſchko na ſpódnej kromje pſchipſchedźene, ſchtož weſo widźecź njebě. Nadoba ſ cźecźika mrowja na ſwojerch wuběża, ta něſchto běle njeſeſche, ſchtož ſo poſdźiſcho jako doroſcźeny mrowjazy cźerw wuok.pa. Wona bě jón ſa ſadny kónz żiwota pſchinuyła a dźerżeſche abo pſchiſunuły jeho ſ hłowu ke kromje łopjeſchka, kotruż tamna tak łwjerdźe dźerżachu. Wboh icźerw, jako něſchto twjerde pſched ſobu cźuſeſche, poczа hnydom ſlinicź; dźiwſche ſo ſ tym k łopjeſchku pſchilépicź, ſo njeby paduył; pſchetoż pſchinnyczá a dźerżecź ſo tajſe ſkoczatko njemóże, dokelž ſamych nóżkow nima. Jeho ſliny pak ſu huſte, a jara łépjate. Lědma bę ſo tak kromy łopjeſchka pſchimnuył, dha jeho mrowja k delnemu łopjeſchku pſchittócźi, a też tam cźerw hnydom poczа łpicź. Tak to khwilu dźěſche. Y.r horkach, pak delkach, hacź bě ſ łépka nicź naſtala, kiž nětk na tutym bleczku łopjeſchoju hromadźe dźerżeſche; cźim bóle tu ſwjerdnу, cźim wěſcźiſcho dźerżeſche. Potom mrowja kroczałku dale ſtupi, a łépjene a pſchipſchedźenje ſo po pſzedawſchim waſchnju ſapocza, a tak to dale dźěſche, hacź napoſledk nowe łopjeſchko po zyłej kromje ſ cźecźikom ſwiſkowaſche. Wěſche-ſi pak ſo pſchi tym jedyn cźerw do cźiſta wuhlinit, dha jeho mrowja do hnězda donjeſe, ſo by tam ſaſo k mozam pſchiſchoł, a wrócźi ſo ſ druhim. Hdyž bę potom wſcho hotowe, dha mrowje kromu puſchcźichu a běžachu k druhemu cźecźiku, hdźež nowe tajſe dźěło na nje cźakaſche. Jenoż porědko je ſo to, ſchtož powědach, wodnjo wobkedźbowało, tuż drje je wěſte, ſo mrowje tajſe dźěło najradſcho w nozy wuwjedu.

S kajkim wotmyſłkom (Absicht) dha też to mrowje tele ſpróżniwe a napinawe dźěła dokonjeja? W ſapſchedźenych cźecźach ſu žydliſcheża ſchmizow, ſa kotrymiž też wulke ſelene mrowje jara dźeja; te dyžedża wone pſched njepſchecźelemi ſchkitowacź, tuż je do ſelenych hnězdow ſapſchadu.

Pſchiſacź móża też cźerwje naſchich mrowjow, hdyž je jich cźaſ pſchiſchoł, t. r. hdyž ſu doroścźene. Potom kóżdy ſe ſwojich łépjatych ſlinow żiđżane nikti cźehnje a wuſku ſukniczin wokolo ſo napſchedźe, ſ teje ſo poſdźiſcho mrowja wukuka. Tajke ſapſchedźene cźerwikti, kotrychž w mrowiſchczach wjele namakamy, ſu kukleńi (Puppen), ale niz jejka, kotrež ſu tak małe, ſo je lědma widźiſch.

K cźenju ſu mrowje druhdy dobre, to ſaſo ſ zuſnych krajow ſhoniny. Hdyž je ſo nětko hluboko rěſnył abo rubnył, dha lékaŕ ranu hromadźe ſtłóczi a ſaſchije. We naraſchim kraju grichiſzu lékarjo hinak hoja: Jedyn ranu hromadźe njeceze, ſo by je ſeſ kromje dótkatej, druhi ſ małymi njehtini kłéſchczemi wulku mrowju na ranu dźerżi, hdyž ſo wona hnydom ſakuſnje, ſ łożdym ſubom do jeneje kromy; na to jej ſ wótrymi nużiczkami hłowu wotrěſnja, kotraž pak njewotpadnje, ale dale twjerdje dźerżi, ſchtož beſchtaj ſubaj pſchimnyłoj. A takle po rynku telko mrowjazych hłowow nażbadźeja, hacź rana na tuto ſpodźiwne waſchnje ſaſchita njeje. — Kaž jedyn franzowſki pſchirodoſpytnik piſche, je wón tajke hojenje ranow też pola Indianow w połodniſchej Ameriju widźał.

K wobkrucźenju tutych błędnych jara ſpodźiwnje klinczazych powěſczow chcu pſchiſipomnicź, ſo w ſchwabſkim a durinſkim kraju ludźo, kiž maja brjodawku, wulkeho ſkopczka popadnu a ſo jenu do njeje ſakuſnyc dadża; tón ma jara łyſnej ſubaj a dźerżi twjerdźe. Potom jeho nahle wotſtorhnu; najbóle ſkopczk pſchi tym hłowu ſtubi, druhdy pak tola brjodawka ſobu wulecźi. Jenu druźimu tajſich wulkich ſkopczkow je ſkawny pſchirodoſpytnik Linne tehodła „verrucivora“ ponjenował, t. r. Warzenbeißer.

(Pokračowanje.)

krajnych mjesow wobdźiwana dla jeje rjanosće, dla jeje zmjosće a — dla jeje hłabosće. S prawdosćiwosću a s wyšokomysłnosću wobdarjena běše wona tola s njeswójom, njesprawnosću a słódźu wobdata. Haj znadź běše jeje wošoba hama f winu a pschićinu wschelakeho sleho. Kralojo a wjerchojo spytachu jeje luboscź dobyć. Podarmo! Jeje rjanosće dla běše hižo wjele krjenje běžało. Jeje dla bě hamo bratr bratra morił. Jeje dla běchu žónske jěd měchale, a pak žarliwje hame pilz pak druhim podawale. Mnohy, kiž běchu swojej ruzy f krwi wonjezeźćili, shinychu se sadwołowanjom a na poroki swědomja, druhi wobłudnich. Florenzyna rjanosć pak wosta wschém njepschistupna, wschém njedostahła. Florenzi blyschźesche so w knjeżninskej njebótkliwosći. —

A tola cźerpjesche tute rjane stworjenjo, hłuboko cźerpjesche. Sso łdesche, jakoż by wotsudźene bylo za wospomjeneho sleho. Jako njesmělna cźeka tola cźachu Florenzu njekłutki druhich, kruczene jeje rjanosće a jeje njepschistupnosće dla. A wschomu k temu lakesche podskoczny njepschećel, so by ju — tule njedospałyła — skradu snieźił. — Wona pak lubowasche swoje žiwjenje.

„Wschomu a wschém chzu a móžu wotemrjeć; jenoh zo hebi hamej chzu žiwa być," tak wusna swojemu wujej — měschnikej. „Tuž sastup do klóschtra!" radźesche starz. „Niz tola, mój wujo," znapischeźiwi młoda žónska, k tomu nimam powołanja; bych so pschećiwiła wschém sastupam, kotrejž bychu zuły ludźo mi pschedpisowali. — „Smóła pak prawidło za swoje dasche žiwjenje hebi hama wutworić, potom chzyła rad žiwjej Bożemje prajić, so so cźasz žiwjenja psched swětom a cźłowjekami wutworjeć a mjelcźeć hacź do rowa." „Masch krutu wosu a mozy dosć, swoje f-schedowsacźo pschewjesć?" praschesche so wuj. „S radosću chzyła mjelcźeć — wěcźnje mjelcźeć. Chzu khowanku pytać, hdźež mohła bydlić bjes toho, so schtó moje mjeno shoni a moje mysle shuba. W taikim wuczeku chzu pokoj wužiwać a so na rjanosći a cźerpjenje swojeho dalscheho žiwjenja wjeselić a — słuchać, njemylena wot swěta — jenicźky swojemu Bohu" — khutnje wopraschа so wuj: „A schto swět? A schto twoje kuježmo? A schto twoja sadźenosć?" Wjeselé wusna žónska: „Swět nam pschewinyła. Wschě swětne „ježa, wschě lóschty swěta a jeho wabjenja su za nuje nimo. Masch je sa kwětki a tola su pěny. Swojeho Bord. L...gawa so sdam. Chzu jenoh zrěbacź nět w hamotnosći a so jenoż wjeselećź na kuiku njesmórneho horizonta tuteje semje." Wuj f wótrym wócźkom wérnosće jeje słowom spóinawschi dźesche: „Na kotrym městnje Italskeje dowjeny chzesch so, luba dźowka, sahydlićź?" — „Niz w Florenzi, mój wótcźe," wotmolwi Florenza, „niz w kraju mojich rosiwólnosćow, mojich woporow, mojich napischećelynskow. Sejnach na pućowanju krajina na franzowskej semi njedaloko italskeje mjezy, krajinu pod Vogesami, mlódnu a wosobnu, nurjenu do njebjeskeje módriny. Nježka ju wopłukota a plecze tam swoje kudźelki a rěcźi tak zunjo kaž cźłowjeska duscha. Mosel je mjeno rěki a Epinal je mjeno mojeje khowanki a mojeho wucźeła. Tam wuhladach zyrkej f dwóma wježomaj, wyšoko pśches wschě měschczańske twarjenja shahażujej. Tam, wujo, daj mi na jenej tuteju wažow jstwiczku k mojemu hudsenju pschihotowaeź, chzu so skowacź, tam chzu mjelcźeć a tam wotpokucźeć, schtoż sawinych je swojej rjanosću." — „Dźi w nérje!" praji starz, „a Bóh njech popscheje mér twojej wutrobje!"

Hdy je žónska do swojeje šamoty zaćahnyła, nichtó njepytny, kaj niz, hdy je so f njeje minyła — do pschitwarskow wećźnosće. ib.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* **Stónčnje tola!** „Hakenkreuzlarje" napadnychu we Barmenje cźerjodu „Reichsbannerjow" f pschiležnosće pschednoschka, kotrejž H. von Gerlach f Berlina w Barmenskej měschczańskej hali 19. meje t. l. dźerżesche. Psched Elberfeldskim pschisłužnym sudom dostachu tuzi ludowzy terrorischoju njedawno derje a dawno zaslużenu mjedu. Ssobustawy naprawićznych organisazijow (Jungdo, Wehrwolf, Stahlhelm, Wikinger, Bismarckbund atd.) chzychu naiwonmjenuy pschednoschk kaschć, haj znjemóžnićź. Tomu pak policaja sadźiwa. Po stónčnjeju napadnychu turi cźi tych ludźi, kotśij na tónzu cźasa „Reichsbannera" po drósu cźehnjechu a wobdźełachu jich f rjellemi a f revolwrami. Policaja jaja 16 tuthych njekmanikow. Psched sudom su wschitzy „pschipadnje" na tuto městno pschischli, po Lundendorffowym waschinju. Ale běchu tu dosć swědkow, kotśij tuthych naprawićznych słóstnikow pschepokasachu. Sond jich 13 k jastwu na 3 hacź do 6 mježacow sasudźi. Tute zwólniy poczinaju domjazy strach być a na nje tamne politiske stromy, kotrejž so f nimi pleśeća, hordzi być njetrjebaja.

* **Dramatiski nawrót** f wójnu. Ratař Miklawsch Petrežak we wsy Hlaj pola Mundkasa we Sdłowakskej bě léta 1914 do wójny wucźahnył. Zona njebě potom dźesći cźas nicźo wjazy wo nim słyschała. Stónčnje zo sesćichu tej nékotśij wojaza, so je jeje mandźelski padnył. Pozajachu, so žu jeho morwebo widźeli. Dwě léće wospjšcho so wona f nowa woženi. S prénjeho mandźelstwa pochadźeschtej dwě dźesći. S druheho mandźelstwa mježachu hischcze dwě. Psched nékotrymi dnjemi wrócźi so cźłowjek, kotrehoż bychu za morweho mněli, f cuskeje jatby domoj. Jako do wsy pschidźe, bě hižo cźmiełka. Dwě žonje jemu wupowědachtej, so je jeho mandźelska f nowa zenjena. Wón mjeseschese a dźesche dale. Zonje hebi mysłeschtej, so so domoj poda. Wón pak dźesche nimo swojeho statoka a rospominaschе, kak by so na swojej mandźelskej a jejnym mandźelskim wjeselił. Wokoło połnoży pschidźe sasu do wsy a zapali swój dwór, wobebie domske f wjazy stronow. Jene mandźelska se swasi zo druhim mandźelskim a se swojimi dźećimi we plomjenjach sahinychu. Sapalej naidala pschihladowaiche, kak so jeho wopory žiwe pjelu a załoscźenjam pschipowłuchu. Jako stónčnje womjelknychu, dźesche do bliskeho kěła a so wobwjesiny.

* **Nahi muž w spěschniku.** S Norwegskej so piša: Pola Wosseowangen jedźe kóžde ranje wokoło 8 hodźin wózny cah wot Osło nimo. To nicźo dale wobebite njeje. Ale w sasćichych dnjach nasta wulke bžhanje w malym hnězdze. Hdyž cah so 60 km. spěschnosću nimo jědźesche, jedźesche na tšesche jeneho wosa nahi muž. Po prawym stejesche na wobłuku wokna a jeho dołhej ruzy pschimasachtej hacź na tšechu. Pschi tym pjazasche deschcźik na jeho hribjet. Nastrózany pschedskejcźer w Vossewangen klinkasche hnydom do druheje stazije. A hdyž tam sasta, sapocźa so hońiwa sa nahimi muzom pśches zyły cźah. Stónčnje jeho itne wosbebitym wotdźełu namakachu, ale pschez hischcze w Adamowym kosumje, a běsche runje pschi tym, so truhacź. Ale bórsy so wukova, so tón bludny njeje, kaž bej wospjet myslachu, ale Jendźelcźan, kiž chzysche swoju swincźenu rańsku kupjel na to waschnje wumjesć.

* **Pó cźmje k smjerći sajił.** Twarsti misćitr Houza f Zihlowy na Morawje jědźesche tale duh w nozy bjes swójej domoj. Pschi tym sajedźe f zyłym wotmachom do wosa jeneho sapschaha, kotrejž na wopaczнej stronje dróhi jědźesche. Srażenje bě tak symne, so so jemu hłowa hnydom na dwaj dźełaj roskoći. Tak dyrbjesche swoju lokomotiwu sam dale wjesć.

* S **Dorschowcho Tinja** w Cź. (Sasakły kamomordaŕ.) Sandźene dny synta so tu khěźkar Michał Paa na horsjej ćkubji wobwjeselenych. Jeho najstarschi syn to wuhladawschi, powjas pscherćeny. Zuwjenja sdyły nan powjas sajo hromadu swjasa a dźesche so hodźinu pschisjeho do brózanje wobwjeselenych. Jeho pschiwuini f nowa jeho wotpohladej sadźiwachu a jemu powjas wotewjachu. Na to dźesche do brózdy, wotwiasa kosu a běkesche f powjasom do blischkeho kěża. Jako chzyische so kam sajo wobwjesenych, pschibźeka jeho najmłódschi syn za nim a jemu pschiréčkowaschе, so by so tajkeho pschedewsacźa wzdał. Tón pak hólza domoj wucźekri. Hólz běżesche spěschnje domoj po druhich swójčonych. Tuzi khwatachu někto do kěża a widźachu jeho na misćim schitmoje wisżazeho, wschitzy pospyty jemu žiwjenje wrócźić, běchu podarmo.

* **Samomordarstwo pschi jazzowej hudźbje** (najnowischa druźina hudźby). W jenej Parižskej koreżmje stkli so mlody muzikt, runje hdyž jazzowa kapała nowu jazzowu melodiju sahudźi. Hacź je se strachom na tym bej žiwjenje wsał abo hacź je jemu lóžicho było, pisć tuthych synkach se žiwjenje hicź. schtó to wé. Hdyž nowonarłe powésće cźitarjach, nashonisch, so znamo morderja žiwój njeswjedomity njeskutk pod spodźiwnymi wobstejnosćemi pytaja — so dyrbu kedźbnosć na to složić. Tak sasći so mlody muzikt na drohowej żelesnizy, druhi na jewisćecźu jeneho sawjeselenscheho restauranta, tśeći skocźi f Eifloweje wźe — kaž njebychu druhe wyšokosće było. Sda so, kaž bychu ludźo pryedy poniznischi pschi samomordarstwje byli. Dźenża naczinja harry wot so pschi wotkhadże se swěta, kaž tajka cźeśelcźelakonna primadonna (sławna hrajerka). — Wowrótnjeny żiwót!

* **Prěni śnih w Londonje.** We Schottlandskej so sasódźeny tydźeń sylnje śnihowasche. Sandźeny schtwórtk někto też w Londonje k prénjemu rasej śnih padasche. W Londonje knježi hižo někotre dny Kětrca syma. Kaž tami wjebrawnstojni měnja, budźe wona hischcze někotre dny tracź.

* **Schpanitska manoželska lotterija.** Město Madrid pschiwsła za katuschi żnjowy swjedźeń spodźiwnu lotteriju. Mnjej śnědźa so jenoż njeżenjeni wobeju rodow wobdźelić. Dobyczéř prunjeho mjta dostanje hobrika sumu 1 mitijon pesetow (800 000 hriwnow), ale pod wumnjenjom, so dyrbi so w bźhu jeneho cźta wożenić. — Tuto wumnjenjonje je „załosne", ale schtoha njeżenjnisch wschо sa jedyn mitijon.

* **Sajedźojsćenje** f **njazom.** Po powésćach f Madrida su we wokrjesu Badajoz wjazy hacź 30 wobsawo psches wuźiwanje skażeneho mjasa wumrěli.

* **Nan a syn po žiwaj zpatkoj.** We wsy Gayriano p. Brescie w Italskej cźakmikaŕ je swojim żywom wźaty cźakmik f benzinom cźiśćesche. Ssyn jemu pschi tym se śmućku świećzońe. Nadobo żywej świećzka do hubosta je benzinom wupadnu. Wobaj so zapajischtaj a padnyschtaj jako żiwej żmólniizy po khodźe dele. Jeju cźéle luźo zbe kuuhlenej pschi wźatym khodźe namakachu.

Listowanja.

A B. Je-li dołżnik po tak mjenowanym dodawku krutosće (Härtlausel) žane śnjenje na pohódnostnym mźinje njedosahe, by pohódnoscźenje 7500 hriwnow nuscźinilo a ma so wot 1. 1. hacź 1. 7. 25 f 1.2 proz., a wot 1. 7. 25 hacź do 1. 1. 26 f 2½ proz. sadawnicy. Sa 1926 a 1927 je 3 proz. postajenych, wot 1. 1. 28 pak 5 procentow.

S. H. Dyrbjesche so hej do podpiśanja a płaczenja pisma na prawje derje pschełhadacź. Bohużel so to hischcze w żiwjenju stawa, wobsebje pschi sawjeselenjach, kupjach a podobnym. Nétko nicźo wjsche njebywa hacź dale płaczićź, je-li njechcźe na podkožku wustawkow sawjeselenje wupowědźićź. Ale hacź do ternize wupowědźenja dyrbicze płaczićź. To wschо nicźo njepomha. Wobroczéże so znadź na direkzijun a rospišpjaze jej zyku wuż. Spytajże, hacź trasch nécźto pschemjenić. K żywojemu smérowanju mózeże pak so tež jeneho prawisnika wopraschećź.

H. L. Mózemy Wam jenoż radźićź, pschi tym wujednanju wostacź, hacź wéż wospjet psched pohódnoscźanym ludom rospomináć a rosrihacź. Lépje scźełka woteńdżeże. Hdyż so wérićzeł nimo toho na § 67 pohódnoscźaseho sakonja powoła, by drje żo wospjetne wucźinjenje wotpokasało, dokelż dotalne wucźinjenja jdadża so wopraune być. Też wucźinjenu dań dyrbicze płaczićź.

A. W. Każ so sda, je żona winy wobeschka a tuż nima prawo, někajke hohpodarske wéży wobmaćź. Dyrbi je na Waśche żadanje sahy wróćźićź a je-li so tomu spjećźaje, mózeże to pśches sudnistwo dozpéć.

H. Ż. Pschipohowdźenje w létach 1919 a 1920 wróćźpłaczenych hypotheknow żaneho smyśla nima, dokelż je jich pohódnoscźenje po § 15 sakonja wusamknjene.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Samoźenje korcźmarja Wilhelma Kmocha w Budyschinje je so k wotwobroczenju konkurza pod wobrjadny dohlad stajiło. Dohladowarka wosboha je rěcźnik Kobligk w Budyschinje. Sa bohubstawy wubjerka wurcźerjow bo postaja: prokurist Alwin Schuster, pschekupa Korla Heinlein, pschekupa Gustav Hache a fabrikant mineralnych wodow Richard Groscha, wschitzy we Budyschinje.

W Budyschinje, 16. septembra 1925.

Hamtske sudnistwo.

Na lowjenu 589 wikowanjskeho sapiska Drjezdźanskeje banki f filialku w Budyschinje so sapisa: Generalna shromadźizna 12. 12. 24 je pod wobsamknjenjom naswonkownych postajenjow postajenjow dale wobsamknyła zakładowy kapital na 78 milijonow hr. snižiś. Sniženje so pschewjedźe. Druźstwowe sdźenje na dnju 12. 11. 1872 je so f wobsamknjenjom hamtskeje hłowneje shromadźizny na podłožku notariatskeho spisa 12. 12. 24 f mozy stajiło. Na tuto městno stupi w hamtskej shromadźizje a f dohladowarskej radu, wobsamknjene na dnju nowe druźstwowe sdźenje. Sakładny kapital wuczini nétko 78 mitijonow hr. a rospadnje do 133 328 akzijow po 20 hr. a do 60 000 akzijow po 40 hr., do 486 670 akzijow po 80 hr. a do 141 666 akzijow po 240 hr. Wschi akzije su wuwisane na mjenczelowe mjeno. William Freymuth a Felix Düdell njeitkai wjazy Bohuslawej pschehhudźiwa.

Připołdnica.

— Pschedsenak 1925, strona 36. —

Dźeńż hłónzo horze palesche
Na rune łuki Worzynske.
Pod khójnu burik cźakasche,
Kaž żona jemu kasasche.

Du, prajesche, skót pjenowacź
A pospołdnju chzu sapschahacź,
A k swaczinje cźi pschinjesu
Na polo kofej f pomaschu.

A wuhladaschi na njebju,
Snadź na hrimanje mrócźakłu —
To kožduj pitnje na żyno,
Je skoh, so by nam njesmokło.

Nasch burik, pod dubikom hlej,
Bě thętro krucze wuśnuł żej —
Hacź skónčnje pschepał hodźinu
Bě pschipołdnischu, dwanatu.

Hdyż takle hebźo drémasche
Sso nécźtó k njemu pschiwlećze.
A burik, jako wotucźi,
Drje do żmjerće so wustróźi.

Wón żpóma schéru postawu —
Jej' pschipołdniza rékaju,
Ach nastróżanom' burikej,
Drje wschéže nétkle derje njej'.

A pschipołdnisa, wospudła,
Sso schcźerjo bura wopraschа:
„Ty Jano, ruczе powés mi,
Hdże leži wótrnik Rodowski?" —

Mi powéš, kerko hodźinow
Masch k njemu hicź a mjeńschinow?"
A pschi tym hrozhy so żerpom,
Drje nima żmilnosć i burikom.

Nétk' pschedstajeże żej burika
Kak hymny pót joh' wobéża.
Se strachom mjelcźi, tschepoze
A se sudami klepoze.

A skónčnje něschto jakoze,
Schtó frosumi, schto mjatoze?
„Wot Worzynа — hacź k wétrnikej,
Snadź dźesacź hodźin — bliże njej'."

„Hdyż wokoł njeho pobéhujesch
Sso f prawej ruku murje dźerż,
Pucź prawy hewak zamhlisch
A do Bukez so sabludźisch."

„Schto, dźesacź hodźin, to żno nasch?
Ty do jenej' tu boczakasch."
Tak praji, „a sa hodźinu
Ssym zyle wéżse sajo tu."

„Każ tobi, tajkom' hżmanej —
Drje hlowa nicźo wuschna njej'.
Se żerpom cźi jn wotrubnu,
S tym łóśpstwo cźe wotwucźu!"

A jako njemdra cźerjesche,
A k Bukezam so mérjesche.
Hdyż skónčnje pschidźe k wétrnikej,
Sso murje dótka kulojtej.

Do Bukez wjedźe dalschi pucź,
Tuż njecha so wot murje hnucź,
A hanja dale, bjes dycha,
Drje wokoł toho wétrnika.

Cźim spěschnischo pak cźerjesche,
Kónz murje tola njedóźdże —
Hacź mjes tym prénja hodźina
Bě na wéži żno wotbila.

— kb. —

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 80 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čiści Smolerjec knihićišćernja, zap. dr. s w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 zlot. pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy = = rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. = =

Čisło (Nr.) 218 **Budyšin — pjatk, 18. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Sjězd němskeho wulkowiko warstwa w Drježdźanach.

W Drježdźanach žu so schtwórtk zobustawy zentralneho swjatka němskeho wulkowikowarstwa k 6. swjatkowemu sjězdej sejchte. Swjatkej 7000 firmow a nekotre wotrjadne swjatli z něhdźe 25 000 zobustawami pschitkuscha. Ministerialny direktor **dr. Klin** w mjenje sakskeho knježerstwa sjězd powita. W swojej rěcži wón wožebje wusměhny, so dla pjenjeżneje žadnosće, kreditneje nuzy, dawkowych cžežow a dla smjeršćeneho wotbyća płacžiznu němskich wudźelkow njejsu wjazy kmane k konkurrenzy. Pódla teho je tych samych pschičinow dla rozdźel mjes wudźelarjowej płacžizu a płacžizu, kotrejž pschetrjebaja płacži, wjetschi dyžli przedy a we wjele padach pschewulki. Hospodarska krisa budże tohodla w pschichodze zrowenu dalschennu roswiczu wulkowikowarstwa niz jenož wulke wobcežnosće cžiniec, ale njeswólni pschetrjebarjo njebudża tež wulki rozdźel mjes wudźelarskimi a pschetrjebarskimi płacžiznami dale sjesc dopuscz. Pschetrjebarjo budża naprawy k swojemu schkitanju zadacz, naprawy, kotrejž budża znadź so tež pschecžiwo wulkowikowarstwu měricz. Sa tónle pschichodny cžasch je wobsiacze mózneho sjednoczenstwa, kajkeż swjatk wulkowikowarstwa pschedstaja, musne, so bychu so zhromadne zajimy wulkowikowarstwa schkitale, niz wulkowikowarstwa zo mjeho dla, ale dokelz njemóžemy pozdatjenje wulkowikowarstwa, kotrejž je woprawnjene existowacz, w zajmje naschcho luda sjesc. Swjatk budże so niz jenož dyrbjecz psched nadpadami wobaracz, ale budże tež z knježerstwom dyrbjecz hromadze dźelacz, so bychu so njeskuschnosće we wulkowikowarstwje, kotrejž powschitkownemu sniženju płacžizy sadźewaju, wotstronile a njewusčne existenzy so wustorkale.

Swjatkowy president, tajny radźicžel dr. **Ravene** w dleschej rěcži na poroki, kotrejž so wulkowikowarstwu cžinja, njemanjcy, so wono płacžiny podraża, na dokladne a pschezhwědcžace waschnje wotpokasa. Runje na wopak so stawa, dokelz wulkowikowarstwo twory w mnohim nastupanju potuscha, hdźež produzentej z wjele wjeschimi wudawkami njeje mózno, podobne nadawki dopjelnicz, kaž wulkowikowarstwo.

Wérno je, so je so liczba wulkowikowarjow powjetschika. Tola cžim wjazy wikowarjow na wikach twory pschedawa, cžim wjetscha je jich konkurrenza a z cžim mjenschim dobytkom dyrbja so woni spokojcz. Wojowanje wo wotebérarja je dźensa nimo měry wótre, a nakoženje wschech mozow, so by so wón a z tym podkład wobkhoda sakhowal, na płacžizy cžjschczi a je do wyšoka njehoni.

Président němskostatneje banki dr. Schacht je w sjawnosće wuprajenja cžinił, kotrejž so po sdaczu pschecžiwo wulkowikowarstwu měrja. Ssmy tohodla nusowani byli, jemu list pózłacz, w kotrymž smy wschо rosłożili, schtož tym dźensa pschednjesł. Wobzebje smy napschecžo presidentej němskeje banki wusdźehnyli, so so wo zadnoscži pospiecženja tworow njemóże rěcžecz, so wjele bóle firmy wulkowikowarstwa z njetanjom płacžiznow bjeswobladneje konkurrenzy tak nimo měry cžerpja, so liczba wulkowikowarskich wulkowikowarjow, kotrejž, so bychu so jenož sdjerżale, bjese wschеho wuzitka dźelacz, stajnje pschibera. Jenož nadźija, so budża swoje wobkhody za nadźijomnje niz pschedałoki lepschi hospodarscži pschichod sdjerżecz móz, dźensa wjele wikowarjow wotbžerżuja, swoje hižo letdźeżatki wobstejace wobkhody rospuschecžicz.

Tež druhi porok pschecžiwo wulkowikowarstwu, so so z kartellami a konvenzijemi płacžizny so wulkowikowarjam runje tak njewoprawnjeny. Płacžizny so wulkowikowarjam z industrije a z druheje strony z wótrej konkurrenzu mjes sobu pschedpiżaju.

Wulkowikowarstwo nimo měry khuine położenje industrije a ratarstwa njepschepósnawa a smě tohodla wocžakacz, so so tež na jeho muju na prawe waschnje dźiwa. We cžim dha leži pschicžina horje stupajcych płacžiznow? Khutne położenje we wulkowikowarstwje je z njedostatkom wobkhodnych pjenjes nastało. Sa wulkowikowarstwo je wschak wobkhodny kapital z dźełaskim gratom. Tónle dźełanski grat je so je skruczenjom valuty a z nuczenym hospodarstwom jara žadny zežnik. Rospuschecženje němskeho wukrajneho samozenja je w prénim rjedze němske wulkowikowarstwo potrjechicžo.

Nastawanje neweho nimo měry nuzneho kapitala so jara poczežuje a procže njemóżni z **dawkowymi pomérami**. Hižo przedy tym psched bjesměrnym a njesnjesnym nakładowanjom dawkow warnował, kotrejž je so w Němskej sejwidźo. Dawkowa reforma w auguscze 1925 njeje bohužel tak spokojego a pomhajo sapschimnyła, kaž smy to dyrbjeli wot knježerstwa žadacz a kaž je nam wono zlubiło. Němski stat, kraje a gmejny pu 2½ milijardy hriwnow na dawkach z němskeho hospodarstwa wjazy wuczahnyše, hacž je so w lecze 1924 pschedwidźało. To je dyrjenje do němskeho hospodarcz, kotrejž so njehodźi wjazy wuporjedźicz. Hdyž k němskostatnym dawkam hischcze wobceženje z dokhodnym, pschemyślowym, leżownostnym a zyrkwinskim dawkom, se sozialnymi wudawkami atd. pschičiżimy, hromadne wobceženje jenetlivych wobkhodow nastawa, kotrejž dyrbi so bjes pschehnacža **njesnjesne** mjenowacz.

Hdyž knježerstwo na to pokasuje, so dyrbi so nětcžisha dawkowa politika pschewjesc, dokelž dyrbja so k dpjelnjenju Dawesoweho plana z cžasom reserwy nahromadzicz, widzu w tym jenož to, schtož tym hižo psched létom rosłożił:

so mjenujcy wójnske wotschkodzenje a dopjelnjenje Londonskich swjazankow němske hospodarstwo dospołnje zahubi. Schtož je so nam w Londonje napołożiło, tak dałoko pisches naschu samožnosć dże, so so rewisije Londonskich dosednanjow zminyc njemóżemy.

Dyrbiu dale na to pokasacz, so so nětkole w zyle wokhudnjenej Němskej 2½ krócz telko sa sjawne samtžby wudawa kaž do wójny. Wobzebje wobmyślomne su **wudawki za fajtosjnikow**, kotrejž so so niz jenož podwojiše, ale z dźela potrojiše, poschtworiše, haj žamo so spjeczwriše.

Runje tak žyłnje tłóczi na noż njejasne położenje wutworjenja naschcho swonkowneho wikowanja. Wulkowikowarstwo bě stajnje pschecžiwo kontrolli swonkowneho wikowanja. Wulkowikowarstwo je stajnje pschecžiwo kontrolli swonkowneho wikowanja hromadze se sakasanjom dowoła a wuwoła a pschecžiwo wurasnej sawjeranskej politizy Němskeje wojowało, niz, dokelž je jenu kóžde sawjeranje wobcežesze, ale dokelž so schkodowanja zyłeho hospodarstwa bojesche. Njejmy sadanje pschecžiwo nowemu zkowemu tarifej byli, ale smy wužitnje zohn dźełali. Ssmy to cžinili, dokelž smy tež pschejwědcženi, so žadyn jednar se prózdninmaj rukomaj druhim statam njemóże rosjasnicz, so dyrbja swoje zkowne sajvery wottworicz abo wottroniez. Nětko pak dyrbimy zhebi žadacz, so so pschi jednanju wo wikowanskich sreczenjach zła snicza; pschetcz niz sawjeranska politika, ale hospodarska sbližaza politika k wustrowjenju wjedze.

Sozialdemokratiski sjězd w Heidelbergu.

Sakskich sozialdemokratiskich sapósłanzow wjetschiny wusprawnili.

Heidelbergski sjězd němskeje sozialdemokratije bě kommizeju postajił, kotraż mjesche swadu mjes sakskimi sozialdemokratami rosbudzicz. Kommisija je nětko sjězdej swoje wobsamknjenje pschedpołożiła. Po nim so **wulamknjenje sakskich sozialdemokratiskich sapósłanzow wjetschiny je sozialdemokratiske strony wróżo bjerje a so jako wolbyte wobhladuje.** Praschenje rospuschcženja sjezna, kotrejž we konfliktu wulku rólu hraje, smě so jenož z politiskeho stejischcza rosbudzicz. Sa tole rosbudzenje wobsamknjenja Barkinskeho stronineho sjězda z lěta 1924 dale płaca. Na sakkadze tuteho wobsamknjenja stroniny sjězd žada, so so wjetschina a mjenschina sjezmoweje frakzije sajo do jeneje frakzije sjednoczi. Pschijawschi sastupjerja stronineho pschedbydliwa matej wo rospuschcženju wuradzicz a wobsamknycz. Na to maja wo praschenju rospuschcženja sjezna frakzija krajneho sjezna, krajne instanzy a stronine pschedbydstwo tak bórzy kaž możno wuradzicz a zhromadnje wobsamknycz.

*

Sozialdemokratiski sjězd je dale wobsamknuł sja pschijal, so finanzita a wikowanska politika němskeho knježerstwa k pschitwótscženju hospodarskeje krisy wjedze, wobzebje k powyschenju płacžiznow. Finanzy němskeho stata hižo pschesebytk nekotrych milijonow pokasuja. Wón je so z mjdownym, wobrotowym a konsumskimi dawkami z luda zebrał. Stronin sjězd tohodla sozialdemokratiski němskobjemski frakziju namołwja, so by na wotstronjenje pschewyschokich konsumskich dawkow dźełał.

Pschipowjedźene sniženje płacžiznow, kotrejž němske knježerstwo wospjewja, je jenož z jebarskim manevrom. Sswobodna konkurrenza, najwažnischi fredk k wobnowjenju normalnych płacžiznowych pomérow, je z złownej politiku němskeho knježerstwa wusamknjena.

*

Pschecžiwo nowemu nacžiskej, tak mjenowaneho němskostatneho schulskeho sakonja stroniny sjězd **najraznischo** protestuje. S nacžiskom so němska wustawa hanibnje rani a so sakłady Weimarskeho schulskeho kompromiża rosbija. Tole wotwobroczenje wot wustawineho pschecza a wole rosżahle schulske wotwonanje w Němskej rosputa a z dobom k cžežkemu schkodowanju republiki powjedże

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Rěči serbski.

Najl. a najtuńša kupowafnja wobućow. Pódusowanje spěšnje a tunjo

Ssamostatna prawoslawna zyrkej w Pólsku.

Schtwórtk rano je do Warschawy wotpółanzstwo Konstantinopelskeho patriarchata z chalkedonskim biskopom na cžole a z pschewodom wotpółanzstwa rumunskeje prawoslawneje zyrkwje z Bukareschtskim biskopom metropolitu Nektarom pschijeło. Wotpółanzstwo je w pschitomnosći zyłeho pólskeho knježerstwa a sastupjerstwa pólskeho duchownstwa we prawoslawnej (grichisko-katolskej) zyrkwi zwjatoczne zamostatnosć prawoslawneje zyrkwje w Pólskej pschipóznało. Hacž dotal prawoslawna zyrkej w Pólskej pod wyschnoscżu rukeje prawoslawneje zyrkwje stejesche.

Franzowsko-rumunski zwjask?

Madźarske nowiny „Pesti Naplo" su Bukarestsku depeschu wosjewile, po kotrejž je rumunski pósłanz w Pariżu njenadźijcy do Bukaresta pschijeł. Jeho puczowanje pjecza z wuspěchnym politiskim a wojeskim zwjaskom mjes Franzowskej a Rumunskej zwisuje. Tutón zwjask pjecza Rumunska franzowsku pomoz lubi, jeli so by **Rumunska** do wójny z Ruskej abo Madźarskej zaschmatała. Pódla teho so z tuteym zwjaskom sajmy Pólske a Czeskosłowakske schkitaju. Po zwjazkowych postajenjach Franzowska **wulke** wliw na wojeršćo Rumunskeje dostanje.

Wójna w Marokkowskej.

Franzowzoja Bibaneske hory dobyli.

Schtwórtk dopoldnja je so franzowska offensiva we zrjedźnej fronce pschecžiwo zyłnje wobtwjerdżenym Bibanskim horam zapoczała, hdyž běchu artillerija a lětadła zrjedu hodźiny dołho se zyłnym bombardementom njepschecželske tšelne hrjebje za nadběh frale sczinite, wojazy schtwórtk rano pola Tafranta Bibanske hory nadběchu. Tšelne hrjebje a hórste tłowanki běchu zyłnje wobtwjerdżene. Artillerija tšelenża, tanki a panzerowane automobile pěschkow podpjerachu. Franzowzy wojazy Bibanske hory dobuchu.

Hawasa powěsczernja z Jesa 16. septembra powě: Wo dobyczu Bibaneskich horow su so nekotre nadrobnosće sdźelile. Wotdźelenje łewoho schdila pod wjednistwom generala Pruneaua wobtwarzy manewer wutwjedże, so by so njepschecželej mózność z zofanju wsała. S podpjeru sežrjedżeneje artillerijeje tšelenzy so franzowzy wojazy najwažnischich městnow hórskeho rjedźischcza zmozowachu. Dobyczu Bibaneskich horow wosnamnjenja niz jenož wurjadny wojerski wuspěch, ale runje tak politiski wuspěch; pschetcz z tym je zyły kraj Beni Uriagulskeho zylaha, z kotrehoż wotpadnjenjom so franzowska fronta w zwojim cžasu rostschahy, do rukow Franzowzow padnyk.

W rjedźinej fronce pola Taunata je wežera franzowska kawallerija do wžy Uled Dastara wujěchała. Sa njej sledowaschtej franzowska infanterija a artillerija. Psched Mefranu bě njepschecžel franzowskemu pschedwójsku zinje na pschecžo stał, dyrbjesche pak stónežnje psched franzowskim wójskom zofacz. Wežera popoldnju so powědźi, so zyłne wotdźelenja njepschecželskeje infanterije a kawallerije hramadze z wjele konjemi na stronu k połnocy wróżo cžahnu. Dobyczu hórskeho kopa pla Mefrany wurjadne wulki dobytk pschehdtaja; pschetcz wulka wyhońkosć tuteho městna zylu krajinu wobmjerji, a pschede wschém móże wot tam franzowska artillerija hórski khribjet k połodnju Dżabel Aihita a wžy Mefrany a Dżaju pod sželenju dżerżecz. Natwórjcz położenje Mefrany smóżni, sakkanske stejischczo wutworicz, za kotrez je jenož malo wojakow trěbnych.

Parižske nowiny wójskowe wjedźinstwo a wobhladnitwu rasnosć marschalla Petaina zwalenja. „Matinowa" rosprawa praji: Marschall je wocžakank, hacž je prawa hodźina pschischła. Wón so z njeschcženjosću, kotraż namołwjesche, spěschnje postupacz, njeje pohnuc dał, bitwu zapoczecz, dóniż wuspěch njebě wěsty. Petain móże na tole dobyczu hordy byc; pschetcz wono je wojerżay a politizny z wulkim dobyczom.

Wuszadjenje wójska pola Alhucemasa so sastajilo.

Dla zyłneho rauscheho wětra w Alhucemaskim móżskim falinje je so dalsche wutkadjenje wójska sastajiło. Tež zyroba sa hižo wutkadzene wójsko so nětkole njehodźi na brjoh podawacz. Na wuskim brjohu w Cobadilli je po rosprawje Madridskich nowin „Sol" pódla wojakow wjele

Hdollfowo, mjes ninki 60 kantinskich korecmarjow, leżownotnych spekulantow a wjele żónskich, pschecjelnikow legionarow. Riffzy Kabyloja po nozach Schpanickanow nadpaduja.

Wjowanje pschi Tangerskim pażmje.

„Times“ 16. septembra ſ Tangera powé, ſo ſo pola Ragaie njedaloko mjesy Tangerskeho pażma wojuje. Dżabalske plahi njeżdu ſo po ſpacżu ſ hrożenjom pola Beni Karischa satrachiſe. Wone ſu ſwoje wojerſke mozy ſażo ſhromadżile, ſo bychu nadobhi pschecżiwo ſchpanijkej fronce wobnowile. Tjſo hroſcżeni ſynozo prjedawſcheho ſultanoweho ſaſtupjerja w Tangeru, kotryż k prenim ſwojbam we Fesu ſtuſcha, ſu ſo ſhubili. Myſla ſebi, ſo ſu ko k Abd-el-Krimej podali, ſo bychu ſo jemu pschiſamkli.

Wojowanje ſ Franzowſkimi panzerowymi wosami w Syrikej.

Wo nadpadże na kolonnu franzowſkich panzerowanych automobilow mjes Damaſkom a Bagdadom „Chicago Tribune“ ſ Jerusalema powé, ſo je ſplah 1000 Arabow, kotſiż ſu ſo ſbeżkarſkim Druſam pschiſamkli, franzoſkże panzerowane woſy 85 mil wot Damaſka nadpadnyli. Dżiwje wojowanje je naſtało, pschi kotrymż bu franzowſki hejtman morjeny. Jedyn jendżelſki a jedyn franzowſki offizjer ſtaj ſo ſraniłoj, tola ſ najmjenſcha ſchtyrnacże Arabow je padło, mjes tym ſo ſu ſobuſtawy amerikanſkeje finanzneje kommiſije ſa Perſiſku, kotreż transporiſki ſkładnoſcż wużichu, jenoż pschi ſamym ſmjerzeji wuczekli. Wojowanje hodżinu trajeſche. Franzoſke panzerowane woſy ſe wſchej mozu w palazej popołdnſchej horzoże cżerjachu a zyły cżaż ſo ſ nich ſtżeſche.

Pjatnacże woſow jendżelſkeje ſapuſcżinſkeje pósty, kotreż Beduinoje nadpadżechu, ſpyta ſo we wulkej wudrjeży w puſcżinje ſkhowacż. Jedyn lekarſki leutnant, kotryż bé mjes puczowarjemi, bé ſwólnikowy, hdyż bé kommandant ſatſeleny, wjednifiwo karawany pſchewjeſacż. Schef amerikanſkeje finanzneje kommiſije ſa Perſiſku, Millſpaugh, ſo ſa to roſżudżi, ſo by ſo karawana ſawrócżiła, ſo mohli ſo ſcanjeni do Damaſka dowjeſcż.

Franzowſke panzerowane woſy a lekaża nekkole po dróhach pschi mórſkim brjoſu jedża, ſo bychu rubjeżnikow wotkehnake. Nekcżiſtoſcż njewéſtoſcż powſchitkownje ſe ſylnym wſchoſlamſkim hibanjom ſmiżuje, kotreż pſches muhamedanſke ludy w Afrizy a Aſiſkej dże.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 18. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodż. barometer 735, hygrometer 0, najwyſchiſcha dnjowa cżopłota 18 ſtop. Dżenża rano we 8 hodż. barometer 736, hygrometer + 1, najniſcha temperatura we nocy 6 ſtop. cżopłoty. — Wczera rano pschikrywaſche wyſchina pokoiſchu Němſki a pokoiſche morjo, kotruż pażmo wyſchiny pſches Němſki ſahożeje ſwjaſowaſche ſ wyſchinu nad Schwediſku. Nizina leżeſche nad raniſcha Europu a nowa nad wjecżornej. Tuta haha wot kuny Island hacż do Biskawiſkeho ſaliwa. / W Marmaroſchkej krajinje, raniſcha wrowinzu Cżeſkoſlowakiſk, je njeſadżu ſyma zaſtupika. Sobotu ſo tam żnéh hżeſche. We Južnoſlowakiſkej ſu ſtyne njemierna a ſlimki méſt. Nayożéłeſt je ſo tam żnéh ſchol. Jutſje żobotu ſlónczko 5,42 ſtżhadża a ſo 6,05 khowa. Mżeżacż rano 6,44 ſtżhadża a ſo wjeczor 6,50 khowa.

— **Schkrowa powjeſcż wo wjedrje ſa jutſiſchu żobotu:** Potrótkim ſamrócżenju tu a tam żnadny deſchczik a wo nekcżo khłódniſcho. Hewak po zyłej Europje rjane wjedro dale traje.

— **Sserbika Boża ſłużba w Drjeżdżanach.** Sa jutſiſchim, 3. nżeḋ. w ſeptembrje, ſmija Sserbſko w Drjeżdżanach ſażo ſwoje lube kemſchenje w mażerkrei, wécż. Pop. ¼4 hodż. ko jim Kſchiżana zyrkej ſa prédowanje a wudżélenje Bożeho wotkażanja wotcżeri. Prédowanje ſmjeże farar Domaſchka ſ Budeſtez.

— **Sſwoluſne mjażowe ſitki w Budyſchinje.** Ssobotu, 19. ſeptembra dop. wot 9—11 hodżin wotedawa ſo ſtyr howſaſe mjaſo punt po 40—60 pf., ſtyre ſwinſkże mjaſo punt po 70 pf., ſtyre wowcże mjaſo punt po 50 pf., Sſwinjaze mjaſo wotedawa ſo jenoż na cżiſła 651—770.

— **Wurżba wo alkoholiſkim praſchenju.** Wdomoſnemy praktiſki wuczbny kurſus wo alſokoholiſkim praſchenju ſrjaduja wokrjeſne ſaſtarańſke ſwjaſki mésta Zitawy a Zitawſkeho hamtiſkeho hejtmanſtwa ſe ſobuſtkowanjom ſaſtkeje krajnje khownieje méſtnoſcże pschecżiwo alkoholiſmej wauſi Johannesmna w Zitawje na Auguſtuſowej aleji ſeſnoſcżenym ſ alkoholej napschecżiwnej wuſtajenju we wuſtnaſeniſkich méſtnoſcżach méſchczańſkeje wyſchiſcheje klajeſtkeje ſchule w Zitawje na Körnerſkej aleji cżo. 18 wot 24. hacż do 31. oktobra 1925. Sa dozentow ſu bohużel: Cżuwonok Lekar dr. med. Beyer ſe Zitawy, wyſchiſchi medizinalny radż. dr. med. Metzer ſ. krajneho wuſtawa w Großhennersdorfie, dale ſe ſakſkeje krajnoſcże khownieje méſtnoſcże pschecżiwo alkoholiſmej prof. dr. R. Neubert, ſtudijowy radż. E. Morbitz, ſtatny ſaſtarańſki ſaſtojnik Willy Grunert a generalny ſekretar Arthur Uhlemann, wſchitzy ſ Drjeżdżan. Wucżbny kurſus je dale ſjednoczeny ſe wuczbom do Großhennersdorfa a wobhladanje tamniſcheho krajneho wuſtawa. We wobluku kurſa wotnaſe ſo tež ſjawny pschednoſchk, wuſtupjenje mlodżiny a Boża ſłużba. Programmy a radu wo wſchém bliżſchim dostanje kożdy pſches ſpomożeżſki hamt Zitawſkeho hamtiſkeho hejtmanſtwa 1. wotpołdnja. Sa wobdżélnikow ſ wonka ma być 26. a 27. oktobra ſhromadny, jednoch wobjed. Schtóż chże ſo na wobjedże wobdżélicż, ma ſo ſamołwicż hacż do 15. 10. 25 na ſpomożeżſkim hamtſe Zitawſkeho hamtiſkeho hejtmanſtwa, 1. wotpołdnja. Mlodoſtni namakaju ſtładnoſcż k ſchczenozowanju w hoſpodże ſa mlodżinu mésta Zitawy. Skakaiſki pschijimuje hacż do 14. 10. 25 méſchczanſki wothładar mlodżiny Korla Weiſe w Zitawje na Khżeżorſkej bróhi 15. Wuſtk do Großhennersdorfa ſtanje ſo ſ autom. K temu maju ſo wobdżélniſy hacż do 15. 10. 25 na ſpomożeżſkim hamtſe Zitawſkeho hamtiſkeho hejtmanſtwa w 1. wotdżélenju ſamołwicż.

— **Sſ nżejſchneje kralowſkeho domu.** Wo powéſcżi ſchleſiſkeje nowiny ſe Sibyllenorta ſaſtawi nżehuſchi kronprynz do Lubnego Jeſuitſkeho klóſchtra. Kronprynz je hižo na méſchnika wuſmyſlcżeny. Sſwoje ſtudije ſkónczenje nażmu a tež ſwoje duſchepaſtyrſke ſkuſkowanje we Feldkirchu we Vorarlbersku.

Sſ **Kletneho.** W naſchej wſy je ſo wo tym jednało, we blizſchim cżaſu kurſus dowjanczeho hoſpodarſtwa wotmjeż. Kurſus ſmjeże ſo we méżazomaj oktobru a novembru a to wſchżdżenje wjeczor wot 7—10 hodż. Na nim nałwukmu warież, draſtu a ſchaty w rjedże dżerżeż, żehlicż (plätten), pſchetykowacż (ſtricken) mjaſo ſuſchicż, khorych wobleſkacż a knihi ſa hoſpodarſtwo wjeſeż. Podkrejżnyty ſpomożeżſki hamt pſchewoſmje wudawki k pſchewjedżenju kurſa. Najeniſti pjenjes ſa ſtwu dyrbja wopytowarjo kurſa wżo ſami ſapłacżicż. Wobdżélecżki na kurſu dyrbu potajſim méli 15 pjenjezkow ſa hodżinu ſapłacżicż. Sa tute pjenjezy budu potom żiwnoſcż kupowacż, kotraż budże pschi warjenju na kurſu trébna. Kurſus móże ſo jeno potom wotmeżowacż, hdyż ſo ſ najmjenſcha 20 wobdżélnizow ſa kurſus ſamołwi.

Sſ **Wotrowa.** W Landecku ſemrże doſtojna knjeżna wo riedże ſchérych ſotrow M. Cyrilla Schołcżiż ſ Wotrowe. Nżehoża je 29 lét ſtara a bżeſche w poſlednim cżaſu wo khorownji w Landecku. Sſ pschikładownej ſcżerpliwoſcżu je khorych wothładowała, jim ſłużiła a jich cżeże wołżiżi pytała. Bóh daj Schwjeżiż Hanżu wécżny wotpocżink w khłódnej ſemi.

Sſ **Jitra.** 40 lét dołho je hižo knjes hajnik Njeża pſchi Jitrowſkim knjeſtwje kuble pſchiſtajeny. Sandżenu wutoru woſwjeſcżi nżeko 40-létny ſłużbny jubilej.

Sſ **Kamjenza.** Wczera wjeczor dósta jena hołza ſe Hennersdorfa na ſchulſkim méſcże widliſchcża. Sobuſtawy dobrowólnje gorhobnje kolonny bżehu hnydom k pomozu. — Wo dołhim cżaſu wuhladachmy ſażo lżadko nad naſchim méſtnom. Wone leżeſche k ranju dale.

Sſ **Kamjenza.** Jutſje pondżelu, 19. ſept., pop. w 3 hodż. ſo w méſchczańſkej ſali na radnizy wuſtajenja ſa hladanje ſirowoſce żiwjatożnje woteſwri. K tomu ſo pſchiſamkuje wjednifiwo pſcheroſcheneych hoſcżi pſches pſchednoſchowazeho lekarja Němſkeho hygieniſkeho muſeja w Drjeżdżanach, knjeſa dr. med. Neuberta. Potom wotmeże ſo ¼6 hodż. wjednifiwo wucżerſtwa. Pżenje wjednifiwo ſa dżélacżerſke wjednifiwo wucżerſtwa ſo njedżelu, 20. ſeptembra dop. ¾11 hodż. ſwjaſki ſapoczinje ſo njedżelu, 20. ſeptembra dop. ¾11 hodż. Dżélacżerniſkowy kartell ſa Kamjenż a wokolinu powjedże k. dr. med. Schołta ſ Kamjenza. Dalſche wjednifiwa ſo hiſcheże woſjewja. — W dnjach wuſtajenjow wot 19.—29. ſeptembra wotmeżowaju ſo tež pſchednoſchki ſe ſpkhowanjom ſ alkoholej napschecżiwnej wuſtajenja we wuſtnaſeniſkich méſtnoſcżach méſchczańſkeje wyſchiſcheje klajeſtkeje ſchule w Zitawje na Körnerſkej aleji cżo. 18 wot 24. hacż do 31. oktobra 1925. Sa dozentow ſu bohużel: Cżuwonok Lekar dr. med. Beyer ſe Zitawy, wyſchiſchi medizinalny radż. dr. med. Metzer ſ. krajneho wuſtawa w Großhennersdorfie, dale ſe ſakſkeje krajnoſcże khownieje méſtnoſcże pschecżiwo alkoholiſmej prof. dr. R. Neubert, ſtudijowy radż. E. Morbitz, ſtatny ſaſtarańſki ſaſtojnik Willy Grunert a generalny ſekretar Arthur Uhlemann, wſchitzy ſ Drjeżdżan. Wucżbny kurſus je dale ſjednoczeny ſe wuczbom do Großhennersdorfa a wobhladanje tamniſcheho krajneho wuſtawa. We wobluku kurſa wotnaſe ſo tež ſjawny pschednoſchk, wuſtupjenje mlodżiny a Boża ſłużba. Programmy a radu wo wſchém bliżſchim dostanje kożdy pſches ſpomożeżſki hamt Zitawſkeho hamtiſkeho hejtmanſtwa 1. wotpołdnja. Sa wobdżélnikow ſ wonka ma być 26. a 27. oktobra ſhromadny, jednoch wobjed. Schtóż chże ſo na wobjedże wobdżélicż, ma ſo ſamołwicż hacż do 15. 10. 25 na ſpomożeżſkim hamtſe Zitawſkeho hamtiſkeho hejtmanſtwa w 1. wotdżélenju ſamołwicż.

— **Sſ nżejſchneje kralowſkeho domu.** Wo powéſcżi ſchleſiſkeje nowiny ſe Sibyllenorta ſaſtawi nżehuſchi kronprynz do Lubnego Jeſuitſkeho klóſchtra. Kronprynz je hižo na méſchnika wuſmyſlcżeny. Sſwoje ſtudije ſkónczenje nażmu a tež ſwoje duſchepaſtyrſke ſkuſkowanje we Feldkirchu we Vorarlbersku.

Sſ **Kletneho.** W naſchej wſy je ſo wo tym jednało, we blizſchim cżaſu kurſus dowjanczeho hoſpodarſtwa wotmeżcż. Kurſus ſmjeże ſo we méżazomaj oktobru a novembru a to wſchżdżenje wjeczor wot 7—10 hodż. Na nim nałwukmu warież, draſtu a ſchaty w rjedże dżerżeż, żehlicż (plätten), pſchetykowacż (ſtricken) mjaſo ſuſchicż, khorych wobleſkacż a knihi ſa hoſpodarſtwo wjeſeż. Podkrejżnyty ſpomożeżſki hamt pſchewoſmje wudawki k pſchewjedżenju kurſa. Najeniſti pjenjes ſa ſtwu dyrbja wopytowarjo kurſa wżo ſami ſapłacżicż. Wobdżélecżki na kurſu dyrbu potajſim méli 15 pjenjezkow ſa hodżinu ſapłacżicż. Sa tute pjenjezy budu potom żiwnoſcż kupowacż, kotraż budże pschi warjenju na kurſu trébna. Kurſus móże ſo jeno potom wotmeżowacż, hdyż ſo ſ najmjenſcha 20 wobdżélnizow ſa kurſus ſamołwi.

Sſ **Wotrowa.** W Landecku ſemrże doſtojna knjeżna wo riedże ſchérych ſotrow M. Cyrilla Schołcżiż ſ Wotrowe. Nżehoża je 29 lét ſtara a bżeſche w poſlednim cżaſu wo khorownji w Landecku. Sſ pschikładownej ſcżerpliwoſcżu je khorych wothładowała, jim ſłużiła a jich cżeże wołżiżi pytała. Bóh daj Schwjeżiż Hanżu wécżny wotpocżink w khłódnej ſemi.

Sſ **Jitra.** 40 lét dołho je hižo knjes hajnik Njeża pſchi Jitrowſkim knjeſtwje kuble pſchiſtajeny. Sandżenu wutoru woſwjeſcżi nżeko 40-létny ſłużbny jubilej.

Sſ **Kamjenza.** Wczera wjeczor dósta jena hołza ſe Hennersdorfa na ſchulſkim méſcże widliſchcża. Sobuſtawy dobrowólnje gorhobnje kolonny bżehu hnydom k pomozu. — Wo dołhim cżaſu wuhladachmy ſażo lżadko nad naſchim méſtnom. Wone leżeſche k ranju dale.

Sſ **Kamjenza.** Jutſje pondżelu, 19. ſept., pop. w 3 hodż. ſo w méſchczańſkej ſali na radnizy wuſtajenja ſa hladanje ſirowoſce żiwjatożnje woteſwri. K tomu ſo pſchiſamkuje wjednifiwo pſcheroſcheneych hoſcżi pſches pſchednoſchowazeho lekarja Němſkeho hygieniſkeho muſeja w Drjeżdżanach, knjeſa dr. med. Neuberta. Potom wotmeże ſo ¼6 hodż. wjednifiwo wucżerſtwa. Pżenje wjednifiwo ſa dżélacżerſke wjednifiwo wucżerſtwa ſo njedżelu, 20. ſeptembra dop. ¾11 hodż. Dżélacżerniſkowy kartell ſa Kamjenż a wokolinu powjedże k. dr. med. Schołta ſ Kamjenża

kowacź. Wobžarowacź ho jeno ma, so mějeschź hribar za najmjenischo, schwinza hnydom sarasyeź. Nadscho by žadne a sajimawe stworjenčko w lěsu na pokoj wostajiť.

S **Kumwalda.** (Prěni mrós.) W nozy k 6rjedźi bě na tudomnych łukach hižo prěni mrós. Tej Habrachejčanske łuki běchu 6rjedu rano z mrósom pokryte.

S **Wulkeho Schmunowa.** (Njepjichěrwjacźe hriby.) Na spodźiwne waischnje sajedojcźi ho tele dny jedyn pjekarski mischtr z hribami. Jeho mandželska bě hribY kupiła a je k wobjedej pischihotowała. Wčeru to rjane, strowe wuwaki. Zhła swójska ho pischi wobjedźe wobdźeli. Ani jedun z nich njeschkori. Dokeź pak bě hribow pschewjele, pischihě je žona k wjeczeri a muž je sam. Na druhe rańe mischtr skhori. Poczinaschе ho poczicź a wěbomjo shubi. Sawołany lěkaŕ wukaza jemu strěbk na wot ho dawanje. S khorosću ho polepschi a skónczńje tu sašo strowy. S winu na khorosći běchu pischihrěwane prawdźi. kow.

* S **Herwigsdorfa.** (Njehańbite paduschstwo.) Njejnata wosłoła wuži tele dny pischileźnosć, jako pola korczmaria Peschesa runje nichtó wo jimwje njebě, so pokhadnizu se wschěmi pjenjesami kradny. Hačzrunjeź drje ho hnydom za paduchom puschczichu, njemóžachu jeho nihdźe wjazy nadeńcź. Myślu žebi, so je jenož taksi z paduchom, kiž tamne wobstejnoscźe derje znaje.

Radio-pschednoschk

z wužiwanjom wótsłerečźaka

wotmjsle ho pischichodnu wutoru, 22. septembra 1925, wječor z dwěmaj 8 hodź. w sali „Sserbskeho Domu. — Pschednoschowaŕ: knjes Gustav Mosig.

Sserbja,

wužiwajcźe w bohatej licźbje skladnosći, tutón nasnowischi wukładk cźaża „Radio" žam wohladacź, kłuschcź a wo jeho wudobonjanoscźi ho powucźicź dacź. Pschikhwatajcźe wschitcy, z Budyschina a wokolsiny na tutón sajimawy pschednoschk. Lubje wiź witamy Sarjadnistwo: Sserb. tow. „Nadźija".

Hospodarski rozhlad.

Piatk, 18. septembra 1925.

Wječerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,80
1 jendželski punt	20,33	100 czěskosł. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	80.99	100 półsk. markow	71,44

Efektowe kursy wječera na Barlinskej bursy dele bijachu. Statne a wójnske požeńonki běchu dźe pschi wotczatku kruczeńe,, na kónzu pak ho schlabichu.

Produktowe wiki pschećiwnješchu sašo snižene Fitne płaczińy. Byrnjeź we wukraju žito na swójich płaczińach wobstawale, sapinachu Barlinske wiki tutón pokiek. Rěka, so ani pschenična a rzana muka njeskoka. Pschi tom bě žito na wikach hischcze žadne. Wječera płaczeńske zentnaŕ

w Lubiju

pschenizy 10.50—11 hr., rožki 8.25 hr. hacź 8.75 hr., jeczmienia nałstnjcźeho a nasymneho 11—12 hr., wowsa 8.50—9.25 hr.

we Berlinje

pschenizy 10.30—10.60 hr., rožki 7.70 hr. hacź 8.05 hr., jeczmienia nałstnjeho 10.25 hacź 11.75 hr., nasymneho 8.70—8.85 hr. wowsa 8.70—9.10 hr.

We termińowym wikowanju:

za september:

pschenizy 11.40 złotych hriwnow.

za oktober:

pschenizy 11.42—11.32 hr., rožki 8.85 hr. hacź 8.80 hr., wowsa 9.05—9 zł. hr.,

za dezember:

pschenizy 11.80—11.67 hr., rožki 9.05 hr. hacź 9.15 hr., wowsa 9.40 zł. hriwnow.

Soudništy na pschenadsowanje:

Pondźelu, 21. 9., dop. w 10 hodź. 500 m. wschelakeje tkaniny. Kuzu seńon ho w hoscźeńzu ke „Kwětkowei" jahrodze w Kamjenau.

Wiki wječera we **Shorjelzu.** Butra łusk 1.15—1.20 hr., jeja 14—15 np., swinjace mjaso 1.20—1.50 hr., howjaze 1.10—1.40 hr., cźelace 0.80—1.10 hr., skowjaze 1.10—1.30 hr., 6jowki 20—25 np., jabłuka 25 hacź 40 np., kruschwy 30—60 np., wino 50—55 np., tomaty 30—40 np., prušnizy 60—65 np., kuriatka 30—35 np., prawaki 60—80 np., schampignony 45 np. hacź 70 np., cźelwjeny kał 7—8 np., bźły 3—5 np., selene bunny 35—40 np., zhła 10—15 np., 6olotej 8 hacź 10 np., krěcźk, kórki ke nuntskładźeniu kopa 1.50 hacź 2 hr., k jědźi schtuka 10—30 np., prušnizy 50—65 np., tołste woriecźi 60 np., tomaty 20—30 np., běrny, 10 puntow 40—45 np., twaroh 25 np., hnjasze jejo 40 np.

Wiki wječera w **Lubiju.** Butra 1.20—1.25 hr., jeja 15—17 np., hriby 20—80 np., 6jowki 20—30 np., sa jabłuka 20—25 np., kruschwy 20— 30 np.,, wino 40 hacź 50 np., bźły kał 5—6 np., cźelwjeny 8—9 np., morchei 10 np., kórki k jědźi 10—30 np., ke kładźenju 1.50 hr. kopa, zhłe 12—15 np., selene bunny 20—25 np., tomaty 35—40 np., 6olotej krěcźk 10 np., cźelwjena rěpa 8 np., seleriji 15—40 np., schtuka, banje (Kürbis) 5 np. punt, bosanki 10—15 np., prušnizy 60 np.,, běrny 5 np., zentnaŕ 2.50—3.25 np., janii wolii 1itr 1.80 hr., huby 1.30 hr., wschо po puncźe, hdźež nicźo druhe pschiwomnjene njeje.

Wiki wječera w **Khorcźebuzu.** Howjaze mjaso 1—1.40 hr., cźelaze 1.10—1.30 hr. swinjaze 1.80—2.20 hr., łuschcźeny połcź 1.40—1.70 hr., schmalz 1.60—1.80 hr., jeja 18—19 np., butra 2.20—2.30 hr., twaroh 25 hacź 30 np., lany wolii 1.60 hr., hliny 1.90—2 hr., schcźuki 1.60—1.70 hr., karpy 1.50—1.70 hr., hólbje 60—70 np., kury schtuka 2.50—3.50 hr., khapony 2.50 hr., hacź 3 hr., huby sawšitne punt 1.60—1.80 hr., kacźki 1.70—1.80 hr., karnikle schtuka 2—2.50 hr., sa kotrabi 5 np., morchei 10—15 np., spinat 25—30 np., cźelwjeny kał 8—15 hr., 6olotej krěcźk 5 a 10 np., zhła 10—20 np., běrny zentnaŕ 3.50—4 hr., jabłuka 10—40 np., kruschwy 10—60 np., 6jowki 20—30 np., prawaki 50—60 np., kuriatka 30—40 np. po puncźe, je-li nicźo druhe pschiwomnjene njeje.

Na swinjace wiki tam běchu pschihnali 646 prošakow a 82 běhakow. Wone płaczachu

prošata małe 16—20 hr., hrěnje 20 hr. hacź 25 hr., wulke 25—30 hr.
běhaki małe 30—60 hr., hrěnje 60—90 hr. wulke 90—125 hr.

Wiki wulkitkowcheho skotu 6rjedu 16. 9. w Leer (we rańschej Friesiskej). Pschihnali běchu 1136 howjadłow.

Wiki klazachu.

Wyšokokoščuzelne kruwy płaczachu:

1. rjadownje 750—850 hr.
2. rjadownje 550—650 hr.
3. rjadownje 300—450 hr.

Wyšokokoščuzelne jałowy płaczachu 400—600 hr.

Byki k pschipuschczenju

2. rjadownje 300—550 hr.

Wokolsne cźelcźki a wokolcźki 100—300,
1—2-lětne prošoniki 150—300 hr.
złót k rězu 30—55 hr.

Na wiki drobneho skotu běchu pschihnali 142. Tam płaczachu prošata 25—30 hr., běhaki 50—80 hr., wowzy a jehniata 15—30 hr.

Wulki wuspěch wožrońi němskeje rentoweje banki w Ameriźy. Kaž 6mny hižo piśali, 6ehi němska rentowa banka 25 mil. Dollarow abo 105 mil. złotych hriwnow požcźi. Wyšoka dań 7 proz. a pomérnje nišši wudawański kurs wo 93 proz., tak so 6o pjenjesy 6 8 proz. sadawaja, su wjese podpisarjow nadeschle. Na počźonku je 6o wo 10 krócź wjazy, potajkim 250 miliionow Dollarow podpisałe. Podpisarjam 6o jenoź hacź do 10 proz. podpisaneje sumy pschidźeli. Němska rentowa banka pak na 1000 hr. nominelnje abo podpisanych 930 hr. 880 hr. dóstanje. Na kóžde 1000 hr. wudawanska banka 50 hr. dóstanje. To je wschо hromadźe za zhłu počźonku 5½ miliióna. To je geschäft!

Na pschedaŕ:

Motor, 5 PS. 220/380 V. w Nowych Druźkach, čźo. 20.

Buk k pschipuschczenju, 7 zent. w Kossowje čźo. 18.

Kurn. letne, sminerka, 6, w Budyschinje, Stiftstr. 1. (Sachsentreue).

Sso pytaja:

Schewski, R. Schönfeider we Wulkim Radschowje, — Pschirězowaŕ koże a filza, Wilhelm Kuna nakl. we Lubiju, Cyrillna haßa 7.

Holzu do domu, Seidlerka w Dornim Hunzowke. — Katolska, Frau v. Schönberg w Lubiju, Leißingowa haßa 6.

Pjekaŕki na 4 njedźele k wupomoz, Lauka pri Brětnie posa Wojerez.

Schwalcźe, Marx Müller w Lubiju, Bahnhofstr.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje, djenja dop. ¾11 hodź.: Mało žita na wikach, ale płaczińy wječerawsche. Tendenza měrna.

Dop. ¾12 hodź.: Wiki něschto pscheczelnischo, płaczińy wo něschto mało wyšche. Tendenza: trochu kruczińcha.

Dop. ¾1 hodź.: Pschenica 11,20 hr., rožla 8,60 hr. Płaczińy za wo 5 10 pj. pornjo wječerawschemu wyšche.

Płaczińy na Barlinskich produktowych wikach.
Kilo a wotlišowe 6mnje wo tonu abo 1000 kg, 6ewak 100 kg, płaczińy wo Sotej hriwnje.

	17. 9.	16. 8.		17. 9.	16. 8.
Pschenica	205-212	210-215	cźapk. wožuchi	16,20	16,20
rožla	156-161	160-163	woch. melasa	8,60	8,80
nałst. jeczmjen	205-235	206-235	ierdapla		
nat. jeczmjen	174-177	174-177	běrnjaze kruźi	17-17,20	17,60-18
wowsa	174-182	174-182	bunny	—	24-26,00
kukurica (Mais)	206-210	211-215	mała	25-28,00	25-28,00
pschenicz. muka	28-32,00	31-33,00	bunny wožuchi	22-22,80	22-22,80
rzana muka	23-25,00	24-25,50	mózne tupiny	12-14,00	12-14,00
pschenicz. wotr.	11,50	11,70	zolte tupiny	15-16,50	15-16,50
rzane wotruby	10,50	10,70	6yno, 60 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
rapš	350-355	355-360	6loma, rzana	0,90-1,20	0,80-1,21
lane 6ymje	—	—	„ pschenicz.	0,90-1,20	0,70-1,00
hórch	25-27,00	25-27,00	„ wowsyna	0,70-0,95	0,85-1,50
wjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jecźna	0,65-0,95	0,65-1,00

Płaczińy rěsneho skotu na Drjezdźanskich skótnych wikach.

17. septembra:

12 wołow, 7 bykow, 8 jałowow a krawow, 763 cźelatow, 187 wowzow, 434 6ywni.

Woły, byki, krawy a wowzy běchu we wikowanju złabe, tohodla 6o wěste płaczińy njepostajichu.

Płaczińy za
cźelata: 2. 84—88, 3. 75—81, 4. 65—70;
6ywnje: 1. 95—96, 2. 97—98, 3. 90—92, 5. 85—88.

S **Delnich Kundraczic.** (Kedźbu z elektriskimi zyhelnickami (Bügeleisen). Njekedźbne wobkhadźenje z elektriskej zyhelnicku tele dny skoro zyły statok do procha a powjela pschewobroczki. 12-lětna dźowka katarina Dieznarja bě schatu prażowała. Na to dźěsche se jimwje, sa bywschi elektriski prud, kotryż do zyhelnickki wjedźeschе, sastatich. Jako 6o za khwilu wróczi, 6o hižo schcyny a prażowańka dešla palacźu. Druhim domjazym 6o na 6oźo poradźi, woheń podusnyczź.

S **Ulbersdorfa.** (Dźěcźo 6o 6hubilo.) Tu je 6o póndźelu pschipołdnju wokolo 12 hodź. 2½-lětny wukhowanski 6ym pschechyza Waltera Henricha 6hubił. Hótza běchu hischcze někotre mjenischiny do 12 hodź. na dworje widźeli. Posdźischo jeho na żelesniskim pschechodze widźachu. Wot teho cźasa nimaju za nim 6leda.

* S **Ruchbacha.** (Dwě dźěsći 6o morile.) Tu bě jena mandželssa w kuchni satepiła. Jako 6o na króticki cźas wotšoła, dokeź mějeschе něschto wobstaracź, pschihlidźi 6o mała 4-lětna holcźka ke khachlam. Dźěcźo něšcź wotewri, pschi cźimž 6o jemu sasa sapali. Macź wuźityscha dźěcźo wotacź a załoscźicź a pschidźeła jemu na pomoz. Hačzrunjeź 6o prožowaschе, woheń podusnyczź, bě 6o dźěcźo tola tak strašnje wopalilo, so we 6amžnej nozy wumrě. — We 6usodnym Lauterbachu dźěsche 12-lětny 6yn pjekarskeho mischtra Klosa ze swojej macźerju po drožy. Cyhsche runje dróhu pschekročźicź, jako po dróży awto pschijedźe. Auto jeho hrabny a tak i mozu wo semju wjerchny, so bě na městnje morwy.

Se **Shorjelza.** Młodušchka holcźka se wjsow běsche do Shorjelza na hermank khwatała a 6o tam hnydom tež z młodym cźłowjekom sesnała. Bórzy běsche mjes nimaj krute pschecźelstwo. Mužiki běsche po 6dacźu w měsce bóle 6natu a vorucźesche 6o holcźay jako wjednik po wu6scźe. „Jara rjenje jědźe 6o w 6dźěhadze na radnizy." Derje, wonaj tam jědźeschtaj, a salěsechtaj do 6dźěhadza. Hdyž nětko 6ašo deje pschijědźeschtaj, pomhasche wožebny kavalěr młodej knježnicźay wukleźcź, dokeź 6o hama bjesche. Pschi tom wutorhnył jej ruchnu tošcźku a tłocźnu. W toschay měsche 30 hr. pjenjes a druhe drohotnoscźe. Knježnicźka jěduesche płacźo horje a dele. Na dobre 6ožo pschichódze jedyn 6astojnik wobhej knježnicźay na pomoz. Schpatnje wopuschczenu a wustrózanu wuwodowaŕi. Schkoda je, so njemóžachu wožebnehо kavalěra wjazy namakacź.

* Se **Shorjelza.** (Ssamomordarstwo.) Korczmaŕ Wilhelm Schołta, wobsydlujucy korczmu „k Lipowej sahrodze" na Rósssorskej dróży, je 6o 6rjedu z płumom 6ajedojcźk. Wichcźina 6amomordarstwa ma 6o w dźeschej khorosći wytacź.

Najnowše z cyłeho swěta.

Němski president z Hindenburg je 17. sept. Hamm, Dortmund a Bochum wopytał.

*

Němskonazionalna strona je wobsamkła, so może jenoź potom bjesstrašnowemu paktej pschihłosowacź, hdyž 6o wón na podłožku noty němskeho knjezerstwa z 20. julija wobsamknje.

*

W trónsej rěcźi, z kotrejž je 6o hollandski parlament wotewrił, 6o pschipowjeda, so 6o dawki 6niża a 6oło wojesske bronjenje 6niži.

*

W italskimaj městomaj w Parmje a Mailandje 6u pożlednje dny wjele kommunistow 6ajeli.

*

Na dróży mjes Petrowizami a Orkowom na Morawje 6u 6rjedu wjecźor w 7hodźinach 6chtyrjo 6ababjeni rubježniży pojili wós nadpadli a z nich 88 000 cźeskich krónow a pósće pożnyli rubili. Sćedźenje za rubježnikami je hacź dotal bjes wuspěcha wostało.

*

Turkowske knjezerstwo politiku 6ystematiskeho wuhonjenja khscheścijanskeho wobydlerstwa wobnowja. Nadźe Swjata ludow je 6o wopomnjenjeli 6pitz jendželskeho knjezerstwa wo załostnym pschesćehanju khscheścijanow se strony Turkow w Mossulskim kraju pschepodał.

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Nadźija" zoźdże so wutoru, 22. sept. 1925, wječor we 8 hodź. w zali Serkskeho Domu. Radiopřednošk z wótřerčźakom. Přińdźe wšitcy, přeprošće znatych. Wšěch lubje witamy. Předsydstwo.

Khwaćicy. Khwaćanske serb. tow. ma njedźelu, 20. sept., wječor w 6 hodź. ważnu zhromadźiznu. Wšě sobustawy prosymy, zo bychu wěsće přišle. Towarstwo wobdźěli so połnoličźnje na spěwnym wječoru Radwořskeje Hudźbneje Jednoty. Předsydstwo.

Khwaćicy. Njedźelu ⅛ hodź. pola Nowakec spěwny koncert Hudźbneje Jednoty Radwořskeje a reje. Hladaj jutře nawěstk.

Khrósćicy. Jednota „Sokoł" ma wutoru, 22. t. m., wječor ⅛ hodź. ważnu zhromadźiznu. Winowatosć kóždeho je, zo cyle wšěsć přindźe. Předsydstwo.

Pančicy. Jednota „Sokoł" ma pjatk wječor ⅛ hodź. we Wudworju zwučowanje. Po tym je małe posedźenje.

Porśicy. Jednota „Sokoł" ma dźensa pjatk wječor we 8 hodź. zhromadźiznu. Přindźe we wšitcy. Načolnik.

Rakecy. Serb. tow. „Lipa" ma njedźelu pop. w 5 hodź. na kačej korčmje posedźenje. Z dypkom w 2 hodź. započina so kulenje kehelow wo wšelake myta za sobustawy a też za hosći. Wo prawje bohate wobdźělenje prosy předsydstwo a hoscźenčaŕ.

Zwjazk serb. spěw. towarstwow. Na posedźenju we Budyšinje běchu zastupjene „Nadźija"-Budyšanska, „Hudźbna Jednota"-Radwořanska, „Hromadnik"-Drježdźanski, „Łužica"-Hornjohórčanska a „Lipa Serbska"-Pančićanska. Dalše towarstwa so hač dotal zamolwite njejsu. Wuknyć maja so z „Dobry Wječor" čo. 3, 6, 14 a 23 (g-dur), ze „Zerja čo. 25 a ze Kocorowych 6tyrihłósnych mužskich khorow čo. 21.

Jowny dirigent.

Módowe nowosće za nazymu a zymu.

Za žony.

mantle jaki kasaki štryk. jaki štryk. drasty wołmjane drasty sportske suknje

bluzy štrykowana spódnja drasta šaty rukajcy štrympy kombinacije

wołmjane čapki šawle gamaše sportske štrympy předešćniki Wulki wubjerk kostumow!!!

Za mužow

ulsty paletoty gumijowe mantle lowdowe mantle jaki do wětra jaki na motorske koła wobleki

towaršnost. wobleki sportske wobleki Breecheske kholowy drasta do powołanja sportske stucy trikotowe spódnje šaty

zwjeršne košle sportske čapki sportske gamaše předešćniki, kije Najwjetši skład muželaceje pacholaceje a hólčaceje konfekcije

Za dźěći.

mantle štrykowane jaki drasty trikotowe spódnje šaty štrympy wobleki

garnitury z wjelbłudowych kosmow čapki, šawle pónitki, kholowy hawby, gamaše hólčace wobleki lowdowe a wołmjane

manchestrowe wołmjane štrykow. atd. drasćički a šaty za čěsne dźěći Hobrski skład holčaceje a dźěłaceje konfekcije

Namakače pola mje hobrski skład najlěpje wubranych mustrow a najlěpšich hódnosćow po najnižšich płaćiznach.

Telefon 12

Założene 1868.

Welsce kupny dom w Kulowje.

Filialka w Halštrowje.

Serbske wotdźělenje: Filialka we Wojerecach.

Składnostna kup

Wulka dźěłba Madraskich wumělskich gardinow, jenož dobra twora, po najtuńšich płaćiznach je dóšła.

Z dobom poručam swój wulki skład mustrow we wumělskich gardinach, wšěch družin storow, madraskich z dźěmnym polom, vitražow, kópera, šprachteiskich kromow, abo drasperjow, małych gardinow za woknace skleńcy, caricaskich tkanin atd.

Hdyž je puć kusk daloki, płaći pak so na kóždy pad.

Emil Hüttig na Čornobožskej drózy 25.

Česćenemu wobydlerstwu **Rakec a wokolicy** dawam pódwólnje k wjedźenju, zo **sobotu, 19. septembra 1925,**

Sieberec pjekarnju zaso wotewrju

Budu so stajnje prócować, zo bych swojim wotběrarjam stajnje z najlěpšej, čerstwej tworu posłužował a prošu wo dobroćiwu podpjeru mojeho předewzaća.

Z počesćowanjom

Alfred Schmiedel, pjekarski mištr

Žito kóždy čas na khlěb zaměnjam.

Za nazymsku a zymsku potrjebu

poručam swój bohaty skład

mužacych, pacholacych a dźěłacych wobleko w; jupow, ulstrow, gumijowych mantlow, kholowow a lacow, dźěłacych čapkow a klobukow, holčacych drastow a šatow, štrykowanych jakow, štrympow, kaž taš wšě družiny šatow, trikotašow, wołmjanych štrykowanych a krótkich tworow, gardinow a předešćnikow po najnižšich płaćiznach

Franc Bulank w Kulowje

na torhošću čo. 5.

Swjateho dnja dla wostanje mój wobkhod

sobotu, 19. sept. zamknjeny

Franz Kühnberg w Budyšinje

wobućowy wobkhod a wuporjedźenja wobućow z elektr. čerjenjom **na Lawskich hrjebjach 12.**

Dobre twory

wšeje družiny

kaž tež

meble a polstrowe twory

:-: za małe zapłačenje a při :-: přijomnych wotpłačowanjach

namakače jenož pola firmy

Carl Horn nasl. w Budyšinje

na hłownem torhošću nutřkhód na jerjowej drózy 21.

Schneider & Schulze při Krónje so poručatej, a wšelakich wěcow skład hobrski mataj.

Lěkowanske kupjele „Zukunft"

w Budyšinje na kral. walu 3 (kónc połnóc. dróhi).

Wšě medicinske kupjele, masaže kóždeho wašnja we wobkhodźe a zwonka wobkhoda; **wosebite wothladanje** při wšěch rheumatiskich, nervosnych, wutrobinych, kožowych, asthmowych a jěrchenjowych čerpjenjach.

Pawoł Fuhrmann a mandźelska

Lěkarsey pruhowany masér a kupański mištr. Rěči serbski!

Oskar Noack w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 1. Telefon 1098.

cigarowy dom **winowa wikowarnja.**

Poskićam

cigary po wšěch płaćiznach

5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30 a t. d. při wotewzaću cyłych kašćikow 10 procentow rabata, cigaretty, kurjeńske tobaki a žwanske tobaki najlěpšich hódnosćow najprěšnišich firmow. Ke kermuši, žnjowemu swjedźenjej a druhim swjatočnosćam

běłe a čerwjene wino wot —,90 hr. sem

prěnjoklasne a derje słodźace hódnosće.

Jedyn praji druhemu:

Pola mje kupujeće derje a tunjo a kruće sprawnu tworu!

mužace a pacholace wobleki - dźěćace wobleki -

tkanin. kholowy a kholowy do dźěła zymske jupy w najwětšim wubjerku

lowdowe mantle do dešća

wobleki za zamkarjow a montěrow

mantle do powołanja kóždeje družiny

jaki za mištrow, jaki za rěznikow, kucharjow a konditarjow

:: bluzy za dejerjow ::

štrykowane jaki :: zoki

košle a spódnje kholowy

po wšěch płaćiznach

Hugo Pachaly

w Budyšinje před šulerskimi wrotami 1

Po wurjadnje tunich a poniženych płaćiznach poručam we wulkim wubjerku:

Mužace wobleki, sportske wobleki, cheviotowe wobleki, wobleki z česaneho předźena, najlěpše sportske wobleki z wołmjaneho korda a manchestra (wšěch wulkosćow), wobleki za młodźencow, pacholow, hólcow a dźěći, dobre sylne zymske jupy (po sportskej fasonje a jednore) za mužow, pacholow, hólcow; dobre krute kholowy z kožaneho sukna, čorne, brune, módre, wšědne kholowy, jěchařske kordowe kholowy, Breecheske kholowy z tkanin, korda, manchestra, čorne a módre kóperowe jaki, čorne jaki z kožaneho sukna za železnicarjow, kalmukowe jaki, kholowy za młodźencow, pacholow, hólcow, krótke kholowy a ze štalćikom, barbojte a čorno-běłe smuhate tkaninowe kholowy, kholowy za tołstych ludźi, lacy, jaki do wětra (impragnérowane, podšite a njepodšite), gummijowe mantle, ulstrowe paletoty, zwjeršnikowe paletoty, šwjedske mantle atd.

A. Zmud. Mengerowa

(mějaćel Woldemar Menger)

na Serbskich hrjebjach 6.

Přez 40 lět staroznaty, kruće solidny a sprawny wobkhod.

Wosebje khudšim ludźom a dźěłaćerjam dawam składnosć, tak tunjo kaž móžno kupować.

Zapłaty a zbytki přidawam mojemu wotběrarstwu darmo.

Skutkuju pod wšěmi wobstejnosćemi na wottwarjenju płaćiznow sobu.

Časopis

„Kulturwille"

njech sebi kóždy w „Serbskej kniharni" w Budyšinje skaza. Wukhadźa měsačnje a płaći štwórćlětnje 2,30 hr.

Za namočenje symjenjow

poručam

Uspulun a koprowy vitriol

E. O. Hennig

Viktoria-drogowanja.

na Sukelnskej hasy 7. — Telefon 141.

Serbska maći, je-li z twojim dźěsćom serbscy njerěčiš, rubiš jemu maćernu rěč a też maćerne žohnowanje!

Vogtlandske gardiny

meter po **50 pj.** — **Madraske gardiny,** też za małe wokna, krasne mustry, hobrsey wulki wubjerk. Ylrašowe tkaniny, ječki po 50 pj., kupanske ruby, ložowe přikrywy, wujerki, počehnjenja, blidowe a komodowe přikrywy, sofowe a divanowe přikrywy, wóskowane přikrywy wšo jara tunjo

J. Erler w Budyšinje zwonkowna lawska hasa 10.

Wustajeńca

wo

hajenju strowosće

Drježdźanskeho hygieniskeho museja

w měšćan. zali na radnicy w Kamjenc

wot 19.—29. septembra 1925.

— Powšitkowne wodźenja: —

20. a 23. septembra popołdnju w 4 hodź. za mužow

21. a 27. septembra popołdnju w 4 hodź. za žony.

Wosebite wodźenja po zrěčenju.

Přednošk wo hajenju strowosće

po wosebitym wozjewjenju.

Wšě čišćerske wěcy

:: serbske a němske ::

kaž zličbowanja, listowe hłowy kwitowanja, načišće na listowe wobalki, kwasne spisy, slubowe khartki, wěrowańske khartki, smjertne khartki, visitne khartki, přeprošenja, dźakne khartki atd. zhotowja spěšnje a płaćizny hódno

Smolerjec knihićišćerńja

z. dr. z w. ruk. w Budyšinje w Serb. Domje

Mam wulki skład

jěznych kołow a šijacych mašinow,

domjacych a kuchinskich gratow, wšěch ratařskich mašinow a předawam po najtuńšich płaćiznach.

Heinrich Mudra w Slepom

mašinowa wikowarnja.

Žony

Woznamjam swój wulki skład pschepadkow, měšacznych a pschedpadowych powjazow,

podpołožkow.

Stoju rad k radze.

Wagnerowa w Budyšinje

wotkhod schulerskimi wrotami čo. 9.

MERSIOVSKY

Naručnicowe časniki

Nowe rubišćowe mustry

Paul Otte

na Žitnej hasy 10.

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Meble a polstrowe twory

dobre a tunje poruča

Handrij Strympa

w Budyšinje na rožowej hasy 11.

Gardiny, šaty

tunjo. K. Erler, Žitne wikowanje 11.

Přistojna holca

so do knjejskeje służby blizko Budyšina, hdyž móže też wariś nawuknyć, hnydom pyta. Zhonić we wud. „Serb. Nowin".

Syno

kupuje

Willy Mader

wuhlowa wikowarnja w Budyšinje, Sukelnska hasa 1a

Telefon 107.

Wysokosućelna

k r u w a

je na předań w Smječkecach čo. 25.

Wujki

8 abo 10 wujkow (Meerschweinchen) je na předań w Rózenće čo. 7.

Małe nawěški we Serbskich Nowinach maja dobry wuspěch.

Do kóždeho serbskeho doma słušeja „Serbske Nowiny"

Přiloha k číslu 218 „Serb. Nowin“

Pjatk, 18. septembra 1925

Zahrodniska wustajeńca a wobhladowanje nazymskich kwětkow

Słónčo ſo wutorn wječor a wopokaza ſo jako wulki wuſpěch domjazeho ſahrodniſtwa. Njedźiwajcy toho, ſo bě wobſedje pſchi ſtónčenju derje wopytana, běchu ſo tola wjele wjazy wopyta nadźeli, wobſedje ſchtož ſchulſku młodoſcź nastupa. Pſchedſtajenje dźě wuſtajeńca jara bohate powučenje na polu kwětkarſtwa (botaniki). Hižo zběrki tropiſkich roſtlinow ſ priwatneho ſahrodniſtwa bratrow Weigangow pſchedſtajachu ſo tajke žadne wěſy, ſo bychu ſa wěſcze dźakownych wopyłowarjow ſ wyſchſchich ſchulow měrź mohle.

Tola ſ wotrjadniſkeho ſtojniſchcźa ſudźene, móže ſahrodniſka towarſchnoſcź w Budyſchinje ſpokojom bycź ſe ſwojej wuſtajeńcu, kotraž běſche we wyſchich wobſedłach tak pſchikładnje ſarjadowana. To je w prěnim rjedźe ſe ſaſłužbu k. Martina Pjeczki, kiž je zyłkowny wumjeſki plan wuſtajeńcy nacźitnył a pſchi wuwjedźenju mnohich dźěłakich a woporniwych towarſchow k pomocy měł, kotſiž ſu wěz hacź do kónca derje pſchewjedli.

Jeho naſtorkej a njewuſtawajcej pſchihotowajcej dźěławoſći wſchěch wobdźělnikow mamy ſo dźakowacź, ſo je tale wuſtajeńca ſo pſchewjedła a poradźiła, wot wſchěch wopytowarjow, kaž laikow tak wotrjadnikow, je njewobmjeſowanu khwalbu a ſprawne pſchipóſnaće žinjała. Wobdźělinzy pak ſu tež byli ſe ſcźěhowazymi cźeſtnymi mytami wuſnamjenjeni:

Liczina mytowanjow ſe ſahrodniſkeje wuſtajeńcy:

Cźłſ. 33. Hermann Bulnheim, ſahrodniſtwo we Budyſchinje: Cźeſtne myto krajneho ſwjaſka Saſkeje w němſkoſtatnem ſwjaſku němſkich ſahrodniſkich ſadowow.

Cźo. 29. Priwatne ſahrodniſtwo knjeſa hłownego direktora komcźinjeneho rady Buſcha w Sćźijezach (wyſchſchi ſahrodnik: Walter Klee): cźeſtne myto ſahrodniſkeho ſwjaſka ſa Saſku.

Cźo. 34. Handrij Pjeczka, ſahrodniſtwo we Budyſchinje (pſchedźyda ſahrodniſkeho towarſchniſtwa ſa Budyſchin a wokolinu): cźeſtne myto Budyſchſkeho dźenika „Bautzener Tageblatt“.

Cźo. 12. Franz Dieneman, ſahrodniſtwo we Budyſchinje: cźeſtne myto twarſkeje firmy Löhnert u. Rötſchke w Budyſchinje.

Cźo. 14. August Lehmann, ſahrodniſtwo we Budyſchinje: cźeſtne myto knjeſa direktora Diamanta (Sjednoczene Budyſchſke Papjerniki).

Cźo. 23. August Henczel, ſahrodniſtwo we Bobolach: cźeſtne myto knjeſa Carla Rauera w Koſwiku.

Cźo. 6. Oskar Röpke, ſahrodniſtwo w Budyſchinje: cźeſtne myto Budyſchinſkeho dźenika „Bautzener Nachrichten“.

Cźo. 5. Priwatne ſahrodniſtwo k. fabrikſkeho wobſedźerja, měſchcź. rady Rudolfa Weiganga (wyſchſchi ſahrodnik Karl Arthelm): cźeſtne myto města Budyſchina.

Cźo. 9. Pawoł Roſtok, wobſhod ſ kwětkami w Budyſchinje, khěžorſka dróha: cźeſtne myto k. měſchcź. rady Weiganga.

Cźo. 19. Martin Bulnheim, ſahrodniſtwo we Budyſchinje: cźeſtne myto k. wobſedźerja ſahrodniſtwa Hermana Bulnheima w Budyſchinje.

Cźo. 15. Kejeni ſwud. Hempel, ſahrodniſtwo we Budyſchinje: cźeſtne myto k. Kauffmanna we Lusy.

Cźo. 3. Maks Mann, ſahrodniſtwo w Budyſchinje, cźeſtne myto k. hrabje ſe Schall-Riaucour we Buſkej.

Cźo. 11. Gustav Spamann, ſahrodniſtwo we Budyſchinje: cźeſtne myto k. fabrikſkeho wobſedźerja Ew. Reinhardta w Bud. a cźeſtne myto ſahrodniſkeho towarſchniſtwa w Budyſchinje ſa ſwoje wuſnamne nowe płahowanje gladiolow.

Cźo. 31. Ernſt Seyfried, ſahrodniſtwo we Jenkezach: cźeſtne myto knjeſow Arthelma, Schradera a Klauſcha, cźeſtnych ſobuſtawow ſahrodniſkeho towarſchniſtwa w Budyſchinje.

Cźo. 24. Hermann Grohmann, ſahrodniſki architekt w Nowym Gersdorfje: cźeſtne myto k. fabrikſkeho wobſedźerja měſchcź. rady Bulnheima.

Cźo. 22. Mar Gang, ſahrodniſtwo w Budyſchinje: cźeſtne myto k. hłownego direktora komerzijeſkeho rady Buſcha w Budyſchinje-Sćźijezach.

Cźo. 10. Robert Weigang, ſahrod. w Budyſchinje: cźeſtne myto rataršſkeho wokrjeſnjeho towarſchwa.

Cźo. 4. Ernſt Zaute, ſahrodniſtwo w Schěrachowje: cźeſtne myto ſwjaſkowſkeho wubjerka w Budyſchinje.

Cźo. 13. Frieda Löſchau, wobſhod ſ kwětkami, Klauſchowa nałožnizа w Budyſchinje, Rózowa haſa: cźeſtne myto ſwjaſkowſkeho wubjerka w Budyſchinje.

Nimo toho dóſtachu po jenom cźeſtnem mpeje wot ſahrodniſkeho towarſchniſtwa w Budyſchinje: cźo. 8. Richard Scholz, ſahrodniſtwo w Budyſchinje, cźo. 7. Hans Droſchütz, ſahrodniſtwo w Budyſchinje; cźo. 2. E. Rochor, rycźerſkubleriſki ſahrodnik w Radworju; cźo. 32. Rycźerſkubler Henczel we Wotnowoje; cźo. 27. Bohuwěr Pjeczka, ſahrodniſtwo w Budyſchinje a cźo. 30. Pawoł Röpke, ſahrodniſtwo w Budyſchinje.

Dale dóſtachu po jenom diplomje ſahrodniſkeho towarſchniſtwa w Budyſchinje: cźo. 21. Ernſt Pelz, ſchtomotwnja a rózownja w Budyſchinje; cźo. 16. Karl Schmiedchen, ſahrodniſtwo w Raſchowje; cźo. 26. Maks Sperling, rycźerſkubleriſki ſahrodnik we Luſy; cźo. 28. Maks Kokla, ſahrodniſtwo we Kulowje; cźo. 17. Otto Koch, ſahrodniſtwo w Hajnjcach; cźo. 1. Ekonomiſki rada Mittag w Krakezach (wyſchſchi ſahrodnik K. Zug) a cźo. 20. Maks Zimmermann, ſahrodniſtwo w Pluſnikezach.

Wo běrnjacym wunošku.

S Pruſkeje (Schleſyſkeje) dóſtachmy ſcźěhowazy dopiſ. Kiž drje też na namjeſne krajiny w Saſkej trjechi:

Sažne běrnu ſu w naſcźu pſchemaku wlóžnoty a też w cźaſu hłownego wuwiwanja njedoſtahazeje cźopłoty dóſtale. Běchu wurjadnje ſapuſchcźiſe. Hdyž pak potom njeſtónčny deſchcźik pſchińdźe, njeběchu po prjedaſchim wjedrje a pſchi ſwojim ſróſcźe na tak mnohe deſchcźe pſchihotowane, njemóžachu telko wody wuſcźa a buchu ſ wulkeho dźěła hłore a hnijachu.

Sſrěnje bruźiny ſu dźiwajo na ſažne jara hubjenje ſapuſchcźile. Jich wunoſchk njeſtóje pſchi kěſu ſchich žinjach wobzběteje róle hrajcź.

Znjě pózdnych běrnow njebudu w dalokich ſtronach jenoż bohate, ale ſ dobom też dobre. Dla njedóſtatka na deſchcźu w ſoiſchcej naſnimje běſche podſemſka woda wróćo ſchła. Mnohy ſnadź ſo hiſchcźe dopomnja ſo we ſwojim cźaſu wiſchelake ſtudnje ſapraſchcu, też takſe, kotrež běchu hewak pſchezo wodu dawale. Dichi wobdźěłanju poſow ſa naſnimu a ſnnu, wołzeje pak pſchi worauju, móže ſo wobtrućźicź, ſo ſemja, dźiwajo na mnohi deſchcźik w poſlednych tydźenjach, hiſchcźe pſchemokra njeje, je-li ſpódneje ſemje podłoha njeje njepſchepuſchcźna. Póda ſo na wlóžnoſći ſaſy wobohaćźi, a podſemſka woda ſo pſchiſporja.

Wſchě tute wobſtejnoſcźe běchu k lépſchemu póſdnich běrnow. Deſchcźik je w cźaſu pſchiſchol, hdyž ſo wone roſwiwachu, a pſchijimachu dźaknije wlóžnotu, pſchewjedźe wodu njemóže běrna pſchi hewak normalnym zrućze dóſtaćź. Dźakuja ſo potom ſ bohatym wunoſchkom. Pjenki běchu połne, kuſe ſu rjenje roſtroſte a kuleja ſo kaž jeja ſe ſemje..

Hdyž je hewak ſtaroſcź wo ſhmjentne běrny (wołzeje wo ſažne a ſrěnje) ſa pſchichodne léto ſrowmicź, ſokelž budu ſo tute cźeſko pſches ſymu pſchekhowaćź hodźećź, dha njeſmějemy ſ póſdnimi běrnami w tym naſtupaju žanje harź a ſtaroſcźow. Tute běrny ſu ſtrowe a budu pſches ſymu w hromadach a pinzach derje trazź a pſchedźerźowaćź.

Cyrkwinske powjesće.

— W Michałſkej zyrkwi w Budyſchinje ſmjeje 15. njedźelu po ſwj. Trojizy rano ⅛8 hodź. Kſmika ſpowědź a ſwj. wotkaſanje, farar Tyſcher, dop. ½9 hodź. němſku a w 10 hodź. ſerbſku Bożu ſłužbu, farar Rieda. Kollekta ſo ſtuk łubosće we Luſyju. Schtwórtk pop. w 3 hodź. žónſke towarſtwo na dwórniſchcźu. — Wumrěli ſu: Augusta Emma, ſwud. Joſelowa rodź. Bartheleź, fabrikſka dźěłaczka na Zidowje, 43 l. 2 m. 11 d. (ſ w měſchcźańſkej hojeźni, potkowana na měſchcźańſim Tuchorju). — 10. 9. Korla Arnoſcht Edmund Nikolai, pomožny ſekſeniſki ſarjadnik ſw. ſłužby ſ Drježdźan, na Zidowje, 75 l. 24 d. — 12. 9. Arnoſcht Ludwig Fiſcher, invalida ſ Drježdźan, na Zidowje, 82 l. 4 m. 13 dn. — Arnoſcht Bjedrich Lohde, bywſchi kowař, invalida ſe Drježdźan, na Zidowje, 64 l. 3 m. 19 d.

S Budyſchina. (Krajnozyrkwinſke ſhromadźeńſtwo we Budyſchinje, na Rózowej haſy 31.) Njedźelu dop. ½11 hodź. njedźelſka ſchula, wjeczor we 8 hodź. ſhromadźizna. Wutoru wjeczor ⅛8 hodź. ſwjatk młodźiny ſe roſtudźk. kichezeć. ſa młodźenzow a ſrjedu wjeczor we 8 hodź. tehorunja ſa młode. holzy. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. biblijſka hodźina. — K. ſhromadźeńſtwowy wothladaŕ Zimmermann ſ Budyſchina ſmjeje biblijſku hodźinu njedźelu, 20. ſept. pop. ¼4 hodź. w pacźerſkej ſſuwje w Nježwacźidźe, póndźelu wjeczor we 8 hodź. ſw Kunwaldźe, wutoru w Dobruchi, ſrjedu w Hornjej Wjaſońcy a pjatk we Semiczach, pſchezo we 8 hodź. — K. ſhromadźeńſtwowy wothladaŕ Kſchiźan ſ Běleje Hory ſmjeje biblijſke hodźinu: Njedźelu pop. ½2 hodź. njeſelſku ſchulu a w 3 hodź. biblijſku hodźinu w Bělej Horje, njedźelu wjeczor we 8 hodź. w Nowych Porſchizach, póndźelu we Wulkej Dubrawje, wutoru w Bukezach, ſrjedu w Konjezach, ſchtwórk pola k. Schneidera w Nowych Pjowjach a pjatk we Luſku, pſchezo wjeczor we 8 hodź.

S Barta. 15. njedźelu po ſwj. Trojizy rano we 8

Něšto wo mrowjach.

B. Schěza.

(Pokračowanje.)

Njechcam pak teź ſabyć na wužitk ſponnicź, kotryž prjedy njenowane wulke ſelene mrowje tamniſchim dźiwim ludźom dawaja; cźi je njemiju do wody roſmjatu a maja potom dobry napoj abo limonadu, kiž jim jara ſłodźi, kotruž pak teź Europjenjo rady pija.

Hacź dotal ſym najbóle wo tym powědak, kak ſo mrowje jara derje na ſwój ſamſkny wužitk wuſteja, njeſtarawſchi ſo wo to, hacź my ſ tym ſchkodujemy abo niz. Ja prjedy prajach, ſo drje jich ſchkodźinvoſcź wulka njeje, ale mjerjanja nam druhdy doſcź nacźinja. W blíſkoſcźi twarjenjow nadeńdu ſo nimale wſchudźom male cźorne mrowiczki, te też jara rady do khěžow pſchińdu a cźinja tam wſchelake, ſchtož njebychu trjebale, a měſcźeja ſo huſto doſcź do wežow, kiž je niczo njeſtaraja. Malo ludźi drje jich je, kiž hižom ſwoje hněwanje ſ nimi měli njeſłu.

Naſcha njebohа womka běſi pſchezo kapku polenza dźerſcźeſche. Wopiła ſo wona, tak wjele wěmi, ſenje njej, pſchetoż poł kamy jej pſchezo takle měžaz doſaſche, a moja macź dyrbjeſche jón ſtajnje ſ měſta ſobu pſchinjeſcź; pola Klukſchanſkich klamarjow bě korwejdowy palenź tajki nékajſi židki a ſchcźipaty; w měſeje Wjaſoníki pſchedawachu, tón bě ſłódki a huſty, ſo ſo lépſcheſe. Tajka bleſchka bě nécſchto winojta, a womka ſebi ju derje khowaſche. To bě tajki mas, a wona jón ſ wjetſcha jenoż trjebaſche, hdyž běſche wo wžy powbyła a ju potom huba boleſche. Wona mějeſche bleſchku w kuczikn ſady koja ſteje, derje ſatuknjenu, to ſo wě. Ale pſched 60 létami dyrbjeſche ſatyczka(Kork) dźeje dźerźeczy hacź dźenża; tak dołho hacź nékajſi kruch wot njeje bě, bu pſchetrjebana, hacź runjeź ſwoju pſchiſłuſchnoſcź wjazy dopjelnicź njemóžeſche. „To ja njetwém, kajke pak je piwarz piwo ſpanjał, nam ju telko bleſchow wutkiſe, a tola ju tuźerdje ſatuknjene byłe.“ Tajku ſtórźku móžeſche prjedy huſto złyſchcź, a hdy by ſchtó prajił, ſo ju ſatyczki na tym wina, dokelž njeſłu wjazy k niczom byłe, bychu prawje na njeho hladali. „Piwarz je na tym wina, niz ſchtepſle, te hakle je tola njebohi nan kupował.“ Tajku ſatyczku mějeſche też naſcha njebohа womka na ſwojej kinjelczźy. Tuź ſo dyž a dyž ſta, ſo wona w ſwojej ſtwiczźy wotſe ſwarcźej poźa: „Tajkele wjedrowe ripźy, te pak teź ju ſchchudźom, niczo ſebi pſched nimi wutkowacź njemóżeſch!“ „Schto teź to pak womka ſaſo ma?“ prajeſche macź ſ potmurnym mjeſnoczom. Jank pak bě ſ womku bóle pſches jene, tuź běźeſche k njej horje. „Womka, ſchto dha wy tak ſwarićźe?“ „Dha hladaj, palenź je połny mrowjow! Te taſke a hinaſche njepłechi! A ſym tola hiſchcźe bleſchku ſatuknjenu měła!“ Ale wona ſebi radu wědźeſche, wſa ſ połzu hornczź, wodźe cźiſtu běłu łapku na njón a pſcheſpódi pſches nju ſwój mrowjozy liſer. Jankej tak ſłinu ſ huby běźachu, hdyž ſłódki palenź widźeſche. „Womka, ja dźu tu łapku wulißacź!“ „Niczo njebudźe, cźiſi ſo won pſchińdźeſch!“ ſawrěſka rosmjerſana. A wona łapku wſa a wuźima ju z mrowje do hornczź.

Podobne njeſłoźe, kaž je to naſchu womku potrjechiło, ſo teź bźenja hiſchcźe w kóždym domje ſtanje, a w cźopłym létnym cźaſu niczo žadne njeje, ſo w palenźu mrowje pluwaja, hdyž ſej w korcźnje ſchtłenczku kupiſch. Sa to teź ſej korcźmaŕ niczo njemóže. Palenź je palenź! tak pſchińdźewo praji. To pak ſo jenoż ludźom tak njeńdźe, ale teź mrowjam. Ja ſym huſto doſcź ſ nimi ſwoje wjeſele měł, hdyž pſched korcźmu wonkach pſchi kavarcźu piwa ſedźach. So mi ſym błidom běſche nécſchto ſłódki palenź pił, a hdyž bě ſchkleńcźka abo bleſchka ſtała, tam bě na błidźe merkje palenzowe poleſko. Mrowiczka pſchińdźa a poźa liſacź; o, to bě dobre! Hdyž bě ſo nahrěbała, dźahſe dale po ſwojim dźele hicź, bórzy pak ſo wróći a liſaſche ſ nowa, a to njebě žane wotendźenje. Pa ſhwiźy pak ſo tola dopomni, ſo drje je cźaſ domoj. Ale mój jedyrko, kak to tola hubjenje dźeſche! Mrowiczka, kiž bě prjedy ſkoku běhała, ſo nécſko motykotwaſche a wot jenoho boka na druhi padaſche. Wona bě pjana. Kóżdy, kiž je hdy ſ korcźmy thablaty dom ſchoł, tón wě, kak wjele je ſe ſwojimi dwěmaj nohomaj cźiniczź měł, tuź teź móże ſebi myſlicź, kajku haru mrowje ſe ſwojimi ſcheſcźimi maju. A tola je ſo mi kóždy króćź ſdało, kaž by ſo wona ſaſo k palenzej wróćicź chźyła, ale nohi wjazy ſobu njeczinjachu. Teź pola mrowjow potajkim wéża: A njej niłdy, niłdy doſcź!

So mrowje jara ſa ſłódkim dźeja, to hižom ſym prajił, a kóżdy je to najſkerje teź ſam ſhonił. — W tym rjanym cźaſu, hdyž moji pſchcźeſelſo ſwój neđ hiſchcźe wſchón ſami njeſedźachu bě mi nécſchto nałeta ſchkliczku mjedu pſchinjeſł. Ja běch tehdy hiſchcźe njeſenjeny a ſam ſwój hoſpodaŕ. Khamory, kiž ſo ſamknjcź hodźa, tehdy njemějach, teź ſanych njetrjebach, tak wjele dowěrу tola ſam k ſebi mějach. Wſchelele wěſy mi teź tehdy dźeſe dźahachu, hacź poſłyſcheo, hdyž druhdy wožmijo ſa blídom ſedźachu. Darjeny měd chźych po możnoſcźi nacźahowacź, ſo by mi prawje dołho dóſahał, pſchi tym butru wulutowach, kotruž dyrbjach kupowacź. Nó haj, tak ſebi myſlach, ale dołho njetrajeſche, dha to wſcho hinak pſchińdźe. Najprjedy ſebi kliničźł khléba wotkrach, niz wulki, ſa khléb dyrbjach pjenjeſ wudacź, tuź radſcho měd nécſchto tołſcho na njón lépjach, wſchak nécjach tón darmo. Khléb bě bórſy wſchón, měd pak njemóžach dokónzowacź, runjeź jón khwilu luty jédźach, a hdyž nécjach doſcź, dha ſo teź dopomnich, ſo běch jón lntowacź chźył. Alle hdźe nétk ſ nim? Na blídźe ſtejo woſtajicź? Dundr teź tola, tam mi pſchezo do wocźow kałaſche. A wo iſtnje běchu muchi, tym jón teź njepopíchéjach. Tuź jón do komody ſtajich, tam bě derje ſrunnowany. Na druhi dźeń ſo hižo we łożu na njón dopomnich a łohdała huydom ſtanych, hacź runje w nikodnych létach niczo do ſabjeſtawanja njedźerźach. Sliblu khléba w horſeji kowodu wocźinich a ſchkliczku ſ njedom na blído ſtajich. Alle Bożo ponthaj, ſchto dha ſo to njeczinjeſche! Méd ſo hibajche, a ſchkliczka bě teź po khromach wſchudźom cźorna; cźerźody malych mrowjow na nich łażachu, a to hiſchcźe njebě to najhórſche. Srudno pak bě, ſo bě teź zyły méd ſ nimi pſchikrutу, wjele ſakrańnych ſtow jich tam běſche, a te njemóžachu wjazy łatkaź, pſchetoż wone běchu w mjedźe tčźazy woſtałe a ſo do njeho ſapadłe. Nétk tu ſedźach! To mějach nétk wot ſwojeho ho lutowanja!

(Pokračowanje.)

hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němske kemschenje. Sbórka sa Łužiski skutk luboscke. — Pop. w 2 hodź. kemschenje sa dźěći.

S **Budestez.** 15. njedź. po św. Trojizy smějo farar Domaschka rano w 7 hodź. němsku spowědź, farar Wójs dop. we 8 hodź. němske a ½10 hodź. serbske předowanje. — Ssrjedu wjeczor we 8 hodź. bibliska hodźina.

S **Bukez.** 15. njedź. po św. Trojizy rano ½7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. — Wumrěła Hana swob. Szykorina rodź. Runnlichez, wobydlerka we Wujeźu, 81 l. 2 m. 6 d. stara.

S **Budyschinka.** 15. njedźelu po św. Trojizy rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje.

S **Cźěłuchu.** Njedźelu, 15. sept., dop. w 9 hodź. je serbska spowědź a św. wotkasanje, we 10 hodź. serbska Boża słužba. Kollekta sa swjask towarstwow módrego kichiża.

S **Huski.** 15. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ¾10 hodź. němska Boża słužba.

S **Hodźija.** 15. njedźelu po swjatej Trojizy smějo farar Voigt rano w 7 hodź. němsku spowědź, farar Wjesak we 8 hodź. němske a dop. ½10 hodźin serbske kemschenje, dop. w 11 hodź. Boża słužba sa dźěći.

S **Hrodźischcza.** 15. njedź. po św. Trojizy rano we 7 hodź. serbski hamt, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. (Sběrka.) Pop. w 2 hodź. rozrěkowanje.

S **Horujcho Wujesda.** 15. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. serbska spowědź, a św. wotkasanje, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje. Pop. w 2 hodź. Boża słužba sa dźěći. We 3 hodź. žónkc

S **Khwaczizy.** 15. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boża słužba, ¾11 hodź. kemschenje sa dźěći.

S **Klětnjcho.** 15. njedźelu po św. Trojizy dop. ½10 hodź. so serbske předowanje cźita.

S **Kriechje.** 15. njedź. po św. Trojizy rano we 8 h. němska, dop. ½10 hodź. serbska Boża słužba. Knjes kantor Schulz budźe cźitacź.

S **Kluficha.** 15. njedź. po św. Trojizy (žnjowy dźakny św jedźeń) budźe rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. Kollekta sa wožadźane lěpsche.

S **Luyoje.** 15. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. we 8 hodź. serbska a ½10 hodź. němska Boża słužba. Kollekta sa skutk luboscze we Luźizy.

S **Maleschez.** 15. njedź. po św. Trojizy rano w 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje.

S **Minakala.** 15. njedź. po św. Trojizy rano ⅛8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbske a dop. we 10 hodź. němske kemschenje. Pop. w 2 hodź. kemschenje sa dźěći. — Pop. w 2 hodź. kemschenje sa dźěći. — Wutoru pop. w 4 hodź. we Wjeseu pola Brodźiz serbska nutrnosć a spowědź.

S **Njeswarzidla.** 15. njedź. po św. Trojizy rano we 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. — (Knjes farar Wicźek-Wóttinezanski.)

S **Nosfanz.** 15. njedźelu po św. Trojizy rano we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boża słužba. Dop. ¾11 hodź. Boża słužba sa dźěći. — Towarstwo evang. młodźenzow: sjeźd w Nowym Gersdorfje

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čiści Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšćki, kiž maja so haž do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobilěcja. Za reklamowy rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje.

Čisło (Nr.) 219 **Budyšin — sobotu, 19. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Snjesbožene na dwěmaj němskimaj torpedowskimaj czołmomaj.

Schtwórtk w nozy je parna łódź mjes Helgolandom a Wesjerskim wulkiwom do torpedowskeho czołma V 5, kotryž bě po pschedpisnje s latarnjenej wobšwětlenej, sawadźila. Parna łódź je njespóstata k wjeczorej wujeła. Do torpedowskeho czołma je so wulka dźera wuraslya. Wón so we Wilhelmshavenje wuporjedźa. Jedyn tepjeł je so lohko ranił.

Ministerstwo němskostatneje wobory wosjewja: 17. septembra popołdnju je na torpedowskim czołmje V 5 kótkowa wódna rola pukła. S wustupajcej paru je so tepjeršći dźesatnik Valien morił. Maschinisćiši maat Lansky a tepjeł Staatsmann so lóžo woparischtaj.

Němski kanzler s Hindenburg w Poruhrsku.

Němski president s Hindenburg je schtwórtk Hamm, Bochum a Essen a pjatk Duisburg wopytał. Po wuczehnjenju wobšadźeńskeho wójska su na tutym dnju w njenowanych městach w Hindenburgowej pschitomnosći wuźiwobodźeński źiwjedźeń wošwjeczili.

Warnowanje Wrótšławskeho biskopa pšched wojerskimi organisaziemi.

Wrótšławski wjerchbiskop kardinal Bertram je jako pschedsyhda Fuldskeje biskopskeje konferency s nowa katolsku młodźinu pšched wojerskimi organisazijami, kaž psched „Stahlhelmom“, „Jungdeutsche Ordnom“, „Wehrwolfom“ atd. warnowak. W kardinalowym wojewjenju praji: Jeli so je episkopat warnowanje pschecziwo tak njenowanym wótczinskim organisazijam wuprajił, to wosnami, so žo na tychle organisazijach njeźmě nichtó wobdźělić.

Mšdowy konflikt pola němskeje železnizy žo hischcze njeje skóncził.

Hajźrunje stej žo hižo dwě njedźeli wot teho czasa minyłej, so je žo rosrišazy wušud wojerwił, njeje žo hischcze mšdowe pschesenje mjes towaršstwom němskeje železnizy a dźěłaczerjemi dojednało. Swjatlacy hischcze žo njeje rosrišazy wušud wuprajił. Dźěłaczerjo jón njejstu pschihpósnali. Sćěžnik teho žo najprjedźo we wobkhadze tworownych cźahow w Saskej pokazuja. **Tworowe dwórnischcza žu žo wožebje w Drježdźanach satykale.** Ranžerajo a dźěłaczerjo tworownych kubjow, kotrejž žu s rosrišazym wušudom njespokojm, nětko po žłužbnym reglemenege dźěłaju a žiwdomite složowanje po nim k tomu wjedźe, so žo na Drježdźanskim tworownym dwórnischczu žaniym 5000 wóskow abo 50 tworowych cźahow njemóža wotpósłać. Drježdźanske sarjadnistwo je spytało ranžerarjam wschednje mjdu wo dalschich 20 pjenjezkow powyschicź a je tež žlubiło, ranžerowanjski pschidawk polepschicź. Železnizarjo pak žo zapowědaju, tole polepschenje pschijeć, prajizy, so budźa jenož potom po swuczenym waschnju dale dźěłać, jeli so žo powschitkownje mjdy pola němskeje železnizy polepschcza. Tohodla je železnišće sarjadnistwo nusowane, pschijimanje tworow w Drježdźanach jara samjesowacz, dokelž by hewak dwórnischczo sa někotre dny do zyła satykane było.

Policija pšche lichowanje w Barlinje płacziny kontroluje.

Policija pšche lichowanje w Barlinje budźe porjadnje cźišnje, rybowe a žadowe pschedawarnje kontrollowacź. Wulka liczba sastojnikow je žo sa kontrollu postajika. Knježerstwo je rosdźěl mjes kupowańskej a pschedawarskej płaczinu na 15 prozentow postajika. Tuchu měru pschedawar njesmě pschekrocźicź. Kontrolla dyrbi žo s najwjetschej sdźiwolitwosću pschewjesć, tak so kupowazy publikum po możnosći mało wo tym pytnje.

Należnosć biskopa Pappa.

Cźěskosłowakske knježerstwo je wosjewiło, so žu žo njewěrne powěsće wo biskopje Pappje wožebje w Madźarskej wošcherile. Biskopa Papa njeje na žane waschnje pschesćěhał. Wěrno je wjele bóle, so je žo biskop Papp sapowjedźił, cźěskosłowakskej republiky swěrnosć pschijahacź a so wón wot dweju lět nje hyšće wintowatosće znapschecza cźěskosłowakskeho stata dopjelnił. S pschihłosowanjom Watikana je biskop Papp žiwoje sastojnistwo složił. Na jeho město je monsignore Geber stupił. Papp je žo wospjet sapowjedźił, niż jenož město Užhorod, ale tež biskopski hród wopuschczicź, tak so nowy biskop žiwoje dyrbło pschewjsacz a žiwoje sastojnistwo sastawacz njemóžesche. Cźěskosłowakske knježerstwo bě tohodla nusowane, trěbne naprawy cźinicź a pschikasa biskopej, so by žo do žiwojej domjiny, do Madźarskeje, wrócźił. Pschecźiwo njemu žo njeje žaneje nazhlnosće naložiło.

Runowaha w cźěskosłowakskich statnych finanzach.

W cźěskosłowakskim žejmje je knježerstwo statne rosliczenje na lěto 1926 podało. W nim prěni króć dokhody wudawki pschekrocza. Pschesbytk wschak njeje wulki, wón 15 milijonow krónow wuczinja.

Njeporadźeny nadpad na bolschewikskeho pósłanza we Winje.

„Neues Wiener Tageblatt“ powě, so je policija wjele ruskich pschecźiwobolschewiskich cźekwinzow pschesłuschała, dokelž žu pjeza tlentat pschecźiwo ruskemu pósłanzej we Winje, Berzinje, pschihotowali. Tśjoch cźekwinzow žu sajeli, mjes nimi něhdyschcźo zarkeho wyschka. Sajaty wyschk je Borodin mjenuje a na słužbu w rusko-bolharskej zyrkwi. Sda je, so je Borodin s dowěrnikom ludźi, kotrejž žu nadpady na bolschewiskje knježerstwo wotmyślili. Borodin a druhi sajeći, prěja, so žu winowacźi, tola pschi pschepytanju doma žu wobcźežowaze dopisy namakali. Dwěmaj sajatymaj, kotrajž měsechtaj nadpad wuwjesć, je je pjeza sa pschewjedźeny skutk po 500 dollarach žlubiło.

Pólski kultušowy minister gothiske pišmo fakasał.

Gothiske pišmo, kotrež je něhdy skoro we wschěch europiskich krajach wužiwasche, žu žebi mnischi w franzoskich klóschtrach wumyślili. Wono je gothiske mjenuje, dokelž je wono po gothiskim zyrkwinskim stylu složene. Po něcźim je je gothiske pišmo s łacźanskim pišmom wucźischcźało. Jenož w Němskej je je wono wobthowało a je tohodla němske mjenuje, hacź runje wono njeje w Němskej nastało. W nowschim cźasu je w Němskej žyłne hibanje sa to, so by je gothiske pišmo tež w Němskej zahnało. Wschě wědomostne cźahopisy je hižo s łacźanskim pišmom wucźischcźa, hižo tohodla, so by jich wopschicźerje tež wutkrajanam lezo zrosumliwe było. Někotre tež w Pólskej gothiske pišmo wosstronicź pytaju. Pólski kultušowy minister St. Grabski je wukas wudał, s kotrymž je gothiske pišmo w schulach s němskej wuwucźowajej rěcźu zakasaje. Tež wschě pschipišmy, kotrež je pólskim wyschnoscźam podawaju, dyrbja jenož s łacźanskim pišmom napisane być.

Skrsynski wo paktowym praschenju.

Pólski swonkowny minister Skrsynski je saźdźeny tydźeń s Genfa do Parisa pschijěł a je tam krótki cźas pschebywał. S franzoskim swonkownym ministrom Briandom je rosrěcźowanje je je won do Warschawy wrócźił. Won je je wuprajił, so je s jednanjom w Genfje a tež s wunoschkom žiwojeho rosrěcźenja w Parisu spokojom. Won je swěsćił, so je w Parisu, kaž w Londonje wo tym pschebywdźeni, so jednanje wo rheinskim paktu je njehodźi wot jednanja wo bjeskrachu Pólskeje a Cźěskosłowakskeje dźělicź.

Cźicźerin khory.

Bolschewikske pósłanstwo we Warschawje je pólskemu wukrajnemu ministerstwu schtwórtk dźěłiło, so je dla sbórschenja khorosće ludowego kommisara wukrajnych należnosćow Cźicźerina nusne było, jeho wotjězd na lěkowanje do wukraja wotstorcźicź. Jeli so jemu jeho strowosć dowoli, wón halle 22. septembra do Warschawy pschijědźe.

Albert Rager fotograf. atelej **w Kamjencu**

na rańšej drózy Telefon čo. 239 na rańšej drózy

podawa Wam najlěpše fotografije kóždeje družiny we wobkhodže a zwonka wobkhoda

Skazanki za fotografowanja přijimuje zwonka wobkhoda za mnje też knjez frizér Jupt w Pančicach

Franzowska zusych dźěłaczerjow trjeba.

W Franzowskej je malo dźěći narodźi. Wobydlerstwo je tohodla malo pschisporja. Franzowska je nuštwano, wukrajnych dźěłaczerjow najimacź, so by ludowe hospodarstwo njeczerpiło. Tak na pschikład wjele italskich dźěłaczerjow, kotrymž je s amerikanskim sakonjom poczerene, da Sjednoczenych statow wucźahnychu, někotre do Franzowskeje wucźahuja. Wožebje je njedostatk dźěławych mozow we franzowskim ratarstwje wulki. Po franzowskej statistiji, njedawno wojewjenej, je w lěcze 1924 něhdże 90 000 wukrajnych ratarskich dźěłaczerjow do Franzowskeje wucźahło, s kotrychž je 32 000 je Schpanskeje a Portugalskeje, 17000 s Pólskeje, 16 000 s Belgiskeje a Hollandskeje a 15 000 je Italskeje pschischło. Industrija hischcze wjazy wukrajnych mozow trjeba. Franzowska je jenički kraj w Europje, hdźež njeje žanych dźěłonjemjerjow.

Lloyd George wo ratarskowej reformje w Jendźelskej.

We wulkej rěcźi w Dawonshirje wo ratarskowej reformje, kotruž je pjedawschi jendźelski ministerski pschedsyhdź Lloyd George psched něhdże 30 000 ludźimi pschi žiwym deschcu měł, je wón njes druhim rjekł: Wěrno je, so Jendźelska pschezo hischcze sa 400 milijonow puntow (8 milijardow hriwnow) zyrobu z wuzitkoweho drjewa s wukraja kupuje. Wulki dźěł s teho mohła wona w žamźnym kraju wuplodźicź. Pschede wschěm dyrbi žo schkódnemu a njehospodarskemu systemej pschenajeca ležomnosćow kónc cźinicź. Wobstejacze wulkolježomnosćerstwo je žo jako njekhmane wupokazało. Ratarjej dyrbi wolne płody swojeho žamźneho dźěła žnjeć. Wón dyrbi dale najensi pjenjes płaczicź, tola niz njekhmanemu wulkokublerjej, ale statej. Tón njesmě ženje farmu žo ratarja njepraschawschi pschedacź, ale dyrbi jemu a jeho potomnikam połnu wěstosć dacź, jeli so derje hospodari. Wulkokublerjo dyrbja wot stata čelne płaczenja dostawacź, kotrež bychu žo dotalnemu najensiemu pjenjesej runale. Na takše waschnje njebychu tež wulkokublerjo schkodowale, dokelž bychu město njewěstych wěste dokhody dostali a bychu wot samolwitosće wušiwobodźeni byli, kotruž móže jenož mała liczba s nich njesćs Pschecźiwo kublerjam, kotrejž žiwoje pola sanjerodźa abo je wuzyzaja a s tym ludej žiwnosć, dźěło a samožitosć bjeru, dyrbi žo sakrocźicź. Lloyd George statne požčonki sa ratarjow žada.

Ministerska konferenza w Lucernje?

Genfske powěsće potwjerdźeja, so budźe rosprajenje swonkownych ministrow wo bjeskrachowym paktu najkerje 5. oktobra w Luzernje w Schwajzarskej. Schwajzarska žwjatkowa rada je Luzern namjetowała. Swjatkarjo su tomu pschihłosowali.

Spokojnosć južnosłowjanskeho krala se snutškownymi wobstejnosćemi w statu.

Južnosłowjanski mandźelskaj staj na pucźowanju we Cźornohórskej stary herbski klóschtr Decani wopytałoj. Tam je jo jimaj triumfalne powitanje dostało. Po powěsći Sahrebskich nowin „Jutarnij List“ je kral Alexander wšitkemu diplomatej rjekł, so je je s rozwiwanjom snutškopolitiskich wobstejnosćow jara spokojom a so žo s někotrym druhim knježerjom nochžił měnicź.

Próstwowny telegramm turkowskich kschesćěanow.

Generalny sekretar Swjatka Ludow je wot jendźelskeho wyschschcheho kommisara w Bagdadźe telegram dostał. We nim žo jóšeluje wobšah dweju depeschow, kotrajž staj dwaj kschesćějanskaj duchownaj w kraju Gola jendźelskim kommisarej pósłałoj. Gola je pod turkowskim knježerstwom. Duchownaj staj do kraja Irała cźekłoj. W telegrammje žo potwjerdźuje, so žu Turkojo kschesćějanow s jich domow wotwlekli. Schdźěwjazy, zony a dźěći žu žo psched bajonetami turkowskich wojakow hnali. Muchym žu jich samoženje rubili. W depeschomaj žo należnje prošy, so by Swjatk Ludow pola turkowskeho knježerstwa zakrocźił.

Jendźelske nowiny „Manchester Guardian“ wo pschekschesćěanju kschesćějanow w Mosulskim kraju praja: Sstwórni swojej politiju, žo Turkojo dale prózuja, tute kschesćěj-

Jaki do wětra
nakhribjetniki, kožane gamaše
wobwiwanske gamaše, stucy do pućowanja

poruča płaczizny hódno a derje

T. Albert w Budyšinje
na lawskich hrjebjach 10
Telefon 1078
kožane twory :-: sportske wěcy :-: sedłarnja

ſchijanſke gmejny kwikorjenicy, kotreż ſu kak ſtare, każ kſchesčijanſtwo ſame. Turkoſo tele gmejny do Anatoliſkeje cžerja, ſo bychu ſo tam roſproſchiſke. Tele ſtare kſchesčijanſke gmejny ſu lětſtotki turkowſkeje hidy w Moſſulſkich, pokonjnych horach pſchetrate. Turkoſo wudawaju, ſo ſu kſchesčijanſke gmejny ſa cžaſ ſwětowneje wójny pſchesčiwo nim poſtanyle, a ſo je to naprawa wobhladniwoſeje, hdyż je nětkole wuczerja.

Wójna w Marokkowſkej.

S Melille ſo powě, ſo je Tenſamenſki ſplah wotpósłanzow k Sſypanizanam pótłak, ſo bychu wo podcžinjenjednali. Pſchi wojowanju pola Morro Nuewe w maſkim ſalíwje ſu Sſypaniczenjo 50 muzi ſhubili.

Franzowſzy popißowarjo w Marokkowſkej telegrafuja, ſo Abd-el-Krimowe regularne wójſko pſched franzowſkim wójſkom k polnozy zofa. Abd-el-Krim je pjeza ſwój hlowny kwartěr do Aregiſta pſchepoloził.

Franzowſka wójſkowa roſprawa ſ Feſa praji, ſo je dowyſchi Bibanefkeje horn 19. korps dżeń wotpoczowak. Pola Bab-Hocina ſo riſſzy Kabylojo ſnowa ſhromadżuja.

*

Dopißowaz Pariſſkeho „Intranſigcanta" w Marokkowſkej ſ franzowſkeho hlowneho kwartěra powě, ſo ſo offenſiwa pſchesčiwo riſſikim Kabylam blížſche dny dale potrjedże. Dobreje Bibanefkeje wyßokeje runiny je ſmóżnito, poſnożnu pſchikhadnu dróhu do Feſa pſchesčiwo kóżdemu nowemu niepſchecželſkemu nabdżhej ſchkitacz. Nowa offenſiwa ſo na druhim mětnje frontu naſtaji a do hlubokoſeje pótłaże. Ssamo hdy by deſchczowy cžaſ wójſko muſowak pſchesſymowacz, njeje wocžakacz, ſo bychu ſo wobſtejnoſeje pſcheměnike. Abd-el-Krima maja hižo nětkole ſa pſchewinjeneho.

Knjezeriſtwo Sjednoczenych ſtatow kommunista Sakkatwalu do kraja njepuſchczi

Knjezeriſtwo Sjednoczenych ſtatow połnożneje Ameriki bě jendżelſko-indiſkemu kommunitſej dowoliło, do Sjednoczenych ſtatow puczowacz. Tute dowolnoſcz je wono nětko wrócžiło, ßo na to powołaju, ſo poſtajenja ſa pſchipuczowanje njedowoleja, ſo by ſo revolucionarny ſchczowak do kraja puſchcził. Senator Borah je ſa to, ſo by ſo Sakkatwala pſchipuſchcził. Hdyż je wón ſmeł w Jendżelſkej rěczecz, dyrbi ſo to jemu też w Ameriży dowoliz. Borah ma ſpodżiwne nahlady.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 19. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 735, hvarometer -|-5, thermometer wo dnjo -|-19. — Dżenſa rano we 8 hodź. barometer 736, hvarometer — ½ thermometer w nozy -|-11. Wuhlady za njeſtajne wjedro. — Wczera rano bě ſlabſcha wyſchina nad-Brółowjecko-rnej Franzowſkej, ſyrjedżnej Italiſkej a połouſchim Adriatiſkim morjom, dale nad dolhoraiſchej Europu, Póſkej a Ruſkej. Nikina bě ſ połonja kupy Island, kotrejż wubłuki hacž do Połnożneho morja, połnożnej a dolhowjecžornej Franzowſkej ſahachu. Schkleniza bě wot wczekrawiſcheho ſlabje na riane ſchla a pookaſowaſche rano ſkerje na riane wjedro. Jutſje, 15. njedżelu po ſwj. Troiſan ſlónczko 5.44 hodź. ſkhadza a ſo 6.02 hodź. khowa. Mjeſacžk dopołdnja 7.55 hodź. ſkhadza a ſo na wieczor 7.22 hodź. khowa.

— **Skkrowa powjeſcz wo wjedrje ſa jutſiſchu njedżelu:** Hiſchcze cžopło, ale ſo pomrócžuje. Wot wjeczora k ranju ſo pſchibliżowaze dejchczowanje.

— **Normalna, khłodna nasyma** — ſażna a kruta ſuma? Meteorologa dr. Franz Baur da nam wotmołwu na praſchenje, kaika budże nasyma. Po jeho wobſtejenju budże krutſcha nasyma kněrro normalna abo khłodna. Dokelż njeje pſchekkhab łéża na ſymu żenje wurunany ale ſtajnje w pſchemēnjenju ſymnych a cžopłych periodach tcžt, tak ſmējemy w nasymie też cžopłe dny. Wone pak niebudu żenje dołho tracz. Runje tak pak ſmējemy też ſymne, khłodne dny. Jara cžopłu nasymu, każ we łétach 1886, 1900, 1903, 1906, 1907, 1911 a 1913 zdyż wólcze njeſmějemy. — Po naſhonjenjach ſtarych rybałow ſmēiemy ſaxnu a krutu ſymu. Woni to ſudża po mórſkich pſtach, kotrychż ſu hižo pſchi nemſkim bjerju poła Flensburka a Kiela widżeli. W Flensburku pſchiſłuchowa ſamo mórſki poß hacž do pſchiſtawa. Na friſkiſkimai kupomai Sylt a Föhr ſu hižo prēnje dżiwe hußu, łacžki a druhe ptaki Wone cžahnu ſ połnożu k pſchiſłuchowanju.

— **Wczera popołdnju** wokolo 6 hodź. poradżi ſo połizaji ſ pomazu nēkotrych zivilnych wołſobow njeſkuczomneho jebaka pſchi njeſtuttku lepicz. Wěſty 17-ſtētny pachoł ſ Budyſchina połynta w ſpomnjenjomu cžaſu w jenym wołſkhdże ſłotach tworow na mjeno jenoho tudomneho nahladneho wobudżerja wſchelake brohotne wży na dołh kuwowacz. Pickdawatżu ſejda ſo wēż nadpadna. Tuż hnydom telefoniſa na mjenowaneho połżlaria ſawola. Jebak mjes tym cžekmy. Pſchedawatżka pak hnydom na dróhu ſa nim běżeche a żadaſche ſebi, ſo bychu jeho ſajeli.

— **Njeſbożo** ſ jēſdnym kolom ſta ſo tudy na Nowo-Sałaſkej dróſy w blizkoſczi kēkkow ſwonka Budyſchina pſchi horje, kdżeż dróha k hoſcženzej „Dwōmonaj ſipomaj" wjedże. Dwaj kokoſdżonaj tak ſjimſje do ſo ſraſuſchtaj, ſo ſo jedyn ſ njeju, kotryż ſe ſjwojim bratrom jēdżeſche, kněrro ſtraſchnje na khowje ſrani. Móże hiſchcze wo wuſkim ſbożu rēczecz, ſo ſebi lewe wócžko njewuraby, dokelż ſo runje wyſche wócžka ſrani. Też jedyn porſt na prawej ruzu ſebi ſrani. Hajniczanſki Porakeż auto jeho do Budyſchiſkeje khorownje dowjeże. Tammy kokoſdżonu, każ też bratr ſnjeſbożeneho, ſo njeſranſiſchkaj.

Radio-pſchedpoſchk

ſ wużiwanjom wótſſerēczaka

wotmeże ſo pſchichodnu wutoru, 22. ſeptembra 1925, wjeczor ſ dypkom 8 hodź. w ſali „Sserbſkeho Domu. — Pſchednoſchowar: knjes Guſtav Moſia.

Sserbja,

wużiwajcże w bohatej liczbje ſkładnoſcz, tutōn nainowiſchi wukładk cžaſa „Radio" ſam wohładaczi. Jiſkſchcz a wo jeho wudokonjanoſczi ſo powuczicz dacz. Pſchiſkhwatajcże wſchitkich, ſ Budyſchina a wokolinu na tutōn ſaſtinowy pſchednoſchk. Lubje wży witamy Sarjadniſtwo: Sserb. tow. „Radżija".

— **Naſtymne ſchuliſke próſdniny.** Schule w mēſtach ſe wyſchichimi ſchulemi w Nižoſchleſynſkej ſkónża pjatk 2. oktobra ſ wuczenjom a ſapoczinaja wuczbu ſaſo wutoru 13. oktobra. Sapoczatk naſtymſtich próſdninow we wjeſnych ſchulach je na ſobotu 19. novembra poſtajeny. Dołhoſcz próſdninty trajetej hromadże 51 dnjow ſ pſchiličenjom njedżelow, potom 4 dny dłeże hacž w Sakkſej.

— **Namołwjenje** na naſchu ſchuſtku młodżinu. Ciaſto ſłyſchimy doroſcženych ſkorżicz, ſo ſo dżeći njemóża njepoczinka woſtaricz, ſo ſ kamjenjemi ſa żeleſnikſimi cžahami mictaju. S tym njenaſtanje jenoż wulka materjalna ſchkoda, ale ſo też cžaſto ſwjele wołkow ſranji. Jalna ſchkoda, ale ſo też cžaſto ſwjele wołkow ſrani. Sdamſkich wjednikow, każ też wożebje ſtarſchich namołjamy, ſo bychu ſwórenje na ſwoje dżeći ſedżiwowale a jich wot taſkich łohkomyſlnoſczow wotdżerkowali. Niech tola ſtarſchi ako wukukłarjo dżeći wopomnja, ſo ſu ſa ſwoje dżeći ſamolwite. Nochcemy-li dżeći wokaſcžich animſenſche łóſyſtwo, nadżitamy ſo podarmo na łépſchi pichichod naſcheje młodżiny.

— **Wokrjeſnny wubjerk** Budyſchiſkeho hamtſkeho heitmanſtwa ſmże 24. ſeptembra, dopołdnja w 10 hodź ſjawne poſedżenje w ſuri naſ hamtſkim heitmanſtwje we Budyſchinje. Dnjowy poriad wopſchika 22 namjetſow k wuradżowanju.

— **Nowa mēſchckaniſki ſaſtupjerſ.** Fabriſſki direktar Winkler je ſo ſwojeho ſaſtupjerſtwa wſdał. Mēſchckaniſke ſaſtupjerſtwo je do teho ſwołſło. Na jeho mēſtnu ſtupi knjes wołſchi kowaſſki miſchtr Arno Bothmann

— **Jutſje njedżelu jēdża wożebite auta do Lětonja.** Statne autowe ſariadniſtwo je dowoliło, ſo ſmēdża njedżelu, dopołdnja wot 9 hodź. ſem wożebite auta do Lětonja jēdżicz. Auta wootſtdu wot Kitnych wótſow.

— **Kēżnjate ſchtomy w połdnym lēżu a w nasymje.** Hdaż ſ nēkalkeje winy, ſymy abo ſuchoty, liſchcžeſ hižo ſahe ſe ſchtomow pada, tak roſpukniu ſo pukli. Tež ſa należco pſchikotowane, hižo w połdnym lēżu abo we nasymje. Tute pſchirodne ſiwjenje mōżemy lēża tak prawje wobkedżowacz. Wyßeże widżicz kēżnjate ſaſtanije w nowej młodżinej ſelenej pyſche. Też jabłuczka njeſu tam a ſem pódża błodow ſaſo kēżenja.

— **Tudomna Schpremjina kupiel** ma ſo w ſmże inwjaricz. Powſchitkownje ſłyſchimy ſkorżicz, ſo je w njej ſtajnje jara łubjena a ſanjeſena woda. Kupje ſma ſo dopołnje wucziſcžicz, błóto wumoſnucz a dno ſ dżiwym pjeſkom poſypacz. Brjoſki maju ſo wumurowacz. Sa dżeći pichtrawi ſo ſ wonka kupjele woßeſte łuka. S dżełom ma ſo bórſy ſapoczacz.

— **Swupornjedżenje hiſtoriſeje „Radneje pinzy"** we Budyſchinje. Każ ſłyſchimy, mo ſo ſtara wjelbowana kórcz maſſka ſjiwa ſ lēta 1776 w Budyſchiſkej kupnizy ſ nowa ponowicz. Mēſchckańſka rada je hacž dotal jenoż 1600 hriwnow ſ ſnowa wobdżelenju wjerſcha pſchiſłuſchała. Tuż na ſo ponowjenje ſcžēnow hacž na dalſche wotſtorcžicz. Ponowjenje ſcžēnow by ſnadź nēkotre tyſaż hriwnow wożaz płaciło, dokelż bychu ſo dyrbiale też ſcžēnowe wobraſy ſ nowa mołowacz. Mēſchckańſky ſaſtupjerſ ſu radu proſyli, ſo by ſo radna pjinza bórſy dopołnita ſwupornjedżała.

— **Sserbow** w Kamjenzu a dalſchej wokoliniu ſkónża na fotografiſkiſ ateljeſ knjeſa Alberta Ragera w Kamjenzu kēżbnych, każ to też nawēſchk w naſchim dżeniſu cžiri. Knjes Rager je nam ſnaty jako woprawdżity wumēſkar ſwētłowobraſa; to pōnajeſch, hdyż ſtudnjeſch jeho ze njiſnalnje ſhotowjene ſwórbne, towarſſchne, bjeſdżeſſke a ſchuſſke wobraſy, każ też kraſjne jednotlíwe podobizny wſchich formatow. Runje jeſa ſchuſſke wobraſy ſo cžeſto fotografow pſchiſche mnu a tu wuſnamjenja ſo Ragerowu nabadnje jako naiſepſchi, najwótriſchi a najrjeſiſchi komponowany. Knjes Rager je lēta dołho w Delnjej Łuży w Błótach ſwoje wumēſkſtwo wukonjał a je pſchez nēkotrymi lētami Bornowoh ateljeſ pſchewſał a też dżiwjes naſchim ludom ſwębi wjele pſchecželowe dobył, dokelż ma wuſki ſajim ſa naſchu ludnoſcz, ſprawne wożudżowanje naſchich pomērow a dokelż ſe wożebje też ſ kſlowjetſkim hlubokeje dżiche a woprawdżitēje ſdżałnoſcze, niehladajo jenoż riemjeſſka a ſaſtuſbu. Ale wjeſelu ſo też nad wumēſtym wudżełkom. W ateljeju, każ pſchi kóżdej ſkładnoſci wonka rukuje ſa bódnu podobiznu a dotalne wuſpjechi poruczkuja naiſkże ſcho dżeło. Wobroczcże ſo na njeho, a budżeſce pſchekwapjeni a ſpokojeni ſ traiazej „wopomnjeniu.

— **Wólby do provinzialneho pruſſkeho ſejma.** Sa Delnju Schleſiſku je provinzialny wubjerk po wołſanſkim njenju 27. auguſta, ſa wólbu do provinzialneho ſejma ſcžēhowaze wotſtaſi: K wokrjeſnemu wólbnemu nawjedowarſtwi je ſo ſa mēſto a wokrjeſ Lēhnitz wumołwiły wyſchſchi mēſchčanoſta Charbomier, ſaſtupjeſ krainy rada Ott. Liczba ſapółkanzow ſa provinzialny ſejm Delnjeje Schleſiſkeje je po dotalnym wunoſchku ludoweho liczenja (16. junija 1925) na 111 poſtajena. K tomu maja ſo

Wodolena.

Skumawſka powdżeſ ſ kónża pōhaufkeho cžaſa.

Napiſał Iwan Klicpera.

(Pokracžowanje.)

„Wodolena, ſłyſch mje, ſłyſch! Budż rozumna a wſchitko budże ſaſo derje. Twój ſlub wjaſa cže tola jenoż tak dołho, każ hama ſechczech. Jeniczke krute roſtrudżenje, a puta, kotreż tebje ſpinaju, ſu roſwiſjane a na wēcžne pſchetorhnjene. Pſchijimaj ſlcžeſczizu, potom budżeſch ſwobodna a moja! Hlej jedyn ſwjatohaj ſa druhim ſo pomha, jedyn pſchibłoſ ſa druhim pada, pohanſtwo pſchezo bóle ſo poſhubuje, ſkowaju ſo jenoż do lēſow a do njepſchiſtupnych hór. Lud muſ widżi a ſpóſnawa błud a wērnoſcz, wopuſczcża bohow naſchich ſabłudżenych wótzow a da ſo kſchesčicz. Podarmo je ſadwēlowane pſchesčiwjenje a wotrażowanje pohanſtich mēſchnikow a ſaſakłych waż nēkotrych pohanow. Dobyczerjſy roſſchcžerja ſo kſchesčanſtwo, a prjedy hacž ſo nadżeſch, budże ſo nad zyłymi Czechami kſchiſ błyſchczeż!" —

„A byrnjeż by ſo nad zyłej ſemju poſbēżowak, dōniż budu ja ſe ſwojej rutu ſwobodnje knjezież, na Sſwatoboru ſo njeſaforjeni!" ſawoła ſ roſherjenjom Wodolena.

„Wodolena, moja dużcha! Njedaj ſo ſ nahłoſczu roſpyrjecz, roſważuj a roſmyßluj a hinak pſchewidżiſch zyku wēż!" proſchesche nutrnje młody župan, njeſpuſchczo ruzu helczżynej. „Hlej, nēſko je wuſka mjeſa mjeſ namaj, kotruż ſechczech-li, może ſjednoczicz a pſchemoſczicz najſbożoniviſchi a najkruzíſchi ſwjaſt. Cžim bale, cžim bóle a ſ cžim wjeſchim khwatkom paſ ſo roſeſtupaju a pryjedy hacž ſo nadżiſch, ſroſcže do njekrajneje hłubiny, kotraż może naju potom wobeju pogrēcz. Ow, Wodolena, ſłyſch moje próſtwy, moje należne proſchenje, pſchekroczj ſ jeniczżej roſtrudnej kroczałku tammu mjeſu a wobaj budżemoj ſbożowinje ſakhowanaj!"

„Jaromēro, njecziwiluj ſebje a mje, wot ſ njewuproſchomnych Sſudniczkow je hižo nitka naſcheho wożuda ſpjchedżenja. Njedaj ſo ſtanje wola mōżnych bohow, kotſiż nad nami jeniczży knjeża!" wotpokaſa Wodolena Jaromērowe próſtwy.

„Dy potajkim naſcheho ſboża nochzeſch?" ſrudnje prajeſche tole Prachyńſki župan.

„Nochzu, Jaromēro? Tak, każ ſebi ty je myßliſch a je chżeſch, tajſeho ſboża nejmōżu chżyez, dokelż njeſmēm!" wotmołwi krucże mēſchniza Sſwantolwitowa.

„Sſ tym wobkruczíſch ſwoje a moje njeſbożo!" porokowaſche Jaromēr.

„Njech to bohoju roſſudża!" poſtajeſche hižo wſżcže Wodolena.

Hłuboko a bolеſtuje ſdychny Jaromēr a po khwili njelcženja prajeſche ſrudnje: „Sſy ſjiwobdna, Wodlena."

„Sſiwobodna ſym?" dżiwaſche ſo wona wſcha pſcheſkwapnjena.

„Sſy. Dżenjuniſchu nóz pſchepſij na Prachyni, jutſje ſe ſthadżenjom ſtōnża pak budże cže ſpuſchczonny pſchewodnik ſ mojeje ſjeldże pſchewodżeſ, hdyż je cžſ lubo. Nētko proſchu, ſeſchuj mje, ſo bych cžſ pokaſał żorłu, hdżeż namakaſch pſchijomniſche mēſtno na Prachyni, dyżli tudy, a nimo toho towarſſchnoſcz a ſłużobniſtwo ſa tebje."

„Woſtaj mje tudy!" ſmaſchecžiwi Wodolena. „Tu je mēr a cžſchina, kotreż budu mi runje nētko najlubſche. Wſcha towarſſchnoſcz a pſchijomnoſcz a ſłużobniſtwo bychu mi pſchecžiwne byle. Dobru nōż! Tola nēſchto hiſchcze: Njewudaſch ſo hnēwa knjeſa Kſchesčeżana, hdyż mje na ſwobodu puſchczeſch a jednacz tak ſawēſcže pſchecžiwo jeho woli, ſo ja wotendu njepokłoſtana ſa hanjenja Kſchesčijanſkeje wēry, w cžimż wón pſchecžiwo mi ſforżi?" wopraſcha ſo Wodolena.

„Wſchako ſtym ja župan nad Prachyńſkej a knjeżu w zyłej żupje jenicžej ſtam; druhich knježi pódża ſebje tudy njecžepju! Spij derje, Wodolena, na Prachyni, a ſo by tola w nozy do twojeje wutroby dobry jandżeſ mēra ſaſtupił a ty jutſje ſo wubudżiwſchi, hyła mojim próſtwam ſwólniwa! Bóh wēcžneje łubjeze chżył tebje ſchkitacz!"

A ſtłoczíwſchi ſi nutrnje a łubjeſzepołnje ruku, ſ kotrejż wōżnym wōczkom wupuſchczeſi Jaromēr żorłu.

Srudnje pohlada Wodolena ſa nim a ſluchaſche ſo jeho kroczelenej hiſchcze tehdy, hdyż na khōdbje hižo dowuklinczachu. Potom hakle ſo ſhrava, dōiđże k koju a pſchimnywſchi ſo ſ prawizu ſa hłowu a lēwu ruku tłoczo k wutrobnje, łamaſche ſe ſadwēlowanjom ſ rukomaj a ſawoła ſ bolеſtnym hłoſom: „Wērni bohoju, ſtojeże pſchi mni a ſchtitajcże mje, ja lubuju jeho ſ zyłej mozu, ſ zyłeje ſjwojeje duſche!" ſjwjeſe ſo na kożo a macžeſche jo ſ chorżymi ſłyſami.

IV.

Jaſno ſkhadżeſche nasajtra ſżonzo, a bēſche hakle na ſapoczatku ſjwojeho dołheho puczowanja, hdyż hižo na Prachyni wſchitko ſapocža ſo hibacz. Na hrodżiſczeju njedaloko ſtuja do hłownoho hrodowcho twarjenja ſtojeſche ſ jēſdże pſchihotowany kōń, hrabazy njeſpokojnje ſ kopytom pōbi. Na jeho gratowanju nēſchtożkuli hiſchcze porjedżeje ſtojeſche ſtary, ale hoczj dotal cžeſtiwy muż, pokny mozy, na puczowdżeczeny a ſ mōznym ſpchorem wobrońeny, po boku ſ krótkim, ſcherokim żeſakom.

Hnydom pſchipōdła ſaſtupa do hrodu ſtojeſche župan Jaromēr. Sſatmy młody muż ſtojeſche ſe ſchkiżenymaj rukomaj w hłubokim roſmyßlenju, ſwoju rjanu a wuraſnu hłowu ſ dołhimi włoſami a njewulkimi wuſami ſrudnje nakłonjeſo a hładaſche na konja.

Cžeładny ſadżeraju ſo ſ konjom bēſche hižo pſchihotowany a wobroczíwſchi ſo rjekny:

„Nō, nētko bych hotowy byl, župano, a je-li je to twoja wola, może ſo ta knjeżna na puczj puſchczicz."

Župan Jaromēr ſamtyßlenj tłuwny ſ łohka ſ hłowu.

„Sſtyſch, Radwano: Każ ſym cži to hižo praſił, ſtrajł mi Wodolenu każ wōcžko we hłowje. Wożebje, hdyż pojedże taj wokoło wożadny Sſuſchſtich ſtotomyſlerjow, njedopuſczi ſo by ſo jej ani ſe ſłowom, ani ſe ſkutkom nēkajch ſchkodow ſtaka. Dowjedż ju, hdżeż oama ſechże, najlubſcho by nic było, hdy by ju do Klalowa dopſchewodżał, do jeje wótrneho domu. Dorēcz ſo ſ njej prawje łubjeżiwje ju napomnja: Hdyż to dokonjeſch, ſarunam cži to bohacże. Sehnaty budż wobkładnuwy, ſo by knjeżna na konju ſchkodu njeczerpiła."

Přiloha k číslu 219 „Serb. Nowin“

Sobotu, 19. septembra 1925

50 lět měšćanske zahrodnistwo, parkowe a zahrodne zarjadnistwo.

Schtóž dźensnišnji dźeń pyches Budyšćhe wulkodźowanischća dźe a zhlěd jenotliwe hobrske schtomy wyhladuje, měni, zo je w starym hłuwnym parku, a kolaž doseahnu schtomy, kiž tu derje rostu, lědma starobu człowieka. Hischće wulka hyła naschich najstarschich měšćanow Budyšin pyschi tym w duchu do dźesahajych lět pschesahadnych cinił, hdyž su hischće na nahypych hejbiow hrajkali. Stare nahypy (wale) wokolo města běchu starym Budyschćanjam k wutrobje frostle, a je wjele pódy płacźiło, prjedy hač je so poradźiło, so tu jich wotnoschenje wobsamknu, wotnoschenje lubowanych a historiskich měšćanskich nahypow, k kotrymž so dopomnjesće na mkode kta pschezo sahso swjasuje. Hakle we wobsedźenju měšćanskich sastupjerjow 23. měrza 1859 so wobsamknu, so ma so sawki wal wotnoschować. W lěće 1816 so Schillerske wulkodźowanischća po planje inspektora Krausy z botanikeje sahrody w Drježdźanach saloži. W cźišće 63 Budyschskich Nowin z 21. hapryele 1860 cźitamy prěnje hantiske wozjewjenje we tamnišchim prawowupju sćěhowazeho wopschijeća:

Bekanntmachung und Bitte.

Die ziemlich beendete Ausführung der neuen Anlagen auf dem abgetragenen Theile des Lauenwalles giebt dem unterzeichneten Stadtrathe Veranlassung, diese, sowie alle städtischen Anlagen überhaupt, dem Schutze und der Obhut des Publicums angelegentlich zu empfehlen und an alle Wohlgesinnte die dringende Bitte zu richten, allen muthwilligen Beschädigungen dieser Anlagen zu steuern und da irgend thunlich, die Beschädiger der Polizeibehörde zur Bestrafung anzuzeigen. Für jede solche Anzeige, in deren Folge zur Bestrafung des Schuldigen zu gelangen ist, wird übrigens auf Verlangen eine Belohnung von 1 Thlr. bis 5 Thlr. gewährt werden.

Budissin, am 18. April 1860.

Der Stadtrath.
Löhr.

Hižo w lěće 1845 so žurkujerjam sakasa, swoje měsći w alejach stajeć, dokelž so i tym schtomy wobschkodźichu. Wosjewjenje měšćanskeje rady 3. hapryele 1848 sakasa łamanje halorkow se schtomow, dźeći njepřemdźa bjes dohladu we wulkodźowanischćach pschebywać, dale so tam njesmě jěchać abo z karami jěsdźić.

S tuthch wosjewjenjow widźimy, kajku wažnosć měšćanska rada na hjawne wulkodźowanischća kładźeše. Hjawne wulkodźowanischća w dźensnišnjich zmyslje njenmějachu w tamnym cźasu w hromadźe twarjenych městach, ale jenoż hdźežane schtomy, tak njenowane aleje. Tajke běchu psched lawschkami wrotami a na tšělnikach.

Hdyž běchu 1860 Schillerske wulkodźowanischća wot Lawschich wrtow hač k dźensnischejo Bismarckowej drohi hotowe, sapoćachu 1873 z pschiprawjenjom so pschisamkowanych dźělow hač k Bohatym wrotam a 1892 dokónčichu zyle wulkodźowanischća hač k „Tšěšeni“. W lěće 1907 so najpyschnische městno Budyschina zjawnosći pschepoda, mjenujcy Krala Bjedricha Augustowe naměsto.

S rosschěrjenjom Budyschina liczo, so w pohěadźenju měšćanskich sastupjerjow 11. hapryele 1895 wobsamknu, so maja so z wopředka na parzelach pola stareje radźinneje zyhelnicze schtomy nahadźeć, kotrež mězachu rěkać Bismarckhain. S tym bu wulki ludowy park saloženy, kiž bu městno wodyhnjenja sa měšćanske wobydlerstwo a w nim wobsamknjene hrajeńke městna, kluźachu hižo dawno k cźěknemu skruczenju, prjedy hač so wot wjele druhich městow selene luki a schporitske městna žadachu. Samowólni měšćenjenjo wultajichu nahladne pjenjezy, kotrychž dań dyrbjesche k porjedzenju Budyschskich wulkodźowanischćow kluźić. Bohužel su tele žohnowanja polne wotkasanja psches inflazyju nimale zyle spadle. Dokelž tele wulke wotkasanke pjenjezy wupadnychu, dyrbjesche so pyschezo dale rosschěrjaze sarjadnistwo měšćanskeho sahrodnistwa na produktiwne dźělo pschestajić. Wobstejazemu kulturnemu sahrodnistwu pschidа so w tutym lěće schtomotwórja, so by so najwjetschi dźěl k hadźenju mišnych drjewow tam wotčahnuł, biesporočne hadźenske schtomy za dróhi a plantaże nałožile a z tym so dendrologiske a pomologiske hódnosće dobyle, sdźerźane abo so pokšchale. Hižo i pschistajenjom prěnjeho měšćanskeho sahrodnika w lěće 1875 saloženu so hadźenje w małej měrje, a 15. septembra 1875 je saloženi dźeń měšćanskeho sahrodnistwa. Po jenoż 3½ lětnej wuspěšnej dźěławoski semrě prěni měšćanski sahrodnik Jan Jurenz. Na jeho městno stupi 1879 měšćanski sahrodnik a posłužbni sahrodnistwi inspektor Korla Stolp, kotrehoż sastužbne fungowanje so po 39 létach w lěće 1918 z jeho smjerću wobsamknu. — Kaž wschudźom, tak běchu też sćěhowki njesćěhowaneje wójny Budyschskim wulkodźowanischćam swój rozdale, dźensa su te schkody z wjetschemu dźěla sahonjene, a Budyschske wulkodźowanischća namakaju pschipósnjace sahrodniskich wumělcow a wobdźěwanje zuscheh, kotrež na wopyt do Budyschskich murjow pschikhadźeja. Parkowe a sahrodne sarjadnistwo je po swojej ważnosći samostatna wobkhodna městnosć měšćanskeje rady a wobhrodźi sa swoje wumělske rozwicze nuzny zwołoha. Wona wudźerźuje

1 kulturne sahrodnistwo wo 1 hektar,
11 ha pyschnych wulkodźowanischćow,
43 ha parka a hrajeńskich městnow,
2000 hadźowych schtomow pschi dróhach a na plantażach.
4000 lisćowych a dróhowych schtomow,
2000 bžiwych nutrow žiweho płotu

a rosmnoženu sbjerć wulkhodźowanischćowych a parkowych puckow, dale schtomowinja w nastaću.

Měšćanske sahrodnistwo sarjadowa pschisamknje so druhim měšćanskim za žiwjnje ważnym pschedewsaćanu na khwalobne waschnje. Jeho nadawk je, elewy wenz měšćanskeho wobraza sdźerźeć, hajić a wudospolnić. Poskića starym wobydlerjam wokschewjenje a natwarjenje, kruhim městna sa cźelne wudospolnjenje, schport a hru, dźěławym měšćanam měr a wustorenje po cźežach a horzoće dnia, thdźischemu wobydlerstwu městno wschěm wuzitnemu wobsedźenstwu, hdźež móža tich dźěći w Božej stwórbje zhlěd hrajkać a wotrosć a hdźež móža wuczelnyć njepschijomnemu wliwej wuschich wobydlerjow. Wulkhodźowanischća pak maja też wulku wědomostnu ważnosć i tych z nasheje mlodźiny, kotrež chcedźa so studije pschirodowědy ponurić. Poskiceja jara bohatu zbérku domiazych a z kwakraja pschiwjesenych drjewow a druhich rostlinow, wo kotrychž ważnosći je k. prof. dr. Stübler hižo dokładnje wosprawjał. Měšćanske sahrodnistwe wjednistwo na wšo dźěławolny, ale jara dźakowny nadawk, so smě swojim zyłu nóż nałožić k porjedzenju nasheho starehu, historiskeho města, so by dobre mjeno Budyschina jako sahrodneho města, hischće posběhnyło, so by wobydlerjam strowe bydlenje poskiciło a i dobom też lubosć k domisnje wožiwiło a pohybniło. Na pola ludoweho hospodarstwa ma sahrodne sarjadnistwo wschě khorosće rostlinow a wschě schkódniki wobkedźbowacz a jim wobarać a smórnych pomocnikow pschi tutym dźele, nasche domjace ptački, schkitać a jim dobre městna k hnězdźenju wobstarać, hdźež so derje cźuja a móža so rosmnožeć. Kwětki a spěw ptačkow swjesela wutrobu, na selenej trawje paze so wócko a w cźerstwym parkowym a lěsnym powětrje dychaja pluza wotóżene. Stare Budyschske wopomnike Hoslo „Da domine incrementum“ budźe też w pschichodźe sahrodnemu sarjadnistwu hwězda na pucz.

Do swědomja.

Chzeschsi-li někoho podrěć,
Stójcź, hidu na njeho lij.
Rany budźe pak wudrěć
Ža hesłka, hórsche hač smij.

Chzeschsi-li někoho sramić,
Sso schamanje lischeć kaž had.
Nochzuł pak so wón skonić,
Sta rěcź joh' wjerhnje na sad.

Ssy-li djabolsay dobył
Tak rěsał druhemu prud,
Kedźbuj, njebyłsi hrosył
Też tebi wieczenja tschud.

Rjekej njeúdźesch so runacź,
Měj w rukach wěrnosće njecź,
Druhich njedyrbisch rubacź,
Masch skutki sprawnosće znjecź.

Pawoł Krjeczmar

Nadběh na pohódnostne hamty.

Swjatk hypotheftiskich wěrićelow a nalutowarjow za Němsku (hydło w Berlinje) pitza sćěhowaze:

Na hamtiskich zrudnistwach honja so pschi hamtach załoženych knihi (Grundbuchämter), kotrež zu instanza za pohódnoćenje, pschiličiske namjety. Je zo wobliczito, so je na zydom milijonow namjetow stajenych. Wschelake hanty zu k wobźenju dale so jim móżno njeje, pschi njedožapazych mozach tutón njewschědny nadběh spokojić. Je-li so lepschina pohodnostneho zakonja dozyła jebaza njeje, dha je nusne, so krajni justizni ministrozo spěchuje tomu wotpomhaja a zo wo dożahazu personal (sastojnikow) w hamtach załuźnych knihi starała. Dźelo w tutym hamcze je jara samolwite. Sću zo tomu swjetscha starschi, nashonicźi ludźo brali. Po wulkim wottwarjenju sastojnikow njeje cźežko, tute hanty z starschimi, dźěławymi zrudnikami wobhładźeć. Khwalaca so dyrbi.

Pschi pohódnostnych instanzach na hamtiskich zrudnistwach tłoča so wo radu pytaju. Pola tutych zrudnistwow dóńdu wschědnje na sto namjetow. A kóżdy jednotliwy dyrbi zo je załoženej knihu pschirunaca a wschě wobeditosće nowoho zakonja pschepruhowaca. Wo schematiskim a shromadnym pruwowanju njemóże wjace hamtiske rozsudźenje być. Dyrbi so wo kóżdy pad wosebje rozsudźić. Tuta dźěławosć je jara wobšěrna a wobtežna. Wona dyrbi so pschi wulkim ličbje padow na wjele lět rozcahnyć. Tuta wobstejnosć je wjele wobtežnych pschikładow, kotrež su so pschi wobsedźenju hamtiskich zrudnistwow pokazali. Wona je tež wina, so su so wjele wobtežnych pschikładow pschi wobsedźenju hamtiskich zrudnistwow pokazali. Wona je tež wina, so su so wjele wobtežnych pschikładow pschi wobsedźenju hamtiskich zrudnistwow pokazali.

Něšto wo mrowjach.

B. Schěza.

(Skónczenje.)

Tajke a podobne łuski mrowje dokonjeja, nichtó pak tola prajicź njebudźe, so zu nam z tym wužitne. A tuž to njeje žana dobrota, so naš wone łubaja a pala, hdyž jenoż naš dožahnu. Ty zu njedźelu popołdnju wokolo połow khodźił, a hdyž žito najrjeńscho steji, chzeschi so khiwiłku na njesu lehnyć, so by zebi rjany Boži dar, te pokne kłoby, tak prawje z błiska w dobrym měrje wobhładał a nad nimi žiwoje wjeśele měł. Nicźo rjeńsche też njeje. Ale runje, hdyž cźi myślicźi najrjeńscho dźeja, a znadź so nutrna modlitwa z wutrobu dobywa, dha cźi něschto po nosu horje běži abo cźe do schije schcźipa a pali. To zu wjedrowe mrowje, te cźi wschu nutrnosć skaża a wschě wjeśele sajdźeja.

Mrowje maja žylny jěd pschi zebi; tym hižo prajił, kak tón réka. Ale tutón jěd też ludźo sa lékarstwo bjeru. Mrowjazy schpěrtus (Ameisenspiritus) dreje w kóždej hapterji dostanjesch, mózejcy pak też zebi jón sam pschiprawiczź. Wjmi schkleńczanu błeschu a zahrjebaj ju do mrowischcza, stejo, so dźera hischcze pschikryta njeje, do teje bórzy zyle cźiłódy mrowjow napadaja; jeli tkoro polna, dha nalij ju se schpěrtušom abo žylnym palenzom a zatykaj ju twjerdze; tuž je mrowjazy schpěrtus hotowy. Ja to zenje spytał njeśym a też njebudu, dokelž je mi wbohich brunaczkow żel. Kaž tym žłyschał, zo tute lékarstwo psche drjenje trjeba, se shonjenja pak to njewěm, dokelž mam hač dotal jenoż drjenje w draszczi, ale nig w stawach.

S tcho, schtož sebe někto wo mrowjach shonili, sebe spóznaczź mohli, so wone naschi pomocznizy njejsu, a so by po naschim měnjenju bjes nich też schło. Ale ja njemóżu wěricź, so zu wone we wulkim hospodarstwje Božim jenoż próżdnizy; my jenoż hischcze njejsmy sa tym pschischli, kajke dźěło je jim siworicźel pschipokazał. Jich wužitnosć my do naschich hospodarskich knihow sapisować njemóżemy — to nam też z wjele druhimi swěrjatami tak dźe, — ale wěsće so też wone na někajke nam dotal njeznate waschnje zobu wo to prózuja, so by wschо w dobrym porjedze wostało. To drje je tola wěste, so wone we wulkim nastroju (Maschine) pschirody njejsu kolesko, kiž próżdne běži, ale kiž też cźeri. Prjedy hač to wschо dopósnali njejsmy, nimamy prawo, je njekniczonne swěrjata mjenowacz.

Ssnano zu mrowje k tomu postajene, so bychmy wot nich wuknyli, kaž to hižom Salomo měni. Lěnikej wone pokasuja, schto je pilnosć a dźełarnosć. A nam wschěm zu z powuczazym pschikładom, hdyž widźimy, kak njeprózniwe zu wodnjo a w nozy, kak jena tej druhej pomha, kak kóżda žiwoje dźěło dokonja bjes toho, so by zej dołho kasacź dała, kak mudrje zebi žiwoje twarjenczka pschihotuje, a hdyž so jim te rostorha, kak na měsće sazo sapoczinu dźełacź a schkodu wurunacź, i kajkej hnujazej lubosću so za žiwoje dźeći staraja atd. Chzu tu wospjetowacź, schtož žynu we „Kwětkach“ wo nimi pisał:

Wbohi ludźko, zyła twoja próza je podarmo. (Měnjene zu mrowje, kiž žiwoje mrowischcza na łukach do trawy twarja.) Ledy je ztónzo seitkadźało, koza pysches travu žyczi a podrubuje też mrowjazy hrodźik. Syzł žwari na wjedrowe mrowje; hdyž koza do mrowischcza rubnje, je jeje rěs prjecź. Haj, ty zy njerszazy, so dyrbischi spochi wótsicź, ale njewidźischi dha ty, kajku załoscź zy nacźinił? Za njewěm, hacź mrowje załoscźo, jim njeje žana rěcź data, też nimaju žylsiow. Ja też njewěm, so bychu so wone hdy do mnje z wótrymi subami dale a rossłobjene mje schczipale a palile, hdyž běch jim twarjeńczko podrubnył, ně, ale wone dźełachu. Tuž móżeschi tole wot nich wuknyć: Hdyž cźe njeschoo potrjechi, njezałoscź dołho, ale sapoczni hnydom dźełacź, so by schkodu sazo wurunał. A hdyž so nc žiwojim pschecźiwniku wjeczkich, z tym i njeschoza njewulěsech, ale sce a hórsche nacźiniich.

Mrowjczki dźełaju, a schto najprjedy? Pod rospadankami a mjes nimi sta a tyhaju cźerwikow a jejkow leża, to zu jich dźěcźi, a sa tymi wone najprjedy hrabaju a je do žiwojich podjeńskich komorkow nosću, hdyž zu derje khowane. Njech je wschо shubjene, jeno so zu dźěcźi wukhowane! Sawěrnje, cźłowjeka macź njemóże wjetscheje lubosće k žiwojim dźěcźom měcź! Měnischi-li ty hischcze pschezo, so zu mrowje njedušne swěrjata?

Wjele hischcze bych wo mrowjach powědacź mohł, ale ja dyrbju zebi tola też něschto sam za so zhromadźowacź; jenoż hódaneczko sa waschе dźěcźi chzu hischcze zobu dacź.

Hódańczko.

W naschim hajku schkrabaja,
Małe brune swěrjatka
Prochy a moch a jehlinu
Na wyšoku hromadku.

Móraſt naschi so spodźiwa,
Hdyž tón ludźik wuhlada.
Dundr tola, schto to je?
Haw haw, kak wjy rękacze?
Dundr tola, schto to je?

Schto dha, make schibałki,
Khowacze do hromadki?
Wesćeze złódke kościczki,
Te sese wy ni kradnyli.

Móraſt hrjebacź sapoca,
Tola bórzy posasta,
Ssmęchcahche a porkaschе,
Skiwlesche a jachlesche.

To zu hrosne kościczki!
Rosnjemdrjene brunaczki
Schczipachu a kakachu,
Kußachu a palachu.

Móraſt tźli z hajża won,
Běži runu łuhuh dom.
Nětk ni prajeze, schtó cźi zu,
Kiž joh' z hajża wuhnachu?

madnym pschedźělanju namjetow, kaž jej to lajik pschedstaja, žanych rěcži njeje. Wjes powjetschenja liczby faktorikow fakomdża so mnohe pohódnotne namjety na mjezy dołho, wo czimž je statne justizne ministerstwo kaž też prunje nadosćo wobhonjene.

K tomu pschindże schěhowazy njedostatk, kiž ma njepschihódny wliw na sudnistke dźěło: Nětczišćine namjety wusnamjenjeja so psches njelepšosć a njedołhazu wězownosć. Pschi nich so na fakori skorži, z kotrymž sudnik niczo czinić nima. Tute dyrbja so sasu wrócźicz a znowa abo jasnišćo a pschehladniščo sapodacź. Wěsto so tak wjele czasa zhubi. Hamtišći sudnistki rada Ricks je wschelake pschikłady k namjetom wudźěłał, za wěricelow a lutowarjow. To może sudnikej jeho dźěło jenož wołóžić.

Cyrkwinske powjesće.

S Budyšina. 15. njedźelu po swjatej Trojizy ma w Pětrowskej zyrkwi rano 1/8 hodź. kand. theol Handrik z Huski předowanje, dop. 1/4 12 hodź. farar Otto farar Berg předowanje (zyrkw. hudźba: wučenišći cłah kemschenje za dźěći.

W Marijnej-Marczinej zyrkwi ma rano we 8 hodź. farar Große spowědź a zwj. wotkazanje, dop w 9 hodź. wot Mendelssohna, knjeżna Markelez), w 11 hodź. ma farar Große kemschenje za dźěći, wječor w 6 hodź. předowanje, farar Menda.

Sćěrka za potrjebu dźěćacajcje Bože sluźby.

Sćriedu pop. 3/4 3 hodź. je w Pětrowskej zyrkwi modlitska hodźina za njedźelnicze.

Tydźenske sastojnstwo ma w Pětrowskej zyrkwi farar Große w Marijnej-Marczinej zyrkwi, farar Berg.

S Łaza. 15. njedź. po zjiw. Trojizy rano 1/8 hodź. serbska spowědź, dop. 1/2 9 hodź. serbska a w 10 hodź. němska Boża sluźba. Kollekta za módrv. šćišć.

Wjeska w nocy.

(Wobras se wuźy.)

Měšaczk jědźesche i jeneje mróczele do druheje. A wjesku sprasche w sćódkim měrje. Zyrkwina wěża strażowasche kaž pschezy a wuwokasche po hodźinach cźaź. A runje bijesche cźasnik dwanacze. Wutora dźesche a zrjeda sastupi. Wulke pschepodawanje. Och, ty mój luby bożicźko, ta měješe tak ruzu pokne, tajši wobschěrny programm něšto ji wutora też hišcźeze zuły rjetomaz dźěła sawostaji. Kaczorez Wórna so kóždy pad po kožu do měrja, štóncźko dyrbi prawje derje scha cźe hišcźeze butru dźěłacź. Kschidźelschkez Měrcźin dyrbi měnicź z ludźimi, dokelž dyzedża běrny sběracź. Lute tajke wězki kasaschе wutora tak dołho hacź dwanacze pschebiwasche.

Ale něšcźto druhe z ohnischcze sta, hdyž cźasnik pschebiwasche. Schulu bě wubudźił psches swoje dołhe bicze. Bydleschе hnydom pódla, zyle blizko a kóžde dyrjenje dźěsche ji do wucha.

„Tute wěcźne bicze pschinjeße nascho jeneho wo najrjeńschi spać! Załožne tajke něšcźto! Nětko mójemu hladacej, hacź budźemy zyła wjaza wušmyć mój! A wy žmorcźicze w Božim mjenje dale!“ wrjekotaschе na stare zyrkwine lipy, so je nastrózachu a so wubudźichu. Ale njezrajachu niczo. A tuž běsche bórzy sasu wschitko směrom w lubej wjesej.

„Zyle rjana wjeska sy!“ měnjeschе měšaczk. A to měnjesche tak wótsje, so jej zyła wjesz porca spar z wocžow trjeła.

„Haj wschak, dźe zyle derje,“ napschećiwi so pożmérwjo Schula. S tym běsche jenož ju měnić z cźerwjenej tšechu a wschelako barbjenymi kukacźemi na njej.

„Nó, pokaj,“ sapocžachu lipy, „jeli na to pschindźe, dha žmy my na pśénim městnje tu, wjesku porjenschicź.“

„Haj, prawje mracze,“ pschihłosowachu wschě wjesne lipy.

„A ł zyła my wschitke schtomy!“ scheptaschе so je wschěch wjeschkow.

„Sšo wě,“ pschida Schula nusowana, telko hłosam nochajschе so spjecźowacź, „wěło pschinoschujecze ł rjanosći wjesti. Ale dowolam jej pschipomnicź, so žu najprjedy khěže měnjene, hdyž so wo wjesky rěcži. Njeměnicze też Wy tak, knjeni korczma?“

Na to waschnje scźahny so Schula z wuskosćow a pschepoda dalschu wěz korczmje. Njech wona něšto khěže fakituje tak jara hacź chce. Wona je a wostanje tola najrjeńschа wo wjes. A to mjese wschitkimi khěžemi. A ju drje běsche też měšacź w prěnim rjedže měnić.

„Haj,“ doda korczma. „Knjeni Schula ma wopraudże prawje, wy schtomy dacze jej trólschu wjele na so bycź. Wjele schtomow wucźinja leš, ale niz wjesy. My khěže žmy wjesy, bych jej wuslila.“ „Haj, haj — my khěže,“ wołachu wschě khěže a khěži. „Nó, měnju jenož wjetschе khěže,“ powuczowaschе korczma,“ pschidaju wschě wjetschе khěže, brózneje a hrózże a pschihłosowachu. „Wschě małe budźi njech žu směrom, hdyž my wulke khěže rěcźimy.“

Na, něšto je hara sapocza. Wschо, schtož měješeche něšaku tschěschku, žamo Khudźicz kólnicźka, wolaschе: „Sšym runje tak derje khěža!“ Wschě kólnje a kurjenzy, pjezy, žwinjaze khlěwy, khłódnizy a pśnycze hěty. Haj žamo elektrika budka vejesche z zyłej schiju.

„Nó dobre,“ wuzi korczma hnydom haru, „to něšto widźicze, wy klupe schtomy, telko khěžow a khěžkow my žmy. A my wschitzy hromadże žmy wjesy a niz wy schtomy. To žej dajcze bycź!“

„Hatši!“ porušny straźnikowa khěžka. „Widźicze knjeni korczma,“ dźěsche khłakrja, „icze prawje rěczała, straźnikowa khěžka je k temu porušny. My khěže žmy wjesy. To jeno wěrcze, schtož Want knjeni korczma praji.“

„A my płoty? A my zahrodki? My studnje, pucze a schcźežki? My hnójne hromady, my wrjoschowe kerczi? Mój bacźonjazej a hrocźej hnězdże? Ja mlynska rěczka? Njejžmy my niczo?“ Tajke a druhe prajschenja létachu je wschěch vóžkow a kutow a korczma njewědźeschе, hdże ji hłowa steji. „Nó,“ poczа wospjet na nich, ale wzy bjes khěžow njeje na zyłym swěcze žaneje.“

„Ale też niz žana wješ bjes płotow.“ — „A też niz bjes zahrodow.“ Tak to dźesche po zykym rjedže. „Njech je dosć,“ měnjeschе k druhim khěžam a khěžkam, „najlěpje je, so žmy z měrom a wostajmy nadutu „bobliju“ pschi swojim měnjenju. Kaž so da bycź, wobsteji wjesy jenož je studnjow, bacźonjazych hnězdow a podobneho praskota.“ — „To njetrjebacze so tak naduwacź,“ napschećiwi jena studnja, „ale bobu k wjesy my płujchamy.“ — „Haj,“ doda mlynska rěczka, „runje tak derje, kaž wy khěže.“

„Sškyschcze, schto jej tak pjerachi bycź sdadża!“ pschida elektrika buda. „A to dyrbjake my khěže jej lubicź dacź?“

„Bum! — je w jenej,“ wojsewi zyrkwina wěża, „pjecze tola słónczuje sajby! Tajšele zwanje a wadźenje! Hdyž měšacź praji, je je to lubosna wjesećicźka, dha žmy to wschitzy měnjeni. Za też, so to wěcze.“

Kedźbu
Nowe koło darmo!

Za mužskich mužace, za žónske žonjace a druhe drohotne dary

mózecze darmo dostacź, hdyž nam hacź do 10. oktobra sdźelicze, schtó cźile schtyrjo nużoju žu.

Na dnju 25. oktobra pod dohladom notara wulkosudnemy a 5. novembra 1925 mjena dobyczerjow a schtó dostanu, wosjewimy.

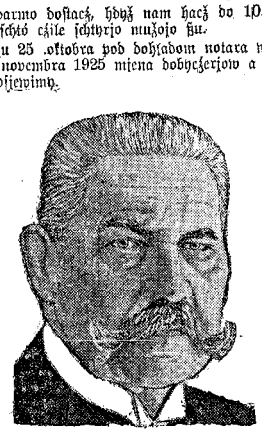

2.

3.

4.

Hdyž nam mjena tu wobrasowanych wołosow sdźelicze, pschipołožcze Waschemu listej abonentnu kwitowanku na měšaz oktober 1925 z Waschim mjenom. Jenož tajzy maja podjeł na wuložowanju. Schtóž nam wušhubanje z póstom pósłacź nochcze, njech list žiwemu dowěrnikej bohu da. Schtóž so dopomnicź njemóže, schtó pschebywacźe wołoby žu, njech je w starych wobrasowych pschiłohach pyta, tam jich mjena nanaka.

Podobne dary pschihotujemy k hodam.

Sa nadawk stajimy potom žadanje, nam sdźelicź mjena wołosow, kotrychž wobrasy w nowembru w zaschej tydźenskej wobrasowej pschiłosy wotcźišcźimy. Potom we nadawku 4 abo 5 tuthch wobrasow pschinjesemy bjes toho, so podpischemy, schtó žu, schtož dyrbi nam tón, kotryž chce na wulošowanju so wobdźělicź, sdźelicź.

Tohodla khowajcze wschě wobrasowe pschiłohi měšaza nowembra.

Nakład „Serbskich Nowin“.

Wukubłanje wšěch jězdźerjow k strowotnikam?

Wschědnje cźitamy w nowinach wo cźežkich njesbožach. Wo wschěch ludźo z zyła njeschonja. To by tež njewusche było, kóždе złamane rjebło, kóžde pschitłukńnjenje, kóždu krawnu schmaru w nowinach wosjewicź.

Stanje-li so njesboże w jenym žydlišču, dha budźe lekarska a druha pomoz hnydom k ruži. Ale žwonka njeho pobrachuje swjetscha pomoz. Schto so stanje? Je hišcźe jězdźadło zyte, dotwjeze so wobschkodźeny do jeneje wjby najbližšenu lekarjej. Je-li pak awto wobschkodźeny, potom może dołho tracź, hacź pomoz pschidźe, znadź tak dołho, so so snjesboženy wukrawi ab jeho położenje so wo wjele zhórschi.

Mnohe awta maj hnydom trěbne wězy zobu, so móża prěnju pomoz poskicźicź. To je derje a zdobne. To njedyrbjało pola žaneho jězdźadła pobrachowacź. Ma-li jednory schofer abo elegantny knjes nasonjenja, kak so krej sastaji, womora wostroni, nusnje so sawobali, schěna so pokoji? Nahladnje z njerosumi. To je skazene dźěło, kiž może pschi krejscźenjenju k natykanjenju dotwjesć. Sakoń jej žada, so wjednik (jězdźer) pschi snjesboženej wožobje wostanje. Schto pomha pak sastacze, hdyž so to bjesmóznemu pschihladowanju runja, hdyž tu ani mydła, ani sawjafanja, ani waty njej? We cźahach wjesu też wobstajnje trěbne hrědki zobu, kotrejž maju so pschi prěnjej pomozy trjebacź. Cźahodła niz w awcze? Je to něschto druhe, je strach mjenschi, žu wobschkodźenja a snjesboženja žnadnische?

Tuž dyrbi so žadacź:

a) so kóžde jězdźadło trěbne hrědki k prěnjej pomozy pschi njesbožach pschi zebi ma;
b) so kóždy jězdźer do wudacźa jězdneho wopiśmna dopokasa, so może wón też te hrědki prawje nakładowacź;
c) so je sakońšzy winowaty — a to pschi hrožeńju z fłokstanjom — tute hrědki nakładowacź, je-li je žwojim jězdźadłom někoho strani.

Njechamy pschepósnacź, so tuto pschewjedźenje cźežoty cźini, też wudawki wuźaduje a jej też wobschěrnischu organizaziju žada. Ale tute njedostatki steja napschećzo lěpschim wróczo a hodźa so pschewinycź. Sču žu do tuteje myslicźki zaźiwili a maja postajenja wěsty cźaź płacźiwosće, potom jězdźer žam sacźuwa, kajke žohnowinje z teho wukhadźa. Niz jenož sa ludźi, ale też žamo sa žo. Też wón może sjesbožicź. Wyšche toho móża so narunanske žadanja wo wjele snjižicź, hdyž so tranjenemu wězywustojna pomoz w prawym cźasu posticźuje.

A njeje to cźłowjeska pschikrafnja, kotraž pomérny njes jězdźerjom a ludźimi polépschuje? Wschо to žu ważne pschicźiny dosć. Wukubłanje a wuwuczenje jězdźerja na wschěch wězach, kotrejž do jeho powokanja pschimaja, njemóže dosć wobkładnitwe bycź. W tym dyrbi hišcźe so mnoho polépschicź.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* **Njeporadźenosć dźěći.** We wjby Weglinken pola Gdanska sta so tele dny žadkawy podawk. Tam žo wěsty kubler Tryza je žwojim žynom swadźi. Mjes nimaj bě hewak cźasćišcźo k hvadbe dóschło. Sšym je žo žamo tak dałeko sabył, jo starschejm bijeschce. Tele dny pschi roskruze žym žwojemu nanej z nożom hrožeschе. Tón pak žo z tśelbu wobaraschе a tśeli někotre rasy do powětra, so by z tym žma wottraschił. Jako pak žym je žwojim hrożenjom njepschesta, tśeli jeho nan do wutrobnja. Sšym je morwy k semi žwjese. Njesožiwny nan je po tym žam žudnitšej wyschnosći staji. Statne rěcźnistwo jeho wuźiwobodźi, dokelž je žo jenož wobarał.

* **Wumožazy skok.** Hondźerstki cźažopich sdźěłuje spodźiwny pschipad, hdźež je sensazionelny skok jenehi sajaza wot šmjercze wumożił. To žo takle zofasche: Na bróžu jědźesche auto se 4 wožobami wobžadźene njes mjastačkom Neustadtom (na D.) a Neurupinom we spěschnosći 60 kilometrow. Nadobo wuhladachu jeneho sajaza, kiž je žita wusloczi. Sa nim hanjesche wulki pžuk. We žwojim žmjertnym strachu (jeho pschescźahał běsche je mu hižo khěžro na koži), skocźi sajaz woprawdże pschespěschnje jědźazy auto a wukhowa so w žicze na druhej stronje drohi. Pžej žo tak derje njeudźeschе. Pschidźidże pod koła a jeho hnydomna šmjerć wumożi sajaza pschedy dalschim pschespěschowanjom.

* **Wjecźna zapadnosć.** Romantiska struchłohra wotmě žo tele dny we městce Palermo w Italiskej. Tam sakuchichu do wobydźenja wobžadźerja leżowniscźe Dilorenzo 19 sabalbynych a wobrónjenych muži. S łystnja wotwobaraschе, holzu wudacź z tśelbu na hlowu dyrichu. Holzu do wotlěžaneje khěže w Palermo dowjedźechu. Wona khěžro wótsje na pomoz wołasche, so ludźo słyschachu. Cźi hnydom na poziziju pólskach, kotraž holzu wusłuchowaschе. Na wjeschku zwólby, kotraž holzu wotwjedźe, bě jejny nědźuschi luby.

Ziwi człowjek kamjeńtneho časa.

Prastari wobhdlerjo Awstralskeje: Kajzy woni ßu, a kajzy ßmy my byli.

„Prawobhdlerjo Awstralskeje, kotřiž ßu dźenża hischcże ziwi, ßu blišej pschiwuhsni europejskeho człowjeka ſ kamjeńtneho czaſa.“ Tak rěka falkadna ßada jeneho wulkeho dźěła, kotruž je Herbert Baßedow ßwojim ſchkitanzam pozßwjecził. Tuton jendželski ſastojnik w kolonijach je wjele lět dołho jako hłowny ſchkitař prastarych wobhdlerjow we połnózných a wośrjedźnych krajinach awstralskeho ſemineho dźěła ſłukował. S tutym nahladom je ßo wón ſteńſchcżu pschiſamknył, kotreż ſastupuje pschede wſchěm ſozjologija (nowoczaßna) a ethnologija (wucżba wo narodnoſczi). Po tutom nahladze widźimy w dźenża hischcże ziwych prěnjotnych ſplahach a ludnoſczach ßebje ßamych każ we hladaku (ſchpihelu), kajzy ßmy my ßami we ſtarodawnoſczi byli, prjedy hač ßmy ſ rozwiczu doſchli, kotreż ßo pscheſ lětſtotki a lětnjaßy czehnje, a kotreż naß wot tamnych dawnych czaßow a ſkhodźenkow rozwicża dźeli.

S tym, ßo tele poczahi ſ namakanym ßamßnennu ſpczatkez poſkadźenja ßebi bliże wobhladamy, a pósnacź nawukneny, na kotrychž ßo hakle wſcho druhe natwarja, ſchtož k naſchemu ziwjenju ſłuſcha, ſaběrany ßo ſ narodopißom, kotryż pschedſtaja najbóle wabjacy a we wěſtem ſmyßle najbóle rosborjacy wědomoſcź. Bohuželi wubudźuje jenoż pola najnjeńſcheho dźěła ludźi ſajimanje a ſrośenjenje, dokelž wobhladuja tule wědomoſcź — a to jara po njeprawdże — jako wurjadnoſcź wuſkeho kola wědomoſtnych wotrjadnikow (ſpezialiſtow). A tola by ßebi zyle ſaßłužiła, ßo we ſchěrokich worſchtach ſakorjenicź. Ničźo ßo bóle k tomu njepſchihodźi, ſo wuknjemy ßebje ßamych a ßwoju ßamßnu ſhromadnoſcź ludu zyle ſpósnacź a ſrośumjecź, hač ſpósnacże zuſeje narodnoſcże, woßebje hdyž ßo tole ſpósnacże natwarja na wědźenje wo ſańdźenoſczi człowjeſtwa na ſemi, wſchak tola nichtó njeſamóże pschitomny czaß dopołnje wopſchihjecź, njeje-li ani w najnjeńſchim ſ najhłowniſchimi woprawdźitoſczemi ſaſchłoſcże ſnaty.

Na połu wědomoſcże wo ludach poſłubuje ßo tale ſaſchłoſcź do njeßmérnych dalokoſczow a tele dalóko ſady naß leżaze czaßy njeſamóże naſche wóczło dowidźecź, a ſ tutych dawno ſaſchłych czaßow, wo kotreż ßo tu jedna, ßu ßo nam ſakhowake jeniczźy nékajke ſpytki jako koſcże a koſczowzy (ſkelety), naſtroje ſ kamjenjow a prěnjotne jednore nadoby, kotreż nam nékaž wo tych żiwych bytoſczach człowjekow ßo bohużliczź dadża, kotrymż ßu tele wſchelache wězy ſłuſchake a ſłużiłe.

Też wot prawobhdlerjow Awstralskeje w bliſchim czaßu lědy wjazy ſbudże, hač runje taſke morwe ſwědki jich ſpchitomnoſcże, kotraż drje tu khwilu hiſchcże bywa, ale hižo ßo ſe ſmjertnym ſcźinom ſaczemnja. Lěto wot lěta jich liczba hładajzy wotebéra, pschetož wjele mjenje ßo narodża, hač wotemrěwaju, każ dźěn to bywa pola pschestarjenych a potajkim hižo wuczerpanych ſplahow (raßow). Po ſwonkownem wjcźkaſ nje widźecź, jako bychu prastari wobhdlerjo Awstralskeje nékajke wotnarodnjowanje pokaſali. Ssu ßrěnjeje wulkoſcże, ale niż ßudźi, a woni hibaju ßo a ßhodża, bynjeż jich ſtawy pornjo tyłu napadne bźe, na bospołnje normalne, ſwjetſcha jara graziożne waſchnje. Jich cźełko je mózníe ſ kośmami porośćene a na ſchokoladu brune. Tale barba ſda ßo bycź ſ wubjernym ſchkitom ſpchecźiwo horzoczże; wot horzoty domoródni Awstralzy ženje cźerpjecź nimaju, bynjeż by na wyßokł ſtupjeń ſlęſia. Wocźi leżitej hłuboko w nopje a nad ninaj wupinaju ßo huſte wobwocźi. Wuſtupowaze cźoko ſchkita wócźzy wubjernje psched kakatymi pruhami tropiſkeho ßlónza. Nóß je ſchěroki a ſplazujcny. Woprawdźe rjane ßu ſuby we ſchěrokem drje, ale niż nahubunjenem erce, ſ kotrehoż ßo każ běła ſkonina błyſchcża.

Njemjeßlniży, molerjo a ryſbarjo dźěkaja dźenża hiſchcże na ſamßne waſchnje, każ jich prjedowniży ſ kamjentneho czaſa. To dopokaſuja wudźěłki rowjenkow, kotreż ßu ſ namakanymi wudźěłkami ſtarodawnych czaßow pokhadźazymi jenaſke. Na prěnim mjeſcze ßu to wěſte ryßowanki na ſkałach, pschedſtawjaze ſdźěła człowjekow, ſdźěła ryby, ſdźěła ſwěrjatkow, a tiż ßu na krutem kraju a we wodze żive. Perſpektiwiſke rośměry tutych ryßowankow ßu, każ to pola dźěkow ludźi, kotřiż na prěnjotnem ſkhodźenku ſtoja, pschezo bywa, zyle wopaczne a bjesdźakne. K ſpodźiwanju derje ſwuwjedźene pak ßu ryßowanki w tajkich padach, hdyž je ßo wo to jednało a wo to jedna, cźěł nékajkeho ſwěrjeza ſiwobraſowacź. Cźaſto bywaſche to tak a je dźenża hiſchcże tónnu tak, ſo ßo na ſwěrjazych wobrazach, hdyž je ſwěrżo make naryßowane, cźěł tajkeho ſwěrjeza w pschirodźinſkej wulkoſcźi pschida, a to bjes dwěla tohodła, ſo njebydhu njedorośemjenja naſtałe.

— Schtož kultus naſtupa, je woßebje tón nakaz ſajimawy, ſawoſtajicź we rowach wocźiſchcź rukow. K tomu ſamérej woczornja ßo ruży ſ prochom derjewjaneho wuhla a tak ßo wocźiſchcża, hdyž ßu psched tym tamne mężno ſ běłej hlinu natrěli, jo by wocźiſchcź plaſtiſay wuſtupował. Domoródni ſamóża po tutom wocźiſchczu rukow kóżdeho ßobuſtawa ßwojeho ſplaha ſpóznacź. Tute khmanoſcź pschipißuja też duchaм ßwojich wotemrěłych. Wocźiſchcże rukow maja tón ſamér, morwym prajicź, ßo njeżßu ſabycźi; to je tajka wěſta nężnoſcź a cźeſcźowniſcź, kotreżj ſtej cźim bóle hnujazej, cźim niże naſcheho je tola ſkhodźenk ziwiliſazije, na kotrymż domoródni ſtoja.

Přilopk.

* **Wulożowanje biblije.** Na półzaſtwo ſo Damaſku pschiwjedźechu dweju Arabow, wikowarja Achmeda Madrara a wóßlicźerja Juſſufa Ragaba. Juſſufej bźeżeche ſe cźoła a ſ noża krej, dokelž Achmed bě jemu do hłowy ſtary twjerdy kruch khlěba cźiſnył. „Cźehodła ßy to ſeźinił?“ prašcha ßo unbaſſa (półzaj). „Min Allah ſiddi (Bóh je to kaſak, knjeże)“, Achmed wotmołwi. „Njech jeho Bóh

Hospodarski rozhlad

žobotu, 19. septembra 1925.

Wczerawſche kurſy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,84
1 jendželſki punt	20,335	100 cźeſkožł. kronow	12,45
100 ſchwajz. frankow	80,97	100 półſk. markow	70,20

Efekty běchu wczera na Barlinſkej burſy nimale bjes wobkhoda. Sswoje dotalne kurſy ležma ſakhowachu. To ßamßne hodźi ßo też wot ſtatnych a wójnſkich poßczonkach prajicź.

Produktowe wiki mějachu wczera trochu pschecźelniſche mjeſwocże. Khlěbowego żita bě mało na wikach. Pschenża a rożka ſamóchu ßwoje płaczíſny ſ lóhka porjedźicź. Jecźmjeń a wowß njeſapißachu żanoho pschemėnjenja. Muku hiſchcże pschezo mało kupuja. Wczera płaczeſne zeninaŕ:

w Drjezdźanach

pschenży 10,85—11,10 hr, rożki 8,60—8,85 hr., jecźmjenja nalétnjeho 10,90—11,75 hr., naſymneho 10,90—11,75 hr., wowßa I 10,75 hacź 11,50 hr., wowßa II 9,25—10,00 hriwnow.

w Berlinje

pschenży 10,35—10,65 hr., rożki 7,75—8,10 hr., jecźmjenja naléttnjeho 10,30—11,50 hr., naſymneho 8,70—8,85 hr., wowßa I 8,70—9,10 hriwnow.

ſchtwórtk we Shorjelzu

pschenży 10,00—11,00 hr., rożki 8,00—8,80 hr. jecźmjenja naléttneho 10,00—11,00 hr., naſymneho 8,00—8,50 hr., wowßa I 8,00—9,2(hriwnow.

w Kamjenzu

pschenży 10,60—10,80 hr., rożki 8,50—8,60 hr. jecźmjenja naléttnjeho a naſymneho 9,80 hacź 11,50 hr., wowßa I 8,00—9,00 hriwnow.

we termijowym wikowanju:

ſa ſeptember

rożki 8,75 ſtotych hriwnow.

oktober:

pschenży 11,47—11,50 hr., rożki 8,82—8,85 hr.

dezember:

pschenży 11,90—11,85 hr., rożki 9,20—9,17 hr., wowßa 9,32 hriwnow.

Wiki wužitkoweho ſtotu wczera w Berlinje (Magerotehhof Friedrichsfelde). Pschihnali běchu: 514 młodych dejtow a wyßokoßuczelnych kruwow, 138 cźelatow, 62 wołow do cźahanja, 43 bykow, 22 prośnikow. Młode dejti a wyßokoßuczelne kruwy płaczachu: I. 420 hacź 560 hriwnow, II. 300—420 hriwnow, 200—300 hriwnow, wyßokoßuczelne jakoży I. 250—450 hriwnow, II. 160—280 hriwnow. Wubrany rjany ſtót bě hiſchcże drožſchi. Woły do cźahanja żołty frankenſki ſtót 45—55 hriwnow pro ſródniti, bychi a woły k rěſu 42—52 hriwnow po zentnarju żiweje wahi. — Wiki ſchpatnje dźěchu, płaczíſny ßo wotdrjebjowachu.

Bohate żně w Ruſkej. Ruſka ſhladuje lětża ſaßo na jara bohate żně. Jenoż w lěcze 1911 běchu hiſchcże wjetſche. Wunoſchk ruſtich żnjow poważuje ßo na 4100 milijonow pudow abo 1350 milijonow zentnarjow. Loníſche żně nawdachu 2716 milijonow pudow abo 850 milijonow zentnarjow. Loni móżeſche ruſka jenoż 72 mil. pudow abo 23 mil. zentnarjow do wukraja pschedacź. W lěcze 1913 pscheda 1000 mil. pudow abo 320 zentnarjow. Lětża wuwos też niżſchi njebudże. Bohate ruſke żně na płaczíſny naſcheho żita tłócza. Zyke ruſke rataſtwo je dźenża we rukach burow. Wulke kubła ßu do burſkich rukow ras dźělili. Ruſti burik Europu ſe żitom ſaßypa.

Na pschedań.

Lożo a ſtółzy w Lubiju Nikolaiſtr. 2².

Wós dźěcźaju w Kulowje na torhoſchcźu cźiſło 10. — W Budyſchinje pſchi wulkej zyrkwi 1¹. — W Budyſchinje Schuſter na Jitnych wikach 30². — W Budyſchinje Rybarſka haßa 8 delka na ſewo. — W Budyſchinje Ssukelnſka haßa 14 ¹.

Sofa a 4 ſtółzy pliſchowe w Budyſchinje Paulijowa haßa 2 delka. — W Budyſchinje na Flinzowej dróży 16¹ na prawo.

Kóń żnjny, ſrěnjoleťtny w Budyſchinje na Hornczeſtkej haßy 51. — We Wojerezach Nożowa haßa 7.

Kundroż w Zidżenku cźiſło 42.

Pschesadżowanja.

Drjewo a ſkanje jutſe njedźelu pſchipołdnju w 1 hodź. pſchi dróży ſ Kinajchta do Koholnja 60 metrow breſowcho a thójnoweho palneho drjewa a 30 jutrow ſkanja ke kopanju.

Sso pytaja.

Pohonecź żenjeny a pizowaŕ ſtotu (Futtermann). knježi dwór w Jamnom.

Krawſki-Deckbar w Lubiju.

Pachoł (Laufburſche) 14—16lětny Nowak w Budyſchinje na Jerjowej haßy 10. — (Hausdiener) hotel „Město Drjezdźany“ we Wojerezach.

Dźěłaczeršti pſchi brożnjach na Mużakowſkej dróży we Budyſchinje.

Nésnisti Uhlemann w Budyſchinie na Lubijſkej dróży 7.

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża rano ¾11 hodź.: Sſnadny wobrot, ßo wotdrjebjowaje płaczíſny. Tendenza jara měrna.

Dop. ¾12 hodź.: Każ pſched hodźinu.

Wiczne płaczíſny w Budyſchinje.

wot 19. ſeptembra 1925.

Wſchě płaczíſny ßo po ſtotej hriwnje ſrośmja.

Pschedmjet		najniżſcha płaczíſna	najwyſch. płaczíſna
Pschenża	50 filo	10,25	10,75
Rożka	50 „	8,15	8,65
Jecźmjeń,	50 „	10,—	11,50
„ naſymſki	50 „	8,50	9,00
Wowß	50 „	—	—
„ nowy	50 „	8,25	9,25
Raps	50 „	16,00	17,00
Běrny	50 „	2,00	2,20
Sźyno	50 „	3,75	4,50
Sſkoma, ſ masch. młócź.	50 „	0,80	1,00
„ ſ masch. „ ſaſpk.	50 „	1,00	1,20
„ ſ zypami młóczena	50 „	2,00	2,50
Pschenżna muka, 60%	50 „	18,50	19,50
Rżana muka, 70%	50 „	15,00	15,50
Pschenżne wotruby	50 „	6,50	6,90
Rżane wotruby	50 „	6,50	6,90
Proßata 795 ſchtuk	1 ſcht.	17,00	33,00

(Sa lěwiſchu tworu wyſche płaczíſny.)

Drjezdźanſka burſa.

Pschenży	217-222	**běrnaze kruſki**	20,00-20,50
rożka	172-177	**pschenż. wotruby**	11,00-11,50
naléttnj jecźmjeń	218-235	**rżane wotruby**	11,00-12,00
naſymſki jecźmjeń	190-195	**pschenżna muka**	34,00-35,50
nowoż	215-230	**rżana muka**	27,00-28,50
cźerwjeny bjecźeń	225-255	**woka**	29,00-30,00
rapß	345-350	**pjeluſchi**	32,00-33,00
kukuriża (Mais)	202-207	**hróch**	30,00-31-00
ſuche trubnicźki	12-12.50	**zokrowe kruſ.**	19.00-21.00

Płaczíſny na Barlinſkich produktowych wikach.

Kito a wołiſowe ßymjo po tuni abo 1000 kg, ſewak 100 kg, płaczíſny po ſtotej hriwnje.

	18. 9.	17. 8.		18. 9.	17. 8.
Pschenża	207-213	206-212	**rapß wołuſchi**	16,20	16,20
rożka	157-162	156-161	**poch. melaſka**	8,60	8,60
nalét. jecźmjeń	206-230	205-235	**ſeradella**	—	—
nal. jecźmjeń wowß	174-177	174-177	**běrnjaze kruſki**	17-17,10	17-17,2(
kukuriża (Mais)	174-182	174-182	**ſuny**	—	24 26,00
pschenżna muka	207-211	206-210	**woka**	25-28,00	25-28,00
rżana muka	29-32,00	29-32,00	**łany wołuſchi**	22-22,60	22-22,80
pschenż. wotr.	23-25,25	23-25,00	**módre łupiny**	12-14,00	12-14,00
rżane wotruby	11,50	11,50	**žołte łupiny**	15-16,50	15-16,50
łane kymjo	10,50	10,50	**ſyno, 50 kg**	3,50-4,10	3,50-4,10
hrěch	350-355	350-355	**ſkoma, rżana**	0,90-1,20	0,80-1,20
	—	—	**„ pschenż.**	0,90-1,20	0,70-1,00
pjeluſchi	25-27,00	25-27,00	**„ wowßna**	0,70-0,90	0,85-1,50
	23-25,00	23-25,00	**„ jecźna**	0,65-0,95	0,65-1,00

Wiczne płaczíſny wczera — Wſchito po ſtotej hriwnje

	w Kamjenzu ſa 1 zentn.	w Lubiju ſa 1 zentn.
Pschenża	10,60—10,80	10,50—11,00
Rożka	8,50—8,60	8,25—8,75
Jecźmjeń	9,80—11,50	11,00—12,00
Wowß	8,00—9,00	8,50—9,25
Sźyno	4,25—4,50	3,75—4,25
Sſkoma, ſ masch. młócź.	0,80	1,00—1,50
Sſkoma, ſ ſaßlanju	1,00	
Sſkoma, ſ ruku młócźena	—	1,80—2,00
Běrny, pola rataża (nowe)	1,80—2,20	2,50—3,25
„ hacź na żelesnizu	—	—
Butra kg	4,60—4,80	4,80—5,00
Jeja	0,14—0,16	0,15—0,16
Pschenżne wotruby	—	6,50—7,00
Rżane wotruby	—	6.50—7,25
Pschenżna muka	—	17,50—18 50
Rżana muka	—	15,00—16,00
Proßata, wulke	18—30	—
„ ſrěnje	—	—
„ małe	—	—
Huby punt	1,20	

Drobnowikowanſke płaczíſny w Budyſchinje.

19. ſeptembra po hamtſkim poſtajenju.

Wſchě płaczíſny ßo po ſtot. hriwnje ſrośmja.

Twora		najniżſch. płaczíſny hr.	najwyſch. płaczíſny hr.
Howjaze mjaßo ſ koſczemi	1 kg	2,40	2,60
Cźelaze mjaßo	1 „	2,60	2,80
Skopjaze mjaßo	1 „	2,40	2,80
Swinjaze mjaßo	1 „	2,80	3,00
Tukanjy ſwinjazy ſchmalz	1 „	—	3,20
Pschenżna muka	1 „	0,48	0,60
Rżana muka	1 „	0,34	0,36
Khlěb	1 „	0,30	0,33
Jedźne běrny, nowe	1 „	0,08	0,10
Najß	1 „	0,44	1,20
Hróch	1 „	0,48	0,72
Sſoli	1 „	0,80	1,40
Amerik. ſwinjazy ſchmalz	1 „	1,90	2,40
Sſuſchcźeny połcź	1 „	3,20	3,60
Dobre mlołko	1 lt.	0,28	0,30
Jedźna butra	1 kg	4,80	5,20
„ „ wukrajna	1 „	—	—
Jeja „	ſcht.	0,15	0,16
Jedźne buny	1 kg	0,48	0,64
Kokor drobny	1 „	0,80	0,80
Petrolej	1 „	—	0,36
Kamjeńſke wuhło (domj. tepj.)	1 ztr.	—	1,90
Brunizowe briketty	1 „	—	1,25

se žleposcu pokhlosta, Jusuf je do nuje kamjenje mjetał. Ja žynu kschesćan, bobry kschesćan. Rasch abu Chakim (Duchownik) je nam cżasto w zyrkwi cżitał: „Schtóż do tebje cżišnje kamjeń, do toho cżišch kłóbh." — „Achmedże, Achmedże, jeli je tak w bibliji, cżehodła njeżiwy do Jusufa mjehše zaltu cżišnuk?" — „Unbassa effendi (knjeże serżanto), ty bibliju derje njesnajesch. To bychu Jusuf a wschitzy hłódni w El Kudżu do pobożnych kschesćanow kamjenje mjetali, so bychu sa to zalty dostali." — „Schkoda", rjekny hólzoj, — so w bibliji njeje napišane, kak wulki a kak stary na bżeł cżłowjek na smetnu ża kamjenje mjetacz." A wón Achmeda do hłódy tukny, hdżež może ż hórkoscu rosumjehowacz, kak Jendżelczenjo tych khkostaja, kiż takle biblijske wucżby wukonjeju.

* **Kak wjele cżigaretow kuri žo w Němskej?** W posledním stżehowanskim lecż wulki žo w Němskej 25 miljardow cżigaretow a psches 5 miljardow cżigarow. Na tute cżišlony je ho dawk placżił. Němskich wobydli 63 miljonow cżłowjekow. Wobcżišćimy 25 miljardow cżigaretow na 63 miljonow cżłowjekow, tak pschiňdże na jenu wożobu 393 cżigaretow na lěto. Wola cżigarow je cżišla we wjele nižscha. Tu wuczini na hlowu 73 cżigarow. Teżko cżigarow a cżigaretow wubżěła žo w Němskej. To žo we, wschi so wićże w Němskej njetrjebachu. Tobaka je žo do Němskeje 1 022 000 zentnarjow pschiwjesło. Jena tżeschina je ze kupy Sumatra, druhe tżeschina z kupy Java a tżeca tżeschina pschiwjese žo z balkanskich statow.

* **Kak žo dobre „geschäfty" cżinja.** Kak możesch žwojeho žobuczłowjeka abo też stat za nóż wodżicz, a pschi tym rjany pjenjes saschużicz, w tym žu někotsi ludżo k wěstej wustojnosci doschli. Tak piša wšity Pohlmann w žiwotich „Južnoamerikanskich dopomnjenjach" wo někotrych karakterisistich padach, kotrež žwojim „wunamakarjam" wschu cżesci cżinja a žo ż klinczażym pjenjesom saplacżicżu. Jara žodobne bżesche za taiskich knjezi w Brasilskej placżase postajenje, so kżódy, kiż bżesche žej tworu we wukraju skakał, pschi wotewrjenju kistow na zkowmistwje pschijecże sapowjedżeł, je-li skasanka jeho pschecżasni njewotpowedowasche. Njeżadachu žo tute tworu wot wotpósłarjow mrócżo, dha žo pschežadżowachu a sa žmeschnje tuni pjenjes wotedachu. Jimu dósta skakał někotre wulke kisty ż kożanymi rukawami. Ale pschi wotwrjenju kistow žo wupokasa, so bżehu to lute — lěwe rukajzy, kotrež skakał roshorjeny wotpokaja a žo skónczuje jako tunja koża pschežadżowachu. Tute dósta dobry pschecżeł wotpósłarja. Sa někotry cżas dóndżechu sażny někotre kisty rukajzow, ale lute — prawe. Sażny žo wotpokasachu, pschežadżowachu žo a dobry pschecżeł je kupi. Doma rjadowachu potom lěwe a prawe rukajzy a tak bżesche někotre tyżazy hriwnow na zło nalutowak. Jeneho dnja pschijeże parnik wulki pjenjezny tkamor. Hdyż dżechu jón wocżinicż, pobrachowachu klucże. Dokeż jón nichtó wocżinicż njemóżesche, dha pschijiżece sapowjedżi a žo jako „stare żelezo" pschežadżowasche, sahy dósta je dobry pschecżeł. Doma žo nadobo klucże ż tkamorej namakachu a w nim hromadży jankowo, brillantow a druhich drohotnych wężow, sa kotrež žo wyżoke zło żada. Tuto wotpokasanje tworow žo jeneho dnja žbżehny, dokeż stat pjenjesy trjebasche a tak žo dobre „geschäfty", pschi kotrychż bżehu wschelazy wobdżeleni, skónczichu k bolosći potrjechenych.

* **Pruha na krokodile.** Njewoschżdna pruha njewinowatosce, pschi cżimż dyrbja wobstrożeni jenu rżku polun krokodilow pschechodżicż a pschepluwacż, je hischcże na kupje Madagaskar (Franzowskej pschibżuschoza) waschnje. Każ dr. Osborn, jendżelski puczoważ, we žwojej najnowischej knihy wo nałożkach domorodnych na Madagaskaru pische, runa žo poruczenosci, tutn krokodilowu pruhu pschewjesc, wěstej kmjerczi. Schtóż njeje runje kayitalnu słóżcż wobeschoł, na kotruż je kmjerczż wustrżena, cżini łkpje, so žo hnydom žwojeho njecżłuka wusmaże, bymjeż jón njewobeschoł. Pruhu dyrbi tohodża pschewjesc. Byrnjeż domorodni hižo pschez 100 lětami kschesćanstwo pschijwsali, bżerża žo tola tutoho hrubeho prawidła. We lěce 1700 bżesche Madagaskar žydło prenjeże z wjetšinu pohanskich republiki piratow (namórskich rubjeżnikow), kotrež mjeno „Libertalija" nżesche. Możesche žo jenoż někotre léta sdżerżecż a saidże po krótkim njeżtażowym bżehu. —

Je najwjetschi cżaż,

so žebi „Serbske Nowiny" skasacże. Póšty wobliczeja po 25. septembru k abonnentnemu pjenjesej 20 pj. pschirożka. Tohodła skasajcże je žebi hischcże bżenża!!!

* **Pjana kruwa.** Franzowske nowiny njebawno njewschżdnu rosprawu se žudnistwa wosiewjachu. Njek wola tohole prożeża je kruwa, kotraż bż dotal najlżepsche mjeno w kroju mża a se žudnikami njebż žo hischcże żenje jesnała. Tale kruwa žłuschża wżelkemu wużejmjanej ż mjenom Presse (praj Prés) a bydli wo wży Kollinee w Bretani (franzowskej krajinje). Bżisto teje wży ma wulkokubler Bertrand palerniu, w kotrejż żławnu palenz Calvados dżela. Jeneho dnja sadżża pej nascha krowiczka do palerne a nadeżdże tam bow polny palenża, za kotrymż nichtó njeżedżiwowasche. Kruwa, kotruż dotal nichtó za palenzom mżł njebż, wowta, żalubowa žo do teje wodżicżki a pżesche tak dolho, hacż jej palerńik żam njesakasa — jawżesce po franzowsku. Kżdyż pak wż, so dobry palenczk kuraża dawa, tuż też kruwa nochżdsche ż dobrym do toho żwolicż, so jej picż sakasuja a honża a sapocża „effekty", każ we protokolu policajze żiej. Njezesche nimomerny hrosnje a pschežiwje, stawasche na sadnymaj nohomaj, mjetasche žo żażiwje, kruta, ż krótka satkhadżesche każ pjana, wobkhmjekaż wrótna, ż krótka satkhadżesche każ pjana, wobkhmjehowa dże bżesche. Hdyż bżehu ju skónczinje ż mozu do hrożena dże bżesche. Hdyż bżehu ju skónczinje ż mozu do hrożena dże dowjedli, nochżdsche žo smżerowacż, tale rostorje bże dowjedli, nochżdsche žo smżerowacż, tale rostorje powjas, sa kotryż bżeżaz ju smjasali a spytasche ż nim hrożbże powalicż. Hakle ża hodżinu wusunu ż hlubokim sparowanje, każ kruwa. Wobaj podaschtaj stórżku na sudnistwo. Bertrand żadasche sa żwój palenz 90 frankow wotschkodżenja a wobżydnik kruwy wobkruczowasche, so je jeho dżenja a wobżydnik kruwy wobkruczowasche, so je jeho dżenja a wobżydnik kruwy wobkruczowasche, so je jeho drohotne skoło na cżele a smytkach schkodowało. Sdżehrohotne skoło na cżele a smytkach schkodowało. Sdżehnik dolho njeżudżerżo wotby żahlu wżz na wjeżele nik dolho njeżudżerżo wotby żahlu wżz na wjeżele wasanje. Wojżewi, so jenicżka winowata je kruwa, kawasanje. Wojżewi, so jenicżka winowata je kruwa, kawasanje. Wojżewi, so jenicżka winowata je kruwa, kaw

hwotick ša Wróblakowski wokrješ ſ 1906 511 wohdlerjami 67 sapóšklanzow a w Lehnitſim ſ 1250 110 wohdlerjami 44 sapóšklanzow. Poślednja termija k sapodaku wólbnych namjetow je provinzialnemu wólbnemu wuſkerk", runjasche ſo w saſchlych dnjach wójnſkemu bitwiſchcu. Wiese ſtow metrow dolhe hriebje, wrěſi 1 po dolhoſci, na 1,20 m hluboke a 0.50 m ſchyroke, k temu wobſche nalupy, ſo może ſo muſ ſa nimi ſ maſchinſkej ſkłubu ſchwować, — to je tu kwilu wobras, kaſki jón wieſ poſkiſuje. A wſeczor dwrbiſchi ſo na kedźbu brać, ſo ſo w jenej hriebi nieſhubiſch. — Pſchewiedźenie wodowóda je wſchede cjeſche hódne. S wopréda běchu ſo jenoſ 8 domjaznoſczow na tutón projekt ſmuſili, ſich licžba pak je w běhu cžaſa na 40 poſtupiła a ſo k „wodowemu ſiednoczeńſtwu" wuwiła. Jeho nuſnoſcz ſmy hižo w pryedawſchej roſprawje naſpomniſi. Wſchě trěbne nacžiſki je knjes inżeńer Hermann (rodź. Kulowczan — na hrobiſchczu — a nětko hižo dolhe lěta pſchiſtajeny w Drježdżanſkim wobſtkowným hamcze) wukonjał, kotreż też wyſchnoſcź jako dobre pſchijowſna. Wſcho dohromady budu ſo wudawki na 7—8000 hriwnow ſtajicź. Projekt ſo ſ tym potuniſchi, ſo wſchitcy 30 wobſedźerjo ſo roſſpudźichu, trěbne hriebje ſami ſ... a pſchiwarowicź. Tak dóſta kóždy na 30 m. Wohnamjetowe wotbéle buchu wukoſtowane. S wulkeho dźela ſu żeleſne ſazunkowane roły ſkładene, ſchtož wjeſne f... wukonjeja (Mitak, Welš a Beima). Hlowna rola ſ kuſoła hack k bahenjej je 270 m. dolha a woda ma ſo na 25 metrow ſchěrokoſcz. To elektriſki motor pſchenjeſe. Kuſoł je ſyrny a woda dobra, kotruż je Budyſchiſki chemikar dr. Haupt pſcheprytował. So njebuchu roły ſamjerſkle, ſu tołſto ſ luhom (Moor, Torfmull) wobdate. Bahin wopſchija 12 cbm. wody a budże na 5 m wyſoki natwarjeny na leżowonoſci knjeſa dr. Tilla, kotruż je jemu kłóſchtr k natwarjenju ſanatorija pſchewoſtajił. S dźela dwrbjachu ſo hriebje wutſkeſcz, dokelž je na „Kinkbarku" ſwjetiſcha wſchudże ſkała. Jeli ſu hlowna rola ſ bahina k domjaznoſczam ras ſawrajiła, dóſtanu daſchni wobdźělženi wodu ſ druheje ſtrony pſches druhu wotnóżku hlowneje roły. Tak je ſa wſcho poſtarane. Wodowód budże ſa mnohich „Kinkbarkiſch" ſ wulkim wołoženjom, dźiwaja na pryedawſche noſchenje wody ſe ſdźelnych ſtudnjow. Cžiſchcź wody, kotraż budże na 2 m wyſkoło w bahinje ſtacź, je ſyrny doſcź, ſo woda ſamo do pſchiſcžiſnikich bydźenjow pódéhnje. S tohom je to wuſamnył hyaicniſki poſtup a tuż mohło ſtatne ſa- rjadniſtwo też pſchihódny pſchinoſchił pſchiſtwoliſcź. Po dokónczenym ſhotowenju ſajimuju bakle bohóinac kaſka bohroża taſki wodowóſ ſa jednotliwza, hai ſa ſkłu gmeinu je. Tuż dyrbi ſo wopokaſana inizjatiwa pryedawſchcje makeje cžiſkéi intereſſentow khwalobnje pſhipóſnacź. Tak je Kukow ninale ſe wſchěmi nowoczaſnymi pſchiwarowanſi wuhotowany. Kulturny poſtup!

S **Kamjenza**. Sandźenu ſriedu popoldnju wokoło ½5 hódź. kradnuchu ſ jeneje khéże na Zwingerikej dróſy nuſaże jédne kolo. Kolo ma ſtarſchu cžornu podſtawu. Kolte ſwjena, ſchěre wobruċże ſ napiſſmom „Continental" a ſoltčże zelluloidowe pſchimadła. Sa paduchom nimaju ſlědu.

S **Kamjenza**. Wſchitchodny ſchtwórtk, 24. ſeptembra. 1925, popoldnju w 4 hódź a 5 hódź. ſo po wuſtajeńſtwu wo hajenju ſtrowotu w měſchczanſkej ſali na radnizy w Kamjenu dwě daſchej wobſebitej wjeſelniſwje friedźnetej. Powjedźe ſo Kamjenſka kraſna polizija pſches k. dr. med. Scholtu w Kamjenzu.

S **Wóſtlinka**. Miſijónſke towaſtwo ſerbſko-nimſkich wokadow ſwojeći w tutym lécže ſwój 1ětny ſwjedźeń na miſach Serbſtwa we Wóſtlinku, a to 16. hódź. po ſwj. Trojizy (27. ſept.) Rano ½9 hódź. dźerži ſerbſke ſwjedźeńſke predowanje knjes farar P. Mróſak ſ. Kettla. Na nimſkim kemſchenju dop. ½11 hódź. knjes miſijónſki inſpektor Michel ſ Driedżan k wokadze rěcźi. Tón ſamſmy dźerži potom też hiſchcze kemſchenje ſ dźěcźimi. — 13 lět dołho njeje ſo w naſchej wokadze żadyn zwrkwinſki ſwjedźeń wjazy ſwjecził. Wěſt chayć Bóh nam żohnowacź tutón dźeń, na kotruż pſcheproſchujemy też wſchitkich pſchećelow miſijonſtwa mjes póhanami ſe ſuſodnych wokadow.

S **Hoika**. Njedźelu, 20. ſeptembra, pſchedawa ſo pop. ¼4 hódź. naſcha ſtara ſchula na wottorhanje ſa hotowe pjenjeſy. Też kachle móżeče ſebi tam kupicź. Schtóż ma pjenjeſy niech tam dóńdże.

S **Brěžowki** pola Sſlepeho. Pſched pjecź ſchtwórcź lětami dobychu ſo paduſchi do wobſthoda knjeſa pſchekupza Jana Bertſcheho w Brěžowzy. Wo tutym paduſchſtwje pižachmy też tehdom w naſchich nowinach. Knjes Bertko mějeſche tehdom na 300 hr. ſchkody. Sa wuſkedźenje njedożinkow wupiża wón 100 hr. myta. Nětko ſdaſche ſo ſkoro wſcho ſabyte być a nichtón njepowédaſche wjazy wo paduſchſtwje. Saſdźenu njedźelu pak poczinaſche ſo nješchto ſchkotkacź tón tehdyſchim paduſchſtwje. Tuto ſhoni też Sſlepjanſki ſtrażnik, knjes Maerkel. Wón da ſo hnydom do dźěła a ſ jeho njewſchědnym pródowanjom poradźi ſo jemu, paduchow lepicź a do Mużkakowa dowjeſcź. Sću to ſſto pacholjo ſ Brěſpnikeje wotkoliny. Woni maja nimo toho hiſchcze wſchelake druhe worakawſtwa na khribjeze. Wěz pſchińdże pjecź hiſchcze pſched ſtatne rěcźniſtwo. Pacholjo ſu 18—19 lět ſtari. Haj, tak daloko pſchińdże niwobjeſcź na wjach, kiž njedźelu do żanoho Bożeho domu njepſchińdże, ale ſa to wſchelake łóſyſtwa ſkucza.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Kamjenzy**. (Cžeſke njeſoża.) Wutoru wjeczor poraży ważobowy auto na Frankenbergſkej dróſy jeneho wyſchſcheho wuhibowarja, a to ſ taſkim wotmachom, ſo ſnjeſoženy hnydom do hriebje padny, hdźež cžeſko ſranjeny leżo woſta. Wiednik auta ſo wo ranjeneho žiež ſtaraja, njeſahibicžiwje cžeſkny. Druhi auto, kotryż bórſy po njeſhożu na měſtno pſchijéżdże, ſo hnydom ſa nim wuſcheri. Wjednik jeho też ſeſna, jako bě jeho dożeſahnył. — Druhe njeſhożo ſta ſo rożku Schillerſkeje a Horniteje Akazineje dróhi. Tam póſtowy auto ſ motorowym koloježdnym hromadu ſrały. Motorowy koloježdny, 32-létny wikowař a jeho żona, kotraż ſ nim ſhobu na kole bédźeſche, ſo tak cžeſko ſranjichtaj, ſo bjes wědomja ſeho woſtaſchtaj. Jeſn do khorownje dowjeſeſchu. — Dalſche njeſhożo ſta ſo ſriedu dopoldnja na rożku Luckaneje a Annenſkeje dróhi. Tam chżyſche ſo póſtowy auto cžeſkemu ſapſchahej wuwinycź. Pſchi tym padny a ſo ſo pſchecžiſnu. Pſchi tom pſchińdże 43-létny wjednik pod auto. Mózachu jeho hakle po dłżſchcheim napinanju ſ jeho ſraſchneho położenja wucžahnycź. Jeho cžeſko ſranjeneho do khorownje dowjeſechu.

S **Lipſka**. Cžeſke nutſkamarſtwo a paduſchſtwo ſta ſo ſaſdźene dny w jednym kółkarſkim wobkhodże na Zeigkej dróſy w Lipſku. Jako wobſedźeć wobkhoda rano do kłamow ſaſtupi, nadeńdże pſched durjemi ſwojeho ſtrożowaneho ſmórneho wowcžeŕſkeho pſa ſakłoteho. Składowe durje běchu roſpacžene. Paduſchi běchu ſ pokładnizy 2000 hr. rubili. Sa nimi nimaju ſlědu.

* S **Krimicžowa**. (Hižo ſaſo wopor wothódnoſcźenja pjenjes.) Pſches inſſazijn ſhubi 50-létna mandżeſſka jeneho tudomneho kublerja ſwoje ſamożenje wo 90 000 hr. Wot teho cžaſa ſem bě ſtajnje cžeżkomyſlata. Skónczuje ſebi żiwjenje wſa.

* **Mordarſtwo na 10 létnej holzy**. W pſchedmjeſcze Haſleſtadtcže pola Bremena tele dny młody mużſki 16 létnu holzu napadny. Wón ju tak ſraſchuje ſ nożom ſkała, ſo holza bórſy po tym wumrje. Mordar cžekny. Nichtó njewě, ſ kajkeje pſchicžiny je holzu ſtónżował. Każ praja, je wón cžaſcjiſcho hižom holzu pſchejeżdżał.

S **Warnowzi** (w Tſchſkoſl.-wuſtrej). W ſ-kowej pſchedżerni tudomneho wobſedźerja M. Schnitzera tele dny wogeń wudyri. Na 60—70 000 kilogr. balmy ſo żohu ſpali. Skłoda wuczini wokoło 100—150 000 krónow. Balma je ſo pjeża ſama wot ſo ſapalika. S dźěkom ſu nětko na khiwilu ſaſtali— 25 létny ſéſowy dohladowař Franz Funka bě ſaſdźenu nježelu na rejach. Jako bě ſo hżeże wole narejwał, dżeſche domoj. Nano jeho morwetho nadeńdżechu. Wón bě dla njeſhożowuze luboſcże ſamomordarſtwo ſtuċžił.

* **Paduſchi ſłódkoſcźow**. Do ſchokolaſoweje fabriki w Podmokłach (Bodenbach) ſo tele dny paduſchi dobychu. Tam kradnychu na 326 kg. ſchokolady w hódnoſcźi 7400 hrivnow. Sa paduchami nimaju żadyn ſlědu.

* **Auto kradnyli**. W Pražy ſmożowachu ſo nékoli paduſchi wożobowého auta, kotrež bjes wjednika na dróży ſtejeſche. Kunje jako chżychu wotjéć, ſo mjeſeſkel auta na paduſchſtwo dohlada. Hnydom ſo ſ druhim autom ſa nimi puſchcźi. Na Sbraſlawſkej dróży jich pſchejéżdżachu. Wjednik ſ autom runje pſchi pſches dróhu ſajéżdże. Woſaj do ſo ſraſyſchtaj a żo ſyluje wobſchkodźiſchtaj. Kradnicžanu auto ſajéżdże do hriebje. Paduſchi njepóſnachi cžeknychu.

* **Sſorżbnik żiwjeżu pſchećeżiwnika ſarajny**. We wuherſkej wſy Batzy dwaj ratarjej dla kuſka pola mjes ſobu ſtorżeſchtaj. Jako ſo někto ras na dróży ſetkaſchtaj, poczinaſchtaj ſo wurażkować. Jedyn ſ nježu ſo tak roſhori, ſo ſwojeżu pſchećeżiwnika ſe żekeru na hlowu dyri a ſaraży. Mordarja bórży po tym ſajachu.

* **Cžeſke autowe njeſhoże**. W Klauſenburgu we Wuherſkej tele dny auto do hriebje ſajéżdże, ſ kotrymž ſo wiele wożobowo wjeſeſche. Wóſom ſ nich żo mori.

* **Ruſka ſawjedże na paleńz monopol**. Ruſke ſ... ſuwo trjeba pjenjeſy. Wone poſpyta wſchě możne ſ... ſo by żiwoje pokładnizy pjelnito. Sſowjetſke knjezeſtwo pali dołho hižo ſaſo paleńz. Ale jenoż ſtat. Priwatne wożoby to żenje cžiniċź njeżmědża. Lepi ſtatny ſaſtojnik jednoho cžłowjeka, kiž w tutym naſtupanju ſakoni pſchećeſtnji, ſo krucże khłoſta. Po wójnje ſakaſa ſo paleńz (wodka) zyle. Nětk wſchak je knjezeſtwo prěnj ſ tutym napojom ſaſo ſapocżało. Najprjedy wſchak warjeſche tak mjenowanu lépſchu wodu. Dokelž wſchak to buram njeſłożeſche, tak pjadu to, ſchtož ſhobi ſamo nawarichu. Stat ſhobi nicžo wjazy njeſaſtużeſche. Nětko kroczi ſaſo w ſtupnjach dale a wari hižo 40 prozentowſti paleńz.

* **Wojeń ſ pſchicžinu żamomordarſtwa ſawinoważa**. We Nowym Tomyſchlu dżyſche ſo tele dny dżowka ratarja Schijera w hródži wobwinjejnycź. Pſchi tym powali ſwężu a hródż ſo ſapali.

* **Njezwjedra w północnej Italſkej**. Każ khłyſchmy, ſnježa w północnej Italſkej wulke njezwjedra ſe żnéżnom a krupobiczom. Najhórje ſaſtrażeju njezwjedra nad krajnu a měſtomaj Breſcźij a Parmje. Tam je temperatura na 10 ſtopnjow ſpadnyła. Hory w blíſkoſcźi Mantuy a Piacenca ſu ſ nowym żnéżnom pokryte.

* **Na hoitwje ſatkłił**. 17-létny żyn fabrikſkeho wożbédźerja Sp. w Ortwine ſatkłi na hoitwje pola ſwojeho nana pſchinuſkanjeho dohladowarja dźiwiny, wójnſkeho invalidu Böttchera, nana tżoch dźěcźi. Młody Sp. myſleſche żej pſchi cžmiczky, ſo ma nékajku dźiwinu pſched ſobu a ſtéł do kerčka. Wón a nan ſu ſtatnemu rěcźniſtwu dobrowólnje ſtajiſchtaj.

* **Naſkrótſche pródowanje**. W Londonje bějſche duchowny Swift żiwy, kiž bě ſwojich żortow dla ſkawnje znaty. Jeho jenoho dnja napominachu, ſ kěpſchenu kolektu (jběrki) krótke pródowanje dżerżeć wo ſchcheſcźanſkej dobrocžiwoſcźi. A tole żadanje wón ſiwéru dopjelni. Pródowanje běſche woprawdże jara krótke a ſłowa běchu ſeſłoważe: „Schtóż ſo nad thudym ſmili, tón Bohu Knjeſej pożcźi! praji Sſwjate Piſmo. Doſahaja-li wam tole rukowanje (dobroprajenje) to dajcże ſwoje pjenjeſy joiw! Amen."

Wokomikuje ſkutkowaſche tole pródowanje. Njewſchědnje bohata ſbérka po hnydom nawda. A banka w njebjeſach njeje hacž do dżeńſtniſcheho dnja hiſchcze ſwoje ſkaceńja ſaſtajiła; pola njeje móża ſo pſchejeſo hiſchcze kapitalije (pożczonki) w kajkiżkuli. hotowych pjenjeſach ſapołożeċź. „Khudych macże kóżdy cžaſ mjes wami!" Khryſtuſowe ſawjeſcźenje kredita rěka: „Schtoż ſeże tomu najmjeńſchemu ſ mojich bratrow cžiniłi, to ſeże mi cžiniłi."

* **Powożenje we Chinje**. Tele dny je rěka Hoanaho w Shantingſkej provinzy ſ rěcźniſchczow wuſtupiła. Żyła wokolina bu ſ tym powodżena. Wjazy hacž tyżaż wjeſow ſo ſnicži. Torhaza rěka wuſtupowaſche na 15 jendźelſkich mil, (jendźelſka mila poł hodźiny puċža) ſchěroko ſ rěcźniſchczkow. Pſchi tym walește tak ſylne żołmy po nikinach, ſo wſcho ſobu ſtorhny, ſchtož bě jej na puċžu. S winu żakoſtneho powodżenja ſu wulke ſliwki, a njewjedra, kotreż ſaſdźene dny w tamnych ſtronach ſachadżachu. Ludźo w blíſkoſcźi rěkow a jězerow cžékachu na horý abo wyſche leżaze měſtna. Dokelž ſu ſ wulkim powodżenjom też ſnè zyżeje wokolinu ſniczene, hroſy tamnym wobydlerjam ſtajiſchtaj.

* **Towaſtwo njerjanych żonow**. W Ameriży je ſo jedne nowe towaſtwo ſałożiło. Schtóż chże do njeho ſtupicź, njetrjeba pſchejaru njerjany być. Tu doſaha hižo, ſo je nékajki bleżk w mjeſnowżu abo druha podobna małcźkoſcź. Towaſtwo ma wſchelake ſamjery. Sſobuſtawki wjedże ſaſdża, ſo je njerjana żona duchownje bohatſcha hacž nawopak. S tym ſu hižo wjele dożpěli a maja najlépſche wuhladży, ſwoje ſamjery pſchewinjeſcź. Wone próżuja ſo, ſo ſobuſtawki elegantnu draſtu, wożobne ſadżerżenje a rěcźenje a ſabawjenje nanukku. Wone dżeża tak bóle ſ duchom a ſe ſwojimi możami ſo druhim lubicź, hacž je hnitřej rjanoſcźu. Jeli ſu druhe dypki programa też tak roſumne, na towaſtwo zyle dobry pſchihod. Wżele ſboża!

Najnowiše z cyłeho swěta.

W Warnemje je 110 ludźi, kotřiž ſu rubane miaſko i jeneho rěźniſtwa jědli, cžejko ſthorili.

*

Hamburgſka priwatna banka, 1960 ſałożena, je dyrbjała ſwoje płacżenja ſaſtajicź. Jeje direktor d'Denreuie, je ſebi tchodła ſ jédom ſawdał.

*

Cžeſkoſłowaſki póſłanz w Barlinje dr. Krofta je we roſrěcżenju je ſaſtupjerjom korreſpondenzu „Reichsdienſt der deutſchen Preſſe" rjekł, ſo na to żanych wuſłowow njeje, ſo mohła ſo Awſtriſka k Němſkej pſchiſaſmknycź.

*

Wójnſki ſud w Pariju je dla kommunniſtiſkeje agitazije na wójnſkej łódźi „Voltaire", jeneho matroſu k ſaſtwu na 3 léta a degradaziji a druheho matroſu k ſaſtwu na dwě léże a k degradaziji ſaſudźił.

*

Marokkowſki ſultan Mulai Juſuf je lětak roſſchěrił, po kotrymž wón tym, kotřiž Abd-el-Krima a jeho bratra żiweju abo morweju jemu pſchepodadża, 1 milijon frankow myta lubi.

*

W Tokiu je ſo japanſke parlamentſke twarjenje wotpaliło.

Hamtſke wozjewjenje z Kamjenca.

21. ſeptembra 1925, dopoldnja w 10 hodź. pſcheżadżuja ſo 800 m. ſuknа ſa hotowe pjenjeſy.

Kupcy ſeſnu ko w hoſcźeńzu ke „Kwětkowej ſahrodźe" w Kamjenzu.

Towaſtwowski powěſtnik.

Budyšin. „Bjesada" ma pſich. pónđelu ſpěw. pruhu za wulki koncert a to we 8 hodź.

Budyšin. „Jednota" tow. kat. Serbow, ma njedź. 20. 9. zhromadźiznu wjecżor we 8 hodź. w kat. towaſſowni.

Budyšin. „Maćica Serbska". Sobuſtawy, kotrež bychu zwólniwe być; na nazymſkej zhromadźizne přednoſować, proſu naležnje, zo bychu mi poſkicženja zdźěłiłe. Dr. Herman w Budyšinje.

Budyšin. „Nadźija" zeńđże ſo wutoru, 22. ſept. 1925 wjecżor we 8 hodź. w zali Serkſkeho Domu. Radioprednoſk z wótčerčźakom. Přińđźże wſitcy, přeproſcże znatych. Wſčch lubje witamy. Předſydſtwo.

Hrodźišco. Tow. ſerbſke. »Zerja« ſpěwa pſich. ſrjedu wjecżor ½9 hodź. pola Jurakec w Hrodźišču.

Khrošcźicy. Jednota „Sokoł" ma wutoru, 22. t. m., wjecżor ½8 hodź. ważnu zhromadźiznu. Winowatoſcź kóżdeho je, zo cyle wěſče přińđże. Předſydſtwo.

Khwačicy. Khwačanſke ſerb. tow. ma njedźelu, 20. ſept., wjecżor w 6 hodź. ważnu zhromadźiznu. Wſě ſobuſtawy proſymy, zo bychu wěſče přiſłe. Towaſtwo wobdźěli ſo połnoliċžbnje na ſpěwnym wjecżoru Radwořſkeje Hudźbneje Jednoty. Předſydſtwo.

Rakecy. Serb. tow. „Lipa" ma njedźelu pop. w 5 hodź. na kačej korčmje poſedźenje. Z dypkom w 2 hodź. započina ſo kulenje kehelow wo wſelake myta za ſobuſtawy a też za hoſći. Wo prawje bohate wobdźělenje proſy předſydſtwo a hoſćencaŕ.

Ralbicy. Towaſtwo młodźenccow wuhotuje njedźelu, 20. ſeptembra w Herbſkej grychże w Ralbioach nazymſki ſwjedźeń z dźiwadłom a rejemi. Započatk ½8 hodź. Wſě lube towaſtwa přeproſnje předſydſtwo.

Serbskim towaſtwam. Serbſke tow., kotreż ſu raz „Bursku krew" hrałe a někajke eksemplary wobſejdża (abo jenotliwcy), proſymy, tute hnydom do archiva Domowiny zapóſłać. Kniha je rozpředata, tuž chcemy w Zwjazku někotre eksemplary na wupožčowanje nahromadźić. Pak knihi wotkupimy, pak jako ſwójſtwo nast. towaſtwa w archiwje khowamy. Sekretariat Domowiny.

Sowrjecy. Spěw. tow. „Sołobik" a „Sokołſki wotrjad" wotměwataj přich. ſrjedu, 23. póżnjeńca, wjecżor we 8 hodź. pola bratra Palerja w Sowrjecach jara ważnu zhromadźiznu. Prosymy wo połnoliċžbne wobdźělenje. Nowe ſobuſtawy ſu wutrobnje witane. Předſydſtwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleſ w Budyšinje — Zamołwity za hospodarſki dźeł: Arnošt Bart w Brěžnycy, — za nawěſtki: A. Dučman w Budyšinje.

Kedźbu! Njeskomdź!

W Khwaćicach pola Nowakec

njedźelu 20. wječor 1/8 wulki

spěwny koncert

spěwy mužske, žónske a měšane nowe, zrědka słyšane

Potom wjesoła rejka

Wšěch lubowarjow rjaneho spěwa wutrobnje přeprošuje Hudźbna Jednota Radwoćska

Nowinka za Khwaćicy a wokolinu!

Hosćenc we Worklecach.

Jutře njedźelu k žnjowemu swjedźenju

pyšne reje

Pětr Pjetaš.

Hosćenc w Haslowje

Jutře njedźelu su

pyšne reje

Lehmannec konditorńja a kofejownja

na Serbskej hasy 8

Najpřijomniše hósne městnosće - Konditorske pječiwa prěnjeje rjadownje.

Wšědnje wot 4—1/47 hodź. a wot 6—12 hodź. koncertuje znaty kapalny mištr Striebitz.

K dobroćiwemu wobkedźbowanju: Najlěpše Salanknowske a Reichelske piwo z ćwicow.

Oskar Noack w Budyšinje

na Sukelnskej hasy 1. Telefon 1098.

cigarowy dom **winowa wikowarnja.**

Poskićam

cigary po wšěch płaćiznach

5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30 a t. d.

při wotewzaću cyłych kaščikow 10 procentow rabata, cigaretty, kurjeńske tobaki a žwanske tobaki najlěpšich hódnosćow najprěšišich firmow. Ke kermuši, žnjowemu swjedźenjej a druhim swjatočnosćam

běłe a čerwjene wino wot —,90 hr. sem

prěnjoklasne a derje słodźace hódnosće.

W. KELLING

barbi ~ chemiscy čisći

z rukowanjom z benzinom a prasuje

mužace wobleki

w Budyšinje na khěžorskej drózy 6 na Přisečanskej drózy 16 Telefon 45

w Khójebuzu na Hródkowskej drózy 4

we Wojerecach na cyrkwinskej drózy 22

w Běłej Wodźe na Bismarckskej drózy 26

Za namočenje symjenjow

poručam

Uspulun a koprowy vitriol

E. O. Hennig

Viktoria-drogownja

na Sukelnskej hasy 7. — Telefon 141.

Wšě wobuća,

dołhe škórnje krótke škórnje dźěćace škórnje

poruča

Mark w Kukowje.

Stajnje dóńdu

překwapjace nowosće

za rubišća, šórcuchi, khuty a poćehnjenja kožuchow

Barchenty za khuty w hobrskim wubjerku

Alphons Schauseil w Budyšinje

na Bohatej hasy :-: Telefon 1316

Wubjerk z hromadami mužskeych a žonjacych

kołow

jenož najl. hódn. znamki Presto, Schleditz, Gritzner, Torpedo, Miffa, Express a Specialnaj přihódn. płaćizn. Do wolam podźělne płaćenje

Dom jězdnych kołow

Witek w Sćijecach.

Kupuju

nowiny, akty, knihi po 4 pj. papjerowy wotpady po 3 pj. lapy, bleše běłeho wina bleše čerwjeneho wina

sektowe bleše, wěš druhe bleše po powyšenych dnjowych płaćiznach, **železo a stare metale** jenož na wupokaz wyšnosće.

Popp na hornčerskim hasy 18 telefon 1351.

Polstrowe twory

zhotuju a wuporjedźam tunjo, hotowe mam stajnje na składze.

Max Urban, tapečerař, Königswall 3.

Rjane nowe mustry

za serbsku drastu

šórcuchi, suknje, rubišća, khuty, banty

:-: **za sekle, kožuchowe poćehnjenja** :-:

Paul Otte w Budyšinje

na Zitnej hasy 10.

Oskar Meister

fotografiski ateljej

w Budyšinje na khěžorskej drózy 15.

Telefon 438 :-: Njedźelu wotewrjeny

Po skazanju so też we wsach fotografuje, tehorunja kwasne wobrazy, grupy atd.

Powjetšenje po kóždem wobrazu.

Korjeninowy a safran. mlyn

z elektriskim ćerjenjom

Oscar Křižank

w Hajnicach

pósta w Budestecach

Wšě družiny korjeninow, cyłych a drobnje zmlětych, wosebje čistymlěty safran, wudźěłany w hódnosći a sporosći po hižo lětdźesatki dołho wupruhowanym a wuspytanym mlěću firmy Ernst Jatzke w Budyšinje.

Hdyž chcećе woprawdźe dobry wobraz měć,

dha dźiće do

fotografiskeho ateljeja

Rich. Hutha

mějećel **Arno Lehnert**

w Budyšinje na herbstej haju 13

Wótdźeln njedźelu wot 1/41—3 hodź. wotewrjeny

Cyle wosebje tunjo! Cyle wosebje tunjo!

Dźělba ložowych damastow feš 160 cm šěrokich

Dźělba najlěpšeho ložoweho poćehnjenja

Dźělba 160×160 cm damastow za blidowe ruby

Hilger na Lotzeskej drózy 20 Žane klamy

Centrifugi

za ručne a mocowe ćerjenje, nowe modele 1925.

Přijomne wotpłaćowanja!

Originalne narunanske dźěle a wolij.

Wuporjedźenja wšěch systemow.

Ernst Falting w Njeswačidle

wikowarnja z ratařskimi mašinami. Telefon 40.

Dołholětne nazhonjenje w centrifugach je moje najlěpše rukowanje! Sym kóždu njedźelu wšěšce k rěčam.

Transport wyskosućelnych kruwow a jałojcow

też něhotre **byki** (do stadłowych knihow zapisanych) wot **njedźele** sem a na dalše stajnje plahowanski skót poskićuje

Heinrich Jakubec w Konjecach

telefon Wóslink čo. 27.

Wuporjedźenja časnikow

wuwjeduje najlěpje po najtuńšich płaćiznach

Fritz Nerlich

we Wojerecach

na dwórniščowej drózy 40.

Parne čišćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Starša serbska holca

pyta k 1. 10. službu jako

holca za dom

w dobrym domje. Poskićenja pod „O 35" na „Serb. Nowiny".

Holcu do wučby,

kotraž może serbski, pyta hnydom

Paul Otte

w Budyšinje na Zitn. h. 10.

Pytamoj za Budyšin a wokolinu wustojneho

zastupjerja

kiž je pola hosćencarjow, kofejownjow atd. derje znaty, při wysokej zastužbje

Köhler & Zumpe,

Heidenau 1.

M. Mikela

časnikař w Kukowje

poruča

dobre časniki a nawoči

bryle) po najtuńšich płaćiznach.

Sylna podsobna

kruwa

blizko čeleću je na předaju

w Njeswačidle čo. 48.

Młoda, wysokosućelna

kruwa

je na předań

w Jitku čo. 26.

Wysokosućelna

kruwa

je na předań w Brěžyncy čo. 29.

Zubna praxis w Kamjencu

na Wojerowskej drózy čo. 5

(prjedy w Hósku w Hartsteinec zubnej praxisy)

Cuze zuby . . . 2.— hr. torhanje zubow 0.50 hr.

plata a srěbak so wosebje njewobličitej wuporjedźenja 2,50 hač 3,— hr. z pohłušenjom . 1.— hr.

plomby . . . . 1.— hr.

Za podawane dźěła přewozmu rukowanje. — Prošu prawje na khěžine čisło kedźbować! = Wojerowska dróha 5. =

Ručne hodźiny wot 9—12, 1/23—7, njedźelu 10—12 hodź.

Dźěćacy lěkař dr. med. Schnabel

w Budyšinje na Khěžorsk. drózy, telefon 1094

je so wróćił.

Ručne hodźiny dop. 1/210—11 hodź., pop. 1/23—4 hodź. Štwórtk popołdnju a sobotu popołdnju njeje žana ručna hodźina.

Sym pola powšitkowneje

khorobneje pokładnicy města Budyšina

kaž też pola wšěch pokładnicow Budyšskeho wokrjesa jako

lěkař za khorosće wočow

připoznaty

Dr. Rězak

9—1/21, 3—5/26 (pjatk popołdnju njejsym k rěčam).

Wotewrjenje filialki.

Česćenemu wobydlerstwu **Klóštrskeje wokoliny** z tutym wozjewjamy, zo smy 15. septembra

na šuli w Pančicach

filialku wotewrili.

Měšćanska banka w Kamjencu **Nalutowarnja města Kamjenca**

Měšćanska žirowa pokładnica.

Dr. Starck w Budyšinje

zapućuje hač do 30. septembra.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaći 10 zł. pj. Wudawa a ćišći Smolerjec knihćišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobdźěrnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje.

Čisło (Nr.) 220 **Budyšin — póndźelu, 21. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Krisa w Swjatku ludow.

Sćiwerna žiwosć politiky, stajnje pytacy, mjes europiske ludy roskoru wuwijowacy, Jendźelska jednanje Swjatka ludow w Genfje poćěźiła pyta. **Jendźelska, ćo „Matin“ wobcežuje, kóždemu wobsamknjenju sadźěwuje, kotrež mohło Swjatstej ludow wjetšmu ważnosć a wjazy nahladnosće dacy.** Franzowska schpanišći namjet podpjerujo, so by ćo ś techniskim studijom wobmjerjowanja wojerskeho bronjenja sapoćało. Jendźelski sastupjeř sir Cecil Hurst pśećiwo pschešnatemu khwatanju rěcežesche. Wón ćebi sa kóždy lud prawo žadasće, **so ćmě ćiwoje wojerske brónjenje po ćiwojich tradizijach sakhowacy.** Franzowska ćež schpanišći namjet wo **nutrownym rosrišazym** žudźe podpjerasće, tola jendźelski sapósłanc ćo pśećiwo njemu wuprajі. Sir Cecil Hurst ménjesche, so maja ćo wšyće tele praschenja, kotrež offizialne sajimy jeneho kraja nastupaju po žamnjatym nahladze rosšudźicy a so njeměža ćo rosrišazenu žudźel podpśihnyć Franzowsko ćebi žada „so by ćo Swjatk ludow ćež ś hospodarskimi konfliktami saběrał a jich hłubsche pśicźiny wuźledźiś pytał. Jendźelska je ćo sapowědźika, tutón namjet podpjerjacy a budźe wěcej pśećiwo njemu wustupowacy.

Ćež pśchi mjenje ważnych praschenjach ćo spjećiwosći Jendźelskeje pśećiwo wuspěchnemu dźěku Swjatka ludow napschećo staja. Najhórsche pak je, „Matin“ praji, so nalske knježerstwo jendźelskemu ménjenju pśichłosuje. Na brise waschuje ćo ś pśećiwjenjom diweju wulkomoznow kóždy manewer podpjerusze, kotryž dyrbi Swjatk ludow pśiśahnyś. Kaž ćo sda, entenia dawno wjazy njewobsteji. Kóždy jejnych ćobustatwow ćiwoj žamtjny puć dźe a ćubodej nježwěri. Jenož pśećiwo Němskej ju jeneje mytnje, dokelž ćo jeje boja. **Mjeńšiny, kotrychž žadanja w Swjatku ludow ćo njehodźa pśchećo hnydom bopjelnyć, budźa hnydom po pśchisłupjenju Němskeje ś straschnej brónju, kotraž ćo pśećiwo nětko wobstajacej organizaziji Swjatka ludow samérn.** Hdyž budźe Němska Swjatkej ludow pśchiłukschcyć, potom ćo Swjatk bórzy ze straschnej opposiziju w ćiwojich sakładach rěśichnaže. Pśchihoty sa tele niczaze dźěło je Jendźelska hižo cźinika.

Pólska pśched radu Swjatka ludow pśećiwo Gdanskej dobyła.

Kaž je znate, je internazionalny žud w Haagu w nastupanju **pólskeje pólskeje žłužby pśećiwo mésu Gdanskej (Danzig) rosšudźił.** Knježerstwo ćwobodneho mésta Gdanska stejśicego sastupowasche, so ćmě po postajenju mérowego rěcenja Pólska jenož w pśchi Gdanskim pśchistawje tam žamtjnu pólsku žłužbu pśchiprawiła, hdyž ćo twory ś łódźow wukładuja a na nje nakładuja. Internazionalny žud w Haagu dě pak nahladej Pólskeje pśiśiłoćował, so k pśchistawej ćež tón dźěł mésta žłuśicy, hdyž ću elementy hospodarskeho charaktera śednoczene. Pśećiwo tutemu rosšudźej je Gdanske knježerstwo pola rady Swjatka ludow protestowało. Ta pak je rosžud Haagskeho internazionaleho žuda sa prawy spóznała.

Druha sforžba mésta Gdanska ćo **pśchećiwo pólskemu munizijskemu składej na Westerskej płazje w Gdanskim pśchistawje stojowasche.** Ćež tu rada Swjatka ludow na lépschinu Pólskeje rosšudźi. Westerska plata ma ćo hač do 1. nowembra Pólskej wotstupiś. Prezident Gdanskeho senata je pśećiwo wobéma rosšudomaj protestował a je ćebi sadał, so dyrbiśej ćo wonej ś nowa Haagskemu internazionalnemu ćudej pschepołožiś.

Hamburgšzy němskonazionalni pśchećiwo Stresemannowej politiky w nastupanju bjesstrachoweho pakta.

Hamburgšzy němskonazionalni, kotrjž ludowa składnosć pschepuśćeja, hdyž móža Stresemannowu ćwonkownu politiku najwótrjscho sašudźiś, ju wobsamknu, ćiwoju krajnoběžnu stražiju namolwiś, Stresemannowej politiky ćiwoje najewjetsche njedowěrjenje wuprajiś. Frakzija wot němskeje frakzije na kóždy pad wocźakuje, so ćo Němšćej njeda pśchi bjesstrachowym paktu woddźěliś, je-li so ćo pśjedy toho wuznawanje wrócźo njewosmje, so je Němska ćwětowu wójnu sawinowała a je-li so wobhadźenjske wójsko pśjedy toho ś Němskeje njewućehnje. Pschewobjatjenje němskeho kraja, **to réka Elsaša a Lothringskeje, Pósnańskeje a Hornjeje** Schlesyskeje je a wostanje pschérada na ludu a wótcźinje. — Hdyž ś rosšudźenju bórzo, drje němskonazionalni we němskim ćemnje porok pscherady na ludu a wótcźinym kraju na ćo wójnu.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Rěči serbski.

Najsł. a najtuńša kupowańna wobućow. Pódšušowanje spěšnje a tunjo

Wothłosowanje wo nahódnjeńskim sakonju śwěsćene.

Towarstwo sa wjetsche nahódnoscźenje wójnskich pozćonkow, statnych pozćonkow, hypothekow atd. je telko hłosow hromadu swjedło, so móže ćebi ś nowa w němskim ćemnje wuradźenje wo nahódnoscźenju žadacy.

Franzowske sašudźenje Němcow.

Franzowski wójnski žud w Mainzu je dla śpionaže 23-létneho architekta Niklasa k jastwu na 13 lět a pisarskeho pomocznika Eugena Bauera k jastwu na 10 lět sašudźił.

Franzowska wójskowa reforma.

„Echo de Paris“ powě, so je ćo podsekretar sa wojerstwo Anthoinat, do Marokkowskeje podat, so by marschallej Petainej naćisk reorganizazije wójska, kotryž je podsekretar Oisel wudźěłał, wotbeje naćisk wo sawjedźenje **jenoletneje žłužby,** pschedpołožił.

Wójna w Marokkowskej.

W Pariśu ćo 19. septembra powě: W krajinje pola Ueźana ću riffzy Kabylojo nadpad śpytali. Na tutym mésnje žylne mozy hromadźeja. Abd-el-Krim je roskasowaŕstwo ćwojeho wójska na Bibanskich horach a Akarschu, hdyž ću riffzy Kabylojo cźełke porażenje pocźerpili, na wójnsku radu śwołał, hdyž budźa ćo offisiérojo dyrbjeć samołwicy.

Jedyn dopiśowaŕ ś Madrida powě, so ću **riffzy Kabylojo pola Alhucemasa nadběh na Schpaniźanow śpytali.** Pschiwos munizije a zyrohy je ś wětrami pocźeźene. Njeźiwaju toho ću Kabylow wotrasyli, kotrjž cźełko schkodowachu.

*

Po hač dotal njepotwjerdźenych powěsćach ću Schpaniźenjo njeźiwaju wulkich wobcežnosćow pla Alhucemasa k wjeźoru ś Morro Nuevo wójsko wuhadźili a tśi mile dołhi kruch kraja wobhadźili. Abd-el-Krim je sakitanje mésta Ajdira wobhladuwje pschihotował. Wjele kanunow a maschinskich tśelbow je ćo k sakitanju nastajiło.

Sźiłnosć schpanišćeho wójska w Marokkowskej.

Po rosprawje Londonskich nowin „Daily Mail“ je schpanišće wójsko w Marokkowskej 200 000 muži žylna. Hač je tale powěsć wěrna, na tym žnjeło drje ćo dźiwowacy. Jendźelske nowiny ću husto schkarne powěsće ś Marokkowskeje a Syrskeje rosśěrjele, je wójnske powěsće jendźelskich nowin njejźu wěry hódne. Po ćich wudawanju, ma Schpanišća sa wudźerźenje ćwojeho wójska a wójnskeho tódźiwa kóždy měsac 15 milijonow śterlingow (300 milijonow hrywnow) saplacyć.

Schpanišća wójskowa rosprawa praji, so je na rańschej froncze měr. Pospytam njepschecźelow, so bychu ćo śmójnili schpanišćeho lékwa pola Cebadille; ću Schpaniźenjo sadźěwali. Njepschecźel je pschi tym cźełko schkodował.

Na franzowskej froncze je wscho sukrom było. Franzowske wójsko śtejśišcźa wobhwjeduje, kotrychž je ćo śmozowało. Sda ćo, so sa někotre dny offensiwa dale pójźe. Někotrych nowych śbźěrańskich śplahow je ćo podcźišło.

Mjła sadźěwuje wojerskim operazijam.

Dopiśowaŕ Pariśkeho „Tempsa“ powě, so na połnóznej froncze ś ranja hižo husta mjła jenju pschikrywa, kotraž dosć dołho dopołdnja traje a husto wojerske operazije śmjemóžni. General Noulin, kotryž ćozde ranje sahe ś łćadła wójsko pschi froncze wobhladuje a pot ym ćiwoje wojowańske plany dźěła, dyrbi mhły dla ćiwoje dźěło pschetorhnyć. Njepschecźel tśelne hrjebje pola Burgasa wuźyvuje.

Po wudawanju domoródnych ćo na schpanišćej froncze někotre śplahi poćinaju Abd-el-Krimej śpjecźowacy. Schpanišća wójskowa rosprawa praji, so je na froncze měr hač na Alhucemaśku frontu, hdyž ćo njepschecźel žylnišo hiba. Schpanišće schkodowanje 30 muži wucźinja.

Wuložowanje franzowskich wojakow sa Marokkowsku.

Wukas franzowskeho wójnskeho ministra postaja, so ma w pschichodźe lóh rosšudźicy, schtó ma ś wójska w Franzowskej do Marokkowskeje hicy.

Hrožaze hospodarske cźežna w Italskej.

Hdyž hrabja Volpi w italskim knježerstwje wójnske ministerwo pschejmje, njebě hižo italske hospodarske połoženje rózowe. Italska waluta ćo po sdacu ś wožudom waluty dobycźeŕskich a porażenych statow podeńdźe. Hospodarske žiwjenje Italskeje ćo wumělcy natwari na wójnskim pschemyśli a na klinjanymaj nohomaj stejesche. Deflazija, kotraž italskej industriji smóžni, tworjy pod ćwětowej hódnoscźu pośicźicy, italskemu wuwojej howjesche, njeje mohło bjes kónza tracy. Pryedowschi finanzny minister, dr. Stefani, finanznu krisu do pśedka widźesche, ćo prózowasche, khorobne wotnožki industrije wotbyć, je dyrbjał woteńcy. Volpi, kotryž po nim śłédowasche, ma sakhowacy, schtož ćo pschećze wjetschemu słu wobarało. Wscha kedźbliwosć nétcźišćeho knježerstwa je tohodla na słepschenje a skruźenje waluty někotle samérjena. Cźežka pschenjwskowa, hospodarska a sozialna krisa sa Italska nastawa. Njedostatk pjenjez dźeń wote dnja bóle w Italskej sacźuwaju, a wulke fabriki ćo do cźežna cźerja a poćinaju dźěłacźerjow puschcźeć. S tym bórzy hromadna bjesdźěłosć nastanje, kotraž śmjeje sašo dalokošahaze scźełkwki sa zyle žiwjenje w Italskej.

Poražene Drusow w Syriskej.

S Beiruta ćo wo poślednim wojowanju mjes Drusami a Franzowsami powě, so je ćo dźeśaćehodźinske wojowanje pola El Musseifra ś dobyćom Franzowsow skónčiło. Hdyž běchu Drusojo ś wojowniscźeja zofali, Franzowsojo 250 padnjenych Drusow pohrjebachu. Ś wuprajenju jenych Drusow ću śběžarjo w dotalnych wojowanjach 500 mortwych a 500 ranjenych słubili. Drusowo po sdacu ruske bolschewiske knježerstwo ś bróńjenj a wójnskim materialom sastarowje. Wschi wojowanju ću Franzowsojo tśi ruske khorhoje dobyli.

W Hauranskim hórskim kraju někotre Drusojo knjeza. Arzybiskop w Hauranje je jendźelskej spikownaczelzy Mariannje Harry list pósłał, w kotrymž pische: Pśched dwémaj njedźelomaj běch w Hauranje. Pokoženje je jara njemérne. Drusojo ću w někotrych mésćach nad Franzowsami dobyli, schtož je na zyłu diwozju cźełke njesłoże pschinjeśło. Drusojo ću pśches 5000 khcheśćijanow ś jich statokow wuhnali a jich wuru bili. Někotre ću cźi pod holym njebjom žiwi kaž wokoło cźahaju prosćerjo. Pśches 800 Franzowsow je ćo moriło abo ćo ślubiło. 700 je w tworjeńšnje Sueidze wobstupjenych. Ja ćam njemóžach do Sueidy dóńcź, dokelž puć njeje wěsty. 10 wobzow Hauranskeho kraja je w połnym śběhu, a někotśi znaćej wjednizy w Damasku ću ćo w nym śběhu, a někotśi znaćej wjednizy w Damasku ću ćo w śběhej pschijaunći. Franzowska expedizija, kotraž ćo pschihotuje, znajmjeńscha 15 000 derje wobrońjenych wojakow trjeba, hdyž dyrbi śběhł potkóńcź. Nahladnosć Franzowskeje je wot 3. augusta jara wotběrała. Wschitzy naschi pschecźelzy ću w Sueidańej wjerdźińje wobkhowjeni. Někotśi franzowscy dopiśowarjo ću w kraju, móža pak jenož hač do Ćśry dóńcź. W Sueidze wobkhowjeni ludźo ś létadłatmi zyrobu a źiwjenjowu potrjebu dostawaju. Druzojo ću jich śběhł ś tychle létadłow wotśěliłi. Pokoženje je kritiśe, tola njetrjebamy sadźiwěwacy. Kaž dołho ćym tu ś biskopom, njeśćymy podobne widźak.

Nowa mésćańska wójna w Chinje.

S Chiny powěsće pschikhadźeja, po kotrychž ś nowa śtrach wobydlerskeje wójny mjes generalomaj Feng-Yu-Cźangom a Cźang-Tśi-linom hrosy. S wobeju stronow je ćo wjetsche wójsko nahromadźiło. Generala Fenga ruske knježerstwo podpjeruje. Wón dhe wobeźe Jendźelcźanow a Japanzow ś Chiny wuhnacy.

Amerika jako pjenjezytwupožećowarka.

Po Newyorkskich powěsćach Ameriki poćina jako wulki internazionalny pjenjezník wustupowacy. W blišćich njedźelach ćo podpiśanje na nowu němsku pożćonku sapoćenje. Argentinska pożćonku 30 milijonow dóstanje. Méśta Tokio wo 50 milijonow yenow pśiby. Dale ćo pschihoty na 200-milijonsku pożćonku sa Franzowsku cźinja, hdyž je ćo praschenje wójnskeho dołha śrjadowało.

Zawjedźenje serbskeje čitanki „Zahrodki“.

Do hrjedźnych rjadownjow naschich serbskich schulow je wot schulskeje wyschnosće hjes wumjenjenjow pschiswolene. Wona ma so pschi serbskej wuczbje wuzywacz. Nadźijomnje nětko wuczerjo, starschi a dźěćzi sa njej hrabaja a wschitzku pilnje czitaja. Wo jeje hódnosćzi ręczeć njechcam, to powolanischi spitzowaczeł borzy schini.

Wubjerk je někotre pohnadźenja měł, prjedy hacz so wo maczisnje a wo jeje sjednowanju rosprudźił. Potom mějesche so s literatury hdźerać a nowe nastawki mězachu so pisacz. Na pschihódnej maczisnje sa dźěćzi wot 8 hacz do 10 lět w serbskej literaturje pschewjele namakacz njeje, ale nasch pschecżeł Nawka snaje w serbskim pismowstwje kóždy kuczik a hromadźi do swojeho kaschczika wschitko, schtoż je sa dźěćzi khmane, a hdyż nicżo njenamaka, dha napische sam. Wón hésche tak prawje duschna naschcho wubjerka. Nasch derje saskužbny wótczinz, kn. rada Muka, nam swoju dobru radu posticzi; tón a druhi nětcho napisa, schtoż bu jemu nawdate, tón a druhi pak też niz.

Stónczinje bě rukopiz hotowy a sestajany; dha tu saso pjenjes njebě. Nasche lube serbske dźěćzi nózkowachu po zyłych Serbach a naproschachu sa ważny kulturny skutk někhdże 1600 hrimnow. Tuž wo Božim mjenje s czisichczom sapoczachmy. Tola to też hischcze dźeło žadasche. Kn. Nawka dasche rukopiz sa czisichcz wotpischowacz abo wotpischowasche sam. Kn. rada Muka nałoži sbytk zwětka swojeju wocżow ke korekturam. Kn. Holan jeho podpjerowasche, a tak zwěru ruzy dźěło spechowachu. Ale te lube abo lěpje njelube pjenjesły! Kn. Janak je někotru bidu nich dla wustał a pschezo hischcze wschо pschětrał njeje. Krajna wyschnosć a wobzebje Serbske literarne towarstwo stej jemu jako pokładnikej połožnosć pschinjeżkoj. S luda žamoho podarmo na podpjery czakamy. Njenamaka dha nichtó wjazy žanoho pléżniweho kroschika sa dobry narodny skutk?

Knjes Nowak je nam pékne wobrazy wudźełał, tak możachmy knižku rjenje wudebicz! Pékne swjasak je ju knjes knihiwjasar Klahra.

Nětko leži we wokinje serb. knihařnje wupokožena. Tam pak swoju słužbu wukonjecz njemóže. Tuž do schulow a do domow s njej! Hriwnu sa knižku — to njeje wjele; a sa to žmějch so nad njej radowacz a też na nju zwarjecz — kaž chcejch. Tuž dźi a kup žebi „Zahrodku.“

Hanczka.

Ze Serbow.

W Budyschkinje, 21. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Dźensa rano we 8 hodź. barometer 730, hygrometer +4, thermometer w nozy +11. Wuhlady na malo so pschemjenjaze wjedro. — Wjezera rano wjedrańe spósnachu, so wyschiny a nižiny jena sa druhej s wulkej pschischnosću khodźa. Pódla je jara czopło, džakowano Bohu. Wot wczerawscheho ranja s połnoczu symnische wětry psches Jendźelsku sadźowaja. To sawinuja symnische pomrócżenje a deschczowanje. Wjedrańe měnja, so tute wjedro też bórzy naschu krajinu pschetchejnje. Wot wczerawscheho wjeczora schkleńza nimale spěchnje na hrosne pada. Potajkim sda so wjedro tola saso wohrożene być. — Jutśje wuteru złonczko 5.47 hodź. schadźa a so 5.58 hodź. khowa. Měsacźk schadźa dopołdnja 10.19 hodź. a so wjeczor 8.13 hodź. khowa.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje ja jutśje wuteru.** Wjedro wětrikojte, chłodnischo, druhdy deschczik. Jenož hischcze we rańschej Europje wobstajne wjedro hewak wschudżom schérjate.

Skónczinje je so někto wjedro stajiło. Naschi ratarjo su so dawno nazkakali, zu tak rjez skoro nadźiju słubili, so so wjedro smadź jónu polepschi abo zyle staji. Nowina drje nam w pozdnich dnjach sandźeneho tydzenja rjane wjedro wěschczesche. Ludźo pak nam njewěrjachu. Nětko pak smy pschepotrapny, so mjesache prajene. Wot sandźeneje pondźele sem mamy potajkim najrjeńsche nasymske wjedro. Tuž maju naschi lubi ratarjo nimo měry nusne. Wotawa ma so sunschicz a domoj khowacz. Se prénimi sykami su hižo sapoczeli. Tutón tydzeń mamy šuche dny. Po tym so naschi ratarjo swjetscha słožuja. Na nich najradscho pschenzu sasuja. Mnohi ratarjo też hižo běrny sběraju. Někotre druzźiny běrnow khětro hinja. Mnohi ratarjo měnja, so je deschczojte wjedro też runkliżu khětro sschkodźało. Jeli wjedro nětkle wobstajne dale traje, njetrjebamy pak so hischcze hubjeneho wunoschka wschesakich druzźinow rěpow bojecz. S Błótow so nam powě, so su tamne bohate kórkowe wupłody też s deschczemi khětru schkodu poczerpnyle. Kórkowe sclo je s wjetscheho dźěła spadało. Jeli někto dźěschi czaš rjane wjedro wobkhowamy, tak so móža naschi ratarjo Bože žito derje wojsecz, běrny sesběracz a druhe płody derje domoj khowacz, potom radź na sandźenu hrosny czaš spominamy. Bóh chcyl jo miloscziwje wobradźicz.

— **Pschi pruhowanju wólbokhmanosće** pschi tudomnym katoschim seminaru wot 14.—18. septembra so 16 czakanych schulskeho sastojnstwa wobdźělichu. Wschitzku pruhowanja derje wobstachu.

— **Někotři Budyschczy kupowarjo** so w pozlednim czasu hórschachu, so ma bursta butra na Butrowych wikach hubjenu wahu. Pozitija pak sandźenu zobotu butru pruhowasche a wschudżom polnu wahu nadeńdże. Tak su so na nasche wbohe hospoty podarmo pschińdlodźeli. Dokelž na wiki skoro ideż wuwiwacza serbske hospoty swoju butru nosschа, je tale kontrola była s nowa dopokasała jich sprawnosć a swědomitosć.

— **Pozedźenje wokrejžneho wubjerka Budyschkeho hamtskeho hejtmanstwa** je schtwórtk, 24. septembra 1925, dop. w 10 hodź. w pozledźenskej sali hamtskeho hejtmanstwa na Bismarckowej bróhi 21. Dujowy porjad (sjawny): 1. Narunanska wólba bo wokrejžneje póbłanskeje sastarańk. rady, bo wubjerka sa wothładarinu a sa dźěczaju dom (s Knjesa s Berg). 2. Pschiličzenje dokhodow s rentow a sa starańke wudawki. 3. Wunoschk wojerowskeho dnja. Symske pschipomozy. 4. Sakładny podjel pschi kreditnym watstawje sakłkich gmejnow. 5. Wotdźělenje wot leżownoscże strona 13 leżownoscżowych knihow sa Hornju Hórku. 6. Pschedacze leżownoscże czo. 1300 leżownolnych knihi sa Serbski Sohland a powschitkownoužitne towarske druzstwo we Sohlandźe. 7. Pschedacze gmejnskeje semje Khrótstawskeje gmejny na Hyderjow. 8. Pschedacze gmejnskeje semje (leż. kn. str. 200 sa Khembert) k sahndźelnikam sa-meram. 9. Tehorunja (str. 201 sa Khembert). 10. Powschischicznje gmejnskeho pschiraźka k dawkej-sa kupjenje leżownoscżow (gmejna Khejn). 11. Korla Schneider s Hornjeje Kiny. Pschenjesenje dowolnoscże korczmarstwa we „Dwěmaj Lipomaj“ w Hornjej Kinje. 12. Gerhard Rämsch w Małych Dębżecach. Pschenjesenje dowolnoscże korczmarstwa w hoscżenzu „k tykanzowej khěży“. 13. Jakub Scyda w Dźěnikecach. Rosschérjenje dowolnoscże korczmarstwa na wudawanje piwa w bźěłakuńskej kantinje tonoweje a schamotoweje dźěłarnje we Wětrowje. 17. Firma Sattler a Co. w Budyschinje. Postajenje 3 maschinow sa schczěpjenje kamjenjowu na leż. czo. 93 w Hornjej Kinje. 19. Firma granitowuje Strehle w Biskopizach. Postajenje 5 maschinow sa schczěpjenje kamjenjow na leż. czo. 321 we Ssminej. 20. Porjady wobeihaschenja někotrych gmejnow. 21. Dodawk ke Krchowskemu porjadej sa Semizy. 22. Wschelczińy.

— **Zitawska wikowańska komora** piša nam sležownje: **Dawk na smórku.** Po sakonju wot 10. augusta 1925 su so hódźiny na smórkowy dawk (Wechjesteuer) wot 1. septembra 1925 poniżše. Dawk wuczini nětko 1½ hr. na 100 hrivnow smórkoweje sumy. Sapoczane 100 hr. płaczka jako polne. Poła smórkow, kotrychž płaczenje je na wěm dźeń postajene, powyschi so dawk, jeli ma so smórka posdźischo hacz sa 3 měsazy w ramiznym lěcze wutajenja saplaczicz, na 20 hr. sa 100 hr. Dawk so njepowyschi, jeli so czas (3 měsazy) wo wjazy hacz 5 dnjow njeschczo krocżi. — Dyrbitschelzi smórku posdźischo hacz sa jedne lěto saplaczicz, powyschi so dawk na 30 hr. sa 100 hr. Sa kóžde dalsche 6 měsazow powyschi so dawk wo 10 hr. sa 100 hr. — Jako smórka płaczi pišmo też potom, jeli so druhemu s połnomozu pschepoda, brachowaze zobanja wudpołnicz. Tajka połnomóz so nadźija, hdyż je pišmo jako smórka wojnamjenjene. Njeje-li na takim pišmje napisane, kajka suma ma so płaczicz, tak ma so dawk na 10 000 hr. płaczicz. — Brachuje też dźeń wustajenja, tak płaczi dźeń pschepodacza jako tajki. — Winowatosć, smórkowy dawk płaczicz, nastanje w tym wokomiku, w kotrymż so smórka „z rukow da“. Wjewjacz płaczi pak potom, jeli je so smórka jenoż k pschitcżu póslała abo k pschijecżu poruczała. Tajku smórku njetrjeba wustajeć hischcze kolkowacz, dokelž je hischcze njewěste, hacz so smórka wopraudźe pschijimnje. W takim padźe nastanje hakle winowatosć, smórkowy dawk saplaczicz, hdyż smórka so wrócżo abo jeli ju akzeptant druhe dale da. Tuž ma akzeptant, (kiž smórku pschijimje), winowatosć, pschehy hacz smórku dale da, sa nju dawk saplaczicz.

— **Autowy wobkhad mjes Stolypinom a Arnsdorfom.** Wot dźensnischcze pónđsele, 21. 9. 25 płaczi sa autowu cżaru mjes Stolypinom a Arnsdorfom nowy jězdny porjad. Porjad je Kpje sjednowany a ma zschusamknjenja w Arnsdorfje k wschelakim czasam. Wobydlerstwo w tamnej wokolinje budże wěsce pschemjenjenje witacz, kaž też tódyn druhi, kiž dyrbi rad sautom jědź.

S **Khwarcżic.** Wjele su khodźili we wczera cżi, kotrjž tam njeběchu. Njeběchu pschischli do tudomneho Nowakej hoscżenza. Tu wustupi Radworska Jednota. Stischachmy njewschědnje krasnje wumjedźene spěwy. To bě wobraz-dźita wokschewjenka. To bě kupjel womlodźenja ducha a wucha. Pschiposlucharstwo mnożesche bohacżiske bycz. Ale dźěchaty we wokolnych wšach ani njewědźesche, schto ho nam w Khwacżicach wékneho pschihotuje. Wschędne starostze a ruzy połneho dźěła, hdyż Bóh ludy Knjes je nam saso wobradźił sodne žnjowe wjedro, njebowola ratarjej, so jara rosshladowacz. Te lube „Serbske Nowiny“ su brze pékuje na rjany wjeczor pscheproschowake, ale też te njemóżesch wjazy dokładnje rosponimnacz. Wy lubi Radworczenjo, pschihódźeze bórzy saso, potom smějerze diwózy, haj trójzy telko mutnych pschipospłucharjow, kaž wczera. Nutrenje žmy posłuchali. Wopraunna komschaza cżischina kuzeżesche w sali, hdyż Radworczenjo spěwachu. Spěwachu s hłowy. W jich pschednowoschkach njejimachu nasz jenicżny kraźnje a jažnje pschednujeżene hłoosjy: Rich spěw wukuła wopschijecże. Tu wuroscżechu je spěwa posłuwy, skutk bam. Dopominamy jenoż na „Dobry wjecżor, maczerka“. We spěwje běchu žiwi spěwarjo a storhnyczu žobu do skutka spěwa pschipospłucharjow. Te stare lube serbske spěwy jewichu so nam w nowej podobiznje. To bě wumělstwo, kajkehoż w Khwacżicach so nam hischcze posticzało njeje. Tohodla wobjarujemy, tych, kotrjž tam njeběchu a Wam lubym žurbodam Radworskim pschiwołamy: nastajcze so bórzy saso k nam.

S **Worschicz.** Nasche zyrkwinske pschednostejcżerstwo hische wobsamkło, so maju so zyrkwine pschecżele, ta kotrymiż w zymym cżasu wójny a po wójnje wažywnostnjy hladali njebě, wurjedźicz a swuporjedźecz. Tuzn składnosć wuzit šmérny pschecżel naschcho Bożeho domu, luies Pětr Guda w Kumischzach, k tomu swoju lubosć swjatnuzy nascheje wosady s nowa wopokazacz. Wón da na mésnu schtrěchżicznu starezho registra nowy, lubosnje zuni satwarcz. Jeho milý hłós wožada w njedźelskej Bozej słužbje pékni ras saspěwicha a so nad nim sradowacha. Wschitzky žmy lubemu kujesej Gudze s wutrobu dźakowni sa krasny dar, njeje to pséni ras, so sa Bożi dom taiki wopor pschinjesze, haczrunczk na w tuthym cżasu wosbetin ważnosć. Do wójny je nam hižo ras diwaj regiztraj natwarich dał a malsj s naschich swonow je wón se swojej swójbu zyte

Wodolena.

Schumawska powěsć s kónza 9dhanskeho cżasa.

Napisał Iwan Klicpera.

(Pokracżowanje.)

„Wschak so Bóh wo to postara, so by naju jězba so derje skónczita, sluzbowacze pokojejo zwérny zsužbonik.

Wz tom wokomiku pschibliżi so s druzbeho kónza hrodźischcza knjes Kschescżan; pschikhadżesche s wažnej krocżelu a jeho wobliczo bě pokhmurjene.

„Johnuj cże Bóh, župano!“ prajesche, pschisłupiwschi k Jaromérej.

„Daj tomu Bóh!“ wotmolwi poniżnje, nakloniwschi trochu swoju hłowu, sa by knjesa s tym postrowił.

„Hdże pak tak rana jahe wupossczelesch swojeho słužobnika?“ woprascha so knjes, wupinajo w skoku swojej błyschczatej wóczy na Jaroméru.

„Wodolenu pschewodźecz, kotraż so domoj wrócza,“ wotmolwi s mérom župan.

„Kak to, Wodolena, měschniza Sswantowita, kotraż je po mojej pschikazni wjeczora sem pschiwjedźena a sajata bya?“ wopraschа so pschekwapjenje Kschescżan. „Po njepranadże je bya sem pschiwjedźena a tudy jata bjes mojeho wědomja!“ doda s twarom Jaromér.

„Wona je najbwjeczischcheho Boha a jeho žonu Khrystusa hanika!“ sawoła rosbarjenje knjes.

„Sžym žebi dał two twojim wczerawschim wucżehnjenju powědacz, wótcze Kschescżano, a kaž jara s cżesczowosczu pschipósnawam twoju spomożnu horliwosć wo rosschérjenje žiwjateje kschesżijanskeje wéry w naschim ludźe, s twojim wczerawschim wustupowanjom a sadźerżenjom njemóżu być spokojom.“

„Župano! Jaromérje!“ spodźiwasche so nad porokowanjom mlodeho muża s wulkim njerjefanjom Kschescżanski knjes.

„Kaž žym rjekł. Ty prajisch, so Wodolena je nascheho Boha hanika; tola schtó je tomu pschiczinu sawdał? Je wona s pohanskim ludom k tebi pschischła, hdyż žy s kschescżanami bohoslužby wotměrkał? Je waš s pohonjwich modlitwow wutorhła a wušmějschowaka hrubje žiwjatu naschu wéru? Nicżo takje njeje cżinika. Ty pak žy, wottwarjiwschi so s wožadnikami a Sstschikimi sjotamyjerjemi, na Sswatobor pschischajnyl a to w cżasu bohoslužbow zastupił do žiwjatohaja a jich twopiwonanja pschetorhnył. Pschipósnawam a wém, so žy tak jednat pohonjeny jenoż je žiwjatej horliwosczu a je sastužbnym prózowanjom wo nasche wěrywucżenje. Ty žy dyrbjał jenoż s luboscziwym zkowom skutkowacz a pouczenjom sadhusbeneho luda, ty dyrbjesche jich pschejswědczicz s nětrwej a dosahnej rěczu wo wěrnosczi předowaneho wot tebje wucżenja, ale niz s hanjenjom, wušmějschowanjom a potom s nahtylnosczu porasyc jich pschibohi a cżesczowanja luda.“

„Woni su mje prjedy swjasali, a ja dyrbjach jenoż k žiwjenmu sakitej na pomoz wołacz!“ snapschecżiwi Kschescżan.

„Haj, ty sy je prjedy njewobhladniwje žam wužadał, wuklajiwschi so lohkomužnje slobam wschelko pohanskeho ludu,“ nacżitny s porokom župan.

„Ai, dyseschi-li s ludom, kiž je w pschimwerkach a bludach pohanskich sastjepjeny, tak wobhladniwje a dobrocżiwje wobkhadżeż, potom sminje so žiwjeho samera nasche póstajne a nasche žiwjate powołanje a prózowanje, a njedopjelnjene swostanu roskasy a nadobne pschecża pobożneho wjecżka. Wjazyława, kiž chze, so hy so wschón cżeści lud wukschcżicz dał,“ pschiswonni hnéwnje a mjerjacy Kschescżan.

„Nihdy niz, Kschescżano. Ja žym ruki zažnehe Wjazyława a se sarjadowanym ludźischcze župy też pschijat jeho pschecże a roskas, so bych tudy Kschescżijanstwo rosschérjał a sakorjenił. Sstrojeho nadawka žym žebi stajnje a pschezo dospołnje wědomy. Pschi tom pak mam ja zyle po nahladach Wjazyława, kiž ma ja to, je jemu s njerjenym powuzom

zkowanjom, s lubosczu, s rosomnej snjeżliwosczu a powolnosczu, s njenahlym, ale wobstajnym wliwom dyrbi so na pohanski lud skutkowacz. Dale snaju tudyschi kruty hórjk lud. Tón na twojerdschu powahu, we žiwojich wotmyślenjach a pschedwjedżenjach je wutrajnischi hacz wobyblerstwo na kraju wonka a w delanach. Tudy dóńdżemy k spewnu samérej jenoż po dléschim cżasu, i wutrajnischa a i wobhladniwym powracżowanjom. Pschihotuj so na dołhe a wobstajne japoschcżiwstwo, Kschescżano, wschak budże wuspěch twojeje wobcżežnieze a napinajeze i poczatka dźěławoscże cżim dżakownischi a bóle pokorownany a twoja sastužba psched Bohom cżim wjetscha!“ dorecża wutrobnje, ale też mérnje Jaromér.

„Župano, puschczischi-li pohansku měschniznu nětko hnydom s jastwa, seschkodźischi mojemu skutkowanju tudy jara,“ porokowasche nětko Kschescżan.

„Bych ju snadź njewinowatowacze dleschi cżasz w jastwje dżerzał?“ wotmolwi Jaromér. „Ninno toho puta mje k njej wot dźěcżastwa wuske pschecżeżestwo; žym tola, hdyż běch pschesahe wobhrocżił, był wukublowany w domje jeje nana Broda Klatowicze. A takle dyrbjał njeličzomne dobrotu, kiž žym w domje jeje nana dóstawał, jeho dżowzy wotplaczecz?“

„Wschak je so wona cżežzy pschescheha,“ hórzy snapschecżiwi Kschescżan.

„Wo tom žym so hižo wuprajił,“ wotmolwi tohorunja wótrischo Jarmér.

„Wona njeżmě bjes khłostanja z hroda woteścz, toho je njedopuschczu!“ spjeczowasche so horliwy knjes.

„Wótcze Kschescżano ,cżesczuju twoje žiwjate powołanje a pokorjam so, hdyż ja nje wustupujesch, poniżnje a pobożnje psched tobu. Ale na hrodże a prachywšej župe knjesuju ja a tudy roskakuju wosbuzdnje a bjes pschecżiwjenja Radwanna pónđsele bawobodna, hdyżkuli budże chcyci.“

(Pokracżowanje.)

ham šapkačik. Njech šo ſ luhym ſjewjenje „Lubuješe ſe ſkutkom a niz ſe ſłowami“ poſa naſchich ſerbſkich lubowarjow Božeho doma prawje husto wospjetuje! Twar je ſnaty miſchtr Seowa ſ Budyſchina wuſkonje wumjedł.

S Małeſchez. Wóndano šo naſcha ſokoliſka jednota pſchi ſwojej ſtamſnej hudźbje pknje ſawješeli. Teš ze ſtuchownych jednoiow witaſche někotreho lubeho bratra a ſotru. Hłowny nacżołnik poſtrowi ſ jednorymi ſłowami ſtyły ſokołow a ſokołkow. Do nich běſche šo teš Sserb ſabėżał, wo kotrymž wědżachu, ſo Jungbo pſchiſłuſcha. Cżeſtni ſerbſzy młodżeńzoſo taſkeho pſchemjenika mjes ſobu njecżerpja. Jemu ſe žurle kaſachu. Wón ſo rozjeſche, ſo Jungbo njepſchiſłuſcha. Tehodża žadachu, ſo by ſjawnje na jewiſchczo ſo ſtupiwſchi to wuſtnał. Jako ſo ſapowědżi, hrabiwnczin jeho ſyſne pjaſče ſokołow a cżiſnyncha jeho ſe žurle. Wonka hrabiny jeho pólzaj ſa khornar a tykny jeho ſ durjemi won. Sſokoliżo šo wo politiku njeſtaraja a nochcedża, ſo by ſo politiika ſwada do jich rjadow njeſła. Woni ſteja ſwėrnje na ſakładże ſtatneje wuſtawy. Pſchipadnje pſchitomny pólzaj, kotrąž ſituaziju jaſnje ſpóznа, mėješche moralnje a ſakońſzy zyle prawje, ſo pſchemėnkła na cżeſtny powėtr ſkadź.

S Łahowa. (Woheń.) Wečera wuečor wokoło ¾9 hodź. wudyri we Łahowſkej knježej nowej półnej brózni woheń. Brózeń je ſo loni pſchi ſpočatku oktobra ſe wſchėmi knježimi mlócżiwu a wſchelakim hoſpodarſkim gratom wotpalił. Knježa běchu poſtjednje dny ſ parnej maſchinu w brózni mlócżili. Pondżelu cżichu ſ nowa dale mlócżicź. Parnik ſtejeſche pſched brózniju, mlócżawa a ſłomowa praża pak na hnuje. Na 700—800 zentnarjow żita ſo ſobu ſpaſi. Nimo toho nowa mlócżawa, ſłomowa praża a wſchelaki hoſpodarſki grat. K wohnjej bė 11 wohnjowych woborow pſchijėło. Sarjeczańſka, Milleczańſka a Łuhowſka běchu ſ prėnimi. Teš bė ſo ſe wſchėch ſtronow wjele ludźi k wohnjej nahnało. Woheń ſu pječa ſaloženy. Dokelž bė njebjo ſ dźėła ſamrócżene, bė woheń daloko widżeć a wobſſwėtleſche zyłu krajinu.

S Wojerez. Pjatk rano mjes 7. a 8. hodź. ſatjeli ſo 17-létny tſchikrjeſiſli wuczobnik Nychtak. Wón bydleſche pola ſwojeju ſtarſchicju. S winu je dźeſcha Łhoroſcź.

Rowryjeŕ jeneho khėžorſtwa.

Politika wobkńjeji naſch kėſtotk. Hdżeż ſo politika njeſtroniſzy do ſłužbyw roſſajaſnjenja a ſdżėłanoſcże ſtaji, ſłubi pſchiſłuſkowny pſchiſłódź, ſo wona „karakter niczi“. Sſamo dofilma je ſo wona ſapletwa. Tak pokaſuje nam, kak je jedyn offiżėr k. k. generalneho ſtaba, wyſchk Redl, zyły awſtriſki a němſki wójnſki plan w jenej europſkej wójnje pſcheradżił. K tomu piża ſpitżowaczeł Egon Kiſch: „Kak jenicżki tutón kriminalny pad Redla je, budże ſo tola w nėkajkej formje wopjetowaczė. Dokelž ſtaty ſo ſnami nawdawarjo tutoho ſtóſtnitſtwa, ſchoſ ſtaty ſnami thłohaja pſches ſmjerczź ſ powjaſom, abo ſ wuhnanſtwom na Cżertowu kupu abo k kommandomt k ſamomordarſtwu.“ 25. meje 1914 ſaſeli ſo we raſiſchich hodźinach generalny ſchef Prażkeho wójſka, wyſchi Alfred Redl, w ſjiwje hotela Klomſer we Winje. 24. meje popołdniu běſche Winſka polizija wobkrucżiła, ſo je Redl léta dołho ſpiona k łėpſchemu Ruſkeje hrał. Dwaj na póſcże leżaſej liſtaj ſ wjele pjenjeſami, kotrejž běſchtaj w Eydtkuhnjen (w raſiſchej Pruſkej) nawdatej, pſchepokaſaſchtaj jeho dołholetneho ſpionſtwa. Redl, żyn jaſtwowneho dohladowarja w Lwowje (Lemberg, mėſto w Galiziſkej), běſche rodżeny Ruſzina, ſpėſchnje poſtupował w awſtriſkim wójſku a mėješche prėnje ſaſtojnſtwo ſa ſchpionſtwo w generalnym ſtabje. Tuto ſtejniſchcżo jemu dowolesche, léta dołho ſwoje cżinowe rjemjeſło wukonjeczź, kotrejž Ruſam ſmóżni, po ſeſnaczu němſkich a awſtriſkich wójnſkich planow w lėcże 1914 w prawym cżaſu napiſcżeńſnje ſkutkowacź. Tutomu ſpionſtwu ma ſo pſchihibjacź, ſo je Ruſka hižo we februaru 1914 ſwoje 75 jibiriſkich diwiſijow mobiliſowała a tak mobiliſaziju pryedy wukonjeſche hacź ſrjedżne mozy.

Pad Redla ſteji jenicżki w ſtawiſnach. Cżmą łeż na tym, kak je mózno było, ſo je tutón rowryjeŕ awſtriſkeje monarchije léta dołho njewobkedżbowany ſwoje rjemjeſło wukonjecź moh. Runje tak derje njehodźi ſo wopſchimnyeź, cżehodża ſo jemu 24. meje 1914, hdyż bė ſo pſcherada wupokaſała, revolwer do ruki ſtłócżi k ſamomordarſtwu. Schtyrjo offiżėrojo generalneho ſtaba pſchińdżechu do hotela a ſadachu ſej ſebjemordarſtwo. Na dróży pſched hotelom cżakachu, dóniż wuiſél njepadny a ſwėſcź, ſo je ſo Redl ſam ſudźił. W pſchešłyſchelowanju by nėſchtokuli na ſjawne pſchiſchło, a pad by ſnadź do dalſchich wojerſkich kruhow ſwoje ſmohi mjetał. Hiſtoriſzy je wobkruczene, ſo je Redl pſches ſnajonſtwo ſ półnym marſchalſkim leutnantom Urbanſkim wſche pjanu k. k. wójſka ſnał. Derje, ſo Redl žadyn Cżech njeje, hewak bychu hiſchcże nėſto němſke nowiny jeho hacź do ſenje ſakkiwale. W akach je ſamėſcżene, ſo běſche Redl homoſexualny. S teho wukhadża jeho phyſiſka degenerazija. W ſłužbje běſche Redl jara kruty, njebojeſche ſo žaneho cżinka. Sſamo dżowcżeżku namėſtneho komandanty w Lwowje wutrjebaſche Redl za ſwoje ſpionſke ſamėry. Jeje nana pſchepoda dołholetnej khłoſtarni. Tak ſo wujaſni, ſo běchu Ruſzoju we wſchėm wobhonjeni a mójachu po tym ſwoje wójnſke plany ſrjadowacź. Spionaża hraje ſ dawna ſwem we wójnje a do njeje wulku rólu. Ju brje wſchitke kraje bjes wuwſacża wužiwaja. To też tak dale woſtanje.

Z Łužicy.

Sė Shorjelza. (Ssmjertne njesboże ſ automobilom). Pjatk wjeczor wokoło ½11 ſraſchu na tudomnej Niſcżanſkej dróży 3 wozbowe automobile do žo. S jeneho automobila buchu 6 wobowom morjeni. Pſchi tym ſo rėſniſki pomoznik Peczak na Lipſkowſkej dróży 20 we Shorjelzu bydlazy, tak cżežko ſrani, ſo jeho hnydom do khorownje dowjeſechu. We khorowni na ſamžnym dnju na ſwoje rany wumrė. Tamni nutſtakżedżazy a wožoby w tamnymaj automobilomaj ſo ſ zyła njeſrańchu.

* Se Shorjelza. Ssrjedu rano namakachu w tudomnym Ota-Millerjowym parku cżėłko dżėſcża, kotrež bė žo 2 mėżaſaj pſchešahe narodźiło. Cżėłko bė do bėłeho płatu a jeneho cżaſopiſa ſawalene. — W tudomnych jſorach namakachu ſaṅdżene dny njeſnate žónſke cżėło. Cżėło je, każ ſo ſoa, hižo zyłym tydżeń we wodże leżało. Morwa je wokoło 1.60 m wulka, ſchwižna a 50—60 lėt ſtara.

Ze ſuſodnych a dalſich krajow.

* S Annaberga. (Smjerſt w Rudnych horach.) Sańdżeńu ſrjedu ſpadny termometer w Rudnych horach na 3 mėſtnach na 4 ſtopnje pod nul. Smjerſt je ſ tym we mnohich ſahrodach wulku ſchkodu naczinił. Nėtko je ſo Bohu dżak ſaſo ſcżopliko. — Każ żkyſchimy, njeje mókrota ſańdżenych dnjow pódnim bėrnam hiſchcże pſche wjele ſchkodżała.

S Zwitawy. (Automobilowe njesboże.) Na rózku Lengenfeldſkeje dróhi pſchi Voigtsgruenſkim dwórniſchczu ſańdżene dny jedyn kokoſėdny do cżeſtiteho automobila ſajėdże. Wjednik automobila cżahnješe ſo kokoſėdnemu wuwinyeź a ſraſy do nadróżneho ſchtoma. S tym ſo wós roſraſy a wjednik cżėſko ſrani. Kokoſėdny, kotryż bu do hrjebje wjerhnjeny, ſo ſwónka a ſnutſka cżėſko ſrani.

* S Lipſka. (Żiwa 11-lėtneho hólczeża do Hamburka.) We Lipſku kupi ſobi 11-lėtny hólczeż ſa 30 pf. perowanu kharti (Bahnſteigkarte) a jėdżeſche ſ njej ſe ſpėſchnikom do Hamburka a wot tam ſ mėſchczańſkej żeleſnizu do Biankenjee. Tam jeho ſajachu. Jako ſo jeho praſchachu, cżehodża je ſobi ſa tak tuni pjenjes tak daloko dojėſt, praješche, ſo je ſobi chżył w Hamburku wulke kóże wobhladacź. Wón je też pryedy pjeża hižo w Frankfurcże nad Mainom a w Bremenje pobył. Jeho pod pſchewodom wjednika cżaha ſaſo do Lipſka wrócżo dowjedechu. — Rjedowarjeże dżėcżo ſapałki. Dwė 6-lėtnjej dżėſcżi tele dny doma tyſki ſapałkow wſaſchtaj. S nimi bėżeſchtaj k jenej ſajmje a ju ſapałiſchtej. S tym wobdżeżerja cżėſko ſchkodowaſchtej

* S Lawſiżiſkich kupjelow. (Njesboże ſ motorowym kokom.) Sańdżene dny jėdżeſche fabrikant Arno Kieżling na jeho motorowym kole do Otkerwiſcha. Na dróży do Lauterbacha roſpukny ſo na dobo wobrucż pſchi ſadnim kole. S tym Kieżling ſ koła padny. Wón bjes wėdomja leżo woſta a na druhi dżeń wumrė.

* Ssóſtnikoſo ſ polizaju ſe ſathadżeli. Kriminalny aſiſtenta Wertmann w Berlinje wobkedżbowaſche ſchtwórtk dopołdnja, kak ſo někotſi nutſkamarjo pſchihotuju do jeneho twarjenja w Schoenebergu dobrecź. Jako cżhożſche jich ſadżerjecź, ſawołajo: „ruzy horje“, ſłoſtnicy na dobo do njeho ſfėlachu. Kulka trjechi jeho do podramja a jeho tak ſrani, ſo njemóżeſche ſo wjazy wobaracź. Dyrbjeſche ſo ſłoſtnikam podacź. Cżi jeho ſe żeleſnej żerdżju do hłowy bijachu a jeho ſ ſemi porajachu. S tym njebė hiſchcże dojeż. Jako na ſemi leżeſche, hiſchcże do njeho kopachu. Ludźo, kotiż mjes tym cżaſom ſ mėſtnu pſchihtwatachu, jeho cżėſko ſranjeneho do khorownje dowjeſechu. Każ nadpadnjeny praji, je ſnadź 6—8 raſow do nutſkamarjow tſėlił. Też praji, ſo je ſnacż jeneho ſ nich ſranił. Sſóſtnicy njeſpóſnaċi cżėſnyeho.

* Hiſchcże jedyn wopor ſajėdożcżenja ſ hribami. Njedawno piżachmy, ſo ſtej we ſdarlanſkej wży Boeckingen dwė wobožbe na ſajėdożcżenje ſ hribami wumrėkoj. W ſańdżenej nozy je nėtko hiſchcże 76tny hólczeż na ſamžne ſajėdożcżenje wumrėł. Wſchėdnje żiwicżimy wo nowych ſajėdożcżenjach a ſmjertnych padach ſ hribami. Njedżiwajaż teho pak ludźo po ſdaczu na to njeſkedżbuja.

* Dźiwja ſwinjaza cżiwila. We wyſſokim łėſu na Eiſti je tėſko dźiwich ſwinj, ſo ſamo policija wulke hońtwy wuſtotuje, ſo by ſo wobydlerſtwo wobrócż mohło. Sſwinje naczinja wulku ſchkodu.

Hospodarſki rozhlad.

Burſa ſańdżenu ſobotu w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,84
1 jendżelſki punt	20,335	100 cżeſkoſł. krónow	12,45
100 ſchwajz. frankow	80,97	100 półſk. markow	70,20

Burſa we Berlinje mėješche ſańdżenu ſobotu jara mėrnu wobtkhad. — Sſwjeczańchu tola žadża ſwoje nowe lėto.

Produktowe wiki běchu tohorunja jara mėrne. Żito bė drje na wikach žadne, ale runje tak žadne běchu kupzy. Swjetſcha ſo płacżiſny malo pſchemėnichu. Rożka dhanſche ſkėrje dele bicź. Witkowanje ſ muku pſchezo hiſchcże klaza. Ssobotu płacżeſche we Berlinje zentnaŕ pſchenicy 10,35—10,65 hr., rożki 7,85—8,10 hr., jecżmjenja nalétnjeho 10,30—11,50 hr., „naſymneho 8,70—8,85 hriwnow, wowża 8,70—9,10 hriwnow.

we termijowym witkowanju

ſa oktober

pſchenicy 11,45 hr., rożki 8,80 hriwnow

ſa dezember

pſchenicy 11,80—11,75 hr., rożki 9,12—9,20 hr., wowża 9 hriwnow.

Dobre żnė w Němſkej. Żnė ſu ſo létża lépſche radżiłe, hacż bėſche ſo wocżakowało. Naſymneje pſchenicy na żnė ſo 52 miljonow zentnarjow pornjo louſchim 40 miljonam zentnarjam. Naſymneje rożki je ſo wobliczilo 150 miljionow zentnari, loni pak 110 miljionow zentnari. Naſymneho jecżmjenja budże ſchėſcż krócź tak wjele, hacż loni, nalétnjeho jecżmjenja njebudże wjazy hacż loni. Wowża budże mokroty dla nėſchto mjenje hacż 1924. Bėrnow budże 1925 mjenje hacż loni, ale nuſa hiſchcże żana njebudże. — Tak żmy potom ſaſo na jedne léto ſaſtarani, jeli też Bóh luby Knjes naſ pſched dalſchimi khłoſtanjemi pſchelutuje. Hižo kładże ratař nowy żyw do cżeſtſweje role, kiż je létża żara ſa wużywy pſchijomna.

Na pſchedań.

Wós dżėcżazy Balſar w Budyſchinje pſchi wulkej żyrkwi 1. — **W**Budyſchinje Rózowa haża 20a na lėwo. — **Kucżu** (Gig) w Dobruſchi 26. — Rėżniſki mały Schėpa w Nowej Wży pola Niežwacżidła. — Taſlaty Graczeł w Budyſchinje na Hoſchcż haży 80. —

Soſa w Budyſchinje Flinzowa haża 16a na prawo.

Kolo mużaze w Budyſchinje na Zyhelniſkej haży 17 del. na prawo. — motoriſke Hircho w Kamjenzu Pfortenſtraże.

Kachle żeleſne k warjenju Enderlein w Dobruſchi. — Wobydlenſki dom Cahużitowych dźėkanjow.

Wohniſchczo Kuechenherd Stiller w Budyſchinje Swonkowna Lawſka haża 38.

Maſchina płokaża w Budyſchinje Wettinſka haża 20a.

Sſyjaza maſchina hoſcżenz k „ſelenemu dolej“ we Wulkim Wjelkowje.

Mandlawa w Budyſchinje na Garbarſkej haży 5.

Ssudy ſa kiżały kak, dubowy Pawlik w Hrodżiſchczu.

Srėbżaj belgiſkaj, byk 9 mėżazow, kundroż a cżėlczki we Wownowje knježi dwór.

Schkrowe depeſche.

Barlinſke produktowe wiki, dźenża dop w ¾11 hodź.: Sſnadny wobroż pſchi ſo woldrjebjewazych płacżiſna. Tendenza jara mėrna.

¾12 hodź.: Malo kupzow, żito žadne. Tendenza hiſchcże njeſaſna.

Płacżiſny na Barlinſkich produktowych wikach.

Kito a wahiſowe żymje po tuni abo 1000 kg, jeważ 100 kg, płacżiny po Rotej hrbowje.

	19. 9.	18 8.		19 9.	18. 8
Pſchenża rożka	207-213	207-213	rapk. wożuſchki	16,20	16,20
nakt. jecżmjeń	157-162	157-165	pocż. melaſka	8,60	8,60
naſ. jecżmjeń	206-230	205-232	ſerabella	—	—
wowża	174-177	174-177	bėrnjaze knżi	17-17,10	17-17,10
kukurika (Mais)	174-182	174-182	bunty	—	24 26,00
pſchenicz. muka	207-211	207-211	wota	25-28,00	25-28,00
rżana muka	29-32,50	29-32,00	lana wożuſchki	22-22,60	22-22,60
pſchenicz. wotr.	23-25,25	23-25,25	mohre łupiny	12-14,00	12-14,00
rżane wotrubky	11,50	11,50	zolte łupiny	15-16,50	15-16,50
rapż	10,60	10,60	ſyno, 50 kg	3,50-4,10	3,50-4,10
lane ſymje	350-355	350-355	ſłoma, rżana	0,90-1,20	0,80-1,20
zrech	—	—	„ pſchenicz.	0,90-1,20	0,70-1,00
yjeluſchti	25-27,00	25-27,00	„ wowżowa	0,70-0,90	0,85-1,50
	23-25,00	23-25,00	„ jecżma	0,65-0,95	0,65-1,00

Płacżiſny rėſneho ſkotu na Barlinſkich ſkótnych wikach.

19. ſeptembra 1925. Po zentn. a ſł. hr.

607 bykow, 917 wołow, 1233 kruwow a jałoſzow, 1350 cżelatow, 9325 wowzow, 7161 ſwinj.

Woły: 1. drużina 55—58 hr., 2. 48—52, 3. 42—46 4. 36—40.

Byli: 1. druż. 54—57, 2. 47—52, 3. 41—45.

Jałoſzy a kruwy: 1. druż. 55—60, 2. 45—50, 3. 32 hacż 40, 4. 25—29, 5. 20—22.

Cżelata: 2. druż. 90—95, 3. 78—86, 4. 65—75, 5. 52—60.

Wowzy: 1. 50—58, 2. 35—45, 3. 22—27.

Sſwinje: 1. druż. — 2. 96—97, 3. 91—95, 4. 86—90, 5. 82—85, 6. — ranzy a kundroży 84—90.

Naſnowiſe z cyłeho ſwėta.

Němſkoſtatna rada je wobſamkła, ſo ma ſo ſmierſte njażo bjes zła pſchimoſyeź.

*

Tſi ſtine bróżnje, kubleŕjej Fabianej w Girbigsdorfu pola Shorjelza ſłuſchaze, kotrejž hromadże nėhdże 1000 zentnarjow njemłócżeneho żita wopſchihjachu, ſu ſo wotpaliłe. Schżoda, kotraż je thėtro wulka, ſo jenoż ſ dźėła ſe ſawėſcżenjom farwna. Woheń je ſo po ſdaczu ſe ſloſniſkej ruku ſałożił.

*

W Indiſkej 50 000 dźėlacżerjow bawołowych pſchadobnjow ſtrajkuje.

*

„Times“ ſ Jeruſalema powėdża, ſo je jendżelſka wyſchnoſcź w Benakhu na njejej mjes Paleſtinu a Syriſkej ſybdom Němcow ſajała, kotiż do Syriſkeje k ſdżėlarjam puczowachu.

*

W Boliviji w ſołodniſchej Ameriży je revoluzija wudyrila. Dotalny preſident Billenurva je pſched ſdżėlarjedo argentinſkeho poſłanſtwa cżeknył.

Listowanja.

Do Sſlepeho. Waſche ſhódanje je prawe, ale pobrachuje prawa kwitowanka. Dyrbi pak wot póſta abo wot dowėrnika wobtruczena bycź. Potajtim mėli jenoż hiſchcże prawu kwitowanku wobſtaracź.

Robota.

Lětša je runje 400 lět, ko so počiščowane burstwo 1525 hibacej porjinaſche a w „Burſtich wójnach“ ſwój krwawny wukónz namaka. Burſke cżeże, kotrejž běchu wina na tutej revoluziji, dźełachu ſo do dweju družinow, mjenujo do ſłužby abo robotu, kotruž dyrbjachu burja rycżerſkubleriam a klóſchtram wukonjeċ a do runje won njeſnjeżnych dawkow. Pod robotu ſrošnuli ſo ko dźěło, kotrejž dyrbjeſche njeżwobodnu ſwojemu knjeżſtwu wukonjeċ (robiċ a cżeżu dźełaċ). Wukżwobodżeni wot roboty běchu jenoż ſwobodni burja, kotriž na ſwobodnje ſo dźełazej ſemi ſydłachu. Bur, kiž na ſwojim njeżedżeiche, pſchinoſchowaſche kłune dawki, ſchtož też do roboty ſłuſchełeche. Tuczi dóſtachu někajke kubleſchko jako lenitſwo (wiceżeſtwo). W nėmſtim dopominaju wſchelake mjena dróhow, leżowoſcżow, polow, łężow a horow na prjedaſchu ſtaru robotu, kotruż ſo ſwjetſcha hakle w 19. lětſtotku ſběhny. Robota, kotruż dyrbjachu ludźo a konje wodnjo a nozy wukonjeċ, wobſtejeſche w dźěle na polach a na żnjach, też pſchi twarje puċżow a moſtow, też w poſelnjiſtwje a jěźdżenju. Dokelż běchu wjeſtſche wży a ſydliſchcża ſ nażypami a hrjebjenń wobdate, do kotrychż wrota wjedżeċ, dyrbjachu tu też hiſchcże ſtražu wukonjeċ. Też wobmurjowane mėſta ſnajachu tutu ſtražu ſłužbu. Tola wot njeje mózachu ſo wukupiċ. Heiwak běſche jenoż duchowniſtwo ſwobodne wot ſtražowanja. Jara njelube běſche robotne dźěło pſchi honjtwje, hdżeż dyrbjachu burja ſwérinu honiċ. Schtóż robotu cżinjeſche, někajche vobrżan, mjeno, kotreż dźełaċżerjo na knjeżich dworach dźensa dźěła noſcha. Swjetſcha dyrbjeſche ſo robota darmo wukonjeċ. Běchu pak też wſchelake pady, hdżeż ſo wona płaċżeſche, ſamo dwójzy mjaſo wob dżeń, druhe pſchikłuſy a karan wina. Na żiwjatych dnjach dóſtachu ryby. Druhdy da ſo jim hiſchcże mjaſo a wulka pokruta thlěba ſobu do, moj. K tomu dyrbjachu też wſchelazu pjekarjo robocżeċ. Někto je naſche burſtwo ſwobodne, tak dalóko hacż dobrowólnje pod ſchnd ryċżerſkubleriow abo jich najeńkom njeſtupi.

Krokodylam wustajenaj. — Podeńdżenja w Indiskej.

Wokolina pola pſchiſtawneho mėſta Singapore, we ſadnjej Indiſkej, je jara knażna. K ſewjeru leži jėſor, mórſka wotnoha. Brjohi tutoho: ſėſora: pyſcha tropiſke lėſy, je-li tam polow, ſu ſ ananaſom wobſadżene abo ſydliſchcża domorodnych ſo wupiſchekrėwaju. Tu leži na napſchećiwnym brjohu ſydliſchcżo Johore a Radżah-palaſt, kiż ſ hórki liwa. Do tuteje krajiny wuſeċża ſwej jenoho raża 50 lět ſtary Jendżelcżan O'Neil ſe ſwojim ſynom Wobom a to na domjacżym cżołnju. Pſchepreżejichcej mórſki ſaliw a jėdżeſchtaj po jenej rėży w pratėżu horje. Jene brjohi běchu ſ palmami, piſangowymi ſelami a ſe huſtej kerċżimi ſaroſcżene. O'Neil ſnajeſche tutu rėku derje.

Hdyż běſchtaj zyły cżaſ jėloj, pſchińdżeſchtaj k jednomu kolenu. W bliſkoſċi cżehnje ſo wożrjedż rėki ſodołhojta kupa, kotraż je ſ mongrowami (wożebitymi rotſlinami) pſchikrыta. Wuteptana ſcheżėżka wjedżeſche po dołhoſċi po kupje. Tu je wubjeſena honjtwa na ſtrowe towarſtwo ſe Singapore wukżeho tigra na kupje wuſtrėlżiło, kiż bė rėku pſchepluwał. Tu ſu tigry w bohatej liċżbje doma. Tu ſtorċżiſchtaj nan a ſyn k brjohej a podaſchtaj ſo do keżkow. Saſeſlaſchtaj wjazy ptaċżkow hacż jich njeſcż mėżeſchtaj, wożhdynjiſchtaj ſo a warjeſchtaj ſej na ſobu pſchinjeſjenym ſpiritiuſowym : arjaku ſwoje konſerwy a pſchi tym ſebi dżiwju kaċżku ſpjeċżeſchtaj. Potom podaſchtaj ſo wróċżo k ſwojemu cżołnej, ſo bſchtaj ſ rėki do ſėſora hiſchcże wodnjo ſej doſėloj. Ale njemało ſo ſtróżiſchtaj, hdyż ſwój cżołn njewuhladaſchtaj. Pak běchu jón domorodni wſaſi pak woda jón wotchmała. Hnydom ſej pſchemyſlſchtaj, ſchto mataj cżinicż. Woła:ż? Schtó by jeju ſłyſchał w tutym praſkżu? A tola rejeſchtaj tak wótſe, każ jeno możno. Żana wotmokwa, kżiba hanżaju wotkłóż ſ nėkajkeho łėżneho różka pſchi ko:enjz. Poċżinaſchtaj ſe tſélbomaj ſtrėlcż. To pak ſo jenoż ptaċżki wuſtróżachu a leċżachu dale a na druhim brjohi běſche ſchcżerċżaju hłoż papuſcha (Papagaja) ſłyſchcż. Lėnje cżehnjechu hlinjane wody rėki do dola, njeſmėrnje mulke wjeteſe w najkraſnjiſchich barbach a formach ſlėtwachu njeſeło nimo a módry ptaċżk leċżeſche w błyſcżeju ſłónċżka pſches rėku praſkżu.

W najwjazy rėkach Indiſkeje je wiele krokodylow ży-wych. A kajke roodyle! Wibjaċż tute ſwérſka, tak piſa wėſty John Freeman, we wſchelakich dźełach ſwėta, ale nihdże w tajkej wulkoſċi, każ w Britiſkej Indiſkej. Wopiſowarjo ſwjatoſcże rėki Ganges ſu tute ſwérſka wopiſowali. To je tam Gavial (po lacż. Gavialis Gangeticus), kiż je na 10 m. dołhi a jara ſaſrany.

Nan a ſyn běſchtaj bliſko k ſadwėlowanju. Wſchitaj ſajataj na tutej kupje, pſchi kotrejž brjohy hižo ſwoje woporы wuſmėchachu, dokelż huſcżiſcżo poſoċżachu ſwoje tłuſtny tam a ſemi ſ wody. Wſchitaj ſnajmjeńſcża jenu ſcżerku ſobu mėloj, ſo bſchtaj nėſchto ſchtomowe porubaloj a je ſ ſijonami (ploċżaże roſtliny) hromadże ſwjazałoj a tak ſej wumożaju „cżołn“ ſchotowiloj.

K tomu pſchińdże hiſchcże wjeċżor. S woibłytymi mozami, wot wjele myſlenja, muċżnaj dla roſhorjenja, bydnyſchtaj ſo na jednym powaſenym ſchtom. Poſledne pruhi ſo khowazeho błónża wobſwėtlachu hiſchcże tak hłubim mėrneje rėki a dwė ſo wadżaj wobiaj ſchtrėċżeċżeſchtej wotſje. Potom bu cżma. cżėmna nóż. Njeliċżomne ſwėtle bruki vórcżachu pſches cżołny tropiſki powėtr. Jedyn ſ tammych ptaċżkow, kotryż pó cżmje wotuċża a ſwój wopor pytaja, rejeſche ſpodżiwnje. Potom ſaſo bojaſna ciſchina. Mėżaċżt poſtupowaſche nad cżėſom a mjetaſche ſwoju magiſku ſwėtlokoſċ na nóżnu ſżenerju. Mhła ſtupaſche ſ rėki a ſpodżiwna wón napjelni powėtr.

Indiſka nóż . . .

Wokolo połnoży naſtawaċy mórſki ſpad pokaſowaſche ſo też w rėzy. A tuż ſo wobaj hłubſcho do kupy wróċżo ſeſehnjeſchtaj, derje wėżo, ſo krokodyle rad na próżnym brjohy w błócże ſo walcża, hacż je wo dnjo we błónċżnych pruhach abo w mėżaċżnej nozy.

Każ ſtaj O'Neil a jeho ſyn tutu nóż pſcheżiwiloj, woſtanje potajnoſċ. Swoje położenje ſpóſnawſchi, njemóżeſchtaj ani wokomika ſpaċż. Njeſmėrnje cżėkża a włóżna roża tropiſkeje nogy pſchemaċża jeju, ſymna jeju ſchtaċżeſch, ſoe dyrkotaſchtaj. A tak cżakaſchtaj dołho, dołho — hodżiny bjes końża.

A nėkto kiwaſche wumnożenje. Bórzy po ſwitanju pſchijėdże jedyn knjeżeńſki wumėrjenki cżołn nimo kupy. Wokaſchtaj na łódź, ta pſchiſtaji k brohej a pſchewſa nana a ſynа. Jyle biesmózmaj buſchtaj wukhowanaj. Po tutym podawku ſtaj cżėła feſtarikoj.

Radio-pſchednoſchk

ſ wużiwanjom wótſtſerėċżaka

wotmėje ſo jutſje wutoru, 22. ſeptembra 1925, wieċżor ſ dwórom 8 hodż. w ſali „Sėrbſkeho Domu. — Pſchednoſchowaċ: knjes Guſtav Mońa.

Sſerbja,

wużiwaiċże w bohatej liċżbje ſkładnoſċ, tutón najnowſchi wuſtlėdk cżaſa „Radio“ ſam wobkładaċ. Słuſchaċż a wo jeho wudobytkanoſċi ſo powuċżiċż daċż. Pſchikłwataiċże wſchitkży, ſ Budyſchina a wokolinу na tutón ſajimawy pſchednoſchk. Lubje wiż witamy. Sarjadniſtwo: Sėrb. tow. „Radżija“.

Hamtſke wozjewjenja z Budyſina.

Hamtſka powėſċż krajneje ſkrowotneje wuſchnoſcże wo ſkótnych thoroſcżach w Sakſej wot 15. ſeptembra.
(Jenoż ſchtoż naſchu wokolinu naſtupa.)

Skażenoſċ: w Budyſchkim hamtſkim hejtmanſtwje we jednej wſy, w jednym dworje. — W Kamjenſkim hamtſkim hejtmanſtwje w dwėmaj wſomaj, w dwėmaj dworomaj.

Praſchiwoſcż pola koni: w Budyſchkim hamtſkim hejtmanſtwje w jednej gmejnje, w jednym dworje. W Kamjenſkim hamtſkim hejtmanſtwje w jednej gmejnje, w jednym dworje.

Tuberkuloſa pola howjadłow: w Lubijſkim hamtſkim hejtmanſtwje w dwėmaj gmejnomaj a na dwėmaj dworomaj.

*

Barſka gmejna je wo dowoſnoſcż k wotwjedżenju żórłoweje wody ſ leżownoſcże cżo. 270 Barſkich leżownoſtnych knihow k ſaſtaranju gmejnej ſ wodu proſyła.

Tuta próſtwa ſo po § 33 wodowoho ſakona ſ nawodnjanjom woſſewi. ſo by kóżdy, kiż ma nėſchto pſcheċżiwotemu, to w běhu 2 njedżel wot dnja woſſewjenja pola podpiſaneho hamtſkeho hejtmanſtwa woſſewiċż, hdżeż też płany k nutſpohladanju leża.

Wobdėlniży, kotriż ſo w poſtajenym cżaſu njeſamoſwja, ſhubja prawo ſo pſcheċżiwieċż wſchitkżeċżowym ſrjadowanju.

W Budyſchinje, 18. ſeptembra 1925.

Hamtſke hejtmanſtwo.

*

Wubjerk ludowje ſchule.

Poſpodżenje wutoru, 22. ſeptembra 1925, ſopołdnja ½6 hodż. w kupnizy (Gewandhaus) po 2 ſłhodomaj.

Dnjowy porjad.

1. Dodawk k ſchuſſkemu porjadej wo ſawjedżenju ſchulſkich dźełanſkich hodżinow.
2. Dodawk k ſchuſſkemu porjadej wo ſeſtajenju wubjerka pokraċżowaniſkeje ſchule.
3. Pſchijimanje ſwonkowniych ſchuſerjow.

W **Budyſchinje**, 17. ſeptembra 1925.

Pſchedyżda.

Hamtſke wozjewjenje z Wojerec.

Sſwinjaży mór je ſajchoł pola ratarja Koſaka a Maċża a pjekaŕſkeho miſchtra Hofmara w Narcżu, pola ratarja Schiwaka a Kh. Schimki w Spalach.

*

Woſſewjenje.

Woſſewjam ſ tutym, ſo ſym na ſwojim kaniſchcżu w Lubuſchu pſchi ſtronje bażantowje ſahrody ſamowuſtły a paſte położił. Warnuju kóżdeho, na leżownoſcż ſtupiċż.

Hamtſki pſchediteljcżer Baſtin.

*

Wſchċż hrjebje w gmejnje dyrbja ſo hacż do 30. ſeptembra 1925 wurjedliċż.

Gmejnſki pſchediteljcżer w Zlożinje.

Hamtſke wozjewjenje z Kulowa.

Moterſke dźża w „Radnej pinzy“ ſo ſjawnje wuſwaja. Dalſche wopiſma dótanjech na magiſtracże. Samołwjenja dyrbja ſo ſ napiſom „Moterſke dźża ſa „Radnu pinzu“ hacż do 23. ſeptembra 1925, pſchipołnja 12 hodż., piſomnje we ſawjenym liſcże pſchepodacż. Pſchiſrażenja ſo kóżdy cżaſ wumėnjeja.

*

Po poſtajenju knjeſa wokrjeſneho praeſidenty, wot 19. hawrjeże 1920 ſmėdża pjekarnje nidżelu jenoż (pjeċżwo) dopołdnja wot 7—8 hodż. a wot ½11 hacż do ½12 hodż. pſchedawaċ.

Towarſtwowſki powėſtnik.

Budyſſin. „Nadżija“ zeńże ſo wutoru, 22. ſept. 1925, wjeċżor we 8 hodż. w zali Sėrbſkeho Domu. Radiopředношk z wótřerċżakom. Přińdźże wſitcy, přeproſże znatych. Wšċż lubje witamy. Předsydstwo.

Hrodżiſċo. Serbſke tow. »Zerja« ſpėwa přich. ſrjedu wjeċżor ½9 hodż. pola Jurakec w Hrodżiſċu.

Ralbicy — Konjecy. Jednota „Sokol“ w Ralbicach wuhotuje nidżelu, 27. ſeptembra w Konjecach ſokolſki ſwjedżeń: pop. ½4 hodż. ſokolſke zwuċżowanje na ſwjedżenſkim měſtnje, wjeċżor nowe dźiwadło; potom reje. — Wšė towarſtwa a lubych Serbow wutrobnje přeproſuje; wosebje pak bratrowſke ſokolſke Jednoty, zo bychu ſo aktivnje wobdźělile, (tyċżkowe a prażſke). Cżah zeſtupa ſo w 3 hodż. Předsydſtwo.

Sowrjecy. Spėw. tow. „Sokołik“ a „Sokołſki wotrjad“ wotmėwataj přich. ſrjedu, 23. póżnjeńca, wjeċżor we 8 hodż. pola bratra Palerja w Sowrjecach jara ważnu zhromadżiznu. Prosymy wo połnoliċżbne wobdźělenje. Nowe ſobuſtawy ſu wutrobnje witane. Předsydſtwo.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolef w Budyſinje — Zamołwity za hospodarſki dźěl: Arnoſt Bart w Brėżnycy, — za nawėſtki: A. Dučman w Budyſinje.

Küttnarjec winowe jſtwy: dobre a płaċżizny hódne wina. zwata wubjeſna kuchina. **Friedrich Häſcle** w Budyſinje. Telefon čo. 6.

Za namočenje ſymjenjow
poručam
Uſpulun a koprowy vitriol
E. O. Hennig
Viktoria-drogownja
na Sukelnſkej hasy 7. — Telefon 141.

Vogtlandſke gardiny tunjo K. Erler, Žiłne wiki 11

Wupjerki, łoż, šaty, bėło a pla. W. Köhlerowa, Hłow. torho, 9.

MERSIOVSKY
Salonske časniki

Młódšu, čistu, ſprawnu, pročelnu, dźěćom přikhilenu
holcu
při wyſokej mzdźi hnydom pyta.
J. G. Noack
na jerjowej hasy 10.

Parne čiſċenje pjerja
E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Časopis
„Kulturwille“
njech ſebi kóżdy w „Sėrbſkej knihańi“ w Budyſinje ſkaża. Wukhadża měſaċżnje a płaċi ſtwórċżetwje 2,30 hr.

Módowe nowoſċe za nazymu a zymu.

Za żony.
mantle, jaki, kasaki, štryk. jaki, štryk. drasty, wołmjane drasty, ſportſke ſukenje
bluzy, štrykowana ſpódnja drasta, šaty, rukajcy, štrympy, kombinacije
wołmjane čapki, šawle, gamaże, ſportſke štrympy, předešćniki, Wulki wubjerk kostumow!!!

Za mużow
ulstry, paletoty, gumijowe mantle, lowdowe mantle, jaki do wětra, jakina motorſke koła, wobleki
towaršnoſt. wobleki, ſportſke wobleki, Breecheſke kholowy, drasta do powołanja, ſportſke ſtucy, trikotowe ſpódnje, šaty
zwjeršne košle, ſportſke čapki, ſportſke gamaże, předešćniki, kije
Najwjetši ſkład mužaceje pacholaceje a hólčaceje konfekcije

Za dźěći.
mantle, štrykowane jaki, drasty, trikotowe ſpódnje, šaty, štrympy, wobleki
garnitury z wjelbludowych kosmow, čapki, šawle, pótniki, kholowy, hawby, gamaże, hólčace wobleki, lowdowe a wołmjane
manchestrowe wołmjane štrykow. atd. drasčički a šały za čėſne dźěći
Hobrſki ſkład hołčaceje a dźěćaceje konfekcije

Namakaċe pola mje hobrſki ſkład najlěpje wubranych můſtrow a najlěpšich hódnoſcow po najnižšich płaċiznach.

Założene 1868. **Welſec kupny dom w Kulowje.** Telefon 12.

Serbſke wotdźělenje: Filialka we Wojerecach. Filialka w Halštrowje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaci 10 zł. pj. Wudawa a dźiši Smolerjec knihidźerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaci so za maty rjadk 20 złot. pj. Wobdźěnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 221 **Budyšin — wutoru, 22. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Meble stajnje dobre a tunje poruča **Bjarnat** **Walter** meblowa fabrika

Telefon 531 **Hošic hasa 6 a seminarska hasa 10** Założeny 1860

Rańšchi pakt Němskeje ſ Czěſkoſłowakiſkeje a Pólſkeje.

Prjedy hač Němſka wjeczorny pakt ſ Franzowſkej, Jendźelſkej a Belgiſkej wobſamknje, matej Czěſkoſłowakiſka a Pólſka rańšchi pakt ſ Němſkej dojednać. Tak je ſo Franzowſka ze ſwojimaj ſwjazarkomaj Czěſkoſłowakiſkej a Pólſkej frěčała. Czěſkoſłowakiſki póſłanz dr. Kraft w Barlinje je tohodla jedźelu w mjenje ſwojeho knježerſtwa němſkemu ſwonkownemu miniſtrej dr. Stresemannej ſdźělił, ſo je czěſkoſłowakiſke knježerſtwo ſwólniwe, ſ Němſkej wo rozrißazym ſtudźe jednać. Wočakaja je, ſo budźe blišche dny tež Pólſka ſ Němſkej po pſchikładźe Czěſkoſłowakiſkeje roſprajenja wo wobſamknjenym rańšchim paktu pytać.

Němſka drje ſo temu njeſpodźiwdźi, pſchetož bjes rańšchemu pakta njeje tež wjeczorny pakt móžny. Je-li ſo ſo njeby w Němſkej k temu žaneje wole namakało, by njewuſchne było, wo rheiniſkim paktu jednać. Rańšchi kaž wjeczorny pakt mataj w Němſkej, woſebje w němſkonacionalnej ſtronje, žyłne pſchecziwniſtwo. To je lohko ſrozumić, hdyž ma tale ſtrona ſa wotſtronjenje kónz, ſo dyrbi žebi Němſka wſchě kroje, kotrež je po ſwětowej wójnje ſhubiła, ſaſo dobyć. Bjes krwawneje wójny pak ſo tónle wotpohlad njeby hodźił do ſtutka ſtajić. Tej pak dyrbitej wjeczorny a rańšchi pakt wobaraća.

Němſke knježerſtwo ſo hiſchcze njeje wo rosrißazym paktu roſsudźiło.

Němſke miniſterſtrojo ſu ſo póndźelu pod pſchedſydſtwom kanclera Luthera k wuradźenju wo pſcheproſchenju konferency ſeſchli. W politiſkich kruhach pak njewěrja, ſo ſu woni hižo w póndźelniſchim poſtrjedźenju k doſtónčnemu wunoſchkej doſchli. Myſla žebi, ſo miniſtrojo ſo wutoru ſ nowa ſhromadża a to ſnadź pod pſchedſydſtwom němſkeho preſidenta ſ Hindenburga, ſo dychu ſo doſtónčne wobſamknjenja pſchijale a ſo wotmołwjenje na pſcheproſchenje franzowſkeho a jendźelſkeho knježerſtwa nastajało.

Němſka franzowſkeho lětarja Coſtu w jatbje dźerži.

Pſched dwěmaj njedźelomaj bu franzowſki lětar Coſte muſowany, w Helſtim dole w Czornym Lěsu je ſwojim lětadłom k ſemi pſchiſtajić. Coſtes a jeho towaſch Thiery, kotrež ſo pſchi pſchiſtajenju ſmjertnje ſrani, njemóžeſchtej žaneje dowolnoſcze, nad němſkim krajom pſchelećeć. Wudawataj, ſo ſtaj dźełej nad Schwajzarſkej lećełej. Němſka wyſchnoſcz Coſtu po njeſbožu pſcheſłyſcha. Wón wudawaſche, ſo ſtaj po puczu ſo roſsudźiłoj, nad Czornym Lěsom lećeć, dokelž je w Schwajzarſkej njepſchihódne wjedro było. Na podłožku kharcow, kotrež ſo w roſbitym lětadle namakachu, móžeſche pak ſo ſwěſcić, ſo ſtaj žebi lětarjej ſe wſchelko ſpočatka wotmyſlikloj, nad Czornym Lěsom pſcheleć. Toho dla Coſcze ſdźělichu, ſo dyrbi 25 000 hriwnow khłostanja ſaplackić. Po druhej powěſći ſu Coſtu do khorobneje ſtwy krajneho ſaſtwa pſchewjedli. Mjes tym je franzowſki ſtatny podſekretariat w Barlinje krocžele čzinił, ſo by ſo wěz wurunała. W Pariſu ſadźerženje němſkich wyſchnoſczow w tejle należnoſczi jara wótro kritiſuja. Praja, ſo ſu němſke wyſchnoſcze roſbite letadło ſa wobhonjenje wotmyſle hnydom ſaſpołnowate a ſebrałe. Wſchě lětadłowe jenotliwoſcze a motorowy twar budźa ſtudowacz a ſa žebje wuwużija. Pjenježne khłostanje, k kotremuž ſu Coſtu ſaſudźili, maja ſa nimo měry wyſoke. Pſchi tejle ſkładnoſczi na to dopominaju, ſo je Němſka hižo dwanacze letadłow ſ Pariſko-Praježkeje cžary, kotrež ſu muſowanje byłe, w Němſkej k ſemi pſchiſtajiła, ſebrała a ſo je njeje wróczo dała.

*

Sajecze franzowſkeho lětarja Coſtu dla jeho leczenja nad němſkim krajom w jendźelſkich politiſkich kruhach žiwe ſajimanje ſbudźuje. W jendźelſkim lětarſtwu miniſterſtwje roſsudźenju podawka wulku ważnoſcz też ſa jendźelſku lětarſku ſłužbu pſchipiſuja. Někotre konſerwatiwne nowiny w němſkim poſtupanju internacionalny ſtrach widźa. „Morning Poſt“ praji, ſo dramatiſka kroczel Němſkeje internacionalne praſchenja wulkeje ważnoſcze roſsiwa. Po žiwotnim waſchnju jeniczki pad dyrbi ſo jako najważniſchi podawk po wójnje wobhładacz. „Morning Poſt“ mèni, ſo budźe ſebi Němſka ſwoje prawo wumuſowacz pytacz, dokelž je pſchedołho na tule ſkładnoſcz czakała. Jendźelſku budźa podawki runje tak ſajimowacz kaž Franzowſku, dokelž ſu ſ tym pſchi plany jendźelſkich lětarſkich puczow do Judiſkeje wuſko ſwjaſane. Jendźelſka njemóže potrjebne łódże do Judiſkeje ſłacz, hdyž ſo dźensa dypłom njepſchemeni. Hdy bychu pak ſo poſtajenja ſpuſchczile, kotrež w Němſkej twar letadłow ſamjeſuja, by europiſkemu měrej ſtrach roſcył, dokelž ma Němſka najwjazy lětadłow ſwěta ſa zibilnu ſłužbu. Hdyž ſo jej dowoli, telko połnomócnych lětadłow natwarzeć, kaž ſo jej ſechcze, by ſo wójnſki ſtrach khětro powyſchił. W jendźelſkim knježerſtwje žebi myſla, ſo ſmjeje Coſtowe ſajecze wliw na pſchichod zibilneha lětarſkeho wobkhada w Europje.

Swětowe žně.

Lětża ſu ſo jenž nimale we wſchěch krajach naſcheje ſemje poradźile. Sčamo Ruſka móže lěta wjelſche hromady žita do wukraja pſchedacz. Wyſoke žitne płaczišny ſo tohodla lětża njewoczakuja, kſerje budźa ſo wone niſke dźerżeć.

Internazionala wójnſkich ſkhripjeńzow.

Internazionalny kongreſ wójnſkich ſkhripjeńzow a nětkuſchich fronticſkich wojowarjow je ſo w Genfu ſeſchoł. Swjaſli ſ Němſkeje, Awſtriſkeje, Franzowſkeje, Italſkeje, Pólſkeje, Južnoſłowjańſkeje a Czěſkoſłowakiſkeje ſo tam ſaſtupja. Wone ſi miliony ſobuſtawow wobſahuja. Sa pſchedſydu ſu preſidenta franzowſkeho ſwjaſka, Broumicha, ſa měſtopſchedſydu preſidenta němſkeho ſwjaſka němſkich wójnſkich invalidow, Maroku, wuſwolili.

Shromadźizna je reſolucyju wobſamkła, w kotrejž ſo praji, ſo maja nětkuſchi wojowarjo prawo a winowatoſcz, na poſtajenju měra a rołumneje organiſazije ludowych ſtykow mjes ſobu dźełacz. Woporu wójny njejſu potrjebne ſkhripjeńzy dóſtake, na kotrež maju prawo. Prawe wotſchkodźenje móže ſo jenoż dawacz, hdyž ſo žane ſtaty njetrjebaju wójny bojecz, a hdyž je ſo na takſe waſchnje moralne, duchowne, hoſpodarſke a finanzne roſsiwiſke wutworiło. Reſolucyja ſo k ſakładam „Roſrißazy ſtud, bjeſtrach a wotbrónjenje“ wuſnatwa.

Internazionalna lětarſka techniſka konferenza w Prazy ſo wotewrila.

Njedźelu je ſo w Prazy internazionalna lětarſka techniſka konferenza ſ pſchedněſchkom Amundſena wo jeho poſlednim lecie k połnóžnemu polej wotewrita. Na konferenzu ſu ſo ſtoro wſchě ſobuſtawy internazionalneje lětarſko-techniſkeje korporazije ſeſchle. Też rumunſki kronprynz, kotryž wot někotrych dnjow w Czěſkoſłowakiſkej pſchebywa, ſo pſchi konferenzy wobdźěłuje. **Němſka je ſ konferenzy wuſamknjena.** Djenża ſu w Prazy wo myto preſidenta Maſaryka na pſchemo lětali.

Ruſke žito ſa Jendźelſku.

Jendźelſko-ruſke žito wuwożaze towaſtwo w Manchesteri je pok milijona tunow pſchešaſu a žita w Ruſkej ſkałało. 100 łódźow je ſo w Londonje ſa pſchewjeſenje žita wotnajało. Prěnje łódże hižo po morju pluwaju.

Straſk w Pariſkich telefonowarnjach.

Perſonał Pariſkich telefonowarnjow wot póndźele ſtrajkuje, dokelž ſo jemu njeje miſda, kaž je žebi žadał, powyſchika. Woſebje žónſke ſaſtojniſy na pſcheniſku nidu ſkorża.

Wójna w Marokkowſkej.

Abd-el-Krim ſranjeny.

„Newyork Herald“ je ſ wokolnoſcze franzowſkeho wójnſkeho miniſterſtwa zhonił, ſo ſo Franzowſka nadźija, ſo budźe ſ operazijemi w Marokkowſkej hač do dezembra hotowa. Abd-el-Krim je ſo pjeczo ſranił a ſo ſ frontu do Ajdira dowjeſ. Tam jeho pjeczo dwaj němſkaj lěkarjej hojitaj. Riffzy Kabylojo ſu město Schefchauen, kotrež Franzowſojo bombardowachu, wopuſczili. Abd-el-Krimowy bratr, kotryž měješe tu roskaſowarſtwo, je ſwój hłowny kwartěr do Taſrnta pſcheſoložił.

„Echo de Paris“ dhe wědźecz, ſo ſo nowa franzowſka ofenſiwa k połnocy Taſy wuwjedźe. Nadźěty je we wulkim ſtilu pſchihotowany. Woſzom dźeſacz bataillonow pod wjedniſtwom generała Beichuta budźe frontu riffſkeho wójſka naddźěłowacz. Nowy nadběh, kotryž je ſo po dopiſowarjowej ſdźělenzy ſapoczał, dyrbi ſjednoczenje franzowſkeho a ſchpaniſkeho wójſka pſchihotowacz. Wočakowanja Franzowſow jara daloko du, hacž runje dyrbi dopiſowacz „Echo de Paris“ pſchiſtacz, ſo maja ſo Schpaniczenjo ſ njepſchihódnym wjedrom a wobezěžnej krajinu bědźicz.

Schpaniſti wuſpěch w Marokkowſkej.

Hawaſka powěſczerńja ſMadrida powě: Schpaniſzy ſu ſebi ſ wobhładźenjom Fes-Morra a Biejowſkeje wyſoke ruiny pſchi Alhucemaſkim ſaliwje pſchichodne wuhładźeiſke ſejzeranſkejzo dobyli. Fuente Bonita, 2½ kilometra k połodnju Morra a Nueva, je ſo wobtwjerdźiło. S tym ſu hižo prěnje wuběžki Djelbel-Malmuſkich horow w ſchpaniſkim wobhładźenſtwje. Dźe w oto, ſo zyleje ruiny a też Djebel a Buſabliſa k połodnju Alhucemala ſmozowacz. Jeli ſo by ſo to poradźiło, bychu Schpaniczenjo w tychle ſtronach wójſko wuſadźili, ſo bychu ſo pſchecziwo Ajdirej naſtajili.

*

Roſprawy wójſkoweho wjedniſtwa runje kaž depeſche wójnſkich roſprawnikow powěźa, ſa nadpadły Kabylow popuſchczeja, a ſo je ſo Schpaniczanam poradźiło, na někotrych městach njepſchecžela wotkrył, ſ měſtnami też poſtupacz. Schpaniſke wordźelenja pola Cebadille na njedoſtatk pičzeje wody czerpja. Hacž dotal ſu tam podarmo ſa wodu wjerzeli. Toho dla je muſno, mórſku wodu ſ pomozu deſtillatora do pičzeje wody pſchetworicz.

Amerikaniſkim lětarjam ſo ſakaſało, w Marokkowſkej wojowacz.

Knježerſtwo Sjednoczenych ſtatow połnóžneje Ameriki je amerikaniſkim lětarjam, kotříž pſchečziwo riffſkim Kabylam wojuja, pſchikazało, pak ſo toho woſtaſiču, pak ſo amerikaniſkeho ſtaczanſkeho prawa wotrjez. Tónle wukaz je ſo na podležu amerikaniſkeho ſakonja wudał, kotryž ſakaſuje, pſchečziwo ſtatam ſ brónjemi wojowacz, ſ kotrymiž je Amerika w měrje žiwa. Schtóž ſo tutemu ſakonjej pſchečzěiwja, tón ma wočakacz, ſo jemu amerikaniſke ſtaczanſke prawo wotrjeknu a jeho k 1000 dollaram khłostanja a k ſaſtwu na tſi lěta ſaſudźa. Londonſka „Daily Mail“ wěſo tule powěſcz potwjerdźa Abd-el-Krim je pjeczo pſchečziwo pſchitomnoſczi franzowſkich lětarjow w franzowſkim wójſku proteſtował. Wón w tom njepſchecželſki ſkutk Sjednoczenych ſtatow pſchečziwo riffſkim Kabylam widźi, a to cžim bóle, dokelž amerikaniſzy lětarjo amerikaniſku uniformu noſcha. Hacž je ſo wopraſnje tuſon wukas wudał, na tym měſto je hiſchcze dwělowacz. Sjednoczene ſtaty tola hiſchcze njejſu Abd-el-Krima jako knježerja riffſkich Kabylow pſchipóſnałe. Wón je pſchečziwo knježerſtwu pſchipóſnateho marokkoſkeho ſultana poſtajił a je ſe ſbežkarjom. Jako ſbežkař pak je wón njemóže na amerikaniſki ſakoń powołacz.

Nawał riffſkich Kabylow w Tangerſkej krajinje ſo wotpokaſał.

S Londona ſo powě, ſo ſu ſo ſobotu pſchipołdnju riffſcy Kabylojo ſe ſtylniſchej mozu do neutralneje Tangerſkeje krajiny nawalili. Internazionalna ſandarmerija je po kruhym wojowanju Kabylow wotraſyła.

Pſched ruſkoturkowſkim ſwjatkom pſcheczijwo Jendźelſkej.

W jendźelſkej ſu ſo ſ powěſczu ſ Moſkwy do njeměra dali, ſo ſo mjes Turkowſkej a Ruſkej wo ſwjatku pſcheczijwo Jendźelſkej jedna. Statny ſekretar ruſkeho ſwonkowneho miniſterſtwa je pjeczo Turkowſkej podpjeru w Moſſuliſkej ſwadźe pſchiſlubił, jeli ſo bychu Turkojo hromadźe ſ Ruſcami pſcheczijwo natwarjenju jendźelſkeje łódźſtwowoje ſtajiże w Czornym Morju wuſtupili.

Njeměry w Albaniſkej.

Wobhładerjo Albaniſkeje ſu njeměrny rubježny lud, kotryž njemóže dźełſchi czaſ měr dźerżeć. Se Skadara ſu do Belgrada powěſcze doſchle, ſo je w Albaniſkej we wjele wſach njeměrne hibanje. Poſlednje dny ſu tu a tam wobhładerja pſcheczijwo knježerſtwu poſtanyli a ſu ſ wojakami wojowali. Na jenym městnje je 50 muži padło.

Do Ameriki žo žadyn kommunisti njepuschezi.

Juristiszy radźicželso w knježeństwje Sjednoczenych statow połnocnje Ameriki žu w nastupanju pschipuczowanja kommunistiskeho žodustawa jendželskeho parlamenta Salkatwady dobrosdaczo wotedali, so žo **žadyn komunist njeńme do Sjednoczenych statow pschipuschczecz**, a so dyrbja žo wschitzy wutkrajni kommunistojo z kraja wupokasaz.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 22. septembra 1925.

Lěco so skónči.

Budź rjane lěco boženje,
Měj džak sa twoje rjanosceje.
Na twoje městno nasyma,
Žno dźenża hižom pschikhadża.

Haj, z wczerawschim dnjom je nam saschoł posledni dźeń rjaneho Lěca. Dźenża mamy hižo prěni dźeń nasymy. Boże žłónzo chze naš dźenża na prěnim dnju nasymy tak prawje swobrjewacz. Hižo wot sažnjeho ranja žom so lubosnje śmjeje na naschu wokolinu. S tym chze žnano wschitko sakombdżene sažo narunacz. Wschěch naschich lubych ratarjow nje dyrje wotkhadżaze Lěco stajnje spokojito. Mnohi słyschdowachu drje někotrzy dźeń słyschnivje k samróczenemu njebju, z kotrehož so druhdy je cžurami deschcz liesche a hrozesche wschо powodźicz, wschě kraśne skody sniczicz. Hrosa najpelni nasche wotkroby, hdyž cžitachmy, kak su mnohe krajiny Boże njewjedra domawotale. Niemužłachmy žebi snadź pschi tym, so mohło naš podobne njesbožo potrjechicz. Tola Bóh je naš widżomnje pschebe wschej schkodu swarnował. Hačzrunjež drje i nětknami žnjowe płody z deschczemi trochu schkody pocžerpchu, dha mózachu so tola wschе kónčnje domoj khowacz. Se wschěch stronow žłyschimy powěsče wo kětuschich jara dobrych žnjach. Tuž žadonnimy sandźeny, njetuboszny deschczojty cžaš. Nadźijomnje śmějemy někto rjanu a błónczinu nasymu. Tuchwilu wjedro k žnjwam a k sdźeranju běrnow wosebje howi. Wotawu maju ratarjo někto z pjetschebo dźěła domoj. S hromadami pak hlada druhe dźělo jim do rukow. Tak žo cžaš minje pschi wschej nuznosce a prózy, a pschedy hač žo dohladamy, žnuj hižo sažo měsaz dale. Tuž pschiwołamy cži bożenje, rjane tubosne wotkhadżaze Lěco. Komu z naš bě wone poslednje? Schtó z naš božiwi pschichodne? Khutne praschenje bjes wotmołwy.

Haj, tak žo Lěco pominje
A z nim wschа krasnosć sajinje.
S nim wocžichnje šum tracžickow
A liscže spada je schiomow.
Haj, wschо žo skónczi na semi,
Też nam ras žwjatok sašwoni.

*

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 731, hygrometer —1, thermometer wo dnjo +21. — Dźenża rano we 8 hodź. barometer 736, hygrometer —5, thermometer w nozy +9. Wuhladny na nalo žo pscheměnjaze wjedro. — Wczera rano běsche wyschina nad Balkanom a nižina z połowja Norwegskeje. Tuta nakaži nam wczera wjeczor se swojimi wubjeżkami wjedro. Wczera rano žo poła Rheina deschckowasche. Po dnju a je žo bórzy pominyło. Pschetoż wot wczerawscheho wjeczora sažo ruczże na rjane žłupasche. Nadźijomnje rjane wjedro wobthowamy. Jutże hrjebu **płónczko** 5.48 hodź. słhadża a žo w 6 hodź. thowachu. Měsaczk dopołdnja 11.33 hodź. słhadża a žo wjeczor 8.42 hodź. khowa.

— **Radio-pschednoschk** z wuzinwanjom wótšjerčzeńka žo dźenża wutoru, wjeczor we 8 hodź. w sali Serbskeho domu na Lawkich hrjebjach wschěm lubym Serbam z Budyschina a blišcžeje a dalšeje wokoliny poskicži. Serbske towarstwo „Radźija" w Budyschinje, pisnje žo starajo za powuczenje swojich žobustawow a wschěch druhich Serbow, tutón pschednoschk srjadnje. Rozłoži wokanzu tu hischcze spóznali njeješmy. (Wožeje: pal mamy na to kedźbowacz, so nascha młodźina njes naschim ludom wostanje a so žo tu zuły ludźo njeńdźadła. My Serbja chcemy swój lud podpjeracz. Zuły njech nimaju knježerstwo mjes nami). My smy tu prěni a mamy prěnje prawo w naschej serbskej domiznje.

— **Na koleżu žłuschu po cżmje žwęza.** Wožebje wokołokulowa jěžbja žo wjele na koleżach. Někotre bywa stajnje sažo cżina a tuž njesahadźe žebi ženje žwęzu žobu wjaz, gdyž nětkhe dale jědzesch. Cżasto njewěsch, hacž žo je cżełom sažo wróczich. Hdyž by nětko pschez cżaš wostał a nimasch žwęzu žobu, tak by žam we wulkim strasche, by pak też wulki strach sa druhich wonka na puczach. Hdyž dyrbich khłostanje płacžicz, tak masch hyndom po hrywnach dawacz, hdyž pak masch stajnje žwęzu w porjedku, tak dawaschch jenož po pjenjezkach. Schto je cži, luby koleżo, lubšcho a radšcho, hrywny dawacz a pjenjezki sdźerzecz, abo pjenjezki dawacz a hrywny sdźerzecz. Nětchto wschak dyrbich wopraschowacz, hdyž chcesch po cżinje na koleżu jědzicz.

— **Tabella wo cżitanju nidźowego wotczaha je hotowa.** Krajne finanzne ministerstwo je tabellu nidźoweho wotczaha wobdźełkało. Kóždy może ju z krajneje cżiłkcżerje w Barlinje dóstacz. Tabella ma wschělake wotdźele a to k prěnjemu: za hodźinsku abo dujowu nyšu, k druhemu: za wydżersku nyšu, a k třeczemu: za měsaczsku nyšu. Tabella sah odźinsku abo dujowu nyšu płaczi 25 pjenjezkow, za tydżelsku nyšu 50 pj. a za měsaczsku nyšu też 25 pjenjezkow. Hdyž tabellu po 100 exemplarach słasaju, bu płaczina wo nětchto poniži. Adreża: „Reichsdruckerei, Berlin NW. 7."

— **Cżiłkcżny wolerl** w Prusiej žo z nowa posłaja. Cżiłkcżny woleri do provinzialneho a wokrjesneho žejma žo z nowa postaja. Wschěm wobdźelerjam tkěžow žu žo tohodla psched nětkrotnymi dujemi wólbne karty pschibłałe. Karty dyrbja žo hnyhom wupjelnicz a to tuchwilu mjeze.

— **Ratarska komora za Schlesywsku** chze w lěcze 1925-26 dalsche kuki a pałtwiščeza hnojiscí z kaliom, duppom a z phosphorowej kišalinu. To žu pak jenož połpyty. Luta dyrbi 2—3 jutry wulka być, derje sdźerzana a wschо ma žo po postajenjach cżinicz. Wschě wudawki saruna ratarska komora. Schtóž dhze tuto dobro wopokasane měcz, wobroczo žo na ratarsku komoru.

S **Wulkeje Dubrawy.** Tudomny gmejnski pokładnik a wjednik tudomneje filialy Budyschkeho tworkhupowaceho towarstwa Hoš je po nětčim z gmejnskeje pokładnizy na 3000 hriwnow pschestchiwił. Gmejnizy sastupjerjo tele dny na pożedźenju wo tym jednachu. Njemóża frosumicz, kak bě tajke pschestchiwjerstwo jazyka możno, dokelž finanzny wobjerk tola dosez nad samożenjom stražuje. Cži, kotříž bychu pokładnizu dohladowacz, žu po sakonju nutřowazi, schkodu narunacz.

S **Łuska.** (Zyganska cżwila.) Na dróšy z Łuska do Rožaczki pjatk rano policija dwě zyganskej žwójbje sadżerža. Zyganjo mějachu dwaj wosaj a běchu 16 wosobow. S pomozu Łuščanskeje wobnjoweje woboty a hajnika Lawa zyganow pschepytachu. Mjes tym po Łuščanskej policiji telefonowachu. Zyganow še wšy z Małežcam wuhnachu. S pschepytowanjom zanych kradnjenych wězow pola nich njenamakachu. Jena zyganka mjeješche na 41 hriwnow pschedwójnišich pjenjes pschi sebi. Wobydlerjstwo namoiwjamy, so bychu prawje na zyganow kedźbowali. Woni su hižo zyły cżaš z nowa prawdźitej cżiwilu wobydlerjstwa.

S **Kukowa.** (Njehańbicžiwosć ždadowych najemkow.) Njehańbity podawk mózachmy wczera popoldnju na dróšy z Kukowa do Wudworja wobkedźbowacz. Tam najemk na dróšy jabłuka schczipasche. Někotre schtomy pschi dróšy steja pak z tamneje strony hrjebje zyle pschi polu. Tute žłuschcza žiwnoschczerjej Sch. w Kukowje. Najemk mjesesche wjšo sa najnusnischo, też z tutych schtomow jabłuka schczipacz. Te jeho žnano thětro do wozow kakachu, dokelž na žwojich najatych schtomach žanych njemjesesche. Na dobre sbožo bě wobkedźbowacz runje póbla na polu. Hnydom žo k njemu poda, žo praschejo, schtó jemu dowoli jeho jabłuka schczipacz. Tamny pak wotkanpa tu a dźiwa so, so nascha młodźina nje tak wulke prawa nima.

Wodolena.

Schumawska powěsć z kónza póhanskeho cżasa.
Napisał Iwan Klicpera.

(Pokraczowanje.)

Pożlednje zupanowe žłowa buchu tak krucże a wěsče wuprajene, so Kschesczan mjesesche wschě dalsche pschecžiwjenja za podarmo. A łohodła pohlada pokhmurjenu na Jaroměra, potschažmy na chwilu z hłowu a rjeknu:

„Derje, thodź ty žwoje ruczże a schjezdź, župano, ale też za póndn po žwojich ruczach, a twuhladamy schtó z naju dóndże prjedy k žiwojemu konzej!"

A pokiwnyschi županej z hłowu na krótke postrowjenje, wotesdże, krocžo pisches hrodźischczo k krótkemu ranju, hdyž stojesche mała hrodowa zyrkwicžka, pschi kotrejž běsche hnydom póbla pschebyt Kschesczanowy.

Lědma běsche Kschesczan woteschoł, wusłuhi pschewodżena wot jeneje hižo stareje žony z cżeledźe, Wodolena z hrodu a stojesche na hrodźiščczu napschecžo Jaroměrej.

S widżomnej łubosczu a z njetajenej nutrnej pschikhilnosczu wotpowczołowaschcej wocžzy młodeho muża na rjanej postawje nežneje helczki, kotraž k njemu žo z pokhilenej hłowu a bledym wobliczkom bo pschibližuju, žwojej wocži psched nim sandźeli.

„Nó, Wodolena," sapocža Jaroměr, k njej pschistupiwschi, „hy žwobodna a mójsch po žwojim pschecžu dźenża hižo. Prachyni wopuschczicz; tu je kóń a pschewodnik, kotrajž cże dowjedźetaj, hdźež sechczesch."

„Džak budź tebi, Jaroměro, so žo nje tak bórzy z jastwa wunidsch a so žo wo mnje pschecżelszy dale starach!" wupraji dźakownje Wodolena. „Mój bo, dobry muże, hnydom na pucź podamoj." A wuwjasuju žebi wodźew, pschihotowosche žo na konja falčcž.

„Sbnadź by lěpje było, Wodolena, hdy by prjedy žo na konja njewuzbudła hacž deleka pod horu pschi brodu, jěchanje po nahle spadowazem puczińi duzy po horje je wobcežężne. Pónđžemoj i horzy dele pěschi, a ty, Radvano, dočakaj z konjom na naju! Ja dopschewodżu knježnu žanu hacž k brodej."

„Kaž myślisch, knjeże!" wotmołwi Radvan a pschimnywschi konja z wusu, krocžesche z nim pisches hrodźischczo k narańschczi stronje, k hrodowym wrotam.

Jaroměr z Wodolenu jeho sežěhowasche.

Cžehnjechu wokoło hrodowych nižschich a mjeńschich twarjenjow, je kotrychž bydlesche hrodowska cżeledź, wokoło wschelakich žkadow a khlěwow, a dóndżechu k wyšokej a žłuhej muri, z kotrejž wrota wjedźechu z hroda, žirażowane wobstajnje z wobroinjenym muzom. Tón postrowi župana cżeschownje, hladajo je spodżiwanjom za Wodolenu, kotraž bu wezera na hród była pschinjedżena z putami wuwjasana a dźenża hižo žwobodna a wot žamoho župana pschewodżena hród wopuschczesche.

Sa wrotami pschedże Jaroměr z Wodolenu drjewjany móst, kiž wjedźesche pschez sčěrokn hrjebju, a dóndżechu na doseż schěrokim, kamjeńtinem puczu, na kotremž trochu niže jeju hižo Radivan z konjom wocžakowasche.

Jaroměr krocžesche pódla Wodolenu, njerčežesche ani žłowa, a Wodolena tohrunja mjelczesche.

Hakle někole, hdyž běschtaj konj puczu wot hrodu sdalenaj, począ Jaroměr na nju rěcžeci: „S cżežkej wutrobu, Wodolena, tebje wotpuschczu!"

A sa chwilku, hdyž wona njewotmołwi, pokraczowasche dale: „Hdy by po mozinu pschecžu schło, dych cże najradscho se słotymi rjeczasami žiwoje wutroby na wěki k Prachni pschipitał."

Wodolena, nimotwólnje po tutych žłowach žwoje krocžele pospěschi, tak so běžesche zyły kónj dopredka, jako by žo bojała, so bychu so žłowa Jaroměrowe še žkutkom stałe.

„Tola z kolosczu spóznawam, so tamne słote puta, kotrejž něhdy nasche wutroby tak wuzjy a žobowinje sjednoczowachu, zyle žu je pschetorhła, Wodolena, a nochcesch je wjazy žwjazacz."

„Jaroměro, je-li w twojej wutrobje jenož kuk žobuželnosce a pschikhilnosce ke mni, pschestań tak rěcžecz, cżłowjesch mje i tym hacž k žmjerczi!" prajesche i tschepotajym hłosom wulkostiwje Wodolena.

Srudnje pohlada na nju młody muzłi a potom wotmjelkny.

„Nu, derje, měj žwoju wolu, nicžo wjazy njeńdźesch hižo i mojeho erta wo mojej łubosczi k tebi žłyschecz", prajesche po khwilzy cżežkeho buchowneho boja, a potom pokraczowaschche: „Pospěschej wschak mi hišcze žwój žiwy žkub jako žwojemu pschecželej i dźeczazych lět a jako prachyniskemu županej. S njepschecželskim seikanjom a pschecžiwjenjom knjesej Kschesczanej sy wuwdała pschecžiwo žebi jeho hidu a wójmitka a wubudźiła sy nanajhóle jeho horkiwosć k rosčkerjenju kschesczanskeho wěrywuczenja we žwojej krajinje wokoło Swatobora. Sžym wšěch, so budże někto dwójzy hóle napinacz žwojej mozy w japoschtolskim žmysle powołanju runje we žnischitkej wokolnosci. Mróżischi ša na Swatobor a budźesch-li kaž prjedy wukonjecz žwoje słužby Swantowitej, wonjezdżesch a sakhowaju wěru do starych bohow, dóndże mjnje k nowym žwadam a k nowym bo žo hrażenjam i Kschesczanom a i horkiwosći žnischitkej Kschesczanami. Kschesczanej jeho słukkowanje žakałowaca a žawobaraca njemózaju a njeznějem, a nanowjecz jeho k mérnosći a skedźbnosći napschecžo tebi, rěkało by pschi jeho powasły a horkiwosći pschilinacz wolij bo wohnja. Ale tebje proschu a žadam w mjenje pokoja a měra w naschej župje, we žwojim mjenje a dołhego a wušteho naju pschecželstwa, twojeho bjeschtracha a sakhowanja dla, twojemu žwojmu horkiwosće we wérje do bohow a wopuschczenje strašnje mjetnu žwojeho pschebywanja pak na wěcżne pak jenož na krótki cżaš a wrócz ko k žwojim do Jokkotowow! Schtóž mi to tak k woli, Wodolena?" borcžeješe župan žwjacžacy a nutrnje mjelczinzy.

(Pokraczowanje.)

Hišćeže šakałke přejesche, prajiły, so jabłuka jeho z zyła niczo njeztaraja a so žu na drózy schczipane, hačrunjenych wobwjedżeć widżesche, so žu jeschczipane a žwoje jabłuka derje znajesche. Hdyž žebi bźerco někajke jabłuko zboźnje, to maju mnoży najeńkoho hnydom wulku hubu, šami pak njeżu niczo lepschi.

S **Wotrowa.** Wšcho žo žwjedżeni. Jenoż nasche bźeći pytnu wo tym mało, khiba so nam abo macź po žwjedżenju tikałe mjeswocžo pokasujetaj. Nasche bźeći pak dyrbja žo teź ras wutrobnje a radośtnje wjesseliecź. K tomu dyrbi nasch schuliski žwjedżeń kluźicź, na kotrýž žo schulske zastupjerstwo a pschećelsko schule a bźerći zahoriche pschihotuja. Haj, to budże wyskanje. — Wšch w Khrósćizach. Wjedro bźeche hubjene dosć. Deschcź po deschczu, ale žane bźerco njeje žo je žwjedżenskeje luźi wotpasiło. Dźiwadłowske wjesele a radowanje wschě njezubosnoscże pschewinu. Wšcho pschewjedże žo po programje. Harmonija mjes cźeleschenym wuczećerstwom a bźerćimi bźeche wulkotna. Sawjesćelenjow bźeche jich mnoho. — Njech žo teź w naschim Wotrowje schulski žwjedżeń prawje derje poradźi. Knjesaj wuczerjej smjetaj dosć dźela. Njech tola teź wjeśnjenjo prawje pschihotowaze bźelo podpjeruja. Samožiczi pak njech rad hriwnu wjazy badża, hdyž žo tola wo rysy schulsko-wobžadny žwjedżeń jedna. Tu możesch wjese lubozeze wuženjwacź a hidy a sawiscze wukorjenicź.

S **Wóślinka.** K tomu, schtóž je žo wo žwjedżenju mišionstwa mjes póhanami, kotryž žo tu blišchu njedźelu (27. septembra) žwjeczi, ma žo hischcże dodacź, so budże wječor w 8 hodź. w Haschkez hoszczenju žwóžbny wjeczor za wschitkich pschećelow mišionstwa. „Boże hlédy w naschim rańschoafrikanskim mišionstwje," to budże thema, wo kotrymž chze tam knjes mišionski inspektor Michel rěcźeć, je žwojeho nasjonjenja jako mišionar; teź budże žwětke wobrazy pokazacź z tutoho žwjedżeńa. — Teź tuton dźeń naschego žwjedżenja budże wulzy zajimawy, a bohaty wopyt žo wočakuje.

S **Kulowa.** Tu psched dwěmaj njedźelomaj wšitko pohonćza Wosmyja sajachu. Wón pjeca wjazy 1/4 pó kraju wokoło puczowaschče. Někto fu wukopa, so žo tu wo strašcnehu paducha jedna. Sałške statne rěcźnišwo jeho dźeł wóšomkróżneho nutsłamarstwa dźešchi cźaj pyta. Někto ma žwoje sałužene khłostanje wočakowacź.

S **Kulowa.** (Żelesniske njesbožo.) Schtwórtk pschipokdnju na tudomnym dwórnischcźu někotre wozy Budyschskeho wozobinskeho żelesniskeho cźaha z kolijow wuskočiłchu. Běchu to někotre brěmjenjowe wozy a jedyn wozobinski wós. Njeżbožo sta žo z tym, so wuhibowaŕ cźah pschesahe na druhe kolije pschewjedże. Smykka žo bórzy dohladachu a tak cźah w prawym cźasu sastajichu. Ludźo na wulke złożo do schłody njeje pschichódźechu. Teź materialna schłoda njeje pschewinka. Hdyž běchu wozy a kolije sažo do porjada, możachu cźahi, hačrunjeź trochu zapozdźene, sažo dale jěcź.

S **Kulowa.** Ssobotu 19. sept. započachu žo w naschich schulach nasymsće próidniny. Skoty cźaj traje 3 njedźele. — Pjatk 18. sept. žwjeczeschtaj k. murjeŕ Jan Rosmy a jeho mandželska Khata rodź. Kubaschez źiwborny kwaź. — Ssrjedu 16. septt. běsche sjawne pożehdźenje mješchczanskeho sastupjerstwa. Na njej rěcźeschе žo wo pschepokożenju statneje dróhi mjes Mućkowom a Wulkimi Sdśarami. Radnizna pinza žo swuporjedża, město Kulow to zapłacźi. Najeńk pak dyrbi rumnoscże sažo tajke pschepodacź, kajkeż je je pschewsak. Krawz Jan Bjenada změ žebi wujeźo na stare stótne wiki pschihotowacź. Sa to ma na léto 5 hr. płacźicź. Dźełaczeŕ Jan Domaschka a Josef Kapton staj kóżdy twarske městno pschi Hólkowskej dróży dostałoj. Sa kóżny meter dyrbitaj 60 pj. płacźicź. Sa studowazych njeżbu w pokładniży żanych pjenjes. Na jich nusu ma žo we pschihodże z wěstym pjenjesom pomppłicź. Dołholétny hajnik knjes Wels dże k 1. oktobrej na wotpoczink. Město Kulow pschijimaji žebi noweho hajnika a teź dźełaczerja. Jim pschijiwoli žo 1200 hr. Wscho dalsche wobstara magistrat.

S **Kulowa.** Psched dwěmaj njedźelomaj saja tu policija pohonćza Wolnaho. Wón běsche hižo léta dołho na puczowanju a je pschi tom wschelake worakawstwa sfucźił, kaž ho nětko wukopa. Sałške statne rěcźnišwo pyta jeho wóšom rěcźišch paduchstwow dla.

S **Kuschcźa.** Rjana liczba žerbskich knjeżnjow je psched krótkim žerbsku domišnu wopuschczíła, so by žo sa žiwoje podźiłske żiwjenje wukublowała. Skoro wschě jedn do kłóschtra Porta Celi pola Tischnowa na Morawje. Mjes nimi je teź knjeżna Hańża Wicźajeŕ z Khrósćizy. Wona je se žotru Bawola Wicźaja z Khrósćizy. Knjeżna Wicźajeŕ kluźeschе w poślednim lécźe pola Wjeńcźej w Khrósćizach. S njej jědźechu druzy Sserbja do Tischnowa na wopyt, kiž pak ho hižo sažo wróćichu. Woni njemóża dosć wulkwalicź, kak je tam wschitko derje sfjadowane. Nasche knjeżny nawukny tam wschо, kaž na polu dźełacź, słót wothladowacź, žamo kolbaży dźełacź; wukny hudźicź, pjeź, zuse rěcźe rěcźeć cźi. — Nětko drje bórzy złórzby womjeknu, so nima žerbska intelligenza žane łożowane knjeżny za żenitwu. S kłóschtra žo wone k nam wróćaŕ.

S **Wojerez.** Sawkaŕ Vr., pyjedy we żelesniskej dźełarni a nětko w jamje Erika dźiwaju dźełaceŕ, tele dny na drózy z Eriki do Wojerez z kolom sajsebóži. Wón na drózy do jeneho kamjenja sajedże, padny z kolom a rani žo tak cźežaŕ, so dyrbjachu jeho do khorownje z lowjeźeli. Wón je pjeca žam na žwojim njesbožu wina.

S **Wojerez.** (Hrube worakawstwo.) W nozy k žobotze swoitorha někajki njerozumny njedźeżink na tudomnej Bretschanskej drózy je špalěra żelene winowe kliče. S tym wobžedżerjej khětru schłodu nacźinił. Nadźijomnje žo policija poradźi, bórzy njedóczinka sajeć.

S **Noweje Łuki pola Wojerez.** (Dźelo žo tepiło.) Mank dźelskka ratarja Korena dźěłeże sajdżene dny je žwojim 2-letnym žynkom na żschcźina. Duzy po puczu měrjeschе hišchcże něschto wobstaracź. Pschi tym bě dźěćko na khwilku žame wostałoła. Tute padny do łuže a žo satepi.

S **Niśteje.** (Hrubosćz.) W cźmowym różtu dwórnischcźoweje a Mużakowskeje dróhi tele dny jedyn wójsći invalida jeneho rěsnišcźeho wuczobnika zyle bjes winy je žnimym kjom k semi sbi. Hačrunjeź w žamym cźažu wjele ludźi z dwórnischcźa nimo dźěsche, njepschinidże tola nichtó mlodemu mużiłkemu na pomoz. — Samkaŕ Rudolf Pera a Herbert Henkel z Němskich Jeńcźez běschtaj wojskorjenaj, so staj njedawno tamneho nózneho straźnika napadnykoj a nabiłoj. Nózny straźnik pschiłhaha, so je wobeju derje spósnaŕ. Perowa mandżelska pak sažo wotpschiłhaha, so jeje mandżelski njeje we žpomnjenym cźažu komoru wopuschczíł. Dokelż žo budnizy wo winje wobeju pschežwědźicź njemóża, jeju wuwinowachu.

S **Niśteje.** (Sswójona struchlohra.) Jedyn wojaŕ krajneje wobory a herz pschi kapale krajneje wobory je žo tele dny satjełił. Wón bě jara wuštojny herz a powschitkownje lubowany cźłowjeŕ. Srudne žwójbne wobstejnoscże žu jeho k tutej kroćeli pohnułe. Jeho nan bě we žwojim cźažu tudy nahladny muż. Wón žwoje zjane sałtojišstwo špuschcźi, žwójbu wopuschcźi a poda žo do łohtomyślneho towarstwa. W Berlinje, hdźež pożłedni cźaj bydleschе, ź nim hladaju wróćo dźěschе. Stónczńje bu dźełaceŕ a bydleschе ź jenej wójnikej wudowu w jenym bydlenju hromadźe. Jeho žyn cźitaschе njedawno, so je jeho nan wudowu ź britwoju morił. S tym bu žyn tak hnuty, so někotre listy napiša a žebi žiwjenje wza.

S **Trjebina pola Sślepeho.** W Zeiśichez fahrodże ślejt kótna waha. Sajdżenu pónđelu cźyschе žuboń Nowak byka pschedaczź. Wón pschiwjedże byka na wahu do Zeiśichez fahrodży. Rěsnik a rěsniski bźchtaj žobu. Skoro pschiđże hižo rosnjemdrjene wot žuboża. Hdyž cźyschu jeho někto na wahu pschiwjesejeź, wuttorhny bo byk, skocziwschi pschez wahu. W wjeswoczu puschcźi bo rubischco, kiž bykej woczi sawjasałsche. Skoczo srały bo někotrych kolcźow a powali je. Někto hakle naśta wulka hara. Sta pcźołkow dachu žo do žkoczeża. Wschо druhe cźekałsche. Jenoż knjes Nowak smuji žo, ź wobohemu skoczeżu bliżo pschińcź, a pschiwjaja je ża jedyn kołit. Byk žo njesmérowu, spowała dalsche kolcźe a jedyn žamo zyle rozłepta. Nicźo wjazy njepomhałsche, hačrunjeź skoczo satjełicź. Ale, ź cźim tźerpeć, hdyž žam tźełbu nimałsch. Pryjedy hačrunjeź žo tajka bóże namałka, minu žo hodźina. Wbohe skoczo mjesche njes tym wjele wutraczź. Hdyž běsche byk satjełeny, běsche widżeć, kak wjele pcźołkow běsche žwoje žahadło do skoczeżeho cźeka sałkoło. Koża běsche ź luttymi wótrymi težałami pożyta. Wbohe pcźołki žu w stach njewinowatieje łmjerzeze wumrěte. Sa khwilu běsche w sahrodże sažo měr. Zeiśichez nan thětru schłodu pocźerpi. Schtó jemu to saruna, to drje salézi na wucźinjenju mjes knjesom Nowakom a rěsnikom

Se **Sślepeho.** Dokholétne žadanje naschеje wožady, sažo polne žwonjeuje měcź, dyrbi žo někto, da-li Wóh, bórzy dopjelnicź. Wójništi cźaj běsche teź nam žrěni a mały žwón wźał; po powrócze drje žo sažo domoj wróćiśchtaj, mały zyły, ale bo žrěnjeho běsche ź domjej wolu žwójeżcha dźera wubita a tak žwón ża žwonjeje njekhmany. Tuž žo najprjódży dya pschelecźa ź firmu Geithnera we Wrótkławju do jednanjow dachmy, ale te žo ża cźaż tych „wułkich pjenjes" rozbichu. Potom žo firmje Woż we Schżeżeżinje, kiž je ża zyrkwje we wokolinje njeżele žwonow łała, nadawk da, so by ras wézwuschtojneho žem pósłała, so by wschitko nuśne a trěbne postajił, kak bychmy sažo k polnemu žwonjenju pschiścźi. Cźi žubjachu a lubjachu, ale hacź dotal nikoho jem pósłał njeżju. Skónczńje žo na firmu Schillinga w Apolde wobrocźichmy, a jemu sastupjeź a žobuwobdźeławi hnydom pschińdże, wéźu, žwonjeńź a žwony pschehlada, a nam tajku radu da, so dyrbjeli, kaž wón wobžadźi, najrjeńšche žwonjenje w zyłej wokolnoscźi dóstaeź. Wón mjenujy namjetowasche, mały a rosbity žrěni žwón pschedacź a naschemu dotalnemu wulkemu žwonej, kiž je we 15. kerśtokłu lany a nětko hižo na 300 lét naschej wożadże w dobrych a śłych, trudnych a wjeselych cźažach žwonik, dale jako „malemu" wihacź a žłużicź dacź, a žrěni a wulki žwón nowaj ź klinczateho worzła nalecź dacź. S naschich žwonow budże potom ważicź: wulki 44, žrěni 26 a mały (stary wulki) 13 zentnarjow. — Zyrkwina rada a sastupjeźtwo stej njedźelu, 20. pózńjeńża, po namjetach knjesa Schillinga wobsamkleż: Nowe žwony dyrbja hižo do hód naschich wożadnych że žwojimi žynkami wosschewicź. — Wóh dał, so by ho wschitko derje poradźiło, so byschtaj nowej žwonaj że žwojim starym towarschom prawje rjenje hromadźe klinczałej a wschitke tśi wożadże žłajnje dobre a žbożowne cźażły žwonile.

S **Běleje Wody.** K 1. oktobrej žniży žo wobrótny dawk sa brunizu. Wikowarjo a wuhlowe druzźwa su tohodla wobsamkli, wuhlo teź tunischo pschedawacź. Ty budźe na zentnaŕ Łdma senk!

S **Běleje Wody.** (Skedźbu pšched jebakom ź mjedom.) W poślednim cźażu tudy mnoży wikowarjo pczołazy méd wokoło nóschachu a pschedawachu. Méd šedża žo ludźom žpodźiwny. S pschepytowanjom špónachu, so to wjele dobry pczołazy méd, ale jeno někajka měschcźanza pczołazeho a zokorowjeho mjedu. Méd łe potajšim falschowany. Kóżdeho pšched kupowanjom tajkeho mjedu warnujemy. Nadeżo pšched kupowanjom tajkeho mjedu warnujemy. Nadeżejuje pak žo wobydleršwo prožby, so by jebaka, jeli jeho hdźe nadeńdże, policiji wojżewiło.

S **Běleje Wody.** 500 hriwnow myta łubi jena schkofyška sawjescźenja we Wrótkławju tomu, kiž zapałerja wuhlódźi. Jedna žo tu wo woheń, kotryž je 28. augusta bróżnju kublerja Arthura Schustera je Henners-

Hospodarski rozhlad.

Wutoru, 22. septembra 1925

Wczerawschе kursy w Barlinje.

1 Dolla.	4,195	100 franzowsk. frank.	19,96
1 jendżelski punt	20,334	100 cźeskk. krónow	12,42
100 schwajz. frankow	80,975	100 półsk. markow	67,66

Effekty mějachu wczera na Berlinskej bursy žłabe wiki. Kursy žo skerje wotdrjebjowachu.

Na produktowych wikach mójemy położenje ża naschе ratarśtwo runjewon žahubne mjenowacź. Ruska a Półska se žwojich bohatych žnjow mjetataj žito ź hromadami na žwětowe wiki. Płacźiny žita žo wczera dale wotdrjebjowachu. Na wikach je drje žito žadne. Ale kupzow tohorunja mało. Mtynzy skorża, so muku njewotbudu. Wczera płacźiche zentnaŕ:

w Drježdżanach

pschenży 10,70—10,95 hr., rożki 8,50—8,75 hr., jecźmjenja naletnjeho 10,90—11,75 hr., naśymneho 9,50—9,75 hr., wowża I 10,65 hacź 11,50 hr., wowża II 9,25—10,00 hriwnow.

w Berlinje.

pschenży 10,20—10,50 hr., rożki 7,55—8,00 hr., jecźmjenja naletnjeho 10,30—10,15 hr., naśymneho 8,60—8,75 hr., wowża I 8,60—9,00 złotych hriwnow.

we termińowym wikowanju

ża september

pschenży 11,40 hr., rożki 8,65 hriwnow.

ża oktober

pschenży 11,32—11,30 hr., rożki 8,60—8,52 hr., wowża 8,95 hriwnow.

ża dezember

pschenży 11,65 hriwnow, rożki 9,00—8,95 hr.

Jeja na Berlinskich wikach wczera wulke 18 pjenjezkow, žrěnje psches 55 gramow cźežke 15½—16 pj., niżšiche 55 gramow cźežke 14½ pj.

Na pschedań.

Kruwa wyžłokožuczelna w Cźornym Khołmzu cźo. 52.
Koło motorske Ardie Wagner we Wojerezach na Hrodowskej dróży 11.

Sso pytaja.

Bachol (Hausburšche) Beer, pjekaŕ w Budyschinje na Wjeleczańskej dróży.
Holza do domu mešchczańska khorownja w Budyschinje. — Winklerka w Kamjentnej Woleschnizy. — Hajtkownja na Bartšej Dalokej.

Płacźiny na Barlinskich produktowych wikach.

Kito o wolšiowe łymjo po tuni abo 1000 kg, šeważ 100 kg, płacźiny po złotej hriwnje.

	21. 9.	19. 8.		21. 9.	19. 8
Pschenża	204-210	207-218	rapk. woźuchi	16,10	16,20
rożka	153 160	157-162	poch. melasa	8,40	8,60
nalet. jecźmjen	206-230	206-230	ferabella	—	—
nal. jecźmjen	172-175	174-177	bérnjaze krużki	16-16,80	17-17,10
wowża	172-180	174-182	bunty	—	24 26,00
kukurica (Maiš)	207-211	207 211	wota	24-27,00	25-28,00
pschenicźn. muka	29-32,25	29-32,50	tonn wožuchi	22-22,60	32-22,60
rżana muka	23-25,00	23-25,25	módre łupiny	12-14,00	12-14,00
pschenicź. wotr.	11,20	11,50	otte łupiny	15-16,50	15-16,50
rżane wotruby	10 20	10,60	žyno, 50 kg	3,60-4,10	3,60-4,10
rapk	350-355	350-355	žłoma, rżana	0,90-1,50	0,80-1,20
łone ź łunjo	—	—	„ pschenicź.	0,90-1,20	0,70-1,00
nich	25-27,00	25-27,00	„ wowżyna	0,70-0,95	0,85-1,00
pjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jecźma	0,65-0,95	0,65-1,00

Płacźiny rěsneho skotu na Drježdżanskich skotnych wikach.

21. sepembra 1925. Płacźiny po zenim. a ść. hriwnach.

Skónе druzźiny a wožnamjenjenje.

Woły: 164.

Polnomłaśne, wukormjene, najwjetšiche rěsneje hódnosće hacź do 6 lět	63—65
Młode młaśne, wukormjene, starśche wukormjene	51—58
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane starśche	40—45
Mjenje pizowane wschitch starobow	34—38

Byki: 263.

Polnomłaśne, wukormjene, najwjetšiche rěsneje hódnosće	60—64
Polnomłaśne, młódšche	55—58
Mjenje wukormjene młódšche a derje pizowane starśche	47—50
Schwatne	38—44

Jałoźy a krowy: 314.

Polnomłaśne, wukormjene krowy najwjetšeje rěsneje hódnosće	62—65
Polnomłaśne, wukormjene jałoźy najwjetšich, rěsnee hódnosće hacź do 7 lět	50—58
Starśche wukormjene krowy a derje wuwite młódšche krowy a jałoźy	40—44
Derje pizowane krowy a mjenje pizowane jałoźy	30—36
Mjenje a schwatnje pizowane	24—28

Cźelata: 545.

Najlépšche wukormjene	84—88
Mjerśe wukormjene a tośte wot žyta	74—80
Schpatne	60—70

Bowży: 842.

Młódšche a starśche wukormjene	60—65
Starśche wukormjene	50—58
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	24—45

Ezwinje: 2001

Polnomłaśne, wožeblych rašow a nich schtyrjenkow, hacź do 1½ lět tara	97—93 99-108
Wukormjene	92—95
Młaśne	82—90
Schpatne	82—88
Ranzy a kundroży	

horjce sniczik. Bohake žně a wjele gratu žu žo žobu špasiše. Wšchitko pokasuje na to, so je słóstniska ruka woheń salożiła.

S Běteje Wody. Radušchni pokrački wanjzy schusarjo. Jedyn schuler pokradny swojemu žobuschulerjej maly elektrodynamo pschi koleźu. Polizija prošy wo wězy słužiwze powěsće. — Sobotu zwjeczachu mětrosti dźěłaczerjo schkleńczerńje „Obraum“ swój 25-lětny dźěłaczerski jubilej. Jako wusnamanjenje dóstachu jehlu k dopomnjeczu na tutón jubilej.

Z Łužicy.

S Trjebjenzy. Elektrotechnikar Kloß z Drjejdżan jedźesche zoboru se swojim motorowym kolom po statnej drózy njedaleko Trjebjenzy. Na dobo, žo pschi šadnim kole wobruc pukny. Jeho njemjesta žedźesche sady na kole. Wobaj padnyschaj a žo tak sranischtaj, so dyrbjachu jeju hnydom do Budyschkeje zhorownje dowjesć. Do zhorownje dowjese jeju wjednik automobila, kotryž krótko po njesbožu po drózy pschijedże. Motorowe kolo, kotrež bě žo zwětra wobschkodźiło, najprjedy na městnje njesbože wrócžo wostajichu. Wjeźenjenjo je pozdźischo k měrčzanoseje k pschekwanju dowjesechu. Nadźijomnje sranjenej wožobje bórzy sožo wotkhorichtej.

S Nowego Sakza. Sćmjertnje sniesbožaj tele dny we tudomnej skale 68-lětny skalar Korla Hebold. Hebold cżasyche někotre kamjenje wotpacżicź. Pschi tom žo kamjenje nasle wotlamachu a jeho žobu do hłubiny storhnychu. Wón žo tak cżežko srani, so bě hnydom morwy.

* Se Stolypina. Na tudomnym torhoschczu tele dny nimale k wjetschemu njesbožu dóńdże. Tam stejesche jena žona z Budyschina psched wulkadnym wokhom. We žamžnym wokomiku zyhej z tšchi na dróhu padny. Zyhej padny tak blisko, so žanu žony dótkny. Byli zyhej někotre zentimetry dale padnył, mohł žonu śmjertnje sranjeć.

S Kundraczicz. (Sćmjertne njesbožo.) Tele dny na puću mjes Kundraczizami a Schkleńczerńje wěsnik mischtr Langa se Schkleńczerńje śmjertnje sniesbožo. Kóń jemu nadobo cżeknu, pschi cżimž Langa z wosa padny. Wós jeho pschejěžde. Langa bě hnydom morwy.

Se Seifhennersdorfa. (Dźiwnuch.) Spodźiwanje sbudźi tele dny sadźerżenje jeneho thěrżerja. Jemu bě hamtske hejtmanstwo dowoliło, so móże zwoju tšchu zwuporzejdźicź. W tšchinej komorzy pak měješe podružniza, kotraž w jeho domje bydlesche, domjazu nadobu. Podružniza niczo njeprajiwschi ani žo gizejult. wyschnoscze njeprajchawschi, zapocża nadobo tšchu wotkrewjacź. Se tym běchu koža, taž tej wschelaka druha domjaza nadobu podružnizy wschemu wjedrej wustajene. To žebi wobydlerka njemójesche mězo lubicź dacź. Tuž žo pola gmejnskeje wyschnoscze wobcżežowasche. Gmejna jemu dalsche dźěło tak dołho sakasa, doniž njebě žebi podružniza zwoje wězy wunožyła.

Se Žitawy. W tudomnej gumijowej fabrizy Richarda Linki woheń wudyri. Woheń je pjecża z rosbuchnjenjom aetherscheje wulkaniny, kotraž žo k vulkanisérowanju trjeba, nastał. 19lětny dźěłaczeŕ Alfred Schuster z Hornjeho Seifersdorfa, kotryž straschne žuhobja z mokschinu njeběsche, žo tak straschnje wopalł, so dyrbjachu jeho do thorownje dowjesć. Lěkarjo dwěluja, hacž jemu zwjenje sdźerża. W fabrizy žo někotre rumnoscze wupalichu, tak so dyrbja z dźělom na khwilu posastacź. Wobžedźeŕ ma z tym khětru schkodu.

Najnowiše z cyłeho swěta.

Pruske knježerstwo je polizajsku hodźinu w torcźmach piches 1 hodźinu podleschiło. Też wobmjesowanje rejwańskich dnjow je žo spuschcziło.

*

Hirschbergske landbundske akcijowe towarstwo je swreschczało. Też landbundowe hospodarske towarstwo, kotremuž swjetscha drobni ratarjo pschikluschcza w nusy. Tuczi niż jenoż swoje zyke samoženje słubja, ale dyrbja też hischcze sa 400 000 hriwnow dołha rukowacź.

*

W Tokiu, we hłownym měsczu Japanskeje, staj žo hrodej ministerskeho presidenta a prynza Tokugarwy wotpalikoj.

*

Knježerstwo w Bolivijskej je revoluziju porasyło. Wobkhwanjenjski staw je žo pschipowědźił.

Nowa mšda w ratarstwje.

Mšda sa ratarskich dźěłaczerjow wot 28. awgusta 1925.

hodźinska mšda

w starobje	muzske słot. ny (fenkach)	žónske słot. ny.
14 a 15 lět	11	10
16 lět	12	11
17 lět	17,5	12
18—19 lět	20	18 a starsche 15,5
20 lět a starsche	24	—

tydźeńska mšda sa muzske

staroba	8 hodź. dźěł. cz. słot. hriwn.	9 hodź. sł. hr.	10 hodź. dźěł. cżaż słot. hriwn.
16 a 17 lět	9,70	10,75	11,80
18 a 19 lět	11,10	12,30	13,50
20 lět a starsche	13,30	14,75	16,20

měsacżna mšda sa muzskich

staroba	8 hodź. dź. cz. sł. hr.	9 h. dź. cz. sł hr	10 h. dź. cz. sł. hr.
14 lět	12,70	14,10	15,50
15 lět	15,—	16,65	18,30
16 lět	16,75	18,60	20,45
17 lět	18,75	20,85	22,95
18 lět	22,45	24,95	27,45
19 lět	25,90	28,80	31,70
20 lět	30,25	33,60	36,95

měsacżna mšda sa žónske

staroba	8 hodź. dź. cz.	9 h. dź. cz.	10 h. dź. cz.
14 lět	12,40	13,75	15,10
15 „	13,95	15,50	17,05
16 „	15,30	17,—	18,70
17 „	18,25	20,25	22,25
18 „	21,15	23,50	25,85
19 „	23,70	26,35	29,00
20 a starsche	27,—	30,—	33,—

Bydleniski pjenjes (Wohnungsgeld) wot 28. sept. 1925 1 hr. sa pschedstejizerja domjaznoscze (Haushaltungsvorst.) na tydźeń, sa wschěch druhich dźěłaczerjow 50 pj. na tydźeń

Sswětkowy pjenjes: 24 pj. sa pschedstejizerja domjaznoscze, 12 pj. sa druhich na tydźeń.

Gratowy pjenjes: 18 pj. sa mužow, 12 pj. sa žony.

Wjejsby do druhich wjsow: 1.45 hr. sa wschědne dny, 2,90 hr. njedźelu.

Našim česćenym čitarjam

w Martkowje. Bjedriche. cach a Luzu wozjewjamy, zo je knjez **Hajšk w Mortkowje** dowěrnistwo „Serbskich Nowin“ přewzał a je kóždy dźeń roznošuje a skazanki přijimuje. Prosymy našich česćenych čitarjow, zo bychu sebi „Serbske Nowiny“ pola njeho skazali.

Nakładnistwo „Serbskich Nowin“.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Schtwórtk, 24. septembra 192 , dop. w 9 hodź. maja žo w žudnjerej pschekładowarni sežehowaze wězy na pschedawanje pschedawacz:

Dźelba zigarow, dźelba wschelakich tuchinskich, bydleniskich a schpanskich wuhotowanjow, 3 pižanske blida, 1 motorske kolo, 1 mužozy pjerschczeń, 1 słoty žonjazy cżasnik, 1 błeb. tablett, 20 bleschowu paleńza (Goldstück) 21 bleschowu (Doornkaat), 1 pjenježny khamor, 2 maschinje z mozowym cżerjenjom, jenu za mjasowu žołotej a jenu za majonaisu, 1 muzške jězdne koleso, knježske konjaze gwoły, 1470 kilogrammow papy, 1 Phonola-instrument „Thürmer“, 2 knihowej khamoraj, 1 klubžydło a 1 soja z kožanym pocżehnjenjom, wschelake elektriske wězy, žida, dźelba zigaretow, tobak a tobakowe dymki, 1 mała dynamomaschina za wjercźby a rumy prud, 1 mały motor, mołazowy a zinkowe blachi, sofowe pluschowe pschecżehnjenje, pódruschowy schijaza maschina, 1 walza za ložu, 1 elektriski wohlmutowy aparat, 1 žónske jězdne koło, 1 pschewjazaja maschina, 1 korbarski wós z 3 kožanymi žydłami, 1 wobraz.

Towarstwowski powěstnik.

Ralbicy — Konjecy- Jednota „Sokol“ w Ralbicach wuhotuje njedźelu, 27. septembra w Konjecach sokolski swjedźeń: pop. 1/4 hodź. sokolske zwučowanje na swjedźeńskim městnje, wječor nowe dźiwadło; potom reje. — Wšě towarstwa a lubych Serbow wutrobnje přeprošuje; wosebje pak bratrowske sokolske Jednoty, zo bychu so aktivnje wobdźělile, (tyčkowe a prażske). Čah zestupa so w 3 hodź. Předsydstwo.

Mikow. Naše młode serb. towarstwo „Brěžyčka“ zarjaduje tu njedźelu, 27. sept., **rjany serbski swjedźeń**, wobstejacy ze spěwneho koncerta, dźiwadła a rejow. Wšěch lubych Serbow a Serbowki z blizka a z daloka wutrobnje přeprošuje tow. „Brěžyčka“.

Pančicy. Jednota „Sokol“ ma pjatk wječor 1/2 8 hodź. we Wudworju zwučowanje. Kóždy akt. bratr dyrbi přińć, dokelž so na swjedźeń přihotujemy. Też nowe sobustawy su witane. Načolnik.

Zwjazk Serb. Rat. Dorosta. Bačonski Dorost wuhotuje srjedu, 23. 9., wječor w Haslowje domkhowanku. Prosymy našich sobustawow, zo so we prawje rjanej ličbje z jich přiwuznymi wobdźěla.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje — Zamołwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brěžcznicy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Maćica Serbska w Budyšinje

Nazymska zhromadźizna

srjedu, 30. septembra pop. w 2 hodź. w Serbskim Domje.

I. přednoški:

1. Wyšši wučeŕ Šěca; Zemjenjo. 2. Hudźbny dir. B. Krawc: Staro-serbske hudźbne powostawki. 3. Faraŕ dr. Rózbark: Mich. Brancl. Jeli čas dalšej přednoškaj: k. dr. Wjaclawk a k. stud. rada prof. Ota Wićaz.

II. namjety:

Wot wječor 7 hodź. sem zhromadna wječeŕ w „Běłem Konju“ płać. 2,— hr.

Štóž chce so při wječeri wobdźělić, chcył so w Serbskej knihaŕni hač do wutory připołdnja připowědźić.

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo: Dr. Herman.

Zubna praxis w Kamjencu

na Wojerowskej drózy čo. 5

(prjedy w Hósku w Haristeinec zubnej praxiay)

Cuze zuby . . . 2.— hr. | torhan'e zubow 0.50 hr.
płata a srěbak so wosebje njewobličitej 2,50 hać 3,— hr. | z pohłušenjom . 1.— hr. | plomby . . . . 1.— hr.
wuporjedźenja

Za podawane dźěła přewozmu rukowanje. — Prošu prawje na khěžinu čisło kedźbować: = Wojerowska dróha 5. = Rěčne hodźiny wot 9—12, 1/2 3—7, njedźelu 10—12 hodź.

Časopis

„Kulturwelle“

njech sebi kóždy w „Serbskej knihaŕni“ w Budyšinje skaza. Wukhadźa měsačnje a płaći štwórćlětnje 2,30 hr.

Nawěstki přinjesu wužitk!

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Sórcuchi z kožaneho sukna

tunjo. K. Erler Žitne wiki 11.

Jakowy a košlacy barchent

Paul Otte

na Žitnej hasy 10.

Bildowe ruby, kuchinske šaty W. Köhlerowa, Hłow. torhošco 9.

Kóždy, schtóž ma

nješto na pschedaŕ, jtół, grat, wschelake nowe a trjebane wězy, abo schtóž chce žebi nješto kupił, wosławj to :: :: ſ nawěschtom we :: :.

Serbskich Nowinach

Zajtši nawěschtk žo w njebjo 6000 serbskich domach zajta :: a ma wěsty wuspěch. ::

Žony

Porucżam swój wulki skład pschepaskow, měšacżnych a pschedpadowych powjasow, podpołožkow.

Steju rad k radze.

Wagnerowa w Budyschinje psched schulerskimi mrostami cis. 9.

MERSIOVSKI

Salonske časniki

Nowe hrónčka na sćenu

su zaso dostać

w Serbskej knihaŕni w Budyšinje.

Zo staj so w Hodźiju na dźensnišim dnju

zwěrowałoj

wozjewjataj

faraŕ Gerhard Renč a mandźelska

Hilža rodź. Křižanec

Farski dom w Łuwoji, dnja 22. sept. 1925.

Dźensa připołdnju 1/2 2 hodź. wumrě cicho po krótkej khorosći mój pře wšo lubowany mandźelski, naš wutrobny dobry nan, přichodny nan a dźed

rycéŕkubleŕ

Jan August Nowak

nad Horu

w 63. lěće swojeho žiwjenja.

We hłubokej zrudobje wozjewjeja to

Lejna Nowakowa rodź. Skopec
Kurt Nowak
Martha Mitašec rodź. Nowakec
Hana Nowakowa rodź. Ulbrichec
Alfred Mitaš
a 3 wnučki.

Na Horje 8 w Budyšinje, 29. sept. 1925.

Khowanje budże štwórtk, 24. septembra 1925, popołdnju 1/4 4 hodź. w Njeswačidle. Žarowańska réč w domje popołdnju w 2 hodź.

Přiloha k čisłu 221 „Serb. Nowin“

Wutoru, 22. septembra 1925

Wustajeńca za hajenje strowoty.

Drježdźanski němski hygienisk musej na pućowanju.

W **Kamjenzu**, 19. póžnjeńca 1925.

Město Kamjenz je w lěhu lěta 1925 wjazy rafow fyzioliskeho a stromadźenskeho wschelakich fwjedźenjow a fjedźbow był a tak mnohich hosćił we fwojich murjach widźał z hospodowak. A w tu khwilu hospoduje Drježdźanski musej fa hygienu (strowotu) a hajenje strowoty na cźaf wot 19.—29. póžnjeńca. Tuta wustajeńca bu někto fandźenu fobotu popołnju ¼4 hodź. fwjatoćnje wotewrjena. K tutomu fwjedźeńskemu aktej feńdźe fo na 100 ludźi ſ města a fe fobu w małeho kanſkej furli radneje khěže, hnjeſ je wustajeńca famelćena. Safkupjene běchu wſchě worſchki luda, wobjebje tajke, kotrež maja abo dyrbjale měcź fajim fa ſtrowotne wobſehnjenje luda — tak jónſke a muſſy. We mjenje města wotewri wustajeńcu a powita pchitoumnych pręni měſchćanoſta dr. Dietrich, fo bźakuje fa bohaty wobſyt a teź fastarańſkemu hamtej fa ſmóhnjenje tuteje wustajeńcy. Roſkoſi jeje ważnoſcź a cźinjeſche na to kedźbne, fo móże wustajeńca jenoź fwój cźaſ tu pſchebywacź, dokelź puczuje potom dale, kaž bźe je fwój puć po zyłej Němſkej naſtajiła. Pſchejeſche, fo by praſwje dobreho wuſpěcha měła, ſo by ju wobybdleſtwo zyłeho Kamjenſkeho wokrjeſa a dale praſwje bohace wobſtarało kaž na pſch. we měſcze Ssolnohródźe (Salzburg), hdźež bźeſche fo na 75 000 wobſtworjarjow ſeſchło. Namokniwſche, ſo bychu pſchitomni w fnyſtle tuteje ideje w fwojich kruhach ſtutkowali a tak fajim fa wustajeńcu wubudźili.

W mjenje hamtikeho hejtmanſtwa a ſaſtarańſkeho hamta a zyłeho wokrjeſa bźakowſche fo hamtſki hejtman dr. Sievert měſchćanſkej radźe a kollegiam fa ſarabźenje wustajeńcy a pſchewoſtajenje měſchćanſkeje ſurle, ſyła wſchém, kotrěſi fu ju tu ſmóhnili a ſa nju fo ſaſtajili. Roswiwſche, kak nuſne je, lud roſſajſnicź wo ważnoſći ſtrowoty, kak ma fo ſchkitacź pſchećiwo ſtrowotnym njedoſtatkam a khoroſćam, wobjebje naſtupowazym. W ſtrowym cźele ſtrowy duch — to bźeſche ſakkadny ton jeho bźakneych fłowow a pſchejeſche tohornja wustajeńcy najlěpſchemu wuſpěcha.

Na to witaſche hoſći ſarjadowar muſeja Kamjenſki lěkaſ dr. Neubert a pokaja na tamnu wulkotnu hygieniſku wustajeńcu w lěcze 1911 w Drježdźanach — „Cźłowiek“ —, kotruż je ſahe ſemſkeſty komerzijſki rada Lingner tak finanzielnje podpjerał a ju we khowuhm měſcze Saſkeje ſmóžnił. Wy ſ wulkej ſchkodu było, by-li fo tehdomniſcha wustajeńca ſaſo do wſchěch rózkow ſhubiła a tak fu ju Drježdźany kupiłe. Mězniſt rośkładowaſche, kak fu fo ludy a kraje ſdaiwna ſwem prózowake, na pſch. ſtari Grichojo, ſtrowotu ſpěchowacź. Pola naſ je muſne, fo wſchě worſchki luda, njedźiwajo na ſdźełanoſcź a ſtarobu, wědźa, ſchto je cźełnej ſtrowocze pſchijomne a ſchkodne. Tutomu zyłej pſchiłożemy blize, hdyż to lud ſam widźi we wobrazłach a w plaſtiſtich pſchedſtajenjach. Po tutych a hiſchcze dalſchich ſkowach pſchedwidźeje pſchitomnym nimale wſche wustajene taſſe a praeparaty (ſwjetſche ſ wófka). Naſtajnje budu we wuſtajeńcy wjedniży, kotrěſi wuſtajene wězy nadrobniſcho rozpowědaju. Na pſchikkadach je pokaſane, kak móże fo khoroſćam ſadźěwacź a kak ma fo pſchećiwo ludowym ſkaboſćam wojowacź. Cźłowjeka widźiſch w zyłku a we wſchěch dźełach, hdźež w tym, kak wone jenotliwje dźełaja a kotre dźełło je jim pſchipokaſane. Wobjebity dźeł wuſtajeńcy wopſchija natukowaze khoroſtwe ſe jich graſowcźiwoſcźu a ſrudnymi ſćeńehnkami, kotrež fo ſamo na dźeſcźu wjeſca. To je kapitł, kotryż dyrbjał kóżdy khutnje rospomináccź, ſiż ſ naſchim ludom derje měni. (Też njeſe Sſerbami fu fo wone bohużeł roſſchěrile, prjedy ſyła njeſnate, Pſchiſp. dop.) Wuwiczu dźeſcźa (wot najmjeńſcheho pkoda hacź k dospołnemu ſrjóſtej), jeho wopacźnemu cźeſchenju, jeźiwjenju a wocźehnjenju je wulki dźeł wuſtajeńcy wěnowany.

So alkoholne praſchenje wulku rólu hraje, je bjes dźiwa.. Je tola njewuźitne wuźiwanje alkoholoa fobu naiwjetſchi njepjecheſel naſcheje cźełneje a duchownje ſtrowoty. Jemu ma fo naſche ſozialne buhuſiſtwo a njeſboże na prěnim měſtnje pſchipiſaccź. Riż jeno, ſo cźłko a duſchu picźa ſameho mori, wóń je we wuźiwanju teź ſtrajchny ſa bohaceźowjekow, kotrychż jenu njeholduja. Kelko njeſbożow na druhich je tola hižo wukonjał. — Wſchelake druhe wrědtwy, na pſch. tuberkuloſa, ſu jara wjes ludoni roſſchěrjene. To pak ſwiſuje ſwjetſcheho dźeła ſ naſchim hubjenſtwom a njedoſtatkom na bydlenjach. Wuſtajeńca pſchima do wſchěch położenjow a wobſtejnoſcźow cźłowjeka. Nětko leži na wobybdleſtwu, ſo won też próżu a dźełło wuſtajerjow ſej wozi a wuſtajeńcu wophtuje. Też ſa ſchulu je powuczeńa. Sarjadniſtwo je fo poſtaralo, ſo wſchelakim ſtawam a rodam (ſonam a muźam woſebje) fo wuſtajenza nadrobnje pſchedſtaja a rospowěda, ſo by kóżdy ſ wujitkom ſaſo wotſeſchał. Tuż, Sſerbja, Kamjenſkeje wokoliny a naiwjeczornych kónćin Luźicy, wuźiwajce krótki cźaſ powuczeńa! To budźe ſ wulpěchom ſa ſnadź hiſcze ſrjadowanja waſcheho źiwjenja, bóle rosumneho. Tajka wuſtajeńca w tutej roſmérje fo nam tak ruce w rukej bliſkoſći njepoſticzi. Tuż wuźijmy ſkładnoſcź. Dźi a wobhladaj ſebi ju!

Zapóſlane.

W ſawodnym naſtawku cźiſła 216 Sſerbſkich Nowin ſo piſche:

1. „Na k. wucźerja Nawku ſu donoſchowali, ſo pſchi roſmuczowanju ſerbſcźźiny ju pſchirunuje ſ cźeſkej rěcźu.“

2. „Nam ſu donoſchowali, ſo ſu organy ſchulſkeje wyſchnoſcźe k. wucźerjej Nawzy porokowali, ſo tutu metodu roſwuczowanja ſerbſkeje rěcźe nałoźuje, kaž też zyrkwinſkemu wucźerjej k. Andrizkemu dla pſchewulkeje ſerbſkoſcźe Radworſkeje ſchule.“

Wěz ma ſo takle:

1. Podpiſanymaj ſnate njeje, ſo ſu to donoſchowali. Cźehodła też bychu? Nichtó roſumny to ſa ſko njeſmeje, hdyż wucźer traſch jónu ſerbſke ſłowo ſ cźeſkim pak ruſkim, pak němſkim atd. pſchiruna, ſo by dźěcźom prawopiſ atd. roſjaſnił.

Měrno je, ſo je nęchtó bjes podpiſma ſchulſkej wyſchnoſcźi nałaſ, ſo wucźer Nawka w ſchulſ cźeſku rěcź wucźi. Schtóż ſwoje pſchiſłodźenje ſe ſwojim mjenom njekryje kaž tu, ſaſtudźi ſo ſam.

2. Jimaj ſo ſanomu njeje porokowało, Nawzy niż, ſo „tu methodu nałoźuje“ a Andrizkemu niż „dla pſchewulkeje ſerbſkoſcźe Radworſkeje ſchule.“

Ssnano pak druhich wuſchi bolitej, hdyż w Radworju ſerbſcźźinu ſtyſchu.

Tole woſjewicź mamoj ſa pſchiſłuſchnoſcź.

W Radworju 19. 9. 25.

M. Nawka, J. Andrizki.

Ze susodnych a dalších krajow.

* S **Bretniga** pola Radeberga. (Njeſbożo.) Tu ſaſtrędene duny pucze walzowachu. Na njeſbożo pſchiźdże gmejnſki dźełacźer Guſtaw Hartmann ſ lěwej nohu pod parnu walku. Walka jemu nohu tak ſałoſtnje rosnjecze, ſo dyrbjachu jeho na měſtnje do khorownje donjeſcź. Hiſchcze ſtamźny wjecźor ſnjeſoženemu nohu wotewrjachu. Hartmann je 67 lět ſtary.

* S **Weißbacha** pola Cźopapow. Tu we nozy jena telefonſka ſerdź padny pſchi padnjenju w elektrowodźe wyſokeho wołta. S tym ſo jedyn grot roſtorhny a na drohu padny. Jako někto ſapjchaj pſchijeźdże, kóń w grot ſtupi a bé hnydom morwy. Druhi kóń ſo khětro pohłuſchi. Pohonca na ſbożo ſe ſtrózelemi wotenźe.

* S **Lipſka.** (Smjerine njeſboże.) Cźeźity automobil pſchejeźdże tele dny tudomneho faſtjonika na dróhowej żeleſnizy Alfreda Schustera. Won wulećza ſebi ſe ſwojej mandźelſkej do Eilenburga. Jako ſo na dompucź podaſchtaj, jědźeſche ſona ſe żeleſnizu, muż pak ſ kokom do Lipſka. Jona bé hižom bźeſchi cźaſ domoj a muż ſo pſchezo hiſchcze njeſwróći. Podarmo na nje cźakaſche. Jako ſ ſa nim praſcheſche, ſhoni, ſo je jeho **wokoło ½5** cźeźity automobil pſchejeł. Snjeſoženy bé na měſtnje morwy. Sadnje koło ſ prénjeho woſa a wobej kole ſadnjeho woſa jemu pſches żiwot pſchejebjeſchtej.

* **W powětſe lětale.** W Němſkej je w tutym lěcze 65 286 woſzobow w powětſe lětało. Lětaſtwo je ſo lětſa mózniſcho roſwiło. W prénich ſydom měſzagach je hižo 5000 woſzobow wjazy lětało, hacź loni ſa zyłe lěto. Hacź do julija je 65 286 woſzobow leczało.

* **Skhorjenja na tyfus w Pruſſej wotebjeraju.** Kaž ſłyſchimy, ſu we ſandźenynaj dwěmaj tydźenjomaj we Anklamje jenoź 9 nowych woſzobow na tyfus ſkhorjeſe. S toho widźimy, ſo tyfus pomału wotebjera. Wjele dotal na tyfus khorych woſzobow ſo ſ khorownjow puſchćichu. Ssamtkne wobſtejnoſcze ſu we Oberhauſenje, hdźež tyfus najbórje ſakhadźeſche. We Hanawje a Solingen we poźled-

Jurij Kislink.

Kóżdy lud khwali ſebi ſwojich wumjelcow. Wo nich nadrobnje wopiſuje, we ſchulach wucźi, njes ludom powěda, ſchto ſu dokonjeli a kak ſu ſo k tomu wutwrili.

Też mjeſy Sſerbami je pſchezo tajſich muži było, kotrěſi nęſchto mózachu, jako ſpitzowacźeſ'o, pręedarjo, wucźerjo, ratarjo, rjemjeſlnizy.

Wo jenym tajkim chcu tu powędacź. Někotremużkuli budźe to ſajimawe, wo nim jenoź cźitacź; druheho wěz powuczi, ſchto wutrajnoſcź a pilnoſcź, hdyż matej wěſtu wobdarjenoſcź po boku, dokonjatej; někoho tſeceho ſnadź pohoni, ſo też ſam ſwoje dary pospyta a k jich wudoſpołnjenju a nałoźowanju ſo roſſudźi.

Winjeſch-li ſo wot Prawocźanſkeho pucźa po „hatkach“ abo pſchindźeſch-li wot Lejna po „kemſchazej ſcźeżzy“ do Khrośćeźa, dh nadeńdeſch tu jako prénje bydleńcźko Kißlinkez ſtatok. Pſched 150 lětami bydlachu „Kißlinkez“ tam, hdźež nětkle „Wenzlez“ pod cźiſłom 31 namakaſch.

Pręni Khrośćeſan ſ mjenom Kißlink bęſche Józef Kißlink, Němz ſ Nixdorfa w Cźeſkej, hdźež ſo won w lěcze 1740 narodźi. Schto wjedźeſche jeho do Khrośćeźa? Tamna zyrkej bé tak bodźerźana, dyrbjachu ju potorhacź — jenoź wěza wosta ſtojo. Na jeje měſtno bu w lětach 1769—71 pod fararjom Zyżom nowa zyrkej natſwarjena a 27. nowembra 1771 wot biſkopa Wlóſkeho ſ Berenſtamma woſwjeczena. Pſchi tutym newotwrum dźěłaſche Józef Kißlink jako cźeźiſti połěr abo dźełnoſcź. Jomu ſo ſawěſcze w Khrośćeźach ſpodobaſche, tohodła tu wosta a ſo wożeni. Dospěwſchi ſtarobu wo 55 lět 28. januara 1803 na wódnizu doma wobſtarany ſemrě. Joho mandźelſka Wórſcha ſcźehowaſche jeho 8. oktobra 1808 do wěcznoſcźe. Mandźelſkaj ſawoſtajiſchtaj dweju ſynow: Jana, kiż ſo 4. junija a Jurja, kiż ſo 15. februara 1788 narodźi.

Jako dźěcźo hižo ſo Jurij pſches wobſebite dary wusnamjenjeſche. Wobjebje lohko wſchitko ſaſpchijeſche. Běſche mjeleźiwy hółcźeż a radý ſam ſaſe. W naſchim cźaſu bychu ſtarſchi a wucźerjo na wurjadnje wobdarjenehu pachoła kedźbnjo joho ſawěſcze na wyſchcźu ſchulu abo k wuſtojnemu miſchtrej do wucźby dali. Won njehładaſche pak bjes myſłow ſa ſwojim ſłotom, ale jeho duch źiwje dźełaſche a wuſtojna ruka pigleſche a rěbowaſche. Hdyż hółcźez poſdźiſcho pola Khrośćeźanſkeho Nowotneho ſa wowcźerja ſtużeſche, dyrbjeſche hoſpodaŕ huſto ſwarjecź, ſo jemu pachoł dobre lwjerde drjewo rojuſchowaſche. K cźemu je trjebaſche? Jurij běſche nęhdźe ſtary Cźornołěźanſki cźaſnik nadeſchoł. Tón ſo jemu lubjeſche a wón ſebi wotmyſli, podobnu wěz ſhotowicź. Wutrajnje po podobje ſpomnjeneho cźaſnika wurěźowaſche kołeſko, deſcźicźky po deſcźicźky, tycźku po tycźku, też cźiſtkownik, pokaſowakaj a machawku, ſrjadowa a ſeſtaja ſhotowjene dźełe a kruchi, powiſłny nowy cźaſnik na blišku bréžu a — wón dźeſche, haj wón pokaſowaſche cźaſ prawje a wěſcze. To bęſche wjeſele ſa młodeho wowcźerja! S wobpeſitym ſpokojenjom ſhladowaſche Jurij na ſwój prént wumjeſtki wudźeł, kiż jeho mózne k dalſchej próży pohnuwaſche. Prénjemu pospytej, kiż bęſche fo tak derje poradźił, ſcźehowachu wutwarjenja wſchelakich cźaſnikow na ſcźeńu. Tola Kißlink bórſy do toho pſchińdże, ſo też najtruchſiche drjewo ſa koleſka twjerde doſcź njeje, ſ teje pſchicźiny poęza koleſka ſ moſaza a worzſła kowacź. K tomu ſakoji ſebi doma malu kowarńu. Tajke dźełło drje pokraczowaſche ſporiſcho, ale ſaſtu ſo jemu préni pospyt derje poradźi. Nawędźenje bęſche jemu najlěpſchi wuczeſt, a dowěra na ſebje ſtanoho jomu dopomha. S takle cźaſa wiſa dźenſa hiſchcze pola Kißlinkez w Khrośćeźach taſi cźaſnik a cźini dobru ſłužbu. Też Kißlinkowy wnuk waji ſebi hiſchcze dźenſa ſtojaty cźaſnik jako wjelehódne wopomnjeze, kotrež je njebohi dźěſej nęhdy wopbiehcze ważny dyl, tak ſo jón, hdyż Ruſſo we wójnje 1813 pſches Khrośćeźo cźehnjechu, pola ſtuhoda w pinzy ſthowa. Pſches 100 lět ſpomnjenej cźaſnikaj njeporocźnje dźetej. Njeje to dopokaſa doſcź ſa wuſtojnoſcź a dokładnoſcź miſchterſkeho twarza?

Kißlinkowy wótry roſoun a pſchinarodźeny techniſki talent pokaſowaſchtej jomu bórſy ſchérſche pucze a wabjeſchtej jeho k nowemu dźełu. Dobry ſapoczatk dźěn je pół dźełanja.

A tak ſmuźi ſo wón na twarjenje wěźnych cźaſnikow. Jedyn ſ prénich ſtoji w „Kupjeli“ druhi we wěſi Wotrowſkeje zyrkwje a tśeći je Khrośćeźanſki cźaſnik we wěſi, kiż ma napiſmo: „Erbaut von Johann Georg Kißlink in Kroświtz 1836“. W lěcze 1819 ſtajeſche Kißlink nowy cźaſnik ſa zyrkej kłóſchtra Marijneje Hwězdy. Dokelż ma zyrkej wěźu na ponoſchku, nima cźaſnik cźiſkownika a pſchipowędnje hodźiny a ſchtwórchodźiny ſ pſchibiwanjom. Dozyła je K. pſches 50 wěźnych cźaſnikow twarił ſa mnohe zyrkwje a hrody we Luźicy, w Sebiniy, w Miſchnjanſkej a w Lipſczańſkej krajinje.

Někdy chyſchče wjes pola Miſchna ſa ſwoju zyrkej nowy cźaſnik měcź; tuż pytaſche ſa wuſtojnym cźaſnikarjom a wupiſa dźełło w nowinach. To ſhoni też naſch Kißlink. Tuż poda ſo na pucź — w dołhej módrej ſukni a kij w ruzy, kiż bęſche ſebi pſredy nęhdy jako wowcźeſ pyſchnje wureſelował. Hdyż do tamneje wſy dóńdże, ſaſtyſcha, ſo ſu ſo hižom mnohi pſredy njeho ſa dźełło ſamolwjeli. Tola njebojaſnje ſtupi pſched zyrkwinych pſchedſtejećerjow, kotrěſi ſo njemałko nad jednorym ſerbſtim muźikom dźiwachu a ſo ſłónczńje praſchachu: „Väterchen, getrauen Sie ſich denn, eine gute Turmuhr herzuſtellen?“ „Hm“, wotmołwi Kißlink, „warum denn nicht, Ihr werdet es ſchon ſehen.“ A dokelż won naſtunſchu płacźiſtu żadaſche, bu jemu dźěło pſchepodate, tola pod wumeńenjom, ſo njeneſły hakle dóſtanje, hdyż cźaſnik budźe we wěſi wiſacź, a derje póńdże. Kißlink ſapokoji do ſtuka wjeſku ſwoju wéru a próżu, a ſa króſke nęhźaſy mężeſche wjes a zyrkej cźaſnik, tak rjany a njeporocźny, ſo ſo donjazy a zuſy nad nim dźiwachu.

Tak bu Kißlink ſchércźo a dałoko jako wuſtojny cźaſnikaŕ wuiwołany. Won bęſche miſchtr bjes miſchterſkeho wuſpyđeczenja — bęſche „mudra hłójcźka“. Jeho źiwy ſajim, jeho ſpodźiwna ſapſchijaſwoſcź, jeho zyłe pſches měrny ponjatk a joho wurjadna ſtrójnoſcź ſmóżnichu jemu, ſebi wunjeſcź dźěła wobhładacź a po nich nowe dźěła ſhotowicź.

Njebęſche tehdom tak lohko, wobjebje niż ſa ſerbſkeho wujeńjanja, radu a pomoz namakacź. Kißlink bohy pchiſtup do dźěłarńe Budyſchinſkeho cźaſnikarja Seppiga, mnża, kotryż je cźaſnik a błónczńik na Budyſchſku radnu khěžu twarił. Pſchi nim a wot njeho je Kißlink ſebi doſtónczńje wothładaŕ, kak ſo cźaſniki, błónczniki, wjedro- a cźołomérny ſtroj.

Kißlink ſo na cźaſniki wuſtojeſche; ale pſchiłeżnoſcź jeho pſchipódła k nowej wěźy pohni. Khrośćeźſky trjebachu nowu ſykawu. Kubler Pětr Fułk namjetnowaſche, ſo bychu nětkſi wjeſenjenju do Drježdźan ſchli a tam we ſnatej tworni ſykawu kupili. Też Kißlink dyrbjeſche joko wěźy wuſtojny na kup ſobu hicź. Tworniſ bórſy ſo tym pſchińdże, ſo wot Kißlinka a joho dobrodźacźa ſu wotwinuże Tohodła tworniſ jemu ſykawu a potajnoſcze jeje twarjenja nadrobnje roſpokaſowaſche a roſpowędaſche. Wotpółkani pak po Jurjowej radźe ſykawu njekupichu, wróćichu ho domoj, a nětk Jurij ſykawu ſam twarjeſche. — To bę we lěcze 1822. Knjes ſenior Fułk w Budyſchinje dari ju ſwojej narodnej wěźy. Joho mjeno je na ſykawu ſapiſane. Ssykawa, wuſtojna a kruta, hiſchcze dźenſa ſwoju ſłużbu dokonja. Doſyła je Kißlink 6 ſykawow twarił, potom pak ſ tajtim dźełom, mėnjo, ſo njeje doſcź wunoſchne,

nim cžožu žane nowe wožoby wjazy na tyfus njesthorjechu. Sa tamnu krajinu je potajkim tyfusowy strach ninu.

S **Glogawy.** Skaženy poš stuša w žuždownych Hermanojzach tři wožoby. Skužanych do Mrótzkawkieje khorownje k schcžepjenju dowjesechu. Poš Běješche na to do žuždoneje wěy, hdyž jene cželo a jenu kokoš stuža. W Hermanojzach saúdżene dny dweju skaženeju pžow satšelichu. Tamneho skaženeho pža pak njemóžachu hač dotal doždahnyć.

* S **Lěhnizy.** (Cžežity automobil cžłowieka pschejěł.) Na statnej dróży ſ Lěhnizy do Langenwaldawy we nozy k frjedže cžežity automobil rěsnika Herzoga ſ Langenwaldawy pschejědže a jeho cžežko srani. Jako nješchto podžiwo bjes wědomja leže namakachu. Automobil ſo wo cžežkosranjeneho njestaraja, hnydom dale jědžesche. Myšla žebi, so automobil jenemu Lěhiczanskemu wobšedžerjej škuscha.

* S **Lěhnizy.** Cžežke njesbože sta ſo tele dny na tudomnym nowowarje firmy Hoefnerez. Jedyn murjer dźěžyše bow se jeschkrěnym asphaltom po reblu horje donjesł. Pschi tym ſo wobškuny a padny ſ bowom ſ rěbla. Asphalt ſo jemu na schiju a ruku wutlidny a jeho ſ tym cžežko wopalk. Cžežko sranjeneho do thorcownje dowjesechu.

* S **Wrótzkawja.** Kaž wšny, w Langenbilawje hižo nekotre měsazy dolho chyše sakhadža. Hač dotal 9 žnjerzitnych wopornow žadasche. We sandżenych dnjach tež w Nychbachu nekotre wožoby na tykuš tkorjechu. Kaž ſo ſda, je ſo tykuš ſ Langenbilawy do Nychbacha njecza ſ swodu pschenješł. We Langenbilawje tykuš wotebéra. Tukhwilu ſo hischcze 50 wožobow na tykuš kkuce. We Niederschwendelsdorfje 2 wožobje na tykuš wumrěschtej.

* **Poš 42 wowzow rostorhał.** Na knježim dworje we Lebusu w Schlesynskej ſo tele dny poš wottorhny. Poš cžerjeschе jako njemdry do wowzerne, hdyž 42 wowzow tak rostorha, so dyrbjachu je na městnje sarězać. Poš bě wowzy ſ wjetschepo dźěla na plezach srani. Wobžedžer ma ſ tym wulku schkodu.

* Se **Sommerfelda.** (S alkoholom ſo zajedojcžili.) Dležschi cžaš njeběcz 72létneho invalidu Gustava Waltera a 61létneho dźěłacžerja Hermanna Paschka wjazy widżeli. Ludźo hnydom tukachu, so je žnadź jeju učkajte njesbožo potrjechiło a ſo wjazy žiwaj njesstaj. Jako leju jstwu wotewrichu, hdyž hromadże bydleschtaj, nadeidżechu Waltera wušłekaneho we koju morwehо leżo. Paschka pak leżeschе morwy na schpundowanju. Hnydom sawołanu lékař spóna, so staj wobaj hižom psched nékotrymi dnjemi na sajedojcženje ſ alkoholom wumrěłoj. Wobaj běschtaj snataj wopitkaj.

* S **Gornawa.** (Sšmjertne njesbože ſ motorowym kolom.) Tele dny frajschczaj we Gornawje dwaj motorowaj kołoježdźowaj do ſo. Jedyn ſ motoroweju mějeschе swoju mandżelsku sady na pódlanskim žydle žedže. Wón bu se frajenjom tak ſ nuzu ſ koła wjerchujeny, so na městnje morwy leżo wosta. Morjeny je wšity Drechsel ſ Burkarsdorfa. Jeho mandżelska žo jenoż ſ lohka srani. Druhi motorowy žo ſ zyka njesrani. Wobej motorowej kole žo rosrasłychtej.

* **Spěchnik do dźěłacžerjeje kolony sajeł.** S Weißenfelſa pschińdże spěchnik a sajźdże pschi želesnitšim mosće do kolony dźěłacžeri. Kiž nicžo njepytnywschi, bjes starosče tam dźěłachu. Dweju cžaš hrabny, dryjy pak pschesče móžachu w prawym wokomiku wuczekknyć.

* **Cžežke njesbožo na želesnizy,** dokelž njebě sawjera **samknjena.** Na želesnitšej cžarje mjes Münsterom a Reklinghausenom potorhny lokomotiwa jedyn meblowy auto. Montérej Boltmannej žo hnydom hkowa wottorhny. Tež jeho pschewodnik žo tak cžežko srani, so krótko po tom wumrě. Wjednik auta, ktryž bu ſ woſa wjerchnjeny, žo njesrani. Wina njesboža je jenoż ta, so njebu sawjera samknjena. Auto měješche saſwěcžene žwězy. Tež sastojnik sawjerow njeje na njesbožu wina, dokelž jemu pschikhad lokomotiwy njewosjewichu.

* **Strašcheho stótnika sajeli.** Barlinska kriminalna policija wuběduje w nozy k schtwórtkej w jenym kwartjenju na Kuchańskej dróży w Barlinje dwě kwartérje, w ktrymaj žo mtode holzy sadżerżewachu, ktrež bě tam jedyn muzjí nawabił, so by je poždżisko do wukraja, wosebje do Buenos Aires pschewjesł. Stóstnik bě wšity Korla Ruppelt a thowaſche tam holzy pod wschelakim hroženjom a žlubjenjom. Na Ruppelta tukaju, so hižom dłeschi cžaš ſ holzami wikuje. Kaž jate holzy wusnawaju, njewikuje Ruppert jeno w Barlinje ſ holzami, ale w zylej branibórskej provinzy. Ssamo někotre žony je pytał hižom wobrěcžeja.

* S **Goldberga.** (Pschi pschecžahowanju žmjertnje snjeboži.) Knježi dźěłacžer Zeidler w Schoenfeldze, w Goldbergskim wokrjesu žo tele dny do druheho wobydlenja pschecžahowaschе. Jako je japschahom nimo tworowcho dwórnischcza jědżesche, pschńschichtaj žo konjej a satorhnyschtaj. Zeidler padny ſ woſa a koła jeho pschejědżechu. Wón bu tak rosmjecženy, so bu hnydom morwy.

* S **Grodkowa.** Dyrdomdejstwo je skludženym žornikom.) Koppicžanske knježestwo pola Grodkowa bě we swojim cžasu mlodeho žornika we lěsu popadnyło. Doma mějachu jeho dłeschi cžaš sawrjeneho. Tak žo žornik zyle ſ ludźimi sesna a skludži. Skónczńje jeho sajo puschcžichu. Dokelž pak je žo žornik zyle na ludźi swucžił, pschibliži ſo cžasto sajo ke cžłowjekam a schrage druhdy wschelake hkupoſcze a njeluboſnoſcze. Dwaj muzjiaj běschtaj so wzajikoj skludženeho žornika kojicž. Podaschtaj žo do lěsa a nadżijeschtaj žo, so jeho zyle wěscze popadnjetaj. Tu pak jeju khétro koſa lisny. Sžornik dże ſo bórzy k nimaj pschibliži. Jako pak jeju wotmyślenje spósna, sastocži na njeju a porasy jeneho ſ njeju k semi. Druhi pak žo na schtom wuthowa. Tamny k semi pobity wěžo też nétko žywój wucžeł na blischim schtomje pytasche. Sžornik jemu je žwojimaj rohomaj tróchu pomasche. Ssamo so rosemi, so žo nosu cžekanza pschi tym trochu sranischtej. Druhi ras dże žo na žornika wjazy njesmužitaj. — Nješchto posdżisko dżesche jena žona je žwojim dżěłacžom pjches lěs do města twory kupowacz. Duzy po pucžu pschidruži žo k nimaj žornik. Zona cžasnje jeho wotehnacz a bjesche je žwojej nazručnej toschku wokolo žebje. Sžornik žo ſ wopredka njebojeschе. Jako pak pytny, so je žo jemu toschka do rohow saschmjatala, cžekny na dobo. Wušrózjana žona pak hnydom za nim běžeschе, dokelž měješche we toschay pjenjezy k nutskupowanju. No dobre žwoju spodżiwny rubježnik pjenjezy sbubi.

S **Harzdorfa** pola Liberza. Hrózbna žwójbna struchtohra wotmě žo tele dny w Harzdorfje pola Liiberza w Cžechach. Tam 32létny pjekařski pomoznik Korla Peuker žwojej mandżelskej kkt pscherčžny. Na to słóstnit cžekny. Myšla žebi, so je žebi žiwjenje wsak. Wón je pjecza se žarliwoscže žwój njeskutk wuwjedł.

* **Starejenbjelšti kralowšti row wuryli.** Pschi kopanju w Sherborestim klóschtrje namakachu dżěłacžerjo row, do ktrehož je žo w lécže 866 kral Ethelbert pohrjebał.

* **Sbežł w bludniy.** W Careſtej bludniy w Franzowskej wudyri sbežał. Na 30 bludnych, wobronjenych ſe želesnymi žerdżemi, nadpadny dohladowarjiwo. Jedun dohladowarkh thorych moricžu, druhu cžekžo franicžu. Wójsko pschihtowaca na pomoz. S wulkej prózu smérowacžu rosporjenych.

* **Nan a žyu žo salepiłoj.** Cžežke njesbožo ſ cžołmom sta ſo tele dny na rězy Haboli (Havel) pola města Heiligensee. Tam žo cžołm ſ pjeczimi wožobami potorhcži. Tři wožoby žo wuthowachu. Tola tepjichtej žo 40-létny kupcžeł Ottomar Rasmann ſ Reinikendorfa a jeho 5 létny žyn Gerhard.

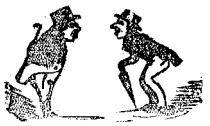

Mots Tunka: „Dźeń dobry, Inby Hanso, hdże pak sy ty zaso pobył, zo so tak přez cyłe wobłóčo směješ?“

Hans Depla: Sym był na jenom šulskim šwjedżenju w Delanach, hdżež mózach někotre rjane wěcki sebi wobhladać, kak jara lud jedyn na druheho jědże, hdżež jenož je jemu přiležnosć data.

Mots Tunka: „To pak budże zaso něšto krasneho!“

Hans Depla: „Šulski swjedźeń je so krasnje poradźił, ale wječor na rejwańskej lubi so tajki drama wotměł, kaž bychu so kocory mjez sobu kusałe.“

Mots Tunka: To je bjez dóiwa, hdyž lud so znjesé njemóże.“

Hans Depla: „Poskaj přećelo, kak je k tomu přišło Běštaj dwaj rejowałoj a so zakopnyštaj, přetož w rejwańskej lubi bě dźěra, a do jeneho druheho rejwaceho storčištaj. Tutón dyrbješe nětko za to móc, zo staj so dwaj waliłoj, byrnjež bě bjez winy.“

Mots Tunka: „To pak su so do njeho zapyrili“

Hans Depla: „Kaž móžeš słyšeć, běštaj toho rejwaceho bratra a teje rejwaceje žony mnž přišłoj a chcyštaj so na njewinowatym wjećić. Tón rejwacy muž też potom postany a k tomu stupi, kotryž dyrbješe tón winik być, prajicy: „Sto sy ty a što sym ja do muža?“ Běše wězo jara nuduty člowjek.“

Mots Tunka: „To běše wězo žalosna keklija.

Hans Depla: „Hdyž njemóžachu tomu njewinowatemu nicžo dowjesć, kiž běše hišće rejwański mištr, dha dachu so na dompuću do jenoho druheho na kotrymž rejwaceje žoniny muž swój lnčw wusypa. To je zrudna a smešna wěc, hdyž so tajke něšto stawa, štož docyła njeje trjeba!“

Mots Tunka: „Hdyž so ludźom derje dże, dźeje na łód rejwać, je stare přisłowo!“

Dary za „Tow. pomocy za studowacych Serbow“.

	Dotalne dary:	282,28 hr.
Dalše dary z Kamjenej p. Radworja;		
nazběrała šulerka Hańža Donatec:		
k.	Michał Žur	1,— hr.
k.	Michał Rječka	2,— hr.
k.	Jan Knobloch	2,— hr.
k.	Jan Cyž	2,— hr.
k.	Čamjera, kubleř	1,— hr.
k.	Kopper „	—,50 hr.
k.	Čorlich „	1,— hr.
k.	Wićaz	1,50 hr.
k.	M. Šwejda	1,50 hr.
k.	Běnař	—,50 hr.
kn.	Rjeńčowa	1,— hr.
k.	Jan Srama	—,50 hr.
k.	Mencl	—,50 hr.
k.	Měrčink, kubleř	—,50 hr.
	hromadże	297,78 hr.

dokelž ma wot wnežinjeneje płaczišny wojnarjej, kowarjej a kolelnikej pschewjele wotedacž. Sa to pak pschiwobroczi žiwoju kedżbnoſcž a wobwórtnoſcž zyle žadnemu a wurjadnemu wotrjadej wobthboda — wón poča swoiły leczi. Tajke běsche žo jemu salubiło w Drježdżanach pola moßazníka, ſ njenom Weinhold. Kißlink da ſo throhle do dźěła. Nawari napschecžo žiwojemu statokej na tannej stronje pucža chěžu — kamjentnu a ſ zyhelom krytu. Tu kopjesche želeso a moßas, tu leżachu sile a silki, tu wjertule a rjeczaſy, tu klepaki a heja, tu pity a njebožy, tu skojesche kowadło, tam silna kaiwła, tam wjertilnja. Tu namaka ſo tež twjerdy kótlik, w kotrymž ſo nad žylnym wohenjom moßas schkrěješche.

Tola rumnoſcž wjeleſtronſkemu mischtrej bórzy wjazy njedoßahaschе. Tohodła kupi žiwnoſcž, kotruž ſ předka ſpomnich a kotruž hischcze bjenża „Kißlinkez“ rěka. Tam pschiprawi sebi Kißlink wobschernische rumnoſcže a pschispori žiwoje naprawy a strože. Nětk běsche nuż žył we žwojim elemenze. Na tutym měsze wón wschědnje mysłeschе, měrjeschе, wobliczowaschе, posppytowaschе, kreßeleschе, truhaschе, tocžeschе, schkrějeschе, twarjeschе a litjeschе swony. Hacž je wón zyle swonjenja lat, njebožo ſo wuzkłódżeż. Lat pak je wšesce jednotlive swony, tak Khrójcžanski „kenichzahy“ swón, dale swón sa zyrkej we Rózjecžce a w klóschtrje Mar. Hrěždy. Wón pak je też swony lak, kotreż mějachu swonjenja wupjelnicž. To wschak běsche wuzbeże wobcžežne. K tomu běsche mnohe wobliczenje formy nuſne, so by ſo cžista harmonija se starymi swonami dospěła. Hotowy swón pójžny we žwojej kowarni a swonjesche, pohibowanje pruhowaſche a synk wusłajejo ſ wjazorymi hwězkami a pischcžakkami, a wón filowaſche, raschpowesche, rěsaſche a hładkowaſche tak dalko, doniž cžisty synk njenadoby. Pschi tym wschak pschiwaczichu ſo husto dosež wuzbne dźěcži jako wcžiwni njewitani hosczo. Niepomnihaſche kasanje a ſwarjenje, hrabny myleny mischtr žamo kij, so by dźěcži na thwilu wotehnał.

Sa to pak měješche Kißlink pschi žwojim dźěle žwérneho pschecžeła za žwojeho wustojnjeho pomocznika — Hańża Nowotneho, jara originalneho a zortniweho muža. Jenoho dnja chayschtaj nowy swón leczi. Wschitko běsche derje wobliczene a wumérjene, forma kruczę sajožbena a sškadkowana, swonowina derje wuwažena a sneschana a do kruteho kótlika nażppana. Woheń bu sadżelany a ptomjenja žerjechu kopizy twjerdeho drjewa. Moßas ſo pomalu schkrějeschе. Jurjej a Hańžej ſo pót we wulkich krjepjelach po cžole ronjesche. Hodżina po hodżinje ſo minu. Swonowina kuzoleschе. Wólnischcžo a kótlik rjeschе. Nowotny bě ſo nacžakał. Njeścžerpny sawoła: „Jurjo, puschcž! Liż!“ Jurij ſo dliješe, so warodżeschе. „Jurjo, liż!“ wospjetowaschе Hańž. A Jurij wotewri cžop — a ſ praſkotom a wrjeskotom žyczeschе kaž žehliwy had swonowina do formy. Liżidło studujeschе; forma bu puknjena; swón běsche ſo radżił, ale — běda — swón běsche bjes wucha. W kótliku paſ leżeschе hischcze njedoschkrěty moßas, kiž by ſa wucho dożahnył. Kißlink borzschе. Nowotny pokoscheješe: „Jurjo, njeżwař, pojdźu po drjewo a narunam schkodu.“ Ale Jurij wosta njerjasy, tuż dżeschе też Hańž pothmurjeny domoj. Sa někotry cžaš ſo na wožy setkaschtaj. Dżesche ſo deschcžik, jako by schmórki cžahnył. „Hańžo, hdże dżesch?“ sapocža Kißlink. „Hm, haj, deschcžik ſo dże!“ sabórcža Hańž a troczeschе dale. „Hańžo, jutse lijemoj swón, pschińdż pomhacz,“ proschesche Jurij žiwojeho pschecžeła. Nasajtra tu Nowotny w žiwojim cžasu bě, a měrnje a pokojnje lijeschtaj swón, nětk paſ swón ſ wuchom.

Hdyż Jurij Kißlink cžasnik we Wotrowskej zyrkwi twarjeschе, měješche to abo tamne w kowarni dożinjecž. Pschi tajkej pschiležnoſcži sesna kowarjez-Ledżborej pyschim, pěkn dżowczičžku, kotruż žebi w lécže 1812 jako młodu manželſku do Khrójcžanskeho lékarja Leidlera. Jeju žyn je kujes justizny radżicžel Leidler w Budyschinje. Dr. Leidler wopytowaschе rady pschecžeła rěsnika a korczmarja Rebischa w Hažlowje. Tam dyrbjeschе młoda Leidlerowa jako wutstojna spěwarka žwój zunj, jazyn hłós w žerdźkimi a němskim spěwje žłyschecz dacž. Zyła sliwa lekžlinje spěwazu pschiwoblikaschе. Jenoż Hažlowšti krawz, nudracžk a nadunak, žebi hdyż a hdyż swaži, spěwarku myliecz abo na jeje spěwach nješchto wustajecž. Khaka pak měješche za wuschomaj a pschekkepanje a žortnje sanjeże hłupikojtenu krawzej wuzmeschany pospěwk:

Ein'n Fleischergesell', den muß ich haben,
Und mußt' ich ihn aus der Erde ausgraben.

Und als ich ihn aus dem Boden ausgrub —
Da war es ein rotziger Schneiderbub!

A „Schneiderbub“ womjelkny a wjesesche mydło.

Sbožowne mandżelstwo Leiblerez trajesche krótke lěta. Dr. Leidler sahe nahle semrć. Wudowa wuda ſo na Michała Waurika (Kowarjez Michała). Wón je žwojemu pschichodnemu nanej pschi wschelakich jeho dźěłach k ruzy był a žebi też wothladał, kak ſo cžažniki dźěkaja, a je pozdżišcho žam wjazore wulke cžažniki twarik.

Jurij Kißlink bě mjelcžiwy muž. Tola běsche też jemu nuſne, druhdy ſ někim pohcžeżowacz, baj žanjo pojortowacz. Radży a husto pschińdże k Běliżom. Tam słyschi, schto je we wožy, we wožadże a we žwérže nowe. Jónu tam pschińdże ſ wjecžora. Dopoldnja pał běchu Kißlinkej k „wulkej kolbaży“ žwinjo rězali. Kaž dżenża, tak běsche też tehdom nuje žnjedomi waschnje, so žebi pschi žwinjorězanju cžopu kolbaju k wopitacžu darichu. Kißlink pak pschińdże bjes kolbaży k Běliżom, kiž jeho stupicžej snajacžu a wědżachu, so dże rady bjerje, ale njerady dawa. Běliż ſo wopraschachu: „Na Jurje, kajše dha žwinjo běsche?“ Kißlink derje wědżo, na cžo ſo praschenje měri, poča wo wjedru a druhich wězach powědacž. S nowa praschachu ſo Běliż kaž prjedy. Słónczo nje smórcža Kißlink: „Hm, žwinjo, na, tajše cžerje běsche, kaž dżeń žwinje žu“, wsa cžapku a cžampaschе domoj. — Jenoho dnja pschińdże hólcež ſ cžažnikom, ale bjez pjenjez, ke Kißlinkej praja: „Wujo, wjele dobreho wot nascheho nana, dyrbjecze na sejger pohladacž, njecha prawje bjeż.“ Kißlink wobhladuje cžažnik wot předka a wot sadu, wocži ni jón, wobhladuje wo nutska a wróczi jón hólcej mónjo: „Wjele dobreho wašchemu nanej, žym na sejger pohladał“, a ſ tym wotpuschcži hólza.

Cžitacz mózesche nimale běžnje; pschacz pak jenoż k nuſe. Dokelž měješche wulki sajmk, schto ło w žwérže stawa, žam pak nowiny njebžerjeschе, thodżeschе k kwczerjej Pjetaschej a k lékarjej Salowikowemu, so by tam nowinki cžitał abo je słyschał. Też Lipałej Michał, młody wobdarjeny pachoł, kiž Kißlinkej nana husto wopytowaschе a jemu pschi dźěle rad pschihladowaschе, dyrbjeschе ſa to starjej nowinki powědacž abo ſ cžažopiſtow cžitacž.

W žohnowanej starobje 81 lět 8 měsazow semrć Jurij Kißlink — domjawobstarany — 5. nowembra 1869.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pł., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaći 10 zł. pł. Wudawa a čišći Smolerjec knihičišćernja, nap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pł. Wobdźelne so stajace nawěški a tabele so wyšše wobličuja. Za reklamowy rjadk płaći so 60 złotych pł. Rabat po tarifje. tt tt

Cisło (Nr.) 222 **Budyšin — srjedu, 23. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Němske knježerstwo njeje žo hischcze wo bjesstrachowym paktu rossudźilo.

Němszy ministrojo žu po sdaću wschelakeho měnjenja wo prašchenju, hacź na žo Němska pšchi jednanju wo bjesstrachowym paktu w Genfu wobdźělichu. Politiske stronu, kotrejž nětčišche němske knježerstwo tworja, chcedźa bjesstrachowy pakt jenož ſ wěstymi wuměnjenjemi pschijeć. Wulkemu dźělu němskonazionalnych je ſ pohorschkom, so dyrbi žo Němska Elsaša a Lothringskeje wotrjeć. Zana ſ němskich stronow nochce do toho swolić, so by nětčišcha němsko-pólska mjesa njepschemėnjena wostała. Němszy žedź pólšku Hornjoschlesyšku, pólši korridor a snajmjenscha dźěl Pósnańskeje wrócżo žadaju. S Čźěškoslowakskej by žnadź žo Němska derėžała. Toho dla je čźěškoslowakski pólšanz tele dny němskemu knježerstwu sdźělił, so je Czěškoslowakska swólniwa, wo bjesstrachowym paktu mjes Němskej a Czěškoslowakskej jednacź. Wothlóž, kotryž je tola poticženje w němskich notwinach namakało, wschak sa Czěškoslowakšku njeje swježelazy. Pólška do prědka wě, so žo njepotrėbnje njebudże móz ſ Němskej dorėčeć. Toho dla žo njeje kroczeli Czěškoslowakskeje pschisamtka. Wona na tym njedwěrluje, so njeby pschi tym njeskobana wostała.

*

Pschi jednanju němskeho knježerstwa wo bjesstrachowym paktu je ſ najwjetschim sadźewkom žadanje Franzowskeje, Jendźelskeje, Belgiskeje a Italskeje, so žo na **postajenjach Versailleskeho mėrowego sprėčenja nježdźe niczo pschemėnicź.** Do tuteho žadanja němske knježerstwo njeswori, jemu też njeby wjetschina němskeho žejma pschihłosowała.

Němska ludowa strona pschečiwo zyrkwinskemu dohladej w ludowych schulach.

Sastupjerjo němskeje ludoweje strony ſ Kamjenšco-Pławenšco-Annabergskeho wólbneho wokrjeża žu wo knježerstwowym naczišku němskostatneho schulskeho sakonja jenothóžne źělbowace wobsamknjenje pschijeli: Naczišk němskostatneho schulskeho sakonja k § 146 němskostatneje wustawy w žiwojich ważnych dypkach naschim evangelsko-luterskim liberalnym kulturnym nahladam njeswotpowėda. Wotpokasujemy jón. Kaž pryedy žedź też nėtko **wėrnuwuznawaju schulu, tola niz zyrkwinsku, ale statnu schulu žadamy.** Toho dla też zyrkwinski dohlad wotpokasujemy.

Statny minister dr. Kaiser žo w jenohodźinskej rėči wo wschėch njedokonjanych schulskich a kulturnych praschenjach wupraji a pschisponmni, so žo naczišk němskostanetho schulskeho sakonja też na sjėdźe ministrow ſ němskich krajow w Lipšu njeje pschijał. Też Sakska je žo pschečiwo njemu wuprajila.

Němske wuczerske towarstwo je sjawne wopowjedźenje wudało, ſ kotrymž knježerstwowym naczišk němskostatneje schule wotpokasuje.

Němske žadanja na Pólsku.

Nėkotři pólszy wotpóžlanzy sa jednanje wo němsko-pólsko wikowańskim sprėčenju žu do Warschawy pschijeli, so bychu žo je knježerstwowymi wukasanjemi w žwišu je žadanjemi Němskeje wobhonili. S notwinarjemi žo rosrėčuju žu wotpóžlanzy prajili, so Němska mjes druhim žada, so žmėli žo Němszy žwobodnje w Pólsku sabydlicź a so žmėli němszy optantojo w Pólsku wosiacź. W hospodarskim nastupanju Němska žada, so by žo nakhwilne wikowanske sprėčenje na dwanaće měsazow wobsamkło, mjes tym so je žedź Pólska nakhwilne sprėčenje na jenož dźewjeć měsazow womnožiła. Němska žedź dale žada, so bychu žo jej najwjetsche lėpschiny pschipósnale a žo njepschemėnite za postajite. Sa to je Němska swólniwa, Pólšku we wuhlowym praschenju wjetsche konzeżije cźinicź. Ssobustawy pólskeho wotpóžlanzstwa žu žo ſ wikowańskim ministrom Klarnerom rosrėčaże a žo tele dny do Barlina wrócża.

Pólske ratarstwo žedź žada, so žo dowosej pólskeho skota w Němšej žanych wobcżežnjosejow njerjeni. Toho dla je musne, so žo ſ Němskej dojednanje wobsamknje, kotrejž schikany ſ němskeje strony njemóżne sčjini. Minister je ratarjam pschisnał, so wikowańske sprėčenje ſ Němskej, kotrejž njebė wuwos pólskeho skotu do Němskeje smóżniło, njeby sa Pólšku niczo hódne było.

Amerikanska pożczonka sa město Bremen.

Newyorkske banki žu městu Bremenej 15 milijonow dollarow po 7 prozentach danje pożczonku. Pożczonka žo po 94¾ prozenta ſ podpitanju wupoloži. Město Bremen po tajkim pokne 15 milijonow njedostanje, ale dyrbi hižo podpitarjam 5¼ prozenta dobytka wotstajicź, a pódla toho žebi banki žwoju prózu dosć sapłacźicź dadża. Sa dźesacź lėt dyrbi žo pożczonka wrócicź.

Pólszy wojazy w Gdansku.

Rada Swjatka ludow je wobsamkła, so maja žo wėste dźele Westernskeje platy w Gdansku (Danzig) Pólšku sa mużiszku składowanju pschewostajicź. Kaž je Gdanski kommisar Swjatkej ludow runje sdźělił, je žedź Pólska wotmyślila, na dźělu Westernskeje platy, kotryž je žo jej pschirjeknył, stajnu wojerišku stražu 88 muži wudźerżeć, so by munizišče transporty schtikała. Kommisar Swjatka ludow mėni, so dyrbi tule należnosej radże Swjatka ludow pschedpołożicź, dokelž je po namołwjenju rady Gdanska wustawa postajenje pschijała, so žo w žwobodnym měsecze Gdansku bjes dowolnosce Swjatka ludow nježdźe žane wojerške abo łódźstwowe sejperianscheżo salożicź. Kommisar Swjatka ludo njewė, hacź je žedź Pólska wotmyślika, tajke sejperianscheżo salożicź, wojeże ſ pohladom na to, so Pólška Gdanski pschistaw hižo ſ 15 wójnskimi łódźemi wuzije, kotrejž žu je 600 mużemi wobsadżene.

Sbliženje Pólšterje ſ Ruskej.

S pohladom na strach, kotryž by Pólšterje po wobsamknjenju rheinskeho bjesstrachowego pakta je strony Němskeje hrožił, pólšte nowiny pomjerja pschecżiwo Němšej w Ruskej pytaju. „Sskowo Pólšcia“ pišche, so byschtej Pólska a Franzowska, hdy byschtej žo ſ Ruskej swjatalej, Němsku a Jendźelsku na wuzdże dźerżałej. W tu chwilu je to zyle taktiki cźah, tola móże też ważnischi wusnam dostacź, pschetož ſ rusko-pólsko-franzowskim swjatkom by žo mėr Europy na najideałnische waschnje sathował. Pólška je njetrjebała dale Němskeje bojeź, dokelž by Rusku jako swjatkarku žadyž žebje nėła. Jeli so by Ruska Pólšterje swjatk posficzišła, njedyrbjała jón Pólška wotpokasacź.

Jendźelsko-turkowsko swada wo Mossul.

Rada Swjatka ludow je žo po nanjecze schwedskeho radźineho žohustawa Undena rossudźiła, dwė juristiskej pschedprascheni internazionalnemu žudej w Haagu pschedpołożecź, pryedy hacź wo Mossulskim praschenju wobsamknje. Hacź pak budże rada Swjatka ludow je žwojim skónczným wobsamknjenjom turkowsko-jendźelsku swadu na mėrne waschnje rosrišacź móż, je jara dżėlne. Turkowski ſwonkowny minister Tewfik bej je w Genfu radże swjatka ludow rosestajał, so staj ju Turkowska a Jendźelska jenoż wo pożrėdnistwo pschi rosrunanju jeju swady prožyłej, niż pak wo rossudźenje, komu ma žo Mossulski kraj pschinjeż. Toho dla njeje trjeba, tule należnoseju internazionalnemu žudej w Haagu pschedpołożicź.

Jendźelski kolonialny minister Antery na turkowske rosłożenje wotmołwi, so žo Jendźelska wėso toho runja njetrjeba po rosrišanju Swjatka ludow složowacź, hdyž jo Turkowska njepschihótowa. S tym też wschė dojednanja spadnu, na kotrejž je žo Jendźelska swjatała.

Tewfik bej snapschecźiwi, so žwojim rostożenjam nima niczo pschisponnicź. Po wurėcźowanju mjes jendźelskim a turkowskim sastupjerjom je malo nadźije, so žo Jendźelska a Turkowska wo Mossulskim praschenju na mėrne waschnje dojednatej.

*

Rada Swjatka ludow w Genfie je ſ wotstorcźenjom Mossulskeho praschenja na dezember napjatosć mjes Turkowskej a Jendźelskej shórschika. Turkowske wojerške mozy pschi Mossulskej mjezy hromadźuje, a w žwojich notwinach pchipowėdacź dawa, so žo Mossulskeje dla njeby wot wójny wottrašchicź dała. Napschecžo Grichiskej Turkowska najwjetsche njedowėrjenje spóznawacź dawa. Wot nėkotreho cźasa wschón wobłhab ſ łódźemi ſ Athena do turkowskich pschistawow sawėra, wudawajo, so žu w Pyraeusu pola Athena nėkotři ludźo n kholeru wumrėle.

Nowe wobstorżby Jendźelczanow pschecżiwo Turkowskej.

Jendźelšzy wotpóžlanzy pschi Swjatku ludow žu nowu wobstorżbu pschecżiwo Turkowskej sapodali. Po njej je jendźelski hłowny kommisar w Bagdadze knježerstwu w Londonje sdźělił, so žu turkowszy wojazy ſ nowa Mossulske mjesy pschekrocźili a pschecżešcźanske wobydlerstwo 12 wjokow wotwlekli. Po druhej powėsći žu Turkojo pjecza wjele schėdźowzow a dźerżi skonzowali.

Dźowka lorda Curzona jako kandidatka dźěłacźerskeje strony.

Dźowka zemrėteho lorda Curzona, nėhdyscheho dołholėtneho jendźelskeho ministra ſwonkownych naležnoseow, lady Zynthia Rosley, je žo jenothlóżnje jako kandidatka dźěłacźerskeje strony w Stackelskim wólbnym wokrjeżu ponjerjowała. W rėči na dźěłacźerskich sastupjerjow lady Zynthia njes druhim praji, so wona zyły programm dźěłacźerskeje strony pschijima. Hórnistwo je nėtko srale sa to, so by je stat pschewsał. Sozialismus jenicźki wupucź ſ nėtcźischich wobcżežnoscźow wotewrja.

Bomba žo do jendźelskich wojakow w Indiskej cźiła.

Se Simla w Indiskej žo powė: Mjes tym so 5. Ghurkaski regiment nimo cźehnjesche, bomba rosbuchny, kotruż bė njesnata wożoba cźiła. Tši wożoby žo žmjerci straschnje a tši lohka ranichu.

Wójna w Marokkowskej.

Madridski dopisowar Parizskeho „Tempia“ powė: Pschi powėdaju, so schpanske wójsko, tele dny w Morro Nueso w Alhucemaskim salíwje wuhadżene, hnydom k offensiwje pschecżiwo městu Adżdżir pschenđże.

Po powėsćach, kotrejž je „Temps“ ſ Tangera dostał, nje je położenje schpanskeho wójska pschi Alhucemaskim salíwje pschihódne. Wono ma pod stajnej ifeleżu Kabylow cźerpicź. Kabylojo hischcze pschezo horu Dżebel Malmussi wobsadżenu dżerża a žu žo poslednje dny sesylnili. Nuzne jer, so Schpaniczenjo Kabylow ſ Dżebel Malmussi wuczerja. Potom by jim mózno było, munizeju a zyrobu ſ Cebadilli na kraj pschekoławacź. Njepschecźel wojakam w nozy měra njewostaja a wodnjo dyrbja ſ lėkwa po wodu wucźahowacź. Schpanskim a franzowskim wójnskim łódźam je žo poradźiło, Abd-el-Krimowu artillerju wumjescźecź.

Po schpanskej wójskowej rospravwje žo schpanske wójsko pola Cebadille na brjoh wuhadżuje. Pschi wjeczornej kaž pschi ranschej froncze žo riffaj Kabylojo Schpaniczanam poddawaju.

Abd-el-Krim chże pjecza mėr cźinicź.

Po powėsći ſ jendźelskeho žórka žu Abd-el-Krimowi wotpóžlanzy marokkowskemu sultanej list ſwojeho kujesa pschepodali. Wo nim Abd-el-Krim pišche, so je ſwólniwy, pod wuměnjenjemi, kotrejž žu jemu Schpaniczenjo do spcźatka ſwojeje nėtcźischeje offensiwy sdźěłili, mėr cźinicź.

Abd-el-Krim žo cźežko skanił.

Kaž „New-York Herald“ powė, je žo Abd-el-Krim pschi wojowanju wo Bibaneske hory cźežko skanił. Franzowska kulka je jemu pjecza lėwu nohu rosstrėlika. Jeho žu na to do Targnisa dowjesli, hdyž jeho dwoj nėmskaj lėkarjej hojitaj. Abd-el-Krimowy bratr a jeho mwj staj pjecza roskasowańskwo nad wójskom riffiskich Kabylow pschewsałoj.

Požłulnjenja schpanskeho wójska w Marokkowskej.

Po žadanju Prima de Rivera žo **nėkotre jėdne regimenty do Marokkowskeje pschewjesu.** Wone dyrbja ſ dźěła na stronje Franzowskow pschecżiwo Kabylam wojowacź.

Po powėsćach ſ Tangera žo Primo de Rivera je ſwojim generalnym ſtabom ſ nowa na panzerowany ſchifžak „Alfons XIII“ poda. Pryedy hacź je ſ Tetuana wotjėł, je wón rjekł, so žo hischcze do hód do Madrida wrócźi. Wón budże wschė mozy napinacź, so by wójnu skóncził. Wyschła na wojowanja je žo nėtko dobałka. Hdyž žebi Abd-el-Krim mėr pschesche, dyrbi wuprašnje wo njón prožyć.

Położenje w Syriskej.

Nota franzowskeho ministerskeho pschedsydy Painlevea potwjerdża, so žu pschi nadpadże pola Messifrey 17. septembra Drusojo njemdże naddėli na franzowske wotdźělenje cźinili. Spytachu žo psches franzowsku kolonnu pschedrėcź, tola Franzojowjam žo poradźi, jich wotrasyć. Na stronje Drusow je wjazy dyžłt 500 muži padło.

Komunistojo w Japanskej.

Polizija w Tokiu je pschezwėdźena, so wotpalenje parlamenta, hroda pyniza Tukajawy a hroda ministerskeho pschedsy mjes sobu swiskuje. Po měnjenju polizije komuni-

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Rėči serbski.

Najl. a najtuńša kupowańska wobućow. Pódšuwanje spėšnje a tunjo

ništrojo po pšichkasni Moskowskeje komunistikeje internazionale stajnje radu Skladuja, kak bychu knježevstwo še skotnišknimi skutkami traschili.
skotnišknimi skutkami traschili.

Dawk na sjawne kurjenje a wopitosce w Mexiku.

Mexikanski stat Tabasco je sakoł pschijał, po kotrymž žo wukrinym tym wožebity dawk napołoži, kotryž w sjawnosći kurja abo žo pjeni w sjawnosći pokłaja. Winowšik ſ tuteho dawka dyrbi žo k wobaranju pschecžiwo skopczażej cžwili nałožić.

Ze Serbow.

W Budyšchinje, 23. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 731, hygrometer +4, thermometer +17. Dženja rano we 8 hodź. barometer 725, hygrometer +4, thermometer we nozy +14. Wuhladny na njeſajne wjedro. Wczera rano mjažnemy nad Balkanom wyschinu. Nišiny běchu ſ wjeczora Jendželskeje. Te cžełnjeschu žo hacž do połnjoschcže a ſrjedźnje Norwegskeje. Schtenka je wot wczerawscheho sako jara na hrožne schła. Poſledne dny ſu w Jendželskej ſtyline ſlowki mełi. Woda w rękach je wustupiła a pschimjesowage krajiny pożrjela. Schkoda je jara wulka. Telefonowe a telegrafiske groth žu na wjele městnach rostorhane. Jene wojeſke kěwo so pschedstejage manewry jendželskeho wójska je woda pożrjela. — Jutſje schtwórtk klóneschka 5.50 hodź. ſkhadża a ſo 5.53 hodź. khowa. Mšažak ſkhadża pschipołdnjun 12.44 hodź. a so wjeczor 9.28 hodź. khowa.

— **Schtrowa powješ wo wjedrje ſa jutſje schtwórtk:** Khłodnischo, bóle mazane wjedro ſo ſ pschecžahowazymi mróželemi. Jenož w Pólskeri a Ruskej rjenje.

— **Serbſke towaſtwo „Nadźija“ w Budyšchinje** ſarjadowa wczera wutoru wjeczor w ſali Serbskeho Domu Radio-pschenosnoſch. Schwaćna ličba hoſcži a zbohatkowow bě so ſeſchła, so by ho wo Radiju powuczić dała a na poſtlicženja sluchała. Wjeczor 1/9 hodź. wotewri pschedsyda pschednoſchkowy wjeczor a powita wſchěch pschitomnych, pschepodatko potom knjeſej Mosigej słowo k ſcho pschednoschkej. Pschednoſchowar ſwyšowa w krótkich słowach nastace Radija, jeho džeławoweſcé a k tomu trjebne pschiprawy. Radio dźeli so do diwjeho waschnja: do Radio-telegrafije a Radio-telefonije. Po prěnim ſcželi so powěźce ſ pomozu ſmamjeſchkowoje rěcže, po druhim ſoběli so nam hudźba a wjeho druhe, kaž ju woprawdže by pyches telefon ſłyſchał. Wšo ſtanje so tuto zbohudźenje na bjezdrótnym puciu ſ pomozu k tomu trěbnych wotpósłanſkich a pschijimanſkich apparatow. Potom ſwjaſa naſ pschednoſchowar ſ Bartinom, Münſterom a druhimi městami, a błyſchachmy hudźbu a ſpěwanje, kiž ſo we jenym tych městow wotmětwaſche. W błyſkoſći, we ſerbſkej cžiſchcžerni dźełaze motory ſtajeſtich maſchinow hazdu pschijimanje ſ cžažami, ſo zdyž jažnje njeſłyſchachmy pyches wótſkiereżcžak. Po 10 hodźinach bóhachmy pschiſamknjenje ſ Jendželſkej a ſłuchachmy kedźlíwje, błyſchak někto k wuchej dźerżo, na tam wotmołwazu hudźbu ſabarwu. Pschednoſchowy wjeczor namaka tak ſwój ſkjanj wutóru a wróceſchmy ſo wſchitcy ſpokjeni domoj, ſ dźakowym ſpominanjom pschednoſchowarjej, knjeſej Gustawej Mosigej, kiž nječe prózy a dźeła hadał, so by nam nowoſcé dźenſnjiſcheho cžaſa „Radio“ roſjaſnił a koncert poſkaził.

— **Wjeſera.** 22. **ſeptembra**, ſwjeccžeſche knjes ſarar Gerhard Renč ſ knježnju Kſchižanez kwaſ. Knjes ſarar Renč je we Lupoji ſ duſchepaſtyrjom. Jeho nan běſche ſmaty ſerbſki wótcžinc, ſtawižnar a Wjeleczańſki ſarar dr. phil. Renč. Jeho mać je hiſchcže w Budyšchinje žiwa. Knježny njewjeſcžinny nan je nam wſchěm njeſapomnity dołholetny ſwérny pschedsyda Macžicy Serbſkeje, njebohy knjes ſarar Kſchižan-Hodźijſki. Młodaj manželſkaj ſtaj tak ſe ſtareju dobreju ſerbſkeju ſwójbow. To dawa nam nadźiju, ſo žo ſ dźenſnjiſcim dnjom tohorunja ſaſo ſerbſki ſaſkti dom ſałoži. Psched wóſom njedźeſe mi hakle wiſaſche Dubjanſka zyrkwinſka wožada ſwojeho nowoho duſchepaſtyrja, knjeſa ſararja Renča. Wón naſtupi ſ tym ſwoje prěnje duchowniſke ſaſtojnſtwo. A hižo ſa tutón krótki cžaſ bohu žeby pschikhitlnoſcé, haſ wutroby wſchěch wožadnych. Knjes ſarar Renč wukonja ſwědomiſce ſwoje duchowniſke ſaſtojnſtwo. Wěrimy pak wjeſela ſo tež wſche, ſo dźowku ſerbſkeho wótcžinca jako towaſchnizu w žiwjenju ſ knjeſom ſararjom do ſarſtkeho domu ſaſcžehnje. Tuž nłodźinaj mandželſkimaj wſelka ſwoja a Božeho žohnowanja do ſtromadneho žiwjenja.

— **Sſwérna Serbowka ſemrěła.** Pónđžeju wjeczor, 21. septembra, ſemrě 67 lět ſtara, wjele lubym Serbam ſmata **Marja Iſcžeſ** rodź. Rychtarjeſ ſ Jenkez. Nunjeż nimale 50 lět w Budyšchinje bydleſche, njeje ſwoju ſerbſku mutrobu ſabyła. Wona wotcžahny ſwoje dźěći k lubośći ſerbſkemu ludej. Jeju dwaj ſynaj ſtaj wobaj ſ wnuzerjom na ſerbſkich ſchulach. Też w poſlednich dnjach je cžełpjenka wſcheſcheſche žo, hdyž ſerbiſke ſpuki ſ jeje młodoſcže ſpěwachu. Pschejcžemy naſchemu ſerbſkemu ludej wjele taſkich macžerjow! Sſerbſka ſemja pak njech je jej łohka.

— **Saudženu ſwobotu** bě na Muzakowſkej dróſy njedaloko Bórka jaſo **polizíſt** poſtajeny, kotryž ſwéru ſa tym kołobowaſche, haž ſo wožeže kołojſdni pěknje na prawej ſtronje dźerża. Kóždy, kotryž je wſchědnje na dróſy, wě, ſo tuta polizajſka pſchiprawa malo pomha. Hižo nadala ſpóſnajeſch połaja na uniſormje. Cžt, kotiž ho njemóža na rosumny porjad nawuczić, dźerża ſo tak dołho na prawo, haž ſo boja, ſo mohł jich połaj lepicž, jeli ſo porjada njedźerża. Druhe dny ſo ſchtó malo wo poſtajeny porjad ſtara. Wſchy porjad pak dyrbi na ſjawnych dróhach knježeć. Wſchědnje cžitamy we nowinach wo ſmjertnych njeſwoſach na dróhach. Hdyž ſa winu njeſdźimy, ſhonimy, ſo ſo ſwjeſcžka njeſbu porjada dźerżeli. Sej-li na ſjawnej dróſy, ſtaroścé wo twoju ſtrowoſcé a žiwjenje ſebi žada, ſo na porjad hladaſch. Hdy by ſo kóždy ſwéru porjada dźerżał, bychu njeſwoſa na ſjawnych dróhach nimale njemóżne byle. Bohužel tomu tak njeje. Tohodła dyrbja někto hanty wólzaja jako ſandbola peſtowaja poſtajeć. — ſa njerozumnych hepjeſow. Taſkich wſchědnje na dróſy wołhadaſch. Sſosobu wſchak ſu trochu mudriſchi, dokelž maja trochu reſpekta pſched ſwojim janbjeſom pěſtonom. Pólzajozy dyrbjeli huſcžiſcho we zivilnym ſdrašenju dróhi kontrolować a w mozy ſwojeho hanita ſakroczić, hdyž njeporjadk nadeńdu. Dotalna kontrola je ſtrony polizije w uniſormach ma jenož ſnadny wuſpěch.

— **Mjeſtowy ſ antom** ſta ſo tu ſaudženu ſwobotu na rózku Krónprynzowoho mosta a Lawſkeje haſy. Auto pschijždžeše po Lawſkich hrjebjach a dźiwjeſche ſo kołojſdnemu wuwinyć. Pschi tom ho auto ſwrócži. Nutſkaſedžacy wupadnychu a ſo khětro ſ autowej ſchkleńcu do wobliczа ſrěſachu. Auto ſo ſtyſnje wobſchkodži.

— **Twariſke pożczonki ſa ratarjow.** Huſcžiſche namjety ſe ſtrony **ratarſtwa** wo **pſchewoſtajenju** abo wobſtaranju **hypotheki** abo **pożczonki** ſa nowe twary abo **pſchetwórjenja hoſpodarſtich khěžow** je krajnu hoſpodarſku komoru w Schleſjenſtej pohnuło, na to kedžbnych cžiniſch, ſo jej mózno njeje, taſke namjety pſchewjeſcé, ſchtož hama jara wobžaruje. Wona ſo njeſaděra ſ wobſtaranjom kreditow a w jeje etaczе njejžu k tomu žane ſrědki poſtajene. Alе pruſke ratarſke komory žu ſpóſnake powſchitkownu potrěbnoſcé a žu ſo hižo pſched lětom ſ pożrědnjſtwom khown. ratarſk. komory na ſaſtaraczerſke miniſterium ſ próſtwu wobrocžili, ſmajmjeńſcha ſa taſke hoſpodarſke khěže kredity ſpożcžiš, kotrež buchu pſches woheń ſniczene abo žu dospołnje dodźerżane. Saſtaraczerſke miniſterſtwo je na to wotmołwiło, ſo wone finanzielnych pſchicžinow namjetej pſchihłosowacz njemóže. Tuž nima na dalſche žanoho wuſpěcha, namjety na pożczonki ſa hoſpodarſke khěže pola ratarſteje komory ſtajeć.

— **Wukrajni dźełacžerjo.** Do nich ſłuſcheja dźełacžerjo, pomocznizy, domjazy pomocznizy, domjazy rjemjeſlniſcy a wucžownizy. Do nich njeſłuſcheja wukrajni dźełacžerjo, kiž ſu we tódženſtwje pſchi morju, pſchi rěkach a ſjerach pſchiſtajeni a dźełaja, nimo toho hišcže wukrajni dźełacžerjo, kiž maja wušwobodźenſke wopitſmo. Polizajſke wyſchnoſcže žu w pożlednim cžaſu w tutym naſtupanju dźełacžerſke pſchepruhowałe. Wone woſjewjeja ſcžehoważe: Wukrajn. dźełacžerjo ſmědźa žo jenož pſchiſtajicź a jim ſmě ſo jenož potom dźeło podawacź, hdyž je krajny dźełoſrědniſki hamt to dowolił. Cžiſchcžane namjety dóſtanu dźełkodawarjo pola pſchiſłuſchnych ſjawnych dźełoſaradžerniow. Schtóž bjes dowolnoſcže krajneho hamta žebi wukrajnych dźełacžerjow pſchiſtajał a jim dźeło podawa, ſo khłoſta, tu njepłacži ničžo, ſo pſchedpłżima njeſnajeſch. Też płacži toſame, jeli wukrajni dźełacžerjo jenož nathwilnje dźełaja. Wušwobodźenſke wopitſmo dóſtanu n. pſch. wukrajni ratarſcy dźełacžerjo, kiž ſu ſnajmjeńſcha wot 1. januara 1913 ſem w tutraju w ratarſtwje trajnje dźełali. 2. Wukrajni dźełacžerjo (niž ratarſcy), kiž ſu ſnajmjeńſche wot 1. januara 1919 w tutraju a w niž ratarſki chwołhodach trajnje dźełali. 3. Wukrajni dźełacžerjo (niž ratarſcy), kiž běchu 1. julija 1914 hižo ſnajmjeńſcha lěto dołho w tukraju a w niž ratarſtwu wobthadże dźełachu a ſo po wójnje hnydom, hdyž powmérju to dowolichu, ſo do ſtareho błaka ſaſo wróczichu. 4. Nižrajni dźełacžerjo, kiž běchu hižo 1. januara 1919 w tukraju, ale njeběchu hišcže 14 lět ſtari. 5. Dźełacžerki, kiž ſu ſ wukrajnym wożenjene, a tak ſwoju němſkoſtatnu pſchiſłuſchnoſcž ſhubiłe. 6. Wukrajni dźełacžerjo, kiž maja wožebitu dowolnoſcž wot krajneho hamta ſa dźełoſaradženje. Wušwobodźenſke wopitſma wuſtajeja krajny hamt ſa dźełoſaradženje. Dźełacžerjo dyrbja ſo wo to pola wokrjeſnjeje dźełoſaradžerſke ſtaracź. Woni dyrbja ſcžehoważe papjery pſchipołożicź; wopitſmo, ſo a hdże dźełа, wojeſke papjery, wérowanſke a kſchcžeńſke wopitſmo, wopitſmo wot wójſneje polizajſkeje wyſchnoſcže, kak dołho ſy w tukraju, wobydleſke wopitſmo, wopitſmo khorobneje pokkadnizy atd. Dotalne wušwobodźenſke wopitſma płacża dale.

— **Huſcžiſche powěźce w pôſtowym ſchekowym wotkhodje.** Sa tutón plan ſeſtaja žo próſtwa industrielneje a witowanſteje komory w Berlinje ſtatne pôſtowe miniſterſtwo. Mějicželjo pôſtowych ſchekow dóſtanu wot pôſtoweho ſchekoweho hamta jedyn wuczah ſwojeho konta, je-li je ſo dobromócže (Guthaben) pschemněło. W běhu dnja žo žana powěźcž wo ſtejſchcžu dobromócža njepodawa. Jenož w jara nuſnych padach maja pôſtowe ſchekowe hamty prawo, tu wuwjacže cžinicź. Statna pôſta ſo tohodła proſy, ſo bychu pôſtowe ſchekowe hamty też w běhu dnja we wobſchérnej mérje mějicželam pôſtowych ſchekow powěźcže wo wótkoſcži jich dobromócža dale, kaž to banki hižo cžinja.

— **Schleſwiſka provinzijalna ſynoda.** Tamne 134 ſobuſtawow ſchleſwiſkeje provinzijalneje ſynody, kotrejež powjedźene je w tutym tydženju ſapoczina, dźěli ſo do ježehowazych ſkupinow: Ludowe zyrkwinſke evangelſke jednoczeńſtwo (ſrjedźa ſtrona) a konſeſionalna ſkupina ſtaj nimale jenak ſylnej, mjes tym ſo ſu pschecžeſnjo evangelſke ſyndobuty, pschecžeſnjo nunſke zyrkwje a ſwjaſk libbiſkich ſchcžeſcžanow po liczbje ſłabſche. 48 ſe ſobuſtawow ſu duchowni, 86 ſwětni. Synodže njepſchiſłuſcha ani jena žona. Mjes 20 wuczerjemi je 10 ſudowych wuczerjow. Nimo toho pſchiſłuſcheja ſynodže 6 dźełacžerjow, 12 ſe ſobuſtawow maju ſwobodne powołanje. Mjes mnohimi pſchedłohami a namjetami chcemy jenož nékotre wuzběhnyć a to ſaſoſnawjedźenje viſitatziow generalnych zyrkwjow, dale hamtſkeho wuſnamjenja „biſkop“ ſa generalnych ſuperintendentow a ſawjedźenje, ſo maju gmejny wo pomjeńſchenju korcžmow poſtajeć.

S **Kettliz.** (Kettlizſ kuſtarjo.) W Kettlizach bydli ſwójba ſ khětro cžěmnym roſomom. Tuta ſwójba mjenuja krucže do khodotow a kuſtarnicžow wěri. Woni žu měnjenja, ſo žu wſchitcy ludžo wokoło nich lucží kuſtarjo. Zyła wěz je jara ſměſchna a njeje ſ cžła ſpomnjenja hódna, khiba jenož tohodła, dokelž ju njewinowacži ludžo ſobu do winy ſcžehnjeni. Njedawno ſkhori pola tamneje ſwójby jena kóza. Jona mějeſche najnuſniſche wokoło truhicź, ſo je jich koſa ſakuſkana. Jenohu dnja leżeſche morwa myſch na khěži ſwójby, w kotrejž běſche hižo tónkrócž polno žiwjenja, dokelž ſo na pobrjohach Otawy pola Sſuſchcžu ſamych a też we wokolinje pilnje a bohacze miywaſche ſtoto ſe otawiſkeho pěſka a wotlud pěſtowachu też njemało cžitkow wobkhod do cžeſtich krajow a do Bayerſkeje, rospſchežeſcžaſche ſo tehdy na prawem brjohu Otawy po měrnej ſtrowſc, wuhory a na hórzy, na kotrejž nětko ſtoji zyrkwicžka ſwj. Rocha.

Pokornje a tak rjeż njeſwažliwje kłukachu tu proſcžiſke khěžcžicki a domiki tehdyſchich wohydlerjow ſ wobdawanych a tež we wokolinje pilnje a bohacze miywaſche ſtoto ſe otawiſkeho pěſka a wotlud pěſtowachu też njemało cžitkow wobkhod do cžeſtich krajow a do Bayerſkeje, rospſchežeſcžaſche ſo tehdy na prawem brjohu Otawy po měrnej ſtrowſc, wuhory a na hórzy, na kotrejž nětko ſtoji zyrkwicžka ſwj. Rocha.

Pokornje a tak rjeż njeſwažliwje kłukachu tu proſcžiſke khěžcžicki a domiki tehdyſchich wohydlerjow ſ wobdawanych a tež we wokolinje pilnje a bohacze miywaſche ſtoto ſe otawiſkeho pěſka a wotlud pěſtowachu też njemało cžitkow wobkhod do cžeſtich krajow a do Bayerſkeje, rospſchežeſcžaſche ſo tehdy na prawem brjohu Otawy po měrnej ſtrowſc, wuhory a na hórzy, na kotrejž nětko ſtoji zyrkwicžka ſwj. Rocha.

S nětchto wjeſcžeje a tunnniſcheje khěžki, ſtojazeje traſch w tych nětſnoſcžach, hdyž je nětko hoſcženz „Bod tiru“, wuſtupiſchtaj dwaj muzaj. Jedyn ſ nich w dołhem, cžěmnem wodžewje a druhi w drazce ſuſchiſtich ſtotomyjerjow wobleczeny, kiž wobſtojeſche ſ kožanych kholowow a horjeſa je ſukhje ſ kožanej kapuzu, pokrywazu hłowu. Sa kožanym pažom, wumjaſawazym drastu nad bokomaj, wiſaſche klepaſko (hamor), kotrehož prědkowny dźěl wukónczi w ſylnem kónczku. Na druhem boku pak cžumpaſche žo mózny turjaſy rózk, ſapaviżnjeny na wuſtim rjemjenju.

Wobaj muzej krocžeſchtaj pódlu njewulkeje rěki, ſłi cžeczeſche pſches wohadu we wuſkem kótle a wulkwaſche ſo ſ wotmachom do Otawy.

Se ſpoczatka dźěſchtaj ſ cžicha pornjo ſebje, dónž ſe khwilu muž w drazce ſtotomyjerjom ſ hłubokim hłosom ſa poczа:

„Cžepła je tale nóz, powětr, jako by ho ani njewokhłodnił, je nimale žahły a njepohibliwy kaž wokoł.“

S pschijimka, ſ kaſtinu ſwoje ſłowa wupraſeſche, hodźeſche ſo ſudźicz, o njebě po rodu Cžech, ale po cžeſkim wurjekowanju ſkerje Němcz nětchże ſ Bayerſkeje.

(Pokračowanje.)

---

* brod = něm. Furt; pschirunaj: Frankfurt = Frankobrod, brodžicź = waten, (niz brudžicź).

Wodolena.

Schumawſka powěſcž ſ kónza pohanſkeho cžaſa.
Napiſał Iwan Kliepera.

(Pokračowanje.)

„Njeſcžinu tak, Jaromêro!“ klinczeſche kruta woinowka.

„Wodolena, ponyžli jej, ſo žy złaba žónſka, hołza. Pſchewoſtaj hoberſki boj diweju tuſtich wulkich myſlicžkow, boj kſcheſcžanſtwa ſ pohanſtwom, wuhbdžicź brudžim, mužam. Njebjež na žo wojowacź w tutej krajinje ſ njerunej mozu, ty, žona, pſchecžiwo mózniſchim a žylnym mužam!“

„Bohoło dadża mi móz! Njecžże-li nichło ſ mužow tuto wojowanje na ſo wjacź, ja holcžła pſchewjedu jo do bycžeſcžaj!“ wupraji ſe ſahorjenjem Wodolena.

„Njedobudźeſch, Wodolena, njepſchewjedźeſch tutoho wojowanja, ale podleſjiſch w nim kaž zyle narody w nim ſu hižo podleſałe, a bednje w nim ſahinjeſch!“ ſawoła we njeſmêrnej bolośći Jaromêr.

„Je-li je to tak wola wěcžnych bohow, potom njech we nim ſahinu!“ rjeknu podwólnje Swantowitowa měſchniza.

„Běda mi, ſo widżo do prědka twoju ſahubu, njemóżu tebje wot njeje wottwobrocžicź!“

Běſchtaj hižo po nahlej dróhy hacž ſ pjatam horu bóſchtoj, na kotrejž ſtojeſche hród Prachyn, a ſtojeſchtaj jenož nékcžto mało kroczeli wot rěki Otawy ſdalenaj, kotraž pſchedrěwaſche žo w ſpěſchnem běhu mjes kamjentnymaj brohomaj, kaž by lecžo dale khwataka. Réka njebłubota a njeſchéroka tworjeſche na tutom městnje nikki kamjentny brod*, pola kotrehož ſtary Radvan hižo ſ konjom cžakaſche.

Dóridjeſchtaj hacž na dwacžeſci krocželow ſ njemu pſchikhadżejo hižo do boka, po kotremž ſo Otawa walesche. Tu hrabny Jaromêr krucže Wodolenimu ruku.

„Wodolena, ſłyſch moju pożledniju próſtwu, do kotrejež ſakońuju žiwoju žylu duſchu: ſwoſtań pſchi mni, budź ſ mojej żonu, njewopuſchcžej mje!“

We nutrnych hłowach młodeho muża klinczeſche ſ najkhłubſcheho pohnucża wſcha nutrobna lubosć a pomjenite jedženje, kiž ho ſa lubośnej bolcžu horjeſche.

Wodolena njemóżeſche ſ woprédka ani hłowcžka wupraſicź a jenož ſapréwajo ſ hłowu kiwny. Potom podawajo jemu ſe ſaudženlemnyaj wocžomaj ruku tſchepotajo kaž liſcžo ſdychny ſe ſrudnym hłosom: „Njech ſu bohoło ſ tobu, Jaromêrje!“ Wuproſcžiwſchi žiwoju ruku ſ doſcž ſwulkim ſapjerанjom ſe ſupanowaje praviwju hładaſche dołho a bolośnje na njeho a khwataſche ſ Radwanej, kiž ju ſ lohka wobjatwſchi, na konja pożadźi.

„Khwataj mój, dobry pſchecžeſelo, khwataj mój!“ pohonjowaſche jeho ſpěſchnje a ſmożowaſchi ſ ſ krutej ruku ſwuſdy, hońeſche konja do ſtoka.

Kaž ſaklinjeny do tucžneho traſwnika, wobrujazeho nimożeczazu tudy rěku, ſtojeſche tu ſupan Jaromêr, mějo žiwoju żylu duſchu we pohladujenju, wupjatu, ſ kotrymž žłódżeſche ſa lubowanej a najdróżſchej bytoſcu.

Nětko Wodolena, pſchebrodżiwſchi ſ konjom rěku, wobrocži ſo hižo na druhej ſtronje Otawy hiſchcže raz ſa Jarmêrom a ſ dołhim, ſrudnym, ale nutrnym pohladom kiwny jemu ſ ruku ſ pożledujenju poſtrowjej.

„Bóh ſakiſnj tebje ſe žiwoju mózinym ſchtkiom a wotwobrocž wot tebje wſchitko ſło!“ wutrěwſchi ſ pratwizu ſe wócžkow žylu, wobrocži ſo prażywiſti ſupan ſnowa na pucź ſ hrodej, krocžo pomałku horje a wobhladujo ſo tak dołho jedžiwje ſa Wodolenu, dónž ho jemu ſ wocžow njeminy ſejady hórki, po kotrejž ſ Sſuſchcžu wijeſche.

Nad pſchecželnej otawiſtej dolinu, w kotrejž leżeſche roſtożena wożada Sſuſchcžu, kuſcžeſche hižo prěnja wjeczorna cžemnota a ſ njej ſtónczi ſo parny prażniſkowy dżeń. Sa-

nym prosy. Jona njedasche žo nikomu myšche dóitknoć, prajiły, so je myšch sakuštana. Ssamo nékašti kljeschć psched khežinym durjemi mějachu ša sakuštany. Jeli žyn starschenu wjeczor druhdy trochu dleže wonka swostanje, hacž žo starschimaj runje lubi, potom prajikaj, so ma wón też djaboka. Jona pschi tym wostanje, so je jeho nécht̄ó sakuštał. Hdyž žu nétko thodoży, dha žu też wukonjerjeż. A tak puczowaschе žona do Khiny tajkomu wukonjerjeż. Tón žamo do Ketlizy pschidżeże, so by kusło sajohnował. Lépjeschе wschelake papjerki a khižiże na durje a rosłażnjeschе, so je kóżda tżeczа žuhożhina thodosta. Dale prajeschе, jeli ma tżeczа žuhożhina kaczki, žu też tute sakuštane a wschelake njepschikhódnoschе wudawaschе. Też pola spomnjeneje žwójby žu sakuštane. Sornjeschka mjenujeż na wschёch méstnach jenak derje njeseschhadżachu. Tola, jako žebi schkodu wobhladachu, dha cżinki sažohnowarja nicżo njepomthachu. Jusy muż bě mjenujeż žonje wukaiał, so by jemu dubjenki (Gallaepfel) warika, so by žo ſ njej stajnje wjedaħżił. Nétko pak je cżim hórje. Na tym nic dosć, wboha żónka je tak sażlepjena, so ma też Ketliczanjtich dostojnych ludżi ša stych kuštarjow. Tajke myżle žu ša kuštarja, że wé, je-li niz lósystwo, dha khorosć. Skónczńje ma też tóżdu nowinu, kotraż wo tom pische, ša sakuštanu.

S **Lubija.** Wschelake powósche, so žo autowy wobshad mjes Lubijom a Bjarnaczizami njesaplaczi, njesžu po nażnowischich powóschach zyże prawe. Jenoż w junniu mjeżachu dolhody wulke dosć, ša to pak njebésche wschо hischcże w prawym porjedże. Jisdny plan žo cżasczischo pschemény a też wobkhad ſamón njebésche zyże spuschczomny. Nétko pak béżi wschо w butlje.

S **Tuczicz** pola Wjelezyna. Mjes dżéczimi tudomneje schuże žu saúdżeny tydżeń wosżpiżay (Masern) wudyrile. Podkrjeżna schulska wyschnosć wobsamkny, so ma so schaża samknyć.

S **Wjelezyna.** (Njeschо ſ kolom.) Saúdżenu žobotu padny jedyn wojak krajneje wobory tak straschnje ſ kola, jako bé na jenu hromadku na drózy sajéł, so žebi zył. wobcżeżo žakostnje rossbi. Cżoło a broda žylnje kranjeschе. Wodżidło a prédkowne koło žo thétro wobschkodżi. Knjes dr. med. Heyda jemu prajiu pomoż poskicżi.

S **Wbohowa** posa Njeżżwacżidła. Tudomna Ticzeż mlokarnja dósta na ratarżiżej wustajeniżu w Drjeżżónach prézne mjeto na žwoju żeżenu butru, każ też na žwoje druhe hospodarske tworу. — Nétoſi hribarjo widżachu tele dny w Kéżu na Lomikowſkich honach dwé žylnje wurosżenej lischzy. Maju žinano na lischczej horje žwoje jamy, ossekeż žu tam zyże nowe wurżyte dżéry widżeć.

S **Jażżwży.** (Njeschо.) Maly žynk tudomneho pohonċa Cżornaka bé na schtom salézł, hdżeż djahżche had schcżipaċ, so wobžunu a padże še schtoma. Pschi tym żebi ruku ſlama. S tym mamy ſ nowa pschikład, so bychu ſtarschi na žwoje dżéczi kedżbowali, wosżohje nétkle, hdyż je żad ſesrawił. Kelko njeschożow je fio hižo ſ njekedżonoſcżu ſtako.

S **Khróſcżiż.** (Ssmjertne njeschо.) Nasch wjeżżnjan Pawoł Kubanka jédżeschе wczera wjeczor na žwojim motorſtim kole po drózy ſ Pancżiż k Sejżam. W Sejżach pola Khróſcżiż ſraży do žkomoweje praży. S tym žo tak cżežko ſrani, so dyrbżachu jeho na méſtnje do Workleczańſkeje khorownje dowjeſcż. Na žwoje ſranjenje je ſnjeſbożeny dżenża rano ¼4 w khorowni wumrél. Motorowe koło žo zyle rostraży. Snjeſbożeny je jenicki žyn Hańże Cżornakowеje, méſticzelti pósty w Khróſcżizach. Wón njeje pjecża na njeſbożu wina, dokelż méjeſche pſcht kole žwézu. We ſamżnym wokomiku, jako po drózy pſchijédże, ſtorkachu ſkomowu prażu pſches drózu. Wón žo pſchepodże na nju dohlada, tak ſo njemóżeſche žwoje koło wjazy ſaſtaſicż. Snjeſbożeny je hakle 23 lét ſtary.

S **Kamjenza.** Saúdżenu njedżelu popołdnju ſta žo tudy na drózy do Biſchhajna cżežke njeſbożo ſ motorowym kolom. Motorowy jara ſpſchnje jédżeſche. Tuż kórnahle laſpina. Pſchi tym pocżinaſche ſadnjo kolo wjerhacż. Motorowy padże ſe ſwojim kolom do hrjebje. Jeho mandżelſka pak, kiż ſadу jédżeſche, woſta na drózy leżo. Muſſti žo thétro we wobliczu ſrani. Jeho mandżelſka żebi ruku ſlama a ſmutſka ſchkodu ſcżini. Auto, kotryż runje po drózy pſchijédże, wobeſi do Kamjenſkeje khorownje dowjeſe. — Nétkoſi Kamjenżiż młodżi ludżo béchu we nozy k pónđżeli na jenym ſwjedżenju w Lubinjowje pola Kamjenza pobyli. Jako žo domoj wrócżichu, napadżechu jich nékotſi ſtakarjo a jich thétro pſcheſeżéżachu. Jako żebi jedyn Kamjenczań tajke ſkutki kmeże ſakaſa, dachu žo tamni do nich a jich nabichu. Ssamo ſ kamjenjemi do nich mjetachu a jich ſ nożemi ſtakachu. Pſchi tym jim draſtu rosdrécżu. Polizija jich hižo na druhe ranje ſaja. Ssu to 6 mużojo ſ barakі na Ptaczej horje. Jich na hamtſke ſudniſtwo dowjeſcżeſchu. Tam maju žwoje ſaſtłużene khłoſtanje wocżakowacż.

S **Drežwow.** Saúdżenu njedżelu dżerżeſche ſ buchowny Malink w naſchej wży pola kubleria Sikory żerbſke kemſchenje. K. Malink tu kóżde tſi njedżele kemſchenje wotmėwa Sa to žo jemu Dréwcżenżo wutrobnje dżakuja. Wón też w Wétym Khołmcu cżaſto kemſchenje dżerżi. Tute wży Laſowiſeje wośady leżiżej trochu wot żyrkwje ſdaleneż. Tuż je woſeże ſa ſtarych ludżi tajke kemſchenje jara ſpómożne, kotſiż njemóże dale kemſchi thodżicż. — Też w naſchej wży ſmérjeny nétko błórſy milinu. W poſżednich dnjach pſchiſpravu dohotowachu. K tomu wuhotuja wſeżky żwjedżen. S nowej pſchiſpravjenej milinu ſmy wopraſwdże nécżto wulkotne a praktiſke dozpéli, Knjeſej krajnemu radżiżeleż ſmy ſa jeho pomoż jara dżakowni. S nowej milinu nétko nékotra petrolejowa lampa a latarnja abo cżorny kónk, każ je naſche hoſpoſy ſ mjerſanjom mjenuja, na wumjeńk pónđże. Stare žo pominje, to nowe ſhadża.

S **Cżiżowa.** (Rybiżaeho paducha ſajeli.) W nozy k njedżeli ſaſtojniżu Kinsbortſkeho knjeżiſwa ſ pomożu żandarma nékotrych paduchow pſchi Cżiżowſkich jeſorach pschežkapichu. Murjerja Fryżu Skorna ſe Sleho Komorowa ſajachu. Tamni paduſchi žo po cżmje ſhubichu. Jedyn wulki rybjaſy żak a dwaj méſchkaj karpow na brjoży namakachu a žobu wſachu. Skorna njemėjeſche żane wupokaſanſke papjery. Tohodła jeho do Sscpiży dowjeſchu. Też tamnych paduchow dórży wużżeldża.

S **Wojerez.** Cżežży ſnjeſbożi tele dny maſchinſki wjednik Prażin ſ Narcża. Wón bé we Wojerezach nutſkupował a żédżeſche nétko ſażo domoj. Pola nożneho torhoſchcża ſetka žo ſ jenym ſapſchahom, kotrehoż dla dyrbżeſche tak pſchi kromje jécż, ſo na hromadu kamjeni ſajéżże. Sso ſamotyhowawſchi, padny ſ żytym wotmachom na plester. S tym žo tak na hłowje ſrani, ſo dyrbżachu jeho do thorownje dowjeſcż. Lékaŕ ſpóżna, ſo je żebi njeſbożowy thétro mohży ſtichażt.

S **Ptaczej.** (Njeſbożk.) Tudomny kubeł Mateſ Sſmoleſ wjeſeſche ſ jamy Erika wós wuhla domoj. Na dobo žo jedyn ſaſtawk puſchczi a wuhło žo prédku dele żypaſche. S tym žo konjej ſpłoſchiſchtaj a k Ptaczejam cżekniſchtaj. Sſmoleſ padny ſ woſa a koło jemu pſches nohu pſchejédże. Méjeſche pak hiſchcże telko duchapſchitomnoſcże, ſo žo ſ cżaſom na bok wjerhny a ſ tym wjeſcże njeſbożo wotwobroczi.

S **Niżeże.** (Njeſbożo ſ automobilom.) Cżežży automobil firmy Boldenez ſ Drjeżżan pſchejédże tele dny pſched hamtſkim ſudniſtwom ſtarſchu żonu a ju na hłowje khétro ſrani. Ju hnydom do hamtſkeho ſudniſtwa donjeſechu, hdżeż jej lékarſej dr. Caesar a dr. Wetſchki prénju pomoż poſtżicżichtaj. Poſłożiſcżo ju do khorownje dowjeſechu. Do ſchtoma ſraſiwſchi žo automobil żylnje woſchkodżi.

S **Bérże Wody.** Auto pſchejédże ſaúdżenu njedżelu na Mukakowſkej drózy ſyna tudomneho tocżerſkeho miſchtra M. Wón żebi ruku a noży ſlama. S kaſteje pſchicżiny je žo njeſbożo ſtako, njemóżachmy hacż dotal ſhonicż. Cżeſkoſranjeneho ſchożer do Mużakowkeje khorownje dowjeſe.

S **Wjelżowa.** (Nahła ſmjercż.) Tele dny poda žo 65 létny hórnik Moſeżjan każ heiwak na ſwoje ſwjedżene dżélo. Dokelż bé nécżto prjedy ſ domu wotieſchoł, méjeſche hiſchcże ſhwilku cżaſa a chżyſche na ſelenym brjoży trochu wotpocżnyċ. To wobłedżowaſche w blifkoſcżi dżélazy ratar. Jemu bé ſpodżiwno, ſo žo mużſki dożka wjazy njehibnje. Jako žo k njemu pſchibliżi a chżyſche žo jeho ſa pſchicżinu praiſchcż, jemu tamny njewotmołwiſeſche. Wón bé ſwój hort ſ wécżnemu mjelczenju ſankinył.

S **Chmjelow** pola Khocżebuſa. (Spytane nutſlamakſtwo.) Saúdżenu ſobotu rano wokoło ½3 hodż. ſo poża tudomneho rénjiſkeho miſchtra Matinka nutſlamachu. Woſni pſches płót ſalſeſchu a wot tam ſo do dwora dobuchu. W dworje pak poże žylnje ſchcżowkaſche a ſ tym Matinkez wubudżi. Paduſchi na to naſtrożani cżekniſchu. — Pſched tydżénjom ſyntachu ſo paduſchi pola tudomneho méſchcżanoſty Schuſtera nuts dobyċ. Też tu jich poże wotehna. Woni ſhubichu ſo na kéżnej drózy. S jédżacheż kola pſched khéżu jemu latarnju pokradnychu.

S **Pizna** (Peitz). (Paducha pſchihwadnje ſaſlapiſi.) Pónđżeku jédżeſche tudomny wyſchſchi ſtrażmiſchtr ſe ſwojim kolom do Pſchiſchka. Duży po puczu ſetka žo ſ koloſidnym, kotryż bé jemu ſe ſwojim ſpodżiwnym ſadżerżenjom napadny. Jeho ruſowaſche, ſo by ſaſtał a ſo ſamoſwoł. Jako jemu ſtrażmiſchter do wocżow praji, ſo je kolo kradnył, dha to też ſam wuſna. Jeho do ſudniſkeho jaſtwa w Pizne dowjedżechu.

S **Kolkoż.** Shożo w njeſbożu méjeſche pohonċ jenoho tudomneho wobſtedżerja młyna. Jako béżny domoj wjeſeſche, chżyſche pſchi woſu nécżto ſrjadowacż. Na dobo konjej żyle nahle ſaczahnyſchtaj a pohonċa jene koło ſhrabny. Pohonċ hnydom khétro wótſje ſawoła a konjej na ſboże ſaſtoſchtej. Tak żebi jenż nétokre hrjebła ſnjeżże.

S **Bukowinnicżki** w Del. Luż. (Spodżiwne ſkerżenje ſe ſmjertnym ſcżéhwkom.) Sswójda mnrjerja Pawoła Siegerja w Bukowinicżży bé k wobjedu mjaſo ſ bimami jédła. Jona tak cżežży ſkerże, ſo ſandżenu wutoru wumré. Jejna dżowka w khocżebuſkej khorownі cżežży khora leżi. Pſchicżinu khorożeje njeżżu hiſchcże ſpójnali.

S **Górſka** w Del. Lużicy. Wot nékotreho cżaſa żem w naſchej wokolinje khétro kury kradnu. Saúdżene dny béchu w Kólſchi a Bélej Wodże wjetſchu liczbu kur kradnyli. W nozy k ſchiwórtkej pak tudomneho wobjedżerja Malcha ſe žwojim wopytom poczeſcżichu. Paduſchi 12 kur kradnychu a je hnydom w kurjeniżu ſarébachu. Paduſchi ſ wjetſcha w taſſich twarjenjach žwoje cżorne rjemjeſłko wukonjeju, kotreż žu blifko pſchi drózy. Wotſala žo potom ſwjetſcha ſ poſledniżu. Haczrunjeż polizija pilnje ſa nimi hlédżi, njemóżeſche hacż dotal nicżo wéſteho wuſtledżicż.

S **Bukowza** w Del. Luż. Do tudomneho wuſtawa ſa njeżenjenych žo ſandżene dny paduſchi nutſlamachu. Tam kradnychu 75 hr., dwé ſwjerſchnej kſchili a dwoje kholowy. S paduchom bé Rudolf Lepka ſe ſużodneje wży, kotryż we poſledніch dnjach, dokelż żane dżélo njemėjeſche, w tudomnej wokolinje wokolo brudżeſche. Wot teho cżaſa ſem pak je ſo bjes ſlédu ſhubił. — W Selenym Lépu bé wikowar N. hżom dwójzy pytnył, ſo by jemu ſtajnje ſe ſamknjeneho chamora wjetſche ſuny pjenjes ſhubiuja. Polizija je nétko tudomneho ſcheuża Auguſta S. ſajała, dokelż na njeho tukaju, ſo je paduſchiſtwo ſkucżił. Wobwinowany wſo ſkutk prėje. Polizija hižo wérnoſcż na ſjawne pſchinjeże.

S **Lubnjowa** (Lübenau w Błotach-Spreewald). Myſchaza cżwila. Srédku ſuny w Lubnjowje telko wulkich myſchi méli każ ſtża. S loſiſchej mikej ſhnje a dokelż bé we Schprewji malo wody, ſu ſo myſche ninto méry pſchiſporjale. Hdy by tudy dosć hadow (Ringelnatter) njebyło, by ſ myſchemi, wulkimi myſchami a kuidrosami naczinjena ſchkoda hiſchcże hórſcha była. Myſche najwjazy ſchkody mjes bérnami a rėpu naczinjeja. Wobżedżerjo dyrbja tohodła ſe jbérnjom bérnow khwatacż.

Hospodarski rozhlad.

Serjedu, 23. septembra 1925.

Wczerawiche kurſy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,88
1 jendżelſki punt	20,328	100 cżeſłożk. krónow	12,43
100 ſchwajz. frankow	80,95	100 półſk. markow	69,45

Efekty mėjachu wczera na Berlinſtich wikach wſchelake kurſy. Siatne a wóżniże pożczonki na žwojich dotalnych kurſach ſawoſtachu.

Produktowe wiki žwoje ſawczerawiche płacżiſny ſa wſchė drużiny żita ſakhowachu. S wukraja pſchikhażachu powėſcże wo ſkrucżenju płacżiſnow. Hewak žo we dotalnym raju (Charakter) wobkhoda mało pſchemėni. Muka pſchezo hiſchcże ſchpatnje dże. Wczera płaczeſche zentnar:

w Berlinje

pſchenży 10,20—10,50 hr., rożki 7,55—8,00 hr., jeczmjenja nałeżnjeho 10,30—11,50 hr., naſymneho 8,60—8,75 hr., wowża 8,60—9,00 ſtotych hriwnow.

we termiżowym wikowanju.

ſa oktober

pſchenży 11,35—11,27 hr., rożki 8,70—8,72 hr., wowża 8,95—8,92 hriwnow.

ſa dezember

pſchenży 11,72—11,70 hr., rożki 9,05—8,97 hriwnow, wowża 9,40 hriwnow.

Ssudniży na pſchesażowanje:

Schtwórtk, 24. 9. dopołdnja w 10 hodż. w pſchedawarni hamtſkeho ſudniſtwa w Lubiju: 5 ſtołow, vertiko, pižanſke blido, 65 bleſchow kognaka, 32 bleſchow kłodoweho wina, cżwiczku żitneho, blidarſku maſchinu.

Schtwórtk, 24. 9. dopołdnja w 10 hodż.: taflaty wós, pižanſke blido, kuchiniſtaj buffetaj, dżélbu rėpikateho tobaka, ſchijaza maſchina, ſtejaza lampa a ſofa, kupży ſeżdu żo w hoſcżenzu ke „Kwėtkowej jahrodże“ we Kamjenzu.

Pjatk, 25. 9. dopołdnja w ½9 hodż.: byk k pſchipuſchczeńju a 120 zentnarjow njemłócżeneje pſchenży. Kupży ſeżdu żo we gmejnſkim hamcże tam.

Pjatk, 25. 9. pſchipołdnju w 12 hodż.: 2 żwinjeczi we Sswinarni. Kupży ſeżdu żo w tamnym hoſcżenzu.

Dobrowólne pſchesażowanje ſawoſtajenſtwa.

Schtwórtk, 24. 9. dopołdnja w 10 hodż.: na Połcżiniſkej drózy 32 w Kamjenzu: Sofa, vertiko, kuchiniſti khamor, draſtny khamor, kożo ſ matrazu, blido, ſtoły, ſchpihel, regulator, ſchijazu maſchinu a druhe nadobu.

Na pſchedań.

Sdżiżaża maſchina w Budyſchinje Sserbſka haża 1.

Kożoł k pſchipuſchczenju w Budyſchinje Pjeczka Nowoſalżſka dróha 125.

Wós dżéczaży na Żidowje Sslono Borſchczańſka droha 125 delka 1. — **Sportowy na** Żidowje cżiſło 190 delka na lėwo. — Schau we Bėrej Wodże Hauchſtr. 15.

Kachle w Budyſchinje Wettinſka dróha 3 deleka.

Sso pytaża.

Bérnyſšérarjo knježi dwór we Jitru. — Knježi dwór w Njedaſchczach.

Pachoł (Laufburſche) Tonhalle w Lubiju.

Kowaŕſki Mieżka w Pomorzach.

Schcżiparjo hadu Alwin Schlechta w Lubiju. — Gneuß w Bukezach.

Pjekaŕſki Liebig we Wurizach.

Schwajzaŕſki wucżobnik Lėżka knježi dwór w Kakojdach.

Holża do domu k 1. 10. w Budyſchinje Bahnhofſtr. 19¹. — K 1. 10. w Budyſchinje Bismarkowa haża 8.

Schkrowe depesche.

Barlinſke produktowe wiki, dżenża dop. ¾11 hodż.: **Wiki każ wczera. Tendenza mérna.**

¾12 hodż.: **Sswanduy wobrot, žo wotdrjeboważe płacżiſny. Tendenza ſłabſcha.**

Płacżiſny na Barlinſtich produktowych wikach.

Kilo a wolijowe ſtymże po tuni abo 1000 kg, ſewjeń 100 kg, płacżiſny po ſtotej hriwnje.

	22. 9.	21. 8.		22. 9.	21. 8.
Pſchenża	204-210	204-210	rapš. wożuſchi	15,90	16,10
rożka	153-160	153-160	boch. melaża	8,40	8,40
naléż. jeczmjeń	206-230	206-230	lenabella	—	—
naſ. jeczmjeń	172-175	172-175	bérniaże łużży	16-16,80	16-16,80
wowża	172-180	172-180	ſuny	—	24 26,00
kukuryża (Mais)	205-209	207-211	woża	24-27,00	24-27,00
pſchenczin. mąka	28-32,25	29-32,25	łany wożuſchi	22-22,60	22-22,60
żana mąka	23-25,00	23-25,00	mórſke łupiny	12-14,00	12-14,00
pſchenicż. wotr.	11,20	11,20	ſolte łupiny	15-16,50	15-16,50
żane wotruby	10,20	10,20	ſyno, 50 kg	3,70-4,25	3,50-4,10
rapš	350-355	350-355	ſiomża, żana	0,75-1,20	0,80-1,20
lane ſymjo	—	—	„ pſchenicż.	0,70-1,20	0,70-1,00
dreb	25-27,00	25-27,00	„ wowſina	0,70-1,05	0,85-1,00
pjelušchi	23-25,00	23-25,00	„ jeczma	0,70-1,05	0,65-1,00

Z Łużicy.

Se **Schérachowa.** Tu ſapiſja žo na hamtſkim ſudże do wikowaniſteho ſapiſja firma Hornjołużiſka kjowa fabrika, drużſtwo ſ w. ruk. we Wjenarjezach. Drużſtwowa ſhromadżijna je 30. julija 1925 ſakładny kapital ſ 400000 papjerjanych hriwnow na 10000 nėmſkotatnych hriwnow pſchemėnika.

S **Wulkeje Schény** pola Zitawy. Tu ma žo w bliżſchim cżaſu nowa radnija natwarjeċ. Nacżiſk k tomu je k. architekt Hermann ſe Zitawy ſhotowił. Modelł noweje radnizy może żebi kożdy we poſżedżerni gmejnſkich ſaſtupjerjow wobhladaċ. W nowej radnizy maju žo wjetſche pižanſke pſchiſtrawiċ a tſchelake nowe bydlenja ſhotowiċ. Gmejnſky ſaſtupjerjo njedżelu ſtaru radnizu dokładne pſchehladaju, ſo bychu žo wo nuſnym nowotwarje pſchepokajali.

Se **Shorjelza.** (Nadpad na ſjawnej drózy.) W nozy k ſrjedże dżéſche jena błużbna po pſchibrożnej drózy. Tu na dobo ſ tėcżkow njeſnaty muſſki na nju wuſkoczi a ju ſ zyłej mozu ſtorczi, ſo na plesir padny. Tutón wokomik

napadnik k domu wuži, so jej naruczinu łoschku wutorhnu. W toschzu bě złědowny naruczny czaśnik, nawuschnizy (Ohrringe), chěžne a wobydlenske klucze knjeżiwa a wupokasnu chorobneje pokładnizy. Dokelž bě nóz chětro ezkmna, poradźi žo rubježnikej z lohkej prózu cekknyć. Hoczrunjej holza chětro wótsje na pomoz wołasche, njemóžesche tola nikoho dowołać. Prjedy hač ludźo pschikhwatachu, bě njedoczuk hižom pische wschě horzy a doły.

Se **Shorjelza.** Sćrjedu bě na kawniskim źudze jednanje pschećiwo nutskamarjam, pschekupzej Pawołej Klottzy, kubłowemu farjadnikej Gustawej Klottzy, pucowazemu Janej Klottzy a samkarjej Alexandrej Wolfej. Wobstorzeni měješchu žo dla wschelakich nutskamarstwow we Wujeźdźe, Warmbrunje a Herischdorfje samolwiecź. Pódla wschelakeje drasty a pelzow běchu jedyn automobil kradnyli. Jich wotsudźichu, Pawoła Klottku k 4 létam, Gustawa Klottku, kotryż je wschěch nawjedował, k 5 létam, Jana Klottku k 3 létam a Alexandera Wolfa k dwěmomaj létomaj khłostrinje (Zuchthaus). Wotsudźeni žo hischcze pschećiwo wuźudej hórschachu.

* Se **Shorjelza.** Cźežko sniesboži tele duby mandźelska dźěłaczerja Weißy w Zarowje. Wona nakładowaniske schćerjezy rzedźesche. Pschi tym žebi na ruzu hibkowu žilku pschereśiny. Cźežko sranjenu ju do khorownje dowjesechu. Dóut mandźelskeje je cźim struchlischi, dokelž jejny mandźelski hižo zyle léto we khorownji leži.

Se **Sdźerje** pola Shorjelza. Na žałostne waschnje sniesboži tudy mandźelska pohonca Dautza w Sdźerje. Wona w brózni wowoz z wosa wukładowasche. Na dobo žo tak njesbožownje wobkuny, so žebi widkowe towaro do zimoty saschłapi. Cźežko sranjenu ju do khorownje dowjesechu, hdźež bórzy po tym wumrje. Wona sawostaji hłuboko scudźeneho mandźelskeho z wósom njesastaranymi dźěćimi.

* **Rychbach.** (Paduschstwo drohotnosćow w hrabinskim hrodźe.) Njedawno pisachmy wo wulkim paduschstwje na hrodźe hrabje Stollberga-Wermingerode w Peterswaldźe. Nětko tam hižom z nowa kradnychu. Wsched krótkim pytny knjeni, so je žo jej drohotna debjenka zhubiła. Paduschstwo tukasche na 38létnu dźěcźiwothladatku Centu Spitzingerez, kotraž nětorke měsazy w hrodźe pschebywasche. We tychle dnjach chyzne zwoju służbu z jenej druhej w Ruinschinskej sa-

mjenicź. Prjedy pak, hač zwoje pucowanje **skupi**, je wězy pschepytachu a namakachu pola njeje wschelake drohe debjenki a wjele schatow. Paduschnika bě hižom nětotre wacźoki do Rumunskeje wotpósłała. Tu jajachu.

Je najwjetschi ezaß,

so žebi **„Serbske Nowiny"** skasacze. Póstu wobliczeja po 25. septembru k abonnentnemu pjenjesej 20 pj. pschirażża. Tehodła skasajcze je žebi hischcze dźensa!!!

Najnowiše z cyłeho swěta.

Scheidemann je žo póndźelu jako wyschischi měšchczanoста města Cassela z pižmom na magistrat rozsłohnowak. Wón budźe w Berlinje bydlicź. Scheidemann je jedyn z najwobdarjenischich wjednikow sozialdemokratiskeje strony.

*

Njedźelu su w zyłej Italskej a w kolonijach dźeń sjednoczenja Italskeje z Romom wopomjezili. Prjedy w Romje a wokolnym kraju bamž knjezesche. W lěcze 1870 sa cźaß němsko-franzowskeje wójny žo italske wójsko do Roma dobu a bamžowe świetne knjeżstwo powróćì.

*

W Daberu w Naugardskim wokrjesu je žo wutorn w nozy 11 brózjnjow z domojthowanymi žnjemi wotpalilo. Jedyn hajcer je cźežko do njesboża pschischoł.

W New-Albany w Sjednoczenych statach połnóc neje Ameriki je lud cźornucha, kotryż dla spytaneho wumorzowanja běteje holzu w jastwje hedźesche, z jastwa wuwjedł a spalił. Druheho cźornucha, kotryż bě we kłudnizy w Milledgeville jenu wothladaćku stłorzował, su tehorunja lynchowali. Jeho do lěża dowjedźechu, ja schtom pschiwjasachu a z kijemi tak dołho do njeho bijechu, hač bě morwy.

Swójbne powjesće.

Semrěli: Korla August Sommer w Budyschinje, 79 lět; August Froehner w Budyschinje; Martha Herrlichez z Budyschina;

Towarstwowski powěstnik.

Budyšin. „Sokołki" maja jutře štwórtk z dypkom w 8 hodź. w Serbskim domje zwučowanje. Kuždele sobu přinjesć. Načolnica.

Zwjazk Serb. Rat. Dorosta. Baćonski Dorost wuhotuje srjedu, 23. 9., wječor w Hlaslowje domu khowanku. Prosymy našich sobustawow, zo so we prawje rjanej ličbje z jich přiwuznymi wobdźěla.

Lichań. „Zernička" ma štwórtk, 24. 9., w 1/2 9 hodź zaso pola Rudolfec spěwanje. Dla swjedźenja we Mikowje (27. 9.) je nuzne, zo wšitcy přińdu.

Nowa Wjes a Mikow. Tow. „Brězyćka" spěwa tutón tydźeń pjatk wječor 1/2 9 hodź. Přińdźe we wšitcy dla swjedźenja w Mikowje.

Pančicy. Jednota „Sokoł" ma pjatk wječor 1/2 8 hodź. we Wudworju zwučowanje. Kóždy akt. bratr dyrbi přińć, dokelž so na swjedźeń přihotujemy. Też nowe sobustawy su witane. Načolnik.

Radwoř. Serb. Rat. Dorost ma njedźelu, hnydom po kemšach, 1/2 11 hodź. ważnu zbrómadźiznu. Dla ważnych wuradźowanjow njech wšitcy přińdu.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyšinje — Zamołwity za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Jurij Hänsel

w Budyšinje

na Šukelnjskej hasy 34.

Telefon 736.

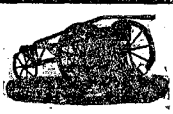

Hłowna pschedawatnja Rud. Sacka z Lipska w Budyschskim hamtskim hejtmanstwje.

Skład ratařskich mašinow a gratu wšěch družin.

Poručam so za wěcywustojne **wobrězanje štomow** wosebje za **spalěrske a formowe sadowe štomiki, wino atd.**

Dale wobstaram najtuńšo wšě družiny štomow a jich formow, wysoke a nizke kerčki **janskich jahodkow, kosmačkow, róže a druhe kerčki.**

P. Schramm zahrodnik w Stróži

pola Wulkich Zdźarow.

Wšě wobuća, dołhe škórnje krótke škórnje dźěćace škórnje poruča

Mark w Kukowje.

Za namočenje symjenjow

poručam

Uspulun a koprowy vitriol

E. O. Hennig

Viktoria-drogownja

na Šukelnskej hasy 7. — Telefon 141.

Wulki transport wubjernje rjanych, cźežkich sylnych originalnych **rańšoprusko-hollandskich**

kruwow a jałojcow

po wotběžanju kwarantenu w mojich hródźach w hosćencu „Zum Kurfürsten" w Budyšinje płaćizny hódno na předań.

Emil Gräfe, skótna wikowarnja

Telefon 63 a 418.

N. B. Skazanki přijimuju. Wšón skót je přećiwo pokhromje šćěpjeny.

Stajnje dóndu

překwapjace nowosće

za rubišća, šórcuchi, khuty a poćehnjenja kožuchow

Barchenty za khuty w hobrskim wubjerku

Alphons Schauseil w Budyšinje

na Bohatej hasy :-: Telefon 1316

MERSINSKY

Domjace časniki

Gardiny, šaty tunjo. K. Erler, Zitne wikl 11.

Małe nawěstki we Serbskich Nowinach maja dobry wuspěch.

Wubjerk z khromadami mužacych a žonjacych kołow

jenož najl. hódn. znamki Presto, Schladitz, Gritzner, Torpedo, Miffa, Express a Specialnajpřihódn. płaćizn. Do wolam podźelne płaćenje Dom jězdnych kołow

Witek w Sćijecach.

Nowe hrónčka na sćěnu

su zaso dostać

w Serbskej knihařni w Budyšinje.

Transmisije

kóždeje družiny

wolije, bencin atd.

podawa ze składa

Carl Gast

w Budyšinje

na drjewowych wikach čo. 17.

Jědźnu sel

(Dürrenbergsku warjeńsku sol)

skótnu sel

bornicy za słomowe prasy

podawa přihódnje

Pawoł Bennewitz

skład na Drjewowych wikach (w markhrabi)

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Su al ska hasa 3.

Wołmu k štrykowanju a wuhotowanju ručneho dźěła.

W. Köhlerowa, Hłow. torhošco 8

Słowki

a druhi sad kupuje

Maćezyk w Bačonju

čo. 6.

Po dłšim cežkim čerpjenju zemrě póndźelu wječor moja luba mandźelska, naša dobrocźiwa mać, přichodna mać, wowka, sotra a swakowa

Marja Iseltowa

rodź. Rychtarjec.

W hłubokej zrudobje

Iseltec swójba.

W Budyšinje, 22. septembra 1925.

Khowanje je pjatk, 25. septembra 1/2 4 hodź. wot žarowanskeho domu.

Přiloha k čisłu 223 „Serb. Nowin“

Štwórtk, 24. septembra 1925

Hišće raz k njedowolenju serbskeho dźiwadła ze strony Lubijskeho hamtskeho hejtmanstwa.

Lubijske hamtske hejtmanstwo njeboršce w meji t. l. Bukeczanskemu žerbskemu towaršstwu „Radosći“ dowoliko, wotmyślene žerbske dźiwadło pschedstajicź. Wo tom rosprawowachu „Sserbske Nowiny“ w čisle 114 pod napismom: Lubijske hamtske hejtmanstwo a Sserbjo. Po „Serbskich Nowinach“ saberasche žo ſ należnoscu cžaſopiſ „Kulturwille — Zeitschrift für Minderheitenkultur und Politik“ (Organ smjaſka narodnosinych mjenschinow w Němskej, kotryž kóždemu Sserbej doporuczujemy, ſo by jón žebi ſkałał w „Ssmolerjez kniharni —“ w Budyschinje).

W 4. ſeſchiwku „Kulturwille“ cžitamy ſ nowa wo tutej należnoſczi ſcžěhowaze: Spodźiwne ſakaſanje: Pod tutym napiſmom pschinjeſechmy w 2. cžisle rosprawu wo ſakaſanju žerbskeho dźiwadłowneho pschedstajenja towaršstwa „Radosće“ w Bukezach. K tomu pschipósłka nam Budyschinſke wokrjesne hejtmanſtwo wosjewjenje, kotrejež woprawdźite dypki, ſ wuwoſtajenjom polemiſkich žadow pscheczíwo naſchej redakziji tu podamy:

„Po § 32 Němſkoſtatneho pschemyſłoweho rjada (Reichsgewerbeordnung) trjebaja dźiwadłowne pschedſtajenja wyschnoſczineho dowolenja, kótrež žo wo pschemyſłowſke pschedewjaſcza jedna. Wědomoſcź a prawniſtwo ſtej w tom pschesjenej, ſo ma žo też jene jenicžke dohodne jednanje (Erwerbsverhandlung) jako pschemyſłowſke wobhladowacź, hdyž móże žo ſ njeho žudźicź, ſo móże žo wospjetowacź; a ſo njeſebicžne wuźiwanje dohodow njewuſamkuje, ſo žo po pschemyſłowſku wukonja. S tutych ſaſadow dyrbimy też wuthadźecź ſnapschecža dźiwadłownym pschedſtajenjam dilletanſkich towaršſtwow. Se ſtrony knježerſtwa žu žo wospětnje ſarjadowanſke wyſchnoſcže napominaſe, ſo maja krucze pruhowacź praſchenje, hacž žo w jenotliw. padach pschedewjaſcze po pschemyſłowſku wukonja, dźiwajo wosebje na nuſu hrajerjow ſ powołanja. Pſchi tom je praktiſ ſakiſeho ſarjadniſtwa pschecžo ſ toho ſtejniſchcža wuthadźaka, ſo hracže po pschemyſłowſku njepschedźeli, hdyž žo zyły cžiſty dobytk powſchitkownje ſpomožnym abo dobroczelſtim ſaméram wěnuje, ſo pak žo njemóże jako powſchitkownje ſpomožne abo dobroczelſke pschipiſnacź, hdyž žo pjenjeſy k ſeſnylnjenju pokładnje abo ſonda wuwjedźazeho tow. wuźiwaja. Wožoba, kotraž je žo ſ nadawkom žerbſkeho towaršſtwa „Radosće“ w Bukezach dla naſtupazeho dźiwadłowneho pschedſtajenja pola Lubijſkeho hamtſkeho hejtmanſtwa wobhonjaka, je žo ſe ſtrony ſaſtopnika, na kotreho žo wobroczi, zgle we tutom ſmyſłu powuczika, ſo naſtupaze dowolenje po § 32 Němſkoſtatneho pschemyſłoweho rjada wokrjesne hejtmanſtwo wudźeluje, a ſo ma žo potajkim tam wobroczicź. Pola wokrjeſneho hejtmanſtwa njeje pak žo žadyn wotpósłany mjenowaneho towaršſtwa ſamolwik. Hdy by žo ſ wotpowědazej zadoſcžu na wokrjesne hejtmanſtwo wobrocził, by móžno dowolenje doſtał. Dyrbimy potajkim konſtatowacź, ſo žo njeje ani na pschiſłuſchnym měſcže wo dowolenje žadało, abo žo ſakaſanje pſchedwjedźenja wudało. Dale dyrbi žo prajicź, ſo žo po horka wopiſanych ſaſadach też ſnapſchecža němſkim towaršſtwam, wožebje Turnvereinej, ſkłoſujemy.“

Redakzija „Kulturwille“ k tomu pschiſpomni: Konſtatujemy potajkim, ſo ſakoſke poſtajenja drje ſrjadowanje tajſkich žadoſczow po dobrej woli njewuſamkuja, ſo pak ſakiſe ſarjadniſtwo w prafizji dotal pschecžo ſ toho ſtejniſchcža wuthadźeſche, ſo hracže po pschemyſłowſku njepschedźeli, hdyž žo zyły cžiſty dobytk jenož powſchitkownje ſpomóžnym abo dobroczelſtim ſaméram pschiwobroci, ſo pak žo pożyſnjenje pokładnje abo ſonda pschedwjedźazeho towaršſtwa njemóże jako ſpomóžne abo dobroczine pschipósnacź. Wotkrjeſne hejtmanſtwo méni w ſwojim dopiſu na naſ, ſo móże throble wožebity doras kłaſcź na pschecželne ſmyſłenje a prózowanje ſakſeho knježerſtwa, podpieracź Sserbow w ſdźerzenju jich kulturnych łubkow. Rad bjerjemy k wědomju, ſo dže ſakſe knježerſtwo tak jednacź, dyrbimy pak na to pokaſowacź, ſo runje nižſche ſarjadowanſke wyſchnoſcže wiſché tajſe dobre wotpohlady knježerſtwa huſto ſtaja, bjes toho, ſo by jim knježerſtwo pſchi tom wobaraco. Wo tuto konſtatowanje, ſo žo nam we žkowach pſchecželne ſmyſłenje pokaſuje, w praſkiji ale žo wucžeſ pyta k ſakſej „ſarjadniſkej praſkiju“, wo tuto konſtatowanje žo nam jednaſce a žo nam jedna w prěnim rjedźe, pſchetoż „pijſmik mori, jenož duch wojiwja“. Dokelž wokrjeſne hejtmanſtwo dale wosjewja, ſo by po móžnoſczi dowolenje k pſchewjedźenju dźiwadła dało, doporuczujemy wſchém žerbſtim towaršſtwam, ſo njebychu na pot puczu ſtejo wostałe, ale wyſchnoſczam ſkładnoſcź dałe k ſkutkam tajtim žkowam wotpowědazym. Dale podſchmórnjemy hiſchcže raz, ſchtož hižo prajachmy: „Sserbſtce kulturne towaršſtwa žu jenicžke kulturne inſtituzije na wžach, pěſtuja ſpěw, dźiwadło, ſrjaduja pſchedneoſchi, wuwuczowanſke kurſy a tworja pod cžeſtimi materielnymi woporami žerbſkeho wobydleršſtwa jenicžke narunanje ſa wſchě te ſdźerſanſke inſtituzije, kotreż měſ po prawom ſtat poſticžicź.“ Tuta žada mohła też Budyſchſemu wokrjeſnemu hejtmanſtwu k wěznej orientaziji ſłużicź, prjedy hacž ſpyta, ſ nami liſtowanje polemiſowacź.“

Tak dalołs „Kulturwille.“

Pschipad je ſa naſ a naſche idealne, kulturne prózowanja nimo měry wažne. Dyrbimy žo ſobu wo to poſtaracź, ſo žo tale należnoſcź, kotraž ſaſahuje k pożledniim korjenjam naſcheho narodneho žiwjenja, dokładnje a ſaſnje rosriſa.

Naſcha wyſchnoſcź ſteji potajkim na tom praktiſkim ſtejniſchczu, ſo hracže po pschemyſłowſku njepschedźeli, hdyž žo zyły cžiſty dobytk powſchitkownje ſpomožnym abo dobroczelſtim ſméram pschiwobroczi. „Kulturwille“ zyle ſprawnje wuſdźehuje, ſchtož ſmy hižo ſami wospjetnje wuſdźehowali a ſ nowa a ſ nowa wuſdźehnjemy: Naſche žerbſke kulturne towaršſtwa ſu wžach a we měſtach tworja jenicžke narunanje ſa wſchě te ſdźerſanſke inſtituzije, kotreż měſ po prawom ſtat poſticžicź. Wožebje ſapowjedźuje žo nam žerbſka ludowa ſchula, ſamo porjadne žerbſke wuwuczowanje, hdyž dyrbimy nawukli dokładnje wobknjeſicź žwoju maczernu rěcź ertnje a piſomnje, nawukli žerbſki ſpěw a ſpóſnali hiſtoriju naſcheho naroda. A niž jenož ſwonkownje nawukli, ale wukuyli jo łubowacź, niž ſazpěwacź.

Wſchě pschedewjaſcza, kotreż ſaméruja na ſchkitanje, ſdźerſenje a ſtruczenje žerbſkeho narodnje-kulturneho a moralneho žiwjenja a łubkow, žu ſa naſ Sserbow powſchitkownje ſpomožne abo dobroczelſke (allgemeinnützig oder wohltätig).

Domowina, Swjaſk žerbſtich towaršſtwow, doporuczuje naležnje žerbſtim towaršſtwam, ſo bychu pſchi pſchichodnych pschedewjaſcach zyły dobytk poſtajiſe ſa žerbſke powſchitkownje ſpomožne abo dobroczelſke ſaméry, ſo bychu po naložjenej praſziji naſtupazych ſarjadniſtich wyſchnoſczow wot tutych nuſne dowolenje doſtake.

Je najwjetſchi cžaſ,

ſo žebi „Serbske Nowiny“ ſkaſacze. Póſty wobliczeja po 25. ſeptembru k abonnentnemu pjenjeſej 20 pj. pſchiraſka. Tehodła ſkaſajcze je žebi hiſchcže dženża!!!

Je naſcha winowatoſcź, ſo wyſchnoſczam ſkładnoſcź damy, ſo bychu jaſne ſtejniſchczo ſajimali pſchecžiwo nam. Je też nuſne, ſo žo pſchi taſkich poſtajenjach ſe ſtrony towaršſtwow žo po móžnoſczi na konkretne, widźomne, wěſte nadawki poczahujemy, ſo njebychmy wyſchnoſczam roſsudźenje poczeżili a žo w njejaſnoſczach ſhubili. Podamy hnydom nekotre taſke konkretne ſaméry, wo kotrychž zmémy ſ dobrym prawom krucze woczakowacź, ſo žo jako powſchitkownje wužitne abo dobroczelſke ſe ſtrony wyſchnoſcže pſchipóſnaja:

1. Sa Towaršſtwo pomogy ſa ſtudowazych Sserbow.
2. Sa wudawanje žerbſtich ſchuliſtich cžitankow.
3. Sa dźeczazy cžaſopiſ „Raj“.
4. Sa wutworjenje žerbſkeho penſionata ſa žerbſtich ſtudowazych w Budyſchinje.
5. Sa wukuhowanje žerbſkich ſotrow, ſa žerbſte dźeczaze ſahrodki, a ſa ſałožowanje taſtich dźeczazych ſahrodkow.
6. Sa podpjeranje žerbſkeho literarneho fonda.
7. Sa natwarjenje teje abo tamneje žokołſkeje cžeſkowuczowarſkeje abo natupjenje a ſhotowjenje letneho cžeſkowuczowanſkeja (na pſch. w Budyſchinje, hdyž žo měſcžanſka rada dotal ſapowjedźi nam jenu ſ wjele měſcžanſtich a ſchuliſtich pschewoſtajicź, kaž druhim turnarſkim towaršſtwam. Turnarſke a ſportne hibanje žo ſ hoberſtimi ſumami ſe ſtatneje pokładnje podpjeruje. Tuž wo powſchitkownje ſpomožnym ſaméru tutoho prózowanja ſancho dwélowanja njeje. Sserbſki Ssokol wſchak ſ tutych podpjerow nicžo njedoſtawa. Tuž dyrbimy žebi žami pomhacź.)
8. Sa wutworjenje žerbſtich powuczných pſchednoſchkow wožebje žwětkowobrazowych.
9. Sa ſarjadowanj kurſow w žerbſtim cžitanju. (We kóždym nětkaſ zivilisowanym ſtatu je to nadawk ſtatneje ſ wulkeho dźela analfabetoju w naſchej maczernej rěcži. My Sserbja jako ſtaczenju Němſkeje republiki, w kotrejž polnje dawki płacžimy, na pſch. ſa ſchulu, žmy w najwjetſchim dźelu analfabetoju w naſchej maczernej rěcži. Kotpomhawacź tutomu njeſtyſchanemu kulturnemu ſchkandalej, je wěſce eminentnje wſchém ſpomožne a dobroczine).

Tutón ſapiſ ſamérow, kotrychž pschipósnacże jako wſchém Sserbam ſpomožne abo dobroczelſke mamy prawo žebi wot wyſchnoſczow žadacź, móhli hiſchcže wo mnoho dopjelnicź.

* *

Kak su ruskeho cara ze swójbu skóncowali.

Sowjetſke knježerſtwo je ſkónczne oficzielne wuſajnjenje wo ſtónzowanju zarſkeje žwójby wojſewiko, wo cžimž Kopenhagſka „Nationaltidende“ podrobniſchu rosprawu pſchinježe.

Dokelž bě žo wot ſowjetſkeho knježerſtwa ſakaſalo, ſo njeſmědźa žo wukrajne powěſcže wo ſamordowanju zarſkeje žwójby w Ruſkej rosſchěrjecź, to poczachu žo we bolſchewiſkim cžiſchczu ſa podrobnoſcžemi ſtónzowanja pſchezo bóle napraſchowacź a tak měſeſche ſowjetſke knježerſtwo ſtónczinje ſa nuſne žwoje pſchiſłuſchne wuſajnjenje podacź. K tajkemu wosjewjenju bě knježerſtwo žo pohnute cžuło, dokelž běchu wſchelake powěſcže wo krwawnem njeſkutku we Jekaterinoburku pschezo dale žo rosſchěrike, a dokelž žo njepožrědnje wo wuſajnjenja žadaſche; haj ſkrádzu roſeſłachu žo też letaki (Flugblätter) wopiſowaze podrobnoſcže mordaſtwa, kiž kóždy ſ wulkim wſajimom cžitaſche. Knježerſke wuſajnjenja njepraja nicžo wjacy, hacž ſchtož je hižo prjedy ſnate bylo. Wuſprawnjeja žwój ſtukt ſ tym, ſo je wutupjenje zarſkeje žwójby nuſne bylo, dokelž běſche ſowjet (rada) Uralſkeho kraja powěſcže dostał, ſo ſo ſ pſcheczíworeboluziſkeje ſtrony pospytu cžinja, zarja wuſkwobdźicź.

Schtož je najbóle ſajimawe na zyłem wuſajnjenju, to je wojſewjenje, ſo běchu ſtónzowanje zarſkeje žwójby hižo dwě njedźeli do wuwjedźenja tohole njeſłutka wobſamkli, a tuž je ſamordowanje bylo derje rosmyślene; to pak ſu bolſchewikoju hacž dotal ſtajnje prěli.

Wo woſudu ruſkeho cara pak mnoży Ruſſowje njedźiwaju wſcheho pschezo hiſchcže njewěźa a njewerja, ſo je był woprawdźe ſamordowany. Tak na pſchiſkad zarowna — wudowa po Alekſandru III. macź Nikolajowa (ſtónzowaneho zara Mikkawſcha), kiž je we Kopenhagenje žiwa, njecha hacž dotal dacź Bożu mſchu ſa ſemrěteho žyna dźerżecź, dokelž je pschežwědčena, ſo žu jeje žyn a jeho žwójba dotal hiſchcže žiwi. W hamtſkej powěſczi ſowjetow je 19. julija 1918 była jenož ſpomnjenſta, ſo pſchi ſamordowanju zara ſtej „jeho žona a žyn byłej na wěſte měſtno“ wotwjeſenej, mjes tym, ſo žo wo dóſtu jeho ſchtyrjoch dźowkow w rosprawje žyła niczo njerěcželi.

Nětko pak je N. A. Ssokolow w Barlinje ſ nakładom Sslowa wudał knihu „ubijſtwo zarſkej ſemji“ (mordaſtwo zarſkeje žwójby), ſ kotrejež jaſnje wuſkwita, ſo niz jenož zar, ale też zarowna ſe wſchémi dźeczimi žu byli w nozu ſe 16. na 17. julija 1918 wot žobuſtawow „Cžeki“ (mordaſtwa wukonjazeje zwólby) we Jekaterinburku we Permſtej guberniji ſtónzowani, a ſo dżeń poſdźiſcho w bliſtim Alapajewſku žu byłe jenaſ žurowje też druhe žobuſtawy žwójby Romanzow ſamordowane. Lědy tydzeń poſdźiſcho pschicžeże tam Kolcžakowe wójſło a Ssokolow jako pſchepytowazy ſudnik mjeſeſche nadawk wuſajnicź bliſche wobſtejnoſcže; tutón ſwój nadawk je wón ſara podrobnje wumjedł, kaž w ſwojej liſtu powěda.

Ruſki zar Mikkawſch bě ſo, kaž je to ſnate, 15. měrza 1917 tróna ſdał a pjecź dnjow poſdźiſcho wobſamknu Kerenſkeho mjeſnycžaſne knježerſtwo, ſo ma ſo zar ſajecź. Jednaſche ſo wo to, ſwěſcźicź, hacž je wón woprawdźe ſ khěžorku ſhromadnje naród pſcheradźił, kaž běſche to wulki dźeł Ruſſow wo tom pſchežwědczeny; ale ſ dobom chżychu też zara pſched roſcžazymi ſurowoſcžemi roſhorjenych wojſakow a dźěłacžerjow ſaktiacź. Zaſtka towaršnoſcź ſkoro wſcha ſo ſhubi, hdyž revolucžija wudyri. 19. auguſta 1917 wotwjeſechu zara do Tobolſka, hdyž ſ nim prěni trócź pſchiſtojnje wobkhadźowachu. Hdyž pak běchu ſo bolſchewizy w naſymu knježerſtwu zmóhnili, pſchiſndże ſ Pětrohroda telegram ſowjetow (radow), ſo „lud nima žrědkow, wudźerżowacź bywſchu zaſłu žwójbu a ſo ma we pſchichodże jenož dóſtawacź bydlenje, tepidło, žmětło a jednoru wojeſku žiwnoſcź.“ W aprylu 1918 pschiſndże tam ſ wurjadnej połnomocu wotpósłany wot ſowjetow Wasilij Jakoblew ſ 150 mużemi cžerwjerjeho wójſka, ſo bychu zara wotwjeſli, hdże, wo tom Jakobleo nicžo njeprají.

Jakobleo běſche žo do wójny politiſzy pſcheſchoł, tohodła běſche najprjedy w Ameriży a napóſledku we Němſkej žiwy, ſ wotkelž žo po revoluziji do Ruſkeje wróczi. Tutón Jakobleo poſdźiſcho, w naſymu w lěcže 1918, pschejdże ſ „běłej gardże“, pſchi cžimž wuſna, ſo je to wón był, kiž je zara wotwjeſł. Wón bu jaty a bjeſe ſłeda žo ſhubi, ſchtož tak wjele réka, ſo žu jeho wotprawili.

Tola na Jakobleja, hdyž zara wjeſeſche, tutachu měſtni ſowětſoje, ſo chże zara wukhowacź. Tohodła žo jemu njeporadźi, žo hacž do Ruſkeje doſtacź, kaž wón to chżyſche, ale wón bu w Jekaterinburku w cžahu na żeleſnjizy ſadżerżany. Zara ſ zarownu a dźowu Mariju do ſaſtwa ſadźicźu a 20. meje pſchiwjeſechu druhe dźeczi khěžora, a jeho ſynanałležnika Alekſeja. To mjenujzy, ſo ſ zarom ſwórliwje a dobroczíwje wobkhadźowachu, pſchecžiwnje, kotreż žo k tomu nałożowaſche, ſo by zaſ był w Jekaterinburku ſadżerżany, a to, ſo Jakobleo poſdźiſcho ke Kolcžakej pſchindże, ſwědczi po wuprajenju Ssokolowa a też wſchelakich druhich žwědkow ſa to, ſo Jakobleo njeje był ſ woprawdźitym bolſchewikom a ſo je zara chżył po porucžnoſczi Němzow wumóžicź a ſakhowacź. Tuczi móżachu měcź ſawěſcže ſajimy na tom, ſo by zaſ był ſ toho kraja wupóſłany, hdyž ſ pomocu Czechożłowakow naſtawaſche nowa narodna fronta ruſka, na kotrejež cžoło by žo zaſ mohł pſchecźiwo bolſchewikam poſtajicź. Zaſ běſche też pſchežwědczeny, ſo jeho do Moſkwy wotwjeſechu. Też wo tutej możnoſczi rěcži Ssokolow, ſo je bolſchewiſke knježerſtwo ſamo chżyło zara Němzam wudacź, ale ſo je było wot tehdyſcheho pſchedſydy ſowjetow Sverdlowa podwjedżene, kiž je Jekaterinburſkim ſkradu pſchikasał, ſo njebychu cžaſ ſ zarom dale puſchcźili.

W Jekatěrinburku žu ſ zarom najžurowišcho sakhadźeli. Wšichnjy dyrbjachu sa ſamſnym bilbom se strażu jěsćo. Ta sadźerża žo napischeczíwo nim zara njeſchwarjenje a pschewodźeſche zarowe dźowki, chzychu-li ras wotstupicz, ſ njehańbitymi žortami won. —

Ssokolow wosſiewja mnohe dopokazy sa to, so je we nozy na 17. julija komiſar Czeki Jurowski ſhromadnje ſ 10 wojakami ſ revolwrom wschu ſwójbu ſatſelił, a też domjazeho lekarja Botlina žobu, kaž też nekotrych ſłužobnikow. Sa wotprawnischczo běchu žebi wubrali pinzu toho domu, w kotrejž běſche zat ſwoje bydlenje mél. Krótko pſched tym pschikasachu jim, so maja do pinzy dele hicz. Zat ſam donješe tam Zarevicza, ſwojeho khoreho ſyna, kotryż njemóžeſche khodźicz. Jurovski sapocza pschedczitacz liſcziny, na kotrejž běſche taiſi nekaiki ſmjertny rosſud napiſany, a zat, kiž na to pschihotowany njebě, pschetorhny jeho ſ nekaikim praſchenjom. Tu na jene dobo žo wutrěli a ſa nješchto mjerſchinow běchu wschitzy mortwi. Jich cżeła wotwjeſchu ſ nakładnym awtom k mortwej hrjeſnej jamje (Schacht) w blíſkej wokolnoſczi, kotrejž rěkaju tam, „pola schtyrjoch bratrow“, polachu je ſe ſyrowej kiſalinu, ſapalichu je a cżiſtnychu do doka. Pſchi pschepytowanju namaka žo tam jenicżzy nješchto pschedmjetow, kiž běchu žo pschipadnje pſched ſpalenjom wuthowake: paſki wot cżerjow, paſy, bryle (nawocži), wumjelſke ſuby, nješchto knefliſkow, drohotnych kamjenjow a dr., kaž też pschipadnje ſakhowany cżłowjeczi porſt. Po jara napinazym ſlědżenju bu ſwěrcżene, ſo tute wězy ſłuſchachu zarſkej ſwójbje a jeje družinje.

Mjes agentami Cżeki, kotriž běchu žadławe morderſtwo pſchewjedli, běchu, kaž Ssokolow měni, też Nizrużżojo, woczíwidno rakuſko-wuherſzy jeczi. Na ſcżenje Ipatěwoweho domu, w kotremž bu morderſtwo ſkutcżene, namakachu madjarſki podpiſ: Verhas Andraż 1918 VII./15e, Orſzegen, a podpis bywſcheho wojaka ſ tirolſkich kżorſtich hajnikow Eduarda Lachera. Nimo toho, ſchtož je jara ſpodziwne, běſche na ſcżenje w pinzu, kotraž běſche ſ jewiſchczom hrójbneho njeſkutka, napiſane dwojohrónczżo nemſkeho pěſnjerja Heine:

„Belſazar ward noch in ſelbiger Nacht,
von ſeinen Knechten umgebracht.“ —

a to nemſki. Hodźi žo domyſlicz, ſo je tutón napiſ tam hnydom po morderſtwje pſchiſchoł a ſo je jón cżłowjek napiſał, kiž je Heine w originalu ſnał (w prěnjotnej baſni „Belſazarje“), potajkim intelligent. Hdyž běſche běže wójſto Jekatěrinburk dobyło, namakachu na pósce telegram, kaž je byt prěnjotnje napiſany. Tutu depeſchu běſche jara ſawicże ſchifrowanu wotpóſłał pſchedźeda uralſkeho ſowjeta Běloborodow tehdyſchemu ſekretarjej rady ludowych komiſarow w Moſkwje, Gorbunej. Wožebity wězywuſtojny (ſpezialiſt) w tutom wotrjedźe je žo njeſmérnje prózował, ju rozrißacz: „Woſſiewdźe Sverdlowej, ſo je zyku ſwójbu tón ſamžnu dóſt ſaſkapił kaž hłowu.“

Telegram dóńdże wjeczor do Moſkwy, tohorunja je dopokasane, ſo hamtiſke woſſiewjenje ſowjetſkeho knježeſtwa je runjewon ſ jebanſtwom, ſo je byt jenož zat ſkónzowany, a ſo ſtej zarowna ſe ſynom bylej wukhowanej. Bolſchewiſtiſzy komiſarowje Radek, Worowſky a Cżiſcherin jednachu potom hiſchcże po ſdaczu dleſheho cżaſa ſ nemſkim wotpóſłankom wo ſakitu ſnajmjeńſcha wulkowjerchowkow nemſkeho pokhadjenja, ani ſo bychu tomu ſtali, ſo wędża dawno wo jich ſmjerczi.

Dźeń po tutym morderſtwje w nozy w mjeſcze Alapajewſku, 16 kilometrow ſdalenem, buchu na podobne waſchnje nětotre druhe ſobuſtawy zarſkeje ſwójby ſamordowane, mjes nimi kżorzyneje ſotra. Tamniſchi ſowjet da do nowin jenož rozprawu, ſo žu wſchitzy, hromadże žydom wozbožom, byłe wotwjedźene ſ jaſtwa wot nekaikeje njeznateje banda, a ſo je jich pſchebyt njeznaty. Woprawdże buchu cżeła w delnich podkopkach, blíſko mjeſta namakane. Jedyn wulkowjerch bu najprjedy do hłowy tſeleny, druſy buchu ſa żiwo do 20 metrow hłubokeje hewjeriſkeje jamy cżiſnjeni.

Nimo toho je hižo pſched tym w nozy na 13. julija w Permiſkem pſchedmjeżże w towarni Motovilicha ſkónzowany byt wulkowjerch Michał, zarowy bratr, ke kotrehoż lěpſchemu běche žo zar, kaž dźeń je ſnate, tróna wotrjekł, ale wón to njebě pſchijał. Też teho žu hromadże ſe ſwojim ſekretarom Johnſonom ſabili a cżeło ſpalili.

Pokasanja Ssokoloweho wobkruczuje ſ najwjetſcheho dźela J. Levin w „Archiv für Politik u. Geſchichte“, na ſakładże wulnamnje knihi, kotruż žu mjetne ſowjety w Jekatěrinburku wudałe l. 1921 na wožkławjenje ſchtyrliětneho jubileja rewoluzije a kotruż je ſowjetſke knježeſtwo bórzy konfiſkowało, tohodła ſo běſche jemu wobžah najſtrěcżho njeluby.

Jenicżzy w tom roſſeúdźetaj žo wobaj ſpiſaj, ſo we tutej knihi žo do ſłowa woſſiewja, a ſo je byt ſ hłownym morderjom „dowěry hódny revoluzionar Jermakow“, wo kotremž Ssokolow nimo Jurovskeho nicżo njeſpomina, a ſo žu ſ nim morderſtwo jenož ſchtyri wožoby, niz dźeſaczˇ wukonjake.

Wo tutych podrobnoſczach njebudże dospołnje jaſne, dóńli ſowjetſke knježeſtwo w Woſtwje njedowoli wuprahowacz tamny material. Tola woprawdźitoſcz, ſo je zat ſe ſwójbu a ſ pſchiwſnymi ſamérno ſtradżu był ſkónzowany, to może žo hižo dźeńża hižo ſa zyle wěſte a dopokasane měcz.

Ze susodnych a dalſich krajow.

* **Zyrkwinſkeho paducha ſajeli.** Hižom dleſchi cżaſ běchu ludźo we Warmbrunje pytnyli, ſo žo w tamnej zyrkwi cżaſto wſchelake paduſchſtwa ſtawaju. Wjazy raſow běchu pjenjezne kaſcheżiki rospacżene a pjenjezy ſ nich kradnjene. Stónczneje ſandżenu žobotu žo lidźom poradźi, paducha ſajecz. Wón dě ſo hižom wazy raſow na wſchelakich měſtnach do zyrkwinjow ſamſtnyczˇ dał. W nozy potom pjenjezne kaſcheżiki rospacżi a wurubi. Jeho runje pſchi jeho dźele lepichu a hnydom w zyrkwi ſajachu. Njehańbiczˇiwy a bieſowſki rubjenik ſmješe nětko khwile doſcz ſa leżazami ſwójej njeſtutk rospominacz.

* **Polizija ſkónzowali.** W Hundfeldže pola Woleſchnizy w Schleſwjſkej tele dny polizijſu Jaquila ſarahychu. Jako morderjowu ſajachu dwěju bratrow Appeltez ſ Hundsfelda. Kaž mnohy ſwědkojo potwjerdźeja, ſtaj wonaj pjeża hižom wjazy raſow hrohyłoj, ſo polizijſta ſkónzujetaj. S wowuſnaſchtaj a prajeſchtaj, ſo ſtaj jeho tohodła morilo, ſo byſchtajžo na nim wjeczˇkoj. Jeha ſtaj je ſekeru ſarahyłoj. Jeju do ſudnijſkeho jaſtwa do Woleſchnizy wotwjedźechu.

* **Sswérny żeleſniſti ſaſtojnik.** W ſandżenej nozy pſchejedże jedyn automobil pola Steudnizy żeleſniſke ſawjery a je rosbi. Jako żeleſniſki ſaſtojnik kruch ſawjerow wotſtronjeſche, pſchijědże na dobo ſpěſchnik a jeho potorhny. Pſchi tym žebi won nohu dwójzy ſtama a hłowu cżežko ſrani. Njeby-li żeleſniſki ſaſtojnik kruht ſawjerow wotſtronik, by žo cżim hórſche njeſboże mohło ſtacz.

* **100-letna zyrkej.** 20. ſeptembra wosſwjeci Drjebachſka zyrkej ſwoje 100-letne wobſtacze. Drjebachſka zyrkej leża w Rudnych horach. Staru zyrkej ſniczi wojeń, kiž w jenym rěſaku 12. meje 1823 wudhri. Nimo zyrkwje ſtaji žo hiſchcże cżeżerſkubło, rěſak a ſchula. Na 57 njedźelach a ſwjatych dnjach je tehdyſchi farař Koch pod ſadnym njebjom prědował. Njedźelu mějeſche ſwjedźeſke prědowanje tajny radźiczˇel Glänzel ſ krajneho kwiſtorſtwa.

* **Wot ſpłoſchiwych koni pſchejědżeny.** Hdyž w ſaſchłej nozy jedyn wodźeł wojakow blíſko Bunzlawy na żeleſnizu dźeſche, ſtaju ſapſchak napſtokſchaneju konjow do wojakow a ſranichu nětkotrych cżežaj. Auto jeneho leżneho rady dowjeſe ſranjenych hać na dwórniſchczo a tam jich wojeńſkim lekarjam pſchepodachu. S cżahom dojědżechu domoj.

* **Dla 30 pjenjezˇow ſkoro do khłostarnje (Zuchthaus).** Wěſty nadróſny wikwar Mueller jědżeſche ſe ſwojej ſonu ſ nadróſnej żeleſnizu. Běſche žo njej tak hłuboko do roſmowy dał, ſo je ſaſtojnikowe namołwjenje dla kupjenja jěſneje khartki pjeża pſchełhyſchał. Hdyž kontrolleur revidowaſche, bu pſchecżíwo Müllerej ſkórżba dla jebanſtwa ſapodata. Na ſudnijſtwje woſta pſchi tym, ſo je ſaſtojnikowe napominanje pſchełhyſchał, ſchtož jemu ſkónczˇnje ſtatiny rěcznik a ſudnijſtwo wěrjeſchtaj. Dokelž ma hižo khětro worcżiſnu dla ſudnijſkich ſaſudźenjow, by w padze ſaſudźenja nětkotre měſazy khłoſtarnje doſtał.

* **Straſchne dopomnjeńſti na ſandżenu wulku wójnu.** W Hardiſti i lěżu na franzowſkich mjeſach namakaju hiſchcże nětkle mnohe granaty a wſchelake straſchne wójſnſke rosbuchadła. Tajte rosbuchadła žu jara straſchne a nacżinja cżaſto wjele ſchkody. Njedawno namaka jedyn młody wowcżeł pola ſeleneje hěty jenu granatu. Wón ſpytaſche ju wotewricz. Pſchi tym granata rosbuchny a hołzej jenu ruku wotorhny. Druha ruka a druhe ſtawy, wožebje woczi žo cżežko ſranichu. Hołz ſ cżeżka pſchi żiwjenju woſtanje.

* **Dwě żeleſniſkej njeſboži w Cżechach.** Sandźenu njedźelu wotpowiżnychu žo na Cżopliczańſkej ſtazˇiji 5 żeleſniſkich woſow wot jenoho żeleſniſkeho cżaha. Dwaj ſ nich ſ kolizow wuſtoczˇiſchtaj a padnyſchtaj preti na kolije. Padazaj woſaj ſpinarja morſchtaj. Materialna ſchkoda je khětro wulka. — Na żeleſniſkej ſtaziji we Starym Pakowje pola Trutnjowa ſrasy wožobowy cżah do rynka żeleſniſkich woſow, kotrež na wopaczˇnych kolijach ſtojachu, wuhłuknyſchi 4 wosow ſ kolijow. Lokomotiwa žo woſchkodźi. Pjeczo puczowazy žo lóhko ſranichu. Wobkhad žo ſ tym njepſchetorhny.

S **Warnowicżiz.** (Warnsdorf.) Straſchny njebołak (Hochſtapler) wuſtupowaſche tele dny we Warnowicżańſkej wokolinje. Wón wudawaſche žo we wſchelakich korcżmach a lokalach ſa zivilneho polizijſu ſ Prahi. Wot korcżmarja ſadaſche žebi dla wſchelakich pſcheſtupjenjow nózneho korcżmarjenja wulku pjenjezˇnu pokutu. Druhdże wudawaſche žo ſajo ſa miniſterialneho ſaſtojnika a direktora wukrajneje induſtrije. Jako woprawdźita wožoba pak je ſtraſchny njebołak Emil Steffel ſ Kutneje Hory. Hacž dotal njebě mózno, jeho ſajecz.

* **Wo żnje na ſchibjeniżu.** S mosta (Brüx) w Cżechach žo nam piſche: Tamnia polizija ſaja tele dny 42-letneho dźěłacżerja Joſefa Jeczˇneho ſ Mosta. Na njeho tukaju, ſo je pſched 5½ lětom ſwoju lubu ſtónzował. Wón mějeſche pjeża pſched 6 lětami ſ wěſtej Kolarkałej ſnajomſtwo. Jeneho dnja nadeńdżechu holzu w jězoru tepjenu. Nješto mězazow posdźiſcho Jeczˇnyj cżežko ſonjeſche. Widźiſche žo na ſchibjeniżu, każ jeho wotprawjeju a wěcżeſche wſele wo mjerjenej Kolarjeczˇej. Jako bě nětko ſandżenu tydźeń nětrjſchu lubu khětro nabił, běżeſche wona na polizijſ a pſcheradźi jeho, ſo je wón ſ mordarjom na Kolarjeczˇej. Jeho ſajachu.

Hamtiske wozſewjenja z Budyſchina.

Nad ſawoſtajeńſtwom bywſcheho pſchekupża Henricha Kurta Olivu w Cżornych Noſſizach, kotryż je 9. ſept. 1925 wumrěł, ſtamżneho mějicżela firmy Kurta Oliva w Hnaſchczach, je žo wczˇera 22. ſept. 1925 dop. w 10 hodź. konkurs wotewrił. Prawiſnik dr. Rajka w Budyſchinje bu ſa konkurſneho ſarjadnika pomjenowany. Konkurſne žadanja maju žo hacż do 2. novembra 1925 na hamtſkim ſudniſtwje woſſiewicz.

*

Likarſka rada

žo darmo wobydlerjam mjeſta Budyſchina wot 23. ſeptembra ſem dała, a to na ſpomożeńſkim hamcze:

ſa cżeżſchne dźeczˇki (Säuglingsfürſorgeſtelle) ſa dźeczˇi hacż do 1. lěta wutoru a pjatk wot 3—4 hodź. popoldnju,

we ſaradźeńni ſa małe dźeczˇi: ſa dźeczˇi wot 1. hacż do 6. lěta ſchtwórtk popoldnju wot 4—5 hodź.

we ſaradźeńni ſa pſchichodne macżerje: kóżdy 1. ſchtwórtk w mězacu wot 5—6 hodź. popoldnju,

we ſpomożeńni ſa tuberkuloſnych: pónđelu wot ¼4—5 hodź. popoldnju a ſchtwórtk wot 3—4 hodź. popoldnju.

Spomożeńnje ſu pſchi Krajowſkim Wallu 3 we ſadnym twarjenju, na prawej ſtronje w 3. poſthodźe.

Měſchczańſka rada a ſpomożeńſka wyſchnoſcˇ.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleſ w Budyſinje — Zamołwity za hospodarſke dźeł: Arnoſt Bart w Brěżnycy, — za nawěſtk: A. Dučman w Budyſinje.

Kedźbu

Nowe koło darmo!

Za mužskich mužace, za žónske žonjace a druhe drohotne dary

możece darmo dostacz, hdyž nam hacż do 10. oktobra ſoſtliczе, ſchtó cżile ſchtyrjo mużojo žu.

Na dnju 25. oktobra pod dohładom notara wuloſujemy a 5. novembra 1925 mjena dobyczˇerjow a ſchto bohatſtwu, woſſiewimy.

1.

2

3.

4.

Hdyž nam mjena tu wobraſowanych wožobow idźelicze, pſchipołożeże Waſchemu ſiſtej abonentu kwitowanku na mězaz oktober 1925 ſ Waſchim mjenom. Jenož tajzy maja podźěł na wuloſowanju. Schtóż nam wuſhudanje ſ póſtom póſłacz nocżze, njech ſiſt ſwojemu bowěrnikej žobu da. Schtóż žo dopomnicz njemóże, ſchtó pſchedſtejaze wožoby žu, njech je w ſtarych wobraſowych pſchiſlohach pyta, tam ſich mjena namaka.

ł Podobne dary pſchihotujemy ł hodam.

Sa nadawk ſtajimy potom żadanje, nam idźelicz mjena wožobow, kotrychż wobraſy w nowembru w naſchej tydźenſkej wobraſowej pſchiłoſty wotcżiſchczˇimy. Potom we nadawku 4 abo 5 tutych wobraſow pſchinjeſjemy bjes toho, ſo podpiſchemy, ſchtó žu, ſchtož dyrbi nam tón, kotruż chze na wuloſowanju žo wobdźelicz, idźelicz.

Tohodła khowajcże wſchitke wobraſowe pſchiłohi mězaza nowembra.

Nakład „Serbskich Nowin“.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjeo knihiličišćerња, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedaŕ, płaći so za maty rjadk 20 złot. pj. Wobčežuje so stajace nawěšćki a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy u u rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. u u

Čisło (Nr.) 243 **Budyšin — Štwórtk, 24. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Wuradžowanja němskeho knježerstwa wo wobdźělenju pšchi konferenzy wo bjesstrachowym paktu.

Ssrjedu hišćcze žo njebě w radže němskich ministrow rosšěrjiło, hač žo Němska pšchi konferenzy swonkownych ministrow wobdźěli, kotrejž ma žo wo wječornym a rańšim bjesstrachowym paktu jednać. Kaž pak žo někotre sda, němske knježerstwo k měnjenju pšchikhila, so znadź by pšchitomnosć swonkowneho ministra dr. Stresemanna na konferenzy sa Němsku wužitna była. Dr. Stresemann měł žo najprjódy wobhonić, hač bychu swjasłarjo na namjety Němskeje dźiwałe. Hač měł wón bjesstrachowemu paktej pšchihłosować, wo tym mělo potom němske knježerstwo postajić. Dźenża žo němske ministerstwo w pobjedźenju pod pšchedsydstwom němskeho presidenta ſ Hindenburga wo stejišćcu rosšěrdźi, na kotrejž žo Němska napšcheco bjesstrachowemu paktej stejł. Myšla žebi, so žo němske wotmołwjenje pjatk franzowskemu pósłanzej w Berlinje pšchepoda.

Konferenza swonkownych ministrow wotměje žo, kaž Pariški „Matin" powě, 5. oktobra w Lazarna. Pšchi njej žo sastupjerjo žydom statow wobdźěli, a to Franzowskeje, Jendźelskeje, Belgiskeje, Němskeje, Pólskeje a Čěskosłowakskeje. Pożledńšnjej stataj budźetaj žo pšchi wuradženjach sastupowaćj, hdyž budźe žo wo rosšěrjenym žudźe mjes nimaj a Němskej nimaćj

Němskostatna banka a rataŕstwowa krisa.

Frakcija němskeje ludoweje strony w pruskim žejmje je słědowaze napraschenje sapodała:

Němskostatna banka žebi žada, so bychu žo wšchě rataŕstwowe směnki, kotrejž pola njeje běža, hač do 31. dezembra 1925 sapłaćile. Hdy by žo tale naprawa bjeswohladnje pšchewjedła, bychu žo němske rataŕstwo a ſ njej šwisłowace industrijowe a wikowańske pšchedewsaća do najwjetšeho cžěkna zahnałe. wjele existenzow by žo sničiło. Njeby pruske statne ministerstwo ſ němskostatnym knježerstwom dźiwało pola němskostatneje banki na to skutkowaćj, so bychu žo k šwjeršenju ludoweho žeńwjenja ſ němskeje semje a k sachowanju ludoweho samóženja poručene wróćozapłaćenske wumělenja khětro połóžiłe?

Sslubjenja němsknarodneho ministra dra. Schiela.

Němsknarodni někto też do toho šwola, so žo ſ Versailleskim měrowym wucžinjenjam na Franzowsku wotstupjena Elsaš-Lothringska jako hotowy skutk trajneje pšchipósnawa. Dołho dosćej žu w šwojich notwinach pšchecžiwo tomu pišali a w ludowych shromadźišnach pšchecžiwo tomu rěcželi. Minister dr. Schiele je jich, kaž nowiny pišaja, sa to dobył, jim słubiwšchi winu Němskeje na šwětowej wójnje sławnje wotpokasaćj

Pšchibywaja paźiwosć němskeje wikowanskeje bilanzy.

Němske swonkowne wikowanje w auguscze w cžistym tworowym wobtkadźe ſ napschecza prjedawšchemu měžaza žnadne pšchibéranje dowosa a make wotběranje wuwosa pokasuje. Porno julijej je dowos tworowo wo 24 milijonow pšchiběrał. Na podkožku cžisteho tworoweho wobtkada, ſ wusamknjenjom wobtkada se słotom a žłěbrom je dowos wo 454 milijonow hriwnow wjetšchi był, dyžli wuwos. Pšchibéranje dowosa wupschesćeńca žo wošebje na žiwnosć, napoje, šprijsny a pokłolowe tworу. Jeli so žo Němskej njeporadźi, šwój wuwos pornjo dowosej powyšchićj, žo wona wokhudnijenja njesminje, statne finanzy žo njewotstronja a hospodarske krizy budu dale a bóle pšchibérać.

Swada w sakskej sozialdemokratiji.

Na Heidelbergskim sjěźdźe němskeje sozialdemokratiskeje strony bě žo namjet pšchijał, po kotrymž dyrbjachu žo sozialdemokratojo wjetšchiny a mjeńšchiny sašo sjednoćićź. Też sozialdemokratojo mjeńšchiny žu tutomu namjetej pšchihłosowali. Wo sjednanju mjes woběmaj hłuboko rostorjenymaj stronomaj žo njehodźi rěcžeć. Njepšchecželstwo mjes nimaj dale wobsteji. Po namjecze sapódłanza Liebmanna žu w Lipsku sozialdemokratojo lewizny wutoru źělowaze wobsamknjenje pšchijeli: Ssobuskutkowanska shromadźizna we Wulko-Lipsku pšchecžiwo wobsamknjenju wo sakskim konfliktu, na Heidelbergskim sjěźdźe němskeje sozialdemokratije najžylnischo protestuje. Ssobustawska shromadźizna je pšcheswědczena, so je žo politika sozialistow wjetšchiny se stawiznistim roswićzom sapodała. Tohodła žo stronini towaršchojo namołwjeja, so bychu w smyśle dotalneje taktiki sakskeje strony žwoju winowatosć połnje dopjelnili.

Bayerscy wótczinzojo pšchecžiwo němsko-narodnym.

Powěsć, so žu němskonarodni sa wujednanje ſ Franzowskej a ſ tym sa pšchipósnaze wotstupjenja Elsaš-Lothringskeje, je bayerske wótczinske swjasłi rozcžerpka. W sjawnym namołwjenju woni pšchecžiwo tomu wustupuja.

Pjenježne khłostanje sa franzowskeho lětarja Costesa.

Na sakožku alonja wo powětrownym wobkhadźe ſ léta 1922, kotryž privatnym lětarjam pschilećenje bjes dowolnosće nad němskim krajom sakasuje, je žud w Freiburgu lětarjej Costesej, kotryž je ſ lětadłom w Helsskim Dole k semi padnył, ſ khłostanskim wukasom 5000 hriwnow khłostanja napołožił. Khłostanski wukas prawnu móz dostanje, je-li so žo pšchecžiwo njemu njepowoła. Na podłožku khłostanskeho wukasa žu Costea, kotryž je pjeza jenoj lohko sranjeny, do Freiburgskeho zentralneho jastwa pschewjedli.

Ruska a Pólska.

W šnoschowanjach njes woběmaj krajomaj pšchihotuje žo po šdaću wulki pschewrót. Hač dotal běschtej Pólska a Ruska na žo kaž póšł a kócžka. Pólska žedźesche zuke w kopschiwach. Na jenej stronje měješche je šurowym njepschecželom Rufku. Ta žo bjes dźeła konsolidiuje, to réka, tam wutworja žo tola wěšty porjad. Widźomnje nowe mozy žo na šwjetch dobywaja. Ruska revolucija je hač do jadra skaženu knježazu semjanjku šchlachtu wotpłamiła. Cžim bóle Ruska mozow nabyła, cžim bóle jima so saso šwětowych należnosćow.

Pólska na dźe žo na wšchě cžaży Němskeje bojecź. Turkowina industrialna Němska trjeba sa šwój lud cžiste ratarske krajiny. To běchu rańsche, po prawom cžistopólske provinzy. Te je je šwětowej wójnu na Pólsku šlubiła. Je sašo dosłacź je jeje hłuboke žedźenje. To pak mohło žo jenicžzy stacź — je-li by w wójnje ſ Pólskej Franzowska neutralna sawostała. Jene dokładne wujednanje Franzowskeje ſ Němskej móhło k temu šłužiće. Hač je Franzowska je swjasłarjom Pólskeje. Wróćozdobywanje na Pólsku słuhjenych provinzow by Pólsku nusowało, Ruskej nowe strony a kraje wotiorhnyć.

To by ležało pschedewšchém w sajimje Jendźelskeje. Ruska wohrožuje jendźelske wobšchěrstwo we Azji. Je-li by Pólska sa šwojeho njepschecžela měła, njemóhła wschu kedźbliwosć na Azju wobwocžeć. Pólskej jenicžkeho mózneho pschecžela, mjenujcy Franzowsku, rubieć, je samér Jendźelskeje. Tohodła žo prózuje, Franzowsku a Němsku wujednaćź. To je Polakam słónčnje wocži wotewriło.

Měrk pyta žo Pólska ſ Ruskej wujednaćź. To je dawno žedźenje pólskich wótczinzow. Woni widźa w Ruskej žwojeho kłowjanskeho bratra. Ruska wita tuto žiłženje. Wona je pośticžemu ruku hnydom pschijała. Pólskej je na pot puća napschecžo pschišchła. Ruski minister šwonkownych należnosćow žo w bliščichich dnjach do Warschawy poda. Tutemu wopytej žo wjele wulku ważnosć pschizpiwa. Je-li žo Ruska a Pólska woprawdźe dojednataj, śmjeje prénja sa šwoju asiju politiku njewobroženy khribjet. Pólska móże žo wróćicź sašo k wjecžornej politizy Bohuślawa Chrobłeho.

Sceźehwki strajka namorjakow.

Sceźehwki namorjakowskeho straika žo hižo na šchkodu jendźelskeho łódźnistwa pokasuja. W Awstralskej je žo knježerstwo nusowało, parlament rospuschćicź a nowe wólby wupisaćź. W połodnischej Afriży njewě žebi knježerstwo se strajkowazymi rady; pschetoż wudawki sa hospodowanje a sežiwjenje ani strajkowarjo ani łódźne towaršstwa njenjeżu, tak so, taž „Times" praja, móże tónle strajk bjes tónza tracź. Witkowanje jara cžerpi, dokelž je wuwos sawrjeny, schtož móże daloko žahaze scžehwti pschi nastawazym tśihanju wokmy měcź. W dźenżnischej „Morning Post" pschedźyła łodźerjow Allen knježerstwo namołwja, so by žo energišcy tohole praschenja pschimnył, pschetoż jendźelskemu wikowanju dospołne wokhromjenje hrosy.

Wótre wustupowanja pschecžiwo strajkowazym sastojnikam.

Franzowska ministerska rada je žo se strajkom telegrafnych a telefonskich sastojnikow saběrała. Rozprawa wo pożedźenju praji:

Ministerska rada měni, so je žo wojsewjenje strajkowazych po pschikasni tajneje organisazije wudało. Ministerska rada tutón strajkowy wukas jako njesnjesnje pschinanje do statneje autority do schłody ludowych sajmiow wobhladuje.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarskej hasy 6. Rěči serbski.

Najl. a najtuńša kupowańja wobućow. Pódušowanje spěšnje a tunjo

Caillaux je Sjednoćenym Statam porjad sa wotpłaćenje franzowskeho dołha poskićił.

Franzowski finanzny minister Caillaux je ſ franzowskej dołhsrjadowajej kommišiju do Newyorka pschišeł. Wo namjecze, kotrejž Caillaux amerikanskej dołhfundowajej kommišiji pschednješe, žu słědowaze nadrobnosće znate. Caillaux roskładże, so Franzowska njemóże wjacy dyžli 25 milijonow puntow šterlingow (500 milijonow hriwnow) lětnje wotpłacźeć. Do tuteje sumy maja žo Sjednoćene Staty połnóžneje Ameriki ſ Jendźelskej dźělić. Lětne sapłaćenje 12½ miliona puntow šterlingow na Jendźelsku ma jenoż natwilny charakter a móże znadź žo na 10 milionow sniżić. Na tajste waschnje móża Sjednoćene Staty lětnje 15 milijonow puntow dostawaćź. We amerikanskim: senacze pak njenaždytni słupzy a lichowarjo šedźa. Nimaju žanoho rosumjenja sa to, so je žebi Franzowska w Ameriźu jenoż pjenjeży požćiła, so by žwojich wojakow wobleklała, kotrejž žu žwoje žiwjenje też sa to wostajili, so bychu Ameriku wot straha němskeho nadknježerstwa wuswobodźili. Amerikanscy senatojo, kotrejž žu žo sa cžaś wójny ſ wójnk. podawkami sa franzowske a jendźelske wójsko wobohacźili, pak chzedźa sadokjenej a wukutlenej Franzowskej po możnosći wjele pjenjes wudrećź. Jim je lětne wotpłaćenje, kotrejž franzowski finanzny minister poskića, pschenjeste.

Amerikanska hospodarska wyschnosć je runje špitz wo płaćenja khmanosć Franzowskeje wudala, w kotrymž žo praji, so by finanzne połoženje Franzowskeje do straca pschischło, hdy by wona někotre dyrbjała wjetšche summy wotpłacźeć. Franzowske finanzne ministerstwo pak khmanosć płaćenja Franzowskeje wyšche powažuje. Wono měni, so žo finanzne połoženje Franzowskeje po něcžim polepšiła. We Washingtonje žebi pschejа, so Caillaux njeby žwoje namjety ani po wotpłaćenju němskeho wójnskeho wotschkodźenja ani po płaćenju ſ jendźelskim knježerstwom dojednanych, złoźił.

Turkojo dla Mossulskeho kraja ſ wójnu hroża.

W Turkowskej je rosbarjenje dla Mossulskeho kraja jara wulke. Na wukrajanow, kotrejž žu poslednje dny w Konstantinoplu byli, je žo sacźišchcź cžinił, kaž hychu w Turkowskej psched wulkimi rosšěrjenjemi stali. Licža ſ tym, so je Dardanelle kóždy wokomik zuśym łódźam samknu.

Knježerstwu blisko stejazo Konstantinopolska nowina „Hakieniett Millie" wo Mossulskim praschenju praji: **Njepóndźemy psched Haagski rosrihaju žnd.** Wšchě wobsamknjenja, kotrejž žo na to měrja, nasche prawa sahrožeja, njepschipósnawamy, sa naš wone njepłacźa. Jendźelscy statnizy njedźiwajcy wjele naschonjenjow, kotrejž žu cžinili, dźenżnischu Turkowsku njesnjaju. Dźenża Turkowska straśuje a je žebje wědomna; wona je hotowa, žwoje najnjeńšche prawa ſ najcežšchimi woporami sakitacź. Jendźelscy statnizy Turkow ſ druhimi ludami rańšeho kraja a Turkowsku ſ Afriku njepschemjenjeja.

Jendźelska žo wšo ſ hrożenjom Turkowskeje njeda satraschicź. Wona po žadanju iraskeho knježerstwa wójsko k Mossulskim mjesam pósćele, to by Turkam wobarało, njeby pschekrocźicź. Jendźelscy kolonialny minister Amery je žo ſ Genfa do Londona wróćił a ſ druhimi ministrami wo krocželach wuradźuje, kotrejž maju žo pschecžiwo Jendźelskej cžinicź.

Londenski „Daily Telegraph" tuka na ruskich bolschewiskich diplomatow, so Turkowsku k wójnje schcežuwaju.

Połěpschenje wobstejnosćow w połodnischej Sserbiji.

Južnosłowjanske knježerstwo wjele kedźbnosće pokłonju w połodnischej Sserbiji (Mazedonskej) wěnuje. W pożlednimaj lětomaj žu dobre sćehwki w sjawnym

Hlowna wina drohoty.

Ssmy hižo nato w dležischim nastawku pokasali. K tuhej wežy so nam s druheje strony dale pita:

Kaj so sda, chze knježeństwo se swojim namjetowanym sniženjom plaćišnow kruče saschinnyć. Je pola kartell steho žuda w Barlinje skorżbu pschećiwo zylej czrjódextilischich (skanine) kartollow sapolosito. Schtož je so prjedy pschi knježeńskim blidže rěcżało, schtož je so se sajimnymi swjasskami jednało, to wsicho běchu žłowa, swjetscha prózdne słowa. A samo wuspěch sapokoženeje skorżby njebudże tajki pschi wschej dobrej woli knježeństwa, kajkehož budu tej nadjeć, dokelž so korjeń wscheho hubjenstwa njewutorhnje. **To je absolutny njedostatk na kapitalu, na pjenjesach, kiž je nastał z wójnu a inflaziju.**

Niz jeno, so je wójna se swojimi surowymi sćežkowkami němskemu hospodarstwu wjetschi dźěl jeho žiwetnych stikow sebrała. Hospodarstwo bě musowane, **swoje płaćišny na snutskownych wikach powyschić**, so by trěbny wobkhodny kapital **bez** swěsćo. Wušche toho sadżéwasche **statna dawkowa a finanzna politika** wutworjenju kapitala. W lěte 1924 wujima stat němskemu hospodarstwu 11—12 **miljardow rentowych hriwnow** z dawkami, kiž krócz telko kaž w lěcże 1914. Licża zyle ludowe dochody wob léto na 24 miljardow, dha wuczinja to, schtož je so **za sjawne sameŕy statа a krajow trjebało**, na 46% wschěch ludowych dochodow.

W lěcże 1925 njeleża węzy wjele lépje. Tutón wurubk sjawneje ruki (stata) na pjenjeznej substanzy je na jenej stronje hospodarstwo wuzwał, na druhej stronje — a hyrjej so bóle prěto — k nakopjenju statnych pjenjes a tak k statnemu kapitalismej dowjedło, schtož bo najlépje w tym pokasa, so je pruska statna bank (tak mjenowana „Seehandlung") telko pjenjes nakopita, schtož so z hospodarskim pokojenjom njesnjese. Tutón rosćasy pjenjezny pschiplyw, cżesco z hospodarstwa wotewsnatych kapitalizow, je pruskemu statej smóžnilo, zyły rjetomas tajkich hospodarskich wobkhodow nakupić, kotrež buchu pšches njehospodarsku statnu politiku k njewuspěchej satamane.

Hdyž někto stat hospodarstwu wotewsate dawki pšches swoje kredine wustawy **na wyžoku dań sebo wupożcżuje**, dha je tutón dwoji pucz — mjenujcy wuzwożenje z dawkami a wupożcżenje pšches sjawnu ruku — **z ważnej pschicżinu prodúkcżije**, kotrejež wyšokosez so lohzy se spešow finanzowych hamtow a na druhej stronje z wobkhodnych wudawkow a provisijow statnych kreditnych wustawow wobliczicz hodži.

Tuta statna kapitalistiska politika se swojim kreditnym wašnjom je pódla tlóczaceho njedostatka na pjenjesach sobu z hlowinej winu drohoty. Pódla teho je stat tu a tam trěnjenu stawej kredity pschitwolił, kotrež pak žadyn rjemjeżlnik abo mały wobkhod pschi tukhwilnej dani hospodarsaj njesez njemóże.

Tak je statna finanzna politika pożlednich lét sadżewała, w hospodarstwje nowe kapitalije wutworicz. Bjes njeho budu wschě wózowanja dla snižanja płaćišnow morowo narodżene dżéci a wostanu dale, dónž hospodarstwu psches pschiplaw kapitala mózno njebuże „samo se **zebjetu to wottwarjenje organisaz pschewjesć**.

Dla njedostatka na pjenjesach běsche hospodarstwo po skrucżenju naschcże nény musowane, **samostatnje zej kredit z wukraja saradżicz**, so z wobkhodnym kapitalom sastaracz. Dokelž dyrbjesche pak wyšoka dań wulkobankow se swojimi wyšokimi spesami a provisijemi produkcżiju dale podrózicz, dha so hospodarstwo nastaji, zame zej kredit z wukraja wobstaracz wusamknjenjom bankow. Tuto wusamknjenje bankow seblokli bankowy wobkhod, pohonjesche banki, swoju dań powyscheicz, so bychu so pschi žiwjenju sdżerżale a pschinjese na druhej stronje němske hospodarstwo dla wupowjedżenja tuchy krótkich wukrajnych kreditow do straschneho położenja, wotkhladujo wot teho, so so němske hospodarstwo do wotroczżiwa wukrajneho finanzneho kapitalizma poda.

Něsto so prascha, hacz by sniženje danje sjawneje ruki (stata) a wulkobankow zamo k zadanemu wuspěchej — njemjuzy k wottwarjenju — dowjedło. To je njewěste a dwěłomne. Wschě tute statne połpyty su policajske postajenja sa hospodarstwo, kotrež žadyn organizm wottwar wuspěchowace njebychu. Jedna so tu jeno wo rosmnoženje kapitala we tukhaju. To pak hej žada, wotstronjenje statneje dawkowe politiki, kotraž jenož k nakopjenju kapitala wjedże, dale dyrbjał so stat z dotal privatnych wobkhodow wróco sebjacz, so by privatnemu hospodarstwu z smóžnika, z tukhymi wobkhodami nowe kapitalije tworicz, so njebychu tute do statneho žołdka padałe.

Konsument (wotebżerał) dyrbi so po cżasu k tukowanju wocżahnyć. Dyrbi so na to dżélacz, so by konsument žiwoje žiwjenske potrjeby trochu wobmjesował. Hdyž je kupna mózy w Němskej płacżenych dochodow a mjdow jenoż sćecżina amerikanskich dochodow, to rěka, so je kóżda tworca w Němskej poměrnje tři krócz tak drha kaž we Amerizy, dha by wjele wobmjesowanje konsumna wjazy tworow na wiki pschinjesło a psches to na potunschenje płacżišnow tłóczilo.

Tak ma tež konsument w rizy, je žebje psches wobmjesowanje swojich zadanjom k potunschenju dopomhacz. Se stronskej politiki njebohdi so kamjeń mudrych namakacz. Ssabudżetkowcži wschěch hospodarskich wotnoškow, produkzije, wikowanstwa a konsuma budże trěbna, so by so wottwarjenje płacżišnow organizm pschewjedło. To pak so sa selenym blidom dospěcz njebohdi.

Dżensa rano we 8 hodź. barometer 728, hygrometer +2½, thermometer w nozy +13. Wuhladny na njestajne wjedro. — Wczera rano nižina nad połnóznym morjom sejesche. Jeje wubkaži su nam dżensa rano snadny deschcżik pschinjesle. Schtenza stupa hižo sasso na rjanc, pschetoż wyschiny nad Baskanom, nad Atlantiskim oseanom a pola kupy Island lubja nam sasso wumjerjenje. Sawerżerawschim su Italiku we krajinje wokolo Florenza, za sasso žylne slinki a njewjedra potrjechila. Prosched, kotryż na brjohy reki spasche, so satepi. Woda tak rucże pschibérasche, so jej wucżerknyć njemóżesche. Justije pjatk słónczko o 5.52 hodź. sthada a so o 5.51 hodź. khowa. Mżacki sthada popołdnju 1.51 hodź. a so wjecżor 10.18 hodź. khowa.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje sa jutrje pjatk:** Pomakfu so wucżahuje a wuwjedruje. Khłódnisko.

— **Rosprawa połizije.** W jenych rěsnischich klamach na Swonkownej lowiskej haży w Budyschinje wczera popołnju plun rosbuchny. Z rosbuchnjenjom so wuskadne wokolo wulkich a dźél pschebawajskeho blida puknu. Rosbuchnjenje sta so pschi wobswědčenjowanju swuporjedżenje plunowedże rolki. Do jamki pschi plunowodże je so njemuzjo plun nażudał, bjes toho, so běchu domjazy to pyli. Plun so sapali. Ludźo na dobre sbożo njesnjesbożichu.

— **Woheń.** W tworjenju Pod Hrodom 42 wudyrjena wczera pop. wokolo 2 hodź. w jenej rschešchanej komorje woheń. W komorje běchu wschelake murjerske barby a firnis a mjes nimi wschelake stare wolmjane hadrješcża. Wohnjowa wobora njetrebasche pschecżiwo wohnjej zakroczicz, dokelž njes tym dontjasy woheń schashchu. Kak je woheń nastał, njeje znate. Kriminalna połizija wotj pschepytuje.

— **Njesbożo.** Pschi rschischenju dróhow Albertoweho nameścina a Karoloweje haży sraży wczera pschipołdnju kolojesdny z wotmachom do cżežiteho auta. Kolojesdny drje padny, ale so njestrani. Kolo so zyle rosrasł. — Wczera pschipołdnju wokolo 12 hodź. kolojesdny na rschischenju Drjezdżankeje a Nowo-Salzskeje dróhi schmišu hoszu porasy. Hoza zebi nohu wumwiny. Ju k starschimaj dowjesechu. Kolojesdny njeje pjecża na njesbożu wina.

S **Nowcje Wsy** pola Njeswacżidła. (Cżezke njesbožo.) Wutoru wjecżor wokolo 6 hodź. sta so psched tidomnej hornczernju wobžarujomne njesbožo. Na swojim motorowym kole zdżesche 34-létny cżrijowy wikowar Alwin Rychtaŕ i Wopakeje a chzysche jenoho kolojesdneho pschesschahnyć, kotryż na lewej stronje dróhi zdżesche. Krótko psched tym, hacz bě motorowy k njemu dojšł, chzysche kolojesdny, wšetk Biskop, psches dróhu pschejsć. Rychtaŕ njemóżesche teho swoje motorowe koło wjazy podżerżeć a pschejdże kolojesdneho. **Rychtaŕ bu z zylym wotmachom k schtomej wjerchnjeny a bjes** wědomje teho wosta. Ssmilni ludźo cżekżoranjeneho hnydom do hornczernje dowjesechu. Potom Njeswacżidšiskeho Klasa na pomoz sawołachu. Tón spóna, so je žebi Rychtaŕ tkero mohły pschasać a snutska cżekżo sranić. Podšišny jeho z khorobnym autom dobrowólnje sanitätneje kolony z Budyschina do Budyschinskeje khorownje dowjesechu. Lékarjo dwěłuja, so jemu žiwjenje sdżerża. Biskop, kotryż so tež trochu srani, wumy so w rězy a cżekny. Wot teho cżasa žem je so bjes žłoba sbubk.

S **Kundraczicz** pola Kamjenza. W tudomnej zgbeliny padnytschizej dwaj dżélaczerjej z rěbla. Jedyn z nich so dosc bolho mosły sschchasche, tak, so dyrbjachu jeho hnydom do khorownje dowjesecz. Snjesboženy je wokolo 20 lét stary a so we Schönbachu narodži. Tamny so njesrani.

S **Kamjenza.** We dżélarni fudarnje na Sesenej haży w Kamjenzu wudyrí wutoru z njesmatego pschicżiny woheń. Na wurke sboze woheń w prawym cżasu pschincżu a tak dalschu schkodu wotwobroczichu.

S **Kamjenza.** Wustajenza z hajenju strowoty w měšcżanskej žurli na radnizy je wotewrjena wschědnje dopołdnja wot 11 hacż popołdnju do 7 hodź. Na njedżelach wot dopołdnja 11 hodź. hacż popołdnju do 6 hodź

Košlace barchent běły a pisany, barchent k jakam najnowše barby, hotowe barchent. šaty bólo a pisane w kóždej wulkosći, cópte spódne šaty za żony, mužow a dźéći. Barchentowe ložowe plachty wot 3.90 hr. sem. Pisane a bólo **ložowe šaty, wupjerki** *dobroje tkaniny,* **twjelki, trónja a kapsowe rubiška, nohajcy, sórcuchi.**

Hilger na Seminarskej Hasy 2.

Ze Serbow.

W **Budyschinje**, 24. septembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecżor w 7 hodź. barometer 723, hygrometer +3, thermometer wo dnjo +20. —

bjesstrachu, kolonizaziji, kulturje, a schtož je wosebje swjeselaze, so we wobydlerstwje dowěra do stata pschiběra. Lud widži pomalku, sa to pak woprawdżity wuspěch. Brěni krócz so w tychle krajach system. po potrěbnosczach wobydlerstwa dżéla. Wjazy dyžli 130 000 hektarow kraja budże bórzy wužuschenych. To budże za strowosez spomožne a z wulkim dobytkom za ratarstwo. Na wjele městnach žo wodowody twarja. Cżasto krakowe **wopyty w pokodnischej Sserbiji; zu najbole k dutchownemu wobrotej w nahladach wobydlerstwa na stat dowjedże.**

Sozialistiska demonstrazija w Tokiu pschi pschijěsdże ruskich dżélaczerskich wotpósłanzow z Chiny.

W Tokiu, hłownym japanskim měrcże, su po sozialistiskich demonstrazijach, schtwórjom ruskim dżélaczerskim wotpósłanzam wuhotowanych, někotrych sozialistow sajeli. Psched żelesnischim dwórnischczom je policija z dżélaczerskimi agitatorami zyłu hodżinu wojowała.

Wodolena.

Schumawska powěsć z kónza pópanskeho cżasa.
Napisał Jwan Klicpera.

(Pokracżowanje.)

„Bóh zam spěchuje nasche pschedewsacże", wotmolwi druhi. „Tola tež, wótcże Kschesczano, sa njepokutnych pánow je to pschihódna nóz, njedjo jako by jim bylo pschikhilene."

„Einharto, ty sabywasch, so dobroczinny Bóh je tež hrěschnikam a njewěrjwam miłoscziwy, spożczuje jim njewuhladżomnu žiwoju dobroczinjwosez", wotmolwi kujes Kschesczan, pschetož wón to běsche woprawdże.

Wonaj sastajschtaj na kónzu žuschitkeje wobsady blisko rěki na małej hórzy.

Hižo dożyła so saczini, ale nóz běsche jasna, a na njebju błyschczachu so njelicżomne hwězdy.

Kschesczan je sjawojim pschewodnikom Einhartom, nacżołnikom to žuschitkich stotownyerjow, posastajschtaj a pozhbnyschtaj swoju hłowu, so dyschtaj so po wokolinje rozhladowaloż. Tak daloko hacż mózeschtaj na wokolne hory dowidżecz, z kotrymiž je žuschitka dolina wobstupjena, wudżerasche jimaj napschecżo husta cżma, nacżinjena wot lézow, kiž so nad nimaj wupinachu. S hłubokeje cżemnoty pak na najwyschschich wjerschkach hór jasnjachu so dżenza skoro wschudże cżerwjene wohnje, to so pomjerschkuso, to jasno so rospłomjenjujo we wulkej wyšokosczi a rozsahłosczi:

„Hlej, wótcże Kschesczano, wohladaj tola wschelake wohnje na wschěch wjerschkach. Wjelo tam, hdjež je woheń, ju tež ludźo, a tam so wschudże dżenza na žiwnu pópanskeho Swantowitla a Lada spěwa a rejuje, dokelž žiwjecza Swedmik, kónz to pópanskeho žiwjedżenja žiwjatkow. Tež we naschej wosadże, byrnjez so wscha hižo horlinje ke Kschesczanskej wucżbje wusnawała, mějachu nimo žiwojich němskich krajanow z młodosczu a se starymi wulke wojowanje, prjedy hacż žym je wotwobroczili wot sapalenja swuczenych wobniow. reiow a zawjelelenjow."

„Kajke je tu hischcże njekrasnje wulke dżéło w tutom kraju", žohnny staroscżiwje Kschesczan, roshladujo so kolodoka a kaž by licził umnohe, na wyschinach je palaze wohnje.

„A naš je jenoj nékolik muži, kotrychž brónje maju byczj jenoj luboscżiwe a horze žłowa a potom žwjata wěra naschebo žiwjateho wuczenja. Tak je to wola wječha a tak chze to tež Jupan Jaromér."

„Aj, cżesczeny wótcże, je žłowami tu mało wuczinischi. Tudyschi lud je njepschistupny a dżerži so sabałke a krucże natokow a jakonjow po wótrach namrětych. Dży by to było pola spěchnje sapschijażnych naschich němskich ludźi, ale tudyschi ma heju kaž i Kschemjenja a worzła. Sšym we Cżechach hižo nimale stijezci lét, z nanom nětcżischeho wjerka Wjazsława, wójwoda Wratiślawom, z Bayerskeje žem stotorvjerjowebo klepadła, a tola wém, so kryże drobotne nje spósnał. Tež žam mam na stajnosći z nimi wobchadżecz, tohodla wém, kak cżežko ba je wobkhażicz a wosebje nowotu a njelube sabady jemu saschczépjecz."

„Potajkim masch ja to, so so nascha horliwosez a proza pschi rosschérjenju kschesczanskeho wuczenja njeporadżi, Einhardto?"

„S najmjeńscha se spěchnym a bórsownym wuspěchom njetrjebacże liczicz, budżesczje-li takle pokracżowacz, kaž sczje hacż dotal cżinił", naspomni Einhart, a sabmja so hrubje.

„A schto žebi potajkim myślijsch?"

„Hm, wótcże, žmaju to se swojeho nasshonjenja. Mnohi kschemjeń pschecżiwja so prenjenu a prostenu žmokinju slotomyjerjowebo klepadła, a tola wém, so kryże drobotne nje sonjasko slotcżeje rudy. Tohodla jón prjecz njecżinu, ale žmoknu druhi, hacżi krócz cżim žyhnischo a mózhnischo z nahłym dyrjenjom. A hlej, twjerdy kamjeń žo roskocżi a rossypnje so do procha, a ja z jeho klina tola dostanu drobotny kow, kiž je so prjedy hischcże tak sabałke pjecżował. A runje tak je tež tu. Pschipowědżcże bój pohanskej wokolnej župje, njesecżje-li so po dobrem i wabjalimi klywami kschesczanskeho pschiwobroczicz a kschesczanu pschijeczz. Roskażcże do boja, a my pschikhwatamy se žwjatmi klepadłami a mjeczemi. Spalcże žwjate haje, morcże pohanskich mężchikow a kukkarnicże a pschimnicże pohanskich bludnikow z namozu le kschesczinam. Pokracżujcże talle rosžhudnje a krucże nészchoto mężazow a wscha župa budże so krótki cżas kschesczanska!" pohonjowaschе a posbudżowaschе hrabja mischtr stotvyrjerjow.

„Njebudże to potom kschenza luboscże, ale krwě", snac pschecżiwjesche so knjes.

„Nó, mojedla mózecże potajkim s luboscżu kschcżicz je-li to chcżecże. Ja pak wam praju, so budżecże to tak dołho mózi kschcżicz", wuzmeschnjo a mjerjasy wotmolwi Einhart.

„Tola hlej", prajesche se spodźiwanjom Kschesczan, pschimmywschi němskeho mischtra za ruku, „wschudże žapaju hižo wobnje, jenoj na Swatoboru njeje po nim ani žłeda. Snadż je pschedkhadżaze wustupowanje tola na pópanow a jich mężchatzu Wodolenu wliw méko a njebudże naschebo dżenżnischeho wotmyślenebo wustupa ani trjeba.

„S wopytowanja wokolneho ludu, kiž by žebi runje sanidżene dny do Luschizy pscheprosyl, so by na predowanje Khrystuskowoje wěry pożłuchał, to wschak njetwuzwita je někotrych stow wondanjo na Swatoboru z kluzbam pópanskich bohow psched tydżenjom zhromadżeneho ludu běsche jenoj nészchto k twojemu predowanju Božeho žłowa sa jeschlo."

„Aj, to je wjelo wérno, bohužel wérno!" prajesche snadnje knjes.

„A mam wélku powěsć naschich ludźi, kiž žym wuspałat na Swatoboru, so hižo psched dwěmaj tydnjomaj wollat a pschihódžił wopomnischczo w žwjatohaju su byle wotpyl tak snowa natwarjene a pschipraujene, kaž běchu to psched rosmjetanjom byle. Praju cżi, wótcże Kschesczano, so budże na Swatoboru horjeka dżenża zyłu nóz wjeselety wo. Pomój, chzemoj-li dżélbracz, najbonimoj wjesoły ba bawu", wobkruczi horlinje a schkrobjo Einhart.

(Pokracżowanje.)

Schuslaj wjednaj z wuczonjami njech po możnosczi dop. we 8 hodź. pschindu. Saž nich je dopołdnja wotewrjene. Jeli je wuntajerija psched wsczorom znadnje wopytowana, sawrjese so wjeczor hižo hodźinu przedy, so by so fe fwdzu lutowało. — Wczerawschi pschednoschk se fwětkowobrafami wo tuberkulosy możesche Lipje wopytany być. Połdźeju popołdnju w 4 hodź. wjedżesche knjes dr. med. Thill z Kukowa zony pisches wuntajerizu. Gaczrunjeż bě trochu deschczozite wjedro, bě so tola schwarna liczka k wopytej wuntajerizy seschka. Pschischli běchu na wuntajerizu: Pkamjenske katolske zónske towarstwo a zónske towarstwo z Hraboweje. — Wutoru wopytachu tudomnu wuntajerizu na 18 schulskich rjadowniow. Wjeczor we 8 hodź. bě w auli Lessingskeje schule fwětkowobrafowy pschedwoschk wo alkoholizmje. Pschednoschk mjeschsche dr. med. Bergmann z Wóspinka. Na njón bě so pomérnje wjele ludźi seschło. Wuwjedenja k. dr. Bergmanna sočachu jara sajimawe a dobrych powschitkownje dobre pschipósnacze. — Tudomne evang. zónske towarstwo pjatk popołdnju w 4 hodź. podrjesny kkat a knjeżeski medizinalny rada dr. Uhlig z Kamjenza pisches wuntajerizu powjedże.

S **Wukranczij.** (Paduschstwo.) W nozy k 22. septembrej so do tudomnych klamow Budyschskeho tworny kupowarskeho towarstwa nutsklamachu. Woni wokno wutłóchchu a wokezky rospaczichu a tak so do klamow dobuchu. K tomu hischcze grót elektriskeho slónczka pschenjesnychu. W klamach kradnychu wschelake twory w hódnoscži 600 hriwnow a to: 40 metrow běleho platu, 65 metrow koschlazeho platu, 6 trenj, 84 fmorkniłow, 3 muzaze koschle, 4 muzajych kholowow, 4 reformowych kholowow, 400 zigarow, 500 zigarettow, 3 punty czerwjeneje kolbasy, tkabat, 2 pory dołhich schórnjow, sportske koschle, czorne fmuschkate kholowy, 6 kuskow butry, 60 tafłow schokolady a 10 hriwnow pjenjes. Na wschich wjezach fu pitmiki G. E. G. Mjezesel tutych tworow mjeńsche swoje twory sawěsczene. Sarjadnistwo Dworynkowanskeho towarstwa je 100 hriwnow myta na dožahnjenje paduchow wustajiło.

Naši čescени čitarjo
we Wudworju, Kozarcy Smječkecy, Worklecy, Nowej-Wjesey, Hatach a Hranicy

dostanu „Serbske Nowiny“ wot 1. oktobra
přez **k. Völkela w Worklecach.** Kujoz Völkel zběra pjenjezy za Serb. Nowiny a hnydom kwituje.

Nakladnistwo „Serbskich Nowin“.

S **Narcza.** (Ssmjertne njeschoźo.) W Bahjeż hoschczu sta so sandźenk njedźelu wobzarujomne njeschoźo, kotrež žebi wopor cłowjeskeho žiwjenja žadasche. 2Matar Waurisch, kotryż bě z mnohimi towarischemi w hoschczu, bě w dwórje pschi pschipołdnjowym ssadku. Hačrunjeż bě hnydom lekarja na pomoz sawołachu, njemożesche jomu tón wědomje wróczicz. Połdźeju rano snieschoźeny na swoje sranjenje wumrě.

S **Hródka.** (Motorowe koło radnyli.) Njedźelu wjeczor wokoło 9 h. w jenej tudomnem hoschczu motorowe koło radnychu. Motorowe koło je znamr „Marta“ a ma cźisło 7603. Kołowa postawa ma cźisło 781, cźisło motora 53 531. Paduschstwo tukaju na młodeho muzikeho, znadź wokoło 20—24 lět stareho. Wón je 1,75 metrow dołhi, schwizny, nima žaneje brody, je w manschestrowych kholowach a czornych kožanych gamaschach, w selenej jazy a matrosowej czapzy z pitmikami E. M. W. Paduch je na ssamznym dnju wjeczor wokoło 10 hodź. na jědnym kole z Hródka k Běłej Wodze jěł. Jeli hy jeho znadź nam nječto wohladał, chcył jeho sadźerżeczz a wěz policijii wosjewicz.

S **Mužakowa.** Spodźiwne njeschoźo potrjechi tudy skoro jenu kokojeschu. Wona jědżesche po dróży nimo jenoho sapschaha. W ssamznym wokomiku, jako chcyschce nimo wosa twóhnycz, sahanjesche so pohoncz z kschudom na konje, a kschudowy rjemjen sawi so wokolo schije kokojeschneje. S tym. so holza spěschnje z koła skoczi a kschud nahle satorhny, pohoncz spodźiwny podawk pytny. Holza mějesche hischcze někotre hodźiny po tym na schiji czerwjenu smuhu. S tym je dopokasane, kak krucze bě z orjemjen holzy wokoło schije sawit.

S **Lukowa pola Mužakowa.** (Wěrna stawisna.) Młodaj mandżelskaj běschtaj so je swojim 1-lětnym synkom na wulkt podwoj. Sbožowna mandżelska synka njeschesche. To pak so jej snano bórzy wostudźi. Sastupischtaj do korbarnje a kupischtaj sebi tam pleczeny wós. Dźesko połožischtaj do wosa a tak jědżeschtaj sbožownaj po wukhodźowanischczach pschi jězoru. Ludźo, kotrizż młodeju mandżelskeju setkachu, njemożachu so dźeże smječkowo sdźerżecz. A z kajteje pschičiny? Prědku un wosu bě hischcze zedulka pschilěpjena a na njej napisane: „Swój ssamzny „Fabrikat“.“

Hospodarski rozhlad.

Schtwórtk, 24. septembra 1925.

Wczerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,88
1 jendżelski punt	20,328	100 czěskosk. krónow	12,43
100 schwajz. frankow	80,95	100 pólsk. markow	69,45

Efektowe kursy wczera na Berlinskich wikach dele bijachu. Wójnska pożczonka tohorunja se sesłakbjenymi kursami skónczi.

Produktowe wiki runachu so zyle sawczerawschim. Wone žanoho wulkeho pschemenjenja njepschinjeżechu. Wczera sakhowachu na Berlinskich produktowych wikach žita fwoje sawczerawsche płaczijny a to po zentnarju pschenza 10,20—10,50 hr., rožka 7,55—8,00 hr., jeczmjeń nałetni 10,30—11,50 hr., nasymny 8,60—8,75 hriwnow, wowż 8,60—9,00 hriwnow.

We termijowym wikowanju

sa september

pschenza 11,27 skotych hriwnow.

sa oktober

pschenza 11,27—11,35 hr., rožka 8,62—8,65 hriwnow, wowż 9,92—9,90 hriwnow.

sa dezember

pschenza 11,70—11,75 hr., rožka 8,95—9,00 hriwnow, wowż 9,40—9,35 hriwnow.

Sswinjaze wiki wczera we Berlinje (Magervieh-hof Friedrichsfelde). Pschimjeschli běchu 520 proßatow a 138 běhakow. Te płaczachu:

wulke

běhaki 70—85 hr., proßata 25—33 hriwnow.

srjedźne

běhaki 55—65 hr., proßata 21—25 hriwnow.

małe

běhaki 35—50 skotych hriwnow.

Wiki klazachu, płaczijny so njepschemenichu.

Někotre płaczijny z wczerawschich Drjezdżanskich wikow (Markthallen). Ssorna 1,50—2,50 hr., sajaz wudrěny a z połczom pschetykany 1,80—2,00 hr., kornille 1,00—1,20 hr., turwoty stare 1,50—2,00 hr., młode 1,50—2,50 hr., hušy sarěsane 1,30—1,50 hr., kaczki 1,60—1,80 hr., kury stare a młode 1,40—2,00 hr., hołbje 0,80—1,30 hr., (schtuki) karpy 2,00 hr., liny 2,60 hr., raki (schtuka) 10—100 pj., jabłuka 10—60 pj., kruschwy 15—50 pj., žłowki 20—35 pj., bosanki 15—25 pj., pružnizy 40 pj., brěczki 60—1,50 hr., wino we kleżach 40—70 pj., běrny zentnar 4,00—5,00 hr., punt 5—6 pj., zybła 15—20 pj., buny selene 40—50 pj., tomaty 35—45 pj., karoty 15—20 pj., (walczk) czerwjeny kał 8—10 pj., běły 6—8 pj., žołotej 8—15 pj., kurjatka 35—40 pj., prawaki 40—80 pj., druhe hriby 20 pj., burska butra 2,30—2,60 hr., mlokarnska 2,25 hacz 2,60 hr., twaroh 35 pj., dobre mloko 35 pj., jeja 15 hacz 17 pjenjezkow.

Tydzenska rosprawa wulkoßymjenjownje Metz a Co. we Berlin-Steglitz. We ßymjenjach bě mało pschemenjenja. Dżeczelowe ßymjo nješchto kupowachu. Sardela sda so žadna być. Tohodla wocżakuja, so budże drózscha. Zentnar płaczejesche tónle tydzeń: Czerwjeny dżeczel 85—120 hr., běły 115—170 hr., schwedski 60 hacz 90 hr., luzerna 78—92 hr., žołty 28—36 hr., inkarnatski 20—24 hr., hejduschk 14—18 hr., luziny 9—10 hriwnow a woka 15—16 hriwnow.

Na pschedań.

Rachle make a 2 khamoraj w Kamjenzu Hrodowska haża 2.

Kruwa wyßokoßuczelna abo młoda dejka Mueller we Wojerezach Haag 16.

Karnitl běły hobr z 5 młodymi w Běłej Wodze Junge Gutenbergstr. 1.

Konjej ßylnaj 8—10lětnaj Strich we Wojerezach. — Srěbz połletny Kinajschka dróha 1 we Wojerezach.

Kóń ßylny Belgisti w Sskonej Borschczi cźisło 3.

Wós dżeczaju Holgasch na Ssokolzy. — W Budyschinje na Rózowej haży 2².

Kupuje.

Ssyno a wotawu knježi hoschczeng w Njeßwaczidle.

Sso pytaja.

Murjerjo Braeuntiger w Kamjenzu.

Dżiłaczerki Hobermann w Běłej Wodze.

Pěstowcza Fiedler knihipschekupz we Wojerezach.

Dżiłaczerjo k 15. 10. zokrowa fabrika w Lubiju. — Satwar budow Huebner we Wojerezach. — Wěrnyhdźerki do akorda knježi dwór w Jěsoru pola Riskej.

Schwalcze w Lubiju na Wóßbórskej dróży 4.

Ssedlarski-Lauffer w Njeßwaczidle.

Blidarski sa twaiske dżeło Mueller we Wojerezach.

Pohoncz w Budyschinje Tżelanska dróha 6.

Samkarski wucżobnik Otto Bulnheim w Budyschinje.

Schkrowe depesche.

Barlinske produktowe wiki, dżenża dop. ¾11 hodź.: Pschi seßlabjenych płaczijnach malo žita poskczuja. Ssnadny wobrot. Tendenza ßlabscha.

¾12 hodź.: Kaž pšched hodźinu.

Płaczijny na Barlinskich produktowych wikach.

Kilo a wolijowe ßymjo po tuni abo 1000 kg, sewak 100 kg, płaczijny po ßotej hriwnje.

	23. 9.	22. 8.		23. 9.	23. 8
Pschenza	204-210	204-210	rapš. wołejschi	15,90	15,90
rožka	153-160	153-160	poch. melasa	8,40	8,40
nałet. jeczmjeń	206-230	206-230	ieradella	—	—
nas. jeczmjeń	172-176	172-175	ßérnjaze krużki	16-16,30	16-16,80
wowż	172-180	172-180	bumy	—	24 26,00
kukuriza (Mais)	205-209	207-209	woka	24-27,00	24-27,00
pschenjen. muka	28-32,25	28-32,25	lany wołejschi	22-22,65	22-22,50
rżana muka	23-25,00	23-25,00	mórve tupiny	12-14,00	12-14,00
pschenj. wotr.	11,00	11,30	jolte tupiny	15-16,50	15-16,50
rżane wotruby	10,00	10,30	ßymo, 50 kg	3,70-4,25	3,70-4,25
rapš	350-355	350-355	ßymo, rżane	0,75-1,20	0,80-1,20
lane ßymjo	—	—	„ pschenj.	0,70-1,20	0,70-1,00
ßrjech	25-27,00	25-27,00	„ wowßina	0,70-1,05	0,85-1,00
ßjeluschki	23-25,00	23-25,00	„ jeczma	0,70-1,05	0,65-1,05

Płaczijny rěsneho skotu na Barlinskich ßkotnych wikach.

23. ßepembra 1925. Płaczijny po zentn. a ß. hriwnach.

Ssótne druzyny a wojnamjenjenje.

Woły: 474.

Polnomjasnje, wukormjene, najwjetscheje rěsneje hódnoscze hacz do 6 lět	54—56
Młode mjasne, njewukormjene, starsche wukormjene	46—50
Mjenje wukormjene młode, derje pżowane starsche	40—44
Mjenje pżowane wschěch starobow	33—38

Byli: 531.

Polnomjasnje, wurosczene, najwjetschje rěsneje hódnoscze	53—55
Polnomjasnje, młobsche	45—48
Mjenje wukormjene młobsche a derje pżowane starsche	38—43
Schpatne	—

Jałowy a kruwy: 868.

Polnomjasnje, wukormjene kruwy najwjetschje rěsneje hódnoscze	53—56
Polnomjasnje, wukormjene jałowy najwjetsch. rěsnee hódnoscze hacz do 7 lět	42—48
Starsche wukormjene kruwy a derje wumłte młobsche kruwy a jałowy	30—38
Derje pżowane kruwy a mjenje pżowane jałowy	28—27
Mjenje a schpatnje pżowane	19—21

Cżelata: 1900.

Najlepschi wukormjene	88—95
Mjenje wukormjene a taste wot zyza	78—85
Schpatne	58—60

Mowzy: 4975.

Młobsche a starsche wukormjene	50—57
Starsche wukormjene	55—45
Mjenje wukormjene (Merzschafe)	42—27

Sswinje: 9276.

Polnomjasnje, wosebitych rażow a jich schćipjenjow, nacz. do 1½ lět	98-100
Wukormjene	95—97
Mjasne	90—94
Schpatne	84—88
Manzy a kundroby	86—90

Z Łužicy.

S **Biskopiz.** Połdźeju běchu w Biskopizach ßtótne wiki. Nahnało bě so tam 75 howjadow, 35 jałojzow, 9 cżelzow, 22 cżelatow a 92 proßatow. Wone płacżachu: Kruwy 4—600 hriwnow, jałojzy 2—300 hr., běhaki 80—90 hr., proßata 25—30 hr. a cżelata 70—80 pj. punt žiweje wahi. — Tu sandźenu žobotu schaty z warjazeho kotła kradnychu, a to hischcze pschi běłym dnju w pschipołdnischej hodźinje. Paduschstwo nichtó skoro sa mózne nima. Sa paduchom nimaju źiła.

Sudźa, so du sakoženy.

S **Wopakeje.** (Radpad.) W nozy k połdźeju nadpadnychu tudy 19-lětneho Arnowa Bara z Lindenberga, jako wón z „Nowieje korczmy“ w Nowym Holbinje domoj dżesche. Mokoti słóżinzy z kěpa na njeho wustrożichu a jeho z nekajkim żelesom nabichu a z tym chětro sranichu.

Se **Shorjelza.** Snateho nutskamarja Hajnzu, kotryż bě w žywotnym cżasu je žudnischkeho jastwa w Shorjelzu cżeknył, su tele dny w Shorjelzu sajeli. Dołho doscz je so tudomna policija prózowała, jeho sajeczz. Nětko smjeże khwile doscz, swoje njeskutki a dyrdomdejstwa nětkotre léta w jastwje rospominacz.

Wusudźenja.

§ Lawniski żud w **Budyschinje.** Hižo wjazy rasow khlostany twaiski dżiłaczer, wdowy Ackermann z Lubija, mężesche so psched żudom samokwicz, dokelż bě druhich spytak z wopaczniej pschičinjasy pohnuczi. Jeho macz bě wobstorżena, so njepózacżiwe znajomstwo swojeho synza z młodej holzu, wósczi Ostermannez z Delnich Rosnodźez, we swojim domje cżekrjesche. Lubijski lawniski żud pak ju 15. oktobra wuwinowa. Statne rěcżanstwo so pschesiwo temu hórkschesche. We tutej wězu 10. augusta 1925 psched Budyschiskej khlostańskej komoru z nowa jednachu. Ackermanna do pschepytowanskeje jatby wsachu, dokelż na njeho tukachu, so je Ostermannez z wopaczniym wuprajenjam pohnuwał. Wczera jeho wuwinowachu.

§ Wczera běchu żudnische jednanja pschećiwo 26-lětnemu pokładnikej Pawołej Golbsej z Wósporka. Golbs wsdżeschesche 5 lět dołho pokładnizu tekstilneho dźełaczerskeho swjasta w Lubiju. Wón mężesche pschinoschki sobustawow khromadźicz a kóżdy tydzeń pjenjezy na nasutowanzu konsumneho towarstwa wotedawacz. Kaž so sdaj wuzina, je w cżasu mjes 22. oktobrom 1924 hacz do 27. junija 1925 na 9200 hriwnow pschi sebi sdżerżał a tute pjenjezy na pschemóh sčehanje sadźawschi, pschećeżnik. Golbsa k 1 lětej jastwa a k 3 sćiam sżubjenja cżestnych prawow sasudźichu. Jeho sakitował bě prawisnik dr. Friedemann z Lubija.

§ Ssyn ratarja a wikowarja z kolesami, Arnoschtom Augusta Kliźnika je Stróże, bě so „po schuli“ žedżał. To rosmjerja hólcżezowedo nana tak, so dźesche 28. februara 1925 do Malo-Suborniskeje schule a skónczi dźi 22-lětneho wuczerja a schulskeho nawjedowarja Schudraka. Pschi tom je tež dwójzy mér kaschł. Budyschski hamtski żudnik Jandrij Kliźnika skónczenja dla k 25 hr. a dla każenja domjazeho méra k 15 hr. pjenjezneho khłostanja. Kliźnik bě sche powołanje sapołożił. Přeżeche někto psched żudom wschu winu a wobtrucżesche, so njeje Schudrak dobropołne ducha strowy. Wuczeł Schudrak je mjes tym z holzu i pokraczowanskeje schule druheho schulskeho wokrjesa njekaż sasnjowe sluschił a je tohodla je schulskeje służby puschczeny. Po nowym wuhudźenju njetrjeba Kliźnik pjenjezne khłostanje sa każenje domjazeho méra płaczicz, mjes tym, so tamne wostanje.

Towarstwowski powěstnik.

Hornja Hórka. Tow. „Łužica“ ma njedźelu, 27. sept. pop. w 4 hodź. w Henslec hoscenc u swoju mósaonu z hromadźiznu. Dla ważnych wuradżowanjow njech wšitcy přiňdu. Předsydstwo.

Pančicy. Jednota „Sokol“ ma pjatk wječor ½8 hodź. we Wudworju zwučowanje. Kóżdy akt. bratr dyrbi přiňć, dokelž so na swjedżeń přihotuje ny. Też nowe sobustawy su witane. Načolnik.

Radwoř. Serb. Rat. Dorost ma njedźelu, hnydom po kemšach, ¼11 hodź. ważnu zhromadźiznu. Dla ważnych wuradżowanjow njech wšitcy přiňdu.

Maćica Serbska w Budyšinje
Nazymska zhromadźizna

(srjedu, 30. septembra pop. w 2 hodź. w Serbskem Domje.

I. přednoški:

1. Wyšši wučer Šěca; Zemjenjo. 2. Hudźbny dir. B. Krawc: Staro-serbske hudźbne powostawki. 3. Farař dr. Rězbark: Mich. Brancl. Je-li čas, dalšej přednoškaj: k. dr. Wjacławk a k. stud. rada prof. Ota Wićaz.

II. namjety:

Wot wječora 7 hodź. sem zhromadna wječer w „Běłem Konju“ płać. 2.— hr.

Štóž chce so při wječeri wobdźělić, chcył so w Serbskej knihařni hač do wutory připołdnja připowědźić.

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo: Dr. Herman.

Kupuju stajnje
po najwyšších dnjowych płaćiznach
lapy, kosće, papjeru, nowiny, knihi a skity, winowe bleše železo a metale jenož na wupokaz)
Siegfried Sußmann
na hornčerskej hasy 24
Telefon 1346.

MERSINSKI
Domjace časniki
Štrykowanska wołma
tunjo. K. Erler, Žitne wikiti.

Pjeklinki

wšědnje čerstwe poruča jara płaćizny hódno

Walter Weise

w Budyšinje **na Žitnej hasy 4**

napřeco Pahnec módowemu domu.

Běrnjace cent. korby

najlěpšeje hódnosće ma tunjo na składze

Paul Böger, wobkhod korbařskich tworow

w Budyšinje na Sulskej hasy 5.

Małe nawěštki we Serbskich Nowinach maja dobry wuspěch.

Jurij Fuhrmann
w Budyšinje na hornčerske, hasy čo. 10 poruča jězdne kože, šiłace mašiny, mantle a šlawchi. Samsna wuporjedź.

Makkowe
košle kholowy
košle z předkošlič. nohajcy
zoki
Rud. Osswald
jenož
na serbskej hasy 3

Copie spódne woblečenja.
W. Köhlerowa, Hlow. torhošćo 9.

Parne čisćenje pjerja
E. Schmoller, Su elska hasa 3.

Kóždu sobotu wot 8—6 hodź.

kozace kože

a wšě druhe družiny kožow a kóžkow kupujetaj stajnje

Kießling & Erdenberger
w „Polměsacu“ na Zwonkowej Lawskej hasy.

Prošu
čisło

687

jeli maće mały nawěšk do „Serbskich Nowin“.

Wobkedźbowanje!

zasłuža sebi

naše dźensniše tunje poskićowanja.

Někotre přikłady:

Žonjaca drasta

bluzy voile flanell	0.95 2.95	**zymske mantle** młodostne formy	11.90
suknje z dobrych tkaninow k strapečerowanju	2.50	**suknjane mantle** z wosobn. přešiwanjom za překhodny čas	11.90
woblek za zymu z dołhimi rukawami	5.75	**flawš. mantle** we wšelakich wuwjedźenjach, 21.50, 16.90,	14.90
chevlotowy woblek čista wołma, dołhe rukawy	8.95	**velourowe mantle** wosebne młodost. formy	29.50
mantle do dešća	19.50		

Mužaca a dźěćaca drasta

kholowy z krutych tkaninow k strapečerowanju	4.50	**nawobleki** w mod. barb. a formach 69.50, 39.50, 35.—	29.50
sport. kholowy z homespuna	5.50	**dźěćace drasty** we wabjacych mustrach 5.95, 4.50, 2.90,	1.50
wobleki we wšelakich barb. w najmodern. wudźělkach 65.-35.- 28.50,	19.50	**hólčacewobleki** rjane wuwjedźene wot	8.50 sem
sportske wobleki dobre dźěło, wulki wubjerk 48.50, 34.—	27.50	**hólčace mantle** bjez poroka šite wot	14.50 sem
jaki do wětra	11.50	**hólčace mantle** wot	9.50 sem

Drježdźanski konfekcijowy dom
BIRNBERG & CO.

w Budyšinje na mjasowych jětkach 5

Najlěpše ćěrjeńske rjemjenje
we luzy garbowanej jadriweje kože
rjemjenje k šiću a wjazanju
rjemjenjowe wósk, rjemjenjowe wjazaki
poruča
Max Hiller, kožowa wiokwarnja
na Zwonkowej Lawskej hasy 42 .. Telefon 264

Kupujeće přihódnje

šijace mašiny za wšě powołanja pola
J. Klemm w Budyšinje **na Serbskej hasy 11.**

Zubna praxis w Kamjencu

na Wojerowskej drózy čo. 5
(prjedy w Hósku w Hartsteinec zubnej praxiy)

Cuze zuby . . . 2.— hr. **torhanje zubow** 0.50 hr.
plata a srěbak so wosebje njewobličitej wuporjedźenja z pokłušenjom . 1.— hr.
plomby . . . . 1.— hr.
2,50 hač 3,— hr.

Za podawane dźěła přewozmu rukowanje. — Prošu prawje na khěžine čisło kedźbować: = Wojerowska dróha 5. =
Ręčne hodźiny wot 9—12, 1/2 3—7, njedźelu 10—12 hodź.

Trjebane a nowe
meble

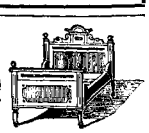

kaž tež **wuhotowanja stwow** poruča tunjo
Ernst Stelzig, na Hrodowskej hasy 41
Podźělnje płaćiš dowolam.

Oskar Noack w Budyšinje

na Sukelńskej hasy 1. **Telefon 1098.**
cigarowy dom **winowa wikowarnja.**

Poskićam
cigary po wšěch płaćiznach
5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30 a t. d.
při wotewzaću cyłych kašćikow 10 procentow rabata, cigaretty, kurjeńske tobaki a žwanske tobaki najlěpšich hódnosćow najprěnšich firmow. Ke kermuši, žnjowemu swjedźenjej a druhim swjedźenjam.

běle a čerwjene wino wot —,90 hr. sem
prěnjoklasneje a derje słodźaceje hódnoty.

Najtuńša kupowarnja za zasopředawarjow, cigarety po 3 pj. podawa hišće před powyšenjom płaćizny tak wołho hač skład dosaha.

Wurjadne poskićenje wobućow!

Poručam tunjo

mužace črije	wot	10,50 hr.
lakowe stupnje ze spinku	„	10,90 „
škórnje, brune	„	13,90 „
škórnje z howjazeje kože	„	16,90 „
škórnje, walkowane	„	17,90 „
dołhe škórnje	„	22,00 „
kožane gamaše	„	5,90 „

Willy Sommer
w Budyšinje na Serbskich hrjebjach 8.

Meble wuhotowanja

{ łěhańjow / bydleńskich stwow / kuchnjow

dospołne a jenotliwe meble po kóždej płaćiznje a w kóždem wuwjedźenju, kaž **sofy, šeslongi a matracy** poruča
Jurij Kiehl :: **w Budyšinje:** na serbskej hasy 1, dołka

Walter Rinnelt

Wosebny
frišer za knjezow, knježny a knjenje.

zhotownje wšě włosowe dźěła.
Najwjetši skład wšěch toiletowych tworow, wotrihanje po wašnju bubiskim a pažskim (Bubi u. Pagenköpfe).
Zhotowi towarstwowe a dźiwadłowe frisury.
Najspěšnišo a najradnišo posłužuje.
W Budyšinje, na Kamjeńnej hasy čo. 17 při hotelu „Zur Krone“.

Wšě šulske knihi

serbske a němske
dostanjeće najtuńšo
w Serb. knihařni w Budyšinje
w Serbskem Domje.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 xl. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihiščerńja, zap. dr. s w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy tu u rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. tu u

Čisło (Nr.) 224 **Budyšin — pjatk, 25. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Němska pscheproschenje na konferenzu pschijima.

Pod pschedhydstwom němskeho presidenta ſ Hidenburga je so wczera dopoldnja w 11 hodźinach němska ministerska rada sechła. Po wczerawschich wuradźenjach je wěste, so ministerska rada wobſamknje, so pschi bjesſtrachowej konferenzy wobdźěli. Runje tak ma so ſ tym liczić, so ministerska rada niż jenoż dr. Stresemanna, ale pódla njeho němske knježerſtwo so tak rucze wo wobdźělenju Němskeje na konferenzu pósćele.

Psched nětorymi dnjemi njeby so ſa mózne měło, so by němſt eknježerſtwo so tak rucze wo wobdźělenju Němskeje pschi konferenzy bjesſtrachowego pakta rozſudźiło. Němsko. nacionalni ſu mětaju dołho pschećiwo tomu pišali, so by so Němſka na bjesſtrachowy pakt ſwjaſała. Mózno je, ſo ſu němſkonacionalni ministrojo jenoż pod wětymi wumělenjenemi do wobdźělenja pschi konferenzy ſwolili. Pschetoż pschitomnosć němſkeju ministrow hischcze njewosnami, ſo Němſka bjesſtrachowy pakt podpiſa. Rozſudźenje Němſkeje budze ſnadź wot toho wotwiſaċ, kak daloko ſwjaſkarjo jeju nym ſadanjam napschećo pschińdu.

Rosrunanje ſozialdemokratiſkeho konflikta w Saſſkej.

23. ſeptembra ſu so ſozialdemokratiſke podkrjeſne pschedhydſtwa Saſſkeje w Draždźanach k wuradźenju wo wobſamknjenju Heidelbergſkeho ſjěſda naſtupazym faſſki konflikt, ſ.-ſchſke. Hačrunjež wobſamknjenje ſtroninehu ſjěſda njeje ſakſke organiſazije ſpokojiło, budża wotrjeſnje pschedhydſtwa wschoċinić, ſo bychu so po ſmyſle wobſamknjenja ſtžowale. Podkrjeſne pschedhydſtwa ſu pschepožedżene, o budża ſobuſtawy ſozialdemokratiſkeje ſtrony tutemu ſtejiſchću pschihłokowaċ, ſo by ſo w ſajimje ſozialiſma a ſtrony pschesjenoſć ſakſkeje ſozialdemokratije wobſtrědżiła. Sozialdemokratiſke nowiny piſchu, ſo je runje ſ pohladom na pschichodne cżežke wojowanja, kotrež na ſtronu w bliżſchim pschichodże cżakaju, muſne, pschera żnu móz organiſazije wobkhowaċ.

Tale ſchesjenoſć budże so cżežko dospiċ hodźiċ. Sozialdemokratojo we Wulkolipſku ſu hižo pschećiwo wobſamknjenju Heidelbergſkeho ſjěſda raſnje protestowali.

Fenſke mordarſtwa w Němſkej.

W ſwišu ſe ſajeczom pryedawſcheho ſeldwebla Klapprotha, kotrehoż ſu ſajeli, tukajo na njeho, ſo je fenſke mordarſtwa ſkucżił, ſu nětkotre wołby w Barlinje ſajeli. Mjes druhimi ſu něhdyſcheho thorhojnika Medera ſajeli, kotryż je ſo pschi Kueſtrinſkim puczu wobdźěliċ. Wón je pjeczа hromadże ſ Klapprothom leutnanta Sanda w Doeberitzſkim Kreiſelbruchu ſtžonzował. Też je wón pjeczа ſ adjutantom wyſchſcheho leutnanta Schulza był, kotrehoż w nowiſchim cżaſu jako podpjerarja wjazorych fenſkich mordarſtwow wobhladuja.

Konflikt mjes Vatikanom a Cżeſkoſłowakſkej.

Konflikt mjes Vatikanom a Cżeſkoſłowakſkej je ſo pschiwótſił. Każ je ſnate, je cżeſkoſłowakſke knježerſtwo bamžowemu nunziju w Prahy ſa konflikt ſamołwitemu cżinika a na tym wobſtaku, ſo je Huſowy ſwjedżeń ſnutſkownа naležnoſć Cżeſkoſłowakſkeje, do kotrejež ſo Vatikan nima tykaċ. Bamžowe nowiny „Oſſervatore Romano“ ſu na to wotmołwile: „Sſwjaty ſtoł ma winowatoſć wojſewiċ, ſo niż Vatikan, ale ſo je dżerżenje Cżeſkoſłowakſkeho knježerſtwa pschi Huſowym ſwjedżenju nunzijowe wotpuczowaje a jeho ſchłodne ſežehwiti ſawinowało. Vatikan je ſchcżeċ lět ſ napschecża Cżeſkoſłowakſkeje pschezo najſčerſchu wolu bjeſe wſcheho wuſpěcha pokaſował. S knježerſtwa połěkowanу Huſowy ſwjedżeń je ſjawnje aniktatholſki a antibamżowſti charakter doſtał. Sſamo najwyſchſche ſtatne wyſchnoſeje ſo njejżu wottraſchiċ dale, jón ſpěchowaċ a jón ſtatnje pschipóſnaċ. Cżeſkoſłowakſke knježerſtwo ſebi potajkim prawo bjerje, w pschichodże katholſku ſyrjeż a bamżiſtwo cżežko a ſjawnje ſchkodżiċ. Hdyż je to wopraudże myſl cżeſkoſłowakſkeho knježerſtwa, njeje wopſchijeċ, ſo ſebi wono pschecżelne ſtyki k Sſwjatemu Stołej pscheje.“ — Po tymle wótrym wuſtupje Vatikana pschecżiwo Cżeſkoſłowakſkej dyrbi ſo nadżija ſpuſchcżeċ, ſo ſo konflikt mjes nim a Cżeſkoſłowakſkej bórſy wuruna.

Wobućowy dom Ernſta Löberta

w Budyšinje na ſeminarſkej hasy 6. Rěči ſerbſki.

Najl. a najtuńſa kupowańſka wobućow. Pódſušowanje ſpěšnje a tunjo

Monarchiſtiſke ſpiſchtahańſtwo w Pólſkej.

Tele dny ſo pſched wołkrjeſnym ſudom w Warſchawje proſeſ pschecżiwo tajnej organiſazji ſapoczinje, kotraż ſo „pólſka pohotowoſcej patriotow“ mjenuje. Jeje ſobuſtawy mějachu wotwiſlenje, republiku powroċiċ, a monarchiju poſtajiċ. Organiſaziji pryedy někotſi wyſſozy ſaſtojniſzy pólſkeho wójſka pschiſłuſchachu. Wobſtorjenych je 6 wozbow, mjes nimi nětkotre wuſnamne wozby.

Wojeſka ſłużbna winowatoſcej w Ruſkej.

Rada ludowych kommiſarow je nowy ſakoń k ſrjadowanju wojeſkeho ſłużbneho cżaſa wojſewiła. Po nim je kóżdy ruſki ſtaċan pjeċ lět winowaty we wójſku ſłużiċ. Cżaſ aktiwneho ſłużbneho cżaſa dwě harż ſchyri lěta traje. Pjate lěto je wojak jenoż na krótke ſwuczowanje żada a po potom reſerwje pschipokaſa. Dżeł wójſka je na podłožku territorialneje miliży organiſowje. Tele miliży maja ſo ſa cżaſ ſwojeje wojeſkeje ſłużby a ſwojej domiſnje ſwuczowaċ.

Jendżelſka ſo pschecżwo kommuniſtiſkej agitaziji wobara.

W pożlednich wuradżenjach jendżelſkeho miniſterſtwa ſnutſkownych naležnoſcow ſu je napraſny wobſamkle, ſ kotrymiż ma ſo kommuniſtiſkej agitaziji wobaraċ. S Jendżelſkeje ſo nětkle 50 ruſkich a franzowſk. kommuniſtow wupokaże. Wyſchnoſcże ſapiſcha wſcheċh ſuſobnikow naftajeja, na kotrychż tukaju, ſo ſa kommuniſtow dżeja. S dobom je ſo pschi ſłownym wójſkowym ſtahje wożebite wotdżělenje ſałoſkiło, kotrehoż ſobuſtawy maja pschikas, ſo bychu ſa bolſchewiſkiſej agitaziji we wójſku ſłědżiłe.

„Daily Graphic“ powe, ſo je miniſterſtwo ſnutſkownych naležnoſcow ſběrku wotpiſſow dokumentow dóſtało, ſ kotrychż je widżeċ, kajke ſummy je bolſchewiſke knježerſtwo ſa revoluzionarnu agitaziju w Jendżelſkej wot lěta 1922 wudawało.

Kwitowanki wo tychle płaczenjach 638 101 punt ſterlingow wuczinja. Wěſeji ſaſtupjerjo dżełaczerſkich towarſtwow ſu pjeċa 98 000 puntow a ſozialiſtiſzy ſapołožanzy w parlamenże a wuſnamni wjednizy extremiſtow po 3000 puntach dóſtali. Najwjetſchu ſummu, kotruż je jedyn agitator dóſtał, 5250 puntow wuczinja.

Turkowſke pſchihoty k wójnje.

Jendżelſke knježerſtwo je wěſte powěſcże dóſtało, ſo ſu 2., 17. a 41 turkowſka diwiſija po puczu k Moſſulſkim mjeſam. S dżela ſu wone tam hižo doſchle. Jendżelſki kolonialny miniſter Amery budże ſebi wot Swjaſka ludow żadaċ, ſo by ſo kommiſija Swjaſka ludow do Moſſula pósłała, ſo wo wotwjeczenju ſchcżeżanow ſ tamniſchcho kraja pſchedwědżiła a pschecżiwo dalſchemu pſchesċeżhanju ſchcżeżanow ſe ſtrony Turkowſkeje wobarała.

Kerenſki w Franzowſkej

Pryedawſchi miniſterſki preſident ruſkeje demokratiſkeje republiki, Kerenſki, kotrenuż je ſo diplomatiſki nadawk dowěriċ, po Franzowſkej puczuje. Wón tamniſchich we wuhnanſtwje pſchedwiwazych nětbuſchich miniſtrow, generałow a ſemjanow wopytuje. Jeho roſrěċenja maja pjeċa ſamyſł, wſchitkich we wjeczornej Europje pſchedwiwazych ruſkich politikow k wojowanju pschecżiwo bolſchewiſkiſmu ſjednoczіċ.

Attentat na albanſkeho preſidenta.

S Draczа w Albanſkej ſo powě, ſo ſu pſched dom, w kotrymż preſident albanſkeje republiki Achmed bey Zogu bydli, bombu cżiſli, kotraż je roſbuchła. Pſchi roſbuchnjenju njeje ſo nichtó franił. Jenoż dom je ſo trošchku wobſchkodził. Winika ſu ſajeli, tola ſo wón ſapowěduje, ſo wuſnaċ.

Wójna w Marokkowſkej.

S franzowſkeje fronty powědża, ſo ſu Kabylojo w nozy k ſrjedże ſ wulkej mozu **k połnozy Taſy** nadpady cżinili. Hačż do pſchipoldnja je ſo wojowało. Stónczńje ſu Kabylojo, kotříż cżežko ſchkodowachu, wotraſhli.

Nadpad Kabylow na **Bibaneſke hory** je ſo toho runja po tróſtkim wojowanju wotpokaſał.

Po wójſkowej roſprawje w Madridże ſu ſchpaniſzy wojazy na froncże pola Alhucemaſa Malmuſke hory wobſadźili. Cżežko wojowaſchi Schpaniczenjo potom hiſchcże dwaj kilometraj poſtupowachu a hory pola Morro Wieſe a Malmuſſi wobſadźichu, ſ wotkel ſu Kabyli hač dotal njepſchestawajcy ſchpaniſke łkžwo pola Alhucemaſa wobſtrělili.

*

Wo wuſpěſchnym poſtupanju ſchpaniſkeho wójſka pschi Alhucemaſkim mórſkim ſaliwje „Timeſowy“ dopiſowaċ ſ Madrida telegrafuje, ſo ſmeje tole poſtupowanje dałeko ſahaże ſcżehwi. W prěnim rjeżże budże nětko Schpaniczanam mózno, wuhadżenje wójſka ſ wotewrjeneho Cebadilleſkeho brjoha do měrniſchich wodow Alhucemaſkeho ſaliwa mjes Morro Nuevo a Morro Viejo pſchepokoſiċ. Pódla toho waſchnje, kak je ſo ſchpaniſke poſtupanje pſchihotowało, wuſchiknoſć ſchpaniſkeho błonoweho kommanda dopokaże a wójſkowe dowěrjenje pożwinja. Wuſpěch je runje w prawym wokomiku doſchoł, mjenujcy hdyż ſo w Schpaniſkej wuhadżenja wójſka pola Cebadilla wótro pożudżiċ počachu. Poražaju ſaczíſchcż na Kabylow njetrwowſtanje. Schpaniczenjo ſydom kilometrow wot Azdira ſteja.

*

Létadła amerikanſkeje létadłoweje eſkadry ſu ſo ſ nowa pschi mjetanju bombow na wſchelake mésta riffiſkich Kabylow wobdźělile. Abd-el-Krim je myto 5000 dollarow ſa kóżdeho amerikanſkeho létarja poſtajił, kotrehoż żiweho abo mrjeweho popadnu.

Sueida ſo wuſwobodźila.

Hawaſka powěſcżerńja ſ Damaſka powě, ſo je franzowſki general Camelin Sueidu, hłowne mėſto w Druſkim kraju wuſwobodźił. Druſojo ſu nětorke njedżele dołho Sueidſku ſitadellu, kotruż 400 Franzowſojow ſakitowachu, wobležachu. Franzowſke létadła wobſadku w ſitadelli ſ żrobu a wodu ſaſtarowachu. Schęſć ſ tutych létarjow ſu Druſojo wottſélili.

Amerikanſki politikar wo ſcżéhwkach ſwětoweje wójny.

Wuſnamny politik a ludowy hoſpodar dr. E. Sherwood nětkole wo ſcżéhwkach ſwětoweje wójny a wo nětcżiſchim położenju w Europje pſchednoſchuje. W ſwojich pſchednoſchkach najprjódy pſchestrědżenjach wupraja, ſo po wójnje we wſchěch ſtatach duch ſwobodneje demokratije pſchibéra; pſchetoż prózowanje wſchelakich ſtatow, ſwoje ſwady mjes ſobu po mérnym puczu roſrunaċ, je pódy nabywało. Swojaſk ludow je pschedże wſcheċh w ſchesċich padach mózнemu wudyrjenju wójny ſadżéwał a w nětkdże 700 padach ſu ſo mjes jenotliwymi ſtatami dojednanja a dorěczenja dospike. Położenje w Europje pak też cżémne ſtrony pokaſuje, je to rewoluzija a reakzija, cżerwjene knježerſtwo a běłe knježerſtwa, bolſchewiſkiſtwo a faſzismus. W Ruſkej je dobre a ſło ſmješchane, ſleho wchak je wjazy. Najwjetſche ſło je, ſo w Ruſkej diktatura jeneje worſchy knježi, ſo ſu bolſchewikojo ſelbarnu ſwobodu ſawjedli a ſo materialiſmus a bjesbóżneſtwo roſſcżerjeja. Sbożo Ruſkeje pſchednoſchet widżi w tym, ſo w ruſkim ludu njejſu hiſchcże jórka kulturny wuſtkle, ſo je w nim hiſchcże nadobne próżowanje wo wſcholudſke ideale a żedżenje ſa prawom żiwe. Porno Ruſkej je wjetſche ſło w Bolharſkej. Nětcżiſche bolharſke knježerſtwo je najſpórcżiſche knježerſtwo w Europje. Tam je pſchiſtojne politiſke wojowanje njejnaſe, wojowaje ſtrony ſo wſajomnje wutupjeja. Pjeċ miniſtrow Stambuliſkeho ſu ſtžonzowali, druſy w jaſnwach wumrěwaju. 30 ſapółłanzow je ſo bjes wotſudżenja ſaſtrělilo a pſches 1000 gmejniſtich pſchedſtejicżerjow je ſo ſakhribjetnje ſtžonzowało. W Bolharſkej je nětcżiſche knježerſtwo pſches 10 000 ludźi moriło. Faſzismus a bolſchewiſkiſtwo ſtej ſ jenokim ſtrachom ſa Europu. Strach je cżim wjetſchi, ſo materialiſmus pſchibéra. Nahladnoſcej żywkiwje pada. Njedoſpolnoſcej a dogmatiſtoſcej nětcżiſchich żywkiwjow naſchej generaziji wjele ſchkodżitej. Tola wěru do Boha njeje lud ſpuſchcżił. Wo pſchekhodnym tapanju ſo nowa wěra namaka, kotraż ſamóże wuſpěſchne nětcżiſche praſchenja roſrišaċ.

Diplomatiſki kurěr ſ bombami.

Reuterez powěſcżerńja ſ Pekinga ſhoni, ſo ſu runjeho diplomatiſkeho kurěra w Pogranicżnju ſadżerżeli, hdyż je ſpytał, wjeſchu hromadu bombow a roſbuchadłow do Chinty ſawjeſeċ.

Statny šulski zakoń.

Wotpokazowaze jadžerjenje krajow.

Dotalny běh rosmolowy sastupjerjow krajnych knježerstwow wo statnym šulskim zakonju (nacjišu) dawa spóznać, za žu cježony a wobsiejaze pschecžiwnjenja mjes zwětnymi a zyzkwinstkimi schulskimi nahladami chětro wulke, haj wjetsche, hacž je žo někaš nadžak. Sastupjerjo knježerstwow wjemožachu hacž dotal formu namakać, so bychu tutomu wobžebje jako „njewjasomny" wosnamjenjeny nacžišk statneho knježerstwa wotnjesć a wukłasć. Nacžišk je najsterje wospjet pschedžeła, je-li žo zbyła njeschpiwacži.

Kaž žo powěda, žo w bližschim cžasu nowa rosprawa wuda. Ale kaž te wězy dženża leża a steja, może žo hižo rjez, so ma nacžišk statneho knježerstwa wotnjesć njepschecželow hacž pschecželow. Krucže hižo steji, so Prusa a Sakska nacžišk w dotalnej formje na žadyn pad pschihłoßecwacž njebudžetej.

Ze Serbow.

W Budyschinje, 25. septembra 1925.

Nazymske prózdniny.

S dženjnischim pjatkom sapoczinu žo na Budyschskich schulach nazymske prózdniny. Wječera pschipołdnju w 12 hodźinach žo potajkim schula skónči. S njej skónči žo letne pol schulskeho léta. Tute pol léta je potajkim tak njenowane prózdninowe pol léta. W nim běchu najprjedy žwjatkowne, potom wulke, a někto skónčnje nazymske prózdniny. Nimo toho mějesche tuto létne pol léta tej hischcze wschelake druhe rjanosce. Wulkety žo wotmachu a wschelake hry na popoldnjach. To wschitko dyrbja naschi studowazy a schulerjo w symje parować. S tym je někto ke kónzej. Kak dołho hischcze a syma žo pschiwlizi. Tuž bożemje léczi cžaso, cžaso wulkotow a wschelakich rjanoscow. W rjanych a lubych dopomnjenskach žo jenož hischcze mjes nami žiwy. Pschichódne prózdniny hakle rumpodich sapoczinu žo pschinjese. Hacž do hódpak je hischcze chětro dołha schkornja. To dyrbja naschi studowazy a schulerjo hischcze nimale tři měsazy w schulskej jstwi wutracž. Někotremu dyrje žo mjes tym te zdruhdy wotdźi, ale schto žebi chce. Tola, wostajmy pschichodu na pokoj. Dženża je dženża, a dženża žu prózdniny. 4. oktobra žo hakle sazo schula sapoczinje a to we 8 hodź. rano. S wjeselymi wobliczeni widžachmy dženża mnohich studowazych z Budyschina domoj na prózdniny jěcź. Cžohodła njedyrbjak žo tej pilny studowazy wjeselicź nad žiwjimi spokojazymi zenjurami. Dosć hłowwukamanja a prózy je cžasto měł, so je žebi je takle dobył, z kajkimiž je spokojom. A nan — tež wón žo wjeselì, hdyž pachof se spokojazymi zenjurami domoj pschindże. Je znajmjenischa wěsty, so njesžu pjenjezy zyle z wotkoma won schmórnjene. Haj, haj, studowazy žu drohy. To žo cži te „monety" tak z mózhmy wuschmóraju, stóži nan druhdy žusodeł. Pschi žebi pak žo tola wjeselì, so z hólza jómu pożdźiche něschto budże a so jo njebudże trjebacz tak drjecz kaž wón. Druhdy wschak je hólzej hrozbł, prajizy: „Ssynu žłuschak, so chětro chromisch z wukinjenjom a žo nětkle wotcelo-pożledních cžampasch." A — hnorze je žłuschat. Khwalicź wschat jeha do wocžow njeżmě. Hewak žebi hólz myślił, so je ž hižom mudry dosć a so trjeba njeje, pschewjele wukinjez. — Tuž luba žerbłka studowaza młodžina, někto hischcze raz wotpocżese a potom po próżninach žo z nowa podaże do žiwjeho duchownego dźěła, kotrež ma wam faruczicź wasche pschichodne powołanje. Sdźěłanych a intelligentnych ludźi dosć mjes Serbami trjebamy.

Tuž lute dźěsacz dnjow
Najkrótše wuzitkowacje.
W cžasu prózdninow
Sse mozow nabrěbacje.

Też to wam njeschkodźi,
Hdyž pomhacże pschi dźele.
S tym duchu wocżerstwi —
Je strowy duch w cżele.

*

— **Wo wjedrje.** Wječera wjecžor w 7 hodź. barometer 731, hygrometer —2, thermometer wo dnjo +14. — Dženża rano we 8 hodź. barometer 736, hygrometer —2½, thermometer w nozy +11. Wuhladdy na njeskajne wjedro. Nižina lećesche wječera rano nad srjedźnjej Norwegskej. Jeje wubłaki pschinjesechu nam wječera wo dnjo mjholaty a wjecžor žylnischi deschcżik. Dženża rano pschicżahnu naš njewjedro se žylnischim deschcżom. Też zawječerawschim wjecžor žo na horu błyskasche. Tute pózdnje njewjedro lubi nam po starym prajenuj rjanu cżojnu nasymu. Wyschinje leżeschtaj wcżera rano nad ranischej Europu a z wjecžora Jendźelskeje. Pożlednja žo po sdaczu pschibližuje, pschetoż schfleiza dale na rjane stnya. Jutsje hobotu słónczko 5.53 hodź. sthadża a žo 5.49 hodź. khowa. Mježacź sthadża popoldnju 3.42 hodź. a žo w połnozy khowa.

— **Schkrowa powěsć wo wjedrje:** Sso dale wucżahuje, deschcże popuschczuja.

— **Ważny žerbski žwjedżeń** žo da-li Bóh pschichodnu njedźelu, za jutšischim, tu pola naš w Michałskej zyrkwi w Budyschinje žwjescź. Runje w naschim cżasu je Boża słužba za dźěći wożebje ważna. 50 lět nětk w Sokfiej wobsteji. Wjele žołnowanja je ž njeje za naschi lud a wosebje za naschu młodosć wukhadźało. Sdźiwdżesch dże napominać, so bychmy so runje w nětcżischim cżełkim cżasu dwójay jara za łschcżesijanske wotcżehnjenje dźěći smerzu starali. Sserbska žwjedżenska Boża słužba žo dopołdnja ½9 hodź. sapocżnje. Předowanje smeje farar Domaschka z Budestec. Po předowanju dopołdnja po 10 hodź. smeje předar też Bożu słužbu za dźěći. Na žwjedżeń je kóždy žwerny Sserb z błiska a balska wutrobnje witany!

— **Rosprawa policije.** W Budyschinje w pożledním cżasu wschelake gramophonowe płaty kradnychu a to 33 cżełwjenych vorowych płatow, 30 cm, jenu módru vorowu 30 cm., 3 cżełwjene vorowe 25 cm., 6 gramophonow, 30 cm., 2 partophonaj, 30 cm. a diwaj stradivari, 25 cm. — Dosć kradnychu 16. 9. 25 we wokolnosći Budyschina mužaze jěsdne kolo znamki „Phänomen" cżišło 197618. Kolo ma cżornu podstawu, żołte swjena, horje sżibnjene wobźidło z celuloidowymi pschimadłami, schcże Continentalne wobrucże a toschku se wschelakimi kluczemi.

— **Swobodne mjasowe jěki** w Budyschinje. Sobotu, 26. septembra, dopołdnja wot 9—11 hodź. wotedawa so žyre howjase smjaso, pmit po 60 a 40 np., žyre swinjaze mjaso pmit po 70 pj. Swinjaze mjaso wotedawa so jenoż na cżišła 771—970.

S **Wulkeje Dubrawy.** Njedocżinstwo sluczichu tudy saudźenu wutoru někotři njedorosćenci hólzh. Woni rosrěsnechu nowemu autowej Dworyzkuwozego towarstwa w Budyschinje sadnjej wobrucži. Budyschske Dworyzkuwozge towarstwo měješche tudy wjecżor sfromadźisnu, na kotruż běchu z autom pschijěli. Njeschmanikow sajachu.

S **Wóžlinka.** Tu žo pschichodnu njedźelu žwjedżeń sa pohańske mišijónstwo wotměwa. Wschitzy pschecżelżo žwjatego mišijónstwa žo na njón lubje pschecżaroschuja. Sserbska žwjedżenska Boża słužba žo dopołdnja ½9 hodź. sapocżnje. Kóždy je do njeje lubje witany!

S **Lejna** pola Khróšcżiz. Tudomna mlokarnja bósta na Drježdżanskej ratarskej wustajeżuju dwě mjeże a to: 1. myto we 2. skupinje (rjadownje 10, na njeschesemu butru), a 2. myto we 2. skupinje (rjadownje 11, na žesemu butru).

S **Kamjenza.** Wernjazy rak počżinja žo też w tudomnej wokolinje, chětro napadnje pokazowacz, tak so dyrbi měschczańska rada płahowarjow nanowjeez, so bychu měschczańscha pschecżiwnjenja mjes žwětnymi a zyzkwinstkimi schulskimi nahladami chětro wulke, haj wjetsche, hacž je žo někaš nadžak. Sastupjerjo knježerstwow wjemožachu hacž dotal formu namakać, so bychu tutomu wobžebje jako „njewjasomny" wosnamjenjeny nacžišk statneho knježerstwa wotnjesć a wukłasć. Nacžišk je najsterje wospjet pschedžeła, je-li žo zbyła njeschpiwacži.

Kaž žo powěda, žo w bližschim cżasu nowa rospraswa wuda. Ale kaž te wězy dženża leża a steja, może žo hižo rjez, so ma nacžišk statneho knježerstwa wotnjesć njepschecżelow hacž pschecżelow. Krucże hižo steji, so Prusa a Sakska nacžišk w dotalnej formje na žadyn pad pschihłoßecwacž njebudżetej.

S **Wolcschnizy.** Chětro wulke samoženjo pschižadź jehnu tudomnej schewski mischtr. K njemu pschindże wjesta hurowka se wjsow a chżyschze žebi nowe cżrije kupiż. Jako bě dołho dosć wuběrała, bě też słónczkuje prawe namakała. Cżrije płacżachu 20 hrivnow. Spschindże wucżahny kupowarka swoju mócżen a pschepoda jemu — hacž z wotmyślenjom abo z njedorosumjenjom — hižo dawno njeplacżinu, ale po napohładze hewak jenu 100-milijónsku bankowku. Schewski mischtr, zyle nowu 100-milijónsku bankowku dawa, jako liczku 100 wuhlada, bu zyle samyleny a měnjesche, so je jomu hurowka 100-hrivnowsku bankowku dała, so je jomu hurowka 100-hrivnowsku bankowku dawa, so je jomu hurowka 100-hrivnowsku bankowku dawa. Cżrije Dżakowasche žo a da je 80 hrivnow wrócżo. Cżrije derje sawali — a hurowka dżesche swoje pucże. Jako bě dżesch cżas wotesicża, hakle žo schewski mischtr dohlada, so je sfebamy. Wżesche ž rjanymi cżrijemi też hischcże 80 hrivnow pschipadżit. S tym bě na ras 100 hrivnow słubił. Kupowarka pak bě hižo dawno pschewschė hory. Podawk njesda žo nam skoro k wěrje podobny być.

S **Měrcżizy.** S płunom spytasche žo sajědojcżicz sa dźensnjem srjedu tudy jena holza, kotraż hižo dżesch cżas pola jeneho tudomneho cżeruježelniskeho mischtra bydli. Ju we wontorje wo słuzbe leżazu nadeidżechu a z autom do chorownje w Riśkej dowjesechu. Wona hischcże do wjecżora k żebi pschischła njebe. Wona bě pjecża se žynom wobkhódnika słužbjena. Wschelake njejetnoty mjes mjes nimaj žu ju k tulej krocżeli pohnuże.

Se **Stšephor.** (Wulki woheń.) Tu wotpali žo fobrika słomjanych pschikrykow a słomjanych powrjeschowow, wobhdżerja Pawoła Lehnika. Woheń žo jara spschinje rosschérjesche a sniczi zyle maschinske twarjenja se wschimi maschinami a k tomu hischcże jenu kólnju. Jenož domske wohnjej wobróchu.

Se **Zarowa** (Sorau w Dolnjej Łužizy). (Młodaj cżekańaj.) Młodaj, bratr a žotra, kotraż mataj, łaž žo ida, lóżchi k pucżowanju, dżěchtaj žo saudźenu pondżelu tudy z domu swojeju starscheju wutkaliłoj. Staj to 15-letmy schuler Rudolf Mežank a jeho žotra. Wonaj dżěchtaj rano kaž hewak do schule. Na Wilhelmowym namésce žo nabodo sawróżischtaj. Jenemu znatemu, kotreho seikaschtaj, prajeschtaj, so žo schula hakle we 8 hodź. sapocżnje. We žamžnej hodźinje podajschtaj so žaho domoj, skhowaschtaj swoje schkulske tosche do pinzy wjaschtaj nanej jěsdne kolo. S jědnym kolom a z někotrymi pjenjesami, kotreż dżěchtej nanej pokradnyłoj, podaschtaj žo na pucżowanje. Hólz žadżi hotru prędku k wodźidłu, kaž to nětkle pola mnohich kolojesdnych widżimy a tak wotdżěschtaj po Trjebulowskej dróhy. Holza je 12 lět stara. Wona žo bratrej dowěrnji, kotrejž jej pschiręczkowasche, so by žo z nim žobu do Budyschina podała. W Budyschinje bydlitaj mjemnjezy jeju dźěd a wowka a druhy trejni spschećelżo dźěsczi. Jeju starschej mataj doma wo njeju wulku starosć. Haczrunjeż wży hnydom policiji wosschewischtaj, nimataj dotal ani powěsće wo dźěsczomaj. Jimaj je žo žnano sa prędawschej starej domišnu sesttykało. Nadżijomnje žo bórzy žaho k žwojimaj starschimaj wróczitaj.

S **Gaglowa** pola Khocżebuża. (Wulki woheń.) Pónđżelu wjecżor wokolo ½7 hodź. wuhdyri na tudomnym knježim dworje, kotruż wudowje Braschowej w Jarsinje bydlazej słuschza, wulki woheń. Jako žo na njón dohladachu, dżesche hižo pschepoźdże a njemóżachu nicżo wjazy wukhowacż. Dokeż běchu pola hospodarskich twarjenjow murjowane swižle, tak z najmjenischa domke a inpetkrowym khlěku wohnjej wobróchu. Wschelake maschinske twarjenja a wjele wobsahow pak zhubichu.

Wodolena.

Schumawska powěsć z kónza pohanskeho cżasa.
Napisał Jwan Klicpera.

(Pokraczowanje.)

„Wschitko samolwjenje sa dżenżnischi wusup pak padnje na moju hłowu. Župan Jaromer njemě wo njej, a staje-li so krawna, budże jara sły!" rjekny knjes.

„Ach, schto župan, tón nětkle na baworskich mjesach pschehladuje wożyki a straże. Hižo psched schtyrjomi dnjemi je wotjěł a myślu, so žo tak bórsy njetwrócżi!" pschisjponmni wusmješchliwje Einhart.

„Nimo toho, hdyž pschecżżimo pohanam cżehnjenym wobronjeni, to sasahujenty do jeho pratwa", roswažowaschche Kschesejcżan dale.

„Mójej, kmny je sazpěcżom z ruku słotomyjeć; potom pak wotmjelkny a jeho wocżi sahladaschtej žo wótrje a kedżbliwje do wjesżicha napschecżiwneho Sswatobora. Khwilku wón tak mjelcżesche a hladasche napjecże horje. Potom hrabny z mozu Kschesejcżana za ruku a rjekny:

„Pohladaj wschak k wjerschkej a nad nim. Widżiżch na twołtsły runje na wjerschkom maku cżerwjeń. To wschak njeje błydżej jażnje hwězdy, žwjecżazeje žo na njebju, je to cżerwjenische žwětło. Hlej, nětko rojsce a žo schéri, a nětko je zyle njebjo nad wjerschkom rostřwěcżiło. Nó, potajkim tu masch dopokas, žym to wědżat. Hižo sakajn a spěwaju tam pohanjo wokolo žiwojich wohnjow!"

A wopraudże bě so runje saczerwjenito zyle njebjo nad žamom wjerschku Sswatobora, kaž wot wohnja na horje. Płomjenjow wěso widżeczi njebě, dokelż bě też wjerschk se łežom sakryty.

„Potajkim tola njedżiwajzy jakasanja a mojeho hrożenja a njedżiwajzy wosjerwenja žlowa Bużeho!" sawoła rosthorjeny knjes. „A sajo wona sajatka měschcżiza tam wotjewja cżeścżowanje k biesbożnym pschibohom?"

„Sawěscże je tam nětko Wodolena sapalika wopory Sswantowitej!" wokkrucżesche horlinje Einhart.

„Nó derje, žwolaj do brónjow k wucżehnjenju pschecżiwo nim, Einharto, a dżenża skasnyny jim jich błudy, a pschikhajam, tak bjes wuspłekka kaž wondanje, z tamneho městna wżajz! Woni chżedża dżenża žwjate wohnje měcż? Dyrbja je měcż a sapalicż na žo wschón jich žwjatobaj w jenom wulkim płomjenju!" pschipowdź Kschesejcżan, je žwjatej horlivosżu sahorjeny.

„Sapali žo, wjeledostojny wótcże, sapali žo žwjatobaj a budże žo dżenża dołhotrajazeje žuchoty dla derje palicź!" žmějesche žo pothmurjenje nemški mischtr, „a potom wobrocżiwschi žo w stronu wohadły, saturbi mózne tłikroć na žwój rózł, so žo žwuczeny jeho hlóž dałeko a schérokо rosschórwache.

Spěschnje dżěschtaj Einhart a Kschesejcżan z hórki dele a krocżeschtaj khwatajzy wróczo do wohadły. Wrjedy hacż dóńdżeschtaj k prénim khěžam, mikachu so hižo sczinj stoku pschihdżażnych muzow, sfromadżowazych žo pschi pożledním dominku Ssuschiske wohady.

Njetrajesche dołho, a hromada srojsce na wulku žyłu nětże dwěsce muzow; sforo wschitzy běchu žyłni słotomyjerjo, derje wobrónjeni z cżeżtimi klepadłami a zypami a mjeczemi.

Cżišche a jenoż zyle mjelcżo schepotajo sestupowachu žo do rjadow, a hdyž k nim Einhart z Kschesejcżanom pschistupi, nasta dospołna žichina.

„Sczeże wschitzy hromadże?" woprascha so jich Einhart wótcże.

„Ssmy!" saklincża z cżrjódy jenuhlóżnje.

„Tuž w Bożim mjenje dopředka!" sawoła ważnje knjes Kschesejcżan.

„Hischcże něschto," pschisjponmni Einhart. „Ssnadź žu pohanjo w lěsu abo horjeka straże wustajili, tohodła budżcże sczicha a dawajcże kedżbu, so bychcże hołk a harn njeczinili a stupajcże też jenoż lohze, so buchu najwjetscha njepytnyli a nam njeczekli. A nětko dopředka!"

A žam wukrocżiwschi, pschidruzi žo ke Kschesejcżanej, a cżehnjetschtaj k Otšowje, za nimaj sczěhowachu žyły wulk.

Cżišche pohibowasche žo cżrjóda k rězy a jenoż podnschenj tupot, naczinjeny wot tak mnohich krocżeli, wosnamjenjesche tu pschitomnosć a pokhod žiwych, wopraudżitych bytošcżow.

Pschenđżeczu psches drjewjany most Otawu a samrěchu žo potom k dołhemu wjeczorej runje k Swatołoworej, pschekrocżiwszy lěsne sahony a potom role, hdyž sa někajki cżas pschicżezechu k pjatam hory. Wot tam wjedżesche nahły, kamjenity puć do wjerschka. Khwatanje a krocżele cżrjódy žo trochu swólnichu a bórzy widżachu žo we wyžkolim lěsu, hdżež jich dospołna cżemnota wobja.

Einhart a Kschesejcżan sastaschtaj a sa nimaj sczěhowasche cżrjódy.

„Drjewarjo Lutano, hdże žy?" wobroczi žo mischtr Einhart k cżrjódze.

„Tudy!" wotwoła žo z rjadow žylny hłós.

„Wottud dyrbiżch naš ty wjesch, ja žo wjazy w lutej helschej cżmě dale njesnaju."

Sswonowy šměch saklincża z rjadow a sa krótki cżas na to wumuri žo z cżrjódow cżemna postawa a stojesche žnydom wjednikej po boku.

„Tudy žym."

„Tuž dha naš wjedź!" poruczi Einhart.

„Dowol, mischtrje, so bych na něschto kedżbne cżinił," rjekny na wjednika powyschcżeny drjewarj.

„Na cżo pak to?" woprascha so njeszczerpliwje nacżalnik słotomyjerjow.

„Nětkże do lěsa žu wottud žalene kamjenitne wroty, pokhadżaze z cżakow Bojow."

„Ach tak, wonej dwě skaliszy pola wosowego puczja," dopowni žo Einhart.

(Pokraczowanje.)

Přiloha k čisłu 224 „Serb. Nowin“

pjatk, 25. septembra 1925

Dźěławosć spomožeńskeho a zastaranskeho hamta města Budyšina w augusće.

W měsacu auguscze wopyta hodźiny sa podawanje rady maćerjam a cźěšchnych dźěcži pschi Kralowskim walu 3 na 6 hodźinach 329 k jenotkliwym podawanjam rady (77 małych dźěcži, 228 cźěšchnych dźěcži a 24 pschichodnych nacźerjotoy).

S wobstatkow sastaracźnje wotedawachu so tele zyroby darmo: 124 puntow pschenicźneje muki, 87 pt. pschenicźneho griža, 98 pt. zokora, 80 pt. wotrjownych zuschetkow, 4 pt. tuka, 2 pt. kakawa, 88 tyłow mloka. Na khude, khore dźěcži rosdźěli so nimo toho 2 kg. jatrowego tuka, Larosana a wapnowych preparatow.

Na drasce wuda so tuke: 45 pjeluschkow, 10 wobliwanskich rubow, 22 koschulkow, 12 jeźkow, 3 gumijowe podłohi, 1 poćehnjenje za hłowak, 1 por filzowych stupnjow, 1 schórzuschk, 16 podłožkow, 2 łapki, 1 kožowa płachta, 4 žuknicźki, 1 por nohajzow, 5 porow khołowcźkow, 8 porow stupnjow.

Psches hładarnju cźěšchnych dźěcži wupožcźi so w měsacu auguscze: 6 dźěcźazych wožeškow, 4 dźěcźaze korby, 2 thermometraj, 1 pućowanski paket.

Saradźenja za małe dźěcži bu 17. augusta wotewrjena. Rada podawa so darmo kóždu póndźelu pop. wot 4—5 hodź. w městnischcach za hładarnju cźěšchnych dźěcži. Na 3 radupodawanskich dnjach so 31 małych dźěcži pschedsteji.

Sastaracźnja za nu pluza khorych — na Kralowskim walu cźo. 3 — wopyta w měsacu auguscze na 8 saradźerskich hodźinach 39 wosobow. Pschi tym jednasche so wo 16 prěnjotnych pschepytowanjow, 16 dalschich pschepytowanjow a 7 so rada poda.

Khudym na pluza khorym so k Njepschenju fezjwjenja woteda: 70 puntow muki, 35 puntow zokora, 35 puntow griža, 17,5 punta kakawa.

Tele wězy k hładanju khorych so wupožcźichu: 24 pschikrywow, 2 thermometraj, 18 bluwanskich bleschow, 1 łožo z matrazu, 1 powdetrowa wobruca a 9 łehanskich stołzow.

W sastaranju schulskich dźěcži bě dale napraschowanje na wobleczenjach wožebje za dźěcži, kotrejž běchu k wodychanjenskemu pschebywanju pschi morju abo w horach posłani. S wobstatkow sopnoscźiskeho hamta rosdźěli so: 6 porow sandalow, por hólczazych stupnjow, por filzowych stupnjow, 15 porow dźěcźazych schtrympow, 7 hólczazych koschlow, 6 hólczazych koschlow, 6 hólczazych khołowow, 6 schórzuchi.

K tomu pschiwsachu so z dźěrku nuzowego sjednoczenstwa za dźěcži: 13 porow hólczazych khołowow, 1 pótnik, 3 jaki, 6 wobleknow, 1 cźapka, 3 mantle, 16 hólczazych wobleczenjow, 7 spódnich łukow, 1 staćźk, 1 bluza, 9 porow dźěcźazych stupnjow, 3 pory domjazych stupnjow, 2 schórzuschkaj, 1 spódnja jaka, 3 dybsacźne rubischka.

Dale rosdźěli so na muzow: 6 porow khołowow, 4 jaki, 3 łazy, 7 koschlow, 5 porow spódnych khołowow, 1 khołk, 6 porow stupnjow a 8 porow sokow; na žony: 2 mantlej, 2 žukni, 1 bluza, 2 koschli, 3 khołowy, 2 barchentowej jazy, 4 pory stupnjow a 2 schórzuchaj.

Na nastork schule pschepyta so jena hólczaza rjadowanja na nałožowaze wschi. 10 dźěcži, kiž njemějachu cźišu hłowu, so pod dohlad staji.

W rěcznej hodźinje sa bědnych, kotruž k. dr. Elßner se Drjezdźan 28. 8. wotmě, pschedstajichu so 4 stare a 4 nowe pady.

Domjazych wopytow bě pola cźěšchnych dźěcži 165, we łyžnym sastaranju 71.

Sastaracźnja sa picźkow, kotruž je spomožerski hamt a Němski žónski swjask za bjeskałoholnu kulturu, do živjenja zwołała, wopytachu w auguscze 3 wosoby. Sastaracźka je 42 domjazych wopytow cźinila a pschi tym 5 žiwołowu da sastaranja wsała. Wona wobhlada nětko 43 žiwołow.

Sastaracźiski hamt woteda w auguscze potuńschene abo darmo: 705 pokrutow khlěba, 148 puntow margariny, 1556 cbm. płuna abo elektr. pruda, 145 litrow petroleja abo špirituša a 446 porzijow jedźow.

Hotowych pjenjez, podróžnischkeje a hospodarskeje pschipomoznje sa małych rentnarjow, sozialnych rentnarjow a jednotliwych dźěłaćelow dźěłnemjerjow we wobjednych trěbnych padach je wscho hromadze 28675 hriwnow wuplaczi.

Cyrkwinske powjesće.

S **Budyšchina.** W Michałskej cyrkwi śměje 16. njedź. po św. Trojicy rano ½8 hodź. farar Tyschcer serbsku spowědź a św. wotkazanje, dop. ½9 hodź. farar Domaschka z Budešcz serbsku swjedźensku Božu słužbu dla kěnezo khromadźiny Sakiskeho krajneho swjazka za dźěcźikemschenje. Hudźba: Modlenje za hnušle a bygle wot Thomasa Giordani. W 10 h. Boża słužba za dźěcźi. Kollekta. — Wutoru wjeczor we 8 hodź. biblišta hodźina na Zidowje (pola Henczez). farar Räda. — Wumrěli su: 15. 9. Emilija Paulina Weinholdowa rodź. Mlónkez, manźelska murjerja se Sohłanda nad Spr., na Zidowje, 61 l. 9 m. — Alfred Dürre, dźěłaćer se Drjezdźan, na Zidowje, 72 l. 2 m. 15 d. — 17. 9. Jan Kurt, Kurta Wilija Wagnera, fabrikskeho dźěłaćerja we Dźěžnikach, žynk, 1 dn.. — 21. 9. Hanka Wally, rodź. Naumannez, Edgara Henzla, knjesa nad Wowmjowom, manźelska, 35 l. 16 dn.

— **Krajnozyrkwinske shromadzeństwo w Budyschinje, na Rózowej haśy 31.** Njedźelu dop. ½11 hodź. wobdźelenje na dźěcźikemschenju w Marijnej-Marcźinej zyrkwi, wjeczor we 8 hodź. shromadźizna. Wutoru wje. ½8 hodź. swjask młodźiny za rosćěnjo. Kchcześ za młodźenzow a žrjedu wjeczor we 8 hodź. tchorunja za młode holzy. Schtwórtk wjeczor we 8 hodź. bibliška hodźina. — Knjes shromadźeńskowy wothładaś Zimmermann z Budyschina śmjeje biblišku hodźinu pónd. dźelu (28. 9.), wjeczor we 8 hodź. w Hornjej Hórzu, žrjedu w Motyldze, schtwórtk we Wobranczach (Steinigtwolfmsdorf) a pjatk w Tuchźicach. — Knjes shromadźeńskowy wothładaś Kschiźan z Wałeje Hory śmjeje shromadźiny: Njedźelu pop. ½2 hodź. njedźelsku schulu a w 3 hodź. biblišku hodźinu w Wałej Horje, póndźelu w Zokowje, schtwórtk w Drožďžiju pola Heinzkez a pjatk w Dubrawnym pola Libschez, pschezo wjeczor we 8 hodź.

S **Budestez.** 16. njedźelu po św. Trojicy śmjeje farar Wójz rano w 7 hodź. serbsku spowědź, dop. we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske předowanje. — Popoldnju w 2 hodź. kemschenje za dźěcźi.

S **Bukez.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano ½7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ½10 hodź. serbska Boża słužba. Sběrka za łužiski skutk lubosće. Popoldnju w 2 hodź. dźěcźikemschenje.

S **Budyschinka.** 16. njedź. po św. Trojicy rano we 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske kemschenje. Semrěł Gerhard Erich, žynk pohonca Kaltenbrunnera w Pschichozecach, 5 m.

S **Barta.** 16. njedź. po św. Trojicy rano w 7 h. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje.

S **Husći.** 16. njedź. po św. Trojicy rano w 7 hodź. němska spowědź, we 8 hodź. němska a dop. ¾10 hodź. serbska Boża słužba. Wjeczor mišijónske towaršstwo.

S **Hodźija.** 16. njedźelu po św. Trojicy jako na žnjownym dźakanym swjedźenju, śmje farar Wjesar rano w 7 hodź. serbsku spowědź, farar Voigt we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje. Kollekta: We 11 hodź. Boża słužba za dźěcźi.

S **Hrodźischcza.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano we 8 hodź. serbska Boża słužba, dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. Dopoldnja ¾11 hodź. Boża słužba za dźěcźi.

S **Huczinu.** 16. njedź. po św. Trojicy rano we 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba.

S **Hornjeho Wujkida.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano we 8 hodź. němske kemschenje. — Wutoru wjeczor we 8 hodź. towaršstwo młodych holzow na farje.

S **Khwaczicu.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano we 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbske a ½10 hodź. němske kemschenje.

S **Klukscha.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano we 7 hodź. serbska spowědź, we 8 hodź. serbska a dop. ½ 10 hodź. němska Boża słužba, ¾11 hodź. nješchpor za dźěcźi. — Wumrěli: Arnoschk Lahde, dźěłaćer we Nowej Wěsy, 73 l. 9 m. 9 d. — Willy Max Kaschpor, Jana Augusta Kaschpora, khěžkarja w Klukscha mandź. žyn, 8 l. 1 m. 19 dn. — Gottfried Maxx Knrt Griesbach, Emila Roberta Paula Griesbacha, dźěłaćerja we Cźěłchowje, mandź. žynk, 3 m. 11 dn. — Pawol Richard Bartko, Maxx Roberta Bartkowa, dźěłaćerja w Rumtoli mandź. žynk, 2 l. 4 m. 29 du. — Hana Swob. Fiedlerjowa rodź. Scholtkez, wunmenkarka we Kiječy, 88 l. 3 m. 6 du. — Pohrowana morwonarodźena dźowcźička Augusta Bartscha, khěžkarja w Dobjejnju.

S **Klětnja.** Dop. ½10 hodź. Boża słužba se předowanjom, z Božim wotkasanjom a z khscheścźanskej wuchu. Popołdnju w 3 hodź. zyrkwinski koncert.)(Sastup placi 50 pf.) Wutoru dopołdnja ½ 10 hodź. Boża słužba z předowanjom (Michałski swjedźeń).

S **Lupoje.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano we 7 hodź. němska spowědź, dop. we 8 hodź. němska a ½10 hodź. serbska Boża słužba, w 11 hodź. dźěcźikemschenje.

S **Małeschez.** 16. njedź. po św. Trojicy rano we 8 hodź. serbske a dop. ½10 hodź. němske kemschenje, we 11 hodź. dźěcźikemschenje. Wjeczor w 7 hodź. za młodźinu pschednoschk se swjetłowobrasami na farje.

S **Minakala.** 16. njedź. po św. Trojicy rano ½8 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbske a w 10 hodź. němske kemschenje.

S **Njeswačidła.** 16. njedź. po św. Trojicy rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. Spowědź wupadnje.

S **Rozaczicu.** 16. njedź. po św. Trojicy rano we 8 hodź. serbska a dop. ½10 hodź. němska Boża słužba. Sběrka za „Łužiski skutk lubosće“.

S **Nukez.** 16. njedźelu po św. Trojicy rano we 8 hodź. serbska spowědź, dop. we 9 hodź. serbska a ½11 hodź. němska Boża słužba. Popołdnju w 2 hodź. je němske dźěcźikemschenje. — Póndźelu wjeczor we 8 hodź. jónste towaršstwo.

S **Wóhlinka.** 16. njedźelu po św. Trojicy Swjedźeń mišijónstwa mjes pohanami. Rano w 7 hodź. serbska spowědź, dop. ½9 hodź. serbske swjedźenske předowanje — knjes farar P. Mrózak z Kettig. Dop. ½11 hodź. němske swjedźenske předowanje — knjes mišijónski inspektor Michel z Drjezdźan. Pschipołdnju we 12 hodź. kemschenje za dźěcźi. — Wjeczor we 8 hodź. swójbny wjeczor pola Haschkez. Pschednoschk se swětłowobrasami z mišijónstwa.

S **Wukrancźiz.** 16. njedźelu po św. Trojicy serbske a němske cźitanske Boże słužby. — Wutoru wjeczor Boża słužba z předowanjom we 8 hodź. (Michałski swjedźeń.)

S **Wochos.** Njedźelu, 27. sept. dop. w 9 hodź. je němska, ½11 hodź. serbska Boża słužba. Wjeczor ½9 hodź. bibliška hodźina na farje.

Spiritismus, duchi a wobkhadźenje z duchami.

W tutych dnjach pschinjesesche nowinu z nowinku: „Nowa bliska swětowa wójna je wot spiritistow wěschcźi.“ Conan Doyle, pschedźidyda mjesynarodneho kongresa spiritistow, je z „tanneho swěta“ pošełstwo dostał, so je nowa, jałoftna swětowa wójna blizko psched durjemi. Jendželska pschi tom najlepje wotrěsnje porunja druhim narodam; cźehodła, to jemu duchi pschenadźili njejsu. Najdełnje pošełstwo duchow žu tak jara musne bychu, so na nětko ja swoju winowatosć, sjawnosć a wotkrjaschcźa kóždeho wěriweho khscheścźana, zo wot spiritistow zabłapjeć dać. Wutrjełk jeho wucźenja wo spiritismje je khscheschowazy, kotryž dźensy naschim cźeścźenym cźitarjam žobudźeći, dokelž je spiritismus jako sta cźažowna thorosć po swěcze roschěrja a wjele milijonow pschiwabowarjow namaka.

Pater Fr. Pieper roswucźuje naš takle:

Njedźiwazy wschcźo sapřewanja, njedźiwazy wutrjełk schowanja a hanjenja wěcźneho njebja a wěcźneje hele, kiž khscheścźanstwo wucźi, je tola wědomjo wo njeśmjertnosći we wutrobach cźłowjekow sakorjenjene. Njewěrjene stwórne nahlady drje jo potkóžeja a duscha, ale njedźiwazy toho žebi tole prawe wědomjo dźenja z mozu puće ruba. Schcźroke ludowe worschcźy, kotrejž žebi khscheje krótko psched tym na žiwoju njewěrju nětchto być sdachu, wěrja nětko sasho hišo do swěta duchow po žmjerći. Wotrzeknywschi so wot khscheścźanstwa a jeho wucźenja žu woni tutón swój duchow wotkryli. Khscheścźanska wěra bo wohole swěta duchow pak je pjecza sa nich pschewinjena. Nad wěru je pschesłědnywschi žu woni dozpěli swobodny wobkhad je tammym swětom.

Spiritistiske zyrkle abo kruhi su z domom a wukhowanskemi schcźom sa wobkhad z duchami. Pschiwiržowarjow spiritizma mamy milijony na swěcze. Jich cźłonkopizow a hewschcźicy wosjewjenjow je jara wjele. Po jich měnjenju stupi na městno wěry a dopokasow za khscheścźanstwo widźaca nawjes dźiteczá a spósnacze. Wcni ko khwala, so z jich wobkhadom z duchami khscheścźanske wucźenje wo njeśmjertnosći cźłowjeka je duscheje podpjerała. Cźile ludźo njemóža srozumicź, kak khscheścźanstwo w dźenźnischim wótrem wojowanju wo duschu jich „wjelehódnu“ pomoz wotpokasuje.

Khscheścźanstwo wschak dyrbi tule jich postrjelenu, njeprezschenu pomoz wotpokazać. Wobkhad z duchami spiritistow njeje wědomosć ani wěra, ale pschiwěrna najhórscha.

Spiritismus njeje wschak jenož sjewjenje naschego cźasa. Pospyt, z duchami semrěłych wobkhadźecź a wobstajnje wobkhadźecź móz a pisches jich móz wliwa dostacź na wołuby cźłowjekow, žaha wrócźo hacź do najstarschich cźažow. Na to abo druhe waschnje namaka so spiritismus pola wschěch ludow. 1. Kralowje 28, 7 a sćěhowaze. Wjele mjenowana je kusłarnicka z Endor. Sa to maja w njej pišomny dopokas sa wobkhad z duchami. Sćwjate Pismo powěda wo njej, so je wona po próstwje krala Sauła ducha profety Samuela sawołała. Hacź pak je duch Samuelowy woprawdźe žo sjewił, wo tom žiwe. Pismo nic njeměrźi. Teź tu móže žo wo powědanje jednacź, kotrejž pocźahuje so na wschědny spiritistiski kunšcht. To, so wo tom w Swjet. Pismje stoji, njeje hischcze z dopokasom.

Spiritistiska nascheho cźasa su žebi žiwych pocźahowe k duchaм zyle wěscźi. Potajne wězy nimowólnje pišazeje rinki (automatiske pisanje), praschcźa a wotmołwjaza hra, klepajeho blidka žuwarjow z blidkom, wustupowanje wěstych wołoubow (medijow), z kotrychž so sdaczu zuse hłoby rěcźa, — to wschitko ma so za hłoby wotemrětych — žu spiritistam w prěnim rjadze z dopokasami za zich wobkhadźowanje z duchami. Se spodźiwanjom so praschejo: „Schtó druhi dyrbi jedyn duch móže tu z nami sjednoczeny być?“ S tutym praschenjom maja woni žiwi dopokas hotowy. Jenož sabywaju, — w najwjazy pschipadach wschak to ani njewědźa, — so je wědomosć tute zuse hłoby bjese wschego wobkhadźenja z duchami hižo wuzatknita. (Pschirunaj cźažowe praschenja: Okkultismus a jeho dźiwy.)

Spiritistam — niz druhim ludźom — je wobkhadźenje z duchami dopokasane. Woni tutón wobkhad njemaja wědomosć. Postajeja prawidła, po kotrychž mjenuja z cźłowjekom so snaćź, hacź je jedyn duch a kotry mjenujo z cźłowjekom so nazdźbuje. Tři z tutych sakonjow dadźa so na sćěhowaze waschnje wopisacź:

1. Duch wotemrěteho da so spósnacź z rěcźenja w jeho maćerskej rěcźi, kotruž je pohrebnikej (medium) njesnaty.

2. Duch wotemrěteho da so spósnacź, hdyž pohrebnik rukopiš wotemrěteho napodobuje, njesnatwschi wołoubinsku wotemrěteho.

3. Duch wotemrěteho da ko spósnacź po wěstych wutźiwnych

wach a rěčenjach, po waschnju, kak je ham pišak, hdyž tu tute sjewjenja so sakhowake pschi njepschikomnosći tajkich ludźi, kotriž tu wotemrětkeho fami znali.

Sa kóždy tutón sakoń, tak mytla, mója wusmanne pschikłady pschinjesecź. Woni wobkrućeja — na to pak dyrbi so bźiwacź, so tu to wěrinoi spiritizma, kotriž nam tute pschikłady powěduja; w druhich kuhach njentóžesch tajke wězy zwła dożiwicź — so je medium was źiwoje sjelenja w nowogrejšej rěči cźinilo, hačrunjez běšche jemu tale rěcź dospołnje zuła. Druhi sakoń so wosebje wuźiwasche ś toho, hdyž ducham tafiu ś wuźiwanju podawachu. Posledni sakoń — jeli je wěrno — so ś wopraudzbe jasnym pschikładom dopokazuje. Skkawny jendźelski spitzowaczel romanow Dickens je pjeca w jenom pogedźenju njedokónczeny roman dopisał. Hdyž hotowy roman pschedpołožichu, prajachu so tych hižo do prěcka wěrinych spiritistow: „Schtó druhi hacź duch Dickensa mohł tudy wukazowacź? Wschak smy jeho po jenoź jemu famownemu waschnju jeho pisanja spóznali.“ Tute je spodźiwanjom wupraene ktowa mějachu sago sa dospołny dopokas. Schkoda jenoź sa spiritizmu, so da so tutón jasny pschipad hinak wukoźowacź a dyrbi so tez hinak wukoźowacź. Spiritizmus je wopačny zwłk. *Wón njedopokazuje swój wobkhad ducha- mi, ale wón pschijima jón na prosto sa wopraudźity.* Potom wunamaka sakonje wobkhadźowanja ś duchami, sejerjazo so na nimowólne pschijimanje sa wěrnosć toho, a hórschi so jara na to, hdyž rozumna wědomosć jemu njedowěri.

(Skónczenje pschichodnje.)

Olympiscy dobyćerjo prjedy a nětkle.

Hdyž Paoro Nurmi, finski dźiwapołny běhaŕ, pschi poslednjej olympiadźe we Parisu schytri dobrcźa wobdu, swjeczesche so tutón słutk jako nješchto, schtoź so hischcze żenje stako ujeje. Bjes dwěla budźe Nurmi, liž potom w Sjednoczenych Statach ś nowa wot dobrcźa k dobrcźu krocźesche, w stawišnach moderneho sporta jako najsnamjenicźišchi běhaŕ swojeho cźasa dale źiwy. Cźichi a ś holdowanjom zyle wésce njebrójazy finski lud, je jemu hižo nětkle njesmjertnosć swěcźił, ś tym, so jemu w jeho narodnym mésce, we hlownym mésce Helsingforsu, misedźany pomnik postaji. Nětkrotz budźe we tym pschchódnoscźenje sportowych wuskutkow wijeczź; hdyž pak wěch, so Sjednoczene Staty w prenjej mérje Nurmia dla Finskej wulku poczonku dowolichu, budsejsch tutón dźak wótcźiny frosmjeczź. Narod, kotryž sportischch muži taaź Nurmia wupkodźi — tak budźa mérnje myślazy Americźenjo — je nam jako rukowaczel wěsty doscź.

S nami by źnadź lépje stako, hdyž by so nasch cźaś po starowěku we nastupanju wurjadneho hódnoscźenja cźekkosłowczowanja, wosebje pak olympiskich dobrcźerjam a jich wukonjow, skożowak. Sport a cźekkosłowczowanje so wéso dźensa pétuje, ale schtó żebi świeri na to pomysłicź, so budźa so w lécze 1896 k nowemu źiwjenju sbudźene olympiske hry jenoź někak tak dołho dźerjeczź móz, kaź sastarski narodny swjedzeń starych Grjekow, kotryż so wot 776 do Khr. hacź do 393 po Khr. kóżde schtyri léta w Olympje wotmewasche! Namjetowasche so tola hižo po Parizźej olympiadźe we jendźelskich nowinach, tutym modernym **olympiadam** spadnyczź dacź. Olympiski dobrcźeć starowéka běsche rjek, kotryż so nimale hóźjaz cźeścźesche. Hdyż so tez njeźjmu mjena wschitkich olympiakow hacź do dźensnjischeho cźasa sathowake — jena lisćina S. Julia Africana njenuje jich hacź do léta 217 po Khr. —, je pak tola wjele smich njesmjertnosć dobyło. Na mnohich pomnikach a w pismach cźasowych spitzowaczelow su so jich mjena a skutki pokomnoscźi sathowake . Najsławnischi se wschech bésche drje Milon, syn Diotimosa, ś Krotona, wo jeho njesmérnej mozy so wopraudźe bajowsse wézy rosprawjeja. Wón bésche schescźikrócźny Olympiak, dobu schtyri rasy pschi Jithmiskich hrach, kotreż so tózde druhe léto pola Korintha wotmewachu, trójny pschi Nemeiskich a junu pschi Pythiskich hrach. Sedme dobrcźe w Olympje so jemu njeporadźi. Jedyn druhi wubjerny olympiski dobrcźeć bésche Theagenes ś Thasos, kotryż pschi 76. olympiadźe w pjasćowanju a we pankratiu dobu. Dźesacź krócź dobu żebi pschi Jithmiskich, dźewjecź pola Nemeiskich hrow horzo żadanu wolijowu halžku, a 1400 dobrcźow so jemu w zylku pschipisuje. Wjesspschikładne cźesćowanje, kotreż so jemu stawasche, wupraja so w njeliczomnych pomnikach, kotreż so pola Grekow kaź tez pola druhich ludźi namakachu.

Kajku ważnosć Grekoja olympiskim dobrcźam pschipisowachu, spomjajemy se stawisnow Dorienja, najmłódscheho syna Diagorasa ś Rhodosa, kotryż pschi tsjoch scźehowazych olympiadach, 87, 88 a 89 w pankratiu, to je sjednoczenje pjasćowanja ś wubdźenjom, dobu. Hdyż wón, wot Athenskeho źudnistwa ś kupy Rhodos wuhnaty, w Thurioi mésćańskanje prawo dozpe, na to jeho nawjedowaŕ thurliski łódźow we wójnje pschecźiwo Athenej 407 do Khr. jako jaty do Athena wotwjedźeny, bu wón wot Athenskeje ludoweje rady bjes wukupneho pjenjesa puschcźeny, hynnjez bésche prjedy hižo k śmjerczi sajudźeny. Dopomnjecźe na njesahinjomnu ztawu, kotruż bésche żebi wón se swojimi njeliczomnymi dobrcźemi we wubdźowanjach dobył, wschо druhe sakry.

Wulki wobdźiwaŕ olympiskeje ztawy bésche Alexander Wulki. Wón sczini ztawneho wubdźowarja Chairona, trójneho olympiskeho dobrcźerja, ża knjeżerja swojeho wótzneho mésta Pellene. Jako wusnamny pankratiast Dionysodores ś Thebena, kotryż po Josskej bitwje do rukow dobrcźerskich Macedonow padny, (wón bésche so jako robustaw jeneho ś Dariej pótzłaneho greckeho sapółzanza sajał), bu wón wot Alexandra dla swojich olympiskich dobrcźow puschcźeny.

Njech je so tez wjele se schportskich skutkow sastarskich olympiskich dobrcźerjow i bajemi pschehnako — tak je Polydamas, kiż wokoło 400 do Khr. w pankratiu dobu, dyrbjak njewobrónjeny jeneho lawa pschemóz a jeneho dźiwjeho buwoka sa roht sdźerżeczź móz — sa wschě cźażky pak je wobkrućene, so stari Grekoja pódła horzeje lubosće k wótcźinje żebi nicźo wyschsche njeważachu dożli mużu zylnosć a dospołnosć we wschěch poczinkach sa duschu a cźéło. S tutym duchom běchu żebi woni mjes narodami starowéka wjednistwo wudobyli. —

Město duchakhoreho zadźeržany.

Srudne naschonjenje schwabskeho mészczańostu.

Dźiwne podesídźenje, kaź jo po prawom jenoź w kino a na jelwischczu naschonisch, je so psched krótkim wopraudźe stako. Mészczańosta jene leżesche wźy w blischosći Noerdlingen (w gjenojernej Bayorskej) bésche wot swojeje gmejny nadalk dostał, *ś raschnjeho duchakhoreho*, kotrehoż zadźerżenje bésche so w poslednich tydźenjach khétro pohórschito, do wustawa dowjesecź. Ssydny so ś idiotom na rébłowany wós, sdźesche ś żelesnjiskej stazji a dydny so do spéschnika, hdyż bé najprjedy na dwórnischczu nékotre schkleiszu rima ś żebi wsak. Tuż bjes dźiwa, so knjes mészczańosta w rózku gedźo so do khódkeho spanja poda, njes tym so żez jeho sobutpuczowaŕ jemu napischeczo gedźo njesnaku krajinu wobkladowasche.

Tola khory njebésche żadyn hlupak. Wésche najskérje do teho pschischok, so chzedźa jeho do nékajskeho wustawa tykniez, dokoł wot domizny njes zyle zusynni ludźimi. A tuj wobsanuku, na zyle jednore waschnje swoju swobodu sago dostacź. W pschihodnym wokomiku, hdyż wjesny pschedstejiczerjez hlubóke, spodźiwne storki wot so dawasche a fmorczesche, sthili so ś njemu a wucźahny jemu wschě papjery se saka, tykny te na mészczańostu wustajene ś żebi a swoje tykny spjazenu mészczańosce do saka.

Ničo njewédźo, sastupi mészczańosta do wustawa a pschepoda papjery thorehu. Tamny wucźahny swoje legitimazje jako mészczańosta se saka. Tón jo njemako dźiwasche, so strażniszy mésto duchakhoreho jeho pschimnychu a so krucze wobarazeho bo dźéry tyknychu, njes tym so so idiot dźabołazu śmjejesche. Jeho nastajne wokanje: „*Ale ja ham tola mészczańosta!*“ wobkrućesche strażnikam a lékarjam, so maja tu ś wopraudźitym duchakhoreym cźinicź. Wopraudźity duchakhory rosmołwjesche so ś pschedstejiczerjom wustawa wo cźeżkim padże, hdyż so sago na żelesnizu a je żo wot teho cźasa śhubik. Dobri Schwabujo w H. cźakachu wjazy dujow na swojeho mészczańostu a półdacźu, hdyż na wotpółdany telegram wotmołwa dóńdże, so je khory sajaty a pschedstejiczer hižo psched nékotrymi dnjemi domoj dojeł, wotpółkanzow do wustawa. Tam spóznachu swojeho mészczańostu, kiż bésche we wustawje skoro wowrótnik. A tak je pschi wschém wérnym ale srudnym podawku wézka hischcze dobreho kónza wsaka.

Naši česćeni čitarjo

we Wudworju, Kozarcy Smječkecy, Worklecy, Nowej-Wjescy, Hatach a Hranicy

dostanu „Serbske Nowiny“ wot 1. oktobra přez **k. Völkela w Worklecach.** Knjez Völkel zběra pjenjezy za Serb. Nowiny a hnydom kwituje.

Nakładnistwo „Serbskich Nowin“.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* S **Neuhausena** pola Lipika. Ssmjertne njeschoźo ś automobilom sta so na dróży ś Niederseifenbacha do Neuhausena. Na jenym nahłym dróhowym kose zwrócźi so jedyn automobil, w kotrymż so dwé żonje a nékotre dźéczi wjesechu. Schofér a wschitcźy nutska żedźazy pod automobilom leżo wostachu. 11-létna hoźza so mori. Schofér żebi mosny schchaże. Automobil śkuschesche ś nemu wobhedźerjej w Kamjenizy. Wón so khétro wobschkodźi.

* S **Altenburga** pola Lipika. (Swoju mandźelsku satłół.) Pórodźelu sta so w jenym domje w Altenburgu krwawy njeskutk. 53-létny dźéłacźer Jan Urbanski, kotryż je snaty wopiłł a se swojej żonu hromadże njebydli, doby so półdźelu do wobydlenja prjedawschjeje wukubłarki jeho żony, hdyż wona w poślednim cźasu bydlesche. Tam swoju mandźelsku ś tuchinskim nożom napadny a ju żmjertnje krani. Zyle roskłacana wlecźesche so żmjertnje kranjena hischcze na drohu, hdyż so hromadu swjese a bu hnydom morwa. Mordarja sajachu. Wón prajesche, so je mordarstwo ś dobrym pschekładźenjom wuwjedł.

* S **Markranstädta.** (Sapasćerstwo a hamomordarstwo.) W jenej se sandźenych nozow so posa Markranstädta wulka wójna brożeń se wschimi źnjemi wotpali. Dseń psched tym bésche so w Markranstädze poza swojeju starscheju 21-létny samkaŕ śhubik. Wot teho cźasa hem źaneje powésće wjazy wo nim njesłyschachu. W jenym sawostajenym liscze pisasche, so żebi źiwjenje wopnje a so je żebi wotmyślił, we wohnju sahinyez. Jako nétko popjel spaleneje brożnje bospołnje pschepytachu, namakachu we nim nékotre swuhlene kołcze. Mjes kościemi namakachu też samcźk turnowanskeho pasa. Shubjeny mésćańe, kaź jeho starschej ś wótstoju prajeschtaj, taśti pas ś namakanym samcźkom. Kołcze w institucze ża śudnistu medizinu pschepytachu a je jako cźłowjeske spósnachu. Tak drje smóże so ś wésćotcźu prajicź, so je śhubjeny samkaŕ najprjedy brożnju se hamomordarskim wotpołhadom sapalił a potom śmjerci we płomjenjach namakał.

* **Tśimotorste ktadło.** Inżeńer Fokker je jako prěni ktadło sa wobkład ś tśomi motoram natwarił. W ktadle ma na 10 wosobow mésćna. Wschě tśi motory maju hromadże 200 konjazych mozow.

* **Khléb za potukscha.** W Hirschberku dawaja pjekarjo mésto 3-puntowskeho khléba 3½-puntowski khléb sa zamžnu płacźiznu, kaź w druhich mésćach. Sklawa Hirschberkskim pjekarjam!

* **Cźeżki śmjertwjoźeni pola némskeho wójska.** Na wjesnym śwuczowanischczu w Doeberjach sta so hrobotu pschi śwuczowanju cźeżke njesboże. Ruczna granata rosbuchny pschesahe a wottorhny wojaŕej, kiż ju dżerżeche, ruku. Sbydom druhich wojakow śrani so lożo. S Wrótźlawja: Pschi manewrach w Sborsejskej wokolinje sta so cźeżke njesboże. Jedyn wyschski offizjer pschidźe ze swojim konjom tak blisko k jednemu wojej, so ś konja padny a żebi nohu słama. Auto dowjese jeho do khorownje.

* S **Charlottenbrunna.** Hórnik namaka w blischim lésu 69 cm. dołhu śmijżku. Hdyż ju rosrěchu, namakachu w źiwoce 11 młodych, kotreż bźchu hischcze źiwe.

* **Struchlohra skrźepjenza.** We Schönbachu pola Aschu sajédże 18-létny syn jeneho mlokowego wikowarja se swojim kolesom do żelesnischkeho cźaha. Wón so tak śrani, so dyrbjachu jemu ruku woteswsać. Wot tutoho cźasa jemu mésecze cźekke myśle. Psched někotrymi njedźelemi dźéscze do Lipsa a tśeli żebi kulku do hłowy. Pschi tom pak śrani so jenoź lożaŕ. Mjeko, hdyż bésche rana sago sażita, żebi śrani ś powjazkom źiwjenje wsa.

* **Cźaŕ macź a dźecźo mori.** Na Gnesjenskim dworniscźu za so tele dny cźeżke njesboże. Jena macź se swojim dźesiczom bé swojemu mużej wobjed pschinjeżła. Jako sago domoj bésche, thwalasche jejny 4létny syn do prěcka. Nunje cźażyske żelesniske sawjery pschekraczicź, jako so śpeschnik bliżesche. Macź bésche so dźesczom, so by jeho strachej wuthowaka. We pak hižom pschepodże. Lokomotiva thrabny macź a żenja a jeju wobeju na bok wjerchny. S tym so wobaj tak cźeżko sranischtaj, so krótko po tym wumrěchtaj. Jejny mandźelski bé se śwédkom tak wobźaruźomneho njesboża.

* **Cźeżke autowe njesboże na Furtskej dróży.** Kaź jo nam powé, sta so sandźenu śrjedu popoldnju wokoło 3 hodź. na Furtskej dróży (we Schwajzarskej) w blischosći hosćenza „Bełvedere“ w Alpach załostne autowe njesboże. Auto pschidźeże ś 5 wosobami ś mésta Chur a padże se 100 m wyschokosće do hlubiny. S tych, kotiż we awcze sedźachu, poradźi so jenoź jenemu Lkarjej, dr. Lichtenhahnej ś Arony, w prawym cźasu ś auta wuskocźicź a tak śmjerczi wuczekowacź. Wón so ani nesrani. Dwaj druhaj Lkarjej a jeju mandźelskej padźechu ś auta do hlubiny a so na mésnje morichu.

* **W Antwerpskim pschistawje je semja sapadka.** We Antwerpskim pschistawje je so semja śhubnyka. Je zyle rospukana. Bryjohowe murje su so rospaczże a sokle su ham do wody padle.

* **Wulka syma w Jendźelskej!** Kaź lésche psched nékotrymi dnjemi posa nas, kak syma a hischcze hórje je nétko w Jendźelskej. We Sympe postupi syma ham na 5 stopnjow. Pschi morju knjeża wuske wichory.

* **Wa rejwarzu, kiż pěsni a pisa.** Nichtó njewé, cźohodla, ale wérnosć tola je, so su spitzowaczelki, ke wunasacźom nékotrych, njerjane kaź nóz. Jedne take wuwasacze je knjeżnicźka Billie Schaw, jena Newyorkska rejwarka. Wona pak je nimo toho hischcze znamjenita a nimomérny wobdarjena spitzowaczelka. W Newyorku bóża psched krótkim prjenje myto a nimo toho hischcze dyplom, w kotrymż so wobkrućza, so ma najdospolnischu postawu wschěch wosobow, kiż nétko na Newyorkskich jewischczach wustupuja. Pitka rejwarka je hižo połna nowelkow a dwaj romanaj spisała. Rejwarka je nétko runje we Londonje, hdyż kóżdy wjecźor ś wustkim wuspěchom wustupje.

* **Poslednje južnoafrikanske elefanty.** W Južnej Africzy w blischosći wot port Hilżbjery je jenoż hischcze jeniczke stadko dźiwich elefantow. Ale też jim hrozy strach, so so wutupja. Stadko wopschija na 40 swérzatow, kiż žu na kuzsche jemje żiwe, kiż je jim źiwjaty kraj, na kotrymż njeżnudźa so tśelcźej. Elefanty dyrbja pak, hdyż su lacźne, k wodze, kiż pak swonka jich klubjenemu kraju leži. Afrikanske knjeżerstwo dże dalschi kraj hischcze kupicź, so bychu so elefanty w mérje napicź mohle. Pschetoż nékole tója jich domorodne, hdyż k wodze bźża.

* **Skalnik ś wumóżnikom wot śmjercze.** Sherry Kearton, wubjerny jendźelski fotodraŕ, bésche dlschi cźaś we brjedźnej Africzy źiwy. Wón je tam dźiwje śwérzata wonka w pschirodze fotografowaŕ. Lédma hdyż bésche tam pschischok, pschecźeli so ś małym skalnikom (Schimpanse) namaj wutrobnischcza. Kearton mjenowasche wopicźki „toto“. Toto wumnoži swojeh knjesa a pschecźela jómu wot śmjercze. Fotograf bésche jednehu dnja w hustych tonidach a pschehlowasche so runje na fotografowanje. Nadobo thuhny jeho toto za rukawu. Hdyż so Kearton wobhladny, wuhladny zyle psched sobu sawa, kiż bésche we wyschokej trawje tak blisko pschischeł. Runje dyzyische so na fotografa walicź. W poślednim wokomiku nastaji tśelbu a satkli śrasznje śwérzo. Njebésche-li toto hyl, bésche nasch fotograf wésce śhubjeny byl. Ale nasch toto bésche hewak hischcze zyle hinasche śwérzo, hacź drunje tajke stworzenja su. Jeho wurcźenosći bésche tak wulka, so nawukny schaty pkakacź a hewak rjane a wužitne. Tschasbesche Keartone symiza, tak pschinjese jemu toto bleschtu ś krjepkami, potom dźésche po schkleizu wody a dawasche ham thyrenmu so napicź. Dopołsche ś wjazy knihow jedne wésce pschinjesecź, tak makasche toto jedne na druhe, dóńiż pravje njewucźachny, na kotreż Kearton ś hłowu kiwny. Kearton wróćesi pak ko sabo do domizny. Sswjesoło małeho ludu ża dari Londonskemu swérzejzej. Jemu bédu so płuża saborite. Kearton pak je swojemu skalnikej pomnik stajił ś tym, so je spomnajo na njeho knihu „Mój pschećeżel Toto“ wudał.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smolef w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brěžnycy, — za nawódźtwo: A. Dučman w Budyšinje.

wy, kaž też wjelschi dźěl skotu wohnjej wulkhowachu. Rule žně a wschelake pizowadka žo žobu špalichu. Też jedyn kóń we wohnju šahiny. Też někotre šwinje žo tak strašcnje wopalichu, so dyrbjachu je hnydom dorězać. Schkoda žo se sawěsćenjom naruna. S dołhoraňšchim wětšikom běchu tworjenja Kuby, Lehnika, Handrički a Rosla khěrno wohrožene. Też kubłej Gustty Běleti strach hrožeše. Na šwožo žo wětšik bórsty wobroćzi. K wohnjej bě wjele žywkowu pschijěło. Jim žo bórsty porađźi, woheń wobmjesować. Hačž je woheń załoženy, abo hačž je so hyra wotawa žama šapalika, njeje hischcze šamóhli wutšłóbać. Wobšedźeńka, kotraž hewak w Barlinje bydli, je tu khwilu na villi, kotraž ke kubłej šłuschi, na Lětnim pschebytku.

Z Łužicy.

S **Bjiskopiz.** Tu w nozy k wutorje žitny wichor šakhadźeše. Wón na schtomach a šadže wjese schkody načini. Na dróhach njedostrawjeny šad leješe, kaž by tam naždy byl. — We šusodnej wsy pschinóšeschtaj k wikowarjej ſ jěšdnymi kolami dwaj jebakaj. Kupischtaj jene kolo. Prjedy hačž pak je šaplaašischtaj, chcyschtaj na nim spytać, pruhu jěcz. Mataj pak žo hischcze dźenžo ſ tutoje jěšby ſ kolom wróćicz.

S **Hótbina.** (Njeſbožo.) Motorowy kołoježdny pschejěde w nozy k wutorje tudy 20Ktěneho dźěłacerja Hermana Roešlera, žyna pohoncža Juliuša Roešlera we Wassergruncze. W hoscženzu k „Selenemu schtomej" běchu reje. Někotři hólzy žo psched korczmu na dróhy pschekhodźowachu. Na dobo pschijěde ſ Wópakeje jedyn motorowy kołoježdny. Roešler njemóžeše žo wjazy jemu wuwinyć a bu pschejědženy. Motorowy ješdnik šam na 10—15 metrow wot městna njeſboža padny a žo šrani. Roešlera cžežko šranjeneho do khorownje w Habrachcžizach dowjesechu.

S **Hauswaldy.** (Woheń.) Hižom k druhemu rasej we běhu krótkeho cžaša potrjechi našchu wjeſ wohnjowe njeſbožo. W jenej je šańdženych nozow žo bróżeń žiwnoscžerja Nicže wotpali. Woheń žo jara špěšnje rošschěrł a tak žo wschě žně a wschelake rataksče maschiny hobu špalichu. S wulkej próžu a pilnoscžu wohnjoweje wobory domske wohnjej wobróchu. Woheń njeje w bróžni nutska, ale něhdže na boku wudyrił. S toho

S **Habrachcžiz.** (Dźěcžo žo w hnójnjowej jamje kepiko.) Sańdźene dny, jako běschtaj tudomnaj Eiseltez mandźelskaj na poli, padny doma jeju 1½-létne dźěcžo do hnójnjoweje jamy. Jako so macž wrócži, bě dźěcžo hižo morwe.

Se Seifhennersdorfa. (Auto žo šapalił.) Na dróhy mjes Schunbornom a Obergrundom šapali je tele dny auto Josefa Schneidera we Warnocžizach. Auto ſ połnej šłěchnoscžu jěchcsche, jako špodny ſ njeho płomjenja wudyrichu. Wobšedźeł, šebi jeno ſ tym žiwjenje wuchowa, so špěšnje ſ njeho skocži. Se šaleneho auta niczo wjazy njeboh, khiba něschto šareho železa a blacha.

Ze susodnych a dalších krajow.

S **Pirny.** Tele dny namakachu tudy pschi Łobju blidarja Rudołła ſ Kamjenicy morweho leżo. Jeho bě dłeschi cžaš psched tym wšěm łódźnik wodkedźował, kaž žo wón na šemi leżo wije. Jako žo ludźo k njemu pschibližichu, bě Rudołł hižom wumrěł. Lěkař šwěrci, so je wodźarujomny na šlemjenje wutroby wumrěł.

* S **Pirny.** Shromadnje do šmjercže schtoj staj tudy w nozy k pónđźeli młodaj šalubowanaj. Běschtaj to 19-létny młody muſči ſ njenom Trošciz a 24-létna Lejna Heſeſ ſ Pirny. Jako macž Lejny Heſeſ rano do kuchnje šaſtupi, nadeńdže wobeju morweju. Běschtaj žo ſ płunom šajědojcžiłoj. Wonaj běschtaj wobaj cžežkich myłli.

* Do šmjneje elektrisłeje mozy šrašył. S Weißbacha pola Cžopatwy žo nam powě. W nozy k šrjedže běsche žo šcžežor ſ telegrafiskimi grotami powalił. Groty žu pschi tom na elektriskich grotach wiſžazo wostali. Po cžinje pschijěde někto šapschaj. Elektriska móz šarašy hnydom jenoho konja, mjes tym so druheho jenoj pohłuschi. Pohončej žo nicžo dale njesła.

Najnowiše z cyłeho swěta.

Na awkcijach płahowańskeho štata rańško-pruſko-holandskeho towarſtwa šadkowych knihow w Koenigsbergu je ryčerkubłeř Schner ſ Carmitten młodeho była „detektiwi" ša 17 000 hriwnow kupił.

Kommunist Max Hoelz, kotryž je pšched někotrymi létami wobydlerjow w Rudnych horach ſ rubježniſtwom a šapalenjom domow traſchił, w khłostarni w Großzirlizach žo šapowědуje jěcz.

Bruſſeſſelske šozialistiske nowiny „Peuple" žu powěcz pschinjeſe, so dże Jendźelska Němſkej Togo a Kamerun we wjerchowej Afriży, kotrejž šej někotre pod jendźelſkim šarjadniſtwom, wróćicz.

W Teheranje w Perſiſkej žu dla njedostatka khlěba njeměry wudyrike. Ludowa cžrjoda pšched parlament pschicžeže a w nim wulke šapuſcjenje naczini. Sapóštanzow, kotiłi cžełnycz ſpytachu, šadżerjachu a nabichu. Wozjazy podarmo ſpytachu, lud šměrowacz.

Pschi brjoży Sjednoczenych štatow połnozneje Ameriki žu jendźelſku šchtyriſcjezowatu łódź šaštapili, kotraž je chžyła alkohol do Ameriki pschešmyłacz.

Towarſtwowski powěſtnik.

Budyšin. „Jednota", tow. kat. Serbow, ma njedźelu, 27. 9. wulět do Huski a na Kłóštrsku horu. Wotjědźemu w 12^{14} hodź. ze železnicu. Wšitkich wutrobnje přeprošuje předsydstwo.

Hrodźišco. Towarſtwu „Zerja": Přikryty autobus přijědže w 3 hodź do Worcyna. Hrać matej so wobě dźiwadle. Domowina.

Radwoſ. Serb. Rat. Dorost ma njedźelu, hnydom po kemšach, ½11 hodź. ważnu zhromadźiznu. Dla ważnych wuradźowanjow njech wšitcy přińdu.

Ralbicy — Konjecy. Jednota „Sokoł" w Ralbicach wuhotuje njedźelu, 27. septembra w Konjecach sokołski swjedźeń: pop. ¼4 hodź. sokołske zwučowanje na swjedźeńskim městnje, wječor nowe dźiwadło; potom reje. — Wšě towarſtwa a lubych Serbow wutrobnje přeprošuje; wosebje pak bratrowske sokołske Jednoty, zo bychu so aktivnje wobdźělili, (tyčkowe a prażske). Čah zestupa so w 3 hodź. Předsydstwo.

Hospodarski rozhlad.

Pjatk, 25. septembra 1925.

Wežerawschе kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,86
1 jendźelſki punt	20,324	100 cžeſkoſk. krónow	12,42
100 schwajz. frankow	80,95	100 połſk. markow	69,05

Efekty žo wežera na Berlinſkej burſy ſ nowa ſeſłabnjowachu, ſa to běchu kursy ſtatnych a wójniſkich požcžonkow něchto ſtruczene.

Na produktowych wikach wosta pschi wšěch družinach žita pschi dotalnych płacžišnach. S Ameriki pschihađžachu powěſcže wo šniženych płacžišnach. Tu pak šamó žito na žwojich dotalnych płacžišnach šawostacz. Wežera płacžeſche zentnar:

W Lubiju

pschenża 10,25—10,75 hr., rožka 8,25—8,75 hr., jecžmjeń naſetni 10,00—11,50 hriwnow, wowż 8,50—9,25 hriwnow.

W Berlinje

pschenża 10,20—10,50 hr., rožka 7,55—8,00 hr., jecžmjeń naſetni 10,30—11,50 hr., naſymny 8,60—8,75 hr., wowż 8,60—9,00 hr.

we termijowym wikowanju

ſa ſeptember

pschenża 11,30 ſtotych hriwnow.

ſa oktober

pschenża 11,32—11,40 hr., rožka 8,55—8,60 hr., wowż 8,95 hriwnow.

ſa dežember

pschenża 11,65—11,70 hr., rožka 8,92—8,97 hr., wowż 8,32—8,30 hriwnow.

Wiki wežera w Lubiju. Butra 1,20—1,25 hriwnow, jeja 15—16 pj., twaroh 25 pj., běły kał 9—8 pj., cžerwjeny 6—12 pj., morchej 8—15 pj., karoty 10—20 pj., špinat 20—25 pj., tórki 5—10 pj., tórki kładženju 1,20 hr., tomaty 35—45 pj., banje (Kuerbis) 5—8 pj., hriby 35—70 pj., ſuſchene 3—4 hr., jabłuka 10—35 pj., kruſchwy 25—40 pj., ſłowki 20—30 pj., prużniny 80 pj., winowe kicže 45—60 pj., włoſkſke worjechi 40—50 a 70 pj., ſchipki 20 pj.,

Wiki wežera w Shorjelzu. Butra (kuſt) 1,00—1,20 hr., jeja 14—15 pj., ſwinjaze mjaſo 1,20—150 hr., howjaſe mjaſo 1,10—1,50 hr., cželaze 1,10—1,30 hr., ſłowti 15—25 pj., jabłuka 35—50 pj., kruſchwy 40—70 pj., winowe kicže 40—80 pj., brěcžki 30—40 pj., (ſchtuka) tomaty 30—40 pj., cžerwjeny kał 7—8 pj., běły 4 hacž 6 pj., morchej 10—25 pj., žyhła 10—15 pj., žołotej kerćžł 8—10 pj., ſpinat 25—30 pj., hriby 30—80 pj., ſa tym hacž bě druzina karpy 3—4 hr., (ſchtuka), hewak wšcho po puncže prużniny 50—60 pj., cžerwjene jahody 60 pj., banje (Kuerbis) 8 pj., włoſchſke worjechi 50 pj., twaroh 25 pj., běrny 10 puntow 40 pj.

Wiki wežera w Chocžebuſu. Howjaſe mjaſo 1,10 hacž 1,30 hr., cželaze 1,20—1,30 hr., ſkopjaze 1,10 hacž 1,40 hr., ſwinjaze 1,30—1,40 hr., pleczina (Schinken) 1,80 hr., ſuſcheny połcž 1,60—1,80 hr., ſchmalz 1,60 hr., jeja 18—20 pj., butra (punt) 2,20—2,30 hr., twaroh 25—30 pj., łany wolij 1,60 hr., liny 2,00 hr., ſchcžuki 1,60 hr., karpy 1,50 hr., młode hojbje 70—90 pj. (ſchtuka) thaponki a kury 2,00—3,50 hr., huſy 1,30—1,70 hr., kacžki 1,70—1,90 hr., karnikle 2,30—2,50 hr., (ſchtuka) kolrabi 5—20 pj., morchej 10 pj., ſchpenat 30—35 pj., cžerwjeny kał 7—15 pj., běły 5—15 pj., žołotej kerćžł 5—10 pj., žyhła 15—20 pj., běrny zentnar 2,50—3,00 hr., jabłuka 10—30 pj., kruſchwy 25—60 pj., ſłowki 25 hacž 35 pj., prużniny 55—60 pj., prawaki 35—45 pj., kurjatka 40 pj., druhe hriby 25—35 pj.

Swinjaze wiki łam. Na nje běchu pschiwjeſli 560 proſatow a 104 běhakow. Wone płacžachu:

małe

proſata 14—20 hriwnow, běhaki 30—60 hr.

žrjene

proſata 20—25 hriwnow, běhaki 60—9— hr.

wulke

proſata 25—30 hriwnow, běhaki 90— 125 hr.

Na pschedaŭ.

Kolo mużaze w Budyſchinje Połnożna dróha 7 deleka.
Wohniſchcžo (Herd) w Lubiju Fichtowa haża 20.
Kruwa w Kſchidowe 10 pola Kamjenza.
Proſata we Wotrowje cžišło 2.

Sso pytaja.

Kowaršti Lehmann w Hnaſchcžach.
Pohońcž Pawoł Měrcžink w Dréwzach.
Samkarjo a draschlerjo Quaas w Dźěžnikecžach a Hnaſchcžach.
Murjerjo Schcžěpan w Budyſchinje Stiftsſtraße 13.
Schwajzarſki wucžobnik knježi dwór w Maleczinach.
Blidarſki wucžobnik Ernſt Lehmann w Klukſchu.
Dźěłacžer młódſchi Troeger a Sommer w Budyſchinje na Swonkownej Lawſkej haży 9.
Pachoł (Laufburſche) w Budyſchinje Korlowa haża 5 ſadni dom.
Hołza do domu Thomażowa w Darinje. — Quaas we Dźěžnikecžach-Hnaſchcžach. — W Budyſchinje Leſſingſtraße 4². — Kuchinſku knježi dwór w Hrodźiſchcžu. — Młódſchu w Kamjenzu Wojerowſka dróha 22.

Schkrowe depeſche.

Produktowe wiki w Barlinje dźenża dop. ¾11 hodź.:
Ssnadny wobrot pschi žo wotdrjebjowazych płacžišnach.
Tendenza: ſłaba.
Dop. ¾12 hodź.: Kaž pšched hodź., tendenza měrna.

Płacžišny na Barlinſkich produktowych wikach.

Žito a wolijowe šymje po tuni abo 1000 kg, ſewak 100 kg, płacžišny po ſtotej hriwnje.

	24. 9.	23. 8.		24. 9.	23. 8
Pschenża	204-210	204-210	rapš. wołoſchſki	15,40	15,90
rožka	153-160	153-160	pocz. melasa	8,20	8,40
naſetn. jecžmjeń	208-230	206-230	Arabella	—	—
nal. jecžmjeń	172-175	172-175	běrnjaze truži	16-16,10	16-16,80
wowż	172-180	172-180	huny	—	24 26,00
turmiza (Mais)	202-205	207-209	wołа	24-26,00	24-27,00
pschenicžn. muła	28-32,00	28-32,25	łany wołoſchſki	21-21,50	22-22,60
rjana muła	23-24,75	23-25,00	módre łupiny	12-14,00	12-14,00
pschenicž. wotr.	10,75	11,00	žołte łupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	9,50	10,00	šema, 50 kg	3,70-4,25	3,70-4,25
rapš	345-350	350-355	ſłoma, rjana	0,75-1,20	0,80-1,20
lane šymje	—	—	„ pschenicž.	0,70-1,20	0,70-1,00
hrěch	25-27,00	26-27,00	„ wowżna	0,70-1,05	0,85-1,05
pjelušchi	23-25,00	23-25,00	„ jecžna	0,70-1,05	0,65-1,05

Płacžišny rěſneho ſkotu na Drježdžanſkich ſkótnych wikach.

24. septembra:

21 wołow, 19 byłow, 10 jałojzow a kruwow, 651 cželatow, 100 wowzow, 639 ſwini.

Woły, byki, kruwy a wowzy běchu we wikowanju žłabe, tohodla žo wěſte płacžišny njepoſtajichu.

Płacžišny ſa

cželata: 2. 79—88, 3. 70—75, 4. 60—66;

ſwinje: 1. 94—96, 2. 99—102, 3. 88—92, 5. 80—86, 78—84.

Jedyn praji druhemu:

Pola mje kupujeće derje a tunjo a kruće sprawnu tworu!

mužace a pacholace wobleki - dźěćace wobleki -

tkanin. kholowy a kholowy do dźela

zymske jupy w najwjetšim wubjerku

lowdowe mantle do dešča

wobleki za zamkarjow a montérow

mantle do powołanja kóždeje družiny

jaki za mlšerow, jaki za rěznikow, kucharjow a konditarjow

:: bluzy za dejerjow ::

štrykowane jaki :: zoki košle a spódnje kholowy

po wšěch płaćiznach

Hugo Pachaly

w Budyšinje před šulerſkimi wrotami 1

Schneider & Schulze při Kreuje so porućetaj, a wšelakich wěcow skład hobrski mataj.

Ia wupjerki, ložowe poćehnjenja

běłe a pisane

twjelki, trjenja, košlace sukna

po poměrnych łaćiznach a we wulkim wubjerku

A. Bokelmann nasl.

Vogtlandske gardiny

meter po **50 pj.** — **Madraske gardiny,** też za małe wokna, krasne muſtry, hobrsey wulki wubjerk. Yitrażowe tkaniny, jećki po 50 pj., kupeuske ruby, łožowe přikrywy, wupjerki, poćehnjenja, bildowe a komodowe přikrywy, sofowe a divanowe přikrywy, wóskowane přikrywy wšo jara tunjo

J. Erker w Budyšinje zwonkowna ławska hasa 10.

Lěkowanske kupjele „Zukunft"

w Budyšinje na kral. walu 3 (kónc połnócn. dróhi).

Wšě medicinske kupjele, masaže kóždeho wašnja we wobkhodže a zwonka wobkhoda; **wosebite wothladanje při wšěch rheumatiskich, nervosnych, wutrobinych, kožowych, asthmowych a jěrchenjowych čerpjenjach.**

Pawoł Fuhrmann a mandźelska

Lěkarſcy pruhowany maſěr a kupańſki mištr. Rěći serbski!

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Jednota „Sokoł“ w Ralbicach

wuhotuje njedźelu 27. septembra

serbski swjedźeń w Konjecach

Pop. ½4 hodź. sokolske zwučowanje na swjedźeńskim měsće (w 3 hodź. swjedźeński čah);

wječor dźiwadło (cyle nowe)

Potom reje.

Wšitcy Serbja a Serbowki su wutrobnje přeprošeni.

Jednota „Sokoł“ w Ralbicach.

Wojerske towarstwo za Rózant a wokolinu

wuhotuje njedźelu 27. septembra

w „Herbskej grychce“ w Sernjanach

nazymski swjedźeń

z dźiwadłom a rejemi.

Započatk wječor ½8 hodź.

Reje jenož za wopytowarjow dźiwadła

Wo bohaty wopyt prosy **předsydstwo.**

Serb. tow. Brěžyčka w Mikowje

wuhotuje **přichodnu njedźelu, 27. septembra**

serbski wječor

ze spěwami, dźiwadłom a rejemi.

Započatk we 8 hodź.

Do a po předstajenju pyšny bal

Wšěch lubych Serbow a Serbowki z blizka a daloka wutrobnje přeprošuje

předsydstwo.

Tunje piedawanje

bluzowych a drastowych tkaninow

košlacych suknow, ložowych počehnjenjow, damastow, ložowych rubow, frjenjow, twjelkow, blidowych šatow, — — frotérowych tworow atd. — —

jenož hódnostne twory!

Přijomna kupowarnja za zasopředawarjow!

Arthur Freyer na kotolskej hasy 4. (Kesselstraße).

Žane klamy!

Bunclauske

zasadźeńske šklě do skótnych kortow, swinjace korta wšěch druzin, tonowe roły

poruča po fabriskich płaćiznach ze składa w Krjebi

Oskar Urban w Krjebi.

Kedźbu! **D. K. W.** Wosebite poskićenje!

Ludowe motorske koło

lohke — spušćowne — tunje!

Motorske koło z čerjenjom, najnowši modell, 4 PS sylne, płaći **900 hr.**

motorske koło z čerjenjom 3 PS sylne płaći **750 hr.**

po nowych, położenych płaćeńskich wumenjenjach podawam hnydom.

Předwjedźenje w kóždym času. Narunanske dźěło — wuporjedźenja!

Dla pózdneje sajsony wotedawam dźělbu prěnjoklasnych

jězdnych kołow

po cyle tunich płaćiznach,

Centrifugi

wot 60 hač 300 litrow

prewjerćenja za hodźinu 20 procentow niže dnjeweje płaćizny, jenož tak daloko hač su na składze, Dürkoppske sijace mašiny najnowšich modellow.

Oskar Urban w Krjebi

Telefon; Hamt w Mikowje čo. 16.

Mužace jězdne koło ze samoběhom a z dobrym gumijom wot **75,— hr. sem**

Bohaty skład

wšeje

domjaceje a kuchinskeje potrjeby

namakaće we

Centralnym kupnym domje

w Budyšinje na Kněžorskej drózy 14.

Nowosće nazymskich a zymskich žonjacych mantlow	**Na kredit** za małe napłaćenje a přijomne wotpłaćowanje	mužacych ulstrow mužacych paletow wosebnych fasonow
wobłečenjow, kostumow a kostumowych sukenjow		mužacych woblekow mužacych kholowow
manufakturnych tworow, wobućow atd.		meblow a polstrowych tworow

Carl Horn nasl.

na Hłownym torhošću **w Budyšinje** nutřkhód na jerjow. hasy 2 I

Po wurjadnje tunich a poniženych płaćiznach

poručam we wulkim wubjerku:

Mužace wobleki, sportske wobleki, cheviotowe wobleki, wobleki z česaneho předźena, najlěpše sportske wobleki z wolmjaneho korda a manchestra (wšěch wulkosćow), wobleki za młodźencow, pacholow, hólcow a dźěći, dobre sylne zymske jupy (po sportskej fasonje a jednore) za mužow, pacholow, hólcow; dobre krute kholowy z kožaneho sukna, čorne, brune, módre, wšědne kholowy, jěchańske kordowe kholowy, Breecheske kholowy z tkanin, korda, manchestra, čorne a módre kěperowe jaki, čorne jaki z kožaneho sukna za železnicarjow, kalmukowe jaki, kholowy za młodźencow, pacholow, hólcow, krótke kholowy a ze štalćikom, barbojte a čorno-běłe smuhate tkaninowe kholowy, kholowy za tolstych ludźi, lacy, jaki do wětra (imprägněrowane, podšite a njepodšite), gummijowe mantle, ulstrowe paletoty, zwjeršnikowe paletoty, šwjedske mantle atd.

A. zwud. Mengerowa

(mějećel Woldemar Menger)

na Serbskich hrjebjach 6.

Přez 40 lět staroznaty, kruće solidny a sprawny wobkhod.

Wosebje khudšim ludźom a dźěłaćerjam dawam składnosć, tak tunjo kaž móžno kupować.

Zapłaty a zbytki přidawam mojemu woteběrafstwu darmo.

Skutkuju pod wšěmi wobstejnosćemi na wottwarjenju płaćiznow sobu.

Za nazymsku a zymsku potrjebu

poručam swój bohaty skład

mužacych, pacholacych a dźěćacych woblekow; jupow, ulstrow, gumijowych mantlow, kholowow a lacow, dźěćacych čapkow a klobukow, hólcacych drastow a šatow, štrykowanych jakow, štrympow, kaž też wšě družiny šatow, trikotažow, wolmjanych štrykowanych a krótkich tworow, gardinow a předešćnikow po najnjeńšich płaćiznach

Franc Bulank w Kulowje

na torhošću čo. 5.

Pohonč

k jězdźenju w měsće so pyta.

Konjowa wikowarnja **Paul Wels** na Třełanskej drózy 6.

Žonjace mantle

Paul Otte

na Žitnej hasy 10.

Štrympy, rukajcy, šatki za č šne dźěći

W. Köhlerowa, Hłow. torhošćo 9.

MERSEBURGER Waporjedźenje a znowa dźěłanje

Meble a polstrowe twory

dobre a tunje poruča

Handrij Strympa

w Budyšinje na Róžowej hasy 15.

Žony

Poručam swój wulki skład pschepaftow, měšačnych a pschebpadowych powjazow, podpołožkow.

Sćeju rad i rabje.

Wagnerowa w Budyšinje

psched schulerskimi wrotami čo. 9.

Vogtlandske gardiny tunjo K. Erler, Žitne wiki 11

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelaska hasa 3.

Oskar Noack w Budyšinje

na Sukelńskej hasy 1. Telefon 1098.

cigarowy dom **winowa wikowarnja.**

Poskićam

cigary po wšěch płaćiznach

5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30 a t. d.

při wotewzaću cyłych kašćikow 10 procentow rabata, cigaretty, kurjeńske tobaki a žwanske tobaki najlěpšich hódnosćow najpřěšich firmow. Ke kermuši, žnjowemu swjedźenjej a druhim swjedźenjam.

Běłe a čerwjene wino wot —,90 hr. sem

prěnjoklasneje a derje słodźaceje hódnoty.

Najtuńša kupowarnja za zasopředawarjow, cigarety po 8 pj. podawa hlšće před powyšenjom płaćizny tak wjelmi hač sklad dosaha.

Wurjadne poskićenje wobućow!

Poručam tunjo

mužace črije	wot	10,50 hr.
lakowe stupnje ze spinku	„	10,90 „
škórnje, brune	„	13.90 „
škórnje z howjazeje kože	„	16.90 „
škórnje, walkowane	„	17,90 „
dołhe škórnje	„	22,00 „
kožane gamaše	„	5,90 „

Willy Sommer

w Budyšinje na Serbskich hrjebjach 8.

Wobućowy dom

A. Pech w Budyšinje

na Bohatej hasy 10.

Wšě družiny wobuća jara tunjo, škórnje we wšěch družinach a po wšěch płaćiznach, ćopłe wušite stupnje, buncle)

Rěču serbski.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde čo. płaći 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihiličerńja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšćki, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaći so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčasnje so stajace nawěšćki a tabele so wyšše wobličeja. Za reklamowy :: :: rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. :: ::

Čisło (Nr.) 225 — Budyšin — sobotu, 26. septembra 1925 — Bautzen — Lětnik 84

Čehodla Němska bjezstrachowy pakt wobzamkny.

Jako wobhonjeć, kotryž dyrbi na pschihłuschnym měrnje wotpohlady němskeho knjeżerstwa wukluschowacź, je znaty „Matinowy" rosprawnik Sauerwein do Barlina pschijeł. Wón je w politiźy wobhonity, swonkownemu ministrej Briandej blisko steji. Toho dla su rosprawy hódne. Sauerwein, kaž pische, składnosć měł, zo na pschihłuschnym městnje wobhonicź. Wón lěpschiny, kotrež žeby Stresemann wot politiki bjezstrachoweho pakta lubi, je sćehowazymi žadami wujadri: Němska ma hospodarski zajim za to so Amerika jako jenježa njeeuropiska wulkonóž dowěrnje do měrnje smjehloneje Europy dostanje. Amerikanske knjeżerstwo runje kaž w Barlinje, tak też w Parisu a Londonje na to kedźbliwe čini, so by wono na wobsamknjenje bjezstrachoweho pakta, kotryž by Němsku mjeju sarucził, najwjetschu wažnosć skadło. Němska z wěstosću na to liči, so po podpisanju wschelakich sćerčenjow, wobhađenje Porheinskeje druhi charakter dostanje, so by wosebje městne wobhađenske pschedpisma a wójnske žudy wotstronja, so by wobydlerstwo wobhađeneho kraja po něčim položenje sačuwało. Wsajomny bjezstrachowy pakt dyrbi Němsku njedótkliwosć jeje mjesow saručicź. Schtožkuli žeby w Franzowskej wo tejle bojosći Němskeje myśle, wěrno je, zo ho mnohi (wjele) Němcy a mjes nimi wusnamni muzojo, politiscneho pschemělenjenja w Franzowskej a ś tym możneho nawrócenja territorialnych sankzijow a separatistiskich hibanjow boja. Jako žobustaw swjatka ludowy a podpiśar rukowanskich sćerčenjow by ho Němska psched natwróćenjom wobodnych nahlynkowych naprawow schkitana widźała.

Sauerwein ś dóstatnych sačišćowom wotwodźuje: Wschelake wuprajenja roshudźowych němskich wołsobow su mje w sačišćeju pobylnike, so nazionalistiska opposizija ś jednanjom je Stresemannom njeby dale móz měła, kotruž wona nětkole do wonka hišće pokasuje.

Diplomatisti žobudźaceŕ „Petit Parisien" ma sa mjne, na to pokasaś, so budźe žo franzowske knjeżerstwo, žo sejerjajo na dojednanje. w Genfu ś Jendźelskej a Belgiskej wobsamknjene, nětko jednanischo waschnja krucze dźerżeć. Je-li so by němske knjeżerstwo wumělenje cźiniło, so ma žo pschedstejaca konferenza jenož jako **pschedwuradźeńska konferenza** wobhladaś a so maja žo nětkole jenož postajenja wjeczorneho pakta rospominaś, by wona **najrazniske pschecźiwjenje Franzowskeje nadeschła.** Franzowska diplomatija juristiku konferenzu jako pschedwuradźeńsku konferenzu wobhladuje a stejiscnjo sastupuje, so by swonkowni ministrowe na dohanje waschnje rosjasnjeni, so bychu dokónčne wobsamknjenja pschijeli. Na pschedstejacym sźeńdzenju swonkownych ministrow maja žo na podstawku Genfiskich dojednanjow **pólsko-němske a němsko-cźeske sćerčenja rosrisanych žudow nastajeć. Posłuchy Němstwje, jednanja wo wjeczornym paktu wot rauscnich sćerčenjow rosrisanych žudow wotdźeliś, toho runja sasadne pschecźiwjenja Franzowskeje nadeńdu.** We wokomiku, hdyž žo jednanja sapoczну, budźa sastupjerjo Pólskeje a Cźěskosłowakskeje pschitomni.

Ministerjy presidentojo jenotliwych němskich krajow su sa wobdźelenje pschi konferenzy hłosowali.

Pjatk su žo statni a ministerjy presidentojo krajow w Barlinje seschli. W hromadźinje rosprajenje wo swonkownej politiźy hacź do popołdnischich hodźinow trajesche. Najprjedy ze němski swonkowny minister dr. Stresemann dokładnu rosprawu poda. Na tónzu wobschérnych rospominanjow, pschi kotrychž so też němski kanzler wospjet žkowa jimasche, žo jenomyślnje knjeżerstwowemu wobsamknjenju pschihłosowasche, so ma žo Němska pschi konferenzy bjezstrachoweho pakta wobdźelicź.

Albert Rager fotogr. ateljej w Kamjencu

na rańšej dróze Telefon čo. 239 na rańšej dróze

podawa Wam najlěpše fotografije kóždeje družiny we wobkhodźe a zwonka wobkhoda

Skazanki za fotografowanja přijimuje zwonka wobkhoda za mnje też knjez frizěr Jupt w Pančicach

Prusći žejm.

W pruskim žejmje je žo sakoń pschijał, po kotrymž maja žo w pschichodźe wólby do provinzialnych žejmow a wokrjesnych sćěrdow 29. nowembra wotměcź. Sa Hornju Schlelysku, hdyž hischcze wokrjesny njeżu hromadu składżene, žo posdźischa termija postaji.

Ssejm dale wo **haffowej khorosći a tyfusowej epidemiji** jednasche. Haffska khorosć je mjes rybakami w Koenigsbergskich stronach wopory žadała. So bychu žo rybazy psched naiykhnjenjom wobarnowali; žo mjes nich plunowe masći rozdźeleja. Tyfus žo pjeża ś njewotwarjenym mlokom rosćerja. Wo spěchowanju turnowanja a wo poměrowych wólbach k lekarskim cźežnym žudam žo sakonjowaj naczisikaj žejmej pschedpokožitaj.

Sswětna schula žo w Braunschweigskej wotstronika.

Braunschweigske ministerstwo sa ludowu sdźěłanosć je na podłožku stawa 174 němskeje wustawy ś wukasom žwětowu schulu wotstronikło. Wukaš praji, so žu evangelisko-lutherske gmejnske schule, statne a wyschiche měšćanske schule žwobodneho stata po sakonju lěta 1913 wěrnuwustanowańše schule. Po ministerialnym wukasu žmědža žo pod wěstymi wumělenjemi schulerjo kaž wucerjo wot nabožeńskeje wucźby wužwobodźicź. Prjedy žwucźene nutrnosće pschi puschcźenju se schule maja žo sažo sawjesć. Dźěcźom dissidentow móże žo, hdyž je jich dostatk liczba, město nabožeńskeje wucźby moralna wucźba dawaś. Dokonjenja w nabožeńskej wucźbje maja žo we wopišmje pohódnosćicź.

Dr. Wirth w Ameriźy.

W tu khwilu w Ameriźy pschebywazy prjedawschi němski kanzler dr. Wirth je schwórik w hromadźinje w Newyorkskej universicze rěcźał. Wón najprjedy rosłoži, so móże žo Němska hospodarsći a finanzielnje jenož potom trajnje žhrabacź, hdyž žo jeje pažiwna wikowańska bilansa do aktiwneje pschetwori. Rěcźnik žo na finanzielnikow žwěta wobroczi, kotrež móża jeniczay žwětowe hospodarstwo do praweje strony složicź a zwolne sawjery wotstronicź, kotrež Němsku wobaraju, so by žwoje wudźełki do wukraja rospschedała. Dr. Wirth dopokasa, so dyrbi wuwos Němskeje wjetschi być, dyźli jeny dowos, jeli so dyrbi žwój dołh w wukraju wotpłacźicź. Tónle nadawk je wopraudźe cźežki, dokelž je Němska žwoje kapitalije, we wukraju sałożene, zhubiła, a dokelž žu jej niz jenož jene kolonije, ale też dźele macźerskeho kraja wsali.

Należnosć femiskich mordarstwow.

Wo sajeczu nehbuscheho khorhojnika **Medera** žo dale powě, so je wón wotmyślenje znał, so chcedźa leutnanta Sanda sfónzowacź, so pak wón njeje pschi sfónzowanju pschitomny był. Se sajeczom Medera sda žo sfónzowu. Sanda tak dołho wujaśnjene być, so žmě žo hischcze tutu symu khwile žudnisce jednanje pschecźiwo Schulzej, Klapprothej a Mederej wocźakacź. Ssmě žo na to liczicź, so hischcze wjazy wołsobow dla femskich mordarstwow sjimaju.

Też Danska chce žebi žwoje mjesy sawěsćicź.

Danske nowiny „National Tidende" žo ś pschedstejajcej konferenzu bjezstrachoweho pakta sabera. Mjenowane nowiny chcedźa danske knjeżerstwo na to dopomnicź, so je Danska po wójnje nowu mjesu w połodnju dostała. Hdyž chce Danska nowu mjesu ś diplomatiskimi žrědkami sawěsćicź, dyrbi žo pschi jednanju wo bjezstrachowym paktu wobdźelicź. Danska njeleži pola Spitzbergenow, ale žrjedza w Europje a ma **žuškoda, kotryž je ś wjeczešćej myślu napjelnjeny.**

Mac Donald pscheczíwo kommunismej.

Wjednik jendźelskeje dźěłacźerskeje strony, Mac Donald, je žo ś naštawkom w nowinach „Forward" ś wulkej wótrosću pscheczíwo kommunismej wuprajił. Mac Donald pische: W Liverpoolu sažo dźěłacźerśku stronu namołwja, so by pschipohnała, so móża kommunistojo ś njej praktiśy na wobnowjenju cźłowjeczeho towaŕstwa po pschecźach dźěłacźerskeje strony hromadże dźěłacź. To pak woni njemóża. Wschudże je móże žo tola widźecź, so žo kommunistojo prózuja, tymle dźěłam sadźewacź. Woni su ś najbórschimi njepschecźelemi dźěłacźerskeje strony. Haj, žu žamo rjekli, so chcedźa dźěłacźerśkej stronje pschihłuschecź, so mohli su pschi składnosći rosbicź. Hdyž žo nětkole dźěłacźerska strona ś njewěstosću wo žwojich politiskich planach wuprají, hdyž ś **myślu revoluziśe hraje**, hdyž namjetny stata, ś kotrychž móża milijony wucźitacź, so w rosžudźenju revoluzionarneje mozy jenicźki žrědk widźi, so bychu žo politike a hospodarske sameŕy dospiłe, žo ś tym **dowěrjenje wschitkich tych rostschaże, kotrež móża myślicź.** Wěrno je, so je wójna cźerpjenja powjeschicha, ale město so bychu socialistiske methody wopuschcźili a sa to ras w parlamencze a na druhi dźeń na dróhach khcicźecź, je lěpje, mnohe stronki mjes dźěłacźerjemi organisowacź a je sjednocźicź, so by žo jim po žamžnej methodze na wottrhnjenej kónzu sameŕjena móz dała.

Jendźelsko-ruska pscheczíwnosć.

Pomněry mjes Jendźelskej a Ruskej rospominaju „Morning Post" pische: Dźiwajo na stajnu wójnu, kotruž Ruska pscheczíwo Jendźelskej wjedze, dyrbjała Jendźelska **diplomatiske a konsularske styki k bolschewiskej Ruskej wottamacź, wótkwańske dojednanje wupowědźicź** a ś druhimi ludźami zivilisowaneho žwěta, kotrež žu toho runja wohrožene, zhromadnej politiźy jednacź, so by žo tutym nadpadam njepschecźela cźłowjeństwa wobaralo.

Hrosa psched kommunistami w Budapeszu.

W Budapeszu žu bolschewiskeho ludoweho kommišara Matthiasa Rakosiya a 44 druhich kommunistow, mjes nimi 5 žónskich sajeli. Polizija je wjele koffrow ś ruczanymi bróńami a agitaźiskimi pišmami sebrała. Kaž polizija wudawa, žu žebi kommunistojo wotmyślili,

*

Pschi pschežłyschenju sajatych je žo wukopało, so je žo w Moskwje sapiš morjomnych nastajał, na kotrymž žu statny sarjadnik Horthy, ministerski president Bethlen a minister Beśź, dale nacźolniscy wyschnjosćo stali. Mjenowanych dyrbjachu sa cźaš schěsć měźazow po něčim skónzowacź. So by žo statna móz pohnuła, so njeby pscheczíwo kommunistam sakrocźiła, žu žo w Moskwje wulke summy do wole dale. Jako wottrhnjenu kónz žo nowe wuwołanje proletariskeje diktatury postaji. Wschitcźy sajeći su žo wusnali.

Diktatura radow w Madźarskej sažo sawjesć.

Kaž „Pesti Naplo" shoni, je polizija žwěcźiła, so je nědbuschi kommunistiski diktator Bela Khun Ruscu wopuschcźił a w tu khwilu we Winje pschebywa. W Budapeszu su ześ wěsteho Weinbergera sajeli, kotrehož běchu po powrócźenju kommuny, ź 15 létam khłostanja sažudźili. Podźischo žu jeho ś madźarskimi wójnskimi jatymi saměnili a do Ruskeje wotwjesli. Nětko je žo jako bolschewiski kommišar pschi sałożenju Pagiwoweje strony wobdźelił. Njedawno su też ducho wneho wjednika tuteje strony, agenta Ruhaża sajeli. Pschi tym žu powrócźerśki plan Pagiwoweje strony wuśkedźili, ź kotrehož je spóznacź, so je kommunistiska strona wschu pschihotowała, so by revoluziju sdźěłała.

Naprawy pscheczíwo franzowskim strajkowazym sastojnikam.

Wikowański minister Chaunet je pscheczíwo wschelakim telegrafnym a telefonskim sastojnikam, kotrizy žu žo pschi nowischim dwěhodźinskim strajku wobdźelili, khłostańske naprawy nałožił. W Marseillu žu jeneho sastojnika puschcźili, nětkotrych druhi žu ś pscheżadźenjom pokhłostali. Też w Brestu a Toulonu žo khłostańske naprawy nałoża.

Wójna w Marokkowskej.

Schpanske postupanje pscheczíwo Azdirej.

Po powěsćach ś Madrida žu Schpanicźenjo ś nowa hórki pola Alhucemaja nadběhali, žu po krutym wojowa-

Toše za žony wopytowanske toše měškowe toše

stajnje najnowše formy a barby poruča płaćizny hódno **T. Albert w Budyšinje** na lawskich hrjebjach 10 Telefon 1078

košane twory :-: sportske wěcy :-: sedłarnja

nju žiwoje wottyknjene könzy ſ wuwoſacom Telle Bonity dožahnyli. Schpaniczenjo žo nadžijejo, ſo budža Addir, dotalne Abd-el-Krimowe žydliſchczo, dospolnje moz wobſtupicz. Kaž jendželſke nowiny powedža, je žo dobycze dyrbjało ſ chětrym ſchkodowanjom zapłaczicz, **dokelž dyrbjachu žo hórki ſ bajonetom dobycz.**

Caillauxowe namjety we Washingtonje.

Kaž „Matin“ ſ Washingtona powe, je franzowſki finanzny minister Caillaux amerikaniſkej fundowazej kommiſiji ſtedowaze namjety pſchedpołožił:

1. Franzowſka formalnje žiwoj wójnſki doh pſchipóſnawa a je hotowa, jón we wuſoſkoſczi 2933 milijonow dollarow wróczicz.

2. Franzowſka nam'etuje, ſo by žo k tejle ſumje doh ſa pſchewſaty wójnſki material amerikaniſkeho wójſka, w lecze 1919 pſchewoſtajeny a 407 milijonow dollarow hódny, pſchi liczit, ſ czimž by franzowſki doh na 3480 milijonow dollarow ſrotił.

3. Franzowſka płaczeniſti czaž 62 lět, kaž je jón amerikanſki kongreß namjetował, pſchijima a žiwoje płaczenja roſdželi.

4. Franzowſka žebi žadyn moratorium njeſada a namjetuje, ſo by ſa prěnje pjecz lět létnje 25 milijonow dollarow wotpłaczila, ſa dalſchich pjecz lět po 30 milijonach, ſa czaž na to ſtedowazych 10 lět po 45 abo 50 milijonach a wot 1948 ſa czaž ſhwjazowazych 42 lět po 80 milijonach dollarow wotpłaczila. Franzowſka pak žebi žada, ſo by žo tutemu dojednanju pſchiſtajnoſt pſchidał, ſ kotrymž žo jejna płaczenja khmanoſcz pſchipóſnawa.

Wojowanje w Syriſkej.

General Gamelin je ſchtwórtk wjeczor na czołe franzowſkeho wójſka do Sueidy pſchiczahnył. Po pſchipołdnju žo franzowſky wojazy twjerdžiſnje pſchibliżachu, na czoł žo Druſojo ſ połnoza wróczo ſczejechu a nehdže 7 kilometrow ſa-dy Sueidy twjerdze ſtejiſchczo ſajachu. Tu Franzowſojo do nich ſrazychu. Pſchi wojowanju žo franzowſky letarjo, panzerowane automobile, tanki, pěſchzy a artillerija wobdželachu. Po wojowanju, kotrež hacž do nozy trajeſche, žo Druſojo wróczo cžinychu a k połnozu zofachu. 500 muž žyſlna wobſadka w Sueidže pſchicżehnjenych Franzowſow wjeſeka juſkajo witaſche. Wuſwobodżenje Sueidy a dobycze Franzowſow je žo ſchtwórtk też w franzowſkim miniſterſtwje potwerdżiło. General Gamelin ſe žo ſ Meſſeſy na pucz k Sueidže naſtajił. Franzowſky wojazy ſe ſaborjenjom pſchecżiwo ſhěſkaſkim czehnjechu. Schkodowanje Druſow je jara wulke, mjes tym ſo ju Franzowſojo jenoż jara mało czerpiki. Kaž je ſnate, běchu Druſojo Sueidu pſched dwěmaj mježazomaj wobſtupili.

Hłowny nadběh franzowſkeho wójſka žo połodnju ſta, mjes tym ſo ſłabſche franzowſke kolonny ſ wjeczora 5. Druſow cžiſchczachu. Jendželſki major Salisbury w franzowſkim hłownym kwartérje wojowanju pſchihladowaſche. Prěnje ſcžěhowki franzowſkeho dobycža žo hnydom pokaſowachu. Druſojo žu ſbiczi, tohodla ſmě žo wocžakacz, ſo žo ſbězt w Syriſkej ſkónczi.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 26. ſeptembra 1925.

— **Wo njedžu.** Wczera wjeczor w 7 hodź. barometer 739, hygrometer —2, thermometer + 15. — Dženja rano we 8 hodź. barometer 740, hygrometer —4, thermometer w nozy +6. Wuſhadny na mało ſo pſcheměnjaze wjedro. — Wyſchina leżeſche wczera rano nad Schpaniſkej a Franzowſku, ſahaja hacž do ſrjedžneje Jendželſkeje. Druha wyſchina nadeńdże ſo nad krajinami wokoło Čornoho morja. Nižina cžehnjeſche ſo wot połnócznje Norwegiſkeje hacž do Finniſkeje. Hacž dotal je ſchkleńża pſchezo na rjane ſchła a dženja rano jara wyſoko ſtejeſche. S wjeczora Jendželſkeje a pola Islanda je ſo nowa nižina pokaſała. Ta mohła znanu wokoło póndźele naſche wjedro wohroženu. Jutſje 16. njedźelu po ſwjatej Trojizy ſłónczko 5.55 hodź. ſkhadża a ſo 5.47 hodź. thowa. Měſačk ſkhadża popołdnju 3.42 hodź. a ſo w połnozy thowa.

— **Schkrowa powołanjow a wuczbnych měſtnow.** Starſchi, kotřiž žebi ſarabjenje k powołanju ſwojich dźěci darmo pſcheja, kaž też wſchitzy, čiż, kotřiž wuczbne měſtno wytaju, dyrjeli ſo na ſarabjerniu k powołanju a wuczbnych měſtnow w Budyſchinje, na Hrodowſkej hajzy cžo. 10 w ſejmowni (Landhaus) wobroczicz. (Dalokowěcžak 215—217.) Dźěłodawarjow, kotřiž maju próżne měſtna, namołwjamy, ſo bychu to dla pſchiſtajenja wuczobnikow a wuczobničzkow wołjewili.

— **Hromadżcze ſchipleńki.** Na puczikach a ſcžejczkach widźimy nětkle njehdźeżkuli ſchipleńki na cžernjonych kreczkach ſranicz. Mnohy je ſ zyła ani tehdźu nimaju. Hdyž pak bychu wědżeli, kajku wuſtrowjazu móz ſchipleńki we ſebi maju, bychu je też ſcheżipali a hromadźili. Najlěpſchi cžaſ k ſcheżipanju ſchipleńkow je oktober. Dla je njeſmě žo je ſcheżipanjom cžakacz, dokelž, je-li ſmjerzu, žu mjehke, njeſtodża wjazy tak derje kaž prjedy a ſłužba też wjele wuſtrowjazeje nezy. Malo je ludźom ſnate, kak wužitne Lěkařſtwo je je ſchipleńkow wuwarjena juſchka. Wona płaczi jako najlěpſchi ſrědk pſchecżiwo wódnizy (Waſſerſuchti), ſerchenowemu grižeſ a pucherjoweemu kamjenej. Nimo toho rjedźi ſchipleńkowa juſchka jatra a żołdk. Też łopieſcha dźiwich cžernjonych rózicžkow nałožuja jako dobre Lěkařſtwo. Wone žu dorty ſrědk pſchecżiwo płuzownym khoroſczam a wotžebi pſchecżiwo taikemu kaſchelej, pſchi kotrymž cžłowjek krej pluwa. Schipleńki możemy też ſuſchicz. Wone njeſmědża we ſanej pomjagnej hapizyn pobrachowacz. Tajke naturiſke domjaze Lěkařſtwa pſchi nětkotrych khoroſczach cžaſkiſchko pomhaju hacž ke ſ hapizyki. Nimo toho ſ nimi hiſchcże tuniſcho woteńdżeſch.

— **Jédne kolo „Naumanns Germania“,** 1. je žo ſrjedu, 23. ſeptembra, popołdnju w 5 hodź. w Sserbſkim Domje na Lawſkich hrjebjach cžo. 2 kradnyło, je padnuch na Budyſchſku kriminalnu polizaju pſchinjeſł. Wobſedżeć może žebi ſwoje kolo tam wotewjacz.

S **Barta.** W Barcze ſchtwórtk naſpomny hermank. Barcżenjo njejzu ſ nim na žadyn pad ſpokojom. Pſchedawarjow běſche tam mjenje hacž hewak, kupzow pak běſche jich hiſchcże mjenje. Popołdnju w ſcežej hodźinje hakle pocžinaſche žo lud ſchhadżowacz. Wjeſele pak njetrajeſche dołho. Ledma běſche ſłónczko na popranzu, ſchalki a hermanſkich ludźi pokukało, hižo ſaſo ſakrywachu je cžnowe mrócżele. Bórły žo poczinaſche deſcheżowacz. Wſcho cžekaſche do korcżmow, hermanſke měſtno plowaſche we wodże. Stany dyrbjachu žo do cžaſa wottorhacz. Tak ſłónczi létuſchi naſynſki Bartiſki hermank. — Hinak běſche w prjedawſchich létach, kaž nam khronika powěda. Rano ſahe hižo běſche po zyłej wſy hara a juſkanje. Wſele ſtołu žo tam pſchiwjedże. Niz jenoż na wikach, nż, po zyłej wſy na puczach běchu pſchedawanſke ſtany. Też druhe ſawjeſelenja tam běchu. Haj, tak pſchemeńża žo cžaſy a ſ nimi też Bartiſki hermank.

S **Wulkeje Dubrawy.** Radupodawaniſka hodźina ſa tuberkuloſu, kotraž žo hacž dotal kóždy pěrſni ſchtwórtk w měſazu wotmě, dyrbi žo dla pſchiprawjenja noweje ſaradźeńnje w połodniſchim dźele wokrjeſa wot oktobra ſem na ſchtwórty ſchtwórtk w měſazu pſchepołožiczi.

S **Noweje Wſy** poſa Nješwačidła. Wikowar ſ cžrijemi, Alwin Rychtař ſ Wopakeje, kotryž ſaubženu mutoru w naſchej wſy ſ motorowym kolom cžekło ſnjeſoži, je krótko po pſchiwjeſenju do Budyſchſkeje khorownje wumrěł.

S **Konjez** poſa Ralbiz. Wurjadny dźeń kiwa jutſje njedźelu naſchej wſy. Ralbiczanſka ſokolſka Jednota wuhotuje wulkotny ſwjedżeń. Pſched njedźelemi wotmě-waſche hižo taiſki w Ralbizach. Ralbiczanſka ſokolſka Jednota je jedna ſ najwilniſchich a najſaharicžiſchich ſa ſwój idejal. Też ſa jutſiſchi ſwjedżeń je ſo ſwědomicże pſchihotowała. Nadźijomnje wopyta też tutón ſwjedżeń prawje wjele Sserbow a Sserbowkow. Kóžkoh, kiž chze, ſo by žo ſherbiſki lud cžłuje a buchowanje ſtrowy ſ ſerkał, njech wopyta jutſje Konjeczańſki ſokoliſti ſwjedżeń. We nawěſchku ſhonicże bliſſchi porjad.

S **Konjez** poſa Ralbiz. Knjes wučer Felix Hajna je pſched dwěmaj njedźelomaj ſwoje wólbokmańſke pruhowanje w Budyſchinje na katolſkim ſeminaru ſ 16 druhimi wučerjemi wobſtał. Knjes wučer Hajna ſtutkuje ſe ſwojim nanom na naſchej wjeſnej ſchuli. Wón je ſ wuſkojnym wučerjom a ſ pſchikładnym ſpěchowarjom ſherbſko-narodneho žiwjenja w Ralbiczanſkej wobſadże. Nadźijomnje woſtanje knjes wučer Hajna prawje dołho na naſchej ſchuli. Schula a ſtarſchiſki dom harmoniſnje-taj nanajlěpje w Konjezach. My pſchejemy knjeſej wučerjej Feſixej Hajnje wjele ſwoża ſa dalſche ſkutkowanje.

S **Ralbiz.** Pſchichodnu póndźelu, 28. ſept., pop. w 2 hodź. je w tudomnym Brěſanez hoſcżenju maczerjam a jich cžłonkam dźěłczom lěkařſka pomoz a rada darmo dawa. Lětaſ budże pſchitomny.

S **Kamjenza.** W zyłej naſchej wokolinje pocžinaju žo kórny ſběrać. Tola tute žně žu jara bohaże ſohnowane. Mokrota nje telko ſeſchkodżała, kaž žo ſ wuprěka wocžakowaſche. Nadźijomnje ſmějemy nětko prawje rjanu naſtupu, ſo mózemy wſchitke pólne płody derje domoj khowacz. Na horach žanuch maju nětkole hakle žně. Tuž trjebaja hiſchcże wjele Božeho ſłónczka.

S **Kamjenza.** Wuſtajenja ſa hajenje ſtrowoty je hiſchcże hacž do wutory, 29. ſeptembra 1925, wotewrjena. Jutſje njedźelu, 27. ſeptembra 1925 je dopołdnja ¾11 hodź. powſchitkownym pſchewod ſa muzikich a ſonu. Nawjedowacź budże knjes dr. med. Werner Volkhardt w Kamjenzu. Popołdnju wot 4 hodź. ſem je pſchewod po wuſtajenjach jenoż ſa ſony. Nakjedowacź budże knjes dr. med. Max Volkhardt w Kamjenzu.

S **Kulowa.** Najmiłe próſninny na ſchkeſnyſtkich wyſchich ſchulach ſu wot pjatka, 2. hacž do póndźele, 12. oktobra 1925.

S **Hródka.** **Wutoru** wjeczor ſta žo w tudomnej Levyſchej ſukelni hróſhne njeſhoże. Tkaſki miſchtr Botka pſchiwdże ſ lěwej ruku do maſchiny. Pſchi tym jemu maſchina ruku wot kołcża zyle wottorże. **Prěnju** lěkařſku pomoz poſtkci jemu dr. Kaunarke. Snjeſhoženeho do khorownje dowjeſechu. — Druhe njeſhoże ſta žo pſchi ſkładnoſczi wulěta jeneje rjadownje tudomneje hołcże-je ſchule. Cžrjoda ſchulſkich hołzow dźeſche po Wojerowkej dróży na niczo njekedźbujo. Tu na dobo pſchijedże kołojeſdny a ſajedże do cžrjoby hołzow. Pſchi tym potorhny jemu lětnu hołzu a jej ſ tym nohu ſłama. K. dr. Fechner jej prěnju pomoz poſtkci.

S **Lubnjowa.** Lětſa žo ſta, jako ſ kórkowymi wikami dozyła žaneho kónza njebuże. S Błótow pſchiwożuja žo ſtajnje nowe khromady do Lubnjowa na hermank. Hižo pſchijidże kreń na czołmach do Lubnjowa. Też jeho žně žu tak bohate, ſo na kupzach brachnje. Płaczizny ſu tohodla jara niſke. Też ſtymjentne kórki žo pſchiwożuja. Wone ſu lětſa wuroſcene a pſchetrawjene. — Haj pſched dwěmaj lětomaj běchu hiſchcże cžaſy, ale pſchedawarjo ſu pſchi wyſokich płaczizmach toſa khudźi woſtali.

S **Wětoſchowa.** (Njeſhožo.) Na dróży ſ Lubnjowa do Wětoſchowa ſrajy tele dny jedyn motorſti kołojeſdny ſ Kalawy do jenoho ſchtoma. Jemu napſcheczo jedyn auto ſe ſtajnymi žwězami pſchijedże. To jeho khětro błeſnjeſche. Wón žo cžežy na hłowje ſrani. Koło žo roſtaſy. Poſdźiſcho jeho jedyn tudomny autowy wobſedżeć domoj dowjeſe.

S **Wjeljowa.** (Nutſkamářſtwo.) W nozy ſ njedźeli žo w tudomnej kriſtallo-ſchlejżowej toczerni firm. Hellwigez a Wolſa nutſkamachu. Se ſkładoweje kólnje firmy wjetſchi dźeł toczenych ſchleńczanych ſchtlow, wahdyž ludźo do kólnje pſchiſtupichu. Srjedu rano, ſchkodu ſudobyſchu.

rosbite a wrota ſ zuſymi kluczemi notewrjene. Khoczebuſku polizaju k wujaſnjenju paduchow hnydom k měſtnu ſawołachu. Hacž dotal pak niczo wěſteho njewuſledźichu. Kaž žo ſda, ſu paduſchi w gumijowych cžrijach a w gumijowych rukajzach žwoje cžorne rjemjeſło wukonjeli.

S **Choczebuſa.** Zakoſtna ſjmjercz. Na zakoſtne waſchnje žiwjenje pſchiſpadži tudomna 191étna ſlużobna Berta Gembžerez ſ Mahlowa. Holza chażiſche we żelejnych khachlach ſalepicz. Do nješcże bě wjele papjery natykała. Nu dobo zyle nahle ſ nješcże woheń wuſpamy a holzynu draſtu ſapali. Wſ žwojej roſhorjenoſczi cžerjeſche holza na dwór, hdžež ſej druhy wobydlerjo domu na pomoz pſchiběžachu. Holzu na ſemju cžiſnywſchi, ſpytachu płómjenja ſhaſchecz. Holza pak bě žo hižom tak ſtraſchnje ſpalika, ſo bórły po tym pod najzałoſnſchimi bołoſczemi wumrě.

S **Kórjenja.** (Kahren.) Woheń ſ njekedźbliwoſcże. Tudomny wobſedżeć R. bě tele dny raz pſchipołodnju prud do ſwojeho elektriſkeho warjaka puſchcził. Dokelž pak běchu elektriſki prud mjes tym na khwilu wuhibnyli, ſapomni ſwój prud wuhibnycz a wotcežce na jedyn ſwjedżeń. Mjes tym prud ſahibnychu a tak ſo daże do warjaka wjedżeſche. Warjak bě bórły ſheżliwy. Nětſcho podźiſcho widżachu ludźo ſuk ſ kuchnje wuſkupowacz. Jako kuchinu woterwrichu, jim płomjenja napſcheczo wudyrichu. Jim ſo na dobre ſbożo hiſchcże poradźi, we prawym cžaſu woheń ſhaſchecz. Wſcha kuchinſka nadoba pak je ſniczena. Tajke elektriſke warjaki dyrje ſu zyle wužitne, dyrbjimy jenoż trochu kedźbliwje ſ nimi wobkhadżecz.

S **Hažowa** w Dolnjej Lužizy. (Nutſkamářſtwo.) We nozy ſ wutorje ſo poſa tudomneho korczmarja Maczk nutſkamachu. Paduſchi wokno wutłóczichſchi, ſo do hoſcżeńſkeje ſſuwy dobychu. Tam ſonjaże pěđne koło kradnychu. Kaž ſo dha, je ſo na paduſchſtwoje wjazy woſowon wobdželiło, dokelž ſu koło ſ woknom podali. Hacž ſu paduſchi też hiſchcże druhe wězy kradnyli, njemóżachu hacž dotal ſwěſcżicz. Do ſamżneho hoſcżenja ſu ſo hižo wjazy rajow paduſchi dobywali.

S **Drjowka** w D. L. (Pſchecżiwo polizaiſtej ſo pſchecżiwi.) Wobžarujomny podawſ ſta ſo ſaudźenu ſwobotu pſched tudomnym hoſcżenjom. Dokelž běchu dopołdnja w Drjowku ſtótne witi byle, ſedżachu hiſchcże popołdnju nětkoſi wikowarjo w korczmje. Běchu ſo hižo khětro palenza napili. Pſched hoſcżenjom ſtejeſche ſpajſchak, kotrehož koże ſo ſhuſodej pſches płót naczahowachu a tam ſ jenoho kerczka cžajowe liſcżo żerjechu. Sahroda ſtuſchſche rěſnikej Budarjej. Haczrunjeſch bě woſebjet ſapſchaha pſchi konjoch, njeměješche ſa nuſne, je wotdżerżowacz. Też wjazykrócżne napominanje polizaiſty Sch. niczo njepomhaſche. Wón hiſchcże **polizaiſtu hanjeſche.** Nětko ſo polizaiſta jeho ſa mjenom praſcheſche. Też te njeſhoni. Tuž žebi polizaiſta žadaſche, ſo by ſnim ſobu na radnizu ſchoł. To widżachu jeho towarſchojo. Jako cžrjóda ſcherſchenjow walichu ſo ſ korczmy won na polizaiſtu a jeho mjes konje ſtorcżichu. Polizaiſta pſchimaſche ſa mjecz. Na to ſo tamni hiſchcże kóle rosnjendrichu. Pobichu jeho k ſemi a ſpjaſczemi do njeho bijachu a do njeho kopachu. Wón njemóżeſche ſo ani wjazy wobaracz. Skónczńje pichiwdżechu jemu nětkoſi na pomoz a jeho wuſwobodżichu. Nješchto cžaſa poc tym ſo tucži herjekarjo mjes ſobu ſwadżichu. Jeneho ſ nich ſ piwowej ſchkleńzu na hłowu dyrichu a jeho khětro ſranichu. Kaž praja, běchu herjekarjo ſe Zelejneje pola Hródka. Jeno wobžarowacz ſo ma, io wjele druhich hrubemu podawkej pſchihladowachu.

Z Łužicy.

Se **Shorjelza.** (Njeſhožo). Na tudomnej Landeskrónſkej dróży ſrjedu popołdnju kołojeſdny do automobila ſrajy. Kołojeſdny jedżeſche na prawej ſtronje dróhi a ſtyſcheſche ſe jadu žebje automobil trubicz. Mjeſto, ſo by mérnje dale jěł a na prawej ſtronje ſwotał, pſchejedże n. lěwu ſtronu. Hacžrunjeſ wjednik automobila ſwój auto nahle na lěwu ſtronu ſtorhny, hrabnychu kołojeſdnehoż ſchkitanje blachi nad ſadnim kołom a jeho ſ ſemi porajſchu. Kołojeſdny žebi ruku ſłama a žo khětro wobodrě. W automobilu wjeſeſche ſo jedyn tudomny wulkopſchekupz. Tón ſranjeneho hnydom ſ lěkarjej dowjeſe. Schoſer jemu wobſchkodżene koło ſwuporjeżja. Wjednik automobila njeje pjecza na njeſhožu wina. — Dalſche njeſhožo ſ automobilom ſta žo na dróży ſ Lubija do Shorjelza a to ſchtwórtk popołdnju wokoło 5 pſchi łſchižowanju dróhow pola żelejniſkeho ſtanifchcża w Ssobolſku (Zobeltitz.) Wulki automobil Shorjelczanſkeje wagonoweje fabriki pſchijedże po Sobolſkej horje dele. Tam ſrajy do automobila kublerja a wolenzarja Kurta Muellera ſ Wołeſchnizy (Oehlisch). Shrażenje bě khětro żyzne. Maly automobil kublerja žo na wjele truchow roſrajy a kaž papjerjana tyſta je ſhibka. Mueller bu ſ woſa wjerchnjeny. Jeho cžejko ſranjeneho do Rychbachſkeje khorownje dowjeſechu. Wobſedżeć tamneho automobila direktor Geyer žo we wobliczu khětro roſrajy. Jeho mandżelſka ſo na ramjenomaj a na rukomaj ſtrajchn. ſrani. Też tutón automobil je ſo żyłnje wobſchkodził, dokelž ſo zyle ſwórzi. Schtó je na njeſhožu wina, njeje hiſchcże zyle wěſte. Wjednik Geyeroweho automobila ſo njeſrani. Mueller je žebi cžrjewa roſtorhnył, noſy, ruzy a bjedra ſeſtamał a ſo na druhich měſtnach hiſchcże ranił. Wón je bórły po pſchiwjeſenju do khorownje wumrěł.

Ze ſusodnych a dalſich krajow.

— **Jubilej żelejniży.** Njedźelu, 27. ſeptembra 1925 ſwjeczi żelejniza ſwój 100-létny jubilej. Prěni cžah jědżeſche 27. ſeptembra 1825 na cžerje mjes Stockton a Darlingtonom. Wot tutoho cžaſa ſem je ſo żelejniza pſches zały ſwět roſcżehrita. W Němſkej ſalo-ſcżihrej ſo 20 lět poſdźiſcho dwě żelejniſkej druſtwje. We Salzburku woſwjeczi ſo wot 16. hacž do 21. ſeptembra 80-létne ſałożenje.

Přiloha k číslu 225 „Serb. Nowin“

sobotu, 26. septembra 1925

Přirodna mać.

(Wobraz se wjacy.)

Kak mučna běše hižo maćerna ruka. A tola sćeše ju wospjet pod pschikrywom a majkasche hłójcźi swojich lubuschkow, wot kotrychž dyrbjesche žo dźělić. To dźeń a bóle sacźuwasche. Jenoho ranja běše tola symna a luba maćerska nurwa. Kak cźeźi je jej wotkhad byk! Cźornu drasćicźu dostachu dźěći wot schwalcźe. A maćerka leśeše w jstwizy w rjanym kaschcźu, tak cźiste a měrnje, kaž by spała. „Mać njepschińdźe na kerchow, budźe pola naš dale fjacź. Może być, so žnadź sajžo wotucźi.“ Tak rěcźi maka Maruschka nanej, kotrenuž žo wutroba kama, wuhladawschi cźrjódku fjrotow. Na pušty wjecźor pschińdźechu ludźo. Snajachu ju wschitcy jako dobru mać, fjwěrnu kschesćanku a Sserbowku. Bohate pschewodźenje. Jane wóźko bjes fjylsow. Kujes farar rěcźesche khutne a mitrne fłowa. A telko wěnzow měješe — pobledniże boženje. — Tydźenje a měsazy sańdźechu. Jenoho dnja měnjesche nan, so nowu mać dostanu. Nowu mańź? Ow, to budże rjenje! A nan pschinjedźe nowu mać. Byrnjeź jemu cźežko padnyło a we wutrobje žej na druhu jeńtwu myślił njeje, to wscho niczo njepomhasche. Běšche k tomu nuśowany. Hospodarstwo, dźěći — to žo hinak njehodźeshe. Wěso, łožu jemu njebě, byrnjeź je huby žej powědake, so je na jejnu fjmjercź cźakał. Sskwoju Lenku jenje wjazy njedostanje a dźeći fjwoju mać tež niz. Tajki wudowz wschak je wobžarnjomny. Ale, njech pschińdźe, na cźož chce, fjwoje dźeći njeudże daćj pschesćehać. Tydźeń dla chyšcźe žo wobžeje k druhemu rasej woženić, so bychu dobru druhu mać dostał.

A ś prawdu móženy wusnać, njeje hubjenje trjechił. Tak daloko hacź móže a fjně wudowz se schtyrjomi makyni dźěćimi wolicź. Tajkeho wschak jónkle žej rad njebjeru, fjzyka, hdyž najstarsche hakle wot jutrow do schule khodźi. Ale wschu cźesćcź a pschipómnacje psched tajkimi, hdyž taiku cźeju na žo bjeru. Wschitcy ludźo Wirtez Marhatu khwalachu, so je žo za taiku cźežki krocźeł rošsudźiła. A łóždy cźłowjek žo bźiwasche, kak duschna a luba běsche napschećžo wbohim kurjatkam.

Ale njech je kaž chze, pschirodna mać wostanje pschirodna mać. Schtó wě, hacź je mjes stami pschirodnymi maćerkemi jena jenicźka, kotrejž dźeći bla žo na wudowzu wuda. Wěso w prěnim rjedźe saleželi na wudowzu, hacź je możno, ś nim fjiwy być. A dźeći, nó haj, to je tajki pschidawk. Njech je pschirodna luba a pschećelna — njetrjeba dźe pschezo tajka być, kaž žo husto frudne wězy wo nich w nowinach pišaja, — ale jenje njebudże krezna mać. Njemóže ju doezišta sastacź. Schtož je wopratwna maćerska luboscź, to wschak faluje.

Ale Marhata cźinjesche wscho, schtož w jeje mozach stejesche. Dźeći mějachu sajžo fjwój posad, starasche žo jara wo nje a běšche jim woprawdźe ś maćerju. Nichtó žo bóle na tym njeradowasche, hacź nan fjam. A tola pschińdźechu sajžo hodźiny, hdyž jemu wobžebje najmjenschej, kotrejž běschtej jemu tak prawje k wutrobje fjroscźenej, žel cźinjeschtej. Maćerinej ruzy a wocźi, kak bischtej jich majkakej a hłuboko do wócźkow pohladałej. Kak by make tołste ruczki a nóžki sćłocźika! Runje to, schtož je wobžah maćerkneje luboscźe, to jim pobrachowasche, tym malym pumpacźam. Teź tamnymaj dwěmaj. Jich luba maćerka leješeche dźe na kerchow. Haj, tajnje žo jemu druhdy fjylsa po lizu kulesche. A kak jemu žo hłuboko do wutroby bolesche, hdyž Marhata na nich fjwarjesche abo tam a žem prut trjebasche. Wěso, dźeći dyrbja žo kruce wocźahnyć. A runje prawa mać by žnadź tu a tam kruczišcha była, bjes teho, so by žej něchtó dale něschto wo tym myślił. Wón žnadź by fjwarjeł, so njeje kruta dosć. Tak pak žej wěz fjyle hinak wukkaduje a tak jeho žameho žobu boli.

Běta du a pschińdu. Pschezo kěpje je žo jeho něcźišcha žona do wobstejnjosćow sajžiwiła a dale do sańdźenosće je prěnje mandelšitwo schło. Psched někotrymi lětami pschinjeze baczon hólcźa. Pjerą dźěći něttko ma. A Marhata po prawom jene. Haj wschak, tanne błuschcźeja drje žobu, ale wone zyle derje sacźuwaja, so maja pschirodnu mać. Jim žo łga, kaž by Pawlka bóle lubowała hacź jich. To sajka njewěrišch, hdyž žu dźeći wjetsche, kak to cźuja. Druhdy žej wumoliła, kaise by było, bychu-li fjwoju maćerku měte.

Haj, mać, prawa mać! Troschku móża žo na nju hischcźe dopomnicź, kakżu sa kaschcźont schke. Druhdy wjecźor we łoju žedża sa njej, ronja fjłzy. Njedźelu du druhdy na kerchow. Haj wschak, maja nana a mać. Ale njeje tola jich p r a w a maćerka.

Spiritismus, duchi a wobkhadźenje z duchami.

(Stónczenje.)

Teź „dwójna wožebitosć“ medijow (požrědnikow), pschi cźinu ś medija, kaž žo być žda, wschelake wožoby rěcźa, njeje hišcźe ź dowokasom sa wobkhadźowanje ś duchami. Hakle potom, hdyž fjy pschežwědcźeny pschiwiśowar tuthych wnczbow, możesch je tom nětaki dopokas widźeć.

Niz duchi njebydła we wutrobnje medija (požrědnika); tu jedna žo wjele bóle wo pschołogam derje znate fjejwenje dwójneje wožobitosće (doppelte Persönlichkeit), rozdwojeneho ja; wo khorobne byće wědomja.

Wědomosć je tuto wobkhadźowanje ś duchami wusamkła. Wobkhad ś duchami je žo ś tamneho sajo do tuteho fjwěta pschenjeseł. Nimo toho teża pocźchi k tamnemu fjwěcźej we tajkich nutskownych wukkocźach, so žadyn rosumny cźłowjek je żenje njepschipóśnała.

Pschiwołani duchojo žu mjenujzy wschu fjwoju prjedawschu mudrosć słubile; jim je jich pschekłepanosć we tamnem fjwěcźe jyle wuschła, byrnjeź bychu na tutom fjwěcźe też Goethe abo Napoleon rěkali. Sawołany duch ženje wzazy njewě hacź požrědkowazy medium. Wustupowazy duch je dale wot fjwojeho fjyrkła dospołnje wottwitny. Sawoła žo jedyn a tón famión duch wot katolikow, je do Boha wěrjazy. Sawołaju jeho pak fjwobodni duchojo, njewěrjwi, to wón Boha sapšewa. Wscho wězy, kiž dadża žo bjes kajkehokuli fjwěta duchow wukoźcź. Wone wujaženja žo fyle jednorje ś teho, schtož cźi ludźo fjami wědża a móża a wěrja, kotśi duchow wołaju.

S t a w i š n y m a j u w o t o m t ó n ž a m ó n w u n ž u d. Prěni sakoń sa wobkhadźowanje ś duchami pokasowasche na rěczenje w fjusych rěcźach. We wuschomaj druhich njenje wěrjwych wožobow kłincźeshe to jako njesrosumliwe bórbotanje, jenoż niz kaž běšna rěcź. Kajka rěcź žo tu rěcźi, njehodźesche žo spóśnacź. Po pišanju wotemrěteho fjyzka spóśnacź dyrjeź, je hłuposć. Hnydom je bjese wschoho jažne, so mamy tu je jednanstwom žebje žamelo cźinicź. Roman jendźelskeho spišowacźela běsche hižo do pošedźenja ś duchami napišany. Tu jedna žo potajkim wo j e b a n j e. Spiritismus a wobkhad ś duchami je žiwot fyle fjwojeho waschnja. Stawišny nastacźa dźenžnischeho spiritizma dowupjelnjeja frudny wobraz. Wón wukhadża ś Ameriki. W lěcźe 1848 pschińdźe tam hysterikti pachoł a dwě rosnoślnej holcźay na myślicźku, fjwojich pschiwuschnych se scherjazym klepanjom nastrójeć. To žo jim poradźi. Po něcźim wěrjesche fyle města do duchow fjwójby Fox a nowa wěra wupschesćěrasche žo dobyjeśiżu do a wokoło fjwěta. Tale historka nastacźa je tola trochu mjerjaza.

Njedźiwajzy tuteje stawišny jeho nastacźa, njedźiwajzy fmutskownych njemóžnosćow, njedźiwajzy wujaženjenjow wědomosće wostawaju spiritiscźa pschi swójom wěrjwi.

Wožobinšti wobkhad ś duchami dawa jim nowe dopokasy. Tutón wobkhad žo pomałku pschihotuje. Najprjedy wutrykuja duchojo jenoż ruzy a nohy ś tamneho do tutoho fjwěta. Hdyž pak wulstupowachu ztónczinje we wožobje žamej, — iak žo to wobkruczuje, — běchu hłuboko sawodźete. Sakrywa a cźemna jstwa njedopuschcźischcźej žaneho pschepokasanja. Njedźiwajzy wscheho pak žo tomu wěrjesche. Sarjadowachu je fjwětom duchow dopjšowanje ś listami. Tole dopjšowanje běsche po jich měnjenju ś njesapřežnjunym znamjenjom za woprawdźity wobkhad ś tamnym fjwětom. A słónczinje pocźachu duchowe też fotografować.

Sakrywa, cźemna jstwa, fotografija sawěsće žebi žadaju wulku móz wěrjenja.

Podobišny duchow maju fjwoje stawišny. Na prěnich fotografijach běchu jenoż někajke mjłowe błaki widźeć, potom pak žo poradźi rjeblescha někajkeho ducha na wobras dostacź. S tym dozpě žo to najwyschsche, so běsche něchtó ś fjwojej njeboh wolotu hromadże na jenej fotografiskej desći (płoći) „wotmolowany“.

Tola wschitke tele „kunschty“, kotrejž žu ś dopokasom sa wobkhad ś duchami, jedyn wumělišti kusk po druhim, žu žo jako jebanstwo wotkryle. Dopjšowanje wjele mjenowanego sałozeńki Theozofie wjedźesche pisches dźeru w muri do spanjeske jstwy. Pola jeneho fjalnoho fotografa duchow naśódźchu fjylu jstwu za rozswitowanje duchow.

Ssměschnje sfukkuje wobkhad ś duchami tam, hdyž wěrjwi duchami bow (Cimer) ś rošstatym parasimom a druhi je fjnmej wodu postajichu. Pschesjesche žo mjenujzy, so bychu ruzy a nohy duchow w gipju měli. A wopratwdźe, duchojo ponórjachu fjwoje ruki a nohi wotmeńjeju to do rostateho parasima, to do fjnmeje wody. Wutworjenu pohlidliwu skoru wožechu, forma hu ś gipsom wupjelnjena a nětko by policija mózesch měła, hdy bychu spiritiscźa jej dłaukł gipsowe nohi a ruki pschewostajicź, na fakładze linijow ruki fójerske listy (Steckbriefe) do fjwěta duchow pósłacź. Dosćaj ś tajkimi bojasnymi hracźkami.

Spiritismus je cźemny fjwět. Požedźenja wotmeńwaju žo w cźłowjeej jstwje. Hdyž žo zobustawaju požedźenja wumeńjenjam medija njepodwola, wostanje požedźenje bjes duchow. We wožebicźe k tomu pschihotowanej cźemnej měsinoscźi pschikhadźeja sawodźeći duchojo do tutoho fjwěta, a po jich wustupjenju wotkhadźeja sajo tam. Hdyž pak něchtó njedźiwaja sakasanja nas tajkeho ducha njebojasnje pschinje, potom cźuje, so je pschezo ś mjasa a kosće. Tola to niczo njewadźi. Pschezo dale žo wěri, byrnjeź by sa łóždy medium jómu jeho hodźina bila. Spiritiśt dyrje fjwoju wěru do duchow a ś njej sjednocźene nabłady. Jedyn pschikład dopokakuje wjazy hacź najdelsche wukoźowanja.

Něhdże běchu k požrědnistwu nakoženych hólzow namakali. Jim žo poradźi, njedźiwajzy wótreho wobkedźbowanju makenu fjwónczkej fjwonicź dacź. Pschimadło fjwónczka běchu ze fjasanji pocźornili a woprawdźe ruka hólcźkow bě pomasana, cźorna. Kóżdy rozumny cźłowjek hnydom ź toho wotwědźuja: „Hólzy běchu ze fjwónczkom fjwonili. Jich pocźornjene ruki žu ś dopokasom sa to.“ Něttko pschińdźe njeAme

wěra spiritizma. Wón wujaſnjuje wěz takle: S wótrym wobkedźbowanjom běſche hólaz njemóžno, ſwónčk pſchimnyć. Wot někajkeho ducha ruka wuhnadźeſche ſ hólzoweje ruki; hdyž běſche ſe ſwónčkom poſnuła, ſcéže ſo duchowna ruka wróćo do ruki hólzoweje. Dokelž bě ſo ſe ſami womaſaneho ſwónčka dótka, dyrbjachu ſo, kaž ſo ſamo rozumi, ſaſy na tamnej ruzy namakać, ſ kotrejež běſche wona ruka wuſchła, a do kotrejež bě wróćo ſchła. Bóle bjeſ roſtrudka wuzł a ſaſkatle pſchi tom wotſtaćz njeje wěſo hižo móžno. (Wjace ſe ſpiſowy Akakowa.)

Spiritiſmus je jene ſe hódaneźkow duſchow, kiž njeda ſo wopſchijeć. A tola ſu tyſazy ſ nim ſaſcéži. Wón je njemóžny ſwětowy nahlad. Dopokaſy, kotrejž myſlješche ſe ſuwanjom blidka, ſe wolźhujenjom medija ſaſo dobyez, je wědomoſcz dawno ſa prawe wotpokaſala. Hrubſche wobthadźowanje ſ duchami pak je ſ wědomym abo njewědomym jebanjom. Praſchenje, ſchtó je po prawom ſ jebakom, hacź zyrkl, tiž ſedźi ſa duchami a nuſuje medije k taſtim hraćam, pak medium ſam, to ma ſo pſchi kóždym padze woſebje poſudźić.

Spiritiſmus je ſa kóždeho roſumneho cźłowjeka njekhodźomny kraj. A w jeho zyrkach (kruhach) ſawěſcze niczo duchowneho njenamaka, ale ſkerſcho wotreknienje ſo wot roſuma naſcheje duchowneje duſche, kotraž je khmana myſlicź a roſhudźeć. Hdyž ſebi ſpiritijmus prawo pſchizywa, ſe ſwojim wobthadom njeſmjertnoſcź cźłowjeſkeje duſche dopokaſacź chcyz, to dyrbimy zyle raſuje wotpokaſać. Kſcheſcźanſtwo ma Bohu dźak nabobniſchich a lépſchich dopokaſow.

Profeſor Lehmann w Kopenhagenje, kiž je pſchiwěru ludow ſebi ſa pſchednoſet podrobnych dźełow wuſwolił, wupraja ſwoje wuſudźenje ſe ſcéžkowažnymi ſłowami: „So bychu wopraudźitoſcze ludźi pſcheſwědcźicź mełe, njeda ſo w tej mérje wěricź, kaž ſo w hewak wěri. Pſchetoż wopraudźitoſcze ſu jara žadne. Se 1000 ſpiritiſtow je ledźy jedyn něſchto ze ſwojimaj wocźomaj widźał, ſchtož by jeho wopraudźe wo ſobuſkutkowanju duchow pſcheſwědcźicź mohło. Schtož ſo w priiwatnych ſpiritiſtiſkich zyrkach ſtawa, je ſtyetſchu tak njewažne, ſo by ſo ſ tym ledźy jedyn roſumny cźłowjek mohł k pſcheſwědcźenju wo duchach pſchiwjeſcź dacź. Dyrbiſch wot wicheho ſpocźatka do toho wěricź, ſo by wobkruczenje toho namakacź mohł. Tajke wěra móže wěſo ſ toho naſtacź a we wěſtych pſchipadach je wopraudźe ſ toho naſtała, ſo cźitaſch powěſcze we wjele bóle ſpodźiwniſchich hacź tych, kotrejž ſu ſam doživił.

Dokelž wjetſchemu dźelu ludźi ſo khmanoſcź njedoſtawa, tajke powěſcze na jich wěrnoſcźi wupruhowacź, woſebje cźane wobkruczenje pak pſchezo ſyłny ſacźiſchcź ſawoſtajeja, to dobywaju ſo ſwjetſcheho dźela ſpiritiſtiſcho niz ſ wopraudźitoſcźemi, ale ſ cźitanjom ſpiritiſtiſkich knihow ſa wěz.

Spiritiſmus je khorobne ſjewjenje njewěrineho ſwěta, kotrjž njemějo wjeſela na ſwo'ej njewěrje nima ſmužitoſcze ke kſcheſcźanſtwu ſo nawróćicź. Wón podujž ſo we pſchiwěrje. **Spiritiſmus je napoſled duchowna ſmjerć.**

Padušstwa a wobkradnjenje cźełow w Drježdźanskim krematoriju před sudom.

Njeporjad w krematoriju w Drježdźanach-Tolkewitz běſche pjatk 25. ſeptembra ſ pſchedmjetom ſudniſkeho jednanja pſched ſhromadnym Drježdźanſkim ławniſkim ſudom. Wobſkorżenaj běſchtaj w lécze 1879 w Mittelndorfie rodźeny pomozny tepjeŕ Gustav Korla Frenzel a 50lětny w Krippenje rodźeny tepjeŕ Auguſt Reinhold Fuеſſel. Wobaj pſchiwjedźeſchtaj ſo ſ pſchepytowanſkeje jatby. Lěta dołho hižo dźełaſchtaj w krematoriju a běſchtaj ſo tak ſpſchecźelikoj. Powſchitkowne hoſpodarſke położenje, pſchedewſchém pak wothódnoſcźenje pjenjes, dyrbi ſ winu bycź, ſo ſebi tepjerjej pódlanſku ſaſłużbu wobſtaraſchtaj. Po wyſchnoſtinym pſchepytowanju ſtaj wobſkorżenaj w nóžde 24 padach ſkoto a platin pſchedawałoj, kotrejž běſche pſchi ſpalenju cźełow woſtało. S toho běſchtaj wokoło tyſaz hriwnow wuwikowałoj. Zyle jaſne a podrobne njebudu dźe ſo ženje njeporjadki ſwěſcźicź móz. Frenzel a Fuеſſel winujetaj ſo dale hiſchcźe, ſo ſtaj ſchaty, debjenki a druhe wězy kradnyłoj. Jedyn ſ njeju je na pſchikład jenomu cźełu nawuſchnizu pokradnył a druhej jemu ſnatej ſonje dał. Pokradnjene ſkoto a platin je ſ dźela ſtóńikaŕ Jan Schmidt na Rathenowſtim namélenje kupował. Schmidt je ſo pſched nékotrym cźłazom w jeho dźełaŕni wobwěznył. S dźela je kradnjene wězy w lécze 1882 w Ssadowje rodźeny wikowaŕ Korla Koppel Drillich na Amalienſtraße kupował. Frenzel je tu pod mjenom wikowaŕ Schokta ſ Bjedrichowehu pſchedměſta pſchedawał a tak też kwitowanje dóſtał.

Pſchi ſpalenju jenoho cźełа — tak wopiſuje wikowaŕ Drillich naležnoſcź — trjechi ſo ſ poſdaćnym wikowarjom Scholtu. Wonaj ſnajeſchtaj ſo jako kollegaj a dźiwaſchtaj ſo, ſo ſo w krematoriju trjechitaj. Drillich powěda, ſo je poſdźiſcho to pſchiſjewił, ſo njeby ſo poſdźiſcho do njelubosnych wězkow ſapleł. Tohodła pak pſchińdże ſam na krótki cźaſ do pſchepytowanſkeje jatby, dokelž dyrbjeſche ſo ſamotnoſcź, pſchetoż ſo tukaſche, ſo je kradnjene wězy pſchethował.

Pſchi jednanju běſche na dwaceſti ſwědkow. Wobſkorżenaj Frenzel a Fuеſſel běſchtaj wobaj wot léta 1911 w krematoriju. Njeſtaj hiſchcźe khłoſtanaj a ſtaj pak wożenjenaj. Wuprajiſchtaj, ſo ſo cźełko jednu hacź do dwě hodźinje pali. Cźełam ſamym njeje ſo dožyła niczo wotewſako, po ſpalenju cźełа ſpjewaju popjeł ſtaj doprědka ſcźahałoj, do tobołki (Kapſel) ſypnyłoj a tutu potom do buerowa dałoj.

Na to poſtuchaſche wſcho najprjedy na Frenzela, kiž ſcźehowaze prajeſche. Wězy, kiž ſo cźeſcźcho ſpała, ſu ſo do koſtoweje pinzy donjeſłe. Wobydlerjo běchu ſo hórſchili pſchewulkeho kura dła a tohodła njeješu ſo wěſte wězy ſ cźełom ſpalike, ale druhoje. A wot tutych wězow je ſebi druhdy rubu, ſ kotrymiž běchu cźełа wodźete byłe, k ſebi wſał a je na pſchikład jako hadreſchcźo a trénje wužiwał. To je ſo ſjawnje ſtało. Wobſkorżeny Frenzel: To je njeprawdu.

Pſchedźyda: Dale ſcźe wuſnak, ſo je kóždy krócź tón wězy, kaž ruby atd. k ſebi wſał, tiž je pſchi ſpalenju cźełа pſcheda a ſwonkowne dźełа cźinił.

Wobſkorżeny Frenzel: Dyrbju wſchitko to ſaprěwacź. Njemóžu ſebi roſjaſnicź, kak je tuto wuſnaće hromadu naſtało. (Zednanje wjedźe ſo hiſchcźe dale.)

Cyrkwinske powjesće.

S **Budyſchina.** **Skhadźowanje dźerżazych kemiſchejnjow.** 16. njedźelu po ſwj. Trojizy rano ½7 hodź. pilkanje ſ poſawnami ſ wěże Pětrowſkeje zyrkwje a dop. ½9 hodź. ſ wěże Marijineje-Marcźinje zyrkwje.

W Pětrowſkej zyrkwi ſmjeje rano ½7 hodź. faraŕ Berg ſpowědź a ſwj. wotkaſanje; ¼8 hodź. ma wyſchſchi duchowny Däberitz ſ Eſterberga **ſwjedźeńſke pſchedowanje** (zyrkwinſki khor ſpjewa: Słodźni ſu, tiž Boże ſłowo ſłyſcha a wobarnuja, motéta wot Köhlera-Wumbacha), dop. ½12 hodź. ma **ſwjedźeńſke kemſchenje** ſa dźěcźi faraŕ D. Frenk ſ Kamjenicy (pſchewodźenje kérluſchowe ſ poſawniſkej hudźbu, motecźe: „Khwalba a modlenje“ a „Knježe, ja lubuju wobydlenje twojeho doma“); wjecźor we 8 hodź. **wjecźor ſa ſtaſchich:** Narěcźe: Superintendent Weidauer ſ Grimy: „Nan a macź jako domjazaj hiſtoyaj w Lutherowym ſmyſle“; knjeni Dr. Kata Kaiſerowa ſ Lipſka: „Naſche dźěcźi naſchi woczehnjerjo“. Sſobom k wobſamknjenju ſmeje faraŕ Eder. Zyrkwinſki khor ſpjewa: 1. „Sławérnje, ja praju wam“, motetu wo Jan. 5, 24, wot Guſtava Schrecka; 2. „O drohe ſłowo Boże“, motetu wot Moriza Hauptmanna. Pſchećelé: Preludije a fuga w C-moll wot J. B. Bacha.

W Marijinej-Marcźinej **zyrkwi** ma dop. we 9 hodź. ſuperintendent konſiſtorialny radźićeŕ D. Zenker ſ Lipſka **ſwjedźeńſku Božu ſłužbu** (zyrkw. khor ſpjewa: „To je ſbożna hudźina“, motetu wot Guſtava Schrecka); ¼11 hodź. **ſwjedźeńſke kemſchenje** ſa dźěcźi: faraŕ D. ſ Trenck ſ Kamjenicy (pſchewod kérluſchowy ſ poſawniſkej hudźbu, motecźe „Khwalba a modlenje“ a „Knježe, ja lubuju wobydlenje twojeho domu“).

Sběrka ſa ſamery dźerżazych Božich ſłužbow.

Póndźelu dop. w 9 hodź. hłowna ſhromadźizna we „Měſchczańſkej ſahrodźe“. Powitanja. Pſchedsnoſkiŕ wyſchſcheho zyrkwinſkeho radźićela D. Cordeża, nėhdyſcheho ſuperintendenta ſ Lipſka: Zadanja a pokaſy ſa hajenje dźerżazych Božich ſłužbow w měſcze a na wſach.

Póndźelu wjecźor we 8 hodź. je w Pětrowſkej zuckwi **4. duchowny hudźbny** wjecźor: Bach — Händel. (Wuwjedoważy: Cſara Pachaly, Heringſke ſpěwne towaſſtwo, Sſwobodne ſjednoczeńſtwo nėhduſchich wojeſkich hudźbnikow, hudźbny direktor Max Eiſenberg, **Horſt** Schneider.) Saſtup je darmo. Wo dobrowólne dary k Zalewjedźenju duchownych hudźbnych wjecźorow ſo wutrobnje proſy.

Sſrjedu pop. ¾3 hodź. je w Pětrowſkej zyrkwi **mo**dlerſka hodźina ſa njedźelnicze.

Pjatk popoldnju w 4 hodź. w „Societät Guſtav-Adolfiſke ženſke towaſſtwo.

Tydźenſke ſaſkonjnſtwo ma w Pětrowſkej zyrkwi duchowny ſek. Haaß, w Marijinej-Marcźinej zyrkwi faraŕ Berg.

S **Laſa.** 16. njedźelu po ſwj. Trojizy dop. ½9 hodź. ſerbſka Boża ſłužba, w 10 hodź. němſka Boża ſłužba. Kollekta ſa najpotrěbniſchu wożadu naſcheje provinzy.

S **Porſchiz.** 16. njedź. po ſwj. Trojizy, rano w 7 hodź. ſerbſke Boże wotkaſanje, we 8 hodź. ſerbſka a dop. ¾10 hodź. němſka Boża ſłužba. — Popołdnju w 2 h. w Boſchczach dźěcźikemſchenje. — Wjecźor ¼8 hodź. we Porſchizach poſa knjeſa kubleria Schmoly biblijſka hodźina: bratr Kſchiżan. — Njedźelu, 4. oktobra je rano we 8 hodź. němſke Boże wotkaſanje.

Ze susodnych a dalšich krajow.

* **Najſtarſchi farſki dom.** Pſched nėkotrymi njedźelemi ſwjeczeſche ſo po zyłej Němſkej 400lětny jubilej na wopomnjenje farſkeho domu, kiž je Marcźin Luther ſe woženjenjom ſałožił. Luther pak njeje ſ prěnim duchownym, kiž ſo woženi, ale probſt Bernhardi ſ Kemberka woženi ſo jako prěni duchowny w Němſkej. To ſta ſo 24. auguſta 1521, to je ſchtyri léta pſredy do Lutheroweho kwaſa. Bernhardi běſche 1517 k evangeliſej wěrje pſcheſtupił a běſche ſ wokobinſkim pſchećelom Lutherowym. Wón woženi ſo ſ knježnu Auguſtu Pannirez. Běſchtaj ſbożownaj žiwaj a měješchtaj hromadźe ſydom dźěcźi. Jeju dźowki wudachu ſo ſažo duchownym. Jeho ſentwy dla pſchimachu Bernhardija też je evangeliſeje ſtrony wótrje. Bernhardi pak ſakitowaſche ſo we wjazorych pſimach, kotrejž ſo w univerſitnej knihowni w Halli thowaju. Wo jeho žiwjenju a ſkutkowanju piſa nam ſuperintendent dr. Feuſtlink, ſpiſ je tohorunja w Halli w univerſitnej knihowni. Tuto wobkruczja ſamo kamjeń na rowje, na kotrymž ſteji piſane, ſo je Bernhardi ſ prěnim duchownym, kiž je do ſwjateho manděleſtwa ſtupił.

* **Ssmjerczj tſinateho japoſchtoła.** S Züricha ſo powě: Na puczowanju ſe Stockholmſkeho ſjeſda ſemře tu 72 lět ſtary patriarch Phatius. Jeho polne mjeno rikaſche: „Najſwjeczeńſchi, najſbóżniſchi, najwjeſtiſchi knjes wjerch a knježiczer, hamž a patriarch wulkeho města Božeho Alexandrije, kaž zyłeje Egyptowſkeje, Lybiſkeje, Pentapoliſkeje a Nubiſkeje, paſtyr paſtyrjow a arzbiſkop arzybiſkopow, tſinaty japoſchtoł a oekumeniſti ſudnik.“

* **Najwjetſche ſwony zyłeho ſwěta.** Zyrkwinſke ſwony ſu pak mjedźane pak worzlowe. Najwjetſchi ſwón je w Moſkwje a je 4800 zentnarjow cźeżki. Měri we pſcherežku 7 metrow. Japanſka ma druhi najwjetſchi ſwón na ſwěcze, kiž je 1512 zentn. cźeżki. Na tſeccźim měſtnje ſtejeſche do wójny najwjetſchi ſwón Koelnjanſkeho doma. Wón waſeſche 540 zentnarjow. S tſoma mnohimi tyſazami němſkimi ſwonami je też němſki najwjetſchi ſwón ſobu we wójnje ſchkodu, ſmjerczj a ſahubu pſchinjeſł.

Kedźbu

Jenož hač do 10. oktobra.

Nowe koło darmo!

Za mužskich mužace, za žónske žonjace a druhe drohotne dary

móžecze darmo dostacź, hdyž nam hacź do 10. oktobra ſoźélicze, ſchtó cźile ſchtyrjo nuſoje ſu.

Na dnju 25. oktobra pod dohladom notara wulkoſuſy a 5. novembra 1925 mjena dobyczerjow a ſchto doſtanu, wozjewimy.

1.

2.

3.

4.

Hdyž nam mjena tu wobrazowanych wożobow ſdźelicze, pſchipoložeze Waſchemu liſtej abonentnu kwitowanku na měſaz oktober 1925 ſ Waſchim mjenom. Jenož tajzy maja podźél na wulożowanju. Schtóž nam wuſſudanje ſ póſtom pózlacź nocźze, njech liſt ſ jiwojemu dowěrjenej ſobu da. Schtóž ſo dobonnicź njemóže, schtó pſchestejaze wożoby ſu, njech je w ſtarych wobrazowych pſchiloſach pyta, tam jich mjena namaka.

! Podobne dary pſchihotujemy k hodam.

Sa nadawk ſtajimy potom žadanje, nam idźelicź mjena wożobow, kotrychž wobrazy w nowembru w naſchej tydźeńſkej wobrazowej pſchiloſy wotcźiſchcźimy. Potom we naſtawku 4 abo 5 tutych wobrazow pſchinjeſemy bjes toho, ſo podpiſchemy, ſchtó ſu, ſchtož dyrbi nam tón, kotryż cźze na wulożowanju ſo wobdźelicź, ſdźelicź.

Tohodła khowajcze wſchě wobrazowe pſchiloſhi měſaza novembra.

Nakład „Serbskich Nowin“.

mjenowaſche też k tomu mjeno predawſcheho dezernenty, kotryż móże to wobkruczicź.

Pſchedźyda, hamtſko-ſudniſki direktor dr. Steckermann. To klinczi jara njewinowacze a ſtoji napſchecźo tomu, ſchtož ſcźe hacź dotal wuſnak. Wobſkorżeny, wy ſcźe pſchidnak, ſo-lcźe w cźaſu, hdyž běchu ſchaty žadne, jednu koſchlu w hoſpodźe wužiwał, kak ſtoji ſ tym?

Wobſkorżeny Frenzl: To ſaprěwam, ſo ſym w tajkej formje wuprajał. W lécze 1919 daſche mi Fuеſſel junu jedyn rub a prajeſche mi, ſo je też tak cźinił, jeho žona je ſ toho wſchelake ſchaty naſchita.

* **Raphaelowy hławny wobras Madonna del popolo jako namakali.** Rusti profesjor Graba namaka w Nischej Tagliskej wobras, kiž je original Raphaeloweje „Madonny del popolo“. Po profesorowym wuprajenju je Raphael sam je swojej ruce wobras podpisał. Wobras je ſ l. 1509. W 19. lětstotku běsche w Demidowskej fabriku w Nischej Tagliskej. W lěcach 1840 dari kněžor Mitkawski L. wobras jenej swojej lubej, kotruž njeswěrny dla do Nischej Tagliskej wuhna. Wobras je hischcze derje sdźerżany.

* **Dźiwne wopomnjecze.** Psched lětami skoczi wjerschowka Borgheſe ſe skały dele do Gardajskeho jězora a pschińdże tak wo žiwjenje.w Nětko je so dźowka njesbožowneje wjerschowki ſ hrabju Herzolanom swěrowała. Na skaku, ſ kotrejž njesbožowna dele skoczi, natwari so wěrowanſki woltař. Psched nim dostajachtej nowoswěrowanaj duchowne pożohnowanje.

* **Cżěło pod automobilom.** Spodźiwne njesboże, kajkež drje hischcze nihdy sta so tele dny njedaloko Londona. Daloko a schěrsko jnaty hulkopar jědżesche ſe swojim automobilom ſ jeneho hulkopanſkeho swjedżenja domoj. Na jenym ſschižowanju dróhow jědżesche nimo cżrjódy hólzow. Jako nimo nich jědżesche, możachu hólzy lědom na schćežku docżakać. Wós shubi so jim borsy ſ wocżow. Nětko hakle so dohladachu, so je so ſ nich jedyn ſshubił. Dokelž nihdże njenamakachu, wrócżichu so k městnu, hdyž bě jich automobil pschesczahnył. Tam wuhladachu kuzu krewje, ſ kotrejž sled dale po dróhy k Londonej dźesche. Wez wojerskim policijoti, kotraž borzy ſpodźiwne, ale hrózbne njesboże wotkry. Żandarmojo dźechu za sledom, hacž pschińdźechu k automobilowej tólni tamneho hulkoparja. Wobsedżerja automobila, kotryž bě so mjes tym hižo do loża lehnył, saſwokachu, so by jim kólnju wotewrił. Tam nadeńdźechu najprjedy krudni drasty, kotrež bě so wokoło wótſi prědkownego koła sawika. Jako dale pytachu, namakachu żakostnje rostorhane cżěło hólza mjes wschelakimi dźělami wosa tkanzh. Cżěło cżasnchu a automobilistu sajachu. Wón njemóże so nicża dopomnicż, so je hólza pschejeł, ale praji, so je dobreje myśle dale jěł, so je njesboże hischcze ras ſyle derje woteschło.

* **Huśle za 200 000 hriwnow.** Jena Parižska firma je jene huśle za 200000 hr. kupiła. Huśle su jene ſ najſtawnischich zyrkwow ſwěta. Na nich je hławny huślerſ Mischa Elmann hrał. Na huślach je lěto 1717 sapisane. Najſtawnische huśle su Meżiaſowe huśle, kiž su w Londonje w jenej sběrzy. Na nich pak so żenje njehraje. Druhe tohorunja ſtawne huśle ſu Bettowe huśle. Też na nje ſmě so jenoż hladacż. Na horjeka wopiżanych huślach ſ lěta 1717 hraje so dźensa hischcze. Mudźětaſ je wſchě tſi nastroje Stradevarius.

* **Hódnota nowinarſkeje reklamy.** S Londona so powě: Amerikanſki bohacż Hearſt je hród kupił, kiž we Walesu w Jendżelſkej leži. Wón je jenoż psches wobras w jenej nowinje na to pschischol. Hród mjenuje so „ſwjatny Donat“. Je jedyn ſ najrjeńſchich we zyłej Europje. Je hischcze tajki, kaž psched 700 létami. Wożom ſtow lět hižo ſtuſcha tej ſamej ſwójbje. Park kiž k hrodej ſtuſcha, je tſi krócż tak wulki kaž Hydepark. Bohacż Hearſt chze w bliżſchim cżaſu ſam do Jendżelſkeje ſěcż, a ſchebt wobhladacż, ſchto je kupił.

Hospodarſki rozhlad.

Ssobotu, 26. ſeptembra 1925.

Wczerawſche kurſy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,86
1 jendżelſki punt	20,325	100 cżeſkoſk. krónow	12,42
100 ſchwajz. frankow	80,96	100 półſk. markow	69,05

We efektach pschinjeſe wczerawſcha Barlinſka burſa ſpadowaze kurſy. Niczo lěpje njebě je ſtatnymi a wójnſkimi pożczonkami.

Produktowe wiki ſkożowachu ſo po powěſczach ſ wukraja wo ſpadowazych placżiſnach. Hacżrunjeż bě żito na wikach żadne, wotdrjebjowachu ſo tola placżiſny khlěbowcho żita. Muka cżeſko kupzow nadeńdże. Zentnar placżeſche wczera:

w Drjeżdżanach

pschenżu 10,55—10,80 hr., rożki 8,40—8,65 hr. jecżmjeń nalětni 10,90—11,75 hr., najmni 9,50—9,75 hr., wowża I 10,75—11,50 hr., wowżall 9,25—10,75 hr.

w Berlinſe

pschenżu 10,15—10,45 hr., rożki 7,40—7,85 hr., jecżmjeń nalětni 10,30—11,50 hr., najmni 8,50—8,75 hr., wowża I 8,60—9,00 hriwnow, wowża enenenenen

ſchtwórtk w Kamjenzu

pschenżu 10,60—10,80 hr., rożki 8,50—8,60 hr., jecżmjeń nalětni a najmni 9,80—11,50 hr., wowża 8,00—9,00 ſkotych hriwnow.

w Shorjelzu

we termijnowym witkowanju

ſa oktober

pschenża 11,32—11,27 hr., rożka 8,42—8,32 hriwnow, wowż 8,92 ſkotych hriwnow.

ſa dezember

pschenża 11,55 hriwnow, rożka 8,75—8,80 hriwnow, wowż 9,30—9,26 ſkotych hriwnow.

Wiki wużitkoweho ſkotu wczera pjatk w Berlinje (Magerviehhof Berlin-Friedrichsfelde). Pschihnali běchu 672 dejnych a wyſokokuczelnych kruwow, 30 wołow do cżahanja, 57 bykow a 35 prózdnikow. Mlode doſti a wyſokokuczelne kruwy placżachu: 1. 420—560 hr., 2. 300—420 hr., 3. 200—300 hr., wyſokokuczelne jałoſzy 1. 250—450 hr., 2. 160—280 hr., wubrany rjany ſtót bě hischcze drózſchi. Woły do cżahanja żołty frankenſki ſtót 45—55 hr., prózdniki, byki a cżelata 42—52 hr. po zentnarju żiweje wahi. Wiki ſchpatnje dźěchu. Nješchto ſkotu wyſche wosta.

Konjaze wiki tam. Na nje běchu 361 koni pschihnali. Te placżachu: 1. 1000—1300 hr., 2. 700—1000 hr., 3. 400—700 hr., 4. 200—400 hriwnow.

Na pschedań.

Kruwa wyſokokuczelna, podobna w Hóſku cżo. 19.
Prośata Venter w Korjezach.
Cżiwzy trjebane męſchczańſta piwarńja w Kulowje.

Sso pytaja.

Tſeczak kubleŕ Haſa w Protezach.
Dźěłacżerjo Robert Berndta żynojo w Budyſchinje.

Na pschedawanje.

Ssudniſzy:

Pondżelu 28. 9. dopołdnja w 10. hodż. w Kamjenzu 2 bueſetaj, ſoſa, 2 polzy, 2 klamorſkej blidże, drastny khamor, jědzne koło, gramofon, zentrifugu, butrobaż. Kupzy ſeńdu ſo w hoſcżenzu ke „Kwětkowej ſahrodże.“

Wutoru 29. 9. popołdnju w 2 hodż. w Blumju mlócżazu maſchinu k jězdżenju. Kupzy ſeńdu ſo w hoſcżenzu.

Na pschedawanje.

Ssobotu 10. oktobra dopołdnja wot 10 hodż. we ſali ſtełerńje we Wojerezach khójnowe wużitkowe a pólne drjewo. Te leżi we ſtatnej holi pola Kitzylka, Nowehо Mésta, Nalikoweje hory a Roholnje.

Pondżelu 12. oktobra dop. w 10 hodż. we Lehrezj hoſcżenzu w Nowym męſcże ſa wobhdlerjow tamnych tron brjesowe a khójnowe kuluchi a klumpacże k palenju.

Schkrowe depeſche.

Produktowe wiki dźenſa dop. ¾11 hodż.: Wiki kaž wczera. Ssnadny wobrot.

Tendenza: měrna.

Dźenſa dop. ¾12 hodż.: Kaž psched hodżinu, tendenza jara měrna.

Drjeżdżanſka burſa.

Pschenża	211-216	**bórnaze kruſki**	19,00-19,50
rożka	168-173	**pschenċz. wotruby**	10,70-11,00
nalětni jecżmjeń	218-235	**rżane wotruby**	10,00-10,50
nałymſki jecżmjeń	190-195	**pschenċzna muka**	33,00-35,00
wowża	215-230	**rżana muka**	27,00-28,50
cżekwjenż hjezel	225-255	**woka**	29,00-30,00
rapſ	337-342	**pjeluſchki**	32,00-33,00
kukuriza (Maiz)	202-207	**hróch**	30,00-31-00
kuche trubamcżki	12-12,50	**ſokrowe trull.**	19,00-21,00

Placżiſny na Barlinſkich produktowych wikach.

Żito a wołiſowe ſymje po tuni abo 1000 kg, ſewał 100 kg, placżiſny po ſtotej hriwnje.

	25. 9.	24. 8.		25. 9.	24. 8
Pschenża	203-209	204-210	rapſ. wożuſchi	15,20	15.40
rożka	150-157	153-160	poch. melaſka	8,20	8,20
nalěc. jecżmjeń	206-230	206-230	ſerabella	—	—
nał. jecżmjeń	170-175	172-175	bórnjaze kruſki	16-16,10	16-16,10
wowż	172-180	172-180	buny	—	24 26,00
kukuriza/Maiz	202-205	202-205	woka	24-26,00	24-26,00
pschenżn. muka	28-31,75	28-32,00	lany wożuſchi	21-21,50	21-21,50
rżana muka	23-24,50	23-24,75	mórſke lupiny	12-14,00	12-14,00
pschenċz. wotr.	10.50	10,00	ſolte lupiny	15-16,50	15-16,50
rżane wotruby	9,50	9,50	ſyna, 50 kg	3,70-4,25	3,70-4,25
rapſ	345-350	355-350	ſlonja, rżana	0,75-1,20	0,75-1,20
lane ſymje	—	—	„ pschenċz.	0,70-1,20	0,70-1,20
hrich	25-27,00	25-27,00	„ wowżowe	0,70-1,05	0,85-1,05
pjeluſchki	23-25,00	23-25,00	„ jecżma	0,70-1,05	0,65-1,05

Wicżne placżiſny w Budyſchinje.

wot 26. ſeptembra 1925.

Wſchě placżiſny ſo po ſtotej hriwnje ſrośmja.

Pschedmjet		najniżſcha placżiſna	najwyſch. placżiſna
Pschenża	50 kilo	10,00	10,50
Rożka	50 „	8,00	8,50
Jecżmjeń,	50 „	10,—	11,00
„ nałymſki	50 „	8,00	8,50
Wowż	50 „	—	—
„ nowy	50 „	8,00	9,00
Raps	50 „	16,00	17,00
Bérny	50 „	2,00	2,20
Sséyno	50 „	3,75	4,50
Sséloma, ſ maſch. mlócż., praſ.	50 „	0,80	1,00
„ ſ maſch. „ ſ ſaſt.	50 „	1,00	1,20
„ ſ zypami mlócżena	50 „	2,00	2,50
Pschenżna muka, 60 %	50 „	18,25	19,25
Rżana muka, 70 %	50 „	14,75	15,00
Pschenżne wotruby	50 „	6,25	6,75
Rżane wotruby	50 „	6,25	6,75
Proßata 668 ſchtuk	1 ſcht.	17,00	33,00

(Za lěwſchu tworu wyſche placżiſny.)

Wicżne placżiſny wczera

Wſcho po ſtotej hriwnje

	w Kamjenzu ſa 1 zentn.	w Lubiju ſa 1 zentn.
Pschenża	10,60—10,80	10,25—10,75
Rożka	8,50—8,60	8,25—8,75
Jecżmjeń	9,80—11,50	10,00—11,50
Wowż	8,00—9,00	8,50—9,25
Sséyno	4,25—4,50	3,75—4,25
Sséloma, ſ maſch. mlócż.	0,80	1,00—1,50
Sséloma, ſ ſaſtanju	1,00	—
Sséloma, ſ rulu mlócżena	—	1,80—2,00
Bérny, pola ratarja (nowe)	1,80—2,20	2,50—3,25
„ hacż na żelesnizu	—	—
Butra kg	4,60—5,00	4,80—5,00
Jeja	0,15—0,17	0,15—0,16
Pschenżne wotruby	—	6,50—6,80
Rżane wotruby	—	6,50—6,80
Pschenżna muka	—	17,25—18,25
Rżana muka	—	14,50—15,50
Proßata, wulke	18—28	—
„ ſrénje	—	—
„ małe	—	—
Kuſy punt	1,20	—

Drobnowikowanſke placżiſny w Budyſchinje.

26. ſeptembra po hamtiſkim poſtajenju.

Wſchě placżiſny ſo po ſtot. hriwnje ſrośmja.

Twora		najniżſch. placżiſny hr.	najwyſch. placżiſny hr.
Howjaze mjaſko ſ koſczemi	1 kg	2,40	2,80
Cżelaze mjaſo	1 „	2,40	2,80
Skopjaze mjaſo	1 „	2,40	2,80
Sswinjaze mjaſo	1 „	2,60	3,20
Tukrajny ſwinjaſy ſchmalz	1 „	3,20	3,60
Pschenżna muka	1 „	0,48	0,60
Rżana muka	1 „	0,34	0,36
Khlěb	1 „	0,30	0,33
Jedżne bérny, nowe	1 „	0,08	0,10
Raiſ	1 „	0,44	1,20
Hróch	1 „	0,48	0,72
Sséfi	1 „	0,80	1,40
Amerik. ſwinjaſy ſchmalz	1 „	1,90	2,40
Sſuſchenty pokcż	1 „	3,20	3,60
Dobre mloko	1 lt.	0,28	0,30
Jedżna butra	1 kg	4,80	5,20
„ „ wukrajna	1 „	—	—
Jeja	ſcht.	0,15	0,16
Jedżne buny	1 kg	0,48	0,64
Zokor brobny	1 „	0,80	0,80
Petrolej	1 „	—	0,36
Kamjeńne wuhło (bonj. tepl.)	1 ztr.	—	1,90
Brunizowe briketty	1 „	—	1,25

Maćeŕ.

Podawiſna ſe ſtareho Olympa.

Tajkile wukſchik njeběchu hischcze w Olympje żenje ſtyſchełi: tak wótry a rěſny, tak ſamotny, kaž błyſt do njeſamrócżeneje pschipołdnſchcze cżſchinu ſtónczneho lěteneho dnja, nětkaſ njepſchecżeżelſki, ale dobryczěſki, wyſkazy a hordy.

Wejo běchu w Olympje wot ſażneho ranja wukſchikli ſtyſchecż: wjeletydżenjow pschihotowanja, hdyż ſo mjodoſtna ſapalitoſcż pſchi hischcze měrniwych ſwuczowanjach ſahori, ſ mużiteje pschemyſleneje pilnoſcże radowanja nad njekhabłazej cżiłej mozu.

Na horżych dnjach ſwjedżenja ſamoho a hrow żnjeſche hara, wokanje, tſchicżenje, wyſkanje a howrjenje żyły cżaż ſe ſwjedżeńſkich měſtnoſczow pſches ſwjaty haj. Wěſche to howrjenje pſchikleſka dobyczerjej wěnowaneho ado rěcżnikej, kiž Zeuſowu poſtawu wot Phidiaża khwaleſche. Pſchiwokanja prawiſnikow běchu: krótke, twjerde, hrube, ſyłne, muſkte, ado tón pſchikleſk: dźiwi, trajazy, wótry ſ teptanjom, machanjom a kleſkanjom ſměſchany.

Tajki ſaſchkit pak njeběchu we ſwjatym haju we Olympje hiſchcze żtyſcheli: tak jażnje, dalokoſażazy, hiſchcze żenje njeſajuſtka tuto wyſkanje, tak ſo ſo ſ dalokа wot ſchtomow Kronuſoweje hórki wotrażejo wotwoka, jako by tutón hłóż chażył żyły Peloponnes napjelnicż, hacż do njebża dożahnycż.

Tak drje ſu ſwebi ſnadż junu ſtare Kentaury ſwoje żadoſcże pſches wjerſchki grjekiſkich hór pſchiwożake.

Runje ſu hólzy ſ horżeje bědżeżazy pſches ſamér dozpěli — horżo pali jużne ſtónżo, bjes dycha je wożakowanje pſchihladowarjow — wſcho jeno ſam dobyczerſ, bojownik, ſ wójnſkeſ żadoſczu — tu wupraſny tutón mjedżany hłóż ſwobodnje ſ erta, pſcheſkapjene je pſchihladowarſtwo, ſamuczene: tutón jeniczki! — hewak wyſkachu cżrjódy ſhromadnje; hižo mężcha ſo do toho wcżijnoſcż — pſchikleſk wuwoſtajne —: tu widża jenu poſtawu ſ delnich rjadow ſo dżelicż, we wulkim ſkoku na wojownſchcżo bżeżecż — pſcheſkapjenje popuſchczi, poſtawa wobjima hiſchcze tſchepotażeho dobyczerja hólzow, wokoſchuje jeho niepſchestaważy, dżerżi nężnje jeho hłowu ſ rjadam.

Tola: njech bě hižo wukſchik, mjedżanje wupraſnywſchi ſ wyſkażej ſwobodu, ſhromadżenym mużam a młodżenzam doſcż dżiwny ſo ſedał, njech bě hižo wſchém wědomnym — wſchitzy běchu tu wědomni — dżiwny khwatak krocżeſowe njewucżeneho běharja pſcheradżił — njech bě ſo ſtaroſcżiwje ſkładżena drasta pſchi bżeżenju pſcheſkunyka, mjehka poknoſcż jenych żónſkich wotwodżetych njadrow pokaſa ſo w błyſchcżatym ſtónżu, to bě je na żona, kotraż dobyczerſkeho żyna wobjimaſche na městnje jeho ſtawy.

Sakoń pak ſakaſowaſche wſchém żonam pſchiſtup do ſwjateho haja w Olympje, hdyż běchu hry a wuwojowanja, pod ſmjertnym thłoſtanjom.

Howrjaza nepſkokojnoſcż pſchihladowarjow poſaſta, prawniki dźělichu macż wot jeje żyna a wotwjedżechu ju. Wjele hłożowachu ſa ſmjercż. Tola dokelż macż jenej wot wjele lět w Olympje dobyczerſkej ſwójbje pſchikłuſchcżeſche, pſchelutowa ſo wona. — Wſcho bě żtebi horda macż doprědka tajnje pſchemyſlika: wopor ſa bohow, daloke puczowanje, na lětanje ptaczkow kedżbowacż; bě ſo dołhi cżaż ſkowana dżerżała — jako muż pſchewobleſana —wſcho bě ſo poradżiło. Ale w rosriżażym wokomiku wſchu krutu wobhladniwoſcż a mudru pſchedwidżiwoſcż ſabywſchi, ſo wona pſchecradżi.

Saſtarży ſpiżacżeljo njenalpomnja, kajke je khłoſtanje ſa jeje pſcheidżenje było. Jeje mjeno paſ mjenuja: Pherenike, to rěka: pſchinjeſeżka dobycża.

Śměſki.

** **Kaž kóżdy bjerje.** Jona: „Spodźiwnje, luby mużo, ſamo pſchi dźěle njemóżeſch wohidne pſchiwucżenje kuricż woſtajicż.“ Muż: „Runje nawopak, luba żona, Ja ſym tak pilny, ſo dyrbju ſamo pſchi kurjenju dźe-łacż.“ —

Serbska Ludowa Banka w Budyšinje

Telefon 154 a 155 — Filialcy w Khoćebuzu a Wojerecach — Telefon 154 a 155

:-: :-: Agentury na wšelakich městnach Łužicy :-: :-:

Worclowe khamory a worclowe kaščiki

Wuwjeduje wšě bankowske dźěła. Zadanja pjenjezy z 7—11 procentami. Požčuje pjenjezy na najlěpje

Kupuje a předawa, khowa a zarjaduje ważne papjery.

Oskar Noack w Budyšinje

na Sukelńskej hasy 1. Telefon 1098.

cigarowy dom **winowa wikowarnja.**

Poskićam

cigary po wšěch płaćiznach

5, 6, 7, 8, 10, 12, 15, 20, 25, 30 a t. d.

při wotewzaću cyłych kašćikow 10 procentow rabata, cigaretty, kurjeńske tobaki a žwanske tobaki najlěpših hódnosćow najpřeńšich firmow. Ke kermuši, žnjowemu swjedźenjej a druhim swjedźenjam.

běłe a čerwjene wino wot —,90 hr. sem

přenjoklasneje a derje słodźaceje hódnoty.

Najtuńša kupowarnja za zasopředawarjow, cigarety po 3 pj. podawa hišće před powyšenjom płaćizny tak dołho hač skład dosaha.

Hobrscy wulki

je wubjerk **rólkatych tobakow**

kaž też

cigarow, cigaretow, shägowych, rjapikatych a žwańsk. tobakow

firmy

Hermann Gerlich

cigarowa a tobakowa fabrika

w Budyšinje na sukelnskej hasy 7

Zasopředawarjo dostanu wysoke rabaty

Fotowe projekcijowe powjetšeńske domjace kinowe **aparaty**

a wšě wěcy za atěramske fotografowanje

Fotowy dom

Rich. Hutha

(mějeśel Arno Lehnert)

w Budyšinje na serbskej hasy 13

Wuwiwanje filmow a platow kaž też wotćahi wěcy wustorjuje a najspěšnišo.

Za namočenje symjenjow

poručam

Uspulun a koprowy vitriol

E. O. Hennig

Viktoria-drogownja

na Sukelnskej hasy 7. — Telefon 141.

Běrnjace cent. korby

najlěpšeje hódnosće ma tunjo na składze

Paul Böger, wobkhod korbańskich tworow

w Budyšinje na Sulskej hasy 5.

Ložowe šaty, běle a pisane najlěpše wupjeńki wšěch šěrokosćow módroćišć, pryncheske spódnje suknje spódnje tajle, košle, sportske košle šórcuchi, kupanske ruby jaki do wětra, jaki do dźěła a t. d.

poruča

płaćizny hódno w jenož najlěpších kajkosćach

Emil Wehrle

na Jerjowej hasy 7 :-: na Jerjowej hasy 7

Woblekowe tkaniny

rjane w módrych, jasnych a čórnych mustrach.

Hotowe tkaninowe, kordowe a manchestrowe wobleki, jaki do wětra, gumijowe mantle, łysirowe jaki, płokatomne jupy, najlěpše tkaninowe a dźěłanske khołowy, lacy, módre bluzy atd. wšěch wulkosćow, jenož najlěpšo twory a kruče solidny płaćizny, Ręči serbski.

Jana Wünscha na Sukelnskej hasy 17; Telefon 365. (Tuchmacherstraße) Sym Serb.

Stajnje dóńdu

překwapjace nowosće

za rubišća, šórcuchi, khuty a poćehnjenja kožuchow

Barchenty za khuty w hobrskim wubjerku

Alphons Schauseil w Budyšinje

na Bohatej hasy :-: Telefon 1316

Original-Alfa Separatoren

60-600 Liter Stundenleistung

Perfekt-Separatoren

60-130 Liter Stundenleistung

Original-Alfa-Ersatzteile und Oel liefert zu Original-Fabrikpreisen

Generalny zastupjeŕ: **Oswald Liebmann we w Budyšinje.**

Telefon 321. na Třělanskej drózy 42.

D-kolo mod. 25, 1, 9/10 PS.

tunju hódnostnu mašinu

:-: podawa knydom :-:

Carl Gast w Budyšinje.

— Ratařske mašiny. —

W. KELLING

barbi - chemiscy čišći

z rukowanjom z benzinom a prasuje

běłe liški

Tibetske khornarje

kožuchowe muffy

kože wšeje družiny

w Budyšinje na khožorskej drózy 6 Telefon 45

na Přiśećanskej drózy 16

w Khoćebuzu na Hródkowskej drózy 4

we Wojerecach na cyrkwinskej drózy 22

w Běłej Wodźe na Bismarckskej drózy 26

Jědźnu sel

(Dürrenbergsku warjeńsku sel)

skótnu sel

bornicy za słomowe prasy

podawa přihódnje

Pawoł Bennewitz

skład na Drjewowych wikach (w markhrabi)

M. Mikela

časnikař w Kukowje

poruča

dobre časniki a nawoči

bryle) po najtuńšich płaćiznach.

Wuporjedźenja časnikow

wuwjeduje najlěpje po najtuńšich płaćiznach

Fritz Nerlich

we Wojerecach

na dwórniśćowej drózy 40.

Krätzurgan wotstronjenje śěše, mile, nješkódnje swjerbjenja a nim. wšě ćefp. koše 1000 000 krćć wopruh. pakć. 1.50

Drog. Strauch & Kolde.

Słowki

z druhi sad kupuje

Malczyk w Baconju

čo. 6.

Wobuća po měrje

zhotowja a

wuporjedźenja wuwjeduje

Pawoł Krawc

we Wotrowje.

Małe nawěstki

w „Serbskich Nowinach"

maja dobry wuspěch!

Wobročće so

při potrjebje

časnikow, zlotych a slěbornych tworow

kóždeje družiny jenož na

Časnikarja Gottfried Heinzu

we Wojerecach na Hródk. drózy 18

w domje knjeza kožuchařskeho mištra Franca Bittnera.

Wubjerk z hromadami **mužacych a žonjacych**

kołow

jenož najl. hódn. znamki Presto, Schleditz, Gritzner, Torpedo, Miffa. Express a Specialnajpřihódn. płaćizn. Do wolam podźelne płaćenje

Dom jězdnych kołow

Witek w Ščijecach.

Syru wołmu

kupuje po najwyšších płaćiznach abo zamjenja na

Ia česane předźeno

Otto Oßwald

štrympowa fabrika w Budyšinje

Kupuju

nowiny, akty, knihi po 4 pj.

papjerowy wotpady po 3 pj.

lapy, běłe běłeho wina

běłe čerwjeneho wina

sektowe běłe, wšě druhe běłe po powyšenych dnjowych płaćiznach, **železo a stare metale** jenož na wupokaz wyšnoše.

Popp na hórnčerśk. hasy 18 telefon 1351.

Mužace a žonjace kola

w jara wulkim wubjerku, jenož w najlěpších hódnostnych znamkach, kaž Brennabor, Stoewer, Aeger, kaž też wšelake wosebitosće kola po wurjadnje tunich płaćiznach, też na wotpłaćowanje. Też jěrace mašiny jenož najlěpších wudźěłkow poruća

Pannasch w Kubšicach.

S Doebelna. (Nadpad na železniški cłah.) Na železniške kostje ſ Lipika do Doebelna w bliškoſći Kloſterbucha bě njedźelu wječor něchtó něſchto kamjeni namjetał. Železniſzy puczowarjo ſo ſe ſylnym ſtorkom jara wuſtróżichu. Ale dobra ſchkitańſka naprawa lokomotiwy kamjenje na bok wjerchny.

* S **Oederana.** (Cžežke automobilowe njeſbožo.) Tudomna wohnjowa wobora mějeſche ſańdźenu njedźelu ſwuczowanje. Nadobo pſchijědźe po dróży automobil, kotryż jena žona wjedźeſche. Automobil do zyſeje cžrjódy ludźi ſajědże a rosmjecze 8lětnemu Hirſchmanej nohu. Wópalny direktor Neubert žebi nohu ſlama a podrjeſeny wuhenjemjeczeſći miſchtr bu ſobuwleczeny a ſo pſchi tym ſ lóhka ſrani. Automobil ſónſkej hnydom wotewſchu. Muzſkich, kotſiž w automobilu ſedźachu, rosnjemdrjeni ludźo najprjedy khětro pſcheſcžěchu. Polizija ſonu, kaž też wſchěch druhich, kotſiž w automobilu ſedźechu, ſaja. Kaž praja, je pſchi automobilu ſpinadło ſaprajiło.

S **Kamjenic.** (Sajědoiczenje ſ płunom pſchi kupanju.) Tele dny chyſchtaj ſo młodaj pſchekupkaj mandelſkaj na tudomnej Planizowej dróży w jenej ſtwi kupacž, hdźež ſo woda ſtajnje pſchi kupanju ſ płunom hrěje. Pſchi-Pwuſtnym bě napadne, hdźe mańdźelſkaj tak dołho ſwoſtanjetaj. Dźěchu ſa nimaj pohladacž. Nadeńdźechu jeju we womorje na ſemi leżo. Lěkaŕ wupraji, ſo je mańdźelſki hižo morwy. Mańdźelſku do khorownje dowjeſechu. Wonaj běchtaj žebi pła ſobu do ſtwi wſakoż. Też tón bě morwy. S pſchiczinu njeſboża bě trajny płunowy palak, kotryż bě mjeſ tym czaſom wuhaßnył a wonaj to njepytnjeſchtaj. Tak ſo wukupowaczy płun wjazy ſpatkać njemóżeſche.

S **Kamjenicy.** (Njeſbožo.) W jenym twarjenju na Ahornſej dróży dwaj klampnarjej w jenej kuchini wſchelake wěży wuporjedźeſchtaj. K tomu trjebaſchtaj lejtowanſku lampu. Nadobo lampa roſbuchny. Wobaj dźěłaczerjej ſo tak ſtraſchnje wopaliſchtaj, ſo dyrbjeſchtaj ſo na měſtnje do khorownje dowjeſć. — Na Freigutſkej dróży jenołětne dźěcžo w njewobkedźbowanym wokomiku ſ woknom druheho poſkhoda na dróhu dele padny. Jako wulke ſhoža na ſo wobkładowacž, ſo ſo dźěcžo jenož ſ lohka ſrani.

* Wozowowy cłah ſnjeſbožił. Schwórtk, powoſdniu ſnjeſboži cłah, kiž ſ Kamjenic do Lipika jěžeſe, poła Wittigensdorfa. Prědkne kola lokomotiwy běchu ſ kolijow ſtocžile. Na dobre ſbožo njeſrani ſo nichtó pſchi tom. S połdrahodžinſkim ſaposdźenjom pſchijědźechu potom do Lipika.

* S **Plawna.** (Ssmjertne njeſbožo ſ motorowym kokom. Tele dny dźěſche po dróży 63létny ſaſtojnik Anton Steinbach. Tu pſchijědźe na dobo ſ jnym wotmachom jedyn motorowy kokojěrny ſ Plawna a jeho porasy. Cžežko ſranjeneho jeho do khorownje dowjeſechu, hdźež bórſy po tym wumrě. Motorowy ſo njeſrani. Jeho koło pak ſo khětro wobſchkodźi. Schtó je na njeſbożu wina, njeje hišcže doſcž wujaſnjene.

S **Erdmansdorfa.** (Sso ſhubik). Rěſnißki ſwuczobnik pola rěſnißkeho miſchtra Majwalda w Krumhuebłu, ſ mjenom Richard Kammel ſ Erdmansdorfa je ſo tele dny ſhubił. Wón je najprjedy ſa ſwojeho miſchtra pjenjeſy ſběrał a potom ſ nimi cžeknył. Kammel je 16 lět ſtary, 1,54 meter wulki, ma cžémne włoſy a we wobliczu ſtrowu barbu. Wón bě, jako cžekny, we dołhich ſchkórnjach a w běłej rěſnißkej błuſy.

S **Lipika.** Ssmjertne njeſbožo ſta ſo ſańdźenu wutoru w tudomnym pſchedmjeſcže w Probſtowej Holi. Tam chyſche 73-létny prokuriſta ſo na dróhowu żeleſnizu ſtupicž. Pſchi tom ſo wobſunu a padny. W ſamym wokomiku pſchijědźe ſapſchaß a jeho pſchejědże. Wotſowe koło jemu pſches wutrobu džěſche a jeho ſmu mějeſnje mori.

* S **kopu žebi hłowu wotrěſnył.** Na nahłej dróży ſe Saarburga ſajědże tele dny wěſty motorowy kolojěſny do ratarja, kotryż ſ kožu ſ pola domoj džěſche. Motorowy tak njeſbožownje padny, ſo žebi ſ kožu hnydom hłowu wotrěſny.

S **Glogawy.** Ssmjertne njeſboże ſta ſo tele dny we Jimerej mlynje. Tam chyſche 18 létny mlynſki pomocnik Alfred Henczł, kotryż 5 njedźeli w mlynje dźěłaſche, paß na koło ſcžahnycz. Pſchi tym ſo wobſunu a padny do koleſow. Prjedy hač k njemu na pomoz dońdźechu, bě Henczł hižom morwy. Jeho cžełko bě ſalośnje roſtorhane.

S **Koldizy.** Dwě cžežkej automobilowej njeſboži ſtaſchtej ſo tudy hnydom ſa ſobu. W nozy ſ pónđźeli ſo njedaleko Cžeſkeje hoſcženja jedyn automobil Hartawſkeje tkajerje ſwuročł. Automobilej bě ſo pſchi jenym ſadnim kole wobruczł pukła. Wſchě tři wozoby, kotrejž w nim ſedźachu, ſo cžežko ſranichu. — Pónđźelu pſchipołdnju automobil, kotryż ſ Koldiz do Grimmy jědżeſche, 6 létnu hołcžu wuſtawſcheho dohladowarja Leuſchela pſchejědże. Dźěcžo ſo ſtraſchnje ſrani.

S **Froburga.** (S njeſkedźiwoſcžu ſwoju macž ſaſtrělił.) 15 létny hórnikowy ſyn Willi Hawſchemann w Eſchefeldże namaka tele dny w kapſy ſwojeho bratra piſtoli. Jako žebi ju w kuchini bliže wobkładowaſche, piſtola na dobo wutřeli. Kulka trjechi do maczerje, kotraž pſchi wohnju ſedźeſche a ju ſmjertnje ſrani. Wona bórſy po njeſbożu wumrě.

* **Njenadžite milijony.** Henry Stewart, 50létny pſchiſtajeny w jenej Liſkej fabrizy, dosta pſched nětkotrymi dnjemi powěſcž, ſo je ſ herbu 4 mil. dollarow. Najprjedy pak hładaſche prawje njedowěrliwje na pſchipołłane wopiſmo. Skónczniże pak pſchińdże do toho, ſo je hižo dźěſchi cžaſ ſ herbu a ſdollarſk. miliſjonarom. Pſched měſazami ſemrě w San Franziſku Mme. de Saint-Cyr a ſawoſtaji jemu wyſoku ſumu. Henry Stewart ſhoni tak też, ſo je ſ wuczkom prynzeſny Michel de Braganza. Bohaty namrěwz je ſ maſchinſkim inżeněrom. Nětkole dźěła runje na wſchelakich wunamakanjach. Kaž ſaſtojnikej, kiž běſche jeho pytał, prajeſche, może nětkole runje pjenjeſy prawje derje trjebacž a tak ſwoje dźěła ſbožownje dokonjecž. Wón chże žebi pola Parisa leżomnoſcž kupicž a tam w měrje dale dźěłacž na ſwojich wunamakanjach. Sbožowny cžłowjek. My thudy lud też pſchezo hładamy a honimy ſa ſbožom, ale ſtajnje podarmo. Nadźijomnje pſchikłuła abo pſchilecža też tas někotre dollary. Hewak pak chżemy w měrje a w pokoju kóżdy ſwoje dźěłacž a kóżdemu popſcheczi. Tak móżemy ſbožowni też bjes „wujowych“ pjenjes žiwi być.

* **Beethoven ſ kuchar jom.** W poſledních létach ſwojeho žiwjenja běſche ſkawny wumětž w hudźbje a komponiſta hłucht. Cžaſto běſche ſamo wobużny a njepřećelny a měſeſche też ſwoje dźiwne waſchnje. W tajkim połoženju puſchcži też ſwoju ſtaru hoſpoju ſe ſłużby. Wón myſlješche žebi, ſo może tuto ſaſtojſtwo ſam lépje wukonjecž. Druheho dnja rano widźachu ſuboża Beethovena ſ wikow pſchińcžć, ſ pokrutu khlěba, ſ mjaſom, ſe ſolotwju a ſe ſeleninu. Beethoven woſtaji nětko ſwoje partituru a klawěr na poſoj a wſa žebi warjenſke knihi a kžizu do ruki. Bórſy myſlješche ſej, ſo je telko nawukny, ſo może ſo pokaſacž dacž. Pſchproſzy tohodla pſchećelow a ſnatych. Wſchitkich pſchińdźechu ſe dypkom. Mało pak ſo njedźiwachu, hdyž wulkeho komponiſtu w ſpaniſkej cžapzy a w běłej ſali w kuchini tričhichu. Spodźiwanje roſcžeſche, hdyž Beethoven ſam poliwku na blido noſcheſche. W poliwzy ſamej płuwachu najſpodźiwniſche wěży. Potom pſchiniſeſe howjaſe mjaſo, twjerde kaž póduſche, ſyru ſeleninu, ſpalenu pjeczeń a pudding, kiž kaž w ſaporadku warjena cžapka ſłodźeſche. Hoſcžo njemóżachu najmjenſchi kuſk wſcheho dobreho ſjeſcž. Beethoven pak njemóżeſche ſwoje kucharjenje doſcž wukhwalicž.

Najnowiše z cyłeho ſwěta.

W miđowym konfliktu w porheinſkej brunizowej induſtriji je ſo ſtłóđowazy roſtrißazy wuſud wuprajił: Miđa ſo ſ płaczliwoſcžu wot 1. oktobra wo 8 prozentow powyſchi. Nowy tarif hacž do 1. měrza 1926 płaczi. Pod hoſpodarſkej kriſu brunizowe jamy cžežko cžerpja. W Rěmſkej k ranju Lobja je ſo dźelo w 27 brunizowych jamach ſaſtajiło, mjes druhim w měſchcžańſkej jamje w Slym Komorowje, w jamje w Ssmjecžežach, na Horje, w Darbni, w Zarowje, w Kijowſkej tonowej a ſchamottowej dźěłarni.

*

Bayerſki ſtat žebi pola Newyorkſkich bankow 25 miliſonow dollarow pożcži.

*

W Italſkej je ſemjerjenje było. Jeho ſtrjedźiſchczo bě w horach Abruzzach. W Fiernia ſo wjelb wjeſneje zyrkwje ſaſypny a wjele twarjenjow ſo wobſchkodźi.

*

Sbožkarſky Druſojo Swjaſk narodow namolwjeja, ſo by w jich ſwadze ſ Franzowſkej ſakrocžił.

*

W Aſigerhu w Indiſkej ſu muhamedanoja do hinduſkeho prozeſiona ſ kamjenjemi mjetali, na cžoſ ſo powſchitkowne wojowanje roſwi. Na ſtronje muhamedanow je ſo 60 wožbow ſranito a nětkoſi ſu ſo ſranili. Na ſtronje Hindow bě 12 ſranjenych.

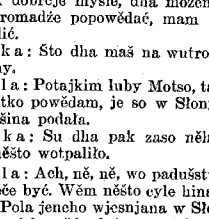

Hans Depla a Mots Tunka.

Mots Tunka: Witaj, witaj, luby Hanso, nó, ło je rjenje, ſo mje přińdźeſ wopytać. Samomu ći tola čas tak dołho traje, pój ſydń ſo pola mje na konopej, — ſym ći městno zwohrěwał — a zażel sebi trubku, jowle maš tobak.

Hans Depla: So rjenje dźakuju, luby přećelo, ſy dźensa tak dobreje mysle, dha mózemoj sebi zaso khwilku hromadźe popowědać, mam ći też něſchto nowe zdźělić.

Mots Tunka: Sto dha maš na wutrobje, rěč, sym hižo wćipny.

Hans Depla: Potajkim luby Motso, ta wěc, wo kotrejž ći nětko powědam, je ſo w Słonjecach njedaleko Budyſina podała.

Mots Tunka: Su dha pak zaso něhdźe kradnyli abo je ſo něſchto wotpaliło.

Hans Depla: Ach, ně, ně, wo padušstwje a wohnju njemóże rěče być. Wěm něſchto cyle hinaše. Daj sebi powědać. Pola jenecho wjesnjana w Słonjecach dyrbješe kruwa celo měć a k tomu trjebachu někotrych sylnych muži. Dóńdźechu też k susodej, zo bychu jeho na pomoc prosyli. Tola tón njebě doma.

Mots Tunka: Mjerzaca wěc tola!

Hans Depla: Haj, njebě potajkim doma. Jeho mandźelska dźěše hnydom za nim pytać, — do korčmy, — we wsy njebě. Dźěše do susodnych wsow — w žanej korčmje jeho njenamaka.

Mots Tunka: Zo pak je jeho runje w korčmach pytała, snadź je muž k jenemu susodej šoł.

Hans Depla: To za móżne njemějachu. W jenej korčmje dyrbjachu jeho namakać. To bě nimale wěſte.

Mots Tunka: Ale nic cyle?

Hans Depla: Ně, cyle nic, wbohi rapak, bě so dyrbjał sam wot so domoj wróćić, dokelž běchu pjenjezy, kiž bě sobuwzał, přečinjene.

Mots Tunka: Dha pak je wěſće wjele přečinił.

Hans Depla: Sym słyšał, zo je 100 hriwnow było, z kotrymiž bě po korčmach pućował.

Mots Tunka: Je so wězo z čežkej hłowu domoj wróćił.

Hans Depla: Luby Motso, to ći njemóžu prajić, to nikomu powědał njeje.

Mots Tunka: Skoda tych rjanych pjenjez.

Hans Depla: Što ohčeš rjec, snadź so hórzy dohlada, zo tajke počinanje k nićomu dobremu wjeſe njemóże a so tajkeho pućowanja w přichodze wostaji.

Wobkhodna protyka.

28. ſeptembra hermank a ſkótne wiki we Wojerezach.
29. ſeptembra ſkótne wiki w Gubinje.
30. ſeptembra hermank a ſkótne wiki w Lubolaſu.
1. oktobra ſu ſwinjaze wiki w Khočžebuſu.
3. oktobra ſu konjaze a ſkótne wiki w Łaſawje.

Hamtske wozjewjenja z Budyſina.

Gmejniſki puć ſ Wjeleczina do Wjaſoſzy je dla kładženja płunowych rolow a naſtrowanja na Wjaſoſzańſkich honach wot 28. ſept. hacž do 3. oktobra ſawrjeny.

Jězdźicz ma ſo w běhu tuteho cžaſa na Schěrachow a Wjednarjezy.

Hamtſke hejtmanſtwo w Budyſchinje.

*

Pola a łuki ſo pſchenajeja.

K wjeſkoru města ležane ſahony cžo. 1824 ſ 19,3 ar., cžo. 1830/31 B. ſ 41,7 ar. a cžo. 130/31 D. ſ 52,8 ar. ſo wot 1. oktobra 1925 a łuki cžo. 18/8 D. ſ 13,8 ar. a cžo. 1821 A. ſ 70 ar. ſo wot 1. januara 1926 dale pſchenajeja. Samolwjenja a enamjety dyrbja ſo hacž do 30 t. m. na měſchcžańſke hoſpodarſke ſarjadnißtwo ſapodacž. Tam ſhoniſcže też bliſcže wumělnjenja.

Budyſchſka rada, wotdźěl ſa hoſpodarſke wězy.

*

Do wikowańſkeho ſapiſa ſapiſa ſo dźenja:

1. Na kopjeno 351, ſo je firma Otto Mahnke w Budyſchinje ſaſchła.
2. Na kopjeno 479, ſo je firma dr. Pawoł Röders w Małych Dobrjezach ſaſchła.
3. Na kopjeno 583, ſo je firma Kühnemann a Richter w Budyſchinje ſaſchła.
4. Na kopjeno 596, ſo je firma Hans Lindner we Budyſchinje ſaſchła.
3. Na kopjeno 795, firmu dom „Běły Kóń“, dr. je wob. ruk. w Budyſchinje naſtupaze: Druſtwowa ſhromadźizna wot 9. 7. 1925 je po pißaczeſtkim protokollu ſamtneho dnja ſpschemjenjenje a po tym dale wobſamknyła, ſakładny pjenjes na 25 000 hriwnow poniżiła. Poniżenje je ſo ſtało.
6. Na kopjeno 941, firmu Dźěłniczeſanſke tejleńja a mozarnja, druſtwo ſ wob. ruk. w Cžornych Noſtizach naſtupaze: Druſtwowa ſhromadźizna wot 30. 6. 1925 je po pißaczeſtkim protokollu ſamtneho dnja pſchemjenjenje a po tym dale wobſamknyła, ſakładny pjenjes na 25 000 hriwnow poniżiła. Poniżenje je ſo ſtało. Druſtwowe ſjednanje wot 3. 11. 22 je ſo w §5 pſchemjenilo.

W Budyſchinje, 23. 9. 25.

Budyſchſke hamtſke hejtmanſtwo.

Hamtske wozjewjenje z Kulowa.

Schtóż chże ſwoje wobydlenje w Kulowje ſ wobydlenjomaj Cžiſzowje ſamknicž, njech ſo ſutle pſchiſwołdnju na magiſtracže ſamolwi. Langner.

*

Wokrjeſny ſawěſczeńſki komiſar je pónđźelu, 28. ſeptembra 1925, wot rano 8 hodź. ſem, na radnizy. Schtóż chże dla ſawěſczeńſkich naležnoſczow jednacž, njech ſo na njeho wobroczi. Langner.

*

Wólbna liſczina ſa wólbu do provinzijalneho krajneho ſejma a też do wokrjeſneho ſejma (25. oktobra 1925) je wupołożena wot:

ſobotu 26. ſeptembra hacž do ſobotu, 3. oktobra.

Na wſchědnych dnjach dop. wot 8 hodź. hacž powołdnju do 1 hodź.; njedźelu, 27. ſeptembra dop. wot ½11 hacž do 12 hodź. na radnizy. — Schtóż ma k wólbnej liſczinje něſchto pſchipomnicž, njech to w běhu tuteho cžaſa cžini. Langner.

Towaŕſtwowski powěſtnik.

Budyſin. „Jednota“, tow. kat. Serbow, ma njedźelu, 27. 9. wulět do Huski a na Kłóſtrsku horu. Wotjědźemy w 12¼ hodź. ze żelezniou. Wſitkich wutrobnje přeproſuje předsydſtwo.

Budyſin. „Bjesada“ ſchadźuje ſo kóżdu pónđźelu wječor we 8 hodź. w Serbſkej kofejownej.

Budyſin. „Nadźija“ ma wutoru, 29. sept. ſpěwnu pruhu w Serb. Domje z dypkom ½9 hodź. Sobuſtawy — knjeżny a knjezojo — přińdźe wſitcy! Cžas khwata, ſwjedźenje ſo bliža. Też Was ſokolſkich bratrow z Budyſina wočakamy. Też Wy maće na Waſim ſwjedźenju z nami ſkutkować.

Přećelſydſtwo. Dirigent.

Hrodźišco. Towaŕſtwu „Zerja“: Přikryty autobus přijědźe w 3 hodź do Worcyna. Hrać matej ſo wobě dźiwadle. Domowina.

Mikow. Naše młode ſerb. towaŕſtwo „Brězyčka“ zarjaduje tu njedźelu, 27. sept., rjany ſerbſki ſwjedźeń, wobſtajacy ze ſpěwneho koncerta, dźiwadła a rejow. Wſěch lubych Serbow a Serbowki z blizka a z daloka wutrobnje přeproſuje tow. „Brězyčka“.

Radwoſ. Serb. Rat. Dorost ma njedźelu, hnydom po kemſach, ½11 hodź. ważnu zhromadźiznu. Dla ważnych wuradźowanjow njech wſitcy přińdu.

Hłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleſ w Budyſinje — Zamolwity za hoſpodarſki dźěł: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěſtki: A. Dučman w Budyſinje.

Wot 1. hač do 7. oktobra

wulke wosebite předawanje gardinow

wumělskich gardinow, Madraskich gardinow, połojčnych storow, zwjeršnych dekoracijow a gardinowych tkaninow

Zhotowjenje gardinow a dekoracijow po samsnych abo podatych rysowanjach

Z tutym wosebitym předawanjom skićimy našim wotběrarjam dźiwajo na nětřiše pjenježne wobstejnosće přileżnosć, hdźež móża sebi gardiny atd. po přihódnych płaćiznach nakupić

Hecht, Linke & Truöl

w Budyšinje na Znutřkown. Lawskej hasy 8 :: **w Korzymju** w hosćencu „K hwězdźe"

Prosymy přećelnje, wobkedźbujće naše wukładne wokna.

Maćica Serbska w Budyšinje

Nazymska zhromadźizna

srjedu, 30. septembra pop. w 2 hodź. w Serbskem Domje.

I. přednoški:

1. Wyšši wučeř Šěca; Zemjenjo. 2. Hudźbny dir. B. Krawc: Staro-serbske hudźbne powostawki. 3. Faraf dr. Rězbark: Mich. Brancl. Je-li čas, dalšej přednoškaj: k. dr. Wjaćawk a k. stud. rada prof. Ota Wićaz.

II. namjety:

Wot wječora 7 hodź. sem zbromadna wječer w „Bělem Konju" płać. 2.— hr.

Štóž chce so při wječeri wobdźělić, chcył so w Serbskej knihańi hač do wutory připołdnja připowědźić.

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo: Dr. Herman.

kupujeće płaćizny hódno

a derje pola

Jana Schaafa

w Budyšinje.

Samsne předawanje!

Hóstna městnosć Zloty Hodleŕ

Česćenemu wobydlerstwu dawamoj k wjedźenju, zo **póndźelu, 28. septembra 1925** wjednistwo hóstneje městnosće

Złoty Hodleŕ

na Hłown. torhošću 4

zaso samoj přewozmjemoj. — So dźakujo za dowěrjenje a přećelnosć naju dotalnemu hospodarjej, knjezej Emilej Müllerej a mandźelskej spožčene, prosymoj, zo by so też na naju zaso přenjesło. — Dla dospołneho ponowjenja wšěch rumnosćow widźimoj so nuzowanaj, je hač na dalše zamknyć, a je najskerje **sobotu, 8. oktobra, zaso wotewrimoj.**

Z najwyššim počesćowanjom

Edmund Hopf a mandźelska

W Budyšinje, 26. septembra 1925.

So na hornje rjadki počahujo, wuprajimoj naju česćenym přećelam a popřewaćelam za nam wopokazanu přećelnosć tehorunja naju najwutrobniši dźak.

Emil Müller a mandźelska

Hosćenc „K Lilijam" w Radworju

Njedźelu, 27. sept. wječor w 7 hodź.

witanska hosćina

z pyšnymi rejemi.

Za dobru jědź a piće je postarane.

Přećelnje přeprošujetaj

Pawoł Topolinski a mandźelska.

Tunje płaćizny! **Wulki wubjerk!**

Pisane a běłe łožowe počehnjenja,

najlěpše wupjerki, łož. płachty

damastowe blidowe a taflowe ruby, servijety, twjelki, frjanje, dybrańe rubiške, makowe šaty, normalne šaty; mjehke kóperowe barchenty, košlace flanelle, frotérowanske twjelki, kupańske ruby.

Hilger na Lotzeskej drózy 201 Žane klamy.

Khrósćicy! Kedźbu! Khrósćicy!

Činju wysokočesćenych wobydlerjow z Khrósćic a wokoliny na mój

mechaniski wobkhod

kedźbliwych. **Wuporjedźam** derje a tunjo wše mechaniske mašiny, kaž **motorske koła, ježdne koła, šijace mašiny, centrifugi atd.** Poručam dobre, płaćizny hódne **šijace mašiny** wot firmy Clemens Müller z Drježdźan, kotřiž zastupuju. Mam też wulki skład **narunanskich dźělow** za ježdne koła a šijace mašiny. Dowolam też podźětnje płaćić.

Hugo Wolf w Khrósćicach

w domje Mukec piwowaho składa

Wózne, skótne, přesuwanske, decimalne a taflojte

wahi

poruča

Hornjoluźiska wahowa fabrika Paul Ziegler w Budyšinje

Najlěpše likěry a palency

kaž też wšědnje čerstwe

Drježdźanske droždźe

poruča tunjo

Adolf Schmeiß w Budestecach.

Holca

do ratafstwa so při wysokej mzdźe hnydom pyta Zhonić we wudawarni „Serb. Nowin".

Sobućomny

pohonč

so hnydom pyta w Jaseńcy čo. 27

Wustojny, samostatny

khlěbowy pjekař

so hnydom pyta. Poskićenja pod „C37" na wudawarnju „Serb. Nowin".

Ratarski šuleŕ

dostanje dobru pensiju. Hdźe, praji wudawarnja „Serb. Nowin".

K zhotowjenju

wosebneje **mužaceje a žonjaceje garderoby** poruča so **Wenzel Novotny** w Budyšinje na Kotolskej hasy 14! (Kesselstraße.) Wuwjedźenje přinjejerjadownje Sedźi bjez poroka. Solidne płaćizny.

Bruny pos

(Dackel) je přiběžał. Wobsedźer móže sebi jeho wotewzać **w Smjerdźacej čo. 15.**

Překrywy, gardiny, šaty, W. Köhlerowa, Hłow. torhošćo 9.

Sórcuchi z kožanego sukna

tunjo. K. Erler Zitne wiki 11.

Sylny wóz,

kiž wuderželi 70—80 centnarjow, je na předań w Rózende čo. 4

Wysokosućelna

kruwa

je na předań w Lětonju čo. 2

Wysokosućelna

kruwa

je na předań w Brěžanecy č. 29.

Běhakaj

staj na předań w Zdźěri čo. 13 p. Klukša.

Parne čisćenje pjerja

E. Schmoller, Sukelnska hasa 3.

Serbske křćeńske lisćiki

Serbska knihańa w Serbskim Domje w Budyšinje.

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihićišćerńa w Budyšinje.

Wulki transport najlěpših wysokosućelnych **rańošpruskohollandskich**

kruwow a jałojcow

stoji w hródźach knjeżeho hosćenca w Njeswačidle po skónčenej kwarantenje płaćizny hódno na předań.

Paul Köhler

skótna wikowańa w Njeswačidle.

NB. Rózny skót bjeru do płaćenja.

Zahrodka

— serbska čitanka —

za srěni skhodźeńk ludowych šulow

je hotowa a na předań **w Serbsk. knihańi** w Budyšinje

Štwórtk, 24. septembra, je so na čarje z Njeswačidła, Šešowa, Rakec do Wulkich Zdźarow abo na puću do Ralbic

listownja

z nětkle 30 hriwnami **zhubiła.** Sprawny namakaŕ chcył to wozjewić abo ju za myto wotedać we wudawarni „Serbskich Nowin".

Hač do 12. oktobra

nimam žanu rěčnu hodźinu

Masěr Šołta w Budyšinje.

Namaj bě spožčene, zo móžachmoj 13. t. m. w srjedźinje swojich lubych dźěći, přećelow, susodow a znatych swój

sćěborny kwas

swjećić. Při tutej składnosći je so namaj tak wjele česće a luboscе z blizka a daloka wopokazało, zo namaj njeje móžno, so kóždemu jenotliwje dźakować. Tuž wuprajamoj wěstkim lubym přećelam, susodam, znatym a lubym wjesjanjam za zbožopřeća a wulkotne dary, kotreż su naju jara zwjeselile, wutrobne **„Zapłać Bóh".**

Michał Čornak a mandźelska.

Haňža rodź. Brěžanec z Delnich Šulšec.

W Smjerdźacej, 24. septembra 1925.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čiści Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěški, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedać, płaci so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěški a tabele so wyše wobličeja. Za reklamowy rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje.

Čisło (Nr.) 226 **Budyšin — póndźelu, 28. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Kak serbsku rěcź z pomozu schule potkóčuja.

Pšowje su nimale serbska wjeź w serbskej holi pschi zamych pruskich mjesach. Wjeź je rosczežnjena pschi pucu z Minakała do Rakez. Leži bóle sdalena wot zwětneho hokka a tokka. Khudubschka je semja, kotruž tam serbski ratar z wulkej pilnosću wobdźěła. Wot běkeho ranja hač do zlepeho wječora steji na polu. Tu chże semi wotdobyć płody za swoje a zwojich zwójbnych sežiwjenje. Prózuje a drěje žo, ale malo žneje. S pschimjesowageje hole pschikhadźuje dźiwina wschěch druzin. Pótnu prózu pilneho ratarja pschinjeże wo jeho mjdu. S wjetscha dyrbja tamni zjwnosćerjo pódla swojich polow hischcze na dźěło thodźicź, so bychu z cześcu žebje a zwojich zwójbwnych sežiwili.

Dokelž je wjeź trochu sdalena wot druhich wjow, ma też swoju schulu sama za so. Tu žebi Pšowjenjo wědza wyšoko wažicź a kk. wučerjow tohorunja. Nam je jedyn z nětkuschich wučerjow z thwalbu na nich spominał. Hačrunjeż sami žo dźeja na zwojich polach do zlepeje nozy, su hischcze cźasa wuspytkowali, a knjesej wučerjej sahrodu djesdźał sryli. Wěsće pěkne znamjo, kak žebi prózniwi Pšowjenjo wědza wažicź wučerja a wučerjowe stutkowanje.

Do schule sćelu w Pšowjach tukhwilu 46 dźěrcźi. S tych stej jenoź dwě dźiwcźi dźesći němskich starschich. Schula dyrbjała potajkim cźisto-serbska bycź — ale wona je tola jako (tak su nam wobkrucźili) jako „deutsche Volksschule“ sapisana, niz znano wendisch-deutsche, ale deutsch-wendische. W tutej schuli žo dźěcom ani zwónczka serbsy cźitacź abo pisacź njewucźi. Tuchwilu stuttuje tam knjes wučer Pannach, po rodze Sserb. Też tón tam njeje serbsy roswucźowak. Druhdy je drje k lěpschemu rosumjenju tón abo tamny pschedmjet z pomozu serbskeje rěcze wujasnił.

Tutoho serbskeho wučerja Pšowjanska schula wot 15. oktobra też wjazy njesmjeże. Jeho pschesadźa do Baria. Na jeho město pschindźe z Barta k. Meißner. Tón je rodźeny Němc a kaž žu nam wobkrucźili, njesmóże serbsy roswucźowacź, ani z pomozu serbskeje rěcze to t abo tamne zwojim dźěcom lüpje rozjasnicź.

Mjes Pšowjanskimi Sserbami pak je tola nětko pschecze wotucźiko, ja zwoje dźěcźi to žadacź, schtož žo zamo dźěcźom w Afriźy — jeli do schule chodźa — njesapowě. Woni žadaja serbskeho wučerja a roswucźowanje zwocźich dźěcźi w serbskej rěcźi, pschede wschěm w serbskim cźitanju a pisanju. To je bójske prawo lóžbeho cźłowjeka, so hdyž schulu mamy, schula pschede wschěmte hotowoscze pěstuje, kotreż dźěcźo žobu pschinjeże. To je maczeŕna rěcź! Najdróžsche kubło, kotreż je Bóh stworicźel nam cźłowjekam darił. Na maczeŕnu rěcź je sakojena zwójba a zwójbne žiwjenje. Tu twori so cźłowjek, schtož w posdźišchim žiwjenju je pak charakter — pak pschemjeńk.

Wustawa (Verfassung) němskeje republiki tuto bójske prawo nam Sserbam z dorasom w § 113 garantuje. Tónle paragraph praji:

Die fremdsprachigen Volksteile des Reichs dürfen durch die Gesetzgebung **und Verwaltung** nicht in ihrer freien volkstümlichen Entwicklung, besonders im **Gebrauch ihrer Muttersprache beim Unterricht** sowie bei der inneren Verwaltung und der Rechtspflege **beeinträchtigt werden.**

Tak praji němska **wustawa.** Wustawa je wjazy hač sakoń. Na nju žu pschiža hali wschitzy sastojnizy a ministrojo, też schulskeje wyschnoscze a president z Hindenburg psched Bohom, zolym ludom a zwětom.

Pschedźyda Pšowjanskeho schulskeho pschedstejićerstwa, k. Michałk, je žo někto na schulsku inspekziju do Budyšina wobroćił a tam žadał serbskeho wučerja a serbske roswucźenje. Tam žu jemu wotmolwili:

„Jeli starschi serbskich dźěcźi Pšowjanskeje schule serbske roswucźenje žadaja, móże žo to jenoź we wuwjacznych hodźinach wudźěłowacź. Pschi schuli dyrbi žo hischcze jedyn wučer pschistajicź. Tomu dyrbi Pšowjanska schulska gmejna wobydlenje a nowu schulsku sjiwu pschiprawicź.“

Schtož hospodarske pomery Pšowjanskeje schulskeje gmejny znaje, — schulskej inspekziji w Budyšinje wone wěsće njesnate njeju — tule wotmolwu jako hole wottrašenje sacźuwa. Pšowjenjo dyrbja žo z tym wottrašicź a na zwojim žadanju dale njewobstacź. W dźensnischim cźasu je Pšowjanam z jich schpatnymi dotkodami a pod tymi małych ratarjow hač do nahoty wužitkowazymi dawkami njemóžno, pjenjesy za twar wučerskeho wobydlenja a schulskeje sjiwy swjesćź. Wumjacźne hodźiny za serbske roswucźowanje žu z dalschim cźucźiwym rědkom starschich wot jich žadanja wot traschicź. Hospodarske pomery žu w Pšowjach tajke, so dyrbja dźěcźi w ratarstwje a hospodarstwje kruće žobu pschimacź. Nan je na dźele, so by sabłužił, a macź druhdy khora. Dźěcźi pod tajkimi wobstejenjosćemi dwójzy do schule hotowacź a žłacź, je njemóžne wumělenjenje. Njewěrimy, so móże sakke ministerstwo roswucźowanja takke stejischcźo pched statnej wustawu wusprawnicź a pched zwětowej zjawnosću sastupowacź. Trochu dobreje wole a wjazy srosumjenja za Pšowjanske wobstejenjesnje mohłej wsće Budyšchku inspekziju pohnucź, naležne pschecźa tuteje mohł rjez cźitožerbskeje gmejny derjemyhlnje rospominacź a je dopjelnicź. Takke napschecźopschindźenje hychu worschty serbskeho luda (też zwonka Pšowjanskeje gmejny) z džakom witake, kotreż žebi idealne kubła waża a je pěstuja.

Stejischcźo Němskeje na pschichodnej bjesstrachowej konferenzy.

„Tägliche Rundschau“, organ němskeho wukrajneho ministra, wo stejischcźu Němskeje na bjesstrachowej konferenzy pische:

W dźělu nowin je žo praschenje rospominało, hač a kak daloko budźe ministerska konferenza wjasca. Sćmy hižo na to pokasali, so dyrbi žebi Němska w nastupanju rosćahdźenja zwobodnu wolu wostajicź. Hewak budźa žo też teho dźerźecź móz, so žo hižo nětkole njerosćahdźi, ale na posdźischej konferenzy, na kotreźj žo jednanja stóncza. Němske wotpósłanzitwo ma wěsto najskerpschu wolu a sprawny wotpohlad, so by žo k dojednanju doschło. Runje tak pak we naturje wězow leži, so dyrbi žebi němske wotpósłanzitwo, jeli trjeba, wumělnicź, so w tym abo w tamnym praschenju, w kotrymž k dojednanju njedóńdźe, žo hižo nětkole njerosćahdźi, ale žebi zwój rosćahd na stóncznu konferenzu wołkhowa.

Konferenza wo bjesstrachowym wubjerku.

Němska wotmolwjeńska nota je žo sobotu dopołdnja swjatkarjam pschepodała. Wutoru je wona wosjewi. Nimale z wěstosću hodźi žo rjez, so žo wona 5. oktobra sapocznje. Wo městnje, w kotrymž so konferenza wotmeje, njeje žo hischcze niczo wěsteho dojednało.

Franzowske nowiny „Temps“ němske wumělenjenja wotpokasuja.

Parišzki „Temps“, organ franzowskeho knjeżerstwa, žo w zwojim sawodnym nastawku z němskej wotmolwu saběra, z kotrejž Němska pschipowědźi, so žo pschi konferenzy wobdźěli. Po „Tempsowym“ měnjenju dospaha, němske nowiny cźitacź, so by tódy wjedźał, z kajkimi žadanjemi žu sastupjerjo Němskeje zwoje wotmolwjenje rtnje pschewodźeli. Němska njebudźe žo chcyć dokładnje swjasacź. Ale na druhej stronje budźe žo Lutherowe ministerstwo prózowacź, so by žlubjenja dospiło, z kotrymiž dyrbja žo němske nazionalistiske stronj pokojicź. Wěmy, so žu wschitzy Němzy w tym sjena, so dyrbi žo wusnaće wrócźicź, po kotrymž je Němska za zwětowu wójnu zamo samolwita, a so dyrbi z Kólnskeho paźma (krajiny) wobsadźenjske wójsko hnydom wuczahnyć. Móżno je, so Němska na tutymaj praschenjomaj zawostanje, zamo ldy by zamych wukladow njebyło, so byschtej žo žlubjeni dalej, kotrejž žebi žada.

Njeżadamy žebi wot Němskeje nowe wusnaće, zanm samolwitosć za wójnu jako wumělenjenje sa sastup do Swjasła Ludow, tola tuta samolwitosć je w stawje 291 měroweho sreźenja swjesćena, a žane wróćzenje njemóże wusstutk tuteho wusnacza winy Němskeje smjensćicźej. Zanej mozy njeje móżno, tutón staw 231 woittronicź, kotrymž też swjasłarjam prawo da, žebi wot samolwitych ludow napołożene wójnske woischkodźenje žadacź.

Schtož **wuczehnjenje z Kólnskeho paźma** nastupa, wot Němskeje žameje wotwišnje, so wobsadźenjske wójsko prawu stronn Rheina wopuschczi. Wuprózdnjene Kólnskeho paźma a bjesstrachowy pakt stej dwě mjes žobu njewotwišnej prascheni, a Němzy žami žu pschezo sažo na to pokasali, so žo rosrišanje jeneho praschenja njemóże wot druheho praschenja wotwišne cźinicź.

Franzowska chze sa sreczenje rosrišazeho žuda z Pólskej a Cźesłoslowakskej rukowacź.

Němski późłanz Hoesch śmeje dźenża póndźelu z franzowskim zwonkownym ministrom Briandom w Parišu rosrěczenje wo bjesstrachowym paktu. Kaž „Temps“ pische, budźe žo pschi tym wosebje wo **franzowskim rukowanju němskeju sreczenjow wo rosrišazym žudze** z Cźesłoslowakskej a Pólskej a wo **wuprózdnjenju Kólnskeho paźma** jednacź. Do prédka je widjecź, so němske knjeżerstwo posledniche praschenje a praschenje wo wójnskej winje na pschedstejazej konferenzy k rěcźam pschinjeże. Kak žo Franzowska k tutymaj praschenjomaj stajі, je do prédka widecź. Móżno pak je, so Franzowska žebi pschisiwolenja we wuprózdnjenju Kólnskeho kraja znapschecźopschindźenjom Němskeje pschi sreczenjomaj wo rosrišazym žudze Cźesłoslowakskeje a Pólskeje wotkupicź da.

Mjdowe hibanje w sakskich statnych hětach.

Dokelž dźełacźerjo w sakskich statnych hětach w Muldenhütte a Halsbrücke žo njeju po napominanju k dźěłu wróćili, je žo 1100 dźełacźerjam dźěło wupowědźało. Mjes tym so je žo w Muldźinych hětach dźěło sastajiło, žo dźěło w Halsbrücke z pomozu sastojnikow, pschistajenjow a někotrych z dźěłu swólnjenych dźełacźerjow dale wjele.

Sa wobnowjenje zwětoweho wikowanja.

Pschedźyda zwjatka jendźelskeje industrije, wyschi Willey, je do Newyorka pschijeł. Sso z nowinarjemi rosrěcźnjo, wón na to pokasowasche, žo zwětowe wikowanje klaza, dokelž amerikanske sloto njeplódne leži. Willey ma nadawk, z amerikanskimi industrialnymi wuradźowacź, so by jich k temu pohnuł, so bychu žo z jendźelskimi industrialnymi k wusmu hromadźenju dźełanja zjednorcźili. S tym bychu žo zwětowe hospodarske wumělenjenja polepschiłe. Amerika ma dwě możnosći: Pak nahromadu sloto do Europy pschewjesćź, pak žo po dowójnskim pschikładze Jendźelskeje złoźicź a zwětej pokazonki dawacź, so by žo wikowanje zyleho zwěta zjawe a strowe zakhowało.

Němskeje złabnjaza konkurrenza khmanosćej na zwětowych wikach.

Njedawno je žo w Clevelandźe w Sjednoczenych statach połnozneje Ameriki zhromadźizna amerikanskich industrialnych pod wjednistwom Clevelandskeje wikowanjeje komory wotmołła. Na tymle zjeździe je pschedźyda amerikanskeho zwjazka maschinskich industrialnych wobzeże nadrobnje wo **konkurrenznych poměrach mjes Sjednoczenymi statami a Němskej rěcźał.** Wón rostoji, so žo **Němska njemóże dźeje jako konkurrenita wobhładowacź.** Płacźiny němskeho dźełka dźenża wsche zwětowych wikow leża. Nětcźiske wobstejnosće w Němskej jej jara pocźeżuja, zwoje wudźełki po tak pschichódnych płacźinach politicźacź, kaž je žo to do wójny stało. Nětkole je žo k cźażej doschło, hdyž może žo wo Němskej rjez, so je jejne położenje wjele njepschichódnische dyli w dowójnskich cźasach. Powschitkowne wobkhodne poměry w Němskej zu sachmatane a pschetorhnjene. **Němska je z wójnskim wotschkodźenjom a dawkami žyłnje wobcźežena.** Němska konkurrenza mało samože, **a amerikanscy fabrikantoje žmědza z najwetschim dowěrjenjom na zwětowe wiki wuzacź, dokelž je žo konkurrenzna hódnosć Němskeje wo wjele pomjerschiła.**

Też druzy rěcźnizy tole ménjenje sastupowachu.

Konferenza Cźesłoslowakskeje, Pólskeje, Rumunskeje a Južnoslowjanskeje.

5. oktobra budźe w Ronje konferenza sastupjerjow Cźesłoslowakskeje, Rumunskeje a Južnoslowjanskeje. We njej budźa wo rosdźělenju wotkasanjow, wustajenjow a sawostajenstwow wurradźecź.

Zlowna politika Pólskeje.

S nowym pólskim zlownym tarifom je žo wuwoś pschedow z Rumunskeje do Pólskeje skoro njeniježnik. Rumunske nowiny ménja, so chze Pólska z tym na Rumunsku tłocźicź, so by wuhlowe zło sniżiła, so by žo potom zyle sastaw

jeny twuwos hornjoschleſyſkeho wahla do Rumunſkeje laſo wobnowił.

Cziczerin we Warſchawje.

Ruſki ludowy kommiſar ſa ſwonkowne należnoſcze Cziczerin je ſobotu ſ Moſkwy wotjeł, ſo by ſo najprjedy do Warſchawy a potom do Barlina a Wina podał. We Warſchawje ſu jeho njedżelu rano wocakali. Sa jeho pſchikhad ſu ſo wulke pſchihoty cżinile. Pſchi polſkej mjezy ſu jeho ſaſtojnizy ſwonkowneho miniſterſtwa a ruſki poſtajeny we Warſchawje wocakali a jeho pod wojeńſkim ſchikom do Warſchawy pſchewodżeli. Najprjedy budże ſo Cziczerin ſ polſkim ſwonkownym miniſtrom Skrzynſkim rosrěcżowacz, na cżoż ſo parlamentariſki wjeczor pſchihotuje. Tam ſo Cziczerin ſe ſobuſtawami polſkeho ſejma, wjednikami politiſkich ſtronow a ſ wuſnamnymi wohobnami wikowanja a induſtrije ſejnaje. Barlin a Wien wopytawſchi budże Cziczerin ſa cżaſ ſwojeje dowoleniy w jenych awſtriſkich kupjelach pſchebywacz, ſo by ſwoju ſtrowoſcz, ſe zekrowej thoroſcżu wożſtabjenu, pożywił.

Wójna w Marokkowſkej.

Schpaniſka wójſkowa roſprawa, pjatk wojſewjena, praji: Wojazy, kotſiż ſu wczera w Alhucemaſkej fronezje wojowali, ſu ſo dżes ſadżerka wrócżo ſcżahnyli. Poſledna nóz je ſo ſmérom minuła. Schpaniczenjo ſu 300 tſelbow ſebrali a ſu 15 muż ſajeli. Abd-el-Krim pyta, nowych wojakow wuſebjacz, kotaż wón jich mako nadeidże. S wupſcżom ſchpaniſkeho wójſka ſu ſo jeho wobcżeżnoſcze pſchi tym ſhórſchike.

Mjes Tetuanom a hlownym kwartérom marſchalla Petaina je ſo telefonſki powod pſchiprawił. Dwaj offizeraj kommanda, w Metilli ſtejazeho, ſtaj ſo ſ lětadłom do Taſy podałoj. Franzowſke a ſchpaniſke wjedniſtwo poſledne nadrobnoſcze pſchedſtejazeje bórſonneje ſhromadneje offenſiwy poſtajatej.

*

Franzowſzy wojazy ſu pjatk podżělnu offenſiwu ſapoczeli a ſu pſchi tym Dżebel Rocżoum a Dżebel Kounjoum wobkadżili. Franzowſki wupad k dothenu ranju wot Kiſſana je tehorunja k połnemu wuſpěchej dowjedł. Njepſcżelowe napſcżeżiwne nadběhi ſu ſo ſe ſawdaraſtkej tſeleżu Franzowſkow ſadżerżale.

Wojowanje w Syriſtej.

Wuſtwobodżena Sueidaſka franzowſka wobſadża ſo do Damaſka pſchewjedże, każ bórſy budże to możno. Poraženi Druſojo ſu ſo do wſchěch ſtron roſchnali. General Sarrail je w Damaſku nabożeńſkich pſzedakow muhamedanow pſchijał, kotſiż běchu pſchiſchli, ſo bychu jemu zwěrnoſcz k Franzowſkam ſaſwěcżili.

Pſchecziwo Druſam je wulka franzowſka offenſiwa pſchihotuje. Mějdże 20 000 muži ſe 44 tankami, 32 panzerowanymi automobilemi a 140 lětadłami na ſo pſchi operaziji wobdżělicz.

Turkowſka żebi Moſſulſki kraj żada.

Londonſki „Daily Expreß“ powě, ſo je turkowſki ſaſtupjeř Tewfik Ruſchi w roſrěcżenju w Genfu rjekł, ſo **wójna mjes Jendżelſkej a Turkowſkej wot dżerżenja Jendżelſkeje wotwinuje.** Turkowſka njeje ſwólniła, roſſudżenje Swjaſła Ludowe abo Haagſkeho internazionalneho ſuda pſchijeczej, ſ kotrymż by ſo Turkowſkej Moſſulſki kraj wotrjekł. Moſſul je turkowſki a dyrbi turkowſki woſtacz. Nětcżiſche turkowſke wójſko je w měrje 150 000 muži žyſne a je na wſche możnoſcze hotowe. Pſchiſpomnju, ſo bychu Turkoſo Jendżelcżanam napſcżeczo ſtupili, hdy bychu cżi ſo do ſawdaneho kraja nawalili.

Krwawne njeměry w Shanghaim.

Strejkowazy pſchijitajerjo japaniſkeje bawmolweje pſchadownje ſo ſapowědżichu, fabrikke twarjenje wopuſcżecżi. Direkżija chineſkich wojakow ſawoła, ſo bychu ſtrajkowarjow ſ twarjenjow wuhnali. Strajkowarjo ſo ſpjeczichu. Wojazy tſelachu. Pſchi tym rani ſo 9 wożbow, mjes nimi tři żony.

Sjednoczene ſtaty franzowſke poſkiczenja wotpokaſuja.

Franzowſki finanzny miniſter Caillaux je do Waſhingtona pſchijeł, ſo by dojednanje wo franzowſkim wójnſkim dołſu ſ Ameriku dożpił. Jeho namjezy, po kotrychż měło ſo wotpłaczenje ſtacz, pat ſu w Amerizy wotpokaſali. Měſto kóżdołetneho wotpłaczenja po 25 milijonach w prěnich 5 lětach żebi amerikanſke krjeżerſtwo kóżdołetnje 40 milijonow a wot 22. léta měſto 90 milijonow kóżde léto 135 milijonow dollarow żada. Sſnadż pak by ſo Amerika ſe niſchej ſummu ſpokoſiła. W franzowſkich nowinach je wotpokaſanje franzowſkeho namjeta wulke njeſpodobanje wubudżiło. Praja, ſo Franzowſkej njeje możno, kóżde léto wjazy wotpłacżicz, hacż je poſlicżiła.

Amerikanſki podmórſki cżołm ſo potopił.

Podmórſki cżołm S 51 wójnſkeho kóżdſtwa Sjednoczenych ſtatow połnocneje Ameriki je pjatk wjeczor w 7 hodżinach do parneje kóżde „City of Rome“ 20 mil k ranju wot hory Iſlanda ſrażył. 37 muži podmórſkeho cżołma je ſo tepiło. Parna kóżd je 3 muži ſe ſołmow wukhowała.

Ze Serbow.

W **Budyſchinje**, 28. ſeptembra 1925.

— **Wo wjedrje.** Dżenja rano we 8 hodź. barometer 739, hygrometer +1½, thermometer w nozy +8. Wuhlady na njeſtałne wjedro. — Nas wjedra bě njewobſtajny. Tuſtwiłu ſo ſda, ſo ſo ſaſo wuwjedri, ſchtrelcza pomałku na rjane ſtupa. Wczera a dżenja w nozy pſcheczahnychu naſ wubżěli w połnozy nimo cżahazeje niżiny. Wczera rano leżachu niżiny nad krajinu pſchi wuliwje Lobja a nad rauſchim morjom. Wyſchina bě ſ wjecżora Europy. Ta ſcżeżeſche wubżěł rjaneho wjedra pſches Jendżeſtu hacż k połnoznemu morjej. K nam ſo hmijo, tola nałkwulnje ſaſo wjedro ſtaji. Hacż na dołho, je njewěſte, pſchetož pola kupy Island je ſo wczera rano ſaſo nowa niżina ſ krótkeho wjecżora jewiła. — Intiſe je Michala. Słónczko ſtudża 5.58 hodź. a ſo 5.42 hodź. khowa. Měżacżk ſtudża popołnoju 4.47 hodź. a ſo na ranje 1.49 hodź. khowa.

— **Schtkrowa powěſcz wo wjedrje ſa jutſiſchu wukturu:** Druhdy ſo wuczehnje, hewak ſcherjate wjedro. Jenoż we Franzowſkej rjenje a ſuchо.

— **Podružniſki pjenjeſ** na měżaz oktober ſo we Saſkej njeſchemkni.

— **Maksim rentnarjam** ſo podpjera ſa oktober ſchiwórk 1. oktobra 1925 w měſchczańſkej hlownej **pokładnizy** (na radnizy po 2 ſkhodomaj) wupłacżuje.

— **20. ſjezd katoliſkeho wucżeriſkeho ſwjaſka w Saſkej wotměwa** ſo wot 28. hacż do 30. ſeptembra w Budyſchinje. Na ſjezdże pſchednoſchuje knjes univerſitny profeſor dr. Behn ſ Bonna, knjes rektor dr. Borholt ſ Achena a knjes dr. Offenſtein ſ Düſſeldorfa. Sjezd **wotměwa** ſo w katoliſkim ſeminaru.

— **Wſchndże nnſa na pjenjeſach.** Kapjały wſchelakich wuſtinikow a kupjeſkiſich puczowarjow ſu tež ponałku wuprózdnjene. **Wukupowane** ſu tež nuohe wóſkhóny ale hlamy ležinych braſtow. Wobkhódniy kładu hdże wſchelaku ſymſu ze braſtu do ſwojich wuſtadnych wotnow. Mnohim wobkódnikam je we nětcżiſchim cżaſu cżežko, żebi wjele nowych towrow nakupicz. Tu rěka: S wotkel pjenjezy bracz a niz pokradnycz? Haj, to je wopraudże cżežko. Ale ſchto dha je po prawym ſ winu na tym, ſo ſo wobkhódnitej tak cżežko kupuje? Schtó je ſ winikom jeho bědy? Cżi, kiż ſwoji dołh abo ſlickowanje w prawym cżaſu njeſapłacża, a to hiſchcże druhdy tajke, kotiż maju pjenjezy. Njeroda a pomałkoſcz ſtaj ſłoj duchaj wotſtorkowanja. Tu je na pſchiklad lětaſ ſlickowanje póſlał. Njech cżaka, praja mnozy! Drohi je żebi ſaſo nicżehto na wotpłaczenje kupił. Dżeń wotpłacżenja pſchińdże — je ſo dawno hižo minył — a kupſchezo hiſchcże njeje ſwoje twory ſapłacził. Njemjelinik je wobſkłodżene woży ſwuporjedżał. Druhe wězy ſ wuporjedżenju ſo kupja — ſlicżowanje roſcże, ale ſtajnje je njeſapłacżi. Druhdy ſo ani wjazy njepokaża. Sſamſne je pola krawzow. Kravz dyrbi pſchedawarjej ſwilnu ſapłacżicz, ale njeuż, ſ wotkel ma pjenjezy bracz. Pſchi bliſchim cżaſonm je ſebi pola njeho nęchtó wobkeł ſchej dał, ale na ſapłacżenje njemyſli. Wobkeł je ſkoro ſaſo wotnoſchany — ale niz ſapłacżeny. Podobne ſrudne naſhonjenja znaju knihicżiſchcżerjo, ſubni lěkarjo, wikowarjo ſ twuhlom, ſchezwjo a druſy. S tajkim wotſtorkowanjom ſapłacżenja ſo zuły wobkhód harſi. Hdy budże kpje? Lutowacz dyrbinny. Jenicżky to pomha, a nicżo druhe. Nawuczmy ſo na tutón dobry pożiwk ſaſo. Prjecz ſe wſchěmi njetrjebawſchimi ſabawami a rejemi. Prjecz ſe wſchěm kurjenjom a picżom abo njetrjebawſchim bróżerſtwom. Sthadżujmy ſo we dobrych ſerbiſkich towarſtwach. To ma być naſcha ſabawa. Budże ſ wołſchewjenjom. Tam ſo k wſchelakim dobrym pocżinkam ſaſo wróczimy.

Schtóż lutuje a hromadži,
Sſo wěſcże ſ cżeſcżu ſeżiwi.
Hdyż ſamożenje pſcheczińnich —
S tym nuhy durje wotewrjeſch.

— **Hapzyki** ſu na wſchědnych dnjach hacż do wjecżora 7 hodź. **wotewrjene.** Njedżeju a nózami **ſłużbu** na měſcżańſka hapzyka w měżazu ſeptembru.

— **S póſtſeje direkzije ſo nam powě:** Wot měżaza oktobra ſem ſo liſty a thamy do Južneje Ameriki (Braſiliſkeje, Argentiniſkeje, Paraguay, Uruguay a Chily) też pſches Libabon woża. Tutón pucż je wopraudżite poſlepſchenje póſtoweho wobkhada do Braſiliſkeje a druhich južno-amerikaniſkich ſtatow.

— **Wobkrajowe dopiſnizy.** Léta dołho wužiwna ſchwajzarſke **póſtſke ſarjadniſtwo** dopiſnizy ſ wobrazami měſtow a krajinow. Ludzi ſo tajke dopiſnizy ſ wobrazami pſchedawaja. Dopiſnizy ſmeja na ſtronje, na kotrejż adrezu piſaſch, w lěwym rożku horjeka mały wobraz we ſtarnjowej barbje, każ ſnamka. Wobraz budże mały a njebudże tak pſchcżenjele runa trjebacz. Dopiſnizy njebudu ſ tym bróżiche. Schtóż pak tajke dopiſnizy ſ wobrazom měcż nocżze, dóſtanje też wſchědnu. Hacż ſo tajke dopiſnizy na ſtajnje ſawjedu, ſaſeji na tom, kak budże ludſ ſ nimi ſpokojom. Schtóż chże żebi tajke reklamowe dopiſnizy nacżiſchczecż dacż, njech ſo na ſcżehowaje měſtno wobroczi: „Deutſche Reichs-Poſtreklame, G. m. b. H., in Berlin W 61“, ſa Bayerſku: „Deutſche Reichs-Poſtreklame, Abteilung München, Ainmillſtr. 32.

— **Po jendżelſkim ſwětowym almanachu** léta 1924 je na ſemi 566 milijonow khſcheſcżanow, 15 mil. żidow, 301 mil. konfuzijanow a taoiſtow, 219 mil. mohamedanow, 210 mil Hindow, 136 mil. animiſtow, 135 mil. Buddhiſtow, 20 mil. ſchintuiſtow a 13 mil. dalſich wěrowuſnaczow. S khſcheſcżanow khſcheja 273,5 mil. romiſko-katolſkemu wěrowuſnaczu, 121,8 mil. ortodoksej zyrkwi, 171 mil. evangeliſkemu wěrowuſnaczu. Se ſwětowego wobdżělſtwa (1620 mil.) je 34,9 proz. khſcheſcżanow, 16,9 proz. romiſko-katolſkich, 10,5 proz. evangeliſkich, 7,5 proz. prawowěrnych, 65,1 nikhſcheſcżanow, kiż też do jednoho Boha wěrja a pohanow.

S **Njemſkeje wažidła.** (Typus.) Tu je tele dny jedyn muż na **tyfus khorjeł.** Jeho do Budyſchſkeje **khorowuje** dowjeſechu. Hacż budże ſo w tamnej wokolinje khoroſch dale roſſchěrjecż, njechodźi ſo hiſchcże prajicż.

Wodolena.

Schumawſka powěſcz ſ kónza pohanſkeho cżaſa.
Napiſał Jwan Klicpera.

(Pokračowanje.)

Skónczuje po dołhim a napinazem puczu wosła drjewaſ Lutan ſtejo a wobroczíwſchi ſo k Einhardtej a Khſcheſcżanej rjekny: „Smy w huſcżinje błiſko pohanſkeho ſwjatohaja. K ſwjatohajej ſamomu ſo pſchedobyczí möjemy po tſjoch puczach.“

„Snaje nęchtó ſ pſchitomnych tu mužow tute pucże też nimo tebje?“ woprajſcha ſo Lutana Einhardt. „Potom bychmy ſo móhli na tſi cżrjódži roſdżělicz. A dwajeczi mužow njech tſchiż pſchinjeje.“

„Bojeż wo tom puczu wě. Nimo mje a mojeho žyna, myſlu, ſo Měnjata a Ctilan, trjebaj ſamo po cżinje a w nozy ſo na Ssvatobor ſ wěſkoſcżu namakataj“, wotmotwi po tróſtlim roſmyſlenju Lutow.

„Derje, tuj njech kóżdy ſ waſ wjedje jedyn wobdżěł naſcheje cżrjódy“, roſkhadi Einhart. A bórzy wotenkdżechu hiżo zyle ſ cżicha ſi mjeniſche wobdżělenja, kóżde ſa ſwojim wjednikom, mjes tym ſo mała cżrjódża wotbocżi na lewo do leża.

Tjeczina mužow, ſlédowaza ſa Lutanom, Einhartom a Khſcheſcżanom wodeńdże mału hórku, ſtejeſche pſchi ſtaſiſku, ſtupi na njo a kroczeſche w huſcżinje powurubanem puczu dale. Bórzy ſtejachu Lutan a druſy na ſwobodnym kole, wobſtimachu ſwjatohaj.

„Tu ſmy, moje wjedniſtwo ſo ſ tym ſkónczi“, praſeſche Lutan a krucże wobſtimaju ſwoju drjewarſku żekeru, wotſtupi nazad do rjada muži.

Mjes ſdonkami lipow a ſchtomowymi rjadami ſwjatohaja běchu widżecż nękotre wulke wohnje, ſapalene zyle błiſko Sswantowitoweho woltarja, a wokoło nich rejowaze cżrjódże nędżże to mužow a żonow, najwjazy pak rólniſkich hołzow a hólzow.

Wótſje ſpěwajo rejowachu wokoło woltarja, pſcheſkakujo druhdy ſpches ſapaze wohnje.

Jaſnje paſeſche ſo woporny woheń na woltarju, roſſwěcżeſo wyſkoku poſtawu pola njeho ſtejazeje Wodoleny, kotraż ſhladowaſche ſe ſonjazym ſpohladnjenjom dołho do płomjenja a w nim hiżo ſo dopalowaze woporu, mjes tym ſo wjeſele a ſahorjene ſpěwanje ſo ſwucżnje roſkhowaſche po haju.

Hewak ſticżeſche wſchón ſwjatohaj tónjamón wobraz, każ ſmy hižo prjedy tam ſawohladali.

Na wożnje pſchikłożowaſche ſo wobſtajnje cżeřſtwe bo drjewa, tak ſo njewuhażnychu, ale ſtajnje cżerwjenje barbjachu njeſko nad ſwjatohajom a ſchtomowymi rjadami. Kóżdu thwilu pak ſo ſabłyſkny a nażołcż wótre ſwětło błyſka pſchetorhny potom wyſoko k njebju ſapaze płomjenja ſałożenych wohnjow, pſchi cżimż ſo pſchezo wótriſcho a żylniſcho ſahrima.

Khwilu knjes Khſcheſcżan a też Einhart ſ tymi mužemi ſa nim, kotiż běchu ſo mjes tym ſ huſcżinu na wożyk wudobyli, ſpohladowachu je ſpodżiwanjom na tole nózne dżiwne jewjenja, dóniż potom Einhart ſe ſwojim wótrym wóczłom na druhej ſtronje truha ſ huſcżiny druhi wodżěł ſwojeje cżrjódy wuſtupowacż njeſawohlada, tiwny ſ ruku a wuſtoczi do ſwjatohaja. Se nim dżiwje wołajo pſchidżěżachu potom wſchitcy druſy mužowje. S napſcżecziwnej ſtrony wotmotwi tim podobny ſchtrét a hnydom ſareſt też ſe ſadny ſwjato haja ſa woltarjom njekrażny khſchit mnohich muſkich hłoſow.

VI.

A prjedy hacż pohanſki lud prawje k ſebi pſchińdże, ſaſtawſchi ſ rejemi ſpěwom, hu koldokola ſwobdaty je ſiwym wobhrodżenjom khſcheſcżanſkich mužow, kiż ſ dżiwanym lud. Bojazuje khcżachu ſo pohanjo, ſ kotrychż běchu mužojo tohorunja ſtoro wſchitcy ſ łohka wobroniení, k woltarjej.

Se ſtrjedżiſtwy wobdawazych muži wuſtupi Khſcheſcżan a pſchibliżi ſo bóle k pohanam. Dołhi, płomjenity błyſk, kiż runje dyrì, wotſwěcżi ſpodżiwnje wyſoku, koſcżatu poſtawu a ſaroſcżene, krute wobliczo khſcheſcżanſkeho knjeſa. Na to ſcżěhowaſche dudkawe bubotanje hromota.

Hdyż běſche dohrimało, poſběhny Khſcheſcżan ſwoj mózny a hnéwny hłoſ: „Aj, ty ſhromadżeńſtwo Beliala, cżehodła tak nahle ſaſtajiſch ſe ſtrożeſemi pſchetwarnjenja ſwoje reje a hrěſchne wjeſela?“ A wužiju ſpěſchnje a ſważliwje prěnje pſchetwarnjenje ſe ſahaſchnjom a bojoſcżu pſched nim ſo roſſtupowazeho ludu pohanſkeho, kroczeſche pſches jich rjadowiznu k woltarſkemu kolu kotrehož ſtojeſche Wodolena, a bě jej błiſko, prjedy hacż bě ſo toho nadżała.

„A tebi praju, ty djowka djabola, ſo by dżenja prjedy ſledni krócż ſwoju rejſu tudy dorejwała, ſawjedżo njewědomne tute wowzy do wohidnych hłubow. Roſſoſnuj ſo ſ pſchibohom a woporniſchczom, pſched kotrymż by dżenja poſledni krócż ſwoju ſchiju khoniła, na nikn njewěrnym boham woprujo. Prjedy hacż ſołnco we ranju ſejkthnża we ſwojim ſlotym błyſchczu, pſchewinje ſo twój ſwjatohaj do popjela a dyma, a tam, hdyż ſo hcż dotal Sswantowitowy woltarz a jemu poſwjęczena lipa wupinała k njebju, budże bórzy krucże poſtajeny ſwjatu ſchiż, wojſewjejo tudy dobyczerſtwo jenicżkeho wěrneho Boha Wótza a jeho ſyna Khryſtuſa.“

Poſlednje ſłowa Khſcheſcżanowe pſchewodżachu ſo ſ mózným hrimotom, ſa kotrymż wotměnjeſche ſo błyſk ſa błyſkom. Prjedy hwěſdowpolne njebjo potrhny ſo błyſk zyle ſ cżornymi mróżelemi, kotreż, hdyżkuli ſo ſabłyſkny, ſaſtwěżichu ſo ſtajnje jako ſtraſchne njekrażnje wójniwe murje na wobkoſy.

Nękto ſdżěny ſo na jene dobo też hiſchcże żywy wochor a ſaſahowaſche dżiwje do liſczazeho wjelba ſwjatohaja, do roſkoſcżeje krony a wyſokeho wjerſcha, kotneje ſtareje lipy nad woltarjom a do mnohich druhich ſchtomowych rjadow błiſkeho leża.

(Pokračowanje.)

S **Kamjenza.** **Wustajeńca ſa hajenje ſtrowotu.** Hač **hotaŕ je 61 ſchulſkich ryadowniſow wuſtajeńcu wopytało.** To wobtrucza živy ſajim. Mjenje ſwjeſelazy pak je ſajim maćerjow a tych, kiž junu maćerſte budu. To běſche na pjatkownym ſchadnoſchu widzeć, kiž mješeſche dr. med. Thill ſ Kukowa. Pſchednoſchk běſche doſcé jaſny a derje wobdźěłany. Schkoda je nimoměry, ſo njeběſche wjazy ľudi na njón pſchiſchło. Semiczańſka firma Korla Sparmann a Co, družſtwo ſ wob. cuk., je ſwěži 260 ſaſmynych ſiſczikow kupiło. Nadźijomnje ſmě ſo druhe twornje też po tutym dobrym pſchikładze. Wuſtajeńca ſo 29. ſeptembra ſamknje.

S **Kalawy.** (Njeſwoſo ſ autom.) Podkrejeny ſchofer Schmidt ſ Kalawy jěduješe po dróſy njedaloko tſelniſkeho cła. Tu leſcheſche khěrko wulki murjeſki kamjeń runje na puczu, kotremuž chazyſche ſo ſchofer ſe ſwojim autom wuwinyć. Pſchi tym pukny ſo wobruczk pſchedneho kola. Wós poczinaſche wjerhacz a ſajěduše do pſchěrowa. Pſchi tom ſraſy hiſchcze ſo nabróſneho ſchtoma. Schofer ſo na hłowje ſrani a ſwěbi noſowu kóſtku ſłama. Awto ſo na ſpodźiwne waſchnje dale njewobſchkodźi. Schmidt awto ſam hiſchcze do kónje dowjeſe.

S **Kulowa.** W **Cišſowje** ſnjeſboži dźěłaćeſ a hudźobnik **Korla Kraŋz** ſ Tradowa. Wón dźěłaſche mjes kolijomaj. Nadobo pſchijěcze cłaň bjes ſwězy a tuž ſe ſtónzowanym ſpinadkom. Kraŋz njeběſche cłaň pytnył. Cłaň njeſbožownoho roſmjeceſe. Pſches poł hodźiny traſeſche, pſchedy hač móžachu jeho ſwuſwobodźić. Semjeny ſawoſtaji žonu ſ 5 dźěćimi.

S **Kulowa.** **Njedźeľu, 4. oktobra,** je w Kulowje **kermuſcha.** Kulowſka wožada ſapoczina jako pŕwja katolſka wožada kermuſchowarſ. Jeſe pſchikładaj ſcéhuja potom druhe katolſke zyrkwinſke wožady. Hižo dźeńa pſchihotuja ſo **Kulowczanjo** na tutón ſwjedźeń. Pſcheproſchenja ſu ſkoro wſchě rozeſłane. Schtóž hiſchcze **žane nima, njech ſo bórſy wo nje ſtara, pſchetož njepſcheproſchenych hoſći . . .**

S **Wojerjez.** **Kak** cząſto ſmy na miloſcźiwych ľudi **pokaſani,** widźimy ſ njeličomnych transportow, kotrež tudomna dźěłaczeſka-ſamariſka kolona wſchědnje wuwjeſe. Sloro iſchčehuje ſo ſamaritarjo trjebaju. Wós tuteje kolony je nimale ſtajnje na dróſy. Tak na pſchikład ſandźenu ſobotu jeneho dźěłaczerja, kotryž bě na Narczańſej dróſy ſ **kolom** padnył a ſo na hłowje cźežko ſranił, po nuſnym ſawobalenju do khorownje dowjeſechu. Njedźeľu rano jenu žonu a pónđeľu jeneho muża ſ Cźišſowa, kotrehož běchu widliſchcźa ſajeli, do khorownje dowjeſechu. Sŕjedu tyſdenja dowjeſechu jeneho ducha khorehu muża do Bunzlawy. Nimo toho twikonjeju ſo hiſchcze wſchelake mjeńſche pomozy, kotrež tu wſchitke wobcźeje njenaſpomnimy. S toho widźimy, kak nuſna a wužitna tajka ſamaritſka kolona ſa zyłu wokolinu je, wobcźeje w nětčiſchim cźaſu, hdyž ſu njeſboża avtami, jědunymi a motorowymi kołami njěchto wſchědne. Njeſwědmy, kak bórſy pomoz bliſcheho trjebamy.

S **Wojerez.** (Njehańbicźiwi jěduceŕo ſ automobilemi.) Jedym tudomnym podkopkowym dźěłaczeſ jěduſcheſche tele dny je ſwojim jědnym **kolom na ſwoje dźěko do jamy Erika.** Krótko pſched Narczom jeho póſtowy automobil pſcheſcezahny. Hnydom ſa nim pſchijěna wožobowy automobil, kotryž koloſ jědneho njepytny. Runje chzyſche ſaſo bóle do ſrjedź dróhi jědź. Tu pſchijěna ſpomnjeny automobil a ſajěde jemu do ſadnjeho **kola,** koloſ jědneho k ſemi porahnywſchi. Město toho, ſo pak by automobil ſ najmjeńſcha poſaſtał, jěduſcheſe cźim njendrivſcho dale, wo poraženeho ſo ani njeſtarajo, hačrunjeż nutſkaſtejdźaju widźachu, ſo tamny hnydom njeſtawa. Na wulke ſwoje njeběſ pak ſo koleſaŕ cźežko ſranił. Koło bu khětro wobſchkodźene. Po nětkotrym cźaſu móžeſche na pſchcźahnyk kole ſaſo dale jěć. Koło jemu jedyn dźěłaczeſ pożeſi, kotryž ſ dźěła jěduſcheſe a tamne wobſchkodźene hnydom k kwaŋorjedźenju ſobu do Wojerez wſa. Khudy ma ſobuželnoſcze, ale bohaty nadawak we pyſchnym automobilu tajkich cźuczoŕow njeſnaje.

S **Werninghofa.** Njehańbicźiwe padnſchſtwo ſkuczi**chu** tele dny padnſchi w hoſcenſkej ſtwje hoſcźenza ke „Jednocze“ we Werninghofje. S doſcź wobhmjetłeneje brońi ſałeſcheju padnſchi ſ woknom nuts do ſtwy. Tam krabnychu wjele zigarow, ſchokoladu a wſchelake druhe wězy. Poſtajża ſa nimi ſlědźi.

S **Rěmzow.** Naſch knjez wučeŕ **Wels** ſwjeceſcheſe ſe ſwojej knjenju mandźelſkej w ſandźenym tydźenju ſłóborny kwaſt. Naſchemu cźeſcźenemu wučerjej wupraji**chu** ſo ſe wſchěch ſtroń wutrobne ſbožopſcheczа. Njech knjez wučeŕ **Wels** hiſchcze dołho na naſchej ſchuli ſkutkuje.

S **Wětſchowa** w Delnjej Łužizy. (Paduſchſtwo.) Pola jeneho tudomneho ľekaŕa ſ khěže jenemu żelesniſkemu ſaſtojniſej jědne koło kradnychu. Paduch žeŕi na ſpodźiwne waſchnje runje tute koło wuſwoli, hačrunjeż wone ſeſady łžſcheho ſtrejeſche. Też pſched khěžu zich wjazy nowiſchich kołow ſtrejeſche. Sa nim nimaju ſlěda.

S **Galaſchowa** w Delnjej Łužizy. (Njeporadźene ſamomordaſtwo.) Na żelesniſkich kolijach cźarh, kotraž je Drježdźan do Barlina wjeźe, ſpyta žeŕi pſched nětkotrymi dnjemi njeżenjena Augusta C. ſ Glieniga pola Dabendorfa ſiwjenje wſacź. Żelesniſki dźěłaczeŕo nadeńdźechu ju cźežko ſranjenu rano wokoło 6 hodź. pſchi żelesniſkich koſtjach ležo. Wona bě ſo na hłowje khětro ſraniła a ſwěbi ſmutſka wulku ſchkodu ſcźiniła. Rjeńdźaŕ pſchi lokomotiwje bě ju na bok wjerhnył. Ju do bliſcheje ſtajiſe dowjeſechu a ľekaŕa ſawołachu. Tón porucźi, ſo ma ſo njeſbożowna hnydom do khorownje dowjeſeć. Maju nadźiju, ſo jej ſiwjenje ſdźerja. Wona je ſwój ſamomordaſki poſtupt pjeza w duchownym ſaſcźemnjenju ſkuczika.

Z Łužicy.

S **Hauswaldy.** (Sapaleŕa ſajeli.) Saložene wohnja pſchi bróžni tudomneho ſiwnoſcźeŕa Mérzina Nécze, je ſo wukopało. Se ſapaleŕom je dźěłaŕ zigarow W. ſ Bretnika. Wón je ſo pjeza chyłł nad Nécu dla weſeſeje pſchicźiżny wjeceźcź. Żandarmoju jeho ſajachu a na hamtſke ſudniſtwo w Pólcźnizy dowjedźechu.

S **Tſchebina.** Mojor motorſkeho koleſaŕa Kłoſa ze Drježdźan ſtónzowa ſo njedaloko wſy ſ tym, ſo ſo wobluk pukny. Na koleſu ſedźeſche hiſchcze jeho njewjeſta. **Bohu dźak ſo nikomu nicźo ſleho njeſta.**

S **Kinsbórka.** (Auto ſo ſpalik.) Sŕjedu ſpali ſo w lěſu njedaloko ſmuczowanſkicźa auto ſubneho ľekaŕa Hauswalda ſ Drježdźan. Dokelž njeběſchtej pěſk, ani woda k rukomaj, tak njemóžeſche ſo pomhacź. Schkoda (8000 hriwnow) je ſaměŕcźena.

Paedagogiski tydźeń za sakske powołanske šule w Drježdźanach.

W ſandźenym tydźenju ſjednowcźichu ſo na 100 wučeŕjow a wučeŕkow ſe wſchěch kónczin Sakſkeje (pódła pódpiſaneho wobdźělſchichaj ſo hiſchcze wot ſerbſkich kk. Hajna w Konjezach a Hołbjan w Bukezach) a roſpominachu pucze a hrědźi, kak móhli naſche **powołanſke** (pokroczne) **ſchule** na wyſchſchi ſkhodźeńk pſchiwjeſcź a naſchich rjemjeſlnikow (wo rjemjeſlniſtwo ſo tón ras ſwjeſcha jednaſche, **k** tému pſchi ſkładnoſcźi ſahrodneje wuſtajeńcy budźe ratarſtwo na pŕenim rjeďźe ſtaŕej theoretiſcźi a praktiſcźi ſa ſiwoje podźiſche powołanje dokładnje pſchihotowacź. Tutón pſchedmjet ſtupi do najwuſſcheho ſwiſka ſ wuſtajeńcu **ſa bydlenje a ſydlenje.** Tutn myſlicźku ſa ſchulu a wocźehnjenje wužicź, wubudźi wobeſje wyſchſchi wučeŕ **Bürckner** w Drježdźanach a miniſterſtwo ſa ľudowu widźelanoſcź je ideji ſiwoju najwobſcherniſchu podpjeru poſtyſkało. Mone ſmóžni, ſo měſejcze tuto ſarjadowanje najwjeſcheho wuſpěcha, ſnadź rjeniſcheho, hač ſu ſo nawedźeći ſakhorożo nadźeli.

Tute dny běchu bohate na dźěle, ale też napinaze ſa wobdźělnikow. Nimale wſchědnje wot rana hač do pózdnjeho wjeczora běchmy ſo napinazeho dźěła ſapſchednjeni. Pſchednoſchki a praktiſke pſchedwjedźenja ſo woſmjenjachu, wobhladachmy ſej wjazy raſow wuſtajeńcu a ſej twornje biſko Drježdźan, kotrež ſ myſlickim ſydlenja a ſydlenja we najwuſſchim ſwiſku ſteja. Twarſki miſchtr **Hennig** wjedźeſche nas pjeſ wuſtajeńcu a roſpomedźaſche nam nadrobnje wſchě ſydlenja, na kotrychž běſche wuſtajeńca jara bohata. Pónđeľu popołdnju ſajimowaſche wyſchſchi wučeŕ **Walťaŕ Kroetzſch** ſ Thomaſowego gymnaſija w Lipſku pſches pſychologiſku ſtudiju a to ſe ſwóſtkownymi wobraſami: Twarjenje a ſydlenje w dźěſcźowym wuwiwanju. Wutoru rano ſhromadźichmy ſo w III. powołanſkej ſchuli a wobhladowachmy ſej ſchulſke dźěłarnje ſa ſamkarjow a kowarjow. Wiſchenmu pſchiſamknychu ſo nadrobne roſwuczowanje, kotrež ſo tam ſdźěła pſches rjemjeſlniſkich miſchtrow ſtawa.

Wutoru popołdnju běſche **ſwjedźeńſke poſedźenje** w IV. połowanſkej ſchuli na Melanchthonowej dróſy w Nowym měſcźe, hdyž ſo ſpka wſchě w cźeſche pſchednoſchki a pſchedstajenja ſwětłownych wobrazow wotmeńchu. Wyſchſchi wučeŕ Bürckner witaſche ſtatnych a měſcźańſkich ſajmujerjow a roſtoſci problem, kak móže powołanſka ſchula myſlicźku praktiſcźe dźěławoſcźe ſjednoſcźiś ſ wocźehnjenjom k ſtatnemu ſmyſlenju. Tutón nadawk budźe paedagogiſki tydźeń nadźijomnje ſpěchowacź. W mjenje miniſterſtwa ſa ľudowu widźelanoſcź powita wyſchſchi ſkjeŕeſkiſ rada **Endler** ſhromadźenych. Sakſke miniſterſtwo je myſlicźku ſdobnje witało, mjenujcy to wſcho, ſchtož ſo hodźi ſ letſnych wuſtajeńcow w Drježdźanach ſa ſchulu wužicź, też pſchewjeſej. Runje wuwiwanje pokroczneje holcźazeje ſchule je ważny bydleniſki problem do ſrjedźſcźiſcźa ſchulſkeho dźěła ſtajiło, bóle hač je ſo hdy pſredy ſtało. Měſcźańſki rada dr. **Matthes** rěcźeſche jako ſaſtupjeŕ měſcźańſkeho ſchulſkeho ſarjadniſtwa. Dźakowaſche ſo miniſterſtwam a rěcźnikam ſa podpjeru, kotruž ſu paedagogiſkemu tydźenjej poſtiſkli, ménjeſche pak, ſo je njeprakſtiſke, tute pużdźenja na kóuž wuſtajeńcu położiś, ſkerje na ſpocźatku, ſo by ſo wuſtajeńca a wſcho, ſchtož ſ njej ſwiſuje, lěpje wužicź hodźała, wobeſje też ſa ſchulerjow. Schtož wone ſami widźa a pcźeſuwa, to je ſa nich duchownu dobytk. Wyſchſchi wučeŕ ing. **Sachs** wuſběhny, ſo wucźerjo na powołanſkich ſchulach njeſmědźa ſo ſiwjenju wozuſtonicź, dyrbja ſ njeho cźerpacź a to dobre ſchuli pſchiſpěwojcź, je-li ma ſo ſadyn wuſpěch doſpěcź.

(Skóncźenje pſchichodnje.)

Najnowiše z cyleho swěta.

Na Herzfeldſke wokrjeſnej żelesnizy w rosmokanej ſemi kolije ſhabłachu, tak ſo dwě lokomotiwje ſ nich wujeđźeſchej. Sceſchowaze wozy ſo ſo ſraſychu a ſo tak wobſchkodźichu, ſo ſo jedyn wós hiczeze klaſy zyle rosbi. Pſchi tym ſo wožmijo puczowarjo ſranichu, mjes nimi tſjo cźežko.

*

Rosliczeńſki wubjerk w cźeſkoſłowakſkim ſejmje je roſliczenje ſtatnych finanzow na lěto 1926 ſa dobre ſpóſnał.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Drježdźan.** Sſamomordaſtwa w Drježdźanach ſtajnje pſchibéraju. W pŕedawſchich cźaſach pſchińdźe na dźeń jene ſamomordaſtwo abo ſpytane ſamomordaſtwo. W juliju tutoho lěta pak naliczichu 21 ſamomordaſtwow a 41 ſpytanych ſamomordaſtwow. To je pokaſkim na dźeń wjazy hač dwě. — Hdyž je hižom w lěcze tajka ľicźba ſiwjenjaſtyſych, kak to potom w ſymje budźe?

S **Lipſka.** (Sſmjertne njeſboże.) W bliſkoſci Sellerhauſenſkeho pohrjebniſcźeca ſrały tele dny 24 lětny bandagiſta ſe ſwojim jědnym kolom do dróhoweje żelesnizy. S tym ſo tak cźežko ſrani, ſo dyrbjachu jeho na měſtnje do khorownje dowjeſeć. Hiſchcze ſamym dźeń ſnjeſbożeny na ſwoje ſranjenje wumrje. — W **pſchednoſcźe Großgſchocherje** wuſkoczi jedyn żelesniſki wós dróhoweje żelesnizy ſ kolijow. Pſchi tym powali wós telefoniſki ſcźežor. Młody muſſki kotryž jedne we wosu ſedźeſche, wuſkoczi ſe ſtrachom a ſebi ruku ſłama. Wjele ľudźi bě ſo na měſtnje njeſbożа ſdźałło, tak, ſo dyrbjeſche policija ſ krutoſcźu pſchcźežiwo nim ſakhrocźiś. Po bléſchim napinanju wohnjowa **wobora** wós ſoko do kolijow ſtaji.

S **Tržebina.** Mojor motorſkeho koleſaŕa Kłoſa ze Drježdźan ſtónzowa ſo njedaloko wſy ſ tym, ſo ſo wobluk pukny. Na koleſu ſedźeſche hiſchcze jeho njewjeſta. **Bohu dźak ſo nikomu nicźo ſleho njeſta.**

S **Kinsbórka.** (Auto ſo ſpalik.) Sŕjedu ſpali ſo w lěſu njedaloko ſmuczowanſkicźa auto ſubneho ľekaŕa Hauswalda ſ Drježdźan. Dokelž njeběſchtej pěſk, ani woda k rukomaj, tak njemóžeſche ſo pomhacź. Schkoda (8000 hriwnow) je ſaměŕcźena.

Paedagogiski tydźeń za sakske powołanske šule w Drježdźanach.

W ſandźenym tydźenju ſjednowcźichu ſo na 100 wučeŕjow a wučeŕkow ſe wſchěch kónczin Sakſkeje (pódła pódpiſaneho wobdźělſchichaj ſo hiſchcze wot ſerbſkich kk. Hajna w Konjezach a Hołbjan w Bukezach) a roſpominachu pucze a hrědźi, kak móhli naſche **powołanſke** (pokroczne) **ſchule** na wyſchſchi ſkhodźeńk pſchiwjeſcź a naſchich rjemjeſlnikow (wo rjemjeſlniſtwo ſo tón ras ſwjeſcha jednaſche, **k** tému pſchi ſkładnoſcźi ſahrodneje wuſtajeńcy budźe ratarſtwo na pŕenim rjeďźe ſtaŕej theoretiſcźi a praktiſcźi ſa ſiwoje podźiſche powołanje dokładnje pſchihotowacź. Tutón pſchedmjet ſtupi do najwuſſcheho ſwiſka ſ wuſtajeńcu **ſa bydlenje a ſydlenje.** Tutn myſlicźku ſa ſchulu a wocźehnjenje wužicź, wubudźi wobeſje wyſchſchi wučeŕ **Bürckner** w Drježdźanach a miniſterſtwo ſa ľudowu widźelanoſcź je ideji ſiwoju najwobſcherniſchu podpjeru poſtyſkało. Mone ſmóžni, ſo měſejcze tuto ſarjadowanje najwjeſcheho wuſpěcha, ſnadź rjeniſcheho, hač ſu ſo nawedźeći ſakhorożo nadźeli.

Tute dny běchu bohate na dźěle, ale też napinaze ſa wobdźělnikow. Nimale wſchědnje wot rana hač do pózdnjeho wjeczora běchmy ſo napinazeho dźěła ſapſchednjeni. Pſchednoſchki a praktiſke pſchedwjedźenja ſo woſmjenjachu, wobhladachmy ſej wjazy raſow wuſtajeńcu a ſej twornje biſko Drježdźan, kotrež ſ myſlickim ſydlenja a ſydlenja we najwuſſchim ſwiſku ſteja. Twarſki miſchtr **Hennig** wjedźeſche nas pjeſ wuſtajeńcu a roſpomedźaſche nam nadrobnje wſchě ſydlenja, na kotrychž běſche wuſtajeńca jara bohata. Pónđeľu popołdnju ſajimowaſche wyſchſchi wučeŕ **Walťaŕ Kroetzſch** ſ Thomaſowego gymnaſija w Lipſku pſches pſychologiſku ſtudiju a to ſe ſwóſtkownymi wobraſami: Twarjenje a ſydlenje w dźěſcźowym wuwiwanju. Wutoru rano ſhromadźichmy ſo w III. powołanſkej ſchuli a wobhladowachmy ſej ſchulſke dźěłarnje ſa ſamkarjow a kowarjow. Wiſchenmu pſchiſamknychu ſo nadrobne roſwuczowanje, kotrež ſo tam ſdźěła pſches rjemjeſlniſkich miſchtrow ſtawa.

Wutoru popołdnju běſche **ſwjedźeńſke poſedźenje** w IV. połowanſkej ſchuli na Melanchthonowej dróſy w Nowym měſcźe, hdyž ſo ſpka wſchě w cźeſche pſchednoſchki a pſchedstajenja ſwětłownych wobrazow wotmeńchu. Wyſchſchi wučeŕ Bürckner witaſche ſtatnych a měſcźańſkich ſajmujerjow a roſtoſci problem, kak móže powołanſka ſchula myſlicźku praktiſcźe dźěławoſcźe ſjednoſcźiś ſ wocźehnjenjom k ſtatnemu ſmyſlenju. Tutón nadawk budźe paedagogiſki tydźeń nadźijomnje ſpěchowacź. W mjenje miniſterſtwa ſa ľudowu widźelanoſcź powita wyſchſchi ſkjeŕeſkiſ rada **Endler** ſhromadźenych. Sakſke miniſterſtwo je myſlicźku ſdobnje witało, mjenujcy to wſcho, ſchtož ſo hodźi ſ letſnych wuſtajeńcow w Drježdźanach ſa ſchulu wužicź, też pſchewjeſej. Runje wuwiwanje pokroczneje holcźazeje ſchule je ważny bydleniſki problem do ſrjedźſcźiſcźa ſchulſkeho dźěła ſtajiło, bóle hač je ſo hdy pſredy ſtało. Měſcźańſki rada dr. **Matthes** rěcźeſche jako ſaſtupjeŕ měſcźańſkeho ſchulſkeho ſarjadniſtwa. Dźakowaſche ſo miniſterſtwam a rěcźnikam ſa podpjeru, kotruž ſu paedagogiſkemu tydźenjej poſtiſkli, ménjeſche pak, ſo je njeprakſtiſke, tute pużdźenja na kóuž wuſtajeńcu położiś, ſkerje na ſpocźatku, ſo by ſo wuſtajeńca a wſcho, ſchtož ſ njej ſwiſuje, lěpje wužicź hodźała, wobeſje też ſa ſchulerjow. Schtož wone ſami widźa a pcźeſuwa, to je ſa nich duchownu dobytk. Wyſchſchi wučeŕ ing. **Sachs** wuſběhny, ſo wucźerjo na powołanſkich ſchulach njeſmědźa ſo ſiwjenju wozuſtonicź, dyrbja ſ njeho cźerpacź a to dobre ſchuli pſchiſpěwojcź, je-li ma ſo ſadyn wuſpěch doſpěcź.

(Skóncźenje pſchichodnje.)

Najnowiše z cyleho swěta.

Na Herzfeldſke wokrjeſnej żelesnizy w rosmokanej ſemi kolije ſhabłachu, tak ſo dwě lokomotiwje ſ nich wujeđźeſchej. Sceſchowaze wozy ſo ſo ſraſychu a ſo tak wobſchkodźichu, ſo ſo jedyn wós hiczeze klaſy zyle rosbi. Pſchi tym ſo wožmijo puczowarjo ſranichu, mjes nimi tſjo cźežko.

*

Rosliczeńſki wubjerk w cźeſkoſłowakſkim ſejmje je roſliczenje ſtatnych finanzow na lěto 1926 ſa dobre ſpóſnał.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Drježdźan.** Sſamomordaſtwa w Drježdźanach ſtajnje pſchibéraju. W pŕedawſchich cźaſach pſchińdźe na dźeń jene ſamomordaſtwo abo ſpytane ſamomordaſtwo. W juliju tutoho lěta pak naliczichu 21 ſamomordaſtwow a 41 ſpytanych ſamomordaſtwow. To je pokaſkim na dźeń wjazy hač dwě. — Hdyž je hižom w lěcze tajka ľicźba ſiwjenjaſtyſych, kak to potom w ſymje budźe?

S **Lipſka.** (Sſmjertne njeſboże.) W bliſkoſci Sellerhauſenſkeho pohrjebniſcźeca ſrały tele dny 24 lětny bandagiſta ſe ſwojim jědnym kolom do dróhoweje żelesnizy. S tym ſo tak cźežko ſrani, ſo dyrbjachu jeho na měſtnje do khorownje dowjeſeć. Hiſchcze ſamym dźeń ſnjeſbożeny na ſwoje ſranjenje wumrje. — W **pſchednoſcźe Großgſchocherje** wuſkoczi jedyn żelesniſki wós dróhoweje żelesnizy ſ kolijow. Pſchi tym powali wós telefoniſki ſcźežor. Młody muſſki kotryž jedne we wosu ſedźeſche, wuſkoczi ſe ſtrachom a ſebi ruku ſłama. Wjele ľudźi bě ſo na měſtnje njeſbożа ſdźałło, tak, ſo dyrbjeſche policija ſ krutoſcźu pſchcźežiwo nim ſakhrocźiś. Po bléſchim napinanju wohnjowa **wobora** wós ſoko do kolijow ſtaji.

Hospodarski rozhlad.

Pónđeľu, 28. ſeptembra 1925.

Burſa ſandźenu ſobotu w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,87
1 jendźelſki punt	20,326	100 cźeſkoſł. krónow	12,42
100 ſchwajz. frankow	80,98	100 półſk. markow	68,65

Produktowe wiki ſandźenu ſobotu w khlěbowym žicźe daſche **ſpadowanje placźiſnow** pſchinjeſechu. Jecźmjeń **a wowſ** pſchi **ſwojich dotalnych** placźiſnach ſawoſtachu. **Muka pſchecz hiſchcze kupzow** nima. Sobotu placźeſche zentnaŕ w Berlinje:

pſchenicu 10.10—10.40 hr., rožki 7.30 hr.
hač 7.75 hr., jecźmjenja nałtinjeho 10.30
hač 11.50 hr., naſymneho 8.50—8.75 hr.
wowſa 8.60—9 ſł. hr.

W termijowym wikowanju:

ſa ſeptember: pſchenicu —, rožki 8.25 hr.
ſa oktober: pſchenicu 11.25 hr., rožki
8.30—8.27 hr., wowſa 8.37—8.36 hr.
ſa dezember: pſchenicu 10.55 hr., rožki
8.75—8.70 hr., wowſa 9.32—9.30 hr.

Na pſchedań:

Kruwa bliſko k cźeſkemu, w Roßaczojzach cźo. 7. — **Wyſokokužicźena** w Lětonju cźo. 2.
Polo a pěſkowa jama, bliſko Lubija, Panach w Ctarym Lubiju cźo. 4.
Stólcźk, dźěrcźazy a ſtejak w Budyſchinje, Matkowa haſa 22 II na Lěwo.
Jałozja w Lěſkej cźo. 30 pola Kamjenza.
Dęſki k ſabicźu a ſerdźe, Apelt w Budyſchinje, Hrodowſka haſa.
Soſa w Budyſchinje, Hornjecźerſka haſa 36, ſadnje twarjenje.
Wérnymujeđžowak, Meißner w Pſchijſchecźach.
Wós. hyſny, 100-zentnaŕſki, Huſta w Rynarni.
Walach (liſchka), raniſchi pruſak, w Huſzy cźo. 5.
Kóń, Keller w Rakezach 193 b.
Wołaj w Boſchecźach 47.

Sſo pytaja:

Blidaŕſki miſchtr a blidaŕſzy. Rocho we Sſernjanach.
Hołza do domu, hójeńja w Pſchſecźach. — Biernotowa we Kamjenzu, kaſarnu.
Krawſki na khabaty, Langnickel we Wojerezach.
Sarſchu holzu, móže warićź, a **młodeho pachola,** Pawoł Franka w Kiju pola Mužakowa.
Pjekaŕſki, unkyn w Skanezach pola Barta. — W Budyſchinje, Jerjowa haſa 9.
Pachol, 16—18-letny, F. Martin a Co. w Budyſchinje, **Swonk. Lawſka haſa 16. — Pſchi pótnym hrodźiku 8** w Budyſchinje.

Sſudniſzy na pſchihađzowanje:

Wutoru, 29. ſept., dop. w 10 hodź.: zigary a zigaretty, aſe jenoź na tych, kotſiž meja daiwkowy ſkład, dokelž na tworu ſ dźěła njeje hiſchcze dawk wotedaty. Kupzy ſeńdu ſu to Cbertezą korczmje w Bělej Wodźe.

Sſo pſchenaja:

Pjekaŕnja ſ kłamaſtwom a thojeſowniu w Herbſkej katolſkej ſpyrkwinſkej wſy. **Poruczenja pod 387, Schlieſſach 65, Bautzen.**

Schkrowe depeſche.

Produktowe wiki w Barlinje, dźeuża dop. ¾11 hodź.: Sſnadny wobrot, placźiſny kaž ſandźenu ſobotu. Tendenza: mérna.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pſched hodźinu. Tendenza: nad placźiſnu dźerżaza.

Placźiſny na Barlinſkich produktowych wikach.

Kito a wolijowe ſymje po tuni abo 1000 kg, ſewak 100 kg, placźiſny po ſtotej hriwnje.

	26. 9.	25 8.		26 9.	25. 8
Pſchenica	202-208	203-209	rapſ. wožiſchi	15,00	15 20
rožla	148 155	150-157	pych. melaſa	8,20	8,20
nałet. jecźmjen	206-230	206-230	ſerabella	—	—
naſ. jecźmjen	170-175	170 175	běrnjaze kruźh	16-16,10	16-16,10
wowſ	172-180	172-180	bury	—	24 26,00
kukurizа (Mais)	202-205	202-205	wota	24-26,00	24-26,00
pſchenicźn. muka	28-31.50	28-31,75	lany wožuſchi	21-21,50	21-21,50
rjana muka	23-24.25	23-24,50	módre lupiny	12-14,00	12-14,00
pſchenicź. wotr.	10 00	10,50	žolte lupiny	15-16,50	15-16,50
rjane wotruby	9,20	9,50	ſymo, 50 kg	3,70-4,25	3,70-4,25
rapź	345-350	355-350	ſłonca, rjana	0,75-1,20	0,75-1,20
lane ſymje	—	—	„ pſchenicź.	0,70-1,20	0,70-1,20
horch	25-27,00	25-27,00	„ wowſina	0,70-1,05	0,85-1,00
zjeluſchki	23-25,00	23-25,00	„ jecźma	0,70-1,05	0,65-1,05

Placźiſny réſneho ſkotu na Barlinſkich ſkótnych wikach.

26. ſeptembra 1925. Po zentn. a ſł. hr.

571 **bykow,** 881 **wołow,** 1099 **kruwow a jałojzow,** 1270 **cźelatow,** 8435 **wowzow,** 6237 **ſwinj.**

Woły: 1. druź. 54—60, 2. 46—50, 3. 33—44.
Byki: 1. druź. 54—60, 2. 46—50, 3. 33—44.
Jałojzy a kruwy: 1. druź. 54—58, 2. 46—50, 3. 39 hač 44, 4. 25—29, 5. 20—22.
Cźelata: 2. druź. 90—98, 3. 80—88, 4. 65—75, 5. 55—60, **Wowzy:** 1. 50—58, 2. 35—45, 3. 24—30.
Swinje: 1. druź. — 2. 99—100, 3. 96—99, 4. 92—95, 5. 83—91, 6. — ranzy a kundrožy 87—92.

*** Hubjene lětka ja jendźelske jerjowe rybatstwo.** Se Londona ja powě: Hubjeny popad maja lětša rybarjo pschi jendźelskich brjohach. To jewi ja wobsebje na rybjazych mikach w Jarmouthu a Lowestoftu. Mot 3. julija hacź do 31. augusta pscheda ja tam jenoź 37 700 ßudow ßuschenych jerjow, mjes tym ja w lěcze 1924 856 422 a w lěcze 1923 410 000 ßudow pschedachu.

* W Italskej ßloto namakali. Nowiny pschinjesu ja Pallanzy powěsće, ja ßu w tamnischej wokolinje bohate ßlote pola namakali, kiž je něhdźe 200 milijonow ßódne. Na tonu kamjeni pschindu 4 gramy ßlota.

*** 20 žmjerjnych woporow jeneho njesboża wojerskeho automobila.** Na dróhy mjes Niskitzu a Cetinu w Južnoßłowjanskej ßta ja tele dny wurjadnje cźeźke automobilowe njesboże, kotreź ßebi 20 cźłowjeczich woporow ździadsche. Jedyn wojerski automobil jědźesche k ßwjatočnosćam wopyta južnoßłowjanskeho krala Alexandra. Na puczu bě wjele ßawinjenjow a hłubokich sarěßkow. Wjednik automobila, kotryž pucź derje dosć njeznajesche, jědźesche na jenym tajkim ßawinjenju psche nahe wokolo a sajědźe ja automobilom do hłubiny. Wschě drobnosće we njesboću njejsu hischcze dóschle. S wěstosću pak hodźi ja někotre hižom prajicź, ja ße wschitcy, kotriž we automobilu ßedźachu, sarasychu.

*** W Turkowskej radikalnje ponowjeja.** Mustafa Kemal Pascha, prěni turkowski minister, je ja w ßjawnej rěcźi pschecźiwo wschelakim ßtarym waschnjam wuprajił. Na pósch. so njejsmě ßona wjazy ßababjena khodźicź, a ja njejsmě muž wjazy turban na hłowje nošyć. Wón praji, ja ße narod wuwiwa a k tomu dyrbitaj muž a ßona teź napschecźiwo pschińcź. Teź pschecźiwo polygamiji (mnohožónstwa) wustupuje minister a we parlamencze pschihotuje ße hižo ßakoń, kiž pschecźiwo tomu ßakrocźi.

*** Indianßa prynzejna ja hrajerku w filmje.** Universa film corporation je ja najßławnischim druźstwom we filmowej industriji. Wono majnamjenitych wumělzow pschistajenych. Do tutoho kola pschińdźe teź psched krótkim woprawdźita indianßa prynzejna. Jeje mjeno je Neola. SSaßo jena hwězda w ßthadźenju, na kotruž budźa milijony je ßawiścu hladacź.

*** Kóń ja 15000 dollarow.** Knjeni Harry Payne Whibney kupi pscheð někotrymi njedźelemi kobłu, kiž prjedy jendźelskemu kralej Jurjej ßtuschesche. Knjeni wotkupi konja Wilijamej A. Readźe ja 15000 dollarow abo 60000 hr. Pscheð někotrymi měßazami je konjapod kralowskimi barbami jěchacź widźała a wot toho cźaßa ßem prózowaße ße ßtajnje, donlž jeho njedoßta.

Přilopk.

*** Michalße dźěći.** Cźmowy, hischcze njewuhlědźany pobamk pschinjeße ßtara, schwabska kronika. Wěsche w lěcze 1485, jako we wolonje ßchwabskeju městow Ellwangena a Schwabßkeho-Gmünda naboźny pschejaty wustupi, kiž we pschejatych prědowanjach a rěcźach wosjewjesche, ja ße wschě dźěći, kiž na ßwj. Michała do hnadowneho mě ßta ßwj. Michała pschi Normandiskim brjohu puczuja, wot ßwjateho Michała do jandźelskow pschewobroceńa. We tutych postawach posběhnu ße potom do njebjeßkeje kraßnoßce. Prědar ßapali nětko w dźěćach a drje teź we ßtarschich tajku pschejatoßcź, ja měschczańßtwo njensowaneju městow wobßamknu, wschě dźěći do ßwj. Michała cźahnuchu dacź. Tam na ßkalinach, na kupje, běsche jich wot dźewjateho lětßtwka ßem hnadna zyrkej. Ludźo, kiž k rosumnosći namolwjachu, ße wotpokasachu. Cźah ße na pucź nastaji. Jedneho dnja puczowaße wjazy ßtow dźěći, pschewodźani wot někotrych wuchérjow a koni, do dalokeje Normandije. Kajka bźda a hubjeństwo cźahy pschewodźeße, wo tym njevraji kronika nicźo. Cźahy pschicźeźe wokolo ßwj. Michała k mórßkemu brjohej. Wot toho cźaßa ßem pak brachuje kóždy ßlěd wo wobich dźećach. Jenje njewróćichu ße wjazy k ßtarschim do domizny. Jeni njeßhoni ani cźłowjek, hacź ße kupu dozběli. Teź w hnadownym měßcze njewódźeße nichtó wo žanym dźěćazym cźahu. Najßkerje ße ße w morju ßatopiłe.

*** Cźłowjek je, ßchtož cźłowjek jě.** Staru wucźbu je amerikanßki lěkaŕ dr. Dawes ß Montany pschiwßak. Wón porucza zyle nowe jědźe. Lěkaŕ ßam je tajke jědźe na pßch. ßyre běrny, njewarjene mjaßne jědźe a ßeleninu atd. hižo 4 lěta a je wo wjele mtódßchi a ßylnißchi. Jako pschikład ß priedawßch. cźaßom pschinjeße ßkawn. dźiwadłohrajerja Keana, wo kimž ße praji, ja je ßtajnje do hraczato jědź, ßchtož bě jeho rólí podobne. Hrajeße tyrana, tak jědźeße ßwinjaje mjaßo, hrajeße mordarja, tak da ßwojemu žołdkej hißchcze krawe rubane mjaßo, hdyž pak rólu łubowaneho hrajeße, dańße ßebi cźełaje mjaßo ßkodźecź.

*** Wěßch ty, kelko hwězdow ßteja?** Pßches tłizecźi lět dołho ßu hwězdaŕße zyłeho ßwěta liczbu hwězdow na zyłym ßwěcze poßtajcź pykałe a ßo pózowałe. Nětko ße k někakemu wußledkej pschißchłe. Spodźiwanje wubudźa jich podate liczby. Woni naliczichu nětdźe 52 milijonow hwězdow 1. hacź do 17. wulkoßcze a na 1000 milijonow hwězdow hacź do 23. wulkoßcze.

Swójbne powjesće.

Słemrěli: Jan Arnoścht Muklanßi, ßahrodniśki wobsedźeŕ w Budyßchinje, 78 l. — August Ahlemann, wobsedźeŕ źiwnoßce w Nowej Wěßi pola Njeßwačidła, 62 l. — Berta Morawiźowa ßwud. Barkowa, rodź. Bernhardez w Kulowje.

Hamtske wozjewjenja z Budyßina.

Mjes ßchparatnym ßkotom rycźerkubjerja Scheffela we Wußnikach je połkhroma wuhnyła. Dwóŕ je ßamjeny wokrjeß. Wobkedźbowańśki wokrjeß je zyła wjeß. Hamtske postajenja ßa ßawjeraŕski wokrjeß a wobkedźbowańśki wokrjeß ßu ßo 19. 3. 25 wosjewile.

W Budyßchinje, 26. septembra 1925.

Hamtske hejtmanßtwo.

Towaŕßtwowski powěßtnik.

Budyßin. „Bjesada" ßchadźuje ße kóždu pónd ßelu wjećor we 8 hodź. w Serbskej kofejownj.

Budyßin. „Nadźija" ma wutoru, 29. sept. ßpěwnu pruhu w Serb. Domje z dypkom 1/9 hodź. Sobuſtawy — knjeżny a knjezojo — přińdźće wßitcy! Cźas khwata, swjedźenje ße bliża. Teź Was ßokolßkich bratrow z Budyßina wočakamy. Teź Wy maće na Wašim swjedźenju z nami ßkutkować.

Předsydstwo. Dirigent.

Maćica Serbßka. Prosymy swojich sobuſtawow, kotriž hišće njejßu swój přinoßk zapłaćili, zo bychu to přich. ßrjedu na zhromadźiznje činili. Po zhromadźizni wupóßćelu ße doběrki přez póßt.

Wotrow. „Jednota SSokoł" ma ßtwórtk 1. 10., wjećor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smolerˇ w Budyßinje — Zamołwity za hospodaŕßki dźěł: Arnošt Bart w Brězyny, — za nawěßtki: A. Dučman w Budyßinje.

Swobodne městno za

Welsec kupny dom w Kulowje

Założeny 1868. Telefon 12.

Nazymska zhromadźizna

Maćicy Serbskeje w Budyßinje.

ßrjedu, 30. septembra pop. w 2 hodź. w Serbßkem Domje.

I. přednoßki:

1. Wyßši wučeŕ Šěca; Zemjenjo. 2. Hudźbny dir. B. Krawc: Staro-serbßke hudźbne powoßtawki. 3. Faraŕ dr. Rězbaŕk: Mich. Brancl. Je-li čas, dalßej přednoßkaj: k. dr. Wjaćławk a k. ßtud. rada prof. Ota Wićaz.

II. namjety:

Wot wjećora 7 hodź. ßem zhromadna wjećor w „Běłem Konju" płać. 2.— hr.

SStóž chce ßo při wjeßeri wobdźělić, cheył ßo w Serbßkej knihaŕni hač do wutory připołdnja připowědźić.

Wo bohaty wopyt prosy

předsydstwo: Dr. Herman.

Trjebany jenopřežny

göpel

(Planet) z transmisiju ma tunjo na předań

Zaute w Bójßwecach

pola Wjelećina.

Gardiny, ßaty

tunjo. K. Erler, Zitne wiki 11

Serbßka kontoriˇstka

ßo hnydom pyta.

So zamołwić we wudawaŕni „Serbßkich Nowin".

Předawam mału dźělbu

bunclow z wobroć. kromu z wjelbłudowych kosmow

z pódušu z filcowoje abo Vacheßkeje kože tunjo.

Tehorunja zhotowjam zaßo ßtarowobłubowane

walkowane tofle.

Wotedawam najjenotliwßow a na zaßopředawarjow, kotriž rabat dóstanu.

Gocht, wobućowa fabr. w Neugerßdorfju, Kóhne-ßtr.

NB. Wokołonoßerjo ßo přijimaju.

Wupiˇerki, łož. ßaty, běło a pje. W. Köhlerowa, Hłow. torho, 9.

Wěcy za zymu

kaž ßtrympy, zoki, ßtrykowane

:-: jaki, ćople zymßke jaki :-:

ßu dóßle.

Zarjeńk w Khróßćicach.

Wßě ßulske knihi

ßerbßke a němßke

dóßtanjeće najtuńšo

w Serb. knihaŕni w Budyßinje

w Serbßkem Domje.

Nawěßtki přinjesu wužitk!

Visitne khaŕtki

zhotuje ßpěßnje a tunjo

Smolerjec knihićišćeŕnja w Budyßinje.

Slowki

a drubi ßad kupuje

Malczyk w Baońu

čo. 6.

MERSINSKU

Ślěbrowe twory

Motorßke koło

Huy

2 PS. bjez wjedniˇkeho wopißma poručuje

Hirche w Kamjencu, Pfortenßtr.

Nowe knihi:

G. Kral: Grammatik der Wendiˇchen Sprache in der Oberlauˇitz

3. porjedźeny a powjetßeny nakład. 219 ßtr. broš. 4,— wjaz. 5,—

Jana Hajncy: Serbßke baßnje a pěßnje

Ze žiwjenjoběhom a wobrazom pěßnjerja wudał prof. Ota Wićaz. 52 ßtr. 50 pj.

Henrik Sienkiewič: Hana

přeł. Beno Cyž. 164 ßtr. 50 pj.

Kriˇtina Royowa: Bjez Boha na ßwěće

(z wobrazami) Přełožił K. W. 54 ßtr. 30 pj.

K. B. Šěca: Cłowjek w přirodźe

Přednoßkow I. dźěł. 92 ßtr. 50 pj.

Mich. Nawka: Mikł. Andričeho Liˇty z Prahi

z lět 1886—1895. 128 ßtr. 30 pj.

Zjednoćeńßtwo ßerbßkich wučerjow: Zahrodka

čitanka za ßrěni ßkhodźeńk lud. ßulow. 240 ßtr. 1,— hr

Zwjazk łužißko-ßerbßkeho ßtudentßtwa: K 50lětnemu jubilejej hłow. ßkhadźowanki.

48 ßtr. 75 pj.

Mina Witkoje: Dołnoßerbßke baßne

54 ßtr. 75 pj. Dom a ßwět VII. zwjazk.

Dr. Josef Páta: Úvod ßtudia łužickoßerbßkého píßemnictví 148 ßtr. 2.50 hr.

M. H. I. Pobožnoßć na ßwjatym ßkhodźe.

III. Knižka za pobožne česćowanje ßydom bołoßćow ßwj. Marije maćerje Božeje.

5. wudawk.

Bjarnat Krawc: Žórleßko.

Op. 50. 65 dwojoßpěwow

Serbßka knihaŕnja w Budyßinje

w „Serbßkim Domje".

Dr. med. Starck w Budyßinje

je ßo z pućowanja wrócił.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

»S. N.« płaća měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowěrnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde do. płaći 10 zł. pj. Wudawa a dźěł Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. s w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěstki, kiž maja so had do 9 hodź. dop. wotedaŕ, płaći so za mukraj rjadk 20 złot. pj. Wobčežnje so stajace nawěstki a tabele so wyše wobilěcja. Za reklamowy n n rjadk płaći so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. n n

Čisło (Nr.) 227 **Budyšin — wutoru, 29. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Němske žadanja na konferenzy.

Němšcy pósłanzy w Londonje, Pariši a Romje su němsku wotmalwjenišku notu na pśeporośenje k bjesstrachowej konferenzy pśepodawšy, žadanja Němskeje pśihipowědźili, wo kotrychž budźe so na konferenzy dyrbjeć jednaś. Tele žadanja pocašuja so na wójnsku winu, wunpróśnjenje Kölnskeje krajiny, rědzenje wo rosrěźowym budźe Częskotkowaskeje a Pólskeje ſ Němskej atd. Do pśedka je widźeć, so budźe so Franzowska němskim žadanjam napšeczo stajeć. Tohodla nětko w Londonje, ſ wotkal je bjesstrachowy pakt wuſchoł, na tym dwělowaś pocinaju, hač budźe sćěna móžno, bjesstrachowy pakt wobſamknyć.

Němska a Częskotkowaska wo zła jednatej.

Jednanje wo němsko-częśe zła je so pónźdelu sapoczało. Po wobſamknjenju němsko-belgiskeho a němsko-awstriskeho wikowańskeho rědzenja dyrbi Němska na podkoždu rědzenju teź wěstym częśim tworam, wobjebje schlenzy, tkaninam atd. lěpšiny pśihiśiwoliś. Jednanje wo dowoju częśkeho wuhla do Němskeje śměje so w oktobrje.

*

Wo žwobodne pśihitawne pažmo w Schcežcinje a Hamburgu je so hač dotal Częskotkowaska podarmo prózowała. Po postajenjach měrowego rědzenja dyrbi Němska Częskotkowaskej žwobodne pažmo w mjenowanym městnaj pśichowaś. Tola Němska dyrbi wschelake, ale hdyž ju nichtó k tomu ſ mjeczom a kanonami njenuca, so wona wot teho wotwlakuje. Pśichi nětczišćich politiskich wobstejnoſcach Częskotkowaska ženje žwobodneho pažma w Hamburgu a Schcežcinje njedostanje.

Konferenza mjes ruſkimi pósłanzami a Cziczerinom w Barlinje.

W Barlinje budźe pjeca jutśe konferenza ruſkich wukrajnych pósłanzow. W tutej konferenzy śmě Cziczerin pśehowdźidstwo. Tale konferenza budźe so ſ reorganiſaziju ruſkeje ſwonkowneje słužby sabĕraś. Ruſki pósłanz we Barlinje je žwoju dowolenju pśehetorhnywšeji wutoru do Barlina pśihiśeł. Londonſki pósłanz Rakowski budźe žrjedu tohorunja w Barlinje. Parišći pósłanz Kražin, kotryž w tu khwilu w Moskwje pśehebywa, žrjedu ſ lětadłom do Barlina pśileceži.

Pśicheziwo němsko-schpanſkej złownej wójnje.

Rataſſka komora a winoplahowaze wokrejeźby Valencia, Almeria a Kanariſke kupy su pola knjeježerſtwa naležnu pródstwu sapodate, so by so Schpanſka złowneje wójny je Němſkej ſminyła. Nětczišćе rědzenje dyrbjało so pśeš 16. oktober podlěšćiś.

Prozeſ pśicheziwo franzowſkemu lětarjej Coſteſej.

Hawaſka powěſćerńja ſ Freiburga w Breisgawje powdź: Po ſakrocźenju franzowſkeho knjeježerſtwa je němſke knjeježerſtwo wojerwiło, so budźa franzowſkeho lětarja Coſteſa, kotryž so w Freiburgu jaty dźerži, wutoru ſudźiś. Pśichedźyła Freiburgſkeho ſuda je prajił, so Coſteſa ſ jatby puſćeża, jeli so so ſa njeho 7000 hriwnow kawźiže ſtaji.

Nĕhdyſći khěžor Wilhelm chce Achilleion wróćo kupiś.

Nĕhdyſći khěžor Wilhelm chce ſwoje pśedawſche wobſedźeńſtwo Achilleion na grichiſkej kupje Korfu wróćo kupiś. Wón wo tym ſ grichiſkim knjeježerſtwom jedna. Jeli so by k kupjenju doſchło, nadźija so pśedawſchi khěžor, so wot hollandſkeho knjeježerſtwa kóžde léto dowolnoſć k wjazymĕſačnemu pśehebywanju na kupje Korfu doſtanje.

Max Hölz w khłostarni.

S małym napraſchenjom němſkoluduwſkich ſapódkanzow w pruſkim ſejmje je so ſažo dopomnjenje na kommuniſtiſkeho ſapalerja a rubježnika Hölza wožiwiło. Pruſke juſtižne ministerſtwo na praſchenje wotmołwi, ſo je so Hölzej po hač dotal njewuſłědźenym waſchnju poradźiło, liſty ſe khłostarnje ſtaś. Tale wěź so hiſchcze pśehypytuje. 29. auguſta su Hölza ſ Wrótźkawſkeho ſtatneho jaſtwa do khłostarnje w Großſtrelitzach dowjeſli. Wſchě naprawy su so ſtałe, ſo by so jeho wutwobadźenju ſ khłostarſkeje jatby ſadźewało. Wĕrno njeje, ſo Hölz bjes ſadźewka ſe ſwonkownym ſwětom wobkhadźa. Wón je wot 21. januara hač do kóńca auguſta 1925 pjeć privatnych wopytow pśihiał, njes nimi ſchtyri wot ſwojeje žony. Pódła teho su towaršchojo jeho ſtrony a jeho praviſtiſzy ſaſtupjerjo, kiž ſa wobnowjenje jeho prozeſa dźěłaju, ſ nim rosrěźenja mĕli. Pśichi wſchĕch wopytach bě jedyn ſaſtojnik ſ khłostarnje pśihitomny. Dale njeje wĕrno, ſo ſebi Hölz ſwojeho ſamžneho pśiſarja dźerži, ſo je w ſwojim liſtowanju njewobmjeſowany a ſo ſmě ſebi bjes khłostarja njeporjadnoſcze a njewuſchnoſcze dowoliś.

Wobućowy dom Ernsta Löberta

w Budyšinje na seminarſkej hasy 6. Rĕdź serbski.

Najl. a najtuńša kupowańska wobuća. Pódušowanje spěšnje a tunjo

Cziczerin do Warſchawy pśiſeł.

Pólſka pśched pśiſchemĕnjenjom ſwoje ſwonkowneje politiki ſteji. Hač dotal bĕchu mjes Pólſkej a Ruſkej pomĕry ſtajnje napjate, k wójnje mózeſche mjes wobĕmaj ſtatomaj kóždy wokomik dóńcź. Na dobo pak ſu ſo w pośledniim cźaſu Ruſojo a Pólacy ſpśeceſelili. Kaſke pśihiczinу ſu k tomu dowjedźe? Dotalne němſko-ruſke pśeceſelſtwo je ſo roſtiſchażło. Němſka je ſo Jendźelſkej pśihibliźiła. Po radźe Jendźelſkeje je Němſka Franzowſkej bjesſtrachowy pakt poſticzіła. S nim dyrbi ſo franzowſko-němſkemu pśeceſiwniſtwu rónz cźiniś. Sa to, ſo ſo Němſka wojeńſkeje wójny pśeceſiwo Franzowſkej wotrjekuje, dyrbi wona ſaſtunanje w Pólſkej a Częskotkowaſkej doſtaś. Hač ſo tutón plan jendźelſkeje politiki pśichwajeſcej hodźi, je wſchak nĕtkole hiſchcze jara dwělne. Wón pak njeje na dotalne pomĕry mjes europiſkimi ſtatami bjes ſcźěhłow woſtał. Doſeł je Němſka na ſtronu Jendźelſkeje, najwjetſcźeje njepśeceſelſniju Ruſkeje, ſtupiła, Ruſka wjazy Němſkej njewĕri. Wona je ſo ſa druhimi ſwojaſkarjemi roſhladowała a Pólſkej a Franzowſkej ſwjaſk poſticzіła. Polazy, kotrymž je ſtrony Němſkeje ſtrach ſahubjenja pólſkeho ſtata hroſy, ſu poſkiczemu ruku Ruſkeje ſ wjeſelocźu ſapśihimnyli. Ruſkeho ſwonkowneho kommiſara Cziczerina, kotryž je njedźelu do Warſchawy pśiſeł, ſu ſ wulkimi cźeſcźemi witali. W Cziczerinowym pśchewodźe ſtaj bobuſtaw ruſkeho ſwonkowneho kommiſariata Florinſki a ruſki pósłanz we Warſchawje Wojkow, kotryž bě Cziczerinej hač k ruſſko-pólſkej mjeſy napſcheczo pśiſeł. Popołdnju je ſo Cziczerin do privatneho wobydlenja pólſkeho ſwonkowneho miniſtra Skſynſkeho podał. Tam bě ſhromadne ſnĕdanje, pśichi kotrymž ſtaj ſo pódła wobeju miniſtrow ruſki pósłanz we Warſchawje a pólſki pósłanz w Moſkwje wobdźĕlikoj. Wjeczor bě w pólſkim ſwonkownym miniſterſtwje pśenje offiſialne roſrěźenje mjes Cziczerinom a Skſynſkim. W njedźelniſchim roſrěźenju je ſo jenoź wo ruſko-pólſkich naležnoſcach rěcźało, mjes tym ſo ſu pónźdelu internazionalne praſchenja do roſpominanja pśiſchiſke. Dźenja wutoru je Cziczerin ſ Warſchawy do Němſkeje wotjeł.

Wo pólſko-ruſkim ſbliżenju.

Moſkowſke „Iſwěſtija“ piſchu, ſo je Pólſka ſwoju nadźiju hač dotal na ententu ſtajała, ſo pak nĕſto widźi, ſo je ententa pśeſtała być. Pomĕry Pólſkeje k Jendźelſkej ſu dźeń a hubjeńſche. Jendźelſka jako napśeceźiwnу punt pśeceźiwo Franzowſkej a Pólſkej Němſku na walu ſtaja. Pśichi tym wſlіw Franzowſkeje w ſwětowej politiſy ſtajnje wotdźeła. Teź na Maku ententu njemóże ſo Pólſka ſe ſwojej politiku ſepjerać. **Pólſko-ruſkemu pśchiblіżenju je hač dotal bojoſcź Pólſkeje pśched Ruſkej a pśched tak mjenowanym imperialiſmom ſadźewała, kotraž pak je nĕſto ſaſchła.**

Pódła teho ſo Pólſka nadźija, ſo budźe ſe ſaſtupjenjom Němſkeje do Swjaſka Ludow ſtrach nimo, ſo Ruſka a Němſka hromadźe Pólſku nadwadnjetej. **Pólſzy politikarjo ſu tohodła dopośnali, ſo je ruſko-pólſke ſbliżenje móżne.**

Spjeczіwoſcź w cźerwjenym wójſku.

Schwedſke nowiny „Stockholms Tidningen“, kotreż ſu ſwjeſcźa wo wobſtejnoſcźach w Ruſkej derje wobhonite, ſe telegramom ſ Moſkwy powědźa, ſo je rewoluzionarna rada wukas wudała, ſo na ſo jedyn pěſchi regiment, kotryž bě ſo do Sſmolenſka pſchepokoјił, roſpuſcźeńcź, dokelž ſu ſo muſtwa ſapowědźite, ſo pſchi khłostańſkej expedizіji pśeceźiwo ratarjam wobdźĕlіcź. Teź w Kamborje ſo wojazy ſpjeczuja. W tujerdźіnje Kuſchgy je zyła wobſtadа poſluſchnoſcź ſapowědźіka. Kommandanta a wſchіtkich kommuniſtow mjes offizjerami, kaž wſchіtkich wojeńſkopolitiſkich wjednikow ſo ſkónzowali. W zyłym rańſchim a połodniſchim Turkeſtanje je ſo tohodła wójnſki ſtaw pſchipowědźił. Jedyn pěſchi bataillon, batterija artillerije a dwě ſchwadronje kavallerije ſu ſo ſapowědźite, pśeceźiwo ſbjeżarjam we Kirkandże wojowaś.

Kriſa w franzowſkim hórniſtwje.

Franzowſka wuhlowa induſtrija je wot dlejſcheho cźaſa w kritiſkim połoženju. Hižo dawno trajeſej kriſy mózachu hač dotal pśeczo hiſchcze dowobarać, hač runje dowoſ belgiſkeho a jendźelſkeho wuhla franzowſkim wobſedźerjam wuhlowych jamow pśeczo wjetſchu konkurrencu cźini. Nĕſko pak po ſpadu kriſe wudyri, a to, kaž w Jendźelſkej, ſe ſadanjom wyſchſcheje mzdy hórnikow. W Donai je ſtoboſtu poſtrejenje mjes ſaſtupjerjemi dźěłaceрjow a dźěłodawcow było, w kotrymž dźěłaceрjo ſwoje nowe žadanja pſchedniejſechu. Žadaju ſebi, ſo by ſo jim ſchtyrjeſći prozenſki drobocźiny pſchiraſk ſažo pſchiwolił. Dźěłodawarjo pak praja, ſo jón njemóża dawaś. Najwjaſy, ſchtoż ſo pſkiczeja, je 20 prozentow. Dokelž ſo dojednanje njeje doſpiło, je ſo jednanje bjes wuſwĕcha pſchetorhnyło.

Jendźelſka chze ſo wójny ſ Turkowſkej ſminyć.

Jendźelſka žaneho hłupaka njenamaka, kotryž by ſo narěźeć dał, ſa nju Moſſulſkeho kraja dla, ſ Turkowſkej wójnu wjeſeć. Koſcźe ſwojich ſamžnych wojakow pak wona nochce roſtſeleć dać. Tohodła wona Turkowſkej na dobo pſcheczelne wobliczo pokazuje. Jendźelſki kolonialny miniſter Amery, kotryž je ſo wcźera ſ Genfa wróćił, je nowiniſkim ſaſtupjerjam rjekł, ſo wo wójnje Moſſulſkeho praſchenja dla njemóże jenje rěcze być. Jendźelſka pak dyrbi jako dowĕrniża ſtata Fraka ſa to wuſtupowaś, ſo bychu jeho mjeſy njeſranjene woſtałe.

Nĕkotre jendźelſke nowiny kolonialnemu miniſtrej diplomatiku njehmanoſcź porokuja. Amery budźiſche bjesſtrachowy pakt ſ wotmilitariſowanym pažmom we Moſſulſkim kraju, kotryž je Turkowſka Jendźelſkej poſticzіła, dyrbjał pſchijeć. Wſchak je Turkowſka Jendźelſkej pſchi wotewrjenju petrolejowych žórłow lěpſchiny poſticzіła.

Wójna w Marokkowſkej.

Schpaniczenjo pjecza Ajdir dobyli.

Londonſkim nowinam „Central News“ ſo 28. ſeptembra ſ Madrida telegrafuje: Primo de Rivera je runje wójſkowu roſprawu wojſewił, kotraž pſchipowĕda, ſo ſu Schpaniczenjo mĕſto Ajdir, dotalne Abd-el-Krimowe žydleſcźo, dobyli. S privatneje ſtrony njeje ſo tale powĕźć hiſchcze potwjerdźiła, tola njeje žaneje pſchiczіny, na tym dwělowaś, ſo je wĕrna.

*

S Madrida ſo 28. ſeptembra powĕ: Franzowſojo a Schpaniczenjo koło pſchezo wuſo wokolo riffiſkich Kabylow cźahnu. Pśeńje Ajdirſke khěže hižo pod tſeleńzu ſchpaniſkeje lohkeje artillerije leža. Hdyž budźe hora Dźebelſalem dobyta, njebudźa wojazy ſtraſchne, do Ajdira ſaczahnyć. Nĕkole ſo wo Ajdir horzo wojuje.

S franzowſkeje fronty.

Hawaſka powĕſćerńja 28. ſeptembra ſ Feſa powĕ, ſo ſu Franzowſojo njedźelu na wjeczornej fronczе wſy Hammar a Harrara, kotrejž bĕchtej ſ riffiſkimi Kabylami wobſadźenej, a nĕkotre njepśeceźelowe ſtejiſchcźa k połodnju franzowſkeho ſtražiſchcźa Buganuſa po ſaſahkym pſcheczіwjenju njepſcheceźeliſkich wobſadkow dobyli. Njepśeceźelſa ſu cźeſko ſchkodowali. Franzowſke ſchkodowanje je lohke. Buganuſke ſtražiſchcźo je ſo ſnowa ſ zyrkwu ſaſtaralo. Nóż je ſo w tutym wojowniſchcźu ſmĕrom minuła.

W ſrjedźnej franzowſkej fronczе ſu domoródne jĕſdne woddźelenja kabyliſke ſtražiſchcźa nadpadowale. Howak je wo zyłej fronczе ſ mĕrom było.

*

Dopiſowaŕ franzowſtich nowin „Debate“ w Alhucemaju piſche, ſo dyrbi ſo lud na to pſchihotowaś, ſo budźe pſchichodne wojowanje ſara cźeſke. Riffiſy Kabylojo maju wulku hromadu munizije. Pſchi dliſtim wojowanju ſu widźeli, ſo offizjerojo wſchelakich europiſkich ludow tſeleńzu njepſcheceźelowych maſchinſkich tſełbow a kanonow wobja. Wĕrny a doſcheze pſki mórſkim brjoſoh ſakhadźeja a wutoczenje poczejuja.

Njewoprawnjene amerikanſke poroki pſcheciwo twarzej zeppelinſkeje łódze Z R 126.

We Waſhingtonje je roſprawa wójſkowneho wjednińſtwa wo trjebanju powětrownych łódzow wulke ſpodźiwanje ſbudźiła. Wójſkowe wjednińſtwo je ſo ſapowjedźiło, ſo ſ zeppelinſkej łódzu „Los Angelos“ ſwuczowaċ dać, dokelž ſu major John Kenneđy, kotryž je powětrownu łódź pruho-

wał, boji, so wona po puću „Shenandoah“ póńdże. **Kennerdy Nënzowo winuje, so ću sa Los Angelos hubjeny material nałožili.** Plunowe blonki ću wurjadnje lohko natwarjene. Swonkowny pschikrywy je ſ hubjeneho materiala, ketryż je najlerje hischcże ſ wójnſkeho czasa ſpjetny był. Dalſche poroki ſo pschecżiwo twarej troſki czinja.

Offizjer powetrowneje łódże wójnſkeho ministerſtwa praji, ſo je nëmſka wobſadka, kotraż je powětrowu łódź do Ameriki pschiwjedła, ſpytała, Amerićanam wukasać, kak maju powětrownu łódź wjeſeć a kak ſ njej wobſkadżeć. Amerićenzjo pak ſu mënili, ſo wſcho wjedża a ſo jim nëmſke rosnuczenje njeje nuſne. Nënzy ſu Amerićanow warnowali a jim radżili, na wodżidło a btunki wobezbje kedżbować a je wótżne dżerżeć. Na wſchë warnowanja nëmſkich zeppelinſkich wjednikow njeje ſo poſłuchało, tak ſo je „Los Angelos“ nëtkole w jara hubjenym rjedże.

Zjězd katolskich wučerjow w Sakskej.

W Budyſchinje, 29. ſeptembra 1925.

S pschileżnoſcu 20. ſjězda ſwjatſka katolſkich wučerjow w ſwobodnym ſtaće Saſkſeje wotmëka ſo tu **paedagogiſkich kurſuſa** wot 28., 29. a 30. póńdżenja w katolſkim ſeminaru. Pſches 100 wučerjow (też nëſchto duchownych), kotſiż buchu ſwjetſche w tudomnym wuſtawje wukublani, witaſche wczera popołdnju ſtudijny rada dr. **Rolla** a **pokaſa**, kak tuto ſarjadowanje biſkopa dr. Schaefera a ſemtnarſkeho wučerja dr. Foerſtera ſwoje płody njeſe. K ſchëſtemu rasej ſeidu ſo katolſky wučerjo w tudomnej alma mater (wučerni) a ſ pjatemu rajeſ buchu tute paedagogiſke kurſy tu ſarjadowane, ke kotrymż ſtaj naſpomnjenaj kniſejaj wjele mozow a lubo ſche wënowałoj. Witaſche mnohich hoſcżi, mjeſ nimi wyſchſcheho ſchulſkeho radu Krahla, tachanta Hartmanna jako ſaſtupjerza tachantſtwa, dale redaktora ſchulſkich notwin ſa Sſewjernu Nëmſku, wučerja Fritza ſ Wrótżkatwja. Poſtrowjaze dopiſy bëchu pódżali hamtſki hejtman, krajny wubjerk nëmſkich katolikow we Czeſkoſłowakſkej a druſy. W mjenje miniſterſtwa ludowoje wyſchkanoſce poſtrowi wyſchſchi ſchulſkt rada Krahl ſhromadżenych, pſchejeſche dżëłu najlepſchi wuſpëch a wſjewi, ſo miniſterſtwo tute kurſy, kotreż k roſwuczenju ſwojich wobdżelnikow ſtużi, ſej jara waży (je też finanzu podpjeru dało). Seminarſki direktor dr. **Loebmann** ſtrowjeſche pſchitomnych w mjenje ſeminarſkeho wučerſtwa a wuzrajt ſwoje pſchipójnaze, ſo tajka wulka liczba wučerjow, niedżiwajo na hoſpodarſke wobſtejnoſcże, ſo jeſchła je a pſchejeſche ſhromadnemu dżëłu Boże ſchonjowanje.

Potom rëczeſche univerſitny profeſor dr. **Behn** ſe Bonna nad Rhynom **wo wočežhnjenju a ſwëtowych nahladach**. (Wo tutym pſchednjeczże pſchednoſchuje wſche tſi dny, runje każ tamnaj wo ſwojim.) Roſnoriwaſche, kak materialiſtiſke a kſcheſcżanſtwo w naſchim cżaſu mjeſ ſobu wojnjetej a tuta wójna też ſwój pucż do ſchulow a wučerſkeho namakała je. Rektoraty ſchulſki rektor dr. **Vorholt** ſ Heinsberka pola Aachena pokaſowaſche, **kak domowinſki a pſcheżiwjenſki problem** ſo **pſchi wukublanju wočežhnjerjow w katolſkim ſmyſle** ſo pſchewjeſeć hodżi a rëczeſche wobeżje ſa konfeſionalnu ſchulu (po wuſnaczi). Dr. **Offenſtein** roſprawjeſche nadrobnje **wo ſakładnych praſchenjach ſchulſkeje politiki**. Wſchitzy tżi rëcżnikoja cżerpachu ſ hłubokich żórłow ſwojeje wëdomoſcże a znëjacha mózne pſchipóſnacże.

Póńdżelu wjecżor wotmëka ſo w „Bëłym konju“ ſhromadżiſna ſobuſtawow katolſkich wučerjow Saſkſeje. Jednaſche ſo mjeſ druhim wo nowym wudawku nëmſkeje cżitanki (ſa 7. a 8. łëtnik), kiż je ſhotowjeny, a ſchulſkeje ſpëwarſkeje knihi ſa ſakładnu ſchulu (Grundſchule) po zyle nowych ſadżadach. Dale roſmołwjachu ſo wo wſchelakich ſwjatſkowych naležnoſcżach. Tak wuſwoli ſo po pſchedhydżiwo ſobeła ſnowa, hdyż dotalny dołholitny pſchedhydża wyſchſchi wučerſ Scheder ſwoje ſaſtojnſtwo ſłoži a je na młodſche ramjenja położy. Swjaſk kat. wučerjow wobſtejeſ na wſchë 35 łët. S małych ſapoczatkow je ſo w běhu łët k nahladnej organiſaziji wuſwił a płacży też nëſchto w ſjawnoſcżi. Je pſchiſamknjeny wulkemu ſwjaſkej katolſkich wučerjow w Nëmſkej a ſej też wjazore ſamoſtatne każy wułworik. Se ſakſkim wučerſkim towarſtwom ſteji w dżëłowym ſwiſku. Wobſteji ſ ſwjazowych (11) wokrjeſnych towarſtwow. Mjeſ nimi je Sſednoczeńſtwo kat. wučerjow ſerbſkeje Łużicy, kotreż łëta żiwoje 40 łëtne wobſtacże jako tajke żiwjeczł. S roſprawy ſapiſowarja ſhonichmy, ſo w Saſkſej na 625 katolſkich wučerjow na wſchëch ſchulach (katolſkich a evangelſkich) ſtuttuje, 42 bu wottwarjenych. Jutſje rano wotmëka ſo ſa ſemrëtnych ſobuſtawow Boża miſcha, każ też padnjeni ſo na pſchihodne łoaſchnje poczeſcża. Swjaſkowy ſjëd bëſche ſe wſchëch kóncżin Saſkſeje wopytany.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 29. ſeptembra 1925.

Dnjownica.

Wutora, 29. późnjeńca.
Michała, arcyjandżela.

1852 so Khwaćicy wotpala.
1848 w Barcże wotmëwa ſo prëni ſerbſki miſionſki ſwjedżeń z prědowanjom fararja Konika-Kluk-šanskeho.

Wjeczorny kërluš.

Mój Bożo, nëtk cheu lehnyć hić,
A mojej woći zańdżelić,
Tuż hladaj na mnje ſ njebjeſow.
Mi pósćel twojich ſtrażnikow.
A ſym-li hrëšił wodnjo ja,
Mi twoja hnada wodawa,
Přez Khrysta krej mje wuſwieći,
Wot wšitkich hrëchow wučiśći.
A je-li mje ſtó rozhnëwał,
So na mnje hrëšnje překłwatał,
Dha, Wotże, njech je zabyte
A jemu wšitko wodate.

Korla Konik 1815.

*

— **Wo wjedrje.** Wczera wjecżor we 7 hodż. barometer 740, hygrometer +1½, thermometer we dnju +10. Dżeńa rano we 8 hodż. barometer 746, hygrometer 0, thermometer pw nozy +8. Wuhlady na mało ſo pſchemënjaze wjedro. — Skhlenża je wyſoko na rjane łupika. Wjedrańże pak dwëluja, hacż rjane wjedro dołho ſmjeńy. Po jich roſprawje ſ wczerawſchejho ranja je ſo nižina nad krajinami pſchi wułiwje Lobja dale na raniſche morſo hnuła. Se ſwojimi wubłżkami nam hacż do ſaſdżeneje nozy ſ khwilemi deſcheżowanje pſchinjeſe. Nad wjecżornej Europu wupſcheſeſkta ſo wyſchina, kotraż tohorunja nam wuwjedrjenje pſchinjeſe. Ale wiżina pola kuwy Islanð je nimale łyhna. Je-li naſche ſtrony pſchecżejnje, nam ſa jutſiſchim wſcże wjedro ſabo nakaſy. — Jutſe ſrjedu ſłónczko 5.59 hodż. ſhdża a ſo 5.40 hodż. khowa. Mëſacż ſhdża popołdnju 5.26 hodż. a ſo rano 3.09 hodż. khowa. — W połnoczej Norwegiſkej je łëtka ſyma prjedy hacż druhe łëta ſapuſtiła. Pſchi 4 ſtop. ſymy tam hižo na hatach a łużach łód dżerżi.

— **Skhkowa powjeſcż wo wjedrje ſa jutſiſchu ſrjedu:** Pochmurnje. W Jendżelſkej, Schwedſkej a połnoczej Ruſkej maczate wjedro.

— **Rosprawa polizije.** Saudżenu ſobotu bë na tudomnych tydżeńſkich wikach pſchecżiwo poſtajenju do 10 hodżin jedyn wikowaſ pjerſinu a jeja k ſaſopſchedawanju kupował. Jeho polizija dla pſchedżenja pſchecżiwo mëſchczańſkemu wicżnemu poſtajenju napiła.

— **Młodżawa borczi.** Dalako ſtyjſchich nëtko — hdyż pſches pola a hona dżeſch — ſchworcżeć a borcżeć. Runja pſchedſtawiſnikemu hobrej ſteji młodżawa pódła wyſokeje ſajmy na próſdnym wużnëtym polu. Maſchina jerże a jerże a korcżi ſpokojnje. Muże a żony tykaja njeſpróſnitwje do njenaſytneho hobra. Wot ſłónczka ſkhadżenja hacż wjecżor do ſtonczka khowanja ſcżelu ſnopy do ſtajnje roſdajeneje klamy. Pót bëżi ſ cżoła, cżecże pſches kłepotaze ſuby. Se ſpëchom cżumpa cżeſki rjemjeń a pohonuje mjeńſche ſtawy. Mak pſchejo ſpëſchnjſchemu wjerczenju a kłepotanju. Maſchina dyrkota a ſo pari, ſemja ſri we wokolinje. Syſcżo ſchcżerczo pſcheńdu ſnopy żiwot młócżawy. Cżorny, ſe ſajami womajany a ſakurjeny muż mjeta wuhło do cżerwjeno-żełtkiweho bjesdna. Dżiwej kuli rejwjetej na cżornym kotłowym brjuſche. Tołſty kur wala ſo ſ wyſokeho cżeńkeho wuhenja. Brunaczkaj ſtonataj po mokrym polu ſe ſudom wody ſ móznej maſchinje. Syſchcżo, hitajo ſrëba horny żiwot khłódny napoj do cżorneho brjucha. Tołſto każ ruka bëżi ſorno do mëchow. Twjerde ruży cżiſtnu mëchi na wós. Stonajo a wrëſchcżo jëdże wós ſe pola. Jony a muże wopuſchcża mëſtno napinajeho dżëła. Sſłónczko je ſo ſkhowało.

— **Njedżelu, 4. oktobra ſu w Budyſchinje wobkhodny wotewrjene** dopołdnja wot 1—12 hodż. a popołdnju wot ½2—6 hodż. Saſo njedżela, na kotrejż ma wjeſny lud ſkładnoſcż, ſwoje kroſchki do mëſchczańſkich murjow pſchinjeſcż a żebi wſcho mózne rjane a lëpſche a hubjeńſche domoj ſobu wſacż. Schtóż pak cżge na kermuſchu hicż, njech dże w Bożim mjenje na kermuſchu, tam je jëſcż a picż darmo. A jeli wujej abo cżecże hiſchcże doſcż njeſjëſch, tak hladatej hiſchcżſchijwje na tebje a porokujetaj cżt, ſo ſo hordiſch a podobne. Tuż roſważ żebi, w běhu tydżenja hiſchcże, hdże ſo njedżelu 4. oktobra naſtajiſch.

— **Płunowe rowy njeſmëſch wobſwëtliczż.** Mëſchczańſka **płunańna** pijche nam ſcżëhowaze: Po § 10 porjada ſa płun wotebëraŕi je ſakaſane, płunowe towy wobſwëtliczż. Wobżebje ſtraſchne je, je tam, hdyż ſo pódła **płunowodu** próſdnejńży tworja, w kotrychż ſo powëtr ſ płunom ſmëſcha.

— **Wëża na Mniſchońzu ſteji hižo 40 łët.** 28. ſeptembra 1885 pſchepoda ſo wëża k ſjawnemu pſchiſłupej. Na ſamym dnju wotewri ſo też tamny hoſcżeńz na Mniſchońzu. Każ je ſnate, je wëża 20 metrow wyſoka. Sa twar je ſo wożebje „Budyſchſke hórſte towarſtwo“ w lëcże 1882 ſałożene, ſtarako. 40 łët hižo ſteji wëża. Tak nëkotry je hižo ſ njeje na żerbſtki traj kołowokoło hladał. Je łukaſ do wjeſkow, kiż we wokolinje ſ kwëtkami wobdate leża.

— **Budyſchſke ſchrybarſke jahrodniſke druſtwo** mëſcheje ſobotu 26. ſeptembra w piwarńſkej ſahrodże ſwoju mëſacżnu ſhromadżiſnu. Pſchedbyda roſprawjeſche wo dżëławoſcżi. Sa nowe ſahrodki ſu ſo we běhu łëta 7 000 hrimnow wudałe. Nowe ſahrodki pſchi Pſchiſchcżeżańſkim puczu dyrbja ſo w běhu cżaſu pſchihotowacż. **Dale poſtaji ſo wotnajeńſki pjenjes na** łëto 1926. **Sahrodkaze ſady dóſtachu nowe mjena. To** rëkaja 200 **ſahrodkow**, kiż pſchi Pſchiſchcżeżańſkim puczu ſady kaſarnow leża „Raſiche ſtónzo.“ 130 ſahrodkow mjes artilleriſkej a huſarſkej kaſarnu rëkaja „Rjany wuhlad.“ 60 **ſahrodkow mjes** Wjeſeczańſkej a Nowoſadſkej **drohu** leżaze rëkaja „Wołſchewjenje,“ dotalne Jokuſchowe ſady (pſchi podleſchenej wjecżornej drósy) 35 ſahrodkow rëkaja „Kwëtkownja“, 100 ſahrodkow pſchi Pſchiſchcżańſkim puczu mjenuja ſo „Łëtnja radoſcż“, 200 ſahrodkow pſchi Drjeżdżańſkej drósy „Wjecżorne ſtónzo“. Sa prënje połłëta łëta 1926 dyrbi ſo wotnajeńſki pjenjes wot 1. januara hacż do 15. februara ſapłacżicż. Po 15. februaru poczina ſo napominacż. Na kónzu łëta dóſtanu 800 mëjiczeli ſahrodkow wobżebłu nowinu. Każ w ſhromadżiſnje ſo wojſewi, je napraſchowanje ſa ſahrodkami pſchezo hiſchcże jara łyhne. W tutym łëce jenoż je ſo 200 nowych ſobuſtawow ſapiſażcż dało. Druſtwo ma pſches 1200 ſobuſtawow.

— **Jubilejne ſwjatocżnoſcże w ſozialdemokratiſkej ſtronje.** Póſłednju njedżelu mëſeſche 3. Budyſchſki podwokrjes w 4. ſaſkim wółbnym wokrjeſnu ſwjedżeń ſwojeho 30łëtneho wobſtacża. Pſchi ſwjatocżnoſcżi we „Krónje“ bëchu mjes druhimi też pſchitomni wokrjeſny hejtman Buk ſ Drjeżdżan, Zitamſki hamtſki hejtman Kahmann, nëmſkoſtatny ſapółłanz Kraetzig ſ Berlina,

Wodolena.

Schumawſka powjeſcż ſ tónza póhanſkeho cżaſa.
Napiſał Jwan Klicpera.

(Pokraczowanje.)

Wodolena mózníe ſebobu ſatorkny, jeje wócżko ſo ſaſwëcżi ſ błyſchcżom ſprawneho hnëwa, hdyż jemu ſłoku wotmołwi:

„Ty wowrótnjeny muże, kiż krótkowidżaſy wokaſch żałoſnu wjecżor mózných bohow ſ proſtorecżazym jaſykom na ſwoju hłowu. Twoje pſchijimjenje wſchak njeſtanje ſo ſ wëcznoſcżu, doniż ſ naſ ſwërnych cżeſcżowarjow poſwjatnych bohow tudy ſłudże jenoż jenicżki. Wſchak też wſcheſhomózni bohoja pſchińdu k nam na poſmoż a kaſtałkuli liczba waſcha njech je też wjetſcha, powali a ſatepta waż do próchа.“

„Hižo doſcż ſ tutymi hanjazymi rëcżemi!“ ſakſchikny roſhnëwany Kiſcheſcżan. „A wy bratſja w Khryſtu, dëże ſo njekombdżże a pſcheczíwo bjesbożnemu pſchibohu ſaſtajcże naſche ſwjate ſnamjo!“

Nimale we tom ſamym cżaſu wuſtupichu ſe ſwjatohaja Borżek a nëkotſi dwaceczi mużow, pſchinoſchujcy na ramjenjach ſ dweju ſylnych kramow ſłożeny wulki kſchiż, kotrehoż krótſchej dwë prëkuſchnej ramjeni wodſebjeſche ſe ſchmërka wumëłżej ſpleczeny wënz, ſpuſchczejo ſo każ wodżëw ſ njeju. Pſchinjeſeſchu ſwoje njeſlohke bremjo hacż k ſamomu woltarjej a ſłożiwſchi dleſchi kónz k ſemi, podprëchu jón wo kamjenitne woporniſchcżo a ſeſtupachu ſo potom wſchitzy pſchi hornim kónzu, dżerż tak poſwjatne drjewo ſe ſwojimaj ramjenjomaj do wyſokoſcże.

Na Kſcheſcżanowy pokiw a Einhartowe namołwjenje kiż ſ kedżbliwym wócżkom ſledowaſche ſa tóżdym ſpohladnjenjom póhanow a potom też ſa pohladom Kſcheſcżanowym, pſchiſtupi ſkoku nëſchto muży k woporniſchcżu a ſapoczachu hnydom pſchipódła kopacż ſpëſchnje wuſku, hłubiſchu jamu.

Wichor ſbëżny ſo ſ wulkej mozu, howrjeſche dżiwje, ſhibowaſche wjerſchki ſchtomow, łamaſche hałoſy a hałżki a ſakhadżeſche, każ by nanajbóle ſo roſnjemdrjeł ſ najbórſchim hnëwom. K tomu nażłodowaſche błyſk ſa błyſkom ſ cżornych mróczelow a wrjeſkot hrimota bubotaſche hrożo w najbliżſchej wokolnoſcżi hory.

„Sadżerżcże!“ ſakſchicża Wodolena móznje, wobkedżbujo hižo ſamyſł kſcheſcżanow. „A boſcże ſo ſprawnych bohow! Sſtyſchcże, kak ſo mózny hnëw jich ſhudżuje, hrimaſ a błyſkwodżeſ Pjerun ſahanja ſo hižo ſe ſahubnym bjerkom we ſwojej ruzy. Njemaboże jeho ſ hnëwu, jenaczki pokiw wot njeho a wón waż wſchëch hromadże ſ tuteje hory wotnjeże, a Morana ſawyſka nad ſwojimi bohatymi woporami.“

„Aj, ty jëdojta ſmijiza, w ſaſzakloſcżi ſwojeje wumyſlenеje wëry do bohow a we łżi njepoddajomna, ty jenoż ſatraſch durbich a ſwoje krótkowidżaze błudne wowſki ſ pſchiwërkami a bajkami mo mózném hnëwje njebjo a ſemju wobkrjeżazych bohow. Nam dże ſo twojim hrólbam a khloſtanju twojich makomózných pſchibohow ſmjeczż a my poſtajimy napſcheczówo poſtaweje waſcheho Sſwantowita, wobkrjeżerja ſwëta, błakwjeje naſch żywaty kſchiż!“ poſmëſchnje pſchiwoła k Wodolenje Kſcheſcżan, pokaſujo na runje wuſbëhnjeny wyſoki kſchiż, kotrżż mużojo nëtko do wukopaneje jamy ſaſadżichu, wobtwerdżujo jón ſe ſemju a kamjenjemi, kotreż ſe ſwojimi klepadłami a zypami do ſemje ſatołkachu. Sa krótki wokomik ſtejeſche tu runje ſnapſcheczża wokkarjej, wupinajcy wobej ſwojej ramjeni nad woporným pkomjenjom, a ſ błëcko drjewa cżeſcżany a ſ cżerwjenym żwëtkom ſpazych wohnjow wobſwëtłowany mózníe ſo wuſbëhowaſche napſcheczo poſwjatnej lipje do nózneje cżiny żahajo.

S najwjetſchim hnëwom ſabkyłkyſchtej ſo wócżaj Wodolenina, jeje poſtawa ſo ſ wyſoka ſtruna a wona ſe ſcżehnjenymaj ramjenjomaj wubuchny do pkomjenitych kłowow ſadwëłowazeje ſwaſliwoſcże:

„Hlej, ludo póhanſki, kajka haniba ſtawa ſo na poſwjatnym mëſcże ſtarodawneho Swantowitеho haja twojim bohom! Tam, hdżeż ſej wot dawnych cżaſow ſem ſe ſchëdżiwych wëtow twoji wótżało a macżerje ke modlitwam a woporam wſchehomózneho Sſwantowita ſu ſkhadżowali, a bóh ſam ſwjaty je żebi ſtan ſałubił, tam, ſe bohahanjerſkim ſamyſłom a njepſcheczeſtiwom je ſo tu nëſko ſem pſchihnałko pſchecżiwnikow a wotpadnikow wot bohow a kaz nam naſche ſwj. wukonjenje błużby boham. Niż my to byli njejſmy, kotſiż ſmy kſcheſcżanow a jich bohow wonjeczeſcżili a jich hanili. Kſcheſcżenjo ſu naż napadli a dżeżża ſ poklatej wëru nam hiſchcże bóle poklate ſnamjo ſwoje a kſcheſcżenżu nam nanuczicż. Nëtko je pſchiſchła doba, hdyż mamy łuboſcż a ſwëru naſchim wëcznym bohom wobſpëdcżicż. Tuż mużojo póhanſay, dajcże ſo do dżëła a powalcże tamne cżornobohowe ſnamj kſchiża do próchа, njech ſo pokori pſched ſwjatym pſchibohom Sſwantowitom! Bohojo budu ſ nami wojowacż. Dopëdka, do boja!“

A jako by ſe ſahorjazymi ſłowami Wodolenimyni do póhanſkeho ludu ſajeł duch hordliwoſcże a mozy, faſzwëcżi ſo póhanam wſchëm wożi w bojowym błyſkcżu. S błyſkwim halekanjom walichu ſo mózníe ſ dżëła na rjady wobſtupowazych jich ſtokomnjerjow a ſ dżëła na kſchiż, ſpuwajo ſ mózným ſmokanł jón powalicż.

Krótke wojowanje naſta. Po małej khwilzy walachu ſo hižo póhanjay mużojo poraženi w próſche abo pſchemożerſkich wobarachu ſo w njerunem boju ſ poſledním ſodżiwom waſzym ſapjeranjom pſcheczíwo namoży kſcheſcżanow. Brońże jim wotewſcheho a nimo nëkotrych lohko ſranjenych budżu na rukowaj ſwjaſani.

„Aj, tu widżicże wutłëdk ſwojeho boja, w kotremż dyrbjachu wam bohy na pomoż pſchikhwataczż!“ wołaſche Kſcheſcżan k Wodolenje, pokaſujo na podżelanych póhanſkich mużow. „A njepewaleny wam k łubu ſteji tu kſchiż!“

(Pokraczowanje.)

Přiloha k číslu 227 „Serb. Nowin“

wutoru, 29. septembra 1925

Dawki a cła.

Rozpomina němski nacionalökonom.

W jenom kraju zyłko jenkeła njeby wyjichnoćeji móżno było, tak do ludowego samóżenja mutspschimacj, każ je to naścha němińka wyschnoćć cźinika a hischcze cźini. W jenom kraju njeżu żo podobne sumny dawkow swjedełe a skoro bjes pschećiwjownja saplacźite każ pola nas. Skoro żo żda, każ by lud jenoż dawkow dla hischcze był a bźełak, wón płacźi a płacźi, ale kak steji ſ ludowym hospodarſtwom? Njeidże wschitko wróćo? Stat pak żo njepraſcha, hacj móże hospodarſtwo jenmu napokożene cźeże ſnjeſeć, nć, wón podrywa dale korjeń ſchtoma, na kotrymż ſam jedźi. Njedyrbjał żo stat ſkerje bźle wo to ſtarać, ſo hospodarſtwo wunoſchne woſtanje? Pschetoż też dźerżenje nćmy wotwiżuje wot hospodarſtwa. Hdyż pak hospodarſtwo ſtatej ſ dawkami hobrźe ſmy pschewoſtajł, źa żo ſtatej, ſo je to żeło ſaſkluźa, cźeſć a chwalba. Potom ſtat ſe ſchcźebrowej ruku pjenjeſy wupożcźuje a pschehospodari.

Tón ſtatny wotrjad na dźenża chwalbu, kiž nětkotrym nuſu cźerpjazym ſtawam pjenjeſy pożcźuje. Stat ſam pak kupuje twarjenja, lźby, afzije atd. Sśrédki, ſ kotrymiż żo to ſtaiwa, njeje ſtat ſam ſaſkużił, te żu ſebrane po zakonju: móż dże pſched prawom! Ludźo, tiž ſtatne pjenjeſy na jich próſtwu dóſtanu a wużiwaja, njewopomnja, ſo je ſtat ſrédki, kotreż wón poſkića, jenomu wſaf, prjedy hacj je mohł je druhemu dacź. Wot léta 1914 maja naſche wyſchnoſće ſa ſwój nadawk, do hoſpodarſkich wobſtejnoſćow ſapſchimnowacź. Koło intereſentow, kiž mésjeche żo ſchćitacź, ſapocźa żo pola tak mjenowanych pſchetrjebarjow. W běhu cźaſa żo wſchelake pſchemćnjenje ſta, pſchejo pak jednaſche żo wo nékajkich intereſentow, a ſ létami pſchibéracu ſkupiny intereſentow. Stat ſam ſrébi pſchejo wjetſche nadawki ſtaja, wón powjetſchi liczbu intereſentow, kotrychż chże ſchćitacź, a ſo by jeho ſchkit ſjawniſcho do ſtnika ſtupił, dyrbi ſtat pſchejo wjazy dawacź, a hdyż wjazy dawa, dyrbi też wjazy bracź. K temu dawki njedoſahaju, tuj dyrbja źa pomhacź. Źa na mjaſo dyrbja płahowanju ſkota poſékowacź. Tale pomoż jewi żo we wyſchichnych mjaſowych płacźiſnach. Wobyđlerſtwo pak njecha drohe mjaſo, tohodła bjerje ſtat wétſe ſummy ſ mjaſowého źa, ſo by mjaſowe płacźiſny pſches „potnuſchene“ ſmjerſete mjaſo dele tłocźił. (Pótajkim: ſtat daiwa pjenjeſy, ſo by żo mohło wukrajne ſmjerſte mjaſo pela naß tuńſcho pſchedawacź.) Pſches tole deleſtłocźenje mjaſowych płacźiſnow, kiž wot ſmjerſteho mjaſa wukhadża, ſeźini żo ſchitanje ſ źłami njejpomożne, (każ by wodu do réki nośył), a płahowarjam ſkotu powyſchenje źa nicźo njepomha.

Automobilowa indúſtrija ſchkita żo pſches wyſoke źa pſched wukrajnej, dokelż po ſdacźu němińka awtoindúſtrija njeſamóże tunje woſy ſhotowjeć. Njeſamóżnoſć němiſcze indúſtrije dże tak daloko, ſo amerikaniſke Fordowe nakładne awta, kiž 20 zentnari wjeſu a w Ameriſy nėhdże 1500 hr. płacźa, żo w Němſkej ſ 5 500 hr. tunje dosć ſdacźa, ſo żo tak wjele hacź jich nuts ſmé, kupuja. Tola ſtupa němińka awtoindúſtrija na ſwětowych wikach ſ wudźełkami zyłeho ſwěta do konkurenzy a je dosć ſamóżna, we wukraju tunjo pſchedawacź. Pak doſtawa němińka awtoindúſtrija ſa ſwoje pſchedawanje do wukraja nékajku podpjeru abo kaž żo ſkerje ſda, wona pſchedawa we wukraju ſ wulkej ſchkodu a pſchedawa we kraju cźim dróſicho. Tuj ſtuktuje źo na wukrajne awta tak: Němſ zaplacźi ſobu lépſchiny, kiž wukrajny kupi wuźiwa. Cźim wjazy němſkich wojow do wukraja dże, cźim wjetſcha budże ſchkoda němſkeje awtoweje indúſtrije, cźim wyſchiſche budu płacźiſny němſkich awtow w kraju, cźim bóle dyrbi żo źo powyſchicź, ſo by żo němſkej awtoindúſtriji ſmóżnilo, lud wukhukacź a ludowe ſamóżenje do wukraja roſbrojicź. Pſched 1½ létom płacźeſche jedyn Fordowóſ nėhdże 2700 hr., pſched ¾ létom nėhdże 4000, dźenża n. 5500 hr. Tak ſu też dyrbjałe němſke woſy w płacźiſnach poſtupowacź, pſchetoż w Ameriſy Fordowe woſy dróźiche njeſu. Cźim wyſchiſche pak płacźiſny ſa awta ſu, cźim bóle żo němſke hoſpodarſtwo poczeźi, cźim njenje móże němſke hoſpodarſtwo na ſwětowych wikach ſobu, pſchetoż wſchitke druhe ludy móża ſ niźſchimi autowymi płacźiſnami liczicź.

Njeſedna żo wo mjaſo a awto. Mėjeſche żo jenoż na pſchikładomaj pokaſacź, ſ kajkimi napſcheczywnymi srédkami němińka hoſpodarſka politika dźéła a kajku ſchkodu wona nacźini. S pjenjeſami němſkich pſchetrjebarjow podpjera żo dowożowanje ſmjerſteho mjaſa ſ wukraja. Tajkeho pſchikupowanja mjaſa njeby trjeba było, pſchetoż hižom nimale dwé léce dołho je na němſkich mjaſowych wikach wjazy hacź dosć mjaſa na pſchedań. — S indúſtrijowymi źłami podróża żo płacźiſny w kraju a wukraj ſłylni żo ſ pſchedawanjom němſkich twarow tam ſa pſchetunje płacźiſny. K tomu by żo hiſchcze wjazy pſchikładow naſbéracź hodźiło.

Politika dawkow ſkutkuje na podobne waſchnje. Dokhodu ſtata żu hižom ſkoro dwé léce dołho pſchewyſoke. S tym ſchłodnija dawkidawarjo, a ſtat da żo k tomu ſawjeſcź, ſ doſtatymi pjenjeſami brojicź. Wopak je praſchenje, kelko dawkow móże hoſpodarſtwo ſnjeſeć. Schtoż jedyn bjes napinanja płacźi, je ſa druheho njeſnjeſliwe. Prawje je, żo praſchećź, ſ kak mało pjenjeſami móże ſtat doſahnyć. Mamy 11 lět dołho nućene hoſpodarſtwo, kiž ludowe ſamóżenje ſeſrébra, ſmy wſchelke eſkperimenty cźinili, na pſch. Ruhrſku wójnu, ſ naſchim ſamóżenjom ſmy też ſapſchimnjene hódnoſćejow ſhubili. Hdyż ſrébi wėzu tak pſchekładnjeny, njebudże ſnadno praſicź, ſo ſtat njeſmé wjazy hacź dźeł toho pſchetrjebacź, ſchtoż je do wójny pſchetrjebał. Stat na tom wobſtaji, ſo jemu to njedoſahaja, hoſpodarſtwo wokhrućeja, ſo tak wyſoke dawki dale ſnjeſeć njemóże. Tak dołho hacź budźetej ſo tohodła wadźićź, budże ſtat dale ſwojej ruzu do kapzy jedneho tykacź a ſwićzahacź, ſchtoż nutſka je a druhemu do kapzy tykacź, ſchtoż tón po jeho wudawaniu trjeba.

W prėnich létach po wójnje cźerpjeſche němſka indúſtrija na nadawzej khorośći, twarjeſche, powjetſchéſche, ponowjeſche, pſcheſtajeſche. Pódła hobrźich nowych twornjow naſtachu hobrźe twarjenja ſa ſarjadnińſtwo. Akzijowe towarſtwa a konzerny wuroſcźechu każ hrihy. Direktorowe a generaldirektorow bu wójſko. Pſchetrjebanje roſcźeſche, wobkhad żo ſeſylni, awta ſ direktorami honjacźu pſches kraj. Lud bė wſchón dźiwi ſ nadutoſcźu. Wſchitko ſkonjeſche żo modło pſched pſchibohami cźaſa. S wobdźiwanjom ſhladowaſche tóżdy na majeſtuſcź Stinnes. Cźaſy żu żo pſchemėnile. Indúſtrija wottwarjuje. Cźi, kiž chżechu nėmſki kraj wumóż, ſu żo ſ proſcherjemi ſcźinili, kiž chżedźa nėtko wot kraja wudźerżeni być. Konzerny roſpaduja, ſ wuhenjow żo pſchejeſtanje kuzicź, tworowny wobkhad wotebéra, wuhla żo njenje wuryła, żeleſa budże żo njenje wudźełacź, pomatu wſcho ſaſtanje a naha ſhudoba żo pokaſuje.

Jako bė indúſtrija najwyſcźiſche ſaléſća, ſapocźachu żo hamty (Behörden) roſbuwacź. Tak njenowana ſtabiliſazija, wulkukanje wobyđlerſtwa pſches dawki, pſchinjeże hamtam réki pjenjeſ do pokładnizow. Tute pjenjeſy żo wupożcźowachu, roſbarichu, pſcheźinichu. Hobrźe ſummy żo ſhubichu bjes toho, ſo by wjetſcha ſchkoda naſtała. Hamty ruce naiwukhuchu, ſ pjenjeſami ſunje tak brojicź, każ cźi cźinjachu, kiž běchu wot nich pjenjeſy pożcźene dóſtali. Pſchejo dale dźeſche jich ſkutkowanje, twarjachu, ryjachu, kubowachu thėże, hotele, kupjele, akzije. Stworicźi maſzy (Meſſen), wuſtajeńſke palaſty, méſtna ſaiwjeżełenja njeżłyſchanych roſmérow. Dawaja wójſkam dźełacźerjow ſaſłużbu, roſdawaja dźéła ſa najwyſcźiſche płacźiſny, ſo bychu żo najwyſcźiſche mſdy płacźicź mohłe. Bjes roſuma, bjes wſcheje mėry jechaja dale, ſ deſkami pſched wocźemi, njeběładźo ani na prawizu ani na kiwizu. Zadośći wuſpſcheſcźeraja ſiwoje ruzy ſa pjenjeſami, pjenjeſami, pjenjeſami, pſchejo wjazy chżedźa mėcź. Saboraja żo na jich ſamóżnoſći, pjenjeſy druhich ludźi wudawacź. Schto pak potom, hdyż cźaſy pſchińdu, ſo budu dyrbjećź to ſaſo wottwarjećź a roſpſchedawacź, ſchtoż żu ſ pjenjeſami druhich ludźi nakupowałe, cźaſy, w kajkich indúſtrija hižom ſteji.

Stat a jeho wotrjady żu żo na to ſmuſcźili, ſ najwjetſchimi ſumami dźełacź. S milijonow buchu milijardy, ſ milijardow budu bilijony. Płacźiſny dyrbjachu żo horjeſehnacź, ſo bychu żo wyſoke mſdy płacźiſe, ſo bychu mohli wyſoke dawki ſbéracź. Tola ſwoſtachu płacźiſny ſa ſeźiwjeńſku potrjebu niſke hacź do tutych dnjow. Chżeđża-li nėtko poſtupowacź, ſapocźnje ſtat ſnyđom deleſtłocźenje płacźiſnow (Preisſenkung). Tak chże tón ſamy ſtat, kiž ſam wſchitko podrożuje, w hoſpodarſtwje płacźiſny wottwarjećź. Kak dyrbi hoſpodarſtwo tole nućenje ſniesć móż? Wjetſche dawki a mjenje ſaſłużby! Stat, kiž ſapſchijeńcźe ſa ſwoje nadawki, ſa ſiwoju ſamóżnoſć ſhubi, ſhubi pódu, na kotrejż ſteji, wón wobjimnje, chże tłocźicź, a je nuſowany, żo ſepjeracź, żo pſchimnacź, ſo njeby padnył, pſchetoż jeho noſy żu ſłabe. Hacź ſamóże hoſpodarſtwo taſki wiſaſy a khabkaſy ſtat njeſcź a ſdjerżeć, dyrbi pſchihód pokaſacź.

Tak a podobnje móżeſch cźitacź w němſkich wikowanſkich lińach (rowinach).

A ty, ſerbſki ratarjo, ty wėſch, hdże tebje boli. Stat drje cźi pomoż je ſłom poſticźa, tola ſitowe płacźiſny bija dele. Njeſtajej wulku nadźiju na mėżaj oktober! Swětowe hoſpodarſtwo poſtaja płacźiſny a te żu niſke, dokelż żu źnd nimale po zyłej ſemi wuberne. K nam pſchiwożujetej wożebje Pólſka a Ruſka ſiwoje źito. Dopiſowaŕ ſam widźeſche tele dny na jenej namjeſnej jaſkiej ſtaźiji dołhi cźaſ półſtich wołow ſ lutej pólſkej rożku.

Hdże namakaſch pomoźy? Njebéhaj ſa ſuźymi! Dźerż żo ſiwojich ſerbſkich ratarſkich organiſazijow! Hdyż budźeſch pſchećo kruce k nim ſtejećz a je ſobu pomhacź jeſtłuſnjeć, budźeja też wone ſiwoja ſejpera w cźaſach muſy.

Paedagogiski tydźeń za sakske powołanske šule w Drježdźanach.

Potom rėcźeſche Drježdźanſki mėſchcźanoſta dr. Kiilz wo „bydlenju a podružnym dawku“. Rozłożowaſche mjeſynarodny (internazionalny) dźełakny ham, kiž njeje jara ſnaty a ſ wuſpėchami ſ léta 1924 hižo ſtónczi. Potom pokaſowaſche, kak je żo bydleńſki problem w poſlednim létdźeſatku pſchemėnił. Kriſis pſched 1914 běſche kwalitatiwneho waſchnja (kajkoſcźe wobyđlenja), dźenża pak je tuto praſchenje bóle kwantitatiwne (po kelkoſći wobyđlenjow). Nihdże njedoſahaja. Mnohe ſtaty żu tutón problem roſłożowacź ſpytałe. Nėtko je to bóle praſchenje ſa podružnika, prjedy wobſtejéeja domow. Tutón problem wjerceźi żo wokołu wſchelakich praſchenjow: njedoſtatk na bydlenjach a jeho wotſtronjenje, pſchetrjebanje wobſtejazych wobyđlenjow, wutwoŕenje podružneho dawka a ſchkit podružnika. Dźenża hižo żiwobodne bydleńſke hoſpodarſtwo pſchewjeſcź, by był poſpyt ſ zyłe njedoſahażnymi srédkami. Bjes wotſtronjenja njedoſtatka na wobyđlenjach je njemóżne, k żiwobodnemu hoſpodarſtwu żo ſaſo wrócźicź. Priwatne hoſpodarſtwo w Němſkej njeſamóże njedoſtatku na wobyđlenjach wotpomhacź. Tuj żu ſjawne srédki trėbne a wostanje jenoż praſchenje, kak żo tute srédki dobyć hodźa. S wėſcźu żo njeda poſtajicź, kelko wobyđlenjow pobrachuje, tola liczi ſo na 600 000. Nėtko wołſamknjenu podružny dawk doſahna pſchi wėzownym wutrjebanju, ſo mohłe żo po cźaſu doſahajazych wobyđlenjow nawarićź. Naſpomnjeny dawk by po dowóſnjſkich wobſtejnoſćach 1 miliardu hrivnow ſwjedł, ſ njej hodźi żo wjele nawarićź, wołſebje jenoż wyſoćnych wobyđlenjow, ſchtoż budże dom pſchichoda. Bjes ſchkita podružnika njeidże, tutón ſozialny ſchkit dyrbi dóſtacź. Też bjes ſakoſcźeje kontroly podružneho pjenjeſa pſchichodnje njewoteridźemy. Byrnjeż roſwiceze wſchech tutych problemow cźeżke było, dyrbimy tola ſkónczne ſ tonu dóńcź, ſo ma kóżda ſwójźa w Němſkej ſ wo ſe bydlenje, ſwój domcźk a ſwój wonkowanku, wótzny dom, kotryż ethiſke a ſozialne żadanje dopjelni.

Wo ſeńſkej reformje jako wuſnaće rėcźeſche prof. dr. Kaſtner. Jeho duchapokne filoſofiſke ſkowa, idraſcźene do rjaneje rėcźe, ſkoſnowachu żo na problemy „Stat a ja“, „Shromadźeńſtwo a ja“, kak chże żedźazy jenoſlivz do praweho pomėra ſe ſiwojej wokolinu żo pſchedobyć. Pſche wſchė cźażky cźehnje żo tuta myſl, namakamy ju pola Židow, Grekow a Romanjow, w ſrėnim wėku, w cźaſach renaiſſanzy a franzowſkeje revolucźije. Wſchudże żo wokkrućuje, ſo je praſchenje ſeńſkeje pódy tohorunja praſchenje wuſnaća a ſrjadaje pomėry jenoſlivza ſ cźłowjeſtwom a ſtatej. Schtoż żej cźłowjek ſam nadobudźe, to je jeho ſiwójſtwo, póda a ſenja njeje żana twora, ale ſtuſchi wėcźnje ſhromadźeńſtwu a dyrbi ſwój móſt jeho bycźa ſ cźłowjeſtwom a ſ ſhromadnemu ſbożu.

Wutoru wjeczor pſchednoſchowaſche (ſ pomozu ſiwėtych wobraſow) wyſchſi inżeńer Grofa ſ Drježdźan wo praſchenju „Wulka abo mała khėża“. Sśrédu dopołdnja rėcźeſche mėſchcźanſki twarſki rada Fleck wo wotwodźeńſkich pſchiprawach bydliſchcźow (Entwäſſerungsanlagen in Siedlungen), wyſchſchi knjeżeſki rada Hoppe wo „Bydleńſtej politiku w pſchichodże“ a powołanſki wuczeŕ Wagner wo „Seńſkich a bydleńſkich praſchenjach jako hoſpodarſki a kulturny problem“. Popołdnju doźėdźechmy żej do Pieſchena, hdżeż w tamnej hołcźazej a hólcźazej powołanſkej ſchuli żo mnohe leſtjże wo wſchelakich pſchednjetach dźerżachu, kotreż żo wſchė na bydlenje a ſydlenje poźaſobowachu a ſ tutym praſchenjom w najmużſchim ſwiſku ſtejachu. Wėſo wobkhladowachmy żej też wſchėe ſchkulſke dźełarnje (Schülerwerkſtätten) a mójachmy ſajim wobyđlerſtwa na wuwiczu ſwojich ſchulow wobdźiwacź. Tuto ſrjumnjenje we wſchėch ſerbſkich ſchulach njenadeńdźemy, byrnjeż ſtat wuſnamne srédki ſ tonu poſkićowak.

Schtwórtk widźachmy tajke wudoſpołnjene dźełarnje we druhich Drježdźanſkich ſchulach a ſłyſchachmy ſ tonu roſjaſnjaze pſchednoſchki. Popołdnju wobkhladachmy żej wulku tworniu Hoentſch a Co. w Niederſedlitzach a też plunładu w Reicku. Wjeczor ſeńdże żo towaŕſtwo powołanſkich wuczerjow ſ ſwjedżeńſkemu poźedženju, hdżeż ſo wo akademiſkim wutwuczowanju wuczerjow ſednaſche a wo tym pſchednoſchkaj ſłyſchachmy.

Pjatk běſchtaj ſaſo waŕnej pſchednoſchkaj. Wyſchſchi knjeżeſki rada Dr. Ruſch rėcźeſche wo ſeńſkim hoſpodarſtwje a prawje. Napſcheczo druhim kulturnym krajam je płacźiſna ſa pódu w Němſkej ſchtyri hacź ſchėſcź króć tak wyſoka. To je ſeźėkiwk, niż pſchicźina tutych podružnych kaŕarnow. Cźim wyſche běchu domy, cźim wyſchi dawje cźeńnjeſche wobkhadżeŕ je ſemje. Pſchi pſchednoſchowanju roſcźeſche wſho płacźiſna njeſmėrnje a tak twar domiſich.

Jako poſlednji pſchednoſchowaŕ rėcźeſche ſnaty ſeńſki reformaŕ dr. Damaſchke wo ſtawiſnach němſkeho domiznjeho hibanja. Wſcha kultura wotpoczuje na ſiwjatym ſwjaſku ſ maczernej ſemju a dże na ſiwobodnej późe ſiwobodny lud wocźahnyć. Nėcźnik wjedźeſche naß 120 lět wrócźo, do cźaſow pruſkeho miniſtra Steina, kiž gnejiſtiſke wuſtawu, ſamoſarjadniſtwo méſtow a edikty (fakonje) ſa wuſiwobodźenje burow wuda. Ale deklarazija ſ léta 1816 ſběhnyła wſchė tute poſtajenja. Wjazy dyđi 4 milijonow jutrow kraja ſhubichu burja na wulkoležomniſcźerjow. So tehdom żana burſka wójna njenaſta, mamy po Ameriſy podźakowacź, kotraż ſwój kraj ke kolonijaſajii pſchićahowazym ſ ſuſych krajow pſchewoſtaji. 5 600 000 ſmużinych a dźeławych mozow ſhubi tehdom Němſka. Wunkoſo tutych wucźahowarjow żu 1918 ſwėtowu wójnu na franzowſkich bitwiſchcźach roſſhudźili a to k fchodźe Němzow. Se ſarkaſmom kritiſowaſche ſmyſli kėſorſkeje Němſkeje dźiwajo na pódu a bydlenje. Wo ſtatiſtiku ſ léta 1905, kotraż hižo bydleńſke hubjenſtwo w napadnych barbach molowaſche, żo ſamoluwoże wſchitky dale njeſtarachu. A to we cźaſu, hdyż běſche Němſka najbohatſcha. Na końcu ſwojeje ninu mėry ſajimaweje rėcźe pokaſa na pucźe a ſrédki, kotreż móża naß ſ tuteho cźėżneho wuwjeſcź — najbóle móże to roſtrėbanje bydleńſkeho praſchenja doſpėcź. Dokelż bjes ſpokojazeje domjazuroſće njeje mėrno, naſch lud, wobeźe ſwójbu, poſtėhnyć, bjes njeje je naſcha heiwak kėſejaza kultura ſnutſkowna njewėrnoſć. Tutón pſchednoſchk běſche wſeńſkk zyłeho paedagogiſkeho tydźenja. — Popołdnju wobkhladachmy żej hiſchcze ſchule w Kötzſchenbrodze ſe ſiwojim pſchikładnym ſarjadowanjom. Sſchſchachmy ſaſo lekzije wo mnohich pſchednjetjach a to w hólcźazej a hołcźazej ſchuli. Hacź widźachmy jich warićź, ſchćić, tworićź, ryhowacź, błidaricź — wſcho běſche na poſdźiſche powołanje pſchitihane. Se wſcheho ſpoſnachmy, ſo ſchulerjo a ſchulerki ſ luboſcźu a ſ dorozumnjenjom ſo na ſiwój dalſchi hoſpodarſki pſchichod (tak derje materielnje każ duchownje) pſchihotuja, ſo ſu potom na pſchikład hołzy doſcź hotowe,

ſo mója posdźišcho jak mandźelske a maćerze derje domjacnoſći pśichodźejece a tak ju muzej a dźěćom radoſtnemu pśichowanju wutworiś. Praſchenje powokańſkeje ſchule a jeje widoſpotnjenje (też na wśach) je jara ważuły pśichodnjet za pśichichad. S nim ſwiśaje mnińje pak bóle pśichipod nimſkeho luda. To chyli tkutnje rozpominaś.

Jurij Skłodeńk.

Padušstwo a wobkradnjenje ćěłow w Drježdźanskim krematoriju pśed sudom.

(Pokraćowanje ſudnišćeho jednanja.)

Wobſkorjeny Frenzel: Saprěni mnohoſći paduſchſtwow, kótrychž nje winujece.

Pśichedźyda: Hdyž ſće ſ dźěła puſchćeny byl, je waſcha mandźelska měſchćańſkej radźe liſt pśiſała a w nim Füſſela cźišćo winowała. Schto prajiece wy k tomu? Kajke bě du waſche mandźelſke pomóry.

Wobſkorjeny Frenzel: Wot léta 1917 hišo ſym ſe ſwojej žonu w njepokoju žiwy. Tehdom hišo je ź. měſchćańſki lekarſki direktor dr. Leonhardt moju žonu pśichepytował a prajił, ſo je hyſteriſka. Schtuž w liſce ſteji, njeje wérno.

Pśichedźyda: Wy potajkim wſcho ſapśijeece?

Wobſk. Frenzel: Haj, wſe njeje wérno.

Pśichedźyda: We liſce, kiž je mandźelſka Frenzlowa pišała ſtoji wo paduſchſtwje wérowanſkeho pjerſchćenja a wo pśichedźu. Wobſkorjeny Füſſelo, tu w liſce wobwinujerje ſo wy wobſebje. Kak ſtoji ſ tym.

Wobſkorjeny Füſſel: Móžeſche w lěce 1918-19 byś, hdyž ſym ſebi jónu wérowanſki pjerſchćeń ź ſebi wſak. Jón dyrbjeſchćej wobej jonje pśichedaś. Sšym pak to potom ſam cźinił a wot Drillicha na Amalienſtraße ſydom hrihownow ſa to dojtał. Pjenjejły ſmoj ſebi dźěliłoj.

Wobſkorjeny Frenzel: Ja nicźo wo ſamym pjerſchćenju njeſłyšu. Njeſłym nicźo dojtał.

Wobſkorjeny Füſſel: Haj, ty běſche dźěn tola ſam pódła, hdyž pjerſchćeń prjeczſwjach, ty ſy tohorunja ſłowju połožył dojtał.

Pśichedźyda: W liſce je hiſchće paduſchſtwo nawiſchnizow naſpomnjene, kak ma ſo ſ tym.

Wobſkorjeny Füſſel: Naiwſchnizy běch namakał a je Frenzlej dał, ſo by je ſpalił ako ſnicźił.

Wobſkorjeny Frenzel: Wo tym njeje ni nicźo ſnate. Naiwſchnizy je mi Füſſel dał. Sšym je potom weſtej Schneiderowej dał, kiž běſche mojn ſonu na khorołogu wothladała.

Pśichedźyda: Kak ſtoji ſ tak mjenowanymi ſtudentſkimi paſkami, kiž ſu ſo teſ pjeczwſake? Wo nich je w tamnym liſce też derje pišane.

Wobſkorjeny Frenzel: Ja njeſłym žane ſtudentſke paſky pjecź brał, to njeje wérno. Dozwła njeſłyšu posdźišcho nicźo wjacy cźiniłoj. Sšmoj mjenuja na jedne cźěło hladałoj, hacź je pśichi operaciji wźane. Tu běchu ruby troſchu w njepórjadku atd. Sšmój ſebi ſwarjenje doſtałoj.

Pśichedźyda: Wy weſtanjece pśichi tom, ſo njeſłyſće cźěłam ſamym nicźo pjecź wſak?

Wobſkorjeny Frenzel: Kaž hižo prajach. Sšwérſchny kaſchéj a druhe cźěłe palące wéry pśichódźachu do kokſoweje pinzy. Tam ſtuoj druhdy nětchto pjecź wſałoj a je wottrėwanežkam wuźiłoj.

Pśichedźyda: Pśichódźeny mieš tym k paduſchſtwam ſłotych a platinowych kuſkow, kiž ſu w popjele byćź dyrbjałe. Wobſkorjeny Füſſelo, powėdajće, ſchto ſće pśichi tom cźinił a kak huſto ſće kradnył.

Wobſkorjeny Füſſel: Dwójcy ſym popjel pśicheſypował a pśichepytował běſche to w létomaj 1918-19. Schtuž ſym w nim namakał, ſym pśichedał. Posdźišcho njeſłym nicźo kradnył.

Pśichedźyda: To njemóžu wérićej, kaž hiſchće to ſwědkoju też wuprają. Pśichi pśichepytowaniu namaka ſo we waſchim khamorje ſłoty ſub, ſyle dobry, wón leži tu pśichi aktach. Schto prajiece dre k tomu?

Wobſkorjeny Füſſel: Sub je hižo ſ léta 1918 tam leźał. Sšym jón pjedy raz namakał a njeſłym ſebi potom wjazy na to mysłił. My mějachmy cźaſto telko dźełacź, ſo běchmy wjeſeli, njeńſchimu wotpočinyć móz.

Pśichedźyda: Se ſuba ſcźěhuje zyle nětchto druhe, kaž to hiſchće ſłyſchimy.

Wobſkorjeny Füſſel: Wowo je pak tak, kaž tu wupraju.

Pomognu tejeſ Frenzel je pśichi pśicheſłyſchowanju pśichidał, ſo je cźaſćišćo ſłota a platin pśichedawał. Wobſkorjeny pak wobkrucźa, jenož wėzy je popjela ſebi wſak, kiž hychu ſo tak a tak ſpalíše. Schmied a Drillach njeſłaſ jo ſcho jenje ſa wupokſakanu praſchałoj.

Tśeći wobſkorjeny Drillich powėda, ſo je Frenzel jemu k prénjenu raſej nětchto w lěce 1922 pśichedał, potom njeje tam zyle léto pśichiſchoł. Je ſo jako witkowar Schołta ſe Loebtawſkej dróhy ſwidawał a pod tutym mjenom też kwitował. Kupowali ſu ſtoro ſtajnje pśihſtajeni. Drillich rėcźi dale, kak je pśichi jenym palenju posdaćnjeho wikowarja Schołtu jako tejerija trjechił. Je jeho posdźišcho proſył, nicźo pśicheradźićź. Drillich je jeho wobſkorźił.

Nětko ſcźěhowachu ſwědkoju.

Inſpektor Drježdźanſkeho krematorija Schuman pśichednjeſe: W ſapoćatku je ſam kózde ſpalenje wobſtražował, posdźišcho pak njeběźche to wjacy móžno. So ſu ſo ruby to kokſoweje pinzy dowjeſłe, to ſtaj tejeriej ſamoj cźiniłoj. Wſcho, ſchtož ſo ſobu njeſłali, wotſtroni ſo w ſjawnoſći wot cźłow. Debjeńſki pola cźěłow ſu ſo pśichiwuſnym po nóžnoſće daſe. Też ſu ſebi ſawoſtajeni ſłote powoſtanki cźaſto reklamérowali. Hdyž ſu Füſſelowy khamor pśicheſchpytowali, ſu ſłoty ſub namakali. Wón pśichida, ſo je Füſſel na ſub w khamerje ſabył.

Ninto druhich ſwědkow pśicheſłyſchnje ſo też Frenzlowa mandźelſka. Wona wupraj, ſo je jeje mandźelſki ras rub a kupańſki rub ſobu domoj pśinjeſł a prajił, ſo je Füſſel jemu te wėzy darił, aby ſo je je ſ jeho dowoloſnoſću pjecź wſał. Běſche to nėhdy wokoło toh cźaſa, hdyž je Füſſel wérowanſki pjerſchćeń pśichedał. Tehdom je też jeje muž wérowanſke paſky ſobu domoj pśinjeſł. Běſche to w létach 1919 hacź 1921. Na paſky móže ſo hiſchće dopomnicź, dokelž ſu je pśichwuſni ſaſa wrócźo ſadali.

Wobſtórźona rėcź ſtatneho rėcźnika.

Statny rėcźnik dr. Pſátzner pśichednjeſe: Wobſkorjeny Frenzel ſo cźěſko wobwinuje. Wſcho, ſchtož po ſpalenju woſtanje, je ſwójſtwo ſawoſtajenych abo druhich poſtajenych. Niz ſamo Drježdźanſka měſchćańſka gmejna nima na tym prawo. Schtóž nětko khłoſtańſke pady naſtupa, tak pśichida Frenzel, ſo je ſ popjela ſkoto a platin kradnył. Je ſo jako wikowar Schołta wudawał a ſ tutym mjenom kwitował. Paduſchſtwo a kekſeńſka liſcźiny. Füſſel pśichida, ſo je léta nałėto nawuſchnicźy pokradnył. So je pjerſchćeń pokradnył, to kuje cźaſ. Drillich je tohodła ſhrėcźił, dokelž njeje ſebi žane wopišmo pśichi tutpjenjach pśichedpokazźicź dał. Wón naujetuje ſa Drillicha 300 hr. pjenjeżneho khłoſtanja. Pola Füſſela naujetuje ſchėſć mėšazow a pola Frenzla jedne léto jaſtwa.

Wuſudźenje.

Frenzel pokhłoſta ſo wjazykrócźneho, ſhromadneho paduſchſtwa dla ſ kepſanjom liſcźinow ſe ſchėſć mėšazami jaſtwa.

Füſſel pokhłoſta ſo ſhromadneho paduſchſtwa dla ſ jednym mėšazom jaſtwa.

Drillich ſo wuſwobodźi, dokelž njemóža jemu nicźo dopokazaś. Se ſtatneje pokładnizy njedoſtanje žane ſarunanje ſa cźaſ pśicheppytowańſkeje jatby.

Frenzelej ſo žydom njedźeli a Füſſelej jedyn tydźeń pśicheppytowanſkeho jaſtwa pśichilicźa.

Z Łužicy.

S **Leutersdorfa.** Njekhmanſtwo ſtuchi njeſnaty cźłowjek ſaſudźenu wutoru wjeczor. Do auta, kiž ſe Wulkeho Schunowa pśichijėdże, cźišny ſchkleńcźanu kulu njedaloko hajnkownje. Na dobre ſhoźo praſny kula ſady do woſa a njeſrani tak nikoho.

S **Olbersdorfa.** Dobrowólnje ſe ſiwjenja ſchoł je dźeſaćeŕ a thėžaŕ Heinrich Knoſpe ſ Hornjeje Wėzy. Je ſo w nozy jenoż kochłu wobleczeny w juchowej jamje ſatepił. Knoſpe je 59 lėt ſtary. W poſlednim cźaſu běſche duchakhory.

* Se **Zittawy.** Spodźiwne ſamomordarſtwo ſpyta žónſka ſe ſuboduje wėzy ſtuchiś. Wona ſaſe na ſchcźežor, ſa kotryż ſu ćektriſke groty ſpinane. Cźěſko ranjenu namakachu wbohu žonu na polu leżo. Nětko leži w Zitawſkej khorowni bjes nadźije, ſo ſo jej žiwjenje ſdźerži.

Se **Shorjelza.** 26. ſeptembra w nozy ſu ſ paſiwy w Mengelsdorfje ſchakatu krumu pokradnyli. Stocźo je pśiches 1 000 hriwnow hódne a waži 13 zentnarjow. — Jebaka ſajeli. Pśichekupcy, kiž ſo Rudolf ſ Leo mjenowaſche, je wjele ludźom ſeſchkodźił, ke knihi pśichedawał a pśichi tom jebał. S druhim je chzył wobkhod ſałožićź a je jim ſich pjenjeży pśichi tom wujebał. Najprjedy mějeſche dokhu cźornu brodu. Nětko pak je zyle wottruhany. Kohoż je wojebał, njech ſo na poliziji ſamokwi.

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Parchwiz.** W Leſchćańſkej mordarſkej naležnoſći ſu ſaſudźenu wutoru a ſrjedu wjazy ludźi pśicheſłyſchowali. Macź a ſyn ſtaj hiſchće w jatbje. We Jaetlez hrodźe ſu wojerſtu pśichdźełanu tśelbu namakali.

S **Löbniz.** Běły kal je ſo létſa jara derje radźił. Fabriki pśichdźełaja nětkole hižo kal do kišaſeho kalu. 25 000 zentnarjow kišaſeho kalu leži hiſchće ſ lońſkich žnjow. Schtó pak zyły kal iſe? Létſa je ſo też wjele wjazy kalu ſadźało, hacź druhe léta. Derje jenoż, ſo na polach žadyn kišały kal njeroſće, hewak nam hiſchće zyła wokolina ſakiša, ſakalena tak hižo ze. Pśicźišiny nowehu kalu ſu prawje njeſtajne. Na nėkotrych dnjach njepśicheda ſo ſamo wſchón na wikach.

Se **Striegawy.** Lėdma 20lėtny dźeſaćeŕ Gustav Lockman hrajkaſche ſebi pśichi ſwaćbnje ſ revolwrom. Nadobo bróń wutſeli a kulka ſlecźa jemu do wutrohy. Na pucźu do khorownje wumŕe młody cźłowjek.

Se **Schweidnizy.** Wulke njeſbožo ſ tśelbu ſta ſo we Wulkim Merzdorfje. Nėkotſi ſchulſay hólzy běchu we jenym wobydlenju revolwer nadeſchli a hrajkachu ſebi ſ nim. Pśichi tom wulecźa kulka a ſtrašy jednemu hólzej tak njeſbožownje do wutrohy, ſo leži nětko na ſmjerću ſranjeny w khorowni.

* **Syma w Cźornym lėšu.** S Freiburka ſo powė: Na horach Cźornego lėša je cźaſcźišćo hižo ſnėh padał, ale jenże pśiche dołho. Hdyž pak dźenſa rano ſtanychmy, tak leżeſche ſnėh 5 zentimetrow wyſoko.

* **440 paduchow w Hamburku ſajeli.** W Hamburkſtim pśichſtawje je ſo po wójnje wjele kradnyło. Paduſchi ſu pśichſtajeni, pśichekupzy a dźełacźerjo. Kriminalna policija je ſe żeleſniſtim ſarjadniſtwom wėz lėta dołho pśicheppytowała a je ſtónćnje na paduchow pśichſchła. W běhu poſlednich mėšazow je 440 paduchow ſajała. W niž mjenje hacź 60 jamach mėſachu kradnjene wėzy ſkowane. Sćelene pak ſu też thłoſtanja, kiž maja wobdźeleni wotpokucźicź.

* **Wulke powodźenje w Khinje.** Wulka rėka Hoang-Ho je ſ nowa hrjohi pśichedrėła. Wody waleja ſo hłuboko a dałoko do kraja. Wyſchnoſć nadźija ſo, ſo wodа ſ thėžoriſtim kanalom wotbėhnje. Wulka woda je najhórſcha wot léta 1887 ſem. Po hamtſtim wobliczenju je 1500 jendźelſkich łośnych milow powodźenych. 2 000 000 wobydlerjow je ſo potrjechiło. Sta cźłowjekow je ſo ſatepiło. Mjeſynarodna ſkommiſija je na pomoz pśichikmataka.

Hamiske wozjewjenja z Budyšina.

Nowowotmėrjenje ſahonow Budyſchin-Židow.

Dokelž ſu njeſaſnoſće wo mjeſach, je finanzne miniſterſtwo po namjecze měſchćańſkeje radу wobſamkło, ſahon Budyſchin-Židow ſ nowa wumėrićź dacź. Wſchitcy wobydlerjo leżomnoſćow Budyſchiſko-Židowſkeho ſahona *napominaja* ſo we ſwojim ſajimje, wſchė njedoſtatki, kiž we wobmjeſowanju leżownoſćow ſe ſwojim ſuſodom wobiteja, wotſtroniś.

Najprjedy wobdźěła ſo ſahon, kiž wobmjeſuje: Pucź ſe Židowa do Sſoneje Borſchće, żeleſniſka cźara mjes Budyſchinom a Rakezami, pucź mjes Židowom a Cźemjerzami a mjeſa Židowſko-Ratarowſko-Cźemjerzańſkeho ſahona. Kak ma ſo wobmjeſowaŕ a też leżomnoſći ſapiſ mózeſch ſej na podſeńſkotwarſkim hameże na ſtinnych wikach w hamtſtich hodźinach wobhladaś. Mjeńſcejeło w tutym ſahonje leżazych leżownoſćow *napominaja* ſo, hižo wotnate leżownoſće hnydom, tamniſchi pak hacź do 15. novembra 1925 prjedawſche mjeſy wobnowiś.

Wobnowjenje njeſtanje ſo na žadyn pad pśiches kraſnu wumėrjenſku wyſchnoſć, ale to ma mėjićźeł leżownoſće hnydom pśichi ſapoćatku wumėrjenja ſam cźiniś. Jeli to njeczinja, tak wobſtara to ź. ratar Jurij Schołta na Židowje cźo. 263 ſe ſwojimi dźeſaćerjemi. Dźeło pak ma mėjićźeł ſaptaćiś.

Njeje mjeſa ſ murju, rėku, płotami abo hrjebjemi wobmjeſowana, tak dyrbja ſo mėſniki niz ſtrótiche hacź 60 zm. wuźiwaćź. Jedyn tajki mėſnik płaći 2.20 hr. a ſu w tólni podſeńſkotwarſk. hamta pśichi Sſkonoborſchćańſkej dróhy doſtaćź.

Mėſnikitajeſſtemu kommiſarej a wumėrjenſkim ſaſtojnikam dyrbja mėjićźeſło trėbne roſaſnjenja dacź, jim na leżownoſće ſtupiś a wſchelake ſnamjenja ſtajieć dacź. Tajke ſnamjenja njeſmėdźa ſo prjecź wſaćź abo wobſchkodźiś, hewak ſo *khłoſta.*

W Budyſchinje, 28. ſept. 1925.

Měſchćańſka rada.

Pśichipokaſanja.

1.

Mjeſy wſchėch leżownoſćow, kaž też pućzow dyrbja ſo ſ mėſnikami wſcźe a krajaje poſtajiś. Tak dałoko hacź murje, hrjohi, hrjebje, mjeſy njetworja, dyrbja ſo mėſniki niz króſiche hacź 60 zm. wuźiś. Wſchė ſajatnjene abo ſ pjerſchću wodźete ſtare mėſniki dyrbja ſo ſaſo prawje ſtajiś. Sa ſtare, kiž ſo wjazy njehodźa, dyrbja ſo nowe ſtajiś.

2.

Pśichi ſbadźenju mėſnikow dyrbi ſo na to dźiwaćź, ſo njech ſo pod mėſnik cźrjopy, ſchkleńza a druhe njeſahinite wėzy położa. Kóždy mėſnik dyrbi mėcź ſchiś.

3.

Wſchė mėſniki, ſtare a nowe, dyrbja ſo běłe wobėliś.

4.

Po pśichikaſnjach wumėrjenſkich ſaſtojnikow ma ſo pódła kóždeho mėſnika kolik 45 zm. dołhi do ſemje dyrićź. Na hornjej ſtronje dyrbi byćź tak wobėleny, ſo móže ſo cźišćo napiſaćź.

5.

Mjeſa dyrbi byćź cźiſta. Wone dyrbi byćź wot jeneho mėſnika k druhemu widźećź.

Sapiſ mjenow leżownoſćow, kiž ſo najprjedy ſ nowa wumėrjeja, w Židowſtim pśichodmėſceje:

1. Marja Theresa ſwud. Petraſchowa rodź. Marſcheŕ
2. Ernſt August Mėrſch.
3. Wobkrjeſnу ſwjaſt Budyſchſkeho hamtſkeho wokſ
4. Johanna Theresa Lehmannowa.
5. Pawoł Wilhelm Hentſch.
6. Arnoſcht Richard Leichſenring.
7. Arnoſcht Jurij Schołta.
8. Jan Jurij Hauſer.
9. Jan Mikławſch Krawz.
10. Jurij Hugo Natuſch.
11. Marja Alma Biehlowa rodź. Lückeź.
12. Hana Marja Kieſchnikowa rodź. Kaplerjeź.
13. Němſkoſtatne żeleſniſke družſtwo.
14. Michał Jakub Kral w Cźemjerzach.
15. Hana ſwud. Pjetraſchowa rodź. Schmiedele.
16. Marja ſwud. Schoenowa rodź. Garbarjeź.
17. Dr. phil. Jurij Richard Holland w Lipſku.
18. Hermann Melcher.
19. Marja Madlena ſwud. Henczlowa rodź. Hollanleź.
20. Měſchćańſka gmejna.
21. Bjarnat Hentſch.
22. Berta Marja Irena Stephaneź w Budyſchinje.
23. C. G. Tietzens Eidam.
24. Wilhelm Bjedrich Božidar Müller w Budyſchinje.
25. Marja Auguſta njeżenjena Jakubeź.
26. Korla Pawoł Lehmann w Budyſchinje. Ernſt Richard Leichſenring ſa Jana Cźepizu a ſa Korlu Emila Otu Lehmanna w Budyſchinje.
27. Arnoſcht Auguſt Lücka.
28. Alma Riedelowa rodź. Petraſchez.
29. Berta Marja Irena Stephanowa w Budyſchinje. Luiſa Selany ſwud. Böhmowa rodź. Stephaneź.
30. Marja Auguſta ſwud. Schoenowa rodź. Garbarjeź.
31. Johana Jereza mandź. Steglichowa rodź. Lehmaneź.
32. Jan August Helm.
33. Kŕſtina mandź. Neumanowa rodź. Hoerenzeŕ.
34. Wilhelm Hencź.
35. Handrij August Luecke.
36. Marija Lena ſwud. Kraetſchelowa rodź. Budareź.
37. Pawoł Walter Nowak.
38. Hermann Jaehr.
39. Bjedrich Albert Haenſel.
40. Jan Jurij Schołta.
41. Jan August Mjerba w Cźemjerzach.
42. Arnoſcht Wilhelm Wagenknecht.
43. Korla Auguſt Mtynk w Sſlonej Borſchći
44. Marija Madlena mandź. Scholcźina rodź. Luecke.
45. Hana ſwud. Pjetraſchowa rodź. Schmiedeleź.
46. Mėrcźin Oto Hanowſky w Małym Wožyku.
47. Jakubez wuſtaw na Židowje.
48. Bjedrich Pawoł Pėcź.

krajny sapósłanz Guenther ſ Pokčnitz a druſy. Na ſwjatocnoſći pſchednjeſchu ſo ſbožopſchecza ſ wjele ſtron. Swjedzeń ſtónczi ſo je wſchelakimi ſawjeſelenjemi a ſ rejemi.

— **Schulſke nalutowatnje.** So bychu ſchulſke bźeći hižo pilnje lutowacź nawukle, pokaſuje pruſke miniſterſtwo ſa wěſomoſći, wumělſtwo a ludowe roſwuczenje na ſakoſajwjeſchenje ſchulſkich nalutowatnjow. Bohužeł ſu pſches wotbóhnoſćenje tak nětkotre hriwniczki khudeho dźeſcza roſbźałe lna niczo.

— **Ponižene tarifa ſa zyrobu.** Wſchě wyſchnoſcze we Němſkej ſu na ponižene płacźiznow ſložene. Tuto podpjera też Němſko-ſtatne żelezniſke druźſtwo. Wot 1. oktobra 1925 ſtem poniži tarif ſa zyrobu wo **10 prozentow**. Ponižene płacźi ſo pólne a ſahrodniſke wupłody, mórſke ryby, ſmórſke ſkorpawy, butru, margarinu, tuki, wołi, twaroſchki, wolijowe ſymjelnja, khleb, jerje, běrny atd.

— **Symſłi jedny porjad** na żelezniczy płacźi ſ njedźelu 4. oktobrom. Schtóž chce na tutym dnju nětkaže jěcź, wobhoń ſo, ſo prawy cźah **njeſmyli**, pſchetož tam a ſem ſtanu ſo tola pſcheměnjenja.

— **Pomjenowanje żelezniſkeje cźary Biſkopizy-Zitawa.** Zitawſka pſchemyſłowa komora je Drježdźanſkej němſkoſtatnej żelezniſkej direkźiji namjetowała, żelezniſku cźaru Biſkopizy-Zitawa pſchemjenowacź do Drježdźany-Zitawa. Direkźija je pſchiſłowolika, w tutym praſchenju dale jednacź.

— **Napiſma na póſtowe pożynki.** Stajnje napomina póſta ſwojich cźeſcženych wužiwarjow, ſo bychu napiſma na dopiſniźy, liſty, walcźiki a druhe póſtowe pożynki jaſnje, prawje a doſpołnje piſałi. Pſchedměſto nima ſo tak na pſch. ſpody hłowneho města piſacź, ale pódła na prawo. Liſtynoſchcej cźita hewak pſchedměſto ſa dróhu. Nětko njeſteji tam cźiſko, kak cźiſnje ſo liſt na ſtronu, ſo by ſo poſdźiſko ſobu ſrjadował. Je tam pódła pſchedměſta cźiſko, tak to ſ rědka trjechi. Liſtynoſchcer tyknje liſt do toſche a pyta potom na mjenowanej dróhy atd. Schtóž chce, ſo jeho póſta ſwěrnje a werńje poſtuże, dyrbi napiſmo jaſnje, derje a doſpołnje wupiſacź, ale też prawe ſnamki nałěpicź.

— **Polizajſka hodźina.** W Berlinje wojuje ſo wo poſłeſchenje polizajſkeje hodźiny. W Sakſkej leži wěz hinak. Tu maja polizajſke wyſchnoſcze prawo, ſami we trěbnych padach ſami polizajſku hodźinu podleſchicź.

— S Pruſkeje. W Pruſkej je na 40 000 młodych wuczerjow a wuczerkow bjez ſaſtorjiſtwa. Wulki dźeł je ſdožownu, ſo ſebi nětkaže ſwój khleb ſaſłużi, mjes tym, ſo dyrbja ſo wjele ſaſo pola ſwojich ſtarſchich ſeźiwicź. — Bramborſka provinzialna ſynoda je wczora ſcźehowazej namjetaj pſchijała: Provinzialna ſynoda proſy generalnu ſynodu, zyrkwinſki ſakoń dacź, po kotrymž dyrbi ſo generalny wyſchſchi intendenta biſkop mjenowacź, wyſchſchi intendenta pak dyrbi proſt rěkacź.

Se **Ssuſchez.** Dźenja w nozy wokoło 1 hodźinje wudyri pola měſchczańoſty Krawza woheń a je, kaž ſo ſda, ſakoženy. Pichi wſchěm njeſbožu njeſbože wobſtejeſi doma, ale bě do Lipika dojěł. Domſke, brózńja a kólnja ſo wotpalichu, dźěkarnja pak ſwota. Zyte žně ſu ſnicźene, też nimale zyta nadoba. Skót ſo wukhowa, ale 10 huſ ſo ſpali. Dwěmaj blidarźikmaj ſpali ſo drasta. Wobſtejeſer ma ſ wjetſcha wſcho ſaweſcźene. Pſchi wukhowanju nadoby ſo žona ſkoro ſaduſy. Wobory ſ Wutołcźiz, je Sarèćza a ſ Pſrèczej pſchijeſchu na pomoz. Njeſbožo mějeſche tajkeho wutońza, dokelž njeběſche hnydom doſcź ludźi k pomozy.

Se **Ssuſchez.** (Druha roſprawa wo Ssuſchezańſkim Božim wohenju.) Hižo ſaſo bu naſch žerbſki kraj pſches Boží woheń domapytany. Tu wudyri dźenja w nozy ¾1 hodźin woheń w brózni wjeſnjanoſty a tyſcherſkeho miſchtra Schneidera. Dokelž ſo brózńja a domſke hromadźe dźerźałej, pſchińdże woheń też bórzy na te a ſnicźi zyty ſtatok. Zyła Baczońſka wokolina běſche ſylnje wobžwětlena. Ssuſobny Nüllerez ſtatok běſche we wulkim ſtrachu. Dokelž rěcźka pſches wſej běźi, mějachu ſnkawy doſcź wody a dalſchi ſtrach bě wotwobroceny. Skót je wukhowany a też něſchto domjenzeje nadoby, tola je naczinjena ſchkoda jara wulka.

S **Hornjeho Wuhnjowa.** Delanez cźeladni namakachu pſchi pěſt kopanju w pěſkowej jamje nětkotre ſubdobja ſe ſaůdźenych leſtiotkow. Wězywuſtojni wobliczja je ſ lěta 2500—2000 do Khrystuſa. Też naſch měſchczańoſta Holland je nětkotre rowy ſ mědźiſchego mjedźaneho cźaſa na ſwojim polu wurył. W ſubdobjach běchu nětkotre debjenki. Ssudobja a druhe wurnyte wězy ſu ſo do měſchczańſkeho muſeja pożcźile.

S **Wulkeje Dubrawy.** Kóždomětaczńje běſche pręni ſchtwórtk měſaza poradźowanſka hodźina ſa na ſuchocźinu khorych. Nětko w oktobru pak budźe poradźowanſka hodźina poſłedni ſchtwórtk w měſazu.

S **Lubija.** Njeſbožo ſta ſo na naſchim dwórniſchcźu. Wyſchſchi pótowy ſarjadnik padny pſchi wunoſchowanju patcźikow a brěmjow ſ woſa a ſłama ſebi nohu. Jeho towaríſchojo dowjeſchu jeho k lěkarjej.

S **Jamnoho pola Khětna.** Gmejna chce we wójnje padnjenym w najbliſchim cźaſu pomnik ſtajicź. Płacźiznowe naczińki ſu ſo na 800—900 hriwnow wobſtejacźe! Wſetſchi dźeł dyrbi ſo pomnik hiſchcze do ſmjerneje njedźele poſwjeceźiceź. Nadźijomnje dopomnja ſo wožoby, kiž wěz ſrjaduja, ſo ſu też Sſerbja wjes padnjenymi rjekami a ſo ſebi to hižo cźeſcźownoſcź k morowym ſadu, ſo ſo jim też tu ſe rynczkami w ſerbſkej rěcźi dźak a khwaſba wuwraji.

S **Kamjenza.** Sloty kwaſ ſwjeczejſche wężera knjes ekonomiſki rada Albert Max Hauſſa ſe ſwojej manželſkej rodź. Mayerej.

S **Kamjenza.** Tſikrócźny a wěſce ſadny jubilej wo ſwjeczi dźenja bidar August Bielka ſe ſwojej manželſkej. Wobaj ſtaj hluchaj. Manželſkaj ſwjeczińtaj ſłéborny kwaſ, ſtaj 25 lět w ſamym wobydlenju a nimo toho je k. Bielke 25 lět pola jeneje a ſameje firmy w dłużbje.

S **Cźorneje Wody.** Njelubi hoſcźo jdadża ſo 4 wožoby tudyſcheje hojerinje dyrjo. Wopytowachu wſchelake pſchedawarnje. Rosmołwjeſche ſo jena ſ pſchedawarjom, tak kradnjeſche druha, kaž wjele jenož możeſche. W jednym wobtkodze kradnychu ſa 30 hr. wězow. Mězicźel tukaſche hnydom na prawych ptacźkow, dźeſche k nim a żadaſche żebi kradnjene wězy wróćźo. Wón pak měſeſche ſbožo.

Se **Jarowa.** Poſledniu póndźelu běſchtaj ſo 15-létny ſchuler Rudolf Melzer a jeho 12-létna ſotra ſhubiłoſ. Běſchtaj rano do ſchule ſchkoj, njeběſchtaj pak tam dospełoj, ale ſo ſaſo domoj wróćźiłoj. Schulſke nakhribjetniki běſchtaj do pinzy ſthowałoj a ſa to ſe pinzy nankowe kolo wjakoj. Nětko naſtajiſchtaj ſo hiſchcze junu na pucź. Hólz wſa 12létnu ſotru předku na koło. Wjeſłe jedźeſchtaj na worzłowym konłku dźedej a wowzy do — Budyſchina. Starſchej běſchtaj we wulkim ſtrachu. Polizija pytaſche zyty dźeń we wokolinje ſa dźěſcźomaj, kiž běſchtaj pola dźeda a wowki. Wjeczor ſo ſaſo wróćźiſchtaj.

S **Wojerez.** We tudyſchej ſchkleńcźerni traje ſtrajk dale. Jedna ſo wo powyſchenje mzdy. Kak rucźe ſo wobdźělerni wujednaja, je njewěſte. — S pjenjeſnyſłowarjom měſchczańſkich dźěkarnjow je wot 1. oktobra dotalny nózny ſtražnik Wilhelm Kretſchmar.

S **Běłeje Wody.** Dweju ſłóſnikow, kiž běſchtaj ſo nutſkamałoj, kradnyłoj a druhe njetkmańſtwa ſkutkowałoj, ſaja polizija. Hižo dołžſchi cźaſ pytachu jeju ſ tójſtkim liſtom. Nětko ſpodźitaj derje a wuwotpoczujetaj ſo po napinanym dźele.

— **Natarjo w Běłu-Wodźańſkej wokolinje, kedźbujcze!** Kaž nam wyſchnoſcze hobudźěła, wopytuje cźłowjek, kiž ſo jako inſpektor Klein ſ Wrótſławy wudawa, natarjowe, ſo by jim maſchiny pjchedſkadał. Pſchi tom ſpyta wſchelake nuſowanja, kiž ſ pſchedpiſmami pſched wobkhowanjom njeſbožow ſwiſnuja. Schleſke natarſke družſtwa njeſmaja tutoho Kſeina, a też jemu njeſbu nawodali, natarſke maſchiny pſchepytowacź.

S **Khočebuża.** Wopaczny wójniſki wobſchkodźeny. Polizija ſaja cźłowjeka, kiž ſo ſa wójniſkeho wobſchkodźeneho Alfreda Leſu wudawaſche. W Khočebużu a wokolinje dundaſche proſcho wokoło a noſeſche jenu ruku na wobwjaſzu, druhu pak měſeſche pſchi cźéle ſwjaſanu, tak ſo dyrbjeſche ſo ſtoro kóždy na nim ſmilicź. Też polizija ſmili ſo na nim a pſchińdże ſa tym, ſo je Leſa zyle ſtrowy cźłowjek a ſo je ſe ſtraſchnym jebakom. Je też hižo pokhłoſtany. Nětko cźaka na myto, kiž pak ſebi njetrjeba naproſyć.

Hospodarſki rozhlad.

Wutoru 29. ſeptembra 1925.

Wězeratwoſche kurſy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowſk. frank.	19,86
1 jendelſki punt	20,324	100 cźeſkoſł. krónow	12,42
100 ſchwajz. frankow	81,01	100 pólſk. markow	65,17

Efektowe wikowanje bě wczera na Berlinſkej burſy jara ſłabe a kurſy ſo wotdrjebjowachu.

Produktowe wiki pſchihotuja ratarjej malo wjeſela. S wukraja pſchihadźeja powěſcze wo ſpadowazych płacźiznach. Zito na naſchich wikach je żadne. Tohodła drje wone żane nowe ſeſtkabnjenje njepſchinjeſchu. Wobrót pak woſtanje ſtabhy. Wczera płacźeſche zentnar

w Drježdźanach

pſchenicy 10.40—10.65 rożſi 8.25—8.50 jecźmjenja naſétn. 10.90—11.75 naſymſk. 9.30 hacź 9.50 wowſza I 10.75—11.50 II 9.25 hacź 10.75 hr.

w Berlinje

pſchenicy 10.10—10.35 rożſi 7.40—7.65 jecźmjenja naſétn. 10.30—11.50 naſymſk. 8.50 hacź 8.75 wowſza 8.60—9,— hr

W termińowym wikowanju

ſa oktober: pſchenicy 11.20—11.25 rożſi 8.20 hacź 8.22 — ſa dez.: pſchenicy 11.42 rożſi 8.60—8.65 hr.

Sserbſki Hospodar bě wulku pożytku originalneje žymjeńtneje rożſi pſchedał. Dokelž ratarjo, kotřiž ju ſe jenachu, žo jara ja njej napraſchowachu, dóńdże w bliſchich dnjach druha, ale mjeńſcha pożytka. Schtóž chce hiſchcze żanu měcź, njech hnydom ſkaſa. Wona ſo je nozy w plombowanych poodrazentnarſkich měchach pſchedawa.

Sso pytaja.

Murjerjo, Maks Rojk, twarſki miſchtr w Kamjenzu.

Pachoł, ſchamotowa fabrika w Jěžowje.

Blidarſki wucźobnik, Malcźik (Mehltiſch) we Wojerezach, Badergaſſe cźo. 5.

Ssudniſzy na pſchedań.

Ssrjedu 30. ſeptembra dop. w 10 hodź.: Vertiko, ſofa, gramofon, 3 koły, 20 zentn. ſyna, 10 zentn. ſłomy, 8 tur, drastny hamor. Kupzy ſeńdu ſo we Wotrowſkim hoſcźenzu.

Ssrjedu 30. ſept. we Wojerezach, dop. w 10 hodź.: Kredenz, pop. w 3 hodź.: ſiejazy cźaſnik, dubowe pitzańſke blido. Kupzy ſeńdu ſo w hoſcźenzu k „Skótemu ławej".

Ssrjedu 30. ſept. w Kulowje, dop. w 11 hodź.: Kóń (liſchka), kucźa, ſpinet. Kupzy ſeńdu ſo w hoſcźenzu k „Tſjom krónam".

Drježdźanſka burſa.

Pſchenicy	208-213	**běrnaze kruſki**	19,00-19,50
rożka	165-170	**pſchenicź. wotruby**	10,70-11,00
nałétni jecźmjeń	218-235	**rżane wotruby**	10,00-10,50
naſymſki jecźmjeń	185-190	**pſchenicźna muka**	33,00-35,00
wowſz	215-230	**rżana muka**	27,00-28,50
ſtefowjeny błeczeł	225-255	**woka**	29,00-30,00
wapſ	337-342	**pjeluſchki**	32,00-33,00
kukuriza (Mais)	202-207	**hróch**	30,00-31-00
ſuche truchanczki	12-12,50	**ſotkowe kruſ.**	19,00-21.00

Schkrowe depeſche.

Produktowe wiki w Barlinje, dźenja dop. ¾11 hodź.: Skoro bjez wobrota, płacźiny ſo dale wotdrjebjuja. Tendenza: ſłabicha.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž pſched hodźinu. Tendenza: cźicha.

Płacźiny na Barlinſkich produktowych wikach.

Kito a wolijowe ſymje po tuni abo 1000 kg, ſewak 100 kg, płacźiny po ſtotej hriwnje.

	28. 9.	26 8.		28. 9.	26. 8.
Pſchenica	202-207	202-208	rapſ. wołſuſchi	15,00	15.00
rożka	148 153	148-155	poch. melaſa	8,20	8,20
nałét. jecźmjeń	206-230	206-230	ſerabella	—	—
naſ. jecźmjeń	170-175	170-175	běrnjaze kruſki	16-16,10	16-16,10
wowſz	172-180	172-180	burny	—	24 26,00
kukuriza (Mais)	202-205	202-205	woka	24-26,00	24-26,00
pſchenicźn. muka	28-31,25	28-31,25	lany wołſuſchi	21-21,50	21-21,50
rżana muka	23-24,00	23-24,25	mórſke twiny	12-14,00	12-14,00
pſchenicź. wotr.	10,00	10,00	ſotte lupiny	15-16,50	15-16,50
rżane wotruby	9,20	9,20	ſyna, 50 kg	3,70-4,25	3,70-4,25
rożk	345-350	355-350	ſłoma, rżana	0,75-1,20	0,75-1,20
lane ſymjo	—	—	„ pſchenicź.	0,70-1,20	0,70-1,20
mech	25-27,00	25-27,00	„ wowſza	0,70-1,05	0,85-1,05
pjeluſchki	23-25,00	23-25,00	„ jecźma	0,70-1,05	0,65-1,05

Płacźiny réżneho ſkoin na Drježdźanſkich ſkótnych wikach.

23. ſeptembra 1925. Płacźiny po zentn. a ſł. hriwnach.

Słótne druzyny a wojnamjenjenje.

Woły: 362.

Polnomjaſnje, wukormjene, najwjetſcheje réżneje hódnoſcźe hacź bo 6 lět	63—66
Młode mjaſnje, njewukormjene, ſtarſche wukormjene	51—56
Mjenje wukormjene młode, derje pizowane ſtarſche	40—45
Mjenje pizowane wſchěch ſtarobow	34—38

Byki: 107.

Polnomjaſnje, wurośćene, najwjetſcheje réżneje hódnoſcźe	60—64
Polnomjaſnje, młódſche	55—58
Mjenje wukormjene młódſche a derje pizowane ſtarſche	47—50
Schpatne	38—44

Jałowy a kruwy: 328.

Polnomjaſnje, wukormjene kruwy najwjetſcheje réżneje hódnoſcźe	62—65
Polnomjaſnje, wukormjene jałowy najwjetſich, réżnee hódnoſcźe hacź bo 7 lět	50—56
Starſche wukormjene kruwy a derje wuwite młódſche kruwy a jałowy	38—43
Derje pizowane kruwy a mjenje pizowane jałowy	28—36
Mjenje a ſchpatnje pizowane	22—26

Cźelata: 503.

Najkłépſche wukormjene	79—85
Mjenje wukormjene a taſke wot kyza	70—75
Schpatne	58—69

Mowzy: 1215.

Młódſche a ſtarſche wukormjene	60—63
Starſche wukormjene	50—57
Mjenje wukormjene (Merſchafe)	24—45

Swinje: 2270.

Polnomjaſnje, wobehipch rańcźa a nich ſchćipjenjow, ſtarſi do 1½ lět ſtara	94—96
Wukormjene	99-102
Mjaſne	88—92
Schpatne	78—86
Ranzy a kundroby	70—82

Z Łužicy.

S **Korſynja.** W naſchej wěſy dyrbi wulkotna kupjel naſtacź. Hacź dotal je ſo wobliczicźo, ſo 40—50000 hriwnow płacźi. To pak njebudże hiſchcze doſahacź, dokelž budże ſo wulki kupanſki hat zyle wumurjowacź dyrbjeć. Kaž ſo praji, płacźi to też hiſchcze 50—70000 hriwnow. Gmejna budże żebi pjenjeſy pożcźicź dyrbjeć pola ſtatneje ſawěſcźerje. Hdyž to chże, potom pak dyrbi gmejna ſtaru hypotheku 50 000 ſ 25 000 nahodujcźicź, niż jenož ſ 12 500 hriwnami. Saſkta krajna ſawěſcźerinja wupoſcźuje jenož gmejnam nowe pjenjeſy, jeli ſo gmejny ſ 50 prozentami nahódnoſcźuja.

S **Wulkiho Röhrsdorfa.** Pjatk rano pſchińdże młódy cźłowjek w jednej tudyſchej fabrizy ſe ſwojej drastu do kola a paſa maſchinu. Na dobre ſwoje możeſche ho hiſchcze dobjerjeć, a tak ſo wukhowacź. Jemu ſo zyła drasta ſ cźéła ſtorhny. Kaž ſdźiwom wotcźidże ſe ſtróžcźemi.

S **Pokčnitzu.** Njedźelu 4. a póndźelu 5. oktobra je w Pokčnitzu hermank. Póndźelu ſu hiſchcze ſtótne wiki.

S **Reichenawy** pola Kinsbórka. Njedźelu 27. ſept. popołdnju w 5 hodź. namakachu 471létnu Pſennigowu. Morwa leżeſche pſchi rězy a měſeſche nad prawym wózku krawu ranu. Hacź je ſo mordarſtwo abo ſamomordarſtwo ſtako, ſo hiſchcze pſchepytuje.

Se **Sohlanda** nad Schprjewju. W ſaůdźenym wdźiwju wukhowachu ſo wobhoſpodarjo Loeſchez pjekarnje pſched padućhſchiwom. W 10 hodź. ſaſtuſchachu ſpodźiwnu ropot na dworje. Pjekarſki miſchtr dźeſche tohodła ſe ſerdźu wobrónjeny won, ſo by paducham lepił. Padnjeſi pak běchu ſo na jene ſnamjo na ſtrach kedźbliwi cźinili a tak wuczekli. To njebźeſche k prenjemu raſej, ſo běchu padućhi w blifkoſcźi Loeſchez pjekarnje.

S **Habrachcźiz.** Sapſchahi ſnjeżbožik. Konjej Dźeżnitecźanſkeje firmy ſpkóſchichtaj ſo na tudyſchim dwórniſchcźu. Jedyn kóń prażny do thěžineho rózła a běſche hnydom mortwy. Druhi běżeſche dale a potorhny żelezne wobłożenje.

S **Habrachcźiz.** Mkodoſtny paduch. Straźnik Dittmann lepi paducha, kiž běſche dwě koleji a wjazy krócź hižo pjenjeſy kradnył a dowjeże jeho do hamtſkeho jaſtwa. Jedne koleſo běſche we Wopakej na ſchuli a druhe ſ jedneje thěże w Habrachcźiſach pokradnył. Wobej koleſy běſche hižo tak namakał a pſchetworił, ſo njemożeſchtaj mějicźelaj je ſaſo ſpoſnacź.

Se **Seifhennersdorfa.** Kula na naſchej wěſi je ſo ſ nowa poſłocźiła. Nětko bu ſaſo horje ſcźehujena we pſchitomnoſći zyrkwinſkeho pſchedſydſtwa. Do kule dachu ſo wſchelake pišma, nowiny a druhe wopomnjeća.

Wusudźenja.

Budyšćiski šhromadny lawnišk šud. Wobšćerniše pšeśeśmykowanje šćawaśe šo wot nasmy 1921 šem se Habrachćiź do Cźšłošłowakiśkeje. W lěśe 1925 hakle je šakša złowna wyšhnosć na to pišišćała, a wšho wuśahnuła. Wšišć wobbźěłene wožoby, tak daloko hač we Němšćej bydła, šu šo šajale. Wone wostachu trótišći abo dźešći cźaš w jatbje. Tu jednaše šo wo we Łomaću wobdźezem pšeśekupju Marku Kurtu Haašy ſ Poleźniźy, wo prokuristu A. Hermannu Roštu ſ Drježdźan, wo pšeśekupju Hermannu Gerhardu Arnu Waweru ſe Seifhennersdorfa, wo fabrikšim blidarju Korlu Brunu Lehmannu ſ Habrachćiźa, wo wobkhódniźu Marcźe Helenje Hänćeł ſ Habrachćiźa, kiž je nětko na Lehmanna wudata, dale wo pomócnym nadwórniku Arnošchtu Albertu Weberu ſ Habrachćiźa a wo pšeśekupju Eduardu Miśchu ſ Charlottenburka.

Wobšłorźeny Weber běše na Habrachćańšim dwórnišćeu, — hdyž tam Lehmann njeběše, — tam a šem twory pšihótowoł. We jednym padźe njeběše na wjeśowym liśe kolk cźšłošłowakiśkeho złowneho hamta. Dokeł pak šo jemu dopokazaś njemóžeše, šo je wo pšeśeśmykowanju wědźał, jeho šud wuwinowa. Teł Haasa šo wuwinowa, wobšćorźby jebanja dla. Hewak šaśudźichu šo Haasa k 500 hr., Lehmann k 400 hr., jeho mandźeršta k 300 hr. wjenjeźnjeho khłostanja. Wjenjeźne khłostanja pak šu ſ jatbu hišće wotpłaćane. Nimo toho pak mataj hišćeše płaćiś: Haasa 100 hr. a Lehmann 500 hr. wožebiteho khłostanja. Šaśudźeni maja, tak daloko, hač šu winowaći, šudniśke jednanje šapłaćiś.

Najnowiše z cyłeho swěta.

Pśichi šhładnoścźi létarśkeho dnja w Zaśanje chajiše šo pilot Huan ſ padanšej płachtu na šemju puśćiśćej. Padańska płachta pak šo njewerźini a Huan ſ wyšokoseźe 300 metrow na šemju padnywšchi šo šaraš. Po tutym nještoju nochźyšće nichtó wjaźy ſ luda a létadłami létaś. Létanje dyrbješe šo tehodła do cźaša šaśtaśiś.

*

W Hanielkich podkopkach w Sterkradźe je šo pjatk we jenym šchaćheźe woda pšichdeła a kilometry daloko šuźodne šchachty powodźiła. Na pśenim šchaćheźe šu šo šchachtowe twarjenje, wutwoźenja a maśchinśke pśichtrawy we wóžomdźešaś metrow hłubokim wódnym liku ponórile.

*

W Mexiku ſu Němca Wilhelma Duwala, direktora jeneje zokrowoweje fabriki, na leźownoścźach zokrowoweje fabriki zaſaśelili.

Serbske Nowiny so w **Njebjelčicach a Serbskich Pazlicach** pšez posoła ze **Miłoćic** roznošuja. Čitarjo dostann tak „Serb. Nowiny“ dale na dnju wudaća.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

Podružniśti pjenjes (Untermiete)

Sakońśti podružniśti pjenjes ſa wumeblowane jśtwy wučinja wot 1. oktobra 1925 hač na dalśe 60 proz. měrowe podružniśteho pjenjeſa nimo dawka na podružniśti pjenjes. Dalśe wumenjenja, kotreż šu šo ſe wośjewjenjom 28. julija 1924 postajiłe, płacźa dale.

Měšćanśka rada **podružniśti hamt.**

*

Schtwórtk, 1. oktobra 1925, dow. w 10 hodź. maju šo w šudniśkej pśchehadowarni w Budyšchinje ſa hotowe pjenjeſy na pśchehadowanje pśchedawaś:

2. pišańśkej maśchinje, kławěr (Thürmer), kławěrśki śtólčk, 6 pišańśkich blidow, bleścha matiny (na 25 litrow), gramofon, univerſalna wuśańśka maśchina Roland, śpěchnje běłowańśka maśchina, revolwerowa drašchta, automatiśka šchrubowa maśchina, dźełba wśchelakich wolmjanych wężow, tworowy khamor, cutaway ſ łazom, mužaźy šanton, wulki mjaśokrajak, jenopłaćeźny a jedyn dwojopłaćeźny pjerat łaśłojty wóś, 2 wožobinśkej wašy, pila ſ nozowym cźerjenjom, khlamaśśa pokładnja, wulki tworowy khamor, tworowy khamor ſe schkleńcami, śchijaźa maśchina, dźełba ſwuśeńśkich woblukow a Elfa-automatow, elektr. muchłójakow, knihowy khamor, dubowe pišańśke blidow, ovalny ſofa ſ kožanym počźehnjenjom, dubowy klubowy śtólčk ſ kožanym počźehnjenjom, kulojte blidow (dubowe), 4 śtólčki ſe kožanym počźehnjenjom, (dubowe), dubowe kurjeńśke blidko, wjeśśke dźełby woblekow a ulśtrowych tkanin, taš teš kostumowe tkaniny, žonjaźe kolo, 2 bertikaj, dźełba zigarow, tworowy regal, kožana walza, Wohlmuthowy apparat, pódušchowa maśchina, bertiko, wjaſ. kniha wo Němśkej, mužaźe jśdne kolo, śpěchcźany khamor, wulka dźełba zigaretow, wjeneźny khamor, dwójne pišańśke blidko, śtejaźy pult, kujojte blidko, 2 śtólcź ſ kožanym pólśtrom, śeleny ſofa, blidko, 4 śtólcy ſe kožanym počźehnjenjom, wśchelake wobleczenja, hospodarśke a kuchińśke graty atd., dźełba žídźanych trikotowych tkaninow, žonjaźe draśty a druge tkaniny, drašowy khamor, dźełba wumělśkich kłobukowych rózow, drašowy khamor, mjeńe blidko a dr. wěcy, korbaŕśki kučowny wós.

Šudniśki wukonjeŕ hamtskeho šudniśtwa.

Towaŕstwowski powěstnik.

Bukecy. Spěwne tow. „Radosć“ ma srjedu, 30. sept., spěwanje.

Budyšin. „Nadźija“ ma dźensa wutoru, spěwnu pruhu w Serb. Domje z dypkom 1/2 9 hodź. Sobustawy — knježny a knjezojo — pśińdźśe wšitcy! Cas khwata, swjedźenje so bliža. Teź Was sokolskich bratrow z Budyšina wočakamy. Teź Wy mašo na Waśim swjedźenju z nami skutkować.

Předsydstwo. Dirigent.

Koło serbskich spisaćelow skhadźuje so jutśe dop. w 10 hodź. w Serbskim Domje. Přitomnosć wšěch sobustawow je jara ważna. Tuž přińdźće wšitcy.

Zarjadnistwo.

Maćica Serbska. Prosymy swoje sobustawy, kotreż hišće njejsu swój přinošk zapłaćili, zo bychu to jutře srjedu na zhromadźiznje činili. Po zhromadźiznje wupósćelu so doběrki přez póst.

Slepo. Tow. „Swěrnosć“ ma přich. spěwnu hodźinu pjatk, 2. oktobra wječor 1/2 9 hodź. pola k. Bastiana w Slepom. Wšitke sobustawy maja so wobdźělić, dokelž chcemy sebi při tom žnjowy swjedźeń woswjećić. Na tutym wječorju so teź nowe sobustawy přijimaju.

Z porjadnymi spěwnymi hodźinami započnjemy štwórtk, 15. oktobra. Knjez kantor Jahn-Slepjanski je dirigentstwo přewzał.

Wotrow. „Jednota Sokoł“ ma štwórtk 1. 10., wječor we 8 hodź. zwučowanje. Načolnik.

Hłowny redaktor a zamołwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje — Zamołwity za hospodarski dźeł: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Kütnarjec winowe jstwy: dobre a płaćizny hódne wina, znata wubjerna kuchina. **Friedrich Häfele** w Budyšinje. Telefon čo. 5.

Lehmannec konditorńja a kofejownja
na Serbskej hasy 8
Najpřijomniše hósne městnosće - Konditorske pjećwa prénjeje rjadowne.
Wšědnje wot 4—1/2 7 hodź. a wot 8—12 hodź. koncertuje znamy kapalny mištr Sliebitz.
K dobroćiwemu wobkedźbowanju: NajlepšeSlanknowske a Reichelske piwo z ćwicow.

Dostachmy wóz najlěpšeho wurjadnje słódkeho drobneho
rafinadoweho cokora
z wukraja. Wotedawamy jenoź po cyłych měchach.
Dokelž sylnje požadachu, dostanjemy hišće posyłku wuwołaneje
originalneje Dobrovičskeje symjeńtneje rožki
Štóž chce ju měć, njech hnydom skaza, prjedy hač ju rozpředamy.
Serbski Hospodaŕ
ratarske wulkowikowańske towaŕstwo **w Budyšinje.**

Kedźbu! Ratarjo!
Zubkate mlóćace mašiny
z k trjebanju hotowym čišćenjom, předawa wurjadnje tunjo a po wuwzaćnych płaćiznach
Njeswačidlska mašin. fabrika
Bratraj Jehring, tow. z w. ruk.

Pytamy
kolporterja
za roznošowanje serbskich knihow a protykow.
Serbska kniharnja w Budyšinje.

Trjebana
šijaca mašina
je na předań w Sešowje č. 22.

3 motorske koła
k jězdźenju botowe, wot 150 hr. sem, ma na předań
Max Seifert
na Kamjeńtnej hasy 29.

Nahłowjace banty
Paul Otte
na Žitnej hasy 10.

Blidowe ruby, kuchinske šaty W. Köhlerowa, Hłow. torhošćo 9.

Předawam mału dźěłbu
bunclow z wobroć. kromu z wjelbłudowych kosmow
z pódušu z filcoweje abo Vacheskeje kože tunjo.
Tehorunja zhotowjam zaso staro-wobłubowane
walkowane tofle.
Wotedawam naj. jenotliwcow a na zasop předawarjow, kotříž rabat dostanu.
Gocht, wobućowa fabr. w Neugersdorfje, Körners'r.
NB. Wokołonošerjo so přijimaju.

Składnostna kup!
9 PS, motorske koło z pobočnym wozom, na kóždy pad spušćomne, je wobstejnoscźow dla tunjo na předań.
Max Seifert
na Kamjeńtnej hasy 29.

Holcu
do domu pyta k 1. abo 15. oktobrej
wučeŕ Cyž we Wotrowje.

Žony
Poručam swój wulki skład pšchepaſtow, mežaźnych a pšchedpadowych powjazow, podpołožtow.
Steju rad k radźe.
Wagnerowa w Budyšchinje pšcheb šchulerskimi wrotami cio. 9.

Strykowanska wołma tunjo. K. Erler, Žitne wikiši.

Kóždy, schtóž ma
nješchto na pšchedaś, šćit, grat, wšchelake nowe a trjebane wěcy, abo schtóž chce šćeći nješchto kupiś, wošjew to :: :: ſ nawješchćom we :: :
Serbskich Nowinach
Zajši nawješchć ſo w nětkle 6000 šerbskich domach cźita :: a ma wěsty wuspěch. ::

Wot 1. hač do 7. oktobra
wulke wosebite předawanje gardinow
wumělskich gardinow, Madraskich gardinow, połojčnych storow, zwjeršnych dekoracijow a gardinowych tkaninow
Zhotowjenje gardinow a dekoracijow po samsnych abo podatych rysowanjach
Z tutym wosebitym předawanjom skićimy našim wotběrjarjam dźiwaju na nětřiše pjenjeźne wobstejnosće přileżnosć, hdźež móža sebi gardiny atd. po přihódnych płaćiznach nakupić
Hecht, Linke & Truöl
w **Budyšinje** na Znutŕkown. Lawskej hasy 8 :: w **Korzymju** w hosćencu „K hwězdźe“
Prosymy přećelnje, wobkedźbujće naše wukładne wokna.

SERBSKE NOWINY

DŹENIK ZA SERBSKI LUD

«S. N.« płaca měsačnje we wudawarni 90 zł. pj., na pósće a pola dowórnikow 1,30 zł. hr. Do wukraja 18 Kč. Kóžde so. płaci 10 zł. pj. Wudawa a čišći Smolerjec knihičišćernja, zap. dr. z w. ruk. w Serbskim Domje w Budyšinje. Telefon 687.

Za nawěšći, kiž maja so hač do 9 hodź. dop. wotedaś, płaci so za mały rjadk 20 złot. pj. Wobsežnje so stajace nawěšći a tabele so wyšše wobiskeja. Za reklamowy rjadk płaci so 60 złotych pj. Rabat po tarifje. ɔ ɔ

Čisło (Nr.) 228 **Budyšin — srjedu, 30. septembra 1925 — Bautzen** **Lětnik 84**

Rozprajenja němskich ministrow wo praschenju wójnskeje winy.

W póndźelnischim pożedźenju němskich ministrow je žo wotpokazowaze stejišćo franzowskeho ɣwonkowneho ministra Brianda pschećiwno němskemu žadanju wo nastupanju wójnskeje winy rozpominało. Němska žada žebi, so dyrbi konferenza pschipósnaś, ko Němska njeje žama twidyrjenje ɣwětoweje wójny sawinowała. Briand žo pschećiwno tutemu žadanju pschećiwja, dokaľ dyrbi na smyslje franzowskeho luda dźiwaś. Briand žebi pschaje, so by žo na paktowej konferency jenož wo bjesstrachowy pakt jednało, niž pak wo praschenje Versaillskeho sprjećenja, po kaśim też niž wo § 231. Praji, so swjasanje wobeju wažow njemóže pschijeś a so dyrbi **němske knježerstwo prožyś, so by wumělenje w nastupanju praschenja wójnskeje winy spuschćiło.**

W póndźelnischim pożedźenju njejsu wschitcy němscy ministrojo pschitomni byli. Tohodla žo wo praschenju wójnskeje winy njeje mohło niczo wobsamknyś. Mutorn je němski pótšany z Hoeschej druhe rozsrjećenje z Briandom mjel.

General Gourand pschećiwo Němskej.

Parižšti wojerski gougerneur, general Gourand, je njedźelu pschi wopomnjeńšim swjedźenju sa franzowskich a amerikanskich wojakow, w Champagni padnjenych, rěcał mjł, kotraž dyrbi žo jako nadpadny sawod k jednanju wo bjesstrachowy pakt wobhladaś. Wopytałowschi wojowanja z lěta 1915 general Gouraud praji: Je nusne, też histśe dźensa stražowaś? Mózemy směrom na swojich polach, w swojich dźěłarnjach a pśistarnjach dźěłaś a žo Swjatej ludowi a sprjećenjam dowěrjeś, kotreż dyrbja kóždy wójnski strach wot naš wotdźerżeś? Njeje němske knježerstwo halle wójera prajiło, so nasche pschepytschenje na konferenzu wo sarućenju měra pschijima? Bohužeł ma žo na to wotmolwiś, so njedźiwajmy tuteho počinjenja, **naš wšyśe nasche nashonjenja z Němskej wot konca wójny wucża, so dyrbimy žo hladaś,** jenże njeje dobyćerśći lud tak spratwnje a tak horliwje žiwoju wolu k měrej pokazował, kaž franzowśti lud. Kak pak je Němska na tule swólniwosć wotmolwiła? Nasche kontrollowaze komnitśije maju stajnje na siu wolu a spjećiwosć skrźiś. Wojerske sjednoćenstwa do młodźiny Němskeje wjeśerske myśle sasched pjuja a młodych Němcow za wójnu wuwuczuja. Tajne organizacije dawaju politiśkich wjednikow skónzowaś, kotśiž sa sjednanje dźěłaju. Stara uniforma khěžorskeje armeje žmě žo sajso nošyś. Wojazy, kotśiž žu žo pschi póglednich wulkich manevrach wobdźěliłi, žu žo z dobrowólnikami z universitow a schulow na wójnsku žiwnosć wudospołnili. We Abd-el-Krimowym generalnym stabje žu němscy offizjerojo, kotśiž z wětšosću wjedźa, kelko khrobłych tśělzow a spahow poknózna Afrika naschemu wójsku podawa, a kotśiž chodźa Franzowskej sechchodźeś, hdyž śežy w Marokkowskej podpjeraju. **A žamo, hdy by Němska rukowaniśi pakt podpisała, njebychmy w pschichodze bjes stracha byli. Swjatk ludow njesamóże wójnje sadźewaś.** Mosulska naležnosć je nam pokasała, so ani Turkowska ani Jendźelska njeby wužud rosrisowazeho žuda pschipósnała. **Trjebamy žiwne wójsko,** so mohli moralitku móz Swjatka ludow podpjeraś, respekt pśed sprjećenjemi swěśeś.

Wušud pschećiwo Costesej.

W prozeßu pschećiwo franzowskemu létarjej Costesej je Freiburgski łatwniski žud Costesa dla pschedźenjenja pschećiwo łakonjej wo powětrowym wobkhadże z 1. augusta 1922 k 5000 hrywnam pjenježneho khłostanja abo k jastwu na 25 dnjow sagudźił. S pschepytowańskej jatbu 2600 hrywnow jako wotpokuczene wobhladuja.

Costes pschi žudnistim jednanju pschisna, so žo nad němsim krajom njeźmě bjes dowolnosće pschelećeś. Wobskorżeny wubawasche, so je jenož njepschihódne wjedro létarjow nusowało, nad němskim krajom lećeś.

Létadłowe žłytki němska wyschnosć sebjerje. Ssudniske khłoty ma wobskorżeny sapłaćiś. Tutón praji, so žo wužudej podźěłanje, tola prožy, so by žo jemu khłostanje z wobhnadźenjom spuschćiło a so bychu jeho z jatby puschćili. Wo tym žud podsudźicho wobsamknuje.

Wo wužudowych pschičinach žo praji: Pschisnaś dyrbi žo, so žo w Costesowym cźinje njeje žaneje žamowpaschnosće abo njepschećelstwa namakało. Na to je žo też pschi wumělenju khłostanja dźiwało, dokaľ žo hewak takle pschedźenja jara cźežko (hač do 100 000 hrywnow abo z jastwom hač do 2 létow) khłostaju. Na druhej stronje pak je jasne, so wobskorżeny njeje nuty dla nad němskim krajom lećał. Němska dyrbi dale to žame statne knježerstwo sa žebje žadaś, kaž bychu to też druhe staty cźinike. S 1. januarom 1923 je Němska sajso žyle swobodnu ruku dostała, so by wo létanju ziwilnych létarjow postajała. Wobskorżeny je tuttym postajenjam podcźišnjeny. Schtož we Němskej za němskich létarjow płaćzi, to też sa wukrajnych płaćzi.

Němska je hotowa, Ruskej 100 milijonow hriwnow pożyćeś.

Hačrunje je Němska žama w najwjetschim pjenježnym cźěžnje, je wona swólniwa, Ruskej 100 milijonow hriwnow pożyćeś, hdy by Rusa za tule summu rataŕske maschiny w Němskej nakupiła.

Konferenzyne městno w Locarno.

Po pożedźenju franzowskeje ministerskeje rady je minister Briand na praschenje Parižšich nowinarjow wotmolwił, so najskerje žoboto do Locarna wotpućuje, hdyž žo póndźelu 5. oktobra konferenza wo bjesstrachowym paktu sapoczinje. Nowiny wossewjeja, so je němske knježerstwo němskemu pótšanej z Hoeschej nowe instrukzije pótšałało.

Pschiswolenja Ameriki na Franzowsku.

Franzowski finanzny minister Caillaux je wo wotpłaćenju franzowskeho wójnskeho dołha w Ameriźy jednaljo dospił, so Franzowska 407 miljonow dollarow, kotreż je za amerikanski wójnski material, na konzu wójny pschewsaty, wincita, njetrjeba hnydom sapłaćiś, ale so žo tale summa z wójnskim dołhom hromadu sliči a žo z tutym po něcźim wotpłaćiś. Też 20 milijonow dollarow létneje danje žo do pschichodnych létnje wotpłaćujomnych ratow žobu liči. Amerika je swólniwa, z wobjedźenym pschisławkom na franzowsku płaćenjatkmanosć dźiwaś. Franzowska by po takim njetrjebała postajenu ratu sapłaćiś, hdy by Němska wójnske wotschkodźenje Franzowskej njesapłaćiła.

Italske knježerstwo pschećiwno němskim pinčnikam.

S Innsbrucka žo powě, so žu po nowym wukasu hosćenzarjo w południschej Tirolikej, někotśi Italscy žłuschaze, nujowani, tajśi personal pschijitajeś, kotryž może dospołnje **jendźelski rěcźeś.** S tutym wukasom němscy pinčnikojo a pinčnizny žłužbu žłubju. Dale žu žo hosćenzarjam němske napiśma na jich khěžach sakasale.

Cźiczerin w Pólskej.

Warschawskej blidnej rěcźi.

Pschi hosćinje, kotruž je pólski ɣwonkowny minister Skrynski k cźešći ruskeho ɣwonkowneho komnikara wuhotował, Skrynski praji, so je krucze pschećiwdźeśeny, so Cźiczerinowy wopyt njeś woběmaj statomaj styki pospołnił, kotreż žu na dowěrjenju sałoźene. Wón žo nadźija, so žo w rosrěcźenjach dorosumjenje dospije, kotreż sajimam wobeju statow žłuži. Na to pschipowědźi, so na **wotpłaćenje Moskwu wopyta.** Wotmolwjejo žo Cźiczerin sa pschećelne powitanje podźakowa. Praji, so je z Skrynskim žo rosrěcźujo žo wo měrumiwosći pólskeje politiki pschećiwdźeśi. S myślu měrneje politiki bodźa žo z dobom hospodarśe poměry mjes woběmaj statomaj rozwiwaś, schtož je z ważnym podłožkom politiskich wobstejnosćeow. Kaž Skrynski žełi też wón myślił, so žo wobaj staraj prózujetaj, měr zakhowaś.

Cźiczerinowe rosrěcźenje z nowinarjemi.

Ruski ɣwonkowny komisar Cźiczerin je pśed Warschawskimi sastupjerjemi wukrajnych nowin něhdźe sledowaze rjekł: „Swój wopyt we Warschawje k tomu wuźiju, so bych podłožk sa pschichodne rusko-pólske jednanje pschihotował, kotreż bychu słóneźnje k wikowańskemu sprjećenju dowjesłe.“ Wo bjesstrachowym paktu Cźiczerin praji: We Jendźelskej a w Amerizy žu žo dokumenty wosjewile, je kotrychž je widźeś, so žo Jendźelska prózuje, bolschewitiski Ruski dospołnje wotzamoźiś. Na kajke stejišćo žo Němska z napischeńa Ruskej stajiła, njewěm, tola dyrbju rjec, so žo mój wopyt we Warschawje pschećiwno Němskej njewěri. Sajinjenje Němskeje do Swjatka Ludow by žo chutna naležnosć sčinił, hdy by Němska bjes wumělenja do Swjatka Ludow sastupika. Kak daloko budźe sastupjenje Němskeje na Napallowske sprjećenje schtóbnje skutkowaś, to wot smyślenja a wot wumělenjow wotwisnje, kotreż Němska w Swjatku Ludow pschećišćeja.

Jendźelska pśed rusko-pólskim swjatkom warnuje.

Wotmyślony rusko-pólski swjatk by plany stajił, kotreż je žebi Jendźelska z němsko-franzowskim bjesstrachowym paktom pschećiwno Ruskej pschiprawiła. Cźiczerinowy wopyt we Warschawje je tohodła w Londonje njeluby saćišćeja cźinił. Powschitkownje žo w Londonje mjeni, so je Cźiczerin se žiwotnym wopytom we Warschawje spytał Němskim wot bjesstrachoweho pakta a wot sastupjenja do Swjatka Ludow wottrashćiś. Němsko-franzowski bjesstrachowy pakt by „tajny pschitiskaŕ“ rusko-němskeho (Rapallowskeho) sprjećenja njepkaćiwy sčiniś. Tónle tajny pschitiskaŕ pjeza z dojednanja wobsteji, so ani Ruska ani Němska bjes wsajomneho ɣwolenja njeźmě do Swjatka Ludow sastupiś, a so byschtaj žo wobaj staraj wsajomnje podpjeraloj, hdy byschtej jej Franzowska a Rutka nadpadkej. Kaž je žłyschaś, je **Jendźelska Pólsku pjeza z lahodnymi ɣwowami pśed swjatkom z bolschewiskej Ruskej warnowała** a na to pokasała, so by Pólska finanznu podpjeru w Jendźelskej a Amerizy jhubiła, hdy by žo z Ruskej swjatała. Franzowska pak po sdaću rusko-pólskemu swjatkej polekuje, dokaľ žo nadźeja, so na tajke waschnje napjatosć położenja we rańschej Europie popuśći.

Rusko-italski swjatk?

Kaž žu Londonske „Daily News“ ɣhonike, je Mussolini bolschewiskej Ruskej swjatk z Italskej poskiźiś. Dosć pschićinowu sa to rěcźi, so žu rosrěcźenja wo tutym namjece dosć daloko pośunpowale.

Nowy biskop w Katowizach.

Pólska Hornja Schlesyska je žo wot Wrótślawskeho arzybiskopstwa dźelila. Sa nowoho biskopa žu dotalneho japoschtolskeho administratora pólskeho dźela Hornjeje Schlesyskeje, dr. Hlonda, pomjenowali. Wón ma žiwoje žydło w Katowizach.

Wójna w Marokkowskej.

Wojowanje pola Tasy.

Londonskim „Daily News“ žo z Fesa powě: W Tasaskej krajinje žo hižo tśi dny deschcź lije. Tutón je franzowske offensiwne plany wjele bóle sadżerźak, dyžli Abd-el-Krimowe nabdźi. Wojazy na hórskich brjochach łěhaju na postupanje cźakaju. Tola dla napjatych rěkow sa frontu ma njepschecźel hischcze měr. Riffźy Kabylojo žu póndźelu schwórny króć pschećiwno franzowskim stejišćejam na horach pola Kaffela, Kunsina a Kefana nadběhowali. Nadběhi pak žo wotrasychu.

„Times“ z Tangera powědźa, so też riffźy Kabylojo deschcźowe dla njemóža wojowaś. Kaž žo ida, je Abd-el-Krim wotmyślenu offensiwu pschećiwno Beni Karichej spuschćił.

Sapoczana franzowska offensiwa pola Tasy je žo žiwnych deschcźowo dla dyrbjała sastajiś. Małe rěźi, kotreż możachu žo w rěcźu z lohkosću pschekrocześ, žo za nětkotre hodźiny do wulkich torhajich rěkow pschetworichu. Wone wschitko žobu storhuchu, schtož žo jim napschećiwno stoji. Wjele mostow je žo swottorhało, druhe je žo tak wobschkodźiło, so wosy z wjetschimi cźežemi njemóža pśes nje pschejeś. Mnohe franzowske cźežite wosy žu na puću ležace wostałe. S njepschestawajucym deschcźom žu drohi tak rosmokałe, so žo po nich njehodźi wjazy jeźdźiś. Kanowy žo hłuboko do błóta sapadiju. Też telefonske a telegrafne powody žu žo cźežko wobschkodźiłe. Jedyn dźeń běschcźej Tasa a Fes wot wschitkeho wobkhada wotsamknjenej.

Měr w Teheranje.

„Times“ z Teherana powědźa, so žu žo njeměry dla njedobahanja a dla drohoty khlěba potkorźiłe. Basary (pschedawarnje), w kotrychž je dosć, tola drohemu khlěbu dostaś, žu sajso dostaś. Najwjazy cźełnjenzow, kotśiž běchu w rusčim pólkanzlowje wucześ namakali, je žo z mozu wotstrowiło. Policija a wojazy pak pótšanzlowu stražuja. Wjele naschkarakow žu sajeli.

Kommunistiski strach w Indiskej.

Kaž žo se Simla powě, je indiski šuntskowny minister Crevar w indiskim parlamenće sajimawu rosprawu wo kommunistiskej propagandźe w Indiskej podał. Wón praji,

so ma mjeseſtwo dopokaſy w ruzy, ſo ſo kommunistiſka propaganda w Indiſkej pſches Chinu wodźi a ſo wobeje chineſzy kommunistojo ſa roſchérjenje kommunisma dźěkaju. S Chiny ſu ſo poſlednje měſazy wulke hromady lětakow a bróniow do Indiſkeje pſchiwjeſle.

Ze Serbow.

W Budyſchinje, 30. ſeptembra 1925.

Dnjownica.

Srjeda 30. póžnjeńca.
Hieronyma, měſnika.

1868 serbski ſpěwanski ſwjedźeń we Wojerecach pod předsydstwom Karrasa, wuhotowany wot 30 wučerjow.

1880 wuda Leo XIII. wokolny liſt „Grande mundus“ wo čeſčowanju ſłowjanskeju japoſtołow Kyrilla a Methoda.

1840 přebywa ruski wučene Sreznewski w Budyſinje.

Hans Wučba wora.

Hans Wučba kozu zapřeže
A polo worać poča,
Wón dźiwnu brózdu waleše.
Kaž nětdźe knoty toča.

Ludźo směja ſo a wołaja:
Što ſo ći Hanso wuzda?
Hans praji, kajkaž připrawa.
Nó tajka je tež brózda.

Handrij Zejler.

*

— **Wo wjedrje.** Wčeŕa wjeczor we 7 hodź. barometer 745, hygrometer —1½, thermometer wo dnjo +15. — Dźenſa rano we 8 hodź. barometer 746, hygrometer —2, thermometer w nozy +4. Wuhladý na njeſtajne wjedro. — Wčeŕa rano měſachmy wyſchinu, kotraž wot połnóžneje Franzowiſkeje pſches Němſku hač do Pólſkeje ſahaſche. Nižina bě nad połnóžnej Europu a nad połonſkej a krótkopołonſkej Europu. Wjedrańſke měnja, ſo tuklſnuine rjane wjedro dołho njeſmějemy, dokelž je nižiny ſ dweju ſtron wohrožuja. Ale ſchkleńza je ſaſo ſara wyſoko na rjane ſtupila, haj hižo na wobſtatne wjedro pokaſuje. — Sutſje ſchtwórtk ſkónčko 6.01 hodź. ſkhadźa a ſo 5.38 hodź. khowa. Měſazk ſkhadźa wjeczor 5.51 hodź. a ſo rano 4.29 hodź. khowa.

— **Schtrowa powěſeŕ wo wjedrje ſa jutſiſchi ſchtwórtk:** Rjane, ſuche wjedro, rano trochu mrokhotſe, wobnio cźeplſcho, w nozy khłodniſcho. Też połońſkej Europje nětko wobſtajniſche wjedro lubi.

— **Roſprawa polizije.** Tu pokradny ſo: 29. ſeptembra 1925 wjeczor ſſchěrý bruny ſunuhaty muzſiki wobſchk, ſchérobrune krótke manchestrowe khołowy, ſchěry płaſchcź, móbra cźapka, cźorne a cźerwjeno-bźe cźrije. — We wokoſinje pak 28. ſeptembra 1925 kradnychu: ſchérobrny żonjazy cźaſnik, dołhi ſłoty cźaſnikowy rjeczaſ ſ khźiſchkom, 2 wěrowarſkaj pjerſchćenjej, wosnamjenjenaj ſ „H. S.“ a „S. L.“ 31. 1. 2), ſkote manſchetowe knefliki ſ cźerwjenymi kamuſchkami a 3 rakniſe wójniſke rjady na bźo-cźerwjenym bancźe. — Wo wězowne powěſcźe proſny Budyſchſka kriminalna polizija.

— **Na wikach poſtrěduju** ſobotu napiſa ſo zuły wikowaŕ, dokelž bźeſche do 10 hodź. pjerſtnu a jeja ſa ſaſopſchedawanje kupowaŕ. To je po wikowych poſtajenjach ſakſane.

— **Pětrkluczе** kcźěja w jenej Budyſchkej jatrodźe.

— **Saſo dwaj jubilaraj pola Weigangez firmu.** Kamjenjecźiſchcźeſt Arnoſcha Kuſcha a dźěłaczeſt Mar Nowak ſwjeŕeſchtaj ſwój 25-letny dźěłaczeſtſki jubilej. Firma dari kóždemu ſwuczeny dac a wuſnamjenji jeju ſ cźeſnym dipłomom. Sobudźěłaczerjo běchu wobeŕi mějitje bebili a kóždemu wſchelake dary wuſnowali.

— **Skónczne pruhowanja** na ſtrjedźnych ſakſkich ſchulach ſo pjeca pſchemeńja. Też na pſchemeńenju zyleho wyſchſcheho ſchulſtwa ſo dźěła.

— **Kolešarjo a koleſarki!** Wbjecźe-li po cźmě na ſwojim worałowym koniku, tak pſchipowěcźe jemu ſwózu. Saſo je ſo njeſwoźo ſtało. Koleſaŕ, kź njemějeſche ſwózu, jaſěcźe do jeneho wjeſnjanſa w Biſchdorfje.

— **Sloty twaſ.** Póndźelu woſmjeſći k. nalutowańſki pokladnik na wotpoczinku Ernſt Pielop ſe ſwojej mandźelſkej rodź. Teutſchlerez ſloty twaſ.

— **So hr. ſa wójniſkich wobſchkadźenych,** kiž ſu ſebi rentu wuplaćiłe dali. Wobſchkodźeni, kiž ſu w dezembru 1922 (20 proz. rentu po pſchedpiſmach nětkoſtatneho ſaſtaraŕſkeho ſakonja dóſtawali, ale kotrymž je ſo poſoźiſcho renta wſaſa, dóſtachu po ſakonju ſ lěta 1923 próſdne wotnamakanje w papjerjanych hriwnach. Woni dóſtanu, kaž nam ſtatny ſwjaſk wójniſkich wobſchkodźenych ſobuſtawſki, po ſakonju wot 28. julija 1925, ſ-ći ſamu rentu njedóſtanu, junu 50 hriwnow. Wumĕrjenje je, ſo měſaczne dokhódy bjes pſchiraſkow ſa ſonu a dźěći 200 hriwnow njepſchekhaca. Schtóž chże 50 hr. wuplaćenych měcź, dyrbi ſo nanajpóźniſcho hacź do 1. měrza 1926 na pſchiſłuſkany ſaſtaraŕſki hamt wobroćeć. Mjdowe wopiſma wot dźěłodawarja dyrbja ſo pſchedpołożeć. Pſchedpiſmo dothódneho dawkowego ſakonja wo poniżenju dothódow ſ wołożenju pſchiplaćenja dawkow njeſmědźa ſo pſchi poſtajenju dothódow wužiće. Ale na pſchinoſchki ke thorobnemu, invalidnemu a dru-homu ſaměrjenju a na dawkowe woteſahi wot mſdy móże ſo dźiwać. — Samolwjerjo, kiž ſamu mſdu ſobuſtawaju, dyrbja dopokaſaće wóz, kelko ſu w pſcherěrku měſaczenje w poſlednim cźaſu ſabłużili.

1. oktobra 1880 — 45 — 1. oktobra 1925

Předešćniki kije tobakowe trubki

wuporjedźenja narunanske dźěle

Najwjetši wubjerk! Solidne płaćizny!

Walter Straube

(Oty Brandta nasl.)

na Znutřk. Lawskej hasy 8.

— **We běrnjazym raku.** Nětkole pokaſuje ſo, ſo je na někotrych polach pſchez hiſchcźe běrnjazy rak. To je teź bjes dźiwa. Mnoſy njeſpala natyknjene běrny a ſelſchcźo, ale woſtaja je na polu leźo. Tak njewoſtroninmy žeńe ſ noſchich polow ſtraſchnu khoroſcź. Kaž drje je wſchĕm znate, ſo cźi pokhłoſtaju, kiž ſo po poſtajenjach ſa běrnjazy rak płacźazych nimaju.

— **S hołe.** Bruſnizowe žně. W ſaidźenymaj tydźenjomaj ſu bruſnizy derje narosłe. Po zyłej hołi widźiſch ſaſo ludźi, kiž ſe korbami abo karanckſami po łězu khodźo, bruſnizy ſchcźipaja. Wſchĕe hižo w łěcźe wjele a dobrych jahodow, tak ſu teź bruſnizowe žně bohacźe žohnowane. Punt płacźi 30 pj. S rědka w jednym łěcźe ſo tołko płodow na małych niſkich ſelenych kerćźkach, kaž lětſa namaka.

— **Profeſſor dr. Girgenſon** †, 21. ſeptembra wumrě w Lipſku ſtarny evangelſki wučeny profeſſor dr. Girgenſon. Pſched 3 lětami naſtupi profeſſeru nětcźiſchcźiwu krajneho biſkopa dr. Tymeſla. W Lipſku pſchednoſchowaſche dogmatiku. Semrzły je wjazy knihi wudał a bě-

— **W kupjelach Blankenburk** w Duringſkej ſałoži ſo ſwjaſk ſa ludowe mištrjońſtwo. Teź ſakſki wubjerk ſa mištrjońſty pſchiſtupi.

— **1. ſwjedźeń ſakſkeho ſpěwaŕſkeho ſwjaſka** w Drjeźdźanach ma 517 885 hr. dokhodow a 617 000 wudawkow. Doły wuczini potajkim 100 000 hriwnow. Kaž rěka, njeſe ſakſki ſpěwaŕſki ſwjaſk dokh. Kóždy ſobuſtaw budźe dyrbjeć 1 hr. płacźicź.

— **Kurſenje w cźaſach** je po żeleſniſko-poſtajiſkich poſtajenjach na khódbach ſakſane. Tuto poſtajenje je nětko ſ krucźe płacźazym. Schtóž pſcheczźiwo tomu jedna, dyrbi 2 hr. pokuty płacźicź.

— **Schandawſki raniſki cźaſ wupadnje.** Wot 1. oktobra ſem njejeźdźi „Schandawſki raniſki cźaſ“ wjazy. Cźłowjekźe ſ Wjeleczina wo 7.15 hodź. rano. Pěſchcźe w Lěcźnym cźaſu, ale jenoż njedźelu. Po ſymikim żeleźniſkim poriſche wupadnje. S tuthym cźaſnom bźeſche kóždy prawje ſpěſchnje w Saſkej Schwizu.“ Wot Budyſez-li nětko w 7.15 hodź. ſ Wjeleczina, tak bě hižo ½9 hodź. w Schandawje.

— **Dawk ſa namakane wězy na żeleźnizy ſo powyſi.** Wot 1. oktobra ſem pſchemeńi ſo dawk ſa namakane wězy. Hacź dotal njeſavłacźi ſo często hiſchcźe dźěło, kiž mějeſche żeleźniza ſ namakanymi wězami. Nětko wobłicźi ſo dawk po hódnoſcźi namakaneje wězy. Sa wězy, kiž ſu hacź do 10 hr. hódne, płacźi ſo 50 pj., hacź do 30 hr. 1 hr., hacź do 50 hr. 2 hr., hacź do 100 hr. 2 hr., hacź do 300 hr., po tſjoch prozentach a wyſche po jednym prozentu. Sa wězy, kiž ſu měnje hacź 1 hr. hódne, njetrjeba ſo we wěſtych padach niczo płacźicź.

— **Jeſba na Stołpnjanſki ſwjedźeń.** Sſobotu 3. a njedźelu 4. oktobra ſu w Stołpnje wulke ſwjatoczno-ſcźe. Němſkoſtatna póſta je tuż poſtajika, ſo na tutym dnju awto ſ Stołpnja do Arnsdorfa a wrócźo pojźe. Wiſcho daliſche ſhoniſch na póſtach w Stołpnje a w Arnsdorfje.

— **Póſtowe poſtajki ſ juźneje a juźno-wjeſcźoneje Afriki ſo komdźa,** dokelž namórniſzy w juźnej Afriſy ſtrajkuja. Porjadny póſtſki ſwiſk ſ Europu je pſchetorhnjeny. Parniki, kiž kóždy pjatk ſ Kapſtadta do Southamptona jědźa, a wóſm ſobu bjerźechu, leźa w juźnej Afriſy krucźe. Poſlednja póſta je 21. auguſta ſ Kapſtadta woteſchła. Pſchichodna woteſchłeſche ſ parnikom Amwoti, kiž wokoło 26. ſeptembra do Plymoutha pſchijźe, 3. ſeptembra. Dokelž ſtrajk dale traje, budźe wróćoſoſtorjenje póſty ſ juźneje Afriki hiſchcźe dźěje tracź.

Póſta nam ſdźeluje: Po ſdaczu knjezi w ſiawnoſcźi njejaſnoſcź wo tym, kak póſta pſchidawki na cźiſchcźanych wězach, kiž ſu ſo ſ kołkom cźiſchcźacźe, pokazuje. So by kóždy wo tym wobhonjeny był, wojſewja póſta, ſo ſ kołkom (Stempel) cźiſchcźane wězy jako cźiſchcźane wězy njepłacźa. Wſchĕ cźiſchcźane wězy kiž maja ſe kołkom cźiſchcźane pſchidawki, wobhladuja ſo jako ſ ruku piſane. Hacź do pjecź łkowow płacźi cźiſchcźana wěź we wobalzy 5 pj., kharta we wjeſnym wobthadźe 3 pj. a wdaſchim wobthadźe 5 pj. Ze-li wjazy hacź pjecź łkowow, tak płacźi cźiſchcźana wěź we wobalzy taż wſchędne liſty, dopiſniza 5 pj. w dalokim wobthadźe, we wjeſnym wobthadźe pak 3 pj. Wjeſne mjeno, datum, kaž teź adreſa wotpóſłkanza njeliſcźa ſobu.

— **Do Danſkeje** móżeſch pjenjeſy ſ póſtu pſchepokaſacź. Wot 1. oktobra ſem móżeſch ſe ſwojeho póſtſkeho ſchekowego konta pjenjeſy do Danſkeje pſchepokaſacź na danſki póſtſki ſchekowy konto. Wužicź dyrbiſch k tomu formularty, kiž ſo w tukkajnym wobthadźe trjebaju. Pſchepokaſacź móżeſch w hriwnach abo w danſkich króonach. Kak wjele ſmieſch płacź, njeje wobmjeſowane. 100 hr. płacź 5 pj., najmjenje pak 20 pj. Teź na wotwrěſt, kiž dóſtawaſ pjenjes dóſtanje, móżeſch krótku ſdźeleniku napiſacź. Sapiſ woſobow, kiž maja w Danſkej póſtſki ſchekowy konto, dóſtanjeſch ſa 2 króńſe na němſkich póſtſkich ſchekowych hamtach. — Teź do Gdanſka, Rakuſkeje, Schwizarſkeje a Wuherſkeje móżeſch pjenjeſy pſchepokaſacź.

Wodolena.

Schumawſka powěſeŕ ſ końza póhanſkeho cźaſa.
Napiſał Ivan Klicpera.

(Pokračowanje.)

Se ſadwołowanym ſpohladnjenjom a bołoſtnym wutrałom we wobliczu hladaſche Wodolena na ſpytanych wěrybratrow ſwojich a k wołtarjej a na ſobźawſchi ſo k njej żony a holźy pſchemóżnych muži, kotreż ſo ſe ſkubłenjom a płacźom k njej kłoźachu.

Wobſlepowaty błyſk ſaſwjeći ſo a roſwjeći tole ſrudne dźiwadło, na cźož ſlědowaſche hłuboke a cźeſke hrimanje runje nad hłowami ſhromadźenych.

We wołu Wodoleninem ſabłyſchcźa ſo nadobo ſaſwy, ale ſtoro hróźny ſabłyſt, a wona padnyſchi na kolenje k wołtarjej ſ wobliczom k njezboru nathilenem, roſepa ruzy a ſe ſadwołowazym hłoſom wołaſche k njebjeſam:

„Wěźny Sſwantowito, naſche mozy ſu hižo žłabe a njedobžaboge ſ ſakſkowanju twojeho wobraſa. S twojich błyſkow a hrimotow je wźiđeŕ, ſo by błiſko a dźělbérjeſch na naſchich ſkutkach. Njedaj nam a knjezej dowěrje k tebi podlejeć a wobſlabnyć. Ty ſy nam ſam k pomozy pſchiſchoł a pokoć a jnicź hanjerjow a ſwojich a naſchich njepſchecźelow. Pječaſaj nam a jim, ſo ſy a knjeźiſch ſ zyłej ſwojej mozu a ſyłnoſcźu! Sſwantowito wěźny a mózny, wuſłyſch mje!“

„Sſłyſch teź mje, wulki njeſmjertny Božo mój!“ modleſche ſo teź horliwje knjes Kſchesſcźan, hładajo ſ roſpjatymaj rukomaj k njebjeſam, ſ kotrychž ſo błyſki ſzekluwachu, „kotrejž ſy wſchudźom pſchitomny a wſchohowědomy a zwidźiſch tak kaž cźerwika teź kóždu kroczałku a pohibnjenje cźłowjeka, k tebi ſo wołam a proſchu cźe na pomoz! Ty, kotryż wobkněžiſch wětry a hrimanje a po kotrejhoż móżnej woli ſaſtanje wichorjenje na roſſołmjenem, njeſmĕrnem morju, daj mi ducha a dara ſrĕźnitwoſcźe, jo bych ſamožkł ſabłudźenych wo jich błudźe pſchećeźwĕdźicź, k prawej wĕrje jich pſchinjeſeć a roſchěrićź tak ſiwjatu wucźbu w ſabłudźenem a ſjebanem ludu!“

„Sſłyſchiſcźe mje mózni bohowje?! Wołam waż wo pomoz waſchu a wo podpjeru w tutej khwili najwjeſtſchego cźěkna a wutſkoſcźe!“ wołaſche ſaſo Wodolena. „Njewoſpuſchcźeſe ſwojeho ſwĕrneho ludu a ſwojich cźeſcźołwarjow a dajcźe jim ſnamjo, ſo ſcźe a knjeźiſchcźe nad! Hlejcźe, naſpjecźo waſchemu wołtarjej wupina ſo poklate ſnamjo njewĕry a wotpadniſtwa wam pſcheczźiwneho a njepſchecźelſkeho, ſnamjo to nowych a zuſych bohow! Porazcźe je ſwojimi błyſkami pokłaty khźiſch ſ wjeſſkeho ſwojeho Sſwjatobjaja a dopokaźcźe wſchemu ludej, ſo je khěſcźanow Bóh błud a jebaſtwo proſte bytoſcźe a prawdy, a ſo ſcźe wy je niczźo a iwoſtanjecźe wſchehomózni a wĕźni, knjeźaz bjes wobmjeſowanja nad zyłym ſwĕtom!“

A hnydom, hdyž Wodolena pola Sſwantowiteho wołtarja ſ roſpjatymaj rukomaj wſcha rozjimana ſwoje hłowa k njebju wołaſche, ſabłyſchny ſo a ſa błyſkom ſawrjeſeny hrimot ſ hróźnym howrjenjom. Lědy wſchak běſche prěnt błyſk wuhajeny, a prěnje hrimanje dorźało, ſabłyſkny ſo druhi króć. Njebjo roſpſomjeni ſo jako by ſo zyłe ſahoriło w ſrozłem błyſchcźu a ſ wobłohi nad wołtarjom a nad nim roſkoſenem ſdonku łipy ſjěźe cźerwjeny, ſaſlepjazy wſchĕch wocźi ſeklaty błyſk, ſajeźe pſches roſpałowanu króonu pogwjatneje lipy a ſjěźe na wołtaŕ, ſhubiwſchi ſo ſa Sſwantowitowej poſtawu do ſenje. Zakoſtny, pohłuſchazy hrimot ſatſchahny ſe ſwjatohajom, wſeſchĕmkom wołtarja a ſe wſchej hórku Sſwatobora, pohłuſchuju je hyrnoſcźym błyſkom ſdobom wſchĕch pſchitomnych ludźi, a ſchumjeſche, kaž by do njebjeſ ſahaze hory a ſkały do njeſkóńcźnych hłubin pohrjebacź chźył ſ njepſchestajowazym bubotom błeſkońcźneho hrimota.

Sſunjerc̆ wuſtrožana a poł do womory ſapadnjena ſtyła ludu ſaſwohlada we ſpěſchnje ſa ſobu ſo łichtowazych błyſkach, kak wulkotna a roſkoſena króna pogwjatneje lipy teź je ſdonkom ſtareho ſachioma roſkoſena do dweju dźělow ſ praſkotom k ſemi wali. Sſwantowitowa poſtawa, ſ wołtrja ſrażena, do kruchow roſrażena wali ſo do prócha a mĕſchniza Wodolena, ſ błyſkom trjechena, ſpadny pſchi ſhoſdźenkach pola wołtarja.

A jako by dźiwje njewjedro ſ tutym jeniczkim dyrjenjom ſo wunjemdrika do najwyſchſcheje ſwojeje mozy, naſta na wokomik hłuboka cźiſchina. Lědy pak ſa njedołhi khwilu nowy błyſk błyſi, jimaſche ſo knjes Kſchesſcźan ſłowa a ſ mózným pohnucźom tſchepotazym hłoſom ſawoła ſ dopyſcźeſtkim wyſſanjom:

„Hlejcźe, kſchesſcźanſzy muzjojo, a ty, póhanſki ludo, tudy widźicźe! Bóh je wĕcźał, wĕcźał je ſ wam ſpodźiwnje ſe ſwojim błyſkom a wohnjom. Porazył je falſchne a njetwarjene dźite pſchidobyi pohanſkich wołtarjow. Porazył je bohan pohrjebjeceny ſtoletny ſdonk lipy ſ jeniczkim ſabłyſchnjenjom a ſniciłł jebazu waż ſekhatnu meſchnizu, doſcźahnywſchi ju ſe ſwojim mózným hněwom we ſwojim ſprawnem roſhorjenju! Bóh, jeniczki Bóh kſchesſcźanow je żiwy, jemu budź cźeſcź a ſława na weki!“

A dopowědźiwſchi, padźe Kſchesſcźan na koleni pſchi poſwĕhnjeneho napſchecźoſcźo wołtarjej ſtchija, kiž njedótknjeny wot błyſka ſo dobyczeſtaju a nadobnje wupinjaſche nad roſkoſenym ſdonkom ſwjataje lipy, pohanſkim pſchibohom a pſchi wołtarju bjes wědomja leźazeje Wodoleny, wobſwĕtleny wot zimaweho błyſchcźa dopałowazych ſo pohanſkich wohnjow.

A ſaſo ſo ſabłyſkny a ſaſo hrimot mózneje ſarja, njeſtym ſo cźłóda kſchesſcźanow a ſa nimi ſtoro wſchón pohanſki lud na kolena padajcźe, ſpinajo ruzy ke kſchižej a poſtorjejo ſo podwolnje ſamo bjes pſchecźiwjenja pſcheđ mózneho a dobyczeſtkim jnanjenjom Khryſtuſowerje wĕry a wołajo horkliwje: Kſchesſcźanſkemu Bohu budź cźeſcź a ſława!“

(Pokračowanje.)

Přiloha k čisłu 228 „Serb. Nowin“

srjedu, 30. septembra 1925

Za swjaty měr a pokoj na zemi.

Na ſwěcże ſu tola hiſchcże — Bohu dźak a khwalba! — ludźo, kotříž ſa měr a pokoj na ſemi wojuja; woſobje po wulkej ſwětowej je to ſmjerćź nuſne, ſo ſo njeſpokojne a ſuſjedſkoſowani duchojo cłowjeſtwa ſaſo trochu ſměrnja. Tohodla witamy tajke nabodne prózowanja, woſobje w naſchej małej Europe, kotrejž pſchinoſchuja k ſměrowanju duchow a duchow a pomhaju roſwólne dyhnyće a ſedźenje ſa wjeceńſkom a ſwěta-knjeſerſtwom podubyć a ſkludźić. Tajke prózowanje njeſmuje ſo pazifiſtowe mamy we wſchěch krajach naſcheho kontingenta, też w Němſej. W Barlinje wobſtoji zyła Němſka měrowa towarſchnoſć, kotraž woſobity cłaſopiſ wudawa, ſ kotrymž ſa měr a pokoj wojuje, pſcheciwo ſchćuwanju k wójnje wuſtupuje a měrne ideje roſcherja.

My Serbja ſmy też ſawěſcże lud, kiž je ſa měr a pokoj mjes cłowjekami na ſemi, kaž je to ſtajnje bywał a budźe, měrlubowaza natura dźěn je dozyła ſtarodawſkej powahy ſamowina. Tu njebudźe ſe ſchkodu, hdyž jónu ſebi pſcheciſtamy, ſchto ſo wo „pſchichodnej wójnje“ piſche.

Je ſtara wuprudnowana wěc, ſo ſe wſchěch najwuſitniſchi „geſchäft“ je tón, kiž cźini cłowjekow ſ kripjenzow. Wjele dobytka ſmieje tón, ſchtož ſ alkoholom, opiumom a ſ druhimi narkotikami wituje — ale naſwjazy wunjeſe, hdyž wikujeſch, dźěłaſch a pſchedawaſch wójniſke bróńe. A też: płunowu muniziju.

Tutón nowy a wurjadnje dokładny puć, na jene ſmoknjenje tyſazy ludźi porańcź, je ſo k prěnjemu rajeſ we ſwětowej wójnje naſtupił. Woprawdźiteſć, na kotruž njeſměło ſo ſabyć, dokelž njeje jenož je ſpoczatkom noweho wědomoſtneho dobycza“, ale też nowa doba w ſtawiznach mordowanja hromadow ludźi.

Hdyž je Edgewood-arſenal wo poſledniej wójnje wſchědnje 200 000 płunowych bombow nadźěłał, ſměmy ſo tola nadźeć, ſo móżetaj ſo w pſchichodnej ſwětowej wójnje dwaj milijonaj tutych ſakoſtnych wězkow wſchědnje nadźěłać. Cźłowjeſtwo móże potajkim wo měrje žiwe bycź a ſo wěſte cźuć, pſchetož energiſaj ſo měrna pſchijimnje — kaž daloko ſo wo jich wutuſnjenje jedna.

Wſchitkży ſpezialiſtojo kubuniczenja ſu ſebi pſchesjedne w tom, ſo budźe pſchichodna wójna „płunowa“ wójna. Major Leſeburý praji: „Najſerſcho tomu tak je, ſo ſo nowe płuny wunamakaja, kotrejž njepoſrědnje na wěſte dźěle cźłowjeczeho organiſma ſkutkuja, na pſchikład na moſhy abo na druhe organy, wot kotrychž wotwiſuje fyſiſka a moraliſka runowaha muſowa.“ Je zyle nowy a prěnjotny tutón prědk, ſ kotrymž hodźa ſo tyſazy cźłowjekow błaſnu ze woprawdźitym ſmyſłu cźłowa, wrótni a idiotoſcźinicź. Ma ſo wocźakowaczź, ſo knjeſerſtwa, kotrejž žiwjenja ſwječich poddanych tak ſtarocźiwje ſtrażuja, njeſabudu ſemju ſ tyſazami wuſtawow ſa khudych wrótnych debicź, kotrychž pſchichodna wójna nam wobradźi.

Dale powěda nam major Leſebure: „Po njeliczomnych móżnoſtach, kiž wotpoczuja hiſchcże w organiſkej chemiji, a po njewobmjeſowanych jemnoſcźach (cźenkotach) prědkow k jich wuhladźenju a nakoſowanju, je chemiſka wójna najſerſcho najdóle pohonjazy problem k ſnowanatwarjenju ſwěta.“

„Jara originalny ſyſtem k ſaſonatwarjenju ſwěta!“ Sſwět ſo ſaſo natwari ſe prědkami k ſahubjenju najkhmańſchich raſow naſcheho planeta, ſe ſniczenjom Europejow, Arijow, cźłowjekow, kotříž ſu najlěpſchi ſe wſchěch kulturow, wumjeſtiwſow ſpodźiwnje mozy a dobyczeńſku wědomoſcź wutworili, kotříž maju ſamomordarſtwu a ſamoſahubjenju ſłužicź! Pſchetož hdyž ſapoczmu bomby ſ płunom napjelnjene ſo na měſta mjetaczź, to wone ſawěſcże univerſity a laboratorije njepſchelutuja, ani profeſſorow, woprawdźitych ſtworjerjow niczaze wědomoſcze.

Możno je myſlicź, ſo ſkónczńje mjes wulkimi maſami ludu — tak mjenowane „Kanonenfutter“ — w roſomje ſaſwita, tak ſo tuczi njewědomni ludźo wo tom podźelu prawje poſudźa, kiž je „wědomoſcź“ pſchi tutom ſniczenju žiwjenja měła. Ale ja wěm, ſo je to fantaſtiſka myſlicźka. Ja ſo dopominam, ſo ſu ſo „maſy“ ſ energiju, kotraž budźeſche lěpſcheje wěſy hódna była, ſamo pſches ſchtyri lěta ſe ſwojim wſajonnym ſaniczenjom ſaběrałe a, hdyž běſche ſo tole ſaběranje ſ jenakim ſchkodowanjom ſa wſchěch wobdźělnikow ſkóncziło, hač dokelž dźenſniſcheho dnja hiſchcże njeſapſchijałe, ſo ta wěz njemóżeſche ſ zyła hinak ſkónczicź. So ſu wone, ſchtož je wjele hórſche, ſaſo k wojowanju pſchihotowane; pſchihotowane ſaſo „wědomoſtne dobycza“ k ſniczenju dźěłaczeńſkich a tworjazych mozow Europy wužicź, to rěka: k ſwojemu ſamoſnjenemu ſniczenju.

Rimo teho budź prajene; mjes tutymi wobrónjenymi maſami běchu ſtoiſyżaſy ſozialiſtow a pazifiſtow, a wſchitke milijony ſamomordarjow ſu hiſchcźejenjo.

W běhu tſiczi lět myſłu, ſo mam pſchiczinu k dwěmaſowanju, hač towarſchnoſcź, w kotrejž hym žiwy, je gnmana (cźłowjeſka), hſchejeczańſka, hačrunjeź europiſka literatura ſo ſaſałe prózuje mje pſchejwědcźicź, ſo moje dwěły njeſchu woprawnjene, a wobtrucźuje, ſo je tón jedyn a tón druhi kontinent ſwjetſcheho dźěła ſ cźłowjeſtimi bytoſcźemi wobydlenу, kotrejž ſo k ſchcźeczańſkej naboźinje wuſnawaja a ju ſroſumja.

Jedyn ſ tutych ſchcźeczanow, britiſki lětariſki offizěr, wyſoki Moor, praji: „Tragedija (ſtruckloha) wójny we powětſtje wobſtoji we woprawdźitoſcźi, ſo je praktiſky njemóżno, ſo pſcheciwo pſcheſkapjenemu napadej ſchkitacź.“ Druhi wotrjadnik ſa powětrowe lětaſtwo wotmołwja na praſchenje, kak hodźi ſo powětrowe kóbźniſtwo k lěpſchemu kraſneje woboru ſeſnjnjeć, ſe ſcźehowazym: „Wſchitko to nicźo k niczemu njeje. Woſcźiſki hamt móże jenoż nješchto cźiniczź: ſo ſ dobaſanej liczbu lětakiſchich kuſkow (Pillen) ſawobſtaraczź, kiž maju we ſebi ſpěchnje ſkutkowazy jěd, a tute njech pſchi wudyrjenju wójny mjes wobydlerſtwom roſdźěli. Jenoż na tajke waſchnje móża ſo pyched cźiwilowazej ſmjerćźu wukhowaczź, kotraž by jich hewak pod roſpadazymi a palazymi ſo domami pſchekhwataſa.“

To je ſałoſtna grimaſa (wobliczjoſcźahowanje) humanity, w ſmjertnych hronach ſeſazeje. To ſu wuczěby biblije naſchich dnjow, kotrejž praja: „Lubujeſch-li ſwojeho bliſcheho, to dyrbiſch jeho hnydom moricź!“

Wobraz pſchichodneje wójny pokaſuje ſo we wocźomaj wěźywuiſtojnych tohole wumělſtwa na ſcźehowaze hwaſchnje: W jenej rjanej nozy pſchelećźa ſchtyri- abo pjeczſtyſaz bjes ropota dźěłaczych lětadłow, njeſwoczakawſchi ſjuła njetrjebanduche woſſjewjenje wójny, nad měſtami ſe ſpěchnoſcźu 200—300 kilometrow w hodźinje, dźerża ſo we tajſej wyſokoſcźi, ſo ſu naſchemu wóczku njewidźomne. Kóżda maſchina móże bombu ſ pokrytymi 200 puntami trinitrotoluol dele mjetaczź. Jena tajka bomba doſaha, zyle wobliwodły Londona do roſpadankow pſchelewobroczź. Raſnoſcź měrjeńſkich aparatow tajkich aeroplanow (lětadłow) je tajka wuměrjena, ſo bomba ſ wyſokoſcźe 6000 ſtopow do wuhnja jeneje wójniſkeje łódże trjechi.“

To je wuprajenje ſ raporta preſidenta powětrowego wubjerka britiſkeho parlamenta. Druhi ſpezialiſt pſchiſpomnja: „Lětadła budu bomby ſ jědoſtym płunom, ſ kholeriſkimi, mórowymi a druhimi thorobnymi bazillemi mjetaczź. Techniſka ſtronka tutych prědkow ſo wudźeła.“ Woſobje hdyž ſo dopomnja, ſo budźe pſchichodna wójna „ſeſady fronty“.

Powěda ſo, ſo něhdźe na ſwěcże bywa ſaſtupnik khryſtuſowy; jeho mjenuja ſ knjeſom nad milijonami cźłowjekow, kotříž ſu najwelnjeni wo cźiſtej wěrje do mozy a do wucźbow wo luboſcźi a bratrowſtwje. Praji ſo też, ſo cźłowjeſke bytoſcźe ſo ſwojej naturje měrnaju ſtrach pſched mordowanjom. Skónczńje ſo też wobkruczuje, ſo ſtoiſyżaſy (ſozialiſtow, kotříž ſu ſo pſchi rěaniju wot 1914 hač 1918 aktiwnje wobdźělili, nětko ſu pſchećźiwo wójnje. Tola ja njemóżu we podawkach, kotrejž nětko ſhadźeja a ſrawja, niczo widźomneho namakaczź, ſchtoż by tule powěſcźe wobkruczźiło. Tute podawki hroża ſrjedźiſtoczu europiſkeje kulturu do popjeła a ſcźerka pſchewobroczź a cźłowjekow, tak daloko hač njebudu morjeni, natřeleni abo do ſo wrótnoſcźe ſaczěrjeni, do ſtadła džiwich ſwěrjatow.

Schtó je tu, ſo by na ſwjatoczne waſchnje proteſt poſběhnył; ſchtó je tu, ſo by energiſaj wotwał pſcheciwo pſchichhadźazemu njeſbožu?

Wobroczam ſo na žony a na maczerje. Niz jenoż na tych 275 000 ſonow w Ameriji, na milijony maczerjow w Europe, kotrejž ſu ſwoje dźěcźi w ſakoſtnej ſwětowej wójnje ſhubiłe, ale tohorunja na maczerje, kotrymž hroſy wožud ſwoje dźěcźi jutſje abo ſa łěto ſhubicź. Cźehodła wy mjelcźiſce? Wy, kotrejž ſcźe je ſ bološcźu porodźiłe? Cźehodła njeſbožnjeſce wy ſwój mózny hłoſ k pſcheciwoſtwu kolwrótnoſcźi, kotraž hroży wſchěm ſwět do mrócźelow jeda jawaliczź? Wy ſcźe ſwětej darile Budhu a Shakeſpeara, Edijſona a Khryſta, Waſhingtona a Voltaire, Tolſtoja a Goethu; ſtawiſnу ſu tyſazam a ſaſo tyſazam waſchich ſynow ſławu a błyſchcź dołže. Cźehodła chcźeze cźekpjecź, ſo na ko cźłowjek, kotrehož ſcźe porodźiłe, ſaſo k ſwěrjecźu, k ſwěriſku, k mordarjej pomjicźiſ?

Wy — waſ maczerjow ſu milijony a ſaſo milijony! — cźehodła wy njewolacze ſwojim ſkótwrótnjenym dźěcźom do wuſchow: „Doścź toho mordowanja! Njeſwažeze ſo, jedyn druheho ſo moricź! Ssmy waſ k žiwjenju porodźiłe, k dźěku a k ſtutkowanju, ſo bychcźe žiwjenje ſcźiniłi k radoſcźi, ſo by bylo ſprawne, mudre a rjane. Doścź ſ powětrowej wójnu a ſ jědoſtymi płunami a ſe wſchěmi druhimi ſataniſtimi wunamakanjemi, kotrejž dyrbja wam pomhacź, mjes ſobu ſo mordowacź!“

Maczerje, žony! Tu macze wy to ſłowo, to prawo, ſwoje ſakonje poſtajecź. Žiwjenje wukhadża a wotthadża wot waſ. Wy dyrbicźe jedna kaž kóżda bo poſběhnycź, žiwjenje pſcheciwo ſmjerćźi ſchkitacź! Wy ſcźe we wěcźni njepſcheciwoſtwu ſmjerćźe. Wy ſcźe ta móż, kotraž njeſpróżnitwe wojuje a pſcheminuje.

Cźehodła też to njewobaraczeſe wy w tutych dnjach ſnowa ſo blížazeho njeſboża ſwojich ſynow pſched bjesbóżnej rěſańu? Cźehodła njepoſbehacze wy ſwój mózny hłoſ k ſakitowanju žiwjenja pſcheciwo tym, kotříž ſu łaczni ſa ſniczenjom a ſatubu? Cźehodła, wy maczerje?

Maksim Gorki.

Serbske Nowiny so w **Njebjelčicach a Serbskich Pazlicach** přez posola ze **Miłoćic** roznošuja. Čitarjo dostanu tak „Serb Nowiny“ dale na dnju wudaća.

W nazymje.

Schtomy ſhubja pychu
Sswoju ſelenu.
Wětřik zunje ſynzki
Pěſeń poſmjertnu.

Kóżdy krcźk ſo błęka,
Sswoju draſcźiczku.
Cźełnik hordźe ſewja
Purpur ſchipjeńku.

Kraſne póſonje róże,
Pyſchne aſterki,
Stajimy ſej do ſſwoju,
Wón naſ wokſchewi.

Hłowcźki mucźnje kłonja,
Lěcźne ſwětlicźki.
Skota błónczna pruha
Ssmjertnych wokoſchi.

Brjóſki, ſchcźežki, pucze,
Liſchcźo pſchitrje.
Hraje pěkne hraje
Nježnje ſchepoze.

Poſa, hona, łžu,
Sjewja naſhymu.
Dźakuje woni pomnja
Lěcźnu kraſnoſtu.

Luba cźłowjeſka duſcha,
Spominanje haj.
S ſubej Bożej ſwórbu,
Dźak tuž Bohu praj!

Pawoł Krjeczmař.

Dawkowa protyka na měſac oktober 1925.

Saplacźicź ma ſo:

1. 10. 1925 dawk na dołżne liſty (wotſtorkowanſki cźaſ hač do 8. 10. 1925).
1. 10. 1925 rentowy bankowy ſakładny dołh 2. ratu, (wotſtorkowanſki cźaſ hač do 8. 10. 1925).
5. 10. 1925 dawkowy wotcźah wot dźěłaczeńſkeje mſdy ſa mſdy wot 21. hač do 30. ſept. 1925 płacźene. (Žadyn wotſtork. cźaſ.)
10. 10. 1925 burſowy wobrotowy dawk. (Žadyn wotſtork. cźaſ.)
10. 10. 1925 ma ſo wobrótny dawk pſchijſſewicź a ſaplacźicź wot mježacźnych ſaplaczerjow ſa ſept. 1925 a wot ſchtwórcźſtnych ſaplaczerjow ſa 3. proweczne ſchtwórcźſtwo 1925. Dawkowa ſhadźba je ſa powiſchitkowny wobrótny dawk 1½ proz., ſa inzmſſowy dawk 10 prozentow. (Wotſtork. cźaſ hač do 17. oktobra 1925.)
10. 10. 1925 ma ſo dołhódny dawk pſchijſſewicź a ſaplacźicź wot wiſchcźh, — niż pak ratarjow — ſa 3. protyczne ſchtwórcźſtwo 1925. (Wotſtork. cźaſ je hač do 17. oktobra 1925.)
10. 10. 1925. druſſſwowy dawk. Kaž poſa dołhódnoho dawka.) (Wotſtork. cźaſ hač do 17. okt. 1925.)
15. 10. 1925 dawkowy wotcźah wot dźěłaczeńſkeje mſdy ſa mſdy, kiž ſu ſo wot 1. hač do 10. oktobra 1925 płacźile. (Žadyn wotſtork. cźaſ.)
25. 10. 1925 dawkowy wotcźah wot dźěłaczeńſkeje mſdy ſa mſdy, kiž ſu wot 11. hač do 20. oktobra 1925 płacźile. (Žadyn wotſtork. cźaſ.)

Dokhódny a druſſſwowy dawk njetrjeba ſo doprěka ſaplacźicź, jeli ſo na ſchtwórcźſtko 3 hr. njepſcheſtupi.

Tuto pak njepłacźi ſa dawkowy wotcźah wot dźěłaczeńſkeje mſdy. **Budyſchſki finanzy hamt.**

Ze ſuſodnych a dalſich krajow.

S **Drjezdźan.** Póndźelu 28. ſeptembra je ſo tłóſt potuſſchił. 4 puntowſka pokruta płacźi 1. rjad. 66 pj., 2. rjad. 60 pj. — Wobydleriſka nuſa w Drjezdźanach. Poſlednje ludulicźenje w Drjezdźanach je ſwječźiło, ſe je 17 500 hoſpodarſtwow w podpodružnjſtwje.

* S **Potsdama.** W Potsdamje krčeje bós mjes Sanscouſſijom a Bornſtedtom. Mjes ſuchimi łowjenami wuhladaſch ſaſo cźeſtwu naletnu ſelenu barbu. Kraſne cźeczе boju wihaja mjes łopjenami.

* S **Ingeltheima pola Mannheima.** 49-létny Jean Strup ſwadźi ſo ſe ſwojej mandźelſkej a pſchichodnej maczerju. W ſwadźe pſchiběża naiſtarſchi ſyn maczeri na pomoz a ſabi nana ſ kjom. Nan ſawoſtaji mandźelſku ſ dźeſacź dźěcźimi.

* **Awto w Litwje.** Litwa, jedyn ſ tych krajow, kiž je po wójnje ſwoju ſamoſtatnoſcź dóſtał, je ſo w powójniſkich lětach hoſpodarſcy nimo měry ſhrabała. Na to pokaſuja też liczby awtow, kiž ſu po naliczile. 885 cźeſtich motoriſkich woſow, 445 łohkich motoriſkich wojow, 108 druhich awtow a 176 motoriſkich łokow. Jendźelſka ſaſtaruje zyły kraj ſ awtami, dokelž ſu němſke wojndła na ſwětowych witkach pſchedrobne, tak też njemóże Litwja němſke woſy kupowacź. W Litwje ſu pucze jara ſchpatne a tohodła jěźdźa ſkoro jenoż łohke woſy po kraju.

*** Hłuchoněmy cźłowjek gymnasialne pruhowanje złožił.** 18-lětny thowanz W. Zeitlin z Weißenseeskeho hłuchoněmeho wustawa je swoje pruhowanje na gymnasiju „nimoměry dobre“ wotpołožił. Zeitlin je dotal přeni a jenicźki hłuchoněmy zyseje Němskeje, kiž je pruhowanje wobstał.

*** Wulke paduschstwo w Barlinje.** Hanawskemu słotnikarjej, kiž w jednym hosćeńcu w Barlinje bydli, je so bruny kožany koffer kradnył. W nim wběshe dorahotnoscźow na 30 000 hriwnow hódnych. Pśiched někotrymi dnjemi pschijědże do Barlina. Koffer, w kotrymž běchu pjerschćenje, brosche, naruchnizy, dasche wobhledaśeju hosćeńca. Wona wsa śebi koffer do zwojeje jstwy. S njeje je so koffer schtwórtk wjeczor abo pjatk w nozy podkradnył.

*** Wólba noweho měschczanosty a woheń.** W Eichu pola Wormsa běshe pobłednju njedźelu wólba noweho měśczanosty. Kandidat Menger, z kotrehož kmótšy so hižo psches wósom dźesaco lět měschczanostwo wobsadźi, wusmoli so jako z wjetschinu. Hdyž so tuto nětko we korcźmje wosmjerźi, wudyri w ležomnosći nowy ohoń. Po sdaczu je nětchtón z mjeńschiny to wjerźo wohoń sałožił.

*** Koscźowzy schćerź němskich wojakow w Franzowstej namakali.** Po Berlinskich nowinach pschijźe z Parisa scźehowaza powěsć: W lěsu pola Aillevalle su schćerź koscźowzow namakali. Wone su hischcze we wojerskej drasce. Połkowe znamjeschko je hischcze derje sdźerźane, tak so njebudże jara cźežko, mjena mormych wuhlědźeli. Njedałoko stejeschtej hischcze dwě kanonje, kiž běschtaj z kerkami porośćenej. — Struchle znamjo w nasymtej wotemrěwasej Božej stwórbje na hrosny wójnski cźas. Kajki wobras widźi w tutym cźi, kiž jaro k wójnje schcźuwaja? — Jim tši krócź běda, běda, běda, njech pa kajkeżkuli naroda a stata.

*** Ssamomordarstwo na dnju zwojich stoletnych narodninow.** Stoletna staruschka je zebi zama ziwjenje wsała. Hana Cotez běshe njedałoko Bergano zíwa. Póndźelu pśiched tydźenjom zwjeczejsche zwoje 100-letne narodniny. Po krótkej hosćińe, kiž běshe wuhotowała, tšeli zebi kulku do hłowy. W lizce, kiž k womnjeczu sawostaji, pisa, so ma na tutym zwęcze ziwjenje zyte a zedźi so za druhim zwětom sa Bohom.

*** Ssyn a mandźelska nana sarasyli.** S Nacźibora powědźa nam nowiny, so staj syn a mandźelska 57-letneho bura Miletu sarasyloj. Najprjedy myslesche zebi tóždy, so je njeboh na naturalku zmjercź wumrěł. Strażnik pak pocźina do pohrjeba hischcze pschepytowacź a wukopa pschi tym mordarśki grat a mózesche też wobeju słóstnikow mordarstwa pschepokasacź.

*** 200 khěžow zo spaliło.** S Warschawy zo nam powě: We wsy Rokitno Schlachetke spali zo na 200 khěžow. Schkody je wjazy milijonow. Nětkaže 60 zwójbow je bjes bydlenja.

*** Wopor zona.** Winsti profesor, zwobodny knjes Pirquett, zwětokrawny dźeńcazy lěkaŕ, je jako wopor zona cźežko sniełožił. Profesor Pirquett bydli Pupp w Karlowych Warach. Pśiched někotrymi dnjemi mějesche knjes profesor zylne subybolenje. Wsa tohodla veronal, jeż pschecźiwo subybolenju, k zebi, so by spał. Sa khwilu wuhudźichu jeho mandźelscy wo pomoz wołaze hłoźu. Hdyž zo we wobydlenju wohladowasche, wuhlada, so běshe mandźelskeho łoże próżne. S dwora horje wołasche zo wo pomoz. Wokno běshe wotewrjene. Hdyž z nim won pohlada, widźeshe wojesho mandźelskeho na dworje w krwi leżaceho. Hnydom sawoła pomoz a lěkarja. Hdyž běshe Pirquett sa-ko z zebi pschischoł, prajeschе, so je z woporom straschneho zona. Tutón je scźěwk njeswuczeneho veronala. Jemu je zo dźało, so je w palazzym khlěwje a so je jeho ziwjenje wohrożene. Na zwojim cźěle je zama pkomjenja cźuł a je tohodla wokno wotewrił a dele skocźił. Profesor je drje zo cźežko sranił, ale zmjertnje toho dla hischcze niz.

*** W powětrje do zo srasyloj.** W saidźenym tydźenju srasyschtej na Londonskim lětanischcźu dwě wojerskej lětadle z wschej mozu k semi. Jedyn lětaŕ běshe hnydom morwy, druhi pak wumrě po puczu do khorownje.

*** Wulki woheń w Minichowje-Gladbachu.** W nozy na schtwórtk wudyri w blidarni Bahrens a Co. woheń. Zyła ležomnosć, dźěłarnje ,kłady a tólnje zo spalichu. Kak je woheń nastał, je njesnate. Schkoda je wulka.

*** Ssmjertna jesha na motorstim kole.** Njedaloko Wrótźkawja sajěcze motorski koleśaŕ je wschej mozu do tworoweho cźaha. Motorski koleśaŕ běshe hnydom mortwy. Na koleśu zedźesche hischcze druha wozoba, kiž z hłowu do mésnika praśny. Lokomotiwny wjednik praji, so staj koleśarjej wina,i dokelž mějeschtaj zwoje motorske koleso hubjenje wobšwétlene.

*** W Ruskej bohacze zohnowane žně.** W Ruskej žu žně hižo sapocźatk auguśta nimo. Hižo po pobłednim powažowanju znjow 15. julija wobliczi so, so budu lětša nimoměry dobre žně. Nětko nam pschedźeze hamtske powěsće bolschewistiskeho knjeześetwa wschо wobkrucźeja. Jenoż w lěcze 1911 pschetrjechichu žně lětuschе. Zyłe žně wuczinjeja 4100 milijonow pudow (1 pud je 32 puntow). Loni jenoż 2716 mil. pudow. Po powójnskich lětach njeje so hacź dotal pschе wjele ruskeje trejdy na wiki pschiwjesło. Haj Ruska je hacź do lětuschich znjow zama zebi z wukraja trejdu kupowała. Lětša pak je Ruska z Božej trejdu tak bohacze zohnowana, so smjeje na zwětowe wiki najwjetschi wusnam. Wokoło 500 milijonow pudow chze na zwětowe wiki cźišnyc. Knjeześetwo chze trejdu tak tunjo na wiki pschinjesecź, so druhe kraje wjele njewotbudu. Chze zwoju trejdu zama za dowójnske płacźišny pschedawacź. — To žu ras zwježelaze powěsće z kraja, w kotrymž lěta dotho hłód a nusa knjeześe. Nadźijomnje pak žu hwězdacźi knjeźicźerjo tak mudri, a sastaraja najprjedy zylu Rusku se khlěbom, prjedy hacź schto pschedaja.

*** Hołbje we wołschidile.** Na Britiołskim lětanischcźu **sta zo po powěsćach „Manchester Guardiana“** spodźiwne njesboże. **Parišske lětadło, kiž mjes Jendźelskej a** Parisom lěta, zběhasche zo runje do powětra, hdyž na lětadło cźrjóda hołbjow pschilećeca a runje do wołschidła nuts. Hewak cźekaja ptacźki pśiched lětadłami, tu pak niz. Psches to dźiwasche zo też lětadłowy wjednik, Wschě pschiwdźechu żiwe psches wjercźaze wołschidło. Ale hnydom sa lětanischcźom sa lětanischcźom leżeshe 30 morwych hołbi. Lětadłu zo niczo njesta.

*** Litewske lětadło snjesbożiło.** 21. septembra lećeshe litewske wojerske lětadło z leutnantom Miłtakisom a podwyschkom Eidriktom z Kownewskeho lětanischcźa, so byschtaj w lětadle wołzebitu wyschinu dozpěłoj. Hacź do grjedy pschipodnja njeběschtaj zo hischcze wrócźiłoj. W zyłej Litwje njeztaj zo k semi puschcźiłoj. Każ zo sda, staj nihdże w ruskich lěžach snjesbożiłoj.

*** Lětadło snjesbożiło.** Saidźenu mutoru wjeczor wokoło ½8 hodź. sta zo straschne njesboże na Bromberskim lětanischcźu. Lětadłu, kiž běshe 600 metrow wyssoko, slama wětr tschidło, na cźoż wono runu meru do hłubiny padny. Maschina zo zyle rosbi. Nutska zedźazaj wyschichi leutnant Glabłi a podwyschk Mitkerowski zo sarasyschtaj.

*** Ziwy pohrjebany.** Sajimawe zudniske jednanje běshe w Allahabadze. Cźrjoda młodźenzow běshe mordarstwa dla wobskorżena. Jedyn krutobnik běshe ziwy do rowa stupił a wobskorżeni běchu jeho z nabožnymi spěwami z pjerschcźu pohrjebali. Wobskorżeni pśiczahu mordarstwo, pśejachu pak też zamomordarstwo. Jako jeho wucźobnizy běchu nuławali, tutón nabožny wobrjad wukonjecź. Ssud jich wuwinowa.

*** Njenadźite sboźo.** W nižoserskej wjeszy pschi mórskim brjoży je khudy rybaŕ ziwy. Zyte zwoje ziwjenje hižo prózuje zo, so by zebi nješto kroschkow nadźěłał. Zenje pak njepschiidże k niczomu. Běshe wjeselu, so mózesche zwoju zwójbu sežiwicź. Nětko pak pschiidże zboźo, każ dźeń zboźo pschiidże, njenadźiju. Morjo pschikawi jemu zboźo do klina. W mórskim pěsku nadeńdże hobrsku schkorpawu. W njej běshe 21 wulkich, njewschědnje rjanych parlow. Zyła wjeż powěda wo jeho zboźu. Powěźeź wo zboźownem rybarju pschiidże pschez drohotnymi kamjenjemi wo tym zboni. Też druzy to wuźiwschadu a bórzy pschiidże jedyn po druhim won do hewak wołzamoczeneje wjesti. Nětko zo mjes zubu z płaczišnu honjachu. Jedyn žadźi 500 000 hriwnow a dóła za nje tražne parle. Wón pschcheda potom parle do Ameriki a to za tši krócź tak wjele. Kupz je z amerikanskim milijonarjom. Wón da parle do rjeczasa swjasacź, kotrež riaru schiju filmdiwy Pearly Whity debi. Tola z tym njeje wěz hischcze wotbyta. Druhi witkowar, kiž tamnemu wěsce wyłoki dobył njeposchcza, jeżdźeschе hischcze ras k zbożownemu rybarjej a praji jemu tuto. W hollandskej je zakoń, po kotrymž njejsmě nichtón na parlach, kiž zu zo w hollandskich wodach nakoziże a zo pschedadźa, njesmě wjazy hacź 10 proz. dobytka bracź. Rybaŕ ma po sakonju prawo, zebi połozaju pschedateje summu hischcze žadacź a chze zebi to wuskorźicź. S napjatoscźu hlada, tak prozeź wotběži. — Schkorpawu kupi jendźelski muscej.

*** Kaschmirski maharadscha semrěł.** S Lahora zo nam wo zmjercźi Kaschmirskeho maharadschy powě: S jeho trónstim naślědnikom je sir Harry Singh, maharadschowy wnuk. Semrěty běshe hižo dlschi cźaš khory. Wón je 75 lět staŕy. Naślědnik je 30 lět staŕy a smjeje na lěto 20 milijonow hriwnow dokhodow. Kraj jeho je skoro 80 000 jendźelskich kwadratnych milow wulki. Wón je z najwjetschim indiskim knjeześazym wjercźom.

*** Rjemjery dla drohoty w Persiskej.** Każ zo nam z Teherana powě, běchu tam w pobłednim cźasu wyschе njemjery. Wobydlerstwo wola sa pschenźu a khlěbom. Wschě wobtkhody běchu sawrjene. Wobydlerstwo cźahasche po hasach a pschicźahny też k parlamentej. Tam hórschachu zo na sapóstkanzow. Dweju sapóstkanzow cźežko sranichu. Wschě durje a wokna rosbichu. W parlamencze nutska sapuscźichu a sniczidhu wschě knihe a pižma. Pryjedy hacź policija zyłna dosć pschiidżeze, běshe hižo najwjetscha schkoda naczinjena.

Přilopk.

*** Schto kastojczi sjeźa.** Hižo zo bliži nasyma. S njej pschiidże symny cźaš. Tohodla wopuschczeja naš wschelake ptacźki, njes nimi też nam wschém lube kastojczi. S krótkimi žłowami chcemy rosporninacź, kelko dobreho žu nam w běhu pobłednich měsazow pschinjeże. Pschedstajimy zebi dwě kastojczaju, każ wjele wonej sjeźitej. To wěmy, so zo z muchami a kuntworami żiwja. Kak wjele jena mucha wucźini a kak wjele hakle kuntwora waži, to drje tóždy wě. Też to tóždy wě, so žu nasche kastojczki nimo měry dźěławe a tuž też jara hłódne. W prěnim cźašu, to rěka, hdyž kastojczki hischcze zyndaju, nałoji tóžde swérjatko sa dźeń 600 muchow a kuntworow. Wobliczimy to na jedyn měsaz, tak naliczimy 36 000 pschekaźanzow. Hdyž pak potom zwoje młode też zyrcźa, je hromada wjele, wjele wjesłca. Stajnje sčetaj potom kastojczaju po jedź. Na 16 hodźin na dźeń lětatej tak a nałojitej sa dźeń tyźazy. Jedyn wucźenz je woblicził, so kastojczaju z pjeczimi młodymi na měsaz 270 000 muchow a kuntworow nałojitaj. Na zyte lěcźo psches 1 100 000.

*** Pžy w khužbje cźłowjeństwa.** W najstarschich dobach cźłowjeństwa hižo běshe póz je zwěrnym pomocznikom cźłowjeka. Wuzijit pha je zo hižo sahe spósnał a cźłowjekoju wschěch cźasow a lětstotkow žu zebi pžy sa wschě możne sameży pschimucźili. Naturstim ludam běchu pžy z pomocznikami na honitwach a z dobom też z zwěrnymi straźnikami. Wustojnosći pžow pornjo druhimi zwěratami a zwěra, kiž je pschikkadna, korjenitaj w tym, so je tyźazy lět hižo cźłowjestwu žłužił. Spósnajemy tuto wobežje na najstarschimaj pžnyczinymaj družinomaj, na wowcźerstkim pžu a honitwinstim pžu. Wowcźerski pós plahowasche žo na krjedźnu wulkosćź a dobru hibicźiwosćź, so by stadło wobstrażował. Honitwinske pžy pak plahowachu žo sa pastwischcźa za wulki stót. — W najnowschim cźasu hakle wuwucźuje policija swoje pžy złedźicź sa straschnymi słóstnikami. Wo zyłej Němskej zu so wożebite wustawy łakośike. Jenoż wěste druzyny pschihodża žo sa polizajske pžy. Sa sakiku policiju wuwucźuja zo pžy w Drjezdźanach.

Nowe knihi.

Wotmjenjate modły pola wschelakich ludow a we wschelakich krajach pokazuja so najskerje w jich stilach. Na wowiwicźu stilow spóznajemy módły, kotrymž zo cźasny podcźinjowcy a kultura, kotruž zu zebi dobyte. We runje wudatej wośmej posłyšay „Makeho Brockhausa“ namakamy tafli, na kotrymaj zu typiske stile mebłowych cźasow a ludow swobrasowane. Sapoczatk serije cźini krażny z cźežkim stolom a pišanymi sapołokami wunpschemy stoł z cźežka egiptowskeho kraja Tutench-Amuna, kiž bě pśiched wjele tyšaz lětami žiwy. Posledni wobras pokaże nam zyle nowocźasny stoł z Weimarskeho twarskeho domu. Mjes tutymaj wobrasomaj leże wschelakore druzyny druhich stilow, kotrež /wosnamjenjeja cźasy kcźiwa a sahinjenja wulkich kulturow. Pschi pschecźitanju seschiwka budźemy pschezo sašo pschekwapjeni dwo jeho bohatym wopschijeczu (a wo dospołnja bjesstronitym rosjasnjenju wschěch podeńdźenjow hacź do najnowschego cźasa. Dobre rosjasnjenje a wukkadowanje Zsettneroweje rotorsteje lubje dawa nam rozsumjenje za najnowschе wumnožicze fizykalskich sakonjow. Pschechladny wo stainej wustawje a schulstwje mó lóžu studowacź. Karta wo wotmyślenych kanalach mjes Rjenom a Dunaju pokasuje nam njeżmerne lěpschiny, tiż jich dokonjenje /jamn pschinjesłe. Nowe mjeży pokaże nam wubjerna karta wo Ruskej a Turkowskej. Wobras wot Svena Hedina derje znateho hona je Schigatshe da nam pohladnucź do tibetskeho twarskeho wumnóstwa. Też do araja bahnicźkowo noż knihe mjeże. Wobrocźanej łopjeńka dale, pschilecza nam njesłazy nekotre krażnobarbne njetele napschecźo, kiž nam dopołakuja, so žu tej barbne wobrazy dokonjane. S zyła mózemy prajicź, so „Mały Brockhaus“ telko wjazy we sebi khowa, so žone prasicźene bjes wotmołowy wopustaji. Nicźo jemu zuje njeży, a mózemy kóždemu, tiż ważnoscź kładze na dobru pschirucźnu knihu, radzicź, so by zebi ju skasał ako zebi ju w naschej Sserbskej šuharni ras wobhladał. Płaczišna je tak niska, so móża zebi ju też njesamożicźi kupicź.

Swójbne powjesće.

Wumrěli: Pawol Miklawsch Kilank w Budyschinje, 61 lět staŕy. — Ernestina Mischerlichowa w Dešnjecach, — Herbert Schäfer, 20 lět staŕy. — Heinrich Kimant Lehmann w Hodźiju, 46 lět staŕy.

Swěrowani: Willy Nowa z Martu rodź. Wótschez z Budyschina. — J. Mień ze Cźemjerz z H. Mjenowej rodź. Nětkacz z Běłšec.

Słubjenaj: Ursula Arnoldec z dr. Heinrichom Megaowom w Tišach Hněwdach pola Budyschina.

Hamtske wozjewjenja z Budyšina.

W konkursu nad samożenjom kubjerja a mlynskeho wobsedźerja Arnoschta Dreßlera w Dźenicach pola Budyschina zo woskeła termija k pruhowanju podatych pschisłuschnych žadankow na 11. nov. 1925, dop. w 11 hodź. — w sali 141 — postaji.

W Budyschinje, 21. septembra 1925.

Hamtske sudnistwo w Budyschinje.

*

Budyschske hamtske sudnistwo pyta někotrych pschisłuschnych maschinskich pišarjow abo pišarkow, kiž trjebaju dosłowje wobkhowacź. Nastupicź mózą 1. oktobra 1925. Pišomne poskicźenja se žiwjenjoběhom a wotpiskami wuswědczenjow maju zo hnydom hamtskemu sudnistwu w Budyschinje sapósłacź.

Hamtske z Lubija.

Zjawne pohrjebnjenje podkrjesneho wubjerka póndźelu 5. oktobra 1925 dop. w 9 hodźinach.

Hamtske z Kamjenza

Wobkhodne hodźiny hamtskeho hejtmanstwa a podkrjesneho zwjazka zu wot 1. oktobra 1925 scźehowaze:

Wot póndźele do pjatka wot 8—½1 hodźin a wot 2 hacź do 6 hodźin.

Sobotu wot 8—½2 hodźin.

Sa wobkhad ludźi pak zu rěcźne a pokkadnjse hodźiny

Póndźelu do pjatka wot 8 hacź do ½1 hodźin.

Sobotu pak wot 8 hacź do ½12 hodźin.

Hamtske wozjewjenje z Wojerec.

Sswinjazy mór je wudyril w khlěwach dźěłaczerja Gustava Hawški na Hrodowskim namješcźe 3.

*

Sswinjazy mór je zaschoł we zwinjazych khlěwach maschinskeho mischtra Arnoschta we Werminghofje a khlěwarja M. Hasły w Koblizach.

Podruznišći pjenjes za mězoz oktober zo njepschemění. Też za oktober ma zo 82 proz. cźišteho dowójnskeho podruznišćeho pjenjesa płaczicź.

*

Nastupa nowowólby do provinzialneho a wokrjesneho sejma: Gmejnske wyschnosće Wojerowskeho wokrjesa napominaja zo, so tši dny, a to hacź do 1. oktobra 1925, powěźeź:

1. so je wólbna liscźina prawje wustajena,
2. so wólbna liscźina wot 26. septembra 1925 sjawnje wuležeła a so je zo tuto też wojsewiło,
3. kak wjele porjedźenskow je so do wólbneje liscźiny sapiłało.

S **Bukez.** Nascha „Radosćz“ sa̧ło spẹ́wa. Dokelž mamy wschelake nusne spẹ́wy nawukmycz, žo tóžby spẹ́wał a tóžda spẹ́warka naležnje na spẹ́wne hodźiny pischeprošnjuje. Rjane serbske hrónczko wschak praji: „Hójej ho spẹ́wa, róža kčẹ́wa, wócžko radoscže žo smẹ́wa.“ Tuž fari a młodźi sa̧ło do dźẹ́ła!

S **Makscho Wjelkowa.** (Sapoždzene.) Ssobotu swjeceschtaj Matschcz manželskaj slẹ́bornu kwa̧ž. Wobaj staj hischcze strowaj a rad widźanej wošobje. Jimaj pschednjerzechu žo se wschelakich stron žoža̧pschecža.

S **Rjeswarźidła.** Nascha gmejnska rada dsa pschiwoložowanja sparateho skotu na nasche skótne wiki sezẹ́howaze wojsẹwja: Dotal sawrjene mjesy mjes Schlesyskej a Sakskej žu sa sparaty skót sa̧ło wotewrjene. Nimo wupokasa je nusne wopiskmo, z wotkal je žo skót pschiwjesł. (Ursprungszeugnis.) Tohole pschedpisma wyschnoscze ma žo dẹ́rzẹ́cz, dokelž je to dla wobaranja pschecžiwo skótnym khorosczam nusne, kaž je kóždemu ratarjej a skótnemu wikowarjej snate. Brizdne skótne wiki budu ẹ́rjedu, 7. oktobra.

S **Wóslinka.** Sserbske poboczne towarstwo sa mizijonstwo mjes pohanami zwjeczesche sandżenu njedźelu w naschim hischcze wot žnjoweho dźakneho zwjedźenja nanajlubosnischo wupyschenym Bożim domje zwój lẹ́tny zwjedźeń. Na zerbstim kemschenju rẹ́czesche k nam k. farar Mrósak s Ketliz na sakožtu zkowa Jes. 60, 1—3 a pschiwoka wobsaže: Stawaj rosswẹ́tluj žo. 1. Hladajmy na cžẹ́mnoscz, kotraž na mizijonstwje leži. 2. Hladajmy na sa̧žnoscz cžoho Knjesa. 3. Cžińmy to zwoje, so tuta sa̧žnoscz na cžẹ́mnoscži dobywa. K. mizijonski inspektor Michel s Drježdżan, kij nẹ́mski prẹdowasche, bẹ́sche žej sa tekst wuzwolił: Mat. 28, 18—20. Jeho thema bẹ́sche: Jesuž Khrystuž, kral zwjeho kralestwa. 1. Hladajmy na mòż jeho knjezstwa. 2. Na wupschestrjenje jeho kralestwa. 3. Na wẹ́stoscz jeho hnadneje bliskosce. Wobaj prẹdarjej rosumischtaj wozbadu nanajhlubje sapschimnycz a jej pokasacz rjanoscz mizijonstwa a kak žmy tẹ́ my winowacži, tu žobu skutkowacz je wschẹ́mi mozami. K dźẹ́cžom rẹ́czesche potom hischcze knjes mizijonski inspektor Michel wo cžornych pohanskich a kschescżijanskich dźẹ́cžoch. Wjeczor bẹ́sche zwójbny wjeczor, hdẹ́ž wón nam pokasowasche we woprawdze krasnych zwẹ́tlych wobrasach skutkowanje naschich mizijonarow w Afrizy a nam rẹ́czesche na sasimawe waschnje se zwjeho zamzneho skutkowanja jako mizijonar. — Wunoscht sbẹ́rkow bẹ́sche 105 hr. Wopyt, wožebje na zerbstim kemschenju, by mohł lẹpschi bycz. S zyła pak bẹ́sche tón dzẹ́ń bohateho zohnowanja sa naschu wozbadu a Bóh daj, so bychu z tutoho wuzitowa wuschke bohate žnẹ́.

S **Kamjenza.** Njedźeju dopołdnja je žo inżenẹ́r Bocho, kij w Njedźichowskej żelesarni dźẹ́łasche, mjes Wiednizami a Strafgrabčicami na kolije cžińnył. Koleża lokomotiwy wokobowego cżaha pschejẹdżechu jemu runje wutrobno, tak so bẹ́sche hnydom morwy. Bocho je žẹbi je sadmẹ́lowanjom žiwjenje wsak. W poslednim cżasu cżerpjesche na cżuwy. Wón sawostaji wudowu z dźẹ́cžom.

S **Nitkeje.** Njesbožo sta žo sobotu wjeczor ½9 hodź. na rózku Mużakowskeje drohi. Auto, kij mẹ́sesche jenoż jednu zwẹ́zu a tẹ́ njebẹ́sche trubił, pschijẹdże ke wózkej, hdyż koleżaŕ pschijẹdże a do auta prażny. Wobaj jẹdżerjej mẹ́jesche tu̧ nẹ́kaje samołwjenje na wutrobje. Schkoda žo dale žana njesta. — Ssobotu wjeczor w 11 hodź. cžinjesche na drózy žyzlna zwółba po mẹ́sce wokoło haru. Polizijt poradzi žo, nẹ́kotrych howrjekarjow lepicz.

S **Horow** p. Wojerez. Nasche wojerske kowarstwo woswjẹ́ci pschichodnu njedźelu pomnik sa padnjenych zwótcowje wójny s nascheje wsy.

S **Bẹ́leje Wody.** Wczera dopołdnja wokoło ½9 hodź. wotbasi žo se starschiskeho domu 23¼ lẹ́tny žynk Helmut dźẹ́lacžerja Mateja Wojty s Bẹ́leje Wody. Dźẹ́cžo njeje žo hacž dotal hischcze wrócżiło. Hólczk je sdorasczeny do selenych kolowczkow, cžornego strykowaneho pjesła, módreje fale, w cžornych dołhich nohajzach, kožanych cžrijkach. Hólczk ma bẹ́le hłoży (Bubi).

S **Brẹ́sowki.** W mẹ́schczanoscz: Hannschowym lẹ́zu blisko Kocžeje hory, namakaschtaj Sworjelski profesor Feierabend a Mużakowski wyschschi hajnik Bruhm wjazy popjelnjazow. Woni sapocžinachu pondżelu popołdnju rycz. Dołho a hłuboko njerjnjachu, hdyż namakachu dospołny row s 5 popjelnjami a kosczemi. Ssudobja bẹ́chu 4—5 litrow wulke, wudebjene a s dźẹ́ła hischcze dẹrżerjane. Profesor Feierabend mẹ́ni, so žu popjelnizy psches 3000 lẹ́t stare. Meter hłuboko bẹ́sche row s kamjenj natwarjeny. W nim leżesche cżẹ́ło. Ssudobja stejachu wokoło hłowy. Nad cżẹ́łom a sudobjami leżachu tẹ́ hischcze kamjenje. We wokolinje je hischcze wjazy tajkich rowow, kij žo tẹ́ hischcze wurnja. Dźẹ́lej pschihladowasche mnoho ludzi.

S **Rowneho** p. Ssspo. Skażenosczk dźenzniischeje młodźiny je tak wutka, so žo skoro wopitacz njehodźi. Bẹ́chu pjẹ́ch nẹ́kotrymi dnjemi w naschej wsy tajke s hibalstwom wukonjeni, so skoro wschitke mjesy cżłowjẹczeje moralnosce pschekrocżi. Bẹ́chu mẹ́r luzowanemu kublerjej w nozy žwinje s khlẹ́wa puschkili, pża wotwijasali, žito płójazu maschinu s drožnje na luku won donjeẹ́li. Kublerk je rano malo njenastróżi, hdyż tajku wobradu wuhlada. Je to srudnje, ale mẹ́rno. — Tenu wschemu pschinoschnje tẹ́ germanisazija serbskeje młodźiny, a to nẹ́mske wukublanje serbskich dźẹ́cži w schulach. Njedóstanu to, schtož je jim pschinarodzene wot wótzow. Njewẹ́dża potom prawje, schto chjedża a khodża kaž sabłudzene wotczy po zwócze, cżinja schkodu, mẹ́sto wuzitnosce. — Tẹ́ ławki, hdẹ́ž serbske holzy na njedźelach a zwjatych dnjach spẹ́wachu, su̧ njechodźiukolo wusbẹ́hnyli.

S **Wjelzeje.** W jednej tudonnej dźẹ́karni sta žo zobotu njesboże. Samkarjej Matkej Pfeifferej padny pschi dźẹ́le cżẹ́zki żelesny prẹ́kusch na nohu a rosmjecze ju. Sranjenoho dowjezechu do Sło-kontorowskeje khorownje. — We naschich schkleńcżerjach sa strajkuja hižo wot 31. auguśta žeń. Dźẹ́łacżerjo, kij nusne dźẹ́ła hischcze wukonjachu, puschcza žo 11. oktobra se dźẹ́ła. Strajk je w bliżschich dnjach hischcze wupischestrẹ́je.

Se **Starého Darbna.** Saudżeny schtwórtk zemrẹ́ tu seminarski wucżeŕ Jurk 91 lẹ́t stary. 40 lẹ́t słukowanje na seminaru. S lẹ́ta 1897 žem bẹ́sche na wotpocżinku žiwy.

S **Lẹ́d.** W naschej korczmje bẹ́chu nẹ́kotsi w porjedżenjej sstwje rejwali. To bẹ́sche straznik pytnył. Wón to sakasa. Wobdżẹ́leni pschebichu tohodła policistu. Nẹ́kto žu jo wobskorżili.

S **Hródka.** Pondżelu, 28. septembra zwjeczesche wudowa Bayerowa zwoje 97. narodniny.

Z Łužicy.

S **Biskopiz.** Pondżelu bẹ́sche w Biskoplzach nasymski hermank. Bohužel je dẹ́schcz zyte hermanske wjesele kasyk. Mnohy pschedawarjo, kij njemẹ́jachu žane płachty žobu, njemóżachu hakle pokasacz, schto bẹ́chu rjane pschiwjesli, hewak by žo jim wscho sstajło. Po zytym hermanku tnjeżesche runja wjedru dosczz pokhmurjene žiwjenje. Nẹ́schto wjazy cżłowjekow hibasche drje žo we korczmach, hdẹ́ž tola cżłowjek mokrotu rad snjeże, njepschindże-li jemu jenoż niz na kožu. Wopyt bẹ́sche je kraja a wokoliny hischcze dosczz dobry.

S **Bischdorfa.** Zimnoscżet Mitkiisch sẹ́wjeschese wczera trawu. Na luzy namaka trufkalczinu, na kotrejž ośẹ́zacz rjanych trufkalzow wiżasche. Nimo toho iwuhlada hischcze kcżerja.

S **Reichenbacha** pola Kinsbórka. We wczerawschich „Sserb. Now.“ pschinjeżechmy powẹ́sczz, so žu w Reichenbachu we wjeżnej rẹ́zy cżẹ́ko 47lẹ́tneje Pfennigoweje namakali. S Drježdżan je wożebita komisija pschijẹ́cża a swẹ́sczila, so je żebi Pfennigowa bjes dwẹ́la žiwjenje wsaka. Wona je najsterje spytała, żebi hłowu je żekeru rosbicz. Potom je žo chżyła powẹ́snycz. Wscho žo jej njeporadził. W strasche je k wodje bẹ́zała, so by żebi ranu wumyła. Se złakoscżu je do wody padnyła a žo tepika. Sawoitajene listy żwẹdża tẹ́ wo žamomordarstwu. Wina žu cżẹ́kże myśle a dẹ́schca cżuwowa khorosczz. Morwa sawostajt mandżelskeho z dwẹmaj dorosczenymaj dźẹ́cżomaj.

Se **Shorjelza.** Wczera wjeczor w 8 hodź. bijeschtaj žo wopitaj na Jakubowej haży. Pschi tom padnyschtaj do auta, kij runje nimo jẹdżesche. Nẹ́kto daschtaj žo wopitzaj hischcze do chauffera. Do bitmy mẹ́schachu žo tẹ́j hischcze pschihladowarjo. Polizija pak pschiżdże a wja jeju žobu na straju.

Wusudźenja.

§ **Krajny žud.** Korczmaŕ Awgust Riemer w Pẹ́sekach wuzkłyscha w nozy k druhemu augustej, so žo jeho pinzyne durje nadobo sapraznycu. Riemer sabłyscha tẹ́, so w jeho porjedżenjej sstwje nẹ́chto wokoło chodźi. Hdyż tam sastupi, wustocżichu paduchi z woknom a hewrjekachu wonka psched korczmu. Ssamo wulsły bẹ́chu błyschczẹ́. Posdżisco wupokasa žo, so je jedna schkleńża we woknu wurẹ́sana a so bẹ́ žo s kuchinskeho chamora na 20 hriwnow pokradnyło. Po porstiowych wotczitschczach na schkleńży iwẹ́zci žo, so žu to wotczischcze 22-lẹ́tneho twarscheho dźẹ́lacżerja Pawoła Jurja Kobalza z Rożanta. Kobalz sażudże žo 7. januara 1925 cżẹ́łeho paduschstwa dla k schescż mẹ́żazam sastwa, 12. awgusta pak mjenischeho paduschstwa dla k dwẹmaj njedźelomaj sastwa. Cżẹ́łeho paduschstwa dla pola Riemera w Pẹ́sczazach pak žo wuwinowa. Kamjenski kawnijski žud njebẹ́sche za wusamknjene dźerżak, so je Kobalz, kij bẹ́sche cżasczischo pola Riemera wobkhadżowak, porstowe wotczischcze tam jako hosci pschebywajo sawostajicz mohł. Statue rẹ́cżnistwo bẹ́sche powołanje sapołożiło Dźenzniische žudnistwo jednanja žo wotstorcżichu.

§ **Budyschski krajny žud.** Budyschski hamtski žudnik bẹ́sche cżasczischo hižo pokhłostaneho autowoho samkarja Mańa Reichetta z Lubija sażo jebanstwa dla k 6 mẹ́żazam sastwa sażudżił. Wón bẹ́sche w junizu tutoho lẹ́ta wósnika Pawoła Hoyera z Budyschina narẹczał, z wopaczným wudawanjom, jemu koleso pożczicz. Na koleżu bẹ́sche potom do Shorjelza a wot tam do Khtina jẹ́t. Tam bẹ́sche koleżo za wupożczenych 5 hr. a 2.50 hr. za porjedżenjo koleża sastajił. Wot 27. junija žem žẹdżi Reichczt w pschepytowanjskim sastwje. Pschecżowo wusudżenju bẹ́sche powołanje sapołożił. Krajny žud jeho wuwinowa.

§ **Shorkelski powołanski žud.** Mẹ́jeckel zyhelnjey Salowski bẹ́sche Kulowskeho knjeza mẹ́schczanoscu Langenera skichwdżił. Skichwdżenje bẹ́sche žo sjawnje stało, dokelž bẹ́sche žo w mẹ́schczanskim bitrowje wupraiło a to hischcze w hamtskich hodźinach. Prẹ́nja žudnika instanza bẹ́sche Salowskeho k 30 hr. pjenjeżnjeho khłostanja sażudżiła. Salowski bẹ́sche połowanje sapołożił. Połowański žud wupraji žo sa wužud prẹ́njeje instanzy.

Najnowiše z cyłeho swẹ́ta.

Tyjus žo po zylej Nẹ́mskej rossche̊rja. W Lipsku staj univerzitny profesor Girgensohn a jeho 13 lẹ́tna džowka na tyjus wumrjelej. Jeho žona cżẹ́ko khora leži. Sswójba je žo na pucżowanju po baltiskim morju natrjela. — We Rychbachu w Schlesyskej je dźewjecz wosbowow na tyjus khorzło.

*

Mjes Wolkensteinom a Olbernhajowom w Sakskej je autoomnibus pondżeln w nozy do schkoma zawadżił a žo po nahłym hrozy dele kulił. 22 wosobow je žo bóle abo mjenje cżẹ́ko wobschkodżiło. Jenej žonje je žo wutrobnjo satłocżiło.

*

W mẹ́schczanskej wokrzẹ́snej pokładnizy (kažy) w Tempelhofu žu padnyschi pondżelu w nozy z pomocu tikliikoweho dujadła worzlowy pjenjeżny chamor rospacżili a z njeho 310 000 hr. mjdowych pjenjes rubili. Jedna žo z hlownoho dẹ́ła wo pjenjezy, kotrej dyrbjachu žo sastojnikam a pschistajenzam jako misda wupłacżicz.

*

Powẹ́scz, so žu Schpaniczenjo do Azdira sacżahnyli, je žo jako njewẹ́rna wupokasała.

*

W Armenskej je zylne semjerżenje bylo. Se 4104 metrow wyżkoje Alagoske̊je hory žo wulke skały do dolow wotwalichu.

Cżẹ́żzy njewotwiżni sozialistżo žu žo k kommunistiskej stronje pschistamili. Zich stronа nẹ́chże 10 000 žobustawow liczẹ́sche.

Hospodarski rozhlad.

Sorjedu 30. septembra 1925.

Wczerawsche kursy w Barlinje.

1 Dollar	4,195	100 franzowsk. frank.	19,87
1 jendżelski punt	20,316	100 cżẹ́skosł. krónow	12,42
100 schwajz. frankow	80,96	100 półsk. markow	65,17

Efektowe kursy wczera na Berlinskej bursy powschitkownje pschiżadżowachu. Statne a wójnske pożczonki bẹ́chu tohorunja žłabe.

Produktowe wiki pschinjesechu wczera dalsche sniženje płaczijznow, wożebje chlẹ́boweho žita. Płaczijzny na amerikanskich žitowych witach bija dele. Po tym cżahnu žo tẹ́ nẹ́kto nasche wiki, byrnjej by žito nimale žadne było. Muki je wschẹ́ch stron wjele posticzẹja, tola jeje mało kupuja. Wczera płaczesche zentnaŕ

w Berlinje

pschenży 10—10.25 rożki 7.30—7.50 jecżmenja nalẹ́tn. 10.30—11.50 nasymsk. 8.45 hacž 8.70 wowża 8.60—9.— hr.

W termijnowym wikowanju

sa sept.: pschenży 11.08— rożki — wowża — sa oktober: pschenży 11.08—11.09 rożki 8.05 hacž 8.08 wowża 8.70—8.65 hr. — sa dez.: pschenży 11.25—11.15 rożki 8.50—8.42 wowża 9.15—9.05 hr.

Jementowe płaczijzny žo wo 1 proz. sniża.

Jeja we wulkowikowanju w Berlinje: Wulke 19 pj., srẹ́nje 16½ pj., małe 15 pj.

Žitowe žnẹ́ žu pornjo lońschemu wo wjele wjetsche. Pschenẹ́czne wobliczа na 866 mil. dwójnych zentnarjow pornjo 745 loni a rżane lẹ́tża 434 dwójnych zentnarjow pornjo 334 loni.

Sso pytaja.

Pohoncz, w Budyschinje, konjazywikowar na Tsẹ́lanskej drózy cżo. 6, — na Mużakowskej drózy cżo. 13.

Scholar, knjezi dwór w Ratarjezach.

Holza do domu, Richard Massek, w Bẹ́lej Wodze na Budyschskej drózy cżo. 9.

Ssoudnizy na pschesażdżowanje.

Schtwórtk 1. oktobra 1925 dop. w 10 hodź. na žudnistwje w Lubiju: 3 takse labrador. 1 taksojty wós. 3 pižanske stroje, 2 blidzy k tomu, 6 pižanskich blidow, 23 žonjazych spódnich žutnjow, 17 dźẹ́cżazych drasczicżkow, fotografowanskí aparat, radio aparat, motorske koło, stejaza lampa, stok k pižanskemu blidej, sofa, blidko sa kurjerjow, bufet, a stejak sa kwẹ́tki.

Schtwórtk 1. oktobra dop. w 11 hodź. w hosczenzu w Hamorach: Motorske koło „Freital“.

Schtwórtk 1. oktobra dop. w 10 hodź. 1½ zentnarja rajża, pižanske blido, kuchinski bufet, pavilon a 35 m. tkaninow (marengo-eskimo). Kupzy sẹ́du žo w hosczenzu ke „Kwẹ́tkowej sahrodże“ w Kamjenzu.

Pjatk 2. oktobra dop. ½10 hodźin w Bukowzu pola Wujesda: Byk k pschipuschczenju a 120 zentn. njemłócżeneje pschenży.

Na pschedaŕ.

Schijaza maschina, w Budyschinje na Sebanskej drózy cżo. 18 I.

Wós, dźẹ́cżazy, na Zidowje Horni pucz cżo. 90 delka, — parkowy, w Hajnizach cżo. 15.

Kruwa, wyżkoßucáelna, w Khelnje cżo. 23

Schkrowe depesche.

Produktowe wiki w Barlinje, dżenża dop. ¾11 hodź.: Wiki njejzu hischcze wuwite, wobrot žnadny. Tendenza: nẹ́schto pschecżelnischa.

Dop. ¾12 hodź.: Kaž psched hodźinu.

Płaczijzny na Barlinskich produktowych wikach.

Žito a wolijowe žymja po tunu abo 1000 kg, jetwał 100 kg, płaczijzny po stolej hriwnje.

	29. 9.	28. 8.		29 9.	28. 8
Pschenża	206-208	202-207	rapš. wošwjaški	15,40	15,00
rożla	146 150	148-153	poch. melaka	8,20	8,20
nalẹ́t. jecżmjen	206-230	206-230	ierabella	—	—
nas. jecżmjen	169 174	170-175	bẹ́rnjaze krużki	16-16,10	16-16,10
wowża	172-180	172-180	bunzy	—	24 26,00
kukuryza (Mais)	202-205	202-205	wola	24-26,00	24-26,00
pschenżn. muka	28-31,00	28-31,25	lany wošwjaški	21-21,50	21-21,50
rżana muka	21-23,75	23-24,00	módre łupiny	12-14,00	12-14,00
pschenż. wotr.	10,00	10,00	zolte łupiny	15-16,50	15-16,55
rżane wotruby	9,00	9,20	žymo, 50 kg	3,70-4,25	3,70-4,20
rapš	345-350	355-350	žłoma, rżana	0,75-1,20	0,75-1,20
lane žymjo	—	—	„ pschenż.	0,70-1,20	0,70-1,20
hrótch	25-27,00	25-27,00	„ wowżna	0,70-1,05	0,85-1,05
pjelusch	23-25,00	23-25,00	„ jecżna	0,70-1,05	0,65-1,05

Ze susodnych a dalšich krajow.

S **Drježdżan.** Seminaristaj, kiž njejstaj do prósdninow jěchoj, ale staj žo z jedom sajědojcźikoj. Seminaristaj, Ritter a Guehne staj mjelcźo w Drježdżanach wostałoj, najsterje schpatneho wušmědźenja dla, a žo tam z płunom sadużnoj. Guehnu žu jako k žiwjenju wubudźili, mjes tym so je Ritter na wěcźnje je zwěta wotejchoł.

S **Drježdżan.** Wjetsche pschekschiwjenja na Drježdżanskim staroměschczańskim dwórnischczu žu tjjo sajtoj. niny skuczili. Staj to wyschchej żelesnitkaj sekretaraj a jedyn żelesnitki sekretar. Pschekschiwjenja žu žo dwě leźe dołho stawałe. Sajtojniny žu wopaczne liczby do tnihow sapisali. Na tajke jedanske waschnje nakradnychu žebi njeswěrni sajtojniny na połsta tyšaz hriwnow. Policija saja sajtojnikow a pschepoda jich statnemu rěčnikej. — Pschedsteicźej a sajtojnik filijalki jedneje Drježdżanskej banki staj někajki njeporjad do wobkhoda pschinjejkoj. W potkadnizy pobrachuje na 30 000 hriwnow. — Satšělik je žo wucźeł Haertwig z Drježdżan. Món je z jednej holzu njekajanjzy wobkhadźał. Holza je pjecźa mjes tym wumrěła.

* **Struchła žmjercź Drježdżanskeje spěwańskeje wucźerki.** W žwojim wobydlenju, na Franklinskej dróhy w Drježdżanach je žo snata Drježdżańska spěwańska wucźerka, knjejna Louisa Ottermannez z płunom sajědojcźika. Běšche na wocźi skhorika. Dokelž běsche jeje nan wošlepik, tak bojeschе žo teho žamcho wožuda a wsa žebi žiwjenje. Louisa Ottermannez běsche z léta 1908 z wucźerku pschi Drježdżanskim konserwatoriju. Běsche nimo měry wobdarjena a kruta dobra wucźerka. W žwojich młodych létach spěwasche žama pschi skamnych konzertach. Posdźischo pak wěnowasche žo zyle wucźerstwu. Běsche wožamocźena žiwa. Hižo we wójnskim cźasu junu spyta žebi žiwjenje wsacź. Njeboha je 67 lět stara.

Čitarjo „Serbskich Nowin" we Wojerecach a wokoliny móža je nětko zaso na dnju wudaća dostać. Knjez

Jan Jacwauk we Wojerecach

we Welsec filialoy na Zło-Komorowskej dróży je wudawarnju přewzał a nowe skazanki přijimuje.

S **Mischna.** Sańdźeny tydźeń w rańschich hodźinach spytasche 13-létna holza se żelesnitkeho mosta do Łobje skocźiła. Hdyž chżyschе žwój wotpohlad runje wukonjecź, pschińdże nětkton. Tuž cźekmu a běžeschе na Kupańsku hażu. Monteur, kiž běsche ja holzu běžał, wucźahny ju z wody a pschepoda ju policiji.

Towaršewski powěstnik.

Budyšin. Jednota „Sokoł" ma kóždy štwórtk wjećor we 8 hodź. zwučowanje w towaršowni na Hornčerskej hasy.

Bukecy. Spěwne tow. „Radosć" ma srjedu, 30. sept. spěwanje.

Drježdżany. Tow. „Čornobóh" ma sobotu, 3. oktbr. wjećor we 8 hodź. měsačnu zhromadźiznu pola k. Zmija na Christianskej dróży 22. Přińdźće wšitcy! 13. oktobra ma „Čornobóh" swój 36. załoženski swjedźeń na žurli „Kristallpalasta" na Wowćerskej dróży 45 (Schäferstr.), na kotryž wšitkich Drježdżanskich Serbow wutrobnje přeprošujemy. Přińdźće w serbskej drasće. Předsydstwo.

Maćica Serbska. Prosymy swoje sobustawy, kotrež hišće njejsu swój přinošk zapłacili, zo bychu to dźensa srjedu na zhromadźiznje činili. Po zhromadźiznje wupósćelu so dobérki přez póst.

Radwoř. Jednota „Sokoł". Zwučowanje za dorost dźensa srjedu wjećor we 8 hodź.; po tym ważna zhromadźizna. Kóždy njech so wobdźěli.

Slepo. Tow. „Swěrnosć" ma přich. spěwnu hodźinu pjatk, 2. oktobra wjećor 1/2 9 hodź. pola k. Bastiana w Slepom. Wšitke sobustawy maja so wobdźělić, dokelž chcemy sebi při tom žnjowy swjedźeń woswjećić. Na tutym wjećorju so też nowe sobustawy přijimaju.

Z porjadnymi spěwnymi hodźinami započnjemy štwórtk, 15. oktobra. Knjez kantor Jahn-Slepjanski je dirigentstwo přewzał.

Kłowny redaktor a zamolwity za politiku Marko Smoleŕ w Budyšinje — Zamolwity za hospodarski dźěl: Arnošt Bart w Brězyncy, — za nawěstki: A. Dučman w Budyšinje.

Welsec kupny dom w Kulowje

je njedźelu, 4. oktobra hač do 5 hodź. popołdnju

wotewrjeny

Hobrske składy! — Najwjetše kupje! — To je potajnstwo našeje tunjosće.

Serbska kontoristka

so hnydom pyta.

So zamolwić we wudawarni „Serbskich Nowin".

Vogtlandske gardiny tunjo K. Erler, Žitne wikl 11.

Trjebany jenopřežny

göpel

(Planet) z transmisiju ma tunjo na předań

Zaute w Bójswecach

pola Wjelećina.

Wolmu k štrykowanju a wušiwanju ručneho dźěła. W. Köblerowa, Hłow. torhošco 9.

kupujeće płaćizny bóhdno

a derje pola

Jana Schaafa

w Budyšinje.

Samsne předawanje!

Předawam mału dźělbu

bunclow z wobroć. kromu z wjelbłudowych kosmow

z pódušu z filcoweje abo Vacheskeje kože tunjo.

Tehorunja zhotowjam zaso staro-woblubowane

walkowane tofle.

Wotedawam na jenotliwcow a na zasopředawarjow kotříž rabat dostanu.

Gochl, wobućowa fabr. w Neugersdorfje, Körnerstr. NB. Wokolonošerjo so přijimaju.

Běła lakowana

lěharnja

wo 8 dźělach a jednora

kuchanja

stej pod wudźěłanskej płaćizu na předań.

Wobhladaš w „Sakskim Domje" w Rakecach.

Hans Strich we Wojerecach twarski wobkhod. Telefon 78.

Holca do domu

so po možnosći hórzy pyta, dyrbi być sprawna solidna a serbskeje rěčemócna a ma z dobom lóšt a lubosć za woblečenjowy wobkhod a so też k temu hodźi. Mzda po wučinjenju. Poskićenja njech so scźelu na **Wolćemara Mengera** w Budyšinje na Serbskim hrjebjach 8 abo njech so tam předstaja.

„Herbska grychta" we Wudworju.

Jutře šwórtk

wulke swinjorězanje.

K tomu přećelnje přeprošuje

Jakub Bělk a mandźelska.

Wše wobuća, dołhe škórnje krótke škórnje dźěćace škórnje poruča

Mark w Kukowje.

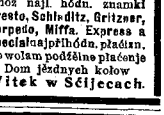

Wubjerk z hromadami mužscych a žonjacych kołow

jenoć najl. hódn. znamki **Presto, Schleditz, Gritzner, Torpedo, Miffa, Express a Specialrad** přihódna płaćizna. Do wolam podźělne płaćenje. Dom jězdnych kołow **Witek w Sćijecach.**

Jurij Hänsel

w Budyšinje

na šulerskej haży 34.

Telefon 736.

Hłowna pschedawarnja Rud. Sada z Lipska w Budyšinskim hamtskim hejtmanstwje.

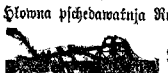

Skład ratarskich mašinow a gratu wšěch družin.

Najlěpše likěry a palency

kaž też wšědne čerstwe

Drježdżanske droždże

poruča tunjo

Adolf Schmeiß w Budestecach.

Visitne khartki

zhotuje spěšnje a tunjo

Smolerjec knihićišćerjnja w Budyšinje.

Wudowc

45 lět stary, katolski, z 2 doroscenymaj dźěsćomaj, samostatny z rjanej khěžu z nječto polem pyta strowu

towaršku za žiwjenje

35—40 lět staru, kotraž ma lubosć k dźěsćom. Poskićenja se wobrazom, kiž so wrośi, njech so pod „C 88" na wudawarnju „Serbskich Nowin" zapodaja.

Jara ważne za woteběrarjow „Serbskich Nowin"

(Tu wutřihać).

Oktober 1925.

50 pj.

(Podpismo woteběrarja „Serbskich Nowin"

Tónle wotrězk płaći w měsacu oktobru 1925.

Zo bychmy wšěm našim česćenym čitarjam składnosć dali, zo móhli wšo, štož maju na předań, abo jeli chcedźa sebi nješto kupić, abo maja někajku druhu należnosć,

z nawěštkom w „Serb. Nowinach"

wozjewili, smy jako nješto cyle nowe, wotrězki zawjedli. Kóždy čitaŕ „Serbskich Nowin", kotryž při skazanju abo připósłanju nawěštka wotrězk předpołoži, dostanje nawěštk wo 50 pj. tuńšo hač hewak płaći. Wotrězk smě so jenoć w postajenym měsacu wužić. Skazaŕ nawěštka ma swoje połne mjeno a wjes podpisać. Nowy wotrězk so kóždy měsac wočišći

Nakład. „Serb. Nowin".

Transmisije

kóždeje družiny

wolije, benciu atd.

podawa ze składa

Carl Gast

w Budyšinje

na drjewowych wikach čo. 27.

Časopis

„Kulturwille"

njech sebi kóždy w „Serbskej knihafni" w Budyšinje skaza. Wukhadza měsačnje a płaći štwórćelětnje 2,30 hr.

Rowowe pomniki!

Po skónčenej sajsonje dawam na wšě skazanki, kotrež so mi wot dźensnišeho hač do 15. oktobra přepodadźa

20 procent. rabata

::: Mimo teho położenja při płaćenju. :::

Prošu wužiwajće tule žadnu składnosć!

Martin Adler, rězbar

... w Njeswačidle (Sa.) ...